fol ~~3~~ 5

HISTORIA IESVITICA RODOLPHI HOSPINIANI.

RODOLPHI HOSPINIANI HISTORIA IESVITICA

HOC EST;

DE ORIGINE, REGVLIS, CONSTITVTIONIBVS, Privilegiis, Incrementis, Progreſſu & Propagatione Ordinis IESVITARVM.

ITEM DE EORVM DOLIS, FRAVDIBVS, IMPOSTVRIS, *Nefariis Facinoribus*, *Cruentis Conſiliis*, *Falsâ* quoque *Seditiosâ*, & *Sanguinolentâ Doctrinâ*.

CVM TRIPLICI INDICE CAPITVM, AVCTORVM, RERVM *item ac* VERBORVM Memorabilium.

Juxta Exemplar excuſum

BOSTON COLLEGE
DOMESTIC
LIBRARY
HIGH SCHOOL

BOSTON COLLEGE
DOMESTIC
LIBRARY
HIGH SCHOOL

TIGVRI,
Apud IOANNEM RODOLPHVM WOLPHIVM,
M. DC. LXX.

ILLVSTRISSIMO, ac

Potentiſſimo PRINCIPI & DOMINO DN.

GEORGIO FRIDERICO,

MARGRAVIO Badenſi & Hochbergenſi, LANDGRAVIO Suſenbergenſi, DOMINO *in* Rotelen & Badenvveiler, *&c.* DOMINO ſuo Clementiſſimo.

ILLVSTRISSIME PRINCEPS, *Clementiſſime,* DOMINE, *quemadmodum Regna hujus Mundi & Reſpublicæ certas jam inde à condito orbe habuerunt periodos, quibus circumactis, maximis Imperijs & potentiſſimis Regnis fatales fuerunt, & univerſales mutationes attulerunt, ut planè nouam faciem ſeu formam induerint, ſicut hiſtoriæ dilucidè teſtantur: ita etiam Regnum Chriſti, ſeu militans in hiſce terris Eccleſia, ab Aſcenſione Domini in cœlos ſuas periodos, cumprimis in doctrina & externis ritibus habuit. Complectuntur periodi autem iſtæ ut plurimum annos circiter quingentos: quamvis negari non poſſit, hunc periodorum numerum non fuiſſe perpetuum & univerſalem, & plurima Regna vix dimidium ejus exegiſſe. Nam ſi rerum potiantur Principes & Magiſtratus impij, ac omnis generis ſcelera & flagitia etiam inter ſubditos regnent impunè, ſequuntur juſto Dei judicio pœnæ, quæ mutationes accelerando, conſtitutos terminos aliquot annis antevertunt.*

Si autem de Origine & progreſſu veræ ac falſæ doctrinæ, deque mutationibus & erroribus in Eccleſia Chriſti exortis, rectè judicare & loqui velimus, ſemper ad primam periodum, atque adeò ad auream illam ætatem recurrendnm eſt, in qua Chriſtus æternus Filius Dei in aſſumpta humanitate, & Sancti Apoſtoli vivâ voce ac ſcriptis docuerunt, velut omnium præſtantiſſimam: incorruptiſſimam, & cæterarum omnium normam ſeu Regulam certiſſimam. Si quid enim non ſolùm in principalibus doctrinæ & Fidei articulis, ſed etiam in Ceremonijs & Ritibus externis diſcrepaverit deinceps, id meritò ſuſpectum, vel ſaltem longe inferiori loco haberi debet. Vnde etiam rectè ille dixiſſe videtur, Id verius quod prius, id prius quod à principio.

Docuit autem Chriſtus, impletis ſuo adventu, adeoque abrogatis umbris ac typis ſeu figuris legalibus, jam in Dei cultu hoc unum diligentiſſimè ſpectandum, quod olim adumbratum fuerit, ſic, ut fideles porrò non amplius in puerilibus iſtis ceremonijs & ritibus Veteris Teſtamenti ceu pupis quibuſdam, ſed in præſtandis veræ in Chriſtum fidei & pietatis officijs occupati eſſe debeant, qui cultus ille Spiritus & Veritatis eſt, de quo Chriſtus ipſe Ioh. cap. 4. loquitur, quòd Deus illo in poſterum coli velit. Vt verò nervi quidam eſſent publicorum conventuum, quibus Chriſtiani homines erudirentur,

eiſque externis quibuſdam ſymbolis remiſſio peccatorum & juſtitia coram Deo ceu ſigillis obſignaretur, huic doctrinæ pauciſſimas addidit ceremonias, Baptiſmum videlicet & Cœnam ſacram.

Hanc formam doctrinæ & ceremoniarum, ut ſimpliciſſimam, ita quoque perfectiſſimam & omnibus ſuis numeris abſolutiſſimam, ſicut à Servatore acceperant, ita etiam fideliter retinuerunt Apoſtoli, nihil omninò de ſuo vel aſſuentes, vel detrahentes, ſuiſque eam tradiderunt ſucceſſoribus & poſteris, quam hi quoque integram, puram & incorruptam ad multos annos conſervârunt, teſtem hujus habeo Euſebium, qui ex Egeſippo refert, quòd illius tempore in ſingulis ſucceſſionibus & civitatibus ita ſe res habere deprehenderit, quemadmodum Lex, Prophetæ *& ipſe Dominus Ieſus prædicâſſent. Noverunt ſiquidem adhuc illa aurea ſecula, corporalem exercitationem paululùm habere utilitatis in vera Eccleſia Chriſti, & humanis traditionibus fruſtra Deum coli, ijſque ſinceram Religionem fœdiſsimè corrumpi.*

Cùm verò ſtatus Eccleſiæ trecentis primis annis & aliquot ſequentibus primæ periodi ad ἀκμὴν *ſummamque perfectionem perveniſſet, natura autem ultra hanc in terris nihil inſtituat, factâ converſione, cuncta degenerare & in pejus ruere cœperunt. Habuerunt quidem illa quoque tempora præſtantes aliquot & illuſtres Doctores, tamen omnes propè à puritate & ſimplicitate doctrinæ Apoſtolicæ & proximè præcedentis Eccleſiæ nonnihil receſſerunt. Ea verò occaſione factum eſt, ut mox in admiratione cœperint eſſe variæ* ἐθελοθρησκείαι, *quæ etiam in opinionem meriti abijſſe jam tum videntur. Inprimis verò admiratione dignum eſt quòd ad finem ſuum prima hac periodo accelerante, Spiritus Antichriſti per Epiſcopos Romanos ſemina ſui primatûs ſupra omnes alios Epiſcopos ſic impudenter ſparſit, ut in hujus periodi fine quaſi in aluum & intra viſcera Eccleſiæ receptus meritò videri queat.*

Facies igitur Eccleſiæ ſic nonnihil deformatæ, triſtis fuit circa principium ſecundæ periodi. quæ paulò ante Gregorij Magni ætatem cœpit, & ad Henrici IV. Imperatoris tempora uſque duravit: quæ tamen ferri aliquo modò potuiſſet, niſi in progreſſu ejus triſtiorem, & circa finem triſtiſſimam planè & fœdiſſimam nacta fuiſſet. Cauſæ ejus fuerunt non ſolùm jacta in priore periodo errorum fundamenta & quaſi ſparſa ſemina, ſed etiam irruptiones horrendæ barbararum gentium in Europam, quæ annos plus minus centum ſexaginta totum Occidentem vexârunt. Hìc dici non poteſt, quantam in hoc perturbatiſſimo rerum omnium ſtatu vera Religio, pura doctrina, pietas & eruditio in Occidentalibus Eccleſijs jacturam fecerit. In has igitur occaſiones intentus hoſtis humani generis, horribiles & pernitioſas tenebras, ceu nubes quaſdam atras, totum cœlum occupantes, in Eccleſiam Chriſti ſimul induxit, per ipſos Doctores & Eccleſiarum Antiſtites maximè, quos inter Romanus Epiſcopus Gregorius Magnus facilè primas tenet, qui duarum præcipuè rerum, quæ horribilem inclinationem & ruinam Eccleſiæ attulerunt, Invocationis nimirum hominum mortuorum & Sacrificiorum pro mortuis, auctor & quaſi fundator fuit: Ceremonijs etiam plus quàm Iudaicis & Ethnicis Eccleſiam *& Religionem Chriſtianam mirum in modum oneravit, quarum ſplendore & pompâ mentes hominum mirificè captæ & faſcinatæ fuerunt.*

Quæ quidem gravia ſunt, & pijs animis hanc fœdam & detur patam faciem Eccleſiæ diligenter contemplantibus, ſuſpiria ac tantum non lachrymas movent. Verùm longè infeliciora & tenebricoſiora tempora ſequuta ſunt, rebus ſubinde juſto DEI *judicio & vindicta in pejus ruentibus. Antichriſtus enim paulò ante in utero Eccleſiæ conceptus, ſub Bonifacio Romano Epiſcopo in lucem editus, non amplius in Myſterio, ſed palàm operari cœpit. Nam cultum Deorum alienorum inſtituit, Sanctos mortuos invocatione Statuarum, Imaginum, Templorum & Altarium exſtructione*

honorari

honorari præcepit, & ſtatuas ligneas adoratione colendas eſſe pronunciavit: Synodos, iconolatriam oppugnantes, damnavit, & velut Dictator quidam ſubditis præcepit, ne ejuſmodi Magiſtratibus, venerationem & invocationem abolentibus, obedientiam ullam præſtent; Ceremonias à maioribus ſuis & prædeceſſoribus inventas non modò retinuit, ſed etiam prodigioſè accumulavit, plus quàm dimidiâ parte ſecundi huius periodi evolutâ. Baptiſmum & Cœnam Domini multis ac variis traditionibus humanis contaminavit, & in alios vſus tranſtulit, quam à Chriſto inſtituta fuerunt. Inter hæc verò Eccleſia & ſponſa Chriſti parùm præſidij habuit, ſed ab omnibus orba cœpit fieri, & quaſi ovis in medio luporum coſtituta tanquam prædæ expoſita fuit, Doctoribus ejus omnem ſuam operam Antichriſto locantibus, præmia inde ampliſſima reportantibus, & ſi qui fuerunt, qui his rebus Eccleſiæ afflictiſſimis ſuccurrere & auxilium ferre cuperent, mox vel calumniis, vel apertâ vi oppreſſi, atq; efficacia errorum & omnis generis ſuperſtitionum victi fuerunt.

Excepit hunc triſtiſſimum Eccleſiæ ſtatum tertia periodus, quæ initio Regni Henrici Quarti Imperatoris cœpit, & ſeſe ad Annum quingenteſimum ſupra milleſimum usque extendit. Hæc verò majorem mutationem Eccleſiæ & Imperijs quàm prior attulit. Nam invexit in Eccleſiam faciem prorſus novam, nec prioribus ſeculis unquam viſam, Regnum videlicet politijs ſimile, & ab eo, non dico quod in prima, ſed in ſecunda adhuc periodo fuit diverſum. In priore periodo Antichriſtus majorem Principatum ſeu dominium nactus eſt artibus ſuis, quàm ipſi conveniret, nihilominus tamen nondum adhuc arbitrio privato omnia adminiſtrare in Eccleſiis auſus fuit, in hac verò periodo tertia, non ſolùm, quod mediâ parte ſecundæ periodi circumactâ facere cœperat, caput ſuum extulit ſupra omnes alios toto orbe Chriſtiano Paſtores: ſed veluti ſummus quidam totius orbis Monarcha, ſibi ſoli arrogavit poteſtatem conſtituendi & inveſtiendi Epiſcopos, convocandi Concilia & Synodos ijſque præſidendi, & tibi pro libidine decernendi controverſias, præſcribendique certas Religionis formulas: imò quaſi nihil aut parum hoc eſſet, ſummâ audaciâ in politicum imperium irrupit, ſibique Regna hujus Mundi arrogavit: voluit etiam ipſos Imperatores, Reges ac Principes cæteros à ſeſe, Dominos ſcilicet à ſervis, Regnorum poſſeſſionem petere & accipere debere: quin leges quoque præſcripſit Imperatoribus ac Regibus, à quibus ipſe hucuſque Leges acceperat: cauſarum inſuper politicorum cognitionem & deciſionem ſibi ſoli vindicavit, gloriatuſque eſt, in ſcrinio pectoris ſui omnia jura contineri, & proinde cunctos homines debere pro Legibus habere quæcunque ipſe dixerit. Hac effreni audacia atque impudentiâ Monarchiam ex politico & Eccleſiaſtico regimine mixtam conſtituit, faciem Imperij Romani prorſus mutavit, ſeſeque ſupra omne quod dicitur DEVS *exaltavit.*

In hac eminentia conſtitutus Antichriſtus, in hoc novum ſuum regnum, ad priores idololatrias novum & prioribus ſeculis incognitum DEVM *Panaceum introduxit: quem ſacræ Literæ* DEVM *Maozim nominant, eique peculiare feſtum magna cum ſolennitate & reverentia celebrandum inſtituit. Hic novus Deus occupavit in Eccleſia omnem cultum adorationis & venerationis ſoli Deo debitum, omniumque oculos & mentes à verò Deo ad ſe pellexit: Hoc ſeſe in proceſſionibus & theatrica Miſſa oſtentante, conticuit cœleſtis doctrina.*

Et quod in primis notandum eſt DEO *regnante, prodijt etiam novum doctrinæ genus in Eccleſia, quod* Scholaſticam Doctrinam *appellant, hac occaſione. Quum Romani Pontifices non ſolùm errores ſuperioribus ſeculis introductos, ſed jam etiam portentoſum illud dogma Tranſſubſtantiationis, tanquam fontem infinitorum aliorum errorum pertinaciter defenderent, & contra ſentientes immani tyrannide perſequerentur ac opprimerent, ſicut Berengarij & aliorum exempla evidenter docent; factum eſt, ut illa Theologia, qualiſcunque tum fuit, à pleriſque negligeretur, nec ferè alij quàm*

pauci

pauci Monachi ei adhærerent, & ad juris Civilis ſtudium Italica & Germanica ingenia certatim confluerent. Hoc verò quum ingentem cladem, & tantùm non ruinam non ſolùm Theologiæ iſtius temporis, ſed etiam recenti, nec dum ſatis confirmatæ Romanorum Pontificum tyrannidi minitari videretur, GRATIANVS *Monachus, ut afflictis his ſuæ partis rebus aliquam opem & auxilium ferret, legum Pontificiarum Volumen conſarcinavit & congeſſit circa annos Chriſti* 1150. *quod* Decretorum opus *nominatur, & hodiè pro prima parte juris Canonici ſeu Pontificij habetur. In eo Hierarchiam & tyrannidem Pontificum Romanorum propugnandam ſuſceperat ex Canonum Decretis. In hunc finem excerpſit. Canones in hoc volumine ex quatuor potiſſimum ſcriptorum generibus: alios quidem ex Concilijs & Synodis: alios ex Epiſtolis Decretalibus primorum Pontificum Romanorum, alios ex ſcriptis Patrum: alios denique ex hiſtorijs Eccleſiaſticis; ſed eâ fide, ut magno cum judicio hæc omnia legenda ſint, multa ſiquidem falſa, commentitia & notha recitat; tum vera impudenter, malitiosè fallaciter & impiè corrumpit; ſæpe numero turpiter errat in authorum & librorum inſcriptionibus, Hieronymo adſcribit quod tribuendum erat Auguſtino, aut ſimili; ex uno Concilio profert Canonem qui alterius eſt; titulum facit ex Epiſtola Decretali alicujus Pontificis in qua tamen nihil tale reperitur: & tamen tanto applauſu acceptum approbatumque fuit hoc Opus à Pontificibus Romanis, ut mox Eugenius Tertius ſecundum id in Conſiſtorijs judicare præceperit. Sequutus mox eſt Gratianum* Petrus Lombardus *Pariſienſis Epiſcopus, qui in Theologia verſari maluit, quàm in Forenſibus litigioſiſque quæſtionibus. Itaque Scholaſticæ Theologiæ, qualis tunc erat, fundamenta in quatuor libros, qui ſententiarum dicuntur; congeſſit. Hi quatuor libri, non ex viva verbi* DEI *ſcaturigine, ſed Patrum duntaxat lacunis deſumpti, fuerunt poſtea totius Scholaſticæ doctrinæ baſis & fundamentum: unde ipſe etiam vulgò in Scholis* Magiſter Sententiarum *appellari cœpit.*

Sequitur jam media Scholaſtica *priore illa longè deterior, quæ duravit ab anno Chriſti* 1220. *ad annum uſque* 1330. *& habuit* Albertum M. *velut parentem & authorem. Is enim Philoſophiam humanam, inprimis Ariſtotelicam in ipſa adyta Scholarum Theologicarum & penetralia Eccleſiarum intromiſit, & in ſupremo ibi controverſarum quæſtionum dijudicandarum ac decidendarum gradu & throno, ceu Reginam quandam collocavit: quo factum eſt, ut Ariſtoteli & Philoſophiæ humanæ, magna cum Religionis pernicie, Principatus in Schola Chriſti attributus, & de poſſeſſione hæreditaria Chriſtus depulſus ſit. Superior enim Scholaſtica Patrum quidem, ſed Eccleſiaſticorum duntaxat ſcripta ac dicta verbo* DEI *exæquavit: hæc verò ulterius progreſſa, Ariſtotelis etiam ſcripta verbo Dei in omnibus cõparavit, ut quæ veſtigia exiguæ illius erga verbũ Dei reverentiæ in Theologorũ Scholis reſtarent adhuc, ab hac penitus deleta & conculcata fuerint. Cùm enim errores & abuſus vel recepti conſuetudine, vel à Pontificibus Romanis approbati tueri defendiq; non poſſent, ſi ad verbi Dei lydium examinarentur, alia fuerunt quærenda præſidia. In hac igitur Scholaſtica non Prophetarum, non Chriſti, non Apoſtolorum, non denique Auguſtini, Hieronymi, Ambroſij & ſimilium, ſed Ariſtotelis tantum fit mentio, ejus nomen primo ſemper loco ponitur, ejuſque ſcripta pro apodicticis, verbum autem Dei pro opinione ſaltẽ probabili habetur, ut ex Occami centiloquio apparet. Hinc evenit, ut qui illis temporibus pro inſigni Theologo ſeu Doctore haberi cuperet, non in Prophetas, Evangeliſtas, vel Apoſtolorum Epiſtolas, ſed Ariſtotelis tantum libros Commentaria ſcriberet. Fecit hoc primus Albertus M. & cum deinde ſequutus* Thomas Aquinas, *alijque non pauci.*

Intereà verò temporis non ceſſârunt Canoniſtæ etiam, ſed in evehenda Pontificum Rom. authoritate ſtrenuè laborârunt, ad imitationem Gratiani Reimundus *enim* Barchinonenſis Monachus *Hiſpanus circa annos* 1230. *juſſu Gregorij IX.* Decreta-

les

les *edidit,in quibus ne verbulum quidem exſtat de inſtitutis veteris Eccleſiæ,nihil in ijs habetur ex S. Scriptura, nihil eſt antiquis hiſtorijs, nihil ex ſanctorum Patrum libris& ſcriptis ſed noua ſunt planè omnia, nec Theologis & Eccleſiarum Miniſtris, Leguleis & Cauſidicis ad propugnandam Pontificum Rom. immanem tyrannidem accommodata. Hos etiam Decretales in Scholis publicè prælegi & explicari idem Grægorius præcepit. Vidit enim aſtutiſſimus homo, Pontificatum Rom. ægrè confirmatum iri, niſi legibus latis, ac his quoque cum authoritate promulgatis & in Scholas ac judicia introductis.*

Hinc Bonifacius VIII. *anno* 1295.*in Lugdunenſi Concilio* Sextum Decretalium *confirmavit,ſuo juſſu à tribus doctis viris,ut Platina refert, compilatum, eundémque mandavit etiam paſſim in Scholis prælegi & explicari.*

Clemens V. *ſuperaddidit anno* 1308. *in Concilio Viennenſi librum* Clementinarum *à ſe compoſitum, qui quartam partem juris Pontificij efficit, ac in Scholis ſimiliter prælegendum mandavit, ut Trithemius in Chronico Hirſaugienſi indicat. In utroque opere non alia tractantur,quàm in Decretalibus explicantur,utpote quæ ſuper addita ſunt,vel quia in Decretalibus oſcitanter prætermiſſa fuerunt,vel quòd ampliato jam foro Pontificio, uſus ipſe forenſis digna comprobârit quæ attexerentur.Vnde liquet,in quarum rerum explicatione iſta librorum congeries & moles maximè inſumatur.*

Et tamen his omnibus poſtremò loco quaſi appendix annexa eſt cùm à diverſis Pontificibus, tum verò maximè à Ioanne XXII.circa annos 1320. *ſeries quædam Conſtitutionum, quas* Extravagantes *vocant.Atque ita ex Canonum exigua ſcaturigine à Gratiano collectorum, in vaſtum quendam Oceanum jus Canonicum acceſſione temporis inundâſſe videtur.In eo,quo longius progrēdimur, eò offendimus Canones à pietate & ſyncera Religione longius degenerantes.*

Sed quaſi hoc parum,vel nihil eſſet, ſequutum eſt tertium Scholaſticæ *doctrinæ genus,anno Chriſti* 1330.*& duravit ad annum uſque* 1515. *fuitque duobus prioribus longè deterrimum & impudentiſſimum: modeſtia enim, quæ in prima & media Scholaſtica adhuc in quadam deliberatione & quæſtione poſita erant,utrum ſcilicet Papa Rom.ſit ſimplex homo,an quaſi* DEVS? *an participet utranque naturam cum Chriſto? an Papa ſit ſupra Concilium? an Virgo Maria à peccato omni ſit immunis? & alijs ſexcentis ſimilibus,de his certa quædam definire & determinare in hac Scholaſtica cœperunt,ſuaſq; determinationes pro articulis fidei haberi voluerunt: denique nihil tam fuit ſuperioribus ſeculis viſum impium, blaſphemum,ineptum & erroneum,quod hæc Scholaſtica ſuâ audaciâ,ſubtilitatibus,argutijs,diſtinctionibus,ſophiſmatis, exceptionibus & oppoſitionibus non auſa ſit palàm propugnare ac defendere.*

Inde Quodlibeta & Quodlibetariæ quæſtiones *natæ,& à Gualtero Pictavienſi Epiſcopo editæ ſunt circa annos Chriſti* 1240.*magnâ omniū admiratione.Sunt autē.*Quodlibeta *libri,in quibus eorum authores in utrámq; partem,Academicorum mare,de quolibet etiam apice Theologico pro & contrà diſputant; ut nihil ſit apud eos tam certum & definitum, quod non in dubium vocari poſſit, contrariáſque rationes habeat: & qui hoc præſtare potuerunt, pro optimis & excellentiſſimis Doctoribus habiti fuerunt.*

*Ecce igitur,Clementiſſime Princeps, ut obſcurata fuerit prorſus in hac tertia periodo aurea primitivæ Eccleſiæ facies,& mutatus Evangelicæ dolor optimus.*Verſa eſt mihi (*inquit Dominus apud Ezechiel.*) domus Iſraël in ſcoriam, & degenerârunt Eccleſiarum Miniſtri in feces & excrementa ſordida.

Durârunt hæ plus quàm Cimmeriæ tenebræ ab Innocentio Tertio ſeu ab origine & ortu Mendicantium Monachorum *maximè, hoc eſt,ab anno* 1215.CHRISTI *Salvatoris, ad initium quartæ periodi, & annum* CHRISTI 1515. *uſque: quando* DEVS *Optimus Maximus ex immenſa gratia humani generis miſertus,duo illa clariſsima lumina,* Luthe-

 rum *dico*

rum *dico & Zvvinglium, excitavit, qui primi omnium in Germania & Helvetia denſiſſimas has nebulas & obſcuriſſimas tenebras diſcuſſerunt, & Verbum* DEI *prorſus extinctum atque ſepultum in lucem revocârunt, quò toti Mundo luceret. Contra hanc verò patefactam Veritatem mox fremuit, & adhuc hodiè fremit ac frendet Satan, inſtituit Concilia, Synodos, diſputationes & Colloquia: cúmque hoc conatu nihil proficeret, ſed veritas magis magiſque emergeret, ad arma confugit, & potentiſſimos Imperatores, Reges ac Principes adverſus renaſcentem ubique terrarum Evangelij puram doctrinam excitavit, & regna paſſim omnia bellis civilibus, ſeditionibus, alijſque horrendis motibus concuſſit, & ſumma imis miſcuit.*

Verùm ne ſic quidem conatus ejus ex animi ſententia ſucceſſerunt, ſed quo magis ſævijt, eò majores vires & incrementa, DEI *benedictione, ſumpſit Veritas. Cùm igitur hoſtis humani generis animadverteret, Curiam Romanam, omnis idololatriæ officicinam, labeſcere, & tantùm non fœdam ruinam minitari, ſimulque intelligeret, Clericorum & Monachorum, quantúmvis præpingues & craſſos ventres, hanc ruinam non poſſe amplius fulcire ac ſuſtentare, ut afflictis ſuis rebus maturè ſuccurreret, paulò poſt inchoatam quartam periodum novum fœtum,* IESVITAS *dico, in lucem edidit. Et hi quidem Satanæ in fulciendo ac ſuſtinendo Antichriſti Regno ſtrenuam operam locârunt. Vnde etiam auſi ſunt Pontificiam cathedram ruentem, aut ruinam certè minitantem pingere, quam ipſi ſuis humeris, denſâ teſtudine conferti, ſuſtinerent. Non puduit eos nec pudet adhuc hodiè veternoſos, turpiſſimos ac pernicioſiſſimos, luce meridianâ manifeſtiores errores, & ſuperioribus ſeculis ſubintroductos, jam verò claritate doctrinæ cœleſtis in hac poſtrema Mundi ætate* DEI *beneficio detectos, palliare, tegere, verborum lenocinijs involuere, rethoricíſque coloribus pingere, maximè autem auguſtiſſimo Catholicæ & Apoſtolicæ & Apoſtolicæ Eccleſiæ titulo ornare: adeóque nihil eſt tam craſſum, putidum, tam impurum, tam inſulſum, tam impium, tam fabuloſum ac falſum in Pontificia lacuna & cloaca, quod novæ iſti ſectæ non benè oleat.*

Atteſtatur hoc Paulus Florenius Theologiæ Doctor & Profeſſ. in Colloquio cum Chriſtiano Franco Philoſophiæ Profeſſore in Cæſareo Ieſuitarum Gymnaſio Viennæ Auſtriæ anno 1578. 20. *Ianuarij habito. In ejus Colloquij initio hæc ſunt verba Florenij Ieſuitæ ad Francum.* Videtur mihi, Chriſtiane, rem omnem ſinceriùs & ſubtiliùs contemplanti, noſtra hæc, in qua verſamur, Religio Ieſuitica tota ex ſuperſtitione, hypocriſi, & ficta quadam, pictaque ſanctitate conflata, ultimaque hac Mundi ſenectute à Diabolo excitata: quę omnes errores, nugas & ſuperſtitiones: quæ (uno ut verbo dicam, minus honeſto quidem, & quo ſanè invitus utor, ſed huic rei aptiſſimo planéque neceſſario) quæ inquam omnia turpiſſima Papæ ſtercora (tum graviter per ſe olentia, tum verò hoc tempore, quo ab eruditis viris crebro commoventur, multò magis fœtentia) ſanctitatis jam quadam ſimulatione condita, temperatáve, mæandríſque neſcio quibus involuta orbi Chriſtiano iterum venderet, pro aromatis, atque adeò per vim fermè quandam obtruderet: ut nihil tam turpe, fœdum & falſum in Eccleſia Roman. cernatur, quòd hęc novo non artificio, vel mentis aciem pręſtringendo, vel omnem turpitudinem & falſitatem callidè tegendo pulchrum apparere faceret, atque verum. Quare optime Chriſtiane conſiderandum nobis etiam atque etiam cenſeo, in qua religione verſemur, ne hanc falſam ignorantes, & ipſi à DEO ignoremur. *Hæc Florenius.*

Et quia à ſacra Scriptura, divino Spiritûs ſancti inſtinctu edita & inſpirata, palàm repulſi ſunt, eò confugiunt, unde ſubſidium omninò nullum eis oſtenditur, ad Scripta nimirum

Patrum,

Patrum, & totius orbis Chriſtiani oculos ſplendore veteris Eccleſiæ luminum perſtringere conantur: Vtque hoc facilius efficiant, licentia & poteſtas data eſt eis à Pontif. Roman. Gregorio XIII. Papa anno 1573. *Ianuarij die* 8. *ut terras mariaque peragrantes, & bibliothecas omnes perluſtrantes, Patrum & Hiſtoricorum, tum veterum, tum recentiorum, imò Scholaſticorum quoque libros, qui non cum ijs, eorumque doctrina per omnia conſentiant, interpolare, voces, ſententias, quin etiam integras paginas, addere, aſſuere, detrahere, mutare, mutilare, nefariéque pro arbitratu & libidine ſua corrumpere audeant, quod ipſi honeſto, ſi Dijs placet, titulo ſeu nomine,* Liberos repurgare *vocant.*

Sed quaſi hoc nihil, vel parum admodum eſſet; hoc novum genus hominum, novâ ſuâ doctrinâ, tubam ac facem fuiſſe multorum in Europa motuum, bellorum, parricidiorum, ſeditionum ac turbarum, ipſo facto luculenter probat. Docent enim Ieſuitæ, pro invalidis & planè nullis haberi debere, pacta, conventa Imperatorum, Regum & Principum, aliorumque Ordinum, etiamſi juramento confirmata, non autem à Rom. Pontifice approbata ſint. Ex hoc axiomate docent etiam, Pacem Religionis inter Principes Germaniæ, non eſſe obligatoriam, uti per vim extortam. Docent, hoc tempore ad laborandum Pontificijs, ut Lutheranos & Calvinianos, illorumque fautores omnibus modis opprimant. Docent, quando Pontificij Regem vel Principem ſuum pro Tyranno habendum in Collegijs ſuis decreverint, tum illum abdicare: & ſeipſos omni obligationis vinculo ac nexu ſolvere poſſe. Docent, Imperatores, Reges alioſque Magiſtratus à ſubditis necari & interfici poſſe. Docent, hæreticos Magiſtratus (hoc eſt, Evangelicos) pro excommunicatis habendos, ſi non de facto, tamen de jure: ideoque proſcribendos, obdicandos & è medio tollendos eſſe. Docent, Principes à Roman. Religione deficientes, vel ſaltem hæreticis faventes, abdicandos eſſe. Docent, hæreticis (Evangelicis) fidem prorſus nullam habendam eſſe. Docent, AEquivocationibus uti, ijſque Magiſtratus decipere Pontificijs permiſſum eſſe: hoc eſt, licere ſibi aliiſque Papiſtis, non tantum ſimpliciter manifeſtam veritatem celare, aut negare, ſed piè & religiosè aſſerere, perque ſalutem æternam proteſtari, imò jurare in illa quæ certiſſimè cognoſcunt falſiſſima eſſe; retinendo tantum proprium quendam & reconditum animo ſenſum, & ejuſmodi AEquivocationes pro bona prudentia habendas.

*Ac, ut progrediar ulterius quam conſtitueram, de Verbo Dei & Sacraſancta Scriptura, hoc eſt, de Prophetarum & Apoſtolorum ſcriptis, à Spiritu ſancto Sanctis Dei hominibus inſpiratis, docent Ieſuitæ, quòd ſit Cereus naſus, materia litis, liber hæreticorum, litera muta, mortua, ambigua, obſcura, varia, mutabilis, inſufficiens, imperfecta: & quæ propterea non ab omnibus Chriſtianis in vernaculis linguis legi debeat. Ieſuitæ Colonienſes in ſua Cenſura S. Scripturam vocant Sermonem abbreviatum, imperfectam doctrinam, quæ non omnia neceſſaria ad fidem, bonos mores & beatam vitam conſervandam contineat: Ex Scriptura certum & ratum intellectum dari non poſſe, ſed eſſe eam plumbeum inſtrumentum, quod & Catholicus & hæreticus ſuæ ſententiæ aptare poſſit. Quidam VVolffgangus Hermannus Colonienſis blaſphemè aſſeruit Scripturas tantum valere, quantum valent AEſopi fabulæ, niſi accederet Eccleſiæ teſtimonium: & Hoſius de Authoritate Scripturæ lib.*3.*pag.*197, *affirmat, hoc piè ab ipſo dici potuiſſe. Docent porro, judicem controverſiarum de fide & moribus Romanam Eccleſiam eſſe. Bellarminus lib.*4.*cap.*3. *aſſerit, Scripturam ſine Traditionibus non admodùm neceſſariam eſſe: Traditiones autem ſimpliciter neceſſarias eſſe.*

In his non negligenter obſervanda eſt Satanæ aſtutia, nec non Pontificiorum, inprimis Ieſuitarum artes ac ſtratagemata. Iam ab annis aliquot non multùm laborant Ieſuitæ, circa ipſa Religionis Chriſtianæ dogmata, ut vel noſtrorum ſcripta oppugnent, vel ſua propugnent ex Scripturis ſacris, quod ante hac Papatûs defenſores facere conabantur, quandoqui-

dem hujus generis pugnæ jam olim infeliciter ſibi cedere ſenſerunt. Compendioſior igitur viſa eſt ad victoriam via, ſi ſemel omnem Scripturæ ſacræ authoritatem convellerent, imò totam proſternerent: cúmque palàm id facere abſque ſumma impietate non poſſent, ſaltem eam Pontificis ſui arbitrio totam ſubijcerent, & omne jus cognoſcendi, dijudicandi & decidendi controverſias Religionis non ad S. Scripturam referrent, ſed ad ſuum Papam traducerent, & ſic, ſi illis credimus, aut concedimus quod volunt, nihil jam Scripturæ ſacræ contra Papam amplius valent, nec nobis reſtat aliud, niſi ut victi manus demus, & colla noſtra rurſus Romani Pontificis jugo ſubijciamus.

Hæc, Clementiſsime Princeps, paulò pluribus commemoro, ut orthodoxi Principes & Magiſtratus Chriſtiani, Eccleſiarum item Paſtores & Antiſtites quid faciendum ſibi ſit intelligant. Frendet Satan, fremit Antichriſtus, tumultuantur Ieſuitæ & ſumma imis miſcere conantur: ex adverſa igitur parte hiſce furoribus, motibus & conatibus obviam ire decet & omnes nervos contendere, ut vera Religio & doctrina Verbi DEI *in Reformatis Eccleſiis pura puta conſervetur, & à fermento Ieſuitico ſtrenuè defendatur.*

In hunc uſum ego quoque Hiſtoriam Ieſuiticam conſcripſi, non quidem integram, abſolutam & perfectam, quod ultrò ac libenter fateor, quis enim illorum facinora, dolos ac impoſturas hinc inde patratas, commemoret? ſed eas tantùm, quæ ad manus meas pervenerũt, diligenter & bona cum fide annotavi: In cujus Hiſtoriæ libro primo uſus ſum interdum Heliæ Haſenmulleri teſtimonijs, qui ſponte ſua ad Ieſuitas ſe contulit, & aliquot annos in eorum Collegijs hinc inde vixit, ſperans quòd apud hujus ſodalitij homines veram & Catholicam doctrinam invenire poſſet. Cùm verò apud illos nihil quàm vanas ſuperſtitiones, hypocriſim Phariſaicam, falſas opiniones ac turbulentos errores inveniſſet, eos deſeruit, & fugâ elapſus ad gremium orthodoxæ & veræ Chriſti Eccleſiæ redijt. Hic ſcio quid Ieſuitæ in promptu habeant quod reſpondeant, nempe, Haſenmullerum hunc apoſtatam, & ſui Ordinis deſertorem fuiſſe, ideóq; illi in hac cauſa omnem fidem ademptam eſſe. Si autem ad hunc modum licet argumentari, bone DEUS *quot Papiſtarum Scriptoribus, & quidem non infimæ ſortis fides omnis derogabitur? nempe, Staphylo, Rabo, Franco, Iſengrinio, Flaſcio, Lipſio, & & præcipuè Ioanni Piſtorio: hos enim & alios multos in vera doctrina inde ab ineunte ætate inſtitutos & enutritos fuiſſe, negari non poteſt: eos autem ſplendore Mundi & pinguiſſimis præbendis illectos, ab agnita veritate defeciſſe, toti orbi Chriſtiano conſtat: ergo, vel Ieſuitarum confeſſione & teſtimonia, his ipſis omnis fides deroganda erit in omnibus quæ contra noſtros noſtraſque Eccleſias ſcripſerunt.*

HANC verò Hiſtoriam, Clementiſsime Princeps, ſub felicibus auſpicijs nominis V. in lucem prodire tribus potiſſimùm de cauſis volui. Prima eſt, quòd certò ſcio, peſſimam me gratiam hiſtoriæ hujus evulgatione à Ieſuitis reportaturum, idemque eventurum mihi, quod Propheta Iſaias 59. Capite illis prædicit, qui Baſiliſci ova conculcant. Si quis enim conculcaverit ova illa, erumpit ex teſta vipera, & ſæviſſimè conculcantem inſequitur, Conculcat autem ova illa viperina, quicunque dolos fraudis, impoſturas, practicas etiam & conſilia ſanguinolenta & pernicioſa in lucem protrahit, (quod ego in hac Hiſtoria aliquo ſaltem modo facio) & propterea vindictam experiri cogitur. Cùm etiam dubium mihi non ſit, quin locuſtæ illæ (de quibus Ioannes in Apocalypſi 9. Capite vaticinatur) de putei fumo prodeuntes, quorum caudæ ſimiles Scorpionum, inque illis aculei, quibus nocendi hominibus poteſtas data eſt, his ſuis aculeis viperijſque morſibus laborem hunc meum omnibus modis ſint impugnaturæ, & convitijs ac maledicis inſectationibus, ſeu malitioſa & mendaci infamatione aliqua catervatim contra me ſint, pro more ſuo, irruituræ: Patrono opus habeo, qui me contra viperios iſtos morſus & locuſtarum aculeos fortiter defendat ac protegat. Hunc Patronum Celſitudinem V. præ cæteris mihi delegi, quam humiliter rogo & obſecro, ut hanc hiſtoriam in ſuam tutelam, patrocinium ac defenſionem ſuſcipere dignetur, Altera Dedicationis hujus

causa

cauſa eſt, quòd non ſolùm in Marchia, ſeu ditione ac Dominio V. toto verbi divini doctrina ſplendidiſsimè lucet, eamque magna animi fortitudine, magnoque zelo ac ſingulari ſtudio Celſitudo V. defendit & propagat: quod ſi in eo perrexerit, DEVM *omnipotentem remuneratorem largiſsimum experietur, neque is Veſtro ſtudio, laboribus & ſanctis conatibus unquam deerit: apud cunctos autem Veritatis Evangelicæ amantes æternam laudem & gloriam conſequetur. Tertia cauſa eſt, ut Hiſtoria hæc manifeſtum ac certum ſit quaſi depoſitum, teſtimonium & ſignum S. P. Q. Tigurini erga Celſitud. Veſtram ſummæ obſervantiæ, ſtudij & amoris ſingularis. Quod reliquum eſt,* DEVM *Opt. Max. ex animo oro rogóque, ut Celſitudini Veſtræ in hac vita contingat optata longævitas: in fide Chriſti perennis ſtabilitas: in Imperio firma tranquillitas, in obitu felix immortalitas: in cœlis autem expectata beatitas: per* IESVM CHRISTVM *Dominum ac Servatorem noſtrum unicum,* AMEN. *Tiguri Helvetiorum Metropoli* 28. *Octobris, Anno Chriſti Salvatoris noſtri unici* 1619.

CELSITVDINIS V.

Obſervantiſſimus

Rodolphus HOSPINIANVS
Tigurinus.

INDEX PRIMVS CONTINENS CAPITA.

LIBER I.

DE Origine & authore Ieſuitarum ordinis Cap. *I.*
De nomine Ieſuitarum *II.*
De Habitu & veſtitu Ieſuitarum *III.*
De Regulis & conſtitutionibus Ieſuitarum *IV.*
De Ieſuiticæ Oeconomiæ membris, ad Reg. declarationem pertinentia, varia *V.*
De confirmatione ordinis, Regulæ, Conſtitutionum, totiuſque æconomiæ Ieſuitarum *VI.*
Privilegia à Pontificibus Rom. Ieſuitis conceſſa *VII.*
Examen Regularum de votis Ieſuitarum *VIII.*
Notæ & animadverſiones ad Regulas Ieſuiticas *IX.*

LIBER II.

DE Propagatione & Incrementis ordinis Ieſuitarum in Gallia Cap. *I.*
De Ieſuitarum in Angliam, Poloniam Tranſſylvaniam, Bavariam &c. *adventu* *II.*
De Ingreſſu Ieſuitarum in Indiam eorumque in Indijs propagatione, profectu & Miraculis *III.*
Catalogus Provinciarum, in quibus Ieſuitæ habitant: item Collegiorum ac Domorum, *ſociorumque, qui in una quaque provincia ſunt* *IV.*
De Collegijs Ieſuitarum, eorumque magnificis ſtructuris *V.*

LIBER III.

DE varijs facinoribus, dolis ac impoſturis Ieſuitarum ſanguinolentiſq; conſilijs Cap. *I.*
Res geſtæ Ieſuitarum in Luſitania *II.*
Res geſtæ Ieſuitarum in Gallia *III.*
De conjurationibus, turbis, ſeditionibus, parricidijs, à Ieſuitis in Anglia excitatis, alijſque horrendis & inauditis ab ijſdem ibidem perpetratis facinoribus.
item,
In Scotia & Italia quid actum à Ieſuitis.
ut &
In Bohemia, Hungaria, Moſcovia, Polonia, &c. *IV.*
Subjicitur Epilogi hujus lib. loco tractatus de ſtudijs Ieſuitarum abſtruſioribus.

LIBER IV.

De Doctrina IESVITARVM.

DE parricidijs & abdicationibus Regum ac Principum, Ieſuit. doctrina Cap. *I.*
De Aequivocationibus Ieſuitarum *II.*
Miſcellanea de Ieſuitis eorumque doctrina, contradictionibus &c. *III.*

INDEX

INDEX SECVNDVS.

AVTHORES

PRÆCIPVOS, QVI IN HIS LIBRIS citantur, continens.

ACosta *Ieſuita.*
Acta Garneti.
Æneas Sylvius.
Æſchil. *Poët.*
Alanus.
Albertus Kranzius.
Almain.
Alciſius Froës de Rebus Iapponicis.
Alphonſus de Caſtro.
Ambroſius *Epiſcopus Med.*
Ambroſius Catharinus.
Ambroſius Compſa.
Andradius.
Andreas Eudæm. Ioh.
Andreas Fabricius *Ieſ.*
Andreas Vega.
Anglo-Rhemenſes.
Anti-Cottonus.
Apologiæ aliquot Ieſuitarum.
Ariſtophanes.
Ariſtoteles.
Attornatus *Angl.*
Auguſtinus.
Author Hiſtoriæ Ieſuitarum.
Author Ieſuitæ Sicarij.
Azorius *Ieſuita.*

BAronius *Cardinalis.*
Beatus Rhenanus.
Bellarminus.
Ben. Pererius *Ieſuita.*
Bernhardus.
Bobadilla.
Bonaventura.
Botoreus *Advocatus Franciscus.*

CAjetan. *Cardinalis.*
Carolus Scribanius *Ieſ.*
Catechiſmus Ieſuiticus.
Chryſoſtomus.
Cicero.
Clichtoveus.
Commonefactio Epiſcoporum quorundam ad Matthiam Archid. Auſt.
Concilia Tolet.
Concilium Conſtanti.
Concil. Lateran.
Concil Meldenſe.
Concil. Trident.
Conciliorum liber.
Conciones de Canonizat. Ignatij.
Conradus Brunus.
Conradus Deker.
Conradus Graſſerus.
Cornelius Agrippa.
Creſvvellus *Ieſ.* author Philopatris.
Cuſanus Cardinalis.
Cyrillus.

DElrius.
Driedo.
Durandus.

EDmundus Campianus *Ieſuita.*
Elienſis Epiſcopus, author Torturæ Torti.
Emmanuel Sà *Ieſuita.*
Eraſmus.
Eſpenſæus *Epiſcopus.*
Euſebius.

FAber Stapulenſis.
Fevardentius.
Franciſcus Coſterus.
Francif. Iunius.
Franciſ. Lucæ.
Franciſ. Petrarcha.
Franciſ. Soterius.
Franciſ. Suarez.
Franciſ. Turrian. *Ieſ.*
Franciſ. Veronus *Ieſuita.*
Franciſc. Xaverius *Ieſ.*
Fronto Ducæus.

GEllius.
Georg. Caſſander.
Gratianus.
Gregorius M.
Gregorius de Valentia *Ieſ.*
Guicciardinus.

HAſenmüllerus.
Hieronymus.
Hieron. Vendramenus.
Hilarius.
Holcotus.

Home-

Homerus.
Horatius Turſelinus.
Hoſius *Cardin.*
Hugo.

Iac. Aug. Thuanus.
Iacobus Gretſerus *Ieſ.*
Iac. Simancha.
Iac. Sylvanus, *aliàs* Keller, *Ieſ.*
Ieſuitæ Colonienſes.
Ieſuitæ Colonienſes.
Ieſuitæ Monaſterienſes.
Ieſuitæ Poſnanienſes.
Ignatius Loyola.
Ignatius Martyr.
Index Expurgatorius.
Iohan. Alvarius *Ieſ.*
Ioh. Bocatius.
Ioh. Chambilton.
Ioh. Ferus *Conc. Mogunt.*
Ioh. Gerſon.
Iohan. Lerius.
Ioh. Mariana *Ieſ.*
Ioh. Major.
Ioh. De Turre-Cremata.
Iſaacus Caſaubonus.
Iſidorus.
Ius Canonicum.
Iuſtinus.

Laurentius Valla.
Liber Æquivocationis Ieſuiticus
Liber de Abdicatione Henr. III.
Liber Titul. pro Infanta Hiſpan.
Lindanus.
Ludolphus *Carthuſ.*
Lyra.

Maffæius. *Ieſ.*
Mantuanes.
Marianus Scotus.
Marſilius.
Martinus Becanus *Ieſ.*
Martinus Navarrus.
Mart. Polonus.
Medina.
Melchior Canus.
Memor. Ligæ.
Molanus.
Montaignes *Ieſ.*

Nicethas Choniates.
Nicolaus Pimenta.
Nilus Archiep. Theſſal.

Oſorius.
Otto Friſingenſis.

Pactio Caroli V. cum Clem. VIII.
Panormitanus.
Paulus Ghirlandus.
Paulus Venetus.
Paulus Windck.
Petrus A-Soto.
Petrus Boquinus.
Petrus Caniſius *Ieſ.*
Petrus Ribadeneira *Ieſ.*
Philippus Callimachus *Florentinus.*
Philippus Marnixius.
Platina.
Plæotus.
Plato.
Polus *Cardinalis.*
Polydorus Vergilius.
Pomerium Sermonum.
Pontus Tyardhus Cabillonenſis Epiſcopus.

Ranolphus.
Ranzanus.
Reinardus Ieſuit. de Reip. Chriſt. authoritate in Reges impios, ſub nomine Guil. Roſſæi.
Ribera *Ieſ.*
Richeomus *Ieſ.*
Robertus Perſonius *Ieſ.*
Robertus Turnerus.
Roffenſis.
Roſephus Ste-Vanus.

Salmeron *Ieſ.*
Sanderus.
Seneca.
Sigebertus *Monachus.*
Simon Stenius.
Sixtus *Senenſis.*
Stapletonus.
Stella.
Summarium conſtitutionum Ieſuitarum.
Surius.
Sylveſter.

Theodoretus.
Theophilus Eugenius.
Toletus *Ieſ.* & *Card.*
Thomas Aquinas.
Thomas Bozius Eugabinus.
Toloſanus.
Tortus Bellarm.
Tractatus Æquivocationis Ieſuiticæ.

Vaſquez *Ieſ.*
Vincentius Lyrinenſis.
Virgilius.
Wilhelm. Occam.
Witakerus.

INDEX TERTIVS

RES MEMORABILES IN HOC OPERE comprehenſas, continens.

ABRAHAMI ſinus quid ſit, Ieſuitæ &c. non conſentiunt 381. *eius exemplo abutuntur pro æquiuocatione* 373.

Academia Pariſienſis Ieſuitarum audaciam interpellat 143. *eos ejectos ex Gallia cupit* 148. *libellum ſupplicem Parlamento offert de Ieſuitis eijciendis* 149.

Academia Pariſienſis lis cum Ieſuitis 144. *&c. ſuſpenditur* 152. *eius reſcriptum de expellendis Ieſuitis* 148. *nova lis de poteſtate publicè profitendi* 219.120.221.*&c.*

Academiæ Pariſienſi adulantur Ieſuitæ 152.

Academia Patauina de Ieſuitis conqueritur & apud Magiſtratum eos accuſat 164.192.

Acoſta Ieſuita de exiguo Indorum in Chriſtianiſmo profectu 230.

Actiones aduerſus Ieſuitas pro Academia Pariſienſi 215.

Æditui Ieſuitici officium 82.

Æquiuocatio à Ieſuit. docetur 368. *&c. quid ſit & quæ eius natura ſecundum Ieſuitas, quando vſurpanda, & quis eius finis ib.* 368. *à Ieſuitis venditatur pro vtili arte & bona prudentia* 369. *omnium ſcelerum eſt pallium & porta* 171. *ab Arrio vſurpata ibi. quibus argumentis à Ieſuitis pallietur, & eorum refut.* 172. *impugnatur ibidem à quibuſdam etiam Ieſuitis & aliis Pontificiis improbatur ib.*

Æquiuocationis Ieſuit. origo & antiquitas 371. *eius authores iure hodiè audiunt Ieſuitæ. ib.*

Æquiuocationis effectus in Anglia exempla 371

Æquiuocationis Tractatus Ieſuit. 371. *à quodam Apologiſta in rerum natura eſſe negatur ibi. Garneto probatur ib.*

Æquiuocatione vtuntur Ieſuitæ cùm Principum Evangelicorum petunt jugulum, et quomodo. 371.

Æſchilus Poeta ad Areopagum vocatus ob Cereris arcana cantata &c. 92.

de Agno Dei fabula Jeſuitica 138.

Agnoetæ qui 374. *eorum errori an Euangelici affines ib.*

Abodo opus eſſe, Commoleti Ieſuitæ Parricidialis vox fuit contra Henr. IV. Gall. Reg. 171. 251.

Alaodim Aſſaſinorum auctor. 225.

Albanus crudeliſſ. tyrannus Ieſuitis non ſatisfecit 367.

Albertus Auſtrius, Belgij Gubernator 284.

Albertus Bavarus Ieſuitis Ingolſtadij & Monachij nidum concedit 226.

Albertus Brandeburgicus Crucigerorum ordinem abdicat 317. *excommunicatur ib.*

Alexander Hajus Ieſ. è Gallia relegatus à Parlamento 258.354. *votum eius impium ib.*

Alfonſus Salmeron è ſociis Ignatij primis 5.

Aloiſij Froes fabula 230.

Ambroſius Epiſcopus Med. Theodoſio excommunicato paruit 366.

Amphitheatrum Honoris à Ieſuitico homine ſcriptum negat Cotton 223. *eius author quis ib.*

Andreæ Fabricij truculenta ad Cæſarem hortatio 2.

Angelos terreſtres Ieſuitæ ſuos vocant 117.

Angliæ titulus à Ieſuitis proſtitutus etiam non Papiſtis 286.

in Anglia Exploratorum & libellorum famoſorum genitores ſunt Ieſuitæ 291. *quæ mala patrata facinora* 262. *&c. multi Ieſuitæ iuſtas dederunt pœnas* 326 *an Religio ibi per Ieſuitas ſit promota* 285. *&c.*

ex Anglia proſcripti Ieſuitæ &c. 267.278.

Anglorum Collegium Romæ vt à Ieſuitis mutatum 286. *eorum æſtimatio à Ieſuitis impedita ibid.*

Anglos ad ſubſcriptionem libri Titulorum pro Infanta Hiſpan. inducunt Ieſuitæ 283.

Annibalis Codreti Ieſuitæ figmentum de viſione Ignatij 14.

Antonius Arnaldus aduocatus Pariſ. Academiæ contra Ieſuitas 150. *eius contra eos accuſatio ibid.*

Antonij Poſſe vini crudelis vox 2.

Apologia pro Ieſuitis ex Bohemia eiectis 299. *contra ſententiam Parlamenti in Caſtellum parricidiam* 252. *contra Sorbonam* 152 *Veron. Ieſuitæ pro Caſtello* 255. *ſupprimitur ib.*

Aquiſgrani Ieſuitarum facinora 339.

Aras portatiles proditionum cauſa Ieſuitis habere licet 105.

Archiligiſtarum authoritas poteſtas, adſeclæ 246

††† *Arreſta*

Arreſta Parlamenti Pariſienſis exſecutioni mandari, quanti interſit 191.

Arreſta Parl. Pariſ. contra Ieſuitas &c. Vide Parlament. Pariſ.

Arrius hæreticus æquiuocatione vſus 371.

Aſſaſini qui 367. *eorum author ib. præfecti eorum ſedes vbi fuerit ib. eorum dogmata* 268. *ſeminaria ib. modus iuuenibus dogmata noxia inſtillandi ib. à quibus oppreſſi ib. Ieſuitæ iis ſimiles ib.*

Aſſiſtentes Ieſuitarum 95. *eorum officium ibid. ſunt numero quatuor, & cur ibid. ad eos omnia ſcribuntur ib. confirmant exploratores rerum Germaniæ in propoſito ib.*

ἀστοργία *Ieſuit.* 125. *eius exempla. ib. fruſtra palliatur Chriſti verbis ib.*

Auguſtinus de eo, quòd Manes ſuos vocauit viros Apoſtolicos 19. *de Mendacio* 375. *de exemplis Abrahami, Iſaaci, &c. quibus Ieſuitæ pro Æquiuocatione abutuntur* 374. *de libero arbitrio & gratia* 380. *vbi ſinus Abrahæ eſſet, dubitâſſe dicitur à Maldonato Ieſ. ib. de non occultandis rebus honeſtis* 92. *de cædibus &c.* 354. *eius dictum, Ego non crederem Euang. &c.* 389.

Auguſtiniani Eremitæ Romæ Ieſuitis primis reſiſtunt 103.

Auguſtinianorum Monaſterium Monachij Ieſuitis cedit 226.

Aureliis nidificare irrito conatu Ieſuitæ quærunt 259.

Auſtriaca familia, à quibus & quando ad perſequutionem pertracta 336.

Auſtriacorum ſtudia Polonis ſuſpecta 305.

Azorarum inſularum vnam Hiſpano prodere Ieſuitæ tentârunt 318.

B*Aptiſta Menilius Patronus Academiæ Pariſ. contra Ieſuitas* 147.

Bareta, Ieſuitarum pilij 21.

Bariſonij Ieſuitæ Epiſt. de excellentia, regimine, &c. Societatis Ieſu 134. 135. 136. *&c.*

Barrier. à Ieſuitis inſtigatus ad Henr. IV. parricidium; ſed conatus fit irritus 169. 170. 251. *proditur ab Italo quodam ib. eius confeſſio & ſupplicium ib.*

Bartholomæus Alettus Valeſianus quid damni à Ieſuitis acceperit 340.

Barthol. Guidiccionus Cardinalis confirmationem Regulæ Ignatij Papæ diſſuadet, ſed fruſtra 103.

Battoria familia à Ieſuit. in Tranſſyluania quo redacta 225.

è Belgio Ieſuitæ proſcribuntur 337. 338. *&c.*

in Belgio Ieſuitarum facinora 357. *Ieſuitarum negotiatio* 338. *&c.*

Belgis reformatis in Hiſpani ditione vltra decem vel quatuordecim dies morari non licet 338.

Bellaius Epiſcopus Pariſ. Ieſuitas oppugnat 144.

Bellarminus creatur Cardinalis contra Regulam 127. *de Miraculis Xauerij* 229. *ſibi & aliis Pontificiis & Ieſuitis ſæpe contradicit* 390. 373. 374. 375. *&c.*

Benedictus Palmius Ieſuita ſuaſor cædis Henrici quarti 169. *item Eliſabethæ Angliæ Reginæ* 262.

Bezam mutum à Laynez Ieſuita in Colloquio Poſſiaceno redditum eſſe, mendacium eſt Ribadeneiræ 93. *de eius morte, & ante eam palinodia, mendacium Ieſuiticum* 392.

Bibliopolis Pariſienſibus quantum a Ieſuitis damnum datum 164.

Bibliotheca Ieſuitarum quomodo diſtincta 343.

Blæſenſibus Comitiis Guiſij ſublati 394.

Bloſſiana Obedientia 116.

Bobadilla ex decem Ignatij primis ſociis 1. *eius de Ignatio vox. ib.*

ex Bohemia Ieſuitæ proſcribuntur, & quas ob cauſas 298.

in Bohemia Ieſuitæ Cancellaria ſuis diſcipulis implêrunt 243. *quæ turbæ & calamitates à Ieſuitis excitatæ* 297.

Bona Ieſuitica in quem vſum conferenda, ſi è Polonia expellantur 321. *&c.*

Borbon. Cardinalis pro Ieſuitis intercedit 152.

Bouceretus curat Ieſuitas in ius vocari 149. *ab Vniuerſitate Pariſienſi reſcriptum obtinet ib.*

Boucherus Ieſui. Apologiam pro Iacobo Clemente parricida probat 180.

Broetus Ieſuita Galliam Ieſuitis impetrat 142.

Bruntrutenſes Ieſuitæ ſalaces & impudici 124.

Bullæ Pauli 3. *quibus Ieſuitis priuilegia largitur maxima* 103. 104. *&c.*

Bullæ Pontif. ſeditioſæ ad Clerum & populum Angl. 265. *in ignem coniiciuntur ib.*

C*Ancellaria Bohemica qualib. hominibus à Ieſuitis impleta.* 243.

Canoniſtarum adulatio erga Pontificem 102.

Canonizatio Ignatij Loyolæ 11.

Carceres Ieſuitarum quales & quos quâque de cauſa in eos coniiciant 133. 134.

Cardinalis Lothar. Ieſuitarum fautor 144.

Cardinales approbationem Ieſuitici ordinis Papæ diſſuadent 7.

Carigtius Ieſuita 137.

Caroli Molinæi ſententia de non admittendis Ieſuitis in Gallia 144. *&c.*

Caſibus conſcientiæ operam dare debent Ieſuitæ. 121.

Caſpar Hayvod Anglus ſupplicat Generali Ieſuitico pro Ieſuitarum reformatione, fruſtra 416. 417. *Papæ quoque ſupplicat: eodem euentu ib. inſanum eum Ieſuitæ calumniantur ib.*

Caſuiſtæ 223.

Catalogus

Catalogus Miſſarum & Orationum Ieſuitis præſcriptarum 69. 70. *provinciarum & Regnorum in quibus habitant* 237. *&c.*

Catalogum ab Eliſabetha Angliæ Regina occiſorum ob proditiones, contexunt Ieſuitæ 268.

Catalogum rerum mobilium Eccleſiarum Ieſuitic. Præfectus Ieſuitarum habere debet 68.

Catalogi Ieſuitarum annui 65.

Catechiſmus Indicus 229.

Cateſbey. Vide Robertus Catesbey.

Catharina Navarræ Regina coronatur 187. *à Papa cum Marito excommunicatur ib. à ſubditis peſtifera doctrina imbutis deſeritur ib. Regno pellitur ibid.*

Catonis prudens admonitio 328.

Cauſæ parricidiorum Ieſuiticorum 398. 399.

Cauſæ ob quas Ieſuitæ à Pontificiis defenduntur. 312.

Cereris ſacra apud Etnicos ἄῤῥητα 92.

Chreichtonis Ieſuitæ crudelis ſuaſio 291.

de Chriſto horrenda Ieſuitarum blaſphemia 343.

Chriſtophorus Battor. Stephani Reg. Polon. frater 225. 226.

Chriſtophorus Zieglerus Ieſuita ingratus & crudelis erga Patriam cuculus 349.

Chriſoſtomus nimius eſt in aſſerendis liberi arbitrij viribus 280. 281. *locum Rom.* 13. *accipit etiam de Clericis* 167.

Claremontanæ Scholæ Sodales unde Ieſuitæ dicti 18.

Claudius Aquaviva quintus Ieſuitarum Generalis 93. *Ducis Atr. filius ibid. Ieſuitas ditat ibid.* 113. *Generalis creatus oſculandas manus præbuit ſalutanti ibidem ante mortem quid Papam de ſucceſſore ſubrogando rogaverit ibid. congregat omnes ordines Romam, & quale decretum condat Ieſuit.* 147. *ſed hypocriticè* 183. *in Hiſpaniam à Papa mittitur, & cur* 416. *improbat Marianæ librum de parricidiis* 365. *decretum facit de huiuſmodi libris ibidem illudit Caſpari Hayvod. pro Ieſuitarum Reformatione ſupplicanti* 417.

Claudius Duretus Ieſuitarum in Gall. advocatus 144. 150.

Claudius Iaius ex primis Ignatij ſociis 5.

Clemens VIII. Pap. Cl. Aquavivam in Hiſpan. mittit 416. *eius gemitus de Coadiutorum Ieſuitarum ſtatu* 410. *ad eum de Ieſuitarum nequitia querelæ* 282. 283. 284. *&c. in Italia ab Epiſcopis in abſolutionibus &c. pendere vult Ieſuitas* 405.

Clemens Puteanus author mendacij de Bezæ morte & relapſu ad papiſmum 392.

Clerus Polonicus corruptus à Ieſuitis 317.

Clerus Romanus Ignatium & ſocios initio exagitat 102.

Cleri Anglicani de Ieſuitis querela ad Pontif. 282. 283. *&c.*

Coadiutores Ieſuitis conceduntur 102. *primò nulli, dein viginti* 411. 414. *poſt plures* 414. *eorum conditio miſera & anceps* 411. *Generales Provincialéſve fieri non poſſunt,* 406.

Collegium Conimbricenſe Ieſuit. 229. *in Collegio Fleſſiaco quot regiorum domeſticorum liberi* 243. *in quem finem ibid. in Colleg. Romano orti tumultus* 291. *quales ex eo prodeant ib.*

Collegia Ieſuitica quàm ſumptuoſa 237. *ſunt armamentaria ib. propugnacula* 327. *quot numero* 237.

in Collegia quos Ieſuitæ admittant repudientve 31 239.

Commoletus Ieſuita plauſus in concione excitat ſuper occaſu Henrici 3. *Gall.* 147. *bacchatur in Henr. quoque* 4. *ib.* 171. 251. *eius fuga* 171. 260.

Comparatio doctorum veterum cum Ieſuitis, in Polonia 323. *Crucigerorum cum Ieſuitis* 328.

Concilij Tridentini exſecutio turbarum Europæarum ſcaturigo 304. *exſecutionis modus ibid. in Polonia quomodo inſtituta ibid. in Poloniam introduci citra præiudicium libertatis non poteſt* 305.

Concionator Ieſuiticus cui rei cumprimis incumbere debeat 72. 73. *à quibus abſtinere ibidem.*

Concionatoris Ieſuitici geſtus 74.

Concionatores Ieſuitici quales 250. 313.

Concionandi modus Ieſuit. 74.

Conciones in Cánonizatione Ignatij Loyolæ Ieſuitarchæ 11. *à quo Latinè redditæ* 223.

Confeſſio magna Ieſuitarum machina 131. *&c. decipula* 313. *ea puellas irretiunt* 132. *arcana eruunt ibidem ratio eam adhibendi* 132. *&c.*

in Confeſſione ſingula peccata confitenda 132.

Confeſſarij Ieſuitarum qui 100. *eorum officium ibid. omnium optimi Regum & Principum ſunt exploratores* 243. *prohibentur adſpicere pœnitentes* 72. *obſcœna & impudica in audiendis confeſſionibus ſolent rogare* 250.

Conſcientiæ rationem exigunt Rectores Ieſuit. 121. *ad conſcientiæ rationem reddendam inſtructio Ieſuitica* 58.

Conſpiratio contra Angliæ Reginam 264. *promovetur à Papa* 265.

Conſpiratio pulveraria in Anglia 269. 270. 271. *eius authores & adſeclæ* 269 *Modus agendi* 271. *contra quos inſtituta ibid. quando inita ibid. quo loco ibid. eius finis ibid. occultatio* 272. *dete-*

272. *detectio ibid.*
Conſpirationi pulverariæ an affines fuerint Ieſuitæ 269.270.
Converſio quibus modis fiat 174. *converſionis modus fabuloſus, quo Ieſuitæ à Xaverio converſos Indos nugantur* 226.
Cottonus Ieſuita Galliam gubernare videtur 137. *Amphitheatrum honoris à Ieſuit. profectū negat* 222. *ipſa tamen exempla diſtribuit ibid. conſcius Hiſpanum quendam parricidam ad Henr.* 4. *ducit* 259. *ad Reginam Henr.* 4. *viduam Ieſuitas de parricidio purgat ib.*
Cottoni diſtichon in contemptum Henrici 3. *Gall. R.* 247. *ſpeculum conſtellatum* 343.
Cracovia vt à Ieſuit. turbata 326.
Creſvvellus Ieſuita Vuintheri Anglicæ conſpirationis ſocij internuncius eſt apud Hiſpanum Regem 265. *ad Philopatrem ſcripſit paſſim.*
Crucigerorum ſpurij Ieſuitæ 317. *cum Ieſuitis convenientia* 326.327. *eorum cauſa quanta calamitas* 328.
contra Crucigeros armā ſumpſēre Poloni 317.
Cucullos Ieſuitæ non geſtant 21.

D*Avid Sauli tyranni crudeliſſimi vitæ non inſidiatur* 366.
Dei ſolius eſt Regna mutandi, adimendi, &c. poteſtas 191.
Demetrius quidam à Ieſuitis ſubornatus Baſilidis Moſc. M. Ducis filium ſe venditans, Regnum Moſcoviticum invadit, & quo eventu 331.
Diffidentia optimum Reip. pharmacum 184.
Doctrina Ieſuitarum de Regicidiis 166.*&c* 353.354.355. *&c. à quibus approbata* 358. *multis Pontificiis damnatur* 359.360.*&c. quin ab ipſo Cl. Aquaviva Generali Ieſuit.* 365.
Doctrina Ieſuitarum Ariſtocratijs periculoſa 265.
Doctrina Ieſuitarum contraria eſt tum & Pontificiis aliis, tum etiam ſociis multis: vt in ſeqq. capitib.
de iuſtificatione 373.
de Particula Sola 174.
de vera fide, an poſſit amitti ib.
de imaginibus, an rectè vocentur idola ib.
de Deo, an is corporea forma debeat exprimi 375.
de imaginibus, an ipſis diuinus in Papatu honor tribuatur ibid.
de Baptiſmo, an quæ in eo promiſſio, ſit votum propriè ib.
de Chriſto, an ſibi aliquid meruerit ib.
de Papa, an poſſit eſſe hæreticus & errare 376.
An Papa ab aliquo poſſit iudicari ib.
An vnus homo poſſit Eccleſiaſticus & politicus ſimul eſſe, ib.
An Papa ſit Monarcha 377.
An impij ſint vera Eccleſiæ membra ibid.
An Eccleſia deficere poſſit à fide ibid.
Pontifices an ipſi debeant oves paſcere ib.
Succeſſio an vera ſit Eccleſiæ nota ib.
An Papa in temporalibus ſummam habeat poteſtatem 378.
an mortui ſint invocandi ib.
an pro iis, qui in purgatorio, ſit orandum ib.
quis ſit Catholicus ibi.
an Chriſtus pertulerit damnatarum animarum pœnas 379.
an Chriſtus verè fuerit in inferno ib.
an Chriſtus ad inferos deſcenderit, vt animas ex limbo liberaret ibid.
an morientium animæ rectà in cœlum recipiantur 379.
de confeſſione auriculari ib.
de cultu & veneratione B. Mariæ ibid.
de merito B. Mariæ 380.
de Maieſtate B. Mariæ ibid.
de libero arbitrio ib.
an Chriſtus ſit Patri ſubiectus 381.
de ſinu Abrahæ ib.
de merito operum 381.
de cœlibatu clericorum ibidem. an Matrimonium ſit Sacramentum 382.
de vnctione extrema ib.
de poteſtate Rom. Pontif. ibid. 383.
Concilium generale quis convocare debeat ib.
de Præſide Conciliorum ibid.
an ſoli Epiſcopi deciſivam vocem habere debeant ib.
de Rom. Pontificis decretis. 38.
de libris apocryphis 16.
de vulgata verſione ib.
de ſufficientia S. Scripturæ ib.
de verſione & lectione Scripturæ in vulgari lingua ib.
de Purgatorio 385.
de imaginibus ib.
de aqua luſtrali ibi.
de precibus in lingua ignota & peregrina ibidem.
de conceptione B. Mariæ 385.
de aſſumptione corporis Mariæ 385.386.
de certitudine ſalutis ibid.
de reprobatione ibid.
de ſalute gentilium ibid.
de ordinatione ibi. 387.
de ignorantia in fide ibid.
de ſanctificatione diei feſti 16.
de Miraculis ibid.
Roma an ſit Antichriſti ſedes ib. & ruſū 289.
De Dicto Auguſtini, Ego non crederem Evangelio, niſi &c. 289.
Babylon in Apoc. an ſit Roma 289.
Dogmata Aſſaſſinorum 367.
Dominicus Treviſanus Senator Venetus de Leone X. Papa 347.

Domus

Domus Ieſuitarum probationis quot 237.
Domus Profeſſas quot Ieſuitæ habeant ib.
Don Giouan Regnum Hiberniæ occupare molitur 267.
Duaci Apologia pro Iacobo Clemente parricida, vendita palàm 180.

Eccleſiarum Ieſuiticarum cura 66. 67.
Ecſtaſis Loyolæ 103.
Edmundus Campianus Ieſuita in Angliam venit 226. *quomodo ſe inſinuârit. ib.* 175 *turbas ibi excitat* 286. *quam mox mutatus ibidem ſtruit inſidias Reginæ Angl. ibid. libera eius de Ieſuitarum parricidiali in Evangelicos animo confeſſio* 239.
Edmundus Nevilſius ſubornatur ad Reginam Anglicanam perimendam 262. *Reginæ fidus rem detegit* 264.
ad Eleemoſinas in Eccleſiis Ieſuitæ nullas habent arculas.
Eliſabethæ Angliæ Reginæ cædes ſtruitur 262. 264. 356. *edictum contra Ieſuitas* 265. *mors* 267 *cõtra eã conſpiratio Garneti* 264. 265. *eã viuam libello ſupplice magno opere laudârunt Ieſuiſtæ* 282. *eam mortuam quib. conviciis iidem lacerarint ib. de ea mendacium Creſvvelli* 391. *in ea Creſvvell. reprehendit, quod pſeudo-Catholicis dat laudi* 392.
Epigramma de Ieſuitarum nomine 16. *ſuper reſtitutione Ieſuitarum in Gallia* 297. 298.
Epiſcopus Claromontanus pro Ieſuitis intercedit 151.
Epiſcopi Cracovienſis de Ieſuitis teſtimonium 322.
Epiſcopi olim litibus forenſibus non vacabant 376. *non ſoli habent vim deciſiuam in Conciliis* 383.
Epiſcopis Ieſuitæ inobedientes.
Epiſtola Caſauboni ad Front. Ducæum Ieſuitam 267. *Ignatij de virtute Obedientiæ Cler.* 87. *& de ea iudicium Bariſonij de excellentia Ieſuitici ſodalitij* 133. *&c.*
Eraſmi Roterod. Opera legi vetuit ſuis Ignatius Loyola Ieſ patriarcha 92.
Eſpenſius Sorboniſta in Colloquio Poſſ. Bezæ Reſponſionem interrumpit 93.
Evangelicorum libri in Bibliothecis quo ſitu conſpiciantur 343. *iunioribus non conceduntur ibid.*
Evangelicorum in Polonia Miniſtri quales 318.
Evangelicis pacem, conventa, pacta, fidem, non ſervanda, ſed eos igni potiùs & ferro tollendos à Pontificiis, Ieſuitarum eſt doctrina 347 348. 349.
Evangelicos ad officia publica nulla eligendos &c. Pontificiorum eſt doctrina 358.
in Evangelicos in Styria, Carinthia & Carn. exercita Ieſuit. operâ, crudelitas 332. 333. *arma in eos præ Turcis eſſe vertenda & torquenda, Ieſuitica eſt doctrina* 353.
de Evangelicis in Gallia mentiuntur Ieſuitæ, quòd contra Regem Car. IX. conſpirârint 391.
Everardus Mercurianus, quartus Ieſuitarum Generalis 93.
Eunomiani peccata nemini ad ſalutem nocere docuerunt 374 *eorum error à Bellarm. mendaciter Evangelicis tribuitur ib.*
in Europa qua in re peccatum eſſe hactenus, Ieſuitæ putent 335.
Examen Ieſuiticum ſemeſtre Novitiorum 56. *eorum, qui admittuntur in Scholaſticos approbatos* 57. *ſcholaſticorum Ieſuiticorum ſtudiis abſolutos ib.*
Examen Regularum Ieſuiticarum 111. 112. *&c.*
Examinatoris Ieſuitici officium, & ratio eo fungendi 51.
Excommunicatio an tollat iura politica 366.

Facultas Theol. Pariſienſis. Vide Sorbona.
Ferdinandus Archid. Auſtriæ Concionatores Evangelicos è Styria, Carinthia & Carniola pellit 332. 333. *cum Papa Romæ menſa quare & quandiu dignari noluerit* 333.
Ferdinandus Rom. Rex Ieſuitis Viennæ Collegium concedit 225.
Ferrifodinarum incolæ miniſtros Evangelicos dimittere nolunt 333. *quomodo cogantur & multentur ib.*
den Filtzleuſen *comparantur Ieſuitæ* 239.
Fœminas à ſua ſocietate arcet Ignatius Loyola 7. *eas inviſere, ad eas ſcribere, Regulis Ieſuitis prohibetur, & quà cum exceptione* 49. *eas vt circumveniant* 327.
Forcei Gubernatoris Bearnienſis fidelitas erga Henric. IV. Galliarum Regem 261.
S. Franciſcus, funiger, fuit æquiuocator 369.
Franciſcus Borgia tertius Ieſuitarum Generalis 39. *Ducatum Spoletanum & Cardinalatum reſpuit ibidem ante Generalatum fuit Commiſſarius generalis, bis vicarius ibidem. quot annos generalatu functus ib.*
Franciſcus Corſi Ieſ. linguam Indicam diſcit 231.
Franciſcus Coſterus Ieſuita de Collegiis Ieſuiticis quid ſcribat 145. *de Evangelicis in Gallia mentitur* 391.
Franciſcus de Victore fidem abrogat Indicis Miraculis 230.
Franc I. Gall. Rex Henricum Albretanum Regno, Navar. reſtituere tentat 188. *Pompelone potitur ib.*
Fran. II. Gall. R. Mariam Scotiæ Regin. ducit 245
Franc. Iacobi Scholaris Ieſuit. impia iactatio 259
Fran. Ravaillacus parricida Henrici IV. Gall. & Nav. Regis 260. *examinatur ib. apud eum fruſtula hoſtiolæ Miſſaticæ inventa ibid. eius ſuppliciũ ib. ad agnitionẽ & deteſtationẽ ſceleris perduci nequit, ſed in exſecranda malitia moritur ibid. in doctrina de parricidiis quàm*

diligenter imbutus ibid.

Franc. Solerius Ieſ. 222.

Franc. Treshamus morti propinquus ad æquivocationem mendacē adigitur à coniuge 370.

Franc. Turonius Archiepiſcopus Lugdunenſis 144.

Franc. Veron. Ieſuita Apologia pro Caſtello parricida 253 *&c.*

Franc. Xaverius è primis Ignatij ſociis 5. *in Luſitaniam vocatur* 142. *in Indiam mittitur* 228. *eius Miracula, quæ in india patrârit, fabuloſa* 228. 229. *querela de ignorantia linguæ Indicæ* 139.

Franciſcani Luſitani Hiſpano adulantur 231.

Franciſcanorum Ordinis olim incrementa 237.

Fricius 323.

Fronto Ducæus Ieſuita 114. *Temporiſandum eſſe docet* 221.

Fuens Parmenſis in Belgio ſucceſſor 291.

G*Abaonitis Ieſuit. ſimiles* 126.

Galli erga Reges ſuos, etiam excommunicatos, quàm fideles olim 188. 447. *à quibus contra Henricum III. excitati* 447. *eorum obſeruantia erga Principes regij ſanguinis* 307. *à Ieſuitis quomodo labefactata ib.*

Galliæ Regnum ad Monarchiā proximè accedit 307. *eius robur in quo ſitum ib.*

in Gallia Ieſuitæ ægrè recepti 142. *officiis regiis diſcipuli Ieſuitici præficiuntur* 243. *ſeminarium quale ad hoc habeant ib. cur pacatè nuper vixerint aliquandiu* 315.

Garnetus Vid. Henr. Garn.

Genealogia Guiſſianorum ſeditioſa à quo conſcripta 245.

Generalis Ieſuitarum primus Ignatius, ſectæ author 92. *Conſiliarios Prouincialis aſſignat* 30. *Rectores & Propoſitos Collegiorum conſtituit* 31. 95. *ſemper Romæ ſedet.* 93. *vocatur Dei legatus* 95.

Generalis officium 95 *ſententia Ieſuitis pro oraculo ibid. poteſtas erga Apoſtatas ex ordine ſuo, &c.* 105.

Generali Ieſuit. tanquam Chriſto obediendū 95 *ad Generalem omnia, quæ toto faciunt orbe, Ieſuitæ ſcribere debent ib.*

Generalium Ieſuiticorum, qui hactenus, omnium ſeries 93.

Generalatus Ieſuiticus perpetuus eſt 93.

Gentiles lege naturæ potuiſſe ſalutem conſequi, docuit Maldonatus Ieſuita 385.

Georgij Baderi Ieſ. teſtimonium de Ieſuitarum immanitate 2. *ſanguinolenta vox* 348.

Georg. Balcuuillius Ieſuita clancularius, archipresbyter Angliæ creatur 289. *pro Ieſuitis ad Caietanum Cardinalem mendaciter ſcribit ib. quæ mala eius in Anglia facinora ib.*

pro Germanis Collegium Romæ condunt Ieſuitæ, quo ſuaſore & cur 141. 142.

Gracium ducuntur captiui Ferrifodinarum incolæ, & quam ob cauſam 204. *Templum ibi Evangelicorum comburitur ibi.*

Gregorius 7. *Papa* 366. 375.

Gregorius XIII. Papa Priuilegia Ieſuitis concedit 107. 108. *Romæ inſulam dat ad Collegium* 237. *quantum iis auri ad ædificationem eius tribuerit ib.*

Grenuuellus coniurationis pulueratiæ ſocius 273 *in Vuallia ſeditionem excitare ſtudet ib.*

Gretſerus Ieſuita tantum tribuit Ignatio, quantum Chriſto 10.

Guido Fauukes de Iacob. Brit. M Rege ad Hiſpanum mendacia ſcribit 267. *eſt è conſpirationis pulveratiæ ſociis* 269.

Gulielmus de S. Amore in Sorbona Theol. D. 108.

Guil. de Prato Epiſcopus Claromont. Ieſuitas in Collegium Clamontanum introducit 142.

Guil. Paray Henr. IV. occidere cogitat 171. *à Ieſuit. ſe adductum fatetur* 171.

Guil. Parrius I.C. ingenioſus Anglus 262. *profuſæ vitæ ibi. à quo ad Reginam Angliæ cædendam perductus ibi. ad Reginam ſe confert; & quibus artibus ſe inſinuârit ib. amittit cædis occaſionem ib. rem cum Nevilſio communicat ibi. proditur; capitur, ſupplicio afficitur* 264.

Guiſij Lotharingica familia in Gall. authoritate creſcunt, & cur 244. *ad Regnum ipſum adſpirant* 245. *vnde occaſionem arripuerint Regnum affectandi* 245.

Guiſianorum conſpiratio. Vide Liga.

H*Æretici definitio Ieſuitica* 308.

Hæretici à Ieſuitis ſunt appellati, Ligæ ſubſcribere nolentes 149. *fuerunt nonnulli Papæ* 396.

Hæreticis fidem non eſſe ſeruandam docent Ieſuitæ 395. *&c.* 345.

Haſenmullerus 7. 349. *& toto libro non rarò.*

Hamondus Ieſuita coniurationis pulveratiæ ſocios abſoluit 271.

Hannibal Codretus Ieſuita Parrij animum ad cædem Reginæ Angliæ confirmat 263.

Harlæus Parlamenti Pariſ. præſes Henrico III. amicus 247. *fit inſcius* ἀφορμὴ *ad cædem eius, ibid.*

Hebraicæ linguæ Studium ante ſtudium Theologiæ ſuis cur non permittant 121.

Henricus Albretanus Navarræ Rex Franciſci Gall. Regi opem implorat 188.

Henricus II. Gall. Rex Ieſuitis Scholam Lutetiæ concedit 142.

Henricus III. Gall. Rex Guiſianorum contra ſe conſpirationem credere non vult 245. *in cōtemtum apud populum, & quo colore adducitur ibid. Luetia exturbatur* 246. *in odium à ſacri-*

à ſacrificulis & Ieſuitis adducitur ib. à Iacobo Clem. Monacho occiditur 149.247. *vulneratus cultrũ educit, parricidamque vulnerat. ib. à Ieſuitis Tyrannus, rebellis, Nero, Herodes &c. vocatus* 189. 255.353. *cur hæreticus à Ieſuitis appellatus* 190. *à Ieſuitis quomodo è Polonia rediens ſalutatus* 308. *de eius abdicatione Ieſuitarum liber* 353.

Henricus IV. Gall. & Nau. Rex capit Lutetiam 148. *à Caſtello ſcholaſtico Ieſuitico læditur* 153. 254. *exigit Ieſuitas è Gallia* 153. *reſtituit eos, & quomodo victus* 194. *ſpoliatus eſt per Ieſuitas honore antiquiſſimo. Eccleſiæ Romanæ primogenitura* 244. *Tyrannus, à Varada Ieſuita & aliis, etiam Pontificius factus vocatur* 250. *item à Guignardo vena Baſiliſci* 256. *cultro venato occiditur* 261. *paulò ante mortem aliæ in eum inſidiæ ib. necis eius Ieſuitæ conſcij & approbatores* 160.261. 262. *in eius funere Ieſuitæ non apparentib.*

Henr. IV. Gall. R litteræ de Caſtelli parricidio 252.

Henricus Garnetus Ieſuitarum in Anglia ſuperior conſpirat contra Reginam 264. *conſpirationis quos habuerit ſocios ibid. iterum coniurationis contra Iac. R. eſt ſocius* 272. *multorum fuit nominum* 275. *magiſter quinque D.* 272 *Catesbeyi oraculum fuit* 273. *author audendi pleriſque incendiarÿs pulverariis Anglicis ib. eius confeſſio ib. crimina ci obiecta ibid. Æquivocatione Regem decipit ib qua arte veri confeſſio ex eo elicita. ibi. audacia eius erga Magiſtratum* 275. *Papa Angliæ vocatus. ib. fatetur ſe omnium conſpirationũ contra Eliſabetham & Iacobum R. cõnſciũ. ibi. ſuppliciũ de eo ſumptum, & quomodo illud ſubierit. ib. in Martyrum numerũ à Ieſuitis relatus. ib. de Treſhamo interrogatur.* 370. *de Æquiuocatione, quid ſentiat, explicat.* 370. *eam defendit. ib. illudit æquiuocatione Comiti Saliſburienſi, & Iudicibus. ibi. Æquivocationis librum approbat.* 371.

Henricus Guiſius Galliæ Regnum adfectat. 245. *Liga caput eſt. ibid.*

Henricus Ieſuita Ingolſtadienſis regulas Ieſuiticas ſacris Biblijs præfert. 121.

Herba mala citò creſcit: Prouerbium Ieſuitis accommodatum 237.

Hieronymus de Paulina obiurgatione Petri quid ſenſerit 374.

Hieronymus Vendramenus de bonis Eccleſiaſticis à Ieſuitis interceptis. 291.

Hippolytus Eſtenſis Cardinalis Legatus ad Colloquium Poſſiac. 93.

in Hiſpania quot Ieſuitæ, quotq; Collegia Ieſ. 150

Hiſpanus Angliam ſubigere vult; ſed irrito conatu 252. 264. *quantam habuerit claſſem & quo nomine Papa eam inſigniverit. ib. Hiberniam invaſit.* 265. *à quibus impulſus.* 282. *iterum rem conſtituit aggredi, & à quo inſtigatus.* 265.267. *Iacobo Scotiæ adhuc Regi offert auxilium contra Angliæ Reginam.* 291. *mortuâ Elizabethâ Ieſuitis contra Anglum auxilium denegat. ibid.* 267.

Hiſpano Ieſuitæ ſunt deuotiſſimi. 267. *Vid. etiam, Ieſuitæ.*

Hiſpani ſunt ſuperſtitioſiſſimi. 142. *Ieſuitarum receptores. ibid. Regnum Navarr. invadunt & Regem ex eo expellunt, Albretanum.* 188. *partem eius hodieque tenent.* 192.

Hiſpanorum tibicines ſunt Ieſuitæ 177.

Holte Ieſuita conſpirat in Angliæ Reginam 264

Honorius Papa damnatur à Concil. 376.

Horatius Turſelinus Ieſuita author vitæ Xaverij. 384. *fabulæ eius de Xaverij Miraculis ibi.*

Hoſius Cardinalis perfidiæ Doctor. 347.

Hoſpitio exteros Ieſuitæ non facilè excipiunt. 49

Humiliatorum ordo abolitus 162.

ex Hungaria Ieſuitæ proſcripti. 299. 300 *motus ibi à Ieſuitis excitati.* 330.

Hypocriſis Ieſuitarum. 22.

IAcobus Clemens Monachus, Henrici III. parricida 248. *à Ieſuitis ſubornatus, & quibus artibus ibi quomodo & qua fraude parricidium peregerit.* 247. *gladio confoditur, ibi. quid cũ mortuo actum ibid. laudatur à Bourgoinio Priore Iacobitarum* 169. *à Ioh. Mariana* 248. *& à Franciſco Veron. Conſt.* 255. *Ieſuitico veneno imbutus hoc facinus ſuſcepit* 180.

Iacobus Cluſſæus adoleſcens à Ieſuitis vt tractatus 342.

Iacobus Cruſius Ieſuita ἀστοργίας eſt flabellum 125. *vox eius truculenta.* 1.

Iacobus Laynez è primis Ignatij ſociis 5. *Ignatio in Generalatu ſuccedit* 93. *Cardinalatiam dignitatem repudiat. ib. mittitur ad Colloquium Poſſiacenum ib. quibuſdam Cardinalibus ad Pontificatum ſuffragia habet, ibid.*

Iacobus Scotiæ Rex Reginæ Angliæ ſuccedit 268. *inſidiæ eius vitæ ſtatim ſtructæ, & à quibus ibid. eius querelæ de conſpiratione pulveraria,* 269. *proſcribit Ieſuitas,* 279. 280. *novæ contra eum machinæ* 276. *contra eum libri à Ieſuitis ſcripti,* 284. *vt promerendum eum cenſeat clerus Anglicanus,* 291.

Ianitor Collegiorum Ieſuiticorum qualis, 208.

Iaroſlovia Ieſuitarum Collegium quale, 182.

Idea ordinis Ieſuitici, 133.134. *&c.*

Ieſuita omnis homo, 55. *quiſque Chriſti loco, iuxta Regulas eorum habendus,* 121. *Ratisbonenſis claſſicum canit.* 351. *quidam Ligæ literas ad Hiſpanum perferendas recepit,* 247. *quidam in Anglia in quatuor partes cur diſſectus,* 282.

Ieſuitæ in Gallia vocati Ieſuaſtæ &c. 18.19. *gau-*

*dent appellari Patres, & quam rectè, ibid. in Hibernia quomodo vocentur,*142.*nolunt dici Monachi, & an ſint*, 20. 21. *in quibus cum Monachis conueniant vel ab iis differant, ibidem nec ſeculares ſunt, nec Religioſi,* 149. *ſuperiori omnimodè ſubiecti, velle ſuum & ſentire ei permittendo* 74. 228. *Ignatio diuinos honores tribuunt*, 11.*ſunt L.Flacco ſimiles*,119.*ſpondēt paupertatē perpetuam*,103. *ſed quàm vere*, 111.*Generalem poſſunt amouere*, 105.*à Monialium cura ſunt immunes, ibid.liberi à contributionibus, decimiſque,ib. poſſunt omnia, quæ Epiſcoporum,abſoluere, &c.* 106. 287.*ſunt Crœſi* 111. 149.*quantos habeant redditus annuos*, 228. *opes quomodo acquirant*, 239. 328.*fœtus rufi draconis ſunt* 110.*comparantur chartis aleatoriis , ibid. cur tanta à Papis priuilegia adepti*, 108.*profiteri, & vbiuis diuerti audent*,107.*Legatum Pontificis lauto conuiuio excipiunt*,113.*à Reipubl. oneribus ſunt immunes* , 107. *quales morum ſint doctores*,150.*Regulas ſuas Euangelio præferunt* 119. *nihil gratis dant* , 125.*non ſunt neutrales , ibi. dignitates contra regulas captant , ibi. ſunt auari*.123. *libidinoſi* , 121. *cum Magnatibus tantum commercium habēt*, 138.*confitentibus ſunt aſperi, ibid erga fœminas procedunt minùs rigoroſè,ibid.venditant ſe pro belli & pacis arbitris* 137.*gratis quomodo doceant*, 149.*ſunt ſecretorum Papæ conſcij*,137.*vt irrepſerint in hominum gratiam*, 141.*in Theol ſunt periculoſi*, 144.*Romæ Collegia erigunt*, 144.*ſunt homines actuales, nimis verè* , 315. *vtilitatem an litteris afferant*, 162.163.184. *an boni juventutis inſtituendæ magiſtri ſint* , 313.322. *an Romanam Religionem in Anglia & alibi promoverint,promoveantque* 279.320.

Ieſuitæ ſunt verſipelles & verſuti.412.*Papæ exploratores , & quid priuilegij habeant, ne explorare queant*,264.265.266.404.*inobedientiæ ſeminatores*,135.*authores & ſuaſores multarum turbarum , ſeditionum , proditionum, bellorum &c. vbicunque pedem figunt ; etſi Regulis ſuis bella & contentiones ſerere vetentur* 121.183.239.240.244.246. 248. 262. 267.285.295.297.*&c.*300.201.303. 325. *diſcordias etiam inter fidei ſuæ ſocios ſerūt*,287. *ſūt parricidæ,parricidiorū inſtigatores,Doctores ſuaſores*, 405.171.247.250.251.260.*&c.* 269.270.*&c.*278.285.337.339. *Ligæ promotores,& quibus artibus*,173.180.247.*parricidia quo fuco à ſe amoliri conentur*,400.*parricidæ omnes ſunt,non pauci tantùm*,401.*parricidas in Martyrum numerum referunt* , 276. 279.325.*eoſdem laudant*,353.*& paſſim,parricidiali doctrina Galliam infecerunt*, 180.261. *vt & Angliam*, 267.*in Claro montano Coll.præceperunt Scholaſticis,ne pro Rege precarentur*.274. *liberos parentibus obedientiam ſubtrahere docent* , 259.*ſunt plagiarij* , 259. 267.*in quem finem.* 264.*de arbore ſcientiæ boni & mali quoque guſtârunt*,305.*in ſcriptis ſuis ſibi ſæpè contradicunt , vt in his capitib. de ſacra ſcriptura* 390. *de Iuſtificatione hominis. ibid. de Sanctorum beatitudine ante noviſſimum diem.ibid.an Papa errare poſſit.* 391.*de actione Dei circa peccatum ibid. &c. nidificant non niſi in aulis*.307.*quid in aulis agatur, nôrunt exquiſitiſſimè* 416. *verſantur in vtroque ſeculo* 339. *ſunt mendacij doctores* 363.364.*pro æquivocatione Chriſti & Patriarcharum exemplo impijſſimè abutuntur.* 374.*multa à ſe & alijs Pontificijs dicta & facta impudenter negant : v.gr. Negant Henricum III.Gall.R à ſuis Tyrannum vocatum.* 394.*Negant à ſuis doceri hæreticis fidem non eſſe ſeruandam.* 395. *negant à Siricio Papa coniugium immunditiem vocari* 396.*Negant quoſdam Papas hæreticos fuiſſe,item Amphitheatrum à Ieſuitis prodiſſe*, 396.397. *Negant puerperium Papiſſæ, Ioh. VIII.*397. *Negant , Ieſuitarum quenquam conſpirationi pulverariæ immixtum* , 397. *De inſontibus multa mendaciter fingunt*,291.393. *ignorantiam Evangelicis doctoribus obijciunt* , 393. *calumniis religionis ſuæ ſocios etiam proſcindunt,ibi.dominium in clericos & laicos, affectant* , 222.*pædageges Superiorum Prælatorum ſe conſtituunt* , 320. *non curant Epiſcopos,ibid.in Evangelicis multa reprehendunt, quæ faciunt ipſi & laudant in ſuis*, 353. *Tempori ſe accommodant* , *ibid. de perſecutione quàm verè glorientur*.171.

Ieſuitæ in Gallia ægrè recipiuntur , 142. *prouocāt contra Sorbonam ad Hiſp.ib.recipiūtur ibi cū conditione*,143.*cōditioni non parent.ib.quàm periculoſa eorum receptio Galliæ*, 305. *augentur in Gall.ipſorumque Regum fauorem adipiſcuntur*, 147.*Decretum condunt ne ſe immiſceant ſecularium Principum negotiis,ibid.* 120. *decreto non ſtant, ibid.omnium in Gallia turbarum authores ſunt*, 148.*quam noxij Academiæ Pariſienſi* , 162 *& toti Galliæ*,183. *&c. in Gall.accuſati pergunt multa in regem deblaterare* , 150. *in ius vocantur , ibid.ſuſpenſionem litis cum Academia impetrant*.151 *adulantur Academiæ Pariſ.ibi. capiuntur*, 252. *è Gallia eijciuntur* , 153. 253. *Galliæ denuò ſe intrudere conantur , mutatis nominibus, & ſimulatâ ſectæ abiectione* , 156.*prohibentur tamen ſcholas habere, Parlamenti areſto* 92. *denuò moliuntur in Gallia nidificare*, 159.*à Rege repulſam ferunt,ibid.ſponſores Regi offerunt* , 190. *Regem tandem expugnant,& per quos*,159.*quibus argumentis,reditum*

ditum in Galliam petiuerint, 182. *quibus conditionibus recepti*, 193. *quanto cum periculo eorum receptio conjuncta*, 305. 310. *multiplicantur reſtituti*, 195. *pyramidis deſtructionem impetrant*, *ibidem. Sedani Scholam aperire conantur fruſtrà*, 200. *vt & Aureliis*, *ibid. fruſtra Trecis nidificare moliuntur*, *ibidem. ab omni docendi munere abſtinere, & Priſcis Vniuerſitatis Pariſ. legibus ſe ſubijcere jubentur à Parlam. & cur.* 221. *&c. denuò poteſtatem docendi apud Regem petunt*, 225. *obtinent*, *ibidem. in Valeſia Helvet. fruſtrà ſedem quærunt*, 237. 238. *eorum ibi conatus nefarius*, 339. *Hiſpanum Monarcham efficere moliuntur*, 149. *eius ſunt corycæi*, 151. 325. *ſunt nati ad Imperium Hiſpanicum promovendum*, 150. *Hiſpanicum & Catholicum pro Synonymis habent*, 279. *in Hiſpania religioſum quendam de aula Regis abripere moliti*, 416. *in Indiam veniunt*, 229. *parùm feliciter Indis Chriſtianiſmum proponunt*, 230. 231. *malè ſe ibi tractant*, 230.

Ieſuitæ proſcribuntur cum Monachis & Sacerdotibus ex Anglia, 266. *ex Anglia navigant.* 170. *denuò ſub capitis ſupplicio proſcribuntur*, 278. 279. *&c. proſcriptionem calumniati ſunt*, 280. *proſcribuntur à Venetis*, 327. *Venetiis diſcedunt*, *ibid. diſcedentes ſcripta comburunt*, *ibid. quid ab eorum diſceſſu in Collegijs eorum repertum*, *ibid. reſtitutionem vt quæſiuerint.* 295. *proſcribuntur ex Bohemia*, *& cur*, 296. *proſcribuntur ex Moravia & Hungaria*, 299. 300. *proſcribuntur ex Belgio* 335. 336. *proſcribuntur ex Tranſſylvania*, 231. *reditum in eam quærunt*, 232. *proſcribuntur ex Sileſia*, 417.

Ieſuitæ Duacenſes Mauritio Auriac. Princip. inſidias ſtruunt, 148.

Ieſuitarum nomen & nominis etymon. 13. *eius origo*, 14. *eſt arrogans*, 15. *ſchiſmaticum*, 16. *inſolitum* 144. *vniuerſale*, *vt & votum*, 160. *figmentum de commendatione Ignatij facta à Deo*, 5. *nominis periphraſis*, 15. *Conciones impiæ de Canonizatione Ignatij*, 11. *ortum antecedens portentum*, 12. *&c. habitus* 21. 22. *eius interpretatio ſpiritualis Ieſuitica*, 22. *membra varia*, 92. 93. *&c. ordo noxius*, 160. *licentia coarctanda ibidem impoſturæ*, *quibus à Papa ordinis ſui confirmationem extorſerunt*, 103. *priuilegia*, *&c. Conſtitutiones mutare ſolus Papa poteſt*, 105. *gloriatio de favore Papæ* 109. 110. *de incremento ordinis ſui*, 137. *poteſtas ſupra Reges*, 119. ἀσοργία 125. *carceres & modus puniendi præfractos*, 133 *principia pract.* 227 *artes Synonicæ*, *quibus Principibus Religionis pacem excutere ſolent*, 241. *Precatio crudelis*, 272. *propagatio in Italia & Rom.* 141. *&c. in Hiſpaniam adventus & incrementum*, 142. *in Gallia ibidem* 6. *&c. in Angliam*, *Poloniam Tranſſyl. adventus*, 225. *in Regno Navarræ incolatus*, 224. *propagatio in Bavar.* 225. *ingreſſus in Indiam*, 229. *religio contraria Canonibus conciliaribus.* 144. 227. 145. *religio contraria bono & iuri publico*, 145. *periculoſa ſecta regno Galliæ*, *ibid.* 181. *&c.* 249 250. *Perfidia erga Regem Luſitan.* 161. *ingratitudo erga benefactores*, 404. 405. 248. 295. *doli teſtamentarij*, 293. *Apologia contra Sorbonam*, 151. 152. *contra ſententiam Parlamenti in Caſtellum* 251. *contra Bohemos*, 297. *rumor Pragæ & Bruxellis ante Henrici IV. trucidationem*, 262. *ædes Lutetiæ ſtativa Ligæ factionis Hiſpanicæ tempore*, 172. *modus procedendi in rebus Eccleſiæ Anglicanæ*, 286. 287. *ſcriptum de pace inter Paulum V. & Venetos*, 295. *Tyrannis in eos*, *qui ab ipſis deficiunt*, *aut in defectionis ſuſpicionem veniunt*, 83. 402. *ordo & inſtitutum Reipubl. liberæ inimicum*, 302. *æraria* 307. *artificium in diſponendis animis*, 190. *argumenta aurea & argentea*, 314. *dexteritas in rebus turbandis*, 345. *culpa omnium æqualis.* 319. *ſtudia quæ nocentiſſima*, *ibidem hypocriſis*, 324. *multitudo diſcipulorum*, *ibidem mutatio*, *quantum à prima ſui inſtitutione differant*, 128. *rapacitas ibidem indulta*, *iis conceſſa*, *qui ab Evangelicis ad Papatum redeunt.* 337. *ſtudia abroſiora*, 341. *&c. ſubterraneæ tragœdiæ*, 242. *myſterium & modus diabolicus*, *quo ad parricidia Regum Principúmve adductos initiare ſolent*, 366. 367. *Camera meditationum*, 366. *Doctrina contraria in multis tum aliis Pontificiis*, *tum etiam ſociis*, 374. 375. 376. *&c.*

Ieſuitarum Monaſterienſium mendaciſſimum Credo Calviniſequarum, 393.

Ieſuitarum Colonenſium mendacium de Euangelicis, 393.

Ieſuitis valde diſplicet ſententia in Caſtellum lata 254. *indulgetur abſque cuculla prodire*, 104. *tribuuntur laudes maximæ à Paulo III. Pontifice*, 104. *conflatur odium ex Mariana & aliorum quorundam libris*, 363. *reſiſtit Sorbona* 143. 144. *abrogatur Ieſuitarum nomen à Parlamento*, 111.

Ieſuitas Papa accerſit peregrinationum Apoſtolicarum cauſa 6. *officium eorum*, *qui ſic peregrinantur & mittuntur*, 75.

citra Ieſuitas Rom. Religionem propagari poſſe cenſent alij Pontifi. ij 310.

Ieſuitiſmus cor factionis Hiſpanicæ in Gallia, 305.

Ieſuitiſmi nutrix quæ, 305. *ſpecifica differentia*, 306. *ſcopus*, *ibid. praxis ibi*, *genius legibus infeſtus*, 311 *incluſi anceps & periculoſa cuſtodia*, 320.

Ieſuitographia Rhythmica, 400.

Ignatius Armãdus Ieſuita ab Hẽrico IV. Gall. R. ib. reſtitionem Ieſuitarum in Gall. petit. 191. 192. *vocatur in Curiam*, 360. 361. *Ignatius Loyola Ieſuitarum author & Patriarcha*, *trux & impius naturâ* 1. *etiam novum ordinem ingreſſus*, *ibid. militem agit in arce Pompeiopolitana*, 2. *vulneratur & crus ei frangitur*, 2. *militiam deſerit & de novo ordine cogitat*, *& qua de cauſa*, *ibid. ingenij ad literas ſtupidi*, 3. *Hieroſolymam proficiſcitur*, *ibidem redit in Hiſpaniam*, *ibid. Barcinone literis operam dat. ibid. bis incarceratur & examinatur*, *ibidem è carcere dimittitur*, 4. *Magiſter creatur ibidem. fit Generalis*, 6. *Generalatum hypocriticè reſignat*, *ibidem quartum votum offert Papæ*, 117. *leges condit*, *& quales*, 6. *eas ad Papam*

fert 7. Febricitat.ib.moritur. ibid.in morbo à dæmonibus exagitatur ibid. canonizatur. 11. de canonizatione eius conciones Ieſuitarum ib.
Ignatius & ſocij Turcas convertere ſtatuunt.5.103.quales proficiſcentium veſtitus ibidem. Romam eius gratia petunt. ibidem.poteſtatem impetrant à Papa ibid. ſacerdotio ſeptem inaugurantur, 103. Romæ adverſarios reperiunt ibi.
Ignatij Loyolæ leges & ſocietas à Papa approbantur. 6. 103.&c. qua conditione. 6. conditio illa à Papa remittitur. ibidem Epiſtola de virtute obedientiæ. 87. 88.89. Ecſtaſis. 103.aſtutia ibid. Comes aſſiduus ad Miſſam, cacodæmon. 6.oſſa non inventa ib.miracula 6.7.de iis iudicium.14.
Ignatij & ſociorum, Venetiis cùm eſſent, mores ad ſe inſinuandum hypocritici, 5.inſtitutum eorum de convertendis infidelibus fit irritum, ib.103.
Ignatio ſe iungunt ſocij, & qua eſca illecti 5. reſiſtunt, Auguſtin.Eremitæ, & alij, 103. diuinos honores Ieſuitæ tribuunt.11. Paulus III. facultatem 6. ſocios, recipiendi dat.103.
Ignatium & ſocios Rom. clerus initio exagitavit. 103.
Imagines primorum Ignatij ſociorum cum ſymbolis.5.
in Indiam Ieſuitæ veniunt 129.primi Chriſtianam Religionem non intulerunt. 11. ſed S. Thomas Apoſtolus. 129.
in India Ieſuitæ Apoſtoli audiunt,& quo iure.18.
Indi quomodo Chriſtianiſmum receperint.230.
Indorum converſionis quæ impedimenta.230.231.everſionem non converſionem Ieſuitæ quærunt. 313.
Indulgentiam plenariam conſequitur Papæ egregio munere, qui viſitat Ieſuitarum aliquam Eccleſiam.105.
Infanta Hiſpanica in matrimonium Regi Scotico qua conditione oblata, 291. repulſam fert, & cuius ſuaſione,ib.
Infantam Hiſp. titulo reginæ Angliæ inſignire tentant Ieſuitæ, 284.
pro Infanta Hiſp. librum titulorum ad regnum Angliæ compoſuerunt Ieſuitæ.284.
Inquiſitio Hiſpanica in Poloniam introduci quomodo incipiatur.305.eius in Hiſpania effectus.327.&c.
Inquiſitionem Hiſpanicæ ſimilem Gretſerus exprobrat Angliæ Reginæ.282.
Inquiſitione Hiſp.an converſio fieri queat.174.
Inquiſitione facta in Gallia in Ieſuitarum Colleg. poſt eorum relegationem, quid repertum 352.354.
Iohanna Albretana, Navarr. Regina Ieſuitarum inſtinctu Chirothecis venenatis necatur.243.
Iohannes Albretanus Navar.R.excommunicatur à Papa.188.regno pellitur. ib.
Iohan. Alvar.Ieſuita approbat Marianæ librum.360.
Iohann. Belus ſcholaris Ieſuiticus.259. ſeducere conatur quendam adoleſcentem contra parentis voluntatem ib. qualia excepta apud eum inventa. ib relegatur, è Gallia.259.260.
Iohannes Caſtellus Pariſienſis, diſcipulus Ieſuiticus Henric. IV. Gall.R.cultro perimere tentat; ſed conatu irrito.151. 252. comprehenſus quomodo ſe geſſerit, 251. noluit Ieſuitarum quemquam accuſare. 102. examinatus de nefario molimine, quid reſponderit, 171. 251. contra eum proceſſus criminalis ibid. parentes eius & ſorores vt moliminis nefarij conſcij in exilium eijciuntur.257.
Iohan.Diſſier.Rector. Acad. Pariſ. inſtat apud Regem, ne Ieſuitis publicè docendi poteſtas concedatur, ſed fruſtra 223.
Iohan. Eudæmon Cretenſ.mendacium, de cauſa mortis Garneti,272.cõfeſſio de Garneti conſpiratione 273
Ioh,Gerard.Ieſuita.faber pulverariæ coniurationis, 351.
Ioh.Gueret. Ieſuita, præceptor Caſtelli parricidæ 251. 354.captus ergaſtulo includitur.ibi.
Iohan. Guignardus Ieſuita parricid. doctor, ergaſtulo includitur, 251.morti adiudicatus à Parlam.177. 259. Henricum III. blaphemiis furenter impetivit. 177.258. eius libri manuſcripti in Muſæo eius inventi quales 258.259. 394. 169. 172. defletur à Ieſuitis.181.
Ioh.Metellanus Scotiæ Cancellar. 289.eius virtus,ibid. contra eum Ieſuitæ cuiuſdam conatus,ib.
Iohan.Moron.141.
Iohanna Papiſſa, eiuſque puerperium, 398.quibus teſtibus conſtet.Ieſuitis negatur ib.
Iohan.Paſſeracius Floq.Profeſſor, promovet Ieſuitarum è Gallia eiectionem 149.
Iohann. Pratus in Concil. Conſtantienſi damnatus & cur,311.
Iohan. Siliceus Archiepiſc.Tolet.Ieſuitarum hoſtis.142
Ioannis Strigonienſis Archiepiſc.facinus.118.
Ioan.Tilleſac.Doct.Theolog.Pariſ.11.
Itali ad ſuperſtitiones proclives 142.facilè Ieſuitas receperunt, ib.
Iudicij diem an Chriſtus,quâ homo ignorauit.374.
Iulia in Garmanici funere non apparet.262.
Iulicum occupatum Ieſuitarum qualibus artibus, 335.
Iulianus Cardinalis ſuaſor rupti fœderis Ladislai Vngar.Regis cum Amurathe 345.
Iuliano Apoſtatæ paruerunt veteres Chriſtiani, 374.
Iulius III. Pontifex Rom.confirmat Ieſuitis & augere privilegia, 105.106. quis & qualis fuerit ibid. eius ad Senatum Cardinalitium vox.ib.
Iuramentum fidelitatis Anglicanum Papæ & adſeclis eius ſudes in oculis,283.

in Kratzerum egredientem ex ordine Ieſuitico tyrannis Ieſuitarum, 401.

Ladislao, Vngariæ R.quis author fractæ fidei & pacis cum Amurathe initæ.347.
Landſpergæ Ieſuitis domus Probationis erigitur, 226.
Landſpergenſis Novitij ἀϛοργία.125.
Laniena Pariſienſis culpam Ieſuitæ Evangelicis mendaciter affingunt,350
Laurent. Iuſtinus Patriarcha Venetus de Monachorum mendicantium incrementis, 237.
Laurentius Sonnabent Parochus Græcenſis,332.
Laynez,vide Iac.Laynez.
Lectores ad menſam Ieſuiticam in Collegiis, 77. quos libros & quomodo legere debeant, ibid.
Leonardus Donatus Venetorum Dux, 293.
de Leone X.Papa querela,347.

Leopol-

Leopoldus Auſtr. Archid. veſtitu Ieſuitico Iuliacum aſtutè occupat. 335.
Lex Salica in Galliis, 311.
Liberius Papa à Pontificatu remotus, 376.
Libertas Religionis ſecundum Ieſuitas illicita, 347.
Liga quo tempore orta, 245. *Lutetiam occupat, contra Regem firmat, omnia in ea moderatur,* 245. 246. *Parlamentum tollit, ib. de novo Rege legendo conſultat. ibidem. Hiſpano ſcribit. ibidem.*
Ligæ occaſio, 246. *primus author, ibid. cauſæ adiuvantes, ib. caput ibid. progreſſus & modus, ibid. cauſæ promoventes ſedecemviri, ibid. ſcopus* 246. *incrementa & effecta,* 246. *litteræ ad Hiſpanum datæ interceptæ* 246.
Literæ annuæ Ieſuitarum 64. *quid in iis ſcribendum, ib. Pelvæi Cardinalis interceptæ.* 352.
in Livonia turbæ Ieſuiticæ, 325.
Locuſtæ nocentiſſimæ ſignum Ieſuitarum ortus & adventus 11.
Loyola Ieſuitarum Patriarcha dictus, Vid. Ignat.
Lublini Ieſuitarum Collegium quale, 327.
Ludovicus Brancaleonus Italus Henricum Tertium contra Barrierium parricidam præmonet, 250.
Ludovicus XII. Gall. Rex à Papa excommunicatus, 188. *Regem Reginamque Navarr. reſtituere tentat.* 188.
Ludovicus XIII. Gal. Rex Henrici IV. fil. Ieſuitis facultates quaſvis publicè docendi copiam facit, 224.
Ludovic. à Gonzaga Dux Nivern. pro Ieſuitis intercedit. 14.
Luſitaniæ Regno Hiſpanus per Ieſuitas potitus, 150. 244
Luſitaniæ ordines Hiſpanum R. admittere recuſant. 244.
Luſitani nullum externum in Indiam admittunt, 313.
Lutetia ab Henric. IV. obſeſſa. 88. *capta,* 147.

Maffaius Ieſuita, 92. 93. 94. *& ſæpè.*
Magiæ ſtudio Ieſuitæ dediti. 343.
Magiſtratuum pericula, à Ieſuitis ipſis impendentia, 215.
Magiſtratus Evangelicos pro Excommunicatis reipſa habendos, Ieſuitico-Pontificia eſt doctrina. 311.
Manes diſcipulos ſuos Apoſtolos vocauit. 19.
Marcellus, Papa 176.
Mare magnum vocant Ieſuitæ bullam Pauli III. 106.
B. Mariam ipſi Chriſto quidam Ieſuitæ & Pontificij exæquant, 380.
Maria Aaronis ſoror Moſi obmurmurans punitur. 366.
Martilieri advocati Pariſienſis actio contra Ieſuitas. 215.
Martinus Alphonſus Indiæ Præfectus, 229.
Martini Secovienſis Epiſcopi literæ de perſecutione in Styria, 335.
Matthias Hungariæ Rex Germaniam vaſtat, & quibus ſuaſoribus. 247.
Mauritio Naſſovio iugulum à Ieſuitis petitum. 148. 335.
Maximiliani I. Imperatoris program. 347.
Maximilianus Imper. Hiſpano quid conſilij dederit, 335.
in Mediolani arcem Galli dificulter intromittuntur. 180.
Mendacia ſibi non conſonant, 374.
Miraculum de Mauro Benedicti diſcipulo fictum 91.
Miracula quæ vera, 10. *doctrinam an veram reddant, ibidem, an nota ſint demonſtrans certò, & ſemper Eccleſiam; contrariæ de eo Ieſuitarum opiniones,* 386.
Miracula Ignatij Patriarchæ Ieſuitici 6. 7. *&c. de iis iudicium* 10.
de Miraculis iudicandum ex doctrinæ veritate, 10.
Miſſæ & orationes quot & quæ Ieſuitis præſcribantur, 69. 70.
Modeſtiæ religioſæ Ieſuiticæ quantum fidendum. 315.
Monachi alij coguntur Ieſuitas peregrinantes hoſpitiò excipere, 108.
Monachorum nomen Ieſuitis invitum, 11. *relinquorum exploratores Ieſuitæ,* 128.
de Monachis dictum Iohannis Epiſcopi Miſnenſis, 21. *ad Ieſuitas applicatum, ibidem de eiiſdem proverb.* 328.
Monachij Ieſuitis Collegium exſtruitur. 226. *magnificum eſt* 237. *de eo Phil. Marnixij dictum, ibid.*
Monachienſes ciues quomodo initio erga Ieſuitas affecti, 226.
Monſtrum marinum in Norvegia, præcedens ſignum Ieſuitarum aduentum 11. *eius deſcriptio, ibidem.*
Montaigna Ieſuita ab aliis diſſentit de origine nominis Ieſuitarum, 14.
in Moſcovia quales & quàm turbulenti Ieſuitæ, 314. 330
Mutius vel Marius Vitelleſius, ſextus Generalis Ieſuitarum. 93.
Myſterium diabolicum, quo Ieſuitæ parricidas initiare ſolent. 207. 208.

Navarreni ſeditioſa doctrina imbuti Regi excommunicato infideles facti. 188.
Negotiatio Ieſuitica in Belgio, &c. 335.
Nicolaus Bobadilla ex primis Ignatij ſociis, 5. *eius de Ignatio vox.* 1.
Nobiles multi ex Hungaria. Styria & Carinthia, ob Ieſuitas pelluntur. 313.
Noe Bruſlardus procurator Regis Galliæ Ieſuitas oppugnat. 143.
Nomen Chriſtiani Italis ſtupidum ſolet ſignificare 14. *Ieſuitarum,* 13. *&c.* 143.
Novitij Ieſuitarum ſeorſum ſunt à Collegialibus, 32. *probantur per biennium, ibidem, eo tempore de receptione ſunt incerti* 405. *poſſunt rurſum dimitti,* 450. *vt doceantur obedire,* 117.
Novitiorum inſtitutio & regimen, 54. 55. *examen ſemeſtre,* 55. *probatio prima,* 54. *ſecunda,* 54. *officium:* 101. *conſtantiam vt Ieſuitæ aliquando probent,* 343. *libri* 53.
Novitiorum magiſtri officium, 51. 53. *&c.* 111.
Novitiis Magiæ deſtinatis quos libros explicent Ieſuitæ, 34.
Novitios vt ſibi obſtrictos Ieſuitæ reddant. 111.

Obedientia Ieſuitica cæca. 89. *volūtatem ſuperioris pro ſua debet habere, ibi.* 115. *quin & intelligētiā,* 89

ambigere vetat, expediátne faceſſere iuſſa : imò & quærere ibidem,&90.in Superiorem vt Chriſtum reſpicit. ibid. defendere ſemper debet quod Superior mandat, 90.quod Superior præcipit, perinde haberi vult ac ſi à Deo præceptum eſſet, ibidem. Si quid à ſententia Superioris diverſum accurrit, indicare iubetur, ſed tamen animo approbandi ſententiam Superioris quamcunque, ibidem, ficto miraculo ſuadetur, ibid.confertur obedientia Bloſij,117.

Obedientiæ Ieſuiticæ egregia exempla. 115. de Obedientiæ virtute Epiſtola Ignatij 87. &c.

Obedientiam Ieſuitæ vovent non Magiſtratibus, ſed tantùm Superiori & Papæ. 117.120.

ad Obedientiam cæcã Poloniæ Nobilitas non apta,305.

contra Obedientiam cæcam delinquentes qua pœna ſtatuatur,117.

Oeconomus Ieſuiticus.58.eius officium,98.99.

in Officinam Ieſuiticam Epigramma, 401.

Oldcornus Ieſuita,aliâs Hallus,pulverariæ coniurationis defenſor,269.

Oratio Gallo-Francorum φιλοπατρίδων ad Henricum IV. contra Ieſuitarum receptionem. 162.163. &c.Equitis cuiuſdam Poloni contra Ieſuitas, 221. 222. &c.Petri Hardevilarij contra Ieſuitas pro Academia Par.215.216.

Orichovius,324.

Origenes bono viro mendacium quod & quale permiſerit,374.

Ordo domus probationis, 56.58. Ieſuiticus confirmatur, 103.quàm noxius Galliæ regno, 160.in perniciem rerum publicarum inſtitutus,303.323.

Ordo novus in Anglia à Ieſuitis cœptus , 288. A clero Anglicano non acceptus,ib.

Oſorij vaticinium de Ieſuitarum ortu moribus,&c.216.

Oſvvald Teſmond Ieſuita è fabris pulverariæ coniurationis,350.269.

Papa ſuis donat Evangelicorum regna, de alieno liberalis,265.conſpirationem Anglicanam Bullis promovet, 265. benedicit claſſem Hiſpanicam , 264. an deponendi Reges,&c.poteſtatem habeat , Ieſuitarum ſententia, 354.355.an poſſit eſſe hæreticus; contrariæ Pontificiorum ſententiæ,376. an iudicari poſſit, 168. 376.

Papæ authoritate abutuntur Ieſuitæ ad ſuas machinationes,287.&c. corrumpunt Ieſuitæ ſubditorum animos.265. poteſtas in Temporalibus à quibus impugnata Venetiis,294. de ea contrariæ Pontificiorum opiniones,377.dicta qualia Pontificiis habeantur. 412.

Papæ nonnulli hæretici fuere,396.

Papam Reges poſſe excommunicare,& ſubditos à fidelitatis iuramento abſoluere,regna transferre, impia Ieſuitarum eſt doctrina, 164.395.

Parcius Ieſ.in Anglia captus & examinatus, 382.

Pariſ.Acad.vide Acad Pariſ.

Parlamentum Pariſienſe dexterum Regis Gall. brachium 191.

Parlamenti Pariſienſis decretum de Pyramide, 157. areſtum contra Ioh.Caſtellum parricidam 157. areſtum de non recipiendis Ieſuitis 159. contra Ieſuitas Lugdunenſes , 160. contra Dominum Teuronenſem, Ieſuitas foventem , ibidem Oratio contra Ieſuitarum reſtitutionem, 158.159.&c. Areſtum ſuper lite Academiæ cum Ieſuitis de poteſtate publicè profitendi, 220. &c. contra Iohannem Caſtellum & Ieſuitas, 251. 252. contra Guignardum Ieſuitam 257. contra Gueretum Ieſuitam & Caſtelli parricidæ parentes & ſorores, 257. Iohannem Bellum, ſcholarem Ieſuiticum, 259. decretum contra Suarezij librum, 361.de eo Ieſuitarum querelæ.177.

Parlamento Anglicano vicinas ædes conducunt coniuratores pulverarij,271.

Parmenſis Belgij gubernator nobilem quendam in Scotiam mittit,& cur,291.

Paſchaſius Broëtus è primis Loyolæ ſociis,5.

Patakius Cullem cædem Elizabethæ Angliæ Reginæ tentat, & cuius inſtinctu,264.

Paulus tertius Papa Ignatij & ſociorum operam acceptat,pecuniis eos iuvat, 5.Regulam Ignatianam examinandam tradit Bartholomæo Guidicciono Cardinali, 103. probat ſocietatem Ieſu, ſed quali cum conditione, 407.eam tamen mox relaxat, ibidem. ægrè fert à Ieſuitis primis majorem promitti obedientiam Generali, quàm ſibi 103. approbato ordini Ieſuitico concedit priuilegia, 103. 104. &c. ſuſcipit votum Ieſuitarum quartum 117. 118. eius de non evulgandis Ieſuitarum regulis Bulla, 92.de voto item Profeſſionis. 95. &c. ſcelera eius fœdiſſima, 106.novæ religiones ipſi diſſuadentur à Cardinalibus,& quo eventu, 110.

Paulus Quartus Papa Generalatum Ieſuitarum certis annorum ſpaciis definire, vult: ſed nihil apud Ieſuitas obtinet, 93.

Paulus Quintus Venetos excommunicat.293. eius iniuſtitia, ibidem.

Paulus Venetus oppugnator poteſtatis Pontificis in temporalibus 292. quàm indigni tractatus, ibid.

Paulus Vvindeck de pace Religionis.337.

Peregrinantium Ieſuitarum regulæ & officium, 74.75.

Periculum Prævidere & non ſubmovere impietas eſt, 161.

Perſecutio in Styria, Carinthia & Carniola.332.&c.

Perſonius Ieſuita quantum Romæ,queat, 137. librum edit de converſionibus tribus Angliæ , 283. Cardinalis creatus,285.

Petrus Boquinus. 14,15.&c.

Petrus de Alliaco Cameracenſ. Epiſcopus novas Religiones noxias cenſet,108.

Petrus de Onna approbator Marianæ libri,360.

Petrus Faber primus Ignatij ſocius,5.

Petrus Laynez. 93.

Petrus Martyr, 93. de eo Mendacium Ieſuit.quod elinguis ſit à Laynizio redditus, ibidem.

Petrus Ortizius Hiſpan. Ignatium & ſocios eius ad Papam introducit.5.

Philippus Hiſpan. Rex ambitioſus 191. à moderatis conſiliis à quibus averſus , 269. Regnum Portugalliæ vi occupat, 149. Regnum Galliæ affectat, & quo prætextu,244.

Philippi Macedonis dictum,121.

Pius

Pius Quintus abolet Humiliatorum ordinem, 163. *contra Reginam Angliæ Bullam edit*,264.
Pij IV.& V. privilegia Ieſuitis data 10.
Pœnitentiarij Ieſuitici qui 109.*eorum officium in Evangelicos inquirere,&c.ibid.*
Pœnitentiæ eorum, qui circa obedientiam cæcam delinquunt,115.
Politici Ieſuitis qui vocentur, 347.*quam ſanguinolenta Ieſuitarum contra eos doctrina,ibid.&c.*
Poloniæ inutilis Ieſuitica fides, 315. *Proceribus de eiectione Ieſuitarum datum fidele conſilium*, 303.304. *&c.*
in Poloniam an ſalva ſtante libertate Tridentini Concilij exſecutio poßit introduci, 305. *Inquiſitio Hiſpanica quibus artibus introducatur,ibidem.*
in Polonia Ieſuitarum turba, proditiones, & mala facinora, 303.304. *&c. Ieſuitæ cur non in ordinem, redigendi, ſed eijciendi potius*.319.320.*expulſi non revocandi*, 322.*vt ibi dominentur*,328.
Polonicæ libertatis fundamentum à Ieſuitis arroſum, 312.
Poloni falſum Demetrium adiuvant in Regni Moſcovitici occupatione,330.
Polonorum in fouendis Ieſuitis præcipuum peccatum, 307.*Lex de Peregrinis*,327.
Polonis quantum metuenda Hiſpani offenſio ex Ieſuitarum expulſione. 316.
Poſnaniæ in Polonia Ieſuitæ quale habeant Collegium, 338.*ibidem à Ieſuitarum diſcipulis templum igne deletur* 299.
Poſſevinus Ieſuita,293.324.
Pontus Tycardæus Epiſcopus Cabyllonenſis Ieſuitarum initio benefactor,248.*in conſpirationem contra Henricum Tertium Gall. Regem pertrahi ſe non patitur, ibidem,à Ieſuitis ob id proſciſſus ſe defendit,ibidem.*
Præceptores Ieſuitici qui,110.*duo eorum ſunt genera,& eorum officium*, *ibidem* 111.
Præfectus Bibliothecæ Ieſuiticæ,81.*Sanitatis, ibi.*
Præfecti Ieſuitici rerum ſpiritualium Regulæ 66.
Præfecti Eccleſiæ Ieſ.Regulæ,ibid.
Præpoſiti domus Profeſſæ Ieſuiticæ officium in adminiſtratione domus, 40. *eius in adminiſtratione adjumenta*, 41. *in cura ſuorum in ſpiritu*, 41. *de auxilio animarum, prædicatione, confeſſione, admiſſione ad ſacros ordines; ſacramenta adminiſtrandi ratione, &c.*42.*&c.de ordine domeſtico ibidem de iis,quæ circa res temporales,vt eſt cura victus,ægrorum,&c.*42. 43.*de communicatione cum exteris & gratitudine ergafundatores*, *&c.* 43. *de iis,qui admitti petunt, domum divertunt;& foras mittuntur*,43.
Pragæ quale Collegium Ieſuitæ habeant, 341. *à diabolo Ieſuita larvatus vt exceptus*, 341.*quos arma militaria in Ieſuitico Collegio ab eorum expulſione reperta*,238.239.
Praxis Ieſuitica.188. *Ordini Politico fatalis*,308.
Principes Evangelicos quomodo abalienare quærant à ſe invicem Ieſuitæ.344.345.
Priſcillianiſtæ Æquivocationis primi authores. 373.
Privilegium circà, mutationem,interpretationem &c. librorum,Ieſuitis tribuit Gregorius Decimus tertius, 108.*voti immutandi habent Ieſuitæ* 126.
Priuilegia Ieſuitarum, conceſſa à Paulo Tertio, 112. 113 114.*&c. eorum cenſura* 126. 127. *confirmantur à Iulio Tertio*, 106. *amplificantur, ibidem. eorum cenſura*, 128 *à Pio Quarto conceſſa*,107. *à Gregorio item XIII*.107. *eorum cenſura*, 127.128.
Probationis domus ordo,56.
Procurator Generalis Ieſuiticus, 75. *eſt tributi Papæ exactor*. 124. *domus profeſſæ*, 76. *Collegij & domus probationis*.75.
Profeßi Ieſuitici, qui,96.*qui admittantur in Profeſſos*, 97. *quid eorum admißionem antecedat*, *ibidem quos Romæ,& cuius ſumptu alantur*, *ibidem, in quo à reliquis Ieſuitis diſtinguantur, ibidem*,118.*vovent, Generali honorum Cardinalitiorum & Epiſcopalium abnegationem*; 118. *toti à Papæ nutu pendent*, 118. *ſunt exploratores*, *ibidem. è ſocietate expelli non poſſunt; poſſunt Generales & Provinciales fieri; jus ſuffragij habent,&c.*406.
Profeßi trium votorum, 97. *Profeßis reliquis minores ſunt*, 406. *non poſſunt expelli è Collegiis*, *ibidem. quomodo ſe obligare*, *in quos item Canones iurare debeant*, 93.99. *quomodo iis ſit iurandum*, *ſi ad altiora,vt ſacerdotium,Rectoratum &c.adſpirent*.99
Provinciæ Ieſuiticæ quot vivo Ignatio fuerint, 6. *quot hodiè*, 137.*& quæ illæ omnes*.231.232.233.*&c.*
Provincialis Ieſuiticus, 31. *eius Regulæ* 32.33. *diſpenſare poteſt*, 31. *officium eius*, 95. *conſultores habet quatuor*, 31. *conſtituit Magiſtros Novitiorum*, 32. *creat confeſſarios,Lectores, &c. ibidem. admittit in Collegia*, *& quos*, *ibidem* 8. *dimittit è Collegio, ibidem. Generalem colere debet, &c.*35.*idem in Provincia ſua eſt*, *quod Romæ generalis*, 93. *eius poteſtas eſt triennis,ibid. eius examen*,343. 344.
Provinciales primi ab Ignatianis conſtituti,93.
Pyramis Pariſienſis in loco dirutarum ædium Petri Caſtelli erigitur,teſtimonium Ieſuitas homines eſſe maleficos, 155.158. *mordet. Ieſuitas*, *in Galliam reductos*, 195. *deſtruitur ibidem*, *querula eius Proſopopœia,ibid.*
Pythagoricorum in Italia excidium,182.

Q*Væſtiones in Gallia de regicidiis à Ieſuitis motæ; deciſæ*,308.
Querela Cleri Anglicani de Ieſuitis in qua.
Ieſuitarum geſta ad Eliſabetham Reginam ſpectantia,282.
Ieſuitarum geſta, *ad Iacobum Magnæ Britanniæ Regem ſpectantia, ibid.*283.
Ieſuitarum modus procedendi in rebus Eccleſiæ, 286. 287.*&c.*
Querelarum multarum in Polonia cauſæ Ieſuitæ, 328.
Querelis de Ieſuitarum perfidia, tota ferè Europa perſonat, 315.

R*Ector Ieſuiticus*, 49. *eius Regulæ*, 49. 50. 59. *eius poteſtas triennis eſt plerumque*, 93. *liberam & abſolutam poteſtatem habet*, 58.*rariſſimè debet iubere*, 50.120. *quas mulctas ſeu pœnitentias imponere poßit*.50. *conſtituit miniſtros domeſticos,ibidem,* conſcien-

conſcientiarum eſt exactor. 121. *inſpicere debet literas ad domeſticos ſcriptas*, 52. *inſpector eſt Profeſſorum, ibidem, lites forenſes fugere debet*, 50. *ſervat arcana in Muſæo ſuo*, 109.

Rectores qui eligantur, & cur 109.

contra Recuſantes Anglicanos Regis edictum 280.

Reformatio Ieſuitarum ſuadetur Imperatori, Regibus, &c. à Theophilo Eugenio, &c. 414. 415. *&c. pro eadẽ Papæ ſupplicat* 403. 404. 406. 408. *ab Equite quoque Polono itidem ſuadetur*, 30. *pro eadem ſupplicatio Caſpari Hayvodi, ad Aquavivam Generalem*, 417. *à Polono quodam incommodis diſſuadetur*, 319.

Reformationes Ieſuiticæ quales, 332. 334. 335.

Regentes Ieſuitici 99. *eorum poteſtas, ibi.*

Reges à Papa excommunicari, & regnis privari poſſe, Ieſuitarum eſt doctrina, 164. 165 *&c.*

Reges & Principes excommunicatos, à Romaniſtis deficientes, aut Evangelicorum fautores, non amplius eſſe Reges & Principes, ſed Tyrannos, Ieſuitarum eſt doctrina. 167. 179. 395. *poſſe à ſubditis deponi, ab iis & aliis occidi ſine conſcientiæ vulnere. imò meritoriè* 170. 254. 260. 263.

Regum & Principum aulas Ieſuitæ occupant & infeſtant; & cur. 240. 241. 243.

Regum Pontificiorum vnio & eius effectus, 302.

Regibus & Principibus Ieſuitæ ſubiecti eſſe nolunt, 169. 348. *id tamen aſtutè, cum ſe inſinuant primum, tegunt*, 176. *impugnatur hæc eorum protervia*, 168. *Poriſma egregium huius Ieſuiticæ proterviæ* 170.

de Regimine Societatis Ieſuiticæ epiſtola, 133. *&c.*

Regulæ Societatis Ieſuiticæ, 22. *de interiori homine*, 24. *de paupertate, ibidem. Caſtitate, ibidem. Obedientia, ibidem.* 25. *Communes*, 267. *de ſeruandis erga domeſticos, ib. erga extraneos. ibid. Conſultorum Ieſuiticorum*, 36. *Provincialis*, 30. *de admittendis & dimittendis*, 31. 32. *de ſtudiis* 32. *de Promovendis ad gradus & ordines, ibidem ad Profeſſos & Scholares, ibidem* 34. *de rebus Collegiorũ & domorum*, 34. *de iis, qui bonis ſuis ſe nondum abdicârunt, ibidem. de ratione iuvandi proximos*, 36. *de Miſſionibus & mutationibus è Collegiis*, 36. *de viſitatione*, 37. *Modeſtiæ Ieſuiticæ*, 58. *Rectoris; de iis, quæ in eo in Collegij adminiſtratione requiruntur*, 45. 46. *de iis, quæ in adminiſtratione ipſum adiuvant*, 46 *de cura in ſpiritu, ibidem. de literarum ſtudiis*, 48. *de ordine domeſtico, ibidem de pertinentibus ad res temporales, ibidem de auxilio animarum, communione cum externis, gratitudine erga fundatores, & benefactores.* 49. *de admittendis, divertentibus, forâs mittendis*, 49. *Admonitoris Ieſuitici*, 62. *Examinatoris*, 51. *Magiſtri Novitiorum, ibidem. Miniſtri Ieſuitici*, 61. *Peregrinorum* 60. *Sacerdotum*, 71. 72. *Præfecti rerum ſpiritualium*, 66. *Præfecti Eccleſiæ ibidem* 69. *Sacerdotum*, 71. 72. *Concionatorum*, 72. 73 *cum cenſura*, 74. *Procuratoris Generalis*, 124. *Procuratoris Domus Profeſſæ*, 77. *Procuratoris Collegii & domus probationis*, 78. *Præfecti lectorum ad menſam*, 80. *Præfecti ſanitatis; ibidem Præfecti Bibliothecæ, ibidem. Subminiſtri*, 81. *Æditui, ibidem Infirmarij*, 83. *Ianitoris, ibidem. Cuſtodis veſtium* 85. *Emptoris, ibidem. Diſpenſatoris*, 85. *Præfecti Refectorij, ibidem. Coqui.* 86. *Excitatoris, ibid Cubicula noctu viſitantis, ibid.*

Regulæ Ieſuiticæ non ſunt evulgandæ & quæ evulgantis pœna 92. *ab ipſis tamenmet evulgantur, ibidem quales ſint, ibidem errorum pleniſſimæ à Parlamento Pariſienſi iudicantur* 160. *à Ieſuitis Evangelio præferuntur*, 119.

Regularum Ieſuiticarum examen. 111. 112.

contra Regulas Ieſuiticas peccans, peccat mortaliter. 119.

Religionis libertatis & pacis hoſtes infenſiſſimi Ieſuitæ, 240. 307.

Religionis Romanæ tolerantia in Anglia quantorum malorum cauſa 266.

Reſidentiæ Ieſuitarum quot, 238.

Rhetorica Ieſuitarum, 187.

Ribadeneira Ieſuita. 1. 13. 144. *eius mendacium de Beza*, 93. *eius excuſatio calva, quòd Ieſuitæ dignitates Eccleſiaſt. captent.* 125.

Richardus Walfôdt *Ieſuit. veneno inſtruit Eduardum Squirreum, ad Angliæ Reginã necandã*, 147. 148. 264

Richeomus Ieſuita quomodo ſtatum Democraticum appellet, 390.

Riga in Livonia turbæ à Ieſuitis excitatæ, 324.

Robertus Bruſſeus Scotus à Parmienſi in Scotiam mittitur, 290. *non vult eſſe miniſter cædis Cancellarij Scotici, ib à Ieſuita accuſatur capitur, ib.*

Robert. Catesbey conſpirat contra Angliæ Reginam, 264. *contra Iacobum item Regem*, 269. *author primarius coniurationis pulverariæ, ib.*

Robertus Parſonius Ieſuita in Angliam venit, 226. *quomodo ſe ibi inſinuârit, & mox mutârit, ib.*

Rochus Blondus Pariſienſis primus Ligiſta, 245.

Rodolphi Botorei cenſura de Apologia Ieſuitica contra Parlamenti in Caſtellum & Ieſuitas ſententiam, 255

Romæ Ieſuitarum Generalis ſemper reſidet, 93. *quod Collegia Ieſuitæ habeant.* 141. *Collegium Germanicum quàm magnificum*, 330. *quot alantur in eo, & quem in finem ib.*

SAcerdotes Ieſuitici deputantur à Generali, 72. *Confeſſiones, dum concio vel lectio habetur, audire non debent, ibidem. Pœnitentium aſpectum vitare debent, ibidem. breviter expedire confitentes crebriùs ibidem. Vide in Regulis Sacerdotum.*

Sacerdotum Anglicanorum literæ Romam miſſæ, à Ieſuitis interceptæ, 287. *Ieſuiticorum officium.* 110.

Sacerdotes Anglicanos ſchiſmaticos pronunciant Ieſuitæ, 288.

Sacrificuli ex Anglia proſcribuntur, 279.

Salmanaſſaris Ieſuitæ Neapolitani de Ignatio iudicium 1.

Scargæ Ieſuitæ cum Rege Poloniæ expoſtulatio. 312.

Scholaſticus Ieſuiticus poteſt è Societate amandari & ſecularis fieri, etiam docens. 406. *quandiu Scholaſticus, profiteri ſe patrem non audet ibid.*

Scholaſticorum Ieſuiticorum officium, 111.

Scotiæ Regina, 325. *Regi auxilia offeruntur & pecunia contra Reginam Angliæ*, 290. *eidem Infanta Hiſpanica in matrimonium offertur, & qua conditione*, 290. *ab*

290. ab eo non acceptatur, ibidem.
in Scotia Ieſuitarum molimina, 290.
inter Scotum & Hiſpanum fœdus impediunt Ieſuitæ, 285.
Scribere frequenter debent Ieſuitæ. 62. 339. quid & quomodo ſcribere debeant, ibid.
Scriptio Ieſuitica qualis à quodam cenſeatur 314.
Sebaſtianus Luſitaniæ Rex doloſè à Ieſuitis funeſto implicatus bello, à Mauris occiditur, 244. 150.
Secularia tractare Ieſuitis per Regulas non licet, 31.
Sedani Ieſuitæ nidum fruſtra quærunt, 199.
Sedecemviri Ligæ cur ſic dicti, 245. eorum nomina, ibi.
Seminaria Anglicana quæ & qualia olim, 288 qualia nunc ſub Ieſuitis, ibid.
Senatus Romanus lupanar evertit, 341.
Servi Ieſuitici ſpirituales, & eorum munus 111.
Servi Ieſuitici Temporales qui, 111. cur ſic dicti. ibidem. eorum officium, ibidem omnia ad nutum Rectorum facere coguntur, ibidem.
Sibyllina arcana apud Ethnicos non effutiebantur. 92.
Sigillum Ieſuiticum quis penes ſe habeat, 62.
Sigiſmundi Bathorij Tranſſylvaniæ Ducis interitus cauſa fuêre Ieſuitæ. 332.
Sigiſmundus Poloniæ modernus Rex qualis naturâ, 299. à Ieſuitis vt corruptus. ib.
Simon Rodericus è primis Ignatij ſociis, 5. in Luſitaniam mittitur, 142. Apoſtolus Indicus deſignatus ab Ignatio Loyola retinetur 284.
Sixtus V. Pap. laudat Henr. III. parricidium. 249. in Scotiam Epiſcopum mittit, & cur. 290.
Societas Ieſu in dies in peius ruit 403. non amplius prima eſt, ſed ab ea multum defecit ib. eius finis & vivendi ratio, ſecundum Regulas 22. Coadiutoribus ſe non obligat 403.
è Societate Eſavitica exeuntes ſine venia & contra Superiorum voluntatem, quomodo excipiantur 107.
Societas San. Mariæ à Ieſuitis Aquiſgrani erecta 340.
Socij Ieſuitici in omnibus Collegiis quot 238.
Sorbona damnat conciones Ieſuiticas de Canonizatione Ignatij 11. abrogat Ignatij ſodalitio Ieſuitarum nomen 13. 144. damnat doctrinam de parricidiis Regum. 360.
Sorbonæ decretum contra Ieſuitas 85. 86 annihilatur ab Inquiſitione Hiſpanica 143.
contra Sorbonam edunt Ieſuitæ Apologiam 152.
Sorbonianum collegium hodie Ieſuitis favet, & quomodo lucrifactum 143. 164.
Stephanus Battor. Poloniæ Rex pacem cum Moſcovitico Duce pangit Ieſuitarum opera 328 Ieſuitas amplectitur, & cur 226. 311 ejus iuramentum 328.
Stephanus Hojeda Ieſuita approbat parricidialem Marianæ librum 159.
Stephanus Paſquierius pro Academia Pariſienſi contra Ieſuitas 147. 148.
Stephanus Potſcaius Tranſſylvaniæ Princeps Ieſuitis reſiſtit 332. veneno necatur ib.
Stipendiariæ ædes 111.
Studia Ieſuitarum abſtruſiora 208. 343. &c.
Stylus Ieſuitarum 339.
in Styria, Carinthia, &c. perſecutio à Ieſuitis excitata 332. 333. 335.
Suarezij Ieſuitæ liber contra Angl. errores comburitur à Parlamento Pariſienſi 363. &c.
Subditos ſtatuere de Principe, an ſit Tyrannus, eum deponere, in eo caſu interimere, &c. docent Eſavitæ 352.
Suecia amiſſa 304.
Superiorum Ieſuiticorum tyrannis 367. in eorum facta & iuſſa inquirere nefas 400.
Supplicatio pro Ieſuitarum Reformatione Theophili Eugenij ad Papam. Imperatorem, Regem, 403. & 415. &c. pro eadem, Caſpari Hayvodi Ieſuitæ ad Generalem 416. eſt fruſtranea ib.
Suuikardus de Helfenſtein, comes, Ieſuitarum in Bavaria fautor 226.
Symbola addita imaginibus Ignatij primorum ſociorum 5.

Templarij quomodo olim accepti 342.
Templa Ieſuitarum vt inſtructa armis ib. ab eorum diſcipulis cremantur 299.
Temporiſandum, ſeu tempori indulgendum an Pontificiis hodie ſit, &c. diverſa Pontificiorum doctrina 352.
Theophili Eugen. Supplicatio pro Ieſuitis reformandis, 402. querela de tyrannica Generalis, Rectorum, Provincialium poteſtate, 414. 415. &c.
Thomæ Peltani Auguſtani Ieſuitæ conſilium ſanguinolentum, 2.
Thomas Merganus Parrium parricidam confirmat. 262.
Thomas Winter conſpirationis Anglicanæ contra Reginam ſocius 264. in Hiſpaniam mittitur, & à quibus ib. ſpe plenus in Angliam redit 265.
Thorunia in Boruſſia templum parochiale Ieſuitæ occupant, collegium conſtituere incipiunt 303. cedere ab ordinibus coguntur ibid.
Thuanus hiſtoricus de Ieſuitarum in Anglia turbis 264. eius de eorum parricidiis Elegia 362. &c. eius teſtimonium de Ieſuitarum doctrina ſanguinolenta 353. de cauſa lanienæ Pariſienſis 392.
Tiberius in funere Germanici non apparet, & cur 262.
Toletanus Cardinalis ſuperbè Niuern. Duci reſpondet 150. quando Cardinalis factus 125. doctor mendaciorum 370. 371.
Tranſſylvaniæ gubernatur aliquando Carigtius Ieſuita venditatus 137.
in Tranſſyluaniam Ieſuitæ veniunt 226.
in Tranſſylvania Ieſuitarum turbæ 331. 332. ex ea proſcribuntur 331.
Turſelinus Ieſuita 19.
Turcis deteriores habentur Evangelici à manſuetis Ieſuitis 348.
Typographis frenum inijciendum, Poloni cujuſdam conſilium 321.
Tyrannis an tollat iura politica 366. Ieſuitarum in eos, qui ab eorum ſocietate deficiunt 400.
Tyrannus ſecundùm Ieſuitas quis 308. 359. & quarto libro paſſim, ſecundùm Sorbonam quis 359.

Valeſiæ ſtatus liber, democraticus 227. cetera qualis ibid.

in Valeſia nidificare conantur Ieſuitæ, ſed hactenus fruſtra, & cauſa cur 226.227.228.*eorum conatus ſceleſtus & veneficus* 339.

Varades Gymnaſiarcha Ieſuiticus Barreriam ad parricidium incitavit 169.

Venefici quàm boni Ieſuitæ,343.

Veneti Ieſuitarum artes & dolos teſtamentarios frenant 292 306.*à Papa ea de re compellantur ib.iure cedere nolunt ib. excommunicantur ib. Excommunicationem nullam decernunt ibid decreto huic ſubſcribunt omnes Clerici,exceptis Ieſuitis Capuzinis ,&c.* 294. *proſcribunt Ieſuitas,ib.à Ieſuitis hæretici vocantur, & cur.*311.

Venetorũ controuerſia,cum Papa 292.*&c.prudẽtia* 242.

inter Venetos & Pontificem pax facta & qualis 295. *deque ea ſcriptum Ieſuitarum ib.*

Venetiarum Dux nuperus intra quot annos & cur,non confeſſus 242.

Venetiis prædicare cœperunt Ieſuitæ 112.*quæ turbæ à Ieſuitis excitatæ* 292.293.*&c.*

Verallus Archiepiſcopus Roſnan.Ignatianæ cauſæ favet, 112.

Veſtitus Ieſuitarum 20.21.*ſæpe permutatur ab iis , & quem in finem* 343.

Viceprovincialem quis & quando Ieſuitis creet 31.

Viennæ Auſtriacorum obtinent Ieſuitæ Collegium 226.

Vilna in Lithuania à Ieſuitis turbata 325.

Viſio fabuloſa Ignatij 13.*nomen dedit Societati ib.*

Viſitatio Ieſuitarum 37. *fit ſingulis annis & quomodo ib.à Provinciali fieri debet ib.quæ in ea interrogentur ib de omnibus* 38.*de ſcholaſticis ib.de Novitiis ib.de infirmis.Confeſſariis,peccatis &c.*37.

Vita Ieſuitarum quantum ab Apoſtolorum vita diſtet 19.

Vivonæus Marchio Piſanus Legatus Gall. Pelvæi Cardinalis literas intercepit 352.

Votum continentiæ quàm verè profiteantur Ieſuitæ 117.

Votum paupertatis quàm verè profiteantur Ieſuitæ 111. *perpetuæ obedientiæ Ieſuitici ordinis tertium ib.de eo Ignat. Epiſt.*88.89.*eius examen* 115.116.

Votum Profeſsionis quid 96.*Probatum à Paulo III.Pontifice ib.qui ad votum admittantur, & quid admiſſionem antecedat ibid.*

Votum Ieſuitarum quartum 118. 119. *eo Ieſuitæ ſe peculiariter mancipant* 118. *hoc à reliquis Clericis differunt ib.eius formula ib.*

Votorum trium Profeſsores qua formula obligentur 96.

Vrbani II.Papæ decretum 358.

Vrſula Dorothea Principis Wirtenbergici *coniunx* 350.

Vuarſoviæ in Polonia Comitia Ieſuitarum cauſa habentur 303.

Vuatelius ſacerdos Anglic.in Reginæ Angliæ cædem conſentire non vult. 263.

Vuatſonus ſacerdos Anglic. Iacobo Britanniæ Magnæ Regi cædem machinatur 268.

Vuilhelmus Auriacus Princeps à quo interfectus,& cuius inſtinctu 335.

in Vuilhelmum Zimmermãnum Theologum defunctum Pontificiorum crudelitas 333.

Vuilliam adverſus Angliæ Reginam conſpirat 264.

X*Averius.Vide Franciſcus Xaverius,*

Y*Orke quidam ad Eliſabethæ Reginæ cædem accingitur* 264.

F I N I S.

DE ORIGINE ET PROGRESSV

IESVITARVM ORDINIS

LIBER PRIMVS.

CAPVT PRIMVM.

Ignatius Loiola miles Author Ieſuiticæ Sectæ: natura ſuis truculentus.

CIRCA annos reparatę ſalutis humanæ M, D, XL. IGNATIVS LOIOLA Cantaber, *Societatis Ieſu* fratribus initium dedit. Fuit is tam truculentâ animi ferocitate præditus, ut, cùm ex ephebis egreſſus eſſet, quemvis obviam ſibi vel leves ob cauſas reſiſtentem percuteret & ferro tranſverberaret: nec veritus fuit dicere, *ſe manu ſuâ dextrâ*, quâ gladium vibrabat, aëremque percutiebat, *vel in vitis Diis hoſtes ſuos omnes proſtraturum.* Bobadilla, unus ex decem Loiolæ Socijs & Ieſuitarum Patribus, ingenuè fatetur, *eum fuiſſe hominem militiæ caſtriſque aſſuetum.*

Hanc feritatem, immanitatem & inſolentiam Ieſuita factus adeò non depoſuit, ut Hoffæus, Haſenmullero referente, Romæ in domo Ieſuitarum profeſſa Aſſiſtens, teſtatus ſit, *eum nonnullos Societatis ſuæ fratres flagellorum ictibus ita confeciſſe, ut præmaturâ morte interierint.* Similiter Salmanaſſar Neapolitanus Ieſuita confitetur, *Loiolam naturâ ferocem fuiſſe, durum ac truculentum.* Ribadeneira etiam in vita Ignatij ſcribit, *In levibus erratis gravia interdum exempla eum ſtatuiſſe*, quod ab ęqualitate & ratione conſentanea alienum prorſus eſt.

Et qualis per univerſam vitam fuerit, propria ipſius conſcientia ei dictavit, dum ſub finem vitæ, Ribadeneirâ teſte, ſeipſum deteſtabilem dixerit, & profeſſus fuerit, ſe indignum qui honeſtè ſepeliretur.

Ignatius ferax natura in totã ejus ſectam deriuata eſt.

Hæc ejus immanis, belluina & truculenta natura in omnes ejus diſcipulos & Sectatores derivata eſt, ut qui nihil aliud quàm cædem, ſanguinem & interitum piorum & orthodoxorum omnium, quin etiam Regum ac Principum Papiſticorum, ſpirant, ſicut in ſequentibus indicabitur, hoc autem loco pauca ſaltem exempla referam. Iacobus Cruſius, novitiorum Landſpergenſium Ieſuitarum Rector, *Miles*, dicebat, *eſſe debuit noſtræ Societatis Pater: quia, ut militis eſt totis viribus in hoſtem irruere, nec deſiſtere, donec victor evadat: ita noſtrum eſt in omnes irruere, qui Pontifici Romano reſiſtunt, illoſque conſiliis, dictis & ſcriptis, invocato etiam ſeculari brachio*, hoc eſt, igne & ferro, *tollere & abolere: ſicut Pontifex, & noſtra vota contra Lutheranos ſuſcepta, volunt & mandant.* Gregorius Baderus in Bavaria Ieſuitarum Provincialis Landſpergæ Haſenmüllero dixit: *In urbe Auguſta noſtri pacem non ſunt habituri, niſi curaverimus Evangelicos concionatores eijci ac tolli.* Item, *No-*

ſtrorum conſilijs Evangelici concionatores Viennâ expulſi ſunt, ideò etiam noſtri iam ibi in pace docent, & rebus pro animi votis potiuntur. Ieſuitæ Colonienſes in Cenſura ſua inquiunt: *Niſi Lutherana Religio ferro & igne tollatur, Eccleſia Romana pacem & tranquillitatem habere non poteſt.* Rurſus Cruſius pro concione aliquoties dixit: *Non potiſſimùm ob hunc finem in Germaniam miſſi ſumus, ut Doctores: Concionatores & Præceptores in ſcholis & templis agamus, ſed ut operam demus, ne Lutherani & Evangelici Proteſtantes majora incrementa ſumant, ſed excindantur. Si id noſtrates ab ortu Lutheri feciſſent, jam Eccleſia Romana in pace viveret. Verùm causâ nondum cecidimus: conjugamus mutuas operas, vires & arma, tunc facilè poterimus illos exſtirpare. Ad hunc finem niſi omnia noſtra conſilia & actiones direxerimus, periculum eſt ne nobis idem quod incendimus faciant, & in foveam, quam paramus hæreticis, ipſi noſtrâ negligentiâ incidamus.* Ad eundem modum magnus ille Ieſuitarum fautor Andræas Fabricius Cęſarem hortatur, *ut femur ſuum gladio accingat, neque patiatur hæreticos vivere. Quid enim,* inquit, *faciat urſus in vinea, lupus in ovili?* Pater Th. Peltanus Auguſtæ inter ſuos familiares dixiſſe fertur: *Nos tot tantaque patimur à civibus Auguſtanis: Si jam mihi Catholici, quorum in urbe major numerus eſt quàm hæreticorum, obedirent, ſuaderem, ut omnes occiderent: Sic enim pacem habituri eſſemus, & Papæ in novo Calendario propagando ſatisfacere poſſemus: quod nunquam fiet quamdiu in medio noſtri proteſtantes vivere paſſi fuerimus.* Antonius Poſſevinus Ieſuitarum per Germaniam Inquiſitor in libello, quem inſcripſit, *Il Soldato Chriſtiano, Miles Chriſtianus*, edito cùm Pius V. exercitum in Galliam mitteret auxilio ſuis, ut adverſarios Pontificiæ ſedis de medio tollerent, ſcribit: *Omnes Chriſtianos jure obligatos, ut Romanam Religionem contra Evangelicorum doctrinam totis viribus & proprij ſanguinis effuſione tueantur: Pacem & publicum bonum in Eccleſia Romana conſervari non poſſe* affirmans, *niſi hoſtes ejus exterminentur.* Quibus addit: *Niſi expuleritis eos, patriam, uxores, liberos, parentes, amicos & opes in tuto poſſidere non poteritis.* Tandem hortatur Duces exercitûs iſtius, *ut nihil omnino hæreticis permittant, nec fidem datam ſervent: Inquiſitores clandeſtinos in eos ſubornent, domeſtica & inteſtina bella inter illos excitari curent: Proditores ac ſicarios omnibus locis contra illos inſtituant: Duces aliter facientes, in Eccleſiam Romanam peccare, inexcuſabiles reddi & damnari* aſſerens. In his paucis vides Loiolæ naturam immanem & ſanguinolentam in ſectatoribus ſuis.

Loiola ſ. cum aliis Hiſpanis in arcem Pōpeiopolit. confert.

Contulit autem ſeſe Ignatius cum alijs multis ſui ſimilibus truculentis, & ſanguinem humanum ſitientibus Hiſpanis, in arcem Pompeiopolitanam munitiſſimam, eo tempore, quo eam Galli obſederunt, vehementiſſimeque oppugnârunt. Cùm autem nimis ferociret in obſidione illâ, divinâ vindictâ in ipſum exardeſcente, factum eſt, ut æneæ bombardæ pilâ à Gallis immiſsâ, crus ejus dextrum frangeretur: ſiniſtrum quóq; lapide de muro excuſſo graviter circa inguina vulneraretur, & à Gallis caperetur. Noluit tamen divina juſtitia mundo irata peſtilentiſſimum hominem tunc temporis è medio tollere, ſed quorundam clementiâ curatus eſt, ita tamen, ut in utrumque latus claudicaret, domumque rediret.

Ignatius vitę genus priſtinum mutat.

Hoc modo juſto Dei judicio punitus, militiam deſeruit, & lectioni profanorum librorum, temporis fallendi causâ, totum ſe tradidit. Cùm verò ob claudicationem deformem ab omnibus rideretur, ipſéque ad res politicas tractandas ſe ineptum intelligeret, militaris & politicæ vitæ, cui hucuſque plus ſatis addictus fuerat, pertæſus, vitæ priſtinæ genus mutare & aliud inſtituere propoſuit. Contigit autem ut in manus ejus venirent *Legendæ*, mendaciornm pleniſſimæ, quas *Vitas* ſeu *flores Sanctorum* vulgò nominant: tam enim obtuſi ingenij erat, ut altiora nec intelligere nec percipere poſſet. Has tamen, pro more ſuperſtitioſorum hominum, avidiſſimè legit, & legentem tanta inceſſit Religio, ut de novo Ordine inſtituendo cogitare inciperet: Vt rectiſſimè dixerit ille, *Deſperatio facit Monachum.*

Ignatius cogitat de novo Ordine inſtituēdo.

Vt autem perſuaderent Ieſuitæ hominibus, non caſu aut fortuitò cogitationes has in animo Loiolæ de novo inſtituendo Ordine ortas fuiſſe, fingunt, ut res in majore admiratione & authoritate eſſet, B. Mariam Deiparam, portantem in ulnis puerulum Ieſum, apparuiſſe Ignatio, eumque ut in Filij Ieſu honorem, Societatem ſeu Ordinem inſtitueret, hortatam eſſe, ſimulque promiſiſſe, ſe illi & Socijs indulgentiſſimam Matrem, adjutricem & promotricem futuram.

Loiola patrios lares relinquit: Ignatius rigidem viuere cœpit.

Anno igitur ætatis ſuæ 26. domo patriâ ac proprijs laribus relictis, ita ſe comparat Ignatius, tanquam ad Ducem Nagera ſeu Najaræ profecturus eſſet, re autem verâ ad Templum Deiparæ virgini dedica-

dedicatum, quod *Montem ferratum* vocant, conceſſit, ibique ueſtibus precioſioribus exutus, laceras ac viles induit, in quibus rigidiſſimam aliquãdiu vitam egit. Delituit etiam per tempus aliquod ſolitarius in ſpecu quodam ad littus fluvij per campum Maureſanum decurrentis: ibique de aſperiore vita ineunda, & de peregrinatione Hieroſolymitana ſecum ipſe deliberans, viatorium & pauperis peregrini habitum tandem coëmit, ſparteos nimirum calceos, talarem è ſacco tunicam, funémque pro baltheo, tornatilem baculum, & in uſum aquæ cucurbitam. Vt igitur Minoreſſam acceſſit, Oppidúmque hoc amictu ingreſſus eſt, ad publicum infimæ plebis hoſpitium precariò ſe contulit, ibique paupertatis & pœnitentiæ ſtudio inter egentes ac ſordidos vitam exorſus eſt. *Ita quidem* Maffæius & Ribadeneira; quorum tamen hic alibi de eodem ſcribit, *eum delectatum fuiſſe cultu corporis mundo, & alienum fuiſſe à ſordibus.* Hanc autem contradictionem Ignatiani tollere conantur diſtinguendo tempora: quo tamen ipſi præclare arguunt hypocriſin Ignatij. Vir bonus ſemper ſui ſimilis eſt & eſſe debet, tum in alijs, tum in victu & cultu corporis. Ignatius igitur ut homines in ſuam naſſam pelliceret, primùm uſus eſt veſtitu ſordido, poſt nactus id quod voluerat, abjecit laceram penulam, ut Monachus ille rete, quo ſe aliqrandiu texerat, Pontificatum adeptus, quòd diceret, *captum à ſe piſcem, cui diu inſidiatus eſſet.*

Victum quoque oſtiatim emendicavit quotidiè: totam hebdomadam, excepto die Dominico, jejunavit, in ipſo cibatu ſimplici pane contentus: humo nuda cubavit, auctoque ſupplicio ſingulis diebus ter ſe flagellis quàm accerrimè cecidit: ſacrificio quoque matutino, veſperarum item & Completorij officijs interfuit aſſiduè. Vexatus autem diuturnâ & periculosâ ęgrotatione, demùm ita convaluit, ut ex reliquijs morbi dolore ſtomachi cruciaretur, ob eamque cauſam calceos induit, & panni craſſioris tunicâ cinereâ, & capitis tegumento contra hyemem ſeſe munivit.

Ignatius Hieroſolymam conceſſit. In hac palæſtra cùm ſeſe ad tempus exercuiſſet, inde in pauperis peregrini habitu. Hieroſolymam proficiſci conſtituit, Chriſti ſepulchri adorandi & cætera loca viſendi gratiâ. Hoc igitur mentis propoſito ſub initium anni 1523. Minoreſsâ profectus Barcinonem; indéque Romam, ac tandem Venetias pervenit. Venetijs in Cyprum inſulam, ac deinde in Palęſtinam vectus, demùm Hieroſolymam acceſſit, & loca illa, quæ vocant ſacra, inviſit, iiſque locis uſque adeò delectatus fuit, ut conſtitueret omnem ætatem ſuam reliquam illic conſumere: quia verò multi eum ab hoc inſtituto dehortabantur; cum reliquis peregrinis naves aſcendit, & in Hiſpaniam rediit.

Ignatius Studiis Literarum ſe dedit. Quia verò intelligebat ad eam vitæ rationem; quam animo propoſuerat, literarum cognitionem, quarum hactenus nullam prorſus habuerat, imò ne ſcribere quidem nôrat, plurimùm valere, animum ad eam rem appulit. Vt igitur Barcinonem revertit, anno Chriſti 1524. ætatis autem 33. repueraſcere & elementarius fieri cœpit. Tam autem obtuſi & ſtupidi ingenij erat, ut rudimenta Grammaticæ, verborum item ac nominum inflexiones vix ediſcere poſſet: ex quo fiebat, non ſolùm ut nihil novi mandare memoriæ poſſet, ſed etiam vt ſi quid antea impreſſum eſſet, id ipſum confeſtim deleretur. Nihilominus tamen in Grammaticalibus præceptis addiſcendis ſtrenuè perrexit, & fructum mediocrem inde percepit, Complutumque ad graviora ſtudia ſeſe contulit. Ibi artium curriculum inijt non admodum felici ſucceſſu: nam præproperâ feſtinatione, ſine omni judicio & delectu, nullo ſervato vel ordine vel diſcrimine diſciplinæ, multa & varia uno eodémque tempore adgreſſus eſt: in Logicis terminos, quos vocant, in Phyſicis Albertum, in Theologia Magiſtrum ſententiarum, qui libri tum in Hiſpania prælegebantur, evoluere, & plures quotidiè in Scholis audire cœpit interpretes, quod tamen ei ad id, quod cupiebat aſſequi, maximo impedimento fuit: nam cùm avidè ſequeretur omnia, nihil propemodum aſſequebatur: juxta tritum proverbium, *In omnibus aliquid, in toto nihil.*

Ignatius in carcerem conijcitur. Cùm autem in vili ſuo habitu coopertus ſacco, publicè homines ad pœnitentiam hortaretur, nullâ acceptâ ab Epiſcopis concionandi licentia; nec eruditione ſufficiente præditus eſſet, bis in carcerem conjectus fuit, ſemel Compluti, deinde Salmanticæ, quò Compluto relicto conceſſerat, & ab Inquiſitoribus, de doctrina & novo quodam vitę genere ſuſpectus, examinatus fuit.

Interrogationes autem Inquiſitorum, Ignatio in carcere propoſitæ, hæ fuerint.

Ignatius in carcere examinatus. I. *Vtrum credat, ſacram Scripturam eſſe doctrinam imperfectam, mutilam, mancam, quæ non contineat omnia, ad ſalutem, fidem, mores piè vivendi pertinentia.* Affirmavit

vit Ignatius. II. *Vtrum credat, defectum illum ſarciendum eſſe aſſumendo traditiones.* Affirmavit Ignatius. III. *Vtrum credat, ſacram ſcripturam in illis quæ continet & proponit, eſſe veluti naſum cereum, non præbentem certam aliquam & immotam ſententiam, ſed quæ in quamvis interpretationem flecti poſſit.* Affirmavit Ignatius. IV. *Vtrum rectè fiat, quòd in univerſum Laici à lectione ſacrarum literarum arceantur.* Affirmavit Ignatius. V. *Vtrum lectio S. Scripturæ non tantùm non ſit utilis, ſed multis modis pernicioſa.* Affirmavit Ignatius. VI. *Vtrum credat, quòd poſt ſuſceptum Baptiſmum peccatum in renatis nullum remaneat, ſive quod apertum ſit, ſive quod tegatur vel aperiatur.* Affirmavit Ignatius. VII. *Vtrum credat, quòd concupiſcentia, quæ reliqua eſt in renatis, etſi repugnet legi Dei, tamen non ſit propriè, verè, in ſe vel ex ſe, & ſuâ naturâ, peccatum.* Affirmavit Ieſuita. VIII. *Vtrum credat, falſum eſſe, quod peccatum ſit, quicquid legi Dei repugnet,* Affirmavit Ignatius. IX. *Vtrum graviùs peccent homines violantes Eccleſiæ præcepta quàm committentes ea, quæ legi Dei repugnant.* Affirmavit Ieſuita. X. *Vtrum renati in hac vita poſſint ſuis operibus legis perfectionem conſequi.* Affirmavit Ignatius XI. *Vtrum doctrina Evangelii propriè ſit, Si vis ad vitam ingredi, ſerva mandata.* Affirmavit Ignatius. XII. *Vtrum in rebus ad ſalutem pertinentibus, liberùm arbitrium tantum valeat, ut nihil homo agere poſſit quicquam ipſomet non annuente, & ad divinæ gratiæ ſuſceptionem non parato & prompto.* Affirmavit Ignatius. XIII. *Vtrum fides ſit firmiſſima aſſenſio non tantum eorum, quæ in ſcriptura patefacta ſunt, verùm etiam illorum, quæ ſine ſcripto in manus tradita ſunt.* Affirmavit Ieſuita. XIV. *Vtrum credat, quòd, juſtus ex fide vivens non habeat illud in Chriſto, ſed ex operationibus ſuis.* Affirmavit Ignatius. XV. *Vtrum credat, quòd fides juſtificans illam formam ſeu vim non habeat ex Chriſto, quem apprehendit & poſſidet, ſed ex charitate.* Affirmavit Ignatius. XVI. *Vtrum credat, juſtificationem nihil aliud eſſe quàm juſtitiæ acquiſitionem, vel, ſi philoſophicè loquendùm ſit, motum ad juſtitiam.* Affirmavit Ignatius. XVII. *Vtrum credat, quod miſericordia Dei in Chriſto, in quâ noſtra ſalus conſiſtit, hæc ſit, quòd Deus rectè operantibus, hoc eſt, legem implentibus vitam æternam promiſerit.* Affirmavit Ignatius. XVIII. *Vtrum homo poſſit ſatisfacere pro peccatis Deo, ſecundùm menſuram proportionis,* etiamſi offenſio ſit infinita & *ſatisfactio noſtra finita.* Affirmavit Ieſuita. XIX. *Vtrum Sancti invocandi ſint, ut pro nobis apud Deum intercedant.* Affirmavit Ignatius. XX. *Vtrum invocatio Sanctorum recipienda & concedenda, etiamſi nuſquam de eâ ſcriptura docet.* Affirmavit. XXI. *Vtrum traditiones Eccleſiæ, etſi ex ſcripturâ probari non poſſunt, parem tamen authoritatem habeant, & eâdem fide ſint credenda, ſicut illa, quæ manifeſta habent in ſcripturâ, teſtimonia.* Affirmavit Ignatius. XXII. *Vtrum rectè adorentur imagines.* Affirmavit Ieſuita. XXIII. *Vtrum matrimonii doctrina impudicitiæ januam aperiat, ac animis libidinis faces ſubminiſtret.* Affirmavit Ignatius. XXIV. *Vtrum eorum qui voverint cœlibatum, & ſe continere non poſſint, legitimæ nuptiæ appellandæ ſint, an contrà fornicatio, inceſtus, ſummum nefas ac adulterium?* Affirmavit Ignatius. XXV. *Vtrum credat purgatorium?* Affirmavit Ieſuita. XXVI. *Vtrum credat, Pontificum Romanorum perpetuam ſucceſſionem apertum indicium eſſe Catholicæ Eccleſiæ, & fidei Apoſtolicæ.* Affirmavit Ignatius XXVII. *Vtrum credat, penes Eccleſiam eſſe quædam etiam in ſactis literis expreſſa commutandi authoritatem, nonnulla inſtituendi parem facultatem, ideóque non minorem illi quàm expreſſo Dei verbo vindicandam eſſe authoritatem.* Affirmavit Ieſuita. XXVIII. *Vtrum credat, panem Cœnæ in verum Chriſti corpus transſubſtantiari vi conſecrationis.* Affirmavit. XXIX. *Vtrum tota quantitas dimenſiva corporis Chriſti ſit in ſacramento.* Affirmavit Ignatius.

Vtrobique igitur, tam Compluti, quàm Salmanticæ, Pontificiæ doctrinæ addictiſſimus inventus, extra omnem noxam è cuſtodia dimiſſus fuit.

Salmanticâ relictâ Lutetiam Pariſiorum ſe contulit ſub initium anni 1528. ibi ſeſe totum literis dedit, ac tandem Magiſter artium creatus eſt. *Ignatius Pariſiis Magiſter Artium creatur.*

Quia verò illic loci paupertatem ſectabatur, ſtipem oſtiatim colligebat, pueros gratis erudiebat, omnibus ultrò, nullâ petitâ mercede, ſua obſequia, labores & ſtudia offerebat, ſicque aliquam apud populum rudem exiſtimationem ſibi comparabat: factum eſt, vt nonnulli ſtudioſi, amore ejus incenſi, illi ſe ſocios & imitatores adjunxerint. Primus fuit *Petrus Faber* Allobrox, pago Villareto Gebennenſis diœceſis humili loco natus, qui jam antea ſeſe in ſolitudines abdere, ibique radicibus herbarum victitare decreverat. Secundus fuit *Franciſcus Xaverius* nobilis Cantaber, qui jam antea Ignatii hypocriticam vitam vehementer irriſit. *Ignatio Socii iunguntur*

Hos

Hos deinde imitati ſunt *Iacobus Laines* Seguntinus, *Alfonſus Salmeron* Toletanus, Græcis & Latinis literis mediocriter eruditus. *Nicolaus Bobadilla* Placentinus, *Simon Rotorigius* Luſitanus, & poſt aliquanto *Claudius Iaius* Gebennenſis, & *Ioannes Coducius* Ebredunenſis, *Paſchaſiúſque Broetus* Ambianenſis, Fabri præcipuè monitis permoti.

In reſponſione Sim Scenij ad Apologiam Gretſeri pro Vita Ignatii Loiolæ pag. 143

Progreſſu temporis Imagines aliquot horum Patrum ſcitè ære expreſſæ, & ad imitationem Symboli Apoſtolorum, unicuique ſymbolum additum eſt. Ex his picturis prima plena impiatatis eſt, in qua viſuntur neſcio qui Principes vel Reges à ſiniſtra parte, unà cum Pontifice Romano à dextra & Cardinalibus, ac univerſo clero genibus flexis & manibus ſublatis neſcio quid adorare. Neque enim puto preces fundi ad literas in luce coruſca cum crucis imaguncula effictas. Etſi autem infra ſcriptum eſt, *In nomine Ieſu omne genu flectatur cœleſtium, terreſtrium & infernorum*: Myſterium tamen hujus dicti non omnibus notum eſt. Hoc enim volunt dicere, Quòd Papa major ſit omni aliâ creaturâ, ac illius poteſtas ſe extendat ad cœleſtia, terreſtria ac infernalia, ut apud Antoninum Florentinum in Summa ejus videre eſt. Vnde etiam prope Papam ignis purgatorius conſpicitur, in quo excoquuntur neſcio qui miſeri homines. Nam animas quis eſſe putet, cùm faciem, barba & ora intueatur? Ignatii ſymbolum eſt *Ad majorem Dei gloriam*: quo ipſo indicatur, ab hoc milite Ordinem inſtitutum & introductum, qui gloriam Dei antè à Lutheranis obſcuratam illuſtret. Deum autem intellige non illum, quem adorant omnes fideles, ſed Felini Deum, id eſt, Papam, qui poſſit ſecundùm Decium & Gomeſium facere omnia, quæ Deus facit. Symbolum Iacobi Layneſii eſt, *Apprehendite diſciplinam*, à Ieſuitis ſcilicet præſcriptam. Franciſcus Borgia uſurpavit, *A te quid volui ſuper terram:* nihil videlicet aliud voluit quàm ſuperſtitionum multarum confirmationem & idololatriæ horrendæ propagationem. Quartus Pater Everhardus Mercurianus hoc ſibi adſcribi voluit, *In nomine tuo ſaluum me fac.* Si de Ieſu ſolo loquitur, ſociis ſuis hæreticus eſt: ſi Mariam intelligit, Calvinianis idololatra eſt. Franciſci Xaverii ſymbolum mirificum eſt, *Satis eſt, Domine, ſatis eſt*, deceptionem ſcilicet & hypocriſeos, vel linctûs ulcerum. Alfonſi Salmeronis eſt, *Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua.* Fortaſſe Pontificem Romanum compellat: nam eloquia Dei ſordes ſunt Ieſuitis, eloquia autem Paparum non tantùm faucibus, ſed etiam ſtomachis melle dulciora ſunt. Nicolai Bobadillæ ſymbolum eſt, *Non confundar in æternam.* Sed confunduntur magis magíſque ob ſua tetra facinora, dolos, fraudes & mendacia, &c.

Maffæius. lib. 1. c. 21.

Ignatius cũ Socijs itineri Hieroſolymitano ſe accingit

Hos ſocios nactus Loyola, quod jam diu moliebatur & agitabat animo, reipsâ aggredi primo quoque tempore ſtatuit: videlicet, ut Hieroſolymam, cum Papæ venia, repeteret, gentéſque Turcicas ad Pontificios errores converteret etiam cum mortis periculo, & in eandem ſententiam ſocios ſuos, ſuperſtitioſos homines, facilè adduxit. Cùm igitur ſinguli peccata ſua confeſſi eſſent & Euchariſtiam ſumpſiſſent, in æde ſuburbana, quæ *Mons martyrum* dicitur, voto ſeſe obſtrinxerunt, emenſis Theologiæ ſpaciis, Mundo renunciare, & in paupertate perpetua vivere: ac nominatim ad conſtitutam diem, Hieroſolymam propter infidelium converſionem navigare: hoc verò propoſitum ſi non ſuccederet, Romam redirent, ſuamque operam Papę in convertendis hæreticis offerrent. Votum hoc ediderunt in dicto templo Anno 1534. 18. Calend. Septemb.

Ignatius & Socij ut Venetijs ſe inſinuârint.

Sub finem anni 1536. itineri ſeſe accingunt, & Venetias proficiſci ſtatuunt. Viam igitur capeſſunt ſuo quiſque baculo innixi pedites. Veſtitus erat omnium ut peregrinorum & pauperum: pendebat è ſcapulis mantica ex corio, in qua Biblia & Breviarium aſſervabantur. Roſaria palàm geſtabant è collo ſuſpenſa. Hoc habitu ad tertium Idus Ianuarias anni 1537. Venetias pervenerunt: ibi valetudinariis ſeu noſodochiis inter ſe diſtributis, ægrotos & pauperes curarunt, Confeſſiones audiverunt, Euchariſtiam miniſtrarunt, quibus id per Sacerdotium licebat. Imò ne viliſſima quidem & ſervilia corporibus pauperum curandis defugerunt miniſteria: ſtraverunt lectulos, everterunt ſordes, purgarunt ſcaphia, cadavera mortuorum ſepelierunt, interdiu noctuque omnibus prę ſtò erant, & his officiis mirificè apud quoſcunq; Venetijs ſeſe inſinuarunt.

Ignatius & Socij Romam proficiſcuntur.

Interea etiam de profectione Hieroſolymitana deliberantes, primò omnium Romam ire conſtituunt, & à Papa jus tum ad ſacros, quos vocant, Ordines, titulo voluntariæ paupertatis, tum ad manſionem Hieroſolymitanam petere.

Deus Pater cõmendat Filio ſuo Ignatiũ & Socios

Nugantur hîc Ieſuitæ,Ignatio non procul ab urbe Templum ingreſſo,Deum Patrem illi ſeſe oſtendiſſe, & Ieſu filio ſuo bajulanti crucem, & crudeliſſimis affecto ſuppliciis, præſentem Ignatium ſocioſque commendâſſe:cúmq; ille, eos in fidem ac patrocinium recepiſſet, ad Ignatium dixiſſe: *Ego vobis Romæ propitius ero:* atque hoc ipſum vel inprimis fuiſſe cauſæ, ob quam Ignatius poſtea confirmatæ ſocietati nomen Ieſu indiderit: de quo paulò poſt plura.

Ignatius & Socij Romæ benignè excipiuntur

Vrbem ingreſſi à Petro Ortizio Hiſpano Cæſaris Legato ad Paulum III. Papam introducuntur,ab eoque poſtpedum oſcula,omnia quæ volebant de ſacerdotio, déque Hieroſolymitana Provincia à Papa impetrârunt:obſequia etiam,quæ Pontifici offerebant in Apoſtolicis functionibus, non aſpernatus eſt,inſtructos inſuper pecuniâ eos à ſe dimiſit.

Ignatius & Socij de ſtabilienda Societate deliberant.

Quia verò navigationis & peregrinationis Hieroſolymitanæ conſilia in irritum cecidiſſent, ſubinde autem aliqui ad Loyolæ inſtitutum aggregarentur, aliquid etiam à Papa varias in urbes mitterentur, viſum eſt eis, ut de ſtabilienda Societate primo quoque tempore inter ſe conſulerent. In unum igitur congregati locum, quæſitum inter alia eſt, placerétne ad vota duo, paupertatis & caſtitatis, tertium quoque perpetuæ obedientiæ adjungere, & è ſuo numero aliquem eligere, qui cæteris ampla cum poteſtate præeſſet: & omnes unanimiter cenſuerunt, deligendum unum eſſe,cui omnes in terris, tanquam Chriſto, parerent, cujus in verba jurarent, & cujus denique nutum ac voluntatem ſibi inſtar divini oraculi ducerent: placuerunt hęc omnibus ac paulò

Ignatius Generalis Societatis

pòſt Ignatium elegerunt, eúmque Generalem Præpoſitum appellârunt: Additum adhæc in eodem Conventu, ut Societatis canditati,cùm aliis experimentis, tum verò pręcipuè peregrinatione,& infirmis publici alicujus valetudinarii probarentur. In hoc quoque Conventu tribus communibus votis quartum quoque additum eſt, ut paulò infra indicabitur.

Leges pro Ordine Ieſuitico conduntur.

Hæc & alia plura tum quidem ab eis decreta ſunt, & Ignatio mandatum, ut ea in ſummam redacta, Papæ Apoſtolicâ auctoritate ſancienda atque approbanda proponeret:deinde ut eadem ipſe poſtea fuſiùs explicaret ordinarétque,& quàm accommodatiſſimas ad Societatis vocationem & ſpiritum leges canoneſque perſcriberet.

Poſt decem annos, quibus Generalatum adminiſtrauit Ignatius, ſub ſpecie & prætextu humilitatis & modeſtiæ cujuſdam ſeſe Generalatu ſuo omninò abdicare conſtituit. Sociis igitur Romam evocatis, cùm in conſilium conveniſſent, expoſuit,ſe, qui vitia ſua nôſſet, & initio invitum, atque adeò coactum, Societatis gubernacula recepiſſe,perque Chriſti ſanguinem petere atque obteſtari ſeſe,ut ſine vllo ſui reſpectu communi utilitati conſulant,& quàm primùm ſibi ſufficiant virum & animo & corpore firmiorem: Et ut hoc liberè faciatis, inquit: Ego in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti depono Generalatum meum ſimpliciter & abſolutè, méque abdico hoc munere privóque: & omnibus animæ meæ viribus obſecro tum Profeſſos,tum ſi quos Profeſſi adhibere ad hanc deliberationem volent,ut huic meo tam juſto deſiderio faveant, piamque oblationem libenter admittant.Cùm autem quiſque metueret, ne fortè alius ſibi præferretur,ut ventum eſt ad ſuffragia, omnium conſenſus in eo retinendo extitit,qui olim in eligendo fuerat,modò publicam rem ordinaret, & leges Ordini vel Societati pręſcriberet.Ignatius,ne minùs dicto audiens videretur, precibus Sociorum non invitus ceſſit, & hoc onus in ſe recepit: & ſcripſit libellum *Exercitiorum ſpiritualium*, itemque librum decem in partes diſtributum, in quo leges dedit Societati, & formam gubernationis præſcripſit.

Ignatius Generalatũ hypocritice reſignat.

Cùm hæc ſcriberem, venit mihi in mentem Auguſti Cæſaris factum,cui præſens fraus ac dolus Ignatii Loyolæ non abſimilis videtur,ſi parva magnis componere licet. Auguſtus enim bis térve de reddenda Republica Senatui Romano cogitavit, ut hoc pacto invidiam & ſuſpicionem Monarchiæ à ſe declinaret. Cúmque in Senatu ſententiam ſuam expoſuiſſet, Ratiocinarium Imperii tanquam illud reſtituturus, Conſulibus tradidit. Senatoribus autem ſive per ſimulationem, ſive metu, vel etiam ex compoſito, ut Ignatiani Socii, reclamantibus, variâſque rationes, afferentibus, cur Reipublicæ Monarchia pręſtaret,in principatu perſeveravit,Deos quoque, ut Ignatius, homineſque teſtatus, intra decennium ſe omnem adminiſtrationem depoſiturum. Sed cùm ea tempora elapſa eſſent,ruſúſque ejurare velle Imperium ſimularet, Senatus alios decem annos,quibus in eodem Magiſtratu eſſet,decrevit:atque iterum alios decem annos,quibus mortuus eſt,prorogavit.

Sub

Papa petit aliquos è Socijs ſibi mitti.

Sub idem tempus Papa Socios aliquot ab Ignatio poſtulavit quos hinc inde mitteret: Idque peregrinationis Apoſtolicæ fuit exordium: de quo, capite de propagatione Ordinis Ieſuitici, infra plura dicentur.

Ignatius ſui inſtituti formulam cōcipit, & ut à Papa approbetur petit & impetrat.

Interea cùm Societas magis magiſque creſceret, Ignatius, ut erat illi jam antea à Socijs injunctum, totius inſtituti formulam, latiùs poſtea explicandam, ad certa capita breviter redegit. Deinde nactus opportunitatem, quòd Papa Tibur ſe receperat, eam formulam auctoritate Apoſtolicâ eidem Papæ obtulit per Contareum Cardinalem. Eam vbi perlegit Papa, non improbavit quidem: ſed tamen ne minus inconſultè aliquid ſtatuiſſe videretur, totum negotium tribus Cardinalibus delegavit. Hi etſi approbationem diſſuaderent Pontifici, & potiùs numerum Religionum minuendum, quàm augendum cenſerent, pervicerunt tamen Socij: nam Papa Societatem approbavit 5. Non. Octobr. anno 1540. hac tamen conditione, ut in univerſum non plures quàm ſexaginta numerarentur Socij. Triennio tamen poſt liberum reliquit Pontifex Paulus III. Ignatio & ſucceſſoribus, quotquot vellent in Societatem adſciſſere.

Ignatius Fœminas a Societate ſua depellit.

Regimen quoque & curam fœminarum à Societate ſua prorſus depulit Loiola. Cùm enim Eliſabetha Roſella Barcinonenſis, quæ ejus prima literarum ſtudia foverat, ſeſe Romam ex Hiſpania contuliſſet, ut cum alijs fœminis ad normam & præſcriptum illius viveret, ille curam fœminarum ſuſcipere ſeſe poſſe negauit: Papam quoque adijt, ac petijt, ut non ab illis modò, ſed ab omnibus in perpetuum fœminarum collegijs gubernandis immunem Societatem eſſe jubeat. Annuit Papa, & Societati ab ejuſmodi munere vacationem in perpetuum dedit, eaque poſtea trinis Bullis teſtata & confirmata eſt.

Ignatius honoribus in Societate aditum obſtruit.

Præterea Prælaturis & alijs honoribus Eccleſiaſticis in Societatem ſuam Loiola prorſus omnem aditum obſtruere conatus eſt, ſed fruſtra, ut ſuo loco indicabitur.

Ignatius moritur

Febri autem ardente correptus, ut intima urerentur ejus præcordia, obijt Ignatius Ieſuitarum Patriarcha horâ poſt Solis ortum primâ, feriâ ſextâ, prid. Calend. Auguſt. anno poſt Chriſtum natum 1556. anno ætatis 65. ſuæ converſionis 35. confirmatæ verò Societatis 16. quo tempore iam tum ab ipſo conſtitutæ numerabantur Provinciæ 12. & in ijs varia Ordinis domicilia ferè centum.

De genere mortis Ignatii.

Maſſæius, qui Ignatij Loiolæ vitam deſcripſit, libro ſecundo cap. 23 placidè ipſum defunctum refert. At Haſenmüllerus, qui aliquot annis & ipſe Ieſuita fuit, & in multis Ieſuitarum Collegijs vixit, in fine Ieſuiticæ ſuę hiſtoriæ ſanctè teſtatur, Turrianum Ieſuitam ſępè dixiſſe ſibi, Ignatium in cœna, prandio, Miſſa, in recreationibus etiam ita à dęmonibus exagitatum, ut magnâ copiâ frigidiſſimum mortis ſudorem fuderit. Bobadillam quoque Ieſuitam ſæpè faſſum, Loiolam ſæpiùs conqueſtum, ſe nunquam & nullibi à Dæmonibus tutum eſſe poſſe. Octavianum Ieſuitam, Romæ Miniſtrum, ſeu Novitiorum Ooconomum, dixiſſe ſibi, Sanctus erat pater noſter Ignatius: ſed circa agonem mortis ita premebatur, quaſi febri correptus eſſet, & ſuſpirans dixit: *Multa bona contuli in Eccleſiam Romanam: multas noſtrorum Provincias, Collegia multa, domus, reſidentias & opes Societatis noſtræ vidi: ſed hæc omnia me deſerunt, & quò me vertam neſcio.* Turrianum inſuper dixiſſe, ipſius comitem aſſiduum uſque ad Miſſę aram fuiſſe Dæmonem: tandem verò cum tremore ipſum obijſſe: mortuúmque nigerrimo vultu conſpectum fuiſſe, eundem affirmâſſe. Cùm etiam, inquit Haſenmüllerus, corpus ipſius ad Templum, quod Cardinalis Farneſius extruxit, transferre vellent, teſtibus omnibus Ieſuitarum profeſſis, cadaveris ejus oſſa non ſunt inventa, Ieſuitis jam fingentibus, ea forſan per Angelos tranſlata eſſe. Pag. 320

Miracula quæ falſò Ignatio tribuūtur. In Reſponſione altera Stenij ad Reſp. alteram Iac. Gretſeri Apologiam pag. 34.

Vt autem Ignatio ſuo, militi truculento & Ordinis Ieſuitici Auctori, nec non doctrinæ, dolis, impoſturis & nefarij facinoribus Ieſuiticis majorem authoritatem concilient, multa & quidem ſtupenda Miracula ex Ribadeneira & Maſſæio recenſet Gretſerus in Reſponſione altera ad alteram Cl. V. Simonis Stenij Apologiam pro Scholijs ſuis ad Ignatij vitam, quæ ordine ex Stenio cum Notationibus ejus adſcribere placuit.

1. *Graviter ægrotanti ſanctus Petrus apparens ſanitatem reddit.* (Frontiſpicium ſanè egregium, quippe idololatricum, huic ordini pulchrè conveniens, quo nihil eſt pugnacius in idololatria aſſerenda & defendenda.

2. *Septem diebus in perpetua Ecſtaſi perſiſtit. Sæpe interorandum à ſenſibus abſtrahitur.* Cùm autem ſenſus ſint, & interiores & exteriores, de utris loquatur Ieſui-

ta, indicare debebat. Nam ſi exteriores intelligit, facilis & expedita de ſomno conjectura eſt: ſi utroſq; , miror unde habeant hoc Ieſuitæ niſi fortè ſtupidis ſuis diſcipulis perſuaſit Ignatius, ſe in tertium cœlum fuiſſe raptum.

3. *Maximarum rerum ſcientia momento penè temporis divinitus infunditur.* Huic ne fidem derogem, exemplis Apoſtatarum adducor. Qui enim cùm Lutherani eſſent, indulgentiarum nomen vix noverant, jam in ſinum Romanæ Eccleſiæ recepti integra volumina de iiſdem magno labore deſcripta ediderunt. Ad quod ſanè argumentum neceſſitas credo eos impulit. Abnegatio enim veritatis copioſâ veniâ indiget. Cæterùm olim Anabaptiſtis vitio vertebatur, quòd gloriarentur, copiam ſcientiæ ſibi divinitus conferri univerſis. Alia ratio Ieſuitarum modò eſt. Pontificis privilegio quidvis & fingere & dicere illis licet.

4. *Aliquoties à terra ſublimis miro ſplendore radiat.*

Ergo Ieſuitæ nobis fingunt nova μετέωρα. Si enim Ignatius à terra miro ſplendore radiavit, inter μετέωρα eum referri poſſe quis neget? Præſertim cùm neque ex planetis neque ex ſtellis fixis fuerit. Superavit autem Ignatius ipſum Moſen, cuius cutem faciei legimus radiâſſe & ſplenduiſſe, non tamen à terra ſublimis. Etſi Hieronymus vertit cornutam fuiſſe Moſis faciem. Ac credo multò rectiùs facerent pictores, ſi Ignatij fronti cornua appingerent, quàm Moſis. Huic Miraculo adjungitur appendix. *Matre cum puero* IESV *adveniente caſtitatis dono ornatur.* O ſanctum hominem Ignatium, ad quem caſtitatis dono ornandum non ſimplex Mariæ deſcenſus de cœlo requiritur, ſe etiam pueri IESV apparitio matrem comitantis. Germanię me miſeret, quæ cogitur magnis ſumptibus alere ejuſmodi θαυματοποιὸς.

5. *Senator Venetus cœleſti juſſu admonitus in publico cubantrm* (Ignatium) *noctu conquirit, & in domum ſuam adducit.* Nomen Senatoris Veneti aveo ſcire, ut & modum cœleſtis mandati.

6. *Quendam, qui ſe præ deſperatione ſuſpenderat, ad dolendum de peccatis ſuſcitat.* Ambigè hæc dicuntur. Poſſit enim aliquis ſuſpicari, ſuſcitatum fuiſſe ab Ignatio mortuum, de quo Lutherani & Calviniani valdè dubitant: aliud fortaſſe hoc cogitabit, ab Ignatio fuiſſe interpellatum conatum ſuſpendij, quod ſi Ieſuitis Miraculum eſt, ſcire velim, quo pacto ipſi definiant Miraculum.

7. *Mulierem arido à multis annis brachio ipſius abluantem pannos ſanat, alia Dæmonum ſpectra fugat.* Quo in loco aſſerventur panni illi Ignatiani, non facilè prodent Ieſuitæ ante Patris ſui ἀποθέωσιν, hâc publicatâ proferentur in multorum ſalutem, & in Ieſuitarum quæſtum. De fugatis ſpectris res certa. Ex Ribadeneira enim pridem cognovimus, & ex ſequentibus intelligimus, ſolitum fuiſſe Ignatium baculo abigere Dæmonem.

8. *Morbo caduco à multis annis laborantem ſuo contactu ſanat.*

9. *Diuturnam à fœmina tabem precibus abigit.* Felicem Italiam hoc Medico, cujus contactus ſi tantum valuit, cur non ipſi claudicationem ademit? idem dico de precibus.

10. *Moribundos à morte revocat.* Cautè, neque enim audebat ponere mortuos.

11. *Multos energumenos à Dæmonibus, ægros ab incurabilibus morbis liberat.* De primo nulli litem movemus, cogitantes de vi baculi Ignatiani: de altero viderint Medici Itali.

12. *Dum febri quotidianâ laborans ſæpè in campo concionatur, ejus verba ultra trecentos paſſus diſtinctè audiuntur.* Vento nimirum ſecundo, hoc addi debebat. Sic enim ἔπεα Ignatij πτερόεντα faciliùs ad auditores advolare vel deferri potuerunt.

13. *Multa futura prædicit, multa occulta & abſentia divinitùs cognoſcit.* Προγνώσεις illa cur non diuulgantur. Fortaſſe enim plures emptores invenirent, quàm Aſtrologorum.

14. *Obſcurnm ejus ægrotantis cubiculum divinus ſplendor illuſtrat.* Additur (*diuinus*) aliàs enim obſcura illatis luminibus illuſtrari ſcimus.

15. *A Deo Patre cum ſocijs commendatum Ieſus in tutelam recipit.* O beatos Ieſuitas, hoc commendatore & tutore, utinam aſſcriptum fuiſſet, quibus verbis, quo geſtu, quo habitu, quibus præſentibus, quibus audientibus, quo in loco, quo tempore hæc facta fuerint.

16. *Animam Beati Hozij luce clariſſimâ circumfuſam cœlum intrantem videt.* Præcedens Miraculum ſi verum eſt, de præſente nemo dubitaverit. Cur enim non videat animam Hozij qui DEVM Patrem vidit, quem nemo vidit unquam.

17. *Iudæum obſtinato animo Chriſtiana ſacra reſpuentem, tribus tantùm verbis repentè convertit.* Fortaſſe ex Hebræorum Cabala deſumpta fuerunt hæc verba,

de

de quibus iudicent ipſi Iudæi, qui, vt puto, difficulter credent hoc, quod hîc narratur factum fuiſſe.

18. *In S.S. Euchariſtia* IESVM *aliquoties videt.* Maffęus enim ſic ſcribit lib. 1. cap. 8. in eius vita: *Dum à Sacerdote de more ſalutaris hoſtia attollitur, vidit Ignatius illâ ſpecie Chriſtum, Deum eundem, & hominem veriſſimè contineri.* Videmus & animo & oculis: de utro videndi modo loquatur, nos ignoramus. Potuit fieri, vt neutro viderit. Chriſtum enim fide intuentur Chriſtiani fideles, in quorum numero Ignatius idololatra non fuit: oculis non cernunt, niſi vt Stephano, cœli aperti fuerint. Idem dico de cœleſti Sanctorum choro.

19: *Eius facies diuino lumine ſplendens ſæpè à diuerſis cernitur.* Si ſplenduit, tam ab vno, quàm à diuerſis cerni potuit, & quidem ſæpè. In antecedente difficultas eſt. Sed ſi, vt eſt apud Liuium, L. Martio equiti Romano flamma concionanti fuſa è capite ſine ipſius ſenſu, cum magno pauore circumſtantium militum: fieri fortaſſe potuit, vt etiam in hoc Hiſpano equite nobili ſimile quid extiterit.

20. Cœleſtes ſæpenumero voces, ſacrificans audit. (Sacrificavit in terris, vnde igitur nouerat è cœlo iſtas voces eſſe? quaſi verò princeps aëris ludificare Ignatium non potuerit voculis aliquibus conformatis, quæ artolatriam & idololatriam, quibus Ignatium immerſum videbat, confirmarent. Addit, multa de Sanctiſſimæ Trinitatis Myſterio, Deo revelante, cognoſcit. Hæc ſi communicaſſet cum ſuis Ignatius, felicius & minore, credo, cum labore refutarent Arianos in Polonia Ieſuitæ.

21. Orans, ſacrificans, iter faciens, grauibus de rebus differens, Chriſtum ac Beatam Virginem ſæpiſſimè videt. (De duplici modo videndi paulò ante monuimus. Neutrum in Ignatium cecidiſſe aſſerimus.)

22. Dæmonem ad tentandum venientem frequenter baculo per contemptum abigit. (Si Apoſtolum legiſſet Ignatius, alia ſe armatura inſtruxiſſet aduerſus tentationes Diaboli. Nam baculo puto, non magis abigitur, quàm thure, vel aqua luſtrali.

23. Suæ ſplendore faciei grauiter ægrotantem ſanat, & cubiculum obſcurum illuſtrat. (Plus hoc Pſeudo miraculum tribuit Hiſpano militi, quàm filio Dei Scriptura. Neque enim uſpiam legimus Filium Dei ſanâſſe ægrotantes ſplendore faciei. Atqui ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος. Quod idem de ſuo patre pronunciauit ſatis impiè Ieſuitæ. Quid enim præter ſolem obſcura illuſtrat?

24. Dæmones ſæpè Laureti apparentes poſt multa remedia fruſtrà ab illis ſuſcepta, per Epiſtolam fugat. (Apparet valdè familiarem fuiſſe Diabolum Ignatio, cum quo etiam per Epiſtolam egerit. Notet hîc lector nouum genus fugandi Dæmones.)

25. Quidam incendium ei per iniuriam imprecatus, ſubitò ipſe incendio extinguitur. Duorum mortem ei intentantium, vnus repentè obrigeſcit: alter divinâ voce terretur. Multiplex hoc eſt miraculum. (Puerum aliquem incendio perire, fidem non ſuperat. Sed repente obrigeſcere hominem, illud ad μεταμόρφωσιν Ovidianam relegandum. De divinâ voce etiam quęſtio moveri poſſit à curioſis.)

26. Multis ſe poſt mortem ſæpè oſtendit, & deinceps, quo obijt temporis momento magnâ collucens gloriâ apparet: (Diabolus, credo, aſſumptâ ſpecie Ignatij Ieſuitis illudit interdum. Nam quòd magnâ collucens gloriâ apparuerit eodem momento, quo obijt, ſuſpicionem nobis non minuit, ſcientibus etiam Diabolum ſe poſſe transformare in Angelum lucis.

27. Corpus illius effoſſum multis luminibus fulget (appoſitis illis pro more à Ieſuitis:) addit, Cœleſtis harmoniæ concentus ſæpè audiuntur (ad ſepulchrum, credo, Ignatij.) O ſtolidos noſtros Germanos, qui Romæ aliquandiu commorantes Symphoniam illam angelicam barbarè aſpernantur.

28. Multas à partu, à vitæ diſcrimine, multos à peſtilentia & grauibus morbis, tentationibuſque eripit. (Hac ratione numerum Divorum imminuent Ieſuitæ: Surrogabitur Rocho Ignatius, itemque Coſmæ & Damiano ac Chriſtophoro, imò ei etiam, quæ in Papatu Iunoni Lucinæ ſucceſſerit.

29. Dæmoniacos liberat, cæcis viſum, ſurdis auditum, moribundis vitam & ſalutem reddit.

Has viſiones & ſimilia Miracula plura Ieſuitæ referunt, ut Ignatij ſui doctrinam, inſtituta, Regulas & alia ijs confirment, & pro veris hominibus obtrudant. Vnde verò, vel à quo illa habent? A Ieſuitis, præſertim à Maffæo & Ribodeneira, qui vitam Ignatij conſcri- *Iudiciū de miraculis Ignatij.*

b pſerunt.

pſerunt. Maffæus authorem nullum nominat: Ribadeneira dicit, ſe illa habere à quodam Vuilhelmo Conſalvo, Conſalvus autem ab Ignatio Loyola, qui ei annum ferè antè ſuum obitum hæc omnia communicârit. Nemo autem hæc Miracula vidit, nec ijs interfuit: ſolus Ignatius narrauit, Petrum, itemque Virginem Mariam ſibi apparuiſſe: bis ſe à Diabolo in viſibili ſpecie tentatum eſſe: ſe Sacro Sanctam Trinitatem in cœlis: Chriſtum etiam corporaliter in hoſtia, animam quoque Hoſij in cœlum aſcendere vidiſſe. Deum inſuper ſibi monſtrâſſe modum, quo vniuerſum mundum creârit: Ieſum Chriſtum deniq; promiſiſſe, quòd ei populus eſſe velit Romæ. Hæc omnia ſolus Ignatius communicauit Conſaluo. Quis autem Loyolæ, homini ſuperſtitioſo, idololatræ credat, præſertim in propria cauſa?

An doctrina pro vera habenda ſit quæ Miraculis cõprobatur.

Quæritur etiam, ſi maximè talia Miracula edidiſſet Ignatius, An propterea ea doctrina, inſtituta, &c. pro veris ſuſcipienda ſint, quæ videmus multis & magnis Miraculis comprobari? Ieſuitæ aiunt, nos negamus. Ratio negationis eſt: quòd Deus propter peccata hominum permittit interdum etiam per falſos Doctores, perq; malos & impios homines Miracula edi, Exod. 7. & à Paulo 2. Theſſ. 2. Antichriſti aduentus deſcribitur ſecundùm operationem Satanæ cùm ſignis & prodigijs mendacibus. Vnde Cyrillus quoque lib. 7. cap. 13. in Euang. Ioh. *Miracula*, inquit, *nihil adijciunt ſanctitatis homini, cum malis & reprobis id etiam competat, dicente Domino apud Matth. Multi dicent mihi in die illa, Domine, &c.* Ergò vt poſſimus vera Miracula, quibus credendum, à falſis diſcernere, oportet definire quænam ſint Miracula vera: externa ſcilicet quædam opera & facta in admiratione apud homines habita, & talia reuera, qualia apparent diuinâ virtute, & ad declarandam doctrinam fidei, vel promiſſionum diuinarum, vel potentiæ Dei veritatem & certitudinem, & ad Dei gloriam edita. Hæc definitio ex cauſis collecta eſt, atque ex ea intelligi poteſt, quomodo vera Miracula à falſis ſint diſtinguenda. Vera habent Deum authorem, cuius vi atq; virtute fiunt præter naturæ ordinem, nec ibi eſt aliqua impoſtura, in eum quoque finem eduntur, vt Deum ritè colamus, eiuſque verbo, miſſis erroribus, fidem habeamus. Falſorum author eſt Satanas, qui illa vel per ſeipſum, vel per impoſtores, tanquam organa edit, idque varijs modis. Non igitur negamus, multa in Papatu fieri, quæ pro Miraculis habeantur, cum nihil ſint minùs, ſed impoſturæ, doli & fraudes Monachorum, ſacrificulorum & ſimilium ſuperſtitioſorum hominum: de quibus Nicolaus Lyra in cap. 14. Danielis etiam conqueritur, dicens: *In Eccleſia Dei populus ſæpè decipitur à ſacerdotibus fictis Miraculis lucri causâ.* Huius generis plurima apud Gentes quoque accidiſſe legimus, vt eſt videre apud Euſebium lib. 3. de uita Conſtantini: & lib. 9. Eccleſiaſt. hiſt. cap. 3. & alibi. Secundò concedimus multa in Papatu verè fieri, minimè tamen pro veris Miraculis habenda ſunt, cum reliquæ cauſæ, quas in veris & propriè dictis Miraculis ſpectari oportet, deſiderentur, imprimiſque cùm abducant homines à Deo ad idola, & à veritate Religionis ad ſuperſtitiones.

Quæ Miracula vera ſint, & quomodo à falſis diſtinguenda.

De Miraculis iudicandum ex veritate doctrinæ non contra.

Tutiſſimum igitur ſemper fuerit, ex doctrinæ veritate de Miraculis iudicium facere, non de doctrina ex Miraculis. Et hoc conſilium Deus ipſe Deut. 13. dedit nobis, & Chryſoſtomus in Oratione 5. aduerſus Iudæos docet, Miraculis credendum, non eſſe aduerſus ſacram Scripturam. In hanc ſententiam Auguſtinus quoque contra Fauſtum Manichæum lib. 13. cap. 4. ſcribit: *Si faceretis maximè Miracula, ea tamen ipſa in vobis caveremus per inſtruentem nos Dominum, & dicentem: Exurgent multi Pſeudochriſti & Pſeudopropheta, & facient ſigna & prodigia multa, vt fallant, ſi fieri poteſt, etiam electos, &c.* Vſque adeò nihil credi voluit aduerſus confirmatam Scripturarum authoritatem, quæ fidem ſuam in rebus ipſis probat, &c.

Nec illud omittendum videtur, quod in diligenti authorum lectione obſeruaui, à nullo fide digno authore veteri eiuſmodi falſa & mendacia ſigna, ad confirmandum cultum Deorum alienorum, variaſque ſuperſtitiones, excogitata, referri, qualia poſt Gregorij Magni demum tempora, cùm omnis generis ſuperſtitiones cateruatim in Eccleſiam irruerent, & hodiè à Ieſuitis de ſuo Ignatio referuntur.

Fruſtra igitur Richeomus Ieſuita in Expoſtulatione ſua Apologetica cap. 74. pag. 522. grauiſſimè accuſat noſtros, inprimis autem Stephanum Paſquierium nobilem Aduocatum in Parlamento Pariſino, quòd ſummè contemnat & derideat in ſuo Cathechiſmo Ieſuitico lib. 1. cap. 17. pag. 187. Miracula & viſiones Loyolæ: *Horribile*, inquit, *dictu cogitatuque eſt, quàm profana maledicta Diagoras Francus,* (Paſquierium intelligit) *effundat in Miracula, quæ rerum omnium præpotens Deus per Ignatium*

Ignatium de Loyola edidit, vt Ieſuitarum Ordinem prorſus euerteret, eorum inſtitutum perderet, famam profligaret, pacem affligeret, &c.

Et Gretſerus contra Stenium, *Caluinianos Ignatij Loyolæ Miracula ridentes, ſimiles eſſe dicit Iudæis, fidem Chriſti Miraculis derogantibus.* Ita claudo & truculento Marano ac profano militi tantundem tribuit, quantum omnipotenti Dei Filio, blaſphemiâ inter Chriſtianos non ferendâ.

Ignatius canonizatur. Tandem ob hæc Miracula, & fidelem operam, ſedi Rom. iam nutanti & vacillanti præſtitam, canonizatus & in numerum Papiſticorum Deorum à Papa relatus eſt Loyola.

Tres Conciones à Ieſuitis in canonizatione Ignatii habitæ ac editæ. Ediderunt autem Ieſuitæ tres conciones in die feſto ſolenni Canonizationis ſeu Beatificationis Ignatij Loyolæ, tanquam à Dominicanis Hiſpanis habitæ fuiſſent,& in Gallicum Idioma tranſlatæ. Titulus namque earum hic erat: *Tres eximiæ Conciones in ſolenni feſto Canonizationis, ſiue Beatificationis, glorioſi Patriarchæ Beati Ignatij, Fundatoris Societatis Ieſu:quarum prima eſt per Reuerend. Patrem & Doctorem Petrum de Valderanna, Priorem Conuentus S. Auguſtini Hiſpalenſis: Altera per Reuerend. Patrem & Doctorem Fr. Petrum Dozam,Ordinis Sancti Dominici in Conuentu Valentiæ: Tertia per Reuerendum Patrem Præſentatum, Fr. Iacobum Rebuloſam, prædicti Ordinis S.Dominici in vrbe Barcelonenſi, &c. Excuſæ Pictavij per Antonium Menierum impreſſorem & Bibliopolam ordinarium Regium Academiæ Pictau. anno* 1611. Sed fraus ſuboluit tandem, & deprehenſum eſt tres has conciones à Ieſuitis conſcriptas, habitas & publicatas fuiſſe.

Ieſuitæ ſuo Ignatio diuinos honores tribuũt. In his Concionibus Ieſuitæ Ignatio ſuo Loyolæ tantum non diuinos honores tribuunt, quales Sancta Scriptura nulli vel Prophetarum vel Apoſtolorum tribuit, ac Deum faciunt: id quod ex 4. his exerptis artic. harum concionum facilè intelligetur.In prima concione Petrus de Vualderanna ſic inter alia ait pag. 54. & 55. *Scimus equidem Moyſen virgâ ſuâ, quam manu ferebat, Miracula in aëre, in terra, in aqua, in petris & paſſim, vbi conſultum illi viſum fuit ſtupenda edidiſſe & admiranda, adeo quidem vt ipſum Pharaonem cum vniuerſo exercitu in mare rubrum præcipitârit & ſubmerſerit, verum ineffabilis diuini nominis, quod virgæ iſti ſeu baculo inſculptum fuiſſe Doctus ille teſtatus Epiſcopus Auillanus aſſerit,virtute, iſta Miracula edita fuere. Quòd autem creaturæ,agnoſcentes ſupremi Regis & Domini ſui ordinationes, nomine eius ſignatas & ſubſcriptas, obedientiam illi præſtiterint, hoc non tanti erat faciendum: nec etiam magis mirum vobis videri debet, per Apoſtolos tot tantaq; contigiſſe Miracula, ſiquidem ea omnia in nomine Dei fiebant, operante videlicet virtute eius & potentiâ, quam illis conceſſerat, & tanquam ſigillo ſuo conſignârat, cùm ait: In nomine meo Dæmonia ejcient, linguis loquentur nouis, &c.. Quod autem Ignatius ſuomet ipſius proprio nomine chartæ inſcripto, plura quàm ipſe Moyſes, Miracula, & totidem edat, quot Apoſtoli: quòd ſigillum eius tantæ authoritatis penes creaturas obtineat, vt ſubitò illi obediant, Hoc, hoc ipſum eſt, quod in ſummam eius adorationem nos inducat.*

Secundus artic. eſt pag. 81. eiuſdem concionis:*Quoadùſque Ignatio viuere hîc contigit, vita eius & mores tàm graues, tàm ſublimes, ipſo etiam cælo ſic ſtatuente, extiterunt, vt nemini niſi Pontificibus, Diuo ſcilicet Petro Imperatricibus, Deiparæ videlicet Virgini: denique Monarchæ ſupremo, Deo Patri, eiuſque ſanctiſſimo Filio, eos intueri & videre, tanquam ex ſingulari gratiâ fuerit conceſſum.*

Tertius eſt in Concione Fr. Petr. Doz. pag. 111. & p. 112. *Extra dubium eſt, reliquis religioſorum Ordinum fundatores in fauorem Eccleſiæ miſſos fuiſſe, &c.* NOVISSIME AVTEM DIEBVS ISTIS LOCVTVS EST NOBIS IN FILIO SVO IGNATIO, QVEM CONSTITVIT HÆREDEM VNIVERSORVM, &c. *Nec ei quicquam in hoc genere laudationis deeſſe videtur, quàm* PER QVEM FECIT ET SECVLA.

Quartus articulus eſt in Concione Fr. Iacobi Rebuloſæ pag. 207. *Ignatius*, inquit, *Martyr tam ſingulari affectu erga Sanctum Patrem Pontificem Romanum, tanquam legitimum ſucceſſorem Ieſu Chriſti, eiuſque vicarium in terris*, &c. *deuotus erat.*

Cùm autem hæ Conciones in Galliam importatæ eſſent anno Domini 1161. & ſacra Theologiæ Facultas Pariſienſis die primâ Octob. eiuſdem anni, poſt ſolennem Miſſam ſua ordinaria haberet Comitia in Aula Collegij Sorbonæ, tum Magiſter Ioannes Tileſac, Doctor eiuſdem Facultatis, Curio S. Ioannis, Eccleſiaſtes Pariſienſis Eccleſiæ, retulit, aliquos Pariſinæ Vrbis Viros, ad ſe has tres Conciones detuliſſe, & ſcire percupere, vtrum Facultas Pariſienſis gratam ratamque earundem approbationem habeat, factam *Cenſura Sorbonæ ſuper his tribus Concionibus.*

b 2 à Fr.

à Fr. M. Matthæo Le Heurs Doctore eiuſdem Facultatis, & quid præſertim ſentiat de quatuor iſtis articulis quos modo recenſuimus, qui permultis Catholicis offendiculum præbeant. Quâ auditâ ſupplicatione, & præfatis quatuor articulis maturè & diligenter examinatis: Facultas attendens, ex verbis etiam malè prolatis hæreſes naſci, vt apud Magiſtrum Sententiarum docet Hieronymus (non obſtante interceſſione Magiſtri Andreæ Ducal, aſſerentis, prædicta omnia benignis interpretationibus approbari poſſe) cenſuit: Quod ad primum, iſtam loquendi formulam, qua nomen Creaturæ nomini Dei omnipotentis æquari videtur: præterea extenuantur Miracula, eo, quòd Dei nomine edita fuerint: denique Miracula non ita certa, Miraculis indubitatâ fide catholicâ tenendis præferuntur, eſſe ſcandaloſam, erroneam, blaſphemam atq; impiam. Quoad ſecundum, iſtam aſſertionem, quæ fingit, aliquid boni Deo acceſſiſſe ex viſione creaturæ, ſcandaloſam eſſe, ac manifeſtam hæreſin præ ſe ferre. Quoad tertium, accommodationem huius textûs literalis D. Pauli: Nouiſſimè autem locutus eſt nobis in filio Ignatio, &c. alteri quàm Chriſto, eſſe ſcandaloſam, erroneam, & meram blaſphemiam & impietatem redolere. Quoad vltimum articulum, duas habere partes inter ſe pugnantes, quarum altera alteram deſtruat: & poſterior quidem, Papam eſſe Vicarium in terris, Catholica eſt: prior verò, Papam eſſe legitimum ſucceſſorem Chriſti, modum loquendi omninò hæreticum continet.

Quæ ſigna aduentum IESVITARVM *portenderint.*

Monſtrum marinum. Circa aduentum Ignatij & Ieſuitarum Monſtrum marinum in Noruegia captum eſt mari procelloſo: cui viſo, Monachi nomen impoſuerunt. Humanâ.n. facie videbatur, ſed ruſticâ, capite raſo & læui, humeros contegebat veluti Monachorum cucullus. Pars infima in caudam latam deſinebat: media multò erat latior, ſagi militaris figura. Hanc effigiem D. Conrado Geſnero Tigurino dono miſit illuſtriſſ. Margaretha Navarræ Regina. Ea à viro nobili hanc effigiem acceperat, qui ſimilem ad Carolum V. Imperat. in Hiſpania tum agentem deferebat: Ille Reginæ affirmauit, ſe monſtrum hoc in Noruegia captum vidiſſe poſt graviſſimas tempeſtates vndis & fructibus in littus eiectum: locumque deſignabat Diezum iuxta Oppidum Den Eloph. Eiuſdem monſtri figuram D. Geſnero retulit Gisbertus, Medicus ex eadem Noruegia Romam ad ſe miſſam eſſe. Georgius Fabricius eandem imaginem ad Geſnerum miſit cum deſcriptione huiuſmodi: Piſcis hic captus eſt in mari Balthico iuxta Elboæam Oppidum, quod miliaribus quatuor diſtat à Coppenhaga, Danici Regni Metropoli. Caput collum, humeri, thorax humana ſpecie: caput raſum vt Monachi: de collo humeris, thorace cucullus quaſi pependit, qui nigris & rubeis maculis fuit variatus. Cucullus deſijt in fimbriam, quali perizomate lumbos & femora tegere ſolemus. Brachiorum loco pinnæ fuerunt, pedum quoque cauda piſcis. Totius monſtri longitudo quatuor cubitorum: ad Regem delatum & totum ob raritatem & Miraculum aſſeruatum eſt: captum annò ſalutis 1546. Bellonius addit; nullam vocem edidiſſe, prȩterquam ſuſpiria quædam, ſummum mœrorem ac luctum referentia. Huic ſimile Monſtrum in Gallico etiam Oceano propè Burdegalas, eodem ferè tempore captum, quidam Gallus eidem Geſnero ſcripſit. Homines in littore ambulantes hoc Monſtrum libenter allicit, & coram eis ſuper aquas ludit: quod ſi hominem ad mirantem appropinquare viderit, appropinquat etiam ipſum: & ſi quâ poteſt ratione, hominem capit, & trahit in profundum, vt carnibus eius ſatietur. Hoc Monſtro marino, Monachum referente, clementiſſimus Deus Mundo ſignificare voluit, emerſiſſe in terris duo Monachorum Monſtra, Ieſuitas videlicet & Capucinos: qui Monſtri illius ingenium egregiè referentes, doctrinâ & eruditione, item verbis & hypocriticâ ſuâ ſanctitate, alijſque miris artibus ad ſe pelliciant homines, & in ſui admirationem adducant. quoſque ſic illaqueatos teneant, hos in profundum barathrum errorum ac ſuperſtitionum horribilium demergant, & tandem in abyſſum infernalem prȩcipitent, proindeque ſibi ab iſtis diligentiſſimè caueant, qui æternum perire nolint.

Referunt etiam hiſtorici, an. 1541. qui eum, quo confirmatus fuit Ieſuitarum Ordo, ſequutus eſt, in plurimis Europæ prouincijs incredibilem ingentium locuſtarum multitudinem ſubitò exortam fuiſſe. *Ingentes locuſtæ.* Hæ primò nullas habebant alas, ſed magnos dabant ſaltus: paulò poſt quatuor adeptæ ſunt, tantâq; multitudine prouolârunt,

vt

vt duo milliaria in longum & latum cubito tenus ita occuparent, vt ſolis quoque ſplendorem à toto illo terræ ſpacio ſuâ denſitate excluderent. Dici non poſſe affirmant earum Regionum incolæ, quantum damni dederint rebus humi naſcentibus, vaſtantes & depaſcentes omnia ad radices vſque. Tranſuolâſſe aiunt aquas, arbores, ędes & obuia quæq;: cùmq; earum alæ ſuccreuiſſent, fuiſſe humani digiti magnitudine, & tunc atrociùs multò graſſatas in fruges, & ea, quæ in vſus hominum neceſſarios gignit terra: totâ æſtate nullâ vel vi vel arte earum ſæuitiam retardari potuiſſe, ſed in autumno demum cœlo frigeſcente, extinctas eſſe, atro poſt ſe relicto ſemine, vnde ſequenti anno alij vermes orti ſint. Mortuos pecudes ediſſe auidiſſimè, porcos imprimis, vt Lauren. Surius teſtatur in comment. ſuis hiſt. qui ſe illis mirè farſerint: creditumque tum fuit, non abſimiles extitiſſe illis Ægyptiacis, quarum in Exodo fit mentio.

Hoc prodigio Deus abſque dubio Ieſuitas & Capucinos nuper natos ſignificare voluit. Locuſtas enim Monachorum greges denotare, ita manifeſtum eſt ex Apoc. 9. vt longâ probatione non egeat. Et ſanè hæc locuſtarum iſtarum deſcriptio, quæ non à me conficta, ſed ex Pontificiorum Comentarijs deſumpta eſt, Ieſuitis & Capucinis egregiè conuenit. Nam iſti quoque ab initio nullos habuêre alas, hoc eſt, in nulla exiſtimatione fuerunt, quum author eorum fuiſſet aliquandiu miles & literarum omnium prorſus rudis atque ignarus. Literarum autem cum aliquam notitiam acquiſiuiſſet, & Diſcipulos nactus eſſet, pauci tamen erant numero, illique ipſi à clero Rom. valdè exagitabantur, multiſque moleſtijs afficiebantur. Mox tamen ac alas nacti ſunt, id eſt quum in authoritate & exiſtimatione aliqua haberi cœpiſſent, mirum in modum creuerunt, & longè lateque diſperſi ſunt per totam Europam, florentiſſimis paſcuis, hoc eſt, Eccleſiæ Dei maximum inferentes damnum. Quemadmodum verò iſtæ locuſtæ breui extinctę, & ſuauiſſimus cibus porcis factæ ſunt, ita ſperârim ego, nouorum iſtorum Prophetarum interitum præ foribus eſſe, quum iam videamus, ob deprehenſam eorum hypocriticam ſeu fucatam ſanctitatem, dolos fraudes & impoſturas, authoritati ipſorum plurimùm in dies decedere. Quid verò in vltimo illo & vniuerſali totius Mundi iudicio, quod propè eſt, Dominus & Servator noſter cum illis acturus ſit, iuſtus ille Iudex & Eccleſiæ ſuæ fideliſſimus vindex ſolus nouit: quem ego rogo ſupplex, vt citò veniat, Amen.

CAPVT II.

De Nomine IESVITARVM.

QVia res & appellatio ſeu nomen ordinis Ieſuitarum nouum eſt, ideò etiam, vt fieri ſolet, variæ ortæ ſunt de Etymologia nominis Ieſuitarum diſputationes. Nolim autem, ego tantam Grammaticorum litem meam facere, ſed ſolummodo varias opiniones recenſebo, & deinde lectori liberum permittam iudicium. Quidam igitur Romano more quæſiuerunt etymologiam: Sicut enim olim Rom. Imperatores dicebantur Africani, Germanici, Aſiatici, &c. non quòd amici & ſocij illorum populorum eſſent: ita dictos Ieſuitas putant, quaſi profeſſos & iuratos hoſtes IESV. Alij ex hiſtor. Vet. Teſtamenti παρωνομασίας quæſierunt, dictoſque putant Ieſuitas, quaſi Giezitas, vel Eſauitas, aut certè Iebuſitas. Et hiſtoriæ ſanè illæ non malè ad Ieſuitarum ſectam quadrant. Sunt qui arbitrant ex Germanica lingua rationem appellationis poſſe commodiùs & meliùs inveniri: nec immeritò, quum debeant eſſe Germanorum Apoſtoli. Sunt autem duo potiſſimum in Germanica lingua idiomata. Si itaque iuxta idioma Germaniæ inferioris vocabulum examinetur, etymologia erit Jeſuweit/ quaſi qui & ipſe longè ſit à Ieſu, & procul abducat à Ieſu. In idiomate verò Germaniæ ſuperioris dicitur Jeſuweitter quaſi Jeſu wieder. Eſt enim inter t. & d. ſymboliſmus vſitatus, vt Tummherr & Dummherr. Et ſicut nomina ſunt fatalia, ita Ieſuitæ ipsâ appellatione præ ſe ferunt caracterem beſtiæ Apocalypſeos. Vocatur autem homo ille peccati à Paulo ἀντικείμενος, à Ioh. Antichriſtus. Sicut igitur Germanicè ad verbum diceretur Gottswider vnd Chriſtowider/ ita hæc ſecta vocatur Jeſuwider: oppugnat enim præcipuè nomen Ieſu, *quod ipſe ſaluum faciat populum ſuum à peccatis eorum*, Matth. 1. & Act. 4. *Non eſt aliud nomen datum hominibus, in quo oporteat ſalvari.* Sunt præterea Grammatici quidam, qui per vſitatas in Scholis figuras πρόσθεσιν ſcilic. ἀφαίρεσιν etymologiam quærunt, & diſputant primam ſyllabam ſuperfluè additam: vero autem nomine ſine figurâ appellandos eſſe *Suitas*, quos Horatius

De etymologia nominis Ieſuitarum varia ſententia.

vocat *Epicuri de grege porcos.* Et durior ſanè videri poteſt hæc deriuatio, ſed ipſi oſtendunt tales etymologias in Pontificiæ Religionis ſectatores eſſe vſitatas. Qui enim vocantur Canonici Regulares vitâ & factis demonſtrant ſe primâ ſyllabâ demptâ eſſe *Gulares.*

Cùm autem Romæ vel nata, vel certè confirmata ſit hæc ſecta Ieſuitarum, volunt nonnulli, non quærendam eſſe vel Hebraicam, vel Germanicam, ſed Romanam, ſeu Latinam etymologiam, & concedunt, dictos eſſe Ieſuitas, quod ſymbolum, Regula & ſumma profeſſionis ac vitę ipſorum ſit IESVS ſeu IESVVITA. Sic etiam Gretſerus contra Simonem Stenium Ieſſæos Iudæorum ὁμωνύμως contendit eſſe Ieſuitis, vt qui à Ieſu Ieſſæi dicti ſint. At verò ſi hoc verum eſſet; Philo & Ioſephus Iudæi, & propterea Chriſti ac Ieſu nominis hoſtes, non tam exquiſitis laudibus Ieſſæos extuliſſent.

Rectè ne autẽ, vel ſecus hoc nomen Ordini illorum tributũ ſit, poſtea videbimus.

Ignatiani vnde & à quo Ieſuitarum nomen habeant.

Nunc inquirendum à quo hunc titulum ſatis ſuperbum habeant, & quis eum tribuerit illis. De hoc Ioannes Petrus Maffæius lib. 2. cap. 5. Vitæ Ignatij Loyolæ ſic ferè ſcribit: *Cùm nauigationis Hieroſolimitanæ conſilia Ignatio & ſocijs in irritum cecidiſſent circa annum* 1537. *Romam Ignatium contendiſſe. Orandi autem cauſâ non longè ab Vrbe Templo ingreſſo, ſtatimque abſtracto à ſenſibus clariſſima in luce per ſpeciem illi ſeſe Deum Patrem oſtendiſſe, & Ieſu filio, baiulanti crucem, & crudeliſſimis affecto ſupplicijs, præſentem Ignatium, ſocioſque abſentes commendâſſe: quos ille cùm in fidem ac patrocinium recepiſſet, ad Ignatium, ſocioſque placido ac ſereno vultu conuerſus, hæc verba locutus ſit:* EGO VOBIS ROMÆ PROPITIVS ERO*: atque hoc ipſum vel inprimis fuiſſe cauſæ, quòd Ignatius confirmatæ poſtmodum Societati ſalutare potiſſimùm nomen* IESV *indiderit.* Refert idem Ribadeneira in Vita Ignatij lib. 2. c. 12. P. Annibal Codretus quoque Ieſuita hunc titulum ad eandem Originem refert: ſcribit enim, *Societatem ſuam hoc nomen aſſumpſiſſe, quòd cœleſtis Pater, omnes qui in ea ſunt, tanquam Socios adiunxerit & commendârit filio ſuo Ieſu, qui eos etiam pro talibus agnouerit & receperit.*

Quâ fide autem hæc illorum narratio digna ſit, Lector, quæſo, attendat. Maffæius dicit, hanc viſionem vel imprimis cauſæ fuiſſe, cur Ignatius confirmatæ poſtmodum Societati nomen Ieſu indiderit. Si hoc verum eſt, Ignatius titulum hunc Societati ſuæ dedit, non ante, ſed poſt confirmationem demùm. Atqui hunc titulum ante confirmationẽ vſupârunt, vt in ſupplicatione ſua ad Paulum III. Papam pro confirmatione impetranda his verbis indicant: *Quicunque in Societate noſtra, quam Ieſu nomine inſigniri cupimus, ſub crucis vexillo militare vult, &c.*

Quæro etiam, ſi hæc viſio verè facta eſt, & Ignatius, cùm primùm Romam venit, illam Petro Leinez, qui poſt eum Generalis creatus eſt, ordine expoſuit, vt Maffæius & Ribadeneira referunt, cur occultauit eam Leinez, ijs maximè temporibus, quibus ſumma neceſſitas poſtulabat, vt eam manifeſtaret? Cur eam non Parlamento & facultati Theologiæ Pariſienſi oppoſuit, cùm interdicerent eis, ne hunc titulum vſurparent? In promptu cauſa eſt: Quia de hac viſione tum adhuc nihil nôrant, vel tâm pudendæ fabulæ eos tunc adhuc temporis puderet.

Dicant etiam Ieſuitæ quo in loco poſt Chriſti aſcenſionem in cœlos, à quibus & quo tempore vnquam audita ſit vox Patris cœleſtis. Quis etiam credat Filium Dei cœlo deſcendiſſe, vt ferocem ac truculentum militem Hiſpanum, & inſignem idololatram alloqueretur, & propitium ſe Ieſuitis futurum diceret Romæ; quæ Antichriſti ſeu filij perditionis ſedes eſt, quæ, vt Abbas Vrſpergenſis teſtatus eſt, per malitiam hominum, non per Religionem orbem vicit: ad quam trahit homines non ipſorum devotio aut pura conſcientia, ſed ſcelerum multiplicium perpetratio, & litium deciſio precio comparata. Annon Chriſtus ipſe dixit: *Si quis vobis dixerit, Ecce, hîc eſt Chriſtus, ecce illic eſt, nolite credere.* Ab eo igitur tempore, quo Monachatus exortus eſt; vix crediderim craſſius mendacium inter tot myriades fabularum monaſticarum à quoquam publicatum fuiſſe, & tamen eiuſmodi homines orthodoxos mendaciorum ſubinde inſimulant.

Cùm igitur hoc mendacium olfaceret Montaignes Ieſuita, & vanitatem huius fabulæ intelligeret, noluit illam defendere, ſed alio dolo ac fraude vſus eſt, aſſeruitque *Papam & Concilium hoc titulo Ieſuitarum Ordinem coronâſſe.* Idem aſſerit etiam de la Fon. c. 35. inquiens: *Populum ſic ordinis huius viros appellâſſe, quòd eorum Societas à ſancta Sede de nomine Ieſu appellata ſit.* Et paulò poſt ait: *Ieſuitæ non ſe Ieſuitas nominârunt ſed S. Sedes eos Societatem Ieſu appellauit.* Ex quo intelligitur, ne hunc quidem de la Fon. fidem aliquam huic *C. 66 de la verité defend.*

fabulæ

fabulæ tribuiſſe, cùm mentionem eius mentionem eius nullam prorſus faciat, nec titulum hunc ad viſionem iſtam, ſed alium authorem referat. Si autem & ipſe primam ſaltem Pauli III. Bullam legiſſet, facilè intellexiſſet, neque ſanctam Sedem, hoc eſt, Papam, ſed Ignatium cum Socijs hunc titulum iam tum in ſupplicatione ad Pontificem ſibi tribuiſſe. Sed demus hoc maximè Ieſuitis, viſionem hanc verè factam fuiſſe, modò illi hoc nobis viciſſim dent, Ignatium Loyolam, vel alium nomen hoc Societati huic indidiſſe, à Ieſu quidem, ſed non à verò illo Ieſu Filio Dei, ſed ab illo mirabili Ieſu, qui Ignatio vertigine correpto, dum Romam proficiſcitur, ſecus viam apparuit, os habitumque gerens Monachi, qualem hodiè Ieſuitæ circumferunt.

Quemadmodum autem, vt P. Boquinus in Aſſertione contra Ieſuitas docet, vehementer probandum, quòd noui iſti ſocij per hanc à ſe confictam appellationem non obſcurè ſignificant, ſe improbare atque adeò damnare antecedentium Ordinum authores, qui his cognomina ab hominum nominibus petita indiderunt, ſuoſque diſcipulos Franciſcanos à Franciſco, Dominicanos à Dominico, Benedictinos à Benedicto, Auguſtinianos ab Auguſtino, &c. nominârunt (quâ re ipſos non exigua ſchiſmatum atque ſuperſtitionum ſparſiſſe ſemina conſtat) & eos reuocant ad Ieſum Chriſtum, vt vnicum verè Religionis fontem & caput (à quo illos deſciuiſſe ſibique effodiſſe ciſternas, quæ aquas non continent, illa cognomina teſtificantur) ita quoque vehementer improbandum, & hæc ipſorum audacia atque temeritas reprehendenda, quod repudiato omnium, qui Chriſto nomen dedêre communi titulo iam olim recepto, cuius author eſt Spiritus Sanctus, & quod apud omnes pios maiores ſummo in honore ſemper habitum fuit, alium hactenus inauditum minimeque ipſis conuenientem, & cum non parua Chriſti omnium piorum Seruatoris, contumelia coniunctum, confingere, ſibique priuatâ authoritate indere auſi ſint. Nouum eſſe Ieſuitarum cognomentum nemo eſt qui neſciat. Nouitatem autem cùm in omnibus rebus, tum maximè in Religionis cauſa omnes pij & docti vehementer fugiendam eſſe rectè præcipiunt, quòd & ſuo exemplo Apoſtoli confirmârunt. Nam cum Euangelicâ doctrina nouitatis nomine infamaretur initio ab hoſtibus, ipſos & inprimis Paulum ſedulò dediſſe operam, vt iſtam calumniam depellerent, ex ipſorum ſcriptis manifeſtè cognoſcimus. Et ſanè noua nomina cur niſi nouis rebus ſignificandis inueniantur? Vocabula quidem noua fingere rebus nouis, non improbatur ipſi quoque Hieronymo in ca. 1. Epiſt. ad Gal. ſed tum id faciendum eſſe idem exiſtimat, dum vel vtilitas, vel neceſſitas ſuadent vel potiùs vrgent: At cum Ieſuitæ ad hoc coiiſſe & prodijſſe videri velint, vt antiquam pietatem reſtituant, quæ ipſos vel vtilitas inducere, vel neceſſitas cogere potuit ad hoc cognomentum cõfingendum? Primùm novo nomine diuerſum ab eo quod inſtituerunt, promittunt atque ita fit: vt ipſi à ſeipſis diffideant. Deinde vetuſtæ doctrinæ atque Religioni quî conuenit noua appellatio? Nihil certè magis quàm veteri veſtimento, iuxta ſententiam Chriſti, particula rudis panni. Præterea ſi Propheticam doctrinam pariter & Religionem tradere inſtituerunt, quæ ſtultitia eſt, rem vt veriſſimam ita & vetuſtiſſimam nouâ ac fictâ appellatione ſuſpectam odioſamque reddere?

Ieſuitarum nomen ſchiſmaticum.

Videamus etiam num recens fabricata hæc appellatio Sectę huic ſchiſmatis notam manifeſtè inurat: vt hoc pacto ipſi criminis rei fiant, de quo nos tamen perpetuo hodiè accuſant. Deus concordiam & vnitatem Eccleſiæ ſuæ omnibus modis commendauit: vnde etiam eiuſdem Patris voluntate & conſilio effectum eſt, vt omnes vno Chriſtianorum nomine dicti notatique fuerint, iam inde ab initio iſtius per Euangelij prædicationem aggregationis? Ideoque hanc appellationem vnitatis illius velut Sacramentum quoddam atque vinculum conſtat eſſe. Apparet etiam in eodem cognomine eſſe incluſam Religionis profeſſionem. Hoc igitur vinculum vnitatis diſſoluit quiſquis aliam ſibi aſciſcit appellationem, quod etiam Paulus manifeſtè docet 1. Cor. 1. Abnegationis quoque & defectionis ſpecies eſt, aliud ſibi ſine vlla neceſſitate affingere nomen. Exſtat enim in Gratiano 11. quæſt. 3. Paragraphus ex Auguſtino citatus, qui docet, *Eum qui ſe Chriſtianum eſſe negat, negati ſimul Chriſti convinci.* Ac mirabile ſanè eſt, quòd Ieſuitæ ſic coiiſſe videri volunt, vt diſperſa Eccleſiæ membra colligant, interque ſe coagmentent, cùm ipſi interim ſine authore, ſine cauſa, malo pernicioſoque exemplo ſeparationem in Eccleſia inſtituerint.

At fortaſſe dicturi ſunt, id ſe finxiſſe & aſſumpſiſſe cognominis, quo ſignificarent, nomine-

nomineque ipſo profiterentur ſe eſſe Ieſu cultores, hoc eſt, in eum ſe credere, ipſi fidere, omnemque ſuam ſalutem ab eo expectare. Sed quæ non eſt curioſitas aut vanitas tantum, verum etiam iniquitas, id quod omnibus pijs eſt commune & Chriſtiano cognomine continetur, ac cœleſti ſpiritu authore ſignificatur, paucos ſibi vindicare, ejuſq; rei cauſa privatâ authoritate novum ſibi confingere & aſciſcere titulum? Aut ſi quid privilegij & prærogativæ obtendit novus hic Ordo, diploma proferant verè Apoſtolicum, id eſt, non â Romana ſeu Babylonica, ſed cœleſti curia profectum, & omnibus examinandum iudicandumque exhibeant. Sed niſi me animus vehementer fallit, ſcio quam ob cauſam Chriſtianorum cognomine repudiato, novum & prioribus ſeculis incognitum, Ieſuitarum ſcilicet confinxerint ſibiq; elegerint iſtiuſmodi in Italia nati homines: nimirum ne viderentur ſtupidi & ſtolidi, quod Italico idiomate per hominem Chriſtianum ſtolidum ac ſtupidum ſignificare ac intelligere ſoleant, vt Chriſtianus Franken, in Ieſuiticis caſtris educatus, in Colloquio ſuo Ieſuitico teſtatur.

Obijcit etiam Gretſerus contra Stenium, *Si fideles rectè à Chriſto nominentur Chriſtiani, ſe quoq; & ſui Ordinis homines ac Socios non minus rectè nominari Ieſuitas à nomine Ieſu.* Reſpondeo Filius Dei Ieſus appellatur ideò quod nos ſalvet ab omnibus peccatis noſtris, & quòd aliunde ſalus nec peti debeat, nec alibi reperiri poſſit. Chriſtus autem vocat ideò, quòd à Patre ordinatus & à Spiritu Sancto vnctus ſit Propheta ac Doctor, qui nobis arcanum conſilium & omnem voluntatem Patris de redemptione noſtra patefecit: & ſummus Pontifex, qui nos unico ſacrificio ſui corporis redemit & aſſiduè pro nobis apud Patrem deprecatur: & Rex, qui nos ſuo verbo & Spiritu gubernat & partam nobis ſalutem tuetur & conſervat. Ab hoc Chriſto nos rectè Chriſtiani vocamur, quia per fidem ſumus membra Chriſti & vnctionis ipſius participes. Ieſuitæ autem perperam à Ieſu ſic nominantur: non enim ſalutem hominibus dant, ſed potius auferunt, homines à Ieſu Servatore abducendo ad neſcio quos tutelares Divos. Adde quod Chriſtiani vocamur expreſſè & disertè in ſcriptura, ut Act 11. 26. quum Ieſuitæ nullibi vocemur vel in Veteris vel in Novi Teſtamenti libris.

Ad has igitur abſurditates, quantum conjicio, leniendas, difficultatesque quas hactenus enumeravimus, tollendas, inventa eſt ab ipſis cognominis huius Periphraſis, & à quibuſdam in ipſorum ſcriptis præfixa, nimirum *Societas Ieſu* (omiſſo Ieſuitarum nomine) imò etiam Domini de Societate Ieſu: vel quòd ipſos Ieſus nuper admodum allegerit in collegas & ſocios ad ſalutem miſeris hominibus impertienda: quod prorſus impium ac blaſphemum eſſet dicere: hoc enim Ieſu Chriſto ſic proprium eſſe, Apoſtolica teſtatur doctrina, ut ſocium nullum admittat: vel quòd (quæ mitior eſt interpretatio, & pauciora incommoda ſecum trahit) talem cum Ieſu ſocietatem habeant, ut ab eo ſalutem quam omnibus in ipſum credentibus ſacræ literę promittunt, conſequantur. Primus autem gradus ad ineundam cum Ieſu ſocietatem neceſſarius, eſt fides. Deinde ad retinendã cum eo ſocietatem, opus eſt vitâ Chriſtiano nomine dignâ. Tertius gradus quo ſocietas vera Ieſu confirmatur, eſt tolerantia crucis. Novitium verò Ieſu ſodalitium verâ Chriſti fide præditum non eſſe: nec in eo apparere ſanctæ vitæ ſtudium: nullum deniq; conſpici in eo crucis Chriſti veſtigium P. Boquinus in prędicta Aſſertione ca. 9. & 11. & 13. ita doctè & ſolidè probat, ut neque hic titulus ipſis convenire videatur. Et quidam comparatione Ieſu & Ieſuitarum ſequenti Epigrammate, hiſtoricâ planè fide, demonſtravitque, eos falſo ſeſe vel Ieſuitas, vel Socios, vel de Societate Ieſu nominare. Id Epigramma autem ſic habet.

Nomine mutato de Societate Ieſu appellarũt.

Ieſuita non ſequuntur Ieſu vitam.

Presbyteri, à ſocio geritis qui nomina IESV,
Diſperëam ſi vos IESVS *amare poteſt.*
Humano generi fons & dator ille ſalutis,
Vos contra innocuis omnibus exitio.
Cauponantum agmen flagris Templo expulit illê,
Et dixit : Precibus eſt ſacer ille locus.
Templa dicata DEO *per vos* SPELVNCA LATRONVM,
Per vos facta DEI *eſt, magna taberna, domus.*
Fraternum paſſim Lex Chriſti inculcat amorem :
Exultat à veſtris quam procul ille choris.

Non

Non Vſtor Chriſtus, non Sector: vos dare flammis
Corpora, vos Chriſti membra ſecare juvat.
Plebem juſſa Patrum, natos ſervare parentum
Exemplis Chriſti nos monet ordo ſuis:
Contra in honore Magiſtratus, vel habere parentes,
Ignatij patris vos documenta vetant.
Ignatij, in cujus juratos verba Magiſtri
Spernere vos homines hinc juvat, inde Deum.
Ignatij, cui dote viros fraudare, parentes
Prole ſuâ, voti ſumma caputque fuit.
Quiſquis obit, vobis cedant Legata neceſſe eſt,
Nec refert, orbus, an pater ille cluat:
Exhæredantur nati quoque quàm procul abſunt
A IESV *hæc? Hæres nullius ille fuit.*
Vos cenſu patrio dites ſpoliatis alumnos:
Reſtitui dominis res iubet ille ſuis.
Diſcipulos ſine re paucos ſibi junxit IESVS*:*
Cœtibus in veſtris pauper ubique jacet.
Nil habuit Chriſtus, vos omnia nulla ſuppellex,
Nulla domus Chriſto, culcitra nulla fuit:
Vos urbem veſtris domibus completis, & orbem
Suffulti plumâ verſicolore caput,
Vos uncti capitis Tonſura coronat IESVS
Nulla niſi è ſpinis plexa corona fuit.
Perſonæ fucique expers agitavit IESVS,
Ore nihil veſtro pictius eſſe poteſt.
Vobis larga cavi ſpirant mendacia folles:
At Chriſtus doctus nonniſi vera loqui.
Plurima ſunt Chriſti Miracula, qualia narrant
Nulla domi à nobis edita multa foris.
Orbe procul noſtro: credat Marænus Appella,
Non ego: & Autores ſit penes iſta fides.
Fibula cum Chriſto nil convenit, omnia pugnant.
Quid confine Polo ſcilicet Orcus habet?
Aut vobis IESVS*? quos uſu inſtructa Magiſtro*
Natura haud Agnos, ſed probat eſſe Lupos.

Sed hanc diſcrepationem decidamus verbis Ludolphi Carthuſiani, qui ducentis annis ante adventum Ieſuitarum vixit. Hic Ludolphus de vita Chriſti part. prima, capite decimo edita anno milleſimo quingenteſimo vigeſimo nono, ſic inter alia ſcribit: *Chriſtus eſt nomen gratiæ. Ieſus eſt nomen gloriæ, honoris & ſanctitatis. Sicut enim in hac vita per gratiam Baptiſmi à Chriſto dicimur Chriſtiani, ſic in cœleſti gloria in Domino Ieſu dicemur Ieſuitæ, id eſt, à Salvatore ſalvati Sancti qui in cœlis ſunt. & fruuntur æterna gloriâ, veri ſunt Ieſuitæ, triumphantes & ſancti ſervi Dei: qui verò adhuc in terris degunt, & militant pugnantque in multis periculis, militiæ ſuæ nomen retinere & gerere debent, quod eſt verum Chriſtianorum nomen. Si verò ita ſe gerunt ut ſancti, qui in æterna gloria ſedent ſuper throno ſalutis, nomen Ieſuitarum tum obtinere poſſunt. Quia verò haberi volunt in numero militantium & pugnantium ſub Chriſti vexillo, Chriſti quoque nomine contenti ſint.* Huic Ludolpho jungamus adhuc alium, eum videlicet, qui ſcripſit Pomerium Sermonum, in parte æſtivali de Circumciſione Sermone quarto. Is de nomine Ieſu ſic ſcribit: *Ieſus eſt nomen Divinum & æternæ ſalutis: Chriſtus autem dicitur Vnctus, & ſic eſt nomen militiæ Chriſtianæ, hoc nomen Chriſtianus, quô nôrunt ſe tanquam pugiles unctos in pugna contra Mundum, Carnem Diabolum. Vnde in præſenti competit nobis nomen*

Ieſuitarum nomen nemini competit in hac vita.

men Chriſti propter militiam ſalvificam, ſed in futuro, quum erimus in ſalute, competet nobis nomen Ieſu, id eſt ſalutis. Liber hic ſcriptus eſt anno milleſimo quadringenteſimo ſeptimo.

Hæc cùm ita ſint, non iniuriâ interdictum eſt Ieſuitis in celeberrimo Conventu Poiſſacenſi, totius Eccleſiæ Gallicanæ nomine, ut ab appellatione IESV & IESVITARVM, atque etiam SOCIETATIS IESV deinceps prorſus abſtinerent. Factum hoc anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo. Decemb. 15. die.

Quicquid ſit, quadrant in eos Serapionis Epiſcopi verba: *Pro pellibus*, inquit, *ovium, Chriſtum induti, dicunt ſe quidem, quod non ſunt, quod autem ſunt, dici nolunt, ſed ſuam improbitatem amictu nominis tegunt, qui commune quidem debent nomen, ſtudent verò ut nomen Chriſti funditùs deleant, qui contra Ieſum militant, & Ieſum invocant.*

Ieſuitæ in Gallia ab initio Ieſuaſtæ & Ieſuiſtæ nominati ſũt

In Gallia tamen multis in locis à vulgò non Ieſuitæ, ſed IESVASTÆ nominati ſunt: Imò anno 1564. in controverſia, quam cum Vniverſitate Pariſienſi habuerunt, ab Advocatis tantùm Ieſuiſtæ appellati ſunt. Hunc titulum etiam eis tribuit Clariſſimus Iuriſperitus Carolus Molinæus in ſuo Conſilio, de Receptione eorum in Regnum Galliæ: & titulus eius ſic quidem habet: *An Ieſuiſtæ ſint recipiendi in Regno Franciæ, & admittendi in Vniuerſitate Pariſienſi.* Sic etiam verſoris, Advocatus Ieſuitarum, vocat eos in defenſione illorum, quam in lucem edidit, pag. 30. Et retinuerunt hoc nomen Lutetię Pariſiorum, uſque ad id tempus quo ex tota Gallia ejecti ſunt.

Dicti ſunt etiam Claremontani Sodales.

Ab eodem etiam tempore, Guilielmus Pratenſis Claremontanus Epiſcopus Cardinalis Ptatenſis F. cum novis Sodalibus ſupra modum faveret, eis Claremontanam ſcholam Lutetię attribuit, inde Claremontanę ſcholę Sodales, ſuppreſſo Ieſuitarum ſuperbo & ambitioſo, ſicut jam tum multis videbatur, nomine aliquandiu nominati fuerunt, Thuano auctore Hiſtoriarum lib. 35. pag. 735.

Ieſuitæ Patres etiam nominantur.

Patres quoque appellari gaudent. Qui verò tales haberi volunt, etiam Patrum officium faciant oportet. Id verò eſt, per Evangelium gignere liberos in Chriſto Ieſu, hoc eſt, multos ad fidem Chriſti adducere, & quaſi infantes procreare. Hoc qui præſtiterunt Doctores & Paſtores in primitiva Eccleſia, meritò Patres dicuntur. Quod ſi officium hoc fideliter facerent etiam hodiè Ieſuitę, Patrum titulum illis nemo invideret. Atqui pro Evangelio Chriſti nil niſi commenta humana docent atque tuentur, & pro lacte venena filijs ſuis inſtillant. Dum igitur plurimos ſuis artibus & technis ad fidem Pontificiam pertrahunt, liberos illi quidem gignunt, ſed Antichriſto, non Chriſto: & Patres quidem dici poſſunt, at non filiorum Dei, ſed Antichriſti & gehennę, ut Chriſtus de hypocritis talibus verè pronunciavit Matth. 23.

Ieſuitæ Clerici Societatis Ieſu etiam dicti.

In Concil. Trident. CLERICI Societatis Ieſu appellantur, & Religio eorum, ORDO *Clericorum Societatis Ieſu.* Κλῆρος autem. unde Clerus, ſortem vel hęreditatem ſignificat. Hoc igitur nomine Ieſuitę & raſi omnes in Papatu appellari gaudent, quaſi ipſi ſoli ſint hęredes Dei & Regni eius. Divus Petrus autem quoſcunque ſic fideles appellat. *1. Petri 5.*

Canonici etiam Regulares dici cupiunt, quòd Regulę certę vivendi, non quidem Chriſti, quâ omnes obligamur, quęque una nobis ad benè beatéque vivendum, & ad ſalutem ęternam conſequendam ſufficere debebat, ſed ſui Ignatij Loyolæ addicti ſint.

Ieſuitarum vita diverſa à vita Apoſtolorum.

Dicit etiam Horat. Turſelin. in vita Xaverij lib. 2. c. 3. Ieſuitas vocatos fuiſſe in Luſitania & India *Apoſtolos & Apoſtolicos*, ſive ex pari numero, ſive ex quadam vitę ſimilitudine. Quaſi verò omnes duodecim Socij ſemper Apoſtoli vocandi ſint propter parem numerum Apoſtolorum. Deinde ex nulla vitę ſimilitudine ſic vocandi fuerunt, cùm nulla vitę ſimilitudo inter Apoſtolos Chriſti & Ieſuitas demonſtrari poſſit, nam δὶς διὰ πασῶν diſcrepant. Apoſtoli evitatis Magnatum alis, ſpretoque Mundi hujus ſupercilio, apud plebem & ignobile vulgus diverterunt: Ieſuitę verò Regnum domos & Gynęcea rectà petunt. Apoſtoli Scholas & Synagogas frequentârunt; Ieſuitę Prętoria & Curias ſcrutantur. Apoſtoli in Aulis Cęſarum, ſi quando eò abrepti fuerunt, mactati & feris objecti ſunt: Ieſuitæ Reges Principeſque ipſos vel mactandos curant, vel ſubditis apud eos perniciem machinantur.

Apoſtoli Chriſti Evangelium cum omni patientia ac lenitate prędicârunt: Ieſuitę nil niſi omnis generis idolomanias & doctrinas hominum populis obtrudunt, & eos vel denunciatâ, ni pareant, ſupremâ Magiſtratûs indignatione territant, vel prędicatâ *Cruciata* in Magiſtrum concitant. Apoſtoli Chriſti cor Patrum ad filios & filiorum ad Patres, quantum in ipſis fuit, converterunt: Ieſuitę liberos contra parentes, & hos contra illos concitant.

tant.

tant. Apoſtoli Chriſti dulciſſimum jugum, & per hoc conſcientię libertatem ac pacem prædicârunt: Ieſuitæ Hiſpanicæ Inquiſitionis tyrannicum jugum fidelium cervicibus intentant. Apoſtoli Chriſti omni humanâ commendatione propriæ conſcientiæ teſtimonio, legationiſque ſuæ authoritate contenti fuerunt : Ieſuitæ ſupremi Magiſtratûs mandatis ac ſeveriſſimis edictis, imò militum cohortibus ſeſe muniunt, ut horum præſidio tuti pernicioſas ſuas artes ſecurius exercere queant. Apoſtoli Chriſti quocunque venerunt, nemini moleſti fuerunt aut graves : Ieſuitæ homines innocentes ex avitis ſuis ſedibus varijs technis & artibus expellunt, & eaſdem ſibi occupant. Apoſtoli ſentientes ſe cũ Evangelio ſuo doctrina Chriſti contemptui haberi nullam graviorem pœnam expetierunt, quam ut excuſſo pedum pulvere abierint, ab omni vindictæ cupiditate aliéniſſimi: Ieſuitas verò ſi ſemel receperis, vel ipſi ſemel per anguſtum foramen intruſerint, per patentiſſimas deinceps valvas fruſtra conaberis ejicere : expulſi etiam aut vel leviter læſi omnes vindictæ rationes tentabunt.

Ieſuitæ non primi Chriſtianam religionem in India prædicârunt.

Putant alij Apoſtolorum nomen Ieſuitis inditum, quòd primi in Indiam fidem ac Chriſtianam Religionem importârint. At verò Ieſuitas non primò Religionem Chriſtianam in Indiam importâſſe, ideoque illorum Apoſtolos non fuiſſe, ex Oſorij hiſt. lib. 1. intelligitur, ubi teſtatur, *in India* nuper *inventa eſſe antiqua hominum Chriſtianorum millia*. Et Stapletonus libro primo de authoritate Scripr. capite 14. 5. refert, *In India Orientali Luſitanos Chriſtianorum reliquias inveniſſe*. Xaverius etiam Ieſuita libro primo, Epiſtola prima, & libro ſecundo, Epiſtola decima ſcribit: *Socotorium Inſulam, in circuitu millia paſſuum fermè centum, totam incoli ab ijs Chriſtianis, qui multis ab hinc annis Papiſticis ſacerdotibus orbati, nihil habeant præter nomen: hos Chriſtianos ſe eſſe gloriari, & Sanctum Thomam Apoſt. ſanctè colere, quod ſe oriundos prædicent ab eis, quos ille in his locis pepererit. Et lib. 2. Epiſt. 3. Non deſunt*, inquit, *qui S. Thomam Apoſt. in Sinas penetrâſſe confirmant, magnumque eorum numerum ad Chriſti fidem convertiſſe. Priuſquam Luſitani Indiam in ſuam redegiſſent ditionem, Græca Eccleſia eò mittebat Epiſcopos: qui Chriſtianos, S. Thomæ, ejuſque diſcipulorum operâ propagatos, tuerentur. Cùm primùm igitur Luſitani Indiâ potiri cœperunt, unus ex Græcis Epiſcopis, quos dixi, affirmâſſe fertur, ſe cognoviſſe ab alijs Epiſcopis, quos in India invenerit, S. Thomam Sinarum fines ingreſſum Evangelio divulgato indegenas plurimos Chriſto peperiſſe.* Hæc ille. Ioannes Lerius quoque in hiſtoria navigationis in Braſiliam ſcribit, *eſſe ſibi à ſenibus ejus inſulæ relatum, eundem Chriſtum, quem ipſe annunciet, fuiſſe antiquis temporibus in eadem Inſula prædicatum, & de ſalute ab ipſo conſequenda eſſe à majoribus traditum, idque ſe à parentibus ſuis audiviſſe.* Putat autem traditionem illam inde à Thoma Apoſtolo quaſi à manu in manum traditam fuiſſe. Apoſtolorum igitur nomen, & converſionis hanc gloriam vel Thomas, vel alij Ieſuitis præripiunt.

Manes ſuos diſcipulos Apoſtolos nominavit.

Quicquid ſit, hoc cognomine Manetis hæreſis ab inferis revocatur, à quo Manichæi orti ſunt. Nam Manes Paracletum ſe, & duodecim ſuos diſcipulos Apoſtolos nominavit, eoſque in diverſas Provincias ad venenum ſuum hominibus inſtillandum dimiſit. Reprehendit igitur non injuriâ hoc tanquam ſuperbiſſimum cognomen in Apotacticis Auguſtin. libro primo ad Quod vult Deum de Hæreſ. *Apoſtolici*, inquit, *qui ſe iſto nomine arroganter vocaverunt, eò quòd in ſuam communionem non reciperent utentes conjugibus, & res proprias poſſidentes, &c.* Quod dicturum fuiſſe putas ſanctiſſimum virum, ſi ejus tempore fuiſſent, qui ſe vel Apoſtolos, vel de Societate, vel etiam Socios Ieſu, aut Ieſuitas appellaſſent?

Ieſuitæ nolunt vocari Monachi.

Monachorum nomen horrent Ieſuitæ, nec immeritò, non enim illis hoc tempore verè & propriè competit, licet Monachis annumerentur, Μοναχός enim Græca vox, vnde Monachus, ſignificat hominem ſolitarium, qui ſolus vivit, & ſolitariæ vitæ genus elegit. Ieſuitæ autem non in ſolitudinibus, nec extra hominum conſortia vivunt, ſed in medijs urbibus, in foro, in vicis, in compitis, in curijs Senatorum & Aulis Regum ac Principum verſantur, in caſtris quoque & inter armatorum acies circumvolitant, denique in ipſa quoque gynæcea & penetralia mulierum vſque perreptant: Vt non minus illis dici poſſit, quàm quod olim Hieronymus Paulino dixit: *Si cupis eſſe quod diceris Monachus, id eſt, ſolus, quid facis in urbibus, quæ utique, non ſunt ſolorum habitacula, ſed multorum.* Et ad Ruſticum in eandem ſententiam ait: *Quid deſideramus urbium frequentiam, qui de ſingularitate cenſemur?* his ſignificare voluit, Monachum in urbibus commorantem, & inter homines viventem, nequaquam ſuo nomine reſpondere. Et Antonium Eremitam dixiſſe accepimus: *Lethalem eſſe*

piſcibus extra undas converſationem:neq;minus Monachum in periculum cœleſtis vitæ & profeſſionis ſanctioris amittendæ venire, ſi nomini ſuo non ſatisfaciens, moras in urbibus trahat.

IESVITÆ *ſint-ne* Monachi, *an* Epiſcopi *vel* Sacerdotes.

QVemadmodum autem Ieſuitæ, ut diximus, ægrè ferunt, ſe in idem album cum alijs Monachis referri: ſic indignantur quoq; Monachi, privilegia ſua Ieſuitis communicari, à quibus ceu majorum gentium Epiſcopis in infimum ordinem amandantur, nec enim in Tridenr. Synodo, cum de proedria lis inter partes controverteretur, aſſignatum ſibi inter Monachos locum, ſuæ dignitati parem exiſtimârunt. Itaque Ieſuitas aiunt fluvialis cujuſdam avis eſſe ſimiles, quæ indicto avium conventu piſcem ſe profitebatur, indicto piſcium concilio, avis ſe nomine tuebatur. Vrgent igitur ut depoſitâ tandem perſonâ ſe Monachis aut Epiſcopis aſcribant. Illis neutris ſe adjungunt, ſe modò ad hos, modò ad illos divertunt, amborum, ut lubet, participes. Nam cum Monachum ſolitudo juvet & otium, ipſi quoque ſe à populo ſegregant, ne curarum terrenarum contagione afficiantur, ſed in umbra ſoli per ſpacioſas porticus inambulantes cogitationibus ſuis indulgeant. E diverſo, cùm Epiſcopi munus actione contineatur, ipſi quoque animi gratia ad populum declamant, ſacramenta ſua ſanis, ægris, publinè & privatim ingerentes. Sed quoniam languida nimis videbantur Monachorum conditio, ſi ſe toti meditationi dederint, aut odioſa, ſi rerum gerendarum ſatagent: è diverſo ærumnoſum nimis & anxium Epiſcoporum manus eſſet: ideò medium quoddam & ad felicitatem propenſius vivendi genus placuit, quod laboris civilioris & meditationis vicibus temperaretur. Itaq; id eatenus attingentes, quatenus commodum viſum eſt, libera ad meditationem & otium ſibi tempora reſervârunt; ſicque rem geſſerũt, ut inter Epiſcopos ſeſquimonachi inter Monachos ſumiepiſcopi, utriſq; meritò ſuſpecti habeantur. Adde quod non inertem navant operam erudiendis pueris, & ad ſuam rationem informandis, atq; inter has curas non pauca alia moliuntur. Vnde non immeritò Monachiſmo praxis adjungitur, id eſt, πολυπραγμοσύνη cujus cum Monachiſmo fermentatura artem ſubſtituit Ieſuiticam, medullamq; doctrinæ Papæ continet. Vt enim medulla alimentum eſt ultimum perfectiſſimè elaboratum, ita hæc ultima Monachorum natio una omnium reliquarum inſtar eſt, ipſiuſque doctrina ſubtilior quidam ſuccus ex omnium antiquorum Monachorum Regulis delibatus & expreſſus. Etenim Monachorum triplex eſt genus, ut item triplex animarum gradus, alij tantum vivunt ut frutices, alij vivunt & ſentiunt ut beſtiæ: primi ſenſu carentes, ſecundi ſenſu & ratione ſimul: tertij ad humanitatem propiùs accedunt quidem, & rationantur, ſed non emendatè. Tres hos gradus arte ſuâ Ieſuitæ eximiè complexi ſunt, Nam vivunt ut primi, & vitam longè vitaliorem: ſentiunt ut ſecundi, & ſenſu multò liberiore: ex ſecundis enim hi ſe aſpectu formarum, hi ſe guſtu ciborum orbârunt: utramq; licentiam Ieſuitæ ſibi indulſerunt, ultimorumq; paralogiſmis correctis, ex ipſis quod utile viſum eſt decerpſerunt, ſibi Monachos & Epiſcopos tanquam Regulas Lesbias accommodaverunt. Differunt igitur Ieſuitæ à Monachis, non magis quàm ſpecies à genere: aut teſtudo exerto capite hinc inde prædam captans à teſtitudine intra ſuam cochleam victitanti.

Hujus artis repertor & princeps eſt Loyola Hiſpanus, ut diximus, qui præceptionibus omnibus, quæ ad hanc artem pertinent collectis, turbam quandam hominum colligit, jurejurandoque aſtrictam ex artis hujus præſcripto & formula vivere coegit. Is primum miles, mox perfoſſâ tibiâ, belli pertæſus, ad ſcholas literarias, à ſcholis deinde ad peregrinandum ſe contulit, ſemper ſuum finem animo verſans, quod erat cum dignitate otium. Quem finem licet multi Monachi viderent, eo tamen pertingere non poterant, quin monaſticam definerent, hoc eſt, è finibus ſuis in Epiſcopatum exilirent. Vnus Loyola ita callidè circumſpexit, ut neque ab eo fine aberrârit, neque finem ſuum tranſilierit. Namque Epiſcopatu ad leve quoddam exercitij genus reſtricto, ſimulque Monachatu ex certis illis legibus relaxato, fecit ut intra Monachatum conſiſtens Epiſcopalium commoditatum potitus ſit, hinc oneris expers, illinc ſeverioris diſciplinæ. Itaque ſicut nonnullis authoribus nonnullarum artium inventionem acceptam ferimus, quod primi earum uſum vagantem & dubium certis Regulis circumſcripſerunt: ita Loyolam ars Ieſuitica laudat authorem, è multis illa quidem Monachorum riuulis deducta, ſed ab ipſo Loyola ad ſummum adducta.

Ieſuitæ in quo à reliquis Monachis diſferant.

Oſtendam tamen breviter, quibus in rebus Ieſuitæ à reliquis Monachis differant

rant maximè. Monachis ex teſtamento ſuorum aut ab inteſtato legati capio nulla erat, ideo neque querela de inofficioſo competebat. Ieſuitæ verò id juris ſibi reſervârunt, ut hæreditates ad ſe devolutas, nomine quiſque privato adire, ac præteritione teſtamenta rumpere poſſent. Et quamvis dona grandia Monachi à caducis & moribundis hominibus aucuparentur, negari tamen non poteſt, quin id ipſum uel accuratiùs, Ieſuitæ præſtent. Sed illud tamen intereſt, quod non ad recitandas manè & veſperè nænias ſe adſtringunt, neque cadaveribus divorum delubra funeſtant, ſed quicquid id eſt quod donatur putum purum ſibi habere volunt. Reformârunt item eam Monachorum turpitudinem, qui manticâ per vicos onuſti ſtipem & annonam oſtiatim mendicabant: in templis verò ſicut in foro, vinum, polentas, ova gratijs, mercabantur. At Ieſuitę domi & foris nil niſi nitorem & lautitiam præ ſe ferunt. Suppreſſerunt præterea quaſdam mei & tui appellationes, quæ jam inter Monachos gliſcebant, magnamque incommodorum caudam ſecum trahebant. Simul etiam ac rerum proprietates diſtinctæ eſſe cœperunt, desertâ cauſâ publicâ, ad ſuum commodum quiſque collimavit. Vnde ſi ab uno collegio in aliud commigrandum erat, colligendæ ſimul omnes erant Sarcinulæ, alioqui nuda omnia & inania reperturis. Ieſuitæ ſoli reperêre modum, quo nihil poſſidentes omnia poſſideant: nam & depoſitis omnibus impedimentis ſecuri paſſim ambulant, & quocunque gentium proficiſcuntur; omnem ſupellectilem & corporis cultum inter ſuos oportunum nanciſcuntur. Præterea informi quodam habitu Monachi incedentes, tetricum quiddam & inhumanum ſapiunt: hi nudis pedibus, hi feneſtratis calceis, hi turbinato vertice & capucio, hi cuculla vel nigra, vel alba, vel cinericia, &c. aut contortis funibus horrendi. At Ieſuitæ formam communem & uſitatam tenent, ut ſe turbis hominum ultro citroque miſceant, rumuſculos impunè captent, ſuumque vigilum & ſpeculatorum, ſeu potiùs proditorum munus exequantur. Inde eſt quòd ad extremas oras nullo penè ſumptu abeunt, & graviſſimas Papæ juſſu Legationes obeunt, quæ Cardinalibus antea demandari ſolebant. Tantum etiam inter Monachos & Ieſuitas, quod ad habitûs victûſque formam attinet, intereſt quantum inter veteres meretrices aulicas & recentiores: illæ pulchritudinem ſuam in jejuna quadam corporis exilitate conſtituebant, unde miſerè genium ſuum affligebant: hæ verò veterem illam hæreſim damnantes, corpus ſuum intus & in cute ſplendidè curandum, neque quicquam in fraudem genij de demenſo detrahendum cenſent.

CAPVT III.

De Habitu *&* Veſtitu IESVITARVM.

AB initio, cùm ſimularent peregrinationem Hieroſolymitanam, Venetias proficiſcebantur baculo innixi pedites: veſtitus eorum omnium erat ut peregrinorum pauperum: pendebat è ſcapulis mantica ex corio: Roſaria palàm geſtabant de collo ſuſpenſa, ut ſupra quoque diximus. Sed audi quæſo quantum hodie Ignatiani mutati ſint ab illis. Nam cùm hinc inde peregrinantur, *galeris* utuntur ſeu pileis turritis: *Barctam* autem ſuam conſecratam apud ſe nihilominus reſervant: Et ſi Collegium vel domum Ieſuiticam ingrediantur, *pileo turrito* remoto, *Baretas*, ut agnoſcantur, recipiunt, quâ re neſcio quam exiſtimationem ſibi creari putant, Hæ Baretæ quadrangulares, & in formam crucis ex pretioſa materia formatæ ſunt: expendunt enim pro qualibet ut nimirùm coronatum. Perhibent Ioannem ſextum Minenſem Epiſcopum viſo Monacho, dicere ſolitum fuiſſe: *Nullum animal audacius eſſe eo quod è cucullo proſpiceret.* Si quis noſtrâ ætate aſſereret, Nullum animal impudentius eſſe eo, quod caput pileolo quadrato, ſeu quadricornuto, tegit, à vero opinor non aberraverit.

Pro Cucullis, quod ſanctiſſimum tamen hactenus Monachorum indumentum habitum fuit utuntur *pallijs philoſophicis*, hoc eſt, oblongis & quidem nigris.

Sub his pallijs *tuniculas* habent, quas *Solannas* dicunt, ad plantam uſque pedis ferè dependentes, quas Canabe holoſerica ſtringunt.

Sub tuniculis thoraces, caligas & tibialia geſtant de optimo pannorum genere, quo etiam dum ſeculares erant, utebantur.

Calceos habent corrigijs conſtrictos.

Regula enim præcipit, *habitum illorum conformem eſſe debere veſtimentis quibus Clerici & Sacerdotes utuntur: ne novo & peregrino habitu hominibus quibus cum verſantur & agunt, moleſtiam vel averſionem creent.* Ideò in Regula additur. *Paupertatem illorum non debere eſſe veſtium immunditiâ, ſor-*

dibus vel pannoſitate ſordidatam : ſed puram, mundam, elegantem & hominibus gratam.

Cum igitur reliquorum Monachorum incedant alij nudis pedibus, alij feneſtratis calceis, alij turbinato vertice, alij cucullâ aut contortis funibus ipſo aſpectu horrendi, Ieſuitæ ſoli formam communem tenuerunt, ut ſe turbis hominum ultro citroque miſceant, rumuſculos impunè captent, ſuumque vigilum & ſpeculatorum munus ſolertiùs exequantur.

Ieſuitæ veſtibus ſuis ſpirituale interpretationem affingũt. His ſuis veſtimentis ſpiritualem interpretationem affingunt. *Pilei* enim Myſterium eſt ſignum crucis; ſignificat etiam Trinitatis unitatem, & cum eadem Beatæ Virginis Mariæ conjunctionem. Eorum præterea hoc volunt Myſterium eſſe, ut quatuor cornua vel anguli quatuor Mundi plagas deſignent, ad quas vel à Pontifice ipſo, vel à ſuo Generali etiam non accepto viatico, ablegantur. *Tunicula* interior Albam, quâ Ieſum Herodes deriſit, deſignat. *Thoracem*, *caligas*, *calceos*, *cingulum vel zonam*, *faſcias crurales* ex Pauli Epiſtola ad Epheſios 6. cap. interpretantur. *Induſium* volunt eſſe perpetuæ caſtitatis devotæ memoriam. Si etiam ſe induunt, vel veſtibus exuunt, certas preculas recitant. Exempli gratiâ, ſi Calceos claudunt, dicunt: *Domine non ſum dignus, ſolvam corrigiam calceamenti tui.* Si ſe conſtringunt: *Cinge Domine femora mea caſtitatis cingulo* &c.

Hunc verò habitum, cùm peregrinantur, interdum deponunt, & alium induunt, pura mercatorum, nobilium, opificum, &c. ut ſic eò tutiùs inter Evangelicos latere, & omnia facilius expiſcari & explorare poſſint.

Sed in quaſcunque tandem ſeſe formas flexerint, & ſive cucullati, ſive palliati vel quocunque alio habitu induti ſint; unicus tamen ſalutis portus nobis omnibus eſt propoſitus, ad quem ſyncerâ & rectâ fide niſi quis collimet, quocunque tandem pallio, aut cucullâ, aut veſte exornatus fuerit, naufragium patiatur oportet.

Quod ſi ab hoc illorum externo habitu oculos ad mores illorum & geſtus externos avertas, ita ſunt ad ſpeciem humanitatis, pietatis omniumque virtutum compoſiti, ut opinari poſſit aliquis, Ioannem Baptiſtam, in ſevero iſto cultu non fuiſſe ſanctiorem. *Ieſuitarum hypocriſis.* Fingite enim, Lectores vos jam videre ex Ieſuitarum grege aliquem: Hominem oculis videbitis humaniſſimum, ſi vultui: pientiſſimum & humilimum, ſi geſtui creditis: caput eleganter comptum & in unam partem habet inclinatum, ut videatur ejus ſimilis, qui noſtri causâ in cruce dependit: cruces etiam pictas & ſculptas in manibus habet. At enim verò geſtuum hic apparatus nihil aliud eſt, niſi pellis ovina, & larva virtutum, ad decipiendos & fallendos homines comparata. Nec mentior, ſi dico, ſub iſto veſtitu, geſtu & habitu latere lupinum animum, imò antiquum ſerpentem, auctorem diſſidiorum, turbarum, bellorum, cædium atq; adeò omnium malorum à quibus uſquã Eccleſiæ & Reipubl. periculum eſſe poteſt.

CAPVT IV.

Quod continet

REGVLAS

ET

CONSTITVTIONES IESVITARVM.

SVMMARIVM CONSTITVTIONVM, QVÆ AD Spiritualem Noſtrorum Inſtitutionem *pertinent*, *& ab omnibus obſervandæ ſunt.*

Conſtitutionũ neceſſitas QVamvis ſumma ſapientia, & bonitas Dei Creatoris noſtri ac Domini ſit, „quæ conſervatura eſt, gubernatura, atque promotura in ſuo ſancto ſervitio „hanc minimam Societatem Ieſu, ut *In proœm. Conſt. §. 1.* „eam dignata eſt inchoare: ex parte verò

„rò noſtra interna charitatis, & amoris „illius lex, quam Sanctus Spiritus ſcri- „bere, & in cordibus imprimere ſolet, „potiùs quàm ullæ externę Conſtitutio- „nes, ad id adjutura ſit: Quia tamen „ſuavis diſpoſitio divinæ providentiæ ſua- „rum creaturarum cooperationem exigit, „& quia Chriſti Domini noſtri Vicarius „ita ſtatuit, & Sanctorum exempla, & ra- „tio ipſa nos docet in Domino: neceſſa- „rium eſſe arbitramur, Conſtitutiones „conſcribi quæ juvent ad melius in via „incepta divini obſequij procedendum, „juxta inſtituti noſtri rationem.

Finis & ratio vivendi Societatis.

2. Finis hujus Societatis eſt, non ſolùm ſa- „luti & perfectioni propriarum animarum, „cum divina gratia vacare: ſed cum ea- „dem impensè in ſalutem, & perfectio- „nem proximorum incumbere.

3. Noſtræ vocationis eſt, diverſa loca „peragrare & vitam agere in quavis Mun- „di plaga, ubi majus Dei obſequium, & „animarum auxilium ſperatur.

4. Ratio vivendi in exterioribus juſtas ob „cauſas, majus Dei obſequium ſemper in- „tuendo, communis eſt; nec ullas ordina- „rias pœnitentias, vel corporis afflictiones „ex obligatione ſubeundas habet, ſed illas „aſſumere quivis poterit, quæ ſibi vide- „buntur, cum approbatione Superioris, „ad majorem ſui ſpiritus profectum con- „venire & quas propter eundem finem „Superiores poterunt imponere.

5. Ipſo initio ſui in Societatem ingreſſus, „debet quiſq; generalem totius vitæ con- „feſſionem apud aliquem Sacerdotem à „ſuperiore aſſignatum facere, & poſt eam „ſacratiſſimum Chriſti Domini noſtri cor- „pus ſumere: & ſic ſexto quoq; menſe eodē „modo generaliter ab ultima inchoando „confitebitur. Et omnes tam Profeſſi quàm „formati Coadjutores ſemel ſingulis annis „parati eſſe debebunt ad confeſſionem „generalem, quæ ab ultima generali in- „choetur, ei, quem Superior ſibi ſubſti- tuerit faciendam.

6. Vtantur quotidie omnes conſciētiæ ſuę „examinatione conſueta: Si ſacerdotes nō „fuerint, confiteantur oportet, & ſanctiſſi- „mum Sacramentum Euchariſtiæ ſumant „octavo quoque die: & unus omnium ſit „Confeſſarius à Superiore conſtitutus: „quod ſi fieri non poterit, quiſque certè „ſuum ſtabilem habeat Confeſſarium, cui „ipſius conſcientia prorſus aperta ſit.

7. Qui autem alij, quam ſuo Confeſſario „deſignato confiteretur, debet poſtmodum „(quantum recordari poterit) eidem ſuo „Confeſſario totam ſuam conſcientiam „aperire, ut nihil ignorando quod ad eam „pertineat melius in Domino poſſit eun- „dem juvare.

8. Vnuſquiſq; eorum, qui Societatem in- „grediuntur, conſilium illud Chriſti ſequē- „do, Qui dimiſerit patrem, &c. exiſtimet „ſibi Patrem, Matrem, Fratres, & So- „rores, & quicquid in Mundo habebat, „relinquendum: imo ſibi dictum exiſti- „met verbum illud: Qui non odit Pa- „trem, & Matrem, inſuper & animam „ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus: „Et ita curandum ei eſt, ut omnem carnis „affectum erga ſanguine junctos exuat, „ac illum in ſpiritualem convertat, eoſque „diligat eo ſolùm amore, quem ordinata „charitas exigit, ut qui Mundo, ac pro- „prio amori mortuus, Chriſto Domino „noſtro ſoli vivit, eumque loco paren- „tum Fratrum, & rerum omnium ha- „bet.

9 Ad majorem in ſpiritu profectum, „& præcipuè ad majorem ſubmiſſionem, „& humilitatem propriam, contentus „eſſe quiſque debet, ut omnes errores, „& defectus ipſius, & res quæcunque, „quæ notatæ in eo, & obſervatæ fue- „rint, Superioribus per quemvis, qui ex- „tra confeſſionem eas acceperit, mani- „feſtentur.

10. Boni etiam omnes conſulant, ab „alijs corrigi, & ad aliorum correctio- „nem juvare, ac manifeſtare ſeſe invi- „cem ſint parati debito cum amore, & „charitate, ad majorem ſpiritus profe- „ctum: præſertim ubi à Superiore, qui „illorum curam gerit, fuerit ita præſcri- „ptum, aut interrogatum ad majorem „Dei gloriam.

11. Diligenter animadvertant oportet „(magnifaciendo ſummique momenti id „eſſe ducendo in conſpectu Creatoris ac „Domini noſtri, quantopere juvet, ac con- „ferat ad vitæ ſpiritualis profectū omninò, „& non ex parte abhorrere, ab omnibus) „quæ Mundus amat, & amplectitur, & ad- „mittere & cōcupiſcere totis viribus quic- „quid Chriſtus Dominus noſter amavit, & „amplexus eſt. Quemadmodū enim mun- „dani homines, qui ea, quæ Mundi ſunt, „ſequuntur, diligunt, & quærunt magna „cum diligentia: honores ſcilicet, fa- „mam, magni nominis exiſtimationem „in terra, ſicut Mundus eos docet: ſic qui „procedunt in ſpiritu, & ſeriò Chriſtum „Dominum noſtrum ſequuntur, amant, & „ardenter exoptant, quæ ijs omninò con- „traria ſunt, indui nimirum eadem veſte, ac „inſignibus Domini ſui pro ipſius amore, ac reverentia,

„ reverentia,adeò vt ſi ſine offenſione vlla
„ divinæ majeſtatis , & abſque proximi
„ peccato foret,vellent contumelias, falſa
„ teſtimonia, & injurias pati, ac ſtulti ha-
„ beri & exiſtimari (nulla tamen ad id
„ per eos data occaſione) eò quod exo-
„ ptant aſſimilari, ac imitari aliquo modo
„ creatorem , ac Dominum noſtrum Ie-
„ ſum Chriſtum, ejuſque veſtibus & inſi-
„ gnibus indui : quandoquidem illa ipſe
„ propter majorem profectum noſtrum
„ ſpiritualem induit, nobiſque exemplum
„ dedit,ut in omnibus,quoad ejus fieri po-
„ terit, divina gratia aſpirante,eum imita-
„ ri, & ſequi, cum vera ſit via, quæ ducit
„ homines ad vitam, velimus.
„ 12. Vt meliùs ad hunc perfectionis
„ gradum in ſpirituali vita tam precioſum
„ perveniatur , majus, ac impenſius ſtu-
„ dium cujuſque ſit, quærere in Domino
„ maiorem ſui abnegationem , & conti-
„ nuam in rebus omnibus, quoad poterit,
„ mortificationem.
„ 13. In exercendis officijs abjectis,&
„ humilibus, promptius ea ſuſcipi conve-
„ nit,à quibus ſenſus magis abhorrebit : ſi
„ quidem injunctum fuerit,vt in eis ſe ex-
„ erceat.
„ 14. Antevertere oportet tentatio-
„ nes, adhibitis earum contrariis, vt cum
„ quis animadvertitur ad ſuperbiam eſſe
„ propenſus , exerceri is debet in rebus
„ abjectioribus , ad humiliandum ipſum
„ vtiles futuræ videantur : & ſic de aliis
„ pravis animæ propenſionibus.
„ 15. Omnes conſtanti animo incum-
„ bamus,vt nihil perfectionis,quod divina
„ gratia conſequi poſſimus, in abſoluta o-
„ mnium Conſtitutionum obſervatione,
„ noſtríque inſtituti peculiari ratione ad-
„ implenda prætermittamus.
„ 16. Omnes,qui ſe Societati addixe-
„ runt, in virtutum ſolidarum, ac perfe-
„ ctarum, & ſpiritualium rerum ſtudium
„ incumbant: ac in hujuſmodi majus mo-
„ mentum, quàm in doctrina , vel alijs
„ donis naturalibus, & humanis conſtitu-
„ tum eſſe ducant:Illa enim interiora ſunt,
„ ex quibus efficaciam ad exteriora per-
„ manare ad finem nobis propoſitum o-
„ portet.
„ 17. Omnes rectam habere intentio-
„ nem ſtudeant non ſolum circa vitę ſuæ
„ ſtatum verùm etiam circa res omnes
„ particulares:id ſemper in eis ſincere ſpe-
„ ctantes, vt ſerviant, & placeant divinæ
„ bonitati propter ſeipſam,& propter cha-
„ ritatem , & eximia beneficia , quibus
„ pręvenit nos, potius quàm ob timorem
„ pœnarum,vel ſpem præmiorum (quam-
„ vis hinc etiam juvari debeant) & in o-
„ mnibus quærant Deum , exuentes ſe,
„ quantum fieri poteſt , amore omnium
„ creaturarum, vt affectum vniuerſum in
„ ipſarum Creatorem conferant, eum in
„ omnibus creaturis amando, & omnes in
„ eo,juxta ſanctiſſimam,ac divinam ipſius
„ voluntatem.
„ 18. In concionibus domeſticis de iis
„ crebrò tractent, quæ ad ſui abnegatio-
„ nem, & in virtutibus profectum, & o-
„ mnimodam perfectionem attinent, ad
„ ea ſe invicem exhortando ; & præci-
„ puè ad vnionem & charitatem frater-
„ nam.
„ 19. Magnopere conferet , devote,
„ quoad fieri poterit, ea munera obire, in
„ quibus magis exercetur humilitas &
„ charitas. Et in vniuerſum loquendo,
„ quanto aliquis ſe arctiùs Deo adſtrinxe-
„ rit, & liberaliorem erga ſummam maje-
„ ſtatem ſe præſtiterit, tanto eum in ſe li-
„ beraliorem etiam experietur , & ipſe
„ in dies magis idoneus erit ad gratias,
„ & dona ſpiritualia vberiora recipien-
„ da.
„ 20. Poſtquam aliquis in corpus So-
„ cietatis cooptatus fuerit in aliquo gra-
„ du ad alium progredi curare non debet:
„ ſed in ſuo perfici, & obſequio Dei, &
„ gloriæ ſeſe impendere.
„ 21. Omnes ſuum tempus rebus ſpi- *Cura interioris.*
„ ritualibus impendant,& devotioni quæ-
„ rendę pro menſura gratię Dei ipſis com-
„ municatæ inſiſtant.
„ 22. Ab illuſionibus Dæmonis in ſuis
„ ſpiritualibus exercitationibus caveant,
„ & ſe contra omnes tentationes tuean-
„ tur : ſimul rationes ſciant, quæ adhi-
„ beri poſſint, vt eas ſuperent : & ad ve-
„ ras,ſolidaſque virtutes conſequendas in-
„ ſiſtant:ſiue plures adſint viſitationes ſpi-
„ rituales, ſiue pauciores : curent verò
„ ſemper in via diuini ſeruitii progreſſum
„ facere.
„ 23. Paupertas,vt murus religionis fir- *Paupertas.*
„ mus,diligenda,& in ſua puritate conſer-
„ uanda eſt , quantum divina gratia aſpi-
„ rante fieri poterit.
„ 24. Diligant omnes paupertatem,ut
„ matrem, & juxta menſuram ſanctæ di-
„ ſcretionis ſuis temporibus ejus effectus
„ aliquos experiantur : nulláque re tan-
„ quam propria utantur, paratique ſint ad
„ mendicandum oſtiatim,quando vel obe-
„ dientia vel neceſſitas id exiget.
„ 25. Victus,veſtitus, & lecti ratio erit
„ vt pauperibus accommodata : & vnuſ-

quiſque

„ quiſque ſibi perſuadeat, quod quæ viliſ-
„ ſima erunt ex ijs, quæ domi ſunt, ei tri-
„ buentur propter ipſius majorem abnega-
„ tionem, & ſpiritualem profectum.

26. Intelligant omnes, quod mutuo da-
„ re, vel accipere, vel diſpenſare quid-
„ quam de iijs, quæ domi ſunt, minimè
„ poſſunt, niſi Superior conſcius conſen-
„ ſum præſtiterit.

27. Omnes, qui ſub obedientia ſunt
„ Societatis, meminerint ſe gratis dare de-
„ bere quę gratis acceperunt, nec poſtulan-
„ do, nec admittendo ſtipendium, vel ele-
„ emoſynas ullas, quibus Miſſæ, vel Con-
„ feſſiones, vel Prædicationes, vel quod-
„ vis aliud officium ex ijs, quæ Societas,
„ juxta noſtrum inſtitutum exercere po-
„ teſt, compenſari videatur: ut ſic majo-
„ ri cùm libertate poſſit, & proximorum
„ ædificatione in divino ſervitio procedere.

Caſtitas. 28. Quæ ad votum caſtitatis pertinent,
„ interpretatione non indigent, cum con-
„ ſtet, quam ſit perfectè obſervanda, nem-
„ pe enitendo angelicam puritatem imitari,
„ & corporis, & mentis nôſtræ munditia.

29. Omnes diligentiſſimè curent por-
„ tas ſenſuum ſuorum (oculorum præcipuè,
„ aurium, & linguæ) ab omni inordina-
„ tione cuſtodire, ac ſe in pace, & vera
„ humilitate interna conſervare, & eam in
„ ſilentio, cùm id obſervandum eſt, cùm
„ autem loquendum in circumſpectione,
„ & ædificatione verborum, & modeſtia
„ vultus, ac maturitate inceſſus, motuum-
„ que omnium, ſine ullo impatientiæ, aut
„ ſuperbiæ ſigno exhibere: in omnibus
„ procurando atque optando potiores par-
„ tes alijs deferre, omnes in animo ſuo
„ tanquam ſibi ſuperiores ducendo, &
„ exterius honorem, ac reverentiam, quam
„ exigit cujuſque ſtatus, cum ſimplicita-
„ te & moderatione religioſa exhibendo:
„ atque ita fiat, ut ſe mutuo conſideran-
„ tes in devotione creſcant, Deumque
„ Dominum noſtrum laudent, quem quiſ-
„ que in alio, ut in illius imagine, agno-
„ ſcere ſtudeat.

30. In refectione corporis curandum
„ eſt, ut temperantia, modeſtia, & de-
„ centia interius, & exterius in omnibus
„ obſervetur. Præmittatur benedictio, &
„ ſequatur actio gratiarum: quas omnes
„ agere debent, cum ea, qua par eſt, de-
„ votione, & reverentia. Et dum cor-
„ pus edendo reficitur, ſua etiam animæ
„ refectio præbeatur.

Obedientia. 31. Expedit in primis ad profectum, &
„ valdè neceſſarium eſt, ut omnes perfe-
„ ctæ obedientiæ ſe dedant: ſuperiorem
„ (quicunque ille ſit) loco Chriſti Domini
„ noſtri agnoſcentes, & interna reveren-
„ tia & amore eum proſequentes, nec ſo-
lùm in executione externa eorum, quæ
„ injungit integrè, promptè, fortiter, &
„ cum humilitate debita, ſine excuſatio-
„ nibus, & obmurmurationibus obediant,
„ licet difficilia, & ſecundum ſenſualita-
„ tem repugnantia jubeat, verumetiam
„ conentur interius reſignationem, & ve-
„ ram abnegationem propriæ voluntatis,
„ & judicij habere, voluntatem, ac ju-
„ dicium ſuum cum eo, quod Superior
„ vult & ſentit, in omnibus rebus (ubi
„ peccatum non cerneretur) omnino con-
„ formantes, propoſita ſibi voluntate, ac
„ judicio Superioris pro Regula ſuæ volun-
„ tatis, & judicij, quo exactius confor-
„ mentur primæ, ac ſummæ Regulæ o-
„ mnis bonæ voluntatis, & judicij, quæ eſt
„ æterna bonitas, & ſapientia.

32. Liberam ſui ipſorum, rerumque
„ ſuarum diſpoſitionem omnes cum vera
„ obedientia Superiori relinquant, nihil
„ ei clauſum, ne conſcientiam quidem
„ propriam tenendo, non repugnando,
„ non contradicendo, nec ulla ratione ju-
„ cium proprium ipſius judicio contrarium
„ demonſtrando: ut per unionem ejuſdem
„ ſententiæ & voluntatis, atque per debi-
„ tam ſubmiſſionem melius in divino obſe-
„ quio conſerventur, & progrediantur.

33. Omnes obedientiam plurimùm ob-
„ ſervare, & in ea excellere ſtudeant: nec
„ ſolùm in rebus obligatorijs, ſed etiam in
„ alijs: licet nihil aliud quàm ſignum volun-
„ tatis Superioris ſine ullo expreſſo præce-
„ pto videretur. Verſari autem debet ob o-
„ culos Deus creator ac Dominus noſter,
„ propter quem homini obedientia pręſta-
„ tur, & ut in ſpiritu amoris, & non cum
„ perturbatione timoris procedatur, cu-
„ randum eſt.

34. Ad Superioris vocem perinde, ac ſi à
„ Chriſto Domino egrederetur, quàm prō-
„ ptiſſimi ſimus, re quavis, atq; adeò litera à
„ nobis inchoata, nec dum perfecta relicta.

35. Ad eum ſcopum vires omnes, ac inten-
„ tionem in Domino convertamus, ut ſan-
„ cta obedientia tum in executione, tum
„ in intellectu, ſit in nobis ſemper omni
„ ex parte perfecta: cum magnâ celeritate,
„ ſpirituali gaudio & perſeverantiâ, quic-
„ quid nobis injunctum fuerit obeundo, o-
„ mnia juſta eſſe nobis perſuadendo, omnē
„ ſententiam, ac judicium noſtrum contra-
„ rium cęca quadam obedientia abnegādo.

36. Quiſque ſibi perſuadeat, quod qui
„ ſub obedientia vivunt, ſe ferri, ac regi à

divina

„ divina providentia per Superiores ſuos, „ ſinere debent perinde, ac ſi cadaver eſ- „ ſent, quod quoquo verſus ferri, & qua- „ cunque ratione tractari ſe ſinit: vel ſi- „ militer, atq; ſenis baculus, qui vbicunq; „ & quacunque in re velit eo vti, qui eum „ manu tenet, ei inſeruit.

„ 37. Adimplere quiſque debet quaſvis „ pœnitentias, quę propter defectus, & ne- „ gligentiam ſuam, vel quidvis aliud fue- „ rint injunctæ. Pœnitentias verò hujuſ- „ modi prompta voluntate admittere de- „ beret, cum vero emendationis, & ſpiri- „ tualis profectus deſiderio, etiam ſi pro- „ pter defectũ nõ culpabilem injungerẽtur.

„ 38. Cum aliquis ad miniſteria culinę „ obeunda ingreditur vel ad eum juvandũ, „ qui coquus eſt, eidem obedire cum ma- „ gna humilitate, in rebus ad ipſius officiũ „ pertinentibus debet. Atq; valde neceſſa- „ rium eſt, vt omnes non ſolùm Superiori „ Societatis, vel Domus, ſed etiam ſubor- „ dinatis officialibus, qui ex illo auctorita- „ tem acceperunt, obediant: & aſſueſcant „ non intueri, quis ille ſit cui obediunt, ſed „ potiùs quis ille, propter quem & cui in „ omnibus obediunt, qui eſt Chriſtus Do- „ minus.

„ 39. Si aliquis ex iis qui domi ſunt, cui- „ quam ſcriberet, non niſi obtenta faculta- „ te, & literis ei oſtenſis, quem ſuperior de- „ ſtinaverit, id faciat. Si ad eundem literæ „ mitterentur, ei primo reddentur, qui à „ Superiore fuerit conſtitutus: qui eas le- „ ctas reddet, aut non reddet illi, ad quem „ ſunt deſtinatæ, provt in Domino expe- „ dire ad majus ipſius bonum & Dei glo- „ riam exiſtimabit.

„ 40. Quicunque hanc Societatem in „ Domino ſequi volet, & in eadem ad ma- „ jorem Dei gloriam manere, ſub ſigillo „ confeſſionis, vel ſecreti, vel quacunq; ra- „ tione ei placuerit, & ad majorem ipſius „ conſolationem fuerit; debet conſcien- „ tiam ſuam magna cũ humilitate, purita- „ te, & charitate manifeſtare, re nulla, qua „ Dominum vniuerſorum offenderit, cela- „ ta, & totius anteactę vitę rationem inte- „ gram, vel certè rerum majoris momenti „ Superiori, qui tum fuerit Societatis, vel „ cui ex Præpoſitis, vel aliis ex inferioribus „ ille injungeret, prout magis conuenire „ videretur, reddat: & ſexto quoq; menſe „ rationem hanc ſui, ab vltima, quam red- „ diderit, incipiendo quiſque reddet. Sic „ etiam videtur, quod Coadjutores forma- „ ti, & Profeſſii ſingulis annis, vel crebrius, „ ſi Superiori videbitur, ſuæ conſcientiæ „ rationem dicto modo ei reddant.

„ 41. Nullam debent celare tentationẽ, „ quam Præfecto rerum ſpiritualium, vel „ Confeſſario, vel Superiori non aperiant: „ imò verò totã animam ſuam illis integrè „ manifeſtam eſſe, pergratum habeant: nec „ ſolùm defectus aperiãt, ſed etiam pœni- „ tẽtias, vel mortificationes, & devotiones, „ ac virtutes omnes, voluntate pura optan- „ tes ab illis dirigi, ſicubi à rectitudine de- „ flecterent, nolentes ſuo proprio ſenſu du- „ ci, niſi conveniat cum judicio illorum, „ quos Chriſti Domini noſtri loco habent.

„ 42. Idem ſapiamus, idem, quoad ejus „ fieri poſſit, dicamus omnes, juxta Apoſto- „ lum. Doctrinæ igitur differentes non ad- „ mittantur, nec verbo in concionibus, vel „ lectionibus publicis, nec ſcriptis libris „ (qui quidem edi non poterunt in lucem „ ſine approbatione, atq; conſenſu Præpo- „ ſiti Generalis) Imò & judiciorum de re- „ bus agendis diverſitas, quæ mater eſſe ſo- „ let diſcordiæ, & inimica vnionis volun- „ tatum, quantum fieri poteſt, euitari de- „ bet. Vnio verò, & conformitas mutua di- „ ligentiſſimè curanda eſt, nec quæ ei ad- „ verſantur, permittenda: quo juncti invi- „ cem fraternæ charitatis vinculo, melius „ & efficacius poſſint ſe divino obſequio, „ & auxilio proximorum impendere.

„ 43. In Societate, nec ſit, nec ſentia- „ tur animorum propenſio ad partem alte- „ rutram factionis, quæ eſſet fortaſſis inter „ Principes, vel Dominos Chriſtianos: ſed „ ſit potiùs quidam vniuerſalis amor, qui „ partes omnes (licet ſibi inuicẽ contrariæ „ ſint) in Domino noſtro amplectatur.

„ 44. Omnes quãdiù corpore benè va- „ lent in ſpiritualibus, vel exterioribus re- „ bus habeant, in quo occupentur, ne otiũ „ malorum omnium origo, quoad ejus fie- „ ri poſſit, domi noſtræ locum habeat. *Otium & ſecularia negotia vitanda*

„ 45. Vt plenius poſſit Societas rebus „ ſpiritualibus juxta ſuum inſtitutum va- „ care, quoad ejus fieri poterit, à negotiis „ ſecularibus abſtineat: [qualia ſunt teſta- „ mentariorum, vel executorum, vel pro- „ curatorum rerum ciuilium, aut id genus „ officia] nec ea vllis precibus adducti ob- „ eunda ſuſcipiant, vel in illis ſe occupari „ ſinant.

„ 46. Vt nimia ſolitudo in iis, quæ ad „ corpus pertinent, repræhenſibilis eſt: ita „ cura moderata tuendæ ad divinũ obſe- „ quiũ valetudinis, ac viriũ corporis laude „ digna, & ab omnibus adhibenda eſt: & ea „ de cauſa cum animadverterint aliquid „ ſibi nocere, vel aliquid aliud neceſſa- *Ratio habenda valetudinis.*

rium

„ rium eſſe circa victum, veſtitum, habi-
„ tationem, officium, aut exercitationem,
„ & ſic de aliis rebus, admoneant omnes ea
„ de re Superiorem, vel quem ad id Supe-
„ rior conſtituerit, duo interim obſervan-
„ tes: Primum, ut antequam ad eum quid
„ referant, ſe ad orandum recipiant, & poſt
„ orationem ſi ſenſerint rem deferendam
„ ad Superiorem, id faciant: Alterum, vt
„ cum verbo, aut ſcripto brevi [ne excidat
„ memoria] Superiori rem expoſuerint, ei
„ totam curam rei expoſitæ relinquant: &
„ quicquid ille ſtatuerit, optimum ducant:
„ nec contendere, aut vrgere per ſe, vel
„ alium [ſiue concedatur quod petitur, ſiue
„ non] pergant: quandoquidem ſibi per-
„ ſuadere debent, id magis expedire ad di-
„ vinum obſequium ac ſuum majus bo-
„ num, quod Superiori, re intellecta, in
„ Domino viſum fuerit.

„ 47. Vt non expedit tanto labore
„ corporali quendam onerari, vt ſpiritus
„ obruatur, & corpus detrimentum patia-
„ tur: ita aliqua corporalis exercitatio, quę
„ vtrumque juvet: omnibus communi-
„ ter convenit, etiam illis, qui mentali-
„ bus exercitiis debent inſiſtere: quæ qui-
„ dem externis interrumpi deberent, &
„ non continuari, nec ſine menſura diſcre-
„ tionis aſſumi.

„ 48. Corporis caſtigatio immodera-
„ ta eſſe non debet, nec indiſcreta in vigi-
„ liis, & abſtinentiis, & aliis pœnitentiis
„ externis, ac laboribus, quæ & nocumen-
„ tum afferre, & majora bona impedire
„ ſolent. Ideo ſuo Confeſſario detegi ab
„ vnoquoque convenit, quidquid in hac
„ parte faciat.

„ 49. Ægritudinis tempore non ſolùm
„ obſervare vnuſquiſq; obedientiam ma-
„ gna cum puritate debet erga Superiores
„ ſpirituales, vt ipſius animam regant: ſed
„ cum eadem humilitate erga Medicos
„ corporales, & infirmarios, vt corpus ejus
„ regnant.

„ 50. Qui ægrotat, humilitatem &
„ patientiam ſuam præ ſe ferendo, non
„ minorem ædificationem, dum morbo
„ laborat, iis qui ipſum inuiſent, & cum eo
„ verſabuntur & agent, quàm dum valebat
„ corpore, ad majorem Dei gloriam præ-
„ ſtare curet, verbis piis, & ædificationem
„ facientibus vtendo, quæ oſtendunt æ-
„ gritudinem acceptari, vt donum de ma-
„ nu Creatoris, ac Domini noſtri, quan-
„ doquidem non minus domum eſt, quam
„ ſanitas.

„ 51. Aliquoties ſingulis annis omnes
„ à Superiore ſibi pœnitentias iniungi
„ propter defectum obſervationis Regu-
„ larum petant: vt hæc cura indicium ſit
„ illius, quam de ſuo profectu ſpirituali in
„ via Dei quiſque habet.

„ 52. Omnes demum obſervationi
„ Conſtitutionum ſtudeant: ad quam eaſ-
„ dem ſcire, ſaltem quæ ad quemlibet per-
„ tinent, neceſſe eſt. Quare legere, vel au-
„ dire eaſdem ſingulis menſibus oportebit.

REGVLÆ Communes.

„ Singuli præfinitum ſibi tempus ſuæ
„ conſcientiæ bis quotidiè examinan-
„ dæ, orationi, meditationi, lectioniq; im-
„ pendant, cum omni diligentia in Domi-
„ no.

„ 2. Omnes quotidie ſacro decenter
„ interſint: & concionem, lectionemve ſa-
„ cram cum in Templo noſtro habebitur,
„ audiant.

„ 3. Singuli ſtatuto die, & aſſignato ſi-
„ bi Confeſſario confiteantur, & non alte-
„ ri ſine Superioris facultate.

„ 4. Omnes (qui Profeſſi, aut formati
„ Coadjutores non ſunt) bis in anno ſua
„ vota renovabunt, præmiſſa confeſſione
„ generali: quo tempore rationem ſuæ
„ conſcientiæ reddent, & quoties etiam
„ Superiori viſum fuerit, juxta morem So-
„ cietatis.

„ 5. In abſtinentia ſextæ feriæ, Socie-
„ tatis conſuetudo ſervetur.

„ 6. Nullus mortificationem publicè
„ faciat, nec concionetur, niſi Superiore
„ approbante.

„ 7. Nemo pecuniam apud ſe habeat:
„ apud alium verò, nec pecuniam, nec
„ quicquam aliud.

„ 8. Libros nemo habeat ſine facultate:
„ in iis verò quibus vti licet, nec ſcribat
„ quicquam, nec notam ullam imprimat.

„ 9. Nemo rem vllam ex domo, vel ex
„ alterius cubiculo ſibi Vſurpet, aut ab ex-
„ terno, quovis modo ſibi, aut alii accipiat,
„ ſine Superioris licentia.

„ 10. Ad majorem Vnionem eorum,
„ qui in Societate viuunt, majuſque auxi-
„ lium eorum, apud quos habitant, ſinguli
„ addiſcant ejus Regionis linguam, in qua
„ reſident, niſi fortè ipſorum nativa il-
„ lic eſſet vtilior: ſalua tamen Latini
„ ſermonis lege in iis, qui literis dant ope-
„ ram.

„ 11. Nullus ita cubiculum ſuum
„ claudat, quin aperiri extrinſecus poſſit:
„ aut arcam ſeu quicquam aliud habeat
„ obſervatum abſque Superioris facul-
„ tate.

„ 12. Aperta feneſtra nemo noctu dor-
„ miat,nec ſine induſio , aut non cooper-
„ tus.
„ 13. Nemo cubiculo egrediatur , niſi
„ decenter veſtitus.
„ 14. Nemo eorum , qui ad domeſtica
„ Miniſteria admittuntur aut legere di-
„ ſcat,aut ſcribere, aut ſi aliquid ſcit , plus
„ literarum addiſcat : nec quiſquam eum
„ doceat ſine Præpoſiti Generalis faculta-
„ te:ſed ſatis ei erit ſancta cum ſimplicita-
„ te,& humilitate Chriſto Domino noſtro
„ ſervire.
„ 15. Signo campanæ conſtitutis ho-
„ ris audito , omnes ſtatim vel imperfecta
„ litera relicta,ad id, ad quod vocantur, ſe
„ conferant.
„ 16. Vt conſulatur valetudini , nemo
„ extra conſueta tempora bibat,nec extra
„ domum cibum ſumat abſque facultate
„ Superioris.
„ 17. Qui malè ſe habere præter ſoli-
„ tum ſenſerit, id Infirmario, vel Præfecto
„ ſanitatis aut Superiori referat.Nemo ve-
„ rò medicinam vllam accipiat , aut Me-
„ dicum eligat,vel conſulat,niſi approban-
„ te Superiore.
„ 18. Singuli etiam ſi Sacerdotes ſint,
„ cum primum ſurgunt,lectum operiant,
„ eumq; & reliqua componant hora con-
„ ſueta , & ſcopis cubiculum vertant, ter-
„ tio ſaltem quoque die, exceptis ijs , qui
„ ob occupationes majoris momenti , aut
„ valetudinis cauſa , judicio Superioris
„ ſublevandi ſunt.
„ 19. Munditіes , quæ & ad valetudi-
„ nem & ad ædificationem confert,omni-
„ bus curæ ſit,tam circa ſeipſos quàm circa
„ alia omnia.
„ 20. Qui gravem tentationem alicu-
„ jus nouerit,Superiorem admoneat , vt ei
„ ipſe pro paterna in ſuos cura, ac provi-
„ dentia , convenienti remedio poſſit oc-
„ currere.
„ 21. Quæ à Superioribus circa admi-
„ niſtrationem agenda ſunt, nemo curioſè
„ ab aliis exquirat , aut conjecturam fa-
„ ciendo de iis ſermonem miſceat, ſed v-
„ nuſquiſque ſibi ac muneri ſuo atten-
„ dens , quicquid de ſe, atque aliis conſti-
„ tuendum erit,tanquam de manu Dei ex-
„ pectet.
„ 22. Omnes caput aperiant ſuis Su-
„ perioribus , & Sacerdotibus ii , qui Sa-
„ cerdotes non ſunt : diſcipuli etiam ſuis
„ præceptoribus. Vnuſquiſque autem Su-
„ periores alloquatur magna cum reve-
„ rentia : is verò , quem Superior alloqui-
„ tur,aut reprehendit,humiliter & ſine in-
„ terpellatione audiat.
„ 23. Si cui à Superiore denegatum a-
„ liquid fuerit , alium Superiorem ne ad-
„ eat ſuper ea re:quin ei aperiat , quid ſibi
„ ab alio fuerit reſponſum,& quas ob cau-
„ ſas negatum.
„ 24. Cui fuerit alicujus rei cura com-
„ miſſa , ſi impedimentum aliquod inter-
„ venerit , maturè admoneat aliquem ex
„ Superioribus,vt pro videat.
„ 25. Nemo cum ex uno loco in alium
„ proficiſcitur , quicquam ſecum aſportet
„ ſine facultate Superioris,
„ 26. Extra tempora recreationi aſſi- *Seruãda erga domeſticos.*
„ gnata, hac ratione ſilentium ſervandum
„ eſt,ut nemo loquatur , niſi obiter & per-
„ paucis, aut de rebus neceſſariis , præſer-
„ tim in Eccleſia , Sacriſtia,& Refectorio:
„ in miſſa verò,concione,menſa, lectioni-
„ bus , & diſputationibus ſi quid privatim
„ dicere neceſſe erit,breviſſimè,& ſubmiſ-
„ ſa voce ſuggeratur.
„ 27. Nemo præter eos , qui à Supe-
„ riore deputati fuerint, loquatur cum iis,
„ qui in prima probatione verſantur : ex-
„ cipiuntur tamen vſitatæ ſalutationes ,
„ quas cum alii aliis obvii fiunt , charitas
„ religioſa exigit.
„ 28. Omnes demiſſa voce,vt religio-
„ ſos decet , loquantur : nulluſque cum a-
„ lio contendat : ſed ſi qua in re nobis eſt
„ diverſa ſententia , eaque videtur mani-
„ feſtanda,rationes modeſtæ,& cum cha-
„ ritate afferantur,eo animo, vt ſuus veri-
„ tati ſit locus , non vt in ea re ſuperiores
„ videantur.
„ 29. Qui facultate accepta ægrotos
„ inuiſent , non ſolùm demiſſa voce lo-
„ quantur , ſed tanta etiam moderatione,
„ vt illis moleſti non ſint,atq; de iis agant,
„ quæ & exhilarare, & conſolari ægrotos,
„ circumſtanteſque ædificare in Domino
„ poſſint.
„ 30. Caveant ſibi omnes ab illo affe-
„ ctu , quo aliæ de aliis nationibus ſiniſtrè
„ ſentire aut loqui ſolent , quin potiùs &
„ bene ſentiant, & peculiari affectu diver-
„ ſas à ſua nationes proſequantur in Do-
„ mino, ac proinde nemo bella, conten-
„ tionéſve inter Chriſtianos Principes in
„ colloquium inducat.
„ 31. Nemo præter eos,quibus per Su-
„ periorem licet, quicquam aliis jubeat,a-
„ lioſve reprehendat.
„ 32. In alterius officium nemo ſe in-
„ gerat: in locum verò alieno miniſterio
„ deputatam nullus ingrediatur ſine fa-
„ cultate Superioris,aut Præfecti illius lo-
„ ci,in rebus neceſſariis.

33. Nemo

„ 33. Nemo in alienum cubiculum in-
„ grediatur ſine generali aut ſpeciali Su-
„ perioris facultate : quod ſi aliquis intus
„ ſit, non prius aperiat oſtium, quàm poſt
„ pulſum audiat, Ingredere: & tamdiu aper-
„ ta ſit janua, quamdiu intus vnâ fuerint.
„ 34 Vt ea, quæ religioſos decet, gra-
„ vitas, & modeſtia retineatur, nemo alium
„ etiam joco tangat, præterquam in ſi-
„ gnum charitatis amplexando cum quis
„ aut abit, aut redit peregre.
„ 35. Nemo dum menſæ accumbit,
„ cuiquam ex noſtris præterquam ei Supe-
„ riori, qui præeſt toti Domui aut Colle-
„ gio, caput aperiat. Et cum aliquid in
„ menſa cuiquam deeſt, is, qui illi aſſidet,
„ admoneat eum, qui miniſtrat.

Seruanda erga extraneos & cum foras eundum eſt.

„ 36. Domi nemo loquatur cum ex-
„ ternis, aut alios ad id vocet ſine faculta-
„ te Generali, aut particulari Superioris.
„ 37. Nemo cujuſquam externi ad do-
„ meſticum, aut domeſtici ad externum
„ mandata deferat, aut literas, inſcio Supe-
„ riore: ſeculares autem rumores, qui foris
„ audiuntur, ne temerè, & ſine fructu nar-
„ rentur.
„ 38. Nemo quæ domi acta, vel agen-
„ da ſunt, externis referat: niſi Superiori id
„ probari intelligat. Conſtitutiones verò,
„ alioſve hujuſmodi libros, aut ſcripta qui-
„ bus Societatis inſtitutum, vel privilegia
„ continentur, non niſi ex Superioris ex-
„ preſſo conſenſu, iis communicet.
„ 39. Nemo ſcriptas dabit, aut mittet
„ cuiquam externo, vel domeſtico inſtru-
„ ctiones ſpirituales: aut meditationes, nec
„ exercitia ſpiritualia Societatis alicui
„ communicabit, niſi à Superiore id ap-
„ probetur.
„ 40. Nemo ab externis conſilium pe-
„ tat ſine facultate Superioris.
„ 41. Nemo cujuſquam negotii, etiam
„ pii, ſine facultate Superioris curam ſuſci-
„ piat, nec ad id operam ſuam promittat,
„ aut ſe propenſum oſtendat: ſecularia ve-
„ rò negotia, ut quæ ſunt à noſtrò inſtitu-
„ to aliena, & vehementer à ſpiritualibus
„ avocant, multò magis averſari convenit.
„ 42. Omnes, pro ratione ſui gradus,
„ data commoda occaſione, enitantur piis
„ colloquiis proximum ad meliora promo
„ uere: & conſilio, ac exhortatione ad bo-
„ na opera, præſertim ad confeſſionem ex-
„ citare.
„ 43. Nullus domo egrediatur, niſi
„ quando, & cum quo Socio Superiori vi-
„ ſum fuerit.
„ 44. Cum quis facultatem à Superio-
„ re petit aliquô eundi, ſimul etiam ape-
„ riat, quô, & cujus rei cauſa iri velit, præ-
„ ſertim ſi Prælatus, aut alius vir prima-
„ rius conveniendus ſit: eademque die re-
„ ferat eidem, quid egerit ſicuti ipſum vel-
„ le intelliget, & res poſtulaverit.
„ 45. Ingreſſuri, egreſſuriue domo, tin-
„ tinnabulum nec vehementiùs, nec cre-
„ briùs pulſent, quàm par eſt. Nemo autem
„ niſi conſueta domus janua egrediatur,
„ vel ingrediatur.
„ 46. Qui domo egrediuntur, ſigna-
„ bunt ſua nomina, quæ propè oſtium do-
„ mus in tabula deſcripta ſunt, & admone-
„ bunt janitorem, quô ſint profecturi.
„ 47. Omnes ante noctem, qui foris
„ ſunt, ſe domum recipiant: nec egredien-
„ tur ante lucem ſine facultate Præpoſiti,
„ vel Rectoris.
„ 48. Cùm quis iter faciens tranſit per
„ locum, vbi Domus aut Collegium Socie-
„ tatis ſit, ad aliud hoſpitium ne diuertat,
„ ejuſque, qui illic præeſt, obedientiæ
„ ſubſit in omnibus, ſicut & reliqui, qui in
„ eadem Domo, vel Collegio commo-
„ rantur. Quod ſi quis etiam ad negotia
„ tractanda venerit ea non niſi ex ejuſdem
„ conſilio, ac directione tractabit.
„ 49. Singuli has Regulas, & officio-
„ rum ſuorum habeant atque intelligant,
„ ſibique faciant familiares, ac earum me-
„ moriam menſibus ſingulis eis legendis,
„ vel audiendis renouent: qui tamen pe-
„ culiaria Miniſteria Coadjutorum ob-
„ eunt, eas, quæ ad ipſorum officia perti-
„ nent, ſingulis hebdomadis repetant.

REGVLÆ PROVINCIALIS.

DE IIS,

QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET COMMVMEM totius Provinciæ adminiſtrationem ſpectant; Quæ pluribus Capitibus continentur.

CAP. I.

QVæ Præpoſitis domorum, & Rectoribus, quod ad eorum perſonas attinet, in Regulis præſcribuntur, eò diligentiùs ſervare enitatur Provincialis, quo pluribus pro ratione officij ſui, vitæ ſpiritualis ſtudio praire debet.

2. *Finem officij ſui (quem ante oculos habebit) in eo poſitum eſſe intelligat, vt provinciam ſibi commiſſam in acquirenda perfectione, juxta proprij inſtituti rationem, & Regulas ipſi datas promoveat.*

3. *Imitetur in gubernatione charitatem, manſuetudinem, & benignitatem Chriſti Domini noſtri, ut juxta eam normam, quam tradiderunt Apoſtoli, non dominus, ſed forma factus gregis ex animo, exemplo magis, quàm verbo ſubditos ad perfectionem dirigat.* In Bullis Inſtituti Societatis.

4. *Seueritatem ſuo tempore cum benignitate miſceat, ſuamque auctoritatem per ſolidas virtutes tueatur, ac dilectionem & curam ſuorum præ ſe ferendo modeſtè, & circumſpectè præcipiendo, ita amabilem ſe reddat, vt omnes fidenter ad illum recurrere poſſint.*

5. *Solicitè animum ad gubernationem applicet, neque tamen in ea ita diſtrahatur, vt in ſtudio orationis, & ſanctis deſiderijs, quibus totam ſuſtentare debet Provinciam, intepeſcat: quamvis autem ordinariè concionari non debet, ſi quando tamen per occupationes officij ſui commodè licebit, & hoc, & alia Societatis Miniſteria exercere poterit.*

6. *Nullas Regulas, aut ordinationes, aut conſuetudines toti Provinciæ communes abroget, vel nouas inducat inconſulto Generali: ſed ſecundum eas quas habet, gubernet Prouinciam.*

7. *Sicut provincialis, quando neceſſe eſt in Regulis, Ordinationibus, Decretis, & in ipſis etiam Conſtitutionibus cum particularibus diſpenſare poteſt: ſic cùm diſpenſauerit in rebus majoris momenti, quæ videantur Vrgere, & in quibus ſine graui incommodo Generalis reſponſum expectari nequeat, debet eum primo quoque tempore de hujuſmodi diſpenſatione, & ejus cauſa admonere.*

8. *Præter facultates, quæ in his Regulis conceduntur, habet etiam eas omnes, quæ in compendio facultatum Societatis Provincialibus conceſſæ ſunt, quæ ex compendio ipſo intelliget.*

9. *Omnes facultates eorum Superiorum, qui Provinciali ſubordinati ſunt, ad ipſum quoque pertinent, ab ipſoque etiam ſuſpendi poterunt, quando ei expedire in Domino videbitur.*

10. *Poteſt Provincialis in abſentia, vel in periculo vitæ conſtitutus, nominare Viceprovincialem, ſi Generalis neminem deſignaſſet: quocunque autem modo conſtituatur, eaſdem omnino facultates habeat quas Prouincialis, niſi à Generali, vel Provinciali limitentur: rationem tamen adminiſtrationis non immutabit.*

De iis quæ illum ad Bonam Provinciæ adminiſtrationem juvabunt. CAP. II.

11. *COnſultores quatuor habebit à Generali deſignatos in iis locis, vbi frequentiùs reſidet, quoad fieri poterit, cum quibus res grauiores communicabit: quod ſi abſentes ſint, per tranſmiſſas literas: quorum Vnus ab eodem Generali conſtitutus, erit ejus Admonitor, & ſocius. In quauis autem Domo, vel Collegio opera Superioris, & ejus Conſultorum, quos ad conſultationem adhibendos judicauerit, vtatur in rebus iis, de quibus ordinariè conſultandum erit.*

12. *Si expediret præter Conſultores, alios etiam nonnunquam ad Conſultationem vocare poterit, & eos quidem, quos de rebus propoſitis meliùs judicare poſſe exiſtimauerit: vel ſi abſentes ſint, jubere, vt de rebus iiſdem ſententiam ſuam ad ſe tranſmittant.*

13. *Literas, & ſcripta, quæ pertinent ad rem, de qua conſultatio habenda eſt, oſtendat Conſultoribus (niſi quid obſtet) vt bene*

bene informati ſententiam ſuam melius dicere poſſint.

14. *Cum ordinationes aliquas communes à Generali acceperit, illas Superioribus ſuæ Provinciæ & Conſultoribus manifeſtari faciat. Et quæ alicujus momenti fuerint, ad gubernationem vel inſtructionem pertinentes, in libro ad id deſignato deſcribendas curet.*

15. *In proponenda re, de qua deliberandum eſt, in neutram partem animi ſui propenſionem oſtendat, ne conſultoribus declinandi in eam partem detur occaſio, ſed quiſque liberiùs in Domino ſuam ſententiam aperiat.*

16. *Si quando aliquid occurrerit, de quo liceat cum Conſultoribus agere, poterit juxta primum, & ſecundum modum in exercitijs ad electionem faciendam traditum, quid agendum ſit, deliberare.*

17. *Libenter ſe ab alijs admoneri patiatur de iis, quæ ad officium, & perſonam ſuam pertinent, & eum præcipuè, qui Admonitoris officio fungitur, benignè audiat.*

18. *Habeat ſecum literas Apoſtolicas authenticas, & compendium facultatum Societatis, conſtitutiones, Decreta, Regulas omnes, & quæ à Generali ordinantur, eaque bene intelligat, & obſeruari faciat.*

19. *In loco, in quo diutiùs ei reſidendum eſt, habebit Archivum, in quo aſſervabit inſtrumenta authentica, libros, & cætera quæ ad officium Provincialis, & communem vſum Prouinciæ pertinent, quæ omnia ex catalogo à ſe ſubſcripto ſucceſſori tradet.*

20. *Habeat libellum, in quem referat ea, quæ conſultanda, providenda, vel ad generalem ſcribenda ſunt, ne memoria excidant.*

21. *Orationes, & Miſſas ad tempus indicere poterit, etiam in tota Provincia pro cauſis, quæ videbuntur id exigere: modum tamen in ea re non excedat.*

CAP. III.

De SVPERIORIBVS *ei ſubordinatis & eorum officialibus.*

22. *ETſi Propoſitos domorum, & Rectores Collegiorum, & Domorum Probationis ſuæ Provinciæ conſtituere non poteſt: ſi tamen neceſſe eſſet aliquando mutationem facere Superioris alicujus, & periculum eſſet in mora, vel ſi is moreretur, poterit aliquem, qui vices Superioris gerat, interim conſtituere, donec Generalis admonitus provideat. Miniſtros autem, Procuratores & Præfectos ſtudiorum ipſe deſignabit, ac etiam ſubminiſtros, & Præfectos ſanitatis, vbi opus eſſe judicauerit.*

23. *Conſtituat Magiſtros nouitiorum in locis probationem non ſeparatis: à Generali tamen confirmandos, & eos quidem, qui in rebus ſpiritualibus exercitati ſint, & in modo procedendi Societatis noſtræ benè probati.*

24. *Deſignabit Præfectos rerum ſpiritualium in omnibus Collegijs, & domibus profeſſis, quales in prima Regula officii illorum præſcribuntur: itemque ordinarios noſtrorum Confeſſarios: ex quibus ferè conveniret Præfectos rerum ſpiritualium deligere.*

25. *Deligere poterit Conſultores, Admonitorem eorum, qui præſunt in Provincia, ita vt ſtatim ſuo officio fungi poſſint: ſcribet tamen de iis ad Generalem, vt ab eo confirmentur.*

26. *Prædicatores & Confeſſarios ipſe conſtituet: præmiſſo tamen domeſtico examine, & approbationes Ordinariorum juxta formam Concilii Tridentini.*

27. *Lectores ordinarios in omnibus claſſibus, & primarios Officiales, præter Rectorem, & Cancellarium in Vniuerſitatibus deligat: novas tamen lectiones non addat, nec ſcholas vſquam vllas, & præſertim eas, in quibus pueri legendo & ſcribendo inſtituantur, (quod nec privatim licebit) ſine facultate Generalis aperiat.*

28. *Tueatur auctoritatem Superum immediatorum in ſubditos: ita tamen, vt conſtet poſſe omnes ad mediatos recurrere: ideo quicquid agendum, vel immutandum erit, quod ad Immediatorum officium pertineat, per eoſdem fieri curabit.*

26. *Si quos ad gubernationem idoneos judicabit, curet de illis paulatim & negotijs tractandis, & domeſticis Miniſterijs obeundis experimentum ſumere, vt & ipſi talenti accepti ſpecimen dare, & Societatis officia eis tuto committi poſſint.*

30. *Obſervet, ſi qui detineantur in Miniſterijs aliquibus, qui magis idonei eſſent ad alia, eam tamen habeat cujuſque rationem, vt Vniuerſale bonum ſemper præferatur.*

31. *Neminem ab obedientia Superiorum immediatorum inconſulto Generali eximat, niſi periculum eſſet in mora, & tunc certiorem faciat Generalem de perſona, & de cauſis propter quas eam exemerit.*

De ADMITTENDIS. CAP. IV.

32. *EOs ad probationem per ſe, vel per alios admittere poterit, quos ad inſtitutum noſtrum idoneos in Domino judicauerit: cauebit tamen ne cujuſquam admiſſio juſtam aliquam externorum offenſionem aut Societatis nocumentum pariat, quod cum ijs potiſſimùm*

ſimùm obſervandum erit, qui in ſcholis noſtris inſtituuntur.

33. Attendat, ne nimij ſint noſtri in hominibus ad Societatem alliciendis, ſed per virtutes, & bonæ vitæ odorem omnes ad Chriſtum trahere ſtudioſè curent.

34. Meminerit, quod inepta turba ad inſtitutum noſtrum admitti non debet, & obſeruari faciat in hoc diligenter Regulas officij Examinatoris.

35. Quod ad prima quinque impedimenta attinet, etſi Societas in nullo eorum diſpenſare poteſt, ſi tamen in eo, qui admitti petit, dona aliqua Dei illuſtriora cernerentur, Generalem admoneat: quod ſi de ejuſmodi impedimentis dubitaret, ad eundem recurrat.

36. In ſecundarijs impedimentis diſpenſandi facultatem habebit, præterquam in deformitate magnâ aut defectu inſigni, qualem habent Eunuchi, & in ætate infrà 15. & vltra 50. expletos annos, & in conjugatis etiam in caſu, in quo non impedimentum eſſentiale.

37. Poterit in caſu aliquo anteponere, & poſtponere aliqua ex ſex experimentis, eáque moderari, & alia in alia permutare, dummodo biennio, & benè probentur Nouitij: quod etiam tempus prorogare poterit, ſi opus eſſe judicauerit.

38. Poterit etiam cum Nouitijs in ſecundo anno probationis circa ſtudia diſpenſare, habita ratione perſonarum, locorum, & temporum, prout expedire in Domino judicabit. Ii verò cum quibus diſpenſauerit, extra domum probationis, & ſeorſum à Collegialibus eſſe debebunt, ſub cura alicujus Sacerdotis ab ipſo conſtituti, qui vicem Magiſtri novitiorum gerat: ejuſque Regulas & examinatoris habeat: ex quibus ea ſeruabuntur, quæ commodè ſeruari poſſunt. Cujuſmodi erit, vt per dimidiam horam veſperi orent: ſed ijs tantum diebus, quibus à ſtudijs vacaverint.

39. Coadjutores temporales plures eſſe non debent, quàm qui neceſſarii ſint ad ſubleuandas domos, vel Collegia in rebus, quibus occupari Sacerdotes, & Scholaſtici non poſſunt, ſine detrimento majoris boni.

CAP. V.

De DIMITTENDIS.

40. FAcultatem habet dimittendi eos, qui in prima, & ſecunda probatione ante & poſt emiſſa vota verſantur: niſi à Præpoſito Generali in illius Provinciam deſtinati, vel de Societate ipſi tam benè meriti eſſent, vt eorum eſſet particularis ratio habenda. In his enim caſibus inconſulto Generali dimittere non debet: niſi cauſæ admomodum vrgentes & graves eſſent, ita vt minimè dubitaretur Generalis mentem hujuſmodi futuram eſſe.

41. Scholaſticos verò approbatos, & Coadjutores non formatos, qui probationem abſolverunt, inconſulto Generali non admittat, niſi in gravibus & vrgentibus caſibus, & qui ejuſmodi ſint, vt ſine graui periculo, Generalis reſponſum expectari nequeat: quem tamen poſt dimiſſionem certiorem faciat, adjunctis cauſis dimiſſionis. Et in vniuerſum diligenter Provinciali diſpiciendum eſt, vt qui minùs idonei ad noſtrum inſtitutum, & tandem aliquando dimittendi videntur, eos ipſos intra biennium probationis dimittat, quòd ſi peracto etiam probationis tempore aliqui hujuſmodi deprehendantur, tempeſtiuè Generalis moneatur, ne cum Societatis jacturâ diutius, quàm par eſt, retineantur.

42. Provincialis erit, juxta commiſſam ſibi facultatem, auditis ſuis Conſultoribus vel ſi neceſſitas vrgeat, Superiore, & Conſultoribus eius loci, vbi tunc erit, qui ipſi videbuntur adhibitis iudicare de cauſis ſufficientibus ad dimiſſionem: curabit tamen, ne ad hæc extrema, niſi quàm conſultiſſimè, & alijs tentatis remedijs veniatur.

43. Coadiutores formatos ſiue ſpirituales, ſiue temporales, & Profeſſos nullo modo dimittet.

44. Circa modum dimittendi obſeruet ea, quæ in ſecunda parte Conſtitutionum capite tertio dicuntur: & intelligat, an is qui dimittitur, aliquid Societati dederit, & ſi quid ei reddi oporteat, iuxta eiuſdem capitis declarationem. Scripta verò an ſecum aſportare debeat, conſideret ipſe diligenter.

45. Declaretur ijs qui dimittuntur, quod liberi maneant à votis ſimplicibus, ſi ea iuxta formulam Societatis conſuetam emiſerint.

46. Circa dimiſſos aut egreſſos è Societate, & poſtea reductos, vel ſponte redeuntes, obſeruentur ea quæ in Conſtitutionibus & Decretis dicuntur: & ſi admittantur, denuò examinentur & probentur, prout ipſi videbitur, ſi quis autem ſemel egreſſus erit, poterit quidem iterum admitti, ſed aduertatur, huiuſmodi homines raro idoneos ad inſtituti noſtri diſciplinam inueniri.

CAP. VI.

De LITERARVM STVDIIS.

47. IN Vniverſitatibus, & Collegiis, in quibus noſtri literas profitentur, idoneos, & eruditos Profeſſores pro ratione loci, & debiti conſtituat. Et ſi aliquis Lector extraordinarius adiiciendus videretur, Generalem conſultat:

48. Peculiari cura videat, num Lectiones in ſcholis noſtris, & ſcholaſticæ ixercitationes diligenter, aſſiduè, atque ordine habeantur: num Magiſtri, & Diſcipuli ſuum in Domino officium faciant: & ſi quid opus eſſe judicaverit, prouideat

provideat juxta ea, quæ in quarta parte Conſtitutionum,& Regulis habentur.

49. Ipſius prudentiæ relinquitur, quid hi, aut illi addiſcere debeant juxta ætatem & ingenium vniuſcujuſq; ad majorem gloriam Dei: eos autem quos non eſſe aptos ad ſtudia inueniet, ab illis remouere poterit.

50. In addiſcendis diſciplinis ordinem ſeruari faciat: efficietque, vt prius Scholaſtici in lingua Latina ſolidum jaciant fundamentum, quàm ad alia majora ſtudia tranſeant: curabit verò humaniorum literarum ſtudia magni fieri, & eorum, qui eas profitentur, peculiarem curam haberi: & ne in his Profeſſores idonei deſint, illorum ſeminaria & inſtituet, & conſeruabit.

51. Aliarum linguarum ſtudium valde commendatum habeat. Hebraicæ verò ijs tantum concedat, qui in Theologiæ facultate, mediocriter eruditi jam ſint, aut certè tam humiles, vt ſperandum merito ſit, hoc ſtudium ſine illorum detrimento vtile valdè futurum.

52. Deſignet aliquos, qui & probatæ virtutis in primis ſint, & ingenio polleant, vt abſolutis ſtudijs Philoſophiæ, & Theologiæ ad ea repetenda priuatum, & quietum ſtudium habeant & poſitiuæ, ac S. Scripturæ ſe dedant: quo etiam tempore in diſputationibus publicis rationem ſuorum ſtudiorum reddant; vt eas facultates privatim, vel publicè ad ſuam, vel aliorum vtilitatem profiteri poſſint.

53. Diligenter ſtudeat, vt Præceptores Philoſophiæ, cum magno delectu eos Ariſtotelis interpretes legant, qui contra Chriſtiana dogmata impiè ſcripſerunt, & ita Philoſophiam interpretentur, vt Theologiæ ſcholaſticæ, quam nobis commendant Conſtitutiones, ſubſeruire faciant.

54. Cum opinionum nouitas vel diuerſitas non modò finem ipſum, quem Societas ad Dei gloriam propoſitum habet, impedire poſſit, ſed etiam ipſum Societatis ſtatum maximè labefactare: neceſſe eſt ingeniorum licentiam in opinionibus vel introducendis vel ſectandis, omnibus certa aliqua lege coërcere. Quare diligentiſſimè curent Prouinciales juxta mentem Conſtitutionum ea exactè ab omnibus noſtris, & præcipuè à Profeſſoribus obſeruari, quæ in ratione ſtudiorum præcipiuntur.

55. Curet, vt ij, qui propenſum animum habent ad aliquam facultatem, in qua poſſunt inſignes euadere, in ea diutiùs verſentur, habita tamen ſpiritualis profectus ratione, & de talibus Generalem admoneat.

56. Qui propter ætatem provectiorem, aut alias cauſas in facultatibus Superioribus & Scholaſticis ſtudijs progreſſum facere non poſſunt, curabit, ne in illis tempus inſumant, ſed caſibus conſcentiæ diſcendis dent operam, ſintque ſemper aliqui ex noſtris, qui huic ſtudio diligenter incumbant, vt Societas copiam habere poſſit operariorum, qui confeſſionibus audiendis ſint idonei.

57. In ſingulis domibus, & Collegijs aliquem conſtituat, qui in caſibus conſcientiæ benè verſatus ſit, vt difficultatibus domi, & foris occurrentibus ſatisfacere poſſit.

58. Comœdias, & Tragœdias rariſſimè agi permittat, & non niſi Latinas, ac decentes, & priùs aut ipſe eas examinandas committat eas verò, atque alias id genus actiones in Eccleſia fieri omnino prohibeat.

59. Sub finem ſtudiorum Generalem de vniuſcujuſque talento admoneat, & quantum ſinguli profecerint, ei referat.

60. Curet, vt nullus ex noſtris librum aliquem ex vna in alteram linguam transferat, aut imprimat: abſque Præpoſiti generalis facultate.

De Promovendis ad Ordines, & Gradus LITERARIOS. CAP. VII.

61. Poteſt per ſe, vel per alios præſentare ex noſtris eos, quos idoneos juxta inſtructionem à Generali traditam cenſuerit, ad ordines Eccleſiaſticos recipiendos.

62. Quamvis in actibus Scholaſticorum communibus exercendi ſunt noſtri juxta Conſtitutiones: nullus tamen ad Philoſophiæ, vel Theologiæ gradus, etiamſi idoneus ſit, promoueatur ſine Præpoſiti Generalis facultate.

63. Cum noſtri de Generalis facultate in Vniuerſitatibus Societatis promouendi ſunt ad gradus literarios, ſi qua in re neceſſaria ad promotionem erit diſpenſandum (quod rariſſimè faciendum eſt, ne huiuſmodi gradus veniant in contemptum) vbi id fecerit, tam de perſona quàm cauſa diſpenſandi admoueat Generalem.

64. Et ſi Doctoratus, & Magiſterii gradus juxta Conſtitutiones prædicto modo noſtri accipere poſſunt, nomine tamen Doctoris, vel Magiſtri ratione gradus, inter ſe non vtantur.

De Promovendis in Profeſſos, & Coadjutores Formatos, ac Scholares. CAP. VIII.

65. Poteſt admittere poſt biennium ad vota ſimplicia Scholaſticorum approbatorum, & Coadjutorum non formatorum, quos in Domino idoneos judicauerit juxta Regulas & Conſtitutiones.

66. Curet autem, vt quam primùm aliquis biennium Novitiatus expleuerit (niſi iuſta de cauſa differendus videretur) peractis ijs,

quæ in examine habentur, hæc vota in ſacro antequam communicet, emittat coram aliquibus domeſticis tantum, non tamen inter eos, qui tunc fortè vota renouarent, etiamſi ea priùs ex devotione edidiſſet.

67. *Si quos, vt indifferentes admiſerit (quod rarò fieri debet) poteſt eos applicare ad gradum Coadjutorum, vel Scholaſticorum, ſicut magis in Domino conuenire judicabit. In hac verò claſſe indifferentium vltra tempus bienniȷ probationis nemo maneat.*

68. *Scholaſtici ſimulatque Superiorum arbitrio ſtudia abſoluerint, tertium probationis annum in Domibus Probationum, peragant: quòd ſi commodè fieri non poſſint in Domibus Profeſſorum, vel in Collegijs probari eos faciat juxta Regulas nouitiatus.*

69. *Finita viſitatione conſideret, qui ſint idonei in ſua Provincia, vt in Coadjutores formatos ſpirituales, vel temporales, aut in Profeſſos juxta Conſtitutiones, & inſtructionem à Generali traditam admitti poſſint, & ſecundum eandem accuratè Generalem informari curet.*

70. *Antequam admittat eos, qui cum Generalis facultate profeſſionem, vel vota Coadiutorum formatorum emiſſuri ſunt, ea ſeruari curet, quæ ab ipſis erunt facienda: ejuſmodi ſunt, diſpoſitio bonorum temporalium, ſi quæ adhuc habuerint, exercitia ſpiritualia, confeſſio generalis, & alia, quæ in Conſtitutionibus, & Decretis congregationum dicuntur, in profeſſione etiam & ijs votis emittendis ſeruetur, & ut publicè fiant, & in cæteris omnibus quæ conſtitutiones præſcribunt.*

71. *Qui profeſſionem fecerint, etiam trium votorum, emittant vota illa ſimplicia, quæ poſt profeſſionem emittenda ſunt, idque juxta formulam primæ congregationis, vt à tertia recognita eſt: & doctrinam Chriſtianam tam ipſi, quàm Coadjutores formati ſpirituales per quadraginta dies intra annum doceant.*

72. *Habeat librum, in quo eorum nomina ſcribantur, qui vota ſolemnia, vel ſimplicia poſt biennium in Domibus, vel Collegijs ſuæ prouinciæ emittunt, juxta ordinem Præpoſitis Domorum, & Rectoribus traditum.*

73. *Cum aliqui profeſſionem, vel vota Coadiutorum formatorum fecerint, exempla huiuſmodi votorum, & aliorum quinque, quæ profeſſi poſt emiſſam profeſſionem faciunt, nomine ipſorum ſubſcripta, ad Generalem quàm primùm tranſmittat.*

74. *Conſtituat iuxta Conſtitutiones, vt profeſſi, & Coadiutores ſpirituales formati ſuæ prouinciæ in Domibus Profeſſis, quantum fieri poteſt, commorentur.*

De Rebus COLLEGIORVM & DOMORVM. — CAP. IX.

75. *ÆDificia conſeruari, & ſi opus erit, inſtaurari curet: quòd ſi quæ ædificanda majoris momenti fuerint, vt eſſet Templum, dormitorium, vel aliquid hujuſmodi, niſi approbante Generali non fiant, ad quem pertinet formam, & modum noſtrorum ædificiorum præſcribere.*

76. *Redditus, & reliqua ſtabilia conſeruari curet, & an creſcant, vel minuantur, intelligat: ſi quis autē huiuſmodi bona augere vellet, vel aliquid donare, poterit id admittere: ſi tamen conditiones aliquæ exigerentur, non niſi approbante Generali, vllam admittat, & eodem modo, quæ dantur Domui profeſſæ accipere, & ſi quid ſtabile donatum fuerit, etiam vendere poterit: ſi tamen domui neceſſarium pretium non eſſet, & trecentorum ducatorum valorem excederet, conſulat Generalem, vt de eo juxta ipſius præſcriptum diſponat.*

77. *Cum lites, pro rebus præſertim temporalibus, diligenter noſtris fugiendæ ſint, non intendat quiſquam è noſtris omnino litem aliquam abſq; conſenſu Generalis, aut eius, cui expreſſè ſuas vices ad hanc rem ille commiſerit, niſi in re adeò neceſſaria, vt eius reſponſum expectari nequeat, de quo tamen poſtea ipſum admoneat. Quo circa nitatur Prouincialis primum rem compromiſſione componere. Noſtris autem ſi lis intendatur, curandum etiam diligenter, niſi de iure noſtro manifeſtè conſtaret, vt aliqua tranſactione vel concordia res tota componatur: id ſi commodè fieri non valeat, poterunt in judicio ſe defendere, cum Prouincialis poteſtatem habeat conſeruandi & defendendi res Collegiorum etiam in judicio, cum facultate alios ſubſtituendi, ſi id neceſſarium vel conveniens aliquando fuerit.*

78. *Intelligat, an exempla authentica contractuum maioris momenti, præſertim rerum perpetuarum ad Archiuium, quod eſt in vrbe penes Præpoſitum Generalem, miſſa ſint, aliqui mittenda curabit.*

79. *Videat computa inter Superiorem, & Procuratorem tranſacta, rationemque exigat accepti & expenſi, & reſolutionem vltimi ſui computi ſummatim ſcribi faciat, quam ipſe ſubſcribet in libro deſignato: in hoc autem ſcripto ſimul conſtet tam de ſumma accepti, & expenſi ab vltima viſitatione, quàm de eo, quod reſiduum fuerit, vel etiam ſi quid debiti maneat.*

80. *Viſitet bona ſtabilia extra domum, quæ ſine magno incommodo viſitari poſſint, vt videat, num qua inſtauratione, vel cultura egeant, & quid ad eorum conſeruationem opus ſit.*

81. *Si*

81. *Si Domus vel Collegia cum commoda fundatione offerentur, expendat, quid ad commune bonum ex ijs ſperetur, & an aliquæ conditiones exigantur, & an locus ſit ſalubris, & omnia ad Generalem referat, nihil interim certi promittendo.*

82. *Magnum æs alienum Collegia vel Domos conflare non ſinat ſi ſolvendo fore probabiliter non ſperet; habita ratione redditum, & eleemoſynarum, quæ ordinariè dari ſolent: nec in iis plures habitare permittat, quàm ali poſſint.*

83. *Quando contribuendum erit ad ſumptus communes Provinciæ ſtatuat ipſe quid cuique Collegio, vel Domui, ſeruata proportione debita, imponi debeat.*

84. *In veſtitus ratione tria obſervari faciat: Primum, vt honeſtus ille ſit: Alterum, vt ad vſum communem, & approbatum honeſtorum Sacerdotum ejus loci in quo viuitur accommodatus. Tertium, vt profeſſioni paupertatis non repugnet.*

85. *Habitationem officinas, veſtes & reliquam ſupellectilem, omnia deniq; diligenter inſpiciat: nec neceſſaria deeſſe, aut ſuperflua expendi permittat: & rerum mobilium inventarium conferri faciat cum inventario in præcedenti viſitatione, vel Prouinciali ſubſcripto. Obſeruet etiam quæ teneatur œconomiæ ratio.*

CAP. X.

De iis, qui Bonis ſuis *nondum ſe abdicarunt.*

86. NOn permittat noſtros abdicare ſe poſſeſſione bonorum „ ſuorum, niſi quos conſtantes, & ſtabiles „ in ſua vocatione cognouerit, atq; in ea re „ maturo ſemper conſilio procedat.

87. Non ſinat pactiones inire noſtros „ cum parentibus ſuis, & quibuſcunq; aliis „ de legitima parte, & aliis bonis ad ſe per„ tinentibus, niſi illi prius admoneantur, „ Societatem ipſam ad ea bona nullum jus „ habere, & Generalis de tota re prius in„ formetur.

„ 88. Cum quis ex noſtris eſt diſpoſitu„ rus de bonis ſuis in auxilium Societatis, „ admoneatur Generalis de eorum valore, „ & de animo relinquentis, & neceſſitate „ etiam Domorum, & Collegiorum Pro„ vinciæ, ſi in ea huiuſmodi bona ſint.

„ 89. Si aliqua bona applicabuntur So„ cietati cum facultate Generalis, magno„ pere curet Provincialis vt cum ædifica„ tione, & charitate, & non cum rigore „ exigantur, potiuſque per Procuratores „ externos, quàm per noſtros: expediet „ quoque, vt ex his eleemoſynæ aliquæ in „ pauperes ejus oppidi, vbi ſunt bona, di„ ſtribuantur: & ratio dati, & accepti ta„ lium bonorum ſcripto conſtet, vt ipſe „ aut ſuperior illius Domus, vel Collegii, „ cui applicata fuerunt, eam reddere poſſit „ ei qui à Generali fuerit deſignatus.

„ 90. Non ferat, noſtros quicquam pe„ tere à parentibus, cognatis, vel amicis: „ ſed omnia eis neceſſaria à Societate pro„ videantur: intelligatque etiam ſi quibuſ„ dam ad tempus proprietas bonorum „ temporalium permittitur vſum tamen „ eorum ad propriam vtilitatem nulli eſſe „ concedendum.

CAP. XI.

De Modo, *quo cum* Generali, *&* aliis Provinciis, *ac* externis *ſe* habere debeat.

91. OBedientem, reverentem, ac fidelem, ſe Præpoſito Gene„ rali exhibeat, & hac re ſubditis inprimis „ exemplum præbeat: idque potiſſimum „ curet, vt omnes de ſuis Superioribus be„ nè ſentiant, ejuſque peculiari devotione „ afficiantur.

„ 92. Perſpecta Generali eſſe cupiat „ omnia, quæ ad ſuam Provinciam perti„ nent, eaque per ſe, & Superiores Domo„ rum, & Collegiorum, & Conſultores ſuæ „ Provinciæ juxta formulam ſcribendi „ manifeſtari diligenter curet.

„ 93. Cogitet de communi bono So„ cietatis, illudque juvet, Congregationes „ Provinciales ſuo tempore juxta formu„ lam traditam cogat: ſi quis annotaverit „ circa Decreta & Conſtitutiones, vel „ quid aliud, quod Congregationem gene„ ralem expoſcat, Præpoſito Generali ſcri„ bat, vel Procuratori tertio quoque anno „ ad eundem venturo tradat.

„ 94. Si occaſio ſe obtulerit juvandi a„ lias Provincias, non deſit charitatis offi„ cio, & literarum communicatione juxta „ formulam ſcribendi, mutuam concor„ diam & charitatem foveat.

„ 95. Benevolos, & devotos conſer„ vet, curetque vt benefactoribus ſe gra„ tos noſtri exhibeant ſi qui autem adver„ ſantur Societati, ſtudeat, vt melius infor„ mati reconcilientur.

„ 96. Quæ eleemoſynę externis paüpe„ ribus, ſive ordinariæ, ſiue extraordinariæ „ dari debeant, ipſe Superioribus præſcri„ bet, auditis Conſultoribus, pro Collegii „ vel Domus facultate: Vbi verò habentur „ bona Eccleſiaſtica, eleemoſynas aliquas „ fieri providebit in locis præcipuè, vbi „ hujuſmodi redditus percipiuntur.

CAP. XII.

De communi ratione juvandi Proximos.

97. INtelligat, præſertim ſub finem ſtudiorum, qui ex noſtris, & „ quouſque, quibuſque rationibus domi, & „ foris externis ſe communicare debeant: „ quod tamen niſi probatis & in vocatio- „ ne ſtabilibus, diſcretis, & benè inſtructis, „ quique alios ædificare poſſint, conce- „ dendum erit.

„ 98. Conſideret, num Miſſæ celebren- „ tur, & Sacramenta alia miniſtrentur jux- „ ta uſum Romanæ Eccleſiæ: concionan- „ di etiam, & doctrinæ Chriſtianæ docẽdę „ motum obſeruet: curetque: vt in his o- „ mnibus noſtri vniformes ſint, & vt finem „ quem Societas intendit, aſſequantur. „ Præcipuè verò circa Concionatores in- „ vigilet, ut ſi quis ex iis ad ſuas ſe Regulas „ fortè non accommodaverit, à concio- „ nandi munere amoueatur, & in aliis „ Societatis noſtræ miniſteriis occupe- „ tur.

„ 99. Videat, num & domibus, in „ Collegiis Concionatores, & Confeſſa- „ rii ad ſua munera idonei ſint, & ſtatuat „ pro ratione inſtituti & loci, quàm fre- „ quenter domi, vel foris concionandum „ vel publicè legendum ſit, vel doctrina „ Chriſtiana tradenda: & tempore peſtis „ aliqui ab eo deſignentur, qui ſeparati ab „ aliis, proximis juvandis vacent.

„ 100. Det operam, vt Confeſſarii ma- „ turioris ſint ætatis quantum fieri poteſt, „ præſertim qui ad confeſſiones Mulie- „ rum audiendas mittuntur, curetque vt „ noſtri gratis, & privilegiis Apoſtolicis „ prudenter, & moderatè vtantur.

„ 101. In iis locis, in quibus ſimul Do- „ mus Profeſſorum, & Collegium fuerit, „ Societatis miniſteria in domo exercen- „ da curabit: In Collegiis verò ea; quæ „ ad ſtudia literarum, & auxilium ſpiritua- „ le Scholaſticorum pertinent, tractanda „ ſunt.

„ 102. Efficiet, vt in feſtis, quæ à noſtris „ præcipuè celebrari ſolent, ornatus no- „ ſtrarum Eccleſiarum ſit moderatus ac „ religioſus, & quoad fieri poteſt, ſine ni- „ mia diſtractione noſtrorum, & moleſtia „ externorum.

„ 103. Non permittat, vt cum Con- „ gregationibus externorum, quæ Con- „ fraternitates dicuntur, noſtri miſcean- „ tur, nec in Domibus vel Collegiis vlli „ earum coventus agantur, niſi qui ad fi- „ nem earundem Domorum & Collegio- „ rum in divino obſequio fient.

„ 104. Si examinandi miniſterium ab „ Ordinario injunctum effugere noſtri „ nulla ratione poſſint, quamvis de do- „ ctrinæ ſufficientia judicium ferre va- „ leant, illud tamen retineant, ne de „ admittendis vel non admittendis fe- „ rant, ſed illud omnino Prælatis relin- „ quatur.

CAP. XIII.

De Miſſionibus *&* Mutationibus Noſtrorum.

105. PRovincialis non abeat à ſua Provincia ſine Generalis, „ nec Præpoſitus, aut Rector à ſua Domo, „ vel Collegio, abſque Provincialis facul- „ tate, niſi locus eſſet vicinus, aut ſine „ graui incommodo Superioris reſponſum „ expectari non poſſet. Reliquorum verò „ mutationes intra Provinciam Prouincia- „ lis ipſe ne faciat ſine cauſa alicujus mo- „ menti.

„ 106. In mittendis operariis per Pro- „ vinciam extra Domos, & Collegia, vt in „ vinea Domini laborent, obſeruet, quæ in „ Conſtitutionibus, & Regulis miſſionum „ dicuntur: videat tamen, ne Domus, & „ Collegia neceſſariis Miniſtris deſtituan- „ tur.

„ 107. Quocunque mittat aliquem, „ eum per ſe, vel alium plenè inſtruat, & „ ordinariè in ſcriptis tam de modo pro- „ cedendi, quàm de mediis, quibus eum „ vti velit ad finem, quem in animo „ habet.

„ 108. Per crebram literarum com- „ municationem juxta formulam ſcriben- „ di totius ſucceſſus certior factus ex eo „ loco, vbi ipſe commoratur, conſilio & „ orationibus, & aliis rationibus eum „ juvabit, vt perſona, & negotium poſtula- „ verit.

„ 109. Optimi quique, & maturio- „ res ad proximos juvandos, quantum „ commode fieri poterit, mittantur: & „ ſi ei videbitur expedire, alicui Supe- „ riori vicinioris Domus, vel Collegii ſub- „ jiciantur.

„ 110. Cum mutari aliquem oporte- „ bit, animaduertat, vt ad eum revocan- „ dum, quoad fieri poterit, iis mediis vta- „ tur, vt ii, à quibus evocatur, potius bene- „ voli omnino maneant, quàm offenſi, vel „ malè affecti.

„ 111. Si miſſum à Superiore, vel à ſum- „ mo Pontifice minus vtiliter occupari vi- „ deret, Generalem admoneat.

„ 112. Extra Provinciam ſuam nemi- nem

„ nem mittat, nec etiam ad laborandum „ in vinea Domini, niſi negotii alicujus, „ aut peregrinationis cauſa, aut niſi ei conſtaret de Generalis voluntate, vel conueniret cum Provinciali illius Provinciæ, ad quam mittere aliquem voluerit: „ ad Provincias tamen extra Europam, & „ inter ipſaſmet, hæ tranſmutationes ſine „ facultate Generalis ne fiant.

„ 113. Poſt cognitam Generalis mortem Provincialis neminem ex iis, qui „ jus ſuffragii habent ex ſua Provincia in „ aliam mittat ante congregationem Provincialem, niſi cauſa ſit adeò vrgens, vt „ ipſe & major pars conſultorum ipſius exiſtimet eſſe mittendum.

„ 114. Cum peregrè erit noſtris proficiſcendum, aliquem, cui maximè confidat „ præficiet, cui toto itineris tempore cæteri tanquam Superiori in omnibus obediant.

„ 115. Ad retinendam religioſam diſciplinam, & paupertatis rationem, det „ operam, vt noſtri in profectionibus, quos „ ipſorum Superiores id præſtare poſſe judicaverint, in toto, vel in parte pedeſtri „ itinere vtantur & in equitando ſolius neceſſitatis, ſiue perſonæ, ſiue negotiorum „ ratio habeatur.

„ 116. Expenſas itinerum ſoluere ejus „ erit Provinciæ, aut Collegii, aut Domus, „ in cujus bonum & vtilitatem cedit profectio: quod ſi in ea re dubium eſſet, arbitrio ipſius auditis Conſultoribus ſtatuendum relinquitur: ſi aliquando tamen inter aliquos Provinciales non conveniret, recurrant ad Generalem.

„ 117. Quando quis ab vno loco ad „ alienum transfertur, Superior, ad quem „ talis mittitur, informandus eſt, quantum ad cognoſcendum, & juvandum „ eum ſit ſatis. Neminem autem ex vno in „ alium locum ire permittat, ſine literis „ patentibus.

CAP. XIV. *De* VISITATIONE.

118. *Singulis annis per ſe ipſum ſingula loca ſuæ Provinciæ viſitet, cùm hoc ſit valdè proprium ſui officii, & ibi diutiùs immoretur, vbi magis erit opus, præſertim in loco ad communicationem cum inferioribus & Generali Præpoſito magis commodo.*

119. *Si quando ob cauſas graviores viſitare omnia loca ſuæ Provinciæ ipſe non poſſit, re cum ſuis Conſultoribus collata, ad ea, quæ non poteſt, ſibi alium ſubſtituat. Quamvis omnino curandum ſit, vt Domos probationis & ſcholaſticorum ſeminaria peculiari cura, & per ſe viſitet.*

120. *Cùm ad Domum, vel Collegium aliquod peruenerit, Superiorem interroget, num aliquid vrgeat, cui ſtatim neceſſariò ſit remedium adhibendum: & Viſitationes præteritas petat, deinde omnes ſimul benignè alloquatur, eoſque ad renovationem in ſpiritu, & ſtudium perfectionis hortetur.*

121. *Incipiat Viſitationem à templo, cujus oſtio clauſo, videat, quomodo cuſtodiatur ſanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum: mox viſitet ſacrum infirmorum oleum, & ſanctorum reliquias, ex quibus nihil vlla ratione auferatur, altaria, ſedeſque Confeſſariorum atque alia, quæ tam in Templo, quàm in Sacriſtia ad diuinum cultum pertinent.*

122. *Poſtea ad viſitationem perſonarum accedat, & curet, vt omnibus beneuolum ſe exhibeat, ne alicujus mentem ſubeat ſuſpicio, quod ob ſiniſtras aliquas informationes minus hilarem vultum ipſis oſtendat.*

123. *Petat à Superiore, & conſequenter à Conſultoribus & aliquibus Patribus antiquioribus, vel præcipuis Officialibus, vt ea quæ ſciunt alicujus momenti de ſtatu Collegii, vel domus, aut de perſonis referant: quòd ſi judicaverit expedire, jubere poterit, vt informationes hujuſmodi, vel partem earum breuiter ſcribant, & ſibi tradant: ſcripta autem quæ ſecretum continent, clauſa ipſe diligentiſſimè ſeruet, caveatque ne minimo quidem indicio eos, qui ſibi aliquid referunt, prodat.*

124. *Hujuſmodi informationibus acceptis & conſideratis, percurrat cum Superiore catalogum perſonarum domus, vel Collegij, brevemque de ſingulis ab eo capiat informationem.*

125. *Deinde vocet ſigillatim omnes eo ordine qui ei magis convenire videbitur, & ſingulos ſeorſum juxta inſtructionem ſequenti capite poſitam memoriter potiùs, quàm ex ſcripto interroget, & quæ ad vertenda judicauerit, ſibi memoriæ cauſa ſcribat: quid verò à quoque interrogandum ſit, illius prudentiæ relinquitur.*

126. *Hortetur omnes ad veritatem ſincerè dicendam, ne ipſis imputetur, ſi morbi propter eorum ſilentium incogniti, & latentes curari non poſſint: admoneatque teneri eos ſervare ſub ſecreto quicquid cum eo, quod ſecretum requirit: tranſegerint licet à quouis alio, qui ipſo ſit inferior, de ea re interrogentur.*

127. *Non facilè credat; ſi quæ forſan contra alios, præſertim Superiores dicentur, ſed ea notet, & expendat, vt veritatem aſſequatur: Caveatque, ne dum ſubditos conſolari ſtudet, illi debiliores in obedientia, & reverentia erga ſuos immediatos Superiores reddantur.*

128. *Si quis diviſionis, aut diſſenſionis*

e 3 eo-

eorum, qui unà viuunt, inter ſe, vel cum ſuo capite auctor eſſe inveniretur, diligentiſſimè ab ea congregatione, velut peſtis, quæ eam poteſt inficere, ſi præſens remedium non adhibeatur, ſeparandus eſt.

129. *Viſitatio rerum, aut partium domus, juxta ea, quæ in præcedentibus Regulis, præſertim in 9. capite hujus officii dicta ſunt, fieri debet: in qua ſimul examinandæ ſunt Regulæ Officialium, qui ejuſmodi rerum curam habent: ſi quid autem non ſolùm informationem, ſed inſpectionem requirat, ipſe per ſe, aut ſocium id præſtabit.*

130. *Summarium Conſtitutionum, & Regulas communes coram Superiore, Conſultoribus, & Miniſtro examinabit, & ſi quas non obſervari intellexerit, conſideratis cauſis remedia adhibebit, vt obſervari poſſint. Regulas autem Miniſtri, Conſultorum, & Admonitoris, Concionatorum, & Sacerdotum, itemque præcipuorum Officialium poterit ſocio, aut alteri coram ſingulis eorum examinandas committere.*

131. *Provincialis integram rationem totius anteactæ vitæ, juxta Conſtitutiones ab aliis exigat, qui Societatem ingrediuntur: & ab eo tempore, quo ad ſtudia miſſi ſunt ab ijs, qui illis abſolutis ad tertium probationis annum peragendum mittuntur. Quod ſi id aliquando per ſe præſtare non poterit, ſubſtituat ad id ordinariè Superiorem Domus, vel Collegij. Singulis verò annis in quacunque Domo, vel Collegio ſuæ Provinciæ abſoluta rerum domeſticarum viſitatione, aut in ipſo viſitationis decurſu (ſi id opportunius in aliquibus fore judicaret) rationem conſcientiæ ab omnibus accipiat ab vltima, quam reddiderunt juxta modum inferius præſcriptum. Quòd ſi viſitatio circa renouationem votorum inciderit, (quam extra ſtatutum tempus ratione ſui aduentus in domum aliquam, vel Collegium, præſertim magnum, per vnum aut alterum menſem prætermittere, aut differre poterit) ipſe ad excipiendas confeſſiones generales noſtrorum, aliquos Patres probatos, & maturiores deſignabit: eoſque, qui ſibi confiteri volent, benignè audiet.*

132. *Poſtremum omnium viſitet Superiorem Domus, vel Collegij circa ea, quæ ad perſonam, & officium ejus attinent, iuxta officij eius Regulas, & ea, quæ ex acceptis informationibus collegerit.*

133. *Viſitatione cujuſque Domus, vel Collegij abſoluta, & rebus omnibus perſpectis, vt laboris ſui fructum capiat, denuò omnia, quæ accepit in viſitatione, conſideret, & ea, quæ majoris momenti ſunt, diligentiùs expendat: quid item clarum, quidque tantum probabile videatur, & de quibus Generalis conſulendus eſt, & quæ cum ſolo Superiore Domus, vel Collegij, quæ etiam cum Conſultoribus, & quæ cum alijs particularibus ſint tranſigenda, diligenter diſcernat.*

134. *Quæ ad gubernationem ſpectantia ipſi ordinanda videbuntur hæc vel illa ijs etiam expendenda tradat, quos de vnaquaque re melius judicare poſſe confidat. Et antequam vltimam executionis manum rebus imponat, omnia in orationibus, & Miſſarum ſacrificijs Deo commendet, vt juxta ipſius divinum beneplacitum dirigantur.*

135. *Poſtquam autem apud ſe omnia conſtituerit ex præteritæ viſitationis memoriali, vbi rerum quæ temporariæ ſunt, ordinationes ſcribuntur, eas quæ executioni mandatæ fuerint, expungat. In libro verò, in qua non niſi majoris momenti ordinationes ſcribendæ erunt, ipſe ea tantùm ſcribet, ſuaque manu ſubſcribet, quæ cum Generali communicaverit, & ab ipſo fuerint approbata.*

Inſtructio de iis, quæ in VISITATIONE *interroganda ſunt.* CAP. XV.

Quæ ad GVBERNATIONEM *pertinent à* SVPERIORIBVS, & CONSVLTORIBVS, & aliis, *quibus videbitur, petenda.*

1. INterroget, ſi quid gravius in ea Domo, vel Collegio accidiſſe extra confeſſionem intellexerit, & quod remedium ſit adhibitum.

2. Quomodo ſerventur Regulæ, quę ad Novitios pertinent.

3. An aliqui, præſertim pueri, aut Mulieres ad vota emittenda inducantur, vel ad conſilia alia obſervanda indiſcretè trahantur.

4. An aliquis domi nimis affectus videatur ad conſanguineos, vel ad eorum ſubventionem teneatur.

5. De numero, & ſufficientia Confeſſariorum, & de frequentia, & fructu confitentium.

6. Quomodo literarum ſtudia vigeant, & quàm exactè ſerventur, quæ de opinionum novitate & diverſitate ſtatuta ſunt. Et an aliqui videantur finitis jam ſtudiis educendi è Collegiis.

7. An infirmi, hoſpitalia, carceres, & triremes (vbi eſſent) viſitentur, & adjuventur à noſtris.

8. Ex quibus operibus piis juxta noſtrum inſtitutum, major fructus percipiatur.

9. De cura in tradendis ſpiritualibus

„ bus exercitiis, & quam exactè illa fiant.
„ Et de vigilantia in puerorum ac rudium
„ in doctrina Chriſtiana inſtitutione.
„ 10. De modo converſandi juxta ra-
„ tionem,& finem noſtri inſtituti.
„ 11. De Miſſionibus & earum fructu,
„ & modo procedendi eorum,qui mittun-
„ tur.
„ 12. An aliqui prætextu valetudinis
„ juvandæ à ſpiritus perfectione degene-
„ rent , & à laboribus noſtri inſtituti ab-
„ horreant,atque ad otium aſpirent.
„ 13. An erga noſtros infirmos,& ho-
„ ſpites debita Societatis charitas, & cura
„ exerceatur.
„ 14. An aliqua ambitionis & proprie-
„ tatis indicia in aliquo appareant.
„ 15. Quæ eleemoſynæ externis pau-
„ peribus dentur.

Quæ ab omnibus peti poſſunt.

16. QVomodo valeat corpore, & viribus , & quomodo ei
„ conveniat ratio victus,veſtitus,cubiculi,
„ & exercitationis corporalis,qua vtitur.
„ 17. Si quid dubitationis,aut difficul-
„ tatis , ſi quid etiam ad ſuam conſolatio-
„ nem, inſtructionem , aut profectum fore
„ putat,confidenter proponat.
„ 18. Quod ad alios attinet, interro-
„ getur , quomodo tractetur à ſuis Supe-
„ rioribus , & quid ſentiat de illis, tam de
„ perſonis , quàm de officiis eorum.
„ 19. An aliquis Superior impedierit
„ libertatem ſubditorum ſcribendi ad Su-
„ periores mediatos , aut quouis modo ſi-
„ gnificauerit,ſibi non placere,vt noſtri de
„ ipſo , aut ejus gubernatione , ad eoſdem
„ ſcribant.
„ 20. An noverit extra confeſſionem
„ aliquid de quauis perſona , quod non ei
„ probetur, vt de inobedientia,murmura-
„ tione,conſpirationibus,pręſertim contra
„ Superiores , & ſi quid parum honeſtum,
„ & incautum in familiaritate nimia cum
„ aliqua perſona accidiſſet , vel contra de
„ diſſenſione.
„ 21. Quomodo ſeruentur Domi Con-
„ ſtitutiones,Decreta,Regulæ,communis
„ ordo, & ordinationes, quæ à Præpoſito
„ Generali, & aliis Superioribus emanant.
„ 22. Quomodo exerceantur Mini-
„ ſteria Societatis erga externos,quod ad
„ modum,& fructum attinet.
„ 23. Quis ſit profectus noſtrorum in
„ rebus ſpiritualibus , & quod omnium
„ in ſolidis virtutibus acquirendis ſtu-
„ dium.
„ 24. Si de iis etiam, quę pertinent ad
„ alias Domus,& Collegia totius Provin-
„ cię aliquid habet,quod alicujus momen-
„ ti videatur,liberè proponat.

Pro SCHOLASTICIS *addatur.*

25. QVid ingenii , memoriæ, vi-rium, & propenſionis ad li-
„ teras in ſe experiatur.
„ 26. An occupatione exteriore , vel
„ ſtudiis removeatur, vel diſtrahatur à re-
„ bus ſpiritualibus.
„ 27. An habeat libros neceſſarios , &
„ an ſcribat,legat,diſputet.
„ 28. De ſuo profectu in literis quid
„ ſentiat.
„ 29. An omnia experimenta Socie-
„ tatis fecerit, & quo fructu.

Pro iis , qui in Probatione *ver-ſantur.*

30. AN firmus ſit in propoſito vi-vendi,& moriendi in Socie-
„ tate.
„ 31. An ſit indifferens ad quemlibet
„ gradum,Miniſteria,& exercitia Societa-
„ tis,provt obedientia conſtituerit.
„ 32. An exercitia ſpiritualia , vel ali-
„ qua alia experimenta fecerit , & in qui-
„ bus plus profecerit , & alia , ſi videbitur,
„ ex Examine.

Modus accipiendæ rationis Con-ſcientiæ.

QVod in ſummario Conſtitutionum, præſcribitur de manifeſtanda conſcientia, id magni momenti ad Dei gloriam & Societatis noſtræ bonum Pater noſter ſanctæ memoriæ Ignatius exiſtimauit : quare , vt omni diligentia & animi ſinceritate ſeruetur : Provinciali curandum erit. Et cum quiſque dixerit , quæ dicere voluerit, juxta inſtructionem datam , poterit Provincialis , ſi qua exiſtimauerit amplius interroganda , id etiam facere : quamvis , quæ hominem pudore multum afficerent , ea extra confeſſionem interroganda non eſſent. Nec à ſingulis ſingula petet , ſed prudenter & circumſpectè pro ratione perſonarum. Denique eam ſuauitatem teneat , vt illa omnia non tanquam judex exigere,ſed vt benignus parens ob ſubditi conſolationem cognoſcere velle videatur.

REGVLÆ

238 19

REGVLÆ PRÆPOSITI DOMVS PROFESSÆ.

De iis,

QVÆ AD EIVS PERSONAM, ET TOTIVS DOMVS adminiſtrationem pertinent ; *Quæ pluribus* Capitibus *continentur.*

CAP. I. OMni ſtudio enitatur, vt talis ſit, qualis optatur Rector in noſtris conſti-„tutionibus, atque eò magis, quod illis „præſit, quos viros ſpirituales; & perfe-„ctionis ſtudioſos eſſe oportet.

„ 2. Primam officii ſui curam in eo „poſitam eſſe intelligat, vt oratione, & „ſanctis deſideriis totam domum velut „humeris ſuis, ſuſtineat, & quæcunque in „iis, quibus præeſt, ad ipſorum, aliorumq; „ædificationem, juxta inſtituti noſtri ra-„tionem, optare debet, prius in ſeipſo pre-„ſtare ſtudeat.

„ 3. Communes Regulas ipſe ſeruet, „& particularia in cibo, indumentis & a-„liarum rerum vſu quantum fieri po-„teſt, vitet: familiaritate, atque indul-„gentia cum quibuſdam, alios ne offen-„dat.

„ 4. Intra annum, poſtquam officium „Præpoſiti prima vice injerit, quadragin-„ta diebus Chriſtianam doctrinam eo „modo, quo in ſecunda Congregatione „de Rectore expoſitum eſt, legat, aut „doceat: ſed ex cauſa per alium id „munus cum facultute Provincialis obi-„re poterit.

„ 5. Conſuetudines receptas, & à Ge-„nerali, vel Prouinciali approbatas ſer-„vet, ac ſeruari faciat: ſi tamen aliqua alia „à Præcedenti Præpoſito inducta fuerit, „non mutet inconſulto Provinciali: ipſe „verò, niſi ſuo Superiore approbante, nul-„lam introducat.

„ 6. Eos, qui domeſtica obeunt Mini-„ſteria [exceptis quibuſdam, quorum ele-„ctio ad Provincialem pertinet] pruden-„ter conſtituat, ſuas cuique Regulas tra-„dat, aliquando viſitet, & prout in Domi-„no conuenire judicabit, vel in eiſdem „Miniſteriis detineat, vel ab eis remo-„ueat. Quia verò officia quædam, vt benè „fiant, experientiam requirunt, qui ad ea „idonei inueniuntur, non facilè mutari „debebunt.

„ 7. Vt proſpicere Officialibus de ſub-„ſidio, ſi neceſſarium id fuerit, ne labore „graventur, debebit: ita cum tempus va-„cuum illis fuerit, vt illud Vtiliter impen-„dant divino ſeruitio, curabit.

„ 8. Et ſi poteſtatem habet deſignandi „Confeſſarios ſuis ſubditis, ordinarium „tamen Confeſſarium Domus non con-„feſſarios ſuis ſubditis, ordinarium tamen „Confeſſarium Domus non conſtituet ſi-„ne approbatione Provincialis.

„ 9. Quamvis in virtute obedientiæ „jubere poſſit, non niſi rariſſimè, & ex „gravi ac vrgenti cauſa id faciat.

„ 10. Ordinarias tantum pœnitentias „imponat, quales ſunt parva menſa, publi-„ca reprehenſio, concluſio in circulo, e-„dere ſub menſa, oſculari aliorum pedes, „orare in refectorio, dicere culpam ſuam, „ſubtractio cibi vſq; ad panem, & aquam, „ſi res poſtulaverit, diſciplina publica in „refectorio, & alia exercitia humilia, & „domeſtica.

„ 11. Sicut ad Præpoſitum pertinet di-„ſpenſare in Regulis, & Conſtitutionibus, „& decretis Congregationum genera-„lium cum particularibus, quando neceſ-„ſe erit: ſic & cum diſpenſauerit in rebus „majoris momenti, quæ videntur vrgere, „& in quibus ſine graui incommodo Pro-„vincials reſponſum expectari non po-„teſt, cum primò quoque tempore de „hujuſmodi diſpenſatione, ac ejus cauſa „admonere.

„ 12. Nomina eorum, qui vota ſolem-nia,

„mnia, vel ſimplicia emiſerunt, in libro „ad hoc parato notentur, in Profeſſis „quidem, & Coadjutoribus formatis cum „nominibus admittendum, in reliquis verò poſt biennium cum nominibus cele„brantium, adnotato loco, & tempore, „juxta Conſtitutiones.

13. Quas habeat facultates partim ex „ijs, quæ ipſi in his Regulis conceduntur, partim ex compendio facultatum „Societatis intelligat, ut in ijs, quas „non habet, ſciat ad Superiorem re„currere.

De ijs, quæ PRÆPOSITVM *ad bonam Adminiſtrationem. juvabunt.*

Cap. II.

14. *Sit ſolicitus, ne Miniſter, & reliqui Officiales ſuo deſint officio, omiſſis alijs, quæ poſſent impedire.*

15. *Singulis vel ſaltem alternis hebdomadis cum ſuis Conſultoribus conveniat, (niſi pro re nata aliquid extraordinarie eſſet conſultandum) deque rebus majoris momenti, quæ pro temporum, & negotiorum varietate occurrunt, cum illis agat: quanquam ijs auditis, penes ipſum erit de ſingulis ſtatuendi facultas.*

16. *Conſultores, aliosque omnes, cum ei aliquid proponunt: libenter, & benignè excipiat, & præcipuè eum, cui Monitoris officium commiſſum eſt: efficiatque, ut in ſua Domo, quæ in formula ſcribendi præſcripta ſunt, ſerventur.*

17. *Habeat librum, in quo ſcribantur viſitationes Domus à Generali approbatæ: in quo etiam ordinationes aliæ alicujus momenti, quæ à Generali mittuntur: & quæ perpetuæ fuerint, ab ijs, quæ temporariæ ſunt, ſeparatim notentur: alia verò, quæ viſitator, & Provincialis præſcripſerint: in alio libro ſcribantur.*

18. *Inſtitutum Societatis cognoſcat ex lectione literarum Apoſtolicarum, Conſtitutionum, Decretorum generalium Congregationum: magis autem particularia ex lectione Regularum tam communionum, quàm officij ſui, & aliorum, qui ſub ipſius cura fuit, ac Provincialis, & compendij facultatum Societatis, atque ex obſervatione conſuetudinum receptarum, ac demum ex recurſu ad Superiorem in ijs, de quibus dubitabit.*

19. *Libellum habeat, in quem referat quæcunque ſibi ad bonum Domum ſtatum ſubindè occurrent, ne memoria excidant, præcipuè illa, de quibus ad Generalem, vel Provincialem ſcribendum putat.*

20. *Pro occurrentibus neceſſitatibus communibus, & privatis, Miſſas, & orationes ſuorum (moderatè tamen) juxta conſuetudinem Societatis applicare poterit.*

De Cura *Noſtrorum* in Spiritu.

21. *Curet, ut unicuique in ſuo officio integram obedientiam cæteri præſtent, & officiales Miniſtro, & ſibi etiam omnes: ſtudeatque eiſdem exemplo obedientiæ praire, quem ipſe ſuis Superioribus, quos Chriſti loco habet, præſtare debet.* Cap. III.

22. *Det operam, ut Conſtitutiones, & Regulæ obſerventur: omnibus domeſticis cum omni ſolicitudine invigilet; eoſdemque ab iis, quæ nocere poſſint domi: & foris defendat, cum præveniendo, tum etiam, ſi quid mali acciderit: remedium adhibendo.*

23. *Efficiat, ut ſibi, vel alijs ab ipſo deputatis ſtatis temporibus ratio conſcientiæ reddatur, juxta modum, qui in officio Provincialis præſcribitur, & inſtructionem reddendam conſcientiæ rationem, à Profeſſis quidem, & Coadiutoribus formatis ſemel in anno, ab alijs verò bis: & aliquos præterea maturiores Patres aſſignet, qui eorum confeſſiones generales excipiant, niſi Provincialis tunc adſit.*

24. *Meminerit, ut Scholaſtici, ſi qui erunt, & Coadiutores non formati, bis ſingulis annis circa feſta circumciſionis Domini noſtri, & Apoſtolorum Petri & Pauli vota ſua renovent, præmiſſis ijs, que fieri ſolent.*

25. *Singulis, vel alternis diebus Veneris exhortationem noſtris vel ipſe faciat, vel aliquis alius, qui rationem noſtri inſtituti benè teneat, in qua agatur de obſervatione Conſtitutionum, & Regularum, de fraterna charitate, humilitate, patientia, mortificatione, & alijs virtutibus, præſertim de obedientia: tametſi exhortationis loco ſpiritualis collatio eiſdem de rebus aliquando haberi poteſt.*

26. *Crebrò, & magna charitatis ſignificatione alloquatur ſubditos, eorumque neceſſitatibus non corporis tantum, ſed multò etiam magis animæ, paterno affectu proſpiciat. Si quem verò intelligat aliqua tentatione pulſari, præſertim gravi, ejus peculiarem curam & ſolicitudinem non ſolùm per ſe, ſed etiam, ſi neceſſe fuerit, per alios gerat: nec remedium longiùs differendo, difficiliorem morbi curationem reddat.*

27. *In correctionibus, & pœnitentijs injungendis rationem habebit diſpoſitionis perſonarum, & ædificationis univerſalis, & particularis earum, ad gloriam Dei.*

28. *Niſi prudentia rebus particularibus adhibita*

adhibita aliter procedendum dictaverit, illud in correctionibus obſervet, ut ij, qui peccant, primò in charitate, & dulcedine admoneantur: ſecundò in charitate quidem, ſed eo tamen modo, ut eis confuſio, & rubor inijciatur: tertiò amori, ea quæ timorem incutiant, ſi opus erit, adijciantur.

29. *De publicis defectibus, publica debet eſſe pœnitentia, ijs tantum, quæ ad omnium ædificationem faciunt, declaratis.*

30. *Poterit mittere interdum aliquem ex ſuis, ut oſtiatim petat eleemoſynam, aut ut inſerviat hoſpitali, aut comitetur emptorem, aut in plateis concionetur, Chriſtianamve doctrinam doceat, prout magis in Domino expedire videbitur, habita ratione ædificatione & ſpiritualis utilitatis noſtrorum.*

31. *Delegare poterit Confeſſario, vel alijs vices ſuas, ut eas pœnitentias approbent vel improbent, quas ad majores ſui ſpiritus profectum, aſſumere quiſque volet. Et, ut noſtris, qui Sacerdotes non ſunt, facultatem dare poſſint frequentius quàm octavo quoque die communicandi, quos ea ratione magis in ſpiritu juvari in Domino judicaverint.*

32. *In danda facultate jejunandi, ſicut & in alijs pœnitentijs concedendis, videat, ne menſuram rectæ rationis excedat: detque operam, ut omnes intelligant, ad ſingularitatem non pertinere, ſi quis jejunet alijs non jejunantibus, dummodo ordinaria conſuetudo jejunandi, quæ juxta Conſtitutiones non ſit non introducatur.*

33. *Vnio, & conformitas mutua diligentiſſimè curanda eſt, nec ferenda inter ullos domeſticorum perturbatio, vel ira mutua: ſi quid autem hujuſmodi accideret, curet, ut ſtatim cum ſatisfactione debita in gratiam invicem redeant.*

34. *Tam ipſe, quàm omnes alij Sacerdotes, qui ei videbuntur, juxta Conſtitutiones, aliquando intra annum officium, vel officia eorum, qui domi inſerviunt, ad tempus aliquod obibunt.*

35. *Videat ſcripta, & literas omnes, quæ ſcribuntur ad domeſticos, & quas ipſi alijs ſcribunt, aut aliquem virum fidelem, & qui donum diſcretionis habeat, domi conſtituat, qui eas lectas reddat, aut non reddat, prout in Domino magis expedire judicabit, ſibique referat, ſi quid invenerit, quod tanti momenti ſit, ut de eo Superior monendus videatur. Res autem vanas, aut quæ alia ratione offendere poſſint, neminem ſcribere permittat: nec ſigillum quenquam habere ſinat ſine Provincialis facultate.*

36. *Non ſint domi arma, nec inſtrumenta muſica, nec libri laſcivi, aut vani, nec novæ ullæ recreationes introducantur.*

De Auxilio Animarum.

37. *Meminerit hoc pertinere ad ſcopum totius Societatis, ut ad animarum ſalutem, & perfectionem cum divina gratia promovendam incumbat, & noſtri inſtituti puritatem in Domibus profeſſis præcipuè eluceſcere debere, quæ non tam circa media ad hunc finem præparanda (quemadmodum Collegia) quàm circa finem ipſum & uſum mediorum ad eum conferentium verſantur.* Cap. IV.

38. *Videat, an noſtri zelum habeant animarum, & an ſtrenuè, ac diligenter earum ſalutem procurent, ut ij ſolent, quos ſanctus Dei amor impellit, nec ſolùm immoderatos pro ratione virium labores ſuſcipi non ſinat, ſed multo etiam minus in proximis juvandis negligentiam coleret.*

39. *Proponatur populo aſſiduè in Eccleſia verbum Dei in prædicationibus, & ſacræ Scripturæ vel doctrinæ Chriſtianæ lectionibus, quod etiam in alijs Eccleſijs, plateis, & locis præſtari poteſt, quando ad majorem Dei gloriam conferre videbitur: nominatim verò puerorum, ac rudium perſonarum in Chriſtianiſmo inſtitutionem tanquam proprium noſtræ vocationis Miniſterium valdè commendatum habeat: intelligatque Chriſtianam doctrinam canendo doceri poſſe, ubi ad majorem ædificationem id fore obſervabitur. Modus autem ſive id canendo, ſive ſecus fiat, pro locorum ratione ad ædificationem & majorem utilitatem exigatur.*

40. *Procuret diligenter nec deſint deſignati Confeſſarij, qui domi in adminiſtratione Sacramentarum confeſſionis & communionis cum fructu exerceantur: quique extra domum ægrotorum confeſſiones audire, morientibus opem ferre, & eos, qui in carceribus, & hoſpitibus inveniuntur, viſitare, & conſolari poſſint, & reliquis pietatis operibus, quæ in literis Apoſtolicis inſtituti noſtri, & conſtitutionibus proponuntur, incumbere: ſed hæc omnia ipſe juxta ordinem à Provinciali præſcriptum exequatur, qui pro ratione loci, & copia noſtrorum metietur, quantum in hujuſmodi rebus opera ſit ponendum.*

41. *Curet, ut noſtri in ſpiritualibus exercitijs tradendis accuratè exerceantur, poſtquam ea in ſe fuerint experti: nullus tamen deberet ea tradere, niſi prudentia, ac rerum ſpiritualium uſu ſatis probatus eſſet.*

42. *Si operariorum copia ſuppetet, poterit ſuos mittere ad alia loca vicina habito conſenſu Provincialis, ne ſimilibus operibus charitatis functi, domum, conſtituto tempore redeant.*

43. *Non permittat eodem tempore omnes Sacerdotes abeſſe, ſed ſemper domi, aut in Eccleſia aliqui maneant, qui occurrentibus neceſſitatibus proximorum ſatisfacere poſſint.*

44. *Cum quis prædicationi, lectioni ſacræ, aut confeſſionibus audiendis vocat, provideat, ne ſtudij tempus, aliave neceſſaria illi deſint.*

45. *Si quis ad Sacros ordines promovendus, aut in Confeſſarium, vel concionatorem eſſe eligendus videbitur, Provincialem admoneat.*

46. *Si quem ex ijs, qui in Eccleſia noſtra aſſiduè ad Sacramenta accedunt, intelligeret vitæ ſuæ exemplo alios offendere, quantum in ipſo eſt, remedium per confeſſarium, vel aliquem alium convenienti ratione adhibere curet.*

47. *Non permittat, ut noſtri curam Mulierum religioſarum, & aliarum quarumcunque ſuſcipiant, ut ordinariè illarum confeſſiones audiant vel ipſas regant: quamvis nihil repugnet aliquando apud eas concionari, aut ſemel unius Monaſterij confeſſiones ſpeciales ob cauſas audire, quod tamen non fiet, niſi poſtulent ij, qui eis præſunt.*

48. *Et ſi proprium Præpoſiti officium eſt, Domum ſibi commiſſam diligenter, ac fideliter gubernare, neque is propter aliud quidquam huic muneri deeſſe debet: ſi quando tamen per officij ſui occupationes licebit, & concionari, & confeſſiones audire, & alia Societatis miniſteria exercere poterit, ac debebit.*

De Ordine Domeſtico.

Cap. V.

49. *Quotidiè poſt orationem matutinam fiat ſacrum, cui interſint omnes, qui Sacerdotes non ſunt: niſi aliquibus propter peculiares cauſas aliud tempus ad ſacrum audiendum conceſſum ſit.*

50. *Tempore orationi, & examini aſſignato, ſi aliquis, qui obſervet, num omnes ijs vacent, quod & Miniſter ipſe aliquando faciat, & Præpoſitus huic rei diligenter invigilet.*

51. *Syndicum domi conſtituat, ubi Miniſtri aut Subminiſtri opera ad id non vtetur, cujus officium erit obſervare in omnibus quod ad honeſtatem, & decentiam externam pertinet, Eccleſiam, & domum in locis publicis perluſtrando, & ſi quid, quod non conveniat, annotaverit, Superiori referendo.*

52. *A poſteriore prandij ſigno ad cœnam, octo ut minimum horæ interſint: aliquid verò ampliùs uſque ad refectiunculam veſpertinam diebus Veneris, & jejuniorum, juxta morem Regionis, à tempore autem, quo ſe noſtri cubitum receperunt uſque ad ſignum, quo excitantur, ſeptem.*

53. *Benedictio, & gratiarum actio in refectorio juxta uſum breviarij Romani in prima menſa fiant: in ſecunda verò & privata, teneri poſſunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, quæ à ſingulis ſubmiſſe, & ſtando fieri debent.*

54. *In menſa Sacerdotes præcedant alios ad eum gradum non promotos: ſed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non ſunt, ullus ordo conſtituatur.*

55. *Si aliqua de cauſa Præpoſitus primæ menſæ adeſſe non poterit, curet, ut Miniſter adſit.*

56. *A prandio & à cœna hora una: diebus autem Veneris poſt collationem veſpertinam dimidia recreationi religioſè impendantur, idque in uno loco, ſi commodè fieri poterit: ſed neque extra hujuſmodi horas labores nimium continuari, ſine aliqua convenienti relaxatione, ſinat.*

57. *Conferentiæ caſuum conſcientiæ bis ſingulis hebdomadis habeantur, quibus Sacerdotes omnes, qui commodè poterunt, intereſſe debent: Præſide docto aliquo, qui ea, de quibus agetur, luculentiùs explicare, ac definire poſſit.*

De ijs, quæ pertinent ad Res Temporales.

58. MAgno, & conſtanti animo ſperet à divina bonitate ſuæ Domui ſubſidia temporalia adijcienda, ſi „ & noſtri ad quærendum Dei Regnum „ ſibi, & proximis ſeriò incumbant, & „ ipſe ratione indigentiæ, inſtituti no- „ ſtri integritatem violari numquam per- „ mittat. Cap. VI.

59. Habeat procuratorem, qui eleemoſynas petat, cui alios ad eam rem „ ſubſtituere poterit, ſi neceſſarium judi- „ cabit, ita tamen, ut quam pauciſſimi in „ mendicando occupentur.

60. Singulis menſibus à Procuratore „ rationem accepti, & expenſi præſente „ Miniſtro exigat, ut totius Domus ad- „ miniſtrationis ratio ipſi conſtet, eamq; „ reddere poſſit cui, & quando per Supe- „ riorem conſtituetur: caveat autem, ne „ Dominus alieno ære gravetur.

61. In ijs, quæ ad rationem victus, &

 aliarum

„ aliarum rerum vitæ neceſſarium,aut con-
„ venientium ſpectant, quamvis curandum „ eſt, ut communis illa ſit, & valetudini „ noſtrorum accomodata : habenda ta- „ men ſemper eſt ratio humilitatis, pau- „ pertatis, ac ſpiritualibus ædificationis in „ Domino.

62. Vt curare debet, ne ij, qui in „ vinea Domini magno cum proximorum „ fructu ſe exercent, neceſſario ſubſidio „ privati majora bona relinquere cogan- „ tur, neve morbo, aut ætate debiles mi- „ niſterio fraternæ charitatis deſtituan- „ tur : ita ijs, qui neutra ratione alio- „ rum indigent opera, adjutores aſſignare „ non debet.

63. Ægrotorum verò cura habeatur „ magna, & obſervetur diligenter tam in „ victus ratione, quàm in cæteris quod „ Medicus præſcripſerit.

64. Si cui particulari quidpiam ab „ externo aliquo mittatur, id in com- „ munem uſum accipiatur, ac diſpenſetur.

65. Caveat, ne Domus ipſa, aliquisve „ Profeſſorum, aut Coadjutorum redditi- „ bus Collegiorum, præterquam in rebus „ minimis utatur.

66. Si quid ſtabile donatum, legatum- „ ve Domui fuerit, Provincialem admo- „ neat, ut quam primùm vendatur, & „ pretium in uſus neceſſarios juxta il- „ lius judicium expendatur : temporis ta- „ men opportunitas ad vendendum non „ excludenda.

67. Lites forenſes fugiat, nec ul- „ lam inconſulto Provinciali intentet, nec „ intentæ reſpondeat, niſi cogatur.

68. Si bona alicujus ex noſtris diſtri- „ buenda eſſent, ſi ineundi contractus, ſi „ fabrica alicujus momenti, & expenſæ „ extraordinariæ faciendæ, aut ſi bona „ offerantur cum aliqua obligatione, rem „ ad Provincialem deferat.

69. Depoſitum pecuniæ nullum pror- „ ſus admittat: aliarum verò rerum non „ niſi cautiſſimè, dummodo ſint eorum, quibus multum debeamus, aut alioqui id „ officij ſine magna offenſione, denegari „ non poſſit.

70. Neminem ex noſtris in cauſis ci- „ vilibus, nedum criminalibus examinari „ (niſi, qui ad peccatum obligare poteſt, „ compelleret) permittat abſque licentia, „ quam minimè dabit, niſi in cauſis, quæ „ ad Religionem Catholicam pertinent, „ aut alioqui piæ ſint, & ita uni fa- „ veant, ut non in alterius detrimentum „ cedant.

71. Nullum domi jumentum equi- „ tandi cauſa ad uſum alicujus de ipſa „ Societate ordinariè habeatur, niſi aut „ propter continenter infirmam alicujus „ valetudinem, aut propter publica nego- „ tia, id neceſſarium, & urgens iudicaret „ Generalis.

De Communicatione cum Externis *&* *Gratitudine erga* Fundatores *&* Benefactores.

72. MVlieres inviſere, aut ad eas ſcribere, niſi in neceſſitate, „ aut cum ſpe magni fructus, noſtros non „ ſinat, nec hoc quidem permittat, ni- „ ſi viris valdè probatis, & prudenti- „ bus. Cap. VII.

73. Non permittat fœminas domum „ noſtram ingredi.

74. Curet, ne primarios viros in- „ viſere noſtri conſueſcant, niſi ſancto ſtu- „ dio piorum operum ducerentur, vel „ quando intima benevolentia in Domi- „ no conjuncti eſſent.

75. Non ſinat offerri munuſcula, quæ „ Magnatibus ad res majores obtinendas „ offerri ſolent.

76. Non permittat, ut noſtri cibum „ capiant apud externos : aut ab eis, cùm „ ægrotant, viſitentur, niſi cauſa non le- „ vis momenti ad id concedendum move- „ ret, quam eandem eſſe oportebit : ſi „ quando externus aliquis, ad menſam „ præſertim refectorij, invitandus vide- „ retur.

77. Amicos conſervare, & eos, qui „ malè erga nos affecti ſunt, præcipuè ſi „ homines ſint non vulgaris auctoritatis, „ orationibus & rationibus convenienti- „ bus in amicitiam revocare, aut ſaltem „ ne adverſarij ſint efficere ſtudeat.

78. Obſervet, quæ erga Fundatores, „ & Benefactores, tam vivos, quàm mor- „ tuos obſervanda ſunt, eiſque gratitudi- „ nem exhibeat, & ſi quam aliam obli- „ gationem habet ei ſatisfieri curet.

De ijs qui admitti petunt, ad Domum *divertunt, aut* foras *mittuntur.*

79. IN Societatem neminem admittat, niſi è Generali, vel Provinciali Cap. VIII.

id

„id ipſi committatur, ſed de ijs, qui „admitti petunt, ad Provincialem referat, „vel ſcribat, quales illi ſint, & quibus „donis Dei prędìti.

80. Si is, qui admitti petit, ad in„ſtitutum Societatis valdè idoneus vi„debitur, & neceſſitas urgeret, poterit „eum tanquam hoſpitem domi recipe„re, donec reſponſum à Provinciali ac„cipiat, vel ad eundem mittere, ſi expe„dire judicaverit.

81. Recedentem ſine licentia ab alio „loco Societatis, vel ab ea dimiſſum „non admittat, ſed ſi expedire videa„tur ad Provincialem de eo ſcribat, & „ejus ordinationem expectet, illo domi „ut hoſpite, vel in alio pio loco, ſi vi„debitur detento.

82. Charitatem magnam exhibeat „erga alios de Societate per domum „tranſeuntes, eoſque amanter hoſpitio „excipiat, ac meminerit, ſe aliquo via„tico, aut eleemoſyna eos, ſi indigerent, „juvare poſſe: curet item diligenter di„rigere, ac juvare expeditiones hoſpi„tum, qui negotiorum cauſa domi ver„ſantur.

83. Externi ne accipiantur hoſpitio, „ut domi pernoctent, niſi ij ſint, qui„bus multum debeatur, aut id officij „ſine magna offenſione prætermitti non „poſſit: qua in re habeatur præcipua ra„tio Religioſorum, cum neceſſitatis cau„ſa ad nos divertunt.

84. Cum quis domo egredietur, det „ei ſocium convenientem: ſi quando au„tem aliquis ſolus foras mittitur, is ſit, „cui meritò poſſit confidere.

85. Neminem ex ſua Domo in a„lium locum mittat ſine literis paten„tibus.

86. Si quis experimento comperire„tur ferre non poſſe domus cœlum, & „malè habere continenter cerneretur, „vel alia ratione videretur mutandus, „Provincialem admoneat, an alio mitti „debeat.

87. Profecturi ad alia loca ea, quàm „*ſottanam* vocant, & in alijs interio„ribus indumentis, quibus utuntur, pri„vari non debent, niſi fortè ratio tem„poris, aut alioqui charitas ſuaderet me„lioribus eſſe commutanda. Reliqua ve„rò omnia, quæ ad iter neceſſaria erunt, „magna charitatis ſignificatione ab eo lo„co, unde mittuntur, ſubminiſtrentur, „ſumptibus tamen eorum, quorum erit „expenſas itineris ſolvere.

REGVLÆ RECTORIS,

Quæ pluribus Capitibus continentur.

De ijs, quæ ad ejus PERSONAM, *& totius* COLLEGII *Adminiſtrationem pertinent.*

Cap. I.

OMni ſtudio enitatur, ut talis ſit, qualis optatur in noſtris Conſtitu„tionibus, primamque officij curam in „eo poſitam eſſe intelligat, ut oratione, „& ſanctis deſiderijs totum Collegium ve„lut humeris ſuis ſuſtineat.

2. Communes Regulas ipſe ſervet, „& particularia in cibo, indumentis, & „aliarum uſu, quantum fieri poteſt, vi„tet: & familiaritate, atque indulgen„tia cum quibuſdam, alios ne offendat,

3. Intra annum poſtquam officium „Rectoris prima vice inierit, quadragin„ta diebus Chriſtianam doctrinam eo mo„do, quo in ſecunda congregatione ex„poſitum eſt, legat, aut doceat: ſed ex „cauſa per alium id munus cum facul„tate Provincialis obire poterit.

4. Conſuetudines receptas, & à Ge„nerali, vel Provinciali approbatas ſer„vet, ac ſervari faciat: Si tamen ali„qua alia à pręcedenti Rectore inducta

„ fuerit, non mutet inconſulto Provinciali „ ipſe verò, niſi ſuo Superiore approbante, nullam introducat.

5. Eos, qui domeſtica obeunt miniſteria (exceptis quibuſdam, quorum electio ad Provincialem pertinet) prudenter conſtituat, ſuas cuique Regulas tradat, aliquando viſitet, & prout in Domino convenire judicabit, vel in eiſdem miniſterijs detineat, vel ab eis removeat. Quia verò officia quædam, ut benè fiant, experientiam requirunt, qui ad ea idonei inveniuntur, non facilè mutari debebunt.

6. Vt proſpicere Officialibus de ſubſidio, ſi neceſſarium id fuerit, ne labore graventur, debebit: ita cum tempus vacuum illis fuerit, ut utiliter illud impendant divino ſervitio curabit.

7. Etſi poteſtatem habet deſignandi Confeſſarios ſuis ſubditis, ordinarium tamen Confeſſarium Collegij non conſtituet ſine approbatione Provincialis.

8. Quamvis in virtute obedientiæ jubere poſſit, non niſi rariſſimè, & ex gravi, ac urgenti cauſa id faciat.

9. Ordinarias tantum pœnitentias imponat, quales ſunt parva menſa, publica reprehenſio, concluſio in circulo, edere ſub menſa, oſculari aliorum pedes, orare in refectorio, dicere culpam ſuam, ſubtractio cibi uſque ad panem & aquam, ſi res poſtulaverit, diſciplina publica in refectorio, & alia exercitia humilia & domeſtica.

10. Sicut ad Rectorem pertinet diſpenſare in Regulis, Conſtitutionibus, & Decretis congregationum generalium cum particularibus quando neceſſe erit: ſic & cum diſpenſaverit in rebus majoris momenti, quæ videntur urgere, & in quibus ſine gravi incommodo Provincialis reſponſum expectari non poteſt cum primo quoque tempore de hujuſmodi diſpenſatione, ac ejus cauſa admonere.

11. Nomina eorum, qui vota ſolemnia, vel ſimplicia emiſerunt, in libro ad hoc parato notentur: in Profeſſis quidem & Coadjutoribus formatis cum nominibus admittentium: in reliquis verò poſt biennium cum nominibus celebrantium adnotato loco, & tempore, juxta Conſtitutiones.

12. Quas habeat facultates, partim ex ijs, quæ ipſi, in his Regulis conceduntur, partim ex compendio facultatum Societatis intelligat, ut in ijs, quas non habet ſciat ad Superiorem recurrere.

De ijs, quæ RECTOREM *ad* bonam Adminiſtrationem *juvabunt.*

13. Sit ſolicitus, ne Miniſter, & reliqui Officiales ſuo deſint officio, omiſſis alijs, quæ poſſent impedire. Cap. II.

14. Singulis vel ſaltem alternis hebdomadis cum ſuis Conſultoribus conveniat, (niſi pro re nata aliquid extraordinariè eſſet conſultandum) deque rebus majoris momenti, quæ pro temporum, & negotiorum varietate occurrunt, cum illis agat: quanquam ijs auditis penes ipſum erit de ſingulis ſtatuendi facultas.

15. Conſultores alioſque omnes, cum ei aliquid proponunt, libenter ac benignè excipiat, & præcipuè eum, cui Monitoris officium commiſſum eſt, efficiatque ut in ſuo Collegio, quæ in formula ſcribendi præſcripta ſunt, accuratè ſerventur.

16. Habeat librum, in quo ſcribantur viſitationes Collegij à Generali approbatæ, in quo etiam ſcribantur ordinationes aliæ cujus momenti, quæ â Generali mittuntur: & quæ perpetuæ fuerint, ab ijs, quæ temporariæ ſunt, ſeparatim notentur: alia verò quæ Viſitator & Provincialis præſcripſerint, in alio libro ſcribantur.

17. Inſtitutum Societatis cognoſcat ex lectione literarum Apoſtolicarum, Conſtitutionum, & Decretorum generalium Congregationum: magis autem particularia ex lectione Regularum, tam communem, quàm officij ſui, & aliorum, qui ſub ipſius cura ſunt, ac Provincialis, & Compendij facultatum Societatis, atque ex obſervatione conſuetudinum receptarum ac demùm ex recurſu ad Superiorem in ijs, de quibus dubitabit.

18. Libellum habeat, ut quem referat quæcunque ſibi ad bonum Collegij ſtatum ſubinde occurrent, ne memoria excidant, præcipuè illa de quibus ad generalem ſcribendum putat.

19. Pro occurrentibus neceſſitatibus communibus & privatis, Miſſas & orationes ſuorum, moderatè tamen, juxta conſuetudinem Societatis applicare poterit.

De

De Cura Noſtrorum in Spiritu.

Cap. III. 20. CVret, ut cuique in ſuo officio integram obedientiam Colle-„giales præſtent, & officiales Miniſtro, & „ſibi etiam omnes, ſtudeatque eiſdem „exemplo obedientiæ præire quam ipſe „ſuis Superioribus, quos Chriſti loco ha-„bet, præſtare debet.

21. Det operam, ut Conſtitutiones, „& Regulæ obſerventur: omnibus Colle-„gialibus cum omni ſollicitudine invigilet, „eoſdemque ab ijs, quæ nocere poſſint, „domi & foris defendat, cùm prævenien-„do tum etiam, ſi quid mali acciderit, re-„medium adhibendo, ita ut in virtutibus „& literis proficiant.

22. Efficiat, ut ſibi, vel alijs ab ipſo „deputatis ſtatis temporibus ratio con-„ſcientiæ reddatur à ſuis, juxta modum, „qui in officio Provincialis præſcribitur, & „inſtructionem ad reddendam conſcien-„tiæ rationem: & aliquos prætereà ma-„turiores Patres aſſignet, qui eorum con-„feſſiones generales excipiant, niſi Pro-„vincialis tunc adſit.

23. Meminerit, ut Scholaſtici, & Co-„adjutores non formati bis ſingulis annis „circa feſta Circumciſionis Domini noſtri „& Apoſtolorum Petri & Pauli, vota „ſua renovent, præmiſſis ijs, quæ fieri „ſolent.

24. Singulis, vel alternis diebus Ve-„neris exhortationem noſtris vel ipſe fa-„ciat, vel aliquis alius, qui rationem no-„ſtri inſtituti bene teneat, in qua aga-„tur de obſervatione Conſtitutionum & „Regularum, de fraterna charitate, hu-„militate, patientia, mortificatione, & „alijs virtutibus, præſertim de obedientia, „tametſi exhortationis loco ſpiritualis „collatio eiſdem de rebus aliquando ha-„beri poteſt.

25. Crebrò, & magna charitatis ſi-„gnificatione alloquatur ſubditos, eorum-„que neceſſitatibus non corporis tantum, „ſed multò etiam magis animæ, paterno „affectu proſpiciat. Si quem verò intel-„ligat aliqua tentatione pulſari, præſer-„tim gravi. ejus peculiarem curam & ſo-„licitudinem, non ſolùm per ſe, ſed etiam, „ſi neceſſe fuerit, per alios gerat: nec re-„medium longiùs differendo, difficilio-„rem morbi curationem reddat.

26. In correctionibus, & pœnitentijs „injungendis rationem habebit diſpoſitio-„nis perſonarum, & ædificationis univerſa-„lis, & particularis earum ad gloriam Dei

27. Niſi prudentia rebus particulari-„bus adhibita aliter procedendum dicta-„verit, illud in correctionibus obſervet; ut ij, qui peccant, primo in charitate, & „dulcedine admoneantur: ſecundò in cha-„ritate quidem, ſed eo tamen modo, ut „eis confuſio, & rubor inijciatur: ter-„tiò amori ea, quæ timorem incutiant, ſi „opus erit, adijciant.

28. De publicis defectibus publica de-„bet eſſe pœnitentia, in tantum, quæ ad „omnium ędificationem faciunt, declaratis.

29. Poterit mittere interdum aliquem „ex ſuis, ut oſtiatim petat eleemoſynam, „aut ut inſerviat hoſpitali, aut comitetur „emptorem, aut in plateis concionetur; „Chriſtianamve doctrinam doceat, prout „magis in Domino expedire videbitur, ha-„bita ratione, ædificationis, & ſpiritualis „utilitatis noſtrorum.

30. Delegare poterit, Confeſſario, vel „alijs vices ſuas, ut eas pœnitentias appro-„bent, vel improbent, quas, ad majorem ſui „ſpiritus profectum aſſumere quiſq; volet.

31. In danda facultate jejunandi, ſicut „& in alijs pœnitentijs concedendis, vi-„deat, ne menſuram rectæ rationis exce-„dat: detque operam, ut omnes intelli-„gant ad ſingularitatem non pertinere, ſi „quis jejunet alijs non jeiunantibus: dum-„modo ordinaria conſuetudo ieiunandi, „quæ iuxta Conſtitutiones non ſit, non „introducatur.

32. Vnio & conformitas mutua dili-„gentiſſimè curanda eſt, nec ferenda inter „ullos domeſticorum perturbatio, vel ira „mutua: ſi quid autem huiuſmodi accide-„ret, curet, ut ſtatim cum ſatisfactione de-„bita in gratiam invicem redeant.

33. Tam ipſe, quàm omnes alii Sacer-„dotes, qui ei videbuntur, iuxta Conſtitu-„tiones, aliquando intra annum, officium „vel officia eorum; qui domi inſerviunt, „ad tempus aliquod obibunt.

34. Non permittat noſtros Scholaſti-„cos frequentiùs quàm octavo quoque „die communicare, niſi particulares ob „cauſas, habita magis ratione neceſſita-„tis quàm devotionis: diebus tamen ſo-„lemnibus in hac re diſpenſare poterit. „Coadiutoribus verò, & in iis, qui lite-„ris non dant operam, longè faciliùs „concedi poteſt, ut etiam intra hebdo-„madam communicent, & Prefecto re-„rum ſpiritualium aut Confeſſario de-„legari, ut id concedat iis, quos ea ra-„tione magis in ſpiritu iuvari in Domino „iudicabit.

35.

35. Videat ſcripta, & literas omnes „quæ ſcribuntur ad domeſticos, & quas „ipſi alijs ſcribunt, aut aliquem virum fi-„delem, & qui donum diſcretionis ha-„beat, Domi conſtituat, qui eas lectas „reddat, aut non reddat, prout in Do-„mino magis expedire judicabit, ſibique „referat, ſi quid invenerit, quod tanti mo-„menti ſit, ut de eo Superior monendus „videatur: res autem vanas, aut quæ alia „ratione offendere poſſint, neminem „ſcribere permittat: nec ſigillum quem-„quam habere ſinat ſine Provincialis fa-„cultate.

36. Non ſint in Collegio arma, nec „inſtrumenta muſica, nec libri laſcivi, „aut vani, nec novæ ullæ recreationes „introducantur.

De LITERARVM Studijs.

Cap. IV. 37. NEminem ad inchoanda ſtudia admittat, nec eos, qui ad illa „ex Provincialis commiſſione admiſſi fue-„rint, ad aliam facultatem promoveat, ab-„ſque ejuſdem Provincialis approbatione, „cui poſt maturam conſiderationem, & „examen, de unoquoque ſuo tempore ſi-„gnificabit, quid ſentiat.

38. Impedimenta removeat, quæ à „ſtudijs animos Scholaſticorum avocant, „qualia ſunt nimiæ mortificationes, vel „deuotiones, vel externæ occupationes, „Et circa illorum valetudinem peculiari „cura animadvertat, ut & in laboribus „mentis, modum ſervent, & in ijs, quæ „ad corpus pertinent, religioſa commodi-„tate tractentur, ut diutiùs in ſtudijs per-„ſeverare tam in literis addiſcendis, quàm „in eiſdem exercendis ad Dei gloriam „poſſint.

39. Videat, quomodo Profeſſores o-„mnes ſuo munere fungantur, curetque „diligenter à Philoſophiæ & Theologiæ „Profeſſoribus ea ſervari circa opinionum „diverſitatem, quæ in Conſtitutionibus, „& ratione ſtudiorum præſcripta ſunt. In-„telligat etiam per ſe, vel per alios, quo-„modo Scholaſtici in ſuis ſtudijs proficiant: „quod ſi animadverteret aliquem in ijs „inutiliter tempus terere, ad Provincia-„lem referat.

40. Singulis hebdomadis dies unus ſal-„tem à prandio Scholaſticis ad quietem „deſtinatus ſit, in quo eos ad hortum, aut „prædium Collegij, vel alio exercitij cor-„poris, vel recreandi animi gratia mittere „poterit: In reliquis autem ſtudiorum in-„termiſſionibus ſequatur ordinem à Ge-„nerali, vel Provinciali conſtitutum.

41. Etſi præceptorem publicum in „ſcholis inſtituere non poteſt abſque „Provincialis facultate, ad tempus tamen „neceſſitatis gratia id facere poterit.

42. In actibus promovendorum ad „gradus literarios (ad quos noſtri ſine fa-„cultate Generalis promoveri non poſ-„ſunt) ſi qua in re alicujus momenti di-„ſpenſationis opus eſſet, Provincialem „admoneat.

43. Conſtitutiones, ſive Regulæ, quæ „ad Scholaſticos Societatis pertinent, pu-„blicè in Refectorio bis, aut ter ſingulis „annis legantur.

44. Sub finem ſtudiorum cujuſque, „ſuarum eſſe partium Rector intelligat, „auditis Conſultoribus Provincialem de „uniuſcuiuſq; talento admonere: & quan-„tum ſinguli profecerint, referre, & „num aliqui ad ſacros Ordines pro-„movendi ſint, aut in Confeſſarios, aut „in Concionatores, aut Lectores eligen-„di, proponere.

De Ordine Domeſtico.

45. *QVotidiè poſt orationem matutinam fiat ſacrum, cui interſint omnes,* Cap. V. *qui Sacerdotes non ſunt: niſi aliquibus propter peculiares cauſas aliud tempus ad ſacrum audiendum conceſſum ſit.*

46. *Quando noſtri ad ſacram communio-acceſſuri ſunt, præſertim diebus Dominicis, curet, ut in Eccleſia (ſi commodè fieri poteſt) id faciant, ſeparati tamen ab externis, quantùm locus feret.*

47. *Tempore orationi, & reliquis exercitijs aſſignato. ſi aliquis, qui obſervet, num omnes ijs vacent, quod etiam Miniſter & ipſemet Rector aliquando faciat.*

48. *Syndicum domi conſtituat, ubi Miniſtri aut Subminiſtri opera ad id non vteretur, cujus officium erit obſervare in omnibus quod ad honeſtatem, & decentiam externam pertinet, Eccleſiam, & domum in locis publicis perluſtrando, & ſi quid, quod non conveniat, annotaverit, Superiori referendo. Præter hunc alios particulares Syndicos in claſſibus ſingulis habeat, qui, quantum fieri poterit, ex prudentioribus, & maturioribus deligantur.*

49. *Omnes præter illos, quos ipſe judicaverit excipiendos, horæ quadrantem ante prandium, vel cœnam corporis exercitationi tribuant.*

50. *A poſteriore prandij ſigno ad cœnam, octo ut minimùm horæ interſint: aliquid verò*

verò ampliùs uſque ad refectiunculam veſpertinam diebus Veneris, & jejuniorum, juxta morem Regionis, à tempore autem, quo ſe noſtri cubitum receperant uſque ad ſignum, quo excitantur, ſeptem.

51. *Benedictio, & gratiarum actio in refectorio juxta uſum breviarij Romani in prima menſa fiant: in ſecunda verò & privata, reteneri poſſunt antiqua benedictio, & gratiarum actio, quæ à ſingulis ſubmiſſè, & ſtando fieri debent.*

52. *In menſa Sacerdotes præcedant alios ad eum gradum non promotos: ſed nec inter Sacerdotes, nec inter eos, qui Sacerdotes non ſunt, ullus ordo conſtituatur.*

53. *Si aliqua de cauſa Rector primæ menſæ adeſſe non poterit, curet, ut Miniſter adſit.*

54. *Dominicis diebus, & feſtis, ſi commodè fieri poteſt, & alijs etiam, ſi Superiori videatur, ſint aliqui pro multitudine Scholarium à Superiore delecti, qui inter cœnandum pro lectione concionem habeant, quibus conveniens aliquod tempus eodem die ad ſeparandum pro Superioris arbitrio dandum erit.*

55. *A prandio & à cœna hora una: diebus autem Veneris poſt collationem veſpertinam dimidia recreationi religiosè impendantur, idque in uno loco, ſi commodè fieri poterit: ſed neque extra hujuſmodi horas labores nimiùm continuari, ſine aliqua convenienti relaxatione ſinat.*

56. *Scholaſtici omnes, ubi aliqua fuerit eorum copia, pro more Societatis (niſi quis eximendus videretur) diebus ſaltem Dominicis ad finem recreationis poſt prandium in tonis, ſeu ratione concionandi exerceantur, de ijs crebrò tractantes, quæ ad ſui abnegationem, & in virtutibus profectum, & fraternam charitatem ſpectant.*

De ijs, quæ pertinent ad Res Temporales.

Cap. VI. „57. Singulis menſibus à Procuratore rationem accepti, & expenſi præſente „Miniſtro exigat, ut totius Domus adminiſtrationis ratio ipſi conſtet, eamq; „reddere poſſit cui, & quando per Superiorem conſtituetur: caveat autem, ne „Collegium ære alieno gravetur.

„58 In ijs, quæ ad victum, veſtitum, & habitationem, & alia corpori neceſſaria „pertinent, curet, ut quamvis ſit, in quo „probetur virtus, & ſui ipſius abnegatio, „non deſit tamen, quo ſuſtentetur natura, „habita convenienti ratione perſonarum „in Domino. Cum Scholaſticis verò in „ijs, quæ ad veſtitum attinent, magis „quàm cum ijs, qui probantur; exterioris „decentiæ ratio habeatur.

„59. Ægrotorum cura habeatur magna, & obſervetur diligenter tam in „victus ratione; quàm in cæteris quod „Medicus præſcripſerit.

„60. Si cui particulari quidpiam ab „externo aliquo mittatur, id in commune uſum accipiatur, ac diſpenſetur.

„61. Caveat, ne qua Domus Profeſſorum, aut aliquis eorum, vel Coadjutorum „formatorum rdditibus Collegii ſui, præterquam in rebus minimis utatur, niſi is; „eidem Collegio neceſſarius ſit, aut conveniens, ut in eo commoretur.

„62. Lites forenſes fugiat; nec ullam inconſulto Provinciali intentet, nec „intentæ reſpondeat, niſi cogatur.

„63. Si bona alicujus ex noſtris diſtribuenda eſſent, ſi ineundi contractus, ſi „fabrica alicujus momenti & expenſæ extraordinariæ faciendæ, aut ſi bona offerantur Collegio cum aliqua obligatione; „rem ad Provincialem deferat.

„64. Depoſitum pecuniæ nullum prorſus admittat: aliarum verò rerum non „niſi cautiſſimè; dummodo ſint eorum, „quibus multum debeamus, aut alioqui id „officij ſine magna offenſione; denegari „non poſſit.

„65. Neminem ex noſtris in cauſis civilibus; nedum criminalibus examinari „(niſi, qui ad peccatum obligare poteſt, „compelleret) permittat abſque licentia; „quam minimè dabit, niſi in cauſis, quæ „ad Religionem Catholicam pertinent; „aut alioqui piæ ſint, & ita uni faveant, ut non in alterius detrimentum „cedant.

De Auxilio Animarum, *Communicatione cum* Externis, *& Gratitudine erga* Fundatores & Benefactores.

„66. DEt operam, ut à noſtris Miniſteria Societatis juxta Provincialis præſcriptum, & cuiuſq; talentum „exerceantur non ſolum in noſtra, ſed etiam in aliis Eccleſiis, Carceribus & aliis „locis, quantum commodè fieri poterit, „nominatimque Miniſterium doctrinæ „Chriſtianæ commendatum habeat. Cap. VII.

„67. Curet, ut noſtri ſpiritualibus exercitijs tradendis accuratè exerceantur, „poſtquam ea in ſe fuerint experti: nullus „tamen deberet ea tradere, niſi prudentia, „ac rerũ ſpiritualiũ uſu ſatis probatus eſſet.

g 68.

„ 68. Non permittat, ut noſtri curam „Mulierum religioſarum ſuſcipiant, & alia„rum quarumcunque ut ordinariè illarum „confeſſiones audiant, vel ipſas regant, „quamvis nihil repugnet aliquando apud „eas concionari, ſemel aut unius Monaſte„rii confeſſiones ſpeciales ob cauſas audi„re : quod tamen non fiet, niſi poſtulent „ii, qui eis præſunt.

„ 69. Etſi proprium Rectoris offi„cium eſt, Collegium ſibi commiſ„ſum diligenter, ac fideliter gubernare, „neque is propter aliud quicquam huic „muneri deeſſe debet : ſi quando tamen „per officii ſui occupationes licebit, & „concionari, & confeſſiones audire, & „alia Societatis Miniſteria exercere poterit.

„ 70. Mulieres inviſere, aut ad eas ſcri„bere, niſi in neceſſitate, aut cum ſpe „magni fructus, noſtros non ſinat, nec „hoc quidem permittat, niſi viris valdè „probatis, & prudentibus.

„ 71. Non permittat fœminas Colle„gium noſtrum ingredi.

„ 72. Curet, ne primarios viros in„viſere noſtri conſueſcant, niſi ſancto ſtu„dio piorum operum ducerentur, vel „quando intima benevolentia in Domi„no conjuncti eſſent.

„ 73. Non ſinat offerri munuſcula, quæ „Magnatibus ad res majores obtinendas „offerri ſolent.

„ 74. Non permittat, ut noſtri cibum „capiant apud externos : aut ab eis, cùm „ægrotant, viſitentur, niſi cauſa non le„vis momenti ad id concedendum move„ret, quam eandem eſſe oportebit : ſi „quando externus aliquis, ad menſam „præſertim refectorij, invitandus vide„retur.

„ 75. Amicos conſervare, & eos, qui „malè erga nos affecti ſunt, præcipuè ſi „homines ſint non vulgaris auctoritatis, „orationibus & rationibus convenienti„bus in amicitiam revocare, aut ſaltem „ne adverſarij ſint efficere ſtudeat.

76. Obſervet, quæ erga Fundatores, „& Benefactores, tam vivos, quàm mor„tuos obſervanda ſunt, eiſque gratitudi„nem exhibeat, & ſi quam aliam obli„gationem habet ei ſatisfieri curet.

De ijs qui admitti petunt, ad Collegium *divertunt, aut* foras *mittuntur.*

Cap. VIII. „ 77. IN Societatem neminem admittat, „ niſi à Generali, vel Provinciali „id ipſi committatur, ſed de ijs, qui „admitti petunt, ad Provincialem referat, „vel ſcribat, quales illi ſint, & quibus „donis Dei præditi.

„ 78. Si is, qui admitti petit, ad in„ſtitutum Societatis valdè idoneus vi„debitur, & neceſſitas urgeret, poterit „eum tanquam hoſpitem domi recipe„re, donec reſponſum à Provinciali ac„cipiat, vel ad eundem mittere, ſi expe„dire judicaverit.

„ 79. Recedentem ſine licentia ab alio „loco Societatis, vel ab ea dimiſſum „non admittat, ſed ſi expedire videa„tur ad Provincialem de eo ſcribat, & „ejus ordinationem expectet, illo domi „ut hoſpite, vel in alio pio loco, ſi vi„debitur detento.

„ 80. Charitatem magnam exhibeat „erga alios de Societate per domum „tranſeuntes, eoſque amanter hoſpitio „excipiat, ac meminerit, ſe aliquo via„tico, aut eleemoſyna eos, ſi indigerent, „juvare poſſe : curet item diligenter di„rigere, ac juvare expeditiones hoſpi„tum, qui negotiorum cauſa domi ver„ſantur.

„ 81. Externi ne accipiantur hoſpitio, „ut domi pernoctent, niſi ij ſint, qui„bus multum debeatur, aut id officij „ſine magna offenſione prætermitti non „poſſit : qua in re habeatur præcipua ra„tio Religioſorum, cum neceſſitatis cau„ſa ad nos divertunt.

„ 82. Cum quis domo egredietur, det „ei ſocium convenientem : ſi quando au„tem aliquis ſolus foras mittitur, is ſit, „cui meritò poſſit confidere.

„ 83. Neminem ex ſuo Collegio in a„lium locum mittat ſine literis paten„tibus.

„ 84. Si quis experimento comperire„tur ferre non poſſe domus cœlum, & „malè habere continenter cerneretur, „vel alia ratione videretur mutandus, „Provincialem admoneat, an alio mitti „debeat.

„ 85. Profecturi ad alia loca ea, quàm „*ſottanam* vocant, & in alijs interio„ribus indumentis, quibus utuntur, pri„vari non debent, niſi fortè ratio tem„poris, aut alioqui charitas ſuaderet me„lioribus eſſe commutanda. Reliqua ve„rò omnia, quæ ad iter neceſſaria erunt, „magna charitatis ſignificatione ab eo lo„co, unde mittuntur, ſubminiſtrentur, „ſumptibus tamen eorum, quorum ſit „expenſas itineris ſolvere.

REGV-

REGVLÆ EXAMINATORIS,

Quæ pluribus CAPITIBVS continentur.

Quæ in Examinatore requirantur, & quid præſtare debeat..

Cap. I. „ 1. QVi examinat eos, qui Societatem ingredi petunt, habeat oportet cognitionem rerum ejuſdẽ Societatis, ac zelum boni progreſſus ipſius, ut nulla ratione dimoveri ab eo poſſit, quod magis in Domino convenire judicaverit.

„ 2. Moderatus admodum ſit in admittendi deſiderio: nam ut par eſt ſolicitè cooperari vocationi divinæ, ut augeatur in Societate numerus operariorum vineę Chriſti: ita diligenter curandum eſt, ne quis admittatur, niſi qui illis Dei donis præditus ſit: quæ ad ipſius gloriam hoc inſtitutum exigit.

„ 3. Quando aliquis Societatem ingredi petit, primus ipſe aget cum eo, ut intelligat quæ ſint ejus dotes, & vocatio: ſi quis autem clarè deprehenderetur ineptus ad inſtitutum Societatis, Superiori ſignificat, & accepta ab eo facultate, illum conſilio, & ſi quid aliud charitas ſuggerit, adjutum, ſtatim admittat: alios verò ad eos mittat, qui à Superiore deſignati fuerint, ut cum illis colloquantur.

„ 4. Poſtquam omnes deſignati, eum, qui admitti deſiderat, allocuti fuerint, curet examinator, ut à Superiore vocentur, & referant, quid de eo ſentiant: Superior autem, quid facto opus ſit, conſtituet.

„ 5. Si ille, qui ingredi cupit, nulli fuerit domi ſatis notus, intellecto ejus nomine, eorum, quibus cognitus eſt, extra domum inquiri poterit, cujuſmodi homo ille ſit: juvabit etiam ad hoc ipſum ſi ad Sacramenta in Eccleſia noſtra frequenter accedat. Quod ſi adhuc de eo dubitaretur, non parum confert, ſi in ſpiritualibus exercitijs conſtituatur: quibus peractis, ſi res nondum conſtaret, intelligat à Superiore utrum diſferendum reſponſum, aut omninò dimittendus ſit.

Breve Examen, *quo uti debet cum ijs qui* ingredi petunt.

6. IN *primis qui admitti vult, interrogetur decenter de quinque impedimentis eſſentialibus, prudenter tamen, ut ea impedimenta eſſe, quæ à Societate excludunt, ille non intelligat, ne verum occultandi occaſionem accipiat.* Cap. II.

7. *Si aliquod ex ijs impedimentis in quoquam detegretur, non eſt quod ulterius procedatur, ſed quoad fieri poterit, cum conſolatione dimittatur: ſi tamen in eo dona aliqua Dei illuſtriora cernerentur, priùs oporteret rem omnem cum Superiore conferre.*

8. *Si nullum tale impedimentum eſſet, ulterius interrogetur, an omninò decrevit ſeculum relinquere, quibus de cauſis, aut quomodo deſideria hæc ei in mentem venerint, & quam dudum ea habuerit, an in hac animi ſententia remiſſior aliquando factus fuerit, & quatenus.*

9. *A quo tempore deliberavit Societatem ingredi, & quid ipſum impulerit, ut hoc potius quàm aliud inſtitutum amplecteretur. An à quoquam, præſertim noſtris primùm ad id motus fuerit. Nùm deliberatum habeat animi propoſitum vivendi & moriendi in Domino in hac Societate. Et an fuerit in eam aliàs admiſſus, & quare ſit egreſſus.*

10. *Num habeat æs alienum, aut alias obligationes. Num morbum aliquem occultum, vel manifeſtum, & an hæreditarium, vel defectum in aliqua ſui parte patiatur.*

11. *Interrogetur de ætate, Patria, Parentibus, & eorum conditione, an rerum temporalium penuria premantur, & an ea cauſa,*

vel quacunque alia neceſſariò ipſius opera indigeant, aut probabiliter indigere poſſint.

12. *An ſit ex legitimo matrimonio, num à progenitoribus iam olim Chriſtianis, an à modernis, vel hæreticis deſcendat. An aliquis ex ejus progenitoribus notatus fuerit, vel declaratus ob aliquem errorem contra Chriſtianam, & Catholicam Religionem.*

13. *Si literis præditus eſt, interrogetur, ubi eis operam dederit, quantum profecerit: Ingenij autem & judicij ſpecimen ex ſermone, & alijs conijcere licebit.*

14. *Si Coadjutor eſt futurus, petatur de ætate, ac viribus: an omninò ſorte Marthæ contentus futurus ſit, & num aliquam artem noverit, & obſervetur, an ad virtutem, & devotionem propenſus ſit.*

15. *Tandem curandum eſt, ut qui admitti deſiderant, ſummam noſtri inſtituti, probationeſque, ac difficultates, quæ in eo ſunt: benè intelligant: De ijs verò, quæ hic interrogantur, aut de inſtituto explicanda dicuntur, plura, aut pauciora juxta perſonarum qualitatem, & cognitionem inquiri, & explicari poterunt.*

16. *Reliqua, quæ ad officium examinatoris, pertinent, ſi quando cum ijs qui in prima probatione ſunt, vel alijs noſtris illi obeunda erunt, petat ex officio Magiſtri Novitiorum.*

17. *Cæteri verò à Superiore deſignati, ut cum illis colloquantur qui admitti petunt, ijſdem ferè interrogationibus utentur, exceptis ijs, quæ interrogato ruborem inijcere poſſunt.*

REGVLÆ
MAGISTRI NOVITIORVM,

Quæ pluribus CAPITIBVS continentur.

De ijs, quæ ad ejus Perſonam, & Inſtructionem pertinent.

Cap. I.

1. REm eſſe magni momenti ſibi commiſſam intelligat, quandoquidem ex prima Novitiorum inſtitutione, pendet majori ex parte eorundem profectus, & ſpes noſtræ Societatis in Domino, curetque ut in dies per ſtudium propriæ perfectionis, inſtrumentum aptius ad eos juvandos reddatur.*

2. *Amabilem ſe præſtet, & vitæ integritate ac diſcretione ita ſe gerat, ut omnes, qui in probatione ſunt, ad eum in ſuis tentationibus confidenter confugiant, eique ſeipſos confidenter aperiant, & ab eo conſolationem & auxilium in omnibus in Domino ſperent.*

3. *In Domibus probationis ſeparatis præter has regulas officij ſui, habeat etiam Regulas, & omnes facultates aliorum Rectorum, exceptis ijs, quæ Novitiatui non conveniunt.*

4. *Habeat ſocium Sacerdotum fidelem & in rebus ſpiritualibus exercitatum à Provinciali deſignatum, qui in ijs, quæ in Novitiatu agenda ſunt, ſit ejus Coadjutor. Habeat etiam aliquem Fratrem ex antiquioribus in virtute probatum, & prudentem, qui juxta ordinem obedientiæ, ſignificet unicuique exercitia exteriora, in quibus occupandi ſint, & manu ducat illos, cum opus eſt, ad illa facienda.*

5. *In Domo probationis conjuncta Domui Profeſſorum vel Collegio, habitatione tamen diſtincta, Magiſter Novitiorum erit ſubordinatus Præpoſito, vel Rectori: non tamen erit ſub obedientia Miniſtri, ſicut nec eius ſocius: in ea autem Domo vel Collegio cœnatio ſit communis, menſa aliqua Novitijs & eorum Magiſtro deſignata.*

6. *Hic Magiſter Novitiorum pœnitentias in Novitiatu tantum ſuis Novitiis imponere poterit, extra verò nonniſi conſulto Superiore.*

7. *Habeat hic idem Magiſter Novitiorum poteſtatem ordinariam abſolvendi à caſibus reſervatis Novitios, qui ſub ipſius cura degunt, niſi eius Superiori hæc facultas aliqua de cauſa reſtringenda videretur.*

8. *Verſatum eſſe oportebit in lectione librorum ſpiritualium, ut deceptiones, quæ in ſpirituali vita accidunt, non tantum experimento, ſed etiam lectione intelligat. Quibus autem*

tem utiliter ipſe uti poterit, ij ferè ſunt, qui in ſubjecto catalogo numerantur. Novitijs verò eos tantùm legendos tradet, qui noſtro inſtituto conveniunt, ne quid ab eo alienum hauriant, aut quacumque ratione quicquam detrimenti capiant.

LIBRI AD VSVM MAGISTRI NOVITIORVM accommodati.

Baſilij Aſcetica & Regulæ.
Gregorij Moralia.
Auguſtini Confeſſiones, & Meditationes
Bernardus.
Bonaventuræ Opuſcula.
Caſſianus.
Homiliæ Dorothei, Macharij, Cæſarij Arelatenſis Epiſcopi.
Opuſcula Ephrem, Nili, Eſaiæ Abbat.
Diadocus.
Vgo de S. Victore de Clauſtro animæ.
Ricardus de S. Victore.
Vmbertus de eruditione Religioſorum.
Innocentius de contemptu mundi.
Thomas de Kempis de imitatione Chriſti, & alia ejus opuſcula.
Vincentij tractatus de vita ſpirituali.
Ludovici Bloſij opera.
Dionyſij Carthuſiani opuſcula.
Albertus Magnus de Virtutibus.
Epiſtolæ Catharinæ Senenſis.
Landulphus de vita Chriſti.

HISTORICI.

Gregorij Dialogi.
Gregorius Turonenſis Ge gloria Confeſſorum, & vita S. Martini.
Euſebij Hiſtoria Eccleſiaſtica.
Severus Sulpitius de vita S. Martini.
Vitæ Patrum ſelectæ.
Vitæ SS. Lipomani & Surij.
Petrus Damianus.
Petrus Cluniacenſis de Miraculis.
Literæ Indicæ.
Vita Patris N. Ignatij, & alij ſimiles ad Novitiorum utilitatem accommodati: ex quibus deſumet aliquos pro illorum uſu.

Cap. II. „ 9. POſtquam in Domino ſtatuetur, „ ac probationem aliquem admit- „ tendum eſſe in domo vel habitatione „ ſeparata primæ probationis: hoſpitum „ more duodecim dies, vel uſque ad vigin- „ ti & ampliùs, prout Superiori videbitur, „ diverſetur: ut eo tempore de ijs, quæ „ pertinent ad Societatem, ipſe certior „ reddatur, & Societas eundem pleniùs in „ Domino cognoſcat.

„ 10. Poſtridie ei declarabitur, quomo- „ do in eo loco ſe gerere debeat, ac no- „ minatim ne verbo, aut ſcripto (niſi Su- „ periori aliqua de cauſa non levis momen- „ ti aliud videretur) cum externis, vel do- „ meſticis agat, præterquam cum ijs, quos „ ad id Superior deſignaverit.

„ 11. Librum completum examinis abſ- „ que declarationibus, Latina lingua pro „ ijs, qui eam intelligunt, & vulgari pro „ alijs habeat, nec non & eiſdem linguis „ Summarium Conſtitutionum, & Regu- „ las communes habere debet.

„ 12. Elapſis duobus aut tribus diebus „ examinari accuratiùs incipiat, & relin- „ quatur ei ſcriptum prædictum examen, „ ut ſolus id maturiùs conſideret, niſi in „ aliquo particulari aliud examen, bre- „ vius proponendum eſſe Superior judica- „ verit.

„ 13. Poſtea literæ Apoſtolicæ Iulij an- „ no 1550. & Summarium Conſtitutionum „ & Regulæ communes eidem oſtendan- „ tur, & relinquantur, ut omnia per otium „ magis conſideret: is verò, qui literas „ Apoſtolicas Latinas non intelligeret, ſa- „ tis eſſet earum ſummam declarare.

„ 14. Ordo examinandi eſſe debet, in „ primis proponere, ac proſequi, quæ qua- „ tuor primis capitibus examinis continen- „ tur: deinde ea, quæ ſpeciatim ad litera- „ tos pertinent, vel Coadjutores, vel Scho- „ lares, aut indifferentes: quamvis autem „ omnibus integrum examen relinquatur, „ non ſunt tamen omnes particulariter „ examinandi, niſi de ijs, quæ ad utrum- „ que pertinent, & ſi quid alicujus mo- „ menti occurrerit, quod Superiorem ſcire „ oporteat, ſcripto notabit.

„ 15. In his omnibus proponendis, & „ declarandis paulatim procedatur, ut qui „ examinantur, res omnes noſtri inſtituti „ juxta ipſorum gradum benè percipiant, „ ad ſuam majorem ſatisfactionem, & ſta- „ bilitatem: & illa præſertim ſunt magis „ explicanda, quæ poſtea aliquam difficul- „ tatem afferre poſſent, ut de animi prom- „ ptitudine ad ſerviendum Deo ubique, „ & in re quavis, de manifeſtatione „ ſuorum defectuum juxta Conſtitutiones, „ de indifferentia ad gradus Societatis in „ Scholaribus, & literatis, & de manife-

„ ſtatione conſcientiæ,ſtatutis temporibus.
„ 16. Si quis ad ſtudia majorem propenſionem quàm par eſſet, & minorem indifferentiam, quàm ad alia Miniſteria Societatis præ ſe ferret, & videretur nihilominus an ea minùs aptus, non tantum proponatur ei ſcriptum examen: ut reliquis, ſed & accuratè illi explicetur, interrogaturque an patienter ſe dimitti ſinet à Societate, dummodo ab omni voto ac promiſſione libenter maneat.
„ 17. Admoneatur, ut verè omninò, ac ſincerè reſpondeat: nam aliter multa gravia incommoda inde oriri poſſent: & nihilominus admonere Confeſſarium oportet, ut ſi quis verè non reſpondiſſet, ejus de ea re conſcientiam ſtimulet.
„ 18. Si quid erit interrogationibus, quod ſecretum requirat, id obſervabitur, ut par eſt, & interrogato placuerit: declaretur tamen ei, quod juxta Conſtitutiones licebit rem omnem Superiori manifeſtare.
„ 19. Promittat relicturum ſe omnia bona ſua poſt unum annum ab ingreſſu, quandocunque injunctum à Superiore ei fuerit: & declaretur, quod actus hujus promiſſionis, nec votum eſt, nec ſolum propoſitum, ſed promiſſio ſimplex, illa conditione affecta, ſi ipſe perſeveraverit, & Superior ei injunxerit.
„ 20. Hoc tempore primæ approbationis per quinque vel ſex dies accuratè informentur prædicto modo de ijs, quæ ad inſtitutum, & ad ipſos pertinent, & lectione alicujus pij libelli, qualis eſſet de imitatione Chriſti, ſubinde recreentur.
„ 21. Coadjutores verò temporales, qui legere non didicerunt, aut qui minus ad hæc tractanda idonei videbuntur, quamvis in propria vocatione juxta ipſorum captum, plenè inſtituendi ſunt: poterunt tamen hoc tempore aliquo exercitio corporali, aut labore manuum, judicio Superiorum occupari, ſejuncti tamen ab alijs.
„ 22. Deinde qui literis operam dederunt, de ſingulis facultatibus, in quibus verſati ſunt, ſingulas prælegant lectiones coram eis, qui à Superiore ad eorum talentum cognoſcendum in doctrina, & proponendi modo ſunt conſtituti, & poſtea exhortationem unam quiſq; faciat.
„ 23. Tum ſi quis, antequam fuerit in Societatem admiſſus, ſpiritualia exercitia non fecerit, hoc primum exeperimentum (ut ſequenti capite, ubi de experimentis agitur, mox dicetur) juxta quartum caput Exa. ¶. 10. aggrediatur, & juxta exercitia ſuo tempore generaliter confiteantur, niſi aut ingreſſum, fuerit alicui de Societate, generaliter confeſſus: tunc enim ſatis erit, ſi ab eo tempore generalem confeſſionem incipiat: & eodem tempore conſcientiam ſuam Superiori, aut ei, quem Superior deſignaverit, aperiat, juxta Pa. 1. Conſt. c. 4. ¶. 6. & ſi ab aliqua cenſura virtute noſtrorum privilegiorum abſolutus fuerit, admoneatur: quòd ſi non perſeveraverit, in eandem reincidet. Declaretur etiam illi, ſi qua vota cum adhuc eſſet in ſeculo emiſit (præterquam Religionis determinatæ) in noſtra Societate tamdiu ſuſpenſa eſſe, dum ipſe in Societate manſerit: quod ſi receſſerit, eadem obligatione teneri, qua ante ingreſſum tenebatur. Expleto autem tempore hujus experimenti, ſanctiſſ. Euchariſtiæ Sacramentum accipiet, & communem domum habitationis ingrediatur, ubi cum alijs verſari, & in ſecunda probatione diutiùs exerceri Novitij ſolét.
„ 24. Si vel cujuſquam valetudo, vel aliqua temporis aut perſonæ ratio perſuaſerit, non eſſe tam diu hæc mentalia exercitia continuanda, antequam exercitia aggrediatur, per quatuor vel quinque dies vacare, & ſeparatim recreari poterit: vel ſi Magiſtro Novitiorum videretur, facta confeſſione generali & peractis exercitijs primæ hebdomadæ. Sed quando hæc relaxatio longiùs ob valetudinem aut aliam rationem protrahenda Magiſtro Novitiorum viſa fuerit, poterit ſumpta Euchariſtia etiam ad communem convictum admitti: & ubi firmior fuerit, ſua exercitia perager.
„ 25. Si Superior judicaverit eum domi retinendum, curet, ut in libro ad id deſignato, quem penes ſe Procurator habere debet, ſcribatur quicquid unuſquiſq; domum attulerit, cum ſubſcriptione ejus qui examinatus eſt, ut hæc alicubi ſeparatim aſſerventur, quouſque biennio expleto conſueta vota emiſerit.
„ 26. In alio libro, quem apud ſe habebit, notabit diem & annum ingreſſus uniuſcuiuſq; incipiendo à die, quo primùm probationem intravit, & nomen, & patriã, & quod contentus ſit obſervare omnia ei propoſita. Quando vero aliqui in Coadjutores temporales, & indifferentes admittentur, ſpeciatim id ſcripto declaretur, quod ut tales examinati, & admiſſi fuerint: & hæc, qui examinatus eſt; manu ſua ſcribat, & ſi ſcribere neſcit, alius ejus nomine ſcribat.

De

De Secunda PROBATIONE.

De EXPERIMENTIS.

Cap. III. 27. IN primis diligenter curet, ut Novitij ſex illis experimentis, quæ in Conſtitutionibus traduntur ſerio, & cum deſiderato fructu exerceantur, intelligatque præcipuam Novitiatus partem in his probationibus poſitam eſſe.

28. Exercitia ſpiritualia primùm ſingulis, eo quo procedunt ordine præſcripto temopre atque exactè tradantur, ſecundum uniuſcuiuſque diſpoſitionem, & captum juxta Regulas libri Exercitiorum: prætermiſſis tamen his, quæ ad electiones ſpectant: ut inde, præter alia, certam, ac noſtro inſtituto conſentaneam, mente, & voce orandi rationem habeant, quam in poſterum ſervare debeant.

29. Quoad ſecundum experimentum, quo hoſpitalibus per menſem ſervire debent videbit ipſe quid magis expediat, an noſtros ibidem cibum capere, & dormire, an verò per aliquot horas quotidiè Miniſterium ægris impedere.

30. In hac probatione advertat, ne noſtri nimio fervore ſuæ valetudini noceant aut periculo contagionis alicujus morbi ſe exponant: admonebitque, ne ingrediantur partem illam Xenodochij, ubi Mulieres habitare ſolent.

31. Menſe alio ad peregrinandum ſine pecunia mittantur, oſtiatim pro Chriſti amore mendicando, ut ad incommoditatem comedendi, & dormiendi aſſueſcant, & ut omni ſpe abjecta, quàm in pecunijs, & rebus alijs creati poſſent conſtituere, eam integrè, & vera cum fiducia in Domino conſtituant.

32. Advertendum, ne imbecilles, aut tenerioris ætatis his peregrinationibus notabile detrimentum patiantur, ne fiant aſperiore hyeme, aut ferventiore ætate: illiſque Regulas Peregrinorum, literas patentes, & cum opus erit, particularem etiam inſtructionem tradet, & ab ultimo loco ad quem perveniunt, teſtimonium à Superiore Domus, vel Collegij Societatis, ſi ibi fuerit, vel ab alio fide digno ſecum ferant, quod ſuam devotionem ſecuti ſine ulla cujuſque querela eo pervenerint: & in ſecundo, quinto, & ſexto experimento, juxta Conſtitutiones idem ſervetur.

33. In quarto experimento, quo in officijs abjectis exercentur, advertat, ne nimia corporis fatigatione, ſpiritus obruatur: & à Scholaſticis fiat potiùs ad propriam cujuſque abnegationem, & humiliationem, quam pro domeſtica aliqua neceſſitate. Dum autem hæc probatio ſit in Domo probationis, vacabit qui ita probatur, ab alijs exercitijs aliorum Novitiorum exceptis conferentijs, & exhortatione ordinaria.

34. Cum hæc probatio non ſit in Domo probationis, ſed in Domibus profeſſis, aut Collegijs, ſit aliquis, qui Novitiorum peculiarem curam gerat, ubi in recreatione ſeparati ſint, adjunctis alijs, à quibus in Domino adjuvari poſſint.

35. In docenda doctrina Chriſtiana pueros, ac perſonas rudes, publicè vel privatim, prout occaſio ſe obtulerit, & in Domino ei commodius viſum fuerit, tanquam in propria noſtri inſtituti Novitios exercendos curabit, habita perſonarum ratione.

36. In confeſſionibus audiendis, & prædicatione Divini verbi domi, aut foris circa finem primi anni probentur, qui ad hujuſmodi miniſteria idonei invenientur, & bonæ ædificationis ſpecimen jam dederint, eo tamen modo, ne tanquam operarij ordinarij ad miniſteria hæc excercenda exponantur, ſed brevi tempore, & ad probationem.

37. Tametſi exercitia ſpiritualia exactè omnibus in principio tradenda ſunt, quoad reliqua tamen experimenta, ſi quod eorum permutandum, aut multum moderandum judicaret, id ne faciat inconſulto Provinciali: quamquam anteponere, aut poſtponere ipſe ea poterit, pro ratione perſonarum, temporum, aut locorum.

38. Advertat, ut hæ probationes inter ſe debitis ſpatijs diſtinguantur, ita, ut Novitij una peracta, aliquandiù ad ſolita exercitia Domus probationis redeant, ut corpore, & ſpiritu recreati uberiorem fructum ex præteritis laboribus colligant, ea tamen ratione, ut intra annum omnes abſolvantur. Quod ſi peculiari aliqua de cauſa, hæ probationes ad ſecundum annum differendæ viderentur, priùs Provincialis conſulatur.

39. Præter hæc experimenta, alia fieri hoc biennio probationis poſſunt, & hæc eadem ex parte repeti, quando in Domino ita expedire judicaverit, & quidem omnia cum maturitate & prudentia, ædificatione etiam externorum, ſunt facienda.

De Inſtitutione & Regimine NOVITIORVM.

40. NE fiant mortificationes publicæ, niſi ordinariæ, juxta Conſtitutiones, ut ſunt præter ſolita experimenta, petere oſtiatim eleemoſynam, comitari Emptorem, ad comportanda ea quæ emuntur, indui veſtibus viliòribus, quæ tamen Religioſos doceant, & alia

alia id genus, ut in officio Rectoris dicitur.

41. *Convenit, ut qui probantur, veſtitus ratione ad mortificationem, & abnegationem ſui, & ad mundum ejuſque vanitatem ſub pedibus conculcandam juventur, & id quidem quantum conſuetudo, officium, & perſonarum circumſtantia patientur. Diſcretioni autem ejus relinquitur habita ratione ædificationis, an cum eiſdem veſtibus, quas ex ſeculo tulerunt, incedere ſint permittendi, an verò cum alijs eas permutari oporteat.*

42. *Conferet, ut aliquando occaſionem præbeat ijs, qui probantur, exercendi obedientiæ; & paupertatis virtutem, eoſdem tentando ad majorem ipſorum utilitatem ſpiritualem, in hoc tamen menſura, juxta uniuſcujuſque vires, obſervetur.*

43. *In pœnitentijs, & corporis afflictionibus advertat, ne nimius hujuſmodi rerum uſus tantopere vires debilitet, ut poſtea Miniſteria noſtri inſtituti inutiles reddantur: nec contra tanta in illis ſit relaxatio, ut fervore ſpiritus refrigeſcente, humani ac inferiores affectus incaleſcant.*

44. *Lectiones fiant de his, quæ ad inſtitutum pertinent, & continentur Literis Apoſtolicis, Regulis, & Conſtitutionibus, præcipuè verò de ys, quæ in examine, & tertia parte habentur, aut de alijs quæ eo referuntur, mutata interdum materia, ut tædium tollatur: modus verò lectionum facilis ſit, & ſimplex, & ad Novitiorum animos ad inſtituti amorem, & ſolidarum virtutum perfectionem promovendos accommodatus.*

45. *Explicetur brevi enarratione doctrina Chriſtiana, ac modus benè; & cum fructu confitendi, communicandi, Miſſam audiendi, & eidem decenter miniſtrandi, orandi itidem, meditandi, & libros denique pios legendi pro captu uniuſcujuſque tradatur.*

46. *Admoneat crebrò Novitios, ut in omnibus rebus Deum quærant, & in ſuis actibus intentionem puram ad Dei beneplacitam dirigant, ut familiares cum Deo in ſpiritualibus devotionis exercitijs eſſe curent: & tandem ita ſint inſtructi Novitij, ut nihil perfectionis, quod divina gratia conſequi poßint in abſoluta noſtri inſtituti obſervatione prætermittant.*

47. *Omnes perſpectos habeat, ut magis illis prodeſſe poßit, ad quod juvabit, cum illis frequenter ſingulutim agere, & rationem ab unoquoque rerum ſuarum ſuaviter exigere: in his autem privatis colloquijs magnam utilitatem poſitam eſſe ſciat.*

48. *Det operam, ut Novitij religioſam modeſtiam præ ſe ferant, juxta Conſtitutiones, & Regulas, quæ de ea conſcriptæ ſunt, in quibus tempore Novitiatus diligenter inſtituendi erunt.*

49. *Cognoſcat, quem procedendi modum in oratione, & examine ſervent: & petat interdum, an contra aliquem defectum adhibeant examen particulare, & quando reſiſtunt tentationibus, an proprijs remedijs utantur: In acquirendis virtutibus, quam rationem teneant: & intelligat demum, an in his omnibus præſtent, ea, quæ ab ipſo acceperunt.*

50. *Si aliquis ſolicitetur, vel perturbetur ab hominibus, qui in via ſpiritus non benè procedunt, & expediat illum in alium locum transferri, Provincialem tempeſtivè moneat.*

51. *Si duo in eodem cubiculo habitent, alter eorum ejuſmodi ſit, ut minimè dubitetur, quin alter ſit ejus Societate profecturus, & eandem ob cauſam inter cubicula, quæ ſeorſum unicuique juniorum aßignantur, par eſt, aliquos maturos ex antiquioribus intermiſceri.*

51. *Si aliquando permittendum videretur ut aliquis conſanguineos, vel amicos, quos in ſeculo habebat, alloqueretur, coram aliquo à Superiore ad id deſignato, id fiat, & breviter, niſi particulares ob cauſas aliud ſtatueret Superior totius domus vel Collegij.*

53. *Novitij non ſunt, ut plurimùm, aßignandi in ſocios noſtris, qui adeunt domos ſecularium, nec debent habere officia publica, in quibus neceſſarium ſit agere cum externis, ut Emptoris, Ianitoris, & Sacriſtæ.*

54. *Videat, num aliqui in Schedulis, Novitijs aßignandi ſint, ut cum eis loqui poßint, quorum exemplo, & colloquijs proficiant in Domino, & ſi cum alijs ſine facultate egerint, debitam eis pœnitentiam injungat.*

55. *Admoneat eos, ne vota ante biennium emittant ſine Superioris facultate, quam in primo anno Novitiatus, ſolus Provincialis re maturè conſiderata dare poterit. Horum autem, qui hæc vota ſemel apud ſe ex licentia Superioris, juxta formulam Societatis emiſerint, memoria in libro aliquo aſſervetur, & poſtea tempore Novitiatus, bis in anno ſtatutis temporibus, ſeorſum ab alijs, qui biennium expleverunt; ipſi ſimul inter ſe illa renovabunt.*

56. *Diligenter obſervare debet in toto probationis decurſu, an ineptus aliquis, aut inutilis noſtro inſtituto probabiliter futurus ſit: in quo major habenda eſt ratio boni communis Societatis ad gloriam Dei, quàm particularis cujuſque: quid autem ſentiat in hac re, ad minimum ſexto quoque menſe ad Provincialem, ſcribat, ut ipſe provideat.*

57. *De ſingulis etiam ſub finem biennii ad eundem ſcribat, ut cum illius facultate conſueta vota Societatis emittant, aut diutiùs probentur: priùs autem quàm vota emittant,*

per

per hebdomadæ ſpatium ſe colligant, & aliqua exercitia ſpiritualia, præter alia, quæ præſcripta ſunt, faciant.

58. *Scholaſtici, qui ſtudiis abſolutis tertium probationis annum peragunt, in variis experimentis, & ſpeciatim in nonnullis jam dictis, quamvis illis prius jam perfuncti fuerint, probentur. Huius autem probationis tempore in ſchola affectus ſe exerceant, & in rebus ſpiritualibus, & corporalibus, quæ ad profectum in humilitate, & abnegatione vniuerſi amores ſenſualis, voluntatis, & judicii proprii, & ad majorem cognitionem, & amorem Dei conferunt, inſiſtant.*

59. *Adhibeat diligentiam, vt Coadjutores temporales in modo orandi juxta Conſtitutiones inſtruantur, eoſque myſteria Roſarii doceat, & privatim inſtruat, vt ad ſuæ vocationis miniſteria afficiantur, & ſorte Marthæ contenti ſint.*

60. *Exhortationibus ordinariis omnes interſint. Coadjutores tamen temporales, & indifferentes non interrogentur in Conferentiis, niſi cum rerum & perſonarum delectu, nec ad Tonos conveniant: & ii quidem per ſex menſes ad minimum in domo probationis ſint, reliquo autem biennii tempore, ſic ſub cura Magiſtri erunt: vt aliis officiis ad inſtar aliorum Coadiutorum vacare poſſint, & tempus ordinarium orationis Domus, vel Collegii, vbi agent, habent: experimenta tamen, ad quæ apti fuerint, intra annum abſoluant.*

61 *Quando erit concio domi, vel in Eccleſia, quam Novitii ſint audituri, eo die à Lectionibus, & Conferentiis, & Tonis liberi erunt.*

62 *Singulis hebdomadis, die vna à ſolitis exercitiis vacent, in qua aliquid honeſtæ recreationis poterunt ſumere domi vel foris.*

De Examine ſemeſtri NOVITIORVM.

63. *SExto quoque menſe per biennium probationis, literas Apoſtolicas & Regulas vnuſquiſque videre, & conſiderare debet, Et examen, relicto ſecundo & tertio capite, & aliis, quæ ad gradum ſuum non pertinent, vt Regula 12. & 13. dictum eſt, deinde poſtquam hæc omnia viderit, interrogetur.*

64. *An prædictis omnibus contentus ſit, an verò aliquid dubii, vel difficultatis circa ea occurrat, quæ experimenta peregerit, & quo modo in illis ſe habuerit.*

65. *An vires ſibi corporales, & ſpirituales ſuppetere ſentiat ad labores perferendos, qui in Societate requiruntur: num deliberatum habeat animi propoſitum viuendi & moriendi in hac Societate IESV Domini noſtri.*

66. *Examen hoc factum notetur ſcripto, vt conſtet. Quod ſi quid noui occurrat, aut ſi quà mutatio alicujus momenti accidat, Superiorem certiorem reddat.*

67. *Demùm qui ſic examinatus eſt, reddet rationem conſcientiæ ſuæ Superiori, aut ei, quem Superior delegauerit, & ab vltima confeſſione generali incipiendo generaliter confitebitur Sacerdoti, qui fuerit à Superiori deſignatus.*

De Ordine DOMVS Probationis. CAP. IV.

68. *NOvitii manè poſt pulſum campanæ dum ſurgunt, dum ſe induunt, & lectum decenter operiunt, aliquas orationes ad Deum fundant, aut aliquid in Domino meditentur, & reliquo ſemihoræ ſpatio, pia aliqua lectione, aut alia ratione ad orationem ſe præparare poterunt.*

69. *Poſtea integram horam orationi mentali, aut vocali, vel meditationi dent, juxta cujuſque captum, & Magiſtri Novitiorum inſtructionem.*

70. *Abſoluta oratione, media illis conceditur hora ad lectum, & cubiculum componendum, & ad diſpiciendum, quem fructum ex oratione collegerint.*

71. *Poſt hæc, Miſſam deuotè, & reverenter audiant, qua abſoluta, interſint lectioni, ſeu exhortationi, quæ de rebus ſpiritualibus bis in hebdomada, per dimidiam horam, illis fiet: reliqua autem dimidia ſtatim repetent audita, & conferent inter ſe terni, aut quaterni, ſine vlla diſputatione, ſed cum humilitate, & modeſtia.*

72. *Sequenti die, iis de rebus, vt meliùs ad praxin reducantur, eadem hora fient collationes, hac ratione, vt lectione præcedenti breuiter per vnum, aut plures à Magiſtro deſignatos repetita, proponat aliquis, quomodo vincatur talis tentatio, aut difficultas in re propoſita, aut vnde oriatur hoc, vel illud impedimentum, & quid remedii poſſit adhiberi, & alia ſimilia: poſtquam autem aliqui dixerint, quid ſibi occurrat, Magiſter conſtituet, quid tenendum ſit.*

73. *Reliquo toto tempore vſque ad examen, quod ſemper antè prandium fit, per quartam horæ partem in ſuis officiis, aut in aliquo exercitio corporali, aut labore manuum à Magiſtro Nouitiorum præſcripto occupabuntur: aliquid tamen temporis quotidiè præſertim ante prandium, tribuant Regulis, & Doctrinæ Chriſtianæ, & aliis quæ judicio Magiſtri Novitiorum cuique convenient, addiſcendis, & memoriæ mandandis.*

74. *Poſt examen ſequatur prandium, quo ab-*

ſoluto horam integram recreationi dabunt, tam qui in priore, quàm qui in poſteriore menſa pranſi erunt. Tempore autem recreationis, poterunt mutuò colloqui, dummodo pauciores quàm quatuor non conveniant, niſi aliter Magiſtro videretur. Agent autem de exemplis vitæ Chriſti, vel Sanctorum, aut de his, quæ cum ædificatione in Societate fiunt, aut de re aliqua vtili in Domino.

75. *Expleto recreationis tempore, audito campanæ pulſu, ſeſe ad cubicula recipiant, (præter eos, qui in aliquibus officijs occupati erunt) vt aliquid legant, vel ſcribant, vel quid aliud agant, juxta Magiſtri præſcriptum.*

76. *Poſt finitam horam, omnes cum Magiſtro convenient, & penſum aliquod eorum, quæ antea memoriæ mandaverint, reddent. Poſtea explicabitur illis bis ſingulis hebdomadis, per dimidiam horam Doctrina Chriſtiana, deinde eam recitabunt vno ſtante, & interrogante, & alijs reſpondentibus vel ſeſe invicem interrogantibus, & inſtruantur in modo docendi illam juxta morem Regionis. Vno verò die cujuſque hebdomadæ, fiant Toni.*

77. *His expletis, ad ſua officia, vel ad aliquid legendum, aut ad alias occupationes ſe conferent: deinde ante vltimam horam, quæ cœnam præcedit, per ſemihoram orationi vacabunt: ipſam verò horam vltimam, ſequentem ante cœnam, partim officijs domeſticis, partim corporali exercitationi, vel alijs occupationibus quas Magiſter præſcripſerit, impendent.*

78. *Poſt Cœnam horam integram recreationi dabunt, reliquo tempore vſque ad examen (quod ſemper fiet antequam cubitum eant per quartam horæ partem) poterunt aliquid legere, vel alia ratione ſe ad orationem ſequentis diei præparare, vel aliud facere pro arbitrio Magiſtri Nouitiorum.*

79. *Novitios inter ſe conuerſari non convenit: ſed ſilentium invicem, & cum aliis obſervare, niſi in rebus in quibus loqui neceſſe ſit, excepto recreationis tempore, de quo jam ſuprà dictum eſt.*

CAP. V. De *Examine eorum, qui biennio abſoluto in* SCHOLASTICOS approbatos *admittuntur.*

80. *Poſtquam quis biennium Nouitiatus, peractis experimentis, expleuerit, & ad interrogationes, quæ ſexto quoque menſe fiunt, reſponderit, antequam vota Sholaſticorum emittat, interrogetur.*

81. *An velit ſe duci ſinere circa ea, quibus ſtudere debet, ac ſtudiorum modum, & tempus juxta quod Superiori videbitur.*

82. *An contentus futurus ſit eodem, atque alii, modo in Collegio agere, nulliſque priuilegiis, aut prærogatiuis omnium minimum, qui in eo fuerint anteire, omnem ſui curam Superiori relinquendo.*

83. *An ſtatuerit omninò apud ſe, ſtudijs abſolutis, ac probationibus peractis, Societatem ad viuendum in ea & moriendum, ingredi in eo gradu, quem Superior conſtituerit, ad majorem Dei gloriam.*

84. *Admoneatur, quod votis poſt biennium ab ipſo emiſſis non poterit ſine facultate Generalis à Societate noſtra recedere, nec ad aliam Religionem, excepta Carthuſienſium, tranſire, ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrenda juxta Bullam Pij V. anno* 1565. *expeditam.*

De Examine SCHOLASTICORVM *Studiis abſolutis.* CAP. VI.

85. *Scholaſtici ſtudiis ſuis abſolutis, ſtatim poſtquam ad tertium annum probationis peragendum miſſi fuerint, generatim interrogandi ſunt, an firmi in ſua deliberatione, & votis, & promiſſione Deo oblatis, antequam ad ſtudia ſe conferrent, permaneant, vt eorum ſtatus meliùs cognoſcatur, & ipſi magis in Domino juvari poſſint.*

86. *Interrogentur etiam, & examinentur particulatim eiſdem interrogationibus, & examine, quo ſexto quoque menſe, antequam ad ſtudia mitterentur, interrogati fuerunt, vt Superioribus eorum memoria renouetur, & mutatio, ſi aliqua in rebus iam affirmatis accidiſſet, cognoſcatur.*

87. *Poſtremò reddent rationem vitæ ſuæ inchoando ab eo tempore, quo eam reddiderunt, quando ad ſtudia miſſi ſunt.*

REGVLÆ

MODESTIÆ.

1. *In converſatione noſtrorum, illud in vniuerſum dici poteſt, vt in omnibus externis actionibus appareat in noſtris modeſtia, & humilitas conjuncta cum religioſa maturitate: ſpeciatim autem hæc obſervanda erunt.*

2. *Caput huc illuc leuiter non moveatur, ſed cum gravitate, vbi opus erit: & ſi opus non ſit, teneatur rectum cum moderata inflexione in partem anteriorem, ad neutrum latus deflectendo.*

3. *Oculos demiſſos vt plurimùm teneant: nec*

nec immoderatè eos eleuando, nec in hanc, aut illam partem, circumflectendo.

4. *Inter loquendum, cum hominibus præſertim alicujus auctoritatis, non defigatur aſpectus in eorum vultus, ſed potiùs ſub oculos.*

5. *Rugæ in fronte, ac multò magis in naſo euitentur: vt ſerenitas exterius cernatur, quæ interioris ſit indicium.*

6. *Labia nec nimis compreſſa, nec nimium diducta.*

7. *Tota facies hilaritatem potiùs præ ſe ferat, quàm triſtitiam, aut alium minùs moderatum affectum.*

8. *Veſtes ſint mundæ, & cum religiosè decentia compoſitæ.*

9. *Manus, ſi non ſuſtinendæ veſte occupentur, decenter quietæ teneantur.*

10. *Inceſſus ſit moderatus ſine notabili feſtinatione, niſi neceſſitas vrgeret: in qua tamen, quantum poterit, decôris ratio habeatur.*

11. *Omnes denique geſtus, ac motus eiuſmodi ſint, qui apud omnes ædificationem pariant.*

12. *Si plures ſimul erunt, ordinem præſcriptum à Superiore bini, vel terni incedendo ſeruent.*

13. *Si loquendum fuerit, meminerint modeſtiæ, & ædificationis, tum in verbis, tum in ratione, ac modo loquendi.*

Inſtructio ad reddendam Conſcientiæ *rationem, juxta morem* SOCIETATIS.

INtelligant ſinguli, dum rationem conſcientiæ ſunt reddituri, quantum momenti Pater noſter ſanctæ memoriæ Ignatius id duxerit, ad majorem Divinæ bonitatis gloriam: vt ſubditi magis in ſpiritu cum gratia vberiori proficiant, ac tanto majore cum diligentia, amore, & ſolicitudine juvari, & à periculis conſervari poſſint, vt quæ in Examine, & Conſtitutionibus toties commendantur, & ¶. 40. ſummarii Conſtitutionum præſcribuntur de reddenda ratione conſcientiæ, exactè ſeruentur. Proinde vnuſquiſque magna cum puritate, ſub ſigillo confeſſionis, aut ſecreti, aut quacunque ratione ei placuerit, & ad majorem ipſius conſolationem fuerit, totam animam ſuam integrè manifeſtam faciat, nullam rem celando, qua Dominum vniuerſorum offenderit, poſt vltimam rationem redditam conſcientiæ: vel certè aperiat eos defectus, qui magis ab eo tẽpore gravant ipſius animã.

Capita verò, quibus conſcientiæ ratio reddi debet, hæc ferè erunt: ex quibus cum ea retulerint, quæad plenam ſui manifeſtationem dicenda putaverint, petant à Superiore, vt eos interrogando juvet, ac ſuppleat, ſi quid eſſe judicet, quod ad majorem Dei gloriam & ſuorum notitiam ſcire velit.

1. An viuat contentus juxta ſuam vocationem.

2. Quomodo ſe habeat circa obedientiam, etiam intellectus, paupertatem, caſtitatem, & vſum aliarum virtutum, & quarum præcipuè ſtudio intentus ſit.

3. An ſentiat aliquas animi perturbationes, aut tentationes moleſtas, & de facilitate, ſeu difficultate, & modo eis reſiſtendi, & ad quos affectus, vel peccata ſit magis propenſus & incitatus.

4. An contra Conſtitutiones, vel Regulam aliquam, vel ordinationem Superiorum firmum judicium habuerit, vel contra eam diſputauerit.

5. Quid ſentiat de ipſo inſtituto Societatis, & mediis, quibus illa vtitur ad ſuum finem conſequendum, & quem experiatur in ſe zelum animarum.

6. Quomodo ſpiritualibus rebus ſit affectus, quantum temporis orationi tribuat, & num vocali, an potiùs mentali juvetur, & vtri plus temporis tribuat, & quem modum in orando teneat.

7. Num in vſu rerum ſpiritualium conſolationem & deuotionem habeat, an verò contra deſolationem, ariditatem, & vagationem animi patiatur, & quomodo in iis ſe gerat.

8. De fructu, quem ex communione, confeſſione, examine, præſertim particulari, & aliis exercitiis ſpiritualibus percipiat.

9. Num poſt vltimam rationem conſcientiæ, quam reddit, majorem an minorem fructum fecerit, & quem animum experiatur ad perfectionem conſequendam.

10. Quomodo obſervet, quæ ex Conſtitutionibus & Regulis tum communibus, tum officii ſui ad eum pertinent.

11. De mortificationibus, pœnitentiis, & aliis exercitationibus, quæ faciunt ad ſpiritus profectum: & in ſpecie de præparatione ad iniurias, & ad alia, quæ ad Chriſti crucem pertinent, ferenda, atque de eorum deſiderio.

„ 12. De ſociis,& quomodo ex eorum
„ converſatione proficiat in Domino, &
„ an alicui plus ſit familiaris, quàm a-
„ liis.

13. An averſionem animi ſentiat ab
„ aliquo, & an offenſus ſit in aliquo à Su-
„ perioribus vel Officialibus,vel quavis a-
„ lia perſona.

„ 14. An tentationes aliquas ſit paſſus,
„ quas alii intellexerint, præſertim circa
„ vocationem.

REGVLÆ PEREGRINORVM.

1. PErſuadeant ſibi, peregrinationis finem non tam eſſe corpo-
„ ris defatigationem, & vt multum iter
„ conficiant, quàm vt ex ea fructum ali-
„ quem ſpiritualem percipiant:atque ex eo
„ fine,& iter ipſum, & cæteros peregrina-
„ tionis labores moderentur.

„ 2. Litanias ſimul omnes quotidiè in
„ ipſo itineris ingreſſu: vel Itinerarium di-
„ cant,nec orationem,& conſueta exami-
„ na prætermittant,& alias etiam Regulas
„ obſervent, quantum ratio itineris per-
„ mittet.

„ 3. Studeant frequenti oratione, &
„ meditatione comitem itineris ſibi Chri-
„ ſtum facere: & colloquiis interdum piis,
„ & religioſis,ac lectione alicujus libri pii
„ moleſtias itineris leuare poterunt:Quòd
„ ſi cum externis in via, aut in hoſpitiis e-
„ gerint, meminerint pro ratione ſui gra-
„ dus habita ratione temporis & perſona-
„ rum, ſermones de rebus ſpiritualibus in-
„ ducere,& fructum aliquem,quoad pote-
„ runt efficere.

„ 4. Eleemoſynas ſimpliciter pro Chri-
„ ſti amore petant: vt omni ſpe illa abje-
„ cta, quam in pecuniis, & rebus creatis
„ habere poſſunt,integrè,vera cum fide &
„ ardenti amore eam in ſuo creatore, ac
„ Domino conſtituant: memores,à Chri-
„ ſto Domino Apoſtolos ſine ſacculo, &
„ pera miſſos:ipſum etiam Dominum non
„ habuiſſe, vbi caput reclinaret.

„ 5. Indigentia, & penuria rerum cor-
„ pori neceſſariarum probari exoptent, vt
„ ad incommoditatem cibi, ſomniue ca-
„ piendi libenter aſſueſcant: injurias verò,
„ illuſiones,& opprobria,quæ in itinere in-
„ ferri contigerit, patienter cum Dei gra-
„ tia ferant, gaudeantque materiam præ-
„ beri ſibi imitandi aliquo modo Chriſtum
„ Dominum ejuſque veſtibus, atque inſi-
„ gnibus ſeipſos induendi.

„ 6. Qui majoribus pollent ad viam
„ peragendam viribus, eos, qui ſunt infir-
„ miores, ſubſequi & non præcedere de-
„ bent: & iter cujuſque diei horum debi-
„ lium infirmitate commenſuretur: quod
„ ſi quis viribus deſtitueretur,jumento,aut
„ alia ratione juvari debet: qua in re non
„ qualitatis perſonarum, ſed neceſſita-
„ tis, charitatis fraternæ ratio eſt haben-
„ da.

„ 7. Si quis in morbum incideret, ita
„ vt vlteriùs progredi non poſſet, nec ex-
„ pediret reliquos ibi moram trahere, ſi
„ vicinum eſſet Collegium, aut Domus
„ Societatis,eo eſſet æger[ſi modò morbus
„ patiatur]deducendus: alioqui aliquis ex
„ noſtris illi erit ſocius relinquendus: vt
„ conſolationi ei ſit, & auxilio: ægro au-
„ tem viribus reſtituto, cœptum iter am-
„ bo proſequentur.

„ 8. Si in via ab honeſto, & pio amico
„ invitarentur, poſſet, qui præeſt, hoſpi-
„ talitatis beneficium admittere: tunc
„ autem curare debent verbis,& religioſo
„ exemplo hoſpites ædificatos in Domino
„ relinquere.

„ 9. Ejuſdem ædificationis, & exem-
„ pli in omnibus hoſpitiis meminiſſe de-
„ bent: ſobrietatis etiam in menſa,& mo-
„ deſtiæ in conuerſatione nunquam obli-
„ viſcantur.

„ 10. Cum in itinere ad Collegia, vel
„ Domos Societatis diuertent, ſtudeant
„ omnes bonum ædificationis odorem e-
„ xẽplo vitæ,ac morum, noſtris relinque-
„ re. De rebus verò aut perſonis aliorum
„ Collegiorum, aut Domorum nihil lo-
„ quantur,aut tractent, niſi ad ædificatio-
„ nem.

„ 11. Si tranſierint per locum, vbi Do-
„ mus, aut Collegium Societatis ſit, nihil
„ ab externis, nec pro ſe, nec pro aliis pe-
„ tant, aut accipiant ſine facultate Supe-
„ rioris ejuſdem Domus vel Collegii.

„ 12. Omnes alii, qui iter faciunt ex
„ noſtris Equites, aut Pedites, has Regu-
„ las peregrinorum ſuo modo, quantùm
„ fieri poteſt, etiam ſervent, & tam pe-
„ regrini, quàm reliqui, qui iter faciunt,
„ patentes literas ſui Superioris habere
„ curent.

REGVLÆ MINISTRI.

1. EIus officium erit, Præpoſitum, vel Rectorem juvare,in iis,quæ in ge-

„ in genere, vel in particulari ei commendabit: nec diſpenſandi, aut mutandi, aut quidquam faciendi, niſi ex ejuſdem præſcripto, facultatem habebit.

„ 2. Valde commendatum ſibi exiſtimet, quod pertinet ad obſeruationem Conſtitutionum, Regularum, Ordinum communium, & approbatarum Conſuetudinum Domus, vel Collegii: ideoque habeat in ſcriptis, & aliquando legat, tam communes omnium, quàm particulares Superioris, & Officialium Regulas, & eoſdem Officiales ſuas habere, intelligere atque obſervare curet.

3. Officiales viſitet quoties opus fuerit, obſeruando, quomodo ſuum officium exequantur: quod ſaltem alternis diebus faciet: frequenter etiam viſitabit cubicula, & alia loca domus, vt videat, quomodo omnia ſe habeant.

4. Cum quis ab officio aliquo amouetur, curet, vt is ſuum ſucceſſorem inſtruat de ratione exercendi illud, juxta Regulas, & Conſuetudines à Superiore approbatas.

5. Animadvertat in temporum mutationibus, quomodo in Collegio vel Domo fieri debeat horarum, ciborum, veſtiumque mutatio, & Superiori in memoriam reducat, præſertim bis in anno, ſub initium veris, & autumni: obſeruet etiam crebrò num aliquid deſit ex neceſſariis, aut abundet: eorumque potiſſimùm rationem habeat, qui in corporis cura minorem de ſe ipſis ſolicitudinem gerunt: curetq; vt adſit, cum Medicus ægrotos inuiſet.

6. Quotidiè hora ſibi deſignata, de rebus omnibus domus rationem Superiori reddat, à quo excipiet in libello ad id parato, quæ ei facienda committet, & cum primùm commodè poterit, eidem referat, quæ executus fuerit.

7. Redigat Superiori in memoriam ea, quæ neceſſaria domui judicabit, ut de emendis rebus ad victum, & veſtitum neceſſariis ſuis temporibus de Fratrum nimio, aut exiguo labore, de ſanitate, & ſimilibus.

8. Notet, ac referat Superiori tam defectus, ſi quos vel Domi, aut in Collegio animadverterit, vel aliũde intellexerit, quàm quæcunq; alia quæ ad bonam gubernationem convenientia ei occurrent: tum etiam circa res ſibi commiſſas, & quaſvis alias, vt quomodo ſe noſtri habeant circa Obedientiam, orationem, ædificationem, & in omnibus virtutibus profectum & ſtudium.

9. Curet per æditumm, vel aliquem alium deſignatum obſervari, an omnes die ſtatuto communicaverint: & ſi quis intra tempus deſignatum ad confeſſionem, aut communionem non accederet, intelligat à Superiore, num ſubtrahendus ei ſit cibus corporis, donec cibum ſpiritus ſumat.

10. Peculiarem habeat curam, vt domus munda ſit, & omnia vbique decenter ſuis locis compoſita, ſed præcipuè in iis, quæ ab externis videri ſolent.

11. Noctibus ſingulis portas domus, quibus in publicum exitur, videat an benè clauſæ ſint.

12. Deſignet aliquem ex commiſſione Superioris, qui communes lucernas domus opportuno tempore incendat, & extinguat, qui item publicas feneſtras ſuo tempore aperiat, & claudat, ac pro abluenda facie, & manibus in loco deſtinato aquam infundat, & pro iis extergendis, mantilia, ab iis, quæ in vſum refectorii ſunt, diſtincta adhibeat, quæ alia non Sacerdotibus, alia Sacerdotibus deſtinata erunt, & bis ſaltem in hebdomada mutabuntur.

13. Studeat animos Patrum, & Fratrum inter ſe per beneuolentiam, & præſertim cum Superiore per obedientiam vnire, & ſi quid minus æquo animo aliquis ferret, velit potiùs in ſe [quoad fieri poteſt] quam in Superiorem, cauſam rejici, veluti in injungendis pœnitentiis, quas ipſe juxta præſcriptum Superioris imponet, & tam in eis, quàm in reprehenſionibus ab animi perturbatione caveat, charitatemque præ ſe ferendo ſtudeat, vt illi quibus pœnitentias imponet, meritò ſibi injungi cognoſcant.

14. Si quando abſente Superiore aliquid acciderit, quando adeò vrgeat, vt commodè Superior expectari nequeat, id Miniſter; auditis Conſultoribus, exequi poterit, quamvis in ſpecie non ſit ipſi commiſſum: dummodo exiſtimet juxta Superioris mentem id fore, ſtatimque redeunti quod factum fuerit, referat. Quod autem ſibi ordinariè agendum erit, abſente Superiore, ab eo curet intelligere.

15. Si Subminiſtrum habuerit, vtatur ejus opera in iis, quæ cõmodè per ſe facere nõ poterit, juxta præſcriptũ Superioris: ſi verò nõ habuerit, alternis ſaltẽ diebus ſingula cubicula viſitet, & alia quæ in officio Subminiſtri continentur, ſuppleat.

REGVLÆ
CONSVLTORVM.

1. INtelligant quanti momenti ſit eorum officium, vt Superiores eorum conſilio,& relatione adjuti meliùs, & faciliùs gubernare poſſint.

2. Sint amatores boni communis,illudque in omnibus conſultationibus præ oculis habeant: atque vt diuinæ inſpirationi dent locum,& ſaniora ſint eorum conſilia,in ſuo ſenſu non nimis abundent.

3. In Conſultationibus ſynceram intentionem habeant, & à perturbatione liberam, vt fideliter, & debita cum modeſtia Charitatis,& Obedientiæ memores ſententiam dicant.

4. Sint inter ſe maximè Charitate conjuncti,& alter alterum honore præueniat,atque apud alios alter alterius exiſtimationem verbis factiſq; tueatur. Si verò contingat aliquam in Conſultationibus diverſæ aut etiam ſingularis eſſe ſententiæ,nemo vllam ab eo alienationem, vel habeat,vel oſtendat.

5. Rem,de qua conſultatur, benè intelligant:nec ſint in dicendo præcipites: ſed negotio ſecum conſiderato, & oratione præmiſſa: præcipuè cum de rebus agitur difficilibus, ſententiam ſuam aperiant: quòd ſi quid ex tempore diſcutiendum proponeretur,& ſibi maturiùs conſiderandum judicarent, Superiori ſignificabunt.

6. Explicare breuiter debent ſententiæ ſuæ rationes: quod ſi ad rem confirmandum aliorum rationes eſſent diſſoluendæ,id etiam modeſtè faciant.

7. Cùm Superior Conſultoribus auditis aliquid ſtatuerit, judicium ipſi ſuum illius judicio ſubmittent: neque extra conſultationem, aut quod ſtatutum fuerit, ſibi diſplicere, aut ſe in alia fuiſſe ſententia ſignificabunt: laudent potiùs Superioris conſilium apud alios, atque tueantur. Quod ſi ob rei, de qua agitur, gravitatem, adhuc ſentirent ad alium Superiorem eſſe rem deferendam, quod nihil monitione ſua ſe effecturos, ſperarent, re priùs apud ſe maturius conſiderata, & oratione præmiſſa, ad immediatum illius Superiorem, aut ſi is non prouideat, ad Supremum id facere ne prætermittant.

8. Etiamſi non interrogentur, ſi quid tamen in mentem venerit, quòd ad commune bonum, vel alicuius perſonæ particularis pertineat, poterunt id Superiori proponere, vt is ſtatuat, num ea de re ſit deliberandum, nec ne.

9. Conſultores neque ea, quæ quiſque in conſultatione ſenſerit,neque ea,quæ propoſita ſunt,aut definita,alij ſignificare debent:præcipuè cùm res ipſæ ſecretum exigunt. Superioris autem erit ea,quæ definientur, promulgare: cum opus eſſe judicabit.

10. De literis ad Superiores ſuo tempore mittendis, ſeruent diligenter quæ in formula ſcribendi à Conſultoribus exiguntur. Et hæ literæ ſigillo, quod apud Admonitorem erit, obſignatæ mittantur: nec quiſquam eorum ſciat, quid alius ſcripſerit.

11. Si quis ex noſtris ad Generalem ſcripſerit,& literas Admonitori,aut alicui ex Conſultoribus tradere voluerit: is acceptas cum ſuis, aut ſub ſuæ propriæ manus inſcriptione, ad Generalem mittendas curabit.

12. Si quid circa victum, veſtitum, labores, & occupationes Superioris, aut circa gubernationem moderandum, augendum vel mutandum cenſerent, illum præmiſſa oratione admonendum curent, quod ferè per Admonitorem faciant.

13. Si quis cum eis de difficultate aliqua ſua, aut perturbatione agat, ita eum ſuis monitis & conſilio juvare ſtudeant, vt ſemper, quantum poſſint, exiſtimationem Superioris tueantur.

14. Ad omnia meliùs obeunda Superiorum ſuorum,& aliorum Officialium Regulas teneant,Conſtitutionesque & reliqua omnia,quæ ad noſtrum inſtitutum, & adminiſtrationem pertinent,familiaria ſibi reddant.

15. Ita ſuum munus exequantur, vt nullam gubernationis partem ſibi aſſumant, atque eâ ſubmiſſione ſe gerant, vt cæteris Obedientiæ exemplum præbeant.

REGVLÆ
ADMONITORIS.

1. EA modeſtia & humilitate officium ſuum obeat, vt ſubditum decet erga Superiorem,quem Chriſti loco habet: niti enim debet,ne huius muneris occaſione,reverentia atque Obedientia interior,vel exterior in ipſo debilior reddatur.

2. Animaduertat autem, ne reverentia hæc,& Obedientia fidelitatem, aut neceſſariam libertatem opprimat,quo minùs Superiorem admoneat de ijs,quæ præmiſſa oratione,proponenda in Domino judicabit.

3. Admoneat Superiorem de ijs, quæ maior pars Conſultorum ei dicenda judicaverit: de aliis verò, quæ ſiue ipſi in mentem venient, ſiue ab alijs ſuggerentur, non facilè

facilè eum admonebit, ſed de ÿs duntaxat, quæ non leuis momenti poſt orationem eſſe cenſuerit, ſiue illa ad perſonam, ſiue ad officium Superioris pertinebunt, iuxta Conſtitutiones & Decreta.

4. *Ea, quorum Superiorem admonuerit, meminerit tacitus apud ſe ſervare: quamvis interrogatus à Conſultoribus de iis, quæ ipſi commiſiſſent dicenda vel à Superioribus, rationem ſui officii eis debebit reddere.*

5. *Cùm Superior cuiſpiam rei admonitus, illi remedium non adhibuerit, Admonitoris erit, cum debita ſubmiſſioue iterum, & ſæpiùs eum commonefacere: quòd ſi emendationem ſperat, factâ priùs oratione, id Superiori ſignificet.*

6. *Admonitoris erit, ordinarias Epiſtolas Conſultorum ſuis temporibus colligere, atque ad mediatos Superiores mittere, niſi eas illi alia via mittere voluerint, ſimulque referet eiſdem, vtrum illi ſcripſerint an non.*

7. *Caveat, ne occaſione ſui officii debitam ſubordinationem, & obſeruantiam ſubditorum erga ſuos Superiores aliqua ex parte imminuat, aut debilitet.*

8. *Sigillum apud ſe habeat, quo ſuas, & Conſultorum ac aliorum noſtrorum literas, ſi ad eum detulerint, qui ad mediatos Superiores ſcribere voluerint, obſignare poſſit. Hoc tamen nulla ratione, ſine facultate Superioris: vti licebit, niſi in iis literis, quæ ad Superiores mediatos ſcribentur.*

FORMVLA
SCRIBENDI.

1. MAgnopere juverit ad animorum vnionem in Societate, „ literarum vltro citroque miſſarum inter „ inferiores, & Superiores frequens com„ mercium: & crebrò alios de aliis certio„ res fieri, & audire, quæ ex variis locis ad „ ædificationem, & eorum, quæ geruntur, „ cognitionem, afferuntur.

2. Superiores Domorum, & Recto„ res ſcribant ſingulis hebdomadis ad ſuum „ Provincialem in Europa, in Indiis verò, „ vt ſuis Provincialibus viſum fuerit com„ modum & opportunum.

3. Scribant autem ad ſuum Provin„ cialem de ſtatu perſonarum, & rerum „ omnium, non ſolùm quæ inter noſtros, „ ſed etiam quæ per miniſteria Societatis „ erga externos in Domibus ſuis, vel Col„ legiis fiunt, & non tantùm de his, quæ „ rectè ſe habent, ſed etiam de his quæ „ ſecus: & quoad fieri poterit, curent, vt „ omnia tanquam præſentia Provincialis „ cernat.

4. Primo quoque tempore ad ſuum „ Provincialem ſcribant Superiores Do„ morum, & Rectores de obitu eorum, „ qui in ſuis locis decedunt: Provincialis „ verò reliquos de ſua Provincia admo„ nebit, vt quàm primùm ſolitis ſuffragiis, „ & orationibus eorum animæ juventur, „ & ſtatim Præpoſitum Generalem, & vi„ cinos Provinciales certiores reddat, vt ſi„ mile officium præſtare poſſint.

5. Miſſi ad fructificandum in agro Do„ mini, ſcribant ad ſuum Provincialem, „ aut ad eum, quem ille deſignaverit, ſin„ gulis hebdomadis, vel quoties ipſis fue„ rit præſcriptum, vt per crebram litera„ rum communicationem, quantùm fieri „ poteſt, totum ſucceſſum ſuarum miſſio„ num illi declarent.

6. Provinciales Superioribus Domo„ rum, & Rectoribus, ac iis, qui in miſſio„ nibus verſantur, ſingulis menſibus, per„ ſonis autem privatis, quibus, & quando „ opus erit, ſcribant.

7. Provinciales omnium Provincia„ rum Europæ ſcribant ad Generalem ſe„ mel quolibet menſe: Rectores autem, & „ Superiores Domorum, & Magiſtri No„ vitiorum tertio quoque menſe.

8. Provinciales Indiarum ſcribent „ Præpoſito Generali, quando ſe obtulerit „ navigationis commoditas: Rectores ve„ rò, & Superiores Domorum, ac Magiſtri „ Nouitiorum ex Indiis ſemel, ex Braſilia, „ & nova Hiſpania bis in anno, ſi ſe obtule„ rit occaſio.

9. Prędicti omnes extraordinariè ſibi „ mutuò ſcribant, quoties neceſſitas vrge„ bit.

10. Superiores Domorum, & Colle„ giorum, & Magiſtri Novitiorum ſcri„ bant ad Generalem, quæ alicujus mo„ menti fuerint, etiamſi approbante Pro„ vinciali fiant: illa verò potiſſimùm ſcri„ bant, in quibus Provincialis admonitus, „ vel non providet, vel providere nequit, „ vel poſtquam Provincialis cum illis tra„ ctaverit, ipſi ab ejus judicio diſſentiunt: „ ſed tunc quidem addant, quid Provincia„ lis reſponderit, & quibus rationibus ipſi „ ab eo diſſentiant, interim tamen ei per „ omnia obediant.

11. Cum Provinciales ſcribent Gene„ rali, curabunt vt ſtatum Domorum, & „ Collegiorum ſuorum, ac totius Provin„ ciæ benè explicent, & ſuppleant ſi quid „ intellexerint, quod Superiores Domo-

rum

„ rum, & Collegiorum minùs declaraverint, & in vniuerſum ita ſcribere debent, vt Generalis omnium rerum, omniumque perſonarum ac Provinciarum ſtatum, quoad ejus fieri poſſit, ante oculos habeat.

12. Generalis ad Provinciales ſcribet „ ſecundo quoque menſe: ad Rectores verò & Præpoſitos Locales ſexto quoque „ menſe, niſi aliqua neceſſitas priùs ad reſpondendum ſuadeat.

13. Si quis noſtrorum aliud per literas cum Præpoſito Generali, aut cum „ ſuo aliquo mediato Superiore tractare „ velit, ne impediatur: nec ipſorum literæ „ aperiantur, neque mediatorum Superiorum ad ipſos.

14. Literæ noſtrorum, quæ negotia „ continent, ſolùm ad Præpoſitum Generalem & non alios, qui cum ipſo agant, deſtinentur: poterit tamen ad „ eos ſcribi, vt illi tractari: & expedire „ curent.

15. Literæ negotiorum ad quorum „ expeditionem Procuratoris Generalis „ opera, aut informatione opus erit, pro„ priis literas ad Præpoſitum Generalem „ ſcribantur, adjecta exteriùs litera P. ſub „ inſcriptione earum.

16. Negotia majoris momenti, ex v„ traque India & Braſil. ternis exemplis „ ſcribantur, binis autem ex reliquis „ Provinciis, ſi ſit periculum ne literæ in„ tercidant, vel certè in proximis li„ teris earum ſumma repetatur: & vt „ inveniantur, cum opus fuerit, quæ „ ſcripta ſunt ad Generalem, exemplum „ ejuſmodi literarum, vel earum ſummam „ in libro aliquo, qui ſcribunt, apud ſe re„ tineant.

17. Si quid ſecreti ſcribendum, vel „ ſoli Superiori committendum ſit, ſeor„ ſum in propria Epiſtola ſcribatur, quæ „ cum aliis in eodem faſciculo colliga„ ta includatur, adjecto exteriùs [ſoli] „ ſub inſcriptione ejuſdem Epiſtolæ: quod „ ſi ejuſmodi Epiſtola ſola mitteretur, alia „ charta involuatur, quæ abſque [ſoli] in„ ſcriptionem habeat.

18. In rebus, quæ ſecretum requirunt „ explicandis, his vocabulis vtendum „ erit, vt ea intelligi niſi à Superiore non „ poſſint: modum autem præſcribet Ge„ neralis.

19. Nullus inferior, niſi morbo impe„ ditus literas ad Superiorem ex ſua com„ miſſione ſcribi faciat.

20. Conſultores Rectorum, & Supe„ riorum Localium literas obſignatas ad „ Provincialem dabunt bis in anno, men„ ſe Ianuario, & Iulio, & ad Genera„ lem ſingulis annis menſe Ianuario: Con„ ſultores verò Provincialium ad Gene„ ralem menſe Ianuario & Iulio, ni„ ſi res aliqua ita vrgeret, vt de illa, e„ tiam extra hęc tempora ſcribendum iu„ dicarent.

21. Iis literis ſyncerè, & ſine amplifi„ catione, omnique privato, aut humano „ reſpectu ſemoto, ſignificabunt, quid ſibi „ de Superioribus, quorum ſunt Conſulto„ res, & de eorum adminiſtratione, ac re„ rum ſtatu ſcribendum in Domino videa„ tur, oratione tamen præmiſſa, & re priùs „ diligenter conſiderata.

22. Vt Rector Vniverſitatis de omni„ bus Præceptoribus, & aliis de Societate: „ ita etiam Cancellarius & Conſiliarii V„ niuerſitatis de ipſo, ac aliis ſcribent ſe„ mel ſingulis annis menſe Ianuario Præ„ poſito Generali, & bis in anno menſe „ Ianuario, & Iulio Provinciali.

23. Hujuſmodi literę Conſultorum, & „ horum officialium Vniverſitatis mittan„ tur obſignatæ, nec quiſquam eorum ſciat, „ quid alius ſcripſerit.

24. Quivis Præpoſitus, & Rector ha„ beat librum, ſcribantur Viſitationes „ Domus, vel Collegii à Generali appro„ batæ, in quo etiam ſcribantur ordina„ tiones aliæ alicujus momenti, quæ à Ge„ nerali mittuntur: & quæ perpetuæ fue„ rint, ab iis quæ temporariæ ſunt, ſepara„ tim notentur: alia verò, quæ Viſitator, & „ Provincialis præſcripſerint, in alio libro „ ſcribantur.

25. Si quid ſcribendum eſſet de re„ bus, quæ externorum aliquem attin„ gerent, ita ſcribatur, vt etiam ſi literæ „ in ejus manus inciderent, offendi non „ poſſit.

De Literis Annvis.

26. SVperiores Domorum, atque Rectores curent ea obſervari, „ quæ indies in eorum Domibus Colle„ giiſque per noſtros Dominus operari di„ gnatur, quæque ad noſtrorum conſola„ tionem, ac proximorum ædificationem „ pertinent, ex quibus ſeligant optima „ quæque, atque in ordinem redacta, ſub „ finem cujuſque anni ad ſuum Provincia„ lem mittant.

27. Provinciales ex omnibus Supe„ riorum Localium, atque Rectorum „ ſuæ Provinciæ, & eorum, qui in Miſ„ ſionibus verſantur, Epiſtolis rejectis vel

addi-

„ additis, iis quæ videbuntur, ſingulis annis menſe Ianuario, rerum geſtarum capita Latinè collata, ex quibus deinde vnæ literæ annales Romæ conficiantur, manu ipſorum ſubſcripta Romam ad Generalem deſtinent.

„ 28. In ea compendiaria narratione hic ordo ſervabitur: Recenſebunt initio numerum noſtrorum in vniuerſum, tum etiam ſingulis Domibus, Collegiis, & Miſſionibus nominatis, quot ſint in iis Sacerdotes, Præceptores, Scholaſtici & Coadjutores temporales, itemque quot admiſſi ſint eo anno in Societatem, quotque è vita deceſſerint: neque deinde neceſſe erit ad ſingula Collegia aut loca redire, niſi aliquid in iis contigerit peculiari narratione dignum.

„ 29. Agent primò de profectu noſtrorum in Domino, & explicabunt, ſi quid in eo genere ædificarionem facere poſſit: deinde de miniſteriis Societatis erga proximos, vt de concionibus, lectionibus ſacris, doctrina Chriſtiana, & exercitiis ſpiritualibus, viſitatione carcerum & hoſpitalium, reconciliatione diſſidentium, de pœnitentium frequentia, & de aliis noſtri inſtituti piis operibus: ita tamen vt ea tantùm commemorentur, quæ ſunt alicujus momenti. Item de Scholis, & diſcipulorum numero, & profectu, præſertim in Vniverſitatibus & Collegiis majoribus: de bona item Societatis exiſtimatione, de contradictionibus autem, & perſequutionibus, ſi quæ fuerint, ea tantùm attingant, quæ ædificationi fore videbuntur. Dicent etiam de piorum erga noſtros charitate, & eleemoſynis paulò inſignioribus.

„ 30. Hæc omnia exponent, quàm pleniſſimè fieri poterit (ſemper tamen vitata nimia prolixitate) adhibitis omnibus circumſtantiis, etiam nominibus eorum, qui eas res geſſerunt, vt ſi opus fuerit, aliquando conſcribi poſſit hiſtoria. Qua etiam de cauſa cum aliquid occurret dignum memoria, quod tamen propter aliquam cauſam non expediat omnibus vulgari, id ſcribent ſeparatim integrè, & perfectè: in illa autem communi narratione vel omninò recitabunt, vel ea tantùm excerpent, quę ædificationi eſſe poſſunt. Et quæ ad externos pertinent, ita narrentur, vt in ea ipſa domo aut ciuitate, vbi ſcribuntur, ac vbique publicè legi citra cujuſquam offenſionem poſſunt.

„ 31. Cum literæ annuæ Romæ confectæ ad Provincias mittentur, legantur quàm primùm in ſingulis Domibus & Collegiis. Et vt Coadjutores noſtri temporales ex Latinis etiam literis fructum aliquem percipiant, ſit aliquis, qui illarum ſummam, aut interpretationem aliquo modo explicet: neque vltra duas hebdomadas retineri debent, vt ad reliqua loca citiùs deferantur: poſtquam verò vbique perlectæ fuerint, in præcipua Domo, vel Collegio ejuſdem Provinciæ aſſerventur, & ſimul conſeruentur.

De CATALOGIS & INFORMATIONIBVS *Annuis*.

„ 32. AD clariorem omnium noſtrorum cognitionem, Superiores Domorum, & Collegiorum, duos Catalogos conficiant ante id temporis, quo Procuratores Provinciarum ad Generalem veniunt, ita exactè, ac ſi nunquam miſſi fuiſſent. In primo deſcribantur omnes, qui in ſuis Domibus, vel Collegiis, ac miſſionibus ſunt, in quo contineatur vniuſcujuſque nomen, cognomen, patria, ætas, vires, tempus Societatis, ſtudiorum, & miniſteriorum, quæ exercuit, & gradus in literis, ſi quos habet, & an Profeſſus, vel Coadjutor ſit, &c. & à quo tempore.

„ 33. In ſecundo Catalogo dotes, & qualitates vniuſcuiuſque deſcribantur, videlicet, ingenium, judicium, prudentia, experientia rerum, profectus in literis, naturalis complexio, & ad quæ Societatis miniſteria talentum habeat: quæ omnia diligenter, re Deo priùs commendata, & maturè conſiderata, & omni privato affectu ſemoto, ſyncerè, & breviter perſtringenda erunt, & vtrunque catalogum ad ſuum Provincialem mittant.

„ 34. Sub finem cujuſque anni interjecti, tertium etiam alium brevem catalogum ad Provincialem mittant, continentem nomina, & miniſteria, in quibus vnuſquiſque noſtrorum occupatur: mittant etiam ſupplementum primi, & ſecundi catalogi, in quo ea tantum adnotabunt, quæ eo anno de nouo occurrerint addenda: vt qui in Societatem interim fuerint admiſſi, aut ab ea defuerint, vel quot mortui ſint, vel alia quavis cauſa:

„ 35. Hunc tertium catalogum & ſupplementum primi & ſecundi catalogi totius Provinciæ, cum narratione pro annuis literis, de qua dictum eſt, ad Generalem mittet Provincialis menſe Ianuario: primùm verò, & ſecundum per Procuratorem Provinciæ, ad eundem, ſigillo ſuo obſignatos, perferendos curabit: Quod ſi quid ipſi in his catalogis, & informationibus notandum addendumve videretur, id ſeorſum ad Generalem ſcribat.

REGVLÆ

PRÆFECTI RERVM SPIRITVALIVM.

„ 1. PRæfectus rerum ſpiritualium cognitionem inſtituti Societatis, & zelum boni progreſſus ipſius habeat, & in Obedientia, & Humilitate exemplum aliis præbeat, & amabilem ſe eis exhibeat, vt ad eum omnes confugiant, confidenterque ſua omnia detegant, & ab eo conſolationem, & auxilium ſperent in Domino.

„ 2. Inſtruat noſtros privatim, ſecundùm vniuſcuiuſque captum, quomodo interiùs, & exteriùs ſe habere debeant, & ad id exhortetur, & in memoriam redigat, & amanter admoneat, præſertim vt puram habeant intentionem divini ſervitii, & familiaritatem cum Deo in ſpiritualibus devotionis exercitiis, & zelum ſyncerum animarum.

„ 3. Petat quem procedendi modum in oratione, & examine habeant, & ſi contra aliquem defectum examen particulare faciant, & ſi contra inordinatos affectus propria remedia adhibeant, & in ſolidis virtutibus acquirendis, præſertim in Obedientia quid obſervent, & & de pœnitentiis, & aliis devotionibus.

„ 4. Sicubi in his à rectitudine deflexerint, eos dirigat, juxta modum Societatis: erga cujus inſtitutum, curet, vt omnes benè affecti ſint, & det operam, vt orandi & meditandi modos, quos docuit Pater noſter Ignatius in libro Exercitiorum, retineant, & vt illo libro familiariſſimè vtantur, videatque, ne dum noſtri devotionem habere procurant, caput lædant, aut vires corporis nimis debilitent.

„ 5. Verſatum ipſum eſſe oportebit in lectione librorum ſpiritualium, & vnicuique decernat tempus, & modum cum fructu eos legendi, qui fiet faciliores, & noſtro inſtituto magis convenientes.

„ 6. Peculiarem habeat curam conſolandi afflictos, & tepidos exhortandi, remedia pro cujuſque infirmitate, vel neceſſitate adhibendo: qualia ſunt, frequentiùs communicare, plus temporis orationi impendere, Exercitia ſpiritualia facere, plus aliquid pœnitentiæ aſſumere, libros aliquos ſpirituales legere, & ſimilia. Quæ autem ex his ipſe concedere poſſit, & in quibus ad Superiorem recurrendum ſit, ab eo intelligat.

„ 7. Parem quoque adhibeat diligentiam, vt Coadjutores temporales quieti ſint, & ſorte Marthæ contenti, & pro eorum captu illos inſtruat, myſteriaque Roſarii doceat, vt majore devotione illud recitare poſſint.

„ 8. Doceat omnes, vt præmiſſa oratione, & cum magna reverentia ad Sacramentum altaris accedant, & poſt ejus perceptionem per aliquod temporis ſpatium orent, & gratias agant.

„ 9. Præter eos, quos ſatis inſtructos Superior judicaverit, cum vnoquoque agere de his vltra menſem ne differat: ſæpè verò conſideret, quem fructum bonorum operum ex oratione, & ex reliquis rebus ſpiritualibus colligant, vt in dies magis in Domino proficiant.

„ 10. In his autem omnibus videat, ne ordo vnicuique præſcriptus impediatur, ac præſertim ſtudia illorum, qui literis dant operam, niſi cum Superior aliter judicauerit.

„ 11. Curam peculiarem habeat Novitiorum, ſi qui Domi, vel in Collegio fuerint, à Superiore aliunde proſpectum ſit, & erga eos obſervare ſtudeat ea, quæ juxta Magiſtri Novitiorum, & examinatoris Regulas obſervari commodè poterunt.

REGVLÆ

PRÆFECTI ECCLESIÆ.

1. CVret, vt Æditu Regulas ſuas obſervet, quas Præfectus ipſe „ apud ſe etiam habeat.

„ 2. Præbeat illi catalogum ſingulis diebus Sabbathi, quo dies feſti, ac jejuniorum proximæ hebdomadæ contineantur, vt eum in refectorio recitet in cœna diei Dominicæ ſequentis.

3. Sin-

3. Singulis diebus Sabbathi veſperi in „ Sacriſtia ſcripto proponat, quemadmodum quotidiè Sacra ſint facienda ſequenti hebdomada, & quo ordine rem „ divinam in Altari ſummo facturi ſint, „ qui ad hoc fuerint deſignati.

4. Detur opera, ne in Altari maximo deſit vnquam Sacrum, quo tempore celebrari ſolet, habeaturque ratio, ne plura Sacra ſimul inchoentur, „ ſed commodè omnia ſuis ſpatiis diſtinguantur.

5. Curam gerat Miſſarum, & orationum, quæ pro defunctis Societatis, „ & pro Fundatoribus, & Benefactoribus, ac pro ipſa Societate fieri debent, „ quas ex ſubjecto catalogo intelliget: & „ catalogum earum, quę ſecundùm noſtrum inſtitutum, & ex præſcripto Generalis ordinariè faciendæ ſunt, referat „ in duas tabellas, quarum alteram appendat in Sacriſtia, alteram in alia convenienti loco, quę initiò cujuſque menſis „ publicè in Refectorio legetur.

6. Cum Superior aliquid in Sacro Deo „ commendari, aut Sacra ipſa, quæ ab omnibus facienda ſint, applicari ad finem „ aliquem juſſerit, curet ſcribi in ſchedula „ in Sacriſtia affigenda.

7. Quæcunque autem ex his non ab „ omnibus facienda erunt, ea Præfectus „ vnicuique privatim ſignificanda curabit.

8. Librum habeat, vbi mandata Superiorum de his rebus, ſi aliquandiù duraturæ, aut non ſtatim faciendæ ſint, ſcribantur, ne memoria excidant, & cum „ fuerint adimpleta, deleantur.

9. In Collegiis & Domibus probationum curet iuxta ordinem Superioris „ de candela danda Fundatoribus iuxta „ Conſtitutiones.

10. Si quando externi Sacra aliqua „ fieri poſtulauerint, ſe Superiorem conſulturum reſpondeat: niſi eius animum „ perſpectum iam habeat.

11. Externos Sacerdotes ad faciendum Sacrum in noſtro Templo, non ſine delectu admittat, ſed eos tantum, „ qui ædificationi ſint, præſertim notos, „ idque iuxta ordinem Superioris: & intelligat an à ſuo Ordinario legitimam „ habeant facultatem.

12. Videat an Sacerdotes Regulas „ ſuas obſervent, & num barbam, & coronam decenter tonſam habeant.

13. Per ſe, vel alium à Superiore deſignatum, promovendos ad Sacerdotium „ inſtrui curet, & videat vt ad Romanæ „ Eccleſiæ ritum tam ii, quàm omnes „ Sacerdotes ſe accommodent, & ne „ confeſſiones audiant, niſi ſint legitimè „ approbati.

14. Animadvertat, ne vllæ pro Sacris „ faciendis aut confeſſionibus audiendis „ eleemoſynæ admittantur.

15. Nulla ſit in Eccleſia arcula, in qua „ Eleemoſynæ conjiciantur, ſiue pro nobis, „ ſiue pro aliis.

16. Det operam, vt ſanctiſſimum Domini noſtri Corpus decenter in cuſtodia conſeruetur, diligenter cavens, ne „ vnquam in ea Sacramentum deſit, habita communicantium ratione, & vt ſaltem decimo quinto quoque die innouetur, & Sacris abſolutis in tabernaculo „ claui obſeretur.

17. Quando noſtri in Templo communicaverint, curet Præfectus, vt id faciant ſeparatim ab externis.

18. Oleum Sanctum, vt oportet, aſſervatum ſingulis annis renouet, & Sanctorum reliquias (quæ quidem mobiles fuerint) in tabernaculo ad id deputato decenter cuſtodiat: ſi quando autem deuotionis cauſa oſtendendæ erunt, duo cerei accendantur: atque hujus tabernaculi clavem vnam ipſe habeat, & alteram diverſam Præpoſitus, „ aut Rector.

19. Cruces, Calices, ornamenta, & reliqua id genus, vt par eſt, cuſtodiantur: nec „ deſint velamina ad cooperiendos calices, & alia ad divinum cultum, & ornatum neceſſaria.

20. Mutari faciat Altarium, & Sacerdotum ornamenta, quod ad colorem attinet habita temporum, & Feſtorum ratione, juxta ritum Romanæ Eccleſiæ.

21. Cum Templum ornandum fuerit, „ nihil ſine facultate Superioris ad eam „ rem commodato ab externis petat: detque operam, vt quod acceptum fuerit, „ accuratè cuſtodiatur, & dominis quàm „ primùm reddatur.

22. Si Templum inſtauratione, aliquà „ in parte indiguerit, aut aliis ad divinum „ cultum neceſſariis, provideat, ſicut ipſi à „ Superiore fuerit præſcriptum.

23. Superiori in memoriam redigat, „ vt aliquos deſignet, qui de concionibus, „ & modo concionandi judicare poſſint: „ quorum ſaltem vnus concioni interſit, vt „ Concionatorem, cum opus fuerit, & Superiori videbitur, admonere poſſit.

24. Conciones & lectiones Templi,

„ horę ſpatium ſuperare non debent: eo „ verò ordine Miſſæ dicantur, ne impe- „ diant, quo minùs conciones tempore „ præfixo inchoentur.

25. Advertat ne viri in Templo, „ mulierum locum occupent, neve ex „ adverſo earum quantum fieri poterit, „ maneant.

26. Curet ne domi deſint Confeſſarii, „ qui neceſſarii in Templo noſtro ſunt, „ & vt confeſſiones veſperi decenti hora „ abſoluantur.

27. Pridie Palmarum Confeſſarios „ admoneat, vt Conſtitutionem illam „ obſeruent, quæ ad externos ad ſuas „ Parochias dimittendos Euchariſtiæ ſu- „ mendæ gratia pertinet, & antè id tem- „ pus, ſi conſuetudo Regionis id poſtula- „ verit.

28. Officia Hebdomadæ Sanctæ, & „ Veſperæ (ſi hæ dicentur,) fiant to- „ no ſimplici more Societatis ſine cantu „ etiam firmo, niſi vbi Generalis Præ- „ poſitus diſpenſaverit, id autem quod „ de veſperis dictum eſt, de Benedi- „ ctione candelarum, & ramorum intel- „ ligatur.

29. Cum aliquid petendum erit pro „ Ecclesia, aut vſu Sacriſtiæ, intelligat „ in ea re Superioris voluntatem, eam- „ que exequatur: cumque pecuniæ ali- „ cujus momenti ſumma dabitur, aut col- „ ligetur, eam deponat apud Procurato- „ rem in ſcrinio aliquo, cujus clavem vnam „ Superior habeat, & alteram diverſam „ ipſe Præfectus.

30. Librum habeat, in quo eleemoſy- „ narum, quæ Eccleſiæ vſibus dantur, & „ expenſarum rationes conſtent.

„ 31. Panni omnes linei ſemper ſer- „ uentur, & ſeparatim corporalia, at- „ que etiam purificatoria (quæ quatuor „ cruces in angulis habeant) lauentur, „ & vtrumque abſolutio, & cineres eo- „ rum, quæ veſtutate conſumpta com- „ buruntur, in ſacram piſcinam mittan- „ tur.

32. Catalogum vnum rerum omnium „ Eccleſiæ mobilium, quæ alicuius mo- „ menti ſunt, cuſtodiat: in altero ve- „ rò illa ſccribantur, quæ aut noua ſibi „ traduntur, cum die, anno, &c. aut ve- „ tuſtate conſumuntur, vt poſſit cum exi- „ getur, prioris catalogi rationem redde- „ re: ſæpe etiam res pretioſiores inſpiciet, „ ne aut lædantur, aut amittantur, arcis in „ quibus ſervantur, & Sacriſtię januis benè „ clauſis, & munitis.

33. Cum noſtrorum aliquis extremum „ diem obierit, ſpatio diei naturalis decen- „ ter teneatur, niſi ratione mali odoris, aut „ ex alia juſta cauſa, anteverti hoc tempus „ Superiori poſſe videretur.

34. Obſervetur circa veſtitum Sacer- „ dotum mortuorum, quod de viventi- „ bus dicitur in Conſtitutionibus, vt ſci- „ licet vtamur eo modo, quo Sacerdo- „ tes honeſti ejus Regionis, in qua ver- „ ſamur, vti ſolent: Fratres verò qui Sa- „ cerdotes non ſunt, ſepeliantur eo modo „ induti, quo alii Clerici honeſti, qui Sa- „ cerdotes non ſunt, ſepeliri ſolent.

35. Curam ſuſcipiet ſepulchri, cande- „ larum, precum, quæ conſueto more di- „ cuntur, rerumque cæterarum, quæ ad „ eam rem erunt neceſſariæ.

CATALO-

CATALOGVS MISSARVM, ET ORATIONVM, quę NOSTRIS pręſcribuntur.

SACRA IVXTA NOSTRVM Inſtitutum à Sacerdotibus Societatis ordinariè facienda.

Singulis ANNIS.

1. IN principio cujuſque anni vnuſquiſque Sacerdos Miſſam celebret pro noſtra Societate.

2. Singulis annis præſcripto die, in quo memoria fundationis Collegii vel Domus fit, Miſſa cum ſolennitate pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus viuis, & defunctis celebretur: & reliqui Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo habitaverint, pro eiſdem ſua Sacrificia offerant.

Singulis Menſibus.

3. In principio cujuſque menſis vnuſquiſque Sacerdos Miſſam celebret pro noſtra Societate.

4. Initio cujuſq; menſis omnes Sacerdotes, qui in Collegio, vel Domo fuerint, Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus viuis, & defunctis ſemel Miſſę ſacrificium offerant.

Singulis Hebdomadis.

5. Singuli Sacerdotes pro illis de Societate, qui extra Provinciam moriuntur, ſemel in quavis hebdomada Miſſæ ſacrificium offerant.

6. Singulis hebdomadis, vbicunque fuerint decem, vel pauciores Sacerdotes, pro noſtra Societate vna Miſſa, à deſignato à Superiore dicetur: duę verò, ſi fuerint plures, quàm decem: tres autem, ſi fuerint plures, quàm viginti: & ita deinceps in reliquis decadibus, ſi numerus Sacerdorum fuerit major.

7. Singulis hebdomadis pro Benefactoribus vivis, & defunctis propriæ Domus vel Collegii, præter eas quæ pro Fundatore dicuntur, vna, aut duæ, aut plures Miſſæ pro numero Sacerdotum offerantur, ſervando ordinem modò prædictum.

8. Singulis hebdomadis Miſſa ſe-

ORATIONES IVXTA NOſtrum Inſtitutum, ab iis, qui Sacerdotes non ſunt, ordinariè faciendę.

Singulis ANNIS.

ET ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem integrum Roſarium Dominæ noſtræ, videlicet centum quinquaginta Aue Maria, & quindecim Pater noſter, aut tres coronas recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam partem Roſarij recitent.

Singulis Menſibus.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem tertiam Roſarij partem, aut vnam coronam recitent.

Et ſinguli qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam Roſarij partem recitent.

Singulis Hebdomadis.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam Roſarij partem recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem ſeptem Pater noſter, & ſeptem Aue Maria recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, in quavis hebdomada ad eandem intentionem ſeptem Pater noſter, & ſeptem Aue Maria recitent.

Et vnus ex ijs, qui Sacerdotes non ſunt,

mel pro Fundatore proprii Collegii, vel Domus, & benefactoribus vivis, & defunctis à deſignato à Superiore celebretur.

9. In Domibus & Collegiis, quæ ſaltem viginti ex noſtris alere poſſunt, etiamſi non habeant proprium Fundatorem, fiant pro iis vivis, & defunctis, qui eorum fundationem notabiliter adjuverunt, eadem Sacra quæ pro Fundatoribus ordinariè fieri ſolent.

à Superiore deſignatus, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam partem Roſarij recitet.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem pro eiſdem facere debent easdem orationes, quæ pro Fundatoribus ordinariè fieri ſolent.

SACRA AB EISDEM EXtraordinariè facienda.

10. Cum primùm Societas in Collegii alicuius poſſeſſionem venerit, quilibet Sacerdos ter Sacrum faciat pro ſuperſtite Fundatore ipſius, ac Benefactoribus.

11. Cum ex hac vita idem Fundator exceſſerit, ſinguli Sacerdotes ter Sacrum pro anima illius, & Benefactorum faciant.

12. Idem judicium erit de Communitatibus, vel Rebuſp. quæ non moriuntur: fient enim tria Sacra pro viuentibus, & tria pro defunctis earum. Sic etiam faciendum, quando plures ſimul fundationem conſtituunt.

13. Cum primùm Societas in alicujus Domus profeſſæ poſſeſſionem venerit, quilibet Sacerdos intra illam Provinciam ter Sacrum faciat pro ſuperſtite Fundatore ipſius, ac benefactoribus: & quando vita functus fuerit, alia tria Sacra ab eiſdem pro animabus illius & benefactorum fiant.

14. Pro Communitatibus verò, & pluribus, qui ſimul Domus profeſſæ fundationem conſtituunt, fiant intra eandem Provinciam, quæ de Collegiis dicta ſunt num. 10. 11. 12.

15. In domo, vel Collegio vbi quis de Societate deceſſerit, ſinguli Sacerdotes pro eo tria Sacra in aliis verò Provinciæ locis duo ſacra faciant.

16. Cum de obitu cujuſque noſtrorum, qui extra Provinciam obiit, ſignificatur, per Vniverſam Societatem omnes Sacerdotes in Miſſis, illius animam Deo commendent, pro cujuſque devotione.

17. Omnes Sacerdotes curent, juxta Conſtitutiones frequenter orare pro vniverſa Eccleſia, ac pro iis præſertim, qui majoris ſunt momenti ad ejus vniverſale bonum, cujuſmodi ſunt Principes Eccleſiaſtici, & ſeculares, & alii, qui multum prodeſſe, vel obeſſe bono animarum poſſunt: & pro amicis, & benefactoribus, viventibus, & vita functis, & pro aliis, in quorum auxilium peculiariter ipſi, & reliqui de Societate in variis locis inter fideles, & infideles, incumbunt, & etiam pro malè affectis erga noſtram Societatem.

ORATIONES AB EISDEM extraordinariè faciendæ.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem, Roſarium integrum aut tres coronas recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem Roſarium integrum, aut tres coronas recitent.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, integrum Roſarium aut tres coronas pro viventibus Communitatibus: & totidem pro defunctis earum recitabunt. Similiter facient, quando plures ſimul fundationem conſtituunt.

Et ſinguli ejuſdem Provinciæ, qui Sacerdotes non ſunt integrum Roſarium, aut tres coronas pro ſuperſtite Fundatore, ac benefactoribus: & quando vita functus fuerit, alterum Roſarium integrum, aut tres coronas pro animabus illius ac benefactorum recitent,

Et ſinguli ejuſdem Provinciæ, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem faciant, quæ de Collegiis, eiſdem numeris dicta ſunt.

Et ſinguli ejuſdem Domus, aut Collegii, qui Sacerdotes non ſunt, pro eo tres coronas, aut tres partes Roſarii: pro aliis verò eiuſdem Provinciæ duas coronas, aut duas partes Roſarii recitent.

Et ſinguli qui Sacerdotes non ſunt, in ſuis orationibus illius animam Deo commendent, pro cuiuſque devotione.

Et omnes, qui Sacerdotes non ſunt, idem juxta Conſtitutiones curare debent.

SACRA

SACRA EX PRÆSCRIPTO P. N. GENERALIS *ab vnoquoque Sacerdote Societatis ordinariè facienda.*

18. Vnuſquiſque Sacerdos ſingulis menſibus duo Sacra faciat, alterum pro Indiis, & Gentium converſione: alterum pro Regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorum reductione, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eadem Domino commendabit.

19. Singulis hebdomadis vnuſquiſque Sacerdos Sacrum vnum ad intentionem Reverendi Patris noſtri Generalis faciat, & in aliis Sacrificiis, & orationibus eandem Domino commendabit.

ORATIONES EX PRÆſcripto P. N. GENERALIS à ſingulis, qui Sacerdotes non ſunt ordinariè faciendæ.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, vnam coronam, aut tertiam partem Roſarii pro Indiis, & Gentium converſione: & alteram coronam, aut tertiam Roſarii partem pro Regionibus Septentrionalibus, & Hæreticorum reductione recitent, & in aliis orationibus eadem Domino commendabunt.

Et ſinguli, qui Sacerdotes non ſunt, ad eandem intentionem vnam coronam, aut tertiam Roſarii partem recitent, & in aliis Orationibus eandem Domino commendabunt.

Non intendimus per ea, quæ ſuperiùs recenſentur, excludi reliqua Sacra, & Orationes omnes, quæ pro occurrentibus neceſſitatibus à Superioribus imponi ad tempus ſolent.

REGVLÆ
SACERDOTVM.

QVæ de Diſciplina religioſa in Regulis, & inſtituto noſtro ſeruanda omnibus propoſita ſunt, ea Sacerdotes, pro ratione ſui gradus, ſibi præcipuè dicta exiſtiment, & obſeruent.

2. *Divinum officium nitantur attentè, deuotè, & opportuno tempore recitare.*

3. *Ita viuere ſtudeant, vt quotidiè meritò celebrare poſſint: ad idque conducet [quamvis ex Conſtitutione octauo, vt minimùm quoque die confiteri teneantur] ſæpiùs in hebdomada confiteri.*

4. *Ceremonias Miſſæ ex vſu Romano accuratè vnuſquiſque obſeruet: in eaque celebranda pronunciationem, & quamcunque aliam exteriorem actionem ita moderetur, vt non minùs aliorum ædificationi, quàm propriæ deuotioni ſeruiat, & ideò ſemihoram in faciendo Sacro nec multum excedat, neque ita brevis ſit, vt illam non expleat.*

5. *Qui in ſummo Altari Sacra facturi ſunt, ſimulatque campanæ ſe vocantis pulſum audierint, vel admoniti fuerint, ad veſtes Sacerdotales induendas ſe conferant, vt in tempore exire ex Sacriſtia poſſint.*

6. *Salutare tradendæ doctrinæ Chriſtianæ Miniſterium pueris, ac rudibus quod à ſui origine noſtra Societas tanto affectu complexa eſt, pari omnes ſtudio promouere curent.*

7. *Intelligant ſibi ratione peculiari incumbere, vt exercitiorum ſpiritualium, quæ tantopere ad Dei obſequium conferre cernuntur, vſum valdè familiarem habeant: quo, & alios ad ea ſuſcipienda adducere, & in eo tam vtili armorum ſpiritualium genere tractando dexteritatem habere poſſint.*

8. *Omnes ii, quibus ex Obedientia confeſſiones audiendi ſanctum munus committitur, multum ad id affici ſtudeant, & tanquam noſtri inſtituti valdè proprium magni faciant.*

9. *Nemo ad confeſſiones audiendas accedat, niſi à Superiore deputatus, & qui ſimul intelligat, quam facultatem ad hoc minus ab eo habeat.*

10. *Modum ea Sacramenta miniſtrandi, quæ Sacerdotes noſtræ Societatis tractare poſſunt, perſpectum omnes habeant, in eoque vniformes ſint, quantum Regionum varietas patietur: formam tamen & rationem abſoluendi ab excommunicatione, & aliis cenſuris, & peccatis, eandem omnes ſequantur, attendantque, ne ex modo vtendi facultatibus Societatis, Ordinarii, & Parochi jure offendi poſſint.*

11. *In caſibus conſcientiæ, iiſque præſertim qui ad cenſuras, caſus reſeruatos, & reſtitutiones pertinent, ſeſe diligenter exerceant: earumque rerum compendia, & breuem interrogandi methodum, ac contra ſingulorum peccatorum ſpecies, exempla & dicta Sanctorum, atque alia ſalutaria remedia comparare ſtudeant.*

12. *Confeſſarii inter ſeipſos, & in modo procedendi cum pœnitentibus conformes eſſe curent: & quantum res tulerit, ita aliorum Confeſſariorum exiſtimationi vnuſquiſque conſulat,*

ſulat, vt omnes intelligant, mutuo charitatis & uniformis doctrinæ vinculo, Societatis Confeſſarios in Chriſto eſſe colligatos.

13. *Vocati ad Eccleſiam ad Confeſſiones audiendas, ſtatim cum animi alacritate eo ſe conferant: & quo major pœnitentium multitudo futura eſt, eo magis tempeſtiuè ab alijs occupationibus ſe expediant.*

14. *In templo confeſſiones, dum concio fit, vel ſacra lectio, nemo audiat.*

15. *Confeſſarii ita audiant pœnitentes, vt mutuum aſpectum fugiant: ſic enim attentiùs, & liberiùs audient: quò ſi locus non erit ejuſmodi, vt tabula Confeſſarium à confitente dividat, manus interpoſita inter faciem propriam, & confitentem, qui ad latus eſſe debet, id præſtabit.*

16. *In audiendis confeſſionibus, fœminarum præſertim, ſeveros potiùs ſe, quàm familiares exhibeant: in vniuerſum tamen paterna quædam, & ſpiritualis grauitas in eis eluceat.*

17. *Eos, qui crebriùs confitentur, maximè fœminas, breviter expediant, nec de rebus ad confeſſionem non pertinentibus in confeſſione loquantur: extra confeſſionem verò, ſi oportebit eas alloqui, longum ſermonem ne miſceant, & oculos modeſtè demiſſos habeant.*

18. *Quando quis à Superiore mittetur ad confeſſiones fœminarum audiendas, vel alia de cauſa eas adierit, ſocius, quem Superior ipſi deſignabit, quamdiu cum fœminis Sacerdos loquetur, eo in loco erit, vnde videre eos, ſed non, quæ ſecreta eſſe oportet, audire poſſit, quantum loci diſpoſitio patietur: quod ſi non pateretur, curet omninò Sacerdos, ne oſtium ſit clauſum, nec locus obſcurus.*

19. *Particularium perſonarum, præſertim fœminarum, curam nemo ſuſcipiat: & quamvis Confeſſarius pro ſuo munere in vita ſpirituali pœnitentem inſtituat, nullius tamen obedientiam admittat.*

20. *Si quis vni confiteri ſolitus, ab eodem alium Confeſſarium adeundi facultatem petierit, vel ea non petita adierit, id ſibi gratum eſſe Confeſſarius benignè oſtendat.*

21. *Vt ſanitatis etiam ratio ad Dei gloriam habeatur, confeſſiones, manè ad horam vſque prandii tantum audiant: ita, vt cùm ſignum primæ menſæ audietur, ſtudeant ſe ita accommodare, vt ad ſecundum accedant: niſi fortè pœnitentium neceſſitas aliud exigat.*

22. *Nemini aut petere, aut accipere quidquam liceat, ſiue ab iis, quorum confeſſiones audiuerit, ſiue ab aliis, quod vel in pauperes diſtribuat, vel alteri ſatisfactionis nomine reſtituat: niſi Superior, cùm opus eſſet, ſecus faciendum judicaret.*

23. *Et ſi vota ad perfectionis ſtatum pertinentia, vt ſancta laudari debent, & circa ea Confeſſarii conſilium, ſed magna eum conſideratione, dare poſſint: quia tamen non humanam, ſed divinam vocationem requirunt, nemo ad ea emittenda quemquam inducat: verùm ad orationem tales hortetur, vt à Deo adjuti, vocationem ſuam melius intelligant, & exequantur.*

24. *Si quos viderint ad Religionem propenſos, non facilè ad vnam potiùs, quàm ad aliam, ad hoc, quàm ad illud Monaſterium invitent: ſed liberam illis ſuam electionem relinquant poterunt tamen petentibus conſilium eas Religiones, vel Monaſteria proponere, quæ illis magis commoda in Domino judicauerint.*

25. *Nullus eis, quorum audit confeſſiones, certum veſtimenti genus, hunc aut illum habitum, vel colorem præſcribat: tametſi omnes ad honeſtum, & ſuo ſtatui conuenientem veſtitum hortari poſſint.*

26. *Vt pium eſt, ad frequenter communicandum fideles exhortari: ita quos ad id propenſos viderint, admonere debent, ne crebriùs, quàm octauo quoque die accedant, præſertim ſi matrimonio ſint coniuncti.*

27. *Admoneat eos, qui ſibi confitentur, à Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis incluſiuè, eo tempore (niſi aliud conſuetudo loci poſtulauerit) debere ſemel in ſua Parochia communicare, exceptis Peregrinis, & iis, qui facultatem haberent, & reliquis, quos jus excipit.*

28. *Qui vocantur ad juvandos eos, qui morti vicini ſunt, ea in promptu habeant, quæ eo tempore, in quo tantum eſt momenti, vſui eſſe poſſint, tandiuque illis adſit, quamdiu ſola neceſſitas poſtulabit. Cæterum etſi cùm opus eſt, ægrotos ad condenda teſtamenta hortari conueniat, iis tamen conficiendis non aſſiſtant.*

REGVLÆ
CONCIONATORVM.

„ 1. REgulæ, quę Sacerdotibus propoſitæ ſunt, eas ſibi Concionatores inprimis commendatas exiſtiment, nec minore cura, quàm cæteri obſeruent.

„ 2. Memores ſint, vocatos ſe eſſe ad reducendas animas ſuo creatori: quod cùm ſit opus omnium difficillimum, ſummo ſtudio media illa adhibeant, quę inſtrumentum cum Deo conjungunt: ejuſmodi ſunt ſolidæ virtutes, ac præcipuè charitas, pura intentio diuini ſeruitii, familiaritas cum Deo in ſpiritualibus devotionis exercitiis, & zelus ſyncerus animarum ad gloriam diuinæ majeſtatis.

3. Eni-

„ 3. Enitantur cum Dei gratia eſſe cę-
„ teris exemplo: ut non minùs vita, quàm
„ doctrina, ad omnem virtutem proxi-
„ mos alliciant.
„ 4. Lectioni S. Scripturæ, ac Patrum
„ præcipuè incumbant: conferet etiam
„ peculiari ſtudio vidiſſe Evangelia toto
„ anno currentia, & in eis ea, quæ uſui
„ eſſe poſſunt, adnotaſſe: itemque com-
„ pendium feciſſe explicationis rerum ad
„ fidem, & Chriſtianam vitam neceſſa-
„ riarum, atque in communes locos re-
„ degiſſe omnia, quæ ad virtutum com-
„ mendationem, & peccatorum deſtina-
„ tionem pertinent.
„ 5. Conferet vidiſſe præceptiones, ſi
„ quas de domo concionandi illi tradunt,
„ qui benè hoc munus obierunt: bonos au-
„ diviſſe prædicatores, & in concionibus
„ domi, vel in aliis locis minùs frequen-
„ tibus ſe exercuiſſe.
„ 6. Optare debent, ut admoneantur, ſi
„ quid in concione corrigendum videbitur
„ iis, qui à Superiore ed id deputati fuerint,
„ & humili, & grato animo id accipere.
„ 7. Ita operam ſuam in celebrioribus con-
„ cionibus libenter impendant, ut non mi-
„ nus ſe ad docendos pueros, & alios rudes
„ inſtruendos, faciles, & paratos exhibeãr.
„ 8. Si quando occaſio tulerit, ut alios
„ eodem tempore concionari velit, quan-
„ tum in ipſis erit, libenter cedant.
„ 9. Ea populo proponant, quę ad captum,
„ & utilitatem auditorum erunt accomo-
„ data, iiſq; inſiſtant; quæ ad Chriſt. inſtitu-
„ tutionem, atq; ad extirpanda vitia, & vir-
„ tutes inferendas valent, & à rerum ſubti-
„ lium curioſa tractatione ſe abſtineant.
„ 10. Commendare debent Confeſſio-
„ nis, & Euchariſtiæ frequentem uſum, in
„ bonis operibus profectum, & perſeve-
„ rantiam, Eccleſiaſticarum cæremonia-
„ rum obſervationem, & cæteræ, quæ ad
„ cultum divinum pertinent, eamq; obe-
„ dientiam, quę Principibus & Prælatis, qui
„ Dei in terris vices gerunt, exibenda eſt.
„ 11. Commendabunt etiam peculiari
„ ratione pœnitentiæ, & miſericordiæ o-
„ pera ſanctarum precum, & aliarum pia-
„ rum devotionum exercitia, utilium li-
„ brorum lectionem, & bonam filiorum
„ educationem.
„ 12. Cum experientia doceat, & ſan-
„ ctæ memoriæ Pater Ignatius ſcriptum
„ reliquerit, nihil utilitatis percipi ex ijs
„ concionibus, in quibus Principes & Ma-
„ giſtratus Reip. Prælati, & alii Eccleſiaſtici
„ in particulari reprehenduntur, Concio-
„ natores noſtri ab huiuſmodi reprehenſio-
„ nibus abſtineant.
„ 13. Caveant, ne religioſos aliorum
„ ordinum, quos revereri, & obſervare
„ debent, etiam tacitè videantur repre-
„ hendere: & quamvis noſtros ad maiores
„ in virtute progreſſus excitare poſſint, prę-
„ ſertim in domeſticis exhortationibus: re-
„ prehenſionem tamen alicuius particula-
„ ris, vel ipſius Societatis ne attingant.
„ 14. Ne rumoribus populi moveantur,
„ ut nova, & parùm confirmata in publi-
„ cum afferant: & multò minùs ea populo
„ proponant, quæ alioqui dubia, & incer-
„ ta ſunt.
„ 15. Curent ut rationem, & modum,
„ quem obſervare debent in rebus populo
„ denunciandis, & certis pauperibus aliiſ-
„ que piis operibus commendandis, à Su-
„ periore accipiant.
„ 16. Caveant omninò, ne facetiis, aut
„ inutilium rerum narratione concionem
„ contemptibilem faciant, iiſve auditores
„ ad riſum moveant, vel cõtra, ut ad fletum
„ excitent, ſpectanda aliqua populo pro-
„ ponant, à communi in Societate concio-
„ nandi conſuetudine aliena, niſi in ali-
„ quo particulari caſu ad communem æ-
„ dificationem pertinere Superior, pro ra-
„ tione loci iudicaret.
„ 17. Ea quę dicturi ſunt, diligenti pręme-
„ ditatione, & peculiari ad Deum recurſu
„ (quatenus per tẽpus licebit) paranda erũt.
„ 18. Caveant arrogantiam, & oſtenta-
„ tionem in concione, humilitatemque,
„ qui ex intimo cordis affectu ſtudere
„ debent, in omni actione præ ſe ferant:
„ quod ſi aliquid pro ſe, aut Societate co-
„ gantur reſpondere, ea modeſtia ſatis-
„ faciant, ut cauſam Chriſti, non ſuam
„ agere videantur.
„ 19. Modus concionandi, qui à Scho-
„ laſtico diverſus eſſe debet, ita ſit ad do-
„ cendum comparatus, ut ad animorum
„ motum pręcipuè dirigatur: cumque quæ-
„ ſtio aliqua earum, quæ ad fidem, aut mo-
„ res pertinent, modo aliquo tractanda
„ erit, non ita exactè proponantur argu-
„ menta, quibus contraria pars confirma-
„ tur (niſi auditorium id poſtulet) ut ſim-
„ pliciores ipſo proponendi modo offendi
„ poſſint: ſed eo pacto res exponatur, ut illi
„ ex data explicatione ſolutionem eorum,
„ quæ ſibi in mentem venerint, aut ab aljs
„ audiverint, facilè colligant.
„ 20. Ne ſint affectati, aut verborum le-
„ nocinia ſectentur, nec ſtudio politioris
„ ſermonis eos libros habeant familiares, ex
„ quorum lectione detrimentum in ſpiritu
„ accipiant: & ſeculare aliquid redo-
„ leant.

„ 21. In laudibus, & reprehenſionibus à „ nimijs exaggerationibus: & ab omni „ ſpecie adulationis abſtineant.

„ 22. Geſtus corporis ſi modeſtus, & in „ quo gravitas quædam religioſa præcipuè eluceat: vocemque accommodent „ ad res quas tractabunt: proinde eam, ubi „ non eſt opus, ne prætermodum extollant, aut deprimant.

„ 23. In concionibus, & lectionibus templi, ſpatium horæ ne excedant.

REGVLÆ
EORVM, QVI IN MISSIONIBVS verſantur.

„ 1. Cum ſcopus, ad quem tendit „ Societas, ſit, varias Mundi partes, ex Obedientia Summi Pontificis, vel „ Superioris Societatis peragendo verbum „ Dei prædicare, confeſſiones audire, & „ reliquis quibuſcunque poterit medijs uti „ ad animas divina aſpirante gratia, juvandas: quicunque in hujuſmodi Miſſionibus verſantur, ſibi perſuadeant, rem „ maximi ponderis in Societate ſibi commiſſam eſſe, atque ita ſe comparare ſtudeant, ut apta Dei inſtrumenta ad rem „ tantam eſſe poſſint.

„ 2. Quia vocationis noſtræ eſt, vitam „ agere in quavis Mundi plaga, ubi majus „ Dei obſequium, & animarum auxilium „ ſperatur: unuſquiſque paratus eſſe debet, „ ut in ea vinea Chriſti parte, atque opere „ ſe exerceat, quod ipſi commiſſum fuerit, „ ſive per varia loca diſcurrendo, ſive in „ quibuſdam continenter reſidendo.

„ 3. Vnuſquiſque plenam in his, ac liberam ſui diſpoſitionem Superiori, qui eum „ Chriſti loco dirigit, relinquat: poterit „ tamen motus animi, aut cogitationes, quæ „ in contrarium occurrunt, illi proponere, „ ſubijciendo ſuum ſentire, & velle ei, „ quod ipſe in Domino judicaverit.

„ 4. Ei, qui mittendus erit, plurimùm „ conveniet, ut intelligat à Superioribus „ ſcopum ſuæ Miſſionis, & effectum, cujus gratia mittitur: id quod in ſcriptis, „ ſi fieri poteſt, habere curabit.

„ 5. Cùm oppidatim miſſi fuerint ad fructificandum in agro Domini, dabunt „ operam, quoad fieri poterit, ut more „ pauperum Evangelium prędicent: proinde & pedites, vel in toto, vel in parte iter facient, ſi eos Superior id pręſtare poſſe judicaverit, & ex eleemoſynis, vel oblatis, cum ædificatione emendicatis vivent: niſi alia ipſis à „ Superiore ſuſtentationis ratio ſit conſtituta.

„ 6. Si nullum eis à Superiore deſignatum fuerit hoſpitium, intelligant ſibi ad „ aliquod hoſpitale, tanquam ad hoſpitium pauperum eſſe divertendum: ſi „ tamen honeſtum id ſit, atque ad exercenda ex eo Miniſteria Societatis accommodatum: alioqui convenientius erit „ ut in domum pij alicujus, exemplaris „ Eccleſiaſtici, aliumve ejuſmodi locum „ ſe recipiant, & in quo cum ædificatione manere poſſint.

„ 7. Cùm ingreſſi fuerint loca ea in quibus ordinarij reſident, eos quàm primùm adeant, ſuamque operam illis „ ſubmiſsè offerant, & facultatem ad exercenda Societatis Miniſteria modeſtè, ac „ religiosè petant, eoſque omnes tam Eccleſiaſticos, præcipuè Parochos, quàm „ ſeculares, quorum auctoritate, aut favore opus habent, benevolus ſibi facere ſtudeant.

„ 8. Cùm eò pervenerint, ubi diutiùs „ immorari debent, prudenter ac maturè operam dabunt, ut notitiam habeant „ probatorum Virorum, & pietate, ac rebus agendis inſigniorum, quorum informatione, vel auxilio juvari poſſint ad „ miniſteria Societatis majore cum fructu „ animarum exercenda.

„ 9. Qui in miſſione Superior erit, initio „ ſuſcipiendorum operum, vel quando major ſubſidij neceſſitas cernitur, (quod res „ magni momenti ſint, vel difficultates „ graves incidant) applicabit, curabitque „ applicari Miſſas & Orationes, ut omnia „ cedant ad majorem Dei gloriam & proximorum utilitatem.

„ 10. Si ijs, qui mittuntur non fuerit injunctum, ut medio aliquo utantur limitato, quale eſſet, vel legere, vel prædicare, *&c.* in ijs tantùm ſe exercebunt, quibus ſocietas uti ſolet, juxta Conſtitutiones: conferre tamen illa cum eo Superiore, qui eis proprior fuerit, ſemper erit „ ſecurius.

„ 11. Media ſpiritualia, quibus juxta inſtitutum Societatis, & beneplacitum „ Superioris uti poterunt, ferè ſunt miniſterium verbi Dei in prædicationibus, „ ſacris lectionibus privatiſve exhortationibus, & colloquijs, Sacramentorum confeſſionis, & Euchariſtiæ adminiſtratio, Exercitiorum ſpiritualiũ traditio, diſſidentium reconciliatio, caſuũ conſcientiæ ad „ Eccleſiaſticos, eorũq; officij magis privata „ explicatio, & Chriſtianę doctrinę ad pueros, ac alios rudes publica declaratio.

„ 12. Cor-

„ 12. Corporalibus etiam pietatis operi- „bus, quantum ſpiritualia permittent, & „vires patientur, incumbere poterunt, ut „infirmos, præcipuè in Xenodochijs, per „ſe, vel per alios juvando, & pauperes, ac „in cuſtodijs detentos, quatenus licebit, „eodem modo ſublevando.

„ 13. Etſi certus ordo in noſtris miniſterijs „exercendis præſcribi non poteſt: plerum- „que tamen utilius erit, & ſecurius ab hu- „milioribus inchoare, ut à Doctrina Chri- „ſtiana pueris explicanda, ab ægrotis ho- „ſpitalium inviſendis, eorúmque & alio- „rum magis indigentium confeſſionibus „audiendis.

„ 14. Quanquã humana media non ſolùm „ſpernenda non ſunt, ſed etiam cum opus „eſt, prudenter, & religiosè adhibenda, „divinis tamen, & noſtri inſtituti magis „proprijs præcipuè utendum eſt, in eiſque „magis fidendum: orandúſque Deus, ut „ijs omnibus det eam efficaciam, quæ ſit „propoſito fini conſequendo neceſſaria.

„ 15. Iuxta eam Charitatis Regulam, qua „ſe Apoſtolus omnia omnibus faciebat, ut „omnes lucri faceret, expediet nonnun- „quam, ut ingenio eorum, cum quibus „agent, initio ſe attemperent (quatenus „ratio & virtus ferent) ita tamen, ut me- „minerint ad id tandem eos cum Dei „gratia perducere, quod illis in Domino „magis conferre judicabunt.

„ 16. Eam animi magnitudinem, & æqua- „bilitatem retinere ſtudeant, ut & pro- „ſperis ſucceſſibus, & adverſis ſuperiores „ſint: quo nullo eventu fracti, nec reli- „gioſæ modeſtiæ nec ſanctæ libertatis, „nec bonę de ſe conceptæ exiſtimationis, „quæ ad fructum colligendum neceſſaria „eſt, quicquam amittant.

„ 17. Si quos erga ſe, aut Societatem ma- „lè affectos eſſe intellexerint (præſertim „non vulgaris auctoritatis homines) aut „qui noſtra Miniſteria impediant, non ſo- „lùm pro eis orabunt; ſed etiam conve- „nientem aliquam rationem inibunt, ut „eos amicos aut ſaltem non adverſarios „faciant. Ad quam rem non parum con- „fert, ſi data occaſione, inſtituti noſtri ra- „tionem illis exponant, nullumque offi- „cij genus prætermittant, quo illos cum „opportunum fuerit, ſyncerè, ac reli- „giosè demereri, & conciliare poſſint.

„ 18. Si quando Prælatum aliquem in vi- „ſitanda Diœceſi comitabuntur, nihil ſe „in negotijs ad viſitationem ſpectantibus, „alijſve id genus ad juriſdictionem perti- „nentibus immiſceant, ſed ijs tantùm Mi- „niſterijs attendant, quæ ſunt noſtri inſti- „tuti propria.

„ 19. Quamvis optare debeat, ut in ſua „quiſque vocatione proficiat, æquumque „eſt, ut pro ſuo munere ad eam rem o- „mnes hortentur: nullam tamen refor- „mandi Cleri; aut Monialium, aliorumve „Religioſorum curæ partem admittant: ſic „enim fiet, ut & munus ſuum ſine impe- „dimento exequi: & populum ad uberio- „rem fructum ex viſitatione percipien- „dum ſine offenſione diſponere poſſint.

„ 20. Cùm præter id, quod eis fuerit pe- „culiari ratione injunctum, res aliqua di- „vini ſervitij ſe obtulerit, in qua poſſint „ſine detrimento ſuæ Miſſionis ſuam ope- „ram ponere, opportunitatem, quam „Deus ad eam dederit, quantum in eodem „convenire judicabunt, è manibus elabi „non ſinent.

„ 21. Si in locis deſignatis diutiùs reſiden- „dum erit, locumque dederint precipua „negotia (quæ nunquam propter alias oc- „caſiones, licet bonas, divini obſequij „poſthabebunt) excurſiones aliquas face- „re, ſi eas cum fructu fore judicabunt, „non erit inconveniens.

„ 22. Sine facultate Superioris nulli „Confraternitati, Congregationive ſta- „tuta concedente, ſeu vetus illa ſit, ſeu „nova inſtituenda videatur. De nova „autem inſtituenda, & quæ nullibi ſit „in uſu, non priùs agent, quàm Superio- „rem conſulant.

„ 23. Quæ Deo auctore perficient, ea „quantum licebit, ita conſtituant, ut ſta- „bilia ſint, & diù durare poſſint. Quod fa- „ciliùs obtinebunt, ſi res convenienti or- „dine diſponant, earumque bonum pro- „greſſum ijs commendent, quorum exem- „plo, auctoritate, ſtudio, & diligentia, fa- „cilè conſervari, & promoveri poſſint.

„ 24. Scribent ad eum, quem deſignave- „rit ille, à quo miſſi ſunt, ſingulis hebdo- „madis, vel quoties ipſis fuerit conſtitu- „tum, & quantum fieri poteſt, totius ſuc- „ceſſus eum certiorem reddant, quemad- „modum perſonæ, & negotia exegerint, „ut conſilio, & aliis auxilijs juvari poſſint.

„ 25. Cum propter nullas occupationes „intermittendum ſit propriæ perfectionis „ſtudium, diligenter animadvertunt, ne „prætextu procurandę aliorum ſalutis, „propriæ perfectionis obliviſcantur, „ipſamque propriam ſalutem ea ratione „in diſcrimen adducant: ſed ſæpè illud „Domini mente revolvant: Quid pro- „deſt homini, ſi univerſum Mundum lu- „cretur, animæ verò ſuę detrimentum pa- „tiatur? ſibique illud D. Pauli unuſquiſ- „que dictum exiſtimet, Attende tibi, &

„ doctrinæ, inſta in illis, hoc enim faciens, & teipſum ſalvum facies, & eos qui te audiunt.

„ 26. Hanc ob rem caveant, ne conſueta in Collegijs, ac Domibus orandi, & examinandæ conſcientiæ exercitia, niſi ſi quando neceſſitas, aut in eventu aliquo charitas illud faciendum poſtularet. Conſervationem cum ſecularibus nimiam non habeant, aut incautam, aut quæ ſecularem ſapiat: ſed in omnibus ſe integritatis, & gravitatis exemplum præbeant: atque in ſumma Regularum Societatis, ſive earum, quæ omnibus communes ſunt, ſive quæ ipſorum officij propriæ, quantum locus patitur, obſervationem non prætermittant.

„ 27. Præter hæc, ſi pro ratione diverſarum Regionum, & Miſſionum qualitate, alia quædam à Superioribus conſtituenda videbuntur: ea in peculiaribus inſtructionibus addita pari diligentia obſervanda erunt.

REGVLÆ PROCVRATORIS GENERALIS.

„ 1. IN omnium negotiorum tractatione perpetuò memor ſit inſtituti Societatis, quæ Dei omnipotentis gloriam quærens, profectui animarum invigilat. Ipſe igitur verbo, & exemplo eos omnes ædificet, quibuſcum verſatur, & in his, quæ ad officium ſuum ſpectant, fidelitatem, prudentiam, & dexteritatem habere ſtudent, atque eos ſibi benevolos conſervet, quorum opera ad negotia peragenda indiget.

„ 2. Ad eum pertinent negotia omnia ad expeditiones, lites, & quoſvis contractus, ſibi à Generali commiſſos ineundos ſpectantia, quæ ad univerſæ Societatis Collegia vel Domos ejus, vel etiam ad particulares perſonas pertinebunt.

„ 3. Superintendat non ſolùm ijs, quæ à Procuratore, & ſolicitatore externo curantur, ſed etiam Socijs, qui illi dabuntur adjutores, quod ad negotia attinet: & ſi qui Romæ fuerint Procuratores Societatis rerum particularium, vel etiam Provinciarum, ab ipſo dirigentur, prout Generali videbitur.

„ 4. Nihil, quod ad expeditiones, lites aut graviora negotia pertineat, incipiet agere, niſi à Præpoſito Generali, per ſe vel per alium approbatum ſit, & ei commiſſum, ut exequatur: quodſi Generalis rem conſultatione indigere judicabit, ſolicitet, ut maturè de ea ſtatuatur, præcipuè ſi res feſtinatione egere videatur: ſi quid autem ex ijs, quæ ſtatuuntur, ipſi videretur non convenire, proponat ſuam ſententiam, & rationes quibus movetur.

„ 5. Illud verò præcipuè ante oculos habeat, ut antequam litem ullam intendat, res controverſa (ſi fieri poſſit) concordia aut compromiſſione componatur: ſi quando tamen ad litem deſcendendum erit, memor ſit ut magnam pacem interiùs exteriúſque cuſtodiat, & ſemper ad iſtam concordiam ſe paratum eſſe, contrariæ parti innoteſcat.

„ 6. Curet diligenter, vt rectè, & ſolidè fiant, quæ expedienda, vel alia ratione agenda erunt, quod ſi periti juris, aut curiales conſulendi ſint, maximè idonei eligantur: idem de officialibus, per quos res eſt tranſigenda, intelligatur.

„ 7. Conferat cum Præpoſito Generali, eique reddat rationem eorum quę facit, & quo in ſtatu ſint negotia, aut illi, qui à Præpoſito deſignabitur: quòd ſi rerum difficultas extraordinarium favorem, aut diligentiam exigere videatur, eidem ſignificet, & auxilia, quæ opportuna viſa erunt, petat.

„ 8. Rationem quoq; reddet ſtatus negotiorum, eorumq; perſecutionis, vel expeditionis, ijs qui de negotijs ſcribunt, ſuas verò literas legendas dabit illi Aſſiſtenti, ad cujus Provinciã negotia pertinebunt.

„ 9. Rationum libros conficiat, in quibus ſigillatim omnia quæ recepit, ſcribantur, & quas pecunias quibus in rebus expenderit, ut tam clara & diſtincta ratio dati & accepti ſit, ut ipſo etiam abſente ſupputari poſſit, quid ſingulæ Provinciæ, Domus, Collegium, aut particulares perſonæ dederint, aut debeant, Procuratori, aut quid eis à Procuratore debeatur. Quod ut commodiùs obſervetur, ſingulis ſaltem annis ad Nativitatis Dominicæ feſtum rationum omnium ſummam colliget, & ſcribet, atq; ad eos, quorũ intererit, mittet: ſi quid autem pecuniæ ſupererit, eiſdem ſignificabit, ut pro ipſorum arbitrio de ea diſponatur.

„ 10. Librum habeat, in quo ſcribat beneficia omnia Eccleſiaſtica, quæ ſingularem Provinciarum Collegijs ſunt unita, & horum etiam catalogum, ubi tempus, in quo fuit facta unaquæq; unio, & valor etiam annotetur, animadvertatque

„ que, ut antequam adveniat dies præ-
„ ſcriptus ſolvendi quindennia, Rectores
„ Collegioru, ad quę hujuſmodi uniones
„ pertinet, diligenter admoneat, ut oppor-
„ tuno tempore pecunias Romam mittat.
„ 11. Curet, ut à Provincijs mittantur
„ pecuniæ, quas contribuere debent ad
„ ſumptus neceſſarios in Procuratores, ut
„ cùm opus fuerit, in advocatos, latores li-
„ terarum, & alios ſimiles faciendos: utq;
„ Romæ ſint eo tempore, quo illis ſint ſol-
„ vendę, eademq; diligentia, quæ ſibi ex li-
„ bro rationũ colliget, ut reddatur, curabit.
„ 12. Cùm pecunia Procuratori ad ne-
„ gotia conficienda tranſmittetur, ſi tan-
„ tum literæ banchariæ, quæ de credito
„ dicuntur, mittantur, nihil capiat, niſi
„ quantum & quando pro negotio confi-
„ ciendo opus erit: ſi verò banchariæ lite-
„ ræ ad certam aliquam ſummam, quæ
„ jam alibi ſoluta eſt, capiendã miſſæ fue-
„ rint, & ea ipſa jam jam ad negotia expe-
„ dienda erit neceſſaria, ne tum quidem à
„ Mercatore, præſertim locuplete, & ſpe-
„ ctatæ fidei educatur, donec numeranda
„ ſit: ſi verò non tam citò erit neceſſaria,
„ vel de fide Mercatoris non tam certò
„ conſtaret, primo quoq; tempore ab eo
„ accepta pecunia, eam ſi alicujus mo-
„ menti fuerit, reponat in arca ſub dupli-
„ ci clavi, quarum alteram ipſe, & alte-
„ ram diverſam ſocius habeat.
„ 13. Scripturas, bullas, & brevia authen-
„ tica, quæ in Archivio conſervantur, non
„ niſi exigente neceſſitate accipiet: acce-
„ ptas verò, quam primùm commodè po-
„ terit, reddat: cæteras autem ſcripturas,
„ Procuratoris inſtrumenta, literas nego-
„ tia continentes, quamdiu neceſſaria
„ fuerint, & demum quęcunq; ad officium
„ ejus pertinent, & quæ nec perpetuò ne-
„ ceſſaria ſunt, nec ſemper ſervanda
„ erunt, ipſe cuſtodiat ordinatè, & di-
„ ſtinctè, facto eorum omnium inven-
„ tario, cubiculumq; ſit clavi obſeratum.
„ 14. Informationes ad ſe miſſas in omni-
„ bus expeditionibus habeat præ oculis,
„ ut ad eas omninò ſupplicationes con-
„ formentur: deinde animadvertat, ut
„ bullæ, & brevia, quæ expediuntur, cum
„ ſupplicationibus concordent.
„ 15. In librum referat ſummam omnium
„ negotiorum, quæ ei commendantur,
„ reſque majoris momenti, quæ in eo-
„ rum progreſſu peragentur, ibidem bre-
„ vi, ac dilucido ordine conſcribat.
„ 16. Exempla literarum, quas ad varias
„ Provincias, & loca ſcribit de negotijs,
„ in librum peculiarem referat: & cum
„ memorialia, informationes, ſupplicatio-
„ nes, vel alia ſcripta alicujus momenti a-
„ lijs dabit, exemplũ eorum apud ſe ſervet.
„ 17. Regulas Cancellariæ habeat, bul-
„ laſque & Brevia quæ à ſummo Ponti-
„ fice fiunt, emat, in eiſq; animadvertat,
„ quid novi contineatur: quod ſi in Cœ-
„ næ Domini Bulla aliquid adderetur, aut
„ mutaretur, eam ſtatim ad omnes Pro-
„ vincias tranſmittat: motus etiam pro-
„ prios univerſales, conſcio tamen Præ-
„ poſito Generali, Provincialibus mittet.
„ 18. Cùm Præpoſitus Generalis adire
„ voluerit, creatum novum Pontificem,
„ ut juxta Conſtitutiones ſuæ Sanctitati
„ obedientiam, votumque Societatis de-
„ claret, redigat illi Procurator in memo-
„ riam, ut videat, an expediat ab eo im-
„ petrare confirmationem gratiarum, &
„ privilegiorum Societatis.
„ 19. Subditus ſit Superioribus Collegij,
„ præterquam in ijs, quæ ad ſui officij
„ executionem ſpectant.

REGVLÆ
PROCVRATORIS DOMVS PROFESSÆ.

„ 1. IN omnium negotiorum tracta-
„ tione perpetuò memor ſit in-
„ ſtituti Societatis, quæ Dei omnipoten-
„ tis gloriam quærens, profectui anima-
„ rum invigilat. Curet igitur ipſe verbo,
„ & exemplo præſertim humilitatis, &
„ patientiæ eos omnes ædificare, quibus
„ cum converſatur, atque eos ſibi bene-
„ volos conſervare, quorum opera ad ne-
„ gotia peragenda indiget: & cum oppor-
„ tuerit, de inſtituti noſtri ratione illos
„ informet.
„ 2. Quærat diligenter eleemoſynas,
„ eaſque ſimpliciter, & amore Domini
„ petat, nec non & eas augere, ac con-
„ ſervare ſtudeat, oportuneque eos vi-
„ ſitet à quibus petenda erunt.
„ 3. Habeat Catalogum eorum, qui or-
„ dinariè, & extraordinariè eleemoſynas
„ faciunt, & de his certiorem faciat Su-
„ periorem, ac videat, ne ſua negligen-
„ tia aliquos permittat, quorum benefi-
„ cio domus iuvari poſſit.
„ 4. Animadvertat, quid, à quibus petere
„ debet, iuxta id quod unuſquiſque faci-
„ liùs, & commodiùs ſuo tempore dare
„ poſſit: & caveat ne in petendis eleemo-
„ ſynis gravis, vel moleſtus externis ſit,
„ ita ut ad eos, cum opportuerit, gratus
„ ſemper pateat aditus noſtrorum.

„ 5. Habeat ſocium à Superiore deſigna-„tum, cujus opera utatur in his, quæ ad „ſuum officium pertinent, præter alium „(ubi opus erit (qui in virtute, & con-„ſervatione probatus, poſſit eleemoſy-„nas ordinarias per domos colligere.

„ 6. Procuratoris erit, quaſcunque elee-„moſynas recipere, & quæcunque affe-„runtur dmum,in libro quodam ad id de-„ſignato, quotidiè ſcribere.

„ 7. Videat in quærendis, vel admitten-„dis eleemoſynis, ne præjudicium fiat pu-„ritati noſtri inſtituti,quod attinet ad ejus „Miniſteria, gratis omninò exercenda.

„ 8. Pecunia undecunque provenerit, ſi „alicujus momenti fuerit,judicio Superio-„ris in arca reponatur ad id deſignata. „Hujus Præpoſitus clavem ũnam, & ipſe „Procurator alteram diverſam cuſtodiat:in „eandem liber aſſervabitur, in quo ſcri-„betur pecuniæ ſumma, tam ejus quæ in-„fertur, quam ejus quæ effertur:ſi quando „autem cogente aliqua neceſſitate pecu-„nia in arcam non inferretur; nihilomi-„nus accepti, & expenſi ſumma ſemel in „hebdomada in eodem libro ſcribitur, ac „ſi in ea reponeretur.

„ 9. Quoties ex arca pecuniam accipiet, „ejus ſummam, & diem in libro ſuarum „rationum adſcribat, in altera verò par-„te libri, expenſi ratio conſtet.

„ 10. Procurator in libro ad hoc deſigna-„to, quem penes ſe habere debet: ſcribat „omnia, quæ unuſquiſque Novitiorum „domum attulerit, cum ejuſdem ſubſcri-„ptione, & ea Cuſtodi veſtium aſſervanda „tradat, niſi ſit pecunia, quàm ſeparatim „cuſtodiet in arca, ubi pecuniæ domus „reponuntur, donec, biennio exple-„to, Novitius conſueta vota Societatis „emittat.

„ 11. Singulis menſibus dati,& accepti ra-„tionem Superiori reddet, & debita etiam „indicabit, quo ipſe domus ſtatum pror-„ſus intelligat.

„ 12. Diligenti cura aſſervabit in Archi-„vio ad hoc deſignato inſtrumenta origi-„nalia, & titulos, quibus conſtat de jure „eorum, quæ domus ad uſum, & pro-„priam habitationem poſſidet, ſuis locis „repoſita, ut facilè inveniri poſſint. Ar-„chivij autem duæ claves diverſæ erunt, „quarum alteram Præpoſitus, alteram „ipſe habebit Procurator.

„ 13. Item ſeorſum habebit hæc eadem „inſtrumenta, & titulos manu Notarij pu-„blici ſubſcriptos, ut fidem faciant, ſi ali-„quando in judicio præſentari neceſſe ſit.

„ 14. Præter hæc Procurator librum ha-„bebit,in quo ſumma quædam horum in-„ſtrumentorum,& titulorum contineatur: „cum autem contractus majoris momenti, „præſertim rerum perpetuarum fient, re-„digat in memoriam Præpoſito ad Ar-„chivium,quod eſt in Vrbe penes Præpo-„ſitum Generalem, eorum exempla au-„thentica mittenda eſſe.

„ 15. Cubiculum clavi obſeratum habeat, „& aſſervabit ſcripturas, quibus ad Procu-„ratorium munus indigebit,cumq; aliquas „ex Archivio accipiet,earũ in libro,qui in „eodẽ Archivio erit,annotato die,menſe, „& anno memoriã relinquet, quas cũ ſuo „tempore reſtituet,ex eod.libro expunget.

„ 16. Cùm toti domui neceſſaria provi-„dere ipſe debeat, juxta Superioris ordi-„nem, curet, ut res omnes, præcipuè diù „duraturæ, quàm opportunè emantur:ne „aut perinde bonas, aut non æquo pretio „cogatur comparare:caveat etiam ne dum „nimium pecuniæ parcit, non bonas, aut „inſalubres res emat.

„ 17. Emptori pecunias ad quotidianos „ſumptus ſubminiſtrabit, à quo ſingulis „diebus expenſarum exiget rationem ex „codice, ſummam verò in librum ſuum „ipſe referet.

„ 18. Videat num ea, quæ empta ſunt, il-„læſa conſerventur, atque animadvertens „aliqua, non ut oportet conſervari, aut „expedendi, Superiorem, vel Miniſtrum „admoneat.

REGVLÆ
PROCVRATORIS COLLEGII, & DOMVS Probationis.

„ 1. IN omnium negotiorum tractatio-„ne perpetuò memor ſit inſtituti So-„cietatis, quę Dei omnipotentis gloriam „quærens, profectui animarum invigilat. „Curet igitur ipſe verbo, & exemplo eos „omnes ædificare,quibuſcum converſatur, „atque eos ſibi benevolos conſervare,quo-„rum opera ad negotia peragenda indiget.

„ 2. Procuratoris erit conſervare res tem-„porales ſuæ curæ commiſſas,& eas cura-„re, tanquam bona propria Domini noſtri „Ieſu Chriſti. Cùm autẽ toti Collegio ne-„ceſſaria providere ipſe debeat, juxta Su-„perioris ordinem,ad eum pertinebit pro-„ventus quoſcunque Collegij, vel Domus „probationis,& eleemoſynas,ubi petendas „à Rectore intellexerit,exigere ac recipe-„re: ſyngraphas verò ſolutionis, quando „opus erit, ipſe dabit ſubſcriptas à Recto-„re, aut à ſe illius commiſſione.

„ 3. Omnes Collegij proventus, & tempora, quibus colligendi ſunt, in peculiari libro ſcribet, & ſeorſum ſummam contractuum & locationum, quæ ad breve tempus fiunt: ſeorſum etiam quaſcunque res, aut pecunias ex fructibus Collegij perceperit, addito à quibus, & quando ea provenerint: eleemoſynæ autem alio in loco ſcribantur.

„ 4. Singulis menſibus dati & accepti rationem Rectori reddet, debitaque, & & credita Collegij indicabit, quo ipſe domus ſtatum prorſus intelligat.

„ 5. Pecunia, undecunque ea provenerit, ſi alicujus momenti fuerit, judicio Superioris, in arca reponetur ad id deſignata: hujus Rector clavem unam, & ipſe Procurator alteram diverſam cuſtodiat: in eadem liber aſſervabitur, in quo ſcribetur pecuniæ ſumma, tam ejus quæ infertur, quam eius, quæ effertur, ſi quando autem cogente aliqua neceſſitate pecunia in arcam non inferretur, nihilominus accepti, & expenſi ſumma in eodem libro ſtatim ſcribatur, ac ſi in ea reponeretur.

„ 6. Quoties ex arca pecuniam accipiet, eius ſummam & diem in libro ſuarum rationum adſcribat: in alia verò parte libri, expenſi ratio conſtet.

„ 7. Procurator in libro ad hoc deſignato, quem penes ſe habere debet, ſcribat omnia, quæ unuſquiſque Novitiorum domum attulerit, cum ejuſdem ſubſcriptione, & ea Cuſtodi veſtium aſſervanda tradet, niſi ſit pecunia, quam ſeparatim cuſtodiet in arca, ubi pecuniæ Collegij reponuntur, donec, biennio expleto, Novitius conſueta vota Societatis emittat.

„ 8. Emptori pecunias ad quotidianos ſumptus ſubminiſtrabit, à quo ſingulis diebus expenſarum exiget rationem ex codice: ſummam verò in librum ſuum ipſe referet.

„ 9. Curet, ut res omnes, præcipuè diù duraturæ quàm opportunè emantur, ne has non perinde bonas, aut non æquo pretio cogatur comparare: caveat etiam ne dum nimiùm pecuniæ parcit non bonas, aut inſalubres res emat.

„ 10. Videat num ea, quæ empta ſunt, illæſa conſerventur, atq; animadvertens aliqua non ut oportet conſervari, aut expendi, Superiorem, vel Miniſtrum admoneat.

„ 11. Advertat, num ea, quæ à Collegio poſſidentur, reparatione indigeant, ſeu domus, ſeu prædia, ſeu quidvis aliud, ut ad Superiorem referat: ſi quid autem vendendum videretur, eodem inconſulto, ne faciat.

„ 12. Omnia, quæ ſpeciem habent ſecularis negotiationis, in colendis videlicet agris, vendendis in foro fructibus, & ſimilibus, intelligat prohibita eſſe noſtris.

„ 13. Nihil, quod locutiones, contractus aut debita contrahenda, aut alia alicujus momenti negotia pertineat, faciat, niſi ipſi à Superiore commiſſum ſit: ſi quid autem ex ijs, quæ jubentur, ipſi videretur non expedire, eidem proponat modeſtè ſuam ſententiam, & rationes, quibus moveatur.

„ 14. Excipiet in codicem lites, ſi quæ forte erunt, & quæ gravioris momenti circa eas fient, continenter & ſummatim annotabit.

„ 15. In Tribunalibus judicium non compareat, niſi quando aliqua neceſſitas plurimùm urgere Superiori videretur, ſed per externos Procuratores noſtra negotia in publicis judicijs peragantur.

„ 16. Illud verò præcipuè ante oculos habeat, ut tanquam litem ullam intendat, res controverſa (ſi fieri poſſit) concordia aut compromiſſione, conſulto Superiore, componatur: ſi quando tamen ad litem deſcendendum erit, memor ſit, ut magnam pacem interius exteriuſque cuſtodiat, & ſemper ad juſtam concordiam ipſum paratum eſſe contrariæ parti innoteſcat.

„ 17. Curet diligenter, ut rectè, & ſolidè fiant, quæ expedienda erunt: quod ſi periti juris conſulendi ſint, maximè idoneos eligat. Idem de cæteris officialibus intelligatur.

„ 18. Conferat cum Superiore, eique reddat rationem eorum quæ fecit, & quo in ſtatu ſint negotia, aut ei, quem ille deſignabit: quod ſi rerum difficultas extraordinarium favorem, aut diligentiam exigere videatur, eidem ſignificet, ut auxilia, quæ opportuna viſa erunt, petantur.

„ 19. Diligenti cura aſſervabit in Archivio ad hoc deſignato inſtrumenta originalia, & titulos, quibus conſtat de jure eorum, quæ à Collegio poſſidentur, ſuis locis repoſita, ut facilè inveniri. Archivi autem duæ claves diverſæ erunt, quarum alteram Rector, alteram ipſe habebit Procurator.

„ 20. Seorſum habebit hæc eadem inſtrumenta, & titulos manu Notarij publici ſubſcriptos, ut fidem faciant ſi aliquando

„ quando in judicio præſentari neceſſe ſit.
„ 21. Præter hæc Procurator librum habebit, in quo ſumma quædam horum inſtrumentorum, & titulorum contineatur: cùm autem contractus majoris momenti, præſertim rerum perpetuarum, fient, redigat in memoriam Rectori ad Archivium, quod eſt in urbe penes Præpoſitum Generalem, eorum exempla mittenda eſſe.
„ 22. Cubiculum clavi obſeratum habeat, & aſſervabit ſcripturas, quibus ad Procuratorium munus indigebit: cumque aliquas ex Archivio accipiet, earum in libro, qui in eodem Archivio erit, notato die, menſe & anno, memoriam relinquet: quas cum ſuo tempore reſtituet, ex eodem libro, expunget.
„ 23. In libellum referet quæcunque à Superiore ipſi facienda injungentur, ne memoria excidant, & effectu fruſtrentur.
„ 24. Intelligat, qui ſint illi potiſſimùm qui beneficia magni momenti in Collegium contulerunt, & eorum catalogum habeat, & ſuperiorem certiorem faciat, ut juxta modum profeſſionis noſtræ grati in illos eſſe poſſimus.

REGVLÆ
PRÆFECTI LECTORVM *ad* Menſam.

„ 1. CVret, ut idonei in Lectores menſæ à Superiore deſtinentur, & eos inſtruat, ut alta, clara, & diſtincta voce legant.
„ 2. Det operam, ut lector prævideat diligenter lectionem, ut benè, & emendatè proferat, & in dubijs ad ſe recurrat.
„ 3. Admoneat lectorem, ut ſi quid perperam pronunciaverit, correctus repetat, & emendatè iterum proferat.
„ 4. Habeat à Superiore aſſignatos ſibi ſocios, ut in neutra menſa deſit, qui lectorem corrigat, eoſque juxta has Regulas inſtruat.
„ 5. Initio electionis in primæ, atque etiam (niſi noſtrorum paucitas aliud ſuaſerit) in ſecunda menſa in prandio, & Cœna legatur caput de Scriptura ſacra Novi vel Veteris Teſtamenti, cui ſuccedat ſemper aliquis liber pius ac facilis iuxta indicem inferiùs præſcriptum, & habeatur peculiaris, ratio Coadjutorum, ut pro arbitrio Superiorum aliquid vernacula lingua ad illorum etiam conſolationem legatur.
„ 6. In celebrioribus feſtis legatur aliquid „ omiſſo capitulo ſcripturæ, ex Patrum homilijs, & tractatibus, quod ad hiſtoriam, & celebritatem feſti pertineat, & à Dominica in paſſione Domini tractatus aliquot de eadem legantur.
„ 7. Cùm afferuntur literæ annuæ, & Indicæ, quàm primùm legantur.
„ 8. Initio cujuſcunque menſis Summarium Conſtitutionum, Regulæ communes, & Epiſtola P. N. Ignatij de Obedientia legantur.
„ 9. Veſperi abſoluta lectione, ſeu prædicatione legatur martyrologium vulgare ſequentis diei: quo verò die fit abſtinentia, caput aliquod ex libro de imitatione Chriſti, cum martyrologio: cum verò jejunatur, nihil legatur veſperi, ſed martyrologium legatur ad prandium.

LIBRI divinę Scripturę, *quæ in* Refectorio legentur.

EX Novo Teſtamento, *omnia integrè legentur.*
Ex Veteri, Pentateuchus, *præter* Leviticum.
Hiſtoriales omnes, *&* Sapientiales, *præter* Cantica.
Prophetales, *præter* Capita aliquot obſcuriora.

LIBRI *qui poſt* Lectionem SCRIPTVRÆ legi poſſunt.

HIſtoria Eccleſiaſtica Euſebij Cæſarienſis.
Hiſtoria Eccleſiaſtica Nicephori Caliſti.
D. Gregorij Dialogi.
Hiſtoria Eccleſiaſtica Bedæ.
Vitæ Sanctorum Aloyſij Lipomani.
Vitæ Sanctorum Surij.
Severus Sulpitius de Beato Martino.
Gregorius Turonenſis de gloria Confeſſorum.
Selectæ Epiſtolæ Divi Hieronymi.
Chriſoſtomus de orando Deum, de Providentia, & de Sacerdotio.
Ambroſius de fuga ſeculi, de bono Mortis.
Auguſt. ſermones, Meditationes, Confeſſiones, & alia ejuſdem opuſcula & tractatus.
D. Bernardi de interiori domo, & aliquot ſermones & tractatus.
Homiliæ Patrum ſelectæ.
D. Bonaventuræ ſtimulus divini amoris.
Thomas de Kempis de imitatione Chriſti, & aliquot ex ejuſdem auctoris opuſculis.

Cate-

Catechiſmus Romanus.
Literæ Indicæ.

„ 10. Præter hos libros poterunt quidem „alij legi tum vulgares, tũ Latini, ſed exa- „minati, & approbati à Provinciali atque „illi eſſe debent qui & pietatem promo- „veant, & vocationis propriæ propoſi- „tum confirmare poſſint.
„ 11. De ſingulis libris ſuo tempore præ- „legendis in menſa juxta indicem præ- „ſcriptum priùs conferet cum Superiore, „ut ille conſtituat, quid legendum ſit.
„ 12. Catalogum à Superiore habeat eo- „rum, qui in refectorio commodè con- „cionari poterunt, ex quibus Superior „ipſe eligat, qui ſtatis diebus concionen- „tur, & eos præſcripto tempore admone- „bit, qua de re ſint concionaturi.

REGVLÆ
PRÆFECTI SANITATIS.

„ 1. PRæfecti ſanitatis munus erit, ſu- „perintendere ijs, quæ ad cor- „poris bonam valetudinem pertinent con- „ſervandam in ſanis, (in ijs præſertim, qui „ex ætate aut alijs de cauſis ſunt debilio- „res) tum reſtituendam in ægrotantibus.
„ 2. Præſit Infirmario, & cæteris qui- „bus cura ægrotorum commiſſa erit, det- „que operam, ne deſit Medicus, adſitque „eo veniente, præſertim ubi morbi quali- „tas id poſtulaverit, & quicquid ab eo prę- „ſcriptum fuerit, ſtudeat, ut executioni „mandetur: & ubi videret ægrotorum „cubicula ſalubria non eſſe, ad Superio- „rem referat.
„ 3. Obſervet, num quis eximia fatiga- „tione corporis, aut ſpiritus plus æquo „laboret, vel alia de cauſa morbi periculo „ſe exponat, & ſuperiori ſignificet.
„ 4. Si in cibis, aere, frigore, aut alia „quapiam in re aliquid probabili ratione „animadvertat, quod communi omnium, „vel alicujus ſaluti prodeſſe, vel obeſſe „poſſit, Superiorem admoneat.
„ 5. Curet, ut infirmarius Regulas „obſervet, quas apud ſe etiam habebit.

REGVLÆ
PRÆFECTI BIBLIOTHECÆ.

„ 1. INdicem librorum prohibitorum „in Bibliotheca habeat, & videat, „ne fortè ullus ſit inter eos ex prohibitis, „aut alijs, quorum uſus communis eſſe „non debet.
„ 2. Bibliotheca clauſa ſit, cujus cla- „ves ipſe habeat & illis tradat, qui eas, „juxta Superioris judicium, habere de- „bebunt.
„ 3. Libri omnes eo ordine in Biblio- „theca collocentur, ut ſingulis faculta- „tibus ſuus certus ſit locus proprio titulo „inſcriptus.
„ 4. Singuli libri titulis exteriùs inſcri- „bantur, ut facilè cognoſci poſſint.
„ 5. Omnium librorum, qui domi ſunt, „catalogum habeat, diverſarum faculta- „tum auctoribus ordine alphabetico in di- „verſas claſſes diſtributis.
„ 6. In alio catalogo, diverſis etiam „per claſſes facultatibus, ij libri ſcriban- „tur, qui in noſtrorum uſum extra Biblio- „thecam conceſſi ſunt: qui verò intra dies „octo reſtituendi extrahuntur, in tabula „in hunc uſum parieti appenſa notentur: „quibus redditis: quod fuerat ſcriptum, „deleatur.
„ 7. Nullum librum ex Bibliotheca cui- „piam dabit ſine Superioris licentia ſpecia- „li, aut generali, & advertat, ne quis librum, „etiam cum licentia, ſe inſcio accipiat.
„ 8. Curet, ut Bibliotheca valdè mun- „da, & compoſita ſit, quam in hebdoma- „da bis verret, & ſemel ex libris pulverem „excutiet: cavere etiam debet, ne libri „humiditate, aut alia re lædantur.
„ 9. Quando intellexerit domi deeſſe „aliquos libros neceſſarios, aut aliquos val- „dè utiles in lucem editos eſſe, certiorem „faciat ſuperiorem, ut ſi illi viſum fuerit, „emantur: ſi verò domi libri inutiles fue- „rint, eundem admoneat, an cum alijs „melioribus commutandi ſint.
„ 10. In loco publico, præſertim in ma- „gnis Collegijs ſint quidam communio- „res libri, quibus uniuſquiſque pro ratio- „ne ſuorum ſtudiorum, uti poſſit.
„ 11. Habeat librum, in qua eo o- „mnia judicio Superioris ſelecta diligen- „ter ſcribantur, quæ in ſuo Collegio pu- „blicè exhibentur, ut Comœdiæ, Dialo- „gi: Orationes, & id genus alia: Con- „cluſiones verò ſingulorum annorum, quæ „publicè defendentur: ſimul conſutas in „Bibliotheca aſſervet.
„ 12. Si aliqui libri extra domum ac- „commodato darentur, adhibeat diligen- „tiam ut recuperentur ſuo tempore: & in „aliquo interim libro notabit, quinam illi „libri ſint, & quibus eos accommoda- „verit.

REGVLÆ SVBMINISTRI.

„ 1. SVbminiſter eſt inſtrumentum „ Miniſtri, & aliorum Superio- „ rum, ad res particulares obeundas, & „ executioni mandandas.

„ 2. Nihil ordinat, ſed tantùm eſt exe- „ cutor, & exactor actionum domeſtica- „ rum juxta modum & ordinem ſibi à Su- „ perioribus præſcriptum.

„ 3. Et ejus præcipua cura, ut omnia, „ quæ attinent ad culinam, refectorium, „ penum, cellam vinariam, & aquariam, „ benè, & ordine, & tempore ſuo parata „ ſint & miniſtrentur: videatque ut cubi- „ cula ſint decenter compoſita, quæ alter- „ nis ſaltem diebus viſitabit.

„ 4. Curet, ne noſtri per Domum vel „ Collegium vagentur, vel intempeſtivè „ colloquantur: ac denique ut uniuſquiſ- „ que in ſuo officio verſetur, & contineatur.

„ 5. Refert de omnibus rebus quotidiè „ ad Miniſtrum, ac Propoſitum verò vel „ Rectorem, quoties eum viſum fuerit.

„ 6. Nullam injunget pœnitentiam, ſed „ de defectibus domeſticis admoneat Mini- „ ſtrum, vel alium Superiorem: poterit ta- „ men impoſitas pœnitentias nomine ali- „ cujus Superioris alijs denunciare.

„ 7. Erit Superior noſtrorum, qui Sa- „ cerdotes non ſunt: Sacerdotibus tamen „ aliquid injungere poterit nomine alicu- „ jus Superioris.

REGVLÆ ÆDITVI.

„ 1. PRæfecto Eccleſiæ obediat in „ omnibus quæ ad Templi Mi- „ ſterium pertinent.

„ 2. Servet modeſtiam in inceſſu, vultu, „ ſermoneque: tam in Templo, quàm in „ ſacriſtia: ijs verò, qui aliquid exigunt, „ ſatisfacere cum ædificatione ſtudeat per „ ſe, vel ad Præfectum recurrendo, aut „ ipſos ad eum remittendo: ſi quando ve- „ rò neceſſe erit cum mulieribus loqui, id „ oculis demiſſis, & quàm breviſſimè faciat.

„ 3. Dum ſacris inſervit, attentus ad „ ſuum Miniſterium cum devotione, & „ ædificatione ſit. Nec ante eum qui ce- „ lebrat, aut ad latus ex æquo, ſed ali- „ quanto poſteriùs maneat, utatur verò to- „ no, qui congruat cum eo, quo Sacer- „ dos utitur: omnia rectè proferat, nec „ celeriter nimiùm, nec nimis lentè. De- „ nique in ijs ſit bene inſtructus, & cæ- „ teros, qui Sacerdotibus miniſtrabunt, „ eadem doceat,

„ 4. Curet, & veſtimenta, quæ ſa- „ crum facturus induitur, ſint rectè apta- „ ta, ipſumque circumquaque intueatur, „ antequam è ſacriſtia exeat.

„ 5. Diligenter det operam, ut Sacer- „ dotes, qui Sacrum facere volunt, quàm „ primùm Miniſtros habeant ſibi à Supe- „ riore præſcriptum, & quotidiè unum- „ quemque eorum, qui ordine in ſummo „ Altari Miſſas dicturi ſunt, opportuno „ tempore admoneat.

„ 6. Tot habebit appenſa ſudariola in „ Sacriſtin, quot fuerint Domi Sacerdo- „ tes, inſcriptis ſingulorum nominibus, & „ addito uno, vel pluribus pro extraor- „ dinarijs.

„ 7. Dum Sacra fiunt, accendat, ut „ minimùm, candelas duas, & cum ſan- „ ctiſſimum Sacramentum elevatur, facem, „ aut cereum: quo tempore etiam tintin- „ nabulum pulſet: accendet etiam facem, „ cum alijs ſanctiſſimum Sacramentum „ miniſtrabitur, ipſeque confeſſionem ge- „ neralem eorum vice recitabit.

„ 8. Curet, ut vinum, quod in Sacri- „ ficium paratur, ſit bonum, & merum, ac „ mundum, eoque ipſo die hauſtum: ſi- „ militer & aqua, & ampullæ ſint mundæ, „ & decenter coopertæ.

„ 9. Hoſtias faciat, quàm fieri pote- „ rit, pulchras, eo numero, ut & Miſſis, „ & communionibus ſufficiant.

„ 10. Ante Miſſas, & conciones, ac „ lectiones, pulſet campanam, prout ſibi „ præſcriptum erit: det etiam ſignum ſa- „ lutationis Beatæ Mariæ in aurora, „ in meridie & veſperi: det etiam ſi- „ gnum, cum primum quis ex noſtris „ vita functus fuerit: ut omnes, pro cu- „ juſque devotione illius animam Deo „ commendent.

„ 11. Si quando propter univerſalem „ aliquam cauſam in reliquis Eccleſijs cam- „ panæ pulſentur, ipſe etiam juxta Supe- „ rioris præſcriptum pulſabit.

„ 12. Pridiè quàm ſit habenda concio, „ diſponat ſcamna in Templo, iuxta ſoli- „ tum morem.

„ 13. Det operam, ut nullo modo lu- „ men deſit ante ſanctiſſimum Sacramen- „ tum, neque interdiù, neque noctu.

„ 14. Ex ijs Sacerdotibus, quos habet „ à Superiore deſignatos, vocet diligenter „ ad Templum qui nominatim petuntur „ ad confeſſiones audiendas: quod ſi nomi-

„ natim

„ natim non petuntur, ad confeſſiones au-
„ diendas, eos juxta ordinem ſibi præſcri-
„ ptum accerſat, & quantum in ipſo eſt,
„ det operam, ut omnibus, qui confiteri
„ volunt, ſatisfiat.
„ 15. Si qui Miſſas, aut orationes pe-
„ tant, ad Præfectum recurrat, vel ad
„ eum illos remittat.
„ 16. Si quis aliquid quæret, in quo ei
„ à Ianitore melius ſatisfieret, eum ad por-
„ tam domus remittat, & eos etiam, qui
„ per portam, quæ à Templo in domum
„ patet aditus, ingredi vellent, niſi viri eſ-
„ ſent ejuſmodi, ut eorum peculiaris eſ-
„ ſet habenda ratio, prout à Superiore
„ fuerit inſtructus, nunquam autem porta
„ ea apperta relinquatur.
„ 17. Curet, ut nunquam illic aqua de-
„ ſit, ubi lavantur manus ſolas antè &
„ poſt Sacrum extergendas.
„ 18. Provideat, ut aqua benedicta in
„ pila non deſit.
„ 19. Si quando eleemoſynæ Miſſarum,
„ vel Confeſſionum gratia offeruntur, eas
„ non admittat: ſi quid tamen alioqui in
„ Altaribus, aut alijs templi locis repere-
„ rit, aut in uſum Templi oblatum fue-
„ rit, id Præfecto tradet.
„ 20 Templi portas manè, ſed non an-
„ te auroram aperiat: eaſdemque veſperi
„ circa ſolis occaſum diligenter obſeret:
„ quod etiam faciet circa meridiem, niſi
„ Superior in caſu aliquo ſecus faciendum
„ judicaret: & quotidiè noctu claves Ec-
„ cleſiæ ad Superiorem deferat
„ 21. Quamdiù Templum erit apertum,
„ diligenter, curet, ne unquam ſine custo-
„ de relinquatur, ſed ſemper, aut ipſe, aut
„ alius in eo ſit, vel in Sacriſtia, ita ut &
„ videre Templum & cuſtodire poſſit.
„ 22. Advertat, ne quis in Templo
„ deambulet, neve ſtrepitus in eo audia-
„ tur: eos verò, qui loquentur altiùs, mo-
„ deſtè, ut decet, admonebit.
„ 23. Det operam diligenter, ut alta-
„ ria ſint munda, & benè præparata, &
„ pro ratione temporum ornata, atque ut
„ vaſa ſacra, ornamenta, & cætera omnia,
„ quæ addi vinum cultum pertinent, in
„ ſuis locis aptè, & decenter reponan-
„ tur, & conſerventur.
„ 24. Videat, ut Templum ſit mundum
„ & bis ſingulis hebdomadis, ac ſæpiùs, ſi
„ neceſſe ſit præſertim in feſtorum ſole-
„ mnium vigilijs, ſcopis mundetur: canes
„ etiam ex Templo abigat.

REGVLÆ
INFIRMARII.

„ 1. CVram habeat infirmorum, quo-
„ rum ægritudo ſimulatque ei in-
„ dicata fuerit, ſi cenſeret rem eſſe alicu-
„ jus momenti, Præfectum, & Superio-
„ rem admoneat.
„ 2. Cum quis in morbum incidit, à
„ Superiore intelligat, num ſtatim Medi-
„ cus vocandus, qui unus ordinariè eſſe
„ debet, niſi ingraveſcente morbo, aut
„ in quibuſdam alijs caſibus, alio Medico
„ opus eſſe Superior judicaverit: & quo-
„ ties Medicus ægrotos inviſet, adſit ipſe.
„ 3. Studeat, ut quæ ægrotanti danda
„ ſunt, & opportunè emantur, & bona
„ ſint, & benè præparata adminiſtrentur.
„ 4. Curet, ut ægrotorum cubicula ſint
„ valdè munda: lecti concinnè ſternan-
„ tur, & ramuſculis, & hujuſmodi alijs
„ decumbentes oblectet.
„ 5. Ægrotum conſolari, & exhilarare
„ ſtudeat, non ſolum rebus à Medico pro-
„ batis, ſed verbis etiam ſpiritualibus, &
„ lętis, habeat etiam libros, quorum le-
„ ctione ægroti recreari, & juvari in ſpi-
„ ritu poſſint.
„ 6. Intelligat à Superiore, quos ex
„ noſtris ad ęgrotos inviſendos, ac recrean-
„ dos accerſere debeat, caveat autem, ne
„ dum infirmis placere ſtudet, aliquid
„ fiat, quod eis nocere ulla ratione
„ poſſit.
„ 7. Medicinalia, & cuncta, quæ ægro-
„ tantium uſui neceſſaria ſunt, habere ipſe
„ debet, niſi Pharmacopola domi ſit, & in
„ loco convenienti ea cuſtodire & ſæpiùs
„ reviſere, ut incorrupta conſerventur: &
„ quando opus fuerit, ut de novo ſuo tem-
„ pore conficiantur, curare juxta ordinem
„ Superioris.
„ 8. Nihil omninò eorum, quæ à Medi-
„ co præſcribantur, prætermittat, aut mu-
„ tet: ordinem etiam obſervet temporum
„ præfixorum, quibus prandium, cœnam,
„ ſyrupum, cæteraque medicamenta det,
„ omnia ſcripto excipiens, quæ Medicus
„ præſcripſerit
„ 9. Advertat, quo die quis cœperit
„ ægrotare, & quæ hora febres ægrotum
„ & corripiant, & deſerant: tum ut Medi-
„ cum, & Superiorem admoneat, tum ut
„ cibum tempeſtivè præbeat.
„ 10. Si morbus ſit contagioſus, ſupellex
„ ſeparari debet, ne cuiquam noceat.

I 2 „ 11. Conva-

„ 11. Convaleſcentes è lecto ſurgere
„ non permittat, priuſquam id Medicus
„ conceſſerit, & operam det: ut ea con-
„ valeſcentibus præbeantur, quæ Medi-
„ cus præſcripſerit, quoad Superiori ſatis
„ viſum fuerit.
„ 12. Patienter & cum Charitate tum
„ ipſe, tum ſocij ejus ferant moleſtias, &
„ difficultates, quæ interdum in curandis
„ infirmis accidere ſolent. Quemadmo-
„ dum autem diligenter curare debet, ne
„ debita miniſteria ægrotis deſint, ita e-
„ tiam animadvertere, ne nimiæ vigiliæ,
„ immoderatique labores, aut morbi con-
„ tagio vel propriæ ipſius, vel ſociorum
„ ſaluti noceant.
„ 13. Cum gravitas morbi id poſtula-
„ verit, Superiorem certiorem reddat, ut
„ ægrotus antequam judicij privetur, omnia
„ Sacramenta accipiat: quòd ſi ægrotus,
„ diù licet, ſine periculo decumbat, curet
„ ut octavo quoque die pro more Socie-
„ tatis communicet, ne hujuſmodi ſpiri-
„ tuali fructu, & conſolatione privetur,
„ niſi aliqua ratio judicio ſuperioris im-
„ pediat.
„ 14. Ingraveſcente morbo Superio-
„ rem admoneat: ut orationibus omnium
„ domeſticorum valdè peculiaribus infir-
„ mum juvari faciat: idque eò magis, quo
„ morti propinquiorem videret: & ut mo-
„ rienti quo plures poterunt ex noſtris ad-
„ ſint, qui eum animoſiorem reddant, ijſ-
„ que auxilijs juvent, quæ eo tempore
„ convenient, ac cum primùm vita fructus
„ fuerit, Ædituum admoneat.
„ 15. Provideat, ut eorum corpora, qui ad
„ meliorem vitam migrarint, ad ſepultu-
„ ram conſueto Regionis more præparen-
„ tur, ut ne ſpacio diei naturalis decenter
„ teneantur, niſi ratione mali odoris ante-
„ verti poſſe hoc tẽpus Superiori videretur.
„ 16. Præfecto ſanitatis obediat in o-
„ mnibus, quæ ad hoc officium pertinent,
„ qui ſi nullus fuerit conſtitutus, Præfecti
„ munere ipſe jungatur.

REGVLÆ IANITORIS.

„ 1. NOmina omnium domeſtico-
„ rum propè oſtium domus in
„ tabula ſcripta ſint, ubi notis quibuſdam
„ illi deſignabuntur, qui egredientur: ne-
„ minem verò foras exire permittat, qui
„ facultatem à Superiore generalem aut
„ particularem non habeat: & ab alijs,
„ qui egrediuntur, quo eant, intelligat.
„ 2. Nihil cuiquam nunciabit intem-
„ peſtivè, ut cùm in menſa ſedetur, niſi aut
„ res eſſet neceſſaria, aut perſonæ mit-
„ tentis conditio aliud exigeret.
„ 3. Literas omnes, & ſchedulas quę
„ domeſticis mittuntur, Superiori tradat;
ij verò, ad quos dabuntur, eos eſſe acce-
„ ptas, ne intelligant, caveat etiam ne ali-
„ cujus domeſtici literas, aut quid ſimile
„ externis det injuſſu Superioris.
„ 4. Cum aliqui ex Societate peregrè
„ veniunt, januam ingreſſis dicat, ut illic
„ expectent, dum Superior de adventu
„ eorum ſit certior.
„ 5. Feſtinet ad januam, cum tintina-
„ bulum pulſari audit, & cum res patie-
„ tur, per feneſtellam venientes expe-
„ diat, porta non aperta.
„ 6. Si quis ab externis quæratur, qui do-
„ mi non ſit, modeſtè intelligat, quis ſit
„ ille qui petit, & quid velit, ut id rede-
„ unti, ſi opus ſit, cum facultate Supe-
„ rioris ſignificare poſſit.
„ 7. Talem cum omnibus converſandi
„ modum teneat, ut diſcretione, modeſtia,
„ & ſpiritualibus verbis ſingulos ædifica-
„ tos & contentos à ſe dimittere ſtudeat.
„ 8. Cum externi aliquem è noſtris
„ alloqui volent, Superiorem adibit, qui ſi
„ ad id facultatem dederit, diligenter eum
„ qui petitur, quæret & ad locum collo-
„ quijs deſtinatum, eos remittet.
„ 9. De eleemoſynis, quæ ad januam
„ mittentur, Superioris mentem intelli-
„ gat, illiuſque ordinem ſequatur, & ſi
„ alicujus momenti ſint, Procuratorem
„ certiorem faciat.
„ 10. Si quando Pręlati, aut Magna-
„ tes domum intrârint, curet ſi commodè
„ poſſit, ut Sacerdos aliquis eos commit-
„ tetur, dum Superiorem ipſe accerſit.
„ 11. Cum pauperes eleemoſynæ cau-
„ ſa ad januam accedunt, benignè re-
„ ſpondeat, & ſedulò quærat, quidnam eis
„ erogari poſſit, juxta Superioris arbitrium
„ idque illis cum charitate diſtribuat.
„ 12. Mulieres, ſi quando ad oſtium
„ accedunt, paucis verbis dimittat, aut
„ ſi pluribus opus eſſe videretur, in Ec-
„ cleſiam eas mittat ad Ædituum, ubi re-
„ ſponderi ipſis poterit.
„ 13. Obſerata ſemper janua ſit, cla-
„ viſque in porta ne relinquatur: loca
„ etiam portæ vicina munda ſervet, &
„ ut juxtà januam omnes ſummiſſa voce
„ loquantur, curet.
„ 14. Portas domus ante noctem clau-
„ dat: exinde verò eas nullius cauſa ape-
„ riat, niſi de Præpoſiti vel Rectoris ex-
„ preſſa

„ preſſa licentia: & antequam cubitum eat, „ claves eidem tradens ſi quis foris maneat, illi renunciabit.

„ 15. Nihil cuſtodiendum à quoquam „ externo recipiat, abſque Superioris juſſu.

„ 16. Quoties Medicus domum ingre„dietur ſignum dabit campana, ut Mini„ſter, & cæteri qui debent adeſſe poſſint.

„ 17. In Collegijs, in quibus Scholæ „ externis aperiuntur, ſignum campana „ dabit pro initio lectionum, ac fine: & „ Gymnaſia ſtatis temporibus aperiet, at„que claudet, niſi horum cura alijs de„mandetur.

REGVLÆ
CVSTODIS VESTIVM.

„ 1. SErvare debet omnem ſupelle„ctilem, ſive lineam, ſive la„neam, & quicquid ad indumenta, & „ ibi opus fuerit, etiam ad calceamen„ta attinet: quæ diligenti cura, ut rem „ pauperum Chriſti, cuſtodiet.

„ 2. Inventarium rerum, quas ipſe „ cuſtodit, ſi alicujus momenti ſint, in li„bro habeat, & ſeorſum ſcribat, quæ de „ novo fiant, addito die, menſe & anno, „ ut cum Superiore jubebitur, poſſit ſui „ muneris rationem reddere.

„ 3. Veſtes ordine diſpoſitas ſervet, & „ novas, & integras à vetuſtioribus ſejun„gat, & ne corrumpantur, videat: eas e„tiam aptandas, & reſarciendas curet, ut „ decet religioſam paupertatem: quas „ verò non ampliùs uſui noſtrorum futu„ras judicabit, eas Superiori oſtendat, ut „ ille quid de eis faciendum ſit, ſtatuat.

„ 4. Quæ ſinguli Novitj domum at„tulerunt, ea alicubi ſeparatim aſſerva„bit inſcripto nomine ejus qui attulit, „ donec biennio expleto conſueta vota „ Societatis emittat.

„ 5. Singulis menſibus omnia domus „ viſitabit cubicula: ut ex Superioris ar„bitrio ſi quid eis deſit, ſuppleri poſſit: ſi „ quid etiam ſeperfluum invenerit, in ve„ſtiaria officina cuſtodiatur.

„ 6. Inſpiciat etiam quinam veſtibus „ indigeant, ut Superiori dicat, ejuſque „ ordinem exequatur, eo verò inconſul„to nihil cuiquam dabit. Coadjutores „ autem temporales *ſottanis* dimidio pal„mo brevioribus, quàm Sacerdotes, & „ pallio *ſottanis* breviori utantur.

„ 7. Linei panni lotori, ſive externus „ ille ſit, ſive domeſticus, ſcripto nume„ro dentur, & accipiantur.

„ 8. Subuculæ ſingulorum, quæ ſta„turæ induentium convenire debent, ſi„gnis particularibus internoſcantur, ne „ permiſceri contingat.

„ 9. Pannos lineos omnes, quos uten„dos Refectorij Præfecto, Coquo, alijſ„que Miniſtris dividet, numerato det, & „ recipiat.

„ 10. Sabbathi veſpere linea munda „ per omnia cubicula diſtribuat: Domini„ca verò die manè ex ijſdem cubiculis „ immunda colligat: & an omnia, quæ „ dederat, recipiat, animadvertat.

„ 11. Æſtivo tempore linteamina mun„da pro lectis decimo quinto quoque die: „ hyberno verò poſt tres hebdomadas di„ſtribuat, ubi id fieri poterit.

„ 12. Hæc omnia cuſtos veſtium præ„ſtabit, niſi ejus officium in magno ali„quo Collegio, aut Domo in plures per„ſonas diſtribuere neceſſe ſit.

REGVLÆ
EMPTORIS.

„ 1. DIligens ſit in emendis ijs, quę „ ad quotidianum uſum Supe„rioris arbitrio, domum comportanda „ ſunt, ea quæ tempeſtivem Diſpenſatori „ tradat: emat autem res bonas, & quàm „ commodiſſimo pretio poterit, licet lon„giùs ſint petendæ.

„ 2. Adnotet pecuniæ ſummam, quam „ à Procuratore in dies accipiet, & quas „ in res eam expendet: & rationem ei „ quotidiè reddat dati, & accepti: quid au„tem ſequenti die empturus ſit, à Mini„ſtro intelliget.

„ 3. Curet quantum poterit, eos qui„buſcum aget diſcretione, ac modeſtia „ ædificare: & quatenus ejus officium de„cet religioſis verbis in ſpiritu juvare.

REGVLÆ
DISPENSATORIS.

„ 1. IN rebus diſtribuendis ordinem „ Superioris ſequatur, & quam„vis communiter æqualitatem inter o„mnes ſervare debet: habeat tamen in„firmorum, & convaleſcentium rationem, „ prout ei fuerit præſcriptum.

„ 2. Vinum in menſa ponendum a„qua temperabit, ubi, & quantum Supe„riori videbitur.

„ 3. Quæ ex menſis ſuperſunt, di„ligenter conſervabit, memor pauper-

,, tatis, ut & domeſticis, & externis pau-
,, peribus juxta ordinem Superioris, u-
,, ſui eſſe poſſint.
,, 4. Curam habeat conſervandi res ad
,, victum neceſſarias, quæ ipſi commit-
,, tentur, clauſaſque cuſtodiat, advertens
,, ne corrumpantur: quod ſi corruptionis
,, ſit periculum, Superiorem admoneat. Vt
,, autem hæc meliùs obſervet, viſitet ſæ-
,, pè Penum, & alia loca, ubi illa recondūtur.
,, 5. Tam Penum, quàm reliqua omnia
,, quæ in eo ſunt, munda habeat.
,, 6. Antequam penitus abſumantur
,, cibi, qui domi reconduntur, Superiorem
,, admoneat, ut alij coëmi tempeſtivè
,, poſſint.
,, 7. Curet concinnanda dolia, & pur-
,, ganda cum opus eſt, ad novum vinum
,, infundendum: cujus rei, cum tempus
,, impendet, Superiorem admonebit.

REGVLÆ
PRÆFECTI REFECTORII.

,, 1. CVret refectorium, & quæ ejus
,, uſibus ſerviunt, omnia eſſe
,, quàm mundiſſima.
,, 2. Ne aqua manibus abluendis, aut
,, mantilia extergendis deſint, advertat:
,, horum autem (quæ bis in hebdomada ſal-
,, tem mutabuntur) alia Sacerdotibus; alia
,, non ſacerdotibus deſtinata erunt.
,, 3. Mantilia ſingulis ſaltem hebdoma-
,, dis ſemel, mappæ verò, quæ ſingulis
,, ſingulæ ſervient, bis mundæ ponentur:
,, omnia autem lintea numerato & acci-
,, piat, & reddat.
,, 4. Curet, ne vaſa, & cætera in re-
,, fectorio neceſſaria deſint, & ut quàm
,, maximè munda ſint: cultellos autem fre-
,, quenter acuere faciat.
,, 5. Parvam menſam paratam habeat.
,, 6. Signum campana temporibus ſuis
,, dabit conveniendi ad primam, & ſecun-
,, dam menſam: ſed ante primum pulſum
(qui quarta parte horæ ſecundum præce-
,, dat) à Coquo intelligat, an ſint omnia
,, parata.
,, 7. Menſæ rebus neceſſarijs paratæ
,, eſſe debent, cum campana ſignum pri-
,, mo dabitur: quæ autem ad potum per-
,, tinent, circa ſecundum ſignum apponan-
,, tur: & aquæ, ac vini vaſę ſupra orbes
,, collocentur.
,, 8. Sit certus locus ijs, qui curæ Infirma-
,, rij ſubſunt, quibus nihil, niſi quod ab eo
,, præſcriptum erit, apponat: ſervet autem
,, cum omnibus æqualitatem, niſi ſecus ne-
,, ceſſitatis cauſa eſſet à Superiore monitus,
,, ſine cujus arbitrio, neque jentaculum,
,, neque aliud quicquam ulli concedet.
,, 9. Priuſquam è menſa ſurgatur, infe-
,, rantur orbes aliquot in menſam, ut quiſ-
,, que locum ſuum mundet: quàm primùm
,, verò pro ſecunda præparata omnia ha-
,, buerit, ſignum campana dabit: provide-
,, bitq; ne deſint, qui miniſtrare debent.
,, 10. Quę ex menſis ſuperſunt, colliget, at-
,, que illi tradet, ad quem id ex officio per-
,, tinet: ſive Coquus is, ſive diſpenſator ſit.
,, 11. Nomina eorum, qui domi tàm in
,, refectorio, quàm extra veſcuntur, in
,, quadam tabula habeat, & eos qui ci-
,, bum cepêre, notabit, ut intelligat, qui-
,, nam ſuperſint, & Coquum, qui portio-
,, nes diſtribuit, commune faciet.
,, 12. Menſis expeditis, mantilia plicen-
,, tur, verraturque refectorium: & ſi quis
,, inter comedendum ſilentium non ſerva-
,, verit, aut aliquid minùs modeſtum fece-
,, rit, ipſe Superiori ſignificabit.
,, 13. Habeat à Miniſtro catalogum, in
,, quo ſcriptum ſit, quinam, & quibus die-
,, bus in prima, & ſecunda menſa mini-
,, ſtraturi ſint, eumque ordinem ſervet. In
,, telligat etiam Sabbatho, quinam per heb-
,, domadam ſequentem in refectorio lege-
re debeant: eoſque faciat certiores.
,, 14. Catalogum habeat rerum, quæ in
,, refectorio ſerviunt: ut cum ratio ab eo
,, requiritur, in promptu ſit, & in loco ad
,, id deſignato eas cuſtodiat.
,, 15. Ad finem recreationis, quæ una poſt
,, primam menſam, altera poſt ſecundam
,, à prandio, & cœna durare debet, diſtin-
,, cta ſigna campana dabit.

REGVLÆ
COQVI.

,, 1. IN ijs, quæ ad ſuū munus pertinent,
,, munditiam ſervet ipſe, & ab alijs
,, ſervandum curet, detq; operam, ut omnia
,, rectè, & opportunè parentur, ea præ-
,, ſertim, quæ ad ægrotos pertinent.
,, 2. Carnes piſces, & alia, quæ ad men-
, ſam portanda ſunt, dum ſecat, & diſtri-
,, buit, digitis minimè contrectet, ſed fu-
,, ſcinula, aut cultello ad eam rem utatur.
,, 3. Semihora, aut ſaltem quarta horæ
,, parte, antequam in menſa ſit ſedendum,
,, præparati cibi omnes eſſe debent.
,, 4. Circa qualitatē, & quantitatem por-
,, tionū ordinem à Superiore datū ſequetur.
,, 5. Coquere, aut aliud quidpiam pro ali-
,, quo particulari parare, Infirmario tan-
,, tùm excepto, neminem ſinet, neque
ipſe

„ ipſe faciet ſine Superioris facultate.
„ 6. Scriptum in Codice habeat catalogum rerum, quarum eſt uſus in coquina, quas ipſe ſervare debet.
„ 7. Diligenter advertat, ne plura quàm neceſſaria ſint, ligna comburantur. Hanc ſimiliter diligentiam in rebus, quas conſumit, adhibebit; ne quid non neceſſarium inſumatur: ut religioſam paupertatem decet.
„ 8. Quæ ex menſa ſuperſunt, eique traduntur, conſervabit, memor paupertatis: ut & domeſticis, & externis pauperibus uſui eſſe poſſint, juxta ordinem Superioris.
„ 9. Si quem haberet adjutorem, curet ut verbo, & exemplo ſuo ædificet, præſertim Novitios.

REGVLÆ EXCITATORIS.

„ 1. MEdia ſaltem horæ parte ante cæteros cubitum eat, eodemque temporis ſpatio ante alios manè ſurgat, & horâ conſtitutâ campanam pulſet, ſtatimque ad omnia cubicula lumen deferens, cunctos excitet: quod ut certiùs, & meliùs præſtare poſſit, horologium excitatorium à Superiore habeat.
„ 2. Quarta horæ parte ab excitatione elapſa, cubicula rurſus inviſet, ac ſi quos nondum ſurrexiſſe comperiat, Superiori nunciet.
„ 3. Poſt aliam quartam horæ partem ad orationem pulſabit, ita ut ab excitatione ad orationis uſque initium, ſemihora intercedat: abſoluto verò tempore orationi deputato finis ſignum dabit.
„ 4. Si quorum opera indigebit propter multitudinem eorum, quos excitare, aut viſitare debet, eos à Superiore petet, quos ſervare eaſdem Regulas curabit, ſi qui autem debiles, aut valetudinarij erunt, eos juxta ordinem Superioris excitabit.
„ 5. Si quem videret communem illam Regulam minùs obſervantem, quâ omnes decenter cooperti dormire jubentur, Superiorem monebit.

REGVLÆ NOCTV CVBICVLA Viſitantis.

„ 1. HOra à Superiore præſcripta ad nocturnam conſcientiæ examen pulſabit, tranſactoque quadrante ſignum dabit ad cubandum.
„ 2. Elapſa quarta horæ parte à cubandi ſigno, ſingula cubicula adibit, & an omnes ad lectum ſe receperint, ac lucernas extinxerint, videbit: ſi quos invenerit extra lectum, aut qui lucernas non extinxerint, Superiori renunciabit.

DE

OBEDIENTIÆ VIRTVTE;

Epiſtola N. P. IGNATII.

IGNATIVS LOYOLA

FRATRIBVS SOCIETATIS IESV, *qui ſunt in* Luſitania, *gratiam, & amorem Chriſti Domini ſempiternam.*

MAgnam animi voluptatem capio, Fratres in Chriſto chariſſimi, cum affertur ad me quàm acri ſtudio conatuq; ad ſummam virtutis, ac divini obſequij perfectionem enitamini, beneficio illius, qui vos, ut ad hoc vitæ inſtitutum vocavit, ſic in eodem pro ſua clementia retinet, dirigetque ad beatum finem, ad quem, qui ſunt ab ipſo electi, perveniunt.

Atque ego ſanè, cum vos omnibus donis ornamentiſque ſpiritualibus perfectos, tum verò (quod alias ex me cognoviſtis) inprimis Obedientiæ virtute præſtantiſſimos eſſe cupio idq; non ſolùm ob eximia quædam, ac ſingularia ejus bona; quæ tot, tamq; illuſtribus ſacrarum literarum teſtimonijs, atq; exemplis in teſtamento æquè novo, ac veteri comprobantur: ſed etiam quod (ut eſt ad S. Gregorium) Obedientia ſola virtus eſt, quæ virtutes cæteras menti inſerit, inſertaſque cuſtodit. Hæc dum floruerit, florebunt proculdubio reliquæ: edentque fructus, quales & ego in animis

animis veſtris exopto, & ſuo jure poſtulatis, qui humanum genus neglectæ obedientiæ ſcelere afflictum ac perditum ſalutari ipſemet Obedientiæ reparavit, Factus obediens uſque ad mortem, mortem autem Crucis.

III. *Ab alijs religioſis ordinibus faciliùs patiamur ſuperari nos jejunijs, vigilijs, & cætera victûs cultuſque aſperitate, quàm ſuo quoque ritu, ac diſciplina ſanctè ſuſcipiunt: vera quidem, ac perfecta Obedientia, abdicationéque voluntatis atque judicij maximè velim, Fratres chariſſimi, eſſe conſpicuos, quicunque in hac Societate Deo Domino noſtro deſerviunt, ejuſdemque Societatis veram, germanamque Sobolem hac quaſi nota diſtingui, qui nunquam intueantur perſonam ipſam, cui obediunt, ſed in ea Chriſtum Dominum, cujus cauſa obediunt. Siquidem Superiori, nec ſi prudentia bonitate, cæteriſve quibuslibet divinis donis ornatus, inſtructuſque ſit propterea obtemperandum eſt: ſed ob id ſolùm, quòd vices gerat Dei ejuſdemque auctoritate fungatur, qui dicit: Qui vos audit me audit, & qui vos ſpernit, me ſpernit: nec contrà ſive conſilio, aut prudentia minùs valeat, quidquam idcirco de Obedientia remittendum, quatenus ille Superior eſt: quando illius perſonam refert, cujus ſapientia falli non poteſt, ſupplebitque ipſe, quicquid Miniſtro defuerit ſive probitate, alijſque ornamentis careat: ſiquidem deſertis verbis Chriſtus Dominus cùm dixiſſet: Super Cathedram Moyſi ſederunt Scribæ, & Phariſæi, protinus addidit, Omnia ergo, quæcunque dixerint vobis ſervate, & facite: ſecundùm opera verò eorum nolite facere.*

IV. *Quocirca ſedulò vos in eam curam, atque exercitationem incumbere cupio, ut Chriſtum Dominum in Superiore quolibet agnoſcere ſtudeatis in eoque divinæ Majeſtati reverentiam, atque Obedientiam ſumma cum Religione præſtare. Quod vobis minùs mirum videbitur, ſi animadverteritis præceptum eſſe ab Apoſtolo, ut Superioribus etiam ſecularibus, ethniciſque pareamus, ut Chriſto: ex quo omnis poteſtas benè inſtituta deſcendit: ſic enim ille ad Epheſios Obedite Dominis carnalibus cùm timore, & tremore in ſimplicitate cordis veſtri, ſicut Chriſto: non ad oculum ſervientes quaſi hominibus placentes, ſed ut ſervi Chriſti facientes voluntatem Dei ex animo, cum bona voluntate ſervientes ſicut Domino, & non hominibus. Atque hic exiſtimare poteritis ipſi, cùm ſe Religioſus quiſpiam regendum ac moderandum alteri tradidit. non ſolùm ut Superiori, ſed etiam nominatim ut Chriſti partes agenti: quo illum loco apud animum ſuum habere, utrum ut hominem an ut Chriſti vicarium debeat intueri.*

V. *Iam verò illud etiam vobis clarè compertum eſſe, ac in animis veſtris penitus inſidere vehementer cupio, infirmam, & valdè imperfectam eſſe primam illam Obedientiæ formam, quæ mandata duntaxat opere exequitur: nec virtutis nomine dignã, niſi ad alterum gradum aſcendat, qui voluntatem Superioris ſuam efficit, & cum ea ita concordet, ut non ſolùm in effectu executio appareat, verùm etiam in affectu conſenſio: ſicque idem velit uterque, idem nolit. Atque propterea ſacris literis legimus. Melior eſt Obedientia, quàm victimæ: ſiquidem (ut S. Gregorius docet) per victimas aliena caro, per Obedientiam verò voluntas propria mactatur: quæ quidem pars animi, quoniam eſt adeò præſtans, ſic fit, ut ejus oblatio Domino, ac Creatori noſtro per Obedientiam facta, magni ſit æſtimanda.*

Quanto in errore, quamque periculoſo verſantur, non dico ſolùm ij, qui in ijs, quæ ad carnem & ſanguinem pertinent, ſed illi etiam, qui in rebus alioquin admodum ſanctis, ac ſpiritualibus, ut jejunijs, precationibus, alijſve quibuſvis pietatis operibus, fas putant à præſcripto Superioris, ac voluntate diſcedere. Audiant quod ſapienter adnotat Caſſianus in Collatione Danielis Abbatis: Vnum ſanè, inquit, atque idem inobedientiæ genus eſt, vel propter operationis inſtantiam, vel propter otij deſiderium, ſenioris violare mandatum, tamque diſpendioſum, & pro ſomno, quàm pro vigilantia Monaſterij ſtatuta convellere: tantùm denique eſt Abbatis tranſire præceptum, ut legas: quantum ſi contemnas, ut dormias. Sancta fuit actio Marthæ, ſancta contemplatio Magdalenæ, ſancta pœnitentia & lachrimæ, quibus pedes Chriſti Domini rigabantur: ſed hæc omnia nimirum oportuit fieri in Bethania, quam vocem domum Obedientiæ interpretantur: ut ea re, quemadmodum ait S. Bernard. nobis ſignificare voluiſſe Dominus videatur, nec ſtudium bonæ actionis, nec otium ſanctæ contemplationis, nec lachrymam pœnitentis extra Bethaniam illi accepta eſſe potuiſſe. VI.

Quocirca voluntates veſtras, Fratres chariſſimi, quoad ejus fieri poteſt, omninò deponite libertatem conditori veſtro, quam vobis ipſemet elargitus eſt, in ejus Miniſtris liberè tradite, ac dicate. Nolite exiguum veſtri liberi arbitrij fructum putare, quòd liceat vobis illud, à quo id accepiſtis, eidem per Obedientiam plenè reddere. Quod cùm facitis, non modò non perditis ipſum, verùm etiam augetis, atque perficitis, quippe qui veſtras omnes voluntates certiſſima rectitudinis Regula moderamini voluntate divina, quam videlicet interpreturas is, qui vobis Dei nomine præſidet. VII.

Itaque diligenter illud etiam cavendum eſt, ne Superioris ullo unquam tempore VIII.

voluntatem

voluntatem (quam ducere pro diuina debetis) ad veſtram detorquere nitamini: id enim eſſet non veſtram diuinæ conformare, ſed diuinam veſtræ voluntatis norma regere velle, ejuſdem diuinæ ſapientiæ ordinem inuertentes. Sanè quàm magnus eſt error, & quidem eorum quos amor ſui obcæcauit, obedientes exiſtimare ſeſe, cum Superiorem ad id, quod ipſimet volunt, aliqua ratione pertraxerint. Sanctum Bernardum in hac re præclarè exercitatum audite: Quiſquis inquit, vel apertè, vel occultè ſatagit, vt quod habet in voluntate hoc ei ſpiritualis pater injungat: ipſe ſe ſeducit, ſi fortè ſibi quaſi de Obedientia blandiatur: neque enim in ea re ipſe Prælato, ſed magis ei Prælatus obedit. Quæ cùm ita ſint quiſquis ad Obedientiæ virtutem velit pervenire, oportet ad hunc ſecundum Obedientiæ gradum aſcendat, vt Superioris non ſolum juſſa exequatur, ſed etiam ejus voluntatem ſuam faciat, ſeu potiùs ſuam exuat, vt diuinam à Superiore expoſitam induat.

IX. Qui verò ſe totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, intelligentiam quoque, qui tertius & ſummus eſt gradus Obedientiæ, offerat neceſſe eſt, vt non ſolùm idem velit, ſed etiam vt idem ſentiat, quod Superior, ejuſque judicio ſubijciat ſuum, quoad poteſt deuota voluntas intelligentiam inflectere. Quæ vis animi tametſi non ea, qua voluntas pollet, libertate prædita eſt, atque ipſâ naturâ fertur ejus aſſenſus in id quod ſibi veri ſpeciem præbet: tamen multis in rebus, in quibus videlicet cognitæ veritatis euidentia vim illi non infert, poteſt voluntatis pondere in hanc potiùs quàm in illam partem inclinari. Quæ res cum incidunt, debet quiſquis obedientiam profitetur, inclinare ſeſe in ſententiam Superioris. Etenim cum Obedientia ſit quoddam holocauſtum, quo totus homo ſine vlla prorſus imminutione Conditori ſuo, ac Domino per manus Miniſtrorum in charitatis igne immolatur: cumque ſit eadem renunciatio quædam integra, per quam omni ſuo iure ſponte decedit Religioſus, vt diuinæ providentiæ Superioris ductu gubernandum, ac poſſidendum vltrò ſeſe addicat, ac mancipet: negari non poteſt, quin obedientia comprehendat non ſolùm executionem, vt imperata quis faciat & voluntatem, vt libenter faciat, ſed etiam judicium, vt quæcunque Superior mandat, ac ſentit, eadem inferiori & recta, & vera eſſe videantur, quatenus, vt dixi, vi ſua poteſt voluntas intelligentiam flectere.

X. Vtinam hanc mentis, & iudicij Obedientiam, ita & intelligerent homines, & exercerent, vt grata Deo eſt, ac omnibus, qui in Religione viuunt, neceſſaria. Nam vt in corporibus, globiſque cæleſtibus, vt alius alium afficiat, moueatque, requiritur, vt certa quadam convenientia & ordine inferior orbis Superiori ſubijciatur: ſic in hominibus, cum alter alterius auctoritate mouetur, quod per Obedientiam fit, oportet, vt is, qui ab alterius nutu pendet, ſubſeruiat, & obſecundet, vt virtus ab imperante ad eum deriuetur, & influat. Hæc autem obtemperandi, obſecundandique ratio conſtare non poteſt, niſi voluntas ac iudicium inferioris cum Superioris voluntate, ac iudicio congruat.

Iam verò ſi finis, & cauſa Obedientiæ ſpectatur, quemadmodum voluntas, ita & iudicium in eo, quod nobis convenit, decipi poteſt, ergò ſicuti, ne voluntas erret, cum Superioris voluntate coniungitur: ſic intelligentia ne fallatur, ad Superioris intelligentiam conformanda eſt. Ne innitaris prudentiæ tuæ, ſacræ literæ monent: atque in rebus etiam humanis cenſent ſapientes, verè prudentis eſſe, ſua ipſius prudentia minimè fidere: præſertim in rebus ſuis, quarum homines animo perturbato ferè boni iudices eſſe non poſſunt. Quod ſi in rebus noſtris, alterius etiam non Superioris iudicium, atque conſilium noſtro anteponendum eſt, quanto magis ipſius Superioris, cui nos vt Dei vicem gerenti, ac diuinæ voluntatis interpreti moderandos tradidimus? In cauſis verò perſoniſque ſpiritualibus eo maior etiam cautio proculdubio eſt neceſſaria, quo grauius ſpiritualis viæ periculum, dum ſine frænis conſilii diſcretioniſve in ea decurritur. Qua de re commodè Caſſianus in Collatione Abbatis Moſi ait: Nullo alio vitio tam præcipitem Diabolus Monachum pertrahit, ac perducit ad mortem: quam cum eum neglectis conſiliis ſeniorum, ſuo iudicio perſuaſerit, definitionique confidere. XI.

Præterea niſi hæc Obedientia iudicii exiſtat, fieri non poteſt, vt vel conſenſus voluntatis, vel executio talis ſit, qualem eſſe oportet: naturâ enim ita comparatum eſt, vt animi noſtri vires, quæ appetitiuæ dicuntur, ſequantur apprehenſiuas: & niſi adhibita vi, voluntas, iudicio repugnante, diu obtemperare non poterit. Quod ſi fortè quis aliquo temporis ſpatio obediat per communem illam apprehenſionem, quâ cenſetur, perperam etiam præcipienti parendam eſſe: certè id ſtabile, ac fixum eſſe non poteſt: atque ita perſeuerantia deficit, vel ſaltem Obedientiæ perfectio, quæ in promptè, & alacriter obediendo conſiſtit: non enim ibi poteſt eſſe alacritas, ac diligentia vbi eſt animorum, ſententiarumq; diſſenſio: perit etiam exequendi ſtudium, & celeritas, cùm ambigitur, expediat nec ne, facere quod iubemur: perit celebris illa Obedientiæ cæca ſimplicitas, cùm apud nos ipſos in quæſtionem vocamus rectène præcipiatur, an ſecus: atque etiam fortaſſe damnamus Superiorem XII.

quod ea mandet , quæ nobis non ita jucunda ſunt : perit humilitas , quoniam etſi ex altera parte paremus,ex altera tamen noſmetipſos Superiori præferimus : perit in rebus arduis fortitudo : perit denique (vt ſummatim complectar) virtutis hujus vis omnis ac dignitas:ſuccedunt autem in eorum locum dolor , moleſtia, tarditas, laſſitudo, obmurmurationes, excuſationes,aliaq; vitia, non ſanè leuia, quibus Obedientiæ pretium, ac meritum prorſus extinguitur.Itaq; ſanctus Bernardus,de ijs,qui grauiter ferunt imperata minus ſibi ſuauia.ſic ait: Hæc ſi moleſtè cæperis ſuſtinere. ſi dijudicare Prælatum , ſi murmurare in corde: etiamſi exteriùs impleas,quod jubetur , non eſt hæc virtus patientiæ,ſed velamentum malitiæ. Quodſi pax, & tranquillitas animi quæritur, certè hæc non fruetur is, qui habet intra ſeſe cauſam perturbationis,atque tumultus,diſſenſionem videlicet judicii proprii ab Obedientiæ lege.

XIII. Atque idcirco , tuendæ concordiæ cauſa , quæ Societatis omnis eſt vinculum, tantopere hortatur Apoſtolus, vt id ipſum omnes ſapiant, & dicant: nimirum vt conſentientibus & judicijs & voluntatibus , mutuò foveantur , & conſerventur.Iam ſi vnum eundemque oportet eſſe membrorum ſenſum,& capitis:facilè cernitur,vtrum ſit æquius, caput membris, an membra capiti conſentire. Atque ex his quidem quæ dicta ſunt hactenus, ſatis apparet, Obedientia judicii quàm ſit neceſſaria.

XIV. Quàm verò ſit eadem ipſa perfecta grataque Domino, inde primùm oſtenditur, quod per eam præſtantiſſima pars hominis , ac pretioſiſſima Domino conſecratur : deinde quod obediens ita ſit holocauſtum viuum, gratumque Majeſtati diuinæ , cum nihil ſuimet omnino retineat : poſtremò quod magna eſt huius certaminis difficultas : frangit enim ſeſe Dei cauſa Obediens ipſemet,reſiſtitque naturali propenſioni , quæ omnibus hominibus inſita ad ſuam complectendam ſequendamque ſententiam. Ex his igitur rebus efficitur, vt Obedientia tametſi propriè voluntatem perficere videatur, quippe quam reddit ad nutum Superioris promptam , ac paratam : nihilominus ad intelligentiam quoque ipſam,vt diximus,pertinere debeat,eamque inducere ad ſentiendum id ipſum, quod ſentit Superior: ſic enim fiet, vt omnibus connixi viribus,& voluntatis,& intelligentiæ , ad executionem celerem atque integram veniamus.

XV. Videor mihi vos , Fratres chariſſimi , audire dicentes , de virtutis quidem huiuſce neceſſitate iam non ambigere,illud verò.vt cognoſcatis vehementer optare,quo pacto ad eius perfectionem peruenire poſſitis: Huic ego quæſtioni cum ſancto Leone,ita reſpondeo. Nihil arduum eſt humilibus , & nihil aſperum mitibus:modò non deſit vobis humilitas , non deſit manſuetudo:non vtique deerit Deo benignitas ad vos adiuuandos, vt quæ ſibi promiſiſtis , ea præſtare poſſitis animo non ſolùm æquo , ſed etiam libenti.

Præterea vobis tria nominatim propono, XVI.
quæ ad Obedientiam iudicij comparandam multum iuuant. Primum illud eſt , vt , quemadmodum initio dixi , non intueamini in perſona Superioris,hominem obnoxium erroribus, atque miſerijs:ſed Chriſtum ipſum , qui eſt ſapientia ſumma,bonitas immenſa , charitas infinita,qui nec decipi poteſt,nec vos vult ipſe decipere. Et quoniam conſcij vobiſmet eſtis , vos Dei amore iugum Obedientiæ ſubiiſſe , vt in Superioris voluntate ſequenda , voluntatem diuinam certius ſequeremini : nolite dubitare, quin pergat fideliſſima Domini charitas , eorum miniſterio, quos vobis præfecit , vos deinceps gubernare , & rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem , ac iuſſa non ſecus ac Chriſti vocem excipite : ſiquidem Apoſtolus etiam in hanc ſententiam ſcribens ad Coloſſenſes, cum ad obtemperandum Præpoſitis ſubditos adhortatur , ait. Quodcunque facitis , ex animo operamini ſicut Domino,& non hominibus:ſcientes, quod à Domino accipietis retributionem hæreditatis , Domino Chriſto ſeruire. Sanctus verò Bernardus,Siue Deus (inquit) ſiue homo vicarius Dei mandatum quodcunque tradiderit, pari profecto obſequendum eſt cura, pari reuerentia deferendum , vbi tamen Deo contraria non præcipit homo. Atque ita, ſi non hominem externis oculis , ſed Deum inſpexeritis internis,haud ſanè graue fuerit vobis voluntates veſtras , atque iudicia conformare ad eam Regulam actionum veſtrarum , quam ipſimet elegiſtis.

Altera eſt ratio, vt quod Superior mandat, XVII.
vel ſentit , defendere ſemper apud animos veſtros ſtudioſè nitamini , improbare autem nequaquam : atque ad eam ipſam rem proderit benè animatos,affectoſque eſſe ad id omne,quod ipſe iuſſerit:ſic enim fiet, non ſolùm vt ſine moleſtia , ſed etiam vt cum voluptate , lætitiaque pareatis , nam (vt eſt apud ſanctum Leonem) non dura ibi neceſſitate ſeruitur,vbi diligitur, quod iubetur.

Poſtrema ſubiiciendi iudicii ratio eſt cùm XVIII
facilior , tutiorque , tùm etiam apud ſanctos Patres in more poſita: vt ſtatuatis vobiſcum ipſi , quicquid Superior præcipit , ipſius Dei præceptum eſſe , & voluntatem : atque vt ad credenda , quæ Catholica fides proponit, toto animo aſſenſuque veſtro ſtatim incumbitis: ſic ad ea facienda ,quæcunque Superior dixerit , cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ ſine vlla prorſus diſquiſitione feramini. Sic egiſſe credendus eſt Abraham filium

lium Iſaac immolare juſſus: ſic Noui Teſtamenti tempore aliqui è ſanctis Patribus iis, quos commemorat Caſſianus, vt Ioannes Abbas, qui quod erat ei imperatum, non reputabat vtile ne eſſet, an inutile: vt cum aridum lignum tanto, ac tam diuturno labore per annum irrigauit: nec vtrum fieri poſſet nec ne: vt cum conatus eſt tam ex animo ingens ſaxum ſolus dimouere loco, quod ne multi quidem ſimul homines impellere potuiſſent. Quod Obedientiæ genus ipſis interdum Miraculis diuinitus comprobatum videmus. Nam (vt alios taceam, quos ipſi non ignoratis) Maurus, ſancti Benedicti diſcipulus mandato Superioris lacum ingreſſus, nec merſus eſt: alius quidam à Superiore juſſus, leænam ad ſe ducere, illam cepit, atque perduxit. Eſt igitur hæc ratio ſubjciendi proprii judicii, ac ſine vlla quæſtione ſanciendi, & collaudandi apud ſe quodcunque Superior juſſerit, non ſolùm ſanctis viris vſitata, ſed etiam perfectæ Obedientiæ ſtudioſis imitanda omnibus in rebus, quæ cum peccato manifeſto conjunctæ non ſunt.

XIX. *Nec tamen idcirco vetamini, ſi quid fortè vobis occurrat à Superioris ſententia diverſum, idque vobis (conſulto ſuppliciter Domino) exponendum videatur, quominùs id ad Superiorem referre poſſitis. Verùm in hac re, ne vos amor veſtri judiciumque decipiat, illa cautio eſt adhibenda, vt animo ſitis, & ante, & poſt relationem æquiſſimo, non ſolùm quod pertinet ad eam rem, de qua agitur, vel ſuſcipiendam, vel deponendam: ſed etiam ad approbandum, rectiuſque putandum quicquid Superiori placuerit.*

XX. *Atque hæc, quæ de Obedientia diximus, æque privatis erga proximos Superiores, atque Rectoribus Præpoſitiſque localibus erga Provinciales, Provincialibus erga Generalem: Generali denique erga illum, quem Deus ipſi præfecit, nempe ſuum in terris Vicarium, obſervanda ſunt: ſic, vt & ordinum perfecta diſtinctio, ac proinde pax retineatur, & charitas: ſine qua nec Societatis noſtræ, nec alterius cujuſlibet ſodalitii poſſet rectà gubernatio conſeruari. Nimirum hoc modo providentia illa diuina diſponit omnia ſuauiter, infima per media: media per ſumma, ſuos ad fines cuncta perducens. Hinc illa videlicet in Angelis vnius Hierarchiæ ad aliam ſubordinata ſeries: hinc & cœleſtium, & aliorum omnium, quæ cientur, corporum certis locis, ſedibus inter ſeſe apta connexio, quorum converſiones, ac modus ab vno mouente ſupremo gradatim omnes vſque ad infimos ritè proueniunt. Item in terris, cum in omni ciuitate bonis inſtituta legibus, tum verò in Hierarchia Eccleſiaſtica cernitur, cuius omnia membra, & functiones ab vno generali* CHRISTI *Domini noſtri Vicario deriuantur, & quo accuratius hæc diſpoſitio, & collatio cuſtoditur, eo rectior eſt, gubernatio, & melior: contrà verò huius ordinis negligentiâ, quàm grauia incommoda multis hominum Societatibus importentur, nemo non videt, atque idcirco in hac, cuius mihi nonnullam procuratione, ac curam Dominus tradidit, tam diligenter hanc virtutem exerceri, vigereque percupio, quaſi in ea Societatis noſtræ bonum, ac ſalus vniuerſa conſiſtat.*

Quæ cùm ita ſint, vt vnde exorſa eſt, XXI.
ibidem terminetur Epiſtola: vos ego per Chriſtum Dominum noſtrum obteſtor, qui ſeſe nobis non modò præceptorem, ſed etiam exemplar præbuit Obedientiæ, vt ad eam virtutem toto pectore incumbatis, & glorioſæ victoriæ appetentes, atque auidi, voſmetipſos ſuperare, id eſt, excelſiorem, & difficiliorem animi partem, voluntatem dico atque iudicium, expugnare, & ſubjcere ſtudeatis: quo Dei Domini noſtri ſolida veraque cognitio, atque amor veſtros ad ſe animos penitus trahat: totoque vitæ huius, & quaſi peregrinationis curriculo vſque eo gubernet, ac regat, dum nos demum alioſque complures, veſtra opera exemploque adiutos ad vltimum & feliciſſimum finem, nimirum ad beatitudinem ſempiternam per ducat. Veſtris ad Deum precibus me valdè commendo. Romæ vij. Calend. Aprilis, M. D. LIII.

REGVLAS IESVITARVM NON EVVLGANDAS ESSE.

IEſuitæ in ſuis REGVLIS mandant ac ſeuerè præcipiunt, ne quis eas cuiquam extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis vel ſcripto vel dicto aliis referat. Paulus III. quoque in Bulla Anno 1549. Ieſuitis datâ, *conceſſit Generali Ordinis, vt eas Regulas euulgantes ſeu in apertum producentes, vel illorum Vota reuelantes, in quocunque habitu contigerit inueneri, poſſit ac debeat excommunicare, capere, incarcerare, & ſi opus ſit, brachii ſecularis auxilio inuocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare.* Voluit quoque, *vt nulli Prælatorum liceat, Regulas & Conſtitutiones Ieſuitarum, excepto Papâ, ſub cenſuram ſumere.*

Quia enim Regulæ illorum nihil aliud ſunt quàm cento, rapſodia & fragmenta ex omnibus reliquorum Monachorum Regulis conſuta; & nihil aliud docent & præcipiunt, quàm traditiones humanas; ſuperſtitionis, hypocriſis,

idolomaniæ & propriæ ἐθελοθρησκείας opera; qualia ſunt per omnes orbis terrarum plagas oberrare; homines Chriſtianos ad Ethnicas ſuperſtitiones ac idolomanias reuocare; habitu religioſum ſe declarare; Horas Canonicas & Roſaria recitare; Sanctos, vel opinione ſaltem tales, vtpotè à Papa canonizatos invocare; quotidiè Miſſis adſtare eaſque audire, perfectam obedientiam Superioribus pręſtare; Eccleſiæ Romanæ decreta, placita, ſtatuta & præcepta inculcare; ad Papæ obedientiam omnes cogere; homines ad auricularem confeſſionem excitare; jejunare; flagellis & ciliciis ſeſe excruciare; mundum & parentes aſpernari, &c. mirum certè non eſt, ſi ipſóſmet pudet has aliaſque ſuperſtitiones ac idolomanias in ſuis Regulis contineri & diuulgari.

Eodem modo non licebat apud Ethnicos quoque arcana, quæ in Sibyllinis libris continebantur, effutire & nota facere. Similiter Cereris Myſteria tam arcana eſſe debuerunt & ſecreta, vt vulgò proverbium jactaretur in ſecretos & tacitos Ἀττικοὶ τὰ μυστήρια. Et Ariſtophanes in Nebulis ἄρρητα ἱερὰ, id eſt, *non e vulganda ſacra nominat.* & Iuſtinus dixit: *Myſteria Cereris nullâ aliâ re magis quàm ſilentio ſacra fuiſſe.* Ac Orpheum dixerunt aliqui, fulmine ictum concidiſſe, quod arcana hæc rudibus & profanis hominibus divulgâſſet. Ariſtoteles quoque lib. 3. Ethic. narrat, *Æſchilum poëtam ad Areopagum in judicium vocatum fuiſſe, quod in ſuis poëmatis arcana Cereris edidiſſet.* Alcibiadem etiam ſimili de cauſa ab Athenienſibus condemnatum & morti addictum fuiſſe hiſtorici prodiderunt.

Rectè autem Auguſtinus in Quæſtionibus vtriuſque Teſtamenti ait: *Nihil apud nos in tenebris vel occultè geritur. Omne enim quod honeſtum ſcitur, publicari non timetur. Illud autem quod turpe eſt & inhoneſtum, prohibente pudore non poteſt publicari. Quamobrem Pagani Myſteria ſua in tenebris celebrant, vel in eo prudentes. Erubeſcunt enim palàm illudi: piacula enim, quæ illic vice legis aguntur, nolunt manifeſtare, &c.*

Cùm itaque Regulæ Ieſuitarum hactenus ab orthodoxis comparari & legi non potuerint, ſingulari Dei beneficio factum eſt, vt Lugduni Galliæ typis Iacobi Rouſſin Superiorum permiſſu anno 1607. ab ipſis Ieſuitis excuſæ ſint, non quidem vt in publicum ederentur: hoc enim ſingulari ſtudio prohibitum eſt; ſed vt hoc compendio tyrannidis hujus novæ Conſtitutiones Summariæ per Collegia Domuſque probationum, perque officia Provincialium, Præfectorum, Rectorum, Examinatorum, Magiſtrorum, Novitiorum, aliorumque Miniſtrorum diſtribuerentur, velut leges, quibus cœco quodam impetu voluntatis, ſine vlla prorſus diſquiſitione, eos, qui ſub obedientia vivere decreuerunt, haud aliter ac ſeni baculum obtemperare oportet. Cumque hæ Regulæ ad manus meas pervenerint, eas in Chriſtiani Lectoris gratiam integras adſcripſimus.

VARIA

DE IESVITICÆ OECONOMIÆ membris *ad* REGVLÆ Declarationem *pertinentia.*

AC PRIMO

De Generali PRÆFECTO. CAP. V.

CVm ab initio primi Patres & Socii Ieſuitarum ſine certis & propriis legibus, ac Magiſtratibus vixiſſent, neceſſe eſſe judicârunt, vt de ſtabilienda quàm maximè Societate primo quoque tempore inter ſe conſulerent. (*Maffaus in vita Ignatii lib. 2. c. 9*) Vbi igitur eam ob cauſam conveniſſent, in ſecundo & tertio conſeſſu de Religione relatum eſt in primis, placerétne ad vota duo, Paupertatis & Caſtitatis ſuſcepta, tertium quoque perpetuæ Obedientiæ adjungere, & è ſuo corpore vnum eligere, qui cæteris ampliſſima cum poteſtate præeſſet? Omnium igitur in vnum congruerunt ſententiæ, quandoquidem Chriſtum Magiſtrum ſibi imitandum propoſuiſſent, prorſus oportere vt ipſi quoque Chriſtum effingerent. Hoc ſic conſtituto, Ignatius ſuaſit, talem deligendum ſibi videri, cui omnes in terris tanquam Chriſto ſubjecti eſſent ac parerent, cujus in verba etiam jurarent, ejuſque ſibi nutum ac voluntatem inſtar divini cujuſdam oraculi ducerent. Quæſitum eſt etiam de huius ipſius poteſtate, vtrum certo temporis ſpacio definitam; an verò perpetuam eſſe oporteret, perpetuam eſſe placuit Ignatio, ac cæteris omnibus, idque cùm alias ob cauſas, tum verò vt negotia graviora, quæ ad conficiendum non modò plenæ libertatis, verùm etiam longi temporis indigent, ex animi ſui ſententia ad exitum ſine vlla trepidatione perducere poſſit.

Cum

Ignatius creatur Generalis Ieſuitarum.

Cum igitur Generalis Præpoſiti (ſic enim qui cunctis preeſſet appellare placuerat) tempus eligendi adeſſet, Ignatii Socii, qui quidem in Italia erant, per literas moniti, creandi Præpoſiti cauſâ ad vrbem accederet, ſub initium Quadrageſimæ anni 1541. Convenere omnes, vno Bobadillâ excepto, ac omnium ſuffragiis Præpoſitus Generalis Ignatius declaratur, quo munere etiam functus eſt ad annum vſque 1556. eo enim obijt Romæ Prid. Calend. Augusti ætatis anno 65.

Ignatius vetuit legi in Societate Eraſmi opera.

In hoc munere conſtitutus, omnia Eraſmi opera in Societate ſua legi vetuit, quòd ſingula hæretico veneno infecta putaret, & ne quis fortè facetiis & eloquentiâ viri caperetur, Maffæo teſte in ejus vita.

Ignatio ſuccedit Laynez. Laynezio offertur Cardinalatus.

In Ignatii locum eligitur *Iacobus Laynez*, natione Hiſpanus, & Loyolæ in conſtituenda Societate inter primos ſocius & adjutor. Cardinalitiam dignitatem à Paulo IV. ei oblatam repudiavit. Mortuo verò Pontifice iſto ac ſede vagante, duodecim Cardinales in ipſum extra conclaue Romæ agentem, ſua ſuffragia contulerunt, vt Pontifex eligeretur. Societatem octo annos cum dimidio rexit.

Laynez mittitur ad Colloquiū Poiſiacenū.

Anno 1561. à Pio IV. cum Hippolyto Eſtenſi Cardinale Legato in Galliam ad Colloquium inter Pontificios & orthodoxos à Rege & Proceribus Regni de Religione inſtitutum, mittitur. Ribadeneira in libro de Scriptoribus Ieſuiticis mendaciſſimè ſcribit, eum in publico totius Regni conventu Theodorum Bezam, Petrum Martyrem & alios à partibus Evangelicorum, maximâ ſententiarum & verborum gravitate repreſſiſſe, frenauiſſe ac mutos reddidiſſe. Nam hanc laudem ipſos quoque Pontificios, præter Ribadeneiram, ei tribuere hactenus puduit. Habuit quidem orationem Italicâ linguâ contra noſtros, in qua inprimis Evangeliſtarum in concepta forma conſenſum viſit, nimirùm τὸ ῥητόν in verbis, *Hoc eſt corpus meum*: ſed Beza ſolidè illi reſpondit in veſtigio, & perrexiſſet, ni Eſpenſius Sorboniſta reſponſionem ejus exceptionibus ſuis interrupiſſet, vt parte alterâ hiſtoriæ noſtræ Sacramentariæ pag. 303. docuimus. Moritur anno D. 1565. die 19. Ianuar. ætat. LIII.

Mendacium Ribadeneira.

3. Laynezio ſuccedit Franc. Borgia.

Succeſſit huic Laynezio *Franciſcus Borgia* Hiſpanus, patriâ Valentinus. Is ſpreto Gandię Ducatu, vt Ribadeneira refert, & ampliſſimis honoribus, opibus, deliciis, clientelis & familiæ ſuæ ornamentis, Societatem hanc recens natam, & nondum ſatis cognitam, atque explicatam, ingreſſus eſt, anno D. 1547. Cardinalatum à Iulio III. ſibi oblatum reſpuit. Ejuſdem Societatis in Hiſpania Commiſſarius generalis fuit, Romæ bis Vicarius: ac demùm Prępoſitus ordine tertius Generalis, in quo munere ſeptem annos & tres menſes verſatus eſt. Mortuus eſt anno Chriſti 1572. ætatis 62. Prid. Cal. Octob.

4. Borgia ſuccedit Mercurianus.

In ejus locum eligitur *Everardus Mercurianus* quartus Ieſuitarum Generalis Leodius patriâ.

5. Mercuriano ſufficitur Claudius de Aquaviua.

Huic ſuffectus eſt *Claudius Aquauiua*, natione Italus, patriâ Neapolitanus, Ducis Atrii filius, & Pii V. cubicularius. Ducatum ſuum filio tradidit, & Ieſuitis ſeſe mancipavit, quorum ordini maximas opes, & vt aliqui referunt, vltra 50. ducatorum millia contulit. Ea de cauſa Provincia Neapolitana primùm gubernanda demandatur ei, ac poſtea etiam Romana. Demùm in Comitiis, quæ habita ſunt Romæ anno Domini 1581. die 19. Februarii Præpoſitus Generalis creatur. Eo die, quo electus erat, cubiculum aſcendens, ſalutanti turbæ omnis generis hominum, exoſculandas manus, inſtar Papæ, præbuit, vt habetur in annuis Epiſtolis Ieſuiticis anni 81. Moritur Romæ 31. ſeu vltimâ die Ianuarii ſecundâ horâ noctis, ſtylo novo, vetere autem 21. ejuſdem menſis, Anno 1615.

6. Cl. de Aquaviua ſuccedit Vitelleſius.

Huic ſucceſſit *Marius vel Mutius Vitelleſius*. Paulò antequam expiraſſet Aquaviua, miſit ad Papam nuncium, qui ei ſignificaret, in electione ſucceſſoris ſui graue datum iri ſcandalum, propter duas contrarias in Societate factiones; quarum vna Iuſtinianum quendam, altera Marium Vitelleſium eligere omni ſtudio tentatura ſit: rogare igitur ſe vehementer Papam, vt authoritatem ſuam interponere dignetur. Papa, vt voto ejus ſatisfaceret, Cardinalem Burgeſium deſtinauit, qui electioni intereſſet, eamque authoritate ſuâ moderaretur, ac, vt diximus, *Vitelleſius* eligitur.

Catechiſmus Ieſuiticus pag. 677. Poteſtas Generalis perpetua eſt.

Cùm anno Domini 1558. poſt mortem Ignatii primum ſuum Conventum generalem Ieſuitæ celebrarent, Paulus IV. Papa Cardinalem Pacochum ad eos miſit, qui ſuo nomine ſignificaret eis, placere ſibi, vt Generalis Præpoſiti poteſtas certo annorum numero definita, non perpetua ſit, ne videlicet in tyrannidem verteretur, aut ſeſe ſupra Papam efferret. Nihil tamen apud eos obtinere potuit, licet per Cardinalem Tranenſem de eodem rurſus eos moneret. Evenit igitur quod Papa metuebat. Nam Romæ ſemper habitat, & per hanc fixam ſedem Romanæ ſedi & Conſi-

m 3 ſtorio

ſtorio quaſi affigitur & implantatur: ibique ſuam juxta Papæ ſellam collocat: ſemper etiam à latere & ſecretis Pontificis ſedet, vt inter ſeſe conſilia communicent, nec alter ſine altero quicquam in hæreticos machinetur.

Poteſtatem igitur ſuam perpetuò retinet, quum Provincialium, Rectorum & aliorum plerumque triennis ſit, ab eodem tamen Generali interdum prorogari poteſt. Licet Paulus III. anno 1549. in Bulla decreuerit, poſſe & debere Præpoſitum per perſonas ad id à Societate facultatem habentes, & ad id deputatas, in certis caſibus amoveri, & alium ipſius loco, per eaſdem perſonas ſubſtitui.

Officiū Generalis. Ad eundem quicquid Ieſuitæ per totum terrarum orbem facient, explorant, & reſciſcunt; ipſi diligenter ſingulis menſibus deferri curant. Is deinde omnia ac ſingula, Papæ refert: & tunc ab vtroque, qui ſuam operam ſedulò & gnaviter impenderunt, honoribus augentur, & opibus ditantur, vt Annales ipſorum atteſtantur.

Officium quoque ejus eſt, Ieſuitarum poteſtatem ſecundum Ignatii Conſtitutiones in omnibus dirigere.

Licet tamen illi etiam, vt Papæ, nouas interdum condere leges, vel etiam veteres pro circumſtantiarum varietate mutare & abrogare.

Licet ei bona ordinis ſui vendere, oppignorare & abalienare, & nulli de eo rationem reddere tenetur.

Generalis Ieſuitarū vocatus Dei Legatus. Parte 5. Conſtitut. cap. 3. & parte 6. cap. 1. vocatur *Dei Legatus*. Gloſſa part. 4. Conſtitut. cap. 3. vocat eum *Vicarium Chriſti*. Montaignes cap. 27. ſcribit, *Cùm vouent ei Obedientiam, id ea de cauſa fit, quòd in huius Societatis Republica Dei Vicarius eſt.* Bullæ quoque Pauli III. anno 1540. & Iulii III. anno 1550. Ieſuitis datæ, hortantur eos, *Vt in Generali Chriſtum velut præſentem agnoſcant.*

Hinc fit, vt quicquid ordinat ac præcipit: id Ieſuitæ tanquam oracula ſuſcipiant, credant ac faciant, haud aliter quàm ſi ipſe Chriſtus vel ejus Vicarius eſſet. Sic enim Maffæus in vita Ignatii, *Sine*, inquit, *controuerſia diligendus eſt* (Generalis) *cui omnes in terris, tanquam Chriſto parerent, cuius in verba iurarent, denique cuius ſibi nutum ac voluntatem, inſtar cuiuſdam diuini oraculi ducerent.*

Aſtutè etiam ſolent hodiè Generalem eligere, qui in ſeculo Principem virum egerit, vt ſic etiam in mundo potentes ad ſuam Societatem pertrahant, ſibique apud ſupremos & infimos tantò majorem authoritatem & potentiam comparent.

Ex quibus omnibus intelligitur, Generalem Ieſuitarum Papæ corrivalem, imò ad Pontificiam dignitatem evectum, adeóque alterum Eccleſiæ Romanæ caput eſſe.

Reliqua de gradibus ſeu generibus Ieſuitarum ex Haſenmullero, & Colloquio à ſacræ Theologiæ Doctore & Profeſſore, Paulo Florenio, cum Chriſtiano Franken Philoſophiæ Profeſſore in Cæſareo Ieſuitarum Gymnaſio Viennæ, Anno 1578. 20. Ianuarii habito, in ſequentibus referam.

Quod autem Romæ eſt & præſtat Generalis, id eſt & præſtat in ſingulis regnis Provincialis. Primum Provincialem Ignatius Loyola Luſitaniæ præpoſuit Simonem Róterigium: Hiſpaniæ Antonium Araozium Cantabrum: Italiæ Iacobum Lainem, Indiæ Franciſcum Xaverium; Germaniæ Petrum Caniſium: Galliæ Paſchaſium Broetium, aliiſque deinde alios. Ac diligenter cauent Ieſuitarum Patres, ne in Nationibus Provinciales vnquam ex indigenis eligant, ſed vel Hiſpanis vel Italis dignitates has conferant, aut ſaltem iis, qui ex Anglia, Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerunt, & propter nimium Hiſpaniæ ſtudium ex prædictis Nationibus proſcripti ſunt.

Vnuſquiſque Provincialis ab ea Provincia, vel Regno potiùs, quod inſpectioni vel curæ ſuæ commiſſum habet, denominatur. *Officiū Provincialis.* Ejus officium eſt inuiſere Collegia, eorumque ſupputare redditus & cenſus, inſuper annotare diligenter, quinam ex Magnatibus liberos in Collegiis erudiri curent, & quot illorum ſint numero? num quotannis fiat acceſſio diſcipulorum, & amplificatio fortunarum & opum? num qui ſint & quot ex Lutheraniſmo converſi? ſi nulli aut etiam aliqua facta Pontificiæ Religionis imminutio, aut jactura bonorum; exprobrat negligentiam & ſocordiam, mandatque ſeveriter, vt acceptum damnum reſarciat. Quod ſi geſſerunt ſe egregiè, multos converterunt, multum comparſerunt & corraſerunt, omni laude cumulat, & cœlo effert. Inſuper ſciſcitatur, quęnam ſit vicinorum hæreticorum de ipſis opinio? quænam conſilia Magnatum? quales habeant Conventus? & quot? & vbi? quid decernant, quid volutent? Item, an hæreticorum Principes crebrius ſint domi, an alibi? ad quoſnam proficiſcantur frequentius? quali quiſque ſit ingenio? quibus rebus

rebus vt plurimùm delectetur? an curam aliquam ſuſcipiat Reipublicæ? an ſtudio & amore aliquo teneatur Religionis? an potius vino, veneri & venatui indulgeat? an potius habeat in aula Catholicos? quinam ſint populares rumores de ſuis Principibus? num Eccleſiæ adverſariorum ferveant? num paſtores Eccleſiarum ſint Viri docti & diligentes, an verò ſomnolenti & illiterati? num Theologica facultas in vicina Academia hæreticorum floreat? num crebriores habeant Theologi diſputationes, & contra quos maximè? quos libros & de qua materia in lucem ediderint nuperrimè? Ad hæc & alia ſi reſpondeant Regens & reliqui Patres appoſitæ, mirificè prædicat induſtriam & vigilantiam: Sin minus, eoſque adeò rerum iſtarum neſcios deprehendit, acerbè vituperat. Quid agitis, inquit, vos ſomnolenti & deſides? cur perditum itis Roman. Eccleſiàm? quomodo ſummo Pontifici hanc inertiam veſtram probabitis? cur inſinuatis vos agendis rebus? cur metuitis? cur non intrepidè rem aggredimini? Dudum hęc geſta, dudum perfecta oportuit. Videte vigilantiam hæreticorum incredibilem, & vos ſtertitis. His & ſimilibus verbis ipſos increpat, & exacuit. Tandem quærit de diſcipulis, convictoribus, novitiis & reliquis, quot eorum ſint numero, quanti cujuſque profectus? ad quod quiſque ſtudium inclinet? num quis inter eos ſpinoſior & ſcrupuloſior? Talem enim à Theologico ſtudio prorſus removendum exiſtimat, niſi ſcholaſticis diſputationibus probè exercitatum & opinione Religionis imbutũ. Quærit prętérea, num quem habeant in grege, qui pro amplificanda Romana Eccleſia laudabili aliquo facinore ſe obſtringere, & vitam denique profundere non dubitet, ſi quidem neceſſitas aliquando flagitare videatur? Ad extremum, omnia iſthæc conſignata Generali tranſmittit Romam, per quem immediatè ſignificantur Pontifici. Atque ſic per totum orbem Chriſtianum nihil geritur aut conſultatur, quod non per hos Imperii proditores Papæ innoteſcat. Per Provincialem etiam Ieſuitæ ab vno Collegio in aliud transferuntur, idque ferè triennio quolibet.

3. *De* IESVITARVM Aſſiſtentibus, *ſeu intimis Papæ & Generalis Conſiliariis.*

Aſſiſtẽtiũ Officium. GEneralem proximè ſequuntur primi *Aßiſtentes*, quatuor numero. Hos oportet Romę reſidere, ſecretioribus Papæ & Generalis Societatis Ieſuiticæ deliberationibus aſſidere, ipſis aſſiſtere, & in rebus Romanam Eccleſiam concernentibus, atque in perniciem Orthodoxorum facientibus, conſiliis ac ſcriptis adeſſe: hos propulſare, illos totis viribus propugnare. Et vt Generalem Papæ in omnibus, ſic hos viciſſim Generali ad amuſſim obedire oportet.

Vt autem quatuor illorum ſunt, ita etiam officium eorum eſt in quatuor Mũdi plagis res Pontificias curare & promouere: & ad eos Provinciales, Viſitatores, Rectores, Regentes ac Spirituales Præfecti, quæcunque in Mundo Ieſuitę reliqui agunt, omnia ac ſingula ſcribunt. Oportet etiam illos non minus quam reliquos quarto etiam voto, abſolutæ obedientiæ, Papæ obligatos eſſe, ne quid vel contra Papę, vel ſui Generalis voluntatem decernere audeant. Si res magni momenti ipſis aliunde ſignificantur, illas confeſtim Generali vel Secretario indicant, qui eas deinde ad Papam referunt, quò ſic ipſorum operâ ac ſtudio conſilia iniri poſſint de coërcendis, impediendis, vel etiam opprimendis hęreticorum conatibus: ipſorum autem res magiſque promoveantur, augeanturque.

Summa verò literarum, quas ex diverſis Mundi Regnis & Provinciis accipiunt, hæc plerumque eſt; Quis ſit Regum ac Principum erga Papam & Eccleſiam Romanam, atque etiam Societatem eorum affectus, & quinam illos clementer excipiant. Hos mirificè commendant, qui autem Ieſuitarum conatibus reſiſtunt, tanquam capitales hoſtes Romanæ Eccleſiæ accuſant.

Et autem de his Aſſiſtentes diligentius certiores facere queant, in omnia, Germanorum præcipuè Principum, conſilia & acta accuratè inquirunt, cunctáque, licet ex vanis falſiſque rumoribus multa ſæpè cognoſcant, Romam perſcribunt. Vtque facilius in rerum Germanicarum notitiam perveniant, ſæpè mutato habitu, vel pedites vel equites Germanię aliarúmque Nationum Provincias peragrant & proditorum more cuncta explorant. Exempla in promptu ſunt.

His cognitis, Aſſiſtentes eos in propoſito ſuo confirmant, eoſque, vt ſtrenuè ſic pergant, hortantur, Papę clementiam in illos prædicant, & eis plauſtra indulgentiarum remittunt, quas illi Germanis aliiſque nimis ſtupidis & credulis auro vendunt.

Aſſi-

Aſſiſtentium quoque officium eſt, in tota Societate Viſitatores, Inſpectores, Rectores, Regentes, Concionatores, Spirituales Præfectos & Inquiſitores ordinare, non tamen niſi cum conſenſu Generalis. Adhæc munera autem non promovent alios, quàm quos nôrunt in Papatûs idolomania induratos, & orthodoxorum capitales hoſtes eſſe.

De IESVITARVM *Profeſſis.*

Profeſſi quatuor votorum.

QVartum Ieſuitarum genus, *Profeſſi* ſunt: qui præter tria vota ſe inſuper ſpeciali quodam, quod votum Profeſſionis vocant, Pontifici Romano obligant, eóque promittunt ac profitentur, ſe Papæ in omnibus abſolutam obedientiam præſtituros, neque vnquam commiſſuros, quin in obedientia ei præſtanda, in rebus fidem & mores concernentibus, primi inveniantur, ſic, vt etiam non petito viatico, licèt ad ipſos Turcas occidendi mitterentur, ſine vlla tamen intellectûs, judiciíque repugnantia obedire velint: Hoc Ignatius omninò fieri voluit: & Paulus Tertius quoque in ſua Bulla approbauit & confirmavit. Sic enim verba ejus habent: *Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxâ cognoſcamus, ac firmiter profiteamur, omnes Chriſti fideles Romano Pontifici tanquam capiti ac* IESV CHRISTI *Vicario ſubeſſe: ad maiorem tamen noſtræ Societatis humilitatem ac perfectam vniuſcuiuſque mortificationem & voluntatum noſtrarum abnegationem: ſummopere conducere iudicauimus, ſingulos nos vltrà illud commune vinculum, ſpeciali voto aſtringi, ita vt quicquid Modernus & alii Romani Pontifices, pro tempore exiſtentes iuſſerint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quaſcunque Prouincias nos mittere voluerint, ſine vlla tergiverſatione aut excuſatione illicò quantum in nobis fuerit, exſequi teneamur. Siue miſerit nos ad Turcas, ſiue ad quoſcunque alios infideles etiam in partibus, quas Indias vocant, exiſtentes, ſiue ad quoſcunque hæreticos, ſiue ſchiſmaticos, ſeu etiam ad quoſvis fideles.*

Ad hoc votum Profeſſorum non niſi beatiſſimos, & quorum induſtria in zizaniis Pontificiis diſſeminandis cognita & explorata eſt, admittunt. Antequam autem ad hoc votum accedant, totum triduum tenentur oſtiatim victum quærere, prima exercitia repetere, vota renouare, & omnia humilitatis officia, quæcunque excogitare poſſunt, ſubire. Huius generis ſunt, loca ſecreta expurgare, calceos lauare, aliorum pedes oſculari, domum verrere, vaſa eluere, coco miniſtrare, humi cubare, nudipedes incedere, in menſa edere, cilicia induere, ſeipſos flagellare, peregrinari, ſeſeque omnibus ſubiicere. Poſthæc abiurare coguntur omnes hereſes, & iurare, ſe operam omnem daturos, vt Romana Religio floreat, Evangelica autem exſtirpetur.

Horum Profeſſorum Romæ vltra ducentos aluntur, qui proprium, & quidem ampliſſimum habent Collegium, in eoque lautè ſplendidéque ſumptibus Papæ, Cardinalium & Epiſcoporum, qui illorum vtuntur conſiliis & ſcriptis, ſuſtentantur. Nihil proprii, nullos redditus, vt reliqui Ieſuitæ, poſſident.

Profeſſi quatuor votorũ in quo diſtincti ſint ab aliis.

Diſtinguuntur etiam à reliquis Ieſuitis in eo, quòd ſunt illorum quaſi Epiſcopi, qui in cæteros inquirunt, iiſque præficiuntur. Ex horum numero enim, inprimis qui ſunt Hiſpani vel Itali, Viſitatores, Inquiſitores, Rectores, Regentes & Spirituales Præfecti eliguntur: qui quod ſint rerum Ieſuiticarum & Papiſticarum periciſſimi, ſibi ſubiectos egregiè in palæſtra Pontificia exercere noverunt. Germanis non Germanum præficiunt Rectorem, ſed vel Italum, vel Hiſpanum: aut ſi nobilior ex Germanis conſtituitur, habet tamen Hiſpanum, qui eum obſeruet, ne quid præter morem Hiſpanicum agat.

Generali quoque ſeſe totos devouent & obſtringunt, abnegatione honorum, quod nimirum extra Societatem vel Cardinales vel Epiſcopi fieri nolint: Et tamen hoc ipſo nomine fiunt Cardinales in Societate, ex quibus Generales, ipſorum Papæ, eligantur: quibus tanquam Cardinibus, tota Societas vertatur: qui habent exiſtimationem doctrinæ & ſanctitatis. Sicque vana ac ſtulta Societas dum ambitiónem ſe fugere ſimulat, in ipſam ambitionem incurrit. Non ſecus ac vani illi Philoſophi, qui iis ipſis libris, quos de contemnenda gloria ſcribebant, in iis nomina inſcribentes ſua, inanem gloriam aucupabantur, vt ſapienter de iis Cicero lib. 1. Tuſcul. Quæſt. refert.

De trium VOTORVM PROFESSIS.

Trium votorũ Profeſſorum obligatio.

IEſuitarum genus quintum, ſunt trium tantum vulgarium, & cum reliquis Monachis communium *Votorum Profeſſi.* Hi ſe Papæ & ſuo Generali in hanc formam obligant ac devouent: *Omnipotens ſempiterne Deus: Ego licèt vndecunque diuino tuo conſpectu indigniſſimus, fretus tamen pietate*

tate ac miſericordiâ tuâ infinitâ, & impulſus, tibi inſeruiendi deſiderio: voueo coram ſacratiſſima Virgine Maria, & curia tua cœleſti vniuerſa, diuinæ majeſtati tuæ, paupertatem, caſtitatem & obedientiam perpetuam in Societate Ieſu, & promitto eandem Societatem me ingreſſurum, vt vitam in ea perpetuò degam, omnia intelligendo, juxta ipſius Societatis conſtitutiones. A tua ergo immenſa bonitate & clementia per Ieſu Chriſti ſanguinem peto ſuppliciter, vt hoc holocauſtum in odorem ſuauitatis admittere digneris, & vt largitus es ad hoc deſiderandum & offerendum, ſi etiam ad explendam gratiam vberiorem largiaris.

Hæc eſt formula Iuramenti, quo Ieſuitæ non Deo, ſed Societati ſuæ, ejuſque ſervitio ſe totos mancipant. Adhæc autem vota facienda ſtudioſi ac literati, biennio probationis exacto, illiterati verò vno, vel dimidio abſoluto, admittuntur.

Trium hi votorum profeſſi, ſunt iis proximi, qui ad quartum votum, quod *profeſſionis* vocant, admittuntur: eoſque in hos ſequentes articulos, quos *Canones Profeſſionis, cum ratione credendos,* Ieſuitæ vocant, jurare oportet.

1. *Ego N. N. credo & recipio quæcumque ſacrum generale Concilium Tridentinum credit & recipit, etiamſi ea in Concilio non fuiſſent definita. Conueniunt enim illa, cum iis, quæ in Evangelicis & Apoſtolicis literis continentur, verbi gratiâ Purgatorium eſſe, &c.*

2. *Prædictis verò Euangelicis & Apoſtolicis literis atque aliis, quæ prædictum Concilium credi jubet: etiamſi ea in Evangelicis & Apoſtolicis literis non invenirentur, credendo, propter auctoritatem Eccleſiæ Catholicæ, quæ in vſu Eccleſiaſtico prædicta ſcripta, & non ſcripta recipit.*

3. *Catholicam Eccleſiam credo eſſe eorum vniuerſitatem, qui Romanam Eccleſiam, vt omnium Eccleſiarum Magiſtram ac Matrem ſequuntur, & Romanum Pontificem, Petri Apoſtolorum Principis ſucceſſorem, & Ieſu Chriſti Domini noſtri Vicarium eſſe agnoſcant.*

4. *Hanc ego eſſe Catholicam Eccleſiam, ejuſdemque fidem veriſſimam eſſe credo, quia ſanctorum Patrum Orientalium & Occidentalium, Auſtralium & Aquilonarium ab Apoſtolis vſque ad nos conſentiens & continua traditio, & ipſam eſſe Catholicam Eccleſiam, & idem Eccleſiæ credendum eſſe docet.*

5. *Prædictæ autem ſanctorum Patrum traditioni credo, qui eam doctrinam tradunt, quæ à ſanctis Apoſtolis fuit prædicata, vt ipſa doctrinæ ſucceſſio demonſtrat.*

6. *Sanctis verò Apoſtolis ideo credo, quia illi à Domino noſtro Ieſu Chriſto, vt in ipſius Domini verbis conſtat, ad docendas gentes miſſi ſunt.*

7. *Chriſto Domino noſtro & in aliis, & in eo etiam, quo ſe Deum eſſe teſtatus eſt, propterea credo, quia Deus illum miſit lumen ad reuelationem gentium.*

8. *Miſſum autem fuiſſe Chriſtum Dominum noſtrum à Deo Opt. Max. credo, quia illi omnia conueniunt, quæ S. Prophetæ de venturo Meſſia & à Deo mittendo prædixerunt.*

9. *Prophetis prædictis & aliis etiam & in eo etiam, quod Deũ ipſis locutum perhibent, ideò credo, quia quæ de Chriſto Domino prædixerũt, non niſi per diuinam revelationem prædici potuerunt, impleta jam eſſe video, quale illud eſt; Gentes fuiſſe in Chriſtum credituras.*

10. *Prophetas prædixiſſe illa, quæ de Chriſto Domino ſub eorum nomine prædicta leguntur ideò credo; quia non ſolùm Chriſtianus orbis, ſed etiam ipſi hæretici, Mahumetani & Iudæi Chriſtianorum inimici: eadem fatentur eos prædixiſſe, quæ cum Gentium & Sibyllinis oraculis conueniunt.*

11. *Propter prædictas rationes magis credo, quàm propter paſſiones Martyrum, cum & Diabolus ſuos Martyres habeat: aut propter Miracula, nam & Antichriſtus facit Miracula, falſa quidem illa, ſed quæ vera eſſe videbuntur, aut propter quamvis aliam rationem.*

12. *Communis ergo ratio credendi hodie ad Prophetarum oracula vltimo reſoluitur, id eſt, ad diuinam convenientiam Veteris Teſtamenti cum Nouo, vt meritò S. Petrus dixerit: Habemus firmiorem Propheticum ſermonem.*

13. *Profiteor ſeptem eſſe verè ac propriè Sacramenta nouæ legis à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta ad ſalutem generis humani: licèt non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet; Baptiſmum, Euchariſtiam, Confirmationem, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem & Matrimonium. Et horum omnium ceremonias ritè venerandas & colendas eſſe.*

14. *Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo, verum proprium & propitiatorium ſacrificium pro viuis & defunctis.*

15. *Profiteor in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè, realiter, ſubſtantialiter & tranſſubſtantialiter, verum Corpus & Sanguinem, vnà cum anima & diuinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti.*

16. *Profiteor fieri conuerſionem totius ſubſtantiæ Panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ Vini in Sanguinem, quam conuerſionem Eccleſia Catholica Tranſſubſtantiationem vocat.*

17. *Profiteor, ſub altera tantùm ſpecie, totum atque integrum Chriſtum ſumi, & Laicis*

ſub vna tantùm ſpecie porrigendum altaris Sacramentum.

18. Conſtanter teneo, ſanctos vnà cum Chriſto regentes, orationes pro nobis Deo offerre, nos iuuare, interdum viſitare ſcire, quæ apud nos geruntur, opem ferre animabus Purgatorij, & has regere, viſitare & illuminare.

19. Conſtanter teneo Sanctorum reliquias eſſe venerandas.

20. Firmiter aſſero, imagines Chriſti ac Deiparæ ſemper Virginis, nec non aliorum Sanctorum, habendas & retinendas eſſe, atque illis debitum honorem & venerationem impertiendam.

21. Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarúmque vſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem affirmo. Ex qua, ceu ex ſpirituali Eccleſiæ Theſauro, poſſint dari indulgentiæ ex ſuperabundantia operum Chriſti & ſanctorum, quibus ipſi non indigent.

23. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animaſq; ibi detentas fidelium ſuffragijs juuari.

24. Omnia & ſingula, quæ de peccato Originali & de Iuſtificatione in ſacro ſancta Tridentina Synodo definita & declarata ſunt, complector & recipio.

Obligatio triũ votorum profeſſorum qui ad altiora aſpirant. Quod ſi aliqui trium votorum profeſſi ad altiora aſpirent, & ſiue in Doctores, ſiue in Magiſtros promoveri cupiant: vel ſi quidam ex Evangelicis idolomaniæ papiſticæ ſe devouere voluerint, eos ſecundum Tridentinum Concilium in hunc modum jurare oportet, vt habetur ab initio Tridentini Concilii: *Ego N.N. Apoſtolicas & Eccleſiaſticas traditiones reliquaſque ejuſdem Eccleſiæ: obſervationes & conſtitutiones, firmiſſimè admitto & complector. Item ſacram Scripturam, juxta eum ſenſum, quem tenuit, & tenet ſancta Mater Eccleſia, cujus eſt judicare de vero ſenſu & interpretatione ſacrarum Scripturarum, admitto, nec eam vnquam, niſi juxta vnanimem conſenſum Patrum, accipiam, & interpretabor. Profiteor quoque ſeptem eſſe verè & propriè Sacramenta noua legis, à Ieſu Chriſto Domino noſtro inſtituta, atque ad ſalutem humani generis, licèt non omnia ſingulis neceſſaria, ſcilicet Baptiſmum, Confirmationem, Euchariſtiam, Pœnitentiam, extremam Vnctionem, Ordinem & Matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex ijs Baptiſmum, Confirmationem & Ordinem ſine ſacrilegio reiterari non poſſe. Receptos quoque & approbatos Eccleſiæ ritus, in ſupra dictorum omnium Sacramentorum ſolemni adminiſtratione, recipio & admitto: omnia & ſingula, quæ de peccato Originali & Iuſtificationem in S. S. Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in Miſſa offerri Deo verum, proprium ac propitiatorium ſacrificium pro viuis ac defunctis. Atque in ſanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe verè, realiter & ſubſtantialiter corpus & ſanguinem, vnà cum anima & divinitate Domini noſtri Ieſu Chriſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ Panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ Vini in Sanguinem, quam converſionem Catholica Eccleſia Tranſſubſtantiationem appellat. Fateor etiam, ſub altera tantùm ſpecie, totum atque integrum Chriſtum verumque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animaſq; ibi detentas fidelium ſuffragijs juuari. Similiter & ſanctos, vnà cum Chriſto regnantes, venerandos & inuocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias venerandas eſſe. Firmiter aſſero imagines Chriſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, nec non aliorum ſanctorum habendas & retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam poteſtatem à Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque vſum Chriſtiano populo maximè ſalutarem affirmo. Sanctam Catholicam & Apoſtolicam Rom. Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem & Magiſtram agnoſco, Romanoque Pontifici, B. Petri Apoſtolorum Principis, ſucceſſori, ac Ieſu Chriſti Vicario veram obedientiam ſpondeo ac iuro. Cætera item omnia à ſacris Canonibus & Oecumenicis Cõciliis, ac præcipuè à S. S. Tridentina Synodo tradita, definita & declarata, indubitanter recipio atque profiteor, ſimulque contraria omnia, atque hæreſes quaſcunque ab Eccleſia damnatas & reiectas & anathematizatas, ego pariter damno, reiicio & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo ſaluus eſſe poteſt, quam in præſentia ſpontè profiteor: & veraciter teneo, eandem integram & immaculatam vſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſimè, Deo adiuuante, retineri, doceri & prædicari, quantum in me erit curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voueo ac iuro, ſic me Deus adiuuet; & hæc ſancta Dei Evangelia. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam noſtræ ordinationis, inhibitionis, derogationis, voluntatis, ſtatuti, decreti & mandati infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac B. Petri ac Pauli, Apoſtolorum eius, ſe nouerit incurſurum. Datæ Romæ apud S. Petrum, Anno incarnationis Dominicæ 1564. Ibid. Nouemb. Pontificatus noſtri anno 5.*

Cùm autem hi trium votorum Profeſſi, hoc modo Eccleſiæ Romanæ ſe deuouerunt ac obligârunt, tùm à Generali ſuo in Rectores, Sacerdotes ſeu Patres, Confeſſarios, Concionatores, Præfectos ſpiri-

ſpirituales, Præceptores, Coadjutores ſpirituales,& temporales vel formatos & formandos adjutores,in Scholaſticos & Idiotas dividuntur,quorum noviſſimi dicuntur *Nouitij*, hoc eſt, qui nuper ordinem Ieſuiticum ingreſſi ſunt.

6. *De* IESVITARVM Rectoribus, *ſeu* Regentibus.

Rectores & Regentes. R*Ectores* & *Regentes* in Collegiis, domibus & reſidentiis primatum tenent. *Rectores* tamen propriè dicuntur, qui Ieſuitis : *Regentes* verò, qui etiam exteris præſunt, eoſque ſecundùm ſuas Regulas regunt.

Rectoris poteſtas. Poteſtas *Rectoris* in Collegio libera & abſoluta eſt: quicquid ille ordinat vel facit, nemo ipſi contradicere audet, niſi in pœnas inobedientibus conſtitutas incurrere velit. Hic ea, quæ Sociis præcipit, ex Generalis ſententia, & Ignatii legibus ſumit: eam ob cauſam etiam rigidiſſimè delinquentes punit. *Regentis poteſtas.* *Regentes* verò nonnihil exteros mitiores & humaniores ſunt, quia nullis votis ſunt obſtricti. Quicquid in Collegio deſideratur & conſtituendum eſt, id à *Rectore* petitur & expectatur. Si hic quid negat alicui, rationem ejus non expetat, neque ab alio poſtulet, ſed tacens gratiaſque agens, in humilitate abeat, quaſi voti compos factus eſſet.

Arcana aſſeruãtur à Rectore. In Muſæo etiam *Rectoris* Societatis arcana, privilegia, literæ & theſauri aſſeruantur. Ad pecuniæ tamen arcam ſolus claves non habet, ſed cuſtodiuntur illi à tribus quos Generalis ad hoc ordinat : nimirum à *Rectore*, *Miniſtro* & *Sacerdote* aliquo, quorum quilibet clavem habet. Nulli autem ſoli conceduntur claves, quòd ante hac aliqui *Rectores*, multo auri pondere collecto, Societatem reliquerunt & aurum ablatum in ſuos vſus converterunt.

Rectoris etiam officium eſt, vt ſingulis menſibus ſingulorum mores & progreſſus Provinciali ſignificet, qui deinde Generalem de iis certiorem facit.

Rectores qui eligantur. Hos Rectores vel Seniores & ſimiles his rariſſimè ex Nobilibus extra Italiam & Hiſpaniam, ſed ex plebe tantùm eligunt & adoptant. Quod cur fiat, conjectura non eſt difficilis : generoſa nempe nobilitatis pectora erga patriam ita affecta nôrunt, vt ſuis conſiliis & practicis ea minus commoda & opportuna ſtatuant. Interim his rebus fit, vt cum Ieſuitis vni ventrem indigenæ ſuis opibus explere & ſuffarcire cogantur: caput tamen Hiſpanico & Italico cerebro repletum habeat, ad cujus nempe ſenſum reliquum corpus moveatur.

7. *De* IESVITARVM Miniſtris, *ſeu* OEconomis.

Oeconomi officium. R*Ectori* dignitate proximi ſunt *Miniſtri*, quos nos *Oeconomos* vocamus. Hi ſingulis diebus Sabbathis à Rectore accipiunt quomodo, quantum & qualiter res pecuniarias & ad victum ſpectantes per ſeptimanam diſpenſare debeant. Horum eſt omnes in genere, præter *Rectorem* obſeruare, admonere, & in Regulis Societatis ac exercitiis Collegiorum rectè informare. Si quos deprehendunt in Regulas delinquentes, illis pœnitentiam aliquam injungunt.

Eſt etiam *Miniſtri* curare ſuppellectilem domûs: ne quid vel intereat, vel perdatur, vel amittatur: debet etiam cellæ & culinæ proſpicere, ne quid rerum neceſſariarum deſit, ſed vt omnia ſuo tempore emantur & diſpenſentur. Penes hunc ergo eſt cura & cuſtodia domûs. Idem etiam cum ſecularibus agit, vt *Priores* & *Abbates* in Monachorum cœnobiis, & *Oeconomi* in Monaſteriis.

8. *De* IESVITARVM Sacerdotibus.

Sacerdotum officium. S*Acerdotum* ſeu *Patrum* eſt, ſecundùm Loyolæ Regulas, quotidiè pro vivis & mortuis, pro Pontifice Romano, pro Societatis incremento, & ad promerendam exſtirpationem Evangelicorum ſacra facere & Miſſas celebrare, & horas canonicas ſervare, officiumque, vel in horto, vel in Templo, vel in cubili, vel in muſæo, vel in dormitorio, vel in circuitu, vel in alio loco demurmurare. Conferunt ſe quoque interdum ad exercitium aliquod corporale, mediocre tamen, qualia ſunt, Bibliothecam curare, hortulos plantare, libros legere, ſcribere, pingere, aut quid ſimile agere, quo diei tædium levant.

Eorum etiam eſt, in eos, qui Sacerdotes non ſunt, animadvertere, & delinquentes paternè admonere, vel Superiori ea, quæ minus rectè fieri vident deferre. Singulis quoq; diebus Veneris ad Iuniores & Novitios exhortationes inſtituere debent: quarum finis ſit, mundi contemptum, Societatis amorem, abnegationem ſui, & perfectam obedientiam in omnibus, ſecundùm Societatis inſtitutum, juniorum animis inſtillare.

9. *De* IESVITARVM Pœnitentiariis.

Pœnitẽtiariorũ officium

POEnitentiarii Romæ dicuntur, qui ibidem apud S. Petrum integrum diem ſedent, vt ibi confeſſiones audiant. His mandatur, vt diligenter in hæreticos, quos ſic vocant, inquirant. Si quos in confeſſionibus intelligant Evangelicis fauere & de Religione Romana dubitare, neque Papam pro Vicario Chriſti in terris agnoſcere, eos non abſolvant, niſi ſtatim revocent. Si contra diſputent, ad Inquiſitores remittant. Ab illis miſerrimè, non ſecus quâm maleficia à carneficibus, torquentur. Diligenter etiam cauent, ne quiſquam Evangelicorum ſcripta in ſuis ædibus habeat. Si quos in confeſſione cognoſcunt, aut hoſpitia Evangelicis dare, aut familiaritatem cum illis contrahere, eos excommunicant, & Magiſtratui, ceu proditorum fautores, puniendos indicant, non obſtantibus decretis, quæ præcipiunt arcana confeſſionis nulli revelanda eſſe. Tandem peccatis omnibus cognitis pro qualitate eorum pœnitentias injungunt, & homines inprimis ad crebras confeſſiones adhortantur.

10. *De* IESVITARVM Confeſſariis.

Confeſſariorũ officium

COnfeſſarii apud Ieſuitas vocantur, qui in caſibus reſeruatis ſatis inſtructi, in Ieſuiticis & Cathedralibus Templis, quatuor jejuniorum temporibus, certas occupant ſedes, in quibus accedentium confeſſiones audiunt. Hi confitentes ſecundùm Regulas ipſis præſcriptas examinant, & plenariam circumſtantiarum enumerationem extorquent: ſine qua irritam abſolutionem, & eum, qui peccati circumſtantiam aliquam reticet, ſacrilegum eſſe dicunt. Examinant autem primò confitentes de peccatis occultis & cognitionum erratis: ſecundò de verbis: tertiò de factis: quartò de omiſſis: quintò de ſcriptis: ſextò de venialibus, actualibus & tandem de mortalibus. Et vt hæc ritè peragant, ex Decalogo confitentem examinant, & ab hoc Eccleſiæ præcepta digrediuntur: & in hæc qui peccat, graviorem ſuſtinet pœnitentiam, quàm qui in Decalogum deliquit. Ab his deſcendunt ad ſeptem mortalia peccata, hinc ad quinque ſenſus, ad peccata aliena, ad neglecta miſericordiæ opera, denique ad inquiſitionem articulorum Pontificiorum veniunt. Si qui etiam apud Ieſuitas peccata ſua confitentur, ii ſingulares à Papa conſequuntur indulgentias.

11. *De* IESVITARVM Concionatoribus.

Concionatorũ officium apud Ieſuitas

COncionatores Ieſuitarum ſunt, qui vices Parochorum inconcionandi munere ſubeunt. In quibus enim locis Ieſuitę Collegia, domus vel reſidentias habent, ab ejus loci Epiſcopo, Decano & Parocho petunt, vt ſibi concionandi facultatem dent: quam ipſi ob Papæ auctoritatem, quâ muniuntur, non audent negare. Hi conciones ſuas non ad Prophetica & Apoſtolica ſcripta dirigunt, ſed ad mandatum Papæ, ſecundùm Tridentini Concilii Canones & Scholaſticorum commenta. Optimi ex ipſis videntur, qui atroces in Evangelicos invectiuas inſtituunt, populumque adverſus illos exſtimulant.

12. *De* Spiritualibus IESVITARVM Prefectis.

Præfectorum ſpiritualiũ Officiũ.

SPirituales Præfecti Ieſuitarum dicuntur, qui in Collegiis & domibus Ieſuiticis, juniores & novitios obſervant, ne primam, vti loquuntur, charitatem, quam ad Societatem attulerunt, deſerant, ſed ſemper in Societatis ſpiritu proficiant, & ſenioribus ſimiles efficiantur. Horum igitur eſt conſcientiæ ſcrutari & in exercitiis ſpiritualibus juniores informare. Ad hos, ſi qui novitiis iniiciuntur ſcrupuli vel tentationes, confugiunt: à quibus tentationes bonæ malæ, & viciſſim malæ bonæ redduntur.

Officium quoque illorum eſt, junioribus tradere & commendare devotos libellos: illiſque præſcribere quæ ad menſam legere debeant, obſeruare inſuper, vt ritè ac debitis horis ſpiritualia officia perficiantur. Non obſequentibus pœnitentias injungunt: ſi his non emendantur. Rectori eos deferunt, qui jejunia, cilicia & flagella eis admouet, quibus vel inuiti, niſi mori malint, parere coguntur.

13. *De* Pręceptoribus IESVITARVM.

Præceptores qui, & eorum officium

IEſuitarum *Præceptores* hi ſunt, qui in Scholis & Academiis ſuos diſcipulos in Religione, linguis & artibus, ad præſcriptum Inquiſitoris, Viſitatoris & Provincialis inſtituunt & docent. Horum quidam publici ſunt, quidam domeſtici. Publici ſunt, qui gradum intra vel extra Societatem ſunt conſequuti & publicè docent.

cent. Domeſtici, qui ſolùm diſcipulos domi privatim exercent, & audita ab illis rurſus exigunt. Hi nullum pro laboribus ſuis habent ſtipendium, propter Regulam ipſis præſcriptam: *Gratis accepiſtis, gratis date.* Quod ſi autem à Principibus & Academiarum patronis illis pro laboribus præſtitis aliquot coronatorum millia ad Collegia mittuntur, ambabus manibus, non vt mercedem, ſed vt eleemoſynam illa accipiunt.

Aliud genus Præceptorum

Præter hoc aliud etiam apud Ieſuitas Præceptorum genus eſt, quod præficitur iis, quos Papiſtici Principes & nobiles ſuâ munificentiâ alunt, & vulgò *Beneficiarii* vocantur. *Præceptores* hi, non vt reliqui Profeſſores, intra Ieſuitarum collegia manent, ſed cum Beneficiariis illis in ipſorum ædibus, quas *Stipendiarias* nominant, viuunt: in quorum fidem & vitam inquirunt diligenter. In huiuſmodi ſtipendiariorum domo, ſingulis menſis, ad quam octo ordinantur, Inſpector & Præceptor præficitur Ieſuita, qui audita ab illis exigit, eoſque non tantum in Philoſophicis ſtudiis inſtituit, ſed etiam in Pontificiorum erroribus informat, & qui ſunt inter illos maximæ ſpei adoleſcentes, variis illecebris & promiſſis ad Societatis ingreſſum ſollicitant: quo fit, vt multi contra parentum ſuorum voluntatem Ieſuitæ fiant.

14. *De* IESVITARVM Servis ſpiritualibus.

Servi ſpirituales qui.

SERvi ſeu *Coadiutores* Ieſuitarum *ſpirituales* dicuntur, qui conſiliis & ſcriptis ſuis ſenatum Ieſuiticum juvant. His licet quidem ſua conſilia ſuperioribus referre, ſed ita, vt non curent, ſiue illa recipiantur, ſiue repudientur, ſiquidem eorum ſit, non imperare, ſed conſilia vel ſententiam in medium proferre, aut ſcripto ſignificare, liberum tamen ſuperioribus relinquere, vt eligant quod ipſis optimum videtur. In Synedrio ergo aſſident, & ſuam ſententiam dicunt: ſin autem ſecedere jubentur, & Generalis cum Aſſiſtentibus, quid faciendum ſit, decreuerit, licèt aliud ipſis videatur, contra tamen ne hiſcere quidem audent. *Spirituales* autem vocantur, quod eorum ſit, circa res ſpirituales Ieſuitarum, hoc eſt, omnis generis errores & idolomanias Papiſticas ac Ieſuiticas occupari.

Coadiutores ſpirituales qui.

Hi omnes, qui trium votorum Profeſſos ſequuntur, generali nomine *Coadiutores ſpirituales* dicuntur, qui nuncupatis prius votis paupertates, caſtitatis & obedientiæ, beſtiam hanc adjuvant in pervertendis & traducendis ad primam belluam animabus. Qua in re quò quiſque aptior & diligentior exſtiterit, eò citius profeſſionem admiſſus membrum hujus Societatis efficitur.

15. *De* Scholaſticis *&* Novitiis IESVITARVM.

Nouitij qui, & eorum officium

SCholaſtici & *Novitii* in eum finem in collegiis aluntur, ne Societas hæc tandem deficiat: ſed vt putreſcentibus veteribus membris in recentioribus & novis ſemper conſervetur. Eorum autem eſt, cujuſcunque ordinis, ſtatûs vel conditionis ante ingreſſum fuerint, mundum, vt ipſi loquuntur, deſerere, ſeipſos abnegare, bona ſua relinquere, à parentibus auffugere, amicis valedicere, & ab omnibus, quæ mundus amat, abhorrere: naturalem parentum affectum, in ſpiritualem, hoc eſt, in Ieſuiticorum ſociorum amorem convertere, omnium ſuorum, atque adeò ſui ipſius quoque obliviſci. Præterea à corporis obſequio & indulgentiâ quàm longiſſimè recedere: ſenſibus repugnantia appetere: carnis ſocietatem diſciplinis, hoc eſt, ſecundùm Ieſuitas, flagellis, ferulis, flagris & aliis ſpontaneis corporis ſuppliciis ejicere.

Novitiorum Magiſter in his omnibus eos exercet, ac inſtar ſtultorum vexat, donec ſibi ipſis in totum emoriantur, & non ſibi amplius, ſed ſoli Papæ, vel Ieſuitarum Patribus vivant. Hoc Ieſuitis eſt Deo viuere, Chriſto inſeri, & in mortem eius baptizari ac ſepeliri.

Novitios vt ſibi obſtrictos reddant Ieſuitæ.

Ad perpetuò autem occultandam, conſervandam & augendam ſuperſtitionem & idololatriam Ieſuitæ Novitiis ſuis intellectum, ſi quem habent, ipſúmque ſenſum ligant. Pater enim eorum Ignatius Loyola in Epiſtola illa quæ in Collegiis Ieſuitarum ſingulis menſibus ad menſam legitur, monet & mandat ſeriò, vt ea, quæ Superior jubet, cæcâ obedientiâ ſimpliciter perficiant: quæque ipſe facit cæco judicio prætereant, non conſiderantes, an bonum vel vtile ſit, nec nè, quod præcipitur. Qua quidem in re Ieſuitæ Canoniſtas egregiè imitantur, pernicioſiſſimos ſummorum Pontificum adulatores & mundi totius ſeductores. Hi enim diſt. 40. c. Papa, orbi Chriſtiano perſuadere jam aliquot ſeculis conati ſunt, *Romanum Pontificem tantæ eſſe dignitatis authoritatiſque, vt licèt inutilis & remiſſus in ſuis operibus eſſet,*

imò innumerabiles Populos catervatim in gehennam duceret, totum mundum deſtrueret, nemo tamen ex ipſo hujus facti vel poſſet, vel deberet rationem quærere. Sic prorſus quoque, imò multò peius Societatis Ieſuitarum ſuos alumnos inſtituit, cùm docet: *Quæque Superior jubet, quæque ipſe facit, non ſolùm judicanda non eſſe, multoque minùs reprehendenda, ſed etiam tanquam bona & ſancta* (ſic enim Pater eorum Ignatius in eadem Epiſtola loquitur) *præſupponenda*: quo nimirum omnis tandem ſtultitia, idololatria & ſuperſtitio Sanctitatis nomen obtineant, locóque reliquiarum Societatis colantur.

16. *De* IESVITARVM Servis Temporibus *ſeu* Coadjutoribus formatis.

Officiū Coadiutorum temporalium. *Coadjutores temporales* totius Societatis ſunt Servi & membra Societatis non tantùm in voto ſimplici, ſed etiam ſolenni. Eorum eſt totum Societatis corpus fovere, curare, victum & amictum ei parere, omniaque negotia domeſtica tractare. In horum numerum ac ordinem referendi ſunt officiales & artifices: vt ſunt coci, ſutores: ſartores & ſimiles, quorum artificiis in Societate indigent. Reſpuunt enim exterorum artificum operas, ne illorum doli manifeſtentur. Habent autem nullius rei conficiendæ licentiam, ſed omnia ad juſſum & nutum Rectoris facere coguntur. Si quid emendum ſit, ipſis à Rectore annumeratur pecunia certa, pro qua ea quæ Rector jubet, ſemper tamen optima; emere, & cùm primum domum reuerſi fuerint, rationem reddere, & reliquam pecuniam Rectori reſtituere tenentur: Empta deinde quoque pro Rectoris voluntate & arbitrio diſpenſare & erogare.

Temporales ſerui cur dicantur. Temporales verò dicuntur, quòd tantùm temporalibus rebus occupentur, & in rerum humanarum diſpenſatione verſentur, & ea juſſu Rectoris peragant quæ ipſis cum ſecularibus efficienda incumbunt. Ne tamen nomine *Temporalium* offendantur, dicunt, illos non minores eſſe merito, quàm reliquos, ſi eodem Spiritu res mundanas, quo illi Spirituales tractent. Quia non ſibi ipſis, nec hominibus, ſed Sociis Chriſti Ieſu, imò ipſi Ieſu inſerviant. Illoſque tot recepturos coronas, quot labores ſubeant pro Societatis Patribus, qui in tractatione rerum ſpiritualium occupentur, & curent, vt Societas floreat, augeatur & dilatetur. Denique, ſi qui ex his ante Societatis ingreſſum legere vel ſcribere neſciant, Regulà prohibentur, ne vllam literam in Societate addiſcant, ſed idiotæ & fratres Ignorantiæ maneant. Sic enim habet Regula: *Nemo illorum qui præficitur alicui functioni domeſticæ, legere vel ſcribere diſcat, aut ſi quid horum ſciat, nihil ampliùs addiſcat, neque alios ipſe doceat, abſque permiſſu Præpoſiti generalis: ſed illis ſancta in ſimplicitate & humilitate Domino noſtro Ieſu Chriſto ſeruire ſufficiat.*

Qui plura ſcire cupit de gradibus & generibus Ordinis Ieſuitici, legat *Heliæ* HASENMVLLERI Hiſtoriam, & *Chriſtiani* FRANKEN in ſuo *Colloquia Ieſuitico*, qui ambo olim fuerunt Ieſuitarum mancipia, ſed facti tandem liberi ſerui Ieſu Chriſti.

DE CONFIRMATIONE ORDINIS, Regulę Conſtitutionum *totiuſque* OEconomię IESVITARVM.

IGnatius Loyola vt ſupra in vita ejus indicauimus quoque, cùm aliquot annis Lutetię Pariſiorum literis operam navâſſet, tandem Anno Domini 1536. in Hiſpaniam revertitur, adſcitis decem nouæ ſuæ Religionis ſociis: ii erant *P. Faber, Fr. Xavier, Iacobus Laynes, Claudius Gajus: Iohannes Coduri, Alphonſus Salmeronius, Simon Rodericus Luſitanus, & Nicolaus Bovadilla.* Sequenti anno, qui fuit triceſimus ſeptimus ſupra milleſimum quingenteſimum, Romam ſe contulerunt, vt à Romano Pontifice in terram ſanctam abeundi licentiam impetrarent. Ante verò quàm Romam veniſſent. Venetiis in pauperum hoſpitiis, quæ Xenodochia & Noſodochia appellant, ita verſati ſunt, eamque diligentiam & ſolicitudinem in ægrorum ibi morbis curandis, vulneribus obligandis, moleſtâ, gravi ac putidâ ſanie abſtergendâ impenderunt, vt omnes in ſui admirationem pertraxerint. Datâ verò Romæ licentiâ à Papa proficiſcendi in Syriam, Venetias redeunt: ibi cognoſcunt, ob pacem inter Turcas & Venetos, per id tempus ruptam, nulli tutò Hieroſolymam navigare licere. Mutatâ igitur ſententiâ, ſeptem ex illis ſacris initiari & ad Sacerdotium promoveri voluerunt. Cùm verò Eccleſiaſticâ lege, ex Pauli III. inſtitutione caveatur, ne quis ſacris initietur, qui aut hæreditariis, aut Eccleſiaſticis bonis, vnde honeſtè vivere poſſet, caruerit, hi noui Apoſtoli ampliſſi- CAP. VI.

pliſſimam ſibi hæreditatem eſſe Deum ipſum lautiſſimumque patrimonium, nudos nudum Chriſtum ſequi affirmârunt, pro quo egere, extremamque penuriam pati, maximas opes ducerent. Quod copioſiſſimum eſſe, & Sacerdote Chriſtiano digniſſimum patrimonium cùm judicaret Verallus. Archiepiſcopus Roſanenſis, qui per id temporis Venetiis Apoſtolicæ ſedis Legatus fuit, poſtea Cardinalis factus, perpetuam ſpontaneamque paupertatem Deo ante ejus pedes promiſerunt: illoque patrimonio conſtituto, ex illis ſeptem ſunt Sacerdotio inaugurati: facultas quoque illis data eſt vt ſecretas atque occultas peccatorum confeſſiones liberè vbiq; audire poſſent.

Ieſuitæ ſpontaneam paupertatem promittunt.

Ab eo tempore cœperunt per vrbes Venetæ Ditionis in Italia prædicare. Poſteà ſimul omnes ſe Romam contulerunt Anno Chriſti 1538. In itinere ἔκστασιν quandam ſeu raptum Ignatius finxit. Socios enim præire jubet: ipſe verò ad ſacellum quoddam, quaſi in eo oraturus, divertitur: dumque nimis diu emaneret, Socii regrediuntur ad ſacellum, ſuum Ignatium quærunt; qui conſpectis illis in faciem procidit, & aliquandiu, quaſi extra ſe raptus eſſet, jacuit. Paulò poſt à ſimulata ecſtaſi evigilans Sociis dicit: Viſum habui, pergimus Romam, vbi nos dura pati oportet. Sed præſentibus animis ſitis. B. Maria promiſit ſe noſtram fore patronam.

Ecſtaſis Loyolæ.

Ieſuitæ Romæ affliguntur.

Vbi Romam veniſſent, graviſſimis moleſtiis à Clero Rom. exagitati ſunt: inprimis autem Auguſtiniani Eremitani Ignatio & Sociis ejus reſtiterunt, eoſq; multorum ſcelerum accusârunt. Metuebant enim Sacerdotes & Monachi, neq; ſine cauſa, ne ſua bona & Monaſteria ab his Sociis aliquando occuparentur.

Multi etiam Cardinalium ac Epiſcoporum tum temporis Ignatio Loyolæ vehementer reſiſtebant, maximè verò Bartholomæus, Guidiccionus Cardinalis, cui cum aliis duobus Regulam Ignatii examinandam tradidit Paulus III. Regulæ confirmationem diſſuaſerunt vehementer, ac priſtinas Religiones potiùs reformandas, quàm novas inſtituendas, rectè prudenterque judicârunt.

Ægrè etiam tulit Pontifex ipſe, quòd majorem in Regula promitterent Generali ſuo Ieſuitæ, quàm ſibi, obedientiam.

Sed horum prudentiæ Ignatii aſtutiâ opprimebatur: nam mutato hoc capite Regulæ, Papæ eandem poteſtatem quam Generali Ordinis conceſſit ac tribuit: nimirum, vt ſummo Pontifici ad nutum prę-ſtò forent Socii, & omninò ad eam normam vitam dirigerent ſuam, quæ à ſe eſſet conſtituta, ſimul etiam promiſerunt Pontifici diligentem inſtitutionem puerorum. Quod quidem Papa Tibure tunc cõmorans, libentiſſimè audivit, & Societatem approbavit 5. Non. Octob. Anno 1540. Atque ita præter omnium opinionem hęc nova Phariſæorum & hypocritarum Societas in tutelam & patrocinium Roman. Pontificum ſuſcepta, & multis eorundem legibus, ac privilegiis 37. præ cæteris Monachorum Ordinibus munita & confirmata eſt.

Ignatij aſtutia vincit.

Ordo Ieſuit. approbatur à Papa.

Duobus igitur dolis, impoſturis ac fraudibus à Paulo III. confirmationem ſui Ordinis extorſerunt & impetrârunt Ieſuitæ: primò, promiſſione abſolutæ obedientiæ erga ſedem Roman. in omnib. quæ eis præceperit, ſive miſerit eos ad Turcas, ſive ad quoſcunque alios infideles, etiam in partibus quas Indias vocant, exiſtentes, ſive quoſcunque hæreticos, ſeu ſchiſmaticos, ſeu etiam ad quoſvis fideles. Secundò, promiſſione Inſtitutionis puerorum & rudium in Chriſtianiſmo, decem præceptorum & aliorum rudimentorum. Neutrum autem præſtiterunt: pauci in Indias proficiſcuntur vel ad alios infideles, tota agmina ſunt in orbe Chriſtiano, vt ibi turbas, ſeditiones ac bella inter Chriſtianos excitent: abjecta etiam puerorum inſtitutione, adultiores tantum in Philoſophia & Theologia inſtituunt.

Impoſtura quibus confirmationē extorſerunt Ieſuitæ.

Privilegia *à Pontificibus Romanis* IESVITIS *conceſſa.*

QVum igitur præter omnium opinionem hæc nova Phariſæorum & hypocritarum Secta & Societas in tutelam & patrocinium Roman. Pontificum ſemel ſuſcepta eſſet mox eam multis privilegiis, præ cæteris Monachorum Ordinibus, immodicè munierunt & extulerunt, eoque ipſos inſolentiſſimos, arrogantiſſimos & audaciſſimos fecerunt.

Nam Paulus III. Rom. Pontifex in prima Bulla Ieſuitis poteſtatem conceſſit. I. pro libitu & arbitrio, in ſuæ Societatis vſum & incrementum, Regulas & Conſtitutiones tot quotquot volunt condere: quarum tamen omnium ſcopus & finis ſit, Confirmatio Pontificiæ ſedis, ac Ieſuiticæ Societatis ampliatio.

Privilegia à Paulo III. data

II. Ignatio tribuit facultatem *recipiendi 60. Socios.* Ad hunc enim numerum Societas iſta anno 1540. reſtricta fuerat. Aſtutum certè & callidum conſilium, tum vt in

vt in eo numero artes ac vires Ieſuitarum exploraret, tum ſi è re ſua non videretur, eos facilius ſupprimeret. Ieſuitæ verò, quos harum anguſtiarum tædebat, omnes neruos contendere, vt ex iis eluctari poſſent. Mirum igitur quàm ſacramentis ſuam fidem ſuaque corpora deuouerint, quaque fronte ſupra monachalem audaciam commendârint. Non potuit igitur Pontifex tã prompta & lubentia mancipia aſpernari, quæ vel ſine mercede ſolâ artis ſuæ confidentiâ ſeruire geſtiebant. Paulò poſt igitur Pontifex definitum hunc numerum in indefinitum auxit: ita vt nunc Ieſuitarum Generali liceat, tot ſuſcipere Socios, quot idoneos nanciſci poteſt.

III. Omnibus anathemata & maledictionem minatur, qui hanc Societatem, ruinoſæ Romanæ ſedis conſeruatricem *iuuare renuant*, vel impedire eam conentur.

In ſecunda Bulla his Sociis Anno 1543. egregia tribuit encomia, quibus illorum officium depinxit. Primò enim affirmat, *quòd per eos Religionis ſuccreſcat incrementum.* Secundò *tribuit illis fidei orthodoxæ dilationem.* Tertiò diuini nominis laudem: *quòd ſint in Theologia exercitati: Lutiæ Pariſiorum graduati, & à Spiritu Sancto afflati.* Quartò, *quòd animarum ſint Zelantes.*

In tertia Bulla, cum Ieſuitarum artes in ſeducendis hominibus Paulus III. videret, & agnoſceret ipſos præ reliquis Ordinibus omnibus Pontificiæ doctrinæ & idolomaniæ propagandæ ſtudioſè inuigilare, nec non profectum illorum animaduerteret, noluit hanc ſuam nouam creaturam, vt reliquos Monachos inter luxurioſa tecta latitare: ſed comptulos abſque cuculla prodire: hominum negotiis ſe inſinuare: Scholas & Templa occupare: ſedulamque operam nauare, ut omnia Pontificia officia rectè, & ſecundùm Papæ voluntatem & nutum curentur, ne quid detrimenti Romana Eccleſia accipiat. Numerũ igitur ſexaginta Sociorum abrogauit, liberumque Ignatio & ſucceſſoribus reliquit, quemlibet petentem in Societatem recipere. Conceſſit inſuper illis facultatem vbique locorum pro lubitu concionandi, & quorumq; vtriuſq; ſexûs ad eos vndecunq; accedentiũ confeſſiones audiendi, & confeſſionibus eorum diligenter auditis, ipſos & eorum ſingulos ab omnibus & ſingulis eorum peccatis, criminibus, exceſſibus & delictis, quantumcunq; grauibus & enormibus, etiam Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & à quibuſuis ex iis caſibus reſultantibus ſentẽntiis, cenſuris & pœnis Eccleſiaſticis (exceptis in Bulla contentis, quæ in die Cœnę Dominicę ſolita eſt legi) abſoluendi, ac eis pro commiſſis pœnitentiam iniungendi. Conceſſit etiam poteſtatem vota, peregrinationes, &c. pro tempore commutandi: Miſſam ante diei exortum, & poſt meridiem celebrandi: Euchariſtica Sacramenta adminiſtrandi: Officium Romanum nouum, non ex præcepto ſed ex liberate dicendi. Item, vt Aſſiſtentes ſint & Cardinales, quæ reſiſtentes Ieſuitis compeſcant, & rebelles in eos tollant. Factum Prid. Idus Martias Anno 1543.

In quarta Bulla Paulus III. 1546. ad inſtantiam Ieſuitarum poteſtatem illis fecit *vt ſocios ſuos in certas diſtinguant ſpecies, admittant ſcilicet & ſuſcipiant Coadiutores ſpirituales & temporales, Sacerdotes & Seculares.* Horum autem officium exprimunt attributo *Coadiutorum:* quorum officium eſt, in omnibus, ad nutum tamen Rectoris, Societatem adjuuare. Et hi ſunt reliquorum Miniſtri & ſerui: quales ſunt ementes vendentes, coqui, ſutores, ſartores, piſtores, cellarii. Hi, quod tantùm circa res occupantur externas, nec, vt reliqui, miſſificent, vel horas canonicas celebrent *Temporales* vocantur, vel *Seculares* vt paulò ante diximus, Reliquos verò, qui Miſſas peragunt, vocant *Patres Spirituales.*

Ne autem Seculares hi Coadjutores putent ſe non tot habere merita, quot conſequuntur illi qui etiam Profeſſionis ſummę Votum, quo ſeſe corporibus & animabus Papæ in mancipia tradunt, ſuſceperunt: ideo facit illis Patribus poteſtatem etiam *hos Coadiutores ad ſacros ordines promouendi, & participes reddendi meritorum, quibus gaudent Ieſuitæ Profeſſi*, illi nempe qui peculiari voto ſe Papæ deuouerunt.

In quinta Paulus III. Cal. Novemb. Anno 1549. Ieſuitas mirificè commendat: nempe *quòd ſint ager fertilis in Domino: quòd vberes animarum fructus pariant: quòd verbo & exemplis proſint: quòd ſint pii Patres & oculi mentis Papæ.* Vult etiam, *Generalem, plenariam & omnimodam, eamque liberam poteſtatem habere, omnes Ieſuitas, ſecundùm ſuas inſtitutiones gubernandi: nec ſit ille vlli Cardinalium vel Epiſcoporum, verùm ſoli & vni Pontifici ſubiectus. Cum quo etiam ſolores Societatis & Sedis Apoſtolicæ conſeruandæ, conſilia & rationes tractet.* Ne autem Generalis ille Pontificatum affectet, vel quid cũ ſuis vel aliis, contra Eccleſiæ Roman. auctoritatem prȩſumat, concedit Sociis, has & alias ob cauſas *Generalem ſuum, qui aliâs tum*

tum per ſuos primatum Papæ tuetur, perpetuus eſſe debet, amovendi, aliumque ſecundùm ſuas Regulas ſubſtituendi. Sin autem Papa tantùm primatum Apoſtolicæ Sedis auctoritatem & Societatis ſuæ dignitatem quærat, poſſe illum etiam inconſulto Papâ ſuos quocunque velit emittere & revocare, nullâ temporis limitatione adhibitâ. Hinc eſt crebra illa Ieſuitarum mutatio.

Concedit præterea Generali *quòd poſſit abſolvere omnes hæreticos confitentis cum irregularibus diſpenſare: abſolutos, niſi Societatem ingredi, vel vota emittere velint, retrahere: cogere ſuos, ut vel ipſi, vel ei, quem ordinaverit, confiteantur: ſuos devotorios nullum niſi Carthuſienſem ordinem ingredi poſſe.* Generali datur etiam poteſtas, *Ieſuitas alium Ordinem ſine venia ingreſſos, maximè apoſtatas,* ut loquuntur, *factos, aut in Societate inſolentes, vel contradicentes, vel illorum Regulas in apertum producentes, vel illorum vota revelantes, in quocunque habitu contigerit inveniri, excommunicare, & ſi opus ſit, auxilio brachij ſecularis invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare.*

Deinde Ieſuitarum maximas opes vult eſſe omninò liberas, ſocios vult eſſe nulli tributarios, nullius exactioni, vectigali, cenſui vel uſuris ſubjectos, una cum tota Societate. Sic enim verba Bullæ habent: *Ipſa verò Societas & illorum bona, ab omni Superioritate, juriſdictione & correctione Omnium ſunt exempta, liberata, & ſub protectione Papæ.*

Tribuit etiam eis, *Oratoria & uſum Altaris portabilis.* Dum enim per Chriſtianorum loca exploratores & proditores agunt, neque ubique altaria conſecrata, in quibus Miſſam celebrent, habere poſſunt, ſecum altare vel mappulam, in illum uſum deputatam, portant.

Adhæc non ſolùm Ieſuitas, ut illorum bona, ſed etiam ipſorum Regulas ab omnium Prælatorum-cenſura exemptas eſſe vult. Sic enim habent verba Bullæ: *Nulli Prælatorum, excepto Papa, licere, vel conceſſum eſſe conſtitutiones Ieſuitarum ſub cenſuram ſumere: aut ſumentem nihil efficere, illiuſque conatum nullius eſſe roboris.* Hinc etiam Ieſuitæ, ut ſupra quoque indicatum eſt, ſuis Regulis mandant, ne quis illis cuiquam extraneorum concedat vel communicet, vel quidquam de illis referat dicto vel ſcripto.

Mandat etiam alijs hominibus, ut Ieſuitas illorumque ſubſtantias defendant.

Permiſit etiam in hac Bulla, *ut quicunque velint neglecto ſuo Parocho: Ieſuitarum Miſſas audire, & ab ipſis Sacramentum percipere, id impunè facere poſſint.*

Concedit idem Papa Paulus in eadem Bulla, ut tot Sacerdotes curent ab Epiſcopis Romanis radi, chriſmari, ungi & conſecrari, quot voluerint.

Permittit etiam, *ut ad hæreticos ire, & in illorum Regionibus liberè commorari, cumque iiſdem verſari poſſint, de licentiâ tamen Generalis vel Præpoſiti, à quibus in ijs locis neceſſaria petunt & recipiunt.* Hujuſmodi Ieſuitarum multi, nunc habitu ſtudioſorum, nunc Nobilium, modo alio atque alio circumvagantur: qui etiam ſe mirificè apud homines inſinuare noverunt, indeque fit, ut ſæpè Principum Theologorum, Eccleſiarum, Scholarum & Rerumpubl. res & ſtatum meliùs, quàm illi ipſi norint. Et has ſuas proditorias artes hoc ſophiſmate excuſant, quòd Papa id mandârit ac juſſerit.

Ne autem in his expediendis, alijs fortè negotijs impediantur, ideò vult hæc ipſa Bulla, *ut ab omni viſitatione & curâ Monialium, vel aliarum religioſarum perſonarum libri & immunes ſint.*

Eâdem Bullâ Papa ab omni contributione Ieſuitarum bona exemit. *Non tenentur Ieſuitæ,* inquit, *ſolvere decimam bonorum, vel aliam dare contributionem, ſeu procurationem, nec Papalem, nec Canonicalem portionem.* Etiamſi priùs fuerunt illa bona ſub cenſu: niſi ſit id ſpecificè & expreſsè in literis Apoſtolicis. Ab omni quoque Epiſcoporum jure, interpellatione & impedimento eximit. Adhæc Epiſcopis mandat, ut illorum domos & Templa conſecrent: impedientes verò illorum vel Scholas, vel Templa reprehendit, & deſiſtere nolentes excommunicat, illorumque bona Ieſuitis tribuit.

Ne quoque deſint homines qui Ieſuitas in Papatu fulciendo adjuvent, *dat illis facultatem quoſcunque volunt irregulares & ſeculares accipere & ad ſua miniſteria promovere.* Hinc dixit Landſpergenſium Ieſuitarum Rector Anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo quarto. *Sunt in Romana Eccleſia ordines, quorum aliqui non niſi doctos, alij non niſi nobiles, alij non niſi ex legitimo conjugio natos recipiunt: at nobis auctoritate Pontificia permiſſum eſt, bonos & malos, fures & latrones, & quoſcunque volumus recipere: modò ſe Papæ & nobis ſubijciant, noſque ſecundùm Societatis inſtitutum juvent.*

Vt etiam Ieſuitarum Ædes, Collegia,

Templa & Scholæ frequententur, & pro ſacroſanctis colanrur, hominesque in illis offerant, addit Bulla; *Eum qui Ieſuitarum Eccleſiam aliquam, vel alium pium eorum locum à Præpoſito ſignatum, ſemel in anno viſitaverit, indulgentiam plenariam omnium peccatorum conſequi.*

Tandem in hac Bulla datur illis *poteſtas abſolvendi etiam ab ijs, quæ Papa ſibi in Bulla Cœnæ reſervavit, & omnia quæ ſunt Epiſcoporum peragere:* qualia ſunt ordinare, ungere, chriſmare, adjurare, exorcizare, confirmare, reformare, indulgentias diſtribuere, divortia facere, cum ſanguineis diſpenſare, Templa conſecrare, campanas baptizare, ſtatuta nova facere, & ſimilia, quæ in Papatu Epiſcoporum ſunt propria.

Vult etiam, *Ne quis his Ieſuitarum auſis ſe opponat, aut ſuper ea appellet.* Præcipit quoque *Principes, Prælatos & alios in regno ſuo potentes jurare, ne quis Ieſuiticam Societatem inquietet, vel privilegijs ſpoliet, vel impediat: inobedientes anathemate ferit, & ſecularis brachij gladio punire jubet.* Hanc Bullam Ieſuitæ *Mare magnum* vocant, quòd in ea omnis generis privilegia ipſis non aliter, quàm in Oceano navibus onerarijs merces advehantur.

Mare magnũ cur vocetur Bulla 5. Pauli 3.

Paulus 3. Papa quis fuerit.

Digniſſimus certè eſt Ieſuitarum Ordo tali confirmatore & patrono Paulo Tertio Pontifice. Ante mortem eius editus eſt libellus Italicus, cum Præfatione ad Aſcanium Columnam, quem ille profligârat; In hoc libello author varia & immaniſſima quidem ſcelera recenſet, & *Antichriſtum illum appellans, Innocentio Pontifice,* inquit, *conjectus in vincula fuiſti, Præſul iniquiſſime, propter homicidia duo, & commiſſum parricidium, matre nimirum & nepote tuo quodam veneno ſublatis, ut omnis de te conflueret hæreditas, cumque deinde liber factus, non dubitares ambire galerum purpureum, & ter eſſes à Collegio repudiatus, germana tua ſoror, Iulia Farneſia, tandem pervicit. Cùm enim copiam ſui non ſe facturum eſſe deinceps minaretur, Alexander Sextus Pontifex, offenſionem veritus, & iram illius, in Cardinalium te cœtum allegit. Alteram deinde ſororem, pro familiæ tuæ conſuetudine parum pudicam, interemiſti quoque veneno. Per Anconitanam Provinciam cùm eſſes Legatus, Iulio Secundo Pontifice, puellam ejus civitatis nefarie circumvenisti, quando diſſimulans quis eſſes, teque pro nobili quopiam gerens ex legati familiaribus, illam vitiâſti: quod quidem facinus puellæ patruelis, Cardinalis Anconitanus, urbe captâ, coram Clemente Pontifice captivo, tibi graviſſimis verbis objecit. Nicolaus Quercæus, cum Laura Farneſia, tua nepte, conjuge ſuâ te congredientem, deprehendit, & pugione tibi vulnus incuſſit, cujus etiamnum cicatrix apparet. De filia tua Conſtantia, quacum toties rem habuiſti, quid dicam? etenim ut ea liberiùs potiri poſſes, maritum ejus Boſium Sfortiam ſuſtuliſti veneno, qui cùm nequitiam veſtram animadvertiſſet, incredibilem animo dolorem concepit, nec unquam poſteà viſus eſt hilaris. Libidine porrò Commodum & Heliogabalum longè ſuperas: idque tot ſpurijs tuis doceri poteſt. Filias ſuas Loth vitiavit ignarus & ebrius: tu verò ſobrius, non modò cum nepte, ſed etiam cum ſorore congreſſus es atque filia. Iam illud, quod in Fanenſem Epiſcopum admiſit ſceleratus ille tuus filius Petrus Aloiſius, quàm eſt dictu fœdum & horrendum facinus? Cum in Adriani mole captivus detineretur Clemens Pontifex, teque legaret ad Cæſarem, libertatis recuperandæ cauſa, non priùs iter volebas ingredi, quàm ille Parmenſem Epiſcopatum, nepoti tuo Farneſio, tunc decem annorum adoleſcenti, permitteret. Eo facto, ludificâſti nihilominus illum, & Genuam ubi perveniſſes, morbo te detineri ſimulabas. Quam verò nundinationem in ſacris bonis non exercuiſti Cardinalis? &, poſtquam factus es Pontifex, Deum immortalem, quàm turpiter Eccleſiæ Romanæ facultates dilapidâſti? Non te pudet, ſummam præfecturam, atque munus contuliſſe nefario tuo filio, cum aureorum millibus annis quadraginta, totidemque ferè nepoti Octavio? ne quid interim dicam, quæ quantaque bona profuderis in tuæ familiæ fœminas omnes, & Sanflorianis neptes. Turcarum poſteà mentionem audes inferre, qui miſeræ jam incumbant Italiæ. Quod eò facis, ut expilandi populi cauſam aliquam habeas & occaſionem, qui ſub te Domino graviſſimum onus & intolerabile profectò ſuſtinet. Duci Ferrarienſi Mutinam atque Rhegium vendidiſti: Palmam & Placentiam, quas Eccleſia Romana minimè acquiſiveras, alienâſti, quod Clementem certè Pontificem facere puduit. Vt familiam domumque tuam locupletares, præter fas & æquum alios exagitâſti, & eos, qui ſervitutem illam ferre non poterant, aut recuſabant, bello es perſequutus: id Peruſini docent inter alios, & Aſcanius Columna. Qui ſubſidij loco ſuis imperat quot annis extra ordinem aureorum millia trecenta, qui novum ſubinde vectigal imponit, modò ſalis, modò cæterarum rerum, qui nunc decumas, nunc dimidiam*

fructuum partem exigit, ille ſanè pro Chriſtiani ſanguinis hoſte meritò debet haberi. Turcica claſſis, te Pontifice, per Eccleſiæ Romanæ fines navigavit incolumis, non ita pridem, quando Barbaroſſa mare noſtrum fuit ingreſſus. Occultum igitur illud, quod cum Barbaris habes commercium, anſam tibi præſcindit, quo minùs Turcici belli nomen in poſterum obducas. Atque interim tamen auſus es Galliæ Regem taxare, quòd cum proteſtantibus, Cæſarem verò, quid cum Angliæ Rege coleret amicitiam. Annon turpiſſimum eſt, te pendère totum ab aſtrologis & necromanticis? negari factum non poteſt: nam & honoribus illos & facultatibus atque donis amplificâſti Cecium, Marcellum, Gauricum, Luſitanum, & alios. Quæ ſanè res impietatis te manifeſtè redarguit, & ſatis eſt gravis, quamobrem à Pontificatu debeas removeri. Egregius, ſi Dijs placet Ieſuitarum patronus.

Privilegia à Iulio 3. Ieſuitis data.

Iulius Tertius Pauli ſucceſſor 12. Calend. Auguſt. Anno 1550. ad inſtantiam Ieſuitarum Vota ſua renovantium præcedentis Bullæ privilegia omnia confirmavit: & addidit inſuper, *omnes Epiſcopi curent, ut priora perpetua ſint facultatis, eaque inviolabiliter obſervent, niſi in omnipotentis Dei iram incurrere velint.*

Cum etiam in Bulla Anni milleſimi quingenteſimi quadrageſimi à Paulo Tertio prohibitum eſſet, ne alijs in locis ullis Collegia erigerent, quàm apud approbatas Vniverſitates, Iulius in hac Bulla conceſſit Ieſuitis ad inſtantiam eorum, ut ubicunque vellent ædificarent ea, & inſtituerent. Verba ſupplicationis eorum ſic habent: *Quia tamen domus, quas Domus dederit ad operandum in vinea ipſius, & non ad Scholaſtica Studia, deſtinandæ erunt, cùm valdè opportunum fore alioqui videatur, ut ex juvenibus ad pietatem propenſis, & ad literarum ſtudia tractanda idoneis, operarij eidem vineæ Domini parentur, qui Societatis noſtræ, etiam profeſſæ, velut quondam Seminarium exiſtant, poſſit profeſſa Societas, ad ſtudiorum commoditatem, Scholarium habere Collegia, ubicunque ad ea conſtruenda & dotanda, aliqui ex devotione movebuntur. Quæ ſimul ac conſtructa & dotata fuerint; non tamen ex bonis quorum collatio ad ſedem Apoſtolicam pertinet, ex nunc authoritate Apoſtolicâ erigi ſupplicamus, ac pro erectis haberi. Quæ Collegia habere poſſint reditus, cenſus, ſeu poſſeſſiones, uſibus & neceſſitatibus ſtudentium applicandas, retenta penes Præpoſitum, vel Societatem omnimodâ gubernatione, ſeu ſuperintendentiâ ſuper dicta Collegia, & prædictos ſtudentes, quoad Rectorum ſeu Gubernatorum ac ſtudentium electionem, & eorundem admiſſionem, emiſſionem, receptionem, excluſionem, ſtatutorum ordinationem, & circa ſtudentium, eruditionem, ædificationem, ac correctionem victus veſtituſque, & aliarum rerum neceſſariarum eis miniſtrandarum modum, atque aliam omnimodò gubernationem, regimen ac curam, ut namque ſtudentes dictus bonis abuti, neque Societas profeſſa in proprios uſus convertere poſſit, ſed ſtudentium neceſſitati ſubſervire, &c.*

Idem Papa 22. die Octobris Anno 1552. Ieſuitis nova, præter Superiora tribuit Privilegia: videlicet, *licere profeſſis circa jejunia & cibos prohibitos diſpenſare: hæreticos abſolvere: horas vel officium Miſſæ poſtponere: intra domorum & Collegiorum ſuorum privatos parietes, ſuos, ad quoſcunque volunt, gradus promovere.* Ne quis autem illos, ut qui publica non ſubierint examina, arguat, rideat & contemnat, præcipit Papa, *ut tales graduati, qualificati & formati, quaſi in publico id factum eſſet, in honore habeantur.* Concedit etiam illis eadem Privilegia, quæ habent ij, qui legitimè promoti ſunt.

Iulius 3. quis & qualis fuerit.

Digni ſunt Ieſuitæ hoc quoque Pontifice Patrono & Confirmatore Ordinis ſui. Is galerum ſuum more Pontificio, cuidam adoleſcenti, Innocentio nomine, dare conſtituit, non modò nullis prædito virtutibus, ſed pravis & obſcœnis moribus à puero imbuto: quem ille in delitijs habuerat, dum eſſet Bononiæ legatus. Romæ fama erat, & libellis quoque taxatum à Iove Ganymedem foveri. Cùm ergo inſtitutum ſuum de donando ſuo pileo Innocentio, deferret ad Senatum Cardinalium; & omnes reſiſterent, unus imprimis diceret, *Et quid obſecro B.P. vides in hoc adoleſcente, quem vis purpura exornare ſplendore?* Reſpondebit Iulius, *Et quid obſecro in me vidiſtis, quod Pontificiâ dignitate ornaretis?* &c.

Pius Quartus April. 13. Anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo primo animadvertens Ieſuitas in ipſius primatu defendendo ſedulos, & ad omnia paratiſſimos eſſe: concedit illis *poteſtatem ædificandi collegia ubicunque velint.* Et mandat ut in hujuſmodi conatibus Parochi, Antiſtites & Epiſcopi Ieſuitas adjuvent, inobedientes autem coërceant.

Privilegia quæ Pius 4. Ieſuitis dedit.

Auguſti decimo nono die eodem anno Ieſuitas *ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Eccleſiæ: tum Reipublicæ exemit.* Nam præcipit, *ut & ipſi & Collegia & bona ipſorum in perpetuâ libertate, ſine ullo juramento, excepto quo Papæ devincti ſunt,*

ſine omni uſura, fœnore, cenſura, decimis, & exactionibus liberi relinquantur, tam ijs quæ jam poſſident, quàm quæ illorum uſum futuris temporibus ventura ſunt: tam in domibus & Collegijs, quam in civitatibus & Vniverſitatibus. Nullum tributum, nullum cenſum, nullas decimas, de domibus & Collegijs & feudis ſolvant: ſed ſua ab omni ſolutione exempta & libera poſſideant. Secundo, non vult, ut Ieſuitæ, ſicut reliqui qui Monachi, intra latibula ſua ſe contineant. *ſed liberè ad omnes exeant, præceptores & profeſſores agant, & ubique etiam, ubicunque ſperant ſe commoditatem habituros homines ad Eccleſiam Romanam adducendi Collegia & Scholas erigant.* Contradicentes vult graviter puniri. Tertiò, tribuit illis *facultatem ad gradus promovendi eos, præſertim pauperiores, quos publici Academiarum Profeſſores admittere & promovere noluerint: vel etiam ditiores, quos interdum non eruditio, ſed vita minus probata excludit, tamen, ut ſumptus cedant in uſum Doctorum publicorum, vel juribus Vniverſitatum.* Et tali ratione promotos, iiſdem privilegijs gaudere vult, quibus fruuntur qui publicè ſunt promoti. Etiam hic Pontifex prædeceſſorum ſuorum veſtigia ſedulò ſequutus eſt.

Privilegia à Pio V. Ieſuitis data. Pius Quintus Anno 1565. 6. Calend. Februarij cùm ex Ieſuitarum relatione intelligeret, nonnullos cognitâ hac novâ Sodalitate ſtudijſque perſpectis pœnitentiâ ductos Societatem hanc reliquiſſe, & vitam politicam ſectari: ut his metum incuteret, & reliquos intra Societatis limites coarctaret, decrevit etiam, ut *egredientes ex Societate, licentiâ Generalis vel Papæ, ſi alium ordinem ingredi velint, ut nullum alium quàm in Carthuſianorum recipiantur: Egredientes verò ſine permiſſu Papæ vel Generalis, ſi in Romana Eccleſia permaneant, excommunicentur: ſi tranſeant ad Eccleſiæ Romanæ hoſtes, quibuſcunque poſſunt artibus & inſidijs capiantur, incarcerentur, & ſecundùm jus Pontificium cum ipſis procedatur*: hoc eſt, ut vel ad vomitum redeant, vel comburantur.

Tandem ne Ieſuitæ aliorum etiam deſtituantur privilegijs, idem Papa concedit illis *omnia privilegia, quæ ſunt Ordinibus Mendicantibus conceſſa*: ut ſic ubique, quocunque venerint, ſua habere diverſoria, & ſocios invenire, qui illos in rerum Pontificiarum executione juvent.

Anno 1568. 3. Calend. Septemb. idem Papa omnia priora Ieſuitarum privilegia repetendo confirmat, omnes eorum conſtitutiones probat, contractus concedit, & ab aliorum capitulis, pœna & cenſura reddit immunes.

Die decimo Martij Anno 1571. aliâ Bullâ concedit Ieſuitis *facultatem liberè & publicè legendi, etiam ubi Vniverſitates ſunt.* Vbicunque ergo ad Academias veniunt, etiam non vocati, cathedras & ſuggeſtum docendi causâ aſcendunt. Permittit etiam ſtudioſis quibuſque, ut ejuſmodi Profeſſores adventitios audiant reclamantibus Ordinarijs: qui ſi nolint Ieſuitarum auditores promovere, licet Ieſuitis illos domi promovere. Et ne Vniverſitatem Rectores pro jure ſuorum privilegiorum in Ieſuitas & illorum diſcipulos procedant, & ceu illegitimos arceant, vult eos omnes excommunicari, qui vel impedire, vel moleſtare Ieſuitas præſumunt. Verba Bullæ ſunt hæc: *Decernimus & declaramus quod præceptores hujuſmodi Societatis, tam literarum humanarum, quàm liberalium artium, Philoſophiæ, Theologiæ, vel cujuſvis earum facultatum, in ſuis Collegijs, etiam in locis ubi Vniverſitates exſtiterint, ſuas lectiones, etiam publicas legere (dummodò per duas horas de mane, & per unam deſero, cum Lectoribus Vniverſitatum non concurrant) liberè & licitè poſſint: quodque quibuſcunque ſcholaſticis liceat in hujuſmodi Collegijs, lectiones & alias ſcholaſticas exercitationes frequentatare, ac quicunque in eis, Philoſophiæ vel Theologiæ fuerint auditores, in quavis Vniverſitate, ad gradus admitti poſſint, & curſuum, quos in eis Collegijs fecerint, ratio habeatur. Ita ut ſi ipſi in examine ſufficientes inventi fuerint, non minùs, ſed pariformiter, & abſque ulla penitus differentia, quam ſi in Vniverſitatibus præfatis ſtuduiſſent, ad gradus quoſcunque, tam Baccalaureatus, quàm Licentiaræ & Doctoratus, admitti poſſint & debeant, eiſque ſuper præmiſſis licentiam & facultatem concedimus. Diſtrictius inhibentes, Vniverſitatum quarumcunque Rectoribus & alijs quibuſcunque, ſub excommunicationis majoris, alijſque arbitrio noſtro, moderandis, infligendis & imponendis pœnis, ne Collegiorum hujuſmodi Rectores & Scholares, in permiſſis, quovis quæſito colore, moleſtare audeant, vel præſumant. Decernentes quoque præſentes literas, ullo nunquam tempore, de ſubreptionis vitio, aut intentionis noſtræ, vel alio quopiam defectu notari, vel impugnari nullatenus poſſe, minuſque ſub quibuſvis ſimilium, vel diſſimilium gratiarum revocationibus, limitationibus, & alijs contrarijs diſpoſitionibus comprehendi poſſe.*

Paulò poſt die 7. Iul. concedit illis omnia Mendi-

Mendicantium privilegia, licèt ipſi propria Collegia habeant, & domos ubique ædificent. Alij Monachi peregrinantes Ieſuitas hoſpitio excipere nolebant, illiſque occurrentibus dicebant: Nobis eſtis ditiores, Collegia habetis & ædes, ad eas divertite. At Ieſuitæ impetrârunt à Pio V. ut Monachi ipſos diverſari & pernoctare in ſuis Cœnobijs petentes recipere cogantur, niſi in Papæ indignationem incurrere & pœnas dare velint.

Gregorius XIII. quæ privilegia Ieſuitis dederit. Gregorius XIII. ſub initium Pontificatus Ieſuitis dedit *facultatem Conſervatores, Indices & Advocatos aſſumendi in quibuſvis cauſis. Illos autem juvare renuentes excommunicari jubet: ſic ut & ſub Eccleſiæ Romanæ cuſtodia, & civium ſeu politicorum tutela liberè, abſque omni impedimento res Papæ exequi poſſint.* Vult etiam, *ut Archiepiſcopi & reliqui Clerici Ieſuitas laborantes vel periclitantes, cùm potentia, tum opibus juvent, neque permittant, ut Ieſuitæ vel impediantur, vel moleſtentur, vel expellantur, vel bonis ſuis cedere cogantur.*

Idem Papa Anno 1573. Prid. Calend. Mart. concedit Ieſuitis præ Clericis reliquis, *ut ſuas horas Canonicas extra chorum, & ubi voluerint, recitare poſſint.*

Permittit etiam illis, ut *quandocunque voluerint, vel ante, vel poſt vota ſuſcepta Sacerdotales ordines ſuſcipiant, modò ſint idonei.*

Nota benè. Anno 1575. Ianuarij octavo; prorſus novum illis conceſſit privilegium, quo *eos Bibliothecarios Pontificios creavit, varias facultates illis tribuens circa librorum prohibitorum lectionem, emendationem, interpretationem, abolitionem, expunctionem & concremationem.*

Sequenti menſe Maio ejuſdem Anni Gregorius hic favorem ſuum totum in ſuos Ieſuitas infundens, tribuit & conceſſit illis omnibus *facultatem omnium Ordinum & locorum privilegijs, more ſuo, utendi.* Quocunque igitur perveniunt Ieſuitæ in regno Pontificio, nemo tamen illis dicere audet: Quis vos vocavit? quid facitis? Quare intra veſtrorum Collegiorum parietes, ut Monachos decet, vos non continetis? Aut ſi quid tale audiunt, mox Papæ Bullas proferunt.

Menſe Iulio Anno 1576. die 16. eximit illos hic ipſe Papa *neceſſitate intereſſendi precibus, proceſſionibus & funeratis aſſociationibus.*

Aliorum Pontificum Rom. qui his ſucceſſerunt privilegia, Ieſuitis conceſſa, non minora vel leviora prioribus fuiſſe, ſequentium annorum hiſtoria probat. Nihil autem ſunt aliud quàm exaltatio Ieſuitarum Ordinis ſupra omnes Clericorum & Monachorum Ordines ac licentia quodlibet agendi.

Papa cur tanto amore Ieſuitas proſequantur. Mirum autem non immeritò videri alicui poſſet, quo conſilio, ſeu, ut veriùs dicam, quâ aſtutiâ, poſt tot Monachorum examina, quibus totus Mundus ſcatet, Thais Babylonyca hunc novum fœtum enixa ſit, præſertim cum jam pridem in Lateranenſi Concilio Anno 1215. ſub Innocentio Tertio, & in Lugdunenſi anno 1273. ſub Gregorio Decimo celebrato decretum fuerit, *ne quis de cætero novam religionem inſtituat, ne nimia Religioſorum diverſitas gravem in Eccleſia Dei offenſionem inducat.* Idemque cenſuerit etiam Petrus de Alliaco Cameracenſis Cardinalis in ſuo libro de Reformat. Eccleſiæ Conſtantienſi Concilio oblato: ſimiliter Armacanus & Guilielmus de ſancto Amore ſanctæ Theologiæ Doctor inſignis quondam in Sorbona Pariſienſi, quem Ioannes Gerſon ſummis laudibus evexit: Et noviſſimè novem ſelecti præſtantiſſimi & doctiſſimi viri, quorum quatuor erant Cardinales, reliqui Archiepiſcopi, Epiſcopi & Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romano Anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo octavo congregatis & diris adjurati, ut abſque ulla diſſimulatione veritatem edicerent, & concilium darent ad judicandum & corrigendum abuſis & medendum morbis Eccleſiæ. Hi inter alios abuſus corrigendos, cenſuerunt *prohibendam eſſe admiſſionem novorum Religioſorum etiam in conventualibus jam receptis ordinibus: Sed omnes qui tum nondum erant profeſſi abigendos & expellendos: & multò minùs novos conventus erigendos, etiam Ordinum vel Religionum approbatarum: & multominus novas facticias Religiones admittendas.* Sed quia intellexit homo ille peccati & filius perditionis tempus illud adeſſe, quo Dominus ipſum Spiritu ori ſui confecturus ſit: ſimulque vidit reliquorum Ordinum, quantumvis præpingues & craſſos ventres, non poſſe labaſcentem Rom. Eccleſiam fulcire: ut afflictis ſuis rebus maturè ſuccurrere, novam hanc creaturam edidit, ſollicitéque in Regula cavit, ne onerentur multitudine ceremoniarum, ſed curandum ut literas diſcant, ſtudia linguarum cognoſcant, & ſcripta veterum evolvant, quo erroribus & abuſibus, & verbo Dei toti jam mundo detectis, plauſibilem aliquam ſaltem ſpeciem orationis lenocinio induere, & nervos regni Pontificij

conſervare poſſent, ut ſi uſus periclitantis jam in tanta luce Evangelij regni iſtius, ita expoſtularet, ex hoc Ordine poſſent, tanquam emiſſarij in omnem terram ſubmitti propugnatores & patroni. Factum hoc in Germania præcipuè, in cujus perniciem hic Ordo potiſſimùm inſtitutus videtur. Quia enim illa natione, ij quoque qui Pontifici jurati ſunt, quique magna mercede conductitiam lingvam Romanæ Curiæ locârunt, nonnullos manifeſtos errores & nimiùm craſſos abuſus improbârunt, quædam etiam timidius defenderunt, de quibuſdam denique nimis modeſtè & mitius quàm ſtatus Pontificij regni ferat, loquuti ſunt: idcirco ſedulò curârunt in primordijs ſtatim Ordinis hujus, ut in teneris annis mox pueri ingenio pollentes in hunc ordinem cooptarentur, & Romam miſſi, ibi in medijs abominationibus educarentur inſtituerenturque: & poſtquam viderentur imis viſceribus imbibiſſe abominationes, quæ Thais Babylonica calice ſuo propinavit, ſatiſque charactere beſtiæ confirmati, tunc per Germaniam, tanquam locuſtarum examina, diſpergerentur, ut hoc artificio fortiſſima illa gens ſub jugum Pontificiorum errorum reduceretur, & lux Evangelij ei eriperetur, aut certè obſcuraretur, ſicut ſæpè factum legimus, ut agmina locuſtarum oculis hominum ſolemque lucemque eripuerint.

Ieſuitæ fœtus ruffi draconis.

Quæ igitur de Dracone magno & ruffo, ejuſque miniſtris Ioannes in Apocalypſi ſcribit, quæque Hilarius & Ignatius de ijs referunt; *Quòd* nimirùm *ſeducere & ſcandalizare ſoleant quidam puſillos in* CHRISTVM *credentes*, *bona omnia inſtar aranearum corrumpendo*, *officia patris ſui diaboli perficiendo*, *zizania in agro* DOMINI *ſuperſeminando*, *quorum ſermo ſicut cancer ſerpat*: Hæc, inquam, in nullos quadrant aptius, quàm in hanc Ieſuitarum ſectam. Quum primùm eum poſt horrendos, diuturnos, Pontificios accraſſos errores tenebraſque plus quàm cimmerias, lux verbi Dei, immensâ ipſius bonitate illuxit mundo, ſtatim Draco ille magnus fœtum parturire cœpit noviſſimum, qui & ſeculorum aliquot veternoſos, turpiſſimos ac pernicioſiſſimos, luce meridianâ manifeſtiores errores, claritate doctrinæ cœleſtis, hoc noſtro ſeculo ingenti Dei beneficio, immenſaque bonitate detectos, palliare, verborum lenocinijs involvere, rethoriciſque coloribus pingere, maximè autem auguſtiſſimo titulo & prætextu Catholicæ Eccleſiæ cœperunt: nihilque adeò eſt tam craſſum, tam putidum, tam impurum, tam inſultum atque impium in Pontificia lacuna, ſeu potiùs cloaca, quod novis iſtis Socijs non optimè oleat, quod editorum ab ipſis librorum lectio certiſſimè docere poteſt.

Rectè igitur Princeps quidam magni nominis comparavit Ieſuitas chartis aleatoriis, quas maximi valoris poſtremas proferunt ponuntque luſores, ad vincendum adverſarium (vulgò zum Stich) ſic enim Pontifices ad extremum aſtutiſſimos iſtos emiſſarios in Germaniam ablegâſſe ad miſſam ſibi authoritatem recuperandam, & quæ ſuperat conſervandam.

Cùm igitur Pontificiæ Sedi jam ruenti humeros ſuos certatim ſuppoſuerint Ieſuitæ, opportuit etiam Pontifices Romanos tam fidis ſatellitibus diligenter providere, ne quid detrimenti Secta illorum nova, alijs Monachorum Sectis ſupra modum exoſa, caperet, ſed incrementa haberet maxima. Vnde Gregorius XIII. Papa Ieſuitarum Annales legens, ac opera conſiderans, quæ hinc inde artibus Ieſuitarum efficiuntur, dixiſſe fertur, *Tot ſunt mihi millia Clericorum, ſed ſoli Ieſuitæ omnes ſuperant in ſtabiliendo Regno noſtro. Digni ergò ſunt qui præ cæteris etiam foveantur.*

Vt etiam his privilegijs à Pontificibus Romanis ornati ad ſummum authoritatis gradum in Eccleſia Romana evecti Ieſuitæ, gratos ſeſe aliquo modo præberent, ipſi viciſſim Pontificibus ſeſe in omnibus ſubijciunt, ab eorum nutu pendent, omnia ipſorum facta & dicta pro oraculis habent, & eos tantùm non pro Deo colunt ac venerantur. Sic Ieſuita *Andreas*, Romæ in monte di Caballo Ieſuitarum neophytorum apud D. Andream moderator, dixit: *Impoſſibile eſt eos à Deo in cœlis non diligi, quos ſummus ejus in terris Vicarius, Pontifex Romanus diligit, per quem quaſi ſcalâ quadam ad cœlorum gaudia aſcenditur.* Præterea in prima Regula tradunt, *Papæ Romani vocem non aliter ac ſermonem Chriſti, audiendam eſſe. Hunc ſi habemus*, aiebat Ieſuita *Pietro* Lanſpergæ in Catechiſmi Caniſiani explicatione, *quis contra nos erit? Cardinales, Epiſcopi, Canonici, nobis non modò reſiſtere non audent: ſed etiam in hoc multi illorum ordinati ſunt, ut nos ſuâ potentiâ & auctoritate juvent atque defendant*: ut in Bullâ ſecunda conſtitutum eſt? *Quid?* *Quod*

brachium

brachium ſeculare, volente Pontifice, omni poſtpoſitâ appellatione à nobis invocatum, arma capere, & nobis reſiſtentes, ſi ita opus ſit, tollere, proſcribere & comburere debet? Quamobrem, dilecti fratres, aiebat, *Pontificis amorem, parentum, amicorum, opum, & patriæ dilectioni præferatis. Hoc enim facientes, & hujus vitæ præmia, & æternæ lætitiæ gloria conſequimini. Ille enim eſt, qui noſtram Societatem confirmavit, ditavit, ornavit, & hactenus conſervavit.* Et *Ioannes* Ieſuita, Auguſtæ ædilis, aiebat: *Caveamus dilectiſſimi, ne Pontificem Romanum offendamus, ab illius Majeſtate & noſtrum eſſe & intereſſe dependent*: hoc eſt, *quicquid ſumus & habemus, id omne & votum Papæ Romano acceptum ferendum eſt.* Immò aiebat *Turrianus*: *ipſe eſt noſtra anima, nos ejus corpus. Et ſicut corpus abſque anima mortuum eſt: Ita etiam Societas abſque Pontificis Romani clementia mortuâ eſt, planeque cadaveroſa.* Dicebat etiam Ieſuita *Gregorius* Auguſtæ, *quàm diu inter Societatem noſtram & Pontificem Romanum pax atque concordia fuerit conſervata: tam diu cathedra Petri, & ſedes Apoſtolica erecta, noſtræ verò ſodalitates ſalvæ manebunt. Diſſenſione autem obortâ, utraque concidens, noſque omnes toti mundo ludibrio futuri ſumus. Agnoſcamus ergo, filij, Pontificem Romanum Patrem; & huic ſoli in omnibus, quæ vult obediamus. Ejus enim eſt nobis imperare & facienda præſcribere: noſtrum verò eſt, non petita ratione, abſque ulla tergiverſatione, ut filios obedientes & Papæ dilectos decet obedire. Sic enim,* dixit Ieſuita *Bonaventura* Ingolſtadij Rector, *apud Pythagoreos, pro argumenti & cauſa ratione fuit* αὐτὸς ἔφα: *quanto majori obedientia nos faciamus, & ſine ulla refragatione exequamur ea, quæ in mandatis à Pontifice Romano accipimus? Illius eſt dicere hoc faciat noſtrum verò eſt agnoſcere illud* αὐτὸς ἔφα *& ut votis nos cogi noviſtis, addere, Amen.* Alij dicunt ſodalibus ſuis: *Eſt ſanè magnum, eſſe in gratia, alicujus comitis: majus in Principis & Cæſaris: at maximum eſt vivere ſub gratia, favore, pace & indulgentia Romani Pontificis pro Sanctitate & Majeſtate nos omnibus modis ornare, & beare intendentis. Qui quanta nobis bona tribuerit, partim ex Reſidentijs, domibus, collegijs, feudis, reditibus, partim etiam ex Epiſtolis & Bullis notum eſt.* Atque ſic quidem Mutuum muli ſcabunt, ut eſt in proverbio, videlicet, Pontifices Romani & Ieſuitæ.

Examen Regularum de VOTIS Ieſuitarum.

De VOTO PAVPERTATIS.

IN Ieſuiticarum conſtitutionum Summario trium tantum votorum, quæ *Simplicia* vocant mentio fit, nempe *Paupertatis, Obedientiæ & Continentiæ,* & qualia illa velint eſſe indicatur. De Paupertatis Voto ſic habet Conſtitutio vigeſima tertia. Cap. VIII.

Paupertas, ut murus Religionis firmus, diligenda, & in ſua puritate conſervanda eſt, quantùm divinâ gratiâ aſpirante fieri potuerit.

Conſtitutio vigeſima quarta. *Diligant omnes paupertatem, ut matrem, & juxta menſuram ſanctæ diſcretionis ſuis temporibus ejus effectus aliquot experiantur: nullaque re tanquam propriâ utantur, paratique ſint ad mendicandum oſtiatim, quando vel obedientia, vel neceſſitas id exiget.*

Conſtitutio vigeſima quinta. *Victus, veſtitus, & lecti ratio erit ut pauperibus accommodata: & unuſquiſque ſibi perſuadeat, quod quæ viliſſima erunt ex ijs, quæ domi ſunt, ei tribuentur propter ipſius majorem abnegationem & ſpiritualem profectum.*

Conſtitutio vigeſima ſexta. *Intelligant omnes quod mutuo dare, vel accipere, vel diſpenſare quidquam de ijs, quæ domi ſunt, minimè poſſunt, niſi Superior conſcius conſenſum præſtiterit.*

In his Conſtitutionibus multa & ſpecioſa de paupertate ſua gloriantur Ieſuitæ, cùm tamen nulla, ſed ejus loco potiùs Crœſi opes reperiantur. Ideò rectè Conſtitutio vigeſima tertia habet: *Paupertatem diligere oportere,* QVANTVM *divinâ gratiâ aſpirante fieri poterit*: id eſt, religiosâ paupertate ſuâ Mundi opes corradant: interea autem ita ſe gerant, ut pauperes coram Mundo videantur. Et ob hanc famam comparandam, Novitij eorum ſæpè oſtiatim mendicare coguntur: ipſi etiam Patres ad divites mittere & eleemoſynas, ſed opimas, petere ſolent. Rectè etiam Regula vigeſima quinta *matrem ſuam* vocant *Paupertatem.* Eſt enim illis indulgentiſſima mater, à qua tenerrimè, molliſſimè, lautiſſimè, delicatiſſimè & ſplendidiſſimè foventur, nutriuntur & aluntur. Addunt, *ut interim eum amorem menſurâ & conformitate ſanctæ diſcretionis metiantur.* Ea diſcretio

&

& moderatio eſt, ne quis honeſtatem & gravitatem religioſam nimio Paupertatis ſtudio, inedia corpus affligendo, vel nimis ſordidè ſe veſtiendo contemptam reddat, ſed ſanctâ diſcretione & conformitate ſic moderetur, ut Paupertas illorum, ut ſequens Regula habet; ſit pura & munda, ne aliquod faſtidium vel tędium & nauſeam alijs præbeat. Volunt etiam, *ut certis temporibus effectus aliquos Paupertatis experiantur.* Hoc verò in Collegijs & ædibus eorum non fit, in quibus rerum omnium copiam & abundantiam habent. Hypocryticè tamen paupertatis hujus experimenta quædam edunt. Quando enim Socij menſæ accubuerunt, & ſplendidè epulantur, progreditur in medium illorum Ieſuita aliquis, & indutus centone, calceis perforatis, pileo dilacerato & ſeminudus. Is, ut grave paupertatis Ieſuiticæ jugum experiatur, patinam & lagunculam ligneam manibus tenet, & à Patribus; reliquiſque Socijs cibum potumque emendicat: quibus acceptis, poſt januam ſedet & cibum capit. Eſt hic voti hujus primus effectus.

Sed ne extra quidem Collegia ſua paupertatem aliquam experiuntur. Nam primis probationis annis abſolutis aliquos ad experiendam paupertatem Ieſuiticam Rector ad unius menſis ſpatium cum literis commendatitijs emittit. Ij ab Abbatibus, Prioribus & Epiſcopis liberaliter recipiuntur & tractantur lautiſſimè: ut in iſtis emiſſionibus vel peregrinationibus ne unum quidem paupertatis actum experiantur.

Additur in eadem Regula, *ne re aliquâ tanquam propriâ utantur.* Hinc crebræ rerum omnium mutationes, non ſolùm veſtium, ſed etiam cubilium, muſæorum & ſimilium. Præcipitur etiam, *ut omnes parati ſint ad mendicandum oſtiatim, quando vel obedientia: vel neceſſitas id poſtulaverit.* Neceſſitas autem hæc illis tantum incumbit; qui votum profeſſionis ſuſcipere volunt, Hi enim triduum oſtiatim victum quærere coguntur: ut ſic probati inventi & in omnibus mortificati, ſeſe dignè gerere poſſint. Obedientia autem tunc illos jubet oſtiatim mendicare, quando hominibus nimis divites facti videntur, ut hoc modo falſum id eſſe probent, & revera pauperes habeantur.

Præterea Regula 26. ipſis injungit, *ut etiam victus, veſtitus, & lecti ratio ſit tanquam pauperibus accommodata: & unuſquiſque ſibi perſuadeat, quòd quæ viliſſima ſint ex ijs, quæ domi habentur ſibi tribuenda ſint.* Contrarium autem fieri ipſi negare nequeunt. Lecti enim ipſi ſunt partim *Mataraza*, ut vocant, quæ ſunt lanâ molli & floccis ſubtilibus, partim mollibus plumis repleta. Quilibet proprium lectum habet, quem ipſe ſibi ſternit, qui etiam, ne fortè nudus conſpiciatur, velo circum circa cingitur. Et ne quid deſit, vel ſitu pereat, proprium habent lectorum inſpectorem: qui ſi quos in illis curandis negligentiores, vel ſordidos & impuros deprehendit, eos Rectori indicat, qui deinde illis circa prandij & cœnæ tempus pœnitentias imponit: quales ſunt, lectos non benè adornatos circumportare, in medium refectorij deponere, & ab Inſpectore vel Viſitatore diſcere, quomodo pro more Societatis ſuum lectum rectè adornare debeat. Singulis diebus Sabbathi, veſperi ad illorum lectos, induſiorum & lodicum cuſtos, cuilibet mundatum induſium, duo ſtrophiola & vittam ponit: decimâ autem quartâ quavis die lodices. Si autem ſudavit, ſemper nova & pura recipit induſia ac lodices mundas: & hæc quidem omnia quàm mundiſſima & tenerrima: quæ paupertas Ieſuitica eſt in cubilibus.

Quod ad veſtitum attinet, Emptor juxta Regulam, non vilia vel mediocria, ſed optima & pretioſa quæque emit, quod hæc diutiùs quàm illa uſui eſſe & durare poſſint.

Sequitur in Regula; *Quilibet perſuadeat ſibi ſemper data iri viliora.* Vt igitur hanc ab Ignatio Regulam illis præſcriptam, in tanta rerum copia ſervare poſſint, in diſpenſatione veſtimentorum & aliarum rerum, junioribus & ijs qui Sacerdotes non ſunt, viliora ſolent diſtribuere, ut ſic etiam paupertatis quendam guſtum percipiant.

Hæc autem omnia facere jubentur, *ad majorem ſui mortificationem & ad profectum ſpiritualem.* Qui igitur quàm diligentiſſimè Regulas obſervat, eum etiam ſpiritum Societatis præ cæteris habere dicunt: qui profectus illorum ſpiritualis eſt. Mortificatio eorum eſt, in omnibus ſenſibus repugnantia & naturæ contraria appetere: in omnibus rebus mortificationem, in nulla voluptatem, affectum vel appetitum quærere aut ſequi.

Item, *omnes quidquam mutuo dare, vel accipere, vel diſpenſare de ijs, quæ domi ſunt, minimè poſſunt, niſi Superior conſcius conſenſum præſtiterit*, ut habet Regula vigeſima ſexta. Habent quidem res omnes commu-

communes, inferioribus tamen non licet aliquid ſibiipſis abſque Superioris licentia ſumere, neque alteri dare, neque res domûs ſine Rectoris permiſſu diſponere, vel diſpenſare. Et hac ratione abſque Superioris quidem licentia pauperes ſunt, nihilque proprij poſſident, in Rectoris tamen opulentia, quæ illos egere non ſinit, omnia habent.

Paupertatis Ieſuiticæ ratio. Quæ denique ratio Ieſuiticæ paupertatis ſit, ſatis declarant maximæ & tantùm non Croeſi opes quas poſſident. Vel unus enim Claudius Aquaviva, olim Princeps & Papæ cubicularius, non ita pridem verò Generalis, adeoque Dux & caput Ieſuitarum, tradito filio Ducatu, multas opes, & ut Haſenmüllerus teſtatur pagina vigeſima nona ſe ex multis audiviſſe, ultra quinquaginta millia ducatorum Societati huic intulit.

Idem declarant ampliſſimi, quos habent reditus. Author hiſtoriæ Ieſuitarum, *quid dicam*, inquit, *de illorum paupertate? Certè quòd per Italiam & Germaniam expertus ſum, ſic Ieſuitas opibus & divitijs, domibus & Collegijs, hortis & fundis, proventibus & reditibus, multos Comites, adeoque nonnullos Principes ſuperare*. Sunt qui G. Caderum Ieſuitam, & in Bavaria eorum Provincialem, his verbis gloriantem audiverunt: *Noſtra inopia Epiſcoporum & aliorum copia ita crevit, ut Comites & Barones adæquare poſſimus.*

Anno milleſimo ſexcenteſimo decimo ſexto, Ieſuitæ magnificentiſſimum & tantùm non regium convivium inſtituerent Viennæ in honore legati Turcici Imperatorum Romanum pacis conciliandæ cauſa miſſi.

Auguſtæ Vindelicorum, quod Haſenmüllerus refert, ſe ex Gregorio Roſepho audiviſſe, Fuggerorum opibus, civitatis jura & privilegia emerunt. Iactant etiam, ſe hodie vigeſies centies aureorum millia quotannis ex vectigalibus Collegiorum ſuorum percipere. Huic ſummæ adde quod provenit ex fraudibus & impoſturis Ieſuitarum, & intelliges rationem eſſe maximam. Quid autem fiet ſi ad centum adhuc annos Ordo hic duraverit.

Quid uerò adhæc Hyeronymus ad Principiam? *Fruſtra profectò*, inquit, *ejus lingua prædicat paupertatem, & docet eleemoſynas, qui niſi divitjs tumet, vilique opertus pallio pugnat contra eas veſtium ſericarum.*

Sunt igitur pauperes ſine defectu. Et rectè Nobilis quidam non procul à Landſperga arcem habens, dixit: *Si mendicare vellet, quòd cum Ieſuitis vellet mendicare: Illos enim non obulum unum vel alterum, ſed mille coronatos plerumque unâ vice à Principibus aſportare:* ut Haſenmüllerus capite ſexto refert

De Voto Obedientiæ Iesvitarvm

HAbent quidem Ieſuitæ hoc ſecundum Obedientiæ Votum cum reliquis Monachis commune. Ignatius autem Loyola hoc Voto ſectatores ſuos omnes Monachos & Clericos ſuperare voluit. Sic enim in Epiſtola ad Luſitaniæ Patres ferè ſcribit: *Ab alijs religioſis Ordinibus faciliùs patiamur ſuperari nos jejunijs, vigilijs, & cæterâ victûs cultuſque aſperitate, quam ſuo quæque ritu ac diſciplinâ ſanctè ſuſcipiunt, verâ quidem perfectâ obedientiâ, abdicationeque voluntatis atque judicij maximè velim eſſe conſpicuos, quicunque in hac Societate Deo deſerviunt, ejuſque Societatis veram germanamque ſobolem hac quaſi notâ diſtingui, qui nunquam intueantur perſonam ipſam, cui obediunt, ſed in ea Chriſtum, cujus cauſâ obediunt. Siquidem Superiori, nec ſi prudentiâ, bonitate, cæteriſque quibuslibet donis ornatus, inſtructuſque ſit propterea obtemperandum eſt; ſed ob id ſolùm, quòd vices gerat Dei: nec contrà ſive conſilio, aut prudentiâ minùs valeat, quidquam id circo de Obedientia remittendum, quatenus ille Superior eſt, quando illius perſonam refert, cujus ſapientia falli non poteſt.*

Quocirca ſedulò vos in eam curam atque exercitationem incumbere cupio, ut Chriſtum Dominum in Superiore quolibet agnoſcere ſtudeatis, in eoque divinæ Majeſtati reverentiam atque obedientiam ſumma cum Religione præſtare.

Iam verò illud etiam in animis veſtris penitus inſidere vehementer cupio, infimam, & valdè imperfectam eſſe primam illam obedientiæ formam, quæ mandata duntaxat opere exequitur, nec virtutis nomine dignam, niſi ad alterum gradum aſcendat, qui voluntatem Superioris ſuam efficit, & cum eâ concordet, ut non ſolùm in effectu executio appareat, verùm etiam in affectu conſenſio; ſicque idem velit uterque, idem nolit. Quocirca voluntates veſtras, quoad ejus fieri poteſt, omninò deponite, libertatem Conditori veſtro quam vobis ipſemet elargitus eſt, in ejus miniſtris liberè tradite ac dicate.

Itaque diligenter illud etiam cavendum

eſt, ne Superioris ullo unquam tempore voluntatem ad veſtram detorqueri nitamini : id enim eſſet non veſtram divinæ conformare, ſed divinam veſtræ voluntatis normâ regere velle, ejuſdem divinæ ſapientiæ ordinem invertentes. Sanè quàm magnus eſt error eorum, quos amor ſui obcæcavit, obedientes exiſtimare ſeſe, cùm Superiorem ad id, quod ipſimet volunt, aliquâ ratione pertraxerint.

Qui verò ſe totum penitus immolare vult Deo, præter voluntatem, Intelligentiam quoque qui tertius & ſummus eſt gradus Obedientiæ, offerat neceſſe eſt, ut non ſolùm idem velit, ſed etiam ut idem ſentiat, quod Superior, ejuſque judicio ſubjiciat ſuum, quoad poteſt devota voluntas Intelligentiam inflectere.

Et paulò poſt : *Tria vobis nominatim propono, quæ ad obedientiam judicij comparandam multùm juvant. Primum illud eſt, ut quemadmodum interdixi, non intueamini in perſona Superioris hominem obnoxium erroribus atque miſerijs; ſed Chriſtum ipſum, qui eſt ſapientia ſumma, bonitas immenſa, charitas infinita, qui nec decipi poteſt, nec vult vos ipſe decipere. Et quoniam conſcij vobiſmet eſtis, vos Dei amore jugum inobedientiæ ſubijſſe, ut in Superioris voluntate ſequenda, voluntatem divinam ſequeremini; nolite dubitare, quin pergat fideliſſima Domini charitas, eorum miniſterio, quos Deus vobis præfecit, vos deinceps gubernare, & rectis itineribus ducere. Itaque Superioris vocem ac juſſa non ſecus ac Chriſti vocem excipite*, &c.

Item : *Altera eſt ratio, ut quod Superior, mandat, defendere ſemper apud animos veſtros ſtudioſè nitamini, improbare autem nequaquam, atque ad eam ipſam rem proderit benè animatos, affectoſque eſſe ad id omne, quod ipſe juſſerit*, &c.

Paulò poſt : *Poſtrema ſubijciendi judicij ratio eſt cùm facilior tutiorque, tum etiam apud ſanctos Patres in more poſita : ut ſtatuatis vobiſcum ipſi, quicquid Superior præcipit ipſius Dei præceptum eſſe & voluntatem; atque ut ad credenda, quæ Catholica fides proponit, toto animo aſſenſuque veſtro ſtatim incumbitis, ſic ad ea facienda, quæcunque Superior dixerit, cæco quodam impetu voluntatis parendi cupidæ ſine ulla prorſus diſquiſitione feramini.*

Et in fine : *Hæc, quæ de Obedientia diximus, æquè privatis erga proximos Superiores, atque Rectoribus, Præpoſitiſque localibus erga Provinciales; Provincialibus erga Generalem, Generali denique erga illum, quem Deus ipſi præfecit, nempe, ſuum in terris vicarium* (Papam Romanum) &c.

In Summario quoque Conſtitutionum Ignatianarum, in quas Ieſuitas omnes jurare oportet, Conſtitut. 31. ſic præcipitur : *Expedit imprimis ad profectum, & valdè neceſſarium eſt, ut omnes profectæ obedientiæ ſe dedant. Superiorem, quicunque ille ſit, loco Chriſti Domini Noſtri agnoſcentes, & internâ reverentiâ & amore eum proſequentes, nec ſolùm in executione externa eorum, quæ injungit integrè, promptè, fortiter & cum humilitate debita, ſine excuſationibus & obmurmurationibus obediant, licet difficilia, & ſecundùm ſenſualitatem repugnantia jubeat, verùm etiam conantur interius reſignationem, & veram abnegationem propriæ voluntatis & judicij habere voluntatem & judicium ſuum cum eo, quod Superior vult, & ſentit, in omnibus rebus, ubi peccatum non cerneretur, omninò conformantes, propoſitâ ſibi voluntate ac judicio Superioris pro Regula ſuæ voluntatis & judicij, quo exactius conformentur primæ ac ſummæ Regulæ omnis bonæ voluntatis & judicij, quæ eſt æterna bonitas & ſapientia.*

Et Conſtitut. 32. *Liberam ſui ipſorum, rerumque ſuarum diſpoſitionem omnes cum vera obedientia Superiori relinquant, nihil ei clauſum, ne conſcientiam quidem propriam tenendo, non repugnando, non contradicendo, nec ulla ratione judicium proprium, ipſius judicio contrarium demonſtrando : ut per unionem eiuſdem ſententiæ, & voluntatis, atque per debitam ſubmiſſionem meliùs in divino obſequio conſerventur & progrediantur.*

33. *Omnes obedientiam plurimùm obſervare & in ea excellere ſtudeant; nec ſolùm in rebus obligatoriis, ſed etiam in aliis; licet nihil aliud quam ſignum voluntatis, Superioris ſine ullo expreſſo præcepto videretur. Verſari autem debet ob oculos Deus Creator, ac Dominus noſter, propter quem homini obedientia præſtatur : & ut in ſpiritu amoris & non cum perturbatione timoris procedatur, curandum eſt.*

34. *Ad Superioris vocem perinde ac ſi à Chriſto Domino egrederetur, quàm promptiſſimi ſimus, re quavis, atque adeò litera à nobis inchoata, nec dum perfecta relicta.*

35. *Ad enim ſcopum vires omnes, ac intentionem in Domino convertamus, ut ſancta obedientia, tum in executione, tum in voluntate, tum in intellectu ſit vobis ſemper ex omni parte perfecta; cum magna celeritate, ſpirituali gaudio & perſeverantia quicquid vobis iniunctum fuerit, obeundo; omnia iuſta eſſe vobis perſuadendo; omnem ſententiam ac iudicium veſtrum cæcâ quadam obedientiâ abnegando : & id quidem in omnibus, quæ à Superiore diſponuntur; ubi definiri non poſſit, aliquod peccati*

cati genus intercedere. *Et ſibi quiſque perſuadeat, qui ſub obedientia vivunt, ſe ferri ac Regi à divina providentia; quod per Superiores ſuos vivere debent perinde ac ſi cadaver eſſent, quod quoquo verſus ſe vergi, & quacunque ratione tractari ſe ſinit: vel ſimiliter, atque ſenis baculus, qui ubicunque, & quacunque in re velit eo uti, qui eum in manu tenet, ei inſervit.*

Obedientia Ignatij conſiſtit in ſua voluntatis abnegatione.

Ex his omnibus intelligit Lector, judicâſſe quidem Ignatium, imò præcepiſſe, ſic obediendum Superiori, ut inferiores ejus mandata ac juſſa hilariter, promptè, velociter, libenter & integrè exequantur opere & facto, hanc tamen primam obedientiæ formam imperfectam eſſe: ideò requirit ſecundo loco ab inferiore, ut Superioris voluntatem ſuam faciat, ſeu potius exuat, & eam quæ à Superiore expoſita ſit ei, induat. Tertiò vult, ut obedientia ſuorum ſectatorum comprehendat non ſolum executionem, ut imperata quis faciat, & voluntatem, ut libenter id faciat, ſed etiam intelligentiam, & judicium, ut, quæcunque Superior mandat ac ſentit, eadem inferiori & recta, & vera, & juſta & æqua eſſe videantur. Obedientia ergo, quam Ignatius à ſui Ieſuitis requirit, non ſolùm in externa mandatorum executione, ſed etiam in propriæ voluntatis, judicij & intellectûs abnegatione & omnimodâ reſignatione, cum omni devotione & reverentiâ, haud aliter quàm ſi ipſi Chriſto obedirent, conſiſtit.

Obediẽtia Ieſuitica exẽpla.

Qualem autem in ſuis obedientiam eſſe velit Ignatius, atque etiam ab ipſis exigat, Haſenmüllerus ridiculis aliquot exemplis capite ſexto declarat, quorum aliqua in Lectoris gratiam adſcribam. *Si Rector uni dicat, ſe illum ad mactationem ducturum & immolaturum, ceu agnus ſine murmure ſequatur, ac ut Iſaac non ſolùm ligna, ſed etiam, ſi opus ſit ferrum offerat:* Sicuti Bobadilla, qui unus ex primis Ignatij Loyolæ ſocijs fuit, Romæ ad Haſenmüllerum, in monte di Caballo dixit Anno milleſimo quingenteſimo octogeſimo tertio, 1. Auguſt. *Si juſſu & mandato à Superiori mittitur, voluntate, judicio, & intellectu nutum Rectoris, ceu cæcus manum, ac tactum ducentis, ſequatur. Si duris afficitur pœnitentijs: à patribus reprehenditur; à fratribus contemnitur, & pedibus etiam petitur; imò ſi omnes in eum exſpuant, ſuamque libidinem, ut Ieſuita ait Bonaventura, adimplere in eo conentur, inſtar cadaveris, ſeſe habeat, ac ſi planè eſſet mortuus. Si Superior ipſi aufert omnia quæ habet, eumque omnibus bonis ſpoliat: veſtes ipſi adimit pretioſas, ac loco earum centones reddit, ſe ut ſtatuat gerat, quæ patitur ſe in quemvis transferri locum, & quovis habitu indui: Si contemnitur: ſi reprehenditur: ſi in locum, qui ipſi non placet, mittitur: ſi quæ non vult audit: ſi cibi inſipidi & ingrati apponuntur: atque inſtar ſtulti huc illuc trahitur: ſit ut ſtatua, neque ullum de ſe det impatientiæ & indignationis ſignum.*

Apud Sanctum Andream in monte di Caballo Romæ, Octavianus Pater Novitio, cùm expiarentur: dixit: *Vade & in hoc ſtercore te voluta, ſicque domum perge; Novitius* verè Suita *ſe in cœno huc illuc verſat, ſicque Epicuri de grege porcus domum redit; cunctis eum videntibus riſum exhibens. Quem, ut Rector vidit, eum quid actum eſſet, interrogat, & recognitâ, ait: Vade ad Sartorem, teque novis veſtimentis indui cura. Hoc enim promeruit obedientiæ tuæ virtus.*

Landſpergæ Chriſtoph. Zieglerus Novitio tradit rapas & arbores teneras, & ait: *Vade inſere eas terræ, radicibus ſurſum erectis, ramis autem in terræ profundum demerſis. Frater vadit, ſed ut Natura, poſtulat, radices terræ, ramos aëri mandat. Hujus pœnitentia erat dicere: non quæ Natura, vel mea ratio jubent: ſed Superioris mandata exequenda ſunt: ac in refectorio plantulas ac rapas ter circumportare.*

Quidam Frater Veronę laborat imbecillitate ſtomachi. Cui Medicus ordinavit, ut Zingiber manè comederet, veſperi vero unguento, quòd ei exhibuerat, ventrem circa umbilicum injungeret *Miniſter verò ſuſpicans Fratrem illum ſtomachi infirmitatem ſimulare, modò, ut jejunij temporibus, carnis eſus ipſi concederetur, infirmo ait: Non Medico, ſed mihi voviſti obedientiam. Hoc ergo unguentum comede, & te hoc Zingibere unge, uſque dum ſanguis effluxerit, Frater obtemperat. Miniſter verò ejus obedientiam mirum in modum Rectori commendat, qui etiam deinde Novitio non ſolùm carnes vitulinas, ſed capones & gallinas dandas præcipit.*

Novitij, ut obedire doceantur.

Vt autem Novitij Ieſuitæ rectiùs, quænam ſit illorum obedientia, intelligere poſſint, ijs in menſæis & cubilibus ob oculos hujuſmodi imagines ponunt. Eſt in medio picturæ puer, qui dorſum incurvat, quo humeris impoſitam fert trabem, cui inſcriptum eſt: *Fortiter.* Portat deinde Cytharam: quâ volunt obedire debere eum *hilariter.* A dextra illius aſſurgit catulus; ut obediat *velociter.* Pectus gerit apertum; ut obediat *toto corde*, propriâ voluntate adjectâ: vel certè Superiori totâ traditâ. Os tenet clauſum: ut obediat *ſine murmure*, Bajulat res viles & abjectas:

abjectas:ut etiam *in rebus ſenſibus repugnantibus.* Pedibus fert ocreas, ut obediat *conſtanter.* Ambabus manibus vaſa tenet: ut obediat *ſincerè* ſeu *integrè.* Aures habet obſeratas:ut obediat in ijs, *quæ ipſi auditu jucunda non ſunt.* Caput inclinat, ut obediat *humiliter.*

Pœna delinquentium. Si quis autem contra has obedientiæ Ieſuiticæ formulas, & conditiones peccat, huic pro qualitate delicti pœna injungitur, quæ ipſis *pœnitentia* dicitur. Verbi gratiâ. Miniſter mandat Novitio, quem putat eſſe ſuperbum, ut abeat, & locum ſecretum (refero illorum pœnitentias, uti eas faciunt, mihi igitur venia detur, ſi quæ minùs modeſta videntur: Nolo enim Ieſuitarum vel verba vel facta mutare, ſed res illorum, quales ſunt, verè demonſtrare) aut caligas decrepitorum excrementis repletas, aut multas, aut etiam alia vaſa immunda expurget. Novitius ſentiens iſtas res ſenſui ſuo repugnare, ſe excuſat, murmurat, aut etiam operam ſuam denegat. Hujus pœnitentia eſt coram Fratribus, vel prandij, vel cœnæ tempore ſuam profiteri culpam. Reverendi Patres, dilecti Fratres (dicit in genua projectus) dico vobis meam culpam, quòd hodiè inobediens fui, neque cloacas vel caligas quorundam expurgavi: quare mihi data eſt pœnitentia: Primùm ut in refectorio circumeam, vobiſque demonſtrem, quomodo me excuſaverim, & rebellem declarârim. Tunc horrendum videns, voceque utens oſtentaria, pedibus quatiens, ait: Nolo hoc facere. non veni ut cloacas expurgem. Quid ad me Magiſter? quid aliorum caligæ? expurgent illi, qui cæno eas replerunt humano. His dictis in refectorij medio conſidet, & ſecum habet caligas lavandas, uſque dum cæteri cibum ſumpſerint, & tenetur abire & juſſa exequi.

Ex literis cujuſdam de obedientia Ieſuitica. De hac Obedientia Ieſuitica ſic à quodam Ieſuita Ordinis deſertore ſcriptum eſt: *Porrò ad perpetuò occultandum, conſervandam & augendam ſuperſtitionem & idololatriam beſtia hæc catulis ſuis intellectum, ſi quem habent, ipſumque ſenſum ligat, dum monet & mandat ſeriò, ut ea, quæ Superior jubet, cum obedientia perficiant, quæque ipſe facit, cæco judicio pertranſeant, non conſiderantes, an bonum vel utile ſit, néne, quod præcipitur; quandoquidem omnis ejuſmodi cogitatio meritum tollit & valorem obedientiæ. Quâ quidem in re Societas Canoniſtas imitatur pernitioſiſſimos Pontificis adulatores. Hi enim orbi Chriſtiano quondam perſuaſerunt, Romanum Pontificem tantæ eſſe dignitatis & authoritatis, ut, etiamſi ille totum mundum perderet, nemo tamen ex ipſo diabolici hujus facti vel poſſit, uel quærere rationem deberet. Sic prorſus, imò multò pejus, ſuos Societas alumnos inſtituit, cùm docet, quæcunque Superior jubet, quæque ipſe facit, non ſolùum judicanda non eſſe, multò verò minus repræhendenda, ſed etiam tanquam bona & ſancta, ut Patriarchæ Ignatij verbis utar præſupponenda: Quo nimirum omnis tandem ſtultitia, idololatria & ſuperſtitio Sanctitatis nomen obtineat.*

Hanc quidem obedientiam vovent ac promittunt Superioribus ſuis imprimiſque Romano Pontifici:Politico verò Magiſtratui ſibi à Deo ordinato ſunt inobedientiſſimi, ut ex ſequentibus manifeſtum fiet.

Exceptiones Loyolæ de obedientia Ieſuitica. Excipit quidem Loyola in omnibus rebus obediendum Superiori, VBI NON COGNOSCITVR PECCATVM, hoc eſt, ea, quæ ſine peccato committi nequeunt. Si quis autem examinet illius Regulam & ſcripta perpendat, mox intelliget, Ieſuitas nihil aliud, quàm vel hypocryſin, vel idololatriam, ſuperſtitiones & ſimilia Dei legibus & pietati contraria, præcipere, facere, & alijs, ut ſimiliter faciant auctores, & ſuaſores eſſe: ac propterea in ijs Superiori minimè obedire deberent, vel juxta ipſius Loyolæ exceptionem.

Deinde præcedentia & ſequentia hanc exceptionem liquidò oſtendunt, cognitionem & probationem mandatorum illis ademptam: dum ſimpliciter ſtatuunt, quicquid ſibi præcipiatur id juſtum eſſe: dumque apertè fatentur, ſe cœcâ ſuâ obedientiâ judicium ſuum abnegare, & ſimiles eſſe vel cadaveri, vel baculo ſenis, qui ubicunque, & quacunque in re eo uti velit, qui eum in manu tenet, ipſi inſervit. Lælius, ut legitur apud Ciceronem, narrat, *C. Bloſſium Cumanum tanti Tiberium Gracchum feciſſe, ut quicquid ille vellet, ſibi faciendum putaret, Cumque Lælius quæreret: etiamne, ſi te in Capitolium faces ferre vellet? Nunquam, inquit, voluiſſet id quidem: ſed Nunquam, inquit, voluiſſet id quidem: ſed ſi voluiſſet, paruiſſem,* Amicitiæ Bloſſianæ per quam ſimilis eſt Ieſuitica obedientia. *Bloſſiana obedientia.* Nam ſi Pontifex Rom. vel eorum Generalis vel Reges interficere juſſerit, morem gerent. Sed ut nefaria vox eſt Bloſſij, ſic deteſtabilis hæc eſt parendi ſervitus, cum externa impietate conjuncta.

Atque hoc modo Ieſuitæ à Patribus ſuis ſtultè perſuaſi, *Cæcam obedientiam*, ſic enim illi

illi vocant, Rom. Pontifici, ſuiſq; Præpoſitis, ſanctè promittere: hoc eſt, nullam rationẽ, quantumvis evidentem, contra id, quod ſemel animo imbiberunt, admiſſuros ſe jurare coguntur: Atque ita clauſis oculis & animis obfirmatis contra veritatem, & ſuo & aliorum maximo malo luctantur.

De VOTO Continentię perpetuę *Ieſuitarum.*

DE hoc voto Regula 28. ſic habet: *Quæ ad Votum caſtitatis pertinent, interpretatione non indigent, cùm conſtet, quàm ſit perfectè obſervanda, nempe enitendo* angelicam puritatem imitari, & corporis & mentis noſtræ munditia. Ex his paret, non ſufficere Loyolæ eam eſſe puritatem, quæ in hac vita in hominem cadere poteſt: ſed exigere Angelicam. Requirit igitur majora viribus humanis & impoſſibilia ſuis diſcipulis imponit.

Regulam etiam habent Ieſuitæ, *Ne permittant, ut fœmina aliqua ipſorum vel domus, vel Collegia ingrediatur. Si autem quædam ingreſſa ſit Ianitoris incuriâ, mox pulverem ejiciant, ne illius tactu inquinentur.* Aliam item: *Vt ambulantes per plateas oculos à fœminis avertant. Si qua fœmina ad januas illorum pulſet, porta ipſi non aperiatur: ſed per cancellos Ianitor eam audiat, & paucis abſolvat: non in Collegium illam intromittat: Si autem petat Confeſſarium ad Templum remittatur, & Confeſſarium averſo vultu & ſellâ ab ipsâ diversâ, per cancellos confeſſionem ejus excipiat: neque ſolus ad audiendum ejus confeſſionem deſcendat, ſed à longè ſtet Socius, qui quidem illos non audire, ſed tamen videre poſſit, Ne quid aliud quàm confeſſionem tractent.* Tantæ enim ſunt puritatis & caſtitatis, ut etiam in Templo publico Ieſuita non auſit ſibi & ſuæ carni confidere, ut ſolus fœminæ confeſſionem excipiat.

Commendant quidem Patres Ieſuitarum diſcipulos ſuos ob inſigne caſtitatis & continentiæ donum: jactantes, habere ſe juvenes & adoleſcentes formâ, vultu & robore præſtantes, tantæ tamen continentiæ eſſe, ut ne igniculum quidem carnis in ipſis per confeſſionem animadvertere poſſint: Vocantes etiam ſuos Angelos terreſtres, qui Dei gratiâ ceu cultro; omnem carnis fomitem præſciderint, ut juratam facilè poſſint præſtare continentiam. Si quis autem Ieſuitis larvam hypocriticam detrahat, eos in corde longè aliud ſentire, quàm quod verbis loquuntur videbit: contrarium etiam teſtantur cives & ruſtici, totuſque adeo Mundus, quemadmodum Haſenmüllerus aliquot exemplis cap. 6. declarat.

De IV. IESVITARVM VOTO, *quò ſe Pontifici Romano peculiariter mancipant & obſtringunt.*

QVartum Ieſuitarum Votum Profeſſorum eſt: hoc eſt, illorum, qui jam in omnibus Ieſuitarum inſtitutis probati, perfecti inventi ſunt, & Pontificiam cyclopædiam abſolverunt: exindeque *Patres* vocantur. Ignatius Loyola enim Generalis illorum factus, primos illos 10. Patres quos ſupra nominavimus, atq; adeò etiam illos ſequentes, coegit non ſolum ſeſe triũ ſimplicium Votorum vinculo obligare: ſed etiam ſeſe totos corpore & animâ, in rebus fidei & motum, ſpecialiter Papæ devovere, & ejus ſe ſervitio ſub ſui damnatione mancipare, ſi vel in minimo vel maximo Religionis ac fidei articulo, à Pontificis Romani placitis & decretis deficerent, vel aliud quàm ille ſentirent: vel diverſum ab ejus Canonibus ſtatuerent. Vt igitur reliqui Ieſuitæ omnes, qui non ſunt *Profeſſi*, ab arbitrio Generalis hærent, ita omnes eorum *Profeſſi*, ac ipſe quoque Generalis, à Pontificis Romani nutu dependent, jurantque, ſe in omnibus ipſi obſequium præſtituros, quæcunque in illos præſumat vel ſtatuat, atque etiam ad quaſcunque fidelium & infidelium terras Papę ipſos mittere placuiſſet, eò ſine ulla tergiverſatione atque adeò ſine ulla non modò mercede, ſed ne viatici quidem petitione ituros: ideoque etiam *Miſſionis* Votum appellatur. Et hoc ſpeciali vel extraordinario Voto à reliquis omnibus Monachis & Clericis differunt: qua de cauſa etiam Papa eos, ceu pupillam oculi ſui cuſtodit, & ut corpus ſuum tuetur alit, nutrit, auget & ditat, nec non extraordinarijs privilegijs, liberaliſſimè donat, magno cum totius Cleri Romani damno, ac detrimento. Hi ſunt Pontificis Romani moloſſi & canes venatici, quos robuſtus iſte venator Antichriſtus, ad indagandos Evangelicos & verè fideles emittit, ut eos capiat, dilaniet ac devoret. Hi ſunt, qui inſtar proditorũ & exploratorum totam Germaniam perreptant, ut Germanos ſub jugum Pontificium redigant; & in eo toti ſunt, ut Germania in priſtinum ſtatum reduca-

Hoc quarto Voto Ieſuitæ à reliquis Clericis differũt

reducatur. Hi ſunt, qui Germanorum juratos hoſtes in perniciem eorum inſtigant & incitant: qui manus Pontificum Romanorum ad ſanguinem innocentum effundendum armant: qui eorum aures his clamoribus opplent, *Eccleſiam Romanam & Apoſtolicam ſedem interituram, niſi Germanorum Principum nomen & ditiones deleantur & exſtirpentur:* qui prodigioſis mendacijs Evangelicos & orthodoxos coram Principibus & Pontificijs prævagant, eos ſeditionum, rebellionum, conſpirationum & aliorum ſcelerum inſimulant, & in odium Principum adducunt: a quibus ſanguinolentæ conſpirationes & conjurationes non tantum contra Germanos, ſed contra omnes orthodoxos in cunctis Provincijs fabricantur; ut in titulo de doctrina Ieſuitarum prolixè indicabitur.

Formula autem quarti hujus Voti, quam decem primi hujus Societatis Patres cum ſuo Ignatio Loyola Paulo Tertio Papæ obtulerunt, quamque Papa Iulius Tertius repetivit & confirmavit, ita ad verbum habet: *Quicunque in Societate noſtra, quam Ieſu nomine inſigniri cupimus, vult ſub crucis vexillo Deo militare, & ſoli Domino atque Romano Pontifici, ejus in terris Vicario, ſervire, poſt ſolemne perpetuæ caſtitatis Votum, proponat ſibi in animo, ſe partem eſſe Societatis, ad hoc potiſſimùm inſtituta, ut ad profectum animarum in vita, & doctrina Chriſtiana, ad fidei propagationem, per publicas prædicationes & verbi Dei miniſterium ſpiritualia exercitia, & charitatis opera, & nominatim per puerorum ac rudium in Chriſtianiſmo inſtitutionem, ac Chriſti fidelium. in Confeſſionibus audiendis, ſpiritualem conſolationem præcipuè intendat: curetque primò Deum, deinde hujus ſummi inſtituti rationem, quæ via quædam eſt ad illum, ſemper ante oculos habere, & finem hunc ſibi à Deo propoſitum totis viribus aſſequi. Vnuſquiſque tamen ſecundùm gratiam, ſibi à Spiritu Sancto ſubminiſtratam. ut vocationis ſuæ proprium gradum; ne quis fortè zelo utatur, ſed non ſecundum ſcientiam. Cujus proprij cujuſque gradûs, judicium & officium, diſcretio ac diſtributio tota ſit in manu Præpoſiti ſeu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo ſervetur, in omni benè inſtituta communitate neceſſarius. Qui quidem Præpoſitus, de conſilio Sociorum, conſtitutiones ad conſtructionem hujus propoſiti, noſtro fini conducentes, in conſilio, condendi auctoritatem habeat: majori ſuffragiorum parte, ſemper ſtatuendi jus habente. Conſilium verò ſtatuatur eſſe in rebus quidem gravibus, ac perpetuis, major pars totius Societatis, quæ à Præpoſito commodè vocari potuit: In levioribus autem & temporaneis, omnes illi, quos in loco, ubi Præpoſitus noſter reſidebit, præſentes eſſe contigerit. Iubendi autem jus totum, penes Præpoſitum erit.*

Sciant omnes Socij, & non ſolum in primis profeſſionis ſuæ foribus; ſed quoad vixerint, quotidiè animo volvant: Hanc Societatem univerſam, & ſingulos, ſub Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ, & aliorum Romanorum Pontificum ſucceſſorum ejus fideli obedientia Deo militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoſcamus, ac firmiter profiteamur, omnes Chriſti fideles Romano Pontifici, tanquam capiti, ac IESV CHRISTI *Vicario ſubeſſe: ad majorem tamen noſtræ ſocietatis humilitatem, ac perfectam uniuſcuiuſque mortificationem, & voluntatum noſtrarum abnegationem, ſummoperè conducere judicavimus, ſingulos nos, ultra illud commune vinculum Speciali voto aſtringi; ita ut quicquid Modernus alijque Romani Pontifices, pro tempore exiſtentes, juſſerint, ad profectum animarum & fidei propagationem pertinens, & ad quaſcunque Provincias nos mittere voluerit, ſine ulla tergiverſatione, aut executione, illicò, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur: ſive miſerit nos ad Turcas, ſive ad quoſcunque hæreticos, etiam in partibus, quas Indias vocant, exiſtentes: ſive ad quoſcunque hæreticos. ſive ſhiſmaticos, ſeu etiam ad quoſvis fideles.*

Quamobrem, qui ad nos acceſſuri ſunt, antequam huic oneri humeros ſupponant, diu multumque meditentur, an tantum pecuniæ ſpiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta conſilium Dominum, poſſint conſummare, hoc eſt, an Spiritus Sanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut hujus vocationis pondus, illo adjuvante, ſe laturos ſperent. Et poſtquam, Domino inſpirante, huic IESV CHRISTI *militiæ, nomen dederint, diu noctuque ſuccincti lumbos, & ad tam grandis debiti ſolutionem, prompti eſſe debebunt. Ne quæ autem poſſint eſſe inter nos Miſſionum ac Provinciarum hujuſmodi aut ambitio vel detractatio: profiteantur ſinguli, ſe nunquam directè aut indirectè de hujuſmodi miſſionibus, quidquam cum Romano Pontifice curaturos: ſed omnem hanc curam Deo Pontifici ipſi, tanquam ejus Vicario, & Societatis Præpoſito dimiſſuros. Qui quidem Præpoſitus, ſicut cæteri, etiam profiteatur, ſe nihil de ſuimetipſius miſſione, in alterutram partem, niſi de Societatis conſilio, cum dicto Pontifice eſſe curaturum. Voveant ſinguli ſe in omnibus, quæ ad Regulæ hujus noſtræ obſervationem faciunt, obedientes fore Societatis Præpoſito. Ille autem jubeat ea, quæ*

ad

ad conſecutionem propoſiti ſibi à Deo & à Societate, finis, cognoverit eſſe opportuna. In prælatione autem ſua, benignatis ac manſuetudinis, Charitatiſque Chriſti, Petri, Paulique formulæ ſemper ſit memor, & tam ipſe, quàm conſilium ad normam hanc aſſiduè ſpectent: & nominatim commendatam habeant inſtitutionem puerorum, ac rudium in Chriſtiana doctrina, decem Præceptorum, atque aliorum ſimilium rudimentorum: quæcunque ſecundum circumſtantias perſonarum, locorum ac temporum illis congrua videbuntur. Eſt enim maximè neceſſarium circa providentiam hujus rei, diligenter Præpoſitum, conſilium invigilare: cum & in proximis ædificium fidei, ſine fundamento non poſſit conſurgere, & in noſtris periculum ſit, ne ut quiſque erit Doctior, ita Provinciam hanc, tanquam primo aſpectu minùs ſpecioſam, forſitan detrectare, conetur: cùm tamen revera nulla ſit fructuoſior, vel proximis ad ædificationem, vel noſtris ad charitatis & humilitatis officia ſimul exercenda. Subditi verò tum propter ingentes Ordinis utilitates, tum propter nunquam ſatis laudatum humilitatis aſſiduum exercitium, Præpoſito in omnibus ad inſtitutum Societatis pertinentibus parere ſemper teneantur, & in illo Chriſtum, veluti præſentem agnoſcant, & quantum decet, venerentur. Cùm autem experti fuerimus, jucundiorem, puriorem & ad proximi ædificationem aptiorem rem eſſe vitam, ab omni avaritiæ contagione quàm remotiſſimam, & Evangelicæ paupertati quàm ſimillimam: cumq; ſciamus Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, ſervis ſuis regnum Dei ſolùm inquirentibus, neceſſaria ad victum & veſtitum eſſe ſubminiſtraturum, voveant ſinguli & univerſi, perpetuam paupertatem, declarantes quod non ſolùm privatim, ſed neque etiam communiter poſſint pro Societatis ſuſtentatione, aut uſu, ad bona aliqua ſtabilia aut ad proventus ſeu introitus aliquos ius quod civile acquirere, ſed ſint contenti uſu tantum rerum, ſibi donatarum, ad neceſſaria ſibi comparanda, recipere. Poſſint tamen habere in Vniverſitatibus Collegium, ſeu Collegia habentia, reditus cenſus ſeu poſſeſſiones, uſibus & neceſſarijs ſtudentium applicandas, retentâ penes Præpoſitum & Societatem omnimodâ gubernatione, ſeu Superintendentiâ, ſupra dicta Collegia, & prædictos ſtudentes, quoad gubernatoris, ſeu gubernatorum ac ſtudentium electionem, ac eorundem admiſſionem, emiſſionem, receptionem, excluſionem, ſtatutorum ordinationem, circa ſtudentium inſtructionem, eruditionem, ædificationem ac correctionem, victus veſtituſque eis adminiſtrandi modum, atque etiam omnimodam gubernationem, regimen & curam. Sic tamen ut neque Studentes, dictis bonis abuti, neque Societas in proprios uſus convertere poſſit, ſed ſtudentium neceſſitati ſubvenire. Qui quidem, poſt cognitum in ſpiritu & literis eorum profectum, & poſt ſufficientem probationem, in Societatem noſtram admitti poſſunt. Socij omnes, quicunque in ſacris fuerint, quamvis beneficia Eccleſiaſtica, aut eorum reditus non habeant: teneantur tamen ſinguli privatim ac particulariter, & communiter, ad dicendum officium, & ſecundum Eccleſiæ ritum.

Hæc ſunt, quæ ſub præfati Domini noſtri Pauli, & Sedis Apoſtolicæ beneplacito de noſtra profeſſione, typo quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut ſummatim ſumptione hac informaremus tum illos, qui nos de noſtro vitæ inſtituto interrogant: tum etiam poſteros noſtros, ſi quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus huius vitæ. Quam cùm multas magnaſque habere difficultates fuerimus experti, opportunum iudicavimus etiam ſtatuere, ne quis in hac Societate recipiatur, niſi diu ac diligentiſſimè fuerit probatus cum prudens in Chriſto, & vel doctrinâ, ſeu vitæ Chriſtianæ puritate apparuerit conſpicuus: tunc demùm admittantur ad IESV CHRISTI *militiam, qui tenuibus cœptis noſtris favere dignetur, ad gloriam Dei Patris, cui ſoli ſemper decus & honor in ſecula, Amen.*

Hanc formulam, ceu pium, ſanctum ac ſpiritualem profectum, Apoſtolicâ auctoritate, ex certa ſcientia approbavit, confirmavit & benedixit, ac perpetuæ firmitatis numine roboravit: ac ſub ſanctæ Sedis Apoſtolicæ protectione ſuſcepit Paulus Tertius Anno Domini 1540. Quinto Calend. Octob. Pontificatus ſui anno ſexto.

Ieſuitæ igitur hac in parte non diſſimiles ſunt L. Flacco: ut enim, Cicerone teſte, legem ille inquiſſimam de Sulla tulit, ut omnia quæcunque ille feciſſet & dixiſſet, rata eſſent: ſic Ieſuitæ nullâ pietatis, nullâ æquitatis, nullâ juris ratione habitâ, id & approbandum & exequendum eſſe ducunt, quod à Pontifice Romano, vel à Generali ſuo mandatum & injunctum ipſis fuerit. At verò ſe homini alicui, præſertim Antichriſto, ſic obligare, ut omnia ejus juſſa accuratiùs obſerves, quàm ipſius Dei mandata, & quidem ita, ut te compares quaſi corpus mortuum, ſic enim loquuntur Ieſuitæ, aut nervis alienis mobile lignum, id partim ſuperſtitioſi eſt hominis, partim trunci & ſtipitis.

Notæ

Notæ & Animadverſiones ad REGVLAS Ieſuiticas,

Cap. IX. *Ieſuitæ Regulas ſuas verbo Dei præferunt.*

HAs autem ſuas Regulas & Conſtitutiones Ignatij Loyolæ Hiſpani militis Dei verbo & Chriſti Evangelio longiſſimè præferunt. Si quis enim in legem Dei peccat, vel conciones ſacras negligit, nihil is delinquere videtur Ieſuitis, aut peccatum ejus veniale eſt: ſin verò peccat in Ieſuitarum Regulas, hic ex illorum ſententia mortale crimen committit. *Hinc Ieſuita Sacerdos,* inquit, Haſenmullerus, pagina 115. *nomine Henricus, alumnorum Scholaſticorum Principis Bavariæ in Albertino contubernio Ingolſtadij, Regens & Oeconomus, Anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto in ſeptimana ſancta, quæ ultima dicitur jejunij, die Veneris ſuis diſcipulis dixit: Per hoc ſacrum jejunij tempus libenter audiviſtis hiſtoriam Paſſionis Chriſti ex quatuor Euangeliſtis: feciſtis multas pœnitentias vigilijs, jejunijs, orationibus, peregrinationibus, cilicijs, ferulis, & flagellis, quibus vos Chriſto conformâſtis, ejus paſſionem adimpleviſtis, & pro peccatis veſtris ſatisfeciſtis: ſed dico vobis, nihil iſta omnia vobis proderunt, ſi non juxta præſcriptum noſtri Superioris cras omnes & ſinguli peccata veſtra confeſſi fueritis, & Sacramentum more Catholico ſub una ſpecie ſumpſeritis. Quia hæc ſancta mandat Eccleſia Romana, quam in omnibus audire debemus. Libenter audire conciones multas libenter ac ſæpiùs legere ſacram Scripturam, id profectò non eſt ſignum boni Catholici, ſed potiùs hæretici, qui ſe iſtis rebus, ceu ſimia nuce, delectant. Verus autem Catholicus non multùm delectatur concionibus, quæ citò ceu ventus tranſeunt, neque lectione capitur Scripturæ, ſiquidem ea mortua eſt litera, quam non intelligit: ſed unica ejus voluptas eſt multas audire Miſſas & ſæpiùs confiteri. Hæc qui negligit & contemnit, gravius peccat, quàm qui in omni vita ſua nullam unquam concionem audivit, nec Biblia vidit:* Cùm autem exhortationem finiviſſet, eumq;(mihi enim inquit Haſenmullerus familiariter notus erat) interrogâſſem, unde iſta probaret? Reſpondit breviter: *Audi,* inquit, *ſacra mater Eccleſia Romana ſic ſtatuit, cui ſi non ſimpliciter obediveris, bonus Catholicus non eris.* Addidit præterea, *Eccleſia Romana non verbum, verbum, aut Scripturam, Scripturam, ut vos facitis Lutherani hæretici, ſed Miſſam & Confeſſionem inculcat. Hanc ergo audiamus: quia hæc eſt magiſtra: eſt viva Dei litera: ipſa Lex: illa autem eſt litera mortua, nihil contra Eccleſiæ Romanæ authoritatem decernens, ut nec filia contra matrem nec ſervus vel diſcipulus contra dominum & magiſtrum ſuum.*

Inter ea quoque, quæ in Regulis Ieſuiticis notanda occurrunt, duo videntur eſſe non contemnenda: Prius eſt de Religionis, ſeu potiùs ſuperſtitionis ſuæ propagatione: Alterum inſtituti ſui ſpectat œconomiam, ſeu adminiſtrationis ordinem, utrumque ad certi cujuſdam & latentis inſtituti, cujus in his Regulis ſæpiſſimè mentionem faciunt, promotionem tendere, omnes, qui ſcripta illorum cum operibus conferent, facilè intelligent.

Poteſtas Ieſuitarum ſupra Reges eſt.

Verùm ne quis ea, quæ in illis Regulis proponuntur, tanquam levia, aut non talis momenti eſſe temerè judicet, at ijſdem refutandis & debellandis plurium animos & operas, ijs occupare neceſſe ſit, tantum hoc ab eodem expetitur, ut poteſtatem, quam illi in potentiſſimos orbis terrarum Reges, Principes & Reſpub. artibus hiſce uſurpârunt, aſpiciat, & in domos profeſſas, Collegia, domos probationum, ſeminaria & reſidentias, Oratoria (quæ non Templa, ſed Regiæ ſunt, ſuppellectilibus aureis, argenteis, ſericis alijſque ſupra faſtum Babylonicum ornamentis ditata, maximiſque redditibus dotata, oculos intendat: confeſtim videbit, illorum zelum non ullius Regis aut Principis territorio circumſcribi, ſed eos ordini ſuo Vniverſum orbis globum ad occupandum, & libidini ſubjugandum, non ad veritatem propagandam propoſuiſſe, itaque ſub Titut. primo in Summario Conſtitutionum, verſiculo tertio, ita ſcribitur: *Noſtræ vocationis eſt diverſa loca peragere & vitam agere in quavis Mundi plaga, ubi majus Dei obſequium & animarum auxilium ſperatur.* Sic enim ſonus eorum Româ exivit in univerſum Mundum, per totam Italiam, Siciliam, Sardiniam, Hiſpaniam, Africam, Indiam, Orientalem, Occidentalem, in Præſiliam Mexicanam, in ipſas Inſulas, in Galliam, in Belgium, Germaniam ſuperiorem & inferiorem, Auſtriam, Poloniam aliaſque quaſvis Regiones citra ullum Territorium aut juriſdictionum reſpectum, etiam in cœlum more Gigantum manus impuras extenſuri, niſi gladio oris ſui altiſſimus illos decurtaret. Quod non injuria ſe facere ducunt, cùm Generalem ſuum loco Chriſti, qui ſine ulla termini præfinitione in cœlis & in terra Dominus eſt, obedientiâ

obedientiâ cæcâ colendum & honorandum eſſe ſtatuant. Adeò vt etiam liberos inuitis parentibus plagiarii illi abducant, ad quod cum blaſphemia impuri illi, Chriſti doctrinâ abutuntur, ut videre eſt d. titul. verſ. 88. vbi notanda & examinanda eſt illa quæſtio cùm improbos illos ambitio & auaritia uſque ad extremos orbis fines pro ſuperſtitione, imo tyrannide Romanâ propaganda impellant; Quid veris Chriſtianis incumbat ad Regnum Dei per Vniuerſum, Mundum propagandum & an vlla terminorum circumſcriptio illos ab officio charitatis Chriſtianæ impedire debeat: Item an ſeminaria pietatis, apud vicinos propagandæ licita, & ſatis diligenter ab orthodoxis exculta, item annon horum defectus noceat non ſolum conſeruationi, ſed & propagationi Regni Chriſti, id eſt, veræ pietati & vnioni Chriſtianæ, item annon horum vigilantia & prudentia quorundam Euangelicorum negligentiæ & oſcitantiæ meritò exprobari poſſit.

Quiſque Ieſuitis Chriſti loco habendus. Secundò inter alios, verſiculus 31. cum quibuſdam ſequentibus de obedienti diligenter examinandus eſſe videtur, quia in illis Ieſuitæ, vt fideliſſimi Antichriſti miniſtri, ſe ſupra Deum, ejuſque verbum & ipſam denique æquitatem naturalem extollunt, ſtatuentes quemcunque Superiorem Chriſti loco agnoſcendum & reverendum eſſe, & voluntatem ac judicium ſuum, cum eo quod Superior vult & ſentit in omnibus, ubi peccatum non cernitur omninò conformandum, &c. non repugnando, non contradicendo, nec vllâ ratione judicium proprium ipſius judicio contrarium demonſtrando, ſed ſinere ſe debere per Superiores ſuos ac ſi cadauer eſſent, baculuſque ſenis, ita ſe illorum nutu & voluntate regi.

In quo primùm obſeruandum eſt, & ſi inibi verbis *quemcunque ſuperiorem*, *&c.* utantur, non ideo eos loqui de Chriſtiana & legitima obedientia Regibus & Principibus, qui Vicarii Chriſti in hoc Mundo ſunt à ſubditis debita: ſed de ea, quam per ſuos ſectarios ſuis Superioribus præſtandam eſſe volunt, cum ſupra Deum, ſupra Reges & Principes extollendo, imò eoſdem, licet vnctos Dei, pedibus calcando jugulum eorum, ſi vſus ſectæ ſuæ requirat, perfectæ ſuæ obedientiæ miniſtros & diſcipulos præſcindendo. Præcepta ſcelerati hominis, æternis divinæ & incorruptibilis ſapientiæ mandatis præferendo, ſic ut his repugnantes, dummodo illis pareant, pro perfectæ obedientiæ filiis habeant, qui veri Dei mandatis obediunt, & humanis traditionibus repugnant, eos pro rebellibus & ſeditionibus proſcindant, imò ipſos Reges & Principes ob non ſeruata ſuperioris ſui mandata, Regnis, Principatibus & ſubditis, ipſo jure excidiſſe, ſubditos ab omni obedientia reſpecta legitimorum ſuorum Magiſtratuum ſolutos eſſe.

An non hanc obedientiam, *perfectam* ſcilicet, Regibus liberis (ii enim qui poculo abominationum inebriati ſunt difficilè hæc intelligunt) aliter, quàm hactenus fuit, ſuiſque coloribus depingendam & commendandam eſſe ſanæ doctrinæ ſectatores judicaverint, exemplis perfectæ illius Ieſuiticæ obedientiȩ in lucem prolatis, ut ſcorti illius magni probrum omnibus innoteſcat, & filius ille perditionis tandem omnium ope & conſilio deſtruatur, ſecundùm Dei zelotis mandatum.

In cap. I. quo Regulæ communes traduntur verſ. 30. obſervatione dignum eſt, quo præcipitur, ut aliæ de aliis Nationibus benè ſentiant, & nemo bella vel contentiones inter Chriſtianos Principes in colloquium inducat; hîc Ieſuitarum qui præcipuæ omnium factionum, ſeditionum, bellorum, rebellionúmque & ſcelerum faces ſunt, artes & machinationes ab omnibus veritatis amatoribus ſublægendæ, communicandæ & velut in tabella exhibendæ, ut Reges & Principes ſibi ab illa Romanenſium colluvie queant ociùs & priuſquam cum illis pereant, vigilantius caveant.

Monopoliorum Ieſuiticorum induſtria capit. 4. de Admittendis verſic. 33. oſtenditur, quibus perfectius declinandis, non inutile videtur poſſe impendi ſtudium.

Cùm verba ſint notæ rerum, neque hæ ſine illis rectè intelligi poſſint, ſemper ab omnibus commendatum fuit, ut qui res perfectè cognoſcere vellent, verborum proprietatibus prius operam darent, Ieſuitæ more ſuo in cap. 8. literarum ſtudiis verſ. 51. non ante Hebraicæ linguæ ſtudium juventuti permittunt, quàm cum Theologiæ facultate mediocriter eruditi ſint, ut nimirum adverſus veritatis ſalutarem cognitionem quæ per exactam linguȩ ſanctæ ſcientiam ex verbo Dei perfectè hauriri poteſt, ſophiſticæ Theologiæ antidoto prius præmuniri poſſint. Ita veritatis ſimplicem viam cavillationibus ſuis obſtruunt.

Quæ ipſorum prævaricatio clariùs oſtenditur ex verſu ſequente, ubi ſummi

q Philo-

Philoſophi ſcripta commentariis orthodoxorum illuſtrata, non aliter à ſophiſtis ſuis legi volunt, niſi quatenus Theologiæ ſcholaſticæ ſubſervire poſſint.

Quòd 54. verſu eodem capite traditur, notatu & obſeruatione digniſſimum eſſe videtur, ad vnionem (quâ res parvæ creſcunt) inter Socios conſervandam, videlicet, vt ingeniorum licentia in opinionibus nouis, vel introducendis vel ſectandis, omnibus modis certâ aliquâ lege coerceatur, hac enim facilè veritas & Reipublicæ tranquillitas perturbantur, & intervertuntur. Quod ſi eàdem operâ Theologię Scholaſticæ Profeſſoribus præcepiſſent, vt veritatem vtriuſque Teſtamenti omnibus nouis opinionibus, quibus pſeudo Chriſtiani illam infecerunt, diligenti veritatis perſcrutatione, repurgarent, ſynceriùs illi agerent.

Verſiculo ſequente 50. pręcipitur vt diligens adhibeatur cura ne deſint operarii, qui confeſſiionibus audiendis ſint idonei, vtque ad id caſibus conſcientiæ operam dent, haud dubiè in eum finem vt conſcientiarum tortores eò crudelius piorum mentes excruciare & ad varia pœnitentiarum genera carnifices adigere poſſint, hìc confeſſiouum Ieſuiticarum artes & fines detegendi.

Inter alia & id notari poteſt, quod capite 1. verſ. 8. de officio Rectoris traditur, quod etſi ſeveriſſimæ ſint leges obedientiæ, non tamen Rectorem, authoritate ſibi ad eam tuendam conceſsâ vbique & ſemper vti debere, quod appellant in virtute obedientiæ jubere, ne ſcilicet non obediendo authoritas vileſcat: Nec Romani quoque niſi ex graviſſima cauſa imperio vtendum eſſe cenſebant, vtiliùs eſſe rati, vt res agantur authoritate ſuadendi magis, quàm jubendi poteſtate.

Quòd conſcientiæ rationem à ſuis Rectorem exigere volunt, cap. 3. verſ. 22. Titul. Regulæ Rectoris, eò injuſtius videtur, quod Deus ipſe ſibi καρδιογνωσίαν reſeruauit, ita in cœleſte Regnum involantes, non contenti terreno; ſicuti & id abſurdiſſimum videtur, quod eodem capit. verſ. 26. cum ſequentibus de pœnitentiarum generibus additur. Quid autem rationem conſcientiæ reddere appellitent, id in inſtructione ad reddendam conſcientiæ rationem juxta morem Societatis docetur, his verbis: *Totam*, inquit, *animam ſuam integrè manifeſtam faciat nullam rem celando, quæ Dominum vni verſorum offenderit.*

Arcani ſui tegendi & alieni reuelandi ratio, oſtenditur verſu trigeſimo quinto ejuſdem cap. vbi literas in Collegio ad exteros vel ab exteris ac Collegiatos ſcriptas, diligenter Rectori legendas committit, quo etiam referenda Regula tertia Ianitoris, quâ præcipitur, vt literæ omnes & ſchedulę, quæ domeſticis mittuntur, Superiori tradantur, ita vt ne ii ad quos mittuntur, intelligant eas acceptas.

Improbum atque impudentiæ plenum eſt, quòd in opinionum diverſitatibus, Theologiæ Profeſſores ad conſtitutiones ſuas, non autem ad ſacras literas remittant: vnde etiam ex duobus alterum verum eſſe neceſſe eſt, vt nimirum ſacras literas non habeant pro norma veritatis, vel inſtitutum ſuum non ad Regnum Dei, ſed Antichriſti Tyrannidem promouendam tendat.

Mirum eſt quod cap. 6. ejuſdem tituli verſ. 64. præcipitur, de depoſito pecuniæ nullo recipiendo, niſi fortè nimis ſibi durum fore putent, reddere quod ſemel acceperint.

In examine recipiendorum, quod de quinque impedimentis eſſentialibus ſcribitur, nimirum quòd inprimis ita ſint interrogandi, vt ea impedimenta eſſe quæ à Societate excludunt, qui recipi ſe volunt, non intelligant, ne verum occultandi occaſionem accipiant, in eo certè illorum ingenii dexteritas manifeſtatur.

Probationum Regulæ, ſecundùm quas Magiſtri Novitiorum eoſdem primâ, ſecundâ & tertiâ probatione, examinare debent diligentiſſimè inquirendo.

Regula, quæ titul. de Magiſtris Nouitiorum capite ſecundo verſ. quinquageſimo primo de conſuetudine condiſcipulorum traditur, obſeruau digniſſima eſt, & talis, vt in omnibus Collegiis vbi profectionis ratio habetur, exactiſſimè ſeruanda: id quoq; rectè monitum videtur, quod ingeniorum delectu magis boni communis ad gloriam Dei, quàm particularis cujuſque ratio habenda.

Ad magnitudinem quoque ſecularis Ieſuitarum potentiæ pertinet, exactiſſima illa per vniuerſum orbem *Correſpondentia*, cujus vtilitas & forma repræſentantur in Titulo de formula ſcribendi, vbi verſu primo dicitur, quòd commercium frequens literarum inter inferiores & ſuperiores, maximè ad vnionem in Societate ſervandam faciat, ad audienda ea, quæ ex variis locis ad ædificationem, & eorum, quæ geruntur cognitionem adferuntur, & oſtenditur in ſequentibus verſiculis, quibus modis illud commer-

commercium ſit exercendum. Verum verſ. vndecimo, manifeſtè apparet, eam correſpondentiam non ad domorum & Collegiorum ſuorum ſtatum cognoſcendum tantùm pertinere, ſed ad ipſius ſtatûs politici arcana ſcrutanda: additur enim, vt totius provinciæ ſtatum benè explicent & ſuppleant, ſi quid intellexerint, quod Superiores domorum Collegiorum minùs declauerunt, & in vniuerſum ita ſcribere debent, vt generalis omnium rerum, omniumque perſonarum ac Provinciarum ſtatum, quoad ejus fieri poſſit, ante oculos habeat. Quis quæſo nunc Ieſuitas exactiſſimos omnium rerum exploratores & perrimatores eſſe negaverit? cùm hæc ipſi ſuis ſcriptis fateantur. Quis nunc negauerit Ieſuitas ſub prætextu Religionis Regna & Imperia ſcrutari & petere?

Verum cùm tantam vaferrimi hi veteratores ex ſola correſpondentia vtilitatem ad vnionem inter Romanenſes tuendam, ſentiant, non abs re eſt, quòd illi qui Reges & Principes Romanenſes in ſua manu habent, iiſdem perſuadeant, vt gravibus propoſitis pœnis, Evangelicos, ab illo literarum commercio abſterreant, hoc enim medio illis ſublato, neque de communibus periculis, neque de artibus & machinationibus quæ in illos confuuntur, inuicem præmonere penitus poſſunt, nec mutuis conſiliis & ope juvari: deinde ſi correſpondentia Ieſuitis Tyrannidis Romanæ propagatoribus ad vnionem ſuam longè latéque propagandam & diffundendam ſummè ſit vtilis; conſequitur, vt ejuſdem defectus, Evangelicis & liberis Statibus maximas haud dubiè adferat incommoditates, iiſdemque ob id per conjuratos Romanenſes prohibita, vt ita rebellium gentes internis diſcordiis relinquerentur, illiſque piſcatio illa hominum in aquis turbatis eo liberior remaneat, qui in tenebris ambulant, lucem oderunt: huius communionis & commercii Chriſtiani vtilitas, quia tanti momenti eſt, pro concionibus & ſcriptis publicis pro dignitate omnibuſque & ſingulis tam Regibus Principibus & Magiſtratibus Chriſtianis & liberis, quàm Rectoribus & Profeſſoribus veritatis cõmendanda eſt, vt Antichriſti fraudibus retectis, Eccleſiæ Chriſti adverſus eas tempeſtivè & fortiter caueri, & locuſtarum & viperarum illarum agmina, in puteum abyſſi, vnde prodierunt, repelli & præcipitari queant ocyus poſſint: tantinè ſemper erunt privata (quæ in publicorum neglectu periclitantur, neque extrà eorum tutelam ſalva eſſe poſſunt) vt tolerabilius eſſe credatur, in publicis perire privata, præ nimio privatorum ſtudio malè publica curando, quàm ad modicum privatis ſimultatibus & actionibus ſuſpenſis, pro ſalute publica adverſus communem hoſtem vigilare, & in publicis privata tueri.

Notandum quoque eſt, quod de Præfecto Rerum Spiritualium ſtatuitur, vt nimirum ſecundùm cognitionem inſtituti Societatis zelo magno diligenter illud promoveat & tepidos exhortetur, &c. tanta enim eſt plurium oſcitatio, vt neque frigidi neque calidi, nulloque affectu aut commiſeratione ducantur, modò ſibi benè ſit, qua in re quàm neceſſarium ſit charitatis Doctoribus, tepiditatem & oſcitantiam illam non tantùm charitate Chriſtianâ, ſed & viris bonis indigniſſimam, decantare, omnes perpendere velim, qui ſe ejuſdem Chriſti membra eſſe ſciunt & profitentur; an autem minimum hominis membrum dolere poſſit, citra totius corporis ſenſum?

Quòd autem inſtitutum Ieſuitarum non tantùm ad privatæ rei amplificationem & magnitudinem, ſed ad omnia totius orbis Regna ſub Romanę Sedis jugum reducenda, tendat, ſupra oſtenſum eſt: verùm quod contra nullos majore odio quàm adverſus hæreticos & Septentriones ferantur, ex eo conſtat, quòd in Catalogo Miſſarum & Orationum ad finem præcipitur, vt frequentia offerantur ſacrificia & circumvolutentur Roſaria, pro Septentionalium & hæreticorum reductione: hoc cum multos ex illis lateat, aut ſi iiſdem notum eſſe poſſit, non ſatis ſibi ab eo caveant, movendi & ſeriò hortandi eſſe videntur, vt animicidas majore quàm antè odio proſequantur, ac Duplum illis juxta doctrinam D. Iohannis Apocal. 18. retribuant.

Operarios, quibus ex obedientia confeſſionis audiendi ſanctum munus committitur, in titul. Regulæ Sacerdotum verſ. 5. volunt, multum ad id affici, & tanquam ſui inſtituti valdè proprium, magnificare, nec ſine magna cauſa. Nihil enim aptius eſt, non ſolùm ad familiarum & matrimoniorum, ſed & imperiorum, Regnorum & Rerumpub. arcana ſcrutanda, vnde etiam in Venetorum Repub. Auricularis confeſſio illis penitus interdicta, ſed nihil eſt, ſi ſerpentis cauda feriatur, terendum eſt caput, ſi venenum devitare velimus.

Libidinis quoque ſuſpicionem à ſe auertere omni curâ conantur, in verſ. 18. ſuprad. tit. vt & in Summario Conſtit. verſ. 8. & ſeq. maximè autem in confeſſionibus mulierum. Verùm quæ illorum in iis impudicitiæ in omnibus locis, vbi illi lupanaria ſua ſpiritualia collocârunt, palàm eſt, & recens Bruntrutenſibus in agro Baſilienſi.

Sic quoque auaritiæ ſtudium à ſe multis hujus libri titulis & in aliis ſuis ſcriptis, auariſſimi tegere conantur: ſpecioſè autem in vltimo verſ. tituli ſuprad. vbi Confeſſores monentur, vt ægrotos, cùm opus ſit, ad condenda teſtamenta adhortentur, ſed iis conficiendis non aſſiſtant. Quod quàm diligenter ab illis alienarum hæreditatum captoribus obſeruetur, ex Collegiis, Domibus vel ſuppellectilibus, fundis & redditibus illorum ſatis apparet: ideóque vel hîc vel in Summario Conſtitut. verſ. 23. & ſeqq. Ieſuitica paupertas, vt murus Religionis firmus, exemplis diuitiarum illorum illuſtranda.

Concionatorum Regulæ tradunt, illos quidem lectioni S. Scripturæ incumbere debere, ſed præcipuè Patrum, tanquam ſi Patres Patre ipſo ſanctiùs docuiſſent, à fontibus ſuos ad riuulos ſeducendo, quæ illorum peruerſitas comprobatur Regula 6. Præfecti, Lectores ad menſam, vbi in celebrioribus feſtis præcipitur aliquid legi omiſſo capite Scripturæ, ex Patrum homiliis & tractatibus, neglectâ lectione Scripturarum, tanquam nimis vulgari & quotidianâ, indigna vt celebrioribus diebus audiretur.

Decima Concionatoribus Regula injungit, vt populum obedientiam eam doceanr, quæ Principibus & Prælatis, qui Dui in terris vices gerunt, à ſubditis exhibenda eſt: Vbi notandum verba *qui Dei in terris*, intelligenda eſſe, Dei terreſtris, id eſt, Pontificis, cui cæcà obedientiâ parendum eſt, vices gerunt: Nam iis qui vices illius non gerunt, ſub pœna excommunicationis prævaricatores illi præuaricando obtemperare prohibuerunt.

Quod ipſi Ieſuitæ in Galliis & alibi exemplis irrefutabilibus demonſtrârunt, docentes, Regem ſibi rebellem à quovis legitimè cædi & occidi poſſe.

Aſtutè præcipitur in 19. Regula Concionatorum, vt non ita exactè proponant argumenta, quibus contraria pars confirmetur, ne ſimpliciores ipſo proponendi modo offendi poſſent: ſciunt enim veteratores iſti veritatis argumenta ſuæ ſuperſtitionis figmentis longè firmiora, ideoque fraude tacendi, illa ſimplices celanda eſſe ſtatuunt.

Concionatorum Regula vigeſima illi ſuis prohibent verborum lenocinia, cùm in eo ſolo lenones illi laborent, vt mendacia ſua verborum & rerum lenociniis velent, id teſtanaibus ipſorum concionibus & ſcriptis quotidianis, quæ impudentiſſimis mendaciis conferta, & per verborum exquiſitiſſimorum fila conſuta conſpiciuntur.

Quæ in prima & ſecunda Regula Miſſionum referuntur, de πολυπραγμοσύνῃ & tyrannide per omnes Mundi plagas aucupanda, Directoribus Pontifice Romano & Societatis Generali, ea quidem ſuprà tacta ſant, ſed ex hiſce miſſionum Regulis exactius examinatis, multo quàm antè, apertiùs, Regibus, Principibus & Magiſtratibus ob oculos exponitur, eo fine, vt ab hierarchiæ illius fraudibus ſibi & meliùs & vigilantiùs, quàm hactenus, caueant, & in miſſos illos in poſterum diligentiùs animaduertant: aliâs timendum eſſet, ne negligentioribus vigilantiſſimi illi imponant.

In octaua ejuſdem Tit. Regula notatur, quomodo ſe in bonorum virorum notitia circumforanei illi inſinuare debeant, quò efficacius operari poſſint.

Cautiſſimum eſt, quod Regula 19. d. Tit. traditur ad euitandum æmulationes & odia aliorum Eccleſiaſticorum, vt nimirum miſſi nullam reformandi Cleri aut Monialium aliorúmve Religioſorum curæ partem admittant, ſed machinas recta in imperitum vulgus dirigant, illud enim facilè futurum eſſe aucupantibus ſciunt, quia ſuperſtitioni natura deditum.

Opportunitates, quas Deus ad inſtitutum Ieſuitarum promouendum, miſſis dabit, è manibus ſibi elabi ſinere non debere, oculatiſſimi & vaferrimi illi ſuis commendant Regula 20. dicti tit. ad factiones nimirum in alienis Regnis excitandas, quibus illa tandem ſub jugum Sedis Romanæ reducantur, in quo ſolo ſummum ſedis illius bonum conſiſtere, omnibus notum eſt, qua de re quoque non omnem ipſis converſationem cum ſecularibus, ſed incautam tantùm & nimiam prohibent, vt Regula 26. ne detegantur ipſorum machinationes, aliâs & ea quæ in peculiaribus inſtructionibus à Superioribus præſcribuntur, pari diligentiâ & prouidentiâ exequi jubentur, in eum finem illis non cum ſecularibus tantum agere mandatur, ſed & in ſeculares ipſos ſe tranſſubſtantiaro ad parricidia Regum & Principum eò com-

commodiùs patranda, & proditiones factionéſque machinandas.

Quòd verba hæc *Inſtitutum Societatis* in hoc libro toties & cum tanta commendatione repeteruntur, non abſque aliquo magno Myſterio eſt: & proculdubio aliquid monſtri in ſe continent. Illud apparet in regulis procuratoris Generalis, quòd Societas magna tributa Sedi Romanæ ſummâ diligentiâ pendenda eſſe compromiſerit, cùm Procuratori iſti injungatur, vt antequam dies præſcriptus venerit ſoluendi. Quindennia Rectores Collegiorum, ad quos Vniones beneficiorum pertinent, diligenter admoneat, opportuno tempore pecunias Romam mittant.

Bullæ de Cœna Domini obſeruatio, ejuſque quod in ea mutatur vel additur diligentiſſimè Procuratori Generali commendatur, vt & motus proprii Pontificis: adeò vt ſi motu proprio excommunicet Reges & Principes, eoſque privet ſuis Regnis & Principatibus, vel quid ſceleratiùs motu proprio ſtatuat, monet vt conſcio Præpoſito Generali Provincialibus omnibus id mittat, vt illi ſecundùm ea Pontifici cæcâ obedientiâ pareant, & ſubditos contra Reges & Principes ad factiones & rebelliones ſuſcitent.

Iudiciũ de epiſtola Ignatii de virtute obedientia.

Pro Colophono Ieſuitarum adjicitur Epiſtola Ignatii de virtute obedientię ex cujus contextu non difficilè erit dijudicare, Epiſtolam eam per Ignatium ductu ſpiritus contradictionis congeſtam eſſe, quia non tantùm contradictoria non pauca inibi videntur oſtendi poſſe, ſed contra ſententiam Spiritus Sancti Ignatium, adinſtar ſpiritus infernalis, multa loca ſacræ Scripturæ ad impiiſſimam ſummam ſuam de obedientia Ieſuitica doctrinam blaſphemè detorſiſſe, vnde Epiſtola illa exactiſſimè & velut fundamentum viperinæ illius Societatis examinanda eſt, ac demonſtrandum, Societatem illo ſuæ tyrannidis promouendæ ſtudio, non quærere ſalutem, magnitudinem & libertatem Regum ac Principum, ſed vt eos ſuis tyrannicis præceptis ſubjiciant, déque ſoliis ſuis deturbent, ac Reges ipſos, coronas & ſceptra eorum ad pedes Pontificum abjiciant: ſicuti hoc nuper Pontifex Rom. petiit à Legatis Henrici IV. Galliæ & Nauarræ Regis. Verba relationis talia ſunt: *Oultre ce que deſſus, on a faict ſonder de viue voix par diuerſes perſonnes leſd. Procureurs* (nota hæc verba, non enim Legatorum honore dignatur, ſed Procuratorum vili nomine ſuperbè dehoneſtat Regios Legatos) *ſi en faiſant l'abiuration ils ne voudroyent point au nom du Roy depoſer aux pieds du Pape par ſigne d'vne Couronne le royaume de France, qu'il auroit occupè de faict, ſoy diſant Roy combien que led. Siege l'euſt priué du droict ſucceſſif & de tout autre qu'il euſt peu pretendre à la Couronne de France, que ſa Sainctetè apres ceſte ſubmiſſion la remercioit ſur la teſte deſd:* Procureurs. En præclarum, recentiſſimum atque indubitabile exemplum obedientiæ, quam cæco impetu cuivis Superiori præſtandam eſſe docent: nonne digni, qui à Regibus & Principibus, omni ſuppliciorum genere in puteum abyſſi profligentur, *&c.*

Notę & Animaduerſiones *aliæ ad quaſdam ſummarii* IESVITARVM Conſtitutiones.

ἀστοργία Ieſuitarum.

IN Summario Conſtitutionum lex vel Regula octaua ſic habet: *Vnuſquiſque eorum, qui Societatem ingrediuntur, conſilium illud Chriſti ſequendo, Qui dimiſerit patrem, matrem, fratres & Sorores, & quicquid in Mundo habeat, relinquendum: imò ſibi dictum exiſtimet verbum illud: Qui non odit patrem, & matrem, inſuper & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et ita curandum ei eſt, vt omnem carnis affectum erga ſanguine iunctos exuat.*

Exemplum Conſtitutionis ſeu Regulæ hujus habemus apud Haſenmullerum: *Erat Landſpergæ*, inquit, *Nouitius, nomine Ioannes, artificio ſartor: hic cum reliquis Nouitiis animi gratiâ in campum procedit. Obuiam fit illi pater ſenio confectus, qui filium, quem annum ferè non viderat, alloqui & ſalutare cupit. Filius autem faciem auertit tanquam ad horrendi monſtri occurſum, & ne patrem audire & cum ipſo loqui cogatur, aufugit. Pater ſenex filium inclamat: hoccine eſt mihi nutricationis gratiam referre? at ille ſurdus & mutus pergit: Pater, faxit Deus, inquit, ita fugias, vt nunquam redeas: & reliquis Ieſuitis ſilentibus, Hæc, ait, eſt pietas quam Ieſuitæ ſuos docent? Abeat igitur in malam crucem degener iſte filius, qui non ſe gerit vt Chriſtianum decet. Vbi domum deuentum eſt, Rector re auditâ factum Iohannis maximè probans; Macte virtute fili mi, inquit, qui patrem tibi elegiſti Patres Societatis noſtræ, quos te magis quàm patrem tuum amare oportet; eò quòd hic ſecularis ſit, illi ſpirituales. Factum hoc inſuper dicto Hieronymi (per calcatum patrem perge ad Chriſtum) confirmare conatus eſt, & cuiuſdam Pariſienſis Nouitii exemplo, qui ne quidem matris lachrymis permoueri potuerit, vt ex cœnobio pedem moueret. Addebat denique, parentibus, ſi eis à*

Societate Ieſuitarum abſtrahere conarentur, dicendum & ſcribendum eſſe, Vade poſt me Satana: quòd non parentibus naturalibus, ſed Societatis Patribus obedientiam abſolutam vouerint.

Iacob. Cruſius Ieſuita Novitium quendam de Ieſuitiſmo deſerendo, & ad ſuos redire cogitantem, hujuſmodi verbis compellavit: *Quid tibi curæ ſunt parentes? Audi Chriſtum Ignatium.* Hic monet vt naturalem ſeu carnalem authorem in ſpiritualem convertamus: hoc eſt, omnem ϛοργὴν & dilectionem in Patres Societatis transfundamus: Ille verò dicit, *Qui non odit patrem & matrem ſuam, non me eſt dignus.* Hoc eſt, Si vis in Societate vivere, neceſſe eſt, vt parentes tuos, te ad ſeculum retrahere conantes, tanquam capitales hoſtes oderis & fugias, & Societatis amorem parentum dilectioni longè præferas. Hoc eſt enim naturalem erga parentes affectum in ſpiritualem conuertere, vt ſanctus Pater noſter Ignatius docuit. Quid tibi cum patre tuo? En pro patre ſeculari, recepiſti aliquot mille ſpirituales Patres. Quid tibi cum matre tua? En mater tibi eſt Eccleſia Rom. & B. Maria. Quid tibi cum fratribus? En pro vno atque altero fratre carnali tòt habes fratres ſpirituales, quot ſunt Ieſuitæ. Quid cum ſororibus? Tot ſunt tibi ſorores, quot in Rom. Eccleſia virgines. Quid cum tuis opibus & domibus? En pro vna domo tot pulchra Collegia, tot amplas domos, atque tot reditus. Quid cum amicis? Iam tibi ſunt amici Papa Dei Vicarius, Cardinales, Epiſcopi, Imperator, multi Reges & Principes, & omnes Catholici. Noli ergo Satanam audire, dicentem, Redi ad tuos, contrahe matrimonium, &c.

Reſpondebo autem non pro Ignatio Loyola, ſed pro Chriſto: Is nihil tale his verbis, vt Ieſuitæ putant, docere voluit: nimirum, deſerere, vel etiam odio habere parentes, ac Ieſuiticam agere vitam, eſſe Chriſtum plus quàm patrem vel matrem amare: ſed hoc potiùs, vt ipſum omnibus, etiam qui nobis conjunctiſſimi ſunt, quique naturæ legibus nobis commendantur præferamus, imò tantùm non odio habeamus, ſi quando res eò deueniat, vt aut ipſum abnegare, aut ab ipſis diuelli oporteat. Per comparationem igitur dicuntur iſta, vt neminem nobis tam charum aut amicum habeamus, vt in ejus gratiam à Chriſto deficere velimus. Deinde hoc quoque vult, vt eos affectus, qui per ſe etiam laude digni ſunt, in officio contineamus, ne nos à fide & pietate, quam ipſi debemus, tranſverſum abripiant. Vnde dicit, *Qui amat patrem & matrem*, &c. SVPRA ME, aut PLVS QVAM ME, *non eſt me dignus.* Nihil igitur hæc pro ſtabilienda Ieſuiticâ ἀϛοργίᾳ faciunt. Damnantur etiam tales, qui hoc faciunt, Gangrenſis Synodi Canone 16. qui ſic habet: *Quicunque filij à parentibus, prætextu divini cultûs, abſcedunt, nec debitam reverentiam & honorem illis dependunt, anathema ſint.*

Conſtitutio 27. præcipit, *Vt omnes, qui ſub obedientia ſint Societatis, meminerint ſe gratis dare debere, quæ gratis acceperunt, nec poſtulando, nec admittendo ſtipendium, vel eleemoſynas vllas, quibus Miſſæ, Confeſſiones, vel prædicationes, vel quodvis alıud officium ex ijs, quæ Societas juxta ſuum inſtitutum exercere poteſt, compenſari videatur.* *Ieſuitæ nihil gratis dant.*

Quis hîc non meritò exclamet, ô leges & conſtitutiones prodigioſè violatas, everſas & conculcatas. Cùm Canonici Auguſtæ Rectori, & in primario vrbis Templo concionatori 500. florenos in ſingulos annos offerrent, reſpondit quidem, ſibi propter legem hanc eos recipere non licere, vt quæ gratis acceperit, gratis communicet: poſſint tamen loco eleemoſynæ quicquid voluerint ad Collegium Ieſuitarum mittere, ſibi enim licere eleemoſynas, non autem mercedem accipere. Itaque quotannis die Natiuitatis Chriſti ad Ieſuitarum Collegium deferuntur 500. floreni, quos iſti gratis, ſcilicet, pro Roſephi concionibus accipiunt.

Conſtitutione 43. præcipitur, *Vt in Societate hac, nec ſit, nec ſentiatur animorum propenſio ad partem alterutram factionis, quæ eſt inter Principes & Dominos Chriſtianos: ſed ſit potiùs quidam vniverſalis amor, qui partes omnes, licet ſibi invicem contrariæ ſint, in Domino amplectatur.* O Conſtitutionem prodigioſè violatam quoque. *Ieſuitæ non ſunt neutrales.*

Conſtitutione 45. ſancitur, *quò pleniùs poſſit Societas rebus ſpiritualibus juxta ſuum inſtitutum vacare, vt à negotijs ſecularibus abſtineat, nec ea vllis precibus adducti obeunda ſuſcipiant, vel in illis ſe occupari ſinant.* At contra Ieſuitæ hodiè in Curiis Senatorum, vt ſupra diximus, & Principum verſantur, à lateribus eorum nunquam diſcedunt, conſiliis eorum ſe ingerunt, in caſtris quoq; & inter armatorum acies circumuolitant, & in ipſa quoque gynæcea ac penetralia mulierum vſque perreptant, & nihil in ſecularibus intentatum relinquunt. In Gallia viſi ſunt Ieſuitæ multi in Parmenſi *Ieſuitæ ſecularibus negotiis ſe immiſcens.*

Parmenſi exercitu, quorum nonnunquam currus onuſti & bene ornati intercipiebantur, cum inſignibus nominis IESV, quę more Principum curribus ſuis infigebant. Ante hunc Principem nunquam viſi fuerunt militiam ſequi: imò ſolebant alios Monachos, inter milites verſantes, reprehendere ac damnare.

Ieſuitæ dignitates Eccleſiaſticas captant. Ex inſtituto etiam ſuo juramento ſanctè profitentur, *ſe dignitates Eccleſiaſticas non acceptaturos aut procuraturos, quòd non conveniant religioſæ humilitati.* Sed callidam & deceptoriam hanc rejectionem judicandam, per opera eidem contraria probari poteſt. Nam dignitates illas & captant & acceptant, præſertim ſi inſignes & pingues ſint. Vnde nonnulli ex Pontificiis dixerunt, *Captari ab ipſis dignitates amplas, paupertatis ſimulatæ & humilitatis quaſi eſcâ.*

Anno enim Domini 1593. Franciſcus Toletus licet etiam ipſe cum aliis Cardinalitiam & Epiſcopalem dignitatem abjurârit, à Clemente VIII. in Cardinalium Collegium cooptatus, & ad ſummam, excepto Pontificatu, Eccleſiaſticam dignitatem euectus eſt. Ac licet finxerint, ſe cunctari & dubitare, acceptauit tamen, & placuit Reuerendiſſimus & Illuſtriſſimus appellari. Triennium autem tantummodò ſuperuixit.

Fingit tamen Ribadeneira in Catalogo Scriptorum Ieſuiticorum, hoc factum eſſe magno cum mœrore Societatis, paulò tamen poſt, videlicet anno 1598. menſis Martii, idem Pontifex Robertum Bellarminum in eundem dignitatis gradum aſciuit. Et mox ſequentur plures alii: nec ceſſabunt ambitioſiſſimi homines, donec Pontificiam ſellam occupârint.

Excuſat tamen eos Gretſerus de hac Cardinalitia dignitate contra leges Ordinis aſſumpta: quod nimirum Pontifex eos cogere, iiſque imperare poſſit ſub peccati mortalis periculo. Exigit etiam hoc ipſorum juramenti formula: *Mandata Apoſtolica totis viribus obſervabo.* Scilicet.

Notę & Animadverſiones *aliquot ad* Bullas *ac* Privilegia *à Pontificibus Rom.* IESVITIS *data, ex Helia Haſenmüllero.*

Pauli III. Privilegia. IN Bulla prima Pauli III. Papæ conceditur Ieſuitis poteſtas condendi tot Regulas & Conſtitutiones quot volunt, pro libitu & arbitrio, in Societatis ſuæ vſum & incrementum: hac tamen conditione, vt illarum ſcopus ac finis ſit, Rom. Sedis conſervatio. Quid ſunt opus eſt ad Chriſtianam perfectionem tot, & talibus quidem Regulis, quę nihil ſunt quam ſuperſtitioſorum hominum figmenta & placita? Vnica noſtra Regula & via ad ſalutem eſt Chriſtus. Is in Decalogo & Evangelio plenè nobis præſcripſit, qualiter vitam noſtram inſtituere debeamus, ſi perfecti eſſe velimus. Et quicunque juxta hanc Regulam incedent, pax ſuper eos erit & miſericordia. Gal. 6. Et quid de hujuſmodi Regulis & Conſtitutionibus ſenſerit primus Eremita Anton. hinc apparet, quòd Petrus Pariſienſis Cantor teſtatur, *cum quibuſdam Monachis, petentibus Regulam ſeu normam piæ vitæ, Euangelicorum codicem obtuliſſe*: quo ille nimirum indicare voluit, omnia ad pietatem neceſſaria abundè in ſacris literis comprehenſa eſſe, nec eſſe vllis novis Regulis, Canonibus aut normis opus.

In ſecunda Bulla tribuit illis diuini nominis laudem, quòd ſint in Theologia exercitati, Lutetiæ graduati, & Spiritu ſancto afflati, Chriſto & Papæ dicati, ac ſpeciali voto Pontifici Rom. obligati. Quæ autem eſt communio luci cum tenebris? quæ concordia Chriſto cum Belial? Hoſne Spiritu ſancto afflatos exiſtimabimus, qui ſe Antichriſto ſpeciali voto obſtrinxerint, & in hoc conjurârunt, quòd velint orthodoxam doctrinam euertere, & Pontificias ſuperſtitiones ſtabilire? Et quis hos Theologos eſſe putabit, qui Dei verbum cereum eſſe naſum, materiam litis & hæreticorum librum calumniantur, & in ejus locum Paparum placita, Conciliorum decreta, humanas traditiones & Monachorum ſomnia ſubſtituunt? Dicit etiam Bulla, *eos eſſe animarum zelantes*: concedo vos zelum habere, ſed qualem lupi ouitium, & vulpes anſerum.

In tertia bulla datur Ieſuitis poteſtas concionandi, ſed non Dei verbum, ſed humanas traditiones, quales ſunt, ſtatuta feſta à Pontificibus Roman. inſtituta ſeruare: omnibus diebus feriatis Miſſam, audire; in quadrageſima, quatuor item temporibus, Veneris quoque & Saturni diebus jejunare, & à carnibus caſeo, lacte, &c. abſtinere; ſemel in anno peccata ſua confiteri, circa feſtum Paſchatis Sacramentum altaris ſub vna tantùm ſpecie ſumere; diebus prohibitis à nuptiis abſtinere, &c.

In eadem Bulla datur Ieſuitis licentia audiendi Confeſſiones. Intelligitur autem plenaria omnium peccatorum enumeratio: ita vt nec ſecreta conſcientiarum, nec intima penetralia cordium, nec cogitationes

tiones ullæ Confeſſarium lateant.

Tertiò datur in hac Bulla quoque iiſdem poteſtas commutandi Vota. Vovent autem Ieſuitæ paupertatem, caſtitatem & obedientiam. Conſtat verò omnibus eos opes quibuſcunque poſſint artibus, ſeu, ut illorum verbis utar, *piis fraudibus*, corrardere. Sic ſi non poſſunt continere, ſequuntur decretum: *Si non caſtè, tamen cautè.* Eodem modo ſoli Papæ & Generali ſuo in fidei rebus vovent obedientiam: eâ non pręſtitâ, in obedientiam ſuam flagellis, cilitiis, & aliquâ abſtinentiâ eos luere & expiare oportet.

Quartò Bulla hæc poteſtatem dat Ieſuitis audiendi Confeſſiones, & abſolvendi ab omnibus caſibus, etiam iis, qui non ſunt in Bulla Cœnæ Dominicę comprehenſi, & ab iis quoque qui Apoſtolicæ Sedi reſervati ſunt. Hac verò poteſtate contra multos, tum verò vel maximè ad concitationem Ligæ ſeu Conſpirationis illius Gallicanæ adverſus Henricum III. Regem, quum præſertim ea Anno 1585. validè emergeret, ita ſunt uſi Ieſuitæ, ut nullum abſolutione dignarentur, qui ad propoſita catenus interrogatoria ſe fidelem Regis ſubditum ac miniſtrum obſequentem eſſe profiteri fuiſſet auſus. Interea verò numerus eorum, qui confitebantur ipſis, adeò creſcebat & adaugebatur, ut paulò poſt, anno videlicet 1587. in annuis illis Romæ impreſſis Epiſtolis ad Generalem ſuum Aquavivam de Collegio Pariſienſi ſuo ſcribere non ſint veriti: Confeſſiones auditæ, & quidem univerſæ vitæ, quàm plurimæ. Hęc eſt enim communis ferè omnium opinio, tum demum eorum ſatis fieri Conſcientiæ, quum apud nos confitentur: ideóque nonnullus ſexaginta milliarium confecit viam, ut à noſtris audiretur. Et rurſus, anno 1589. Totius vitæ confeſſiones auditæ trecentæ. Quicumque enim juramenta Regi præſtita & debita exinde obſequia ſepoſuerant, cóque perfidioſi fuerant facti, & quos à peccatulis (uti loquuntur) iſtis Paſtores ac Sacerdotes alii non ita leviter aut temerè volebant abſolvere: ii Ieſuitis erant uſquequaque acceptiſſimi; & indulgentiſſimam non tantùm abſolutionem, ſed & ampliſſimam promiſſionem æternæ retributionis inde conſequebantur; modò in rebellione iſtâ fortiter perſiſterent gnaviterq; pergerent. Vnde paſſim in abſolutionibus modum hunc obſervarunt talem; ut nimirum ad inſerta Breviariis ſuis Evangelia jurare tenerentur omnes; quod neque tum temporis regnantem adhuc Regem, nec ſi fortè ſic caderet, ejus ſucceſſorem Navaræum pro legitimo vellent agnoſcere Domino. Id quod à multis appendicem eam haud admittentibus, eóque fine abſolutione dimiſſis, conſtanter adfirmatum poſtea & conteſtatum fuit. Cæteroquin æſtimare facilè licet, efficaciſſimam, quantumvis occultam ſubfuiſſe cauſam, qua Liga ſeu conſpiratio illa ab exiguis ſanè primordiis tam exiguo temporis ſpacio ad tantum faſtigium evecta, tantuſque non perſonarum ſolummodò, ſed urbium quoque, nec non Provinciarum integrarum adverſus regnâtem tum, ſed & reſidentem inibidem Regem numerus concitatus, ac conſpiratione facta exarmatus fuit.

Quintò Ieſuitis concedit Bulla, Peregrinationes, Vota, &c. pro tempore commutandi: Miſſam adte diei exortum, & poſt meridiem celebrandi: Eccleſiaſtica Sacramenta adminiſtrandi: officium Romanum novum, non ex præcepto, ſed ex libertate dicendi. Mandatur inſuper, ut Aſſiſtentes ſint & Cardinales, qui reſiſtentes Ieſuitis compeſcant, & rebelles in eos tollant. Sunt quidem hæc ſatis magna Privilegia, quæq; Ieſuitis in illis conceduntur: ſed hoc illud ipſum eſt, quòd Daniel prædixit, Antichriſtum maximis beneficiis remuneraturum eſſe, quicunque ſuum illum Deum Mayzim colere, venerari & agnoſcere dignentur.

In quinta Bulla permittit Papa, vt quicunque velint, neglecto ſuo Parocho, Ieſuitarum Miſſas audire, aliáque Sacramenta ab ipſis ſumere poſſint, nec ad proprias Parochias accedere opus habeat. Aliâs verò coguntur in Papatu omnes & ſinguli, ut intra Parochiæ ſuæ ſepta maneant, Miſſas audiant, & ordinario ſuo Sacerdoti in anno ſemel confiteantur. Hæc autem libertas Ieſuitis conceſſa ipſis quæſtui inſeruit vel maximè. Nummus enim confeſſionalis, qui hactenus ſacrificulis ceſſerat, nunc Ieſuitis cedit. Excuſant quidem ſe Ieſuitæ apud ſeculares Sacerdotes, quòd Confeſſionis nummum non recipiant, & nullam mercedam propter Miſſas poſtulent. Ita quidem illi, dum in Templis ſedent, propter Confeſſionem nihil exigunt: ſi quis autem pecuniam ſuper altare ponit, tacent, eamque hominibus abſentibus, auferunt. Item, Si quis propter confeſſionem illis pecuniam vult dare, eam illi quidem in manus recipere nolunt: dicunt autem, ſi quid nobis communicare vultis, illud ad Collegii noſtri portas mittite, nobis enim non licet quicquam in Templo recipere.

Secundò, in hac Bulla mandatur, Ieſuitas ab omni viſitatione & cura Monialium,

vel

vel aliarum religioſarum perſonarum liberos & immunes eſſe debere. Ignatius autem Loyola tantâ curâ Moniales eſt complexus, ut etiam publica ſcorta, propriis in domibus lautè foveri & ali curaverit. *Hodiè quoque* inquit Haſenmüllerus, *non quidem viſitatores illarum agunt: ſed tamen in peregrinationibus ſuis ad Monialium Cœnobia libentiſſimè divertunt, Miſſas in illis celebrant, & Confeſſiones illarum audiunt. Si tamen aliqui delectatione capiuntur Monialium agendi curam, eam, juxta Bullam, facilè vel ab illorum Generali vel à Papa conſequi poſſunt.*

Tertiò, à Decimis, & ab omni contributione Ieſuitarum bona Papalis hæc Bulla exemit, etiamſi prius ſub cenſu fuerint. A reliquo verò clero maximos reditus cenſúſque ampliſſimos ſingulis annis colligit Papa, omniáque illorum bona tributaria habet. *Non tenentur*, inquit Bulla, *ſolvere bonorum ſuorum decimam, vel aliam dare contributionem, ſeu procurationem, nec Papalem nec Canonicam portionem: etiamſi priùs fuêre illa bona ſub cenſu: niſi ſit ſpecificè & expreſſè in literis Apoſtolicis.* Mirum ergo non eſt, Ieſuitas tam brevi temporis ſpacio tam faciiè tot tantaſque opes collegiſſe. Papa enim reliquam ſuam turbam miris artibus expilat: Ieſuitis autem pilos aliis evulſos addit: quin cogit Epiſcopos, Abbates & alios Prælatos Ieſuitis de ſuis bonis & reditibus largiter dare, ut Monachii, Fuldæ & pluribus aliis locis factum eſt.

Quartò, dicit, Bulla, *eum qui Ieſuitarum aliquam Eccleſiam, vel alium pium eorum locum, à Præpoſito ſignatum, ſemel in anno viſitârit, indulgentiam plenariam omnium ſuorum peccatorum conſequi.* Aliter verò loquitur
1. Ioan. 1. Scriptura: *Sanguis Ieſu Chriſti*, inquit Iohannes, *emundat nos ab omni peccato.* Item, *remiſſa vobis ſunt peccata propter nomen ejus*: Non dicit, propter viſitationem Ieſuiticorum Templorum. Et Paulus dicit, *In Chriſto habemus redemptionem per ſanguinem ejus.*

Iulij 3. privilegia. Iulius III. Papa in prima ſua Bulla confirmat omnia prædeceſſoris ſui Pauli III. Ieſuitis data Privilegia. In ſecunda verò, quæ ordine eſt ſeptima, die 22. Octob. Anno 1552. nova inſuper addit, nimirum, Profeſſis licere circa jejunia & cibos prohibitos diſpenſare. Si Sacerdos alius vel Monachus, & Secularis etiam, ex ſpeciali permiſſione Sacerdotis, talem permiſſionem habentis, qualiſcunque ille eſſet, jejunii tempore cibis prohibitis uteretur, videlicet carnibus, lacte, ovis; butyro & caſeo, excommunicaretur, vel aliquâ pecuniæ ſummâ mulctaretur. Ieſuitarum autem Profeſſis, qui quadruplici voto Papæ obligati ſunt, licet permittere ſibi & aliis libertatem cibis quibuſlibet veſcendi, non quia Deus liberum eorum ciborum uſum hominibus conceſſit, ſed quia Papa illis hanc diſpenſandi facultatem dedit.

Secundò conceſſit etiam Ieſuitis hæreticos quoque abſolvere, hoc eſt, ex Evangelico Pontificium, ex Chriſtiano Antichriſtianum, ex filio Dei filium Satanæ, ſicque duplicem gehennę filium facere. Hæc autem poteſtas Ieſuitis data eſt, ut ſic commodiorem cum Evangelicis agendi occaſionem habeant. Dicunt enim eis, Non eſt quòd mali aliquid de nobis ſuſpiceris: non enim nos ſolemus, ut reliqui Clerici, quenquam Inquiſitioni prodere: iccirco liberè fidem tuam coram nobis profitere: eſt enim conceſſa nobis poteſtas te abſolvendi, & in gremium Romanæ Eccleſiæ recipiendi, modò revoces, & te in omnibus adjuvabimus. Sin verò alios acceſſeris, conſulere quidem eos poteris, ſed non ab iis abſolvi, quia nobis id ex gratia Papæ, non aliis licet. In hoc conſcientiæ foro multorum animos miſerè torquent.

Tertiò obtinuerunt à Papa etiam hoc privilegium, ut intra domorum & Collegiorum ſuorum privatos parietes, ſuos ad quodcunq; volunt gradus promovere poſſint. Ne tamen Academiarum legibus derogâſſe videantur, vbi ſuos examinârunt, ad promotionis diem Rectorem & Cancellarium Academiæ vocare ſolent, qui licentiam promovendi illis dare coguntur, & ne in minimo quidem eis contradicere audent, & ſufficit illis hæc gratia, quòd ad prandium vel cœnam vocantur & admittuntur. Ne quis autem taliter examinatos & promotos contemnat, ut qui publica examina ſubire non auſi fuerint, præcepit Papa, ut tales Socii graduati, qualificati & formati, quaſi in publico id factum eſſet in honore habeantur. Concedit etiam iis eadem privilegia, quę habent ii, qui legitimè promoti ſunt. In quo Papa quæſtûs gratiâ, idem facit, quod illi, qui ſpurios, pro legitimis & honeſtè natis pronunciant.

Pius IV. anno 1561. April. 13. die, in prima Bulla concedit Ieſuitis poteſtatem ædificandi Collegia ubicunque velint, licet id ſeculares & Eccleſiaſtici prohibere conentur. Imò mandat, ut in hujuſmodi conatibus Ieſuitas, parochi, Prælati & Epiſcopi juvent, & contradicentes vel impedientes coerceant. Felix ſanè Ieſuitarum conditio, qui nullis ſupplices fieri tenentur, vt recipiantur: ſed ad quoſcunque à Papa miſſi venerint, eos non modò hoſpitio excipere, gratis alere, ſed etiam Collegia, Domus, *Pii 4. privilegia.*

Templa & Scholas ædificare coguntur, quin etiam propriis poſſeſſionibus & hortis cedere, eâque in uſum & dominium Ieſuitarum tradere.

In altera Bulla die 19. Auguſt. Anno 1561. edita, ad imitationem Iulii III. hos ſuos Socios ab omnibus oneribus & gravaminibus tum Eccleſiæ, tum Reipubl. eximit. Nam præcipit, ut & ipſi, & Collegia, & bona ipſorum omnia, perpetuâ libertate, ſine ullo juramento, excepto eo quo Papæ devincti ſunt, ſine omni uſura, fœnore, cenſura, decimis & exactionibus liberi relinquantur, tam in iis quę jam poſſident, quàm quæ in illorum uſum futuris temporibus ventura ſint: tam in domibus & Collegiis, quàm in Civitatibus & Academiis: nullum tributum, nullum cenſum, nullas decimas, de domibus, Collegiis & feudis ſolvant, ſed ſua ab omni ſolutione exempta & libera poſſideant. Non immeritò autem tam munifici ſunt Papæ erga Ieſuitas, quia præ reliquis Clericis & Monachis Paparum res augere & propagare nôrunt.

Pij 5. privilegia. Pius V. Anno 1565. Calend. 16. Febr. ne Ieſuitæ aliorum etiam Ordinum privilegiis deſtituantur, conceſſit illis omnia privilegia, quæ Mendicantibus Monachis conceſſa ſunt, ut ſic vbique & quocunque venerint, ſua poſſint habere diverſoria, & Socios habeant, qui illos in procurandis ac promovendis rebus Pontificiis adjuvent; adeóque prætextum aliquem paupertatis habeant, dum opulenti Mendicantibus annumerantur. Hoc etiam ideò à Papa illis conceſſum eſt, ut ſic clam in Monachorum res, opes, vitam & doctrinam inquirere, illos Papæ deferre, & tandem illorum monaſteria ac bona invadere poſſint: ob quem dolum etiam cane & angue pejus Monachi illos oderunt.

Gregorij 13. privilegia. Gregorius XIII. non contentus Ieſuitas cinctos eſſe ſuâ, Cardinalium, Epiſcoporum auctoritate, dedit inſuper facultatem illis anno 1573. Conſervatores, Iudices & Advocatos aſſumendi in quibuſvis cauſis. Illos autem juvare renuentes, excommunicari jubet: ſic ut & ſub Eccleſiæ Romanæ cuſtodia, & politicorum tutela licitè liberéque, ſine omni impedimento res Papæ exequi poſſint. Præcipit etiam, ut Archiepiſcopi & reliqui Clerici Ieſuitas laborantes vel periclitantes, cùm potentiâ, tùm opibus juvent, neque permittant, ut vel impediantur, vel ullâ ratione moleſtentur, vel expellantur, vel bonis ſuis cedere cogantur. Hinc tantis ſuperciliis, tantáque licentiâ omnibus inſultant, & impunè quidlibet agunt: ſic ut jam apud ipſos Pontificios in proverbium abierit, ut ſi quando ob ſcelera aliquis plectitur, dicant ei: *Si Ieſuita eſſes, impunè feciſſes.* Aliis, quos noverunt in favore Papæ eſſe, dicunt: *Propitium habes Pontificem, ſed cura ne offendas Ieſuitas, quibus iratus, Papæ clementia in furorem vertitur.* Alii in cauſis malis aperte dicunt: *Si mihi coram Papa cauſa agenda eſſet, mallem à meis partibus Ieſuitas, quàm Chriſtum habere. Illi enim plus, quàm Chriſtus, authoritatis & gratiæ in Papæ oculis obtinent.*

Anno 1575. facultatem illis tribuit, in libris editis quicquid libuerit mutare, detruncare, adulterare & corrumpere. Hinc fit, quòd Ieſuitæ, terras mariáque peragrantes, & Bibliothecas perluſtrantes, Patrum & Hiſtoricorum tum veterum tum recentiorum ſcripta eis repugnantia, interpolant: voces, ſententias, quin integras paginas addunt, aſſuunt, detrahunt, mutant, mutilant & corrumpunt, pro arbitratu ſeu libidine ſua, quod iſti honeſto, ſcilicet, titulo; ſi Diis placet, Libros repurgare vocant. Hoc juris autem nullus unquam bonus vir ſibi ſumpſit: tentârunt autem idem ſæpè Ariani, aliique impudentiſſimi & audaciſſimi hæretici, quô faciliùs portentoſa ſua dogmata contra orthodoxos tueri poſſent. Expergeſcimi igitur, qui ad clavum Eccleſiarum & Scholarum ſedetis, & hoc audax facinus diligenter attendite, ne quid detrimenti Eccleſiæ & Scholæ veſtræ fidei commiſſæ, inde accipiant. N. B.

Anno 1576. die 16. Febr. concedit Gregorius Papa Ieſuitis etiam medendi facultatem, quâ liceat ipſis, exceptâ uſtione, Medicos & Chirurgos agere, & præcipit, ne quis vel Medicorum, vel Chirurgorum eos impediat. Hoc privilegium extorſit avaritia Ieſuitarum, ne cogerentur vel ipſi infirmi ſumptus legitimis & ordinariis Medicis ſolvere, vel potiùs nefandos ſuos morbos aliis revelare. Ideò proprios habent Medicos, Tonſores & Pharmacopolia, vt ſic vbique & in omnibus quæſtum facere poſſint.

Eodem Anno Iulii die 15. eximit Ieſuitas neceſſitate intereſſendi proceſſionibus & funeratis aſſociationibus. Et tamen Ieſuitarum eſt animadvertere tam in Clerum, quàm in plebem, vt ritè & more Romano rectè, devotè, reverenter, ornatè & decenter omnia peragantur: ſecus facientes Epiſcopis produnt, qui deinde pro ſua, ut loquuntur, taxa, eos puniunt. Datum eſt autem hoc eis privilegium, non propterea ſolùm, ne à concionibus, lectionibus & confeſſionibus avocarentur, ſed inprimis ne in proceſſionibus poſtremos eos eſſe oporteret

ret ob nuperum ſuum ortum & originem. Indultum verò hoc eſt ipſis contra Tridentinum Concilium,quod Seſſ.25.c.17. decrevit,ut tam Clerici ſeculares, quàm regulares,quicunque etiam Monachi ad Proceſſiones publicas vocati accedere compellantur, his tantùm exceptis, qui ſtrictiore clauſurâ perpetuò vivunt.

Thuanus hiſt. lib. 55. pag. 735. Sed quid multis Notis & animadverſionibus opus eſt? Euſtochius Bellaius Epiſcopus Pariſienſis ſententiam rogatus,uno verbo omnia dixit:nempe, *Multa in privilegiis his Sodalibus à Paulo III. Papa conceſſis,ineſſe, quæ cum iure communi pugnent,ac Epiſcoporum, Curionum & Vniverſitatum auctoritati & poteſtati præiudicent.*

De magna IESVITARVM Machina, *quæ* CONFESSIO *dicitur, & in Regula cum primis inſtituitur, exigitur ac præcipitur.*

NVllam arcem Philippus Macedonum Rex inexpugnabilem cenſebat, in quam aſinus onuſtus auro introire poſſet: nullam ego itidem arcem tutam eſſe puto, ad quam *Confeſſionis machina* à Ieſuitis admoveri poſſit. A Ieſuitis inquam veteranis, qui ſoli ejus tractandæ rationem nôrunt, déque modis ejus machinæ ad quoſvis muros applicandæ bis in hebdomada diſputare ſolent. Hac enim, cùm nudo & aperto Marte petere videantur, cuniculos agunt, muróſque ſurdis ictibus ſuffodiunt, quibus vigiles quantúmvis auritos & oculatos fallant. Arces autem caducas & ruinoſas potiſſimùm appetere ſolent, veteres fœneratores, meretrices obſoletas, nuper nuptas puellas, tenera ingenia, & quidquid facilè everti poteſt, in quo multas utilitates cum voluptate conjunctas habent. Quid enim æque volupe eſt curioſis præſertim hominibus, ac rerum occultiſſimarum veritatem elicere, quam ne ſuppliciis quidem judices ſummi extorquerent? quid autem dulcius, quàm à fœneratoribus, & id genus aliis, unâ operâ emungere, quod ipſi multo labore hinc inde corraſerunt? Itaque ſi cujuſque labes tam libenter audiunt, eas non tam oderunt, quàm ex acroamate utilitatem cum voluptate quærunt. Cur enim ſi quis diu de peculatu, aut aliis malis artibus locupletatus eſt, ad eum potiſſimùm machinam admovere laborant? Cur non in pauperibus æquè vitiorum anſas præcidere ſtudent? certè more eorum faciunt, qui latrones veſtigant, non tam Iuſtitiæ ſtudio,quàm ut eos executiant raptóque potiantur: aut quorundam Principum, qui Præfectos Provinciarum, ſicut hirundines ſanguine ſuorum ſubditorum ſatiari ſinunt,ut cùm plenos viderint & turgidos in jus vocent,id eſt,in torcular,ac ſemel illum omnem ſanguinem exprimant, quem honeſtè ipſi à populo ſugere non potuiſſent.

Quò autem arcana eruant, mirum quàm aſtutè machinam ſuam admoliantur. Negant inprimis arcana confeſſionis à ſe revelari poſſe, quæ enim ſibi clanculum aperiuntur, ea non homini, ſed Deo aperiri: nec ſi revelarentur, ſibi fidem ullam utpote indignis omni fide teſtibus adhibitum iri. Sed ſanè hîc, ſi uſquam alibi, locum habet Italicum proverbium: *Qui ha fatto la legge, ha fatto l'ingamo.* Nam ſi quicquam Sociis revelare cupiunt eorum, quæ clanculum audita ſunt, rogant confitentem, ut eaſdem ipſas res extra confeſſionem ſibi enarrare velit. Quod cùm ingenuè confitens negare non poſſit, locum & horam accipit, quâ ipſos adeat, atque adeò eos omni animę ſcrupulo liberet, ſi quid earum rerum deinceps aperire cupiant. Confeſſionem autem dilucidam & reſupinam eſſe debere probant, non inſcitâ narratiunculâ. Quendam cùm peccata confiteretur, totidem ex ore ſerpentes ejectare viſum eſſe narrant: ad extremum, cùm grave quoddam flagitium fateri erubeſceret, majorem quendam ſerpentem, identidem caput exerentem, apparuiſſe, eúmque cùm foras prorumpere non potuiſſet, reliquos minores ad ſe intrò revocâſſe. His Miraculis meticuloſas mentes percellunt, ut quicquid fraudis & perniciei intus latet, totum in Ieſuitarum ſinum effundant. Præcipuè cùm ſolenniores feſtivitates appetunt, in quibus de more majorum in machinam quiſque ſe invitare ſolet. Hic ergo immanium uſurarum, hic expilatæ hæreditatis ſe accuſat, hic ſubjectum teſtamentum aut aliâ fraude quæſitam pecuniam confitetur: Ieſuitæ inſtar Crocodilorum, qui homini, quem devoraturi ſunt, collachrymantur, mœſtitiam vultu ſimulant, premunt alto corde lætitiam. Itaque cùm reſtitutione opus eſſe dicant, benigni interpretes, legis rigorem ita temperant, ut ſimul iis qui damnum acceperunt, ſimul raptoris famæ & exiſtimationi conſulant. Cùm enim ſine dedecore res palàm iis reddi nequeat, quibus erepta, aut interverſa eſt, ipſi vice reſtitutionis aliud ἀντάξιον comminiſcuntur. Conſtituunt ſe Procuratores,

aut ſequeſtros omnium qui læſi ſunt, ideò hoc aut illo nomine res reſtitutas uſurpare non verentur. Hoc ſi quis indignè factum autumat, rem non rectâ reputat viâ, nam vice earum rerum indulgentias ſe repenſuros pollicentur, quę non ſolùm præſentibus proſint, ſed & natis natorum, & qui naſcentur ab illis: *χρύσεα χαλκείων, ἑκατόμβοια ἐννεαβόιων.*

Hæc utilitas aliam adjunctam habet, nam perveſtigandis omnibus quas vocant circumſtantiis, crimine ab uno diſcunt omnes criminis participes, quos ſtricto nexu deinceps obnoxios tenent, eorumque capiti ſemper & cervicibus impendet. Hujus tamen inventi laudem non eſt quòd ſibi arrogent, aut Alexandrum Abonotichitam, cognomento *ψευδομάντιν*, de quo Lucianus librum conſcripſit, laude ſuâ privent. Is enim cùm Prophetam ageret, ac ſe omnium petitionibus reſponſurum profiteretur, libellos offerentium manu ſubſignatos perlegebat, in quibus ſi quod grave in Rempub. flagitium conceptum reperiſſet, eos penes ſe retinebat, ut homines ſibi malè conſcii ſilentium ſuum muneribus redimerent. Sed hæc attigiſſe ſat ſit.

Nunc venio ad alteram hujus machinæ partem, quæ voluptas eſt. Nemo ignorat quàm dulce malum ſit curioſitas, & quàm quiſque affectuum ſuorum cum alienis comparatione delectetur. Solet enim hominum vanitas ad anteactæ vitæ commemorationem geſtire, magnámque voluptatem cogitatione uſurpare. Vnde fama vulgatus eſt mos veteris cujuſdam aulicæ, Ieſuitis veteranis non incognitæ (ac ne mirentur Ieſuitæ eam me ſibi cognitam aſſerere, ea ipſa eſt cui Maſſiliæ Clemens VII. ejus gratia captus, tantùm indulgentiarum indulſit, ſi tranſverſum per os corollam ſuam duceret, quantum aliis ſigillatim ad quemque globulum ſalutationem angelicam recitantibus) quæ magna aviditate hodie ab adventatoribus ſciſcitari, perindeque audire ſolet, quid quiſque nequiſſimum in vita geſſerit: Ita veterani, tum quod alienarum actionum narratione in ſuarum recordationem injiciuntur: tum quòd præſentium narratione titillantur, mira ſagacitate odorantur omnia, interrogationibus anxiis omnia pertentant, in omnes animi cauſas ſe penetrant, præſertim ſi tenerum aliquod ingenium nacti ſunt, unde aliquid inſolens, aut delicatum eos pupugerit. Nec enim ſimplici malefactorum hiſtoria contenti ſunt, ſed eoſdem habitus, vultus, accentus ſibi repræſentari volunt: unde aliquando accidit, ut quædam fœminæ, ad honeſtatem paulò propenſiores, lachrymis & pudore ſuffuſæ, putidas Ieſuitarum interrogatiunculas abruperint.

Mirabitur aliquis tantam mali ſcientiam in tam ſanctis pectoribus habitare, quærétque forſan, unde illa tandem hauſta ſunt? Atqui ſciat Ieſuitas, ea quæ à Caietano & Soto Hiſpano hac de re ſcripta ſunt, non paucis additamentis locupletâſſe. Si quid enim turpis, vafrive paulò ingenioſiùs excogitatum, auditúmve eſt, continuò in arcanas tabulas refertur, in uſum Patrum Societatis IESV, qui hanc artem ſupra modum excoluerunt. Quemadmodum enim in pendendo auro, ſi quid juſto ponderi deeſt, addito ſcrupulo impletur pondus legitimum: ſic in expendenda gravitate vel levitate peccatorum, momenta circumſtantiarum ita examinant, ut una detracta, vel addita, facilè cognoſcant, an peccatum ſit mortale, vel immortale, ſtatimque pronuntient, ut bonus ille Hilarion ex odore corporum, *Voila qui ſent le diable: voila qui ſent le diablotin.*

Præterea doctrinam quandam de caſibus reſervatis conſcripſerunt, quarum ſolutio extra ordinem olim ab Epiſcopis, interdum à Cardinalibus, atque adeò ab ipſo Pontifice petenda erat. Nunc penes Ieſuitas tota eſt, magno id quidem ſuo ipſorum merito: nam cùm Venetiis primùm confeſſoriam artem agerent, ubi tunc Petrus Carrapha famæ Sanctitatis ſerviebat, ad eum tanquam ad oraculum confitentes amandabant, ſi quid τῶν ἀλύτων inciderat. Qui à Ieſuitis clanculum monitus libros promptos, inibique apertos habebat, ubi de quæſtione ſermo erat, ut cùm conſulentes adventarent, divinitus id accidiſſe videretur: quo artificio & Prophetæ ſuſpicionem tulit, gradumq; ſibi ad Pontificiam dignitatem fecit. Cuius deinde compos factus, cùm beneficii tanti recordaretur, Ieſuitas hac omnipotente facultate remuneravit.

Supereſt, referre rationem ejus machinæ ad verſandos juvenum animos adhibendæ. Laudant Ieſuitæ miris laudibus eas conſcientias, quæ frænum libenter admittunt; *ac ſe ultrò citroque verſari patiuntur.* Quibus laudibus guſtatis ambitioſæ mentis juvenum certatim ſe dedunt in machinam verſandas. Hujus ambitionis ſpecimen aliquod referre non pigebit. In humilioribus claſſibus interdum, tentandi cauſa

cauſa provocat Ludimagiſter, ſi quis amore in Deum, Deiparámve Virginem verbera pati velit, continuò videas innumeros hinc inde diſcipulos, diſſolutis caligis, nudas oſtentare nates: Magiſtrum autem ſuccinctâ in lævam tunica, ab extremo ad extremum curſitare,& nunc has, nunc illas aſpergere nates. Vide quid poſſit ambitio.Itaque quaſi quiddam valde ſerium gererent, ſua omnia Ieſuitis enuntiant, caſus, in ſomnia, *cogitationes, lætitias, iras, impetus*, quicquid otium,ignorantia & juventus ſuggerere poteſt. Ieſuitæ ſingulis malis ſuas medelas adhibent,ſuaque pietatis adminicula ſubminiſtrát, cruces ligneas, imagunculas, corollas verſatiles, agnos benedictos,libellóſque mirificos,quibus religionis ſuæ faciem fucis & pigmentis exornant.Vbi quis ita diu machinâ verſatus eſt, ut jam vertigine correptus videatur, ſicut res in ſublimi ſuſpenſæ facili momento huc illuc impelluntur, ad ſe quantum potis eſt trahunt, interdumque pertrahunt. Perrarò enim hæc alea fallit, præſertim ſi methodicè fiat.

Eſt autem methodus hujuſmodi.Vbi ſæpiùs eá facilitatem animi, ſeu ſolum ferax, in quo ſemina jacta ſtatim radices agunt, laudibus,ominibus muneribuſq; proſequuti ſunt,alium gradum ſuperare aggrediuntur.Eam ætatem eſſe aiunt, quæ ad aliquod certum vivendi genus ſe debeat comparare, quæ difficillima cogitatio ſit. Itaque Herculem in trivio conſtituunt, cui virtus hinc, voluptas illinc aurem vellicet, hæc agmine Venerum & leporum circumſepta: illa malignâ fronte ſuperciliōq; veneranda: hæc in viam initio planam invitans,ſed quę ad extremum dumis horreat: illa viam anguſtam commonſtrans,ſed quæ paulatim ſe explicet,ac in magnificum deſinat cum dignitate otium. Hortantur itaque juvenem, ut quantum fieri poteſt,cogitet,& quidquid in mentem venerit, ad ipſos renuntiet. Iuvenis,ſive quod ita videatur,ſive gratificandi cauſa refert, tædere ſe ſocietatis hominum, ac inceſſiſſe ſibi cupiditatem, totum ſe Deorum altaribus conſecrandi. Afflatum numinis Ieſuitæ venerantur, inibique paululùm ſubſiſtentes, multiplices ad otium ferentes vias oſtendunt, hinc fratrum Cordigerorum, & Benedictorum Sodalitates: hinc Capucinorum, Carmelitarum, Carthuſianorum angelicos greges, quibus tamen ſingulis ſua adhærent vitia. Cordigeri petulantes ſunt & vagi: Benedictini Simoniaci toti, beneficiis emundis & vendundis occupati. Carmelitæ, jurium ligurritores, & tanquam ex Apitii ſchola coqui. Carthuſiani fœtidum quiddam, & porcinum olent, animamque ſibi pro ſale datam putant. Capucini toti ulmei ſunt, habituque cum cacodæmoniis imaginibus penè gemino. Videor audire illos verſus.

Hinc Numidæ infræni cingunt, & inhoſpita ſyrtis:
Hinc regio deſerta ſiti, latéque furentes Barcæi.

Sola ſupereſt dici Ieſu Societas, quæ una omnium perfectiones, ſeveritatem, amænitatem, diſciplinam, laxitatem, opes, paupertatem, uſum & abuſum ſimul complexa eſt. Quid ni ergo huic ſubſcribat juvenis? Hortantur tamen denuò, ut ſe deoſque conſulat, ad id quod optimum maximumque erit eligendum. Procumbit humi juvenis ante ora Deûm, & eorum numina, quantum poteſt, obtorto collo deprecatur. Inde redit ad machinam plenus imaginibus, ſibique cùm in omnes partes animum circum egiſſet, unicam Ieſuiticam arriſiſſe profitetur. Hîc Ieſuitæ lætitiam ſuam diſſimulantes, agnis benedictis granisque diris oneratum, ad preculas amandant. Iterum magno ſtridore deos ſummos, medios, infimos adorat: ſemperque magiſque vitæ Ieſuiticæ deſiderio inflammatur.Vbi ignem hunc languidum Ieſuitæ imis medullis conceptum exarſiſſe vident, ad veteranos veteratores mittunt, cum quibus negotium nunc, olim otium, tranſigendum eſt, apud quos quantùm gratiâ valent, tantùm ſe in gratiam juvenis enixum iri pollicentur. Quaſi operoſum quiddam, votiſque magnis exorandum ſit, Ieſuitam conſcribi. Audiunt, juvenis ſupplicationem veterani,compoſito ad ſeveritem vultu,ſeſéque aiunt à tam multis urgeri,vt ſanctæ ſocietatis venter eos jam capere non poſſit: ſe tamen teſtimonio ſuorum fretos de pietate juvenis,eum in numerum ſuorum allecturos: his actis peſſumit juvenis ſub gurgite vaſto.

De Carceribus IESVITARVM *& pœnis eorum qui in illorum ordine præfractarii ſunt.*

SI quis, ut interdum evenit, præfractior eſt, ac paulò duriore cervice renititur, eum in Trophonii antrum conjiciunt, ut in exercitiorum ſpiritualium madore, tanquam æs, æruginem contrahat, ac viru contracto ſibi ipſi contemnendus evadat. Includunt hominem maligno quodam in gurguſtio, ad reſpirandum quidem ſatis apto, ad ambulandum autem neque

ſpatii ſatis, neque lucis habenti. Ibi totas tres hebdomadas eo more patrum, ſub pellibus ritè excubat, quantumque poteſt maximè vaticinatur: nulli ad eum aditus patet, præterquam Patri ſpirituali, qui ſemel biſve in die eum ad machinam admovet: ac deinde breves chartulas, in quibus ſententiæ ſunt, devorandas obtrudit, quas benè nec-ne concoxerit, ex reſponſis eius ita cognoſcit, ut Medici ex excrementorum aſpectu cruditatem ſtomachi conjicere ſolent. Hujus paſtûs amaror, licet initio nauſeam pariat, aſſuetudine tamen ita miteſcit, ut meliorem ſuccum & ſanguinem in ſe convertat. Sic nonnullis ægris eveniſſe ſcio, ut poſt crebras potiones à Medicis propinatas, immutato tandem guſtu iis delectari cœperint, neque meliorum ciborum dulcedinem deſiderârint. Sunt autem illæ ſententiæ pietatis Ieſuiticę quaſi apices, quibus nil niſi cavum & eximium continetur.

Quis, verbi gratia, Religioſorum ordo de Deo ſuperiſque ſit optimè meritus: utrum majora ſint Franciſci Cordigeri, an Loyolæ Ieſuitę facinora.

An meliùs ſit vigilando ſomniare, an ſomniando ea intueri quæ vigilantes vident.

In quot dies homo ex ſacra hoſtia cum nonnullo alterius panis & vini adminiculo vitam producere poſſit.

An ſacra hoſtia recepta dormiendo idem operetur atque vigilando.

An Bellerophon ſomnis vel alis volaverit.

An non mirabile ſit inſtrumentum à Ieſuitis repertum, quo quis per inane volans ſuum etiam in multos dies commeatum deferre poſſit.

De quibus omnibus niſi aliquid ſatis cavum ſomniaverit, demenſum ei minuunt, ut facilius commercium cum inſomniis habere poſſit. Sed quia non omnes ea cum umbris & ſpectris familiaritate gaudent, interdum fit, ut nonnulli, poſt quatuor aut quinque dies, ringi ſecum incipiant ac feneſtram quærere, unde ſe præcipites dare queant. Ex inanitate enim cerebri, ex ſomniorum imaginibus, ex pædotribæ monitis, varium in modum afficiuntur, ut ad delirium propè & amentiam adigantur. Exacto Myſteriorum tempore emittitur in lucem juvenis vivus, videnſque ſomnians: non caput, non pes, non mens ſatis officium ſuum facit. Olim Heraclitus vigilantibus unum communem mundum eſſe dicebat, ſopitos in ſuum quemque diſcedere: at qui ex hoc antro redeunt, ne vigilantes quidem communi cum aliis mundo fruuntur: novos enim mundos novaſque formas, Tragælaphos, Chimæras, Hippocentauros loquuntur. Sanè in eorum vultu geſtuque contemplando non parum voluptatis ineſt. Hic ſe totum circumſpicit, ac quocunque caput agit corporis ſui figuram in aëre ſuſpenſam intuetur: hic ſe teſtaceum factum eſſe credit, metuque ne allidatur obvios quoſque vitat: hic hominum inſomnium ſe videre autumat, ſecúmque diſſolvere nequit an ſomnians vigilet, an verò vigilans vaticinetur. Vno enim tempore fulgura, tonitrua, Ieſuitarum, & Cacodæmonum voces audire videtur.

De Regimine *&* Republica IESVITARVM, *eorumque ſocietatis excellentia, ex epiſtola Italica.*

ANno 1609. in lucem editum eſt exemplar literarum Bariſonii Ieſuitæ ad Venetum adoleſcentem 21. April. Anno 1608. qui relictâ Societate hac ad ſuos redierat; Bononiæ datarum, in quibus Regimen & Reſpublica Ieſuitarum, cum Ordinis illorum excellentia & perfectione ita exactè depinguntur & oculis contemplanda ſubjiciuntur, ut totius illorum Ordinis ideam, ſeu formam & ſpeciem quandam perfectam inde quiſque mente ſuâ concipere queat. Et quia Ieſuitarum artibus factum eſt, ut non omnium manibus teratur, præcipua inde in Lectoris gratiam adſcribam.

In Societatis noſtræ Ordine, inquit auctor literarum illarum, *in promptu & parato reperiuntur ea, quæ in hac vita animo generoſo neceſſaria eſſe queunt; & quæ vel in ſeculari & mūdana vita, vel etiam apud ullam aliam Religionem ſive Ordinem nunquam quis aſſequi poteſt. Nec verò auſterum illud Religioſi nomen & Clauſuræ quenquam deterreat. Tantum enim abeſt ut quidquam inde damni metuendum ſit, ut plus etiam lucri, quàm ulli hominum è qualibet Civitate, aut etiam alia congregatione civili poſſit contingere, hinc ſperare licet. Religioſus enim ſi univerſim conſideres, præter quàm quòd ſacrorum miniſteriorum exercitio occupatur re profectò quovis precioſiſſimo theſauro venerabiliori, abſque labore vivit, cultus & honoratus ab omnibus, tam in ceremoniis publicis, quàm privatis, ſublevatus in neceſſitatibus, à perſonalibus factionibus, & militia exemptus, à quovis onere & exactione immunis, ad duellū ſive ſin-*

ve ſingulare certamen non adſtrictus, & multis deniq; falſis ac popularibus minimè obnoxius. Similiter & clauſura illæ non ita ſe habent, ut ipſimet Religioſi ſub his veluti concluſi teneantur, ſed ut aliorum bona in ijs adſerventur, atque ut ipſi haud magna cum moleſtia, Dei laudes commemorando vitâ magis liberâ & ſecurâ fruamur.

Deinde ſi ad particularia perveneris, tum verò longè meliorem conditionem hanc noſtram invenies; quandoquidem Societates noſtræ Clauſuris iſtiuſmodi, uti & alio extraordinario vinculo diſciplinæ, vigiliarum, & jejuniorum, quæ certè homines & ſtupidos faciunt, & converſationi, tum negotijs ad proximi ſalutem neceſſarijs, minus reddunt idoneos, nequaquam ſunt obligatæ: ſicuti antiquæ illæ Religiones ſive Ordines omnes, nullo Romanæ Eccleſiæ uſui exiſtentes, ejus generis apparentibus, & in oculos occurrentibus operibus neceſſum habent. At nos à Choro, à Proceſſionibus ab Exequiis liberi & immunes, veluti ſimplices. Sacerdotes ſeculari quadam libertate gaudentes, omnes operationes noſtras ad ea ſtudia dirigimus, quæ homines circumſpectos & aamirandos reddere, atque inſuper etiam ſanctam Sedem Romanam, valdè exaltare, & magis magiſque illuſtrare queant: quamobrem etiam digni ab ea ſumus judicati, ut quemadmodum veteribus illis Religionum Ordinibus, propter exiguam, quam habent, Sedis ipſius evehendæ aptitudinem, quotidiè privilegia & indulta auferuntur, ita nobis è contra veluti utiliſſimis ejus Miniſtris ſingulis fere horis ea dilatentur & augeantur.

Quæ ſigillatim ita conſiderata, præterquàm quòd certum aliquem reddere poſſunt facilitatis Inſtitutorum noſtrorum, præcipuè etiam cognoſcendam exhibere queunt Superioritatem illam, quâ Congregatio noſtra omnibus alijs Ordinibus præeminet. Idque non abſque graviſſima ratione: quoniam iſti in extremis fundati, domi apud ſe non admodum ſunt durabiles, foris autem etiam animis periculoſi. Monachi namque maiorum Ordinum ſolis divitiis cumulandis operam dantes, ſervi evaſerunt peccati & mundi: & ob id etiam exoſi redditi, quotidiè Epicedijs precationibuſque incumbunt, officium hoc ſuum ea tantum in parte impendentes, quæ redditibus ex alieno ſtatu hauriendis, ad ſublevandam Prælatorum & Curiæ Romanæ neceſſitatem commoda eſſe queat & utilis. Mendicantes deinde propter affectatam paupertatem ſuam contempti, quamcunque etiam minutiſſimam eleemoſynam collectum circumeunt, vel ad pagos uſque mendicando; & ad poſtulationem cuiuſq; etiam abiectiſſimæ mulierculæ in ipſis ædium Epiſtyliis, & privatorũ caſi. ſanctiſſima Miſſarũ ſacrificia viliſſimo pretio celebrant, divinaq; Myſteria cõmunicando diſtribuunt, ſeculo ſeſe immiſcẽtes, atq; iis ſeſe inquinãtes erroribus, unde urgẽs nata eſt occaſio de Reformatione, & ſi illa non ſucceſſerit, de univerſali Ordinis illius deſtructione cogitandi. At noſtra Societas, quæ benè inſtituta Repub. eſt, prudentiâ & ſagacitate Patrum noſtrorum, in mediocritate conſtituta. ſuper Monachicam opulentiam ſeſe non effert, & nec tamen ideò ad infimam menditatem deflectit: ſed tantum ab una atque altera, quantum ad Dei Cultum opus eſt, participans, cum certa animæ ſalute hunc ſibi finem ſemper habet propoſitum quomodo Roman. Catholicæ fidei graviora, & maximi momenti beneficia poſſit promereri. Vnde Pontificibus grata, à Principibus obſervata, & à populo culta, atque circuli ſolaris æmula, cum filiis ſuis in omnibus literarum partibus glorioſa erit, in cœlo beata.

Hinc naſcuntur invidæ illæ voces à depreſſis æmulis noſtris contra mores & exemplarem doctrinam noſtram efficta, quæ auribus multorum inſuſurratæ haud dubiè in cauſa ſunt, quòd Societatem noſtram immani odio proſequuntur. Incuſant nos primùm Superbiæ quòd SOCIORVM *titulum uſurpemus, & aliorum hominum Ordines vix Servorum nominè dignemur. Quaſi quiſquam ſit, qui ſincero animo iudicans non intelligat, Nos divinâ providentiâ in normam & correctionem aliorum electos eſſe, ideoque juſtum, dilectam hanc congregationem ejus, inſigni & ſpecioſo aliquo vocabulo à tot Monachorum & Fraternitatum inutilibus ſectis diſtingui. Præterea & hoc reprehendunt, quòd recuſemus ciliciis veſtiri, aut cibis paſci ruſticis: ſed illudentes, dicunt, nos veſtibus uti ex lana tenuiſſima, & cutem tegere cãdidiſſimo, linteo, nutritos optimis & delicatiſſimis cibis, qui vel in urbe, vel territoriis vicinis reperiantur. Inſuper nolle nos in pagis habitare, aut ſub tectis humilibus ſed cùm Patribus noſtris, varias Mundi partes peragrantibus omnis commoditas & venuſtas excogitata ſit poſſidere nos dicunt in omnibus Regnis & Provinciis Chriſtianiſmi, meliores & præſtantiores ſitus atque palatia, quàm alibi haberi queant, non quidem in villis aut caſtellis caſas fundantes, ſed in urbibus primariis, & iis rebus abundantibus, quæ generi humano poſſint ſufficere; Sed neque ſic Ædes illas acceptari, niſi prius & reditus, & habitationes pro Patrum & Coadiutorum temporalium numero ibi fuerint præparatæ. Non animadvertunt autem affectibus corrupti obtrectatores id quod de veſtimentis, cibis & habitationibus dicunt, ad ſummam laudem Societatis totius, & Patris Ignatii primi Inſtitutoris noſtri vergere; qui ut omnium hominum ſapientiſſimus veſtes incultas, cilicia & cibos agreſtes, quæ miræ corporis afflictiones ſunt, ipſum etiam ſpiritum affligere & debilitare intelligens, uſu illarum rerum nobis interdixit, & voluit de iis veſtibus & alimentis nobis eſſe proſpectum,*

ſpectum, quæ circumvigilant, quæ exaltationem Eccleſiæ Catholicæ Romanæ, mentem in ſtudijs, linguam verò, ad ſanctorum Apoſtolorum exemplum, in perſuaſionibus publicis & privatis exercet. Habitationes verò quòd attinet, quis non videt, ad decus & ornamentum ſanctæ Religionis ſive Ordinis hoc fieri? idque ita ut fiat neceſſum eſſe: ſiquidem in his fovenda ſunt ſeminaria eorum hominum, quibus Eccleſia & tota Chriſtianitas regatur? Quantum poſtea ad doctrinam, quum maledici iſti ad vera dogmata ſuſtinenda inhabiles ſint, ne impotentes dicam, ad operas & labores Societatis noſtræ exæquandos, eo fatigantur, ut in Dei gratiam & voluntatem omnia reponentes, vanum eſſe demonſtrent grande illud meritum noſtrum: Ideoque Pelagianos nos vocant & Epicuri diſcipulos; propterea quòd ex aſſertione nunquam ſatis laudata Molinæ dicamus, Deum nolle phyſicè moveri animos hominum, ſed in æterna quiete ſua expectare, ut ſuâ gratiâ ad hoc deſtinati, cum merito bonorum operum, ipſimet per ſe paradiſum acquirant. Cæci non vident, Deum in divinitate ſua immobilem, & immediatè, & varijs modis gloriam ſuam amplificare: & nobis in hunc finem deorſum à Majeſtate illa conceſſum eſſe, Regnum ipſius propagare, & mediantibus Regulis noſtris, libriſque ſpiritualibus, hominum animos perſuaſionis vi, quam nobis largitur, movere, & facilem ad cœlum viam reddere cunctis fidelibus, qui exuti omni politicâ curioſitate, noſtris duntaxat præceptis ſalutiferis obedierint. Et quod majus aut certius bonitatis & integritatis doctrinæ noſtræ mundus ſignum deſiderare poteſt, ſi publici errores maximarum univerſitatum, ſingulariter verò Regiæ urbis Pariſiorum per nos fuerunt correcti. Ibi enim, paucis quibuſdam ſeniorum literatorum exceptis, reliqui omnes Moderni & juniores Doctores facilè doctrinæ noſtræ acceſſerunt, non amplius ſcribentes, Rom. Pontificum errores quantùmvis exorbitantes, à Concilijs poſſe corrigi; aut verò defendentes, licitum eſſe Gallorum Regi liberam adminiſtrationem rerum Eccleſiaſticarum impedire, & ſi quæ aliæ ejus Regni Maxima ſunt, ſive Regulæ alicujus momenti aut ponderis. Et ſi enim ob multas rationes, & ſcripturarum allegationes ab antiquiſſimis & celeberrimis Doctoribus approbatas, itemque vanos multorum labores inexpugnabile id exiſtimabatur, conſtat tamen, à noſtris idipſum Patribus jam eſſe evictum: dico illam tantopere decantatam Gallicanæ Eccleſiæ libertatem, quâ expugnatâ, & veluti monſtro à nobis illis (ut ita dicam) Theologiæ Herculibus ſepulto, liberum omninò à quovis impedimento in omnibus Principatibus rurſum evaſit abſolutum S. Sedis Rom. dominium. Nonne ejus rei indubitatam quoque fidem facit, cùm videtur, quomodo apud nos contra hæreticam pravitatem omnes ſcientiæ divinæ & humanæ floreant? & quòd hic viri inſignes, & Magiſtri in omni diſciplina celeberrimi reperiantur? à quibus abſq; avida illa pecuniæ ſpe (quem ſibi finem alii habent propoſitum) major & melior pars juventutis Chriſtianæ inſtituitur: & quidē in dedecus & confuſionem malè affectorum, & ſuū ſaltem commodum inde quærentium pædagogulorum, qui ceſſantibus commoditatibus & emolumentis illis, quibus quam primum Patres noſtri apparuerunt, deſtituti fuêre, varijs impoſturis curârunt laudabiles operationes noſtras inquinare, in vulgus ſpargentes, ad Scholarum eruditionem nos utilitate & voluptate moveri, non verò charitate, aut proximi amore. Idq; inde liquere, quòd ad divites & formoſos duntaxat animum applicemus, de aliis verò parùm ſimus ſoliciti, utrum majores progreſſus faciant, quàm qui ad apparentiam illam conſervandam, quâ cognatos & parentes eorum perpetuò nobis veluti mancipatos habeamus, ſint neceſſarij.

Hoc amplius ſubjungunt obtrectatores, Nos ſub Religionis ſanctiſſimæ prætextu in teneros animos ſubditorum aut civium, ſcholas noſtras, contemptûs & inobedientiæ ſemina adverſus naturales eorum Principes ſpargere, perſuadentes eis, quòd illi ſolummodò Principi, quem nos veluti Monarcham omnium conſtituimus, credendum & obediendùm ſit. Et cum ejuſmodi quidem diabolicis inventionibus auſi fuerunt hoc agere, ut ſcholæ noſtræ prohiberentur. Sicuti in nobili quadam Italiæ civitate hoc illis ſucceſſit, extremo cum damno tum illius, tum aliarum Civitatum liberorum Nobilium & Primariorum, qui ſtudiorum cauſa ad eam convenerant. Quibus calumniis, à linguis lucripetis, ſive ſuum ſpectantibus commodum profectis, prolixè quidem reſponderi, poſſet: ſed præſtat eas, ſecundùm Regulas noſtras logicales ſilentio præterire. Hoc tantùm dico, fortunæ bona neceſſaria eſſe ei, qui literis animum eſt applicaturus, & pulchritudinem verum vivacitatis ſpiritûs, & ingenii bonitatis ſignum eſſe atque indicium. Unde ſi iis, qui ejuſmodi dotibus ſunt præditi, incumbimus, facimus hoc tanquam in ſubjectis aptis ad diſciplinam natis; non autem voluptatis ergò aut facultatum comparandarum gratiâ Denique, cùm videre licet, Scholas noſtras undique vel ab ipſis etiam Principum filiis, tanto cum concurſu, ſolitis illis præceptoribus repudiatis, appeti, hinc infallibilis ſequitur concluſio, quemadmodum. Nos & exiſtentiâ & reputatione omnes alios Ordines ſuperamus, ita etiam doctrinas è Domibus & Collegiis noſtris prodeuntes, reliquas itidem omnes, ſive D. Thomæ, ſive Scoti ſint, & pietate, & dogmatum ſoliditate excedere. Quo etiam fit, ut quod alijs prohibitum eſt, nobis liceat, libros nempe & ſcripta tenere atque perlegere: ex quibus quandoque ob publi-

publicum bonum, impiorum hæreticorum nomine ſublato, & celebris cujuſdam Patris noſtri in vicem ejus ſubſtituto, in publicum ea rurſus emittamus. Ideoque hac ætate in Collegijs & Scholis noſtris non amplius auditur Ariſtoteles & Cicero, monſtroſa gentilitatis monumēta, ſed cathedræ auctoribus longè illuſtrioribus Doctoribus ornatæ cernuntur; & in univerſum ſolis ibi Alvari, Toleti, Molinæ, atque alij Societatis noſtræ Theologi leguntur.

Poſſunt etiam noſtri Socij facilè invenire viam & modum, quo ad honores & gradus ſummos evehantur. Ac potuerunt ſcientiarum noſtrarum facilitate, & mediante vivacitate ingeniorum, aut prædicando, aut docendo celebres evadere: ex quorum uno atque altero maximam utilitatem, & non exiguam exiſtimationem referunt: quandoquidem à viris, à mulieribus, à populo & Magnatibus ipſis coluntur atque ſublevantur: nec quicquam ipſis in mentem veniet, quod non illicò, quàm primùm fuerit reſcitum, promiſſuri ipſis ſint & donaturi. Ipſis privatorum ædes apertæ erunt: cum iis de maximis rebus civitatis conſultabitur: eos ſecretorum ſuorum quilibet faciet participes: & quando animum ad hoc applicuerint, extrinſecâ illâ pietatis umbrâ ſimplicis multitudinis opinionem attrahendo, pro arbitrio ex Magiſtris aut prædicatoribus; non quidem ſpecietenus, ſed reipsâ Imperatores & Monarchæ fiunt: & non ſolùm ſibiipſis commodum & honores conciliabunt, verùm etiam gloriâ ita aucti Societates noſtras illuſtriores & ditiores reddere poſſunt: ſicut multis Patribus in Polonia, Tranſylvania, Auſtria, Bavaria, Hiſpania, atque alijs in locis uſu venit: imò in ipſis etiam Indijs maxima Societati noſtræ Monarchia erecta & plantata eſt. Qui exactam informationem, horum quæ ſcribo, curioſiùs apprehenderet, deprehenſurus eſſet, Provincias Ferdinando Archiduci ſubjectas ſupremâ inſpectione Societatis noſtræ Regi, & vel inde felices eſſe, quòd omnia Patrum conſilijs gerantur, ſive de dignitate & Magiſtratibus conferendis, ſive de belli etiam apparatu tractetur. In Bavaria quoque omnia Patrum noſtrorum prudentiâ gubernantur. Ipſaque Tranſylvania à ſolo adminiſtrata fuit à Carigtio, qui curavit, ut Imperatoris manui & poteſtati ea ſubijceretur. Nonnè Galliam & Regem ipſum Pater Cotton in præſentiarum gubernat? Et in Polonia, non obſtante paucorum ſatis Chriſtianorum tergiverſatione, Rex ſanctitatis noſtræ ſpiritu atque inſtinctu vivit. In Hiſpania, Luſitania, Belgio, Italia & Sicilia, cui ignotæ ſunt divitiæ & authoritas, quâ pollemus? Sed quid de Patre Perſonio dicam? qui Romæ agens, plus auctoritatis habet in Anglia quam Rex ipſe: nec Comes ibi, Marchio, aut Prælatus Catholicus, quin pro Superintendente aut gubernatore conſcientiæ ſuæ aliquem ex Societate noſtra habeat. Ac ut ſummatim dicam, Generalis noſter, ſicuti manifeſtum eſt omnibus, Romam regit & Pontificatum.

Nos etiam certo obedientiæ voto ſanctæ Sedi obſtricti tenemur, ut ſcilicet non petito viatico eò nos conferamus, quocunque etiam locorum ab ea deſtinati fuerimus. Inde nos ipſius Sedis miniſtri facti, & graviſſimorum ſecretorum ejus conſcij, id, quod in commodum noſtrum cedit, Pontificibus perſuademus; Omnes, qui ad functiones aut Prælaturas adſpirant, neceſſitate obſtringentes, ut ad interceſſionem noſtram confugiant. Atque hoc Pontificio miniſterio inſigniti, & excitatâ, in hos totius mundi opinione, in Civitates, Regna, & ipſorum Principum corda penetramus. Ita fit, ut cùm hi dominium ſuper vitam & bona ſubditorum teneant, Nos poſſeſſionem voluntatis cùm Principum, tum ſubditorum occupemus.

Et quemadmodum ſancta fides ubi innotuerat, maximos faciebat progreſſus: ita & nos, ubicunque agimus, ſub nomine Ieſu, inſenſibiliter, tale obſequium acquirimus, ut poſteà in Principum poteſtate non ſit inde nos depellere. Cui rei fidem facere poteſt ampliſſimum & potentiſſimum Galliæ Regnum ſuis illis turbis noviſſimis. Quapropter arbitri ſæpe numero contentionum non tantùm inter Principem & Subditos; verùm etiam inter Dominos & Vaſallos conſtituti pro lubitu noſtro & bellum & pacem mundo adportamus: non abſque evidenti prætenſione, quòd ſanctæ illius Sedis poſſeſſio, in Patribus aliquando noſtris caſura, ſucceſſivè poſteà perpetuari queat. Quod cùm evenerit, tam inſigne capiet incrementum Romana Religio, ut ſpes ſit, brevi videri poſſe ex Principatibus Chriſtianis & mundo univerſo factum eſſe unum ovile & unum Paſtorem.

Nec verò propter votum illud veluti ligati tenemur, aut quidquam imminuitur libertas aut præeminentia noſtra: quin imò ob concitatum in nos omnium timorem & exiſtimationem non dubitamus quandoque pro majori ſecuritate, etiam adverſus ipſos Pontifices, ex religionis zelo, calamos & linguam ſtringere: ſingulariter verò, ſi intereſſe, vel emolumentum Magnatum quorundam, quorum in nos beneficia conſtant; interveniat. E contra nemo eſt, quis adverſus nos, auctoritatem Pontificiam regentes, quidquam proferre auſit. A noſtris enim, oppugnatus pro hæretico & ſchiſmatico ab omnibus habebitur: ſicut cœleſti hâc gratiâ etiam ſacroſanctos & inviolabiles nos conſervemus.

Quod ſi forſan animus alicui non fuerit, gravioribus Mundi negotijs ſe immiſcere, aut Principum ſectando familiaritatem, incertam ſubire fortunam arbitrij ſui erit in qua Domo

aut Collegio ſibi quàm maximè placuerit feliciſſimâ frui quiete, & in Eccleſijs ſermocinando, pietatem in hominum timidorum, & muliercularum devotarum pectoribus fovere: quod ipſum majorem quoque honorem & commodum ei comparabit. Nam ſi eos, qui peccata ſua illi confitentur, recenſione rerum terribilium, & Miraculorum à Patribus noſtris ad hoc collectorum, in officio, ut à peccatis abſtineant, continuerit, tum de facultatibus & perſonis eorum diſponet, in honorem Dei, quomodocunque ipſi placuer t.

Ac tametſi ſanctus hic zelus ex malitioſa interpretatione ſiniſtrè accipiatur, & paſſim ſpargatur Nos eandem rem diverſimodè huic atque illi referentes, diſcordiam & lites diſſeminare inter maritum & uxorem, patrem & liberos, fratres & cognatos, atque hac ratione ad trutinam conſiliorum noſtrorum ſuſpectos habentes privatos, Civitates, & integra Regna dominium. Nos & abſolutam tyrannidem in quoslibet uſurpare: omnino tamen actiones ille reprehendi nequaquam poſſunt, cum omne id ad animarum ſalutem ſit directum, Noſq; in hoc conformes reddamur verbo Evangelico, quod habet: Non veni mittere pacem, ſed gladium. Veni enim ſeparare hominem adverſus patrem ſuum, & filiam adverſus matrem ſuam. Vnde pro errore habendum non eſt, loqui aut tractare contradictoria, & cognatorum ac civium animos disjungere, dummodo id totum ad utilitatem cedat Eccleſiæ, & Sanctæ Sedis; in cujus ſervitio & magnitudine vera pietas ſummaque Religio conſiſtit.

Et ut ſcrupulos aliquot, qui ex vulgi obmurmurationibus mentibus aliquorum injecti eſſe poſſint, illis eximam, advertere eos volo, quòd cùm primarij Domini, & nobiliſſimæ civitatum Matronæ, ex devotione ſua ad Eccleſias noſtras concurrant, tum invidi bonum in malum detorquentes, id ſingulari artificio noſtro fieri dicant, & hac illàc diſſeminent, quòd in Confeſſionibus audiendis difficiles quidem plebeijs atque pauperibus nos exhibeamus, eoſque à nobis fugemus, in abſolutionibus rigidi, in reprehenſionibus aſperi, & in pœnitentia injungendâ intolerabiles. Adverſus divites autem, & mulieres viduas, aut conjugatas aliter procedentes, parvulâ aut nullâ indictâ pœnitentiâ, ſæpè etiam abſque auriculari confeſſione, ſolâ ſchedulâ conſignatorum errorum inſpectâ, graviſſima eis peccata remittamus, exigendi à quolibet pœnitente generalem confeſſionem, licet à Deo non mandatam, haud minùs tamen animarum ſaluti neceſſariam, ut naturalibus pœnitentiam inclinationibus detectis, peccata eorum conformiter juſtificare, atque his rebus uti eis ac frui permittere liceat, quas alii Religioſi nunquam conceſſerint.

Magnam verò illam patientiam, quam imbecillis mulierum animis à ſcrupulis & ſuperſtitionibus, quibus naturaliter ſubjectæ ſunt, expurgandis ſuſtinemus, malevoli malitioſè interpretantes, Nos cum illis aiunt, longis & frequentibus ſolere uti alloquijs, quibus ita mediantibus, quicquid deſideraverimus modò ab ipſis obtineamus, & ſilentio earum ſanctiſſimis Sacramentis confirmato, illis nos ſpirituali matrimonio devinciamus, in id incumbentes, ut ubique velut exanima Vrſularum, Clericatarum, Diaconiſſarum appareant: quibus etiam in caſu magnæ cujuſdam neceſſitatis ut ſanctiſſima Sacramenta adminiſtrare poſſint, concedamus, idoneâ ad hoc inventâ, à nobis repræſentatione, per quam licitum illis ſit, loco hoſtiæ apprehendendæ, toreuma quoddam conſecratum, & ad formam Agni Dei effigiatum Sororibus in conventiculis ſuis oſculandum porrigere: quo ipſo eas vinculis hiſce noſtris invicem conjunctas teneamus, & ſanctæ Sedis in caſu politicæ reſiſtentiæ ſtrictiſſimè obligatas, in tantum, ut hæc earum devotio in ſecreto habeatur, atque ipſos etiam maritos, parentes, liberos & alios conjunctos lateat. Id quod ſummâ utilitate, emergente non ita pridem occaſione, uſurpatum quidem fuit, tandem tamen aliqua ex parte in lucem prorupit ob penetrantem æmulorum noſtrorum ſagacitatem, & ſimplicem devotarum iſtarum animularum confidentium, ab oraculis conſiliorum noſtrorum longè diſſitarum, & neceſſario fragilitatis ſuæ fulcro privatarum.

Cæteroquin, ubicunque etiam commorentur, non eſt quod metuamus, ne actiones noſtræ unquam propalentur: ſiquidem, cum Magnatibus duntaxat commercium habeamus, à quibus, præter quotidiana honoraria; omne publicum ſecretum cognoſcimus. Ita fit, ut vel proprius honor ipſis os occludat: contrario planè modo; quàm alijs Religioſis uſu venire ſoleat: qui ſine diſcrimine cum quolibet converſantes, abſque ſanctis hiſce artificijs difficulter poſſint fragilitatem ſuam occultare. Verùm etiam hæ nebulæ facilè diſſipari queunt: quoniam & has, & omnes alias operationes noſtras cum Myſterio peragimus: quandoquidem in pauperem plebeculam non ea cadit peccatorum qualitas, aut gravitas caſuum, ad quorum reſolutionem opus ſit ſingulari & exacto intellectu, aut diſcursûs profunditate: ſed delicta illa vulgares quidam errores ſunt & conſueti; quibus cùm à quovis Fraterculo ſatisfieri poſſit, ingratum ſanè divinæ majeſtati fuerit, ſi elaboratæ operæ noſtræ in his inutiliter conſumerentur. Et quamvis confitentibus nobis aſperos nos atque ſervos exhibeamus; tamen hoc non ad repellendos eos fit, ſed ut ordinariorum ſive conſuetorum peccatorum per-

tæſi

teſt à gravioribus abſtineant. Id quod divitibus non uſu venit, qui ob facultatum & negotiorum publicorum, in quibus verſantur, tractationem multis ſcrupulis & dubitationibus periculoſis ſunt ſuppoſiti: ideoque in magnam animarum ipſorum utilitatem vergit, ſi à viris doctis & ſapientibus, prout ſunt Patres noſtri, examinentur & corrigantur. Quâ de cauſa libenter eos ad Eccleſias noſtras recipimus & leniter tractamus, ne ad deſperationem adigantur, ſed potiùs; ut ex opibus illis, quæ ipſis peccandi cauſam præbuerunt, largas eleemoſynas domibus & Eccleſijs noſtris facientes, & cœlum lucrantes, à viâ, quæ eos ad infernum ductura erat, declinent. Sic & adverſus fœminas, propter ſexûs fragilitatem mirè & abſque rigore procedimus: & quò faciliùs eas ad divinorum præceptorum obedientiam perducamus, res quædam parvi momenti ijs permitti ſolent, dummodo id quod res eſt cognoſcentes, tanquam creaturæ Dei, debitas ei gratias reddant. Sed neque ab his aut illis confeſſionem generalem exigimus, ut appetitui eorum obſecundemus, ſed potiùs, ut pravi illi affectus, & malæ inclinationes naturæ detegantur; quibus poſteà cum diſcretione, & quidem ſuam cuilibet ſingulatim medicinam applicamus; non verò ut veteres illi Religioſi; omnibus confuſim peccatoribus idem remedium adhibemus. Modus profectò ſalutaris, & à DEO, ad exaltationem fidei ſuæ, nobis revelatus: cum quo detectis etiam animis reſolutis & fortibus, multoties eos, mediante Camerâ Meditationum noſtrarum (quarum ſecreta revelare non eſt licitum) ad internecionem hæreticorum & inobedientium inimicorum ſanctæ Sedis Romanæ conſultò exſtimulavimus; & quidem non privatorum tantùm, verùm etiam magnorum Principum & Regum; heroicis iſtis factis boni illius Ahodi, de quo in ſacra Scriptura legitur, figuram repræſentantes, & immortali cum laude congregationis noſtræ, ſedes paradiſi Sanctis atque Martyribus complentes. Cui rei teſtimonio eſſe queunt multæ effigies, quæ varijs typis æneis paſſim videntur impreſſæ.

Et ſanè quilibet commemoratorum virorum atque mulierum de Sanctiſſimis Sacramentis non alibi, quàm in noſtris Eccleſijs debebat participare & confeſſionem exercere: ubi præter facultatem & privilegia, quibus à quavis culpa quilibet expiari poteſt, à ſummis Pontificibus conceſſa, facilem habituri eſſent modum animas ſuas ſalvandi: modum inquam à nobis inventum, qui in propriæ ſolummodò voluntatis privatione, & in hoc conſiſtit, ut abſque laborioſa requiſitione alterius, ſequatur quis ejus præcepta, qui propter ipſum ſtudijs inſudat & defatigatur: id quod Patres hi ſpirituales faciunt. Et quidem omne peccandi periculum hoc modo tollitur, non viſo aut cognito ab alijs Religioſis, qui in veteri illa ſimplicitate educati, dum pœnitentes ſuos in libertate relinquunt, parùm ſemper profecerunt, atque etiamnùm proficient.

Ac licet à Politicis, atque alijs mundi hujus ſapientibus hæc noſtra doctrina hæreſis dicatur, non tamen hoc illorum dicterium in ullam conſiderationem trahendum eſt; cùm videamus illam ab Epiſcopis Cardinalibus, & omnibus Pontificibus approbatam eſſe. Et ut concludam, quod plus, quàm ulla res alia eos relevat, qui Eccleſias noſtras frequentantes ſanctam iſtam obedientiam amplectuntur, id verò eſt, quod participes fiunt innumerabilium meritorum, quæ divina Majeſtas ſufficientia eſſe judicat, non ſolùm ad tollendum delicta jam præterita, ſed ad cancellandum, vel annihilandum ea, quæ in poſterum committi poſſent; & ad redimendum quamcunque animam, quæ ad purgatorium fuerat condemnata.

Nolim verò aliquem vereri, ne commemorata commoda & honores ſectaturus, in difficultatem aliquam offendat: quandoquidem viæ: quæ in Societate noſtra ad eos ducunt, ita tritæ, & tanta cum prudentia accommodatæ ſunt, ut quilibet abſque vacillatione ullâ eorum obtinendorum atque fruendorum ſpem habere poſſit. Ibi enim aſſiduè de Verbis & Rebus tractatur: & quicquid vel publicum vel privatum ad aures noſtras pervenerit, de eo conſultatur: nec quiſquam ulli rei unquam adhibetur, niſi examinatâ priùs naturâ ejus, & perpenſo talento ejus à Patre Generali (qui omnibus exploratis ſigna & notas exquiſitè diſtinctas habet) aptus ad eam perficiendam deprehendatur. Admonito poſteà illius, quòd hoc vel illo die dignum conſideratione occurrit, detegitur id ei familiaribus colloquijs noſtris, aut per confeſſionem nobis devotorum. De eo namque conferentes inter nos, & literis à Collegio ad Collegium ſcriptis, ei quod ſequuturum eſt, aut ſequi poterat, anticipando ſemper obviamus, in quemcunque caſum præparati. Ejuſmodi conſiderationibus aut collationibus, quibus nullum dubium remanet indeciſum, Seniores & ſapientiſſimi, quos habemus, Rectores aſſiſtunt, qui in quavis materia quàm maximè verſati definiunt quomodo viris & mulieribus, viduis aut maritatis, obſequium & beneficia erga Collegia, & particulatim etiam erga nos ipſos debeat perſuaderi, quomodo itidem paradiſi iter ingrediendum ſit, ac qua ratione Principum gratiæ quis inſinuetur, quibus medijs voluntas eorum captetur, & quibus in poſſeſſionem animi & opinionis populorum perveniatur.

Laborent ſanè in hoc inimici noſtri, cœleſtis voluntatis ignari, & obloquantur, Nos hiſce Regulis & Rationibus damnum privatorum Domibus & Principatibus hujus Mundi adferre. Alij quidem, dum aſſerunt, Nos rerum horribilium commemoratione, quas ſimplicioribus pro Concione in Templis, & domi animam jam exhalaturis ingerimus, noſmetipſos & Collegia noſtra ditantes, debitâ hæreditate liberos & parentes eorum ſpoliare: Alij verò, quòd ſimulatâ quâdam ſervitute Principes Chriſtiani ad inſtantiam Eccleſiaſticæ Majeſtatis, fidei noſtræ ſe committentes, imprudentibus conſilijs quandoque eò redigantur, ut & ſtatum & vitam perdant. Singularem verò pietatem illam, quæ pro auctoritate ſanctæ Sedis dilatanda exercetur, improbi illi Politici traditionum & rebellionum à nobis perpetratarum nomine denigrantes, mundo exoſam reddere fatigentur ſanè, affirmantes ſcilicet, prædicationes, & divitiarum atque laudum præmia, ad hæreticos exſtirpandos à nobis inventa, proditorios eſſe modos adverſus Principes, & voces adulatrices, quibus veluti ſanctitatis & Martyriorum involucro quodam parricidia obtegamus. Exclament, ſed falsò, Nos per has ipſas deſtructionum vias, contra veram Ieſu fidem, Ieſuitarum nomen mereri, per quas Scipio Carthaginenſium Imperium evertens, Africani nomen conſecutus ſit. Cæterum in tota prout decet, conſideratâ liquet, pro peccato iſtud nequaquam haberi poſſe, ſed veram demùm pietatem eſſe, quæ in Catholicæ Romanæ Eccleſiæ commodum, animarumque ei devotarum ſervitium reſultat. Inprimis enim non inconveniens eſt, ut pater propriæ ſalutis gratiâ filium, & cognatus cognatum hæreditate privet: eò quòd ex Evangelica doctrina quilibet animæ ſuæ magis, quàm patri, matri, aut liberis ſit obligatus. Atque ita opus quoque erit meritorum, ſi ſubditi ejus Principis, qui de juriſdictione ſua, & commodo ſubditorum magis, quàm animæ ſalute ſolicitus, Pontificijs præceptis, obedire recuſat, fidelitatis juramento exſolvantur, ijſdemque ſignificetur, quandoquidem ipſimet ſe regere nequeant, ut alij Principi Catholico, qui quidem obſequens ſit, aut Romano Pontifici confœderatus, adhæreant, Ac ſi propter inobedientis illius principis potentiam & robur ad ejuſmodi apertas declarationes perveniri non poterit: tum legibus Canonicis & ſanctiſſimis Decretalibus minimè erit contrarium, occultè eum, peccatorum abſolutione aut premio interfectoribus propoſito, vita tollere: aſſerente idipſum etiam doctiſſimum hiſtorico noſtro Ioanne Mariana in quodam tractatu ſuo ad magnum Hiſpaniæ Regem; ubi venena, & horum compoſitiones, tanquam tutiſſima media proponens, concludit, in eum finem ipſa venena ita præparata cuilibet bono Catholico ſemper in promptu eſſe debere. Atq; in ſacroſanctis Biblijs exemplo Ieroboami & aliorum legitur, quàm graviter Reges & populi dilecti à Sacerdotibus & Prophetis, propter obedientiam caſtigati fuerint. Quin imò maximam in populi utilitatem ceſſurum eſſet, ſi peſtifero ſemine Politicorum ſublato, & temporali dominio cum ſpirituali conjuncto, ſolummodò à nobis Eccleſiaſticis regerentur & gubernarentur: ſic enim majori cum pietate forent tractati. Atque hic mentis conceptus à Patribus noſtris ubique locorum prædicatus, non minùs quàm articulus fidei debuerat obſervari; quandoquidem alij quidem ſtertunt, nos autem pro ſalute eorum ſemper vigilamus. Atque hoc eſt prudentiſſimum Regimen, & Reſpub. Societatis noſtræ, nunquam à Philoſopho aliquo tam perfectè deſcripta, ſed à celebri illo Ignatio Loyola miraculosè fundata.

FINIS LIBRI PRIMI.

DE

DE PROPAGATIONE
ET
INCREMENTIS ORDINIS IESVITICI.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

IESVITÆ, ſerpentum in morem, initio terræ pulverem eſitabant, & ſummâ inopiâ adacti ſolum ſolo identidem vertere cogebantur. Romæ enim ut excepti fuerint primò, ſupra indicavimus.

Ieſuitæ ut irrepſerint in gratiam hominum. Irrepsêre autem primùm in gratiam hominum, eoſque in ſui admirationem pertraxerunt diligentiâ & ſolicitudine ſuâ in ægrorum morbis curandis, vulneribus obligandis, & moleſta, gravi ac putidâ famie abſtergenda.

Secundò, auſcultandis confeſſionibus, undè miſerè victum ſuum excerpebant.

Mox ubi paululùm firmitatis acceſſit, pueros ſine mercede docendos & erudiendos ſuſceperunt; quo artificio non vulgarem vulgi favorem emeruêre, criminandis præſertim alijs Doctoribus, quorum doctrina venalis eſſet, & ſcholæ nulli ſine mercede paterent, ac interdum etiam doctrina peregrinâ perſonarent. Incredibile dictu eſt, quantum hæc criminatio valuerit. Inprimis, ut facilè eſt in magna piſcium multitudine rete ſuum implerè: ſic etiam in hac juvenum frequentia Ieſuitis facilè fuit continuò aliquos inſtitutis ſuis implicare. Ea etenim eſt ætas hòdiè, quę blanditijs ſimul & doctrinæ admiratione permovetur, & propediem ad operam navandam præſtò eſſe poteſt. Ac reliquorum quidem Monachorum in hoc à Ieſuitis emendatus eſt error, qui puſiones vix dum è cunabulis egreſſos ad ſe miſerunt; totoſque quindecim aut viginti annos nutrierunt, antequam ad praxin eos admovere poſſent. Hoc ſagaces & ſolertes animadvertentes Ieſuitæ, ſuos in eo ætatis flexu intercipiunt; qui jam ad adultam vergit.

Ieſuitæ Romæ tria Collegia erigunt. Firmato autem & communito à Pontificibus Romanis Ieſuitarum Ordine ac vitę inſtituto, per omnes ſe Italiæ Vrbes Ieſuitæ ſpargebant, & mox ubique in ea Religione collegia eis ædificabantur. Inprimis autem Romæ ſedes ſuas finxerunt, ſuperſtitionum & errorum omnium matre ſeu officina. Tria enim ibi Collegia exſtruxerunt Ieſuitæ, unum pro ſe, alterum pro Anglis, tertium pro Germanis. Nam Ioannes Moronius & Epiſcopus Præneſtinus, qui in Tridentina Synodo legatus fuit Pontificis & Syn. Præſes, cōſilium communicavit cum Ignatio, quanto uſui eſſe poſſit Eccleſiæ Pontificiæ, ſi Romæ ampliſſimum Collegium exſtrueretur, in quo maxima Germanorum multitudo in bonis literis & Religione, ſumptibus Pontificis inſtitueretur, ut tandem in Patriam redeuntes, collapſam & conculcatam Pontificiam Religionem ibi inſtaurare aliqua ex parte poſſent. Opus igitur illud aggreſſi ſunt Ieſuitæ anno Domini 1553. exſtructo tali Collegio Romæ, non procul à ſuorum Collegio. Adoleſcentes verò Germanos, narrant Pàyva Andradius & Surius, in

illud Collegium aſſumi, non ut cooperentur tandem in ordinem Ieſuiticum, ſed Ieſuitas tantùm alendi illos, moderandi & inſtituendi curam gerere, & ad hunc laborem ſuſcipiendum, ſolùm Germaniæ ſalutis deſiderio fuiſſe incitatos; ut per iſtos emiſſarios Germania ad gremium, vel ſi hoc nimium eſt, ad oſcula pedum Romani Pontificis paulatim reduceretur.

Italorũ ingeniũ procliue ad ſuperſtitiones recipiendas.

Mirum autem videri nemini debet, Italos tanto animorum & corporum impetu hoc novum ſodalitium jam olim excepiſſe, & adhuc hodie fovere ac cum ſtupore admirari. Nam, ut omnia ferè ſua ipſorum monumenta teſtantur, ſemper fuerunt & etiamnum hodie ſunt, ex naturali quadam ad hypocryſim inclinatione, ad Deorum multitudinem colendam, & ad omnes, quantumvis prodigioſas atque horrendas ſuperſtitiones recipiendas, præ cæteris ferè omnibus Nationibus propenſiores. Ex quo fornicationis poculo permulta in Chriſtianam Religionem transfuderunt, eamque ferè totam veneno mortifero infecerunt quo adhuc maxima pars orbis Chriſtiani, ſuavitate, dulcedine, antiquitate & pulchritudine ipſius illecta deceptaque inebriatur validiſſimè.

Ieſuitæ in Hiſpanias veniũt.

Ex Italia rectâ in Hiſpanias Ieſuitæ ſuas duxerunt colonias. Erat enim circa initium confirmationis hujus Ordinis Romæ Petrus Mazcarenhas, à Ioanne Tertio, Luſitaniæ Rege ad Pontificem Orator, qui multum cum Pontifice egit, ut ex viris illis, quorum tunc adhuc pauci numero erant, duos in Luſitaniam mitteret: quo tandem impetrato, profecti ſunt illuc Franciſcus Xavier & Simon Rodericus anno 1541. ubi à Rege totoque populo, ſicut & alij in reliqua Hiſpania humaniſſimè excepti, & ubivis locorum in ea gente certatim Collegia eis exſtructa fuerunt, nec ullo in loco hodie majori cum ſtudio foventur. Nam vulgò in Hiſpania & Luſitania *Apoſtoli* & *Apoſtolici* viri etiamnùm hodie nuncupantur.

Hiſpani in ſuperſtitionibus naſcuntur & educantur.

Neque mirum: nam gentis hujus homines plus quàm ſerviliter in Romana Religione naſcuntur, educantur, inſtituuntur & confirmantur, nec alibi ferè obſequentiores & ferventiores filios habet Romana Eccleſia. Tanta enim apud eos fit de fide & religione Romana Inquiſitio, tamque arcta, ne inde avolet, ſepta tenetur cuſtodia, niſi ipſi filij ad parentes ſuos, hæreſeos damnatos, exurendos, allatis propria ex domo lignis carnificem adjuvent, ipſique propemodum parentum carnifices exiſtant, hæretici ferè ab omnibus judicentur, eodemq; digni ſupplicio cenſeantur. Ex quo certè neceſſe eſt Hiſpanos ſuperſtitioſos evadere, actus Religionis externos multiplicare, & vel mortuos fidem Romanam ſpirare: ne ſi minus multa Religionis ſuæ ſigna dederint, ſuſpecti extemplo de fide reddantur, & in tertiam ac quartam uſque generationem crudeliſſimè excruciati puniantur. Accedit huic, quòd ab antiquis temporibus Marani, ſeu infideles nuncupati ſunt Hiſpani, quippe à quibus prognati fuerunt. Vt igitur hanc calumniam à ſe depellant, in exceſſu peccant, & Ieſuitis, tanquam Romanę Eccleſię columnis, immenſos honores exhibent & privilegia dant Hiſpani per univerſum ſuum Regnum, imò aliquibus in locis Magiſtratibus ipſis parere & obedire præcipiunt.

Ioan. Siliceus Ieſuitarum hoſtis.

Ioannes Siliceus tamen Archiepiſcopus Toletanus in Hiſpania Ieſuitarum acerrimus inſectator fuit. Compluti in ſua Diœceſi Collegium ipſis repente exſtructum, ita ægrè ferebat, ut de Ieſuitis à ſua ditione pellendis toto animo dies noctesque cogitaret. Quotquot è ſuo clero Ieſuitis favere nôſſet, eos juris in Eccleſia Toletana dicendi poteſtate privat: vetat etiam in Eccleſia Complutenſi, omninò quemquam à Ieſuitis Eccleſiæ Sacramenta ſumere. Quæ res in tota Hiſpania plurimorum animos vehementer commovit, ut qui exiſtimarent, tantum Antiſtitem non ſine gravi aliqua certaque ratione ita de Ieſuitis ſtatuiſſe.

De Ieſuitarum ADVENTV, INCREMENTIS *ac* PROPAGATIONE *in Gallia.*

Ieſuitæ in Gallia difficulter recepti.

IN Gallia verò, non eâdem facilitate, quâ ab Italis & Hiſpanis, Ieſuitæ ſuſcepti ſunt. Cùm enim Epiſcopus Claromontanus *Guilelmus de Prato* eos Lutetiæ primùm, exiguo quidem numero, in Claromontium, quod ibi eſt Collegium, præ nimio erga illos favore, introduxiſſet, Anno Chriſti 1550. & moriens teſtamento ultra 60000. aureorum legâſſet, eâ lege, ut Billonij & Mauriaci in Avernis Schola inſtituta juventuti erudiendæ incumberent: ante Loyolæ mortem Broetus in Gallia commendatione Caroli Lotharingi Cardinalis, cujus & nomen diplomati appoſitum eſt, ab Henrico Secundo impetraverat, ut juxta Pontificium diploma Societas hæc in Gallia reciperetur, & Sodalibus ex eleemoſynis ædes & Scholá Lutetiæ, non etiam in alijs Vrbibus

Vrbibus conſtruere, ibique juxta normam Ordinis vivere liceret. Haud diu poſt ſupplicitcr à Parlamento contenderunt, ut & in Regno hoc tolerarentur, & Societas hęc ſub ſpecie tam religioſi Ordinis, quàm Collegij tandem approbaretur. A Gallo-Francis verò tum quidem repulſam tulerũt.

Poſt quatuor nihilominus annos, iterum ut admitterentur, ſupplicârunt. Cum autem diploma, cujus paulò ante meminimus, in Curia lectum eſſet, 3. Non Sextil. & id Procurator regius *Noe Bruſlardus* vehementer oppugnaret, Parlamentum decrevit, ut regium ac Pontificium diploma, Epiſcopo Pariſienſi, nec non Theologorum Pariſienſium Collegio, hoc eſt, Sorbonæ communicaretur: quibus auditis de tota re decerneretur. Sorbona Anno 1554. Decemb. 1. multis in medium adductis rationibus firmiſſimis, evidentiſſimiſque, hanc Ieſuitarum petitionem omnibus modis averſata eſt, & vehementer impugnavit ac rejecit. Decretum autem hoc & ſententia Sorbonæ de verbo ad verbum ſic habet.

Decretũ Sorbonæ contra Ieſuitas.

Anno Domini 1554. *die* 1. *Decemb. ſacratiſſima Theologia Pariſienſis, poſt Miſſam de Spiritu Sancto in æde ſacra Collegij Sorbonæ, ex more celebratam, jam quarto in eodem Collegio per juramentum congregata eſt, ad determinandum de duobus diplomatibus, quæ duo ſanctiſſimi Domini Summi Pontifices Paulus III. & Iulius III. his qui Societatis Ieſu nomine inſigniri cupiunt, conceſſiſſe dicuntur. Quæ quidem diplomata, Senatus, ſeu Curia Parlamenti Pariſienſis dictæ facultati viſitanda & examinanda, miſſo ad rem Hoſtiario, commiſerat. Antequam verò ipſa Theologiæ facultas, tanta de re, tantique ponderis tractare incipiat, omnes & ſinguli Magiſtri noſtri, palàm atque aperto ore profeſſi ſunt, nihil ſe adverſus Summorum Pontificum authoritatem & poteſtatem, aut decernere, aut moliri, aut etiam cogitare velle. Imò verò omnes & ſinguli, ut obedientiæ filij, ipſum Summum Pontificem, ut ſummum & univerſalem Chriſti Ieſu Vicarium, & univerſalem Eccleſiæ Paſtorem, cui plenitudo poteſtatis à Chriſto data ſit, cui omnes utriuſque ſexûs obedire, cujus decreta venerari, & pro ſe quiſque tueri & obſervare teneantur, ut ſemper agnoverunt & confeſſi ſunt, ita nunc quoq; que ſincerè, fideliter & libenter agnoſcunt & confitentur. Sed quoniam omnes præſertim verò Theologos, paratos eſſe oportet ad ſatisfactionem omni poſcenti de his quæ ad fidem, mores, & ad ædificationem Eccleſiæ pertinent, dicta facultas poſcenti, mandanti & exigenti Curiæ prædictæ ſatisfaciendum duxit. Itaque utriuſque Diplomatis omnibus frequenter lectis articulis repetitis, & intellectis, & pro rei magnitudine per multos dies, menſes & horas, pro more prius diligentiſſimè diſcuſſis & examinatis, tum demùm unanimi conſenſu, ſed ſumma cum reverentia & humilitate, rem integram correctioni Sedis Apoſtolicæ relinquens, ita cenſuit.*

Arrigite aures Ieſuitæ.

Hæc nova Societas, inſolitam nominis Ieſu appellationem ſibi vendicans, tam licenter, & ſine delectu quaſlibet perſonas, quantùm libet facinoroſas, illegitimas & infames admittens, nullam à Sacerdotibus ſecularibus habens differentiam in habitu exteriore, in tonſura, in horis canonicis privatim dicendis, aut publicè in Templo decantandis, in clauſtris & ſilentio, in delectu ciborum & dierum, in jejunijs & alijs varijs ceremonijs, quibus ſtatus Religionum diſtinguuntur & conſervantur, tam multis, tamque varijs privilegijs, indultis & libertatibus donata, præſertim in adminiſtratione Sacramenti Pænitentiæ & Euchariſtiæ, idque ſine diſcrimine locorum, aut perſonarum, in officio etiam prædicandi, legendi & docendi in præjudicium Ordinariorum, & Hierarchi Ordinis, in præjudicium quoque aliarum Religionum, imò etiam Principum & Dominorum temporalium, contra privilegia Vniverſitatum, denique in magnum populi gravamen, Religionis Monaſticæ honeſtatem violare videtur, ſtudioſum, pium, & neceſſarium, virtutum, abſtinentiarum & auſteritatis enervat exercitium; imò occaſionē dat liberè apoſtatandi ab alijs Religionibus, debitam Ordinarijs obedientiam & ſubjectionem ſubtrahit, Dominos tam temporales quàm Eccleſiaſticos ſuis juribus injuſtè privat; perturbationem in utraque politia, multas in populo querelas, multas lites, diſsidia, contentiones, æmulationes, rebelliones, variaque ſchiſmata inducit. Itaque his omnibus atque alijs diligenter examinatas & perpenſis, HÆC SOCIETAS *videtur in negotio fidei periculoſa, pacis Eccleſiaſticæ perturbativa, Monaſticæ Religionis everſiva, & magis ad deſtructionem, quàm ad ædificationem.* Interfuerunt huic Conventui Maillardus, Demochares, Petionius, & Ori Inquiſitor fidei, &c. Procuratores fuerũt Benedictus Decanus & Courſelles Subdecanus Theologiæ facultatis Pariſijs: Itemq; Faber Syndicus & Noe Bruſlardus; non Petrus Ramus & Mercerus, ut Ieſuitæ mentiuntur.

Notate Ieſuitæ.

Catechiſmus Ieſuiticus lib. 10. ca. 6.

Sic judicavit hoc tempore Sorbonianum Collegium de Ieſuitis, hodiè verò non parum illis favet. Artibus enim ſuis in illud Collegium paulatim intrudunt Theologos, qui in eorum Collegijs literis operam dederunt, & nunc res

Ieſuitarum

Ieſuitarum vehementer ibi promovent.

Ieſuitæ Galli provocant ad Hiſpanos.

Ieſuitæ verò hanc Sorbonæ cenſuram per Hiſpanicam Inquiſitionem annihilari & abrogari curârunt. De quo Ribadeneira libro quarto, cap. undecimo ſic ſcribit: *Porrò in Hiſpania, quòd Sorbonenſe decretum eſſet contra ſanctam Sedis Apoſtolicæ authoritatem, à qua Religio noſtra confirmata & probata eſt, fidei quæſitores illud tanquam falſum, & quod pias aures offenderet, ſuo decreto legi prohibuerunt.*

Ieſuitæ in Gallia intermiſſum negotiũ perſequũtur.

In Gallia autem hâc Theologorum Pariſienſium ſententiâ territis Sodalibus, cùm tempori obſecundandum ducerent, & novi Ordinis invidiam tempore mitigatum iri ſperarent Ieſuitæ, altum ea de re ſilentium fuit, uſque ad Franciſci II. Galliarum Regis tempora, ſub quo potientibus rerum Guiſianis, qui impensè huic novo Sodalitio favebant, Ieſuitæ intermiſſum negotium perſequuntur; & ante omnia juxta S.C. Euſtochius Bellaius Pariſienſis Epiſcopus ſententiam rogatur, quam ille ſcriptis mandavit. In ea Societatem Ieſuiticam, ut novos omnes ordines, ſummè periculoſam: & his temporibus admotus potiùs concitandos, quàm Eccleſiæ concordiam ſarciendam, inſtitutam aſſerit: Inprimis Ieſuitarum nomen, ut arrogantiæ plenum, improbat; quippe cum ita ſolis ſibi tribuant, quod Eccleſiæ Catholicæ competit, quæ propriè fidelium congregatio dici poteſt, cujus caput eſt CHRISTVS; illi verò cum hoc nomen ſibi ſumunt ſolis, & hoc dicere videri, ſolos ſe Eccleſiam conſtituere: tum multa in privilegijs ei à Paulo Tertio conceſſis ineſſe dicit, quæ juri communi repugnent, Epiſcoporum, Curionum & Vniverſitatum auctoritati ac poteſtati præjudicent, ac proinde conſultius eſſe, at quando ad Turcorum & infidelium inſtructionem & verbi Dei apud illos populos promulgationem à Pontifice auctorati, ſunt in locis, qui ijs vicini ſunt, domicilia his Sodalibus aſſignentur, uti olim in Chriſtiano limite Rhodienſes Equites excubare juſſi ſunt.

His ſententijs à Rege in Conſiſtorio expenſis, inſtigante Cardinali Lotaringo, diplomate dato 7. Calend. Maij Anni milleſimi quingenteſimi ſexageſimi primi Curiæ mandatur, ut nullâ habitâ Theologorum Pariſienſium & Epiſcipi ipſius interceſſionis ratione, tam Pontificia quàm Regia diplomata in Societatis gratiam facta promulget.

Et quanquam Sodales porrecto Senatui libello ſupplici ſe juri communi ſubijcerent, & juribus ac privilegijs contra illud à Pontificibus conceſſis, & Epiſcoporum, Collegiorum, Curionum, Vniverſitatum auctoritati, Eccleſiæ Gallicanæ & pactionum inter Reges ac Pontifices initarum juri præjudicantibus renuntiare ſe teſtarentur, nihilominus Senatus 8. Calend. Mart. decreto facto negotium omne ad Conſilium univerſale, aut Eccleſiæ Gallicanæ conventum remittit, ut ab eo novus ordo approbaretur.

Ieſuitæ recipiũtur in Gallia cum cõditione.

Tandem cùm poſſiaci juſſu Regis Præſules de Religionis negotio magno numero conveniſſent Franciſco Turnonio Cardinali Lugdunenſi Archiepiſcopo Præſide, 7. Calend. Octob. referente Bellaio Epiſcopo Pariſienſi, & pluribus conditionibus appoſitis, conventus juxta poteſtatem ei à Curia factam, causâ cognitâ novam Societatem admiſit & approbavit, ſub Societatis & Scholæ nomine, non etiam Ordinis recenter inſtituti, hoc eſt, tanquam Collegium ſolummodo quoddam, non autem novum Religionis inſtitutum vel ordinem, aſtutiſſimo Cardinalis Turnonij inſtinctu: expreſsâ inſuper hac conditione, ut aliud quàm Societatis IESV, aut Ieſuitarum nomen aſſumant, in ipſoſque Socios Epiſcopo in ſua Diœceſi, ut in alios Sacerdotes, juriſdictio ſalva maneat; utque nihil agere poſſint in Epiſcoporum, Collegiorum, Curionum, Vniverſitatum, aut aliorum Ordinum præjudicium, illorumve juriſdictionem & functionem, ſed juxta juris communis præſcriptum regantur, privigelijſque ei contrariis renunciare teneantur. Inſuper additum eſt, ni pareant, aut in poſterum nova à Pontificibus privilegia obtineant, ut approbatio præſenti decreto facta jam nunc revocata intelligatur.

Ieſuitæ non parent cõditionibus his.

Quid Ieſuitæ? nulli iſtarum conditionum inſtiterunt, multóque minus appellationem iſtam Ordinis ſui intermiſerunt: imò cùm primùm hoc decretum impetraſſent, ludum Lutetiæ aperiunt, & portæ Collegii ſui inſcripſerunt, COLLEGIVM DE SOCIETATE NOMINIS IESV.

Caroli Molinæi ſententia de non admittendis Ieſuitis in Gallia.

Cùm igitur univerſa Pariſienſis Academia eorum libertatem audaciamque effrenem interpellaret, rurſus res ad Senatum devoluta eſt. Antequam autem res in Senatu agitaretur, ab Academia conſultus Carolus Molinæus, Franciæ & Germaniæ Iuriſperitus celeberrimus, & in ſupremo Pariſiorum Senatu Advocatus, An Ieſuiſtę, ſic enim eos uocavit, in regno Francię & Vniverſitate Pariſienſi ſint admittendi? conſultatione ſcriptis mandatâ, quæ poſtea etiam publi-

publicata eſt, reſponderat, Non ſolum id non eſſe è Republica, ſed contra Rempublicam & utilitatem communem Franciæ Regni, præſertim Vniverſitatis Pariſienſis, quæ omnium Academiarum primaria ſit; his adductis rationibus.

1. *Primùm*, inquit, *Ieſuiſtæ illi novam Religionem inſtituunt contra antiquos Canones etiam Conciliares: quibus vetitum eſt, novam ullam Religionem erigere; ſed receptos & approbatos conventus ſubire: alioquin non eſſet ad finis novarum ſectarum & adinventionum, ad explicationem populi Chriſtiani, turbationem & confuſionem ordinis Eccleſiaſtici; qui certis in ſtatis ſuis finibus contineri debet. Vt text. in cap. ult de Religioſis domibus. Quod deſumptum eſt de Cenecilio Gnerali ſub Innocentio Tertio Romæ habito Anno* 1215.

2. *Secundò, & nominatim, hoc eſt contra arreſta ſupremi Pariſiorum Senatus: quibus præfati Ieſuiſtæ jam non ſemel repulſi ſunt, non ſolùm ut ignoti, ſed etiam ut peregrini: imò etiam ut incapaces totius & juris & tituli Collegialis, hujuſmodi ſecta & Religione factitia à tanto Senatu rejecta.*

3. *Tertiò, contrà ſolenne Conſilium & concluſionem longâ & maturâ deliberatione factam Nicææ menſe Iulio, Anno ſeſquimilleſimo trigeſimo octavo, à novem ſelectis præſtantiſſimis & doctiſſmis viris. Quorum quatuor erant Cardinales, reliqui Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, à Paulo Tertio Pontifice Romano congregatis & diris adjuratis, ut abſque illa diſſimulatione veritatem edicerent, & conſilium darent ad judicandum & corrigendum abuſus, & medendum morbis Eccleſiæ: Qui inter alios abuſus corrigendos, cenſuerunt prohibendam eſſe admiſſionem novorum Religioſorum, etiam in Conventualibus jam receptis ordinibus: Sed omnes, qui tum nondum erant profeſſi abigendos & expellendos; multò minùs novos Conventus erigendos etiam ordinum vel Religionum approbatarum: multò minùs novas factitias Religiones admittendas. Idem ante eos cenſuit Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracenſis in ſuo libro de Reformat. Eccleſiæ, edito in Concilio Conſtantienſi, conſiderat. Idem ante eos cenſuerunt Archiepiſcopus Armacanus de Sancto Amore, ſacræ Theologiæ doctor inſignis quondam in Schola Sorbonæ hujus Academiæ & Scholæ.*

4. *Quartò: contra bonum publicum totius Regni nimis jamdudum multitudine Conventuum gravati, ut res ipſa clamat. Quod ſi nova hæc ſecta ad novum unum Conventum exigendum admiſſa fuerit, mox per totum Regnum ſerpet non ſolùm ſumptu & onere populi, ſed etiam Eccleſiarum Regni detrimento & gravamine luculento. Cujus rei recens extat exemplum, quod à leviori principio nondum ſeptuaginta annis ortum habuit: Anachoreta ille Franciſcus à Paula, qui ſub ortum Ludovici Vndecimi venit in agrum Turonenſem, ubi cum ſex jugera terræ emiſſet, obiit: famuli ejus peculio magiſtri non contenti, quânam arte intra viginti annos tam multa novæ ſuæ Minimorum ſectæ Monaſteria ample dotata in Galliis ædificârunt? Ieſuiſtæ iſti ut majus & auguſtius ſe habere principium gloriantur, ita majores ſpiritus colligunt, & majora ſeſe brevi facturos ſperant & jactant. Principiis igitur potiſſimum obſtandum.*

5. *Quintò, non ſolùm tam eſt contra commoda publica, ſed etiam vergit in magnum periculum Regni, nempe detegendorum & revelandorum paſſim ſecretorum exteris. Multos enim non ſolùm commorantes, ſed etiam identidem communicantes alliciunt & alunt Italos & Hiſpanos, & quoſvis exteros: Nimis opportuna res exploratoribus ſecretis Regni revelandis; quod ut ſuſpectum & periculoſum, omni adimadverſione & prohibitione dignum cenſuerunt antiquæ & politicæ leges. leg. omne delictum. ¶. Exploratores. Pandect. de re militar. leg. mercatores. de commerc. & mercator. Adeò ut hac ratione etiam ritè electi Epiſcopi repelli poſſint, ut poſt Innocentium, in cap. cum ſuperis tradunt. Ibi Panorm. col. 3. Fel. col. 4. extra. de appellat. Innocentius, in cap. quod ſicut. & ibi Panorm. extra. de Election. & in cap. cum terra. eod. tit. Dominic. de ſancto Geminian. in cap. in novo, col. ult. 21. diſtinct. Zangelin. in extravagant. execrabilis, in verb. diverſorum Regnorum, ſub tit. de præbend. Quantò fortiùs excludi poſſunt novi Monachi?*

6. *Sextò, iſtud eſt contra jus publicum, quo novorum Collegiorum erectio prohibetur. Et in ſumma omne Collegium illicitum eſt, niſi ſpecialiter approbatum appareat. lib.* 1. *leg. Collegia. ¶. In ſumma. Pand. de coll. illic.*

Porrò Collegium illicitum uſurpans non minori pœna tenetur, quàm tenentur hi, qui hominibus armatis loca publica vel Templa occupant. leg. 2. *Pandect. de colleg. illic.*

Et Collegium non ſpecialiter approbatum, nec paſſivam quidem Teſtamenti factionem habet l. Collegium. C. de hæred. inſtituend. Non obſtat l. C. de Sacroſancta Eccleſia, quia loquitur de publico & ordinario miniſterio Eccleſiæ ſeu Collegio Catholico, ſive alibi per univerſalem Eccleſiam Chriſtianam, qui ante Conſtantinum non licebat aliquid legare, nec Eccleſiam Chriſtianam hæredem inſtituere; quod cùm Lucina matrona feciſſet, Maxentius, qui tum ante adventum Conſtantini Romæ rerum potiebatur, eam relegavit: teſte Platina in Marcello. Quod Conſtantinus devicto Ma-

xentio factus Imperator correxit d. l. 1. *ad populum lata, quæ non eſt facta niſi in favorem Eccleſiarum Chriſtianarum, & miniſterij ordinarij. In Eccleſia nulla erant Cœnobia, nulla Collegia Epiſcoporum & Parochorum, qui in locum Apoſtolorum & diſcipulorum Chriſti ſucceſſerunt, quod nullo modo dici poteſt de Cœnobijs ſeu Monaſterijs inſtitutis, quæ manent ſub Regula prohibitiva, & ſub genere Collegiorum illicitorum, niſi de ſpeciali approbatione appareat. leg.*1. *&* 3. *Pandect. de colleg. illicit. Et ſic nullo modo includi poſſint nec contineri ſub gratia & promiſſione, dict. leg.* 1. *quæ adhuc propter abuſum clericorum Romanæ Eccleſiæ, facultatibus morientium inſidiantium, revocata fuit per Valentinianum, & Valentem Imperatores tempore B. Hieronymi, qui eam legem laudat, propter ſordidam & inſatiabilem avaritiam Clericorum & Monachorum Eccleſiæ Romanæ: quam avaritiam valdè deplorat & deteſtatur in Epiſt.*2. *ad Nepot. tom.* 1 *Epiſtolarum ſuarum: qui ſi viveret, non minus deploraret & execraretur ſordidum quæſtum & avaritiam dictorum Ieſuiſtarum, qui preces ſuas & ſuffragia vendicant: Non enim alium habent reditum: & tamen nec manibus operari volunt: ut exemplo Beati Pauli jubet ſanctus Auguſtinus in libro ſuo de opere Monachorum: Nec ſe alijs antiquis approbatis Conventibus ſubmittere, ut ſacri Canones jubent. can. ult. de religioſ. domibus. Sed ſibi ſolis novum Regnum erigere, idque ſtipe ſimplicium, quod vetat & maledicit Chriſtus, Matth.* 23.

7. *Septimò, quòd in medio ipſius Academiæ, ſine ejus permiſſione, de facto conſtruant novam Eccleſiam, novum Collegium, novos Lectores & novas lectiones: Nec volunt eidem Academiæ ſubijci, ſed novum Collegij & exercitij caput erigere. Quod non ſolùm monſtroſum eſt, ſed ſeditioſum, & contra jus publicum. l.* 1. ¶. *hujus ſtudij, Pand. de Inſtit. & Iur.*

8. *Octavò, Academia Pariſienſis abundat multis congruis & approbatis Collegijs, & ab antiquo fundatis, etiam plus quàm ſufficientibus; imò quædam ſuperflua ſunt: Et ſic multò minùs admitti & tolerari debet Collegium novum Ieſuiſtarum.*

9. *Nonò, ſine auctoritate Epiſcopi, & approbatione doctorum Theologiæ concionantur, & novum ſuum Catechiſmum quaſdam ſuperſtitiones continentem, plebi & etiam mulieribus, omnibus promiſcuè obtrudunt, ut de induſtria ſeſe ingerere videantur ad dandum occaſionem infringendi pacificationis edicta: quare nihil pernicioſius eſſet & periculum irreparabile ſecum trahit.*

Quibus conſideratis, Procurator generalis ejuſdem almæ Vniverſitatis Pariſienſis juſtam cauſam habet, & pro debito officij debet præfatis Ieſuiſtis novum opus nunciare: eoſque ut ab indebitis illis novitatibus deſiſtant per legitimos tramites compellere. Et ita cenſeo ego Carolus Molinæus Franciæ & Germaniæ IC. & in ſupremo Pariſiorum Senatu antiquus Advocatus.

Secundum hæc igitur & alia ſimilia cauſa iſta frequenti Senatu acriter agitata eſt. Pro Sodalibus Petrus Verſorius magni nominis Patronus laudatâ multùm eorum origine, quam ſuprà memoravimus, & inſtitutione peroravit. Stephan. Paſcaſius vel Paſquierius contra pro Academia Pariſienſi diſſeruit, & ſectam eam ambitioſam & fucatæ Religionis plenam appellans, in Hiſpana latam Lutetiæ adultam, Venetijs exercitatam, Romæ initio exagitatam, poſtremo receptam, & privilegijs immodicis & à jure communi exorbitantibus donatam, poſteà in Gallia Theologorum Pariſienſium ſententiâ damnatam, itemque à Pariſienſi Epiſcopo rejectam fuiſſe dixit; nunc verò gratuitæ puerorum inſtitutionis ſpecie graſſari, & inde familias captatis teſtamentis exhaurire, inde juventutem ſpecie Religionis corrumpere, & faſcinatis per ſuperſtitiones puerorum ingenijs jam nunc ſeditiones & defectiones in Regni perniciem aliquando erupturas moliri. Tum inter plura eorum vota illud exagitat, quo *Præpoſito* ſuo, quem tanquam Deum præſentem in terris venerari ſe dicant, obedientiam, quam *cæcam* appellent per omnia & in omnibus polliceantur. Deinde in ambitioſum eorum nomen invehitur, quod cum ſectarii alii ante ducentos annos uſurpâſſent ab Eccleſia reiecti, & iuſto Dei iuſto Dei iudicio ac flagello omnino diſſipati perierint. Hoc nomine nihil aliud agi, quàm ut inter eiuſdem religionis Profeſſores ſciſſura conſtituatur, & Ieſuitæ alii Chriſtiani. Quòd verò adeò ſe erga Pontificem obſequentes præbeant, eò magis ſuſpectos eos Gallis eſſe debere, qui Pontificem quidem tanquam caput & Principem Eccleſiæ agnoſcant, ſed ita, ut ſanctis decretis & œcumenicis Conciliis tanquam inferior parere teneatur: nihil aduerſus Regnum ac Reges pronunciare, aut contra Curiæ placita, aut in præiudicium Epiſcoporum intra eorum fines decernere valeant: tum ſubiicit, novis Sectariis iſtis ſemel admiſſis, totidem hoſtes intra Regni viſcera ali, qui ſi contingat, ut excandeſcente perverſa bile in Gallos arma vertant Pontifices, Regi nominique Gallico bellum indicturi ſint. Poſtremò versâ ad

Step. Paſquierius de Ieſuitis. judiciũ.

ad Senatores oratione, *Vos*, inquit, *qui nunc Ieſuitas toleratis, aliquando ipſi, ſed ſerò credulitatem veſtram accuſabitis, cum conniventia veſtra effectum videbitis, ut horum aſtu, dolis, ſuperſtitione, diſſimulatione, praſtigijs ac malis artibus publica tranquillitas, non ſolum in hoc Regno, etiam per univerſum orbem Chriſtianum periclitetur.*

Bapt. Menilius de Ieſuitis. Poſt eum replicavit Verſorius: ac demùm Baptiſta Menilius Cognitoris Regij partes ſuſtinens, qui increpitâ initio Patronorum utrinque acerbitate, poſtquam de novis Ordinibus & periculo in eorum admiſſione non ſolùm quantum ad religionem; ſed etiam quantum ad civilem adminiſtrationem multa dixit: tandem contra Ieſuitas peroravit, qui, utpote voto obligati, in Scholæ Pariſienſis corpus ad juventutē erudiendam nullo modo cooptandi eſſent, & àSenatu petijt, videret in quam rem Claromontani Epiſcopi legatum converti poſſet, aut deberet, ut memoria teſtatoris & voluntas alio genere conſervaretur. Cauſa hæc biduum integrum agitata eſt. Senatus ſive futuri ſecurus, ſive odio Proteſtantium, quibus debellandis iſti homines nati credebantur, de hoc negotio ampliùs deliberandum cenſuit, libertate interim Sodalibus ludum aperiendi & juventutis erudiendæ conceſſâ. Hoc Non. April. decretum, Anno milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quinto.

Hac igitur occaſione Societas iſta Paulatim in Gallia augetur & firmatur, & non tantùm communis populi, ſed Principum ſanguinis & Regum ipſorum gratiam ac favorem ſenſim adipiſcuntur, qui magnifica Collegia eis in diverſis, & quidem primarijs Vrbibus ædificârunt atque liberaliter dotârunt. Manſit nihilominus altâ mente repoſitum conceptum, non ſolùm Sorboniſtarum, ſed etiam totius Vniverſitatis & ſtudij Pariſienſis in Ieſuitas odium, ita ut occultè ſemper inter hos & illos fuerint æmulationes & contentiones: frementibus nimirum in eos Academiæ Profeſſoribus, quòd ſeorſum & extra ordinem privatum habeant ſodalitium; quòd in hunc uſque diem decreta Vniverſitatis detrectent, Rectori non ſint audientes, ſed ſuis duntaxat Præfectis privatim morem gerant, quòd caſtoris inſtar dubij ſint ordinis, omnium plumas furentur, non unâ Spartâ ſint contenti, paſtoribus ſuas oves ſurripiant, privatis ſacrificijs quoſlibet ſuſcipiant & abſolvant, cæterorum exuvijs dites ſint, & neſcio quo hamo ex nobiliori qualibet familia adoleſcentes incautos expiſcentur, ſuis quoque faſcinationibus bello durante omnem pubem poſt ſe traxerint, obſeſſa & eſuriente Lutetiâ, frequenti in Schola docuerint, & ſoli Vniverſitatem fecerint, quæ olim tot muſæis frequentibus & vix turbas auditorum capientibus floruerit.

Quum autem paulò ante deditam Henrico IV. Lutetiam conſilia Ieſuitarum in Gallia rurſus cancriſare ac in deterius ferri, viciſſim autem omnia in bonum Regis & univerſi Regni quietum ac tranquillum ſtatum inclinare paulatim inciperent; Generalis eorum Aquaviva, ut impendenti malo aliquo modo occurreret ac præveniret, Provinciales, Rectores, ac præcipuos ſeu Seniores ordinis univerſi Patres omnes Anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo tertio Romam ad generalem congregationem evocauit, ubi tum, occaſione ſic ferente, quò tempori nempe ſe accommodarent, in Novembri Decretum tale condiderunt: *Vt ab omni ſpecie mali abſtineatur, & querelis, etiam ex falſis ſuſpicionibus provenientibus, præcipitur omnibus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſub pœna inhabilitatis ad quævis officia & dignitates ſeu prælationes vociſque tam activæ privationes, ne quiſpiam* PVBLICIS ET SECVLARIVM PRINCIPVM NEGOTIIS *ullâ ratione ſe immiſcere, nec etiam quantumvis per quoſcunque requiſitus aut rogatus, ejuſmodi res tractandi curam ſuſcipere audeat vel præſumat. Idque ſeriò commendatur ſuperioribus, ne permittant ſocios ijs rebus ullo modo implicari, & ſi quos ad ea propenſos animadverterent, eos loco mutandos quàmprimum commutent, ſi alicubi ſit occaſio vel periculum ſe ejuſmodi implicationibus irretiendi.* *Decretū Ieſuitarum.*

Ieſuitæ decretis non ſatisfaciunt. Ieſuitas autem in iſtiuſce Decreti promulgatione non ſeriò egiſſe; ſed hominibus ita ſaltem imponere oculoſque perſtringere voluiſſe, ne videlicet minus ipſis fideretur; vel inde liquet; quòd eorum Superiores iſtud nunquam obſervârunt; quin potiùs ubicunque & quandocunque vel paululùm relaxationis adeptos eſſe ſe putârunt, antiquos dolos & aſtutias reaſſumere, & juxta præſentem rerum conditionem ſua conſilia moderari neutiquam intermiſcerunt; quum tamen Decretum iſtud allegatum & juratâ illa cœca obedientia diverſum planè requiret; niſi ſi aliud in receſſu reconditum id habuiſſet, & ipſimet ejuſdem ſenſum meliùs intellexiſſent. Rem ita ſe habere inde quoque manifeſtum eſt, quòd Comoletus Ieſuita in concione quadam ſuper caput tertium Iudic. Lutetiæ habitâ, poſt excitatos de

Henrici III. Galliarum Regis occaſu plauſus ingentes & evectionem iſtius Parricidæ Iacobitæ vel ſupra Sanctos omnes, in hanc erupit exclamationem: *Ahodum nos oportet aliquem habere; ſi vel Monachus ſit, ſeu miles: ſive cerdo denique ſeu ſubulcus; Perinde enim eſt; ſaltem ut Ahodum quempiam habeamus. Hoc videlicet unicum adhuc reſtat, tum quidem omnia noſtra probè componemus, & ad optatum deniqne finem perducemus.* Idem Commoletus poſtea quoque in Regem Henricum IV. ſimiliter debacchatus eſt, & ad perduellionem, ſeditiones, tumultus ac bella civilia ſubditos concitavit. Vnde quidam ſic de eo:

Concio, Romani dicta eſt furioſa Tribuni
Quæ rapit ad cædem ſeditiones ſuas,
In Cathedra ſtantem, rabidâ cum voce boares
Commole te populus vidit & obſtupuit
Qui Regis cædem, Regni qui funera ſuades,
Qui varios motus hic & ubique cies,
Cujus in ore frequens furor eſt patriæq; ruina,
Hæc eſt Ieſitæ conſcio ſacra pij
Cum tua parturiat civiles lingua procellas,
O Ieſita Dei ſancte Tribune, vale.

Ita quoque poſteà Anno 1597. Ieſuita Richardus Walfodt Eduardo Squirreo venenum præbuit, quo Principem ſuam legitimam Angliæ Reginam inficeret & extingueret. Ita Ieſuitæ quoque Duacenſes Anno ſeq. 1598. victorem quendam Hyprenſem Petrum Panneum induxerunt, ut illuſtriſſimum illum belli ducem Mauritium Naſſovium interimere cogitârit. An autem hoc ſit PRINCIPVM SECVLARIVM NEGOTIIS NVLLA RATIONE SE IMMISCERE, & literalis iſtius Decreti ſenſus ita obſervetur, Ieſuitis quidem ad defendendum, omnibus autem præjudicijs nondum occupatis hominibus alijs diiudicandum relinquitur.

De ejectione Ieſuitarum ex Gallia agitur.

Lutetiâ verò Regi anno 1594. reſtitutâ, ac bello civili ſedato, cùm apud omnes; præſertim Academicos, conſtaret, Ieſuitas perduellionis, ſeditionum, tumultuum ac omnium turbarum præteritarum in Gallia primariam cauſam fuiſſe; ac ſuis tribunitijs concionibus, tanquam facibus, civile bellum magis magiſq; accendiſſe; Vniverſitas Pariſienſis Ioanni Paſſeracio, Regio Eloquentiæ Profeſſori diſertiſſimo injunxit, ut Ieſuitarum expulſionem authoritate quoque ſuâ promoveret. Is igitur præfatiuncula in diſputationem de *Ridiculis*, quæ eſt apud Ciceronem lib. 2. de Oratore graviſſimè in Ieſuitas, ſuppreſſo tamen illorum nomine, invectus eſt, & illorum ejectionem ex Regno vehementer ſuaſi: *Luſtranda*, inquit, *& expianda nunc eſt Academia, Muſiſque iterum dedicanda, diligenti cautione adhibitâ, ne ampliùs earum Templa & cerimoniæ contaminentur. Id ut rectè fiat atq; ordine, abigẽdæ ſunt inprimis obſcœnæ volucres (Ieſuitæ) quæ rapinis, contactuq; omnia fœdant immundo.*

Decolor eſt illis vultus, deterrima ventris
Proluvies: uncæque manus, & pallida ſemper
Ora fame: ————————————
Non agnoſcitis volucres, agnoſcite ſine plumis bipedes.
Curva quibus pullam ſubnectit fibula veſtem.

Has harpyias niſi Senatus, & ampliſſimi ornatiſſimique viri, quibus Academiæ Scholæque Regiæ inſtaurandæ tradita eſt provincia, fugârint & exterminârint, ut pinnati Aquilonis filij in fabulis, fruſtra littoralibus Dijs vota nuncupabimus: rurſus ad eos ſcopulos, ad quos nuper eſt fermè adflicta, navis noſtra referetur. Ne quicquam in excolendo Muſarum fundo ſudabimus: ne quicquam lolium, carduos, lappas & tribulos exſtirpabimus, niſi ex agro noſtro hæc filix radicitus evellitur.

Meminiſſe debemus, quónam pacto profugi homines, nec minùs vagi quàm Schytæ, novâ gratuitæ doctrinæ profeſſione vulgò commendati, huc irrepſerint; quibus artibus, inhiantes locupletum fortunis, divites orbos, vel celibes, deliros ſenes, ſuperſtitioſas mulierculas, & adoleſcentulos imperitos deceperint, & velut Circeo poculo, repentè immutârint: ut religionis ſpecie, quam inexplebili avaritiæ, ſuiſque fraudibus obtendunt, equum Trojanum paulatim introduxerint: ut ſemper in inſidijs manſerint, & in ſpeculis ſteterint: proditionis occaſionem expectantes: ut eâ oblatâ, machinam ſuam continuò aperuerint, armatiſque hoſtibus hanc urbem, & totam Galliam omni genere calamitatum repleverint.

Ne verò inſidias & paratam peſtem caveremus, nevè impendentia proſpicientibus & prædicentibus cordatis viris crederemus, obſtiterunt Coroebi quidam & Vcalegontes, qui plures in Ilio noſtro quàm Laocoontes fuerunt. Et hos adhuc in Sinu habemus Sinones?

Quid hos, malùm, fovemus? aut quid hi ſciunt?
Niſi uncta devorare patrimonia.

At Gratis docent. Muta literulam, rem acu tetigeris: Gratis nocent, eoque mactandi majore infortunio, quòd gratuitò ſunt mali: quam-

quamquam vix iſtuc tibi perſuadebit, qui eos bene noverit. Teſtes honeſtiſſimæ ampliſſimæque familiæ, quarum ſanguinem pro levi docendi opella, & exiguo Minervali, iſti hirundines exorbuerunt. Teſtis immanis eorum cenſus, qui cum Regum & ſummorum Pontificum opibus certat. Præclara liberalitas, repudiare drachmam, & talentum extorquere. Mirum genus benignitatis, pro ſtipe menſtrua immenſæ pecuniæ legata, opimaſque captare & rapere hæreditates. Inſtitutio puerorum his aucupibus eſt illex, pendebunt pulchrè qui ab ea tranſenna turdi lumbricum petent. Gratuita doctrina illis eſt pro hamo, vel potiùs pro reti-jaculo, quæ callidi piſcatores cuncta convertunt cum pulviſculo. Stolidi parentes, qui ſuos ijs credunt liberos, eâdem operâ columbas accipitribus, pullos milvis, & oves committent lupis. Sed quid tandem iſti per aureum funem de cœlo delapſi magiſtri diſcipulis ſuis tradunt? nihil ſapere, ritus Hiſpanos, odium legum inſtitutique patrij, &, ut priſcis utar verbis, imbelliam, imbalnitiam, impolitiam, imparentiam, meramque cum Lavernæ ſacris barbariem, quam conſultò huc invexerunt, opinor, ut eam ſoli docerent. Interim deliteſcunt in vepretis noſtris, nitedulæ, quæ rem civium arrodunt; nobiſcum impunè verſantur ſpeculatores & exploratores Philippi, & ejus tyrannidis acerrimi ſatellites.

Atqui diſcuntur apud eos boni pudicique mores. Sanè triſtes, cùm aſpicias frugi cenſeas, nec tamen ſi fibulam geſtant, ſunt Hippolyti: nec ſi bonos authores evitant, ideò bonis placent, Gallis præſertim, quibus naturâ ſunt inviſi Deliaci. Magna laus eſt ſcilicet, ac palmarium facinus, ex hirco caprum, ex ariete vervecem, & ex verre majalem facere. Atque utinam fabri Patribus eorum, quâ parte opus fuit, perpetuam impoſuiſſent fibulam, recta hic non depravarent ingenia dum curva corrigere videntur, nec ſuos edocerent artem mentiendi & dolos, quos appellant induſtrios. Quid autem aliud præciperent vulpeculæ, ſi ſcholam aperirent? Sic amant verum hi Chamæleontes, polypi ac ſtelliones. Hujuſmodi doctrinam & hos mores illis non invidemus: ſibi habeant, abeantque ſimul cum ſtrigibus ἀκυπόρους ἐπὶ νῆας, & inde revertantur unde malum pedem huc attulerunt. Iam pridem vaſa collegerunt, profectionis ſignum datur: quid morantur ampliùs? Academia noſtra certè, quæ longum periculoſumque, morbum eorum contagione contraxit, niſi hoc levetur vomitu, vix unquam convaleſcet, &c. Hucuſque Paſſeracius.

Reſcriptum Bouceretus artium Doctor, opportunitatem quoque inde nactus, inſtitit Univerſitati, ut Ieſuitæ in jus vocarentur & è Regno Franciæ prorſus eijcerentur. Univerſitas igitur hujuſmodi reſcriptum Bouceretto dedit: *An. Dom.* 1594. *die Lunæ* 18. *Menſis Aprilis convocata Vniverſitas omnium Ordinum hujuſce inclyti ſtudij Pariſienſis apud ædem S. Mathurini pro ſupplicatione peragẽda ab Academia ad ædem Sanctæ Capellæ Regalis Palatij Pariſienſis, ad reddendas gratias Deo altiſſimo, pro reductione felici hujuſce almæ Vrbis, proſperitate, & feliciſſimo ſucceſſu Chriſtianiſſimi & invictiſſimi Domini noſtri Henrici IV. Regis Francorum & Navarræ, conſervatione dictæ Vrbis, ſub ditione & protectione dicti Domini noſtri Regis, & pro quampluribus alijs rebus ad Academiam ſpectantibus, atque ſuper ſupplicatione facta à D. & M. Laurentio Bouceret, artium Doctore, de in jus vocandis Ieſuitis, ut omninò eijciantur. Dicta Vniverſitas debitè (ut moris eſt) horâ ſolitâ convocatâ, ex conſenſu unanimi omnium Doctorum & Magiſtrorum, ſingularum quatuor facultatum, & quatuor Procuratorum nationum, nemine repugnante cenſuit & determinavit, eſſe annuendum ſupplicationi dicti D. Boucereti, ideoque in judicium & jus ritè & convenienter Ieſuitas vocandos, ut eijciantur omninò. Eandem ob rem cenſuit Vniverſitas ex ſingulis ordinibus nominandos aliquot ſelectos viros, qui ea diligenter curent, quæ ad litem contra Ieſuitas movendam pertinent. Vnde facultas Theologorum nominavit D. Magiſtrum Adrianum d'Amboiſe, ſummum Regiæ Navarræ moderatorem, & alium Doctorem, quem dictus D. d'Amboiſe voluerit eligere. Facultas Decretorum quæ acta ſunt approbavit; & quia unicus tantùm Doctor, nomine Dominus David Son aderat, promiſit ſe nominaturum aliquem alium ex ſuis Doctoribus. Facultas autem Medicorum ordinavit D. & M. Iacobum Cauſinotum. Poſtremò facultas artium nominavit dictum M. Laurentium Bouceretum, & D. Georgium Critonium. Sicque ſtatum fuit unanimiter, & concluſum nomine reclamante, per D. Iacobum d'Amboiſe Academiæ Rectorem, totamque Academiam anno & die præfatis, quod reſcriptum ſubſignatum fuit* DVVAL, *& à latere viſum nos Rectorem Iacobum d'Amboiſe, ſigillo rubriceri munitum.* Fovebant tempora poſtulatis Academiæ, & recordatio malorum recentium in bello civili à Ieſuitis excitatorum vel ſilenti Rectori & Univerſitati patrocinabatur.

Vniverſitatis Pariſië. de eijciendis Ieſuitis

Ad hanc igitur litem Ieſuitis intendendam, deſignati, poſtquam conſilia inter ſe contuliſſent, libellum ſupplicem Parlamento Pariſienſi exhibuerunt, cujus hæc ferè ſumma eſt. *Submiſſè ſupplicant Rector, Decani*

Libellus ſupplex Parlamento Pariſië: de eijciendis Ieſuitis exhibitus.

Decani & facultates, nationum procuratores, ſuffragatores, & ſtudioſi Academiæ Pariſienſis, dicentes ſe jam pridem conqueſtos eſſe apud Curiam, de ingenti confuſione, quam in Academia peperit nova quædam ſecta ex Hiſpania & locis finitimis oriunda, ambitioſum titulum Societatis nominis Ieſu ſibi aſciſcens, quæ ſemper, ſed his potiſſimùm poſtremis civilibus bellis ſe factioſam, & fautricem Hiſpanicæ conjurationis exhibuit, ad ſtatus noſtri everſionem; non in hac Vrbe Pariſienſi tantùm, ſed in omnibus alijs regni locis. Quod quidem à primo ipſorum adventu proſpectum fuerat à prædictis ſupplicatoribus, & præſertim decreto facultatis Theologicæ, quod tunc temporis interpoſitum fuit, quoniam hæc ſecta introducta videbatur ad Ordinem Eccleſiæ tum politicum, tum Hierarchicum & inprimis Academiæ ſubvertendum, abnuens Rectori obſequium, atque adeò Archiepiſcopis, Epiſcopis, Curionibus & alijs in Eccleſia Superioribus. Effluxerunt autem anni triginta, ex quo ſuffragatores prædicti Societatis nomen Ieſu ſibi atrogantes, cùm in hac urbe tantùm, & non in alijs regni oppidis venenum ſuum effudiſſent, libellos ſupplices obtulerunt, poſtulantes in Academiam noſtram aſciſci. Quæ cauſa cùm primum propoſita fuiſſet ad futuri conſeſſus diſceptationem rejecta fuit, & ſtatutum, ut res in eodem ſtatu relinquerentur, quod erat prohibere, quò minùs Ieſuitæ quicquam in illius ſententiæ præjudicium aggrederentur. Cui tamen non ſatisfecerunt, ſed quod gravius fuit, funeſtis ſuis conſilijs res politicas perturbantes miniſtros & exploratores ſe in Gallia geſſerunt, ut Hiſpani commoda promoverent, ſicut omnibus manifeſtum fuit. Hæc cauſa ad futuros conceſſus relata, non ampliùs in judicium venit, nec utrinque actiones excerptæ fuerunt ac proinde penitùs concidit. His ergò ritè examinatis, Domini placeat vobis, decreto veſtro, hanc ſectam, non ſolùm ex Academia, ſed ex univerſo Franciæ ſolo eliminare, & ſic ex jure & æquo ſtatuetis. Signatum Le Royer, & à latere d'Amboyſe Academiæ Rector.

Etſi verò Patres Ignatianæ Societatis tam graviter eſſent accuſati, & tam capitales haberent inimicos, non deſtinêre tamen ſe opponere, neque hoc ſolùm: ſed in concionibus publicis, privatiſque confeſſionibus multa in præſentem Galliæ ſtatum, in Principes Regni, in Regem ipſum tam defunctum, quàm præſentem liberiùs fortè, quàm prudenter locuti ſunt. Quare potentum in ſe indignationem magis provocârunt, ignemque (ut aiunt) gladio foderunt: Hinc in ſuſpicionem ſeditionis concitandæ venerunt. Sed & ex confeſſione cujuſdam Barrierij, Meloduni ob tentatum in Regem parricidium extremo ſupplicio affecti, criminis læſæ Majeſtatis rei ſunt habiti.

Quæ omnia multorum animos ab illis abalienârunt; adeò, ut tandem Curia Pariſienſis ſeptimo die Iulij anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto eis diem dixerit, eoſque in jus vocaverit: ut publicè cauſam dicerent, ſeſeque defenderent. Ieſuitæ, poſt varias tergiverſationes, ac frivolas hic inde conquiſitas excuſationes, per Advocatum ſuum Claudium Duretum à Parlamento petierunt, ut cauſa ſua, non uti ſolitum aliâs eſſet, palàm, ſed occluſis januis ſecreto tractaretur: iſto cum prætexto; quòd pro Apologiæ ſuæ ratione ſeu conditione, adeòque neceſſitate ipſâ, non poſſunt aliter, quàm ut multos, qui Regis miniſtri admodum fidi velint haberi, perſtringerent, eoque non parum offenderent. Quod ipſis, ut ut longè aliud ſpectantibus, permiſſum tamen, atque conceſſum fuit. Decretum igitur eſt ut proceſſus juris clauſis foribus inſtituatur. Deſignati ſunt Advocati Academiæ Magnus Antonius Arnaldi; Paſtorum urbis, qui ſe Academiæ junxerant, Ludovicus, Dolleus; Societatis M. Claudius Duretus, Procuratoris Generalis ſuæ Majeſtatis, Dominus Seguirius.

Societatis defenſiones uti & aliorum accuſationes videre nobis non contigit: unius M. Antonij Arnaldi accuſatio nuper ad manus noſtras pervenit, cujus hæc ferè præcipua capita ſunt.

Ieſuitas ad ſummas opes perveniſſe: In Italia & Hiſpania Comitatus & Baronias poſſidere, ad Cardinalatum evectos, & poſt Pontifices Romanos futuros. In Hiſpania novem aut decem millia eſſe; Collegia ibidem habere ducenta viginti octo, poſſidere plusquàm vicefies centena aureorum millia, &c. *Capita proceſſus in Ieſuitas inſtitut.*

2. *Primarium eorum votum eſt, per omnia & in omnibus obedire ſuo Generali, aut procuratori, qui ſemper eſt Hiſpanus, aut Hiſpaniæ Regi ſubjectus. Qui ſi dixerit; Abi & interfice Regem Franciæ, eundum eſſet.*

3. *Societas hac primùm probata eſt in Hiſpanijs Videtur nata ad Imperium Hiſpanicum promovendum, vocant Regem Philippum maximam potentiam, murum & ante murale Domûs Dei orant pro Rege Philippo, &c. Pro Rege autem Franciæ non orant.*

4. *Docent Pontifici jus eſſe excommunicandi Reges Franciæ, ſubditos ab eorum obedientia ſolvendi. Cujus contrarium oſtendere conatur.*

5. Pa-

5. *Patriarcha eorum Ignatius Loyola Caſtilanus, capitaneus unius peditum vexilli, in oppugnatione Pampiloniæ militavit: ibique ab obſeſſis in crure vulneratus, incredibiles ſenſit dolores. Quare vovit perpetuum ſe & capitalem Franciæ fore hoſtem, & quidem infenſiorem, quàm Hannibal Romanorum. Eum ſectantur omnes ejus filij. Naturam, ait, prudenter agere, ut animalia ferociora & noxiora minus ſint fœcunda. At Ieſuitas 60. qui primùm hanc Societatem inſtituerunt, ita breviſſimo ſpatio multiplicatos, ut decem millia inventa ſint, quæ Societatis inſtitutum profiterentur. Commemorat deinde quàm parvis initijs favore Cardinalis Turonenſis, & Lotharingij ad magnam amplitudinem pervenerint.*

6. *Conjurationes plusquàm Catilinarias in eorum Collegijs, in platea S. Antonij, & S. Iacobi à Legatis Hiſpanicis Mendoza, Daguillonio, Diego, VVarra, Taxi, Feria & alijs fabricatas, Nobiles quoſdam abſolvere noluerunt, niſi juramento, quo Regi defuncto erant devincti, renunciarent, ſeditioſis ſuis concionibus multas Vrbes & Oppida perdiderunt. Cum duobus Cardinalibus Legatis Franciſcis conſilia contulerunt; Vrbem Pariſienſem Philippo Regi Hiſpaniarum tradere voluerunt; Regi Philippo ſtatum Regni perſcripſerunt. Eorum dictum eſſe, Vnus Deus, unus Papa, unus Rex Chriſtianiſmi, magnus Rex Catholicus & univerſalis. Omnia eorum acta & dicta, omnes eorum cogitationes eò ſpectare, ut Regem Hiſpaniarum Europæ Monarcham conſtituant. Parricidæ ſunt Majeſtatis Regiæ, ut ex confeſſione Barrierij, Meloduni extremo ſupplicio interfecti, omnibus eſt notiſſimum. Nam etſi propoſitum malè ſucceſſerit; maluiſſent tamen patrati, quàm inepti facinoris eſſe rei. In publicis concionibus laudârunt factum Iacobi Clementis, Henrici Regis III. interfectoris. Docent licere omnes Principes Regni, à Pontifice excommunicatos interficere, &c.*

7. *In ſuis ſtatutis articulum habent; Abſque anno probationis ſe recipere eos, qui ſe offerunt ad faciendum votum ſuum; poſt quod, etſi ſimplex ſit, hi qui votum fecerunt, irrevocabiliter ſuo Generali obligantur. Generalis autem votum reddere poteſt irritum, quandocunq; illi placuerit, etiam poſt 25. aut 30. annos. In quam conſtitutionem Magiſter Antonius magno orationis fervore invehitur.*

8. *Ieſuitæ authores ſunt mortis Regis Luſitaniæ Sebaſtiani. Per Ieſuitas Hiſpanus Regno Luſitaniæ potitus eſt: Ieſuitis impulſoribus in Inſulis Terceris 28. Barones, & 50. nobiles Franci uno die, in una cataſta ſunt capite multati; infiniti milites ſuſpenſi, 500. etiam Franciſcani alijque Monachi ſtrangulati.*

9. *Ieſuitæ ſunt miniſtri Regis Hiſpaniarum: teſtatur hoc favor, benevolentia & liberalitas, quâ illos proſequitur*

10. *Ieſuitæ fiunt Cardinales, ut poſteà fiant Pontifices. Toletanus enim Cardinalis is eſt, qui Duci Nivernenſi tam ſuperbum reſponſum reddidit.*

11. *Ieſuitæ ante 38. annos, cùm locum in Gallia peterent, tam à Curia, quàm à Sorbona ſunt rejecti. Et quia nec ſeculares ſunt, nec Religioſi, etiam cùm confirmationem Societatis peterent à Cadinalibus repulſi ſunt.*

12. *Etſi Ieſuitæ edicto Regio non comprehendantur; comprehenduntur tamen edicto 4. Aprilis, anni 1594. quia ſacro fœderi nolunt renunciare, & Regi juramentum fidelitatis præſtare.*

13. *Salvis Ieſuitis, ſalva non poteſt eſſe Pariſienſis Academia.*

In his omnibus tacitæ ſimul objectioni occurrit: *Ieſuitæ inſtituunt & docent juventutem.* Reſpondet, *imò docent, ſed Reges ſuos jugulare & occidere, ſeditiones movere, tyrannidem Hiſpanicam ſtabilire: Qui filios ſuos Ieſuitis tradunt inſtituendos, & filijs & bonis ſuis periclitantur. Ab adoleſcentibus magnum minerval pro inſtitutione accipiunt. Tyrannus Hiſpaniæ ſeminavit Ieſuitas per Galliam, ut teneris Gallorum animis amorem ſui nominis & dominationis inſerant.*

Deinde, quia Societas maximè ſe tueri videtur Conſilio Anni 64. ea quæ pro Ieſuitis facere videtur quoque refutat.

Vocat illos non ſine gravi cauſa *Hiſpanorum corycæos, homines ſceleratiſſimos, cruentis manibus, immani avaritiâ, nocentiſſimos, quibus fides, decus, pietas, honeſta atque inhoneſta omnia quæſtui ſint: ad excogitandum acutiſſimos, ad audiendum impudentiſſimos, ad efficiendum acerrimos.*

Occurrit etiam illis, qui dicunt; *Si eijciamus Ieſuitas, qui dicent Romæ? diſtingue,* ait, *inter ipſos dicentes, Hiſpani dicent; Qui Ieſuitas Franciâ expulerunt omnes ſunt Hæretici. Alij verò qui Romæ & in Italia ſunt, & Hiſpaniam non viderunt, dicent; egregium eſſe factum, quo Franci ſignificant, ſe libertatem amare in libertate velle manere, & inimicos eſſe juratos omnium Hiſpanorum.*

Si Ieſuitæ tam pernicioſi ſint Franciæ, cur tanta Miracula fecêre in Indiâ? Hic omnem tyrannidem Hiſpanorum, quam miro verborum ornatu amplificat, ſolis Ieſuitis adſcribit.

Reſpondet quoque illis, qui dicunt; *Si tam ſcelerati ſint Ieſuitæ, cur non condemnantur & occiduntur? & reſpondet, occidi quidem poſſe, ut Fratres olim, qui Humiles dicebantur, & ut Templarij, ſed non expedire.*

Denique occurrit his qui dicunt, *Non omnes Ieſuitas eſſe externos & advenas. Fatetur*

tetur quidem multos eſſe indigenas, natione, at quia mente peregrini ſunt, inter indigenas non eſſe numerandos. Ego, inquit, *potius cives credam qui in extrema Scythia nati, benè de Gallia cogitant, quàm qui Lutetiæ geniti & educati; locum, libertatem, gloriam, in qua nati ſunt, per ſummum ſcelus perdere velint & conentur.*

Lis inter Ieſuitas & Academiam Pariſienſem.

Pervicerunt tamen hoc adhuc tempore Ieſuitæ, tum privatis efflagitationibus, Principum ſummorumque procerum ſuffragijs, ut lis mora ſuſpenderetur, adeoque veteraſceret. Carolus Borbonius Cardinalis procellæ huic, tanquam obicem ſeſe oppoſuit, dato ſupplici libello ad hos qui actioni huic deſtinati erant, cùm graviſſimè decumberet, adjecto in calce propriâ manu, *ſi per valetudinem liceret, vox perageret, quod tremulâ manu exarat calamus.* Ludovicus à Gonzaga Dux Nivernenſis, ſupplici itidem libello, non ſolùm rogat in Nivernenſi oppido & Ambarris ſuis, muſæum Ieſuitarum ſartum ſalvumq; relinqui, ſed etiam ob collegarum aliquot dementiam non eſſe vindicandum in univerſos. Claromontanus Epiſcopus ſimiliter interceſſit.

Ieſuitæ adulantur Academiæ Pariſienſi.

Nonâ quoque die Iulij Anno 1594. ſupplicem libellum obtulerunt Ieſuitæ facultati Theologicæ Pariſienſi, in quo expoſuerunt, ſuperioribus menſibus Rectorem, tam ſuo, quàm omnium facultatum nomine, à ſupremâ Parlamenti Curia petijſſe, ut ipſi cum univerſa Societate, ex toto Galliæ regno pellerentur: Se autem non credere, ſacratiſſimam facultatem huic petitioni aſſenſum præbuiſſe: petere igitur, quatenus placeret dictæ facultati declaratione aliquâ teſtificari, eam hujus petitionis & litis intentæ, nullo modo participem eſſe. Facultas igitur dicta in hunc modum decrevit; *Se quidem cenſere Ieſuitas redigendos & recenſendos in ordinem & diſciplinam Vniverſitatis, non autem Regno Galliæ expellendos eſſe.* Et hoc quidem Decreto Societatem hanc non ſimpliciter approbavit facultas Theologica, ſed quatenus Vniverſitatis decretis & ſtatutis ſeſe ſubijciat.

Ieſuitæ edunt Apologiam contra Sorbonam & Academiam.

Finitâ autem hac poſtremâ actione forenſi ſcriptum Apologeticum ediderunt Ieſuitæ, *in quo probare conantur, Rectorem & Academicos non eſſe ferendos, cùm ſua non interſit, ſed publicæ cognitionis ac Triumvirorum fiſcalium, in quorum poteſtate publica ſit cenſura & animadverſio Decretum Mathurineum Sorbonicâ definitione cõvulſum his verbis: Cenſere prædictos Patres Societatis Ieſu redigendos eſſe in ordinem & diſciplinam Vniverſitatis, Regno autem Gallico nullo modo expellendos. Facultatem artium decreto fidem abrogâſſe, ſyngraphâ trium Procuratorum nationalium. Decanum Profeſſorum Iuris Pontificij, Medicinæque Syndicum, non de expellendis, ſed tantùm in ordinem cogendis cogitâſſe. Rectorem penè unum Decreti eſſe conditorem. Ex quadraginta circiter Paſtoribus urbanis, quatuor eſſe duntaxat qui controverſiæ nomen dederint, Epiſcopo & Decano inſcijs: non licuiſſe autem paucis Vniverſorum nomine in foro cauſam dicere. Sodalitium Ieſuitarum in Tridentina Synodo Pontificij reſcriptis Pauli 3. Iulij 2. Pij 4. & 5. Gregorij 13. & 14. & à Clero Gallicano in Poiſiaceno conſeſſu ab Henrico 2. Franciſco 2. Carolo 9. Henrico 3. atque à ſupremis Curijs approbatum & receptum. Senatum Pariſienſem non ſemel pias largitiones & legata ſibi facta addixiſſe. Cameram rationalium computorum immunitati Collegiorum ſuorum calculum adjeciſſe. Non eſſe quòd Rector ipſe & commilitones Academici conquerantur; ſiquidem parati ſint jurare in verba & decreta Academiæ, Regi Henrico IV. ſummam fidem & intimum obſequium polliceri, colere & obſervare pro ſuo legitimo Principe, qui à Ludovico IX. indigere ortum duxerit, quem ordo ſanguinis & cognationis, ac patriæ leges ad avitum imperium acciverint. Publicâ & univerſali clementiâ Regis, & rerum præteritarum condonatione non eſſe excludendos, qui cum cæteris dictorum & factorum conſortium habuerint, ut publicis delictis ſic gratia æquandos; ſi ſua domeſtica facta citra livorem excutiantur, minùs fuiſſe populares, tribunitios & rerum bellicarum gnaros, cum nec fœderationi publicæ, quam Vnionem vocant, nomen dederint, ut ab Eccleſiaſticis pro cæcitate illorum temporum factum ſit: non galeam, non arma induiſſe: non in publica luſtratione nedum Eccleſiaſticorũ, ſed religioſorũ armatorũ conſpicuos, aut irridendos potiùs fuiſſe: non externo auro aut ſtipendijs venalem fidem habuiſſe: non cœtibus illicitis aut cruentis conſilijs interfuiſſe: peccâſſe quidem exemplo & cum cæteris publicam inſaniam inſanivíſſe: in poſterum non eſſe metuendum ab illis ut rebus aulicis ſe immiſceant; quandoquidem ſui ſodalitij privatis legibus in nova congregatione Romæ recenſitis Novembri 1593. cautum veritumque ſit diſtrictè, ut ab omni rerum ſecularium tractatione, & Principum negotijs abſtineãt. Si regno faceſſere cogantur æmulorum invidiâ, non leve damnũ bono publico illatum iri, cùm pij elargitores cõditoreſq; Collegij Claromõtani, legatorum indictionibus anniverſarijſq; parentalibus priventur. Ex primarijs patricijſq; viris non paucos, emiſſis regno Ieſuitis, qui hoc inſtitutum profeſſi ſunt liberis agnatiſq; carituros: pubem Chriſtianã ac præcipuè egentes, quorum minervalibus perſolvẽdis*

res

res anguſta domi impar ſit, non levem jacturam facturos: qui ſubſunt ferulæ Ieſuitarum, magno compendio temporis & ſumptus, plurimùm proficere, præcipuè in diſciplinis placitiſque Philoſophorum, in quibus citra invidiam, ſui Profeſſores primas teneant.

Quatuor capita objecta Ieſuitis & ad ea reſponſio.

Hæc vel non diſſimilia Apologeticus ille ſcriptor multò latius explicuit, ac probra forenſia ſigillatim diluere conatus eſt. Quatuor autem potiſſimùm, præter ſuperiora illis objiciebātur. Primò quòd Pontifici Rom. nimiùm addicti ſint: ſecundò, quòd à Gallis degeneres, Hiſpanicos mores induerint: tertiò, quòd irrequieti ſint & tribunitii in vulgo: quartò, quòd Regum Principumque vicarii ſint.

Ad primum reſpondit Apologeticus, Ieſuitas una cum cæteris Eccleſiæ naſcentis Chriſtianis, *Pontificem Roman. ut vicarium Chriſti in navicula Petri gubernatorem, caput Eccleſiæ agnoviſſe. Hæc elogia & obſequia non eſſe privata neque recentia Ieſuitarum, ſed orbis univerſi, qui Chriſto regeneratus ſit. Papam nunquam rerum temporalium moderatorem, clientelari obſequio & vaſallorum more agnoviſſe, qui in Principum Regumque ditiones & imperia jus ſummum diſtringere, & ea ad nutum variare poſſit. Falsò collegæ ſuo Bellarmino tribui, quòd in ea fuerit ſententia lib. 5. cap. 9. de Roman. Pontifice. Affirmâſſe quidem eum, Papam in Exarchatu, Bononiâ, Spoleto, Æmiliâ, Ravennâ, cæteriſque Pontificiis ditionibus ſummum eſſe Principem, jus habere vitæ & necis, denique agere quod Reges omnes in regnis ſuis. Tribus votis tantùm alligari: quartum habere aliud certo modo circa miſſiones duntaxat, hoc eſt, ſi Pontifex cuipiam ex contubernalibus, ut adjuvandam rem Chriſtianam ad Indos, Peruvianos, Leſtrigonas profectionem imperaverit. Quarto illo voto ad obeundam illam provinciam, & duriorem, ſi jubeatur, alligari, votum illud ut à probro vindicetur, ejus hanc eſſe conceptis verbis formulam: Inſuper promitto ſummo Pontifici ſpecialem obedientiam circa miſſiones. Votum hoc quartum non tam Ignatianum, quàm commune cum univerſis Presbyteris eſſe, qui cùm initiantur, apud ſuos præſules hoc ſacramento ſe alligant: Promittis mihi & ſucceſſoribus meis reverentiam & obedientiam? promitto.*

Secundò, quòd Celtiberi ſint, pugnantia illis exprobrari: nam ſi, ut primo capite inſimulentur, Pontificis Roman. clientes ſint, eique ſerviliter addicti, non poſſe fieri, ut Hiſpano ſerviant, cùm dominium ſit impatiens conſortis: Pontificem & Hiſpaniæ Reges eſſe plerunque in ſecularibus admodum diſſitos & diſcrepantes, ita ut invicem armis decernant. Non cœlo & ſolo Hiſpanico natos; totâ Galliâ nullum habere Hiſpanum commilitonem: cum religione neutiquam exuiſſe patrios mores, non illam ademiſſe ingenium & manſuetudinem Gallicam: non eſſe hoc opprobrium tribuendum optimo inſtituto, ut quaſi Circæo poculo in aliam gentem transformati & efferati ſint; vel vultu ipſo teſtari patriam, non aduſtâ & fuſcâ cute referre Africanos. Concordes eſſe votis & ritibus vivendi, ſed genio & naturâ, cum Stoicâ ſeveritate Hiſpanorum multùm diſcrepantes. Non ſolùm indigenas eſſe quotquot Galliam incolant Ieſuitæ, ſed non paucos eſſe qui gentilitate & cognatione proximâ Patres Conſcriptos attingant. Mirari ſe plurimùm, quòd pro exploratoribus, inſtitoribus, emiſſariis, ambactiſque Hiſpanorum traducantur, cùm, ſi eam noxam inciderint, patriam parenteſque & amicos hac proditione venderent. Ab Hiſpano non aurum, non ſtipendia meruiſſe, ut plurimi qui in Lutetiana egeſtate, auro Indico fidem venalem habuerint. Anguſtias annonæ cum cæteris anxiè tolerâſſe; in eadem navi feciſſe, quod lex nautica & Rhodia de jactu cogit, quod argumento ſit ut plurimùm, nuſquam ſe Regi Hiſpanorum devoviſſe; cum prece, pretio, Comitiiſque publicis, regnum Galliæ affectaret & ambiret, illum ad eos non ſcripſiſſe, ut ad plurimos, quorum interceptæ literæ nomina & ſyngraphas prodidêre. Cũ verò anno ſuperiori populari inſaniâ, Auguſtæ ſeu Infanti Hiſpanicæ & Erneſto Archiduci (quaſi lilia haſtæ & auctionibus ac pluris licitanti ſubjacerent) deferendum regnum publicaretur, Ieſuitas tam inſolens propoſitum ut portentum, privatim verbo & facto exhorruiſſe. Non eſſe vero ſimile, ſodalitium ſuum D. Ludovici memoriæ tum ob ſummum inter Cœlites ſuum Principatum, tum ob ſenioris Borbonii Cardinalis ſui gentilis ſumma beneficia addictiſſimum, ſuis nepotibus ut avita lilia eriperentur & Francico ſolo avulſa in alienam gentem coaleſcerent, procurâſſe. Cunabula Ignatii Loyolæ inſtitutoris ſui, à maledicis malè intellecta, cùm ille non Hiſpanus, ſed Aſtur & Cantaber fuerit, adeoque Navarræus: & ſi jura ſinerent Henrici IV. & proavorum indigena & ſubditus erat. Sed fuerit Hiſpanus, tamen Dominicus Calguritanus, meréque Hiſpanus; Franciſcus Aſſiſias, atque Italus fuit, nihilominus tolerantur in Gallia. Nec Ignatii inſtitutum in Hiſpania, ſed in Regina Galliæ Lutetia primordia duxit, qui cum ſibi accitis decem artium Magiſtris, lucro animarum & juventutis inſtitutioni devovit. Qui objiciant, non niſi Hiſpanum creari Generalem inter Ieſuitas, vel hoc uno rerum geſtarum & recentium profiteri imperitiam, cùm Claudius de Aquaviva, ex Parthenopœorum Principum familia ortus, hoc nunc munere perfungatur, cujus gentilibus Hiſpanus inſenſiſſimus fuerit, quòd partes Gal-

licas Andegauorumque Ducum adverſus Aragonios ſequuti ſint : qui eum anteceſſerit, fuiſſe Trajectenſem Belga Germanum. Similiter loco figmenti habendum, quòd illis exprobratur, adverſus Antoninum Luſitaniæ Regem pro Philippo ſtetiſſe. Et quæ Genuæ ad oram Liguſticam hiſtoria excuſa dicitur, Genevæ potiùs excuſam fuiſſe, nec pro germana, ſed ab æmulis confictà habenda. Matthæum illum, qui ad Regem Hiſpaniæ, à Sexdecim vulgo nominatis perſonatus tabellarius ſcriptas literas deferebat, ut exprobatur, non fuiſſe Ieſuitam, ſed ex Mendicantium familia, & quidem Hiſpanum. Ieſuitas non Gallos juvenes in Hiſpanos commutare, ſed ſolùm, ne hæreticâ pravitate imbuantur,

Quod ad tertium objectum attinet, Ieſuitas ſeditioſos & vulgi concitatores eſſe, ab hoc ſcelere ſe alieniſſimos eſſe. In Italia, Hiſpania, Germania, Belgio & Sarmatia à pluribus annis ſcholas & ſodalitia habuiſſe, nec apud gentes illas de eorum moribus ullum ruſticum & vicanum conqueſtum; ſcholis & concionibus occupatos, longè à tumultu & intemperijs vulgi, in Muſæis quietos vixiſſe.

Quartum ſimiliter negat, nempe, Ieſuitas eſſe Regum ac Principum ſicarios. Varadum enim Regiæ cædis ſicario Barierio non ſolùm non ſuaſorem fuiſſe, ſed cùm à perdito & dementi urgetur, hominem ablegâſſe: fiduciâ inſontis animi, poſt ingreſſum Regis Lutetiæ, manſiſſe Varadum, donec certior factus, tanti criminis labe aſpergi, atque hinc in diſcrimen vocari, livori delatorum ſe ſubduxiſſet, nec illum tam conſcientiâ ſceleris, quàm quòd intellexiſſet, maluiſſe Regem eum alibi eſſe, quàm Lutetiæ, ut voto morem gereret diſceſſiſſe. In ſuo ſodalitio pro Regibus & Principibus preces & vota quotidiana indiſcriminatim fieri, ſed privatim enixè & effuſè pro ijs, in quorum finibus ſuum incolatum habeat. Eundem Augerium, ſui Ordinis olim totâ Galliâ notiſſimum, in ſua Chriſtiana Parenæſi, pro incolumitate Regum Galliæ privatas preculas ſcripſiſſe. Ribadanairam Hiſpanum pro Hiſpano Rege id ipſum feciſſe, id Galliæ Ieſuitis vitio verti iniquum eſſe: nec in liturgia aliiſque precationibus vocem illam ab ullo mortalium exauditam, Oremus pro Rege noſtro Philippo, ſed hoc ab aliis fictum eſſe. Hæc quidem ille, ſed proteſtatio contraria eſt facto, ut infra Cap. de Ieſuitarum nefariis facinoribus, proditionibus, &c. videbitur.

Ieſuitæ ex Gallia eiiciuntur. Sub finem autem anni 1594. opportunè prioribus graviſſimis juſtiſſimiſque acceſſit horrendum parricidium Ioannis Caſtellii octodecim annorum adoleſcentis, & Collegii Ieſuitarum, cui nomen eſt *Clarmontium* Lutetiæ alumni, qui Regem Henricum IV. è medio tollere voluit. Criminali igitur ſententiâ Caſtellione hoc ad mortem damnato à Parlamento, ſupremo Regio Conſilio, decernitur ſimul eâdem ſententiâ, *Vt omnes Sacerdotes Clarmontii Collegii, & omnes Ieſuiticæ Societati addicti, tanquam corruptores juventutis, perturbatores publicæ tranquillitatis, inimici Regis & Regni, infra tres dies poſt promulgationem edicti, Lutetiâ, & aliis Vrbibus atque locis, ubi ſua habeant Collegia, diſcedant, & infra quindecim ſubſequentes dies toto Regno exeant, &c. ut inferius ex ipſo edicto Lector pleniùs intelliget.*

Quamvis autem multa Ieſuitæ opponerent, ac ſcriptis etiam apud Regem cauſam ſuam agere ac defendere niterentur, tamen ut admitterentur iterum impetrare non potuerunt, ſed ſolum vertere cogebantur.

Qui igitur Lutetiæ erant Ieſuitæ, earumque aſſeclæ omnes, portâ Antonianâ emiſſi, comitantibus lugentibuſque diſcipulis, alii Virodunum, alii in Lotharingiam & Germaniam, alii in Belgium præſertim Antuerpiam, ſeſe receperunt. Quotquot etiam in finibus Pariſienſis Curiæ, at Avarici Biturigum, Novioduni ad Ligerim & Lugduni habitârunt, coacto cœtu, evectiſque ſarcinis Rhodano Avenionem devehuntur. Qui Rotomagi Scholas habuerunt, quamquam Lutetiano foro exempti eſſent, tamen odio vulgi aliò penates ſuos efferre coguntur. Vſque adeò tædebat omnes tentati parricidii, ut vel ad inſontes obiurgatio, querimonia, & ipſa ultio redire. Qui enim in Scholis Ieſuitarum tyrocinium egerant, torvè adſpiciebantur; pro hæretico, jamque ad publicam pyram deducendus exiſtimabatur, qui vel verbo à Ieſuitis parricidium Caſtellii depellere voluiſſet.

Ejectis ex Gallia Ieſuitis, quia Petrus Caſtellus, ſupra dicti Ioannis Caſtelli pater, filii ſui parricidiale contra Regem propoſitum, ab ipſomet intellexerat, & nihilominus occultaverat apud ſe ac reticuerat: à Parlamento judicatum fuit, ut quæ erat ejus ante Prætoriam Portam Palatii domus, funditus deſtrueretur, publicareturque, & nunquam in poſterum reædificaretur: ſed in ejus area, ad perenne monumentum immortalis flagitii pyramis ſeu columna erigeretur, quæ literato marmore Senatusconſultum publicè reſtaretur: atque in ejus vertice crux aurea faſtigietur; quaterniſque angulis totidem inſideant ore virgineo virtutes, quas Cardinales vocant, quadrifariam adglutinatæ marmoreis tabulis, in *Petri Caſtelli ædes deſtruũtur in memoriam parricidii ſui filij & in ejus locum erigitur pyramis ejuſque deſcriptio.*

quibus

quibus Senatus conſultum literis aureis ſcriptum eſſet, & parricidium Caſtellii, adeoque cauſſa, ob quam Ieſuitæ in exilium relegati, univerſaque Gallia exturbati ſint, ſequentem in modum.

Arreſtum CVRIÆ, *ut &* Verſus, *&* tractatus Latini nigro marmori literis aureis inſcripti in quatuor faciebus Baſeos Pyramidis, *ante* Palatii portam Pariſiis extructæ.

Viſo per curiam, magna Camera & Tornellis in unum coactis, criminali proceſſu per præfectum Palatij Regij incepto, & poſtea in eadem peracto, ad petitionem procuratoris generalis Regij actoris & accuſatoris adverſus Iohannem Chaſtellium, Pariſijs ortum, & ſtudioſum, qui ſtudiorum curſum in collegio Claromontano abſolvit, captivum in Palatij carcere detentum ob maximè execrandum & abominandum parricidium in Regis perſonam intentatum: Quæſtionibus & confeſsionibus ejuſdem Iohannis Chaſtel auditi & interrogati in eadem Curia ſuper eiuſdem parricidii negotio: Auditis itidem eodem loco Iohanne Gueret presbytero, qui ſe de congregatione & Societate Ieſûs affirmabat eſſe, eodem in collegio agente & antehac eiuſdem Iohannis Chaſtel præceptore: Petro Chaſtel & Dionyſia Hazart parentibus præfati Iohannis: Concluſionibus Generalis procuratoris Regii & rebus omnibus perpenſis.

Dicetur eandem curiam pronunciâſſe & pronunciare præfatum Iohannem Chaſtel convictum criminis læſæ Maieſtatis divinæ & humanæ in primo capite, ob maximè impium & maximè deteſtandum parricidium id Regis perſonam intentatum: In cuius criminis reparationem præfatum Iohannem Chaſtel in multam honorariam adjudicavit & condemnavit, ut ante ſummas valvas templi Pariſiani nudus, ſolo opertus induſio, cum face cerea ponderis duarum librarum manibus geſtâ, eaque ardente, flexis genibus dicat & pronunciet ſe iniquiſsimè inhumanum, & maximè abominandum parricidium ſuſcepiſſe, & Regem in facie cultro læſiſſe: ſeque falſa & damnanda inſtitutione inductum in ſuo proceſſu dixiſſe, Licere Reges occidere, & Regem Henricum quartum nunc regnantem, non eſſe in Eccleſia uſque quò à Pontifice approbatus fuerit: eorumque omnium pœnitentia duci, & veniam petere à Deo, à Rege, & à Magiſtratu. Hiſque peractis, ut plauſtro in locum Grevianum deducatur, ibique brachijs & fœmoribus candentibus forcipibus inuratur, & manus dextra, cultrum, quo prædictum parricidium perpetrare eſt adnixus, gerens, abſcindatur, deinde ipſius corpus quatuor equis diſcerpatur, membra & corpus diſcerpta in ignem conjiciantur, & in cineres redacta in ventos projiciantur. Pronunciavit eadem Curia & pronunciat univerſa & ſingula ejus bona Regi acquiſita. Ante quam executionem quæſtioni ordinariæ & extraordinariæ idem Iohannes Chaſtel applicabitur, ut flagitij ſociorum, & aliarum quarundam rerum, quæ ex ejuſdem proceſſu reſultant, veritas innoteſcere poſsit: Inhibuit omnibus, cujuſcunque qualitatis aut conditionis demum ſint, ſub pœna criminis læſæ Majeſtatis, ne dicant aut proferant in ullo loco publico, aut privato prædicta verba, quæ eadem Curia pronunciavit & pronunciat ſcandaloſa, ſeditioſa, verbo Dei contraria, & ſacris decretis ut hæretica condemnata.

Statuit ut Presbyteri & ſtudioſi collegij Claromontani, & reliqui omnes qui ſe ejuſdem eſſe Societatis profitentur, tanquam corruptores juventutis, publicæ tranquillitatis perturbatores, Regis hoſtes & Regni, Vrbe Pariſiana intra tres dies poſt præſentis Arreſti ſignificationem excedant, ut & alijs urbibus & locis, ubi eorum habentur collegia; & quindecim poſt diebus, toto Regno: ſub comminatione, ſi ibidem poſt id temporis deprehenſi fuerint, futurum eſſe ut puniantur tamquam facinoroſi & rei ejuſdem criminis læſæ Majeſtatis. Omniaque ipſorum bona tum mobilia, tum immobilia operibus pijs applicabuntur, & quomodo ab ipſa Curia fuerit conſtitutum. Præterea inhibet omnibus Regis ſubditis, ne ſtudioſos in prædictæ Societatis collegia quæ extra Regnum ſunt immittant, ut ibidem inſtituantur, ſub pari pœna læſæ Majeſtatis.

. Statuit eadem Curia, ut copia præſentis Arreſti, ad præfecturas Provinciarum hujuſce judicatus emittatur, ut iſthîc executioni ſecundùm ejus formam & tenorem mandetur. Mandat præfectis, eorum locum tenentibus generalibus & particularibus, ut id executioni mandent intra terminum in eo contentum: & Procuratoris generalis ſubſtitutis, ut manum teneant ad hoc ut fiat executio, & in delinquentes inquirant Curiam, qui doceant de ſua diligentia intra menſem, ſub pœna privationis officiorum.

Signatum.

TILLET.

Pronunciatum ipſi Iohanni Chaſtel, & executioni mandatum die Iovis vigeſimo nono Decembris, Anni 1594.

II.

Quod SACRVM votumque ſit Memoriç, perennitati, Longęvitati, ſalutique maximi, fortiſſ. & Clementiſſ. Principis HENRICI IV. Galliç & Navarrç Regis Chriſtianiſſ.

Audi viator, ſive ſis extraneus
Sive incola urbis, qui Paris nomen dedit.
Hîc alta quæ ſto pyramis, domus fui
Caſtella, ſed quam diruendam funditus
Frequens Senatus crimen ultus cenſuit.
Huc me redegit tandem herilis filius,
Malis magiſtris uſus & ſchola impia:
Sotericum, eheu! nomen uſurpantibus:
Inceſtus, & mox parricida in Principem,
Qui nuper urbem perditam ſervaverat,
Et qui favente ſæpe victor Numine
Deflexit ictum audaculi ſicarij,
Punctuſque tantùm eſt dentium ſepto-tenus.
Vbi Viator, plura me vetat loqui
Noſtræ ſtupendum civitatis dedecus.

In PYRAMIDEM eandem.

Quæ trahit à puro ſua nomina Pyramis igne,
Ardua barbaricas olim decoraverat urbes;
Nunc decori non eſt, ſed criminis ara piatrix:
Omnia nam flammis pariter purgantur & undis.
Hîc tamē eſſe pius monimentum inſigne Senatus,
Principis incolumis ſtatuit, quo ſoſpite, caſum
Nec metuet pietas, nec Res grave publica damnū.

III.

D. O. M.

Pro ſalute Henrici IV. Clementiſſ. Regis, quem nefandus parricida pernicioſiſſ. factionis hæreſi peſtifera imbutus, quæ nuper abominandis ſceleribus pietatis nomen obtendens, unctos Domini vivaſque Majeſtatis ipſius imagines occidere populariter docuit, dum confodere tentat, cœleſti numine ſceleſtam manum inhibente, cultro in labrum ſuperius delato, & dentium occurſu feliciter retuſo, violare auſus eſt. Ordo ampliſſimus, ut vel conatus tam nefarij pœna terror, ſimul & præſentiſſimi in Opt. Principem ac Regnum, cujus ſalus in ejus ſalute poſita eſt, divini favoris apud poſteros memoria extaret, monſtro illo admiſſis equis membratim diſcerpto, & flammis ultricibus conſumpto: Ædes etiam unde prodierat, heic ſitas funditus everti, & in earum locum, ſalutis omnium ac gloriæ ſignum erigi decrevit.

IIII. Non. Ian.. Ann. prox. 1595.

EX. S. C.

Heic domus immani quondā fuit hoſpita mōſtro,
Crux ubi nunc celſum tollit in aſtra caput.
Sanciit in miſeros pœnā hanc ſacer Ordo Penates,
Regibus ut ſcires ſanctius eſſe nihil.

V.

D. O. M.

SACRVM.

Quum Henricus Chriſtianiſſimus Francorum & Navarrorum Rex bono Reipubl. natus, inter cætera victoriarum exempla, quibus tam de Tyrannide Hiſpanica quàm de ejus factione priſcam Regni hujus Majeſtatem juſtus ultus eſt armis, etiam hanc Vrbem & reliquas Regni hujus penè omnes recepiſſet, ac denique felicitate ejus inteſtinorum Franciæ nominis hoſtium furorem provocante, Ioannes Petri F. Caſtellus ab illis ſubmiſſus, ſacrum Regis Caput cultro petere auſus eſſet, præſentiore temeritate, quàm feliciore ſceleris ſucceſſu: Ob eam rem ex ampliſſ. ordinis conſulto, vindicato perduellione, diruta Petri Caſtelli domo, in qua Ioannes ejus F. inexpiabile nefas deſignatum patri communicaverat, in area æquata hoc perenne monumentum erectum eſt, in memoriam ejus diei, in quo ſæculi felicitas inter vota & metus urbis, liberatorem Regni, fundatoremque publicæ quietis, à temeratoris infando incœpto, Regni autem hujus opes attritas ab extremo interitu vindicavit, pulſo præterea tota Gallia hominum genere novæ ac maleficæ ſuperſtitionis, qui Remp. turbabant, quorum inſtinctu piacularis adoleſcens dirum facinus inſtituerat. *Teſtimonium urbis Pariſienſis de Ieſuitis.*

S. P. Q. P.

Extinctori peſtiferæ factionis Hiſpanicæ, incolumitate ejus & vindicta parricidij læti Majeſtatique ejus devotiſſ.

Duplex poteſtas iſta fatorum fuit,
Gallis ſaluti quod foret, Gallis dare:
Servare Gallis, quod dediſſent optimum.

Poſt aliquod tempus multi Ieſuitarum, qui è Regno Galliæ relegati erant, in id rurſus ſeſe intrudere conabantur. Alii igitur mutârunt ſua nomina & veſtes; alii ſimulârunt ſe Ordinem ac ſectam Ieſuiticam abjurâſſe, petere igitur ut rurſus recipiantur conſtituendarum Scholarum vel prædicandi cauſa. Horum ſubdoloꝛum conatuum Curia Parlamenti Pariſienſis certior facta, Arreſto omnibus ſubditis totius Regni prohibuit, ne Ieſuitas in hos uſus vel publicè vel privatim recipiant. Arreſtum de verbo ad verbum ſic habet.

Extra-

Extractum *ex* REGVLIS Parlamenti.

Ieſuitæ prohibentur in Galliæ ſcholas & prædicationes inſtituere.

Poſtquam Procurator Regis Generalis oſtendit ac demonſtravit, ſe certiorem eſſe factum, quòd quidam eorum, qui ante hac è Societate illa de nomine Ieſu dicta, tam in Collegio Claremontano hujus urbis Pariſienſis, quàm in alijs huius Regni locis fuerunt, in plures urbes, præſertim limitaneas, rediviſſent, ubi conſtituendarum Scholarum, & prædicandi cauſa, ſub prætextu, quòd priſtinam, ut præ ſe ferrent, prætenſi Ordinis & ſectæ illius Societatis profeſſionem abjuraſſent, reciperentur: Ex quo periculum foret, ne juventus per pravarum doctrinarum blanditias & illecebras corrumperetur, & populus falſis prædicationibus circumveniretur: quodque ſi toleraretur, Arreſtum Curiæ 29. *Decembr. Anno* 1594. *declaratum, contemptui & illuſioni exponeretur: ea de cauſa requiſivit, ut omnibus perſonis, corporibus & communitatibus, officialibus & privatis, cuiuſcunque ſint qualitatis, aut conditionis, mandaretur, ne quenquam eorum, qui de dicta nominis Ieſu Societate ſe dicunt, ſub prætextu cuiuſcunque abiurationis, quam feciſſent, aut facere poſſent, ſive ſcholarum vel publicè vel privatim conſtituendarum, ſive in Eccleſiis prædicandi, ſive quacunque alia de cauſa reciperent, aut recipi paterentur, ijs qui illos receperunt, recipient, aut tollerabunt, quòd læſæ Maieſtatis rei & convicti declarandi ſint, pœnâ indictâ: Ieſuitis etiam ijs quæ in dicto Arreſto continentur, ſuppliciis propoſitis. Dicta curia, deliberatione, ſuper hac materia habita, decernit, ut dictum Arreſtum* 29. *Decembris, Anno* 1594. *promulgatum, ſecundùm formam, & tenorem ſuum executioni mandetur, & iuxta illud mandavit, & mandat omnibus perſonis, corporibus & communitatibus civitatum, officiariis & privatis, cuiuſcunque ſint qualitatis aut conditionis, ne quenquam Præsbyterorum, aut ſcholarium de Societate nominis Ieſu ſe dicentium, quamvis etiam priſtinum Profeſſionis ſuæ votum abiurârint, eique renunciârint, ſive Scholarum publicè privatimve conſtituendarum, ſive quacunque alia de cauſa recipiant, aut recipi patiantur: ijs, qui ſecus facient, quòd læſæ Majeſtatis rei, & convicti, declarari debeant pœna indictâ. Injunxit & injungit Diœcetis & Præfectis, aut ipſorum locum tenentibus, ut executioni præſens hoc Arreſtum mandari faciant; Gubernatoribus Vrbium, ut manum huic rei admoveant: & ſubſtitutis dicti Procuratoris Generalis, ut diligentiam in his adhibeant, & Curiam intra* 15. *diem certiorem reddant, pœnâ proprio nomine reſpondendi propoſitâ. Factum in Curia* 21. *Auguſt. Anno* 1597.

Signatum *Bodin.*

Ieſuitæ ut peſtiferas ſuas doctrinas maiore cū ſtrudu propagare poſſint, ſe in omnes formas mutant

Arreſtum CVRIÆ Pariſienſis *contra* IESVITAS Lugdunenſis, *ne ibi* ſcholas inſtituant, *aut* conciones habeant: extractum *ex* Regiſtro Parlamenti.

Die Iovis, 16. *Octobr. Anno* 1597. *quum Mario loco Procuratoris Generalis Regis in Camera Vacationum dixiſſet, quòd juxta illius decretum ipſi in manus Balonij Procuratoris in Parlamento, & Procuratoris Præfectorum Mercatorum, & Buleutarum civitatis Lugdunenſis obteſtationes illas tradidiſſet, quæ in conventu generali in Curia municipali dictæ urbis Lugdunenſis* 20. *Septemb. proximi habita recitatæ, & per illos dicto Procuratori generali tranſmiſſæ fuerunt, ſuper executione Arreſti* 21. *Auguſt. proximi die decreti, per quod omnibus perſonis, corporibus & communitatibus, quenquam præsbyterorum & Scholarium de Societate nominis Ieſu ſe dicentium recipere prohibitum fuit, licet etiam priſtino profeſſionis ſuæ voto renunciâſſent, illudque abiurâſſent, ſub pœnis in eo contentis. Cui etiam Ballonio proximo die Martis iniunctum fuiſſet, ut conſilium dictorum Præfectorum, Mercatorum, Buleutarum certius faceret, & hoc manè adeſſet: Ballonius iſte ea de re in dicta Camera auditus fuit, qui dixit, ſe hoc decretum M. Bartholomæo Thomæ dictæ Civitatis Lugdunenſis Secretario in hac urbe iam præſenti notum feciſſe, qui ſe nulla memoralia & inſtructiones ea de re habere ſibi reſpondiſſet. Et cum dictus Ballonius iuſſu dictæ Cameræ illas obteſtationes prælegiſſet, & Mario, loco Procuratoris generalis, eas propter rationes ab ipſo deductas nullâ conſideratione dignas eſſe dixiſſet: Requirens ſimul, ut iis non obſtantibus, dictum Arreſtum* 21. *Auguſti declaratum in urbe Lugdunenſi executioni mandaretur, præſertim quantum id Porſanum in dictis obteſtationibus denominatum attineret. Et ut nihilominus Porſanus ille, antequam cum executione contra ipſum procederetur, captivus in cuſtodias Palatii duceretur, juxta Arreſtum de ipſo in vincula conjiciendo per dictam Cameram decretum, quo juxta crimina, & informationes contra ipſum factas proceſſus adverſus eum formaretur, & perficeretur: mandato ſimul ſubſtituto Procuratoris generalis iis in locis dato, vt omnem diligentiam adhiberet: ac præter auxilio Præfectis Mercatorum, & Buleutarum ad Principalem & Regentem Catholicum doctum, & virtutibus præditum,*

Inſtitutioni juventutis in dicta urbe Lugdunenſi inveniendum, oblato. Illis digreſſis, re in deliberationem ſumptâ.

Dicta Camera, nullo dictarum obteſtationem habito reſpectu, decrevit & decernit, ut dictum Arreſtum 21. Auguſt. proximi declaratum iuxta formam & tenorem ſuum, in urbe Lugdunenſi executioni mandetur: præſertim quantum ad dictum Porſanum attinet, quem in iſto comprehendi declaravit & declarat. Et nihilominus, iuxta Arreſtum 25. Septemb. ſtatuit, ut Porſanus iſte capiatur, & captivus in cuſtodias Palatij ducatur: quo de iis, quæ informationibus ante hac factis continentur, interrogetur & audiatur, & contra eum, pro ut ratio poſtulabit, procedatur: Iniunxit & iniungit ſubſtituto dicti Procuratoris generalis in Municipio, & ſede præſidiali Lugdunenſi, vt Arreſtum hoc præſens executioni mandari faciat, & Curiam Parlamenti de ſua diligentia intra menſem certiorem reddat. Et quantum ad adminiſtrationem & directionem Collegii dictæ urbis Lugdunenſis attinet, ei de principali, Rectore & aliis perſonis idoneis & capacibus, pro vt ratio poſtulabit, proſpicietur: Et præſens hoc Arreſtum ex vi Extracti illius exſecutioni mandabitur.

Signatum: TILLET.

Ex his intelligitur Arreſta & decreta hæc non levi animorum motu, ſed maturâ deliberatione præhabitâ, prolata fuiſſe. Id etiam teſtatur Arreſtum Parlamenti Pariſienſis 18. Auguſti Anno 1598. contra Dominum Touronenſem, Ieſuitas in ſuo territorio defendentem, integro anno evoluto, quo prohibetur omnibus cuiuſcunque ſint ſtatûs aut conditionis, liberos ad Collegia Ieſuitarum, quocunque ſint in loco, literarum cauſa mittere. Id enim ſic de verbo ad verbum habet.

Henricus, Gratiâ Dei, Galliæ & Navarræ Rex, omnibus, qui literas præſentes videbunt, ſalutem. Notum facimus, quòd ſuper iis, quæ Procurator noſter generalis, à Magiſtro Ludovico Servino, & Simone Marione Advocatis noſtris adiutus, Curiæ noſtræ Parlamenti per dictum Servinum oſtendit, quòd ſcilicet per Arreſtum 1. Octob. ſuperioris die publicatum Dominus Touronenſis condemnatus fuiſſet, ut Presbyteros, & Scholares de Societate nominis Ieſu ſe dicentes, intra duos menſes, pro ultima dilatione ipſi à ſignificatione præfixos, è finibus & limitibus urbis & Dominii Touronenſis diſcedere & abire faceret, & uno menſe poſt ſub pœnis ibi conſtitutis, dictam noſtram Curiam certiorem redderet: quòd, ut ad Arreſtum dicto Touronenſi in hac urbe Pariſienſi undecimo dicti menſis Octobris perſonaliter ſignificatum fuiſſet: & ille tamen nihilominus non ſatisfeciſſet, neque obediviſſet: Quòd etiam ipſe, dictus noſter Procurator generalis certior factus eſſet, multos ſubditorum noſtrorum, contra inhibitiones per Arreſtum 29. Decembris, Anno 1594. promulgatum factas, liberos ſuos in dictam urbem Touronenſem & Pontamouſonium, & in alias regiones & loca tam intra quàm extra Regnum, ad Collegia dictæ prætenſæ Societatis nominis Ieſu, ſtudiorum & inſtitutionis cauſa emiſiſſe, unde plurima & notabilia mala, & pericula metuenda eſſent: præſertim cùm iſti Presbyteri, & Scholares dictæ prætenſæ Societatis, poſt dictum viceſimi noni Decembris Arreſtum, non ſolùm damnabilem, & per illud reprobatam doctrinam continuaverint, verùm etiam alias novas & magis abominandas doctrinas, & inſtitutiones, quas ubicunque inprimis in Regno noſtro per libros execrandos ſpargunt, prioribus adiecerint: Et propterea poſtularet ut dictus Touronenſis pœnas in dicto primi Octobris Arreſto conſtitutas incurriſſe declaretur, & inhibitiones in Arreſto 29. Decemb. Anno 1594. declarato contentæ reiterarentur, & denuò publicarentur, commiſſione inquirendi data in eos, qui contraveniſſe invenirentur: & ut omnes illi, qui, poſt illud, apud prætenſos illos dictæ Societatis, aut in ipſorum Collegiis, quocunque ſint in loco, literis operam dediſſent, privilegiis Academicis privarentur, & gradus, quos poſtmodum in quacunque Academia obtenturi eſſent, pro nullis, nullius momenti & valoris declararentur. Viſis dictis Arreſtis 29. Decembris 1594. & primo Octobris proximi declaratis, unà cum actione ſignificationis illius undecimo dicti menſis Octobris factæ, ſimul etiam Arreſtis 21. Auguſti, & 16. Octobris proximi editis: Re in deliberationem adductâ.

Dicta NOSTRA CVRIA, *concluſionibus Procuratoris noſtri generalis conſideratis per Arreſtum ſuum dictum Touronenſem pœnas in dicto primi Octobris Arreſto conſtitutas incurriſſe declaravit & declarat: Decrevit & decernit, ut omnia ipſius bona occupentur, & in noſtram poteſtatem redigantur: Iniunxit & iniungit noſtri Dominii Quæſtoribus, ſingulis in eo, quòd ſui eſt officii, ut fructus & proventus recipiant, & de iis, ut & de aliis acceptorum ſuorum pecuniis, rationem reddant, juxta deſignationes, quæ per Theſaurarios Galliæ fient, & quas illi in manus dictorum Quæſtorum tradent. Et Officialibus earum terrarum, quæ occupabuntur, ſive clientelari jure, ſive iuriſdictione nobis obſtrictæ ſint, ut dictam iuriſdictionem noſtro nomine exerceant: ſub pœna, quod proceſſus, quicunque in alii, quàm noſtrorum Officiariorum qualitate ab ipſis fient, pro nullis haberi, impenſæ, damna & verſuræ partium ipſorum*

proprio

ipſorum proprio & privato nomine facta æſtimari, & ipſi cujuſcunque officii noſtri, aut alius muneris publici incapaces declarari debeant. Statum & officium Præfecti Auvergnenſis, quo dictus Touronenſis ornatus fuit, vacans & impetrabile. & eum Touronenſem illius gerendi, aut exercendi incapacem & indignum declaravit, & declarat. Mandavit & mandat Vicariis & Officialibus dictæ præfecturæ, ne ipſis ullum ingreſſum aut dignitatem in ſuis ſedibus permittant: & omnibus noſtris ſubditis, ut ipſum pro tali agnoſcant: Notarijs, ne ullas commiſſiones ſententias, & alias actiones in ipſius nomine ampliùs concipiant: Omnibus Rationalibus, ne ipſi ulla ſtipendia, aut jura propter dictum officium ſolvant: omnia ſub pœna repetendorum dictorum ſtipendiorum & jurium privationis officii amendarum arbitriarum, & aliarum majorum mulctarum, ſi ſecus actum fuerit. Et præterea mandavit, ac præcepit, mandat & præcipit omnibus perſonis, ne ſcholaſticos ad Collegia dictæ prætenſæ Societatis, quocunque tandem in loco & Regione ſint, ſtudiorum causâ emittant: pœnis, quæ in dictis Arreſtis continentur, indictis, quæ denuò locis & Regionibus conſuetis publicabuntur, quo omnibus innoteſcant. Et dicto noſtro Procuratori generali negotium in ea, quæ ſecus agentur inquirendi committetur, ut informationibus in dicta Curia noſtra factis, per eandem adverſus contravenientes, prout ratio poſtulabit, procedatur. Et de præſenti decrevit, & decernit, ut omnes noſtri ſubditi, qui in Collegiis dictæ prætenſæ Societatis, vel intra vel extra Regnum poſt Arreſtum vigeſimo nono Decembris, Anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo quarto decretum, informati, aut inſtituti fuerunt, nullis privilegiis Academiis, tanquam graduum incapaces, fruantur. Gradus etiam, quos jam obtinuerunt, aut in poſterum in quacunque Academia obtinebunt, nullos, nullius momenti & valoris declaramus, ut ratione eorum nec docere, nec officiis ornari, nec beneficiis graduum affici, nec in dicta Curia noſtra, aut alijs quibuſcunque locis pro Advocatis recipi, nec ullis juribus, prærogativis & præeminentiis, fructibus, commodis, aut emolumentis dictorum graduum frui poſſint. Decernit dicta noſtra Curia, ut præſens Arreſtum in omnibus municipiis & præfecturis promulgetur: iniungit ſubſtitutis dicti Procuratoris noſtri generalis, ut executionem eius perſequantur, & dictum Curiam certiorem reddant de iis, quæ contra dictum vigeſimi noni Decembris, anni milleſimi quingenteſimi nonageſimi quarti, Arreſtum agentur, ſeſe informent: & informationes intra duos menſes ad Grapheum mittant, pœna illis proprio & privato nomine reſpondendi propoſita. Sic ex Decreto dictæ noſtræ Curiæ mandamus omnibus Diœcetis, præfectis, aut ipſorum locum tenentibus, ſingulis in ſua Diœceſi & præfectura, & ſuo loco, ad quos hoc pertinebit, ut præſens Arreſtum, juxta formam & tenorem ſuum debitæ & integræ executioni mandent: omnes eos, qui ad hoc cogendi ſunt, modis & medijs debitis & æquis cogentes. Mandamus omnibus, ut hiſce ſicuti decebit, obediant. Datum Pariſiis in Parlamento noſtro, decimo octavo die Auguſti, Anno gratiæ milleſimo quingenteſimo nonageſimo octavo, Regni noſtri decimo.

Signatum.

per CAMERAM.

Exacto jam ferè decennio à Ieſuitarum ex Gallia ejectione, anno videlicet 1601. totis viribus, conatibus ac modis variis, imprimiſque Apologiis, & ſupplicibus libellis apud Regem tentârunt, ut reciperentur in Regnum denuò. *Ieſuitæ in Galliam recipi petiũt.*

Sed tunc quidem adhuc temporis tale Reſponſum à Rege acceperunt. *Perlegi ego, Sacerdotales, Apologiam veſtram, ſatis verboſam, ac diligenter mecum perpendi omnia, quæ ſatis ſcitè innocentiæ veſtræ gratia collegiſtis. Quia verò negotium arduum eſt, nec res dijudicatæ temerè reſcindendæ, breviter, & ut Regem decet, quid faciendum ſtatuam, exponam. Totus jam in hoc ſum, ut Regnum meum bellis civilibus attritum & viribus opibuſque exhauſtum, recens cum Hiſpano pace initâ priſtino nitori reſtituam, legibus firmem, humanitate recreem. Id quando aliâ ratione fieri non poteſt, niſi ut æquali jure & benevolentiâ Catholicos & Huguenotas appellatos complectar, tum in Eccleſiaſticis tum in politicis: accuratè mihi de vobis revocandis cogitandum eſſe video. Novi ego vos viros doctos & diſcitos; novi Zelo Catholicæ & Romanæ doctrinæ inflammatos; novi vos acerrimo Huguenotarum flagrare odio: novi vos ſanctorum reliquias, cereos divini Agni orbiculos, Deiparæ Virginis numiſmata, Roſaria vel aliud quidpiam à Pontifice conſecratum, devotè venerari; quæ Huguenotæ ut ridicula aſpernantur, ut Idololatrica exſecrantur. Metuo igitur, ne vehementia, quâ in concionando uti ſoletis, & condemnationum, quas ſcribendo iteratis, acerbitate, multorum animos, nunc prorſus pacatos, denuò irritetis, atque ita etiam imprudentes turbarum auctores ſitis. Iam, res ut ſunt humanæ, levi aliquâ occaſione fieri poſſet (quod tamen nolim) ut bellum inter me & Hiſpanum recrudeſcat. Quid tũ animi mihi futurum ſit, malim vos* *Regis reſponſum.*

cogi-

cogitare, quàm me dicere. Quid autem ante quadriennium admiſſum fuerit, Regium non eſt, vel vobis vel alijs objectare. Sententiam igitur ſemel latam non muto. Vos, ſi verè Galli eſtis, magis totius tranquillitati Regni, quàm veſtræ vtilitati conſulatis. Dixi quæ volui. Abite & valete.

Non tamen quieſcere ſtatuerunt irrequieti homines, ſed poſt hæc omnia, varia rurſus inierunt conſilia, quibus tandem machinis Regis obfirmatum animum expugnare poſſent: Pontificis quoque, Reginæ & multorum Principum auxilium opemque implorârunt. Eóque rem deduxerunt, ut Rex tandem expugnatus & victus de receptione eorum cogitare inciperet. Ampliſſimus Curiæ Parlamenti Pariſienſis Senatus, cùm hoc reſciviſſet, imprimis quòd Pontifex Romanus per Legatos & Nuncios Ieſuiticæ ſectæ reſtitutionem per univerſam Galliam urgeret, nervosâ & veriſſimâ Oratione 24. Decemb. Anno 1603. ab hoc propoſito Regem avertere conatus eſt. In hac Oratione nihil à Parlamento Pariſienſi Regi in memoriam revocatur, quod non Acta ipſiſſima antecedentia & ſequentia evidentiſſimâ veritate niti oſtendant. Verba autem Orationis illius ex Gallico in Latinum fideliter tranſlata, hæc ſunt.

Rex Galliæ expugnatus, de Ieſuitarũ reſtitutione deliberat multi verò à Propoſito eum dehortantur.

Oratio Parlamenti Pariſienſ. *contra* IESVITARVM reſtitutionem comminationibus Pontificis Roman. *petitam coram* Rege HENRICO IV. *recitata.*

„ PArlamenti veſtri Curia inſtitutâ deliberatione ſuper literis veſtris patentibus, de præsbyterorum & Scholatium Collegii Claromontani (qui Ieſuitarum ſibi nomen indidêre) in quibuſdam hujus juriſdictionis locis reſtauratione, decrevit: ut humilimæ obteſtationes veſtræ Majeſtati fierent, ac nobis mandavit, ut quædam vobis puncta repræſentaremus, quę ad rerum veſtrarum bonum & ad ſalutem publicam, quæ à veſtri conſervatione dependet, multum conferre judicavimus, quæ etiam nos retinuerunt, ne ad earum approbationem continuò procederemus.

„ Et priuſquam ad ſingula proponenda accederemus, ut vobis humilimè gratias pro eo honore ageremus, quo nos afficere placet, quòd videlicet gratum vobis ſit, ut vivâ voce has obteſtationes faciamus, quo oſtenditis veſtram erga nos indulgentiam ac benignitatem, tanto majore laude dignam, quantò longius à primorum Imperatorum Romanorum auſteritate abeſt, qui ſubditis accedendi ſui copiam non faciebant, ſed cunctas petitiones & ſupplicationes codicillis ſibi exhiberi volebant.

„ Ordinis hujus, qui ſe Ieſuitas dicunt, in hoc Regno inſtitutio: huic ſtatui tam perniciosa judicata fuit, ut ſe omnes Ordines Eccleſiaſtici ipſorum admiſſioni oppoſuerint, adeóque Collegium Sorbonianum decreverit, quòd iſta Societas non ad ędificationem, ſed ad deſtructionem inventa eſſet. Illa quidem in Synodo Eccleſiaſticorum Anno 1551. menſe Septem. habita, cui Archiepiſcopi & Epiſcopi intererant, & Cardinalis Turonenſis præſidebat, approbata fuit, verùm tam multis cum clauſulis & reſtrictionibus, ut ſi Ieſuitæ eas obſervare debuiſſent, veriſimile fuerit, quòd locum citò mutaturi fuiſſent.

Ieſuitarum Ordo quam noxius Regno Galliæ.

„ Nec fuerunt admiſſi niſi per proviſionem, ipſiſque Ieſuitarum ac Societatis Ieſu nomen, per Arreſtum Anni 1564. aſſumere prohibitum fuit: quo tamen non obſtante, nomen illicitum uſurpare, ac ſe inſuper omni poteſtati tam ſeculari, quam Eccleſiaſticæ eximere voluerunt. Vos autem, illos nunc reſtaurando, majori eos auctoritate ornabitis, & eorum conditionem meliorem, quam unquam fuit reddetis. Dignius itaque à veſtri Parlamenti Senatu judicatum fuit, imò Procuratores & Advocati, omneſque Ordines veſtri neceſſarium exiſtimant, iſtos homines continere talibus cautionibus, quibus ipſorum licentia, quæ alias in ipſorum actionibus nimis ſoluta eſt, cujus quoq; incrementum publico bono ſummè perniciosum eſſet futurum, impediatur. In oratione Advocatorum veſtrorum, qui ipſis non patrocinantur, præmonito eſt valde expreſſa, quòd neceſſarium ſit, ut huic rei provideatur, ne eo quod jam perſpiciunt, pejus aliquid inde proveniat.

Nomen Ieſuitarum ut & Societatis Ieſu ipſis interdictum.

Ieſuitarum licentia coarctanda.

„ Et quemadmodum hujus Societatis nomen & votum Vniverſale eſt, ſic etiam axiomata doctrinæ ipſorum uniformia ſunt, quòd videlicet Superiorem non agnoſcant, niſi S. Patrem noſtrum, cui juramentum fidelitatis & obedientiæ in omnibus rebus præſtant, & pro Regulâ indubitatâ habent, quòd ille excommunicandorum Regum poteſtatem habeat: quòd Rex excommunicatus nihil ſit, aliud quàm Tyrannus, cui populus rebellare

Ieſuitarum nomen, votum & præcepta ſunt univerſalia & qualia.

„ lare poſſit. Quòd omnes Regnicolæ, qui „ in [illegible] in Eccleſia ordinem habent, ſi „ quodcunq; crimen committant, illud pro „ læſæ Maieſtatis crimine haberi non poſ- „ ſit, propterea quòd Regum ſubditi non „ ſint, nec ad eorum iuriſdictionem perti- „ neant: ſic ut omnes Eccleſiaſticos, & per „ conſequens etiam ſe ipſos à poteſtate ſe- „ culari exemptos eſſe, & impune ſanguina- „ rias ſuas manus ſacratiſſimis Regum per- „ ſonis iniicere poſſe dicant. Hoc eſt quod „ in concionibus apud alios docent, hoc „ eſt, quod ſcribunt, impugnantes ſenten- „ tias eorum, qui propoſitiones contrarias „ tuentur.

„ Duo iuris Doctores Hiſpani, cùm Cle- „ ricos Regum & Principum poteſtati ſub- „ iectos eſſe tradidiſſent, aliquis ex huius „ Societatis præcipuis contra eos ſcripſit, in- „ ter cęteras rationes aſſerens, quòd ſicuti „ Levitę in V.T. ab omni poteſtate ſeculari „ exempti fuiſſent, ſic etiam Clerici ab ea- „ dem poteſtate per novum Teſtamentum „ immunes & liberi ſint, Regeſq; & Monar- „ narchæ nullam in eos iuriſdictionem ha- „ beant.

„ Has Regulas, ut nimis falſas, ac erro- „ rum pleniſſimas, Majeſtas veſtra non ap- „ probavit. Oportet igitur, ut illi, qui te- „ nent, & in Regno veſtro manere volunt, „ eas publicè in ſuis Collegiis abjurent: „ Hoc ſi facere noluerint, permittentis ne „ vos, ut illi hîc permaneant & fundamenta „ poteſtatis, & auctoritatis veſtræ Regiæ „ ſubvertant? ſed ſi id faciant, creditiſne „ vos, quod poſſint habere aliquam doctri- „ nam, quæ Religionis ſuæ pars eſt Romæ, „ Hiſpaniæ & aliis omnibus ſalutarem, quæ „ eadem & Galliæ talis eſſe poſſit: cum illa, „ quæ alii acceptant, rejiciat? & quòd de „ loco in locum commeantes, remeanteſq; „ illam & deponere & recipere poſſint? „ Quòd ſi dixerint, ſe hoc per aliquam di- „ ſpenſationem ſecretam poſſe: quam quę- „ ſo ſecuritatem vos in iis ingeniis habe- „ bitis, qui in ea profeſſione fuêre enu- „ triti, quæ per adverſitatem & muta- „ tionem locorum ſe bonam & malam red- „ dit?

„ Illa doctrina omnibus, quâcunque or- „ bis ſint plagâ, communis eſt, & tantas vi- „ res in Regno veſtro aſſumit, ut ſi illi re- „ ſtaurati fuerint, tandem in Collegia e- „ tiam moderatiſſima ſit irreptura. Ante- „ hac majorem Adverſarium, quàm Col- „ legium Sorbonianum non habebant, nunc „ illud ipſum iis favet, propterea quòd in „ eorũ Collegiis quidem Iuniorum Theo- „ logorum literis operam dederunt: reliqui „ idem facient, ad altiora contendent, ac ad „ prima in Parlamẽtis veſtris officia admit- „ ti potuerunt, & ſervantes eandem doctri- „ nam ſe poteſtati veſtræ ſubducent, cun- „ cta Diadematis veſtri jura & Eccleſiæ „ Gallicanæ libertates everſioni relinquen- „ tes: ac nullum crimen læſæ Majeſtatis, „ quaſi per Eccleſiaſticum commiſſum, pu- „ niendum cenſentes. Imò hoc jam fraude „ ſuâ effecerunt Ieſuitæ, ut continuò Re- „ giorum domeſticorum vel præcipuorum „ Miniſtrorum 24. liberi in novo Fleſſiaco „ Collegio Ieſuiticis præceptis imbuantur, „ & ex illis ſingulis annis ita Regiis officiis „ præficiantur, aliis ſex in eorum locum in „ illud ſummiſſis: & ſic hiſce cuniculis in- „ tra paucos annos Ieſuitæ totum illud Re- „ gnum ſub Pontificis & ſuam tyrannidem „ adigent.

„ Atque nos adeò in hac noſtra vita in- „ felices fuimus, ut etiam deteſtabilia „ effecta ex ipſorum inſtitutionibus pro- „ deuntia, in propria veſtra ſacratiſſima „ perſona conſpexerimus. Barrierius (hor- „ reſcit animus ad rei commemorationem) „ inſtructus per Varadem fuit, & confeſſus „ eſt, ſe juramento inter ipſius manus in ne- „ cem veſtram facto, Sacramenti commu- „ nionem percepiſſe; ſed cùm ſcelus pera- „ gere nequiviſſet; alii animum addiderunt „ huic pravæ viperæ, qui ex parte peregit, „ quod conjuraverat. Guignardus libros „ ſuos propriâ ſuâ manu ſcriptos habebat, „ aſſerens parricidium in Regem Anteceſ- „ ſorem veſtrum juſtiſſimè commiſſum eſ- „ ſe, confirmando propoſitionem in Con- „ cilio Conſtantienſi damnatam. Et quid „ nos, recordantes peſſima ac perfidiſſima „ ipſorum acta, quæ facilè renovari poſ- „ ſunt, timendum non habemus?

„ Si nos, veſtram vitam in periculo cer- „ nentes, dies noſtros, in perpetuo metu „ tranſigere oportebit, quam tranquillita- „ tem noſtris procurabimus? Nonne ſum- „ ma hæc impietas foret, prævidere pericu- „ lum malumq;, ac, ut tam propè ad vos ac- „ cedat, permittere? Nonne hoc eſſet ſe „ in profundiſſimam miſeriam pręcipitem „ dare, ſi quis hujus Regni exitio, & ruinæ „ ſupervivere vellet? quæ, ut aliquoties vo- „ bis demonſtravimus, non ulteriùs, quàm „ vitæ veſtrę longitudine à nobis abeſt? „ Deo, propter mutuam inter vos, & ſan- „ ctum Patrem noſtrum benevolentiam, ſit „ gloria. Deus vobis, veſtrum Diadema, & „ ipſam ſanctam Sedem longiſſimè conſer- „ vet; verùm ſi ſenectus aut valetudo dies „ ipſius pręcideret, ac ſucceſſor ipſius malo „ animo, gladium ſuum ſpiritualem contra

Periculũ prævidere & non ſummovere impietas eſt.

„ vos ſtringeret, quemadmodum Anteceſ-
„ ſores ipſius in veſtros Reges Franciæ & Navarræ, idem factitarùnt, quantus quæſo dolor ſubditos veſtros occuparet, ſi tot hujus Regni hoſtes, & contra Majeſtatem veſtram conjuratos, in ipſius viſceribus viderent, quot contra ſuperiorem Regem feliciſſ. memoriæ viderunt? cùm præcipui Rebellionis auctores & miniſtri, neque etiam parricidii in ipſum patrati inſontes, ex proprio ipſius Regno fuerint?

„ Scelera ſua anteacta non magis, quàm reliquorum Ordinum & ſocietatum omnium, qui non minùs, quàm ipſi erraverint, iſti notari aut exaggerari debere ajunt. Fortaſſis in præjudicium ipſorum dictum fuerit, quòd etiamſi in omnibus reliquis Ordinibus, & Societatibus vitia deprehendantur, illa tamen non univerſalia fuerint. Societates erant diverſæ, omnes verò illi, qui earundem uni adhærebant, ſe obedientiæ Majeſtati veſtræ debitæ non ſubduxerunt: ſed qui de ipſorum ſunt Societate, unitiſſimè ac pervicaciſſimè in rebellione ſuâ perſtiterunt, ac non ſolùm nullus ipſorum partes veſtras eſt ſecutus, verùm è contrario veterum Regni hoſtiū partibus præ cæteris deditiſſimi fuêre; ac cùm tales eſſent, Odo, unus ex ipſorum Societate per ſedecim illos conjuratos pro principe electus fuit. Et ſi exemplum aliquod externum noſtris interjicere fas eſt, miſerandum aliquod ex Hiſtoria Luſitaniæ referemus. Cùm Rex Hiſpaniæ animum ad Regni Luſitanici uſurpationē applicâſſet, omnes Religioſorum Ordines conſtantres in fidelitate Regi ſuo debitâ permansêre; ſoli ipſi, ut Dominationem Hiſpanicam adjuvarent, deſertores fuêre: ex quo etiam factum eſt, ut plus quam duo millia tam Religioſorum, quàm cæterorum Eccleſiaſticorum miſerrimè perierint: ad quod expiandum Bulla abſolutionis conceſſa fuit. Ipſorum doctrina, & anteriora geſta cauſa fuêre, ut, cùm Caſtellus adverſum vos inſurrexiſſet, Arreſtum tam contra ipſum, quàm contrà omnes iſtius Societatis participes, per os veſtrum proprium damnatos, ſecutum ſit; Quod Arreſtum nos, velut feliciſſimum noſtri temporis Miraculum, memoriç conſecravimus; Indicantes tunc, quò ſi juventutem malitioſâ & execrandâ illa doctrinâ inde imbuere pergerent, nihil ſecuritatis veſtra vita habitura eſſet. Quæ etiam cauſa idonea judicata fuit, quòd nos formulas quaſdam tranſiliebamus, quibus adſtringebamur ad judicandum cum cauſæ cognitione de inſtantiis formatis; quæ ſaluti publicæ poſtponebantur.

„ Nullâ nos invidiâ, odio, aut malevolentiâ, neque generatim neque ſpeciatim contra ipſos laboramus; ſi laboraſſemus, Deus nos puniviſſet, quòd nihilominus ipſorum judices eſſe voluiſſemus. Nihil niſi attrocitas criminis, & affectus ille, quo Majeſtatis veſtræ conſervationem in poſterum quoque proſequimur, ad illud Arreſtum incitavit, quod in Parlamenti Rothomagenſis, Diviodunenſis juriſdictione executioni mandatum fuit, & quidem ad veſtrum proprium mandatum, idque idem etiam in aliis omnibus factum fuiſſet, niſi illi qui nondum obedientiæ veſtrç ſeſe ſubjecerant, reſtitiſſent: quique etiam à propoſito ſuo, niſi cum nimis magno malæ ſuæ voluntatis ſupplicio, recedere poterant.

„ Conqueruntur in ſcriptis ſuis, quòd tota Societas propter delicta trium aut quatuor non debeat puniri. Verùm etſi ad Fratrum Humiliatorum conditionem redacti fuiſſent, occaſionem conquerendi nullam haberent: cùm ob cædem in Cardinalem Boromeum per Religioſum unum tantùm ex ordine Fratrum Humiliatorum patratam (quod annis abhinc ferè triginta accidit) totus Ordo per Pium V. Pontificem juxta reſolutionem in conventu Cardinalium factam, ſpreta etiam Regis Hiſpaniæ deprecatione, abolitus fuerit. Noſtrum judicium non eſt tam ſeverum. Si dixerint, Humiliatorum cum ſuo Ordine, qui longè major ſit, nullam eſſe comparationem: Nos ipſis dicemus, multò minorem eſſe comparationem Cardinalis, cum potentiſſimo Mundi Rege, qui dignitate Cardinalem longiùs, quàm ipſorum Ordo etiam minimum, ſuperet: Fratres etiam Humiliatos minùs peccâſſe, quàm ipſos: Nam eorum unus tantum cædis in Cardinalem patratæ author fuit, at ipſi omnes parricidii in vos tentati propter inſtitutionem ſuam rei ſunt.

„ Supplices vos rogamus, ut, quemadmodum gratum habuiſtis Arreſtum juſtiſſimè factum, & tum temporis ad deterrendos tam multos, ne contra vos conſpirarent, proditores, neceſſarium: ſic etiā illud conſervare, & nobis præmonitionem illius periculi, in quo tum eramus, cùm nimiùm communi noſtro Parenti, cuius vita nobis propria vita charior eſt, interitum parari videremus, condonare dignemini. Ac certè ſummum etiam infidelitatis, & ingratitudinis vitiū exiſtimaremus,

„ remus, ſi illius perpetuam curam non age-
„ remus: quandoquidem vos noſtram vitam, noſtram tranquillitatem, & noſtra bona nobis reddidiſtis. Memoria præteritorum cautioni nobis eſſe debet, ut provideamus, ne per incuriam in abyſſo ſecundi naufragii ſepulti maneamus.

„ Non poſſumus etiam omittere, quin ſingulares Majeſtati veſtræ, ut Academiæ hujus miſereri velit, preces exhibeamus. Reges veſtri Anteceſſores hoc optimæ veſtræ civitati Pariſienſi ornamentum relinquere voluerunt: ac nunc intra paucos dies bona ejus pars deſeretur: Fieri non poteſt, quin ſi quantam hujus urbis partem videatis incultam, & à tam multis familiis, Bibliopolis & aliis, qui à literarum ſtudiis victum quæritare ſolebant, nunc ad ſtipem redactis, relictam; idque ad gratificandum tantùm novorum Doctorum parvo cuidam numero, qui ſanè ſtudere, legere, docere, & publico bono ſervire cum cęteris, at nullum corpus ſingulare, ex ordine & religione novâ compoſitum, facere debebant. Scimus ſanè quòd Vniverſitas reformatione opus habeat; verùm hæc per ipſius ruinam fieri non debet: quæ evitari non poteſt: non quidem ob horum, qui in hac ſunt Societate, abſentiam, ſed propter Collegiorum, quæ in diverſis ſententiis permittetis, multitudinem; quæ ubi eam commoditatem ad manum habuerint, liberos ſuos in hanc urbem non amplius mittent: quod vos facilè magni præjudicii eſſe judicabitis, quia facilè eſt videre, quòd, qui hîc educantur, ſeſe à teneris ad Reges, & ſummi Imperii inſignia ſuſpicienda & & agnoſcenda aſſuefaciant, illi verò qui in parvis Oppidis educabuntur, eandem educationem non recipient, neque ſimilem affectum habebunt. Et ſic Academia hæc, aliâs florentiſſima, penitus evertetur, conſtitutis decem, aut duodecim Collegiis eorum, quorum Societas ſemper ſuſpecta, & inſtitutio juventutis periculoſiſſima erit.

„ Hæ ſunt humilimæ obteſtationes, rationeſque ſummariæ, quæ nos à literarum publicatione hactenus abſtinuerunt, metuentes, ne juſtè nobis vitio verteretur, quòd nimis leviter ad earum approbationem deſcendiſſemus. Humilimè ſupplicamus, ut eas in meliorem partem accipiatis, eamque nobis gratiam faciatis, ut ſi nobis aliquid mandaveritis, quòd nobis videatur ſalvâ conſcientiâ executioni mandari non debere, id non inobedientiæ noſtræ, ſed muneris noſtri officio adſcribatis. Quādoquidem exiſtimamus, vos illam non velle, niſi in quantum ea juſta, & æqua eſt, & intellectis rationibus, propter quas illa talis declarari non poſſit, non graviter laturos quod obedientia vobis præſtita non ſit. E contrario, quando admonebimini, ut promiſſum aliquod præſtetis, illius Monarchæ reſponſum dare veliris, qui cùm rogaretur, ut promiſſum ſuum verbis Regiis factum impleret, reſpondit, ſe id velle præſtare, ſi juſtum eſſet, & verba non ulterius obligare.

„ Domine, Rex es, & quidem Rex magnus, qui meliùs judicas id, quod juſtùm eſt, quàm omnes veſtri ſubditi. Verba veſtra ipſa juſtitia ſunt. Verùm ſi nos vobis ſupplices eſſe poſſimus, voſque permiſſuri ſitis, ut vobis cum omni humilitate oſtendamus: dicemus, quòd Anteceſſores veſtri illo ſemper Parlamenta honore dignitati ſint, quo Imperatores ſenatum: nimirum, ut cauſas Iuſtitię ipſorum conſilio moderarentur: & quamvis abſolutâ poteſtate uti potuiſſent, illam nihilominus ob hunc reſpectum depoſuerunt, ac voluntates civilitati Legum accommodaverunt.

„ Pergite hac erga nos uti gratia, & conſervate autoritatem illam, quam Anteceſſores veſtri Curiæ veſtræ Parlamenti conceſſerunt, quę re ipsâ non ipſius, ſed veſtra eſt, quia non aliunde, quàm à vobis dependet: & quamvis illa eam perderet, ignoſcite quæ ſumus nobis, dicentibus, quòd jactura non in ipſam, ſed in vos ceſſura ſit. Deum toto corde & affectu precabimur, ut dies veſtros in omni poteſtate & felicitate amplificet, Reginam, & D. Delphinum tam vobis quàm ſubditis veſtris conſervet, & hanc nobis gratiam largiatur, ut omni fęlicitate humilimiſque ſervitiis noſtris demonſtrare poſſimus, quòd nullam majorem corporis animique felicitatem optemus, quàm ut à vobis habeamur pro iis, qui ſumus, humilimi videlicet, obedientiſſimi & fideliſſimi veſtri ſubditi & Miniſtri.

Oratio Exhortatoria *ad* Regem CHRISTIANISSIMVM *de* IESVITIS in Regno GALLIÆ *non recipiendis.*

AB hoc etiam propoſito Gallo-Franci quidam alii ſeu patriæ verè amantes

 omni-

omnibus modis Regem avertere conati ſunt. Excuſa eſt anno 1603. ingenua Oratio Galli cujuſdam φιλοπατρίδος, de eo quod tum poſtulatum & in deliberationem adductum fuit: nempe, ut Ieſuiticæ reſtituantur in Regno Galliæ; in qua multis rationibus & argumentis graviſſimis & firmiſſimis hoc Regi diſſuadet: Hanc rationem integram huc adſcribam, in Lectoris gratiam, ad cujus manus fortè illa non pervenit, ut omnes tam Pontificii, quàm Reformati inde excerpant ac mutuentur, ſibi quod ex uſu fiet, & quod ſapientis eſſe aiunt, ex aliorum infortunio ac damno præcaveamus noſtrum. Et hic quidem Orator, quiſquis ſit, tanto apud omnes dignior eſſe debet, in iis quæ ad profliganda Ieſuitica monſtra promit armis, quantò minùs favet Lutheranis & Calvinianis, ab utriſque enim partibus ſe alieniſſimum eſſe profitetur, & quantò eſt καθολικώτερος, ſediſque Romanæ obſervantior, quatenus non Hiſpanizat.

Reſpondet his quæ huic cõſilio obſtare videtur. In hac autem oratione PRIMO reſpondet ad ea, quæ huic ſalutari conſilio obſtare videri potuiſſent: ac „ Verum quidem „ eſt, (inquit,) ô Rex, poſſe te plurimùm „ Ieſuitarum reſtitutione magnæ Catholi„ corum parti in Regno tuo ſatisfacere, „ qui eos ducunt utiles ad novas opinio„ nes, quæ in cauſa Religionis exiſtunt, „ convellendas; teque eâdem operâ Car„ dinales non paucos tibi obſtricturum, qui „ eorum cauſæ multis nominibus ſtudent: „ vel eo maximè, quòd magnos labores „ ſufferunt ad fidem Catholicam, & pote„ ſtatem Pontificiæ ſanctitatis in orbe ter„ rarum propagandam. Homines ſunt a„ ctuoſi, diligentes, ſtudioſi, animoſi, „ qui„ bus multum Sedes illa debet: venerunt in „ tempora rerum difficultatibus admodum „ circumfluentia.

Ieſuitæ plus damni quam utilitatis afferunt literis. „ Hæ ſunt, ô Rex, maximæ & præcipuæ „ cauſę, quæ te poſſunt in illorum partem „ commovere. Nam quod de juventutis „ inſtitutione dicitur, id magni fieri non „ debet: quia revera, omnibus expenſis, „ plus damni literis, quàm utilitatis attu„ lerunt. Rationem breviter explicabo.

„ Antequam veniſſent in Galliam, præ„ ſtantia quæque ingenia, & adoleſcentes „ ingenui literis operam dabant in Pari„ ſienſi Academia: ubi ſemper ad viginti „ aut triginta ſtudioſorum agebant millia „ Gallorum exterorumque. Hæc tanta „ multitudo attrahebat eò doctiſſimos „ quoſque & celeberrimos Europæ viros, „ ſive eminendi animo, ſive utilitatis ca„ piendæ. Lectorum publicorum loca à Re„ ge Franciſco I. Inſtituta captabantur am„ bitioſè, tetinebanturque, per lumina li„ terarum ſumma toto antè decennio „ quàm eſſent vacua. In unica Gymnaſii „ Cameracenſis aula meliores doctioreſque „ lectiones, uno menſe habebantur, quàm „ toto anno poſtea in tota Academia, com„ prehenſis quoque Ieſuitis, fuerunt habi„ tæ. Hi artem invenerunt ſeſe conſtabi„ liendi paulatim in optimis quibuſque ci„ vitatibus Regni; atque hoc facto obſtru„ xerunt fontes, unde tanta illa ſtudioſo„ rum multitudo profluebat, eademque „ maximum bonum alterum interverte„ runt ad juventutem perveniens ſtuden„ tem Pariſiis: Magis enim juventus exco„ lebatur, & ſermone Gallico, & moribus „ & ſtudio erga Remp. totam, quàm poſtea „ exculta fuerit, ex quo ſubſtitit in Provin„ ciarum ſuarum finibus.

„ Accedit altera ratio, quam Patavina A„ cademia obſervavit, cum anno CIↃ. „ IↃXCI. apud Rempub. Venetam de iis „ quereretur, quando fuit interdictum, ne „ aliis quam ſibi ipſis legerent, alióſve in„ ſtituerent: nempe quòd, prout Theolo„ giæ incumbunt maximè, non alios fermè „ ſingulis ſuis claſſibus exceptâ primâ, præ„ ficiunt quàm juvenes, qui potiùs diſcunt „ ipſi quàm alios doceant: adeò ut pueri, „ qui in doctiorum juvenum curę ad an„ num uſq; decimum quintum aut ſextum „ commiſſi ſunt fiant unquam magni ad„ modum. Paucos certè videmus de nu„ mero ipſorum, qui in congreſſibus emi„ neant. Demonſtravit res ipſa luculentiſ„ ſimè anno CIↃIC. XCIIII. quum eos „ libello ſupplice pulſavit Pariſienſis Aca„ demia. Nam de ſuo numero inveſtiga„ verunt aptum aliquem Advocatum, qui „ cauſam ipſorum ageret: quæ res aliquo „ pacto eam adiuviſſet. Multos quidem à ſe „ inſtitutos, & omnis ętatis invenerunt, qui „ verò gravi cauſæ ſuſtinendæ eſſet ido„ neus, invenerunt neminem. Quapro„ pter ad optimum quidem patronum con„ fugere eos oportuit, ſed qui nunquam ab „ eis quicquam didiciſſet. In contempla„ tione quidem magis, quàm in ſtudio & a„ ctione informant ſuos. Inter medicos, „ quę facultas eſt pleniſſima ſcientię, pau„ ci ſunt qui præluceant de ſchola ipſorum. „ Literis humanioribus & arcanis lingua„ rum minùs dant adhuc operam. Vera cer„ tè profeſſio ipſorum eſt Theologia: hic il„ lis theſaurus, hic Marathon, in quo ver„ ſantur plurimùm: ideoque ingenia exci„ tata, & acumine aliquo prędita deligunt „ tempeſtivè: qui in manus ipſorum vene-

runt,

„ runt, effugiunt raró : diverſarum gen-
„ tium turba miſcella eſt, iuvant,& ſtudia
„ inter ſe conferunt. Neceſſe eſt denique
„ fateantur omnes , illos diſputationibus
„ huius ſcientiæ, aliarum reginę, excelle-
„ re.

„ Quum arcana linguarum ab eis teneri
„ nego , non continuò inveniri apud eos
„ nego viros mediocri literarum humanio-
„ rum ſcientia tinctos : ſed hoc eſt quod
„ volo,non eſſe quærendos in numero ipſo-
„ rum viros æquales quatuor illis Galliæ lu-
„ minibus, literarum Regibus, qui tales a-
„ gnoſcuntur , & cenſentur in Vniverſo
„ Mundo,quorum tres adhuc ſunt ſuperſti-
„ tes , & quartus adhuc vivit optimâ ſui
„ parte.

„ Omnes Ieſuitæ, quotquot extiterunt,
„ vix unquam digni ſint, qui unius de qua-
„ tuor illis diſcipuli mereantur dici : atque
„ hoc confido agnituros quicunque ex ipſis
„ aliquid habent ſcientię. Hoc unum re-
„ ſponſuri ſunt, ſe non dediſſe operam huic
„ ſtudio, præcipuumque ſuum ſtudium eſſe
„ Theologiam:& verum eſt. Tenendum il-
„ lud præterea, quicunque in numero ſunt
„ ipſorum aliquâ ſcientiâ inſignes, eos non
„ amplius informationi juventutis incum-
„ bere. Statim ſe ad Theologiæ ſtudium
„ conferunt, ubi maximorum , qui inter i-
„ pſos fuerunt labore adjuti,ad ſcribendum
„ veniunt : neque infitiandum eſt, commo-
„ dare illis admodum defenſioni noſtræ
„ Religionis Catholicæ contra noſtrorum
„ adverſariorum ſcripta. Quorum in tanto
„ numero unus & item alter,ſi fortè inven-
„ tus eſt dictione bona, ſtilo audace , moti-
„ bus excelſis,diſpoſitione commodâ, & e-
„ legantibus mille acuminibus.

„ Denique, ſi quid iudicare poſſum , li-
„ belli ſupplices, quos exhibuerunt Maie-
„ ſtati Tuæ,duo ſunt ſcripta inſignia,in qui-
„ bus ea omnia quæ ſummi artis Magiſtri
„ docuerunt,accuratè deprehenduntur ob-
„ ſervata. Cauſa quidem certè ipſorum de-
„ fendi melius non poterat.Atque hoc qui-
„ dem magno labore illorum in ſtudio
„ Theologiæ irritatos fuiſſe eos, qui Reli-
„ gionis reformatę dicuntur, dubium eſſe
„ non poteſt : Verumtamen neque hoc
„ quoque negari poteſt, multa actionibus
„ multa doctrinę illorum ineſſe,quę odium
„ ipſis Catholicorum ſummorum creave-
„ rint, qui nihilo ipſis in Religionis ſtudio
„ inferiores ſunt. Dicam de uno tantùm.
„ capite ipſorum , quia iniquum eſt tanti
„ Principis abuti audientiâ: Sed hoc profe-
„ ctò dignum , ſi ullum eſt, quia in hoc rei
„ ſumma agitur. Interdum apud Sorboni-
„ ſtas, ô Rex, comperti ſunt, ſed pauci &
„ rarò, qui ſe patientes decipi eorum pi-
„ gmentis,qui Romæ ſcripta ediderunt de
„ poteſtate clavium , auderent affirmare
„ penes Pontifices eſſe , ut Reges excom-
„ municent , & à iureiurando ac fide data
„ abſolvant ſubditos:Sed propoſitiones iſtę
„ illico , tanquam Schiſmaticæ tum à cor-
„ pore Sorbonæ fuerunt damnatæ,conjun-
„ cta Gallicanæ Eccleſiæ totius auctorita-
„ te, tum Arreſtis Parlamenti tui : qui duo
„ maximi clypei exſtiterunt, quibus maio-
„ res tui adverſus omnes impetus,quos ten-
„ tabant hoſtes,fuerunt defenſi.

„ Sunt ſæpè,ut & nunc eſt,optimi Ponti-
„ fices, proclives ſtudiis in Galliam, maxi-
„ morum meritorum recordatione, quibus
„ S.Sedes: ô Rex, coronæ tuæ obſtricta eſt:
„ ſed etiam nonnunquam eliguntur alii,qui
„ in partes Hiſpanicas, & tibi adverſas in-
„ clinant planè.

„ Si quando contingit iſtud malum , ſi
„ crederent Galli poſſe Regem ſuum ex-
„ communicari legitimè , ſeque à iureiu-
„ rando & fide data abſolvi, profectò gra-
„ viſſimum Regibus noſtris foret pericu-
„ lum, ne ſpoliarentur dignitate ſuâ, & re-
„ vera nullum imperium niſi precarium
„ obtinerent,id eſt,omninò pendens ex bo-
„ na vel mala gratia illius, quem D.Cardi-
„ nales elegiſſent: quorum numero ſemper
„ inſunt multi, qui maxima beneficia in di-
„ tione Mediolanenſi, Regno Neapolita-
„ no,atque adeò in ipſa Hiſpania obtinent,
„ Hîc non amplius Rex futurus eſſet , ſed
„ Prorex, nomine Rex, Vicarius generalis,
„ vel ἐπιτηρητής re & veritate : cuiuſmodi
„ Reges illi erant, quibus Romani dabant
„ & tollebant ſceptra arbitratu ſuo. Pro-
„ pterea quotquot in hoc Regno , ex quo
„ Chriſtianum factum eſt, vixerunt, Pro-
„ poſitionem iſtam exploſerunt , velut o-
„ mnium (ſi inſideret animis populi) peri-
„ culoſiſſimam , & ſummè adverſantem
„ verbo Dei , qui dixit , Regnum meum
„ non eſt de hoc Mundo, Ioh.18. Quem in
„ locum Auguſt.tract.115. Audite Iudæi &
„ Gentes; audi præputium ; audite omnia
„ Regna terrena: non impedio dominatio-
„ nem veſtram in hoc Mundo. Et apud S.
„ Lucam cap.12. ait quidam de turba : Ma-
„ giſter, dic fratri meo, ut dividat mecum
„ hæreditatem. At ille dixit ei,ô homo,quis
„ me conſtituit judicem, aut diviſorem ſu-
„ per vos? Qua de re D. Bernhard. lib.1. de
„ conſideratione: Non monſtrabunt, puto
„ qui hoc dicent, ubi aliquando quiſpiam
„ Apoſtolorum ſederit judex hominum,
„ aut diviſor terminorum, aut diſtributor

,, terrarum. Stetiſſe denique lego Apoſto-
,, los judicandos, ſediſſe judicantes non le-
,, go. Erit illud, non fuit.
,, Ex quibus indubitatis rationibus & a-
,, liis innumeris, quas brevitatis cauſa omit-
,, to, Sorbona & unâ cum ea Gallicana Ec-
,, cleſia tota ſemper definivit, ſchiſmati-
,, cam illam propoſitionem eſſe, quòd
,, Papa habeat poteſtatem excommuni-
,, candi Reges noſtros, aut inſtituendi
,, quicquam in majeſtatem Chriſtianiſſi-
,, mam ipſorum. Ideoque Iohannes Tan-
,, querellus anno CIƆ. IƆLXI. Arreſto
,, Parlamenti fuit condemnatus in ſolen-
,, nem profeſſionem honorariæ pœniten-
,, tiæ, & ut à Rege veniam de eo poſceret,
,, quod ſuis theſibus propoſitionem iſtam
,, fuiſſet auſus inſerere, quamuis expoſuiſ-
,, ſet eam à ſe tantùm diſputandi gratia
,, perſcriptam eſſe: & parùm abfuit, quin
,, adjudicaretur morti. Commodè accidit,
,, quod Rex undecim tantummodo anno-
,, rum eſſet, ſi annum egiſſet Rex decimum
,, quartum, nunquam tale ſupplicium mor-
,, tis effugiſſet.
,, Quod dixi Propoſitionem iſtam ſem-
,, per à Sorbona fuiſſe damnatam, id volo
,, intelligi ad illud demùm uſque tempus,
,, quo Patres iſti Ieſuitæ complureis ſtu-
,, dioſos inſtituiſſent, lectionibus ſuis aſſi-
,, duis Theologiæ. Etenim anno milleſi-
,, mo quingenteſimo octogeſimo nono
,, quum excommunicatio in defunctum
,, Regem piæ memoriæ fuit allata, & in
,, Sorbona quæſitum eſt, utrum poteſtatem
,, iſtam haberet Pontifex: continuò Do-
,, ctores antiqui, Faber Syndicus, Camu-
,, ſus, Chabotus, Faber Curio S. Pauli, Cha-
,, vagnacus, omneſque alii vetuſtiores, &
,, bonæ notæ fortiter reſtiterunt: ſed benè
,, proſpectum erat huic choragio: omnes
,, enim juvenes qui apud Ieſuitas Theolo-
,, giæ ſtuduerant, Boucherus, Pichenatus,
,, Varades, Semella, Cullius, Aubourius,
,, & alii innumerabiles vicerunt pluribus
,, ſuffragiis contra verbum Dei, omniaque
,, axiomata Galliæ. Quin etiam hanc Ie-
,, ſuitarum ſententiam eſſe, quòd Papa
,, Reges excommunicare poſſit, popula-
,, reis à juramento fidei abſoluere, & ſce-
,, ptra, coronas, dignitatemque eis adi-
,, mere, bonâ fide negari non poteſt. Nam
,, cum Pariſienſis Academia periculoſum
,, iſtud dogma eis objeciſſet, tantum ab eo
,, negando abfuerunt, ut contra ſuis defen-
,, ſionibus communi totius Societatis judi-
,, cio editis commodo ſuo, anno CIƆ. IƆ.
,, XCV. quarum inſcriptio eſt: Veritas de-
,, fenſa contra actionem Antonii Arnaldi
,, pag. 70. utantur his ipſis verbis: Non e-
,, rat cur probares, Reges eſſe, aut eſſe
,, oportere dominos ſolos temporales in
,, regnis ſuis: cùm Papa; ut dixi, nihil
,, arroget ſibi in iſto imperio ſummo, niſi ut
,, corrigat tanquam pater, atque adeò
,, TANQVAM IVDEX, eos qui pernicioſi
,, Eccleſiæ futuri eſſent. Tum enim id non
,, ſolum poteſt, ſed etiam debet ſe oſten-
,, dere SVPERIOREM ILLIS bono ipſo-
,, rum & publico. Exceptio hæc ſtoma-
,, chum tibi commovet, facit ut ringaris;
,, ſed oportet haurias & de cætero fatearis
,, tibi nec rationem eſſe, nec conſcien-
,, tiam. Nam primũ id Principibus eſt utile,
,, qui continentur perſæpe, aut ad officium
,, retrahuntur potiùs REI TEMPORALIS
,, METV, quæ ſemper illis eſt cordi, licet
,, improbis, quàm rei ſpiritualis: cujus tan-
,, tam non habent curam, niſi habeant &
,, bonam conſcientiam, quod non ſemper
,, accidit. Idcirco Deus Regibus Iſraelis
,, minabatur potiùs ſe AMOTVRVM
,, TEMPORALE REGNVM, niſi obſerva-
,, rent legem, quàm eos privaturum æterna
,, vita: ATQVE HOC IPSVM IN PRI-
,, MVM REGEM EXERCVIT, CVI SCE-
,, PTRVM ABSTVLIT.
,, Quia verò animadvertunt, ô Rex, o-
,, mnia axiomata Eccleſiæ Gallicanæ, &
,, Arreſta Parlamenti tui periculoſæ iſti
,, doctrinæ adverſari, quam inſtillant pau-
,, latim mentibus populi, ab hac peſte o-
,, lim maximopere abhorrentis, eò tan-
,, dem venire cogātur audaciæ, ut hiſtorias
,, Regum noſtrorum, quas adferimus, di-
,, cant exempla rebellionum eſſe, his ipſis
,, verbis: Adeò deſipis & adeò improbus
,, Gallus es, ut velis producere exempla
,, REBELLIONIS ex hiſtoriis Galliæ, ob-
,, ſcurantia ſplendorem Regum noſtrorum,
,, & matris communis noſtræ, &c. Et poſt
,, duas ferme paginas: In Rege, (inquiunt,)
,, ſive virtus, ſive vitiũ, magna omnia: qui ſi
,, potentiã ſuam ad malefaciendũ occupet,
,, nulla niſi magna potentia inhiberi poteſt.
,, Ac propterea videmus gladium in perſo-
,, nam multorum Regum, in multis Regnis
,, fuiſſe uſurpatum, quod ſi non ſemper fuit
,, utile exercitium ejus, ſemper tamen utile
,, potuit eſſe: SIQVIDEM SVBIECTI BE-
,, NE FVISSENT DISPOSITI. Nihil un-
,, quam ſcriptum evidentiùs: nihil unquam
,, in orbe terrarum exſtitit, quod magis pu-
,, gnet cum verbo Dei, hoc enim præ-
,, cipit gratias agi Deo, ſi bonos Reges
,, miſerit nobis; ſin malos, vult etiam lau-
,, demus, eumque credamus facere bono
,, noſtro, ut minùs hunc Mundum diliga-
mus,

„ mus, eoque alacriùs diſcedamus de Mun-
„ do.

„ Deus ſolus ſtatuit Reges, idemque ſo-
„ lus poteſt amovere, & cùm videtur, eos
„ recipere. Claves quas dedit S. Petro, & S.
„ Patribus ſucceſſoribus ipſius, ad Regnum
„ cœlorum duntaxat pertinent, ad Re-
„ gnum terræ nullo modo. Ille ipſe omni-
„ potens, cum hîc in terris ageret, non in-
„ ſtituit caſtigare Reges, non coronas eo-
„ rum effringere; ſed contrà vita ipſius fuit
„ quidam apertus humilitatis liber. Nec a-
„ lia arma dedit Apoſtolis ad ſtabiliendam
„ legem ſuam: dixit eis: Reges nationum
„ dominantur ipſis, & qui auctoritate in eas
„ valent, dicuntur benefici. Sed non ita e-
„ rit vobis. Noluit Deus ut S. Petrus, ſuc-
„ ceſſoréſve illius S. Patres noſtri plus ag-
„ grederentur ipſo: neque verò hoc fece-
„ runt qui ſucceſſerunt primi. Si alii contra
„ hoc venerint, abutuntur hic poteſtate
„ ſuâ, nec ſunt audiendi. Hoc ſemper Galli-
„ cana Eccleſia judicavit, eoſque excom-
„ municavit, qui contra affirmarunt, velut
„ inhumanæ & infeliciſſimæ doctrinæ au-
„ ctores: quæ per impietatem volens ho-
„ mines pios efficere, mundum (ut ita dica-
„ mus) parit innumerabilem cędium, incen-
„ diorum, raptuum fœminarum virginum-
„ que, & deſolationum per Vrbes Provin-
„ ciaſque totas. Abyſſus abyſſorum eſt, abo-
„ minationum Oceanus: hoc ad extremum
„ uſque experti ſumus: & tamen Ieſuitæ
„ magis magiſque obfirmant ſe: quibus ſi
„ credimus, poterunt Romanæ bullæ ſpo-
„ liare omnes Reges terræ, EISQVE TEM-
„ PORALE DOMINIVM ET SCEPTRVM
„ EXCVTERE. Atque his quoque conve-
„ niunt ea, quæ D. Bellarm. Ieſuita, nunc
„ Cardinalis ſcribit de hoc argumento:
„ Quantum ad perſonas, (inquit,) non po-
„ teſt Papa, ut Papa, ordinariè temporales
„ Principes deponere, etiam juſta de cau-
„ ſa, eo modo quo deponit Epiſcopos, id eſt,
„ tanquam ordinarius Iudex & tamen po-
„ teſt mutare Regna, & VNI AVFERRE,
„ atque ALTERI CONFERRE, tanquam
„ ſummus Princeps ſpiritualis, ſi id neceſ-
„ ſarium ſit ad animarum ſalutem, ut pro-
„ babimus. Id probaturus cap. 8. adfert inſti-
„ tuta violenta, quæque ex diametro pu-
„ gnantia cum verbo Dei, & quæ hiſtoriæ
„ omnes exſecrantur: quorum ſerie doce-
„ mur ſtabilimentum Mahumetani illius
„ Imperii maximè ex bellis inteſtinis, &
„ furioſis Chriſtianorum inter ſe proveniſ-
„ ſe, quæ uſurpationes iſtæ pepererũt, fece-
„ runtque ut Europa ab Ortu & Occaſu

1. Contro. 3. lib. 5. c. 6. pag. 1081. edit. anno 1601.

„ pariter ſuorum ipſius liberorum ſangui-
„ ne innataret. Optimè S. Ambroſius ſeſe
„ temperavit, ne vel de attingendo ſceptro,
„ corona, & temporali dominio cogitaret,
„ deque ſubdito ullo liberando à juriſiu-
„ randi fide: nec verò potuiſſet, niſi directè
„ venire contra Dei mandata voluiſſet. A-
„ cri ſolùm admonitione uſus eſt, ut culpæ
„ graviſſimæ notitia ac ſenſu Imperatorem
„ afficeret.

„ Id etiam valdè obſervandum, quod i-
„ dem Bellarm. atque Ieſuitę in ſuis Defen-
„ ſionibus ſuſtinent, & confirmare nituntur
„ famoſam illam Extravagantem commu-
„ nem, Vnam ſanctam, de majoritate, & o-
„ bedientia, quam ſemper damnavit Gallia.
„ Nam ſi Papa fallitur, ſi errat, ſi plus inſti-
„ tuit quàm ex officio debeat, hâc tamen
„ Extravagante homines tenentur obſequi,
„ Deuſque ſolus eum judicare poteſt. Itaq;
„ licet Papa planè injuſtiſſimè fulmina ja-
„ cularetur in Regem, prout factum vidi-
„ mus anno CIↃIↃ LXXXXIX. contra de-
„ functum Regem noſtrum ſummè Catho-
„ licum, nemo tamen ex Ieſuitárum doctri-
„ na de cauſa poteſt cognoſcere, omnibus
„ interdicta eſt cognitio, & Deo ſoli reſer-
„ vata. Interea verò oportet Rex ante ora
„ & oculos ſubditorum omnium, etiam per
„ ipſos, dignitate & corona ſua ſpolietur, &
„ ſuccedat in locum ipſius quemcunque ſu-
„ prema illa poteſtas voluerit ſtatuere, ut
„ habent illa Bellarm. verba; MVTARE
„ REGNA ET VNI AVFERRE, atque
„ ALTERI CONFERRE: quæ eadem ſunt
„ Tanquerelli verba, regno & dignitatibus
„ privare poteſt, celebri Arreſto condem-
„ nata. Etſi nondum eo audaciæ venerat
„ Tanquerellus, ut diceret dare poſſe uni
„ Papam, quod alteri ademiſſet.

Bellar. 1. cont. 3. lib. 5. c. 7. Ieſuita pag 42. Verit. defenſ. min. edit.

„ Idem Ieſuita Bellarm. procedit ulte-
„ rius: affirmat enim diſertis verbis: O-
„ mnes Eccleſiaſticos Regni tui non am-
„ plùs tibi ſubjectos eſſe. Quæ ſenten-
„ tia tamen directè adverſatur verbo ex-
„ preſſo Dei & theſibus Eccleſiæ Galli-
„ canæ: quam cætera illa, quæ diximus.
„ Audet tamen tueri illud & iſtud & S. Pau-
„ li verba cavillis puris tentat everterę: O-
„ mnis anima ſubjecta ſit poteſtatibus ſu-
„ perioribus: non enim poteſtas eſt niſi à
„ Deo, & poteſtates ſupereminentes ſunt à
„ Deo ordinatæ: ideò qui reſiſtit poteſta-
„ ti, reſiſtit ordinationi Dei. Et poſtea;
„ Quapropter oportet ſubjectos eſſe non
„ ſolùm ad vitandam iram, ſed etiam
„ propter conſcientiam. Nam eadẽ de cauſa

Rom 3. Tract. de exẽpt. cleric edito anno 1599: cum altero de indulgentijs:

pendi-

„ penditis tributa illis, quia adminiſtri ſunt
„ Dei, in hoc ſe occupantes. Quem in lo-
„ cum S. Ioannes Chryſoſtomus obſerva-
„ vit hæc verba non ſolùm Laicis impera-
„ ri, ſed etiam Clericis, Religioſis, ipſiſ-
„ que adeò Apoſtolis. Vult etiam idem
„ Bellarm. hæc S. Petri verba eludere: I-
„ taque eſtote ſubditi omni humano ordi-
„ ni propter Deum, ſive Regi, ut eminen-
„ tiori, ſive Gubernatoribus, ut miſſis ab
„ eo. Et inter cætera idem Bellarminus,
„ Tempore illo, inquit, valdè erat neceſ-
„ ſarium moneri Chriſtianos diligenter, ut
„ obſequerentur Regibus, ne impediretur
„ fidei prædicatio. Hoc pacto efficeretur
„ Religio noſtra Religio circulatorum Cy-
„ beles, Religio vulpinantium: qui primùm
„ quidem dicerent, Regnum noſtrum non
„ eſt de hoc Mundo, non omnes æquè Ec-
„ cleſiaſtici ac alii Regibus Præſidibuſque
„ obedimus: poſtea verò quum loco ſupe-
„ riores ſunt, & in auctoritatem optatam
„ poſuerunt pedem, tum demum ſermone
„ contrario planè uterentur, idque arroga-
„ rent ſibi, quod Deus ille omnipotens ſibi
„ ſoli in Reges Iſraelis & alios omnes re-
„ ſervavit. Hæc bona fide vera doctrina
„ Ieſuitarum eſt, hæ technæ illorum, hæc
„ via quam inſiſtunt, ut ſe in honores in-
„ trudant. Sed longè aliter ſe habet Reli-
„ gio Chriſtiana: quæ ſemper loquitur in-
„ genuè, verè, ſine fraude, ſine fuco & fal-
„ laciis: nec ſubditum avertit à ſuo Princi-
„ pe, aut ei eripit, ut doctrina Ieſuitarum
„ facit. Nam hæc demùm concluſio ipſa
„ eſt ejuſdem Bellarmini, pag. 271. tracta-
„ ctus illius de Exemptionibus. Sed dices,
„ Principibus fieret injuria, ſi contra volun-
„ tatem ipſorum privarentur jure, quod
„ habuerunt in Clericos, antequam cleri-
„ catum adepti eſſent. Reſpondeo: Nul-
„ lam fieri injuriam eis, quia nemini inju-
„ riam facit, qui iure ſuo utitur. Is autem
„ utitur iure ſuo, qui ſtatum eligit, quem
„ ſibi convenientiorem iudicat. QVAM-
„ VIS PER ACCIDENS SEPARATVR,
„ PRINCIPEM PRIVARI SVO IVRE.
„ Hoc non eſt aginari, non tergiverſari,
„ non circuitione uti: hic præciſè dicit Ma-
„ ieſtati Tuæ uno verbo, quot in Gallia
„ ſunt Eccleſiaſtici, tot eſſe ſubditos Pon-
„ tificis. Quinetiam pag. 255. his verbis u-
„ titur: Papa exemit omnes Eccleſiaſticos
„ ex ſubiectione Principum ſuorum ſecu-
„ larium: ex quo ſequitur, non eſſe illos
„ Principes ſupremos in eo quod ad perſo-
„ nas Eccleſiaſticas attinet, &c. ſic, ut aper-
„ tè dicam, alterum imperium in tuo, ô
„ Rex, conſtruitur, alterum Regnum in
„ tuo. Itaque ut doctrinam iſtam probet,
„ quæ Chriſtianæ fidei adverſatur pla-
„ nè, eodem in loco argumentatione u-
„ titur à ſimili, perinde eſſe dicens, ac ſi
„ Rex aliquis partem Regni ſui alteri ſub-
„ iiceret, atque hoc pacto iure belli, iuſtó-
„ ve alio quocunque titulo partem imperii
„ ſui amitteret. Et veriſſimum eſt quod ibi-
„ dem dicit, ſtabilimentum iſtius propoſi-
„ tionis principibus plus creare periculi
„ quàm ſi magno vincantur prælio, aut am-
„ plam Provinciam amiſerint. Nam in vi-
„ ſceribus deliteſcit malum, & ii qui iam
„ ſunt perditi, alios perſæpè adducunt eò
„ ſecretis ſuis confeſſionibus, ut ipſam Mo- *Pag.268*
„ narchiam, in qua nati ſunt, ſubruant. *tractat.*
„ Quod ſi interdum Magiſtratus ſuos co- *eiuſd.de*
„ gatur agnoſcere, ut vi dicunt fieri, vel a *exempt. cleric.*
„ contrahi oportere, ſed ex eo non valere
„ conſequentiam: quod diligenter opus eſt
„ obſervari.
„ Ampliùs dicunt, Edictis Regnum, et-
„ ſi nihil eſt quod Scripturæ Canonibuſ-
„ que & ſanctis decretis adverſetur, tamen
„ non obligari Eccleſiaſticos niſi ad dire-
„ ctionem, non ad coactionem. Hæc pro-
„ pria ipſorum verba pag. 269. quod idem
„ afferunt poſtea pag. 271. quum aiunt, Cle-
„ ricos non eſſe ampliùs temporali Princi-
„ pi ſubiectos, hunc illos amittere: prout id
„ revera extra controverſiam eſt, eum non
„ ampliùs ſubiectum eſſe, qui non ampliùs
„ ad obſequium legum cogi poteſt. Iſtæ
„ hæreſes olim fuerant radicibus, ô Rex,
„ è Gallia tua exſtirpatæ: Sed ecce ve-
„ nerunt artifices, qui eas magna copia ſe-
„ minaverunt denuò, & nova quadam arte
„ farraginis tractatui de indulgentiis hunc
„ tractatum inferciverunt, intruſeruntque
„ in ſementes alias nequà obſervari poſ-
„ ſent.
„ Ex iſta autem Propoſitione, Eccleſia-
„ ſticos non eſſe ampliùs ſubiectos, admi-
„ rabile naſcitur conſectarium, poſſe il-
„ los intentare in Regem ſuum citra læ-
„ ſę Maieſtatis crimen. Atque hæc con-
„ ſequentia diſertis verbis habetur in A-
„ phoriſmis Confeſſorum, quos Ieſuita E-
„ manuel Sa compoſuit, in voce Clericus.
„ Ait enim; clerici rebellio in Regem non
„ eſt crimen lęſę Majeſtatis, quia non eſt *Edit.*
„ ſubditus Regi. Et in voce, Princeps, de- *Ant-*
„ monſtrat adhuc evidentiùs quantum Dei *vverp. vel Co-*
„ verbo adverſentur: quo pręcipitur ferri *lonienſi.*
„ Principes malos inſidentes maiorum ſuo- *1. Pet.2.*
„ rum throno, velut manu illius datos. Sic
„ enim illi: Rex poteſt, inquiunt, per Rem-
„ public. privari ob tyrannidem, & ſi non
„ faciat officium ſuum, & quum eſt cauſa
aliqua

„ aliqua juſta : & eligi alius à majori par-
„ te populi. Quidam tamen ſolùm tyran-
„ nydem cauſam putant.
„ Inprimis certæ malitiæ eſt, quòd rem
„ tam gravem hærere in incerto ſinunt.
„ Deus novit, an arte faciant, ut pro ra-
„ tione optati conſiliorumque ſuorum mo-
„ dò hoc, modò illud ſentire poſſint.
„ Secunda, quid magis cum fide Chri-
„ ſtiana pugnat: quàm ſi libertatem tribue-
„ ris populo judicandi de bona & mala prin-
„ cipis ſui adminiſtratione, eiq; perſuaſe-
„ ris, poſſe eum conſcientiâ integrâ & ſe-
„ cundum Deum aut eijcere, aut trucida-
„ re Principem. Veruntamen hâc cau-
„ tione aut lege, ut ita pars major cen-
„ ſeat : quæ conditio apprimè eſt neceſſa-
„ ria. Nam ſi furentem iſtam opinionem
„ pars minor defenderet, periclitaretur de
„ vita magna autem jactura eſſet, ſi per-
„ derentur homines BENE DISPOSI-
„ TI ad Ieſuitarum doctrinam, id eſt ad
„ eijciendum Dominum & Principem
„ ſuum, excitatis in tyrannum clamoribus,
„ ex hæreditate ipſius. Idcirco in calce il-
„ lius libri Inquiſitor Antuerpianus, Par-
„ do Anno cIↄ.Iↄ.xcvII. pronunciat eum
„ magnam utilitatem allaturum. Cognovit
„ Dominus utrum plus utilitatis allaturum
„ eſſe Domino ſuo cenſuerit, quàm promo-
„ vendo diſſipationem regni tui, quòd tum
„ flammâ & ferro oppugnabat. Iidem Ie-
„ ſuitæ in ſuis illis Aphoriſmis Confeſſo-
„ rum, quos indeſinenter obtrudunt ani-
„ mo populi, in voce TYRANNVS : ad-
„ dunt iſta : Tyrannicè gubernans juſtè
„ acquiſitum dominium non poteſt ſpo-
„ liari ſine publico judicio : latâ verò ſen-
„ tentiâ poteſt quiſque fieri executor: po-
„ teſt autem deponi à populo, etiam qui
„ iuravit ei obedientiam perpetuam, ſi mo-
„ nitus non vult corrigi.
„ Vtrum autem hæc doctrina tota ad te,
„ ô Rex, pertineat maximè, judicare tuum
„ eſt. Non tam attingit ſimul reliquam
„ terram totam, quàm te & poſteritatem
„ tuam : Gallia eſt tua hæreditas, quam
„ à Deo ſolo obtines, & juſto gladio tuo.
„ Si decies mille annos ſtaret Mundus : &
„ tantundem tua poſteritas (ut ſperari à
„ nobis convenit) ex ratione eſt ut ſem-
„ per in Gallos imperium teneat : ac non
„ Pontifices, qui interdum hoſtes tuæ fa-
„ miliæ poſſunt exiſtere, poſſint Gallum u-
„ nicum abſolvere à jurejurando fidelitatis,
„ quo poſteris tuis tenebuntur. Quòd ſi
„ theſes iſtæ in noſtros animos illaban-
„ tur coronam ſuam poſteritas tua, ô Rex,
„ geret, ſceptrumq; tenebit, tantiſper dum
„ ſanctæ ſedi videbitur, ac non diutiùs.
„ Ab hac propoſitione prima dependet
„ altera; ſuper cujus argumento video tam
„ multa ultrò citróq; ſcripta; ſed nemo rem
„ acu tetigit. Dicũt quidam: Ieſuitas aucto-
„ res eſſe, ut Reges occidantur: hoc falſum:
„ nam contra eis miniſtrant, idque non ra-
„ rò ex animo. Sed hæc rei diſtinctio: Cre-
„ dunt, ſi quos excommunicavit Papa eos
„ ampliùs non eſſe Reges, ſed tyrannos. Au-
„ diviſti quid illi in vocẽ TYRANNVS pro-
„ nuncient. Planè ſi de prima illa propoſi-
„ tione convenit, ſecunda eſt conſectaria.
„ Nam ſi poteſt Papa manũ injicere in ſce-
„ ptrum Regum & dominium temporale
„ ipſorum, ut Ieſuitæ aſſerunt, ex eo procul
„ dubio conſtat, ſi quem Regẽ fulmine pe-
„ tit Pontifex privatum eum reddi, priva-
„ tum permanere, Regẽ non eſſe ampliùs:
„ quod ſi velit & perſtet regnare, tyrannum
„ eſſe. Quiſquis in propoſitionem primam
„ conſenſerit, neceſſariò ad ſecundam hanc
„ compelletur. Itaque liber ſcriptus propriâ
„ manu Ioan. Guignarti Ieſuitæ, quẽ in ple-
„ no Parlamento agnovit Cameris duabus
„ unà cõgregatis, habuit ambas iſtas Propo-
„ ſitiones contumelioſè ſcriptas. Nam inter
„ alia exſtabat ſcriptum: Sævum Neronem
„ ab uno Clemente occiſum eſſe, & Mona-
„ chum ſimulatũ manu veri Monachi con-
„ fectum: FACTVM HEROICVM A IA-
„ COBO CLEMENTE PATRATVM VE-
„ LVT S. SPIRITVS DONVM, HOC NO-
„ MINE A THEOLOGIS NOSTRIS AP-
„ PELLATVM, juſtè per defunctum Prio-
„ rem Iacobitarum Burgoing. Confeſſorem
„ & Martyrem laudatum eſſe. Coronã Gal-
„ liæ in alteram familiam quàm Borboniã
„ transferri debere & poſſe. Cum Bearnen-
„ ſi, QVAMVIS AD FIDEM CATHOLI-
„ CAM CONVERSO, lenius actũ iri, quàm
„ ſit promeritus, ſi detur ipſi corona Mo-
„ nachalis in conventu aliquo benè refor-
„ mato, ut illic pœnitentiam agat, de tot
„ malis quæ apportavit Galliæ, & gratias a-
„ gat Deo; quod ipſi gratiam contulerit ſui
„ ante obitum agnoſcendi. SI ABSQVE
„ BELLO DEPONI NON POTEST, GE-
„ RATVR BELLVM: SI BELLVM GERI
„ NON POTEST, MORS PARETVR IPSI.
„ Protocollum Majeſtas tua poteſt conſu-
„ lere : res lectu digna eſt.
„ Præterea Ambroſius Varades Pariſijs
„ fuit Gymnaſiarcha Collegij Ieſuitici per
„ ipſos electus, tanquam unus ex optimis
„ in Ordine ipſorum, & adhuc inter ipſos
„ eundem honorem, quem ante obtinet.
„ Verumtamen ſi placebit Majeſtati Tuæ
„ mandare, ut acta Bareriæ ad ſe afferantur,

„ comperies illum fuiſſe Varadem qui poſt „ menſem à felici converſione tua, ſuaſit ipſi ut cultrum ſuum bipennem in„ deret in ventrem tuum, datoque Euchariſtię Sacramento eum obligavit, confirmans per Deum viventem nil ab eo poſſe „ fieri magis meritorum, fore ut ipſum „ Angeli in Paradiſum exportarent. Si id „ non eſt verum, purgare ſeſe Varadem „ oportuit: latitavit dies aliquot in hac Vrbe, quum ingrederetur Majeſtás tua, & „ veſte mutatâ abijt, Romamq; profectus „ eſt, ubi fruitur admodum magnis honoribus. Non eſt difficile inficiari voce, ſed „ facta validiora ſunt, & ſermonis mendacia redarguunt. Varades perpetrato iſto „ horrendo & execrabili ſcelere vinctus „ per Ieſuitas ipſos adduceretur, ut juſto „ ſupplicio alijs exemplo eſſet, ſi eadem „ ſententia non inſideret mentibus ipſorum.

„ Nunc verò ubi tam fides hominem „ iſtum, & ſupra quàm unquam ab iſtis honore affici; adeoque tam audaces eſſe illos, ut eum inter viros maximos ordinis „ ſui referant, omninò ſequitur, eos voto, „ voluntate, ſtudio per Varadem Gymnaſiarcham ſuum, velut organon appoſitiſſimum, animaviſſe Barreriam, nec particulare iſtud, ſe generale parricidium eſſe. „ Nititur enim profectò maxima propoſitione illorum, à cujus executione & „ effectu plus ſibi ſpondent ipſi laudis, „ quàm ex alia re ulla, ut poſt dicturi ſumus. Et ubi nam, quæſo, adhuc locant „ Varadem iſtum inter præcipua ſocietatis „ ſuæ columina? habetur locus pag. 265. „ Defenſæ veritatis ipſorum (ut ipſi quidem obtendunt) poſt annum excuſæ, „ quàm Varades aufugerat.

Pag. 19. min. edit. „ Quid enim multi (inquiunt) MAGNI „ VIRI hujus ſocietatis pertulerunt? Quis „ neſcit (ut de Gallia noſtra dicamus) contumelias ibi intortas, & calumnias enunciatas contra Ioan. Maldonatum, Emundum, Augerium, CLAVDIVM Matthæum, Iacobum Tyrium, & nunc etiam „ contra Annibalem Codretum, Iacobum „ Commoletum, Bernardum Roilletum, „ Ambroſium Varradem? Atque hîc obſervatu dignum eſt, hos ſcilicet eſſe magnos martyres, & multa perpeſſos. Tam „ propria, tam Chriſtiana eſt hæc appellatio, quàm illa quæſtionis habitæ Pariſijs „ anno 1564. Nam terribilem perſequutionem illam vocant, incredibiliter hac „ voce abutentes. Magis verò proprium „ fuerit ſi furioſa funeſtaque bella, quæ „ in toto hoc Regno Ieſuitæ excitârunt, „ perſequutionem bonorum omnium Gallorum appellaveris.

Pag. 60. min. edit.

„ Quod ſi Ieſuitarum diſcipulus fuiſſet „ Barreria, educatus & inſtitutus in doctrina ipſorum, Varadem vix accuſaviſſet: nam eos credunt eſſe damnatos, „ qui judicibus auctores ſuaſoreſque facinorum iſtorum indicaverint. Atque hęc „ tertia jam propoſitio eſt ex prima illa & „ ſecunda conſequens. Nam ſi poteſt „ Reges excommunicare Papa, & bonum „ eſt factum, ac meritorium, ſi quis poſt „ vibratum Papale fulmen eos occiderit; „ continuò ſequitur, martyrium ferri potiùs conſtanter oportere, quàm in cauſa „ eſſe, cur ij tradantur mori, qui ter ad „ vitam æternam oſtenderint. Hæ propoſitiones catenâ quâdam inter ſe devinctæ & pari procedunt paſſu.

„ Quapropter etiam Chaſtellus noluit „ accuſare nominatim Ieſuitarum quenquam; cùm præſumptâ fiduciâ faciendi „ bene, ut ipſe expoſuit, ſtatuiſſet cultro jugulum tuum petere. Crediđiſſet enim ex „ eo argumento ſe damnationem ſibi accerſere, ſi indicâſſet eum, qui iter Paradiſi „ ipſi oſtenderat, prout depravatum erat „ judicium illius. Verumtamen ut Deus ille protector Regum eruit veritatem ex „ ore illorum, qui eam celatam maximè & „ diſſimulatam volunt, ecce affero ipſiſſima „ verba ex actis interrogatorijs vel quæſtionibus Chaſtelli, quorum protocollum Majeſtas tua poteſt conſulere, & „ quorum actorum veritatem D. Præſides „ aut Conſiliarij ampliùs triginta confirmabunt, ijq; mille modis digniores fide, quàm „ ſit dignum fide quicquid iſti rei in ſua „ ipſorum cauſa parteſve afferre poſſunt. „ Quæſitum, ubi Theologiam iſtam novam „ didicerit, reſpondit, ex Philoſophia. Rogatus utrum Philoſophiæ ſtuduerit in Ieſuitarum collegio: reſpôdit ſtuduiſſe, idq; „ ſub patre Guereto, qui cum ad annos duos „ cum dimidio ſit verſatus. Rogatus, annon „ fuerit in conclavi Meditationum, quò „ graviores peccatores intromittebant Ieſuitæ, ubi ſpectarent figuras multiformes Diabolorum complurium horrendas, ſpecie revocandi eos in meliorem „ vitam, ut commoverent animos ipſorum, & monitis ejuſmodi ad patrandum „ grande aliquod facinus, excitarent. Rogatus quis perſuaſerit ipſi: ut Regem occideret: Reſpondit, multis ſe in locis audiviſſe, hanc propoſitionem veriſſimam „ haberi oportere, quòd Regem liceat occidere, & qui affirmabant. TYRANNVM „ eum appellâſſe. Rogatus, annon ſermones „ de

„de occidendo Rege, apud Ieſuitas eſſent „ordinarij? Reſpondit ſe audiviſſe dicentes „licere Regem occidere, cum extra Eccle„ſiam eſſe, nec ei obſequendum eſſe, eumvè „habendum pro Rege, donec à Papa fuerit „approbatus. Interrogatus iterum in ma„gna Camera D: præſidibus & Conſilia„rijs ejus atque Tornellis congregatis, ea„dem reſponſa dedit: expreſſè verò pro„poſuit & defendit theſin iſtam, quòd Re„ges liceat occidere, etiam Regem nunc „regnantem, ut qui in Eccleſia non ſit, pro„ut aiebat, quia non eſt à Papa approbatus.

„Quiſquis libellos ſupplices leget, quos „tibi, ô Rex, obtulerunt Ieſuitæ, ſtatuet, „illos non fuiſſe à Chaſtello accuſatos: a„deò negant audacter veritatem. Ego ve„rò haud ſcio, utrum gravior accuſatio „inveniri poſſit, aut quod gravius exco„gitari crimen, quàm quod tenellos ad„huc juveututis animos tam furibundâ „doctrinâ faſcinent; quâ ad trucidandum „Principem ſuum feruntur præcipites.

„Huic perſimile eſt, quod legimus de „confeſſione Guillelmi Paryi facta ante „exceſſum ipſius ſe Benedicti Palmij Ie„ſuitæ ſuaſu adductum eſſe, ut de cæde „iſta cogitaret: quam rem ſe cum Sacrifi„co quodam, cui nomen Vates, commu„nicaviſſe: hunc verò diſſuaſiſſe, dicendo, „ipſum damnatum forè: ideoque ſe Con„feſſionis ergo ad Annibalem Codretum „Ieſuitam abijſſe, qui ex neceſſitate eſſe „dixerit, ut ille Vates eſſet hæreticus: „Quoniam vera Eccleſia minimè dubitat „Reges à Papa excommunicatos, Tyran„nos eſſe, ac proinde occidendos. Ita„que Commentator libri, qui inſcribitur „ſumma Conſtitutionum, aliâs, ſeptimi „Decretalium, pag. trecenteſimâ octavâ, „poſtquam Ieſuitas ſupra modum laudibus „extuliſſet (ut bonis revera dotibus inſtru„cti ſunt) tandem ut laudum cumulo exor„net eos, pronunciat de eis: Tyrannos ag„grediuntur, lolium ab agro Dominico „evellunt. Poterit Majeſtas tua librum „iſtum in manus ſumere: facilè ſermonem „iſtum Latinum intelliget: audivi quum „difficiliorem exponeret. Significatur de„nique his verbis, optimè illos & animo„ſiſſimè noviſſe lolium ex arvo Domini „evellere, eoſque tollere quos Roma ex„communicaverit: hoc certo eſt certius, „omnes quâcunque tandem religione ſint, „tyrannos vocant.

Excuſi Lugduni anno 1589.

„Enim verò Rex defunctus nunquam „alius fuit quàm ſummè Catholicus: id „noverunt omnes, & quàm benè eſſet de „Eccleſia meritus multis nominibus. At„qui ſimul Romę excommunicatus eſt, ſi„mul pater Commoletus, pater Bernar„dus (quos ſuis defenſionibus ante prola„tis in cœlum evehunt) & universè o„mnes alij Ieſuitæ nunquam poſt illud „tempus eum ad mortem uſque alio no„mine donaverunt, quàm tyranni, Holo„phernis, Moabi, Neronis, quæ omnia „bellè cum definitione tyranni, quam ſu„pra adduxi, conſentiunt.

„Die natali Chriſti anno cIↃ. IↃ. XCIII: „tua Majeſtas erat Catholica: & tamen „ille ipſe Commoletus in æde Sancti Bar„tholomæi dicebat, Ahod nobis opus „eſt, ſive Monachus, ſive Miles, ſive „Paſtor, nihil refert: ſed Ahod nobis o„pus eſt. Poſteà verò ubi cognovit quæ„ſtionem de eo haberi, ſibi conſuluit „fuga.

„Hoc negari magis non poteſt, quàm „factum Varadis: etſi hoc valere quærunt, „dicentes Barreriam quidem ipſi expoſuiſ„ſe conſilium ſuum: hunc verò illi re„ſpondiſſe, Non poſſe ſe, cum ſit Presby„ter, ipſi de re conſilium dare.

„Sed demus ſanè, hoc unum eſto: quid „hoc revera aliud eſt dicere, quàm iſtud? „tuum erat facere, at non ampliùs com„municare: præſta, & effare minus.

„Verumtamen ſi Majeſtas tua Acta de „morte Barreriæ adferri ad ſe curarit, Va„radem iſtum Ieſuitarum Gymnaſiarcham „hortatum eſſe, hominem accendiſſe, & „Sancto Sacramento altaris obſtrinxiſſe, „ut manum promptè alacriterque injice„ret. Et certè nunquam in majore pe„riculo, dum vixit, verſata eſt Majeſtas „tua: Novit Dominus quæ Miracula de „tua morte confinxiſſent, cum de morte „defuncti Regis tam affabre fecerint, mo„numento ejus ſuperbè inſultantes, lite„ris in omnes partes orbis terrarum datis, „quas etiam Romæ ad majorem oſtenta„tionem excudi curaverunt.

„Hæ inter ſolennes literas & annales „ipſorum relatę ſunt pag. 35. quarum hæc „verba ſunt: quo die nos Regis edicto Bur„degalâ pellebamur, eo die Rex ipſe, qui „edixerat, verâ depulſus eſt. Ab eo com„pingebamur ad S. Macarij, ut ſimul op„primeretur omnes (ſive hoc ſuſpicio, ſive „fama tulit) niſi antea oppreſſus ille unus „fuiſſet. Hoc porrò nunciatum cùm eſſet, „afflixit animos adverſariorum. Nun„quam gravior inceſſit animum meum „admiratio, quàm quum partem iſtam „litterarum, quas præſcripſerunt, lege„rem. Etenim quis unquam putaviſſet ho„mines Religioſos, adeoque Chriſtianos

„ fore, qui furorem tantum, & inimicitias
„ ferreas atque irreconciliabiles etiam poſt
„ mortem oſtenderent. Natura nos docet
„ inimicorum noſtrorum miſereri, quum
„ eos videmus humi proſtratos; non poſ-
„ ſunt ampliùs nobis inimici eſſe, qui non
„ ſunt ampliùs. At ſubditum pedibus pro-
„ terere ventrem heri ſui, domini ſui, &
„ primi in Chriſtiano orbe Regis,atq;de eo
„ pæana canere: hoc verò crimen, & o-
„ mnem barbariem, omnem inhumani-
„ tatem, omnemque ſęvitiam exſuperans,
„ quæ unquam in mentem poſſit cadere.
„ Ac iſtam quidem contumeliam non
„ ſenſit miſer iſte Princeps:neq; verò tam
„ eſt illata ipſi, quàm tuæ Majeſtati, ô
„ Rex, & ijs omnibus, qui gerunt Fran-
„ corum nomen.
„ Verùm ſenſit graviſſimè venenum Li-
„ gæ conſpiratorumve, ſibi à Ieſuita Clau-
„ dio Matthæo præparatum, qui ſub fi-
„ nem anni 1588. in Italia obijt ex labori-
„ bus moleſtis quæ indeſinenter fecerat in
„ Hiſpaniam, Italiam, Helvetiam, Ger-
„ maniam, Belgium, ut extremam clau-
„ ſulam adderet, conſtringeret atque con-
„ firmaret maximam illam atque horren-
„ dam conſpirationem, quæ in defunctum
„ Regem, totamque Borboniam familiam
„ fuerat inita.Vidit Majeſtas tua,quid ſuper
„ hac re Ieſuita Guignartus ſcripſerit, Co-
„ ronam Gallię poſſe & debere in familiam
„ alteram,quàm in Borboniam tranſportari.
„ Et quicunq;noverunt arcana conſpiratio-
„ nis iſtius, apertè clamant: Patres Ie-
„ ſuitas fuiſſe Germanos iſtius conſpiratio-
„ nis patres: hos reos eſſe, & omni jure te-
„ neri mortis eorum,qui in profundiſſimam
„ iſtam abyſſum corruerunt. En tibi per
„ brevem hiſtoriam, quæ rem confirmabit
„ luculentiſſimè. Notum eſt conſilium Se-
„ decim virorum ex literis interceptis,qui-
„ bus Vrbem Pariſiorum dedebant Regi
„ Hiſpaniæ. Et ubi homines iſti præſidem
„ ſanguinarij conſilij ſui quæſiverunt? Ad
„ Ieſuitas acceſſerunt rectâ,qui patrem O-
„ donem Pichenatum rei pręfecerunt.Hoc
„ ſuis defenſoribus agnoſcunt Lutetię ex-
„ cuſis: ſed ideò factum prædicant, ut le-
„ nirent Sedecimvirorum impetum. Non
„ deſunt qui reſponderent, oleum camino
„ addi, quum Ieſuita in turbam ſeditioſo-
„ rum immittitur: Ego verò aliter ſentio,
„ iſtos Sedecim viros fræno ac non calca-
„ ribus opus habuiſſe: nec aliam viam ex-
„ titiſſe, quâ ſceleratum conſilium ipſorum
„ daretur effectum,quàm ſi violentior ipſo-
„ rum impetus ſiſteretur. Et quis obſecro,
„ non videat convenientiam iſtorum Se-
„ decim carnificum admirabilem (nam a-
„ liter vocari non poſſunt, cùm ſolum
„ præſidem illum Parlamenti, qui Lutetiæ
„ reſtabat ſuſpenderint) quis inquam, non
„ videat admirabilem iſtorum Sedecim
„ cum Ieſuitica Societate convenientiam;
„ quando unum potiùs de numero illo-
„ rum ſibi depoſcerunt Præſidem, quàm
„ alterum Eccleſiaſticum, laicumve quem-
„ quam.
„ Tum inde ab eunte anno 1585. Ieſui-
„ tarum domos Lutetiæ & alibi paſſim, ſta-
„ tiva fuiſſe perpetua omnibus, qui res Hi-
„ panicas curabunt promoveri: litterarum
„ faſces eodē latos,apertos diſtributos eſſe:
„ cōſilia ordinariè cum Legato Mendozza
„ & ſucceſſoribus ipſius Pariſijs, cumq; alijs
„ geſtoribus & procuratoribus negotiorum
„ Regis Philippi in potentioribus quibuſq;
„ Civitatibus, ubicunque erant, com-
„ municâſſe, Res nota eſt atque notoria.
„ Hoc quis meliùs novit, quàm Maje-
„ ſtas tua?
„ Aiunt quidem illi, te, ô Rex, tam
„ arcto vinculo cum Rege Hiſpaniæ con-
„ ſtrictum eſſe, ut juuetur hoc dicto magis,
„ quàm lædatur ipſorum cauſa. Nam
„ Majeſtatem tuam nemini tam ſtudere,
„ quàm ijs, qui ex animo Hiſpanum di-
„ ligunt.
„ Hoc nunc fortè obtendi poſſet: At
„ mihi quidem certè permirum videbatur,
„ iſtos homines, quo tempore maximè
„ noſtrum fervebat bellum cum Philip-
„ po Rege, his verbis uti: Nam tempore
„ Caroli IX. nunquam de Hiſpanis ſermo,
„ niſi in partem optimam habeatur:ſed hę-
„ retici non odio gentis (nam Anglos &
„ Germanos eis plus odio oportet eſſe, qui
„ graviore injuriâ Galliam, quàm alia gens
„ ulla affecerint)ſed magis Religionis odio
„ eos efficere exoſos ſtuduerunt cauſa prę-
„ texta Regni. Videntur profectò mihi
„ plus ſtudium ſuum erga Hiſpanos eo
„ tempore retexiſſe, quo Gallorum mil-
„ lia aliquot in Picardiæ finibus trucida-
„ bant. Non decet viros bonos uſque a-
„ deò traduci communi ſtudio & voto Re-
„ gulæ ſuæ, ut obliviſcantur natales ſuos,
„ & ab aliquo ſenſu doloris ex miſerijs pa-
„ triæ ſuæ concepti abſtineant: præſer-
„ tim cùm illi ipſi eſſent Catholici, quos
„ omni ætate & ſexu, maximo numero &
„ ſine ulla miſericordia jugulabant. Duri
„ videtur planè & feri animi eſſe, ſi hoc
„ de ijs pronuncietur, qui eodem tempo-
„ re in Gallorum, & quidem Catholico-
„ rum ſanguine merſabant ſeſe. Si magis
„ colunt, honorant & reverentur Hiſpani;

„ſi

„ ſi majoribus bonis officijſque Ieſuitas pa-
„ tres afficiunt: ſi eos vocant Apoſtolos, ut
„ ſcribunt ipſi: tamen non convenit, ut de
„ ijs tempore belli perinde ſermonem ha-
„ beas ac pacis.

„ Supplice libello, quem poſt exhibue-
„ runt Majeſtati tuæ, in hoc argumentum
„ liberius excurrerunt: & majori cum ratio-
„ ne, his verbis; Quod nos criminabantur
„ Hiſpanos eſſe, fabrefacta fuit in fabrica
„ temporis criminatio, cui vires addebat
„ oportunitas temporum ac occaſionis re-
„ ſpectu ſolùm, id eſt, cùm Gallia & Hiſpa-
„ nia bellum inter ſe miſcerent: tunc no-
„ men erat odioſum, ſuſpectum, ingratum
„ nomen: nunc uerò ubi Chriſtianiſſ. Maje-
„ ſtas tua nodum firmavit ſanctę pacis cum
„ Rege Catholico, ubi Gallus frater eſt
„ Hiſpano, & Hiſpanus Gallo, antiquata
„ eſt hæc criminatio, intempeſtiva, à ra-
„ tione omni aliena.

„ Id tamen apud te, ô Rex, fateat ne-
„ ceſſe eſt, ut taceam jamque plus nobis de
„ hac re conſtare, homines iſtos videri mi-
„ hi hâc bellâ ſuâ oratione prodere, quàm
„ mirificè Regi Hiſpaniæ obſtricti ſint. Ve-
„ hementer cupiunt omnes tibi ſuſpiciones
„ eximere, & in id laborant accurato planè
„ artificio: id tamen optimè novimus, in eo
„ maximè ab eis operam ſumi, nolle ut vi-
„ deant ſubditi tui alios ipſos eſſe, quàm
„ ſervos ſtudioſiſſimos Philippi Regis, quia
„ hoc rebus ſuis valdè judicant commoda-
„ re. Cùm autem iſta comparo cum Arreſto
„ Inquiſitionis, quo antiquatum eſt decre-
„ tum Sorbonæ contra ipſos datum 1564. ut
„ quidem gloriantur ipſi, & cum prima in-
„ ſtitutione ipſorum per capitaneum Hiſpa-
Vita Ignatij anno 1587. Antwerp. p. 403: „ num facta, poſtremo cum iſtis verbis, quę
„ exſtant in vita Ignatij pag. 169. Debemus
„ etiam atque etiam orare Deum noctes &
„ dies, ut ſervet quàm diutiſſimè in omni
„ ſanitate & proſperitate Philippum Re-
„ gem Catholicum, qui hæreditaria & ex-
„ cellenti pietate ac devotione ſuâ, pruden-
„ tiâ ſingulari, vigilantiâ incredibili, & po-
„ tentiâ ad infinitum majore quàm un-
„ quam fuerit in Mundo ullius Regis, eſt
„ propugnaculo ad defenſionem Religio-
„ nis Catholicæ. Quam rem non ſolùm ar-
„ mis ſuis præſtat, quæ ſemper fuerunt in-
„ victa, ſed etiam opera magni illius Se-
„ natus Inquiſitionis, qui vigilat continen-
„ ter pro Religione Catholica. Quum iſta
„ ſimul omnia comparo, hoc ego apud te
„ ô Rex, profitear neceſſe eſt, ſi quo infor-
„ tunio bellum tibi oriretur, in metu fore
„ me pergravi, ne iſti homines clanculum
„ omnibus modis pręſtarent operas iniquiſ-
„ ſimas. Nec tamen alio tempore otioſi ja-
„ cent: Semper enim doctrinæ illius ſuę
„ quam deſtrinximus ante, curant propa-
„ gationem, in qua ſe plurimùm laboraviſ-
„ ſe, & valdè jamq; provexiſſe anno 1589. o-
„ ſtenderunt. Nam ſi contra Henricum II.
„ Regem talis prolata fuiſſet excommuni-
„ catio, ne minimam quidem Regni Vrbem
„ commovere tantillum potuiſſet: patrum
„ verò Ieſuitarum operâ & labore quaſi
„ triginta annorum exitum filio illius at-
„ tulit, qui illam perinde ut anteceſſores
„ ſui ludum fuiſſet facturus. Rem ſtupen-
„ dam, ne copias quidem ducenties mille
„ hominum fuiſſe tantum effecturas con-
„ tra defunctum Regem, quantum ducen-
„ torum Ieſuitarum manus, diſponendo
„ ſubditos illius, id eſt, animos eorum ita
„ ab alienando, ut ex templo incendium
„ ab eis exarſerit, cùm priùs Gallia ma-
„ gnus quidem Oceanus eſſet, in quo ſimul
„ cadebat, ſimul exſtinguebatur hoc fulgur.

„ Ac tantiſper quidem dum benè Majeſt.
„ tuæ & tuis convenerit cum Pontificibus
„ magnus doctrinę iſtius effectus non eſt
„ proditurus. Quod ſemper benè fit convē-
„ turum, ſperare oportet, ſed futura incerta
„ ſunt. Quapropter rectè fit, quòd pacis
„ tempore diligenter finibus tuis proſpicis;
„ Vix autem fieri poteſt, ut ter ex ordine
„ ſanctæ ſedi proſpiciatur, ne in manus ho-
„ minis veniat partium Hiſpanicarum ſtu-
„ dioſi: adeò magno ſunt numero inter D.
„ Cardinales. Tum verò ingenuè dico, ô
„ Rex, & ſine aſſentatione, Corona tua
„ ſceptrumque tuum & Regnum ab hac
„ voce unica penderet, ſi plures in ſubdi-
„ torum tuorum numero doctrinam Ieſui-
„ tarum, quàm adverſam colerent. Si do-
„ ctrina ipſorum obtineret, nullus futu-
„ rus eſſes: ſin eſſet infirmior, retineres
„ quidem Dominium tuum, ſed planè ſan-
„ guine exitioque multorum ex ſubditis,
„ bonorum, malorum promiſcuè cōiunctū.

„ Hîc etiam cogitare oportet Majeſt.
„ tuam, iſtud excommunicationis caput
„ longè nunc nobis eſſe periculoſius, quàm
„ quum ditiones in Italia & copias habere-
„ mus. Hac etenim viâ poteramus Papę ad-
„ jumento eſſe, ſi qua fortè vis eum coge-
„ ret, ut noceret nobis. Hodierno autem
„ die unus Prorex Neapolitanus cum fa-
„ ctioſis Hiſpanienſibus in Vrbe Roma ju-
„ gulum premit ſanctorum Patrum, qui
„ ter obſeſſi, ter capti eſſent antequam di-
„ midium iter emenſi eſſemus in ſubſi-
„ dium ipſorum. Vt illud taceam, quòd
„ nunquam Roma vixit, niſi ex tritico Si-
„ ciliæ, ſui granarij.

„ Accedit ad hæc omnia, unum hoc „obſervatis dignum, quòd videntes Ie„ſuitæ quantum periculi hæc doctrina „Principibus afferat, aſturè ab ea rete„genda cavent,quum ſe inſinuant primum „ditionibuſq; illabuntur: quum autem in „loco benè radicati ſunt, tum eam paula„tim curant inſtituere, quaſi de manu in „manum per populum hauriendo iſti ve„neno plus ſatis à natura idoneum.Quid e„nim ſuavius in multorum ingenijs, quàm „ab ea ſubjectione abſolvi cui obſtringun„tur ſuis natalibus? Non ſum neſcius bo„nos viros tenere ſcitum illud dictum Phi„loſophi,Regi ſuo obſequi veram magnáq; „libertaté eſſe:nos & naturâ & gentium ju„re doceri atque obligari,ut ſerviamus ho„noremusque Principem, cujus ſub im„perio ſolem primum lucemque vidimus: „neminem hominem in orbe terrarum li„berare nos ab eo obſequio poſſe, quo nos „ipſi obſtrinxit Deus. Sed ſicubi mens una „eſt compoſita, quæ in hac opinione ſit, „comperias ternos qui diverſum ſentiunt. „Tum verò peſſimè habet quòd audaciſſi„mi quique & ad licentiam projectiſſimi „in hoc præcipitium ruunt plurimùm,par„vaque ferè iſtorum mobilium hominum „& axitioſorum manus multitudine alio„rum ſuperior exſiſtit. Quid? nonnè hoc „experti ſumus? Eſt omninò mihi perſua„ſum, cùm Lutetiæ cœperunt iſti Tyran„num dicere defunctum Regem, ut qui à „Papa excommunicatus eſſet,eumque ex„terminari oportere, duplò plures fuiſſe, „qui contra judicarent, & qui Regem „maluiſſent videre in Lupara tranquillè „regnantem, duodecimque ſeditioſos „pendentes de patibulo: ſed reſpiciebat „alter in alterum; animus, non vis deerat, „quemadmodum contingit ſæpè, ut Mer„catores decem à tribus prædonibus ex „improviſo invadentibus ſpolientur. Qui „regiam inſiſtunt viam, ſeque in obſequio „naturæ continent, dormiunt de nocte „diem in ſuis negotijs ſingularibus occu„pant: At ex contrario qui rebus novis ſtu„dent, & everſioni publicæ, hi de nocte „coeunt, conſpirant, inque dies confir„mant ſeſe, nihil aliud ſatagunt, vivunt „ex occultis penſitationibus, & alios tan„dem inopinanteis opprimunt: qui pri„mus in arma ruit, primas tenet.

„ Cùm itaque Ieſuitæ conſtanter pe„riculoſas iſtas propoſitiones teneant, & „in mundo ſeminent, ut ante fuit demon„ſtratum: equidem non poſſum quin pro„fitear, ô Rex, videri mihi periculum im„pendens à doctrinæ iſtius Propagatione, „ſi benè examinabitur: longè gravius eſſe „omnibus rationum momentis, quæ in „contrarium appendi poſſunt.

„ Nam quod ad confutandas opiniones „novas in Religionis cauſa, verè poſſu„mus adfirmare, quemadmodum primis „illis quinquaginta annis fuerunt Lutheri „& Calvini errores ſuperbè propoſiti,prę„dicati, atque promulgati: Sic inde à vi„ginti quinque & quaſi triginta annis, eos „jam magnificè, potenterque & vivâ voce „& ſcriptis eſſe convulſos, & infinitâ qua„dam profunditate ſcientiæ ſuperari in „hoc tempore, quicquid alij unquam at„tulerunt: adeò ut ſi ipſi opinionem iſta„rum auctores revertantur in hanc lucem, „eos putem fore à ſuo errore diſceſſuros, „quum magna illa argumenta ſua, quo„rum præſidio tantopere confidebant, de„pulſa animadverterent. Itaque primores „videmus & acutiſſimos eorum redire quo„tidie in Eccleſiæ gremium: qua in re opi„nor, animi noſtri debent plurimum ac„quieſcere. Felices enim converſiones „iſtę non fiunt eculeis, non tormentis,non „terroribus mortis, ut Inquiſitio ſolet „Hiſpanica (cui unà cum Caſtellanis ar„mis, Ieſuitæ acceptam ferant Religionis „Catholicæ conſervationem, ut ante de„monſtravimus)ſed gladio S.Spiritus ęter„noque verbo,quod docent noſtri Docto„res, Paſtoreſque & boni Epiſcopi, qui in „cauſa doctrinæ nihilo inferiores Ieſuitis „patribus videntur eſſe, quamvis inter„dum optimis & validiſſimis argumentis „eorum utantur. Ita enim cenſeo,tam di„ligenter à nobis colligi eorum libros in „controverſis capitibus Religionis opor„tere, quàm eos procul abijci quibus diſſe„minatur doctrina illa, quam ſupra atti„gimus.

„ Neque verò hoc celaturus ſum, etſi „nonnunquam patres Ieſuitæ converſio„nibus quoque fuerunt adjumento, eos „tamen non æquè mihi in hac re for„tunatos videri, ut ſunt Epiſcopi & Do„ctores noſtri. Auſterior illorum ratio, „à natura Gallorum alienior, homines „prima fronte reddit attonitos: adeò ſæ„pècum exteris agunt,& ita ſeſe exemplo „primi auctoris ſui gente Hiſpani confor„marunt, ut vultu, geſtu, actione ſal„tem pleriſque ipſorum grandiorem præ „ſe aſperitatem ferant.

„ Ita eſt tamen, accommodari nos opor„tet ad rationem ægri, & de Medicis non „ingratis proſpici: ſi quis eum rectè cura„tum volet: Is nullo pacto Gallis Ieſuita „eſt. Tam furenter maximas contumelias „blaſphe-

„ blaſphemiasq; in Regem defunctum intonuerunt, ut adhuc animus horreat. „ Ineſt Gallis neſcio quæ naturalis in amorem ſui Principis inclinatio, quæ juſtam parit nauſeam horroremque uti ſermones ita ſęvos de ſuis Regibus audiunt pronunciari. Curavi illis aliquando dici (nam diligebam eos fortè ſupra quàm debuerim) ægrè mihi eſſe, quod eos viderem tam infeſtos mortuo; videri mihi officia, quæ miſer ille Princeps erga Eccleſiam ad ſanguinem & vitam uſque toties tot obſidionibus fecerat, ſaltem mereri ut aliquid memoria ipſius condonetur. Reſponderunt cuidam ex intimis, apud quē rem expoſueram, ſpecioſum quidem eſſe illius dictum: ſed tempus ita flagitare, nunc demum Religionem Catholicam ſtabiliri in Gallia, aut nunquam oportere. Satis his intellexi, quid ſibi velent: ipſis nempe certum & deliberatum eſſe, ut exoſam redderent populo Monarchiam, ſub qua tam diu vixerunt, curarent mutari Dominum, exſtinctâ Borboniorum ſtirpe. Vt itaque vidi præſidia Hiſpanica & Neapolitana poſt ingreſſam Lutetiam; tum verum principium eſſe duxi, quo reſponſum illud ſuum effectum redderent. Et ne quid apud te, ô Rex, diſſimulem, exordium hoc putabam eſſe Tragœdiæ, actum eſſe, nunquam regreſſuram Pariſios Majeſtatem tuam, & tandem minora Oppida majoribus & potentioribus eſſe conceſſura.

SECVNDO, *ad rem ipſam accedit Orator noſter, &* Neceſſe eſt, *inquit*, ut de tribus his capitibus unum aliquod ſtatuatur: ut aut Ieſuitis fiat ſatis ex animi ipſorum ſententia: aut jubeantur Arreſto obſequi, quod exiliū omnibus ex Regno imperat: aut deniq; eo loco res, quo nunc ſunt, ſinatur eſſe. „ Initium faciam ab ultimo, quia maximè primâ fronte videtur plauſibile; & tamen hoc ipſum re, & veritate eſt, quòd minimum habet ſpeciei, cùm id omninò conſtet: Ieſuitas aut ubique reſtitui, aut ubiq; ad parendum cogi oportere. Iſta ſegmenta opera turpia ſunt, periculoſa ſunt, attingunt exiſtimationem, auctoritatem tuam. „ Si juſtum & utile eſt eos retinere, cives oportet maneant, ac non exules: ſin minùs, oportet exeant, non exemplum rebellionis præbeant pecuniâ ſuâ, ut adhuc fecerunt diutiùs æquo. Breve ſolùm ex membrana ad ſemunciæ magnitudinem mittebant Lacedæmonij: & momento eodem neceſſe erat mandatum exſequi. Id omninò eſt neceſſarium ut eam Burdegalę & Tholoſę pareatur Majeſtati tuæ, quàm Lutetiæ aut ad Bellaqueum fontem. Sunt tibi illic ſervi & bono numero: quod Regis & Domini auctoritate juſſeris, id efficietur, ne dubita. „ Quod ſi Ieſuitæ tibi non ſunt utiles, ne altiùs radices in Provincijs duabus illis agere ſinas. Arbor quam hoc anno potes unica manu provellere, anno altero nonniſi ambabus manibus eradicabitur: ligone & ſecuri opus eſt in anno tertio. Suſpectam nobis oportet eſſe iſtam vanitatem Hiſpaniæ: ſemper accuſati fuerunt Hiſpanienſium partium: id omnibus ſuis actionibus confirmârunt, quò antiquior fuit de illis querimonia, eò fuiſſe veriorem, eò juſtiorem. Ex Regno cætero exacti ſunt: ecce autem præmuniunt & circumvallunt ſeſe in duabus Provincijs, conterminis Hiſpaniæ, qui ex Hiſpania venerunt. Quònam hoc humilitatis exemplum eſt atque obſequij? Si locus ullus eſt ubi confirmantes eos ſeſe ferri minimè oporteat, id profectò eſt in Regione Regni limitanea, remota à noſtro Sole & ad Madritanum propiùs accedente. Ibi videntur Hiſpaniæ eos humeris ſuſtinere: ibi ſe videntur jamq; ob valiare contra Majeſtat. tuam, & palàm dicere: Tu nos Lutetia & alijs locis ejeciſti: ſed breviores tibi lacerti ſunt, quàm ut nos propellas ulterius. „ Hoc verò eſt indigniſſimum. Quid ſibi nõnulli velint, qui ſe Scabinos prædicant, eorum diſcipuli, & nunc veneno ipſorum imbuti, equidem neſcio quum tam ferociter pro illis dimicant. „ Hoc illi tamen oportet ſentiant, ſe æquè tibi, ô Rex, debere obſequium, quàm debet tenuiſſimus Lutetię incola. Nimia hîc eſt arrogantia, nimis obfirmata rebellio. „ Hactenus ſpreverũt illi orbitatem tuam, ut olim aiebat quidam: cura nunc, ut ſentiant, ſe tibi & toti poſteritati tuæ perpetuum ſemper debere obſequium: nemo tam celſus futurus eſt, qui non contremiſcat. Nunquam in filio excidit injuriarum, qua patri factæ ſunt, recordatio. „ Igitur aut Ieſuitæ pareant neceſſe eſt, aut irrita fiant Arreſta tua. Atq; hoc eſt maximum deliberationis argumentum. De priore illo gaudebant multi, ô Rex, de poſteriori multi. De me autem, non arbitror tam ſpectari à Majeſtate tua oportere, quid ſit his aut illis placituiũ, quàm quid juſtum ſit, quid utile. Non potes de hac re, iſta ſtatuere, quin voluptatem ex ea multi, dolorem percipiant multi. Semel tamen oportet ſtatui, non ſemper in certo fluitare. Et quæ meliores, obſecro, anchoræ eligantur, quàm

utilitatis

„ utilitatis & juſtitiæ, quæ honeſtum com-
„ plectitur.

„ Quod ad juſtitiam, manibus Regum
„ eam commiſit Deus. Anteceſſores tui, ô
„ Rex, inde ab omni antiquitate eam fidei
„ Parlamenti illius tui, quod *Parium* voca-
„ bant, permiſerunt, & prout abundave-
„ runt negotia, inſuper alia Parlamenta ad
„ ſeptenarium uſque numerum ſtatuerunt.
„ Sed Parlamenti Parium ſemper obtinuit
„ hæc prærogativa atque auctoritas (ut æ-
„ quum fuit ac neceſſarium) quòd ea deci-
„ dit quæ ſpectant Vniverſitatem Regni.
„ Hic ordo magnis viris eſt confertiſſimus
„ in omni argumentorum genere verſatiſ-
„ mis: qui omnium maximè in cognoſcen-
„ dis cauſis capitalibus atq; judicandis ſo-
„ lent excellere. Nam ſi qui ſunt in orbe
„ terrarum, qui ſummum judicium indu-
„ ſtriamque ad cognitionem cauſarum af-
„ ferant, hi profectò ſunt: itaque nun-
„ quam quisquam eſt accuſatus inſons, qui
„ hos ſibi judices præ alijs omnibus non
„ poſtulaverit. Hoc novit Majeſtas tua.

„ Non eſt autem novum quòd quæri-
„ moniæ contra Ieſuitas ad Parlamentum
„ hoc delatæ ſunt. Nam inde ab anno 1564.
„ decem advocatos unico Actu audive-
„ runt, qui litem eis intenderunt: quorum
„ is, qui orationem communem habuit,
„ vir bonus, & qui tam ſtudioſus erat Do-
„ mini ſui, quàm qui maximè (rem miram,
„ ſtupendam narro) prædixit omnes actio-
„ nes atque inſtituta, quæ in iſtis homini-
„ bus poſteà competimus.

„ Quum ea omnia videmus contigiſſe,
„ uæ ille prævideràt: primum caſum Aca-
„ qdemiæ, quam ad paucitatem ſtudioſorũ
„ ter mille adegerunt, pro eo quod tricies
„ mille in ea vivebant prius, ut principio di-
„ ximus: deinde, ſe ſubducentes paulatim
„ ſubditos ab eo obſequio, quod ſuo Prin-
„ cipi debent, & ad Polum alterum ſpe-
„ ctantes: hîc omnes demùm fremere (nam
„ Ieſuitę jam ſtabiliverant potentiam ſuam
„ & facti erant alijs formidabiles) omnes
„ muſſitare, & voce ſubmiſſâ dicere, Hoc
„ rectè nobis Meſſinius Advocatus Regius
„ fuerat vaticinatus: nec ipſi fidem habe-
„ re viſum eſt, nec Sorbonæ, quæ præ-
„ monebat eodem tempore Societatem
„ iſtam eſſe ad deſtruendum, non ad ædi-
„ candum natam; importaturam turbas &
„ temporalibus principibus maximum da-
„ mnum allaturam. Hæc ipſa verba ſunt
„ Decreti illius, quæ ex authentico exem-
„ plari ejus (ſi exhiberi juſſeris) recogno-
„ ſcet Majeſtas tua.

„ At ubi ante ora & oculos omnium ordo
„ politicus everſus eſt habenæ obſequij re-
„ ſectæ, Magiſtratus in vincula rapti, etiam
„ excarnificati quidam, furibundus po-
„ pulus ad exemplum leonum liberè vagan-
„ tium in bonos ſæviens; tum Ieſuitæ Pa-
„ tres plebem, belluam iſtam animantes,
„ & hinc Commoletus, inde Bernardus
„ Oceanum blaſphemiarum in Regem ſuũ,
„ Dominum ſuum emoventes. Contra verò
„ efferentes Hiſpaniæ Regem, & Panegyri-
„ cis orationibus eum celebrantes, quem
„ maximum orbis terrarum Monarcham
„ pingebant, potentiorem Romanis ipſis,
„ & ampliore dominatu, nunquam ſe ab il-
„ lo deſertum iri, ſe illi eſſe chariſſimos tan-
„ tum bono eſſe animo & recognoſcere
„ vires ſuas oportere, nunquam ſibi auxi-
„ lium à viris, pecunia commeatu eſſe defu-
„ turum: tum demum bonos omnes, qui
„ radicatum in animo adhuc lilij florem
„ geſtabant, pœnituit vehementiſſimè fi-
„ dem Caſſandris iſtis minimè habuiſſe:
„ At ſerò ſapiebant Phryges.

„ Quum Vrbem Pariſiorum Majeſtas tua,
„ ô Rex, in obſequium ſuum revocâſſet,
„ omnes pro certò habuerunt, te eodem
„ momento infidos à poculis iſtis ejectu-
„ rum, qui bonam populi tui partem ſuo
„ veneno infecerant, & qui tam apertè cõ-
„ jurari hoſtilia omnia in defunctum Re-
„ gem & in Te exercuerant: ſed prudentiſ-
„ ſimè viſum eſt Majeſt. tuæ rem manibus
„ eorum tradere, qui juri dicundo præſunt.
„ Academia, quæ multis de cauſis ruinam
„ particularem ſuam Ieſuitis ratione ma-
„ xima imputabat, ut de cauſa generali ta-
„ ceam, menſe Maio anno 1594. libellum
„ ſupplicem obtulit Parlamento tuo: Idem
„ fecerunt Curiones & Parochi urbis: cauſa
„ fuit agitata, ſed occluſis foribus; quæ res
„ Ieſuitis maximè commodavit. Nam
„ pleraque crimina, quæ objecta fuerunt
„ ipſis, teſtari potuiſſent multi, qui fo-
„ ribus apertis circumſtetiſſent; & nova
„ crimina fuiſſent prolata, dum cauſa illa
„ compluribus diebus ageretur. Superve-
„ nit ictus ille, quem Deus avertit à tuis
„ faucibus, teque dentibus tuis obvallavit.
„ Nemo dubitavit, à quibus auctoribus;
„ præſertim ubi innotuit, alumnum Ieſui-
„ tarum eſſe, qui ſe ex illis aiebat didiciſſe,
„ Regem adhuc extra Eccleſiam eſſe, Oc-
„ cidendum eſſe, ut in pleno Parlamenti
„ conceſſu teſtatus eſt Extremum illud at-
„ que infelix inſtitutum non aliundè pote-
„ rat exſiſtere, quàm ab iſtis ſævis feroci-
„ buſque propoſitionibus, quas anteà dixi-
„ mus. Hæc cogitata non creſcunt natura-
„ liter, præcipuè in animis Gallorum, qui

„ procul

„procul abſunt ab Africa, & qui monſtra „priùs non viderant, quàm Ieſuitæ ad nos „ingreſſi eſſent. Noſtrorum ſolum non „fert hæc venena ex ſeſe: neceſſe eſt ut ab „alio dicantur ſata.

„Quamobrem itur ad Collegium ipſo- „rum: invenitur inter alia narratio patris „Guignardi, manu ejus tota, quæ ſuccum „medullamque totius furioſæ, cruentæ, & „horrendæ iſtius doctrinæ continebat, o- „mnia convenientia cum ijs, quæ prævi- „ſa fuerant inde ab anno 1564. & quæ re- „cens ferant prænunciata, licet non habe- „retur fides. Cognitio itaque inſtituitur „plenè atque ſolenniter, convocatis dua- „bus Cameris ſeu Collegijs Parlamenti: „manum ſuam Guignardus agnoſcit: Cha- „ſtellus omnibus dominis audientibus di- „cit, hunc Ordinarium Ieſuitarum ſermo- „nem eſſe, *Regem adhuc extra Eccleſiam eſſe,* „*licet Catholicum, quia perduret adhuc excom-* „*municatio, eumque tolli oportere è medio.* Hæc „planè conſona cum Guignardi diſcripto: „*Si non poteſt componi ſine bello, geratur bel-* „*lum: ſi bellum geri non poteſt, occidatur.* „His omnibus cognitis, quid potuit lenius „Parlamentum tuum, ô Rex, ſtatuere, „quàm ut judicaret ſecundum libellum „ſupplicem Academiæ? Cùm Deus ipſe „quadam ſpecie Miraculi judex in hac cau- „ſa eſſe voluerit; revelans funditus, & ta- „men ſine incommodo, idipſum quod to- „ties dictum, repetitum fuerat contra So- „cietatem iſtam; & cui ne certa haberetur „fides, artes eorum, mellita verba & hy- „pocriſis impedimentum ſemper attule- „rat, ne citò ab eis expediremur.

„Poſt maximam igitur cognitionem „cauſæ, Parlamentum Pariſienſe tuum Ar- „reſtum ſuum pronunciat, quo jubentur „exulare ex toto Regno tuo, omnibuſq; „tuis ſubditis interdicitur, Ne liberos ſuos „ablegent peregrè in Collegia ipſorum: „quæ quidem verè cautio eſt maxima & „ſine cujus obſervatione vix dimidium „fructum ex eo perceptura eſt Majeſtas „tua. Semper enim daturi ſunt operam „diligentiſſimè, ut periculoſas iſtas propo- „ſitiones doceant adoleſcentes, qui aman- „dabuntur ad ſe & obſtringent eorum con- „ſcientias, ut eaſdem alijs inſtillent.

„Dicitur quidem tibi, Rex Chriſtianiſſi- „mè, non poſſe id exſequutioni mandari; „parentes non poſſe impediri, quò minùs „extra hoc Regnum liberos ad Ieſuitas „ablegent informandos: Sed nihil eſt in „orbe terrarum faciliùs. Statuatur ſolùm „in eos, qui primo contra hoc Arreſtum „venerint multa coronatorum millenûm, „cujus dimidium ad delatorem pertineat, „ergo toties duplicetur, quoties reus con- „tra Arreſtum fecerit: ne unus quidem „poſtea compariturus eſt. Itanè ergo hæc „res videtur factu difficilis, ut etiam meri- „tò impoſſibilis dicatur eſſe?

„Altero Arreſto Guignardus fuit adju- „dicatus morti: horror blaſphemiarum, qui- „bus defunctum Regem dominum ſuum „ſubditus petiverat, furenſq; doctrina illius „adverſans vitę tuę, non ſinebant ei ſervari „vitam ſine pergravi tuo periculo.

„Atque hæc Arreſta adeò juſta & ne- „ceſſaria comperta ſunt, ut in alijs omni- „bus Iuridicis conventibus ſine mora effe- „cta data ſint, ſi à Tholoſano & Burdega- „lenſi diſceſſeris.

„De Tholoſa nihil mirum? Nam ad- „huc erant abalienati ab obſequio Maje- „ſtatis tuæ, quo menſe demum Aprili an- „no 1596. reducti ſunt. Burdegalæ autem „degebant multi ſummi Catholici, ſed Hi- „ſpanorum & Ieſuitarum (qui Hiſpanorum „tibicines ſunt atque eriſmata) hoſtes in- „fenſiſſimi, qui ſummis votis expetebant, „ut ex Aquitania ſua pariter extruderen- „tur, ut ex alijs Regni partibus ejecti ſunt. „Sed Ieſuitæ illico, ubi de ſententia con- „tra ſe lata cognoviſſent, factionem ma- „gnam & potentem excitârunt, per inti- „mos congerrones ſuos in duabus Civita- „tibus Agioni, & Veſunnæ Petracorio- „rum, ubi tum adhuc calebant cineres „perduellis hujus incendij. Sic interceſſio- „nes perſcribi curaverunt, adeò miras, a- „deò horrendas; ut nihil poſſit excogitari „hujuſmodi: ſed non eſt ignotus Ieſuita- „rum calamus. Nam ut ſummatim dicam „Parlamenta omnia, quæ ipſis exilium im- „peraverunt, tuamque Majeſt. ad iſtud e- „dictum pertraxerunt, erant hæretica. „Hæc ipſa ſunt illorum verba *Relig. Ca-* „*tholicæ, Apoſtolicæ, atque Rom. inimici Ma-* „*jeſt. tuam imbuerunt falſis criminibus ut eos* „*ipſi Regnoque ipſius exoſos, & ſuſpectos red-* „*derent.* Item: *ſine alia forma & modo pro-* „*ceſſus, & cauſæ cognitione minimum in con-* „*ſilium miſſa, exilio eos multaverunt.* An „verò unquam Parlamentum Galliæ, tan- „tâ iniquitate, mendacio, & ſycophan- „tia laceratum ab ullo fuit, atque proculcatum? Sed ne hoc quidem fuit illis ſatis: „procedunt longiùs, utantur minis, affir- „mantes ſupplicibus libellis ſuis, res novas „Remp. invaſuras, non poſſe iſtam muta- „tionem ſine alteratione & rebus novis „exiſtere. Si ætate Franciſci Primi Re- „gis, non libellus ſupplex hujuſmodi „(nam quis cogitare fuiſſet auſus?) ſed

„ ſcriptum ullum ad hos ſermones vel tan-
„ tillum accedens prodijſſet, capite ſuo fuiſ-
„ ſet luiturus, quiſquis illud offerre præ-
„ ſumpſiſſet. Enim verò iſta præſumptio,
„ inſolentia iſta, iſtę σελλιζόντων voces, iſtæ
„ contumeliæ manentes ab illis, dicipuliſ-
„ que ipſorum, qui veneno ipſorum infecti
„ ſunt., (eſt autem hoc, Principes, man-
„ data, Senatumque ipſorum contemni o-
„ portere) graviſſimè offenderunt viros tuos,
„ ô Rex; quibus id erat conſtitutum, ut
„ eos cogerent in Majeſt. tuæ obſequium,
„ nec controverti mandata tua paterentur.
„ Vicit tamen multitudo urbium, quæ ta-
„ men adhuc rebellabant, Tholoſę ſubſidio
„ fultæ: facitque ut conſilium de tolerando
„ malo caperetur. Videbant omnes rabiem
„ furoremque inimicorum tuorum, qui
„ gladium adhuc ſtrictum geſtabant contra
„ te perſtare diu non poſſe: omnia ipſos
„ deficere; poſt itaque brevi rem facilè ef-
„ fectum iri. Hanc exeſecutionem varię
„ cogitationes, varij caſus adhuc retardâ-
„ runt. Habes narrationem bonâ fide, ô
„ Rex, & ſine fuco, quomodo res illæ ge-
„ ſtæ ſunt, expoſitam: quid judicatum &
„ decretum contra Ieſuitas, quid effectum
„ ex parte, quid non.
„ Iam verò non ignorat Majeſtas tua,
„ vim Reip. in conſervatione & exequu-
„ tione Arreſtorum placitorumque conſi-
„ ſtere, quæ ſummæ Curiæ ſtatuerint. Quo-
„ ties de eis labefactandis agitur, ſæpè
„ multumque deliberari neceſſe eſt: Opus
„ eſt graviſſimum, cujus multa ſunt conſe-
„ ctaria. Arreſta hæc nomen tuum in
„ fronte gerunt, ac infringi non poſſunt,
„ quin lædatur Majeſtas Regum; quorum
„ judicia ab omni retractatione & muta-
„ tione convenit eſſe alieniſſima. Adde,
„ quod in illo conſenſu, ô Rex, è duabus
„ Cameris adunato, ne unus quidem no-
„ minari poteſt, qui ſumus non ſit Ca-
„ tholicus, & omnis adverſæ ſuſpicionis
„ expers. Annus jam ſeptimus agitur,
„ quum Ieſuitæ vitam ſcrutantur illorum:
„ an unquam res ulla exſtitit, cujus nomi-
„ ne res criminari poſſent? Quorſum igi-
„ tur occentari iſta, Oderunt nos, qui o-
„ pinionem ſequuntur novam? hoc qui-
„ dem verum eſt: ſed quis cum illo cœ-
„ tu? quid in conceſſu illo potuerunt?
„ non magis profectò, audeo dicere: quàm
„ in conſiſtorio Romæ: nihil magis.
„ Veruntamen inſtant, & aiunt Parla-
„ mento ſe fuiſſe odio. Quamobrem quæ-
„ ſo? An ideò quòd Turonibus non fue-
„ rint? Hæc verò cur illi dicerent, cùm
„ maxima pars conſeſſus Curiæ pedem
„ Lutetiâ non moverit? An ergo quod Ie-
„ ſuitæ ſummi ſunt Catholici? multò mi-
„ nus: Nam domini illi, qui ſunt in con-
„ ſeſſu Curiæ, magis Catholici ſunt quàm
„ illi, & ſine labe hæreſeos. Qua igitur
„ causâ malos in vos fuiſſent animo? ni-
„ hil ſanè adducturi eſtis, quod vel mi-
„ nimam ſpeciem habere poſſit, niſi fortè
„ dixeritis: *Oderant nos, quia fueramus*
„ *in cauſa tot malorum, quæ obtigerant Gal-*
„ *liæ.* At ego vobis reſpondeo, nullo ju-
„ re, hanc rationem odij in cenſum ve-
„ nire poſſe. Si Catilina fuiſſet compre-
„ henſus, an ergo Romæ Iudices nòn fuiſ-
„ ſet inventurus? Certè: & tamen o-
„ mnes Magiſtratus optimique cives omnes
„ facem illam patriæ oderant. Novum
„ igitur Parlamentum *Parium* inſtituendum
„ eſſet damnandis ſeditioſis, & ijs, qui fa-
„ ctiones exteras adjuvant. Atq; hîc tibi, ô
„ Rex, rem unam breviter ſuggero, quam
„ agnoſcent Ieſuitas, aut ſi tui omnes ſub-
„ diti amaviſſent, te ut Ieſuitæ iſti, non jam
„ tot elegantes libelli ſupplices ad te afferré-
„ tur, nunquã Luparam illam Regiã ingreſ-
„ ſus eſſes. An iſti hoc negaturi ſunt? ſi ne-
„ gent, annon tua tamen Majeſtas ſecum
„ ſentiet?
„ Poſtremò autem, ubi non non habent,
„ quod Iuſtitiam Arreſti hujus labefactet,
„ eò prorumpunt, ut dicant: ſi nos Cha-
„ ſtellus accuſavit, ſi rei ſumus, cur non
„ afficiebamur ſupplicio ultimo? *Hîc ego*
„ *reſpondeo: metiri homines iſtos alienum a-*
„ *nimum ex ſuo. Cum enim cruento eorum*
„ *conſilio præfuerint, qui innumera capita*
„ *tradiderunt morti, ut tyrannidem ſuam*
„ *horrore confirmarent, judicant homines iſti*
„ *ſe acerbiorem pœnam fuiſſe meritos. Cur*
„ *ergo non ſunt adjudicati morti? quia non*
„ *Chaſtellani, non Ieſuitæ fuerunt ipſorum*
„ *Iudices, qui in Terceris Inſulis cervices præ-*
„ *ſcindi viginti octo proceribus, & nobilibus*
„ *quinquaginta duobus Gallis uno die in tabu-*
„ *lato eodem curaverunt, & quingentos Fran-*
„ *ciſcanos alioſque Religioſos ſuſpendi, qui*
„ *Conciones ſecundùm Luſitaniæ Regem ha-*
„ *buerunt. Sævitiam iſtam odimus Galli:*
„ *in clementiam ſemper inclinamus, modò ne*
„ *inhumana ſit. Tot homines ſi morti fuiſ-*
„ *ſent traditi crudele fuiſſet factum: ſin è*
„ *diverſo ferrentur ij, qui tot barbaricis ma-*
„ *leficijs cauſam attulerunt, nec incubant,*
„ *hæc altera fuiſſet graviſſimaque crudeli-*
„ *tas. Quid igitur? ut damnarentur exilio.*
„ *Admodum ſcitum eſt illud apud Taci-* *Annal.* 3.
„ *tum:* Si, Patres conſcripti, unum
„ id ſpectamus, quæ immania ſunt iſto-
„ rum hominum ſcelera, non laqueus in
„ eos

„ eos ſuffecerit; ſed viam novi, quâ nos
„ clementiæ ſimul ac ſeveritatis non pœni-
„ niteat: jubeamus eos exire Regno.

„ Et ipſi quoque Ieſuitæ ut ſe telis de-
„ ſtitutos vident, quę in hoc Arreſtum adeò
„ utile & neceſſarium Galliæ jaculentur,
dicere non dubitant, (vide quouſque ra-
bie & furore ſuo traducantur) non eſſe
ampliùs Parlamentum Pariſienſe Pariſijs.
Vbi ergò, quæſo, nunc eſt maximum il-
lud Pariſienſe Parlamentum, quod in pre-
tio eſt & admiratione omnibus Gallis, o-
mnibus exteris? An fortè eſt Madriti?
Eône vultis provocare à Rege & Parla-
mento ipſius? Placetne ut ibidem cum
Pæane triumphali magnum illud Arreſtum
fiat irritum, prout ibidem fieri curaviſtis
decreto Sorbonæ, quod anno 1564 fuerat
editum? Vide per DEVM immortalem,
oro, vide, ô Rex, hominum impudentiam,
faſtum, ſuperbiã, qui auſint in Gallia dicere,
„ Parlamentum Parium Galliæ non eſſe
„ ampliùs in Gallia, non ampliùs Pa-
„ riſienſe Parlamentum eſſe Pariſijs. Sed
cur ab ijs parci Supremæ Curiæ petimus,
cum Reges bipennibus cultris occidi cu-
rent, & ſubornent emiſſarios!

Iuſtum igitur eſt, ô Rex, juſtiſſimum
procurari, ut mandetur exſequutioni
Arreſtum Parlamenti tui: Iuſtitia ipſa
eſt. Non aberrat, qui hoc iter inſiſtit,
iter ab omnibus tuis majoribus tritum,
qui magis ſtuduerunt, laboraveruntque
ut judicatum fieret Parlamenti ſui quàm
aliud quidpiam. Nam abſque hoc fuiſ-
ſet, quomodo confirmari potuiſſent fore,
ut libri ſui, quos nonnunquam in cunis, e-
tiam in matrum utero reliquebant, tot
magnis poſt ſe populis imperarent ſine his
uiribus juſtitiæ ſuæ, fulcimento ſceptri ſui,
columnis coronæ ſuæ, & ſtabilimento ſuc-
ceſſionis ſuæ.

„ Quicunque author eſt tibi, ô Rex,
„ ut commoveas Arreſta de graviſſima
„ cauſa Reip. in Parlamento tuo pronun-
„ ciata, nunquam iſtius plagæ gravitatem,
„ conſequentiam, adjunctaque omnia ex-
„ pendit ſatis. Nihil deinceps ibi in orbe
„ certum futurum eſſet, ſi quando immi-
„ nueres, ſi infirmares, ſi denique labe-
„ factares amplitudinem tuam ampliſſi-
„ mam maximumque tuum propugnacu-
„ lum contra omnes rebelliones ſubdito-
„ rum eorum, & contra omnia extraneo-
„ rum inſtituta.

„ Atq; hæc de jure: ad utilitatem venia-
„ mus. Quis tam hebes eſt ô Rex, qui non
„ videat hoc ipſum Arreſtum in magna fe-
„ licitatis parte ponendum eſſe, quam Deus
„ in te contulit? Si parricidam unum ſpatio
„ novem menſium in plantario ſuo, in ſuo
„ illo ſeminario nacti ſunt, quàm multos
„ ſeptennio adepti eſſent? Plurimum re-
„ fert utrum conficias centum paſſus, an
„ octingenta paſſuum millia. Dum otium
„ datur cogitandi, dum indormiſcendi,
„ diverſa ſæpè ſubit cogitatio: unico ſo-
„ lùm bono momento opus eſt, & horæ in-
„ ſunt diei viginti quatuor, quod vulgò
„ dici ſolet. Sed cum eodem ęſtu, eadem ra-
„ bie, eodem furoris impetu is, qui ex illo
„ infernali cubiculo Meditationum prodit,
„ horæ momento poteſt latera ſua tegere,
„ hîc alea gravis eſt, ô Rex, hic pericu-
„ lum evidentiſſimum. Non eſt in diver-
„ ſorijs commorandum, non adferuntur
„ Lugduno monita (nôſti quid dicam) non
„ lingua differens, non veſtes variæ. Nul-
„ la ex parte monita; nam ſigna imagi-
„ neſq; adferri poſſunt: ſimul conſtitutum,
„ ſimul factum. An dubitat quiſpiam, quò
„ nobis proprior, eò formidabiliorem eſſe
„ peſtilentiam?

„ Ad alia deſcendamus: videamus ex
„ actionibus ipſorum, quænam ſpes nobis
„ ab ipſis hominibus in poſterum oſtenda-
„ tur. Quanquam æquum eſt ante omnia,
„ ô Rex, concedi illis poſtulatum ſuum:
„ nempe, ne perſequaris vindictam cau-
„ ſarum *Navarreni Regis, Aurelianenſis Ducis.*
„ Iuſtiſſima poſtulatio. Quicquid Ieſuitæ
„ mandato defuncti Regis commiſerunt
„ contra Majeſtatem tuam, non debet
„ ipſis obeſſe; Ampliùs affirmabo, ipſis pro-
„ deſſe debet. Domino ſuo ſervierunt, tum
„ eis non fuiſti Dominus. Sed neq; de ea re
„ unquam ullum verbum fuit cum illis
„ communicatum. Monſtra mea fingunt,
„ quæ oppugnent, quod eis ſolemne: hoc
„ nunquam eis objectum eſt, nec ſpeciem
„ ullam in Parlamento tuo habuiſſet. Alia
„ in rationem venerunt, diverſa omnia:
„ Nam inter res alias innumeras obſerva-
„ tum fuit, quo ſe modo erga regem defun-
„ ctum geſſerint. Huic ſe benè fideliterq;,
„ dũ opus fuit, ſerviverunt in adverſis rebꝰ,
„ etiamſi contra germanum ipſius filium (ſi
„ quem habuiſſet) homines ipſi miniſtrâſſent,
„ mererentur laudem. Rex verò defunctus
„ non fuit Rex Navarræ, non Dux aliquis
„ Aurelianenſis: Rex fuit Galliæ. Non adij-
„ ciam iſtud gravius, Regem fuiſſe erga
„ ipſos beneficum, faviſſe ipſis per omnia
„ ignoraviſſe ſceleſta omnia facinora, quæ
„ machinabantur in ipſum, nam quum dixi
„ *Regem fuiſſe Galliæ*, dixi omnia Erat
„ Dominus illorum, illi natalibus ſubdi-
„ ti illius: huic ſerviendum fuit, qua-

„liſcunque eſſet(an verò unquam exſtitit
„melior? (fecerunt ne iſti? utrum fideliter
„ſerviverunt, an prodiderunt ipſum ne-
„quiſſimè? Hîc Rhodus, hîc ſaltus, hîc pa-
„læſtra. Non licet hic excurrere,non cam-
„pos patentes quærere, non plauſibiles
„communes locos, ut oſtendant eloquen-
„tiam ſuam: ad hunc nodum, ad caput
„iſtud redeundum. Audite Domini Ieſui-
„tæ non loquor de Aurelianenſi Duce,
„non de Navarreno Rege; mihi vobiſcum
„de Rege veſtro ſermo eſt. An huic Do-
„mino,inquam bono Regi, qui vos tanti
„fecerat,ſerviviſtis?qui tam fuerat gratio-
„ſus vobis,tâ ad aſſentationem blandus?fru-
„ſtra rogo, non ſunt reſponſuri, cavebunt
„diligentiſſimè. Quid huc prolaturi ſunt
„quòd non ementiatur Majeſt.tua? Alium
„teſtem eorum non deſidero,quæ Rex de-
„functus de ipſis pronunciabat. Nunquam
„Princeps ullus tot effudit quærimonias,
„& juſtas querimonias de ſubditorum ſuo-
„rum proditionibus. Ac propterea Rex il-
„le mitis, benignus, facilis; facilior æ-
„quo præ alijs omnibus ſubditis, curavit
„iſtos Burdegala exturbari; quo certiſſi-
„mo argumento docemur, iſtos ſummo-
„pere & quaſi ad infinitum læſiſſe Regem
„ſuum atque oſtendiſſe. Et quis hæc in du-
„bium vocare poſſit? an ergo uſque adeò
„hîc peregrinamur, ut nondum teneamus
„eum ſcripta legiſſe, & certò comperiſſe,
„hos veros Ligæ & conſpirationis aucto-
„res eſſe? qui omnes æquo magnos ac par-
„vos eloquentiâ ſuâ faſcinaverint, qui
„iſtam conſpirationem conſtrinxerint a-
„gitaverintque adverſus Rempublicam,
„qui velis remiſque contenderint, ut Ro-
„mæ Majeſtas regia excommunicatione
„feriretur, qui procuraverint ut iſtud to-
„nitru Galliam percelleret, poſtquam
„hanc ſceleſtam fidem ſubditis infudiſ-
„ſent, Regem excommunicari potuiſſe,
„non ampliùs eſſe Regem, ſed tyrannum,
„& ipſos à jurejurando fidei abſolutos eſ-
„ſe? Et quis noſtrum adeò malitioſus, ut
„nolit iſtud cernere, ſi Iacobus Clemens
„non fuiſſet veneno iſto Ieſuiticæ doctri-
„næ imbutus; ne cogitaturum quidem
„fuiſſe unquam de Hero ſuo, Domino ſuo,
„ſuoque Rege trucidando? Nonne abo-
„minanda iſta perſuaſio firmè infixa & in
„animo ipſius radicata fecit, ut cultrum
„in ventrem uncti Domini impelleret?
„nonne hæc brachium firmavit,ictumque
„iterari juſſit; credenti ſe hoc facto He-
„roico(ſic nominabat Guignardus) avo-
„laturum in Paradiſum eſſe? Vtrum com-
„mittit cædem, lapiſnè vel telum, an-
„is qui immiſerit? Quis, inquam, adeò
„malitioſus, au rerum noſtrarum imperi-
„tus eſt, ut neſciat, quàm Ieſuitæ primum
„in hoc Regno poſuerunt pedem, omnes
„Gallorum animos tam procul abfuiſſe ab
„iſtis hæreſibus (nam alio nomine quî vo-
„centur, poteſtne ulla exiſtere periculo-
„ſior?) ut inter decies centena hominum
„millia non fuiſſet unicus inventus, qui
„tantum ſcelus vel cogitatione voluiſſet
„attingere? contra verò majores noſtri
„pertuderunt montes ipſos, Italiamque
„tranſmiſerunt, ut abirent eum compre-
„henſuri, qui Regem floris Liliacei ex-
„communicare tentaverat, hominemque
„audacem ad honorariam multam & pœ-
„nitentiam publicam impulerunt, qui
„ſcintillam aliquam incendij immiſerat.
„„ Ante denique quàm iſti homines ad-
„veniſſent,nihil tam ab iſtis ſceleratiſſimis
„propoſitionibus, quàm Gallorum animus
„abhorruit.

„ Dicitur *Iacobi Clementis* Apologiam
„*Boucherus* probaviſſe. Res factu facilis!
„Novit Boucherus nunquam ſe Lutetiam
„reverſurum eſſe; lata in Guignardum
„ſententia eſt, illius gubernatio; Spon-
„dent ſibi quotidiè Ieſuitæ, ſe eò regreſ-
„ſuros eſſe: facit amici officium, cùm pro-
„bat Apologiam: certior illis amicus nun-
„quam fuit, neque conjunctior. Neque
„verò ſtuduit Theologiæ, quàm illis præ-
„ceptoribus. Hæc tota ſcit Academia.
„Sed ne reſpiciamus iſtas: ſolùm aperia-
„mus illum infauſtum librum, infauſtam
„Apologiam,ſpectemus fundamenta prin-
„cipiaque illius. An alia ſunt fundamenta
„ejus, quàm poſſe excommunicari Regem
„ejuſque ſubditos à jurejurando fidei præ-
„ſtito liberari? Quid dicunt aliud, quid
„proclamant Ieſuitæ libris ſuis omnibus,
„quos ante contulimus? Pergamus lon-
„giùs. Quid aliud iſta concludit Apo-
„logia, quam *Ahodem quæri, inveniri A-*
„*hodem oportere*? Vnde hoc didicit, niſi
„ex Commoleto & Guignardo, qui ſcri-
„pſit: *Si non poteſt deponi ſine bello, gera-*
„*tur bellum: ſi bellum geri non poteſt occida-*
„*tur*? Et ante: *Factum heroicum à Iacobo*
„*Clemente patratum, & donum Spiritus San-*
„*cti vocatum hoc nomine à noſtris Theologis,*
„*juſtè laudatum eſt. Obſervemus iſtas vo-*
„*ces, noſtris Theologis.* Quinam ſunt iſti
„Theologi? Sanctuſne Auguſtinus, Ber-
„nardus & alij illi boni & docti Patres?
„nequaquam: contrarium planè oſtendi-
„mus: hi ſunt iſti reverendi Patres Ie-
„ſuitæ; ab illis quàm diverſiſſimi. Apo-
„ſtoli ſunt, ſunt de Societate Ieſu: at

illi

„ illi quos modò nominabam, nihil quàm
„ ſervi illius erant abjectiſſimi, indigni qui
„ corrigiam ſolverent calceamentorum e-
„ jus. Tandem verò Pater ille Guignar-
„ dus, qui theſes iſtas calamo ferreo im-
„ buto Regum noſtrorum ſanguine perſcri-
„ pſerat, defletur ab illis p. 266. Defenſio-
„ nis ipſorum, tanquam ſi jacturam fuiſ-
„ ſent paſſi graviſſimam. Quid magis ca-
„ ninâ rabie, magis furioſum in iſta latro-
„ num parricidarumque Apologia?

„ Hîc autem ſubit animum quærere, ſi
„ non probarent Ieſuitæ iſtam Apologiam,
„ eamne Duaci palàm vendi, ut fit, permit-
„ terent? paterenturne ibi hanc narratio-
„ nem poſtulare? Etſi non ſum auctor cui-
„ quam, ut occidat Regem Hiſpaniæ. Mori
„ malim quàm auctor eſſe. Côtrà enim aſſe-
„ ro quiſquis intentat in vitam ullius Regis,
„ eum procul dubio damnatum eſſe: Nam
„ ſic intentatur in DEVM, à quo inſtitu-
„ tus eſt.

„ Sanè Ieſuitæ non poſſunt impedimen-
„ to eſſe, quin illa Apologia Duaci venda-
„ tur palàm & circumferatur in diverſoria,
„ ut vendantur Gallis. Miſeri ſcilicet Re-
„ ligioſi illi nihil auctoritatis obtinent in
„ ijs Oppidis, quæ domui Auſtriacæ pa-
„ rent, nullo pretio ſunt. Mirum eſt quod
„ dicam, ſed tamen veriſſimum. Nove-
„ runt omnes quàm ſit homini Gallo diffi-
„ cile ut ingrediatur in arcem Mediolani:
„ Sabaudi ſpeciem oportet induat, & ma-
„ ximo periculo ſi compertus fuerit, com-
„ pareant Ieſuitæ omnes, qui adhuc in A-
„ quitania & lingua Occitana ſuperſunt, eò
„ ingreſſuri; & unus Pater Ieſuita, Medio-
„ lani agens, dicat ſe eos pro Ieſuitis agno-
„ ſcere; ſine mora ſternetur pons, magnę
„ aperientur portæ. Adeò baphium Ieſui-
„ ticum omnes colores exſuperat. Enim
„ verò qui nam ſunt homines in orbe ter-
„ rarum, qui meliùs ſint de Caſtellanis me-
„ riti, quàm qui Societatis iſtius? quid ad
„ exaltationem & amplificationem impe-
„ rij illorum tantum operæ contulit? Nam
„ huic Luſitaniam debent, ut narrat ipſo-
„ rum hiſtoria. Sed unde obſecro, tantum
„ Ieſuitarum in Hiſpanum ſtudium? duas
„ animadverto cauſas. Prior eſt ab ortu
„ ipſorum Hiſpanico, quo tanquam de
„ manu in manum accepto, in hoc arden-
„ te ſpiritu, aluntur, augeſcunt, educantur.
„ Poſterior eſt, quòd propoſitionem hanc
„ ipſi perſuadent ſibi, non poſſe Ottoma-
„ nicum imperium everti niſi ab eo, qui
„ Monarcha ſit totius orbis Chriſtiani: &
„ poſtquam huc illuc oculos in omnes par-
„ tes circumduxerunt, nihil à ſe videri pu-

Vnio Portu-Galliæ excuſa Genuæ f. 1976. & 2146.

„ tant adeò potens, adeò opulentum, adeò
„ magnis ditionibus imperans, quàm do-
„ mum Auſtriacam, quæ tenet imperium,
„ partem Germaniarum & Belgij, amplius
„ dimidium Italiæ. Hiſpanias omnes, & ab
„ ortu & occaſu Indias: ut taceam id illis
„ perſuaſum eſſe, ſolum Hiſpaniç Regem
„ ſufficere, qui totam Chriſtianitatem ef-
„ ficiat Catholicam.

„ Nemo autem eſt in orbe terrarum, qui
„ meliùs noverit quàm Majeſt. tua quouſq;
„ ferantur conſilia domus Auſtriacæ, &
„ quàm primùm id ſibi ſpondeat, quòd Ie-
„ ſuitæ exoptant. Tres fratres aut affines
„ te circumſtant; à Bajona Caletum uſq;
„ Geryon eſt: ſed modo conſilium arcanum
„ ipſorum, & quicunque ſuis muſſitatio-
„ nibus concilians eis gratiam apud tuos
„ ſubditos, ex Regno tuo exeant, non eſt
„ quòd labores: Geryon fuit Rex Hiſpa-
„ niæ, ſed Gallum Herculem nactus eſt.
„ Scit Majeſtas tua fabulam illam equi
„ Trojani, non alia de cauſa fuiſſe inven-
„ tam, quàm ut doceamur, quinquagin-
„ ta hoſtes ignotos unâ nocte in Republica
„ effecturos ea, quæ aperti hoſtes quin-
„ quagies mille non poſſint toto decennio:
„ Indicavit etiam aliquos ferè exiſtere, qui
„ iſtos latentes inimicos retegant, ſed eis
„ fidem multos habere nolle. Hæc pro-
„ fectò, nobis adhuc contigerunt: nihil
„ enim de Ieſuitis ac conſilijs eorum di-
„ ctum, quod niſi poſt ictum obtinuit
„ fidem.

De equo Troiano fabula explicatur.

„ Vt autem in gratiam redeant, duo expo-
„ nunt nobis, ſe magno numero eſſe, & ſe
„ officia magna Principibus quibuſdam
„ præſtitiſſe. Prius illud multitudinem
„ adduci, non video cui ſit bono, niſi
„ fortè, ut nobis incutiant metum. Equi-
„ dem valdè ab eis metuò, dum in regno
„ ſunt: foris verò non ſunt venturi ad Ba-
„ jonam obſidendam, modò ne Burdega-
„ læ ſit à quibus ſeparemur. Perſuadere ſtu-
„ dent fortaſſe nobis, ſuam illam magnam
„ propagationem benedictionis Dei argu-
„ mentum eſſe. Hæc concluſio & pericu-
„ loſiſſima eſt & peſſima: non enim poſt
„ multos adhuc annos Arſacidas vel parri-
„ cidas conſortes ſuos numero æquaturi
„ ſunt: ut de Arrianis, Albigenſibus, Iu-
„ dæis & Mahumetanis taceam. Hoc ar-
„ gumentum Lutherani frequentarunt, Ie-
„ ſuitæ frequentaverunt: nunc verò abuti
„ in ſuam rem volunt; non benè conve-
„ niunt iſta.

„ Quod de ſuis officijs prædicant, quæ
„ Principibus nonnullis præſtiterunt, nun-
„ quam dubitavimus, quia homines ſunt

„ capaces, atque ad illa idonei. Sed in „ Mundo quid periculoſius magno ingenio „ ſtudente malefacere? Quorſum tot ja- „ ctationes illius ἱκανότητος & ſufficientiæ „ ſuæ nemo dixit eos ſtolidos & barbaros „ eſſe. Officia quidem illa, opinor, præ- „ ſtituri ſunt: ſed ijs qui virgulâ divinâ „ quadam nec Papam inimicum unquam „ habuerint, nec cauſam cum domo Auſtria- „ ca ullam diſceptandam: quiſquis vel de „ obolo cum illa litigat, ſi fidat iſtis ho- „ minibus, deijcietur tandem aliquando, „ ſive citò ſive tardè: hoc illi perſuaſum „ eſto.

„ Si placebit Majeſtati tuæ curare, ut „ prælegantur orationes, quas nobiles Po- „ loni quidam in Comitijs habuerunt, vi- „ debit ſeditionem civiliumque bellorum „ Iliadem, quæ inter Chriſtianos vaſtarum „ Regionum illarum, quæ à Septentrione „ ad Ortum pertinent; Ieſuitæ ſoli exci- „ tarunt: qui plurium illic præliorum fue- „ runt auctores, quam per quingentos in- „ tegros annos fuerint olim commiſſa. Non „ eſt hujus rei ignara Majeſt. tua, ſi volet „ meminiſſe. Quanquam non habemus „ opus ullis exteris hiſtorijs; qui alijs ſuppe- „ ditamus ipſi exemplorum ſatis eſt. O ſi „ querelæ noſtræ, & juſtæ metus cauſæ „ minus haberent veritatis.

Summa conſtit. pag. 507. „ Sedannon eas potiùs dupplicaturi ſu- „ mus, ſi attenderimus Regulas, & bullas „ ipſorum cavere, ut jurent ſe obſequutu- „ ros ſuo generali per omnia & in omnibus „ ut Chriſto præſenti? Rogo autem ſi „ Deus ipſe aliquid nobis mandaret ſuo „ ipſius ore, nonne faciendum eſſet? licet „ cum Abrahamo de occidendo filio Iſaa- „ co ageretur? Quis ergo non videat, ſi „ quis miſer educatus in diſciplina propo- „ ſitionum iſtarum de excommunicatione „ Regum includatur in illo Meditationum „ conclavi, & alter Varades mandatum à „ Generali adferat; quum Princeps, cujus „ agitur cędes, verſatur in proximo: quis, in- „ quam, non videat miſerum illum, qui „ credit ſe damnatum fore animamque „ ſuam perditam, niſi obſequatur Genera- „ li, ſuo rem momento aggreſſurum eſſe?

„ Eſto autem; decem, viginti, triginta „ renuant: unus tamen inveniatur neceſſe „ eſt, qui nos lachrymis & ærumnis cumu- „ let. Equidem non poſſum, ô Rex, cum „ animo meo comminiſci, quomodo ij qui „ importunius cauſam agere apud tuam „ Majeſt. volent, eo delabantur, ut ſibi „ non ponant id ante oculos, quod jamq; „ viderunt; nec reputent ſe ſuoſque poſte- „ ros in tota Gallia probro æterno fore, ſi „ infortunium alterum accideret. Eos itaq; „ rogatos volo, cogitent diligenter ac recor- „ dentur, nihil faciliùs abſcondi quam ſce- „ leratum conſilium, nec poſſe quenquam „ penetrare in animum atque cogitata ho- „ minem, niſi Deum ſolum. Cur ergo tam „ periculoſam aleam ineundam putant.

„ Quod ſi qui obfirmiores in ſua ſenten- „ tia futuri ſunt (etſi non putem) cogita, ſi „ placet, ô Rex, non eſſe illos cultrum Ieſui- „ ticum expertos ore; non irruiſſe in eos „ Barreriam, poſſe vades eorum eſſe innu- „ merabiles ſubditos, ſicubi Ieſuitis opus „ habuerint: fortè adhuc nonnullos eſſe, qui „ ſtatuant æquo diutius Galliam bellis ci- „ vilibus vocaturam eſſe, niſi hæ turbæ, hæ „ faces revertantur. Quiſquis attendit ad „ conſilia ſua: quiſq; ſuis conſulit negotijs. „ Tuæ Majeſtatis eſt, ô Rex, ut imperium „ hoc tuum poſterorumque tuorum confir- „ mes adverſus omnia turbinum, procella- „ rum, fulminumque genera.

„ At Papa, inquiunt, poſtulat, cupit, vult: „ an hoc illi tam bene multis nominibus „ meritò recuſaturus es? Reſpondeo, multis „ modis. Primùm namq; ſanctiſſimus Pater „ eos probaturus eſt, qui perſuadere cupiunt „ Majeſt. tuæ rem damnoſiſſimam; idq, hac „ ſpecie, quòd interpellaverit Majeſtatem „ tuam, qui de ea optimè ſit meritus. Hic „ enim audi quid dicat vetus author: *Nihil* „ *beneficijs poriculoſius: ſi nos ſervitute obli-* „ *gent, ut faciamus id, quod pernicioſum nobis* „ *judicabimus.* Et alter elegantius: *Si homi-* „ *nis benè meriti poſtulatione rem fecero, quæ* „ *mihi valdè ſit damnoſa, non ſolùm perit gra-* „ *tia, ſed etiam juſta mihi ſupereſt occaſio quæ-* „ *rimoniæ.* Rex profectò Galliæ in con- „ ditionem miſeram delapſus eſt, ſi aliâ „ viâ meritum non poteſt agnoſcere, at- „ que compenſare, quàm turbando Re- „ gnum ſuum incendio. Secundò, nego „ planè hoc deſiderari à Sanctitate ipſius: „ magis diligat Galliam. Novit ſe de hac „ vita diſceſſurum eſſe: hanc verò Socie- „ tatem perpetuam iri ſubrogatione. Hæc „ cùm nos invadet, non poterit ille am- „ pliùs ſuccurrere. Aiebat quidem Phi- „ loſopus: *Vt noris ſi quis quid velit, opor-* „ *tet idem poſſe nolle.* Quis autem hoc ne- „ ſcit, non poſſe Papam Ieſuitis recuſare, „ quin ſubſcribat omnibus literis, quas illi „ popoſcerint? Quid D. Cardinales dictu- „ ri eſſent, ſtudentes Regi Hiſpaniæ, quo- „ rum parti annuam penſitationem pendit? „ nonne acerbè & ſupra modum quereren- „ tur, deſeri in ſuis difficultatibus homines, „ qui tot labores ad S. Sedis amplificatio- „ nem ſufferunt? Cogitur ergo ſanctitas

„ illius

„illius optatis eorum ſubſcribere ; vo-
„luntas autem coacta, no voluntas qui-
„dem dicenda. Progrediar longiùs. Si
„Papa cuperet Valentiam ad Comitatum
„Avenionenſem adijci, an propterea fie-
„ret? certè nequaquam. Quòd ad ſum-
„mam rei ſpectat Regnumque univerſum,
„id nonne pluris eſt, quàm Valentiæ de-
„cem? Quartò, hoc quidem ego didi-
„ceram, Arreſtis Parlamenti irritas fieri
„bullas, quæ veniunt contra libertates &
„theſes Eccleſiæ Gallicanæ, aut contra
„Edicta Statutaque noſtrorum Regum, aut
„contra Arreſta Parlamentorum ejus, id
„verò nunquam didiceram voluntate Pa-
„pæ in Gallia poſſe Arreſta ſubrui. Quid
„ergo hîc opus facto? Rem factu faci-
„lem. Oportet ſanctitatem ejus de ra-
„tionibus præcipuis informari, cur omni-
„nò neceſſe mandari exſequutioni Arreſta
„Parlamenti. Inter eas autem hæc ob-
„ſervatione digna, quæ nondum addu-
„cta ſunt : in alijs quidem cœtibus &
„communitatibus quibuſdam homines
„compertos eſſe, qui ſe furenter gefferint
„contra officium Regi debitum, nec Ie-
„ſuitis in re ulla ceſſerint. Paria fece-
„runt illis. : ſi quis altâ contendit voce,
„alter pulmonem rupit clamoribus. Hoc
„illi accuratè annotant hodierno die, &
„tanquam Oratores magni perſonant mi-
„rificè : exſtant in ſcriptis eorum ſupplici-
„buſque libellis de hac re narrationes in-
„tegræ, quarum ſumma huc redit : Si
„multum mali attulimus, alij Religioſi ea-
„dem fermè veſtigia ſequuti ſunt. Sed
„non dicunt quod eſt rei caput; ab hoc
„cavent, hoc prætereunt ſilentio. Quid
„autem? Quod in alijs cœtibus, ſi qui a-
„nimi perturbatione partibus Hiſpani ſtu-
„duerunt alij tamen non deerant ejuſdem
„ordinis, qui ex dignitate ſervirent, Tu-
„ronibus, Cadomi, Redonibus, Andi-
„bus, Catalauni, & in alijs civitatibus pau-
„cis inſignibus, quæ in obſequio noſtri
„Regis defuncti perſtiterunt. Hi boni viri,
„verè Chriſtiani, verè Catholici, ac religio-
„ſi refellebant, deſtruebantq; in ſuis cathe-
„dris veritatis ac non mendacij, conſola-
„tionis, ac non ſcandali, perverſam de-
„fectionis doctrinam, quam Ieſuitæ & di-
„ſcipuli ipſorum in Civitatibus rebellibus
„indeſinenter replicabant.

„ Apud Ieſuitas verò omnes, mirum,
„permirum, ne unum quidem inventum
„eſſe, qui uno paucius? iterum dico, ne u-
„num quidem inventum eſſe, qui inde ab
„anno 89. ad annum uſque 94. vocem uni-
„cam protulerit, quâ patriæ ſuæ, Principi
„ſuo commodaret: ſummis fuerunt in lau-
„dibus, alienigenæ, & in levando metu
„dominationis illius Quæ cum ita ſint,
„quid ampliùs adduci poteſt? quis neget
„conſpirationem generalem, maximam,
„horrendam, furioſamque exſtitiſſe? Nunc
„verò quum malè cecidit, miſeros eſſe nos
„& plenos ſtuporis arbitrantur, ſi adhuc
„ſperant, ſed apud nos ſervatum iri, ut a-
„liâ occaſione, meliùs proviſis rebus, non
„omneis cum regno peſſumdent.

„ Ac duo quidem, ô Rex, adducuntur,
„ut tibi omnis recordatio iſtius rei & ſen-
„ſus eximatur : unum eſt homines iſtos
„valdè mutatos eſſe; non eos jam eſſe, quos
„videris, qui te modis tam multis infeſta-
„verint: alterum quod oſtenditur eſt, e-
„tiam ſi illis animus eſſet nocendi Majeſt.
„tuæ, non tamen poſſe.

„ De priore, oſtẽdatur in oculis tuis De- *Notate Ieſuitæ.*
„cretum magnum ab ipſis factum: *Ne ſe de-*
„*inceps negotiis ſtatûs ſive Regnorum rerumq;*
„*publ. immiſceant.* Age diem Decreti illius
„facti videamus. Dicunt factum eſſe anno
„93. Quid ergo? jámne oblitus es, ô Rex i-
„ſtos homines bis ab eo tempore cædem
„tuam procurâſſe? Quænam hęc Decreti
„exequutio eſt? An ignoramus generalem
„exceptionem in ſtatutis ſuis omnibus (ni-
„ſi ſi quid eſt pro Religionis bono) exce-
„ptionem ad omnia, quæ velit aliquis, pro-
„rogandá? Veruntamẽ ſi placet cognoſcere,
„quá certò conſtituerint, ne ſe porrò nego-
„tijs ad ſtatũ pertinentib. immiſceãt, & quã-
„ti ſtatũ faciant Reip. legendæ ſolùm ſunt
„nobis defenſiones ipſorum, quas veritatis
„defenſæ nomine ediderunt p. 229. ubi utũ-
tur his verbis: Sed ſtatus iſte quænam crea-
turę eſt? videamus in os illum, ne Ieſuitæ
negotia illius ineant, neque indignationem
eorum experiantur, qui propugnant ipſum,
& ſunt æmuli ipſius, *Item pag.* 231. Expen-
dant itaque boni iſti Catholici, quid di-
cant, cùm eos accuſant, quòd ſe negotijs
æquo pluribus occupent : & ipſi viderint,
ne perdant ſtatum, dum tam parvam ſuæ fi-
dei rationem habent : & ne terrenam re-
quiem procurando, tum eam non recupe-
rent, tum illam, quæ in cœlis eſt, amittant.
„Poteſtne ſuperbius & arrogantius demon-
„ſtrari hanc ipſius voluntatem eſſe, ut per-
„gant diligentius quàm fecerint unquam
„perdere & ſubvertere ſtatum, quem ſe
„noviſſe negant? atque hoc quidem cum
„ratione dicunt: nunquam animo illorum
„alia inſedit cogitatio, quam ut res o-
mnes publicas ſubvertant, Magiſtratuum
contemptum, motum ſubditorum ex-
citent : „prout ſe conjuratos eorum ho-
„ſtes

„ſtes declarant eſſe, qui ſunt amantes pa-„cis. Et illud plurimùm obſervare dignum, „quod in eadem p 229. *ut odium populi con-„cilient ijs, qui tuum ſtatum, ò Rex, tuam co-„ronam, tuum ſceptrum colunt*, novam vo-„cem Gallicam fabrefecerunt, ut *Eſtatiens*, „*Statuales* appellarent. Durantibus procel-„lis ipſorum, nos *Politicos* appellabant; hac „voce jam non audent uti, exolevit; cu-„derunt alteram; hæ perpetuæ illorum „artes.

„ Vides igitur, ô Rex, quàm bellè Ie-„ſuitæ ſuum illud Decretum exequantur: „atque hoc tamen utuntur propugnaculo, „ut labefactent omnia, quæ Majeſtati „tuæ exponuntur. Sed quis unquam fan-„do audivit, ejuſmodi promiſſionibus, ejuſ-„modi decretis haberi fidem? Tantidem „facio, quàm ſi Piratæ Mercatoribus o-„ſtenderent, ſe in conceſſu generali ſta-„tuiſſe, ne ampliùs exerceant piraticam, „nec prædentur ampliùs, ſe liberam eis „copiam facere ſecum navigandi. Hoc „pueris facilè perſuaſerint. Et quis tam im-„peritus adminiſtrationis Mundi, qui ne-„ſciat, Ieſuitas nunc ad omnia tam admo-„vere manum, & ampliùs, quàm unquam „fecerint? Quid longè abeamus? Proximi „vicini noſtri ſub tyrannide ipſorum ge-„munt, & id unum cogitant, quâ viâ ſeſe „ab illis expediant. Sed ut ad inſtitutum „ſermonem redeam, ſi Ieſuitæ ad nos re-„vertiſſent, quis eorum obſervator eſſet, „ſive autigrapheus? quis de omnibus nun-„cijs faucibuſque ſubeuntibus in domos & „per domos ipſorum cognoſceret? de ar-„canis conſilijs quæ haberentur? de ijs quę „adferrentur judicijs? Quis non illos mo-„mento videat in eandem libertatem, qua „anno octogeſimo octavo uſi ſunt, ventu-„ros eſſe? Ampliùs adhuc dico; etiamſi „artes illorum contra dignitatem tuam, ô „Rex, compertæ eſſent, quis putas, dein-„ceps eas judicaturus eſſet Magiſtratui? „quis ſibi non metueret ab anni 89. redin-„tegratione, ne quando iterum ſuperbam „ipſornm tyrannidem ſubeat, præſertim ſi „ex tam ſolenni exilio reverſos viderit. „Cernentes itaque pattoni illorum, ægrius „tibi, ô Rex, perſuaderi poſſe, nunquam „Ieſuitæ voluntatem pravam defore; ad „caput alterum tranſiliunt, non eis ad fo-„re poteſtatem maleficiendi tibi. Atque „ut ad hanc fidem meliùs adducant Ma-„jeſtatem tuam in libellis ſupplicibus ſuis „exultat Ieſuitarum oratio, victorias tuas „efferentium, & ſermones quoſque Pa-„negyricos in vernaculum noſtrum ſermo-„nem convertentium. Homines à natura „amant audire, quum narratur ipſorum fe-„licitas, ô Rex amplitudo, firmitas ſtatus „& dignitatis ſuæ poſterûmque ſuorum „laudibus ipſorum conjuncta. Gaudeo „equidem cum video homines æquè tui „amantes ac vitæ ſuæ, ex animo ſtudio-„ſos tui, in cœlum uſque arma tua, trium-„phos tuos provehere. Hoc meretur vir-„tus, hoc pabulum, hoc elementum „ipſius, hæc pulcherrima ipſius compen-„ſatio. Sed caveamus, ô Rex, obſecro, „caveamus ab inimicorum laudibus. An-„notaverunt veteres, magos augutiſſi-„mos laudando faſcinâſſe. Caveamus, ô „Rex, ab iſtis Sirenibus, quæ adeò ſua-„viter auribus adblandiuntur, ut ſoporent „nautas, & gravatos ſomno lacerent. „Quum tam ſpecioſa verba audis, ô Rex, „in ore ipſorum, annon recordaris, os „tuum ab uno de ſeminario iſto vulnera-„tum? Cùm tot flores audis eloquentię, „tonne tibi in mentem venit, Gymna-„ſiarcham eorum Barrerię animum accen-„diſſe hoc flumine eloquentiæ? Non „malè obſervaverunt illi, ô Rex, in ſuo „libello ſupplice, non dico clementiam „(quæ ſemper eſt laudabilis judicio con-„juncta, alioqui virtus eſſe definit) ſed „bonitatem ſtolidam Iulij Cæſaris ab il-„lo Principe Romanæ eloquentiæ eve-„ctam eſſe, & quinquaginta duobus pre-„lijs, quæ ille geſſerat, antepoſitam: Sed „non perducunt ad finem hiſtoriam: nem-„pe, ſic eum obſtupefeciſſe ſui ſermonis „elegantiâ, ut ſuos capitaleis hoſtes re-„vocaverit, lateribuſque ſuis adeſſe cu-„raverit; qui paulò poſt eum ſtilis confe-„cerunt, quem neque Mars, neque Bel-„lona, neque multa centena armatorum „millia potuerant offendere. Patere fu-„cum ſi tibi fieri, non magis tibi parcitu-„ri ſunt. Ac tum æquè triumphum ca-„nent, ut Orator ille, qui poſt clamabat: „*Pauci manu percuſſerunt Cæſarem, ſed omnes* „*animo occiderunt.* Scio te reſponſurum, ma-„ximum illum Imperatorem fuiſſe uſurpa-„torem: at ego viciſſim reſpondeo, *unicam* „*membranam Romanam ex Ieſuitarum doctri-„na poſſe efficere, ut tyrannus habearis*: quam „doctrinam profitentur, & jactant hoc „hoc adhuc tempore; neque deinceps „negaturi ſunt, niſi Generalis ipſorum „ſubjectus Hiſpano, ut alij quatuor o-„mnes exſtiterunt, priùs diſpenſationem „indulſerit, ad cautelam, diſſimulandi „doctrinam ſuam, ut pedem reponant „in Galliam. Sed hoc verbum ægrè pro-„nunciaturi ſunt; Non poſſe Papam excommunicare & fulmine ferire pro au-

ctoritate Reges, & ſubditos Religione juriſjurandi & datæ fidei exſolvere. „ Quo„ modo ſcripta ipſorum omnia conciliatu„ rus eſſet? Hæ mutationes nova in ipſos „ crimina, novæ probationes eſſent. Ad in„ ſtitutum redeamus.

„ Hoc ergo tibi dicitur, ô Rex; quàm „ optimè conſtabilitus es, admodum me„ tueris, valdè es terrori, tremunt omnia „ ſub pedibus tuis, quid Ieſuitæ poſſent in „ te efficere? Speciosa verba, & eò ſpecio„ ſiora, quòd maxima ex parte vera: quo „ benè nobis eſt, & illis malè. Sed in pri„ mis te oportet, ô Rex, iſtud advertere, „ eos, qui tantopere magnificant poteſta„ tem tuam, ſe adhuc in duabus provinciis „ Regni tui, contra auctoritatem tuam, „ contra edictum tuum, contra Arreſta tua „ tutatos eſſe. Non ſum neſcius, eos ex pau„ culis annis ſpeciem aliquam dilationis „ exoràſſe: at eam non ſemper habuerunt. „ Præterea memineris, ſi placet, ô Rex, in „ menſe Majo anni 84. fuiſſe optimè con„ ſtitutum defunctum Regem in hæredita„ te fratrum, patris, avi; & tamen poſt an„ nos quatuor eum à Ieſuitis Luparâ extru„ ſum eſſe. A Ieſuitis dico: nam alii brachia „ fuerunt, & pedes ſolùm: hi fuerunt illud „ ipſum corpus, quod regebat ſcapham. „ Hæ quis meliùs noverit, quàm Majeſtas „ tua?

„ Vt tamen liberè dicam, ô Rex, quod „ ſentio, nec amplificatis juſtis metûs cau„ ſis, nec imminutis (hoc poſterius foret „ longè periculoſius: Optimum pharma„ cum in cauſis ſtatus & Reipubl. eſt diffi„ dentia: ſæpè uſa eſt Majeſtas tua & bene „ fuit) ut igitur dicam tibi, quod ſentio, „ non arbitror dum ſuperſtes futurus es, „ (faxit Deus, ut ſis ſuperſtes quinquaginta „ adhuc annos & amplius) Ieſuitas aper„ tè ſcenam ſuam acturos eſſe. Verunta„ men pro certo habeo, in hac re mihi „ aſſenſuram Majeſtatem tuam, neque in „ tua eſſe, neque in tuorum Parlamen„ torum manu, impedire, quin leniter & „ ſenſim animis ſubditorum tuorum infun„ dant opinionem ſuam de cauſa excom„ municationis, viribuſque illius, in locis o„ mnibus, ubi futuri ſunt.

„ Ecce igitur malum, non parvum, non „ mediocre, ſed magnum, maximum; & „ quod gravius malum poteſt exiſtere, „ quàm ſi tibi fortè ante quadriennium e„ ripiantur amplius decies centena ſubdi„ torum millia? ô lucem periculoſiſſimam!. „ hoc, inquam, malum eſt, quod te ſu„ perſtite, te Rege accidet, ut diligentiam „ ſummam, providentiam maximam hîc „ adhibueris, non poteris impedire. Me„ mento dictum.

„ Quòd Regulæ, reſtrictiones, & mo„ dificationes tibi proponuntur, falleris. „ Et quæ poſſunt hæ Regulæ elegantes eſ„ ſe? Videamus, agendum, eaſque in con„ ſilium mittamus. Quid, an Ieſuitæ ne„ minem deinceps alloquuturi ſunt? nemi„ ne uſuri? quis ergo uſus illorum futurus „ eſt? nonne juventutem informaturi ſunt? „ Hic verò ſolus eorum prætextus eſt, qui „ patrocinatur illis; etſi revera literas ſu„ pra quam ex parte dimidia exſtinxerunt, „ quas magnus Rex Franciſcus Muſarum „ pater in Galliam revocaverat [ceſſante „ autem causâ in Regno univerſo, ceſſabit „ malum] Ergo juventutem ſub ferula ſua „ habituri ſunt: & qua via hîc nos putamus „ impedire poſſe eam imbuant illis pericu„ loſis omnibus documentis, quę ante dixi„ mus.

„ Sed fingamus eis non eſſe Collegia: o„ mneis certè veteres ipſorum fratres, ſen„ tinam urbium non impedies, quin revi„ ſant ipſos. Et novit Deus, quàm admirabi„ lia effecta novitas in Gallia aſſequatur! „ Deus novit, quæ tubæ, qui præcurſores, „ qui jam advertârint! Deus novit, quàm „ fortiter cantaturi triumphos, & ſigna re„ poſituri ſint! Certè non mandabis occlu„ di eorum januas, ne quis inviſat: an poteſt „ ulla hora prætextus pietatis homines iſtos „ deficere? Tum quàm importunè inſta„ bunt [reputet Majeſt. tua] qui in Regno „ & extra Regnum patrocinantur ipſis, ut „ hæ omnes Regulæ, omnes reſtrictiones „ amoveantur, quas proponunt in hoc tẽpo„ re, ut janua eis aperta ſit? Illi ipſi qui nunc „ proponunt eas, primi omnium acturi ſunt, „ ut expungantur, & vbique reſtituatur Ie„ ſuitis locus. Hoc ipſum eſt, quod illis in „ aurem inſuſurrant: Hoc tantùm accipite, in hoc tantùm eſtote, minuamus Arreſtum iſtud, cætera vobis ne ſunto curæ. „ Quot „ interventores illis præſentibus futuri „ ſunt, quibus abſentibus ſunt tam multi? „ Tum verò Majeſt. tua non eſt ampliùs „ magnum illum clypeum habitura, Arre„ ſtum Parlamenti ſui, quod eſſe oportet „ inviolabile. An ulla in Mundo poteſt tibi „ juſtior ſuppetere excuſatio contra iſta o„ mnia importunè dicta? Hic Clypeus ubi „ effractus fuerit, quid tum poterit afferri, „ ut impediatur, ne pedem vbique ponant, „ ſicut anno 88. niſi iſtud, eſſe periculorum „ artifices? Deum immortalem! quid eſt, cur „ iſtud non dicas hoc ipſo tempore? Eſt ad„ huc tibi eorum memoria recens, quæ no„ verunt facere: ſi oblitus es, per feneſtram

„ reſpice: vix in ullo Regni tui loco futurus „ es, quin ex eo videas innumera domuum „ rudera, quas corruperunt igne; orpha- „ nos infinitos; quos ad paupertatem rede- „ gerunt. Et hoc tibi non afficit animum? „ Afficit, ſcio; nam tibi melior eſt animus. „ At intercesſſores ipſorum te jugulo te- „ nent: an tibi lacerti deſunt?

„ Centeſimam fortè mali partem, ô Rex, „ habes, quod illi te vivo & vidente allaturi „ ſunt. Si chartam hanc meam in aliquem „ conclavis tui angulum conjeceris, poſtea „ verò imprudens aliquando caſu in eam „ incideris, me vera dixiſſe judicabis.

„ Sed eſto, demus, eos nec mutire, ne ſpi- „ rare auſuros, dum videbunt aſpectum „ tuum: nónne prudentia magnorum Prin- „ cipum tenetur ulterius penetrare & pro- „ ſpicere propter vitá ſuam; præcipuè ſi ad- „ ſunt liberi? Dum corpora noſtra benè ha- „ bent, ô Rex, non ſentimus plurima incom- „ moda, quæ invadente morbo ſolent exi- „ ſtere: Ita, cum valetudo magnorum Re- „ gnorum accidentibus perturbatur, quæ „ Deo placet immittere, excitantur non „ pauci humores pravi, quorum ſtante feli- „ citate nullus ſenſus exſtiterat. Hæc ſunt „ tempora, hæ occaſiones, quas Ieſuitæ ob- „ ſervant ſtatarii, nec unquam ſinunt effu- „ gere. Si primo impetu locum non obti- „ nent, altero vires ingeminant, itemque „ tertio. Vincunt in omnibus pervicaces.

„ Non ſemper idem vigor ineſt, idem ad „ reſiſtendum animus. Quis morbus recidi- „ vo gravior? cujus minor eſt commiſera- „ tio, ſi quâ noſtrâ culpâ factum eſt: præſer- „ tim ubi cauſa mali benè animadverſa eſt, „ & nobis curæ non fuit, ut benè ab eo ca- „ veremus. Faxit Deus, ut ſim falſus vates: „ ſed proſpicio animo tandem hoc Re- „ gnum operâ Ieſuitarum in cineres abitu- „ rum. Id ſemel videmus per illos confla- „ grâſſe tam horribili incendio, ut inde ab- „ Aſia ipſa videretur: inventus eſt Rex ma- „ gnus, plenus virium, plenus experientię, „ non capiens ſomnum, niſi quum vellet, „ ferreus ad labores, ad pugnas chalibeus, „ qui hoc impetu extinxit malum. At non „ ſemper magnos illos Principes, & flo- „ rente ætate largitur Deus. Ecquis non „ videt, quum hujus Regni prima nox in- „ cubuerit, hoc incendium malè extin- „ ctum gravius quàm ante unquam redar- „ ſurum, & liberos noſtros perditurum? vos „ deploro, ô miſeri mei liberi: nam mihi „ quidem hunc metum adimit ætas cadu- „ ca canities mea.

„ Animadverto aliquem tibi, ô Rex, in „ aurem dicturum: Rectè quidem tecum a- „ gitur ſcripto & ſpeciem magnam habent „ quæ exponuntur tibi: ſed capere animo „ non poſſum, quomodo Ieſuitæ officia tibi „ non multa eſſent delaturi, ſi ita eſſet do- „ ctrina illorum, ut modò audivimus. For- „ taſsè etiam, ô Rex, qui hoc tibi dicit, idem „ credit, agitque bonâ fide: quemadmodum „ pleríque eorum, qui cauſam illam agunt „ apud te, ſunt ignari veritatis, quam modò „ coram te protuli. Quam illi ſi tenerent, „ non minore ſtudio rogarent, ut Arreſtorũ „ tuorum executionem mandes, quàm im- „ portuni ſunt hodierno die ut infringas ea. „ Iam ergo rei declarationem ex veritate „ affero. Quum tibi Ieſuitæ, ô Rex, magnos „ illos ſupplices libellos exhibuerunt, adeò „ phaleratos, adeò ſplendidos, adeò melli- „ tos, conveniebat tum optimè tibi cum „ Patre ſanctiſſimo: quæ ratio igitur fuiſſet „ impedimento illis, ne tibi ſponderent of- „ ficia ſua? quid aliud fuiſſet dicturi? an glo- „ riaturi adhuc fuiſſent ſe tibi hoſtes con- „ juratos & capitales eſſe? Hæccinè Lute- „ tiam via?

„ Sed an obſervâſti, ô Rex, quamvis li- „ belli iſti ſupplices circumfluant longitu- „ dine ſupra modum, tamen eos non protu- „ liſſe, neque attigiſſe hoc caput quęſtionis, „ hunc nodum controverſiæ, hunc doctri- „ nę ſcopulum periculoſiſſimum? videlicet, Nonne credant, doceantque, poſſe Papam excommunicare Reges, & manum injice- re coronis ipſorum? „ quæ certa baſis & „ fundamentum eſt cædium omnium, quæ „ perpetratæ in Europa aut intentatæ ſunt, „ & fons calamitatum omnium, quas per- „ peſſi ſumus, ex quo ſceleſtiſſima hæc do- „ ctrina tam audacter fuit ſeminata. Huc, „ boni Oratores, huc vos venire oportet; „ non autem narrationes pertexere de ob- „ ſequio, quod à natura ſubditi ſuo Regi „ debent. Rem magnam ſcilicet: quid? „ nonne ſemper inſtructi eſtis exceptio- „ ne veſtrâ? quâ tandem? nimirum iſta: Modò ne Reges ſint excommunicati à Pa- pa, qui poteſt omnes ſubditos à Religione juriſiurandi & datæ fidei abſolvere. „ Hoc „ demum eſt rei caput. Præciſè nobis re- „ ſpondete, & nihil circuitione utimini: „ Vtrum verum eſt, vobis hanc exceptio- „ nem præſtò eſſe ad manum, an verò eſſe „ calumniam? Sed quid ego conſumo tem- „ pus in roganda ſuper hac re ipſorum ſen- „ tentia? En libros illorum, plenos iſtius „ argumenti: hoc unum clamant, hoc unum „ intonant. Ex quo alio fonte profluxit ma- „ lum, quod tulimus? ſumúſne expertes ſen- „ ſus? Quis ergo fecit, ut excommunicatio „ contra defunctum Regem anno milleſi-

mo

„ mo quingenteſimo octogeſimo nono in „ Gallia obtineret? quæ profectò abſque „ Ieſuitis fuiſſet, non valuiſſet ampliùs „ quàm illa anni 1591. Turonibus, ubi non „ erant nigræ animæ Ieſuitæ, & ab extra- „ neis redemptæ. Nonne videmus, tantum „ abeſſe, ut doctrinam iſtam negaverint, ut „ contra gloriati de ea ſint, etiam poſt exi- „ lium ſuum, ut principio demonſtravi? „ An verò tam imperitos eos putamus eſ- „ ſe, ut ſupplicibus ſuis libellis in has caſ- „ ſes ruant? Profectò non benè verſaviſ- „ ſent ſuam Rhethoricam, quæ ſilentio „ præterire eas objectiones jubet, ad quas „ non datur reſponſio. Ad has Lector accu- „ ratè non ſemper attendit, traduntur obli- „ vioni: modò reſpondeatur ad id, quod „ propè abeſſe videtur, ſufficit. An unquam „ meliùs ſua ars oratori ceſſit, quam Ieſui- „ tis iſta? Quis certiorem fecit Majeſt. „ tuam, eos ſilentio prӕterire magnum hoc „ quæſtionis caput? An quiſquam expoſuit „ tibi, Ieſuitas parcos in dicendo eſſe? Gal- „ licè non loqui? nunc aſſentari, quando „ benè cum Papa agitur? At illi cavent ſibi „ diligentiſſimè ab eo dicendo, quod dictu- „ ri eſſent, ſi Deus nos uſque adeò afflige- „ ret, ſanctiſſimo hoc Patre recepto ad ſe, „ Roma aliq[illegible]em nobis daret Bonifacium „ VIII. Benedictum III. Iulium II. qui ex- „ communicationem ad nos tranſmitteret „ aliis conſimilem, quarum fulmina vibra- „ verunt cōtra Reges noſtros Chriſtianiſſi- „ mos, ſummè Catholicos, & primos orbis „ Chriſtiani Reges, ex libris illorum, ex o- „ mnibus actionibus & ex tot prædicatio- „ nibus illorum, ô Rex, agnovimus, ſi fides „ ipſis haberetur, illos tali occaſione datâ, „ te aut ſucceſſorem tuum effecturos Re- „ gem à ſubditis, dominum ab hæreditate „ nudum, privatum hominem, particula- „ rem, maledictum, execrabilem, miſerum, „ errabundum; denique ejuſmodi, qualem „ te & defunctum Regem ſperaverant ef- „ fectum iri, & reipſa fuiſſent effecturi; ſi o- „ mnes Catholici Galliæ fuiſſent boni Ie- „ ſuitæ: quemadmodum planè conſilia dan- „ tur ad efficiendum, iſtorum hominum re- „ vocatione: ut doceant, & certam hanc fi- „ dem mentibus infigant juventutis, & Te „ & totam poſteritatem tuam in perpe- „ tuum unicâ Bullâ ex throno S. Ludovici „ exturbari poſſe.

„ Sed quid rationibus opus eſt, cùm e- „ xempla ſuppetant, quæ Te attingunt pro- „ ximè? Adeptus es, ô Rex, notitiam hiſto- „ riarum multarum: audivi Te hiſtorias „ narrantem, quas ignorabant multi, qui „ polyhiſtores ſibi videbantur. Quòd ſi „ nunquam fortè niſi unicam didiciſſes, ea „ hæc futura eſſet: narrabo tamen paucis, „ quia neceſſe eſt eam Tibi è memoria ex- „ cidiſſe. Anno milleſimo quingenteſimo „ duodecimo agebatur annus vigeſimus no- „ nus, quum Catharina Regina frueretur „ Navarræ Regno, quod ipſi obtigerat ex- „ ceſſu Franciſci Phœbi fratris, ex ſucceſſio- „ ne quàm plurimorum anteceſſ[illegible]rum Re- „ gum. Anni octodecim elapſi erant, ex quo „ cum Ioanne Albretano marito ſuo coro- „ coronata fuerat Pompelone: Deus illis fi- „ lium unum dederat cum filiabus tribus: „ Regnum eorum opibus & potentia adeò „ floruerat, ut ſemper Caſtellanos & Arro- „ gonios feliciter cederet. Iuſtâ pace cum „ illis utebantur, ſummoque & antiquo fœ- „ dere cum Regno Galliæ, Regi noſtro Lu- „ dovico XII. magno Regi, magno Duci „ quàm dilectiſſimi: deniq; non videbatur „ fore, ut ipſa tota Europa de aggrediendis „ illis vel cogitare præſumeret. Papa tamen „ percitus Gallorum odio, in hos Reges vi- „ bravit excommunicationem ſuam, ſubdi- „ tos eorum à Religione jurisjurandi, & da- „ tæ fidei liberavit, Regnumque eorum ex- „ poſuit prædæ, primo cuivis occupaturo: „ qui ſtilus eſt ordinarius. Eâdem Bullâ in „ Regem quoq; noſtrum vibratur fulmen, „ ut jam ante factum. Quid autem accidit? „ à Gallis ne unus quidem nutavit unquam: „ contra verò (atq; hîs mirari poſſit, ô Rex, „ indolem bonam noſtram & naturale ſtu- „ dium erga Reges, antequam guſtaviſſe- „ mus doctrinam illam Ieſuiticam: quæ res „ evidentiùs commonſtrabit, plagam Re- „ gno tuo per illos impoſitam) contrà, in- „ quam, majores omnes noſtri, nemine ex- „ cepto, geminas vireis animi contulerunt, „ ut ſervirent Regi, frendente Iulio, qui o- „ dio in ipſum ardebat; & amorem ſuum in „ Principem ſuum adeò amplificaverunt, ut „ vix crederent incolumem niſi viderent, „ Patrem ſuum, Servatorem ſuum, Regem „ optimum appellarent: Deniq; permanſit „ illi ex eo tempore inditum nomen *Patris* „ *populi*, & in æternum permanſurum eſt.

„ Ex contrario autem quid Navarreno „ Regi accidit? Rex & Regina Tutelam or- „ dines convocârunt: placuit, eis ſervitium „ præſtari vel ad mortem vſque, non ob- „ ſtante Papӕ excommunicatorio fulmine. „ Ecce autem repentè ſeditioſi homines „ exſtiterunt, turbatores, atque obærati, re- „ rum novarum ſtudioſi, qui nunquam par- „ cè velum Religionis obducunt rebus ſuis, „ qui ſoli hominum (ſi fides habebitur) ſunt „ planè Catholici: iſti in populo cæperunt „ diſſeminare illam doctrinam, quam ante

„ expoſui, quamque poſtea Ieſuitarum ope-
„ râ ſatam in Gallia vidimus. Quid itaque
„ factum eſt in Navarreno Regno ? Sedi-
„ tioſi iſti alios omnes effecerunt veterno-
„ ſos, deſtitutos manibus pedibuſque, hos
„ Religione, illos ſeditioſorum interminan-
„ tium metu: adeò ut abavus & abavia tua,
„ ô Rex, in medio ſubditorum ſuorum ſine
„ ſubditis comperti ſint, & ſine milite per
„ medias acies. Nunquam denique defectio
„ proditioque exſtitit adeò fœda, & puden-
„ da, & miſerabilis, qua illi coacti ſunt tra-
„ hentes quaternos liberos, ex quorum uno
„ genus ducis, ô Rex, fugâ ſe in Galliam pro-
„ ripere, efficiente membranâ unâ Rom.
„ ſpatio unius horulæ, quod tota Arrogania
„ & Caſtella tota mille annis non fuiſſet ef-
„ fectura. Cùm regnum amittitur, poſt
„ trium aut quatuor præliorum inſignium
„ jacturam, quæ res innumeris aliis accidit,
„ id ſaltem aliquid conſolationis habet: ſed
„ ubi Rex ſe Regno expulſum videt, nemi-
„ ne ſubditorum contra ſtringente gla-
„ dium, religionis prætextu; hoc verò in-
„ dignationes omnes deſolationes, & o-
„ mnes calamitates ſuperat, quæ apud ho-
„ mines excogitari poſſunt.

„ Sequente anno rex noſter juſto dolo-
„ re percitus, quòd regem reginamque
„ ſuâ occaſione videret exules regno, col-
„ lectis copiis tranſmittit Pyrenæos ſaltus,
„ & rectâ Pompelonem petiit: quàm adeò
„ graviter preſſit, ut ab Inſula Villeriis &
„ Cannæo ſigna muris imponerentur oppi-
„ di; ſed ita fortiter eſt propugnata, ut re
„ infectâ oportuerit diſcedere. Poſt annos
„ 8. rogatu Henrici Albretani Navarræ re-
„ gis, alterum exercitum ſubmiſit rex
„ *Franciſcus*, qui Pompelonem recepit; ſed
„ mox iterum amiſſa eſt. In hoc bello *Igna-*
„ *tius Loyola* virum ſe præſtitit, & unus ex
„ ducibus ſignorum Hiſpanicorum fuit: ſed
„ rem ita geſſit pretio unius pedis, & altero
„ pede infirmior eſt factus ex vulnere. Hic
„ Dux, auctor, & Pater Ieſuitarum eſt.
„ Nunc vide, rex, annon diſcipuli veſtigia
„ Magiſtri ſui ſecuti ſunt ? nonne ardens
„ ſuum ſtudium erga Caſtellanum impe-
„ rium, & extremum odium contra Gal-
„ liam ſcitè aluerunt?

„ Admodum fundator eorum juvit, ut
„ Navarreni perſtarent ſub Caſtellano ju-
„ go, diſcipuli verò aleæ unius prælii expo-
„ ſuerunt Galliarum libertatem. *Vnius* dico
„ nam unum prælium non poteramus per-
„ dere, quin te perderemus, ô Rex, qui nun-
„ quam aliud perfugium habere quàm ad
„ ſigna florum lilii voluiſti: te autem perdi-
„ to, ecquis non videt manſuram fuiſſe
„ Galliam, ſicut & Navarram ſervam, ca-
„ ptivamque ſub Caſtellano jugo ad remos
„ & vincula? Quid amplius? auctor iſtorum
„ fuit unus ex Ducibus præſidii Hiſpanici
„ Pompelone: diſcipuli verò, Lutetiæ per
„ triennium præſidium Caſtellanum loca-
„ verunt, atque defenderunt. Verunta-
„ men hæc omnia nihil ſunt ad illud, quod
„ jam ſum dicturus. Loyolæ iſtius diſcipu-
„ li acri judicio prævidentes, Regis illius
„ Reginæque tam miſerè exturbatorum ex
„ hæreditate nepotem Caſtellanis olim ter-
„ rori fore, fecerunt quicquid in mentem
„ conjuratiſſimorum, ac ſummè capitalium
„ hoſtium venire poteſt, ut hanc ſobolem
„ perderent: quumque eam invito furore
„ ſuo in Thronum S. Ludovici evectam
„ animadverterent, & metum & conatus
„ ſuos contra ipſum Regnumque ipſius in-
„ geminaverunt, idem venenum in popu-
„ lum illius copioſè effundentes, quod olim
„ Regnum Navarræ perdiderat, & quod
„ nunquam in Galliam, niſi per iſtos ſubti-
„ les & audaces pharmaceutas poterat im-
„ portari. Nihil horum fugere hæredem il-
„ lum Catharinæ Reginæ potuit; & tamen
„ neſcio quæ influentia, neſcio quod infor-
„ tunium æquè Gallis ac Navarrenis fata-
„ le atque inevitabile mox perſuaſerit, ut
„ eoſdem Loyolæ diſcipulos retineat in
„ Regno, ex quo ſolenniter juſſi ſunt per
„ Parlamenta ipſius exulare. Quis rem
„ tam inauditam unquam crediturus eſt,
„ poſtquam leoninâ pelle pugnatum eſt
„ tam diu, nunc eum ſe vulpinâ decipien-
„ dum exponere ? At non invenitur Iulius
„ Secundus in omni tempore. Certè; ac nec
„ ſemper exſtant quæ amittantur Regna.
„ Non opus eſt tot Iuliis: unico opus eſt, ſi
„ modo Gallos tam benè *Diſpoſitos*, quàm
„ Navarrenos invenerit. Pondera, ô Rex, e-
„ tiam atque etiam quod mox ſum dictu-
„ rus. Excommunicatio Sixti Lutetiam,
„ Lugdunum, Tholoſam, Maſſiliam, Am-
„ bianum, Narbonem, Aurelianum, Bituri-
„ gas. Nannetas, Trecas, Divionem in defe-
„ ctionem adduxit, & alia innumera. Quid
„ de Ieſuitis dicas? nonne ſtrenui ſunt mili-
„ tes, homines induſtrii ? ſi tantum ſpatio
„ triginta annorum progreſſi ſunt, quid
„ deinceps fuiſſent facturi, poſtquam tot
„ conſcientias commoverunt, & tot juve-
„ nes docuerunt, qui ad honores in diem
„ aſſurgebant? Cur in conſeſſibus ſenes fer-
„ mè omnes probi Galli, juvenes fermè o-
„ mnes inimici tui comperti ſunt ? Cur to-
„ ties filium planè adverſantem patris ju-
„ dicio vidimus, niſi quia ſenes lac Ieſuiti-
„ ticum minimè ſuxerint?

Sed

,, Sed placétne, ô Rex, cognoſcere auda-
,, ciam iſtorum, quâ gloriantur magnum i-
,, ſtud & horrendum vulnus animis ſubdi-
,, torum tuorum à ſe fuiſſe illatum, quod
,, ſingulis diebus augent,ſcabunt,atque am-
,, plificant? Oportet eas ſolùm voces in ani-
,, mum revocari, quas ante tranſcripſi ex
,, Defenſionibus ipſorum. Ac propterea,in-
,, quiunt, videmus gladium in perſonam
,, multorum REgum in multis REgnis fuiſſe
,, uſurpatum: quod ſi non ſemper fuit utile
,, exercitium ejus, ſemper tamen utile po-
,, tuit eſſe: *Siquidem ſubjecti benè fuiſſent di-
ſpoſiti: Nonne hîc perſpicuè clamant*? Olim
,, non fuerunt Galli benè diſpoſiti ad de-
,, ferendos REges, cùm primùm intona-
,, ret excommunicatio, ſed contra potiùs
,, ſtudium ſuum erga eos ingeminaverunt:
,, Nos verò triginta annis adeò bonam ma-
,, gnamque eorum partem diſpoſueramus,
,, ut parùm abfuerit, quin victoriam ſimus
,, aſſequuti. Quòd ſi artibus noſtris,& tam
,, variis hinc inde commendationibus nos
,, adhuc ibidem tutari poſſumus,tam benè
,, diſponemus Gallorum animos, ut ple-
,, num triumphum canamus altero im-
,, petu. Enimverò plurimùm fueris, ô
,, REx de poſteritate meritus, ſi eam mi-
,, ſerè ſubjeceris ejus arbitrio, qui primus
,, inſidens ſanctæ ſedi partes Hiſpanicas
,, colet; eos homines reſtituendo, qui eò
,, audaciæ ſuperbiæque devenerunt, ut
,, ſchiſmaticam hanc doctrinam ferant,de-
,, que ea glorientur, eam altâ voce procla-
,, ment,locíſque omnibus promoveant. Sic
,, opus accelerabitur. Et quorſum, ô REx,
,, tot blanditiæ, quibus infantem in cunis
,, excipis, ſi eodem tempore ſtructores in-
,, tromittas, potentes arces in Gallia ex-
,, ſtructuros, ut ad primam tubæ ſignifica-
,, tionem ſubditi ejus tam attoniti enervés-
,, que reddantur, tam *diſpoſiti* quàm anno
,, 1512. fuerunt Navarreni? Annon id tibi ſa-
,, tis eſt, hâc doctrinâ ipſi Pompelonem e-
,, reptam eſſe, niſi & Lutetia per eam ere-
,, pta ſit?

,, Offerunt quidem tibi Ieſuitæ ſupplici-
,, bus tuis libellis, ſponſores, qui tibi &
,, tuis omne damnum præſtituri ſunt. Sed
,, inauditum mihi adhuc fuerat, ô REx,
,, in cauſis REgni fideijuſſores dari. Ete-
,, nim apud quos judices poterunt cita-
,, ri, ſiquis ejectus, errans, vagabundus
,, eſt per orbem terrarum: REm tamen
,, oportet accommodari. Acquieſcamus er-
,, gò cautionibus, modò ſint idoneæ: 'alio-
,, quin fruſtra eſt.

,, Videamus, quænam futuræ ſint. Apud
,, tuos ſubditos, ô REx, nemo futurus eſt o-
,, pulentus ſatis: nam ejus bona nè milleſi-
,, ma quidem pars iſtius ſummę futura ſunt,
,, de qua eſt opus caveri. Apud exteros quē
,, idoneū offerant, ut caveat de REgno Gal-
,, liæ? Video quid ſit, ô REx, fideijuſſor, quem
,, tibi daturi ſunt, cavens de fide, de ſtudio i-
,, pſorum in ſervitiū tuū, eſt REx Hiſpaniæ,
,, qui corpus ſuum pro corpore ipſorum pi-
,, gnori dediturus eſt. Hic tam opulentus
,, eſt, tum multarum ditionum Dominus,
,, *tam amat Galliam*: cur eum renuas?

,, Atque hęc quidem de cautionibus, be-
,, ne eſt: tranſeamus ad cætera. Quid fiet il-
,, lâ columnâ, ô REx, quę ante Curiam hanc
,, tuam præfert notam in marmore poſteris
,, noſtris illius ſtudii, quo magnus ille po-
,, pulus univerſus flagrat erga ſuum bonum
,, REgem, ſuum magnum REgem, liberato-
,, rem ſuum, qui eodem anno è cervicibus
,, ipſius jugum Hiſpanorum exemerat? co-
,, lumna magis honorata, magis glorioſa,
,, quàm illæ Trajani & Antonini, cum an-
,, nis certantes, & immortalitati conſe-
,, cratæ?

,, Eámne adhuc ſtare ſines, ſi cōtra omni-
,, nò feceris, quàm tu ipſe Arreſto ſanxiſti,
,, quod tibi inciſum eſt? Quid dicturi ſunt,
,, qui contra videbunt, quam legent? hiccí-
,, ne magnus ille Senatus Galliæ? ſunt quidē
,, ſculpta in marmore Arreſta ejus, ſed re-
,, vera contemptui ſunt, proterūtur pedibus.

,, Rem profectò pudoris plenam. Quid
,, ergò faciamus? eundum jamjam, & colu-
,, mna evertenda? Quid? evertēda? Extarét-
,, ne in mundo quiſquam adeò infortuna-
,, tus, ut tibi abominandum iſtud conſi-
,, lium vellet ſuggerere, ut tu ipſe, ô REx,
,, maximarum & ampliſſimarum victoria-
,, rum tuarum trophæa ſubruas? tuam me-
,, moriam metu & puſillanimitate itáne
,, fœdes? ut quemadmodum primū ex ſtre-
,, nuis Regibus noſtris annotemus eum, qui
,, effregit jugum ROmani imperii, ſub quo
,, miſeræ Galliæ tot annos languerant; ſic
,, te è diverſo in perpetuum hiſtoria anno-
,, tet fuiſſe primum, qui fractus ad manda-
,, tum ROmæ, ipſe tuas laurus avulſeris,
,, marcidaveris palmas tuas, monumentaq;
,, miſerè dejeceris rerum tuarum fortiter
,, geſtarum, & beneficiorum tuorum erga
,, Regnum tuum & Lutetiam tuam, domi-
,, cilium magni hujus Imperii, gloriam Eu-
,, ropæ, & Mundi Miraculum?

,, Proh, quid ampliùs Generalis Ieſuitarū
,, optare poſſet? ſi magna acies Hiſpanica
,, deducta à ſuis & ſuorum ſedecim virorū
,, reliquiis univerſa per muri labem ingre-
,, deretur Lutetiam, nonne initium ab ef-
,, fractione iſtius columnæ facturi eſſent?

„ Galliámne pati, ô Rex, te Rege, te man-
„ dante maximam turpitudinem, facinuſ-
„ que maximum quod ab inſolentia Caſtel-
„ lana unquam ſubire poſſit?

„ Si poſtridie felicis illius converſionis
„ tuæ, ô Rex, in fanum Dionyſii adveniſ-
„ ſet Angelus è cœlo, qui tibi Lutetiam o-
„ ſtendens dixiſſet, Ieſuitæ præſidiumque
„ Hiſpanicum, quod in magna illa urbe lo-
„ caverunt, & quod in ea continent ha-
„ bendo conciones apud populum in gra-
„ tiam illius, hi ſoli impediunt ingreſſum
„ tuum, deſiderant te in ea omnes boni; in-
„ gredieris tamen iſtis ſceleratis invitis, &
„ brevi; Poſt novem menſes dabunt operá
„ ut trucideris, ſed non poterunt efficere:
„ magnus ille Deus ſupernè avertet ictum,
„ facietque ut confiteatur parricida nefa-
„ riam Ieſuitarum doctrinam & quotidia-
„ nos eorum ſermones contra te habitos, i-
„ pſum perduxiſſe, & impuliſſe in cædem
„ tuam: Dabit etiam Deus ut iſta decla-
„ ratio inſuper ſcriptis & propriâ manu i-
„ pſorum comprobetur: Itaque omnes in
„ exilium mittentur: tu verò ſeptimo poſt
„ anno reſtitues eos ad everſionem Regni
„ tui, & deſolationem familiæ tuæ: ſi [in-
„ quam] Angelus è cœlo hæc tibi prædi-
„ xiſſet, ô Rex, fuiſſéſne pro vero habiturus
„ ſermonem illum? Minimè gentium pro-
„ culdubio: adeò poſtremum hoc caput à
„ tua voluntate pendens tibi viſum fuiſſet
„ alienum. Vide tamen, ſi placet, vide quàm
„ propè abfueris à perficiendo hoc malo,
„ tam citò oblitus mali, quo affecerunt te,
„ & quotidiè poſſunt afficere homines iſti,
„ qui antiquos Reges noſtros *Rebelles* vo-
„ cant, quòd ſua diademata, coronas ſuas
„ ad primum ſtrepitum excommunicatio-
„ num contra ipſos emiſſarum in ſolum
„ non affixerint, & qui furioſæ iſtius do-
„ ctrinæ conſectarium iſtud innumeris de
„ populo perſuaſerunt, Regem defunctum
„ noſtrum *Tyrannum* & *Rebellem* extitiſſe:
„ quæ res profectò ei cruentam mortem
„ attulit.

„ Non ponis tibi, ô Rex, ante oculos ima-
„ ginem excelſam, pallentem, cogitabun-
„ dam, triſtem magni illius Principis, opti-
„ mi tui fratris; ut erat quum affectus vul-
„ nere & ſanguine madens, paternum ſtu-
„ dium teſtabatur tibi ad extremum uſque
„ halitum, amplexando te in media ſua a-
„ cie, totâ madente lachrymis, & ultionem
„ ſpirante?

„ In ſuperis agit, beatus eſt, mortuus pro
„ libertate patriæ, pro liberis ex captivitate
„ liberandis: contemplatur actiones tuas.
„ Quid? irrita facere te Arreſta Parlamenti
„ ſui, facta contra parricidas ipſius, qui ipſum
„ viventem cultro mactari curaverunt,
„ mortuumq; ſuis pugionibus confoderunt,
„ proclamando in univerſa Europa: Eo-
„ dem die, quo nos Bundegalâ jubebat eji-
„ ci, vitâ depulſus eſt: Ajunt, eum mandaviſ-
„ ſe ut S. Macarii compingeremur omnes
„ ibidem jugulandi, niſi jugulatus fuiſſet
„ prius? Non eſt unicus Ieſuita, ô Rex, cor-
„ pus Ieſuitarum eſt, Ieſuitę omnes, qui ſuis
„ literis, annalibus, ſolennibuſq; in univer-
„ ſa Europa decantant hunc Triumphum.
„ Europa autem? imò in univerſo terrarum
„ orbe in ſuis coloniis, ubi nunc crudelia
„ effecta ſuarum propoſitionum periculi
„ plenarum oſtentant, ubi tropæum ſta-
„ tuunt cruentum induſium noſtri defun-
„ cti Regis; ſuperba, inquam, ſpolia primi in
„ Mundo Regis, quaſi de cœlo tacti toni-
„ trubus, quæ in Galliam vibrari curave-
„ runt, ubi ante adventum ipſorum nullis
„ unquam viribus extiterant.

„ An ergò placeret, ô Rex, conſolatio-
„ nem, quæ reſtat nobis eripere, & ſolam
„ notam, & monimentum ſolum, quod ne-
„ potes noſtri de cæde Regis defuncti, &
„ Domnini noſtri defuncti habituri ſunt?

„ O miſer Domine mi! ô miſer Princeps
„ Domine mi! ſi nihil aliud potui, hos ſal-
„ tem extremos fletus, has ultimas lacrymas
„ humillimi ſervi tui & fideliſſimi ſubjecti
„ habeas: fortè etiam ſuſpiria comitabuntur
„ decies centies mille Gallorum me legen-
„ tium, ſi non hac ætate, at certè poſteriori-
„ bus. Cur enim ſingultus mei, cur mei ge-
„ mitus non durarent tantum, quantum
„ boni Galli in terra duraturi ſunt?

„ Si majores noſtri ô Rex, venenatam i-
„ ſtam excommunicationis doctrinam, &
„ de poteſtate Regnorum transferendo-
„ rum hauſiſſent, magna hæc ſucceſſio non
„ fuiſſet ad te uſque ventura; olim tuis ma-
„ joribus avulſa eſſet. Exilium Ieſuitarum
„ eſt ſceleratæ iſtius doctrinæ exitium ve-
„ rò doctrinæ iſtius, vita eſt & gloria &
„ ſplendor regalis familiæ tuæ. Si qui
„ contra apud te dixerint, eam videre
„ humi proſtratam cupiunt. Rem tenes:
„ quod ſi tenens non medicaberis, ſub-
„ ruis ipſe fundamenta Regni tui, quæ
„ tuum eſt confirmare.

„ Magnanimus & generoſus Regis ani-
„ mus non ſolùm in bello ſpectatur, in prin-
„ cipiis feræ aciei accendens nobilitatem
„ ſuam, fultus multiplicibus undequaq; plu-
„ mis, ut ſit hoſtibus conſpicuus, proritans
„ audaciam illorum & lancearum ſilvam,

„ quam mox fulmineo impetu protriturus
„ eſt: ſed magis adhuc elucet, ô Rex, in ma-
„ gnis gravibuſque negotiis regni conſilio
„ tractandis. Ibi prudentia opus eſt emicet:
„ ſed exterminandus omnis motus diſpli-
„ cendi, omnis creandæ moleſtiæ formido:
„ hæc te indigna eſt, indigna Rege Galliæ,
„ etiamſi non eſſet id, quod es, Rex Galliæ
„ legem aliunde, quam à Deo non patitur.
„ Vide, ô Rex, quid juſtum; vide, quid tibi,
„ poſteris tuis, & Regno tuo utile: aliud ne
„ ſpectes.
„ Ius eſt, ô Rex, ut Arreſta Parlamenti
„ tui, Parlamenti Galliæ, mandentur exe-
„ cutioni in Gallia: hîc maximè Regni tui
„ vires. Quis ergò tibi auctor eſt, ô Rex,
„ ut brachium dexterum ipſe præcidas ti-
„ bi? revera, mentitis nominibus Rex
„ Philippus eſt, qui cupit, qui inſtat, qui
„ molitur. Frater tuus eſt, novi, ſed con-
„ ſiliis periculoſis utitur. Iuvenis eſt, am-
„ bitioſus eſt; magnus eſt: ſcit Regi-
„ næ Catharinæ hæreditatem à ſe deti-
„ neri, ab hoc verme arroſum fuiſſe ani-
„ mum patris ad mortem decumbentis.
„ Dum vixit, aſſentatus eſt ipſe ſibi, fre-
„ tus Iulii poteſtate: quum verò ſenſus e-
„ jus quòd ſibi coram magno domino co-
„ ram magno Iudice mox comparendum
„ eſſet, horrorem attulit; tum inquiſitionis
„ illius aſſentationes, blanditię Ieſuitarum
„ illius non potuerunt ipſum contra ſcien-
„ tiam ipſam, contra conſcientiam ſuam de-
„ fendere, neceſſe habuit loqui, neceſſe te-
„ ſtari, & iſtam perturbationem, iſtam facē,
„ iſta tormenta diſpoſitione teſtamentariâ
„ allevare. Verùm tantum abeſt, ut hoc te-
„ ſtamentum filius velit exequi, ut contra
„ infinita, incredibilia conſilia agitet: ſola
„ Gallia inhibet curſum illius. Quàm foret
„ ipſi commodum, ſi haberet ſemper in vi-
„ ſceribus magni hujus Regni homines cer-
„ tos, promptos, acreis, forteſque exequen-
„ dis omnibus optatis ipſius, quovis pericu-
„ lo? Quàm commodum, ſi ſemper haberet
„ exploratores adeò pervigiles, adeò auda-
„ ces; adeò peritos diſſimulandi arcani, ut
„ quiſquis ſive Gallus, ſive extraneus in Re-
„ gnum conſpiraturus, nunquam dubitet
„ eos appellare? In aliis conventibus fieri
„ poteſt, ut unus pro altero per errorem ac-
„ cedatur, proditio veniat. Sic fecit Barre-
„ ria: ſi inſtitutum ſuum Ieſuiticum ſolùm
„ retexiſſet, erat de te omnino actum. Quid
„ unquam commiſerunt ſimile Templarii
„ in Gallia? Humilitati in Italia? Franciſca-
„ ni conventuales in Hiſpania? Infinita qui-
„ dem eſt poteſtas Regum, f[illegible]: ſed i-
„ ta, ſi conjunctam habet p[illegible]iam, vir-
„ tutem Principem principum. Quum ma-
„ gna culpa commiſſa eſt, admodum eſt
„ difficile, plerunq; impoſſibile ut curetur.
„ Quis putas, ô Rex, deinceps ſit cogitatu-
„ rus de conſilio ullo contra iſtos agitando,
„ quamvis in Regnum tuum, in caput tuum
„ machinentur? quis porrò actor eſſe velit?
„ quis teſtis? quis judex? Exiſtunt principio
„ homines, ô Rex, qui improbis obſiſtunt: at
„ ubi ſe deſertos vident, ubi domos ſuas à
„ ſerpentibus circumcluſas vident, qui ali-
„ quando irrumpentes liberos ſuos voraturi
„ ſunt, eo fit ut deſperent omnes, eo animus
„ abjicitur: tandem verò paulatim quiſque
„ flectitur, ſe quiſq; accommodat: ô vocem
„ Regibus periculoſiſſimā! ſi defunctus Rex
„ in vivis eſſet, haberet quod diceret ſuper
„ hac re: hoc uno defectu eò devenit, quò
„ tandem deductus eſt. Ex ejus exemplo, ô
„ Rex, utilitatem cape, etiam ex finitimorū
„ exemplo obſerva, unquámne Carol. V. aut
„ filius ejus, magni illi politici, in publica
„ Regni cauſa, infirmari ſiverunt aut percel-
„ li adminiſtros ſuos. Obſerva, an unquam
„ homines admiſerint, qui in ſuſpicionem
„ apud ſe vocari poſſent. Etiamſi Majeſt. tua
„ nihil ſpectaret ampliùs, quàm primam Ie-
„ ſuitarum inſtitutionē, ortum, progreſſum,
„ locū, unde veniunt, eos tibi abominatio-
„ ni eſſe oporteret. Poſtquā verò horrenda
„ effecta expertus es, quibus graviora hoſtes
„ maximi optare nequeant: & ab iſta exitia-
„ li & periculoſa ſecta magno Arreſto, libe-
„ ratus: quâ ſpecie parricidas tuos in Regno
„ tuo reſtituas, ſeditionē in populo tuo, fa-
„ ctiones in provinciis tuis, quæ plus tran-
„ quillitatis ab exilio Ieſuitarum, quàm
„ prius totos annos 30. expertæ ſunt?
„ Non vult tentari Deus: jam te his, ô
„ Rex, à cultro illorum vindicavit, circum-
„ dedit te nunc tot bonis Prælatis Docto-
„ ribuſque, tot doctis atque devotis Reli-
„ gioſis omnium ordinum plenis probita-
„ te, doctrinâ, obſequio, ſtudio erga Majeſt.
„ tuam, millies aptioribus ad exaltandā no-
„ ſtram Religionem, noſtram Catholicam,
„ quàm ſint homines iſti imbuti hac exitia-
„ li hæreſi, cujus fundamentum unum eſt,
poteſtas mutandi Regna, adimendi huic,
& tradendi illi. „ Cur ſpernas ipſe gratiam,
„ quam tibi fecit divina bonitas, te è ſepul-
„ chro, ex ulnis mortis educendo? Mortis
„ per eos optatæ, appetitæ, conjuratæ, qui
„ Galliam eodem feretro cum duobus ſuis
„ poſtremis Regibus elatam ſepultamq; vo-
„ lunt? Non metuis, ô Rex, ne offēdas, eum,
„ qui admirationi vult eſſe providentiam
„ ſuam, & ſibi gratias haberi de bonitate &
„ protectione ſua? An tibi in dubium venit
præ-

„ præſediſſe ipſum magno illi conſenſui, „ magno Parlamento totius orbis terrarum auguſtiſſimo, conſilia ineunti de „ rebus ad vitam ſui Principis, & conſervationem Regni pertinentibus? Quid? „ Hoc Arreſtum à te infirmari? Et qui „ ſcis, ô Rex, an illud ſit in cauſa cur adhuc vivas? quî ſcis an Deus hoc uti voluerit ad te in vita ſervandum? hoc uti propugnaculo adverſus impetus illorum? potéſne perveſtigare judicia & arcana ejus? an neſcis magnas abyſſos eſſe?

„ Deus ille Optimus Maximus, qui è „ cœlo novit figmenta, hypocriſin, venenum, quod in pectore Ieſuitæ fovent: „ Deus ille maximus, qui nouit conſilium „ perpetuum, eſſentiale, invenis ipſorum „ radicatum, de evertenda gloria coronæ „ hujus atque Monarchiæ: det tibi gratiam, ô Rex, ut benè ab amicis Ieſuitarum diſcernas amicos Alexandri: & „ exſecutionem jubendo magni illius Arreſti tui, probes toti Chriſtiano orbi, te „ æquè tibi benè prudenterque cavere „ poſſe à technis, artibus, cuniculiſque „ tectis tuorum hoſtium, ac fortiter magnoque animo frangere, diſſipare, & „ perdere copias, & vireis apertas ipſorum, &c.

Ieſuitæ petunt reſtitui in Regno Galliæ.

Accidit autem opportunè pro Ieſuitis, ut Anno Chriſti, 1603. Rex ex Mediomatricibus revertens, per Virodunum iter faceret. Tunc enim ab Academicis Ieſuitis rogatur, ut interdicto decreti Pariſienſis, qui in Virodunenſi ludo literario verſarentur, eximantur, quòd ditionis Gallicæ non ſit Virodunum. Rex Arreſto non comprehendi reſpondet, eâ tamen lege, ut qui in Pontamuſſina Schola literis dant operam Virodunum redeant, in Galliam reverſionis dat fiduciam, ſi in poſterum ſint fidi clientes, Regem illis fore propitium.

Vt hæc ſecunda aura illis affulſit, deliberatum à Virodunenſibus & Pontamuſſinis Ieſuitis de Rege adeundo & alloquendo. Hebdomadâ igitur magnâ ante Paſcha, Ignatius, Armandus, Caſtellerius, Broſſardus & Turrius à ſodalitio miſſi opportunè adſunt feriâ S. in Cœna Domini. Rex de more & myſtico ritu majorum, 13. pauperum pedes abluit, detergit & exoſculatur, cuilibet cum regali epulo 13. nummis argenteis attributis.

Poſt prandium, Varanneo Ieſuitis ad regium colloquium aditum faciente, Ignatius in hæc verba loquutus eſſe dicitur. „ Cùm primùm avito Regno, numinis „ ſtupendis auſpiciis, potiri, Rex Chriſtianiſſime, tibi cœlitus tributum, ſummas in te virtutes, quibus Reges & Principes omnes, qui anteceſſêre, longè ſuperas, agnovimus, ac potiſſimum regiæ „ Celſitudinis teſſeram & ſummum ornamentum, maximam virtutum Clementiam, quâ perduellium graviſſimas offenſas condonâſti, eâdemque in nos quoque „ æquanimiter uſurum confidimus. Sed ô „ ſecularium rerum ſpes lubricæ, in primordiis Regni, cùm omnium noſtrorum ſodalium vota & obſequia in te conſpirarent, feralis caſus & nulli noſtrûm præcognitus contigit, quo veluti ingenti turbine perculſi, à te non ſolùm alienati, ſed extorres facti ſumus: quocunque tamen terratum ſparſi fuimus, nec in te Principem „ noſtrum, nec in patriam ingenium, amorem & debitum obſequium, nec ſpem „ tuæ manſuetudinis exuimus, quamvis „ congerie omnium ſcelerum malevoli „ nos apud te cumulaverint, hac unâ ſpe ſecuri, noſtram innocentiam, aliquando „ diſcuſſis nebulis famæ inſultantium, tibi exploratam fore confidimus, rati noſtrarum ærumnarum tempus eſſe medelam. Fiducia illa tuę clementiæ antea obſcurior, ut hunc Regni angulum tuo aſpectu illuminâſti, liquidius affulſit, & ad tua „ genua advolvere cogit, rogamus ne morâ tuæ gratiæ beneficium diutiùs protrahas, cùm nobis nihil ſit acerbiùs, quàm „ illâ excludi, finibuſque patriæ ſemotos, „ quibus alienas & peregrinas gentes juvamus, non poſſe ingenio & induſtriâ natalem Galliam proſequi. Heu; nimis exploratum nobis eſt, apud te longè alios quàm „ ſimus, inſimulatos habitoſque fuiſſe, hoc „ eſt omnium flagitiorum colluvie contaminatiſſimos, Regno & omnibus Ordinibus exitiales: gentem noſtram ut novam „ & nova molientem, Gallicanæ Eccleſiæ „ adverſam, denique quæcunque deterrima livor & impietas comminiſci potuêre, in nos omnibus diris & devotionibus „ congeſtum. Sed ſodalitia noſtra non ſemel à proavis Regibus Galliæ, & Curiæ placitis probata ſunt, ut quæ longè antea à Pontifice max. Chriſtianæ „ Reip. ſalutaria ſancita ſint; ex quibus tanquam ex inſtructiſſima officina, adverſus „ bacchantes hæreſes tela promi poſſint. „ Privatæ conſtitutiones contubernii noſtri, quæcunque nobis falsò tribuuntur, ut „ divinis præceptis & mutuæ dilectioni „ prorſus diſſentanea diſtrictè prohibent. „ Quòd ſi vera ſunt quibus falsò inquinamur, noſtra Societas non ſolùm ad ſalutē anima-

,, animarum eſſe non poteſt, ſed ad præ-
,, ſentiſſimum exitium. At quis credat,
,, ingenio & rerum ſcitu digniſſimarum
,, ſcientiâ pollentes homines, ultrò ſe in
,, Societatem noſtram dedere, quæ, ut
,, cauſantur malevoli, omnium facino-
,, rum ſentina ſit & vorago? num verò
,, proximum eſt qui ſalutem quærunt, in
,, eùm non appellere portum, in quo per
,, tot ſcelera certum ſit animæ naufragium.
,, At inquiunt, nos penitiſſimo obſequio
,, Generali noſtro devinctiſſimos, eaque ca-
,, thena votorum, ut ei in omnibus & per
,, omnia ſimus audientes. Non abnuimus,
,, nos ut membra capiti noſtro penitiſſimè
,, obſequi, ſed Regibus, Magiſtratibus &
,, politico regimini minùs eſſe obſequen-
,, tes non prohibemur, quin eo ipſo adigi-
,, mur, & Apoſtolico præcepto, quo deviis
,, & minùs rectè dominis ſubditos obtem-
,, perare neceſſe eſt. Adjiciunt, venari nos
,, & ineſcare ad ſodalitium noſtrum ex pa-
,, triciis familiis ſelectiſſimos adoleſcentes,
,, ut his accitis hæreditatis ſuæ ad nos fiat
,, acceſſio. Qui hæc de nobis fabulantur,
,, minùs rectè & accuratè privatas noſtras
,, leges noverunt, quæ ſeveriſſimè diſtin-
,, guunt, ne quemlibet ullâ arte ad inſtitu-
,, tum noſtrum pelliciamus, divino ſpira-
,, mini cætera relinquentes: abundè mu-
,, nus noſtrum impleviſſe credimus, ſi ju-
,, venes rectè & probè in Scholis noſtris
,, doceantur: Vel exemplis hoc liquet, in
,, Gallia nos non eſſe hæredipetas, cùm
,, ex nulla gente inſtituti noſtri Profeſſo-
,, res ſint quàm Galli; Lutetianum, quod
,, in urbe regia ita proclamatur ab invidis
,, fuiſſe opulentum, coacervatis Claromon-
,, tani Epiſcopi & pręſidium S. Andreæ &
,, Hannequini piis largitionibus, vix tria
,, millia librarum annui reditûs adæquat.
,, Quid tantillum illud ad tot Profeſſorum
,, in omnibus diſciplinis centurias? Ne ma-
,, gno Regi in tot publicis negotiis longior
,, Oratio tædio aut damno ſit, uno verbo
,, tuam illam nulli negatam clementiam
,, deprecamur, nos, qui tui indigenę ſu-
,, mus, Hiſpanis, Italis & Germanis,
,, cæterarumque gentium commilitonibus
,, noſtris, erga te inofficioſiores eſſe no-
,, lumus, nec eam tibi non præſtare fidu-
,, ciam, vel cum præſenti vitæ diſcrimi-
,, ne, quàm illi Regibus Principibuſque
,, gentilitiis præſtant. Sacra tempora, paſ-
,, ſi Chriſti, quæ nunc colitur, lugubris
,, recordatio, nobis æqua poſtulantibus
,, patrocinari videntur; ſanguis ab eo in
,, ara crucis pro noxiis mortalibus ultrò ef-
,, fuſus, ad indulgendum nobis concitat.
,, Tantâ gratiâ indignos nos fatemur; ſed
,, conceſſum indultumque velis eſſe Chri-
,, ſto, in cujus nomine magis de ejus gratia,
,, quàm de meritis noſtris confidentes, no-
,, ſtra hæc poſtulata facimus.

Poſtquam dicendi finem fecit Ignatius, Rex pauca hæc reſpondit; *Nihil à Senatu Pariſienſi incogitatò in Ieſuitas pronunciatum eſſe, nullo etiam ſe in eos ferri odio, nedum in aliquem mortalium; jubet verbis enunciata ſcripto exarata ſibi tradi.* Habebant illi codicillum recitatæ orationis in promptu, quem ut Rex accepit, Villeregio tradit, præcepitque Ignatianis, ut in aula ſolennia Paſchæ peragerent.

Poſtridie Dominicæ Reſurrectionis admiſſis in lararium, non levis benevolentiæ ſpecimen dedit, palàm teſtatus, toto Regno eſſe reduces non ſolùm ſe cupere, ſed eorum operâ etiam uti velle, Ignatio dat in mandatis, ut Lutetiæ cum Cotoneo ad ſe veniat.

Paulò poſt cùm Rex & Regina per Lotharingiam iter faciunt ac Nancei divertunt, ſororem, Principeſque Lotharingos iuviſuri, Ieſuitæ Regiæ pollicitationis memores, cunctatione non ampliùs opus eſſe arbitrantur, dum enim incaleſcit ferrum tundendum, ut vulgò dicitur, Regem adeunt, rogant, urgent per ſe & alios: Fronto Ducæus & Richomus apologeticis libellis de objectis criminibus ſodalitium ſuum excuſant purgantque, quàm ſint Regno neceſſarii ad juventutis Chriſtianæ educationem, ſtirpituſque eradicandas hæreſes prędicant.

Pontificio legato deprecatore utuntur, nec ille parùm negotium maturavit, æmulorumque molitiones irritas fecit. Clementis quoque Pontificis Rom. interceſſio, cui Rex nihil unquam negatum eſſe voluit, Ieſuitarum cauſam vehementer promovit.

Poſtliminio reverſuris in Galliâ plurimi obluctantur, dicentes, vim Arreſto & pyramidi fieri: illis Regno & urbe receptis, exitii monimentum alto vertice faſtigiatum & literatum funditùs deſtruendum diruendumque: ſtandum eſſe rebus judicatis, nihil in eos incogitanter, invidè & malevolè decretum: obeliſco everſo Senatus Conſultum labi & corruere: infirmatione rerum iudicatarum Regna convelli: Senatum Pariſienſem cæteris qui ſunt in Gallia præſtare, cùm ille olim unus eſſet, à quo univerſum Regnum jus acciperet: atque hanc gloriam ſibi privatim vindicâſſe, ut ſit Parium Franciæ Senatus: iſto ariete non ſolùm pyrami-

dem illam, flagitiorum proſcriptionis tabellariam, ſed totam Parlamenti machinam concuti: ac longè plura adverſus Frontonem, Richomum & Ieſuitas omnes objiciebantur Regi.

Ieſuitæ reſtituũtur in Regno Galliæ. Nihilominus Rex, ut ſibi uni reditum ſuum in Galliam deberent Ignatiani, edixit, ut Tholoſæ, Auxis, apud Garites, Ruthenos, Burdegalæ, Petrogorii, Ratiaſci, Turnoni, Albenati & Bitteris, ubi antea precariò agebant, perpetuò & quietè illis eſſe liceret: Divione præterea & Lugduni antiquas ſedes repetere, & novas Flexiæ inſtituere, vel in regia natalitia, in qua Rex conceptus ac natus eſt.

Ieſuitæ recipiũtur in Gallia certis conditionibus Admiſſi ſunt autem & recepti in Galliam non ſimpliciter, ſed ſequentibus conditionibus, *Primò*, Ne ulla Collegia in Civitatibus Regni, aut Provinciis Regi ſubjectis, „ſine expreſſa Regis permiſſione inſtituant, ſub pœna amiſſionis omnium privilegiorum, & beneficii hujus, ex merâ Regis gratiâ ipſis conceſſi.

Secundò, ut omnes Ieſuitæ in Gallia natione Galli ſint, nec quemquam exterorum, ſeu alterius nationis in Collegia ſua admittant aut recipiant, ſine Regis peculiari permiſſu, peregrinis ſi qui jam inter ipſos inveniantur, omnibus à ſe dimiſſis. Avenionenſem tamen & Venecienſem Comitatum verbo exterorum vel peregrinorum non comprehendi.

Tertiò, ut ſemper aliquem habeant natione Gallum, qui Regi à ſacris concionibus eſſe, & de omnibus negotiis rationem totius Societatis nomine ipſi reddere poſſit.

Quartò, ut omnes jam admiſſi, vel in poſterum forſan admittendi, purum præſtent juſiurandum, eoque ſe obſtringant, nihil ſe molituros, quod in perniciem Regis, vel Regni ſalutiſque publicæ vergere poſſit: cujus jurisjurandi formulam juridici Prætores ad Cancellarium mittant: qui juſjurandum detrectaverint, Regno protinus extorres ſint.

Quintò, ne quid bonorum immobilium, ſive emptionis, ſive dationis nomine, ad ſe transferant, nec ab illis etiam accipiant, qui tranſitum ad Societatem ſuam faciant, ſed hæredibus legitimis id omne relinquant.

Sextò, ut legibus ſtatutiſque Regni, ſicut reliqui omnes clerici, libenter ſe ſubjiciant.

Septimò, ne quid vel Eccleſiaſticorum vel Politicorum negotiorum ſuſcipiant tractentque, in præjudicium Epiſcoporum, Capitulorum & Academiorum Regni, ſed ordinariis conſtitutionibus per omnia ſe conformes gerant.

Octavò, ut nulla Sacramenta, & ne pœnitentiæ quidem, aliis quàm ſui Ordinis hominibus adminiſtrent, ſine permiſſu Archiepiſcoporum & Curiarum, quibus ſinguli ſubjecti ſint.

Nonò, ut habeant unde vivere & ſuſtentare ſe poſſint, non permiſſum ipſis ſolùm eſt à Rege, uti frui reditibus, quorum ante hæc tempora participes fuerunt, ſine ullo impedimento, ſed & de proventu annuo 1000. coronatorum ad 20. annos in urbe Pariſienſi, ipſis liberaliſſimè proſpectum eſt, literis ſuper hac re ſcriptis & Sigillo regio munitis.

Reſtituti ſuis penatibus Ignatiani ludiſque literariis, in præſcriptis urbibus, ſenſim ſe effundunt, inque dies vires majores acquirunt. Avarici Biturigum etiam, Rothomagi, Ambiani, Rhodonibus antiqua Collegia repetunt, ac tum ſuâ, tum Ædilium Decurionumque interceſſione nova condenda impetrant. Lutetiæ verò mediâ Academiâ, non Scholam Claromontanam, in qua docere non fuit permiſſum, ſed ſacrarium & receſſum ſeniorum Ludovici indigetis titulo inſignitum, Borbonii ſenioris Cardinalis ſumptibus conditum, repetunt. *Ieſuitarũ propagatio in Gallia.*

Quia verò pyramis, in memoriam Ieſuitarum ejectionis ex Gallia, ejuſque inſcriptio Ieſuitas ſingulariter mordebat, ideò ex ſingulari Regis clementie & gratia in Galliam iterum admiſſi & recepti, quieſcere noluerunt, donec everſionem hujus columnæ ſive pyramidis à Rege impetrarent. Hâc igitur destructâ, libellus quidam linguâ Gallicâ prodiit, in quo per inſignem proſopópœiam columna ipſamet ita loquens introducitur: „Comprime os tuum Perverſe, ut lapides loquantur, attendito verò vos ex Gallis meliores quicunque, cùm alii aures ad audiendum non habeant, Sum quod non eram antea, Pyramis nempe ſeu lapis mutus, vos ad audiendum excitans, & columna auditu ſenſibuſque aliis deſtituta, quo vobis jam excitare conabor. Loquor jam, non exiſtens amplius, & cùm adhuc eſſem, loquẽtem me nemo audiit: De bonitate & gratia plus conqueror, quàm de ſævitia & crudelitate, ut iiſdem mediis elever iterum quibus dificta ſum, & in memoria hominum excitem id, quod de terra delatum eſt, per juſtitiâ elevata ego, per miſericordiam deſtructa & in nihilum redacta ſum; miſericordiâ autem dico intempeſtivam, *Pyramis in memoriam eiectionis ex Gallia Ieſuitarum erecta deſtruitur. Proſopopœia pyramidis*

,, vam, cùm æquè miſericordiæ adverſum
,, ſit omnibus ignoſcere, quàm gratiam de-
,, clarare nemini. Per parricidam prognata
,, ego, eâdem ratione, quâ bonæ ex malis
,, moribus leges natę ſunt, ſurrexi, ictus cul-
,, tri, in faciem maximè conſpicui in hoc
,, orbe Regis, delatus, me in maximè con-
,, ſpicuam hujus orbis faciem ſtatuit, ſed
,, videte quæſo rerum humanarum fluxibi-
,, litatem: Ego quæ aliquot perdurare &
,, numerare debeam ſecula, vix luſtrum
,, vidi unicum, Quid poſteros dicturos
,, exiſtimem, cùm viderint me fundatori-
,, bus meis ſupereſſe non valuiſſe? Quis
,, non mirabitur oblivioni tam citò tradi-
,, tum eſſe, quod in monumentum perpe-
,, tuæ recordationis excitatum erat? Et
,, quis rebus mundanis fidei aliquid habe-
,, bit in poſterum, cùm & firmiſſima con-
,, ſilia, mutationibus ſubjecta deprehen-
,, dantur? quod marmor quæſo tam ſo-
,, lidum reperietur, ut tempori non cedat?
,, quæ conſilia tam firma ſint, ut robur mi-
,, hi perpetuum conferant? quis credat
,, goſſypio, tantam ineſſe vim ut vel exi-
,, gua ejus particula, tot lapides marmo-
,, reos demoliri & diſſipare queat? Vix e-
,, quidem hactenus Cottonii ſive Goſſypii
,, virtus omnibus innotuit. Verùm dicite
,, mihi quæſo vos, qui Cottonii ſectamini
,, Societatem, & Ieſuitarum vobis nomen
,, vendicatis, quando Galliæ Regno tanta
,, officia exhibuiſtis, ut tantam promereri
,, gratiam potuiſſetis? Condemnati haud
,, ita pridem fuiſtis, recténe an ſecus, dici-
,, te? ſi minùs rectè, iniquè equidem vo-
,, biſcum actum eſt, cùm in exilium ejice-
,, remini: At ſi rectè, ſententia equidem
,, ſemel pronunciata, quomodo mutata eſt?
,, injuria profectò nobis nulla facta eſt, quid
,, enim ad hoc promerendum, unquam à
,, vobis intermiſſum fuit? Certè non juven-
,, tutem ſolùm corrumpere, ſed & adultio-
,, res ad univerſalem aliquam ſeditionem
,, inflammare cordi vobis & curæ ſemper
,, fuit, quod quidem uſque adeò notum &
,, manifeſtum omnibus eſt, vt ullo ullius
,, Cottonianæ eloquentiæ colore & fuco
,, obliterari obfuſcariq; poſſit. Quòd igitur
,, reverſi in Galliam eſtis, miſericordię Re-
,, gis unicè acceptum referre debetis, qui
,, vel proprię ſalutis immemor, vos in Ma-
,, jeſtatis ſuæ perniciem ex exilio revoca-
,, vit, ſed redire tamen abſque peculiari fa-
,, cinore Religio vobis fuit, nec aulam in-
,, gredi regiam, quâm per interitus mei por-
,, tam voluiſtis. Verũ enim verò quid vulgò
,, prædicari audio, Galliæ Ieſuitas Regno
,, prodeſſe? Certè, ut opinor, propter novæ
,, hujus ſectæ Religionem. Sed quid? pro-
,, piùs ne ad Catholicam Religionem ac-
,, cedunt quàm Sorboniſtæ, à quibus hære-
,, ticorum ſunt adſcripti numerò? Ad of-
,, fenſionem equidem potiùs quàm ad ædi-
,, ficationem eos comparatos dixerim; At
,, informandis puerorum ingęniis aptiores
,, ſunt quàm tot Collegiorum per univer-
,, ſam Galliam Rectores. Quid audio? præ-
,, ſtantiores ne ex illorũ Collegiis, quàm ex
,, aliis Gallię Academiis prodiêre viri? At
,, numquid non corruptores juventutis de-
,, clarati ſunt? Cur ergò in me demolienda
,, vires ſuas exercuerunt? At prudentia
,, ſua Regi pluſquàm Conſiliarii aulici pro-
,, fuêre? Credo: Verùm nunquid non in-
,, juria ipſi facta, cùm in exilium mitte-
,, rentur? ſi non, quis enim hoc dixerit;
,, quid igitur in Gallia vobis negotii eſt?
,, Carere utique veſtrâ operâ Galli facilè o-
,, mnes poſſunt, quod ipſum ſatis etiam
,, ſuperque ex finibus vos ſuis ejicientes
,, declarârunt, ſed impudentiam vide: ve-
,, rum eſſe quod dico, nolentes credere,
,, neceſſariò in Galliæ ſeſe Regno adeſſe
,, oportere, toti perſuaſum eſſe Mundo
,, expetunt. Quæ quæſo impudentia eſt,
,, ſi hæc non eſt, velle Gallis, præter &
,, contra voluntatem eorum admiſceri, &
,, per poſticum reverti ubi per anticum eos
,, ejecerint? Sed quid? Annon hoc me-
,, rita veſtra Regno declarata effecerunt?
,, Annon hinc probitatis veſtræ argumen-
,, tum egregium peti poteſt? Sunt equi-
,, dem vel ex ipſa prognati, iniquitate a-
,, liqui, qui probi habentur, contra verò
,, qui vitam ſuam Dei Regiſque miniſte-
,, riis poſtponere non dubitârunt, impro-
,, bi exiſtimantur. Qui ſint illi quæritis?
,, belli motuumq; variorum tempore, Deo-
,, rum accenſebantur numero: At pace
,, jam compoſitâ, pro idolis iterum haben-
,, tur, regebant tum temporis communem
,, populum contra Regem eum inflam-
,, mando moderantur. Age malè egerunt,
,, & puniti ſunt. Quid Prodeſt autem o-
,, dioſa hæc repetere & revocare? præ-
,, ſtaret equidem Lyſandrum cum proli-
,, xo ſuo ſermone ſepultum eſſe: At non
,, indignum videri columnis Gallicis, ſub-
,, verti ſeſe ab Hiſpanicis columnis puta-
,, tis? Quamvis enim pœnitere aliquem
,, nunquam debeat eorum quæ benè forti-
,, terque geſſit, videtur tamen melius eſſe,
,, mali aliquid interdum perpetrâſſe, ſi me-
,, lior reproborum quàm piorum conditio
,, eſſe debeat. Quid Ieſuitę? quoties quæſo
,, & ſcriptis & vivâ voce, licere ſubditis Re-
,, gem ſuum interficere profeſſi ſunt? nihil-

bb 2 ominus

„ ominus tamen Regem quaſi devinctum „ ſibi deducunt, ſeducentque indies magis „ magiſque, ſi verbis ipſorum aures petentes diutiùs habuerit. Non quieſcunt enim „ Ieſuitæ, & petulantia eorum modum non „ habet, cuius rei vel egómet teſtis ſum, cuius everſionem donec impetrarent, quieſcere nullâ ratione poterant. Reverſi ſunt „ itaque Ieſuitæ in Galliam, non ut ab exilio revocati Religioſi, ſed ut triumphantes quaſi de potentiſſimo orbis huius Rege, quem lenociniis ſuis demoliri & ſubvertere coegerunt, quod perpetuum laudis „ ſuę monumentum non ita pridem ſtatuerar. Inſolentiam hic vide & ſuperbiam! „ recuſabant redire in Galliam, niſi Galliæ „ Rex prius ſtatuas magnanimitatis ſuæ „ monumenta demolitus eſſet. Cæſar olim „ ſuperato Pompeio ſupereſſe ejus ſtatuas „ voluit, ſuas uti ſtabiliret rectiùs; At vos „ ſuperati & proſcripti, jamque ex mera „ gratia iterum reſtituti, reditu veſtro plus „ abutimini, quàm ſi libertate Regni ſupereſſe, victores & ſuperiores fuiſſetis. Quis „ enim credat, ſi Gallis Regno ejectis omnibus, Hiſpanis introducere vobis licuiſſet, „ amplius aliquid audere vos potuiſſe, „ quàm condemnationis & ſententiæ in „ vos latæ monumentum tollere? Sed uſque adeò nihil hac ratione profeciſſe vos, „ perſuaſum vobis habeatis velim, ut pro „ deſolata & everſa Pyramide una, quæ „ conſpici non niſi uno in loco poterat, aliquot hominum millia excitaveritis, qui „ per univerſum orbem prædicent & palàm profiteantur, juſtè vos & legitimè diſtinctis aliquot judiciis, Gallicę iuventutis „ corruptores, pacis tranquillitatiſque publicę turbatores, Regis proditores, & patriæ veſtræ deſolatores, declaratos pronunciatoſque fuiſſe, &c.

Alius etiam in Pyramidis huius deſtructionem hæc ſcripſit:

At vos ô Socij, quid vaſta ruina juvabit?
Pyramidis læſæ marmora muta jacent:
Marmora muta jacent: ſed facta nefaria dum Sol
Fulgebit cœlo, fama loquetur anus
Vel, ſi comprimet hanc metus ingens fortè pericli,
Contemptrix hujus charta loquetur anus,

Epigrãma ſuper reſtitutione Ieſuitarum in Gallia.

Exaravit etiam alius Epigramma ad Regem Chriſtianiſſimum Henricum IV. ſuper reſtitutione Ieſuitarum. Sic autem habet.

Francorũ ſummas qui nunc moderaris habenas,
Iuraq; Francigenis ſumma cum laude miniſtras
Inclyte REX, *ſit pace tuâ mihi pauca referre*
Conceſſum, faciliſq; animo mea dicta reconde,
Vera canam, liceat tantùm mihi dicere vera.
Tertius HENRICVS, *cujus nunc ſceptra tueris,*
AVGERIVM *coluit Patris inſtar, eiq; ſalutem*
Credidit, & ſummo ſemper dignatus honore eſt,
Ignorans quòd CHRISTE *tuũ qui nomen vbiq;*
Et vitam jactent, ſtudia in contraria currant;
Tantum ſapè valet ſanctæ ſimulatio vitæ.
Sed poſtquam ſeſe falſa ſub imagine victi,
Mendacique diu pietatis fallier umbra
Senſiſſet, moreſque tuos IESVITA *notâſſet,*
Tandem pœnituit: Quis enim modò crederet illis
Qui Chriſtum ſimulant & latrocinia vivunt,
Queis magis in votis nihil eſt, quàm nomine SANCTI.
FOEDERIS, *è ſolijs Dominos depellere avitis,*
Et Reges jugulare pios, populumque fidelem
In proprios animare Duces & ad arma ciëre,
Sceptraque FRANCORVM *raptori tradere Ibero,*
Cunctaq; terrarum Papæ ſubmittere habenis.
Nec ſatis impunè eſt ſcelera hæc committere, ipſo
Inſtinctore Deo fieri, numenque ſupernum
Iratum poſſe haud aliâ ratione moveri,
Vnanimes uno ore canunt, ſcelerumq; magiſtros,
Et percuſſores Regum, cœlumque mereri
Deberique Deo, toties repetuntque docentque,
Indigeteſq; vocant Regumq; Ducumq; latrones.
Quàm ſint vera equidem noſtri Rex maxime, noſti,
Si meminiſſe voles, neq; longè exempla petenda,
Intus habes, nam tu, vel nemo, conſcius horum
Eſſe potes: ſi vel dentis, vel cætera vitæ.
Tempora perpendas, vix, nec vix tutus in aula
Nunc hodie es, licet ipſe ſacros amplectere PAPAS
Et veluti primus dicaris filius eſſe.
Præteriti memor eſto, animoq; futura revolve
Si potes, & tibi ſit Rex Luſitanicus, & tu
Perpetuò exemplo: Quis enim majore adamavit
Progeniem hanc zelo, ſimiliq; affecit honore?
Quâ mercede? jacet Regno ſpoliatus avito,
Et procul à Patria peregrinis caſus in oris,
Conſilio Ieſuita tuo deluſus & arte:
Hoc meruit probitate ſuâ, eximioq; favore,
Quo te dira lues, quo te furialis Erinnys
Plus juſto affecit; ſed quemnàm ſervit in uſum
Hæc dixiſſe tibi toties, eademque referre,
Si mens certa manet ſævas revocare locuſtas,
Harpyÿſq; animarum antiquas reddere ſedes
Et denuò innumeris Regnum objectare periclis?
Quid juvat ad ſurdas facere irrita verba procellas,
Et fruſtrà infandum toties iterare dolorem?
Sæpè adimit mentem ſummi Regnator Olympi
Principibus, meritis ſtatuit cùm plectere pœnis
Et Regem Populumque ſuum non æqua ferentes.
Si te fortè putas hinc terq; quaterq; beatum,
Indu-

Induperatorem quia te Ieſuita ſalutat,
Quodq; tuas vires lateq; patentia ſceptra
Prædicet, atq; tuas in laudes ora reſolvat;
Fallens ô Princeps ſcelerati fraude COTONIS,
Cantando pariter teq; & tua perdere Regna
Iam dudum ille parat, nec enim nova crimina tentat
Antiquus ſcelerum ſtructor, Magiæque ſacerdos.
Nonne vides nil poſſe prius neq; ſanctius eſſe
Mancipijs Papæ, ſtygij quàm juſſa Parentis.
Fraude doloq; pari ad decretum ducere finem?
Reſpice quid ſtatuant, te ſolo nomine Regem,
Et titulo tenus, at proprio nil jure poteſſe.
A Patre latronum niſi ſit conceſſa poteſtas,
Quem penes arbitrium faciunt Regniq; tuique.
Sic te, quem Regem & Dominum Rex maximus unxit,
Hac lege agnoſcunt, Papæ ſi juſſa miniſtres,
Quo ſine nulla tuis reverentia debita ſceptris,
Qui (modò ſic libeat) peregrino tradere Regna
Veſtra poteſt Dominoq; alij committere habenda.
I nunc, rurſum illas recipe in tua regna Cicadas,
Materiamq; novam Vertumvis trade nocendi;
Sanguinis effuſum haud ſatis eſt, ſi forte furores
Et rabiem illorum validis compeſcere frænis
Fixum animo teneas, ſpecie lactaris inani,
Ne quicquamq; tui prætendis commoda regni,
Nil prodeſſe queunt Regalia ſceptra, tuorumque
Auxilia Heroum forteſq; in prælia dextræ:
Obſtricti remanent ſpecialis nomine voti,
Quod violare nefas vel cum diſcrimine vitæ.
Ius jurandum ipſum ſi voto forte repugnat,
Servandum eſſe negant, Quid enim magis eſſe profanum,
Aut mage turpe poteſt, quàm ſacris ludere pactis
Vinclaque divini violare ſacerrima juris?
Tantane & Impietas à tanto Rege ferenda eſt?
Scrutare ipſe, licet (nec enim niſi iuſta requiro)
Quid Ieſuita paret, penituſque introſpice, & omnes
Doctrinæ partes vitæq; evolve receſſus,
Aſpicies, nitidâ veluti depicta tabellâ,
Inclyta geſta Patrum, (qui falsò nomen Ieſu
Præfigunt fronti, tituliſq; illuſtribus ornant,
Quo mage dira cohors, mage quo ſcelerata propago,
Occultis ſtudijs, & multâ callida fraude,
Prælucere alijs, vulgoq; imponere poſſit)
Et quæ præterea non ullis cognita ſedis
Occurrent Rex magne tibi, & mea dicta probabũt.
Nullum unquam in terris magis execrabile monſtrum
Exſtitit, ô ſuperi! non peſtis ſævior ulla
Chriſtiadum terras corrupit & infeſtavit.
Non ſcelus admiſſum eſt Ieſuitis inde remotis.
Singula quid referam? nil non damnabile præſtant,
Immunes operum, contemtoreſque ſacrorum,
Impuri, immites, ſcelerati & dira luporum
Semina, celantes agni ſub vellere virus
Et Stygijs genitore ſati qui præſidet umbris.
Certior eſt aliunde fides: propria inſpice tantum
Scripta Patrum, arbitrio ſtabit ſententia veſtro,
Ipſa licet volvas ſinuoſa volumina magni
Richonij, ſolus Ieſuitarum eſſe Patronus
Qui modo ſuſtinuit multis è millibus unus,
Atq; illi comitem adiungas ſociumque COTONEM,
Omnia cognoſces, proprijſq; docebere libris.
Inſuper ah faciet miſeranda Eccleſia cunctis
Gallica noſtra fidem, quo nunc ſub pondere vaſto
Vix animam trahit immuneris oppreſſa ſtatutis,
Servitiumq; tuoſque Eſavita exoſa furores,
Antiquæ deflet proh Libertatis honorem.
Aurea Libertas ſic, ſic calcabere, ſicne
Illa tibi frænum injiciet Ieſuitica peſtis?
Vltima fæx hominum Sathanæq; excrementum,
Quo nil terra tulit peius nec fædius unquam.
Ergóne Libertas, quam tu LVDOICE *tuorum*
Virtute, & proprio peperiſti ſanguine nobis
Eripienda data eſt? Ergo hac tibi lege relictum eſt
A proavis tritaviſq; tuis BORBONICA *proles*
Francorum Imperium, tandem circumſpice, tandem
Erige te rurſumque antiqua imitare tuorum
Geſta Patrum, priſcoſque atavorum reſpice honores.
Ceſſatum ſatis eſt, ſanam ſemel arripe mentem,
Atque animo perpende tuo, tecumque revolve,
Officium præſtare pium, civemque vocari,
Qui quantum in ſeſe eſt, pro Libertate tuenda
Proſpicit imperio, & Regi ſua jura reſervat
Integra, quiq; cavet ne quid Reſpublica damni
Accipiat, priſcóve ſuo viduetur honore.
Contrà etiam veſtrum eſſe puta curare ſubinde,
Ne quid fortè novi perturbet publica rerum
Commoda, civileſque ciat mala factio motus,
Sic poteris Rex eſſe diu, populoque præeſſe,
Quem divina tibi commiſit cura regendum.
Ergo ſi quis amor, ſit te quæ cura fatiget
Imperij, Populique tui, propriæque ſalutis,
Ne temerè admittas inferno Acheronte remenſam
Progeniem, denuoq; caput, Regnumque tuoſque
Objice mille malis, quibus haud virtute reſiſti,
Nec telis armíſve poteſt, ſat viximus eheu
Peſtiferis agitati odiis, ſcelerumque referti,
Non opus eſt aliunde novis accerſere terris
Fœdifragos, teneræ deceptoreſque iuventæ:
Sat natura mali per ſe corrupta miniſtrat.
Cuinam hominum ignotum eſt Ieſuitas nocte dieque
Nil meditari aliud, quàm quâ ratione modóve
Priſca ſtatuta queant, patriaſque evertere leges,
Inq; locum, antiquis totum in contraria, nobis

Iura dare, & ſanctos privata ad commoda ritus
Flectere, nulli unquam quod poſt mutare licebit,
Vt te dein placitis cogant ſubſcribere, teque
Pro libitu ad nutum ducant decretaque condant
Duratura magis quàm quæ ſculpuntur in ære,
Aut quæ Dalmatico fulgent inciſa metallo.
Det Deus Omnipotens, penes eſt quem ſumma poteſtas,
Inclyte Rex, ne tu deceptus fraude COTONIS
Melliti alloquio capiare, æquamque remittas
Iram, animumque tuum, juſtas qui exarſit in iras,
Et pœnas meritò ſcelerata à gente popoſcit;
Sufficiat lacrymâſſe tuos, pœnaſque dediſſe
Francigenas toties, metuo ne denique nobis
Plura ferenda manent mala quàm quæ ſenſimus olim,
Auctores ſcelerum denuò ſi in viſcera Regni
Admittas, faciliſque illorum audire querelas,
Vt fert fama, paras, priſcoque in honore locare.
Parce tibi, nobiſque ſimul, communia utroſq;
Fata manent, prohibe inſtantem ſubitamque ruinam
A Regnis populiſque tuis, nam te ſine Ranis
Permiſſum nihil; At crimen fautore levatur.
Quid juvat à vitiis Regnum purgâſſe, ſuâque
Editione omnes ſceleratos inde potenti
Ejeciſſe manu, propriâ ſi denique culpâ
Reſtaurentur, & in multo majore habeantur
Reſpectu? è quibus heu lateri conſtanter adhæret
Alter, ita excultus magicis virtutibus: ut ſe
Scire canat quæ vos ſemper fortuna manebit,
Sic mentem atq; oculos objectis faſcinat umbris,
Viribus inferni pollens & fraude parentis.
Alter ita eſt fidens tantumque pudore remotus,
Defunctum ut Regem, Serpente nocentior omni,
Non dubitet ſcriptis proſcindere, & interea illi
Hoc impunè licet, nullo prohibente furores.
Quo tandem erumpet monſtroſa licentia? Reges
Sic ne licet lacerare ſacros, odiiſque agitare?
Iam, jam tempus erit Regum Rex maxime mentem
Dirigere hûc populumque tuum Regnumq; tueri:
Quo res noſtra loco, quæ ſit fortuna videmus;
Veſter honos agitur, Mundi pulcherrima tellus
Opprobriis vexata jacet, reliquiſque pudori
Gentibus eſt, miſerere tui, miſerere tuorum;
Iura patrum, rituſque ſacros, legeſque atavorum
Reſtitue, afflictæ ſua da medicamina genti,
Non indigna peto, propriam quoque reſpice famam,
Et nomen Regale tuum, tituloſque decoros.
Ne tua Roma ſalax, manibus poſt terga revinctis.
Colla premat, priſcoque tuo te fraude honore.
Perpetuum Imperium, longævos Neſtoris annos,
Denique cœleſtem requiem tibi quiſq; precatur,
Inclyte Rex, & ne videar muteſcere ſolus,
Hæc eadem tibi vota fero, & quia dicere coràm
Non mihi conceſſum eſt, fungatur epiſtola noſtro
Officio, & tutum teneant mea c[?]rbaſa portum,
Præterea hæc noſtris accedunt vota tabellis,
Finibus ut Patriæ Ieſuitas pellere Chriſti
Nomine digneris, regniſque avertere peſtem,
Quam veſtro, & populi capiti impendere videmus,
Haud incerta queror, nec quæ ventoſa per orbem
Ventilat, indignis paſcens rumoribus aures,
Fama, tibi obtrudo, ſed cunctis obvia, quæ non
Immeritò injiciant Regi populoque pudorem
Non latet hoc quemquam, quantum Ieſuitica turba
Afferat imperiis tandem populiſque malorum,
Quo ſemel illa pedem fixit, torrentis ad inſtar
Cuncta rapit, viduaſque opibus, domibuſque potentes
Exuit, & famâ, & titulis defraudat avitis,
Nec ſatis hoc, Regna evertit, penituſque ſuperbis
Deiicit è ſoliis Reges, qui talia demens
Vlterius perferre queat? ſi exempla petantur,
Scilicet haud opus eſt peregrinos volvere faſtos,
Scriptaque maiorum impigrè ſcrutarier; ipſa
Tempora noſtra dabunt quæ nos meminiſſe pudebit;
Si pudor ullus ineſt, quid enim vel ante malorum
Perpeſſi ſumus? ah! quos non fœdavimus amnes
Sanguine? & infeſtos miſerè ſatiavimus hoſtes?
Impius interea graſſatur Barbarus, & nos
Turca ferox ridet, miſeranda Eccleſia juſtas
Vix lacrymas cohibere poteſt, eheu ubi priſca
Relligio, ſanctique Patres, atque inclyta Regum
Gloria? quo tandem miſeri pervenimus! ah quæ!
Quæ non pertulimus! quæ non ventura timemus!
Serius hoc vidit, vidit tamen ultimus HEROS
VALLESIÆ *ſtirpis, qui quamvis ſe eſſe putaret*
Delitias Papæ, primaſque in amore tenere,
Nil minus interiit ſicâ intereremtus iniquâ.
Qui ſemel evaſit ſcopulos, ſcyllamque voracem,
Neptuno monſtrante viam ventiſque ſecundis:
Naufragus immeritò fluctus incuſat & imbres
Immiteſque Deos Pelagi, ſævamq; Charybdim,
Neglecto cuſtode Deo, ſi incauta carina.
Obruitur, tandem & ſterili ſepelitur arenâ.
Stabat Roma potens, & adhuc cum laude ſuperbis
Ius dabat imperiis cùm prudentiſſimus Heros
Occaſum interitumque CATO *prædiceret, eheu!*
Det Deus ô Princeps ſimilis quandoque ruina
Ne ſubeunda ſiet Regi, miſeroque popello
Inſidiiſq; doliſq; & iniqui fraude COTONIS.
Hic ſermo mellitus, & hæc dulciſſima verba,
Ille quibus veſtras, Rex maxime, detinet aures.
Incantator atrox, magico ſunt plena veneno,
Permittente Deo; qui quando imponere finem

Imperijs

Imperijs ſtatuit, meritaſque expoſcere pœnas,
Iudicio ſenſuque omni regeſque Duceſque
Exuit, & tandem populum cum Rege relinquit.

Ieſuitę Sedani Scholam aperire conātur.

Ieſuitæ autem immemores tanti beneficii Regis, & conditionum quibus rurſus in Gallia admiſſi ac recepti fuerunt, poſt tranſactionem Henrici IV. Regis cum Duce Sulioneo anno 1606, factam, cùm Rex Lutetiam rediiſſet, ſupplici libello eum exceperunt, poſt gratulationem, de ſucceſſu, quo proſpero in hac expeditione uſus eſſet, & ſimul Scholam ut ſibi Sedani aperire liceret petierunt. Rex autem reſpondit, ſe quidem aſſenſum ſuum daturum facilè, modò id à Duce obtinere poſſint: conatu igitur irrito diſceſſerunt.

Conatus Ieſuitarū Aurelijs.

Ieſuitæ etiam ex Societate ſua miſerunt aliquem Aurelias Quadrageſimali tempore, ut ibi concionaretur, confeſſiones audiret & Miſſam celebraret, ſed factum hoc magna cum civium indignatione. Nam neglecto hoc ſuo officio in id ſolùm totus incubuit, ut ſuperioris temporis Legiſtas in ſuas partes pertrahere poſſet. Hoc cùm ex animi ſui ſententia ſucceſſiſſet, rumorem ipſe & adhærentes in urbe ſparſerunt, Regem omninò velle atque jubere ut Ieſuitæ in urbem recipiantur. Regi contra perſuaſerunt, Aurelianenſes nihil magis cupere & exoptare, quàm ut Ieſuitæ in urbem intromittantur. Rex annuit illis benignè, & conceſſit ut Collegium in hac urbe extruant, modò id cum licentia & conſenſu civium fiat. Hoc verò quum primùm cives reſciverunt, in unum convenerunt, ibique Tourvilleus Advocatus urbis, multis gravibuſque argumentis in medium adductis, probavit, non ſine ingenti damno & periculo Ieſuitas, irrequietum, ſuperbum & arrogans hominum genus, in urbem recipi poſſe. Placuit hoc conſilium præcipuis Senatoribus & civibus, decreveruntque unanimiter, non recipiendos eſſe.

Hæc breviter de Aurelienſibus: de Trecenſibus, in gratiam Germanorum & Helvetiorum meorum, ut eſt ex Gallica in Germanicam linguam tranſlatum, bonâ fide integrum adſcribam.

WAR-

WARHAFFTIGER BERJCHT,

Was ſich in der STATT TROYEN in Franckreich/ bey dero von den Jeſuiten daſelbſt geſuchter einkommung/ vom jahr 1603. biß auff den Monat Julium 1611. zugetragen.

NAch dem die Jeſuiten/ krafft deß zu Pariß im September Anno 1603. außgangenen Edicts/ wider inn Franckreich einkommen :- haben ſie ſich/ durch ihre geſchwinde Räncke/ deren ſie/ ihr fürnemmen ins werck zu richten/ ſich zu gebrauchen pflegen/ inn die vornembſte Stätte des Königreichs einzuſchleichen/ vnderſtanden. Man hat gewiſſe nachrichtung/ daß die Oberſten in ihrer Societet einmütig beſchloſſen gehabt/ im *Collegio* zu Pariß nicht hart auff die ſchulhaltung zů dringen/ damit ſie deſto leichtlicher in allen Provintzen vnd vornemmen Stätten in Franckreich einen freyen eingang hetten.

Hierzu zu gelangen/ vnd damit der König ihr fürhaben deſto weniger mercken ſolte/ haben ſie Ihr May. durch etliche ihrer vetrawten zů verſtehen gegeben/ daß dieweil ihre Mayeſtet gleichſam aller Vatter in dieſem groſſen Königreich were/ dieſelbe ebener maſſen/ wie ſie ihren Vnderthanen den Frieden zu wegen gebracht hette/ auch die lehr vnd vnderweiſung ihnen ins gemein wider erſtatten wolte/ vnd das ſichs nicht gebürte/ daß die Statt Pariß allein/ einer ſo lieblichen vnd angenemen Frucht genieſſen ſolte: dardurch wurde Ihre Mayeſtet bey den Vnderthanen deſto mehr geehrt vnd geliebt werden. Auff diß ſcheinbarlich anbringen/ hat der König ihnen erlaubt/ ſich allenthalben in Franckreich/ da es ihnen anſtehen wurde/ niderzulaſſen.

In der Provintzen Champagnien haben ſie auß vrſachen/ die heruach ſollen gemeldet werden/ ihre augen vnd gemůht ſonderlich auff die Statt Troyen gerichtet. Zum anfang iſt es ihnen zimlich gelungen/ dieweil ſie drey vornemme Perſonen/ die ihnen vber die maß gewogen vnd zugethan waren/ angetroffen haben/ nemlich den Herren Biſchoff/ den Praͤſidenten vnd *General* Leutenant/ vnd den Schulteſſen in der Statt/ welche auß vnderſchiedlichen vnd ſonderbaren vrſachen/ die hernach in dieſem bericht erklärt werden ſollen/ ihr euſſerſtes gethan haben/ die Jeſuiten in der Statt Troyen zu inſtalliren. *M. Jacob Nivelle*, der faſt zwantzig Jar lang/ ein Jeſuit von gelůbd vnd *profeſſion* geweſen/ vnd noch einer im hertzen vnd gemuth iſt/ hat auch nicht wenig darzu geholffen.

Als die Jeſuiten vmb bekräfftigung ihrer widereinkommung zu Troyen anhielten/ iſt der Herr Johann *Dautruy* Schultes daſelbſt/ welcher etlicher gemeinen geſchäfften halben gen Pariß kommen war/ in eine Herberg/ da Herr *Veſtier*, Dechant in der Thumkirche/ vnd einer ſeiner Brůder/ der Statt Raht/ auch lagen/ eingekehrt. Auff einen Feyrtag fragt er ſie/ ob ſie wolten den König ſehen zu mittag eſſen: welches ſie verwilligt/ vnnd ſich mit ihm dahin verfügt haben/ wußten aber nicht/ was er vorhatte/ vnd machten ihnen keine gedancken/ daß er ſie vervortheilen/ vnnd ihrer gegenwart zur verrichtung deſſen/ darvon hernach/ mißbrauchen wolte.

Dautruy gehet in des Königs Kammer hinein/ vnd redet heimlich mit einem ſeines anhangs/ *Mr. René Breſlé* genandt/ welcher der Kön. May. Almoſenpfleger/ vnd zu einem Biſchoff gen Troyen fürgeſchlagen war.

Wie nun der König nach eingenommener Mahlzeit ſich wider in ſein Gemach verfügen wolte/ vnnd die Königin bey der hand führte/ hat ihm *Dautruy* an dem Ort/ da er furůber gehen ſolte/ einen fußfall gethan/ welches der Herr *Veſtier* vnnd ſein Bruder ebener maſſen auch gethan/ dieweil ſie meinten/ daß *Dautruy*, welcher Schultes war/ etwas/ daß die gemeine Statt angieng/ dem König fürzubringen hette. Da thet *Breſlé* das wort/ vnd ſprach zum König: Es ſeind/ Herr König/ der Schultes vnd die Einwohner der Statt Troyen/ die Ewer May. vnderthenig iſt erſůchen/ daß ſie ein Jeſuiter *Collegium* bey ihnen haben mögen. Der König gab dem *Breſlé* kein antwort/ ſonder ſagte ſtracks zur Königin/ Diſer iſt meiner Almoſenpfleger einer/ vnd iſt allein zum Biſchoff gen Troyen fürgeſchlagen worden/ gleichwol wil er ſchon albereit die Jeſuiten daſelbſten einführen. Der Herr Dechant *Veſtier*, vnd ſein Bruder/ kundten ſich nicht gnůgſam über der behenden antwort des Königs verwundern: gleichwol kame ihnen deß Schulteſſen küne that vnd fürnemen noch viel ſeltzamer vor/ daß er alſo für ſich ſelbſt/ auß eignem trieb/ vnnd ohne vorwiſſen der anderen Stände in der Statt/ vmb die Jeſuiten anhalten dörffte. Vnd thet ihnen ſonderlich wehe/ daß ſie ins Königliche Schloß vnder dem ſchein/ als ſolten ſie den König ſehen eſſen/ in der that aber/ damit ein ſo betriegliche bitt durch ihre gegenwart deſto mehr krafft vnd anſehens hette/ waren geführt worden. Darůber ſie in eine verbitterung wider den *Dautruy* gerathen/ vnd ihme ſeine vntrew vnd gewalt/ den er zur zeit der *Liga* wider ſeine Mitburger geübt/ verwieſen haben. Der *Breſlé*, welcher damit vmbgieng/ daß er ihm die Jeſuiten verpflichtete/ vnnd durch ihre furbitt ſeine Bullen beym Bapſt vmb ſonſt bekommen möchte/ hat

dieſe

dieſe ſach beym König zutreiben auff ſich genommen/ vnd dermaſſen angehalten/ daß nach dem er Jhre May. vberꝛedt/ als ſolte die Bitt/ die *Dautruy* der Jeſuiten halben gethan hatte/ mit bewilligung aller Einwohner geſchehen ſeyn/ er ein ſchreiben *dato* deß *Februarii* 1604. deß innhalts/ wie hernach folgt/ erlangt hat.

Demnach wir uns gegen unſern lieben getrewen/ die Einwohner vnſer Statt Troyen/ in allem/ was uns müglich/ gnedig vnd günſtig zuerzeigen willens ſeyn: Als haben wir auff das inſtändige anhalten vnd *ſupplicieren*, ſo vns von vnſern auch lieben getrewen *René Breslé*, vnſerm Raht unnd verordneten Almoſenpfleger/ den wir zugleich zum Biſchoff gen Troyen ernannt haben/ wie auch obgedachten Einwohnern geſchehen/ zulaſſen/ ꝛc. Dieſer Brieff hat auch eine beſondere clauſul/ den Jeſuiten zum vortheil: Das alles/ was ihnen ſo wohl von gemeiner Statt/ als von einem ieden inſonderheit/ wurde geſtifftet werden/ es weren gleich fahrende oder ligende güter/ ſolte angenommen werden vnd gültig ſeyn.

Als diß Patent von Schulteſſen *Dautruy* auff dem Rathhauß eingeliefert vnd abgeleſen worden/ gab es bey allen/ die zugegen waren/ ein groß ſtillſchweigen vnnd verwundern/ vnnd hielte ein ieder darfür/ daß es nun mit ihrer freyheit auß were/ dieweil man Jeſuiter bey ihnen einloſieren wolte/ vnd das fälſchlich fürgeben wurde/ als ſolten ſie dieſelbe begert haben/ da ſie doch niemals das geringſte wort darvon geredt hetten: vnd gieng die gemeine rede dahin/ das *Dautruy*, der mehr auff ſein *privat* nutz als auff gemeiner Statt wolfahrt ſehen thete/ ſolches hinder ihnen expracticiert hette. Dieweil aber *Dautruy* die Gemüter der Einwohner durch diß erſt ſchreiben zu ſeinem willen nicht lencken können/ hat er dem *Breslé* wider zugeſchriben/ der ein anders *dato* 18. *Maij* 1604. außgebracht/ darinn dieſe wort ſtunden: Daß Jhre May. die einnemmung der Jeſuiten in der Statt Troyen höchlich begerte/ vnd daß Jhr dieſelbig zu ſonderem gefallen gereichen wurde. Da diß ander ſchreiben nicht mehr würcken wolte/ als das erſte/ kam ein drittes den 29 *Iunij* nechſtfolgend/ in welchem dem oberſten *Supplication*meiſter/ Amptmann zu Troyen/ oder ſeinem Leutenannt/ das ienige ſo im ſchreiben befohlen worden/ zu vollziehen aufferlegt worden. Jn dieſem ſchreiben geſchach kein fernere meldung der fürgewandten *ſupplication* deren von Troyen vmb ein Jeſuiter *Collegium*: da war nun ein ernſtes gebott an die Einwohner: ihre freyheit ward in eine noth zugehorchen verwandelt: man vnderſtund ſich/ durch deß Königs befelch durchzubringen/ das erſtlich den namen hatte/ als hetten ſie es ſelbſten geſucht.

Jnzwiſchen leßt man einen *Provincial* Jeſuiten ſampt etlichen ſeiner Mitbrüder gen Troyen kommen/ welche anzeigten/ daß ſie auß ſonderlichem befelch Jhrer König. May. nit aber auff das anſuchen der Einwohner kommen weren. Für das Zehrgelt/ ſo ihnen auff der Reyß auffgangen/ ſind ihnen auß der Statt Rechenkammer zweyhundert vnnd zwentzig Cronen vnnd ſechs ſchilling gereicht vnnd gefolget worden. Da ſie nun in der Statt ſeyn/ beſichtigen ſie mit fleiß alle gelegenheit darinnen/ damit ſie ihnen bequämen Platz zu einem newen *Collegio* erwehlten: dann ſie fürgaben/ das alte/ welches mehr dann zehen tauſent Cronen gekoſtet/ were zu klein für ſie. Nach dem ſie alles wol durchſehen vnnd erwogen/ ſo forderen ſie endtlich tauſent ſiben hundert Cronen Järlichen renuten/ die zweytauſent Cronen/ die ihnen für einmal zu erweiterung ihres *Collegij* gereichet worden/ wie auch eine andere anſehenliche ſumm/ die ſie ihre *Bibliothec* mit Bücheren/ vnnd ihre Wohnung mit Haußrath zu verſehen/ empfangen hatten/ nicht mit eingerechnet. Auff diß vbermäſſiges begehren ſind etliche von den Einwohneren heftig erzürnet worden/ andere haben nur ihr geſpött darmit getrieben/ vnnd geſagt/ es lieſſe ſich anſehen/ als wann dieſe gute *Patres* zum raub vnnd plünderung einer zweyten Troyen kommen weren: zugeſchweigen daß die Statt durch die letzte Kriege dermaſſen erſchöpfft vnd zu ruck geſetzt worden/ daß ſie auff die achtzig oder hundert tauſent Cronen ſchuldig were: Belieffe alſo das ienige/ daß die Jeſuiten zu ihrem vnderhalt begerten/ nicht viel weniger als den halben theil dieſer Summen: vnd were das ein feiner weg/ der Stadt bald auß ihren ſchulden zu helffen. Endlich geben die Einwohner dieſe Antwort/ daß wann es ie deß Königs wille ſeye/ daß ſie die Jeſuiter einnemmen ſolten/ ſeyen ſie vrbietig zu gehorchen/ doch daß Seine Mayeſtet geruhe/ ihnen gnugſamen vnderhalt vnnd einkommen zu verſchaffen. Etliche von denen/ die den Jeſuiten zugethan waren/ baten ſie/ ſolches bey dem König ſelbſten anzubringen. Alſo zog der *Provincial* vnnd ſeine Mitbrüder wider darvon/ vnnd hatten weiters nichts außgerichtet/ dann daß ſie den Orth beſichtiget/ auff der Statt vnkoſten wolgelebt/ vnnd etliche vrſachen ihrer vermeinten *Viſitation* auffs Papier gebracht haben: darein ſie getruckt was ihnen gefallen/ mit namen/ daß man ihnen viel angebotten hette: welches ob es wol ein lauter gedicht geweſen/ iedoch haben ſie ſich hernach darauff wider die Einwohner gründen wollen.

Man hat von etlichen ihrer vertrawten verſtanden/ daß ſie vnder allen Stätten im Champagnien fürnemblich nach der Statt Troyen trachten/ vier vrſachen halben/ die wol zu mercken. Die erſte iſt/ die ſchönheit vnnd gelegenheit der Statt vnnd daß man wegen deß Paſſes vnnd gemeiner Landtſtraſſen/ leichtlich auff Pariß/ Lotringen/ Burgund/ Flandern/ Teutſchland/ Brieff beſtellen/ vnnd von dannen wider bekommen kan. Die andere/ daß ſie ihnen gewiſſe hoffnung gemacht/ daſelbſt mit der zeit zwey Häuſer auffzurichten/ Nemblich ein *Profeſſion* Hauß im Spital zur

Dreyfaltigkeit/ welches am ſchönſten Orth in der Statt ligt/ nahe bey dem Korn vnd Weinmarck/ wie auch dem Wechſel: Darnach ein *Collegium*, da das jetzige ſtehet/ welches ſie für hatten vmb ein gutes zuerweitteren/ vnnd mit Wohnungen zuvermehren. Die dritte war wegen der Erbſchafft *P. Merat*, der deß Herren von *Drou* elteſter Sohn war/ vnnd den ſie im ſiebenzehenden Jahr ſeines alters entführet/ vnnd im Jahr 1585. von Pariß weggenommen haben/ dahin ihn ſein Vatter/ nach dem er ihn von *Pantamouſſon* abgefordert/ zu ſtudieren geſandt hatte. Dieſe güte *Patres* bildeten ihnen ein/ daß wann ſie zu Troyen ihren fuß würden geſetzt haben/ ſie würden ihre ſache leichtlich wider deß von *Drou* erben außführen. Es seynd ihrer viel/ die von ihnen gehört haben/ daß das jenige/ ſo dem *P. Merat* für ſein theil zugefallen/ mehr dann dreyſſig tauſent Cronen werth ſey/ vnd daß ſie ſolches zu auffrichtung eines *Collegij* zu Troyen verordnet haben. Zum vierdten/ ſo hatten ſie bey den letzten Kriegsempörungen der *Liga* erfahren/ daß kein Volck in gantz Franckreich ſich leichtlicher vnder dem ſchein der Religion auffwickeln laſſe/ als die zu Troyen: vnnd daß ihnen diß ein gewiſſes mittel ſein würde/ das Regiment der gantzen Statt an ſich zu bringen/ wann ſie nur zwo oder drey Perſonen genommen hetten/ die ſie ſchon zu irem willen hatten/ nemlich den Herren Biſchoff/ den Præſidenten vnd den Schulteſſen. Vmb welcher vrſachen willen ſie ſich mit aller macht bemühet/ in Troyen einzuniſten/ vnnd iſt der verzug/ den die von der Statt gegen ihnen eingeworffen/ dem oberſten ihrer *Societet* gantz hinderlich vnd beſchwerlich gefallen/ wie ſolches abzunemmen auß dem regiſter der fragen/ die *P. Cotton* dem Teuffel/ welcher *Adrianam du Freſne* beſeſſen/ vorgehalten hat/ da vnder vielen andern/ die deß Königs Perſon/ vnd die heimlichſte vnd wichtigſte ſachen deß Reichs betreffen/ dieſe mit namen auffgezeichnet ſeyn: *Quid Ambianenſe Collegium impediat, quid Trecenſe*, das iſt/ was die auffrichtung deß *Collegij* zu Amiens vnd zu Troyen verhindere? Zwar ob wol die Jeſuiten in allen iren händlen/ die ſie fürnemmen/ ſich gantz embſich vnd vngeſtüm erzeigen: iedoch ſpüret man nicht/ daß ſie ſich hefftiger bearbeitet/ irgend einen ſitz zu haben/ als in der Statt Troyen/ vnd dieweil ſie geſehen/ daß man ihnen nichts geben wolte/ haben ſie ſich erbotten/ damit zu frieden ſeyn/ daß ſie allein daſelbſt iren vnderſchleiff haben möchten: welches bey vielen frommen leuten ihr ſuchen ſehr verdächtig gemacht hat.

Die in der Statt/ die ihnen ihre einkommung lieſſen angelegen ſeyn/ nach dem ſie vermerckt/ daß es an nichts anders mangel/ den erwünſchten zweck zu erreichen/ dann daß man ihnen ein reiches einkommen verordnen köndte: haben ſie alles anhalten ſo lang anſtehen laſſen/ biß der new Biſchoff Herr *Preſl.* beſtetiget worden/ vnd ankommen iſt: welcher ia er auffgezogen/ als bald alle ständ/ die in der Statt waren/ zu ſich in ſein Hauß beruffen hett. Herr Ludwig *Bobuſſe*, von Bloys bürtig/ Leutenant deß Gerichts zu Troyen/ wurd von wegen deß Gerichts dahin verordnet/ vnd mit ihm Herr *Dionyſius Gombault* Præſidentsrath. Aber dieweil der Biſchoff die *deputierte*, in den Biſchofflichen Hoff beruffen hatte/ ſagte Herr *Bobuſſe*, er könte nicht daſelbſt erſcheinen/ dieweil er auff das Rathhauß/ vnd nicht auff deß Biſchofs Hof beſtelt were: Gleichwol ſind die andere *deputirte* dahin gangen: da hat ihnen der Biſchoff einen brieff/ mit anhangendem ſigel verleſen/ deß inhalts/ Der König hette verſtanden/ welcher maſſen die Einwohner zu Troyen noch immer vmb ein Jeſuiter *Collegium* anſuchten: Derhalben wölle er/ daß ſie daſelbſten ſolten eingenommen werden/ ꝛc. Hierauß nam er anlaß fürzubringen/ wie die Jeſuiten wol erkenneten/ daß der ſchwere ſchuldenlaſt/ mit welchem die Statt beladen/ nicht geſtatten wolte/ ihren erſten forderungen einen genügen zuthun/ ſie wolten ſich aber daran vernügen/ daß man ihnen zwey tauſent pfund oder francken järlichen einkommens verordnet: derwegen vermahnet er ſie/ ſie wolten auff mittel vnd weg bedacht ſeyn/ woher ſolche ſumm zunemmen. Die *deputirten* antworteten alle einmütigklich/ daß die Statt keine mittel wüßte/ vnd daß ſie viel zu tieff in ſchulden ſteckte/ darumb könte ſie nichts geben. Vil ſagten weiters/ die Statt köndte der Jeſuiter wol entrahten/ vnd daß ſie ſchon zu vor ein *Collegium* hetten/ welches ihren vorfahren gut genug geweſen were: Im fall der König kurtzumb haben wolte/ daß ſie ſie einnemmen ſolten/ vnd Er ihnen nothwendige renten ſtifften würde/ ſo müßten ſie es geſchehen laſſen; Aber wann es Jhrer May. belieben ſolte/ dieſe ſach der Einwohnern gutachten heimzuſtellen/ ſo könten ſie in ſolche newerungen nicht einwilligen. Da ſagte Herr *Dioniſius Gombault*, er hette von den Præſidentßherren befehl gehabt/ vmb die Jeſuiten anzuhalten: welchem aber ſeine *Collegæ* widerſprochen: vnd iſt ſolches widerſprechen ins Stattbuch eingeſchriben worden.

Als nun der Biſchoff die ſach der geſtalt auf die bahn gebracht/ ſind die ienige die den Jeſuiten gewogen waren/ bewegt worden/ mittel vnd weg zu erdencken/ wie man das *Collegium* mit notwendigen einkommen verſehen möchte/ vnd haben vnder andern diſen fürſchlag gethã/ daß man eine anſehnliche ſumma von der Cleriſey derſelben Provintzen heben/ vnd einen beſondern ſtandt gewiſſer perſonen vnderm namen eines ampts anrichten/ hinder welchen die güter/ ſo das gericht zu iren händen gezogen/ zuverwaren gelegt würden/ vnd das man inen einen ſchilling von einem iedem pfund oder francken aller fahrnuß/ die ſie in ihrer verwarung gehabt hetten/ verordnen ſolte. Weiln aber darfür gehalten worden/ daß auß diſen beyden fürſchlägẽ ein ſorgliche *conſequentz* entſtehen möchte/ hat man für gut angeſehen/ ein

gewiſſe

gewiſſe geltſummen für arme / ſchwache vnd dürfftige fürzuſchlagen / vber welche der Herr Præſident *Angenouſt* die artickeln geſtelt / vnd geſagt / man würde zur verſicherung derſelben etliche / die wol geſeſſen vnd zweyhundert tauſent Cronen in vermögen hetten / darzu benennen. Es ward auch deſſen gedacht / daß man das ſiechenhauß / welches in der vorſtatt *Breviande* gelegen / zu dieſem *Collegio* ziehen könte. Vnd dieweil der Schulteß vnd Schöpffen in der ſtatt / daſſelbe allzeit von vndencklichen iahren her / in ihrer verwaltung gehabt / vnd das einkommen ſich auff ein tauſent oder zwölffhundert pfund erſtrecken thut: ſo haben die / welche den Jeſuiten zugethan waren / fürgeben / der Schultes vnd die Schöpffen könten nit mit gutem gewiſſen / vnd ohne ſimoney / die verwaltung gedachtes ſiechenhauß behalten. Aber die einwohner wolten ſolche fürſchläg nit eingehn / noch ihnen gefallen laſſen / was man auch für farben denſelben anſtriche / vnd wurd offentlich geſagt / daß es am rathſamſten were / keine newrung zu machen / ſonder alles in dem ſtand zulaſſen / in welchem man es gefunden hette.

Das iſt alſo in einer ſum̃ der gantze verlauff / was ſich wegen einkommung der Jeſuiten in der ſtatt Troyen vom iar 1603. biß auff gegenwürtiges 1611. zugetragen: da dann *Iacob Nivelle Rector* im *Collegio*, als er geſehen / daß die zeit ſeiner bedienung bald verfloſſen / vnd man ihm zu verſtehen geben / daß man ihn nit lenger im *Collegio* weder für einen Schulmeiſter noch *Rectorem* leiden wolte / ſich vernemmen laſſen / er were entſchloſſen / von dannen zu weichen: vnd dieweil er damit umbgieng / daß er durch ſeinen abzug den Jeſuiten platz machte (umb welches willen er etliche iahr gantz fahrläſſig geweſen / vnd die übungen deß *Collegii* hatte fallen laſſen) ließ er durch die / welche es mit den Jeſuiten hielten / außgeben / daß es der gantzen Provintz vnd ſonderlich der Statt ſehr damit wurde gedient ſeyn / wann man ihnen das Regiment vber das *Collegium* vertrawte / vnd daß ſie anders nichts / dann das *Collegium*; begerten: Er für ſein theil / wegen der ſonderlichen *affection*, die er zu ſeinem Vatterland trug / vrbietig were / von dem ſeinen 14000. pfundt zu ihrer vnderhalt zugeben. Man hielt darfür / daß es mit dem *Nivelle* nur ein angelegt werck geweſen / vnd daß das Gelt / welches er darzu ſchieſſen wolte / von den Jeſuiten herkommen / die ohne das im brauch haben / vnder eines andern namen güter an ſich zu bringen. Vnd iſt die vermůtung daher deſto ſtärcker / daß man wol weiß / was *Nivelle* für ein geitzhals iſt / der ihm ſelber von dem / daß ihm Gott beſcheret / nichts guts anthut / ſonder rewt ihn auch deß waſſers / damit er ſeine hände wäſchet. Daß dem alſo ſey / erſcheint auch auß dem / daß als er die Jeſuiten diß letzte mal / da ſie bey der Statt angehalten in ſeins *Canonicats* behauſung geherbergt / vnd geſehen / daß die ſache ſolchen außgang / wie ſie gehoffet / nit gewinnen wolte / vnd ſie gleichwol ſtets bey ihm in der herberg bliebē / hat er ſich beklagt / daß ſie ihm ſein leinwad zu ſchanden machten / vnd ſolches groſſen vnleidlichen ſchadens halben hat er ſie fein höflich abgewieſen / vnd eine andere herberg zuſuchen genötiget. Ein ander mercklich Exempel ſeines geitzes iſt dieſes / da er ins *Collegium*, als öberſter ſchulmeiſter kommen / er eine Taffel von geringem werth in der Capellen hatte anhefften laſſen / den Altar daſelbſt damit zu zieren / gleich ob ſie ſtets da bleiben ſolte: gleichwol / als er auß dem *Collegio* geſchieden / hat er dieſelbig wider abbrechen vnd wegführen laſſen / ohnangeſehen er ſeinen nutzen daſelbſt ſehr wol geſchafft hatte. Der Herr Biſchoff vnd Præſident *Angenouſt*, welche auch ihr beſtes thaten / damit durch den abzug deß *Nivelle* die Jeſuiter möchten eingelaſſen werden / lieſſen außſagen / die *Nivelle* wolte das *Collegium* verlaſſen / vnd daß ſie viel zu thun hetten / ihn darvon abzuhalten: neben dem aber ſchrieben ſie den Jeſuiten zu Pariß zu / was ſich verlieff / mit vermahnen / daß ſie ſolche gelegenheit nicht verſaumen / ſonder iemand von den ihrigen ſchicken wolten / der das volck gewinnen / vnd bey ihnen einen luſt vnd begierd zu ihrer *Societet* erwecken köndte. Hierzu nimpt man den *Pater Binet*, als welcher durch ſeine geberden / die ſich mehr auff einen ſchawplatz / als auff der Cantzel / da die warheit geprediget wird / reimen / die gemůter deß gemeinen mans wol wurde wiſſen zu bewegen. Dieſer kompt gen Troyen gegen dem anfang deß monats Maii / vñ thut ſeine erſte predig den Auffartsabend / den 11. Maii / in der kirchen zu S. Magdalene / welche predig / der gemeine mann / vom geſaltznen fleiſch zu nennen pflegt. Allda er einer der burger einrede zubegegnen / als weil kein Hugenotten bey ihnen / bedörfften ſie der Jeſuiter nicht: Hierauff ſagte er / daß ſie zwar keine Hugenotten hetten / aber dargegen were die Statt voll Atheiſten / Libertiner vnnd grober Catholiſchen / Das Agar vnd ihr Sohn Iſmael ſich vnderſtanden hetten / ein trennung zwiſchen Abraham vnd ſeiner ehlichē haußfrawen Sara / zu machen: hette der Haußvatter wollen friden haben in ſeinem hauß / welches ein fürbild der kirchen geweſen / ſo hette er müſſen *eijcere ancillam & filium eius*. Was er aber durch dieſe gleichnuß andeuten wollen / hat er mit fleiß verſchwiegen / nemlich diſes / daß die Catholiſchen / welche er Libertiner vnd Atheiſten nennet / ſo durch den Iſmael zu verſtehen / eben ſo wol / als Hugenotten / welche durch Agar bedeutet werdē / auß der Statt geiagt werdē ſoltē / vnd das weder der eine noch der ander hauff dariñen zu dulden: welche rede zu einer offentlichen Auffruhr gerichtet war. Darnach predigte er noch einmal in derſelbē Kirchen auff den Geburtstag vnſer lieben Frawen / vnd bracht für / wie *S. Dominicus* im traum geſehen hette / Gott den Vatter die augen im Haupt herumb drehen / mit einem fewrigen Geſicht / vnd daß ihm der Mund

vor dem schawnte. Diß waren seine eigne wort/ ab welchen die zuhörer sich dermassen ärgerten/ daß viel offentlich sagten/ solche wort weren voll Gottslästerung/ vnd solte man nit gestatten/ dergleichen außzugiessen.

Nach dem er aber vernommen/ daß sein vorgeben von groben Catholischen/ Libertinern vnd Atheisten/ sehr vil auch vnder denen/ die ihrer *Societet* gewogen waren/ für den kopff gestossen: hat er in einer andern predigt solchen fehler verbessern wollen: lobte derowegen die Einwohner zu Troyen über die massen/ vnnd striche ihnen den fuchsschwantz meisterlich/ sagend/ daß wann er die laster straffte/ er sie nicht meinte/ sondern die Türcken/ Persianer vnd andere Barbarische Völcker.

Den 14. Maii bey der begängnuß/ die dem letsten verstorbenen König auf den tag/ da er umbkommen/ zu ehren geschehen/ thet er eine leichtpredig in der Thumkirchen/ in beysein Herren von *Praslain*, Oberamptmans daselbsten/ vnd aller ständ der statt: da nam er anlaß zu reden von der liebe/ trew vnd gehorsam/ die seine gesellen den König vnd Franckreich gelobt hetten. Vnd dieweil er sich besorgte/ man möchte denken/ daß er *aequivocirn* vnd außflüchte gebrauchen wolte/ hat er zum höchsten *protestirt*, vnd geschworen/ der donner solte ihn eben an dem orth zerschlagen vnd zu aschen verbrennen/ wan daß/ so er sagte/ nit war were. Sagte darbey/ daß seine *Societet* sich keines wegs in Reichshändel einmängten/ daß sie auch keine Spanier sonder gute vnd geborne Frantzosen weren. Diese seine Leichpredigt ist hernach in truck außgangen: aber er hat sich wol darfür gehütet/ daß er die *protestationes* vnd verfluchungen/ die ihm in der predigt entfaren/ hinein getruckt hette.

Da nun die predigten dieses Jesuiten den leuten ie lenger ie mehr mißfielen/ so hat man bestelt/ daß ihm auff den 8. tag nach dem H. Sacrament alle fürneme Pfarrkirchen versperrt und versagt wurden/ also daß der Bischoff/ der sonst nit wußte/ wo er mit ihm hinauß solte/ ihn zu S. Nicier predigen ließ/ welches ein kleine Pfarzkirch ist am ende der Statt: da er noch besser herauß fuhr/ als noch iemals/ vnd sagte/ daß allein die grobe Catholische/ Atheisten vnd Libertiner ihnen im weg stunden/ daß sie zu Troyen nit eingenommen wurden: daß alle andere Priester vngeschickte tölpel weren/ vnd daß innerhalb zehen/ zwantzig vnd auch wol dreissig iaren/ kaum einiger villeicht gewesen/ der recht/ vnd wie sichs gebürt/ gebeicht hette. Solche küne reden erregten bey etlichen einen verdacht/ bey andern ein getummel/ vnd verursachten/ daß viel/ die biß daher in dieser sach/ der Jesuiten einnemmung betreffend/ *neutral* gewesen/ die augen begunden auffzuthun/ vnd diese *Societet* für sehr gefährlich vnd auffrührisch zu halten. Vnd waren diß gemeine reden der fürnemsten vnd ansehenlichsten burgern auß allen Ständen in der Statt.

1. Daß es menigklichen bekannt vnd offenbar sey/ wie sich die Jesuiten vnderstünden in allen fürnemmen Stätten in Franckreich einzukommen: daß sie gegenwertigklich ihre anschläg auff *Langres, Chaumont, Auxerre*, vnd viel andere örther mehr gemacht/ da sie durch heimliche verbündtnussen vnd andere geschwinde practicken trachteten einzuschleichen: daß nach dem sie zu Troyen alle list die sie erdencken können/ versucht/ ietzt gewalt brauchten/ vnnd daselbst sich auch wider der Einwohner willen eintringen wolten.

2. Daß sie allenthalben/ da sie eingenommen/ ihnen nicht anderst/ dann durch schmeichlen/ vngestüm/ rottirungen ein *credit* machten: vnd befinde sich/ daß die/ so ihnen zugethan/ dreyerley seyen: etliche seyen einer ingehaltenen vnd forchtsamen natur/ die der Jesuiten heimliche practicken nicht erforschen noch ergründen wöllen/ sonder halten sie in ehren/ weil sie etwas löblichs bey ihnen gesehen: andere/ als der gemein mann/ vnd das meiste theil der weiber/ sehen nur auff den eusserlichen schein/ vnd erstrecken sich ihre gedancken nit weiter: der dritte hauff seye deren/ die etwas fürhaben/ vnd damit sie desto füglicher darzu gelangen/ sich dieser gesellen gebrauchen/ deren macht vnd arglistigkeit allerley anschläg zu befürderen ihnen bekannt ist/ als die da fein wissen/ alle ihre handlungen mit dem schein der Religion zu bemäntelen: *pulchra la verna, da mihi fallere, da justum sanctumque videri.*

3. Daß sie ihnen kein gewissen machen/ meutereyen vnd rottirungen anzurichten/ damit sie die ihrige in den fürnemmen Stätten einstecken können: Man habs wol erfahren/ nicht allein in der Statt Troyen/ sonder auch anderswo/ vnd damit man von diser Provintz allein rede/ so könne die Statt Rheims dessen genugsam beweiß beybringen/ wie sie nemlich durch heimliche practicken vnd wider den willen der Einwohner/ da hinein kommen seyn/ vnd wie sie sich durch schandtliche vnd vnchristliche tück vnd betrug underſtanden haben/ den Priorat *S. Paul du Val des Escholiers*, dem bruder *Peter Labot*, der ihn rechtmässiger weise inn hatte/ auß den händen zu reisen: daß mancher an denen orten/ da sie ihren sitz haben/ der vor diesem/ da er sie nur auß gemeinem ruff/ den sie hatten/ kandte/ tausent Cronen zu ihrer einnemmung gegeben/ ietzt gern zwey tausent/ sie außzustossen geben wolte: Daß sie/ damit sie irgend einkommen/ *superos si nequeunt, Acheronta movebo.* Man spüre es alle tag in der that/ vnd zum vberfluß so habe es *P. Cotton* klärlich bewiesen/ in dem Register seiner fragen/ die er dem Teuffel fürgehalten/ darinn neben andern diese drey außtrücklich stehen/ *Quid Pictaviensis Collegii fundationem maximè impediat; Quid Ambianense Collegium impediat, quid Trecense?* &c. Daß sie in geringen sachen/ an welchem ihrer *Societet* nicht vil gelegen/ sich solcher abschewlichen vnd vnchristlichen mitteln gebrauchen: was kan man erdencken/ dessen sie sich nicht vnderfangen/ damit sie bey grossen Herren

gunst

günſt vnd verſchub erlangen/ vnd bey ihnen allzeit in ſonderlichen gnaden bleiben? Diß aber iſt eine von ihren fürnembſten räncken/ daß wann ſie ſich irgend eingetrungen/ oder ſonſt etwas gewaltſamlich/ andern zum nachtheil vnd verderben vorgenommen haben/ (anderſt kommen ſie nicht auff) ſo bedecken ſie allzeit ihre vnrechtmäſſige beſitzungen mit dem Deckmantel der Gottſeligkeit vnnd Religion.

4. Daß es war vnd auſſer allen zweiffel ſey/ daß die falſche wunderzeichen vnd falſche marterer an tag bringen/ auff daß ſie bey dem gemeinen mañ deſto mehr glaubens vnd anſehens habe. Daß dem alſo ſey/ werde *P. Heinrich Garnet*, welcher billich am leben geſtrafft worden/ als einer/ der die pulver verrätherey in Engelland hat anſtifften helffen/ von dieſer *Societet* mit ſonderlichem eiffer für einen marterer gehalten vnd außgeruffen. Vnd iſt gedachter *Societet* in ſo groſſe blindheit gerathen/ daß ſie ein falſch wunderwerck vnderm namen eines abſcheülichē verräthers vnd mörders/ erdichtet haben/ welcher vnder dem ſchein die Catholiſche Religion in Engelland zubefürdren/ eine gantz barbariſche vnnd teüfeliſche verbündnüß/ dergleichen man nicht hätte erdencken können/ für gut vnd gottſelig gehalten/ vnnd war dieſelbe alſo beſchaffen/ daß wo ſie durch die ſonderbahre güte Gottes nit were entdeckt werden/ ſie den König vnd Königin in Engelland/ den Printzen von *Galles*, vnd mehr dann 1000. oder 1200. der fürnembſten vnd trefflichſten Herren im gantzen Königreich/ ſampt einer groſſen anzahl gemeines volcks/ vnder welchem viel Catholiſche waren/ durch einen leydigen/ gewaltſamen vnd ſchnellen todt hingerafft hette: alſo daß diſer vnmenſchlicher ſpruch eines Heyden wider hat wollen auff die bahn gebracht vnd ins werck gerichtet werden: *Pereant amici, modò & vnâ inimici*: das iſt/ man ſoll der freunde nit ſchonen/ wañ nur auch die feinde zugleich mit hingerichtet werden: *tantum religio potuit ſuadere malorum*. Wie köndte einem menſchē in ſinn koñen/ daß die Catholiſche Religion ſolche barbariſche thaten beſchönen/ vnd dergleichē geſellen für marterer erkeñen vnd anneñen ſolte? Der zweck aber/ dahin dieſe falſche wunderwerk vnnd falſche Marterer gerichtet ſeyn/ iſt der allein/ daß man das Volck betriege/ oder/ welches glaublicher/ daß die newlinge vnder dē Jeſuiten/ vnd andere einfältige Leut/ die ſich dem gebott der *Patrum* dieſer *Societet* allerdings vnderwerffē/ dardurch angereytzt werden/ etwas thätliches wider das Reich vnd leben der Fürſten fürzunemmen/ die man nennt Ketzer/ Sectirer/ oder der Ketzer Freunde vñ günner/ das iſt/ die den Jeſuiten nit alles zu gefallē thun/ wird haltē wollē. In Flandn in der Statt *Bourbourg* habē ſie ein ander wūderwerk erdichtet vnnd fälſchlich außgeben/ vō einer iungen tochter/ die zwölff iar alt war/ als ſoltē ſie dieſelbe durch anlegūg etlicher reliquien ihres ſtiffters *Ignatii* geſund gemacht habē/ nach dē ſie 27. gantzer tagē nit hab harnen koñen/ welches wie es die erfahrneſte ärtzt bezeugen/ ein gātz vnmüglich ding iſt. In ſuña daß bey diſer *Societet* die gātze Religion in einem euſſerlichē ſchein vñ geberdē/ beſtehe/ dadurch alle redligkeit aufrichtigkeit/ einfalt vñ ware Gottsforcht auffgehaben wird/ welche allē liſtē/ retzrungē/ verdreungē d' wörter/ *æquivocationibus, evaſionibus mentalibus*, vñ and'n dergleichē außflüchten/ die bey dieſen *Patribus* ſehr gemein/ aber vō den Heyden ſelbſt ſind verworffē worden/ zu wider iſt. Dañ/ wie einer von den alten ſpricht: *Totius injuſtitiæ nulla fraus capitalior eſt, quàm eorum, qui tum, cùm maximè fallunt, id agunt, ut viri boni eſſe videantur.*

5. Daß alles/ was man von der Jeſuiten wid' einkoñung gen Troyē hoffen möchte/ fürnemlich die vnderweiſung der iugend belangē thete/ vnd den nutzē/ der dem land durch den zulauff fünf od' ſechshundert ſchuler zuwachſen wurde/ in dem dieſelbe in der Stat wohnē/ vnd alſo die frucht vnd wahren in der Provintz deſto beſſer wurdē verkaufft vnd zu gelt gemacht werdē können. Hergegen aber wañ man diſen vermeinten nutzen mit dem vnfehlbaren ſchadē/ der darauß erfolgen wurde/ vergleichen wolte/ ſo wurde mā viel mehr vrſachen habē/ ſie zu verwerffē/ als anzunemen. Dann gleich wie *non omnis fert omnia tellus*, alſo were der ſtatt Troyē mehr am Kaufhandel als an der Schülen gelegen/ vnd were gewiß/ daß fünff oder ſechs handwercker ihr viel mehr frommē wurden/ dann tauſend oder zwey tauſend ſchüler/ wan in der Statt für ſo viel raums genug were. Vber das/ daß die Schuliugend/ welche gemeinlich etwas vnbeſcheidē vñ mutwillig iſt/ wurde vil gezäncks/ ſtreits vnd groſſe verführung bey den Handwercksleuten verurſachen/ vnd ſich mit einem volck/ das geſchwind von der Fauſt iſt/ nicht wol vergleichen koñen. Ferner/ dieweil die ſtatt ſich deß Brands halben zubefahrē hat/ darumb daß ſie vō lauter holtz gebawet iſt/ ſo möchtē leichtlich groſſe vngelegēheitē durch die vnachtſamkeit der ſchuler entſtehē. Demnach auch das lād nit ſehr fruchtbar/ ſo wurdē die ſchüler in der nahrung/ vnd in den wohnungē thewrung bringē/ dardurch die arbeiter und handwercksleut anlaß neñen wurden/ ſich anderſt wohin zu verfügē/ da es wolfeyler were/ vnd mit der nahrung vnd wohnūg beſſere gelegenheit hette. Alſo wurde der handel/ welcher der ſtatt fürnēſtes einkommē iſt/ ſtill ſtehē/ vnd die ſtatt ins verderbē/ oder doch in groſſen abgang gerathē. Vnd komme diß auch noch darzu/ daß die/ ſo gutes vermögens/ ihre Kinder lieber gen Pariß od' in andere berümbtē Vniverſitetē ſchickē wurden/ höflichkeit zu lernen/ und ſich etwas in der welt vmzuſehē/ als ſie ſtets bey ſich im hauß behaltē. Was alſo für ſchuler in der ſtatt bleibē wurdē/ das wurdē armer leut kind' ſeyn/ von denē zwar dz land beſchwerdē/ aber keine ſonderliche ehre od' nutz zugewartē hette.

6. Wan dem alſo/ wie ſich die Jeſuiten verlauten/ daß ihr vornembſter zweck ſey/ ſich wider die Hugenotten gebrauchen zu laſſen/ ſo ſey die Statt deren durch die gnade Gottes und

gute lehr/ nit allein ihrer eignen Pfarrern: ſonder auch der Barfüſſer vnd Prediger München erledigt/ vnd wann man dieſen Ordensleuten/ wie auch den Capucinern ihre notturfft wie bißher/ beharrlich reichen wurde/ ſo wurden ſie dardurch in ihren gewohnlichen übungen fortzufahren verpflichtet/ vnd durch diß mittel ihre klöſter erhalten werden/ welches viel leichter vnnd billicher ſey/ als die Jeſuiten einzuführen/ welche ſich mit geringem nicht benügen laſſen. Zu dem ſo irren die ſehr/ welche meinen/ daß die Jeſuiten/ wenn ſie in der Statt Troyen wurden eingelaſſen werden/ einen gewiſſen vnd beſtendigen Prediger wurden geben können/ oder drauſſen auff den Dörffern das volck vnderweiſen wollen/ wie die Bettlermünch allzeit gethan/ vnd noch thun/ welche das land in den erſten kriegen/ die wegen der Religion entſtanden/ mit ſechs oder ſiben fürtrefflichen lehrern vnd predigern verſehen haben/ vnder welchen *Deſrieux*, *Bernot*, *du May*, *de la Porte*, *Millé*, *Mauroy* vnd andere geweſen: vnd ſeye mennigklichem bewußt/ daß die Jeſuiten auß allen Provintzen in Franckreich/ da ſie geſeſſen/ kaum drey oder vier gute prediger ſtellen können/ ihr *credit* zu Pariß vnd anderſtwo zuerhalten/ deren ſie ſich allein zu ihrem vortheil gebrauchen/ damit ſie das anſehen ihrer *Societet* vermehren vnd befeſtigen. Einmal/ ſo ſolte man die Barfüſſer vnd Prediger münch/ die dem land ſo viel guts gethan/ der Jeſuiter halben nicht laſſen zu grund gehen/ welche darauff pochen/ daß ſie andere Ordensleut fein wiſſen außzutreiben vnd zuberauben.

7. Daß ſo vil *Collegien* der Jeſuiter/ die ſie in den vornemſten Stätten in Franckreich auffgerichtet/ mit nichten dem Königreich zum beſten/ ſonder allein dahin gemeint/ daß ſie ihre eigne *Societet* erheben vnd groß machen/ vnd ſich dermaſſen ſtärcken/ daß ſich ein ieder für ihnen förchten müſſe/ vnd keiner ihrem vorhaben begegnen vnd widerſtand thun könne. Zu welchem end ſie ſich allenthalben/ wo ſie ihren fuß ſetzen können/ befleiſſigen/ daß ſie daſelbſt das regiment vnd die form der policey veränderen: welches in einer Statt viel ſorglicher iſt/ als wann man in derſelben eine Veſtung auffwerffen lieſſe. Sihet man nicht/ daß diß eins von ihren außbündigſten kunſtſtucken iſt/ daß ſie die Catholiſchen heimlicher weiſe von einander trennen/ vnd zwiſpalt vnder ihnen anrichten/ damit man bey wehrender ſolcher trennung vnd vneinigkeit deſto weniger auff ihre händel vnd practicken acht haben könne? Auch herꝛſchen ſie als dann am allermeiſten/ wann vnruh vnd vnfriede iſt/ darvon ihre *Societet* ihren vrſprung vnd herkommen genommen hat. Ein ander kunſtſtuck folgt auß dem vorigen/ daß keiner bey ihnen für gut Catholiſch gehalten wirdt/ *niſi juret in verba Societatis*. Die ſo der *Societet* will vnd meinung mit aller ehrerbietung nit beypflichten/ mögen wol ihre rechnung machen/ daß man ſie als Atheiſten/ Libertiner/ grobe Catholiſche/ Ketzer/ Sectirer od' der Ketzer freund vnd gönner verläſtern/ vnd in vngunſt bringen wird. Teutſchland iſts wol innen worden/ was ſolche loſe fünd daſelſt gewirckt/ vnd kan mans ohne grauſen nicht außſprechen: zugeſchweigen/ daß ſie den dritten theil der Teutſchen zum abfall vnd Ketzerey gebracht haben/ der geſtalt/ daß heutigs tags bey ihnen faſt keine andere Catholiſche zufinden/ dann die ſich den Jeſuitẽ gantz vnd gar verbunden/ vnd Spannien trew vnd hold zu ſeyn verpflichtet haben. Welches ſchrecklich vnd trawrig exempel die Frantzoſen billich witzig machen ſolte: dann ihnen eben das begegnen wird/ wann ſie den auffwicklungen vnd rottirungen dieſer *Societet* nit ſtewren vnd wehren. Vnd weil die Jeſuiten alle ihre handlungen mit dem ſchein der Gottſeligkeit bedecken/ ſo ſind ſie viel gefährlicher/ als die Hugenotten/ vor welchen man ſich leichtlich hüten kan/ ſo bald ſie angezeigt vnd bekandt werden.

8. Das durch den frieden in Franckreich/ welchen König Heinrich der groſſe zu wegen gebracht/ die Statt Troyen ſich in einem guten vnnd rühigen weſen befinde/ vnd aller trennungen vnnd ſpaltungen frey vnd ledig ſey: Wann aber die Jeſuiten hinein kommen ſolten/ wurden ſie ohne allen zweiffel die alte zwietracht/ haß vnnd feindſchafft/ welche die *Liga* erwecket/ vnd durch den friden iſt nidergelegt worden/ wider ernewren: daher zwo gefährliche Partheyen entſtehen würden/ die eine der Jeſuiten vnd ihres anhangs/ welche von ihnen gute vnd eyferige Catholiſche wurden genennet werden: Die andere/ der Atheiſten/ Sectirer/ Politiſchen/ Libertiner vnd groben Catholiſchen/ wie ſie *P. Binet* in ſeinen predigten getauft hat: der auch wider ſie diß endurtheil geſprochẽ/ *Eyce ancillam & filium eius*. Daher leichtlich abzunemmen/ wohin die Jeſuiter trachten/ dieweil ſie ſich ſchon ſo klärlich mercken laſſen/ vnd alle/ die ſie können/ durch ſolche practicken zu ſich ziehen vnd locken/ darbeneben heimliche zuſammenkunfften halten/ vnd etliche von ihren vertrawten außſenden/ daß ſie von hauß zu hauß die gemüter der Einwohner außforſchen/ vnd ſie vberreden/ ſich zu vnderſchreiben/ daß ſie die Jeſuiten begehren: dieweil ſie auch ſolche zu vnderhändler gebrauchen/ die in den letſten empörungen ſich vor andern durch meutereyen vnd auffruhr berümbt gemacht habẽ: Schließlichen/ dieweil ſie eben ſolche mittel/ in die ſtatt zu kommen/ vor die hand nemmen/ welche vor der zeit bey der auffrichtung vnd vnderſchreibung der *Liga* ſind gebraucht worden.

9. Als bald ſie an einem ort ihr ancker geworffen/ ſo wollen ſie vber das Regiment die oberhand haben/ vnd damit ſie ſolches heimlich vnd ohn widerwillen zuwegen bringen/ ſo behelffen ſie ſich der beicht/ vnd richten vnvermerckter ſachen treñungen vnder dem volck an/ vnd bedecken allzeit ihr böſes vorhaben mit dem

ſchein

ſchein der Religion / als wann ſie die ienigen weren / die ſich den Ketzern / Libertinern vnd groben Catholiſchen widerſetzen müſten: dardurch ſie allgemach eine *Inquiſition* in ein iede ſtatt einführen / welche viel gefährlicher iſt / als die Spaniſche / die nur etliche *privat*perſohnen in noth bringet. Seye alſo der proceß / der die Jeſuiter / zu einer allgemeinen empörung gerichtet / damit ſie mit der zeit das Regiment nach irem ſinn vnd wolgefallen beſtellen. Welches die ienige wol in acht zunemmen / die im ſtand der Obrigkeit ſeyn. Wann nun etliche denen ire heimliche griff vnd practicken ſind kundbar worden / inen dieſelbe nit wollen gefallen laſſen / ſo müſſen ſie alsbald mit dem namen der Libertiner / Atheiſten / oder Ketzer beſchmitzt werden / wie ehrlich / fromb vnd gut Catholiſch ſie auch ſeyen / gleich ob der Jeſuiten thün eine Richtſchnur der Warheit vnnd Artickel deß Glaubens / auch keinem in geringſtem erlaubt were / inen zuwiderſprechen / oder ſich iren verdamlichen vnd abſchewlichen practicken zu widerſetzen. Dieſer letzte punct ſey die erſte vnd öberſte ſtaffel irer heimlichen kunſt vnd argliſtigkeit. Dann wann ſie einen ſolchen flecken angeſchmitzt haben / daß er ein Libertiner / Atheiſt / Ketzer / Sectirer oder Ketzerfreund ſeye / ſo benemen ſie im leichtlich alles anſehen vnd *credit* bey iren vertrawten / vnd bey denen / die wegen ires geringen verſtands vnd einfalt das ienige feſtiglich glauben / was ihnen einmal iſt eingebildet worden.

10. Daß ſie eben vnder dem ſchein / die ehre Gottes zu befördern / ſich nicht allein in Reichshändel einmiſchen / ſondern auch alle heimlichkeiten in einer ieden haußhaltung vnd was etwa zwiſchen eheleuten fürgeht / wiſſẽ wollen. Vber diß ſo machen ſie heyrath zwiſchen kindern wider der Eltern willen / wie ſolches viel / die in Flandern / Italien vnd Teutſchland gereyßt / bezeugen können. Vnd damit wir von anderen nit ſagen / ſo hat man ſchon deren exempel nur zu viel in Franckreich / wie auch der erſtgebornen vnd einigen ſöhnen / die ſie iren eltern entführen / damit ſie ir gut an ſich bringen / vnnd irer hilff vnd gunſt genieſſen können: vmb welcher vrſachen willen man ſie in Spanien zwingen wöllen / ire *conſtitutiones* zů ändern / damit die / ſo daſelbſten in einem geſchlecht *maiorides* genennet werden / für inen ſicher ſein möchten.

11. Betreffend ihre lehr / ſo ſey dieſelbe ſehr ſchädlich vnd aufrüriſch / vnd dieweil ſie am H. Vatter dem Bapſt allein hangen / auf daß er ihnen deſto mehr zu willen ſey / ſo ſchreiben ſie im einen all zu groſſen gewalt zu / der ſich auch vber das zeitliche der Chriſtlichen König vnd Fürſten / vnd folgends vber ir leben ſelbſt erſtrecke. Dann ſie lehren / daß er macht habe / die Könige abzuſetzen / vnnd die vnderthanen von den pflichten / die ſie inen von natur ſchuldig ſein / frey vnd loß zuſprechen: darauß volge / daß ein Fürſt oder Herr / der vom Bapſt in bann gethan iſt / mit recht getödet werden kan. Darumb dann das Parlament auß billichen / rechtmeſſigen vnd hochwichtigen vrſachen / das buch deß Jeſuiten *Marianæ* verbrennen / vnd deß Cardinals *Bellarmini*, welches er wider *Barclaium* geſchrieben / verbieten laſſen / darinnen er alle ſeine kunſt gebraucht / die abſchewliche lehr durch allerley Sophiſtereyen zubehaupten / vnd allen tollen vnd vnſinnigen menſchen anlaß gegeben hat / dem leydigen vnd verfluchten exempel *Clementis*, *Ravaillac* vnd anderen dergleichen / die als ein peſt in einer Gemein ſein / nachzufolgen.

12. Man ſagte ferner / daß der Statt heil vnd wolfart am frieden / einigkeit vnd gut vertrawen der einwohner hieng / vnd daß durch den frieden die gottſeligkeit vnd gute ſitten erhalten / vnd allerley güter vnd reichthumb vberflüſſig herbey gebracht / wie hingegen durch vneinigkeit vnd zwiſpalt allerley vnordnung / empörung vnd iammer verurſachet wurde / wie ſolches auß den blütigen vnd bedaurlichen warzeichen / welchen die *Liga* in der Statt hinder ſich gelaſſen vnd den ſchweren ſchuldenlaſt / mit welchen die ſie beladen / abzunehmen. Derhalben ſolte der friede vnd einigkeit das ziel ſein / nach welchem ein ieder ſo wol ins gemein / als für ſich ſelbſten trachten ſolte / vnd weren die für abgeſagte feind zuhalten / die die einwohner zu vneinigkeit reitzeten / es ſey vnder was ſchein es wolle / oder die newrungen / ſonderlich weil der König noch minder iärig iſt / begerten einzuführen. Wann aber die Jeſuiten einmal ſolten in Troyen eingenommen werden / ſo möchte ein ieder wol mit ſeinen waffen gefaßt ſein / in betrachtung / daß das volck daſelbſt zum auflauff geneigt / vnd daß ſich ſchon etliche irer vertrawten haben offentlich verlauten laſſen / es weren zehen tauſent mann vorhanden / welche ir leben wolten wagen / damit die Jeſuiten eingeführt wurden. Welchem nun die ruhe ſeines Vatterlands / vnd die trew / die er dem König ſchuldig / angelegen / der ſolte ſolche einführung / deren ſich der Biſchoff vnd der Præſident *Angenouſt* etwas zu hitzig annemmen theten / mit aller macht verhindern helffen. Dann dieweil ſie nit im land geboren / ſonder erſt nach den letzten kriegen daſelbſten ir reſidentz zuhaben angefangen / ſo könten ſie nicht ſo wol von der wichtigkeit vnnd beſchaffenheit dieſer ſache vrtheilen / wie die / welche mit natürlicher liebe gegen ihrem Vatterland verbunden / vnd den groſſen iammer vnd elend / den ſie bey wehrender *Liga* außgeſtanden / noch in friſcher gedechtnuß haben.

Dieſe vrſachen / welche von vielen fürnehmen vnnd wol verdienten perſonen / ſo wol auß der Cleriſey / als auß dem Rath vnd gemeiner burgerſchafft eingebracht worden / haben ſolchen nachdruck gehabt / daß die fürnembſte vnd anſehnlichſte einwohner geſchloſſen / ſich in der einführung der Jeſuiten zu widerſetzen / vnnd nicht zugeſtatten / daß *Mr Iacob Nivelle* allerdings ſeines *Rectorats* im *Collegio* erlaſſen wurde /

dieweil

dieweil er dardurch ſuchte/ die heimliche practicken der Jeſuiten zu decken vnd zu vnderbawen.

Freitags den 3. *Iunii*, iſt eine gemeine verſamlung ins Biſchoffs hoff gegalten worden/ da die *deputirte* aller ſtände/ die in der Statt ſein/ mit einer ſonderbaren vollmacht / einen newen *Rector*, anſtat Mr Jacobs *Nivelle* zuerwehlen/ erſchienen: nemlich der Biſchoff / vnd Herr *Angenouſt*, Præſident vnd *General* Leutenant / von wegen deß Capitels zu S. Peter Herr *Veſtier*, ober Dechant/ vnd *Barenton*, Ampts verſeher/ von wegen deß Capitels zu S. Stephan: *Mr Hennequin*, Dechant/ vnnd *Beaupoil*, *Canonicus*: *Mr Trutat* vnnd *Senog*, von wegen deß Præſidenten Raths: *Mr Febure*, Vogt. vnd die Schulteſſen vnd Schöpffen/ von gemeiner ſtatt. In dem ein ieder ſich an ſein ort nider ſetzen wollen / ſo laßt man einen poſt botten / welcher ſonderlich darzu beſtelt war / einkommen/ der ſagte/ er hette brieff von der Königin. Da ihn der Biſchoff fragte / ob dieſelbe der Jeſuiten einnemmung betreffen theten/ ſagt er / er hielts darfür / aber die brieff ſtunden an Herzen von *Praslain*. Da ſagten der Biſchoff vnd der Præſident/ ſie hielten für rathſam/ daß die verſamlung auffgeſchoben wurde / biß man deſſen bericht hette / was der Königin will vnd meinung were. Die *Deputirten* hielten dargegen an/ man ſolte ohne fernern verzug in der ſachen fortfahren. Da bat der Biſchoff die ſamptliche Herren / die zugegen waren / ſie wolten dann einen zum *Rectorn* fürſchlagen / im fall *M. Jacob Nivelle*, bey ſeinem dienſt nicht lenger bleiben wolte. Die *Deputirte* von wegen deß Capitels S. Peter / nach dem ſie dem *Nivelle* gedanckt / nennen *Mr Abraham Drouot*, welcher in der Statt bürtig war. Der Præſident/ ob er wol deß morgens in der Præſidenten kammer geſagt hatte/ daß er den *Nivelle* nit hette bereden können/ ſein ampt lenger zubedienen/ iedoch ſchlüg er in wider vor. Der Vogt/ Herr *Febure*, war gleicher meinung / darnach ſagte er/ er ſchluge den *Drouot* vor / im fall *Nivelle* nit bleiben wolte: Die *Deputirten* vom Capittel S. Stephan ſagten / ſie hetten befehl/ den *Drouot* zu erwehlen. Herr *Hennequin*, Dechant/ meldet/ daß er ihm zwar dieſen vorbehalt / im fall *Nivelle* nit zuvermögen / daß er bleibe / nicht zuwider ſein laſſe: iedoch daß ſein geſell vnd er befehl hetten / den *Drouot* ſchlecht vnd ohne beding vorzuſchlagen. Der Herr *Trutat*, Præſidenten Rath/ nach dem er darwider *proteſtirt*, daß der Biſchoff den Vogt vor die *Deputirte* deß Præſidenten Raths hette reden heiſſen/ damit ſolches ſeinen *Collegis* nichts *præjudiciren* möchte / dancket dem *Nivelle* für ſeine gehabte mühe/ vnd zeigete an/ daß erſtlich ſein dienſt/ den er bißher als *Rector* im *Collegio* verſehen/ ietz künfftigen *Remigii* zu ende lieff/ darnach daß er drey ämpter hette in der kirchen zu Troyen. nemlich eines *Doctoris Theologi*, eines Beichtvatters vnd *Archidiaconi*: das ein iedes auß dieſen dreyen einem genug könte zu ſchaffen geben/ welcher ihm die ehre Gottes vnd den Kirchendienſt befohlen ſein lieſſe. Vnd ob ſchon *Nivelle*, als ein embſiger vnd arbeitſamer mann / könte vnd wolte das *Rector* ampt neben den andern bedienen / ſo hetten die *Deputirte* fürſichtigklich vnd bey irem gewiſſen zubedencken/ ob man ihn von dem ienigen / daß ihm / als einem Beichtvatter vnd *Theologo* in der kirchen ſtets zu verrichten oblige/ abhalten ſolte: bevorab weil der *Rector* mit ſeinem dienſt allein genug zu thun hette. Deßwegen er von wegen der Herren Räth ſeine ſtimm dem *Drouot* gebe: Der Schulteß vnd Schöpffen ſagten rund/ ſie begerten deß *Nivelle* nicht mehr/ ſeine zeit were auß/ vnnd daß ſie den *Drouot* haben wolten.

In dem man nun mit dieſer wahl alſo im werck iſt / kompt Herr *Dionyſius Latrecey* Pfarrer zu S. Magdalenen vnd *Canonicus* zu S. Peter/ vnnd erſcheint vor der verſamlung/ ohngeacht er nicht *deputirt* noch erfordert/ vnd zeigt an im namen der Pfarrer in der Statt / als wann er von ihnen were abgeordnet worden/ daß es viel rahtſamer were/ beſtendige *Rectores* für das *Collegium* zu erwehlen / als ſolche anzunemen/ denen ſolch ampt nur auff eine gewiſſe zeit anbefohlen were. Daß die Jeſuiten / welche ietz wußten/ wo ſie ihren vnderhalt ohn beſchwerung der Statt nemen ſolten / ſolche mühe vnd laſt gern auff ſich nemen wurden. Daß alle Pfarrer im ſelben Biſchoffſtumb vngelehrt / aber die Jeſuiten hetten wol ſtudirt/ vnd weren ſehr tüchtig das volck zu vnderweiſen. Der Vogt Herr *Febure*, fragt den *Latrecey*, ob er deß wegen von den Jeſuiten gewalt hette: er antwortet nein: da ſagt der Herr *Trutat* zu im es were ein vermeſſen ſtuck von ihm / daß er ſolches ohne befehl anbringen dörffte / vnd daß es die Jeſuiten ſelbſt nit wurden gut heiſſen / wann ſie wurden vernemen/ daß man ihrer nit begeret: darauf kehret er ſich zum Biſchoff/ der es mit dem *Latrecey* angeſtelt hatte / vnd bat in in acht zu nemen/ daß was der Pfarrer von S. Magdalenen geſagt hette/ alle Pfarrer in ſeinem Biſtumb weren vngelehrt / auff ihn geredt were/ dieweil im gebürte ſie zu vnderweiſen/ daß gleichwol *Latrecey*, der ein *Doctor Theologiæ* were/ ihme ſelbſt zu kurtz gethan hette/ in dem er ſich auch in ſolche zahl begriffen/ nur damit er die Jeſuiten deſto mehr loben vnd erheben könte. Der Biſchoff ſagte/ Gott were ſein zeug/ daß er nichts an ſeinem fleiß erwinden laſſe. Darauf ſagte der Præſident zur verſamlung/ er wußte für gewiß / daß der Königin will vnd befehl were / man ſolte die Jeſuiten einnemen/ vnd daß ſie in ihrem Parlament geſagt hette / man ſolte alle die ienigen / die die Jeſuiten deß letzt verſtorbnen Königs tods halben beſchuldigten / gefängklich einziehen / biß ſie ſolche auflag auf ſie bewieſen hetten. Der Herr *Trutat* gab zur antwort / daß ſolche erklärung der

Kö-

Königin noch nit verkündet / vnd daß nach gemeinen rechten *de iis quæ non ſunt & quæ non apparent, idem eſt judicium.* Der Präſident replicirt / er *Trutat* verneme hievon ſeinen bericht: Dieſer antwortet / er begehrte in dieſer ſach keinen bericht von ihm zu empfangen: dann er gar zu verdächtig vñ partheyiſch hieriñen were: Vnd was er von dem befehl der Königin hette fürgeben / daß mann die Jeſuiter einnemmen ſolte / ſo were derſelb noch nicht auffgewieſen / vnnd wann es geſchehen were / ſo würde mann der Königin einen fußfall thun / vnnd underthänigſt darfür bitten: würde ſolches nichts hellffen / als dann wurde mann es müſſen geſchehen laſſen. Da ſagten die *Deputirte* einmütig / die frag were nit / ob mann die Jeſuiter einnemmen oder außſchlieſſen ſolte / ſondern wen mañ zum *Rector* an *Nivells* ſtelle / deſſen zeit nun auß were / verordnen ſolte. *Abraham Drovot* were erwehlt worden / deſſen hätte man ſich ſchon verglichen / vnd were nun mehr an dem / daß mañ zuſchließen ſolte: baten derwegen den Biſchoff / alß das haupt der verſammlung / er wolte ſolches thun. Da erdachte der Biſſchoff / wie er dann ein ſpitzfündiger mann iſt / eine newe form zuſchlieſſen / welche er alſo vorbrachte: Demnach wir vernommen / daß in dieſer ſach der dienſt / den wir dem König ſchuldig ſein / vnnd die gemeine wohlfahrt zu gleich *intereſſirt* iſt / ſo haben wir uns mit der *nomination* deß *Drovots* nicht auffhalten wollen / ſondern dieſe beratſchlagung auff den nächſten tag *S. Barnabæ* verſchoben / vnnd wöllen wir alsdann die ſamptliche Herzen wieder beruffen laſſen: Mitler weil haben wir dm *Nivelle* befohlen / in ſeinem Principal-ampt fort zu fahren / vnnd demſelben / wie bißhero abzuwartẽ / vnnd nemmen wir ſeine dienſt / die er gemeiner Statt vnnd vns inſonderheit angebotten / hiermit an. Dieſer artige vnnd zierliche ſchluß machte bey der gantzen verſammlung ein gelächter vnnd vnwillen / die ſich dann verwunderte / daß der Biſchoff ſich dermaſſen durch ſeine *affecten* verblenden lieſſe / daß er in einer gemeinen ſach / auff ſein vortheil allein ſehen / vnnd die vnmäſſige zuneigung / die er zu den Jeſuiten trüge / dem bedencken der gantzen verſammlung vorziehen dörffte / vnnd wolte alſo die einwohner vnd ſamptliche Stände der Statt ihrer natürlichen freyheit vnnd wahl berauben / die ſich billich in einer ſache / die ſie ſonderlich angieng / vnnd in welcher der Biſchoff nichts vor ſich ſelbſt / vnnd ohne bewilligung der gantzen ſtatt / zu beſcheyden hätte / haben ſolten.

Die verſammlung war nicht ſo bald von einander geſcheyden / daß nicht ſtracks der Biſchoff vnd Præſident einen ſchrifftlichen bericht nach ihrem wolgefallen ſtelten / vnd ſchickten denſelben durch *Denis Latrecey* gen *Fontaineblau*, vnd laſſen der Königin anzeigen / daß die einwohner zu Troyen der Jeſuiter begerten / mit vnderthänigſter bitt / Jhr May. wolte ihr gnedigſt belieben laſſen / daß die gantze Gemeind verſamlet / vnnd die ſtimmen durch alle handtwercke / etwas gewiſſes in dieſer ſache einmal zuſchlieſſen verhört wurden. Dieſer bericht wurd ſo geſchwind verfertigt / daß *Latrecey* den 3 *Junij* in der nacht verreyßte / damit er denen vorkäme / die von wegen der Statt abgeſandt werden möchten / wie auch geſchehen. Dann *Nicolaus Guichard* Præſidents Rath vnd Schöpff in der Statt / welcher *deputirt* worden / den rechten bericht deſſen / daß ſich bey verſamlung den 3. *Junij* verlauffen / zu vbergeben / als er gen *Fontainebleau* nach dem *Lantrecey* ankommen / hat er befunden / daß man zu Hoff ſchon allerdings geneigt war / die Jeſuiten zu Troyen einzuführen / ja es hat in auch einer auß den vornembſten vnnd anſehnlichſten im Reich gefragt / warumb ſie dieſe gute leut nicht einnemmen wolten / die doch ihrer Statt groſſen nutzen ſchaffen / ihre kinder vnderweiſen / vnnd allzeit im land bleiben wurden. Nach dem nun *Guichard* ſeine *commiſſion* bey der Königin abgelegt / vnnd er von Jhrer May. abgetretten / traf er *Pater Cotton* an / dem ſagt er / man verwunderte ſich ſehr / daß die von ſeiner *Societet* in die Statt Troyen wider den willen der einwohner einzukommen begerten / vnd hette es damit eine gelegenheit / als wann ſich ein *privat* perſon in eines andern hauß wider deſſen willen eintringen wolte: daß ſolches mit der lehr deß Evangelij nicht vberein käme. Darauf antwortet dieſer ehrwürdige *Pater*, er *Guichard* were eben der allein / der den Jeſuiten im weg ſtünde / daß ſie zu Troyen nicht einkommen köndten / vnd daß er deß Teuffels merckzeichen auff ſeiner ſtirn truge: Das waren die züchtige vnd einem geiſtlichen von der *Societet* Jeſu wol anſtehende reden.

Als *Latrecey* abgefertiget worden / thät er allen müglichen fleiß / daß er den tag vor *S. Barnabas* gen Troyen ankommen / vnnd die Handtwercke der Jeſuiten halben verſamlen laſſen köndte. Man hat in acht genommen / daß gleich wie deß *Latrecey* vatter die Statt auf den 11. *Junij anno* 1588. der Ligen verrathen hatte / da er den Cardinal von *Guiſe* an einem thor / an welchem er als ein Hauptman beſtelt war / eingelaſſen: alſo ſein ſohn eben auff den 11. *Junij anno* 1611. die Statt den Jeſuiten liefern wollen / in dem er argliſtiger weiſe zuwegen gebracht / daß der gemein pöfel / die Jeſuiten durch rottung vnd verführung einzuführen / verſamlet wurde:

Der Biſchoff vnnd Præſident hatten ihnen eine gewiſſe hoffnung gemacht / es auff *S. Barnabæ* tag dahin zubringen / daß in gemeiner verſamlung auff die einnemmung der Jeſuiten geſchloſſen wurde / vnd hatten ſchon allerley bereitſchafft vnd wunderbarliche anſtellungen gemacht / ſolches ins werck zu richten. Als nun der tag *S. Barnabæ* kommen / auff welchen man newe Schultheſſen vnd Schöpffen zumachen pflegt / hat ſich der Herz Præſident gar zeitlich

an beſtimbten ort finden laſſen: Ehe die Gemein noch bey einander war/ wolte er den Schultheſſen vnd die Schöpffen zwingen/ der Jeſuiten ſach vorzunemen/ zu welchem end er etliche brieff ſehen ließ/ die *Denys Latricey* von *Fontainebleau* gebracht hatte. Der Schultheß entſchuldigte ſich/ vnd ſagte/ daß in den zetteln/ die man den Handtwercken zugeſtelt hette/ nichts von der Jeſuiten ſache were gemeldet worden/ deßwegen köndte man für dißmal nicht darvon handlen. Da nun die Gemein beyſamen/ vnnd der handlung ein anfang gemacht worden/ that der Herꝛ Preſident eine rede/ in welcher er ſtracks im anfang/ ohn einigen ſchein oder vrſach/ auff den Schultheſſen ſcholte/ welches dem gantzen vmbſtand ſehr mißfallen: darnach rühmte er ſeinen eyfer zur fortpflantzung der ehren vnd deß dienſts Gottes/ vnd wie er viel mühe auff ſich genommen/ die Capuciner einzuführen/ vnd were jetz nichts mehr vberig/ dann daß man auch den namen Jeſus da pflantze/ darzu er die gantze verſamlunh von grund ſeines hertzens wolle vermanet haben/ daß ſie ihr ſolches/ wie er hoffte daß ſie thun würde/ angelegen ſein lieſſe.

Die fürnembſte und anſehnlichſte vnder den einwohnern verwunderten ſich/ daß der Præſident/ der vor der zeit den Jeſuiten ſo ſehr zuwider vnd ſpinnenfeind geweſen/ ſich ihrer ietzund ſo hefftig vnd vber die gebür annemen thete/ alſo daß er/ wie der gemeine mann/ *in quo nihil eſt modicum*, zuthun pflegt/ von einer vnmäſſigkeit in die andere fiele/ da er doch billich in einem vnd dem anderen ſolche maß halten ſolte/ wie die Rechten von einem ſeines ſtands erforderten. Viel halten darfür/ daß weiln Schulteß vnd Schöpffen den 26. *Iulij* 1602. vrſachen warumb er abzuſchaffen/ vbergeben/ er alle mittel vnd weg ſuche/ wie er ſich vor ſeinem abzug an der Statt reche. Dann es darauff ſteht/ daß er ſeine ämpter vbergeben will/ vnnd damit er den einwohnern leid zufüge/ er ihnen gern die Jeſuiten auff den halß laden wolte/ damit er ſie in vneinigkeit bringen/ vnd einen wider den andern verhetzen könte. Etliche ſagen/ ſie haben gewiſſe nachrichtung/ daß im/ damit er auff der Jeſuiten ſeiten gebracht wurde/ fünff hundert piſtoletkronen durch vnderhandlung deß *Nivelle* ſeyen verehret worden/ vnd damit er ſolche milte ſchenckung beſchönen möchte/ habe er ſich ſolcher ſummen halben verſchrieben: welches doch nichts zu bedeuten hab/ dieweil er dargegen mit einer heimlichen vrkund quitirt ſey. Der Herꝛ Biſchoff iſt eines ſo danckbaren gemüts/ daß er allenthalben erzehlet vnd rühmet/ wie viel guts ihm von den Jeſuiten widerfahren ſey. Darumb ſagt er/ es folge darauß was es wolle/ ſo könne er nicht nachlaſſen/ die ſache der Jeſuiten zutreiben/ dieweil er ihnen ſo hoch verpflichtet ſey.

Vnd ſind diß die dienſte/ die ihm die Jeſuiten geleiſtet: erſtlich/ haben ſie zuwegen gebracht/ daß ihm zu Rom die iahrgefälle/ die er wegen verfertigung ſeiner beſtallungs bullen hette geben ſollen/ geſchenckt vnd nachgelaſſen worden ſein: darnach daß er durch hilff *Pater Cottons* zwölff *Canonicat* von S. Steffan zu ſeiner Biſchofflichen taffel vom verſtorbenen König erlangt hat: vnd wiewol er deren noch nicht genieſſen können/ dieweil ſich das Capitel darwider geſetzet/ iedoch hofft er noch durch der *Societet* beyſtand vnd *credit* die oberhand wider ſeine widerſächer zubehalten. Zum dritten/ dieweil er ſich zu ſchwach befindt/ ſeinem ampt genug zuthun/ ſo hat er vor/ ſein Biſchthumb zutheilen/ vnd ſolchen anſtalt zumachen/ daß er die Jeſuiten alle geiſtliche ſachen verwalten laſſe/ vnd er der weltlichen allein vnd vnverhindert abwarte/ außgenommen/ daß er bißweilen etliche *ordinire*, damit er ſeine groſſe geſchicklichkeit ſehen laſſe. Herꝛ *Johan Dautruy*, deſſen wir am anfang gedacht/ hat ſich auch nicht vmb ſonſt zum Vorſprecher für die Jeſuiten gebrauchen laſſen: dann man fürwar vnnd gewiß helt/ daß er deßwegen zwölff hundert kronen von *Nivelle* empfangen hab. Alſo weiß ein ieder ſeinen eignen ſeckel mit gemeinem ſchaden zufüllen.

Alle ſtänd vnd fürnembſte einwohner der Statt/ als ihnen zu ohren kommen/ was ſich zu *Fontainebleau*, da *Denys Latrecey* dahin gereißt/ begeben/ vnd das man die Königin fälſchlich berichtet hette/ als wann man der Jeſuiten zu Troyen begerte/ haben den 16. *Iunij* eine offentliche verſamlung gehalten/ in welcher geſchloſſen worden/ man ſolte ein *Inſtrument* auffrichten/ darinn das ienige/ was die/ ſo vmb Jeſuiten ohn befehl vnd gewalt/ auch aller ſtänd in der Statt vnwiſſend/ anlangen dörffen/ gehandlet hetten/ verworffen vnd widerruffen wurde: daß man ſolches *Inſtrument* gen *Fontainebleau* tragen/ vnd/ wanns von nöten/ auffweiſen/ darneben Ihre May. von den aufrüriſchen predigten *Pater Binets*, vnd den heimlichen loſen praticken/ durch welche er vnd ſeine vertrawte ſich vnderſtunden/ die einwohner an ſich zuziehen/ berichten ſolte/ vnd daß ein ieder an ſolchem proceß ein groß mißfallen truge/ vnnd were zu beſorgen/ es möchte deßwegen ein aufflauff entſtehen. Zu dieſem end wurden *deputirt* von wegen der Cleriſey/ Herꝛ *Veſtier*, Dechant zu S. Peter: von wegen deß Raths/ Peter *Trutat*: von wegen gemeiner ſtatt/ Herꝛ *Pithou* Schulteß/ *Tartier* Schöpff/ *Daubterre von Villechetif* alter Schulteß: der Hertzog von *Neuers*, *Gubernator* in *Champagnien* vnd *Brie* that ihnen die ehr/ daß er ſie zu der Königin führet: der Dechant Herꝛ *Veſtier* thet das wort/ vnd war diß der innhalt ſeiner rede: daß alle einwohner zu Troyen nichts begerten/ oder auch begeren wolten/ als was ihr May. gefellig were/ iedoch ſo dieſelbe ihrem vnderthänigſten bitten vnd flehen ſtatt geben wolten/ ſo betten ſie gantz vnderthänigſt/ daß ihrer mit der einnemmung der Jeſuiten verſchonet wurde/ dieweil

man

man ihr nit allein zu Troyen nit begere / ſonder auch dem König vnd gemeiner Statt viel daran gelegen / daß ſie daſelbſt nit eingenommen wurden: vnd ſo Ihr May. durch etlicher *privat* perſonen bericht were vbereilt worden / als ſolten die einwohner zu Troyen der Jeſuiten begeren / das were durch betrug vnd ohn wiſſen vnd willen der gantzen gemeind vnd derſelbigen glieder / geſchehen / vnd were er ſampt denen / die allda mit ihm zu gegen / von denſelben abgeordnet worden / Ihr May. einen demütigen fußfall zuthun / vnd Ihr vnderthänigſt zuerkennen zugeben / daß die gemüter der einwohner zu ſolcher einnemung gantz vnd gar nit geneigt weren. Die Königin gab zur antwort / Sie were alſo berichtet / als wann die zu Troyen der Jeſuiten begerten: dieweil aber dem nit alſo / ſo ſolten ſie von Ihr / dieſelbe einzunemmen nit gezwungen werden: Ihr meinung were nit / ſie wider den willen der einwohner einzuführen. Der *Pater Cotton* iſt ſelbs bey dieſer handlung gegenwertig geweſen / aber wie er ſich meiſterlich weißt zuverſtellen / alſo ließ er ſich damals nichts mercken / vnd dachte wol / es were nicht zu zeit reden / damit nicht etwa der Königin die ärgerliche predigten *Pater Binets*, vnd die rottirungen / durch welche man die Jeſuiten in Troyen bringen wollen / kund gethan wurden.

So bald die *Deputirte* von der Statt Troyen nach *Fontainebleau* gezogen waren / folget ihnen der Biſchoff nach / vnd reißte auff einen tag zwantzig meilen / damit er ihnen vorkäme: vnd zwar dieſe vngewohnliche behendigkeit iſt ihm ſo wol gelungen / daß er der *Deputirten* anbringen vnd Ihrer May. antwort ſelbſt angehört / gleichwol nit ohne groſſen verdruß vnd widerwillē / dieweil er geſehen / daß der betrug vnd falſches vorgeben / durch welches er und *Pater Cotton* die Königin den *Deputirten*, wie obgemelt / gegeben / haben ſich der Biſchoff vnd *Pater Cotton* mit einander berathſchlagt / was in dieſer ſachen zuthun were: vnd haben ſich dieſer nachfolgenden mitteln verglichen: Erſtlich / man ſolte zu Troyen außgeben / die *Deputirten* von der Statt hetten durch keinen andern / dann durch einen Hugenoten / zu der Königin geführt werden können: Zum andern / daß die ſache wegen der einkommung der Jeſuiter nit gar verloren / ſonder auff eine andere zeit verſchoben were: Zum dritten / daß *Pater Cotton* ſich annemmen ſolte / als wann er eine ſonderliche andacht zu S. Bernnard truge / vnd deßwegen eine walfart in wenig tagen gen *Clereuault* thun wolte: vnnd daß er in derſelben reyß durch Troyen durchziehen / vnd daſelbſt auff S. Peters tag den 29. *Iunii*, da die Kirchweih zu Troyen iſt / predigen / vnd denen / die ihres anhangs weren / wider ein hertz zuſprechen ſolte. Solches ward alſo beſchloſſen / vnnd auch verrichtet. So bald der Biſchoff wider zu hauß angelangt / kompt er zum Præſidenten / vnd zeigt ihm an / was ſein vnd deß *Pater Cottons* gutachten were: bald leßt der Præſident einen *Notarium* mit namen *Matthieu le Sot* holen / welcher bey wehrender *Liga* ſich vor andern wütenden meutmacheren herfür gethan / vnnd ſprach zu ihm alſo: Herr *Sot*, guter freund / Es gilt jetzt nit nicht ſchweigen vnd verhälen / es iſt vmb der ehren Gottes vnd der religion zuthun: gehet hin vnd ſagt keckliche in der Audientz / daß die ſchöne *Deputirte* niemand anders haben finden können / der ſie zu der Königin geführt hette / als einen heyloſen Hugenoten / vnd ſey ihnen der beſcheid nit worden / den ſie gern gehabt hetten. Dieſer *Sot* ſetzt dem alſo nach / vnd kompt freytags den 24. *Iunii* in die Audientz / da er mit häller ſtimm gantz vnbeſcheidenlich / was ihm befohlen angezeigt / vnd that dieſen zuſatz noch hinzu: Daß die / ſo die Jeſuiten nit wolten in der Statt haben / Atheiſten / Libertiner vnd der Hugenoten Falcken weren / vnd daß in der Statt zehen tauſent mann zufinden / die ihr leben vmb der Jeſuiten einkommung wagen wurden. Es war dem *Matthieu le Sot* nit genug / daß er eine thorheit begangen / ſein namm mancte ihn es bey derſelben nit bleiben zu laſſen / ſonder ein verbrechen auff das ander zu häuffen. Den andern tag / welcher war der 25. *Iunii*, kam er wider an das ort / da er deß tags zuvor geweſen / vnd widerholte die obergezehlte wort: vnd als er drauf den Præſidents Rath *Trutat* angetroffen / führ er ihn mit dieſen worten an / er wußte wol / daß er auf ſein leben kundtſchafft einnemen thete / er ſolte ſich deßwegen nit weiters bemühen / ſein leben were ſo gut als deß *Trutats*. *Trutat* antwortet / er redete gantz vnbedachtſamlich / in dem er ſagte / daß die / ſo die Jeſuiten nit wolten in der Statt haben / der Hugenotten Falcken weren / vnd daß die *Deputierte* von Troyen niemant anders hetten finden können / der ſie zu der Königin gebracht hette / als einen heyloſen Hugenotten: er wurde ſolches offentlich müſſen büſſen. *Le Sot* ſagt hingegen / er habe das einmal geredt / vnd wolte es auch wol geſtändig ſein. Den montag / welcher war der 27. deſſelben monats / fuhr *le Sot* in ſeiner unbeſcheidenheit fort / dieweil er ſich auff den Herren Preſidenten verließ / vnd gieng zum Herren *Pithou*, Schulteſſen in der Statt / vnd widerholte vor ihm gantz vnverſchampter weiſe die wort / die er ſchon zweymal in der Audientz geredt hatte.

Dieſem *Notario le Sot* folgen etliche andere ſeines gleichen nach / vnd laſſen ſich beduncken / es ſey ihnen alles erlaubt / ſonderlich wegen der gegenwart *Pater Cottons*, der gegen Troyen kommen war / fahen derwegen auch an / von den *Deputirten*, die die reiß nach *Fontainebleau* gethan / hönisch zu reden / verleumbden ſie / vnd ſagen einem jeden inſonderheit / was *le Sot* offentlich geſagt hatte. Einer hat ſich finden laſſen / deſſen namen man verſchonet / welcher es den andern allen wollen zuvor thun / ſagend / man müßte zu den waffen greiffen / damit man die Jeſuiten einführte / er wüßte wol

wie man die klinge führen ſolte. Damit nun dieſem übel zeitlich begegnet/vnnd dem vnheyl/ welches auß ſolchen wütigen handlungen erwachſen möchten/geſtewret wurde/ haben ſich eben auff den tag/ nemlich den 27. *Iuny*. Schulteß/ Schöpffen vnnd etliche alte *Officirer* auß der Gemeine/im Biſchofflichen Sal verſamlet/da geſchloſſen worden/ daß man ein ſonderbare rechtfertigung wider *Matthieu le Sot* anſtellen ſolte/ vnd ihn vor gericht/ deß vbermuts halben/den er vnbeſinnter weiſe getrieben/ vornemen/ vnd dieweil er ſich auff den Preſidenten verließ/ vnnd an vielen orten/ ehe er dieſen handel angefangen/geſagt hatte/derſelb wurde ihn wol wiſſen zu verantworten: ſo bedachte die verſamlung ſehr weißlich/ daß man zum Herren Preſidenten gehen vnd ihn verſtändigen ſolte/was geſchloſſen worden/ mit bitt/ daß er vermög deß anſehens/ welches er wegen ſeiner tugenden vnnd getrewen dienſten bey den einwohneren zu Troyen hätte/ ſolches vnweßen/ das ſich in der Statt erregen thete/ſtillen/ vnd die zertrennte gemüter zu einer guten vnd rechtſchaffenen einigkeit anweiſen helffen wolte. Zu dieſem end hat ſich der Schulteß Herꝛ *Pithou* mit ſechs Schöpffen vnd etlichen andern *Officireren* der Statt zum Herren Preſidenten verfüget/ die zeigten ihm an/ auß was vrſachen ſie zu ihm kommen/vnd vbergaben ihm ſchrifftlich/ was *Matthieu le Sot* für frefelhafftige ſtuck begangen. Als der Schultheß Herr *Pithou* außgeredt/ antworte der Herꝛ Preſident/ wann er den *Matthieu le Sot* wurde gehört haben/ ſo wolte er ſehen/ was der ſachen zu thun were/ das recht ſtunde einem ieden offen:/vnd damit er zuerkennen gebe/ wie übel er zu frieden/daß man die Jeſuiten nit einnemmen wolte/ſagt er ferns/daß derer in Troyen zehen tauſent weren/ die ihrer begerten/ vnd weren nur fünffzehen oder ſechszehen Libertiner darwider/ denen zu trutz ſie gleichwol hinein kommen ſolten: daß wann er zu hofe were geweſen/ er denen das maul wol wurde geſtopfft haben/ die dahin im namen der Statt gezogen weren/ er wolte/ daß es ihm einen ſchoppen ſeines bluts gekoſtet hette/ daß er daſelbſt geweſen were/ die leſterungen/ die man der Königin vorbracht hette/ abzuleinen. Daß übrige/ daß der Preſident geantwortet/ haben wir in dieſem bericht nit melden wollen/ damit wir dem Leſer durch erzehlung der ſchmehwort/ die er gegen dem Schulteſſen vnd Schöpffen gleichſam zur höflichen danckſagung/ daß ſie ihm die ehr gethan vnd zu ihm in ſein hauß kommen waren/ herauß geſtoſſen hat/ keinen verdruß machen. *Pater Cotton*, als er auff beſtimpte zeit zu Troyen ankommen/ hat er mitwochen den 29. *Iunii* auff S. Peters tag im Thumb gepredigt/ vnd widerumb folgenden Sontags den 3. *Iuly* in S. Magdalens kirche. Die gegenwart dieſes *Patris* hat denen/die gleich wie *Matthes le Sot* geartet vnd geſinnet waren/ einen ſolchen muth gemacht/ daß ihrer viel nit vngeneigt geweſen/ zun waaffen zu greiffen/ vnd einen lermen anzufangen. Viel fromme vnd ehrliche leut vnder den einwohnern/ als ſie geſehen/ daß groſſe gefahr wegen einer auffrühr in der Statt vorhanden/ſeufftzten ſich ſelbs/ vnd kundten ſich nit enthalten/ dieſen proceß deß Biſchoffs vnd deß Preſidenten zu ſchelten/ daß ſie/ die zum friden helffen ſolten/ vneinigkeit vnnd aufruhr anſtiffteten/ damit ſie durch eine empörung vnd auflauf den Jeſuiten zu ihrer einkommung die bahn machen könten.

Damit nun die Statt vor auffruhr vnd lermen/ deſſen man ſich zu beſorgen hatte/ verſichert wurde/ haben Schulteß und Schöpffen ihr zuflucht zu Herren *Praslain Gubernator* in *Champagnien* genommen/ welcher ſich als bald dahin begeben/ vnnd durch ſeine gegenwart vnd fürſichtigkeit alles wider geſtillet vnnd in ruhe gebracht/wie auß dem inhalt nachfolgenden ſchreibens/ſo die Königin an ihn/auff ſeinen bericht/wegen ſeiner reiß nach Troyen/ abgehn laſſen/ zu uernemen.

Herꝛ *Praslain*, nach dem wir vernommen/ auß was vrſachen ihr euch gen Troyen begeben/vnd welchen fleiß ihr angewendet/dem vnweſen/ daß daſelbſt wegen der ſpaltung vnd verbbitterung/ die ihr vnder den eynwohnern befunden/ hette entſtehen mögen/zu begegnen/ wie ihr dann ſolchs glücklich verrichtet: haben wir euch durch diß ſchreiben wiſſend machen wollen/ daß ihr daran dem König meinem ſohn vnd mir einen ſehr angenemen dienſt bewieſen habt/ welcher nicht weniger vns zu ſonderlichem gefallen/ als der Statt zur ruhe gereichet. Wir hatten vns vorgenommen/ dem Biſchoff vnd Preſidenten durch euch befehlen zu laſſen/ daß ſie etwas beſcheidener/ als bißher/ ſich erzeigen/ vnd ihren eyfer mäſſigen ſolten/ vnnd euch ſchreiben an ihnen deßhalben zuſenden: aber dieweil *Pater Cotton* vns höchlich verſprochen hat/ daß ſie ſich künfftig wol vnd nach vnſerm willen verhalten werden/ vnnd daß es vnvonnöten/ daß wir ihnen ſchreiben/ haben wir es anſtehen laſſen: iedoch haben wir darfür gehalten/es könte nichts ſchaden/ daß ihr ihnen auf fürfallende gelegenheit zu verſtehen gebet/was unſere meinung ſey/ vnd was zu ihren ehren vnd verrichtung ihres ampts/ wie auch zu erhaltung friedens vnd einigkeit in gemelter Statt diene/welche ihr euch allzeit trewlich befohlen ſein laſſen wollet: Dann wir entſchloſſen ſein/auff alle zutragende fäll/ vnnd mit namen in dieſem gegenwertigen/dahin fürnemlich zuſehen vnd zutrachten/ daß friede erhalten werde/vnd war unſere meinung nit/ die Jeſuiten zu Troyen anderſt/ dann auff das bitten vnd anhalten/ ſo vns im namen der einwohner daſelbſten geſchehen/ einzuführen/ wie wir auch vns ſolches zu thun nit in den ſinn nemen wollen/ dann ſo fern ſie es begeren. Gedachter *Pater Cotton* hat vns gleicher maſſen berichtet/

richtet/ daß der *Notarius*, genandt *le Sot*, welcher etlicher ärgerlichen vnd auffrůriſchen reden halben beſchuldiget worden/ durch etliche/ die ihm übel wolten/ darzu gebracht worden/ vnd ſolches mehr auß zorn vnnd vnbedachtſamkeit/ als auß böſem willen gethan/ vnnd daß er deßwegen mit keiner ſtraff zu belegen ſey/ weil man ohne daß nichts wider ihn fürnemmen könte/ mann greiffe dann auch andere an/ die mehr ſind/ dann er/ vnnd die die fürnembſte ämpter bedienen/ auf welche er ſich beruffen/ daß er von inen darzu were beſtellt worden: vber diß/ daß er auch dergleichen reden fürbringen könte/ die ſein gegentheil ſolte haben lauffen laſſen: alſo daß wann mann alſo dieſe ſachen wolte rütlen/ ein newe vnruhe/ ärger als die vorige/ die ihr geſtillet/ darauß entſtehen möchte/ vnd darumb daß es beſſer were/ ſolche entſtandene vneinigkeit gäntzlich aufzuheben vnnd zu tilgen/ mit bitt/ ſolches euch alſo zu befehlen: darinn wir ihm gleichwohl auß urſachen/ die ihr ſelber ermeſſen könnt/ nicht haben willfahren wollen/ ſonderen vns erbotten/ euch alles das ienige/ was er vns vorbracht/ zu zuſchreiben/ damit ir/ als dem der gegenwertige zuſtand in der Statt/ die gelegenheit der ſachen/ vnnd wie es ſich mit einem vnnd dem anderen in der wahrheit verhelt/ was auch daraus erfolgen möchte/ am beſten bekannt iſt/ ſolches bedencket/ vnnd darinn verfahret/ wie ihr erkennen werdet/ daß es die *Iuſtitia* vnd deß Königs meines ſohns vnd mehr gemeldter einwohner wolfart erheiſchet. Diß hab ich euch alſo zuſchreiben wollen/ vnd könnet dem Königklichen Anwald von unſert wegen vermelden/ daß wir einen ſonderlichen genügen haben an der beſcheidenheit vnd guten anſtalt/ deſſen er ſich in dieſer ſache/ ewrem zeugnus nach/ wie auch ſonſten/ gebrauchet: In gleichem wollet dem Schulteſſen anſagen/ daß wir uns ſeine trew vnd fleiß/ die er in dieſer ſachen erwieſen/ gnedigſt gefallen laſſen: vnd iſt diß vnſer ernſtliches vermanen an ſie/ daß ſie alſo fortfahren/ vns wol vnd trewlich zu dienen/ wie wir dann nit zweiflen/ daß ſie thun werden: euch hiemit göttlicher *protection* empfelend. Geben zu Pariß den 14. *Iuly* 1611. Vnd war die vnderſchrifft/ *Maria*, vnd beſſer drunden/ *Pothier*.

Dieſer Brieff iſt ins Stattbuch eingeſchrieben worden/ vnd beweiſet derſelbe klärlich/ erſtlich/ daß die Jeſuiten ihnen kein gewiſſen machen/ rottirungen vnd ſpaltungen anzurichten vnd zuerhalten/ wann es zu ihrer *Societet* nutzen dienet. Zum andern daß *Pater Cotton* an ſeiner kunſt vnd wolredenheit nichts erwinden laſſen/ die pratiken/ die der Biſchoff vnd Præſident zu Troyen getrieben/ die Jeſuiten daſelbſt einzuführen/ bey der Königin zu verſtrichen vnd bedecken. Zum dritten/ daß er ſich zu einem *advocaten* für den aufrührer *Matthes le Sot* gebrauchen laſſen/ vnd ſich vnderſtanden/ den vnglimpff ſeines verbrechens auff die zu ſchieben/ die er ſeinen Gegētheil nennet/ vnd die in dem/ daß er ihnen auffrechen wollen/ allerdings vnſchuldig ſein: Diß iſt gewiß vnd vnlaugbar/ daß *Matthes le Sot* nichts/ dann auß trieb vnd befehl deß Præſidenten geredt hat: in maſſen *le Sot* ſelbs bey vielen fürnemmen anſehnlichen leuten ſich verlauten laſſen/ vnd hats ſein weib gutwillich vor dem Herren *de Praslain* geſtanden/ da ſie ihm zu fuß gefallen/ vnnd für ihren mann gebetten/ hernach hat ſie es vor Gericht/ wie iedermann weiſt/ bekandt. Wie nun der Præſident vnd *Matthieu le Sot* ein ſchändliche vnd verweißliche that begangen/ iener/ daß er dieſen beſtelt/ dieſer/ daß er ſich beſtellen laſſen/ ſchmächliche/ vnd denen/ die auch nur ein füncklein Chriſtlicher liebe in ſich haben/ vbel anſtehende reden außzuſprengen: alſo iſt es nit weniger dem *Pater Cotton* ein groſſe vnehr/ daß er alſo vnverſchampter weiß die Königin hinder das liecht führen/ vnd die vnſchuldige beſchuldigen wollen/ damit er die ſchuldigen entſchuldigte.

Der Schulteß vnd die Schöpffen haben den Biſchoff manchmal beſucht vnd angeſprochen/ damit er zu dem/ was recht vnd billich iſt/ verſtehen wolte/ vnd ihn gebetten/ daß das ienig/ ſo den 3. *Iuny* in voller verſamlung wegen Abraham *Drouots*, der zu ihrer Schulen vorgeſchlagen/ beſchloſſen worden/ möchte ins werck gerichtet werden: aber er hats gäntzlich abgeſchlagen: als er deſſen wider durch ſchriften erſucht worden/ hat er den 12. *Iuly* 1611. dieſe ſchrifftliche antwort geben/ die Königin hette befohlen/ mit der ſachen einzuſtehen/ vnd daß er ihre fernere *reſolution* erwarten thete: in mittels hette er wegen deß öberſten Schulampts vorſehung gethan. Man hat nachmals bey ihm angehalten/ er wolle mit *Abraham Drovot* vbereinkommen: mit dem anhang/ wann ers nit thun würde/ ſo würde man nichts deſto weniger in der ſachen fortfahren. Darauf laßt er den *Drovot* welcher ein Prieſter vnd *Baccalaureus Theologiæ* iſt/ zu ſich kommen/ vnnd drewet ihm (in gegenwart *Iacob Nivelle*) daß er ihn in den Bann thun wolle/ wann er den dienſt im *Collegio* anneme. *Drouot* antwortet mann habe ſich vor ſolchem bann nicht viel zu förchten. *Nivelle* wolte für den Biſſchoff reden vnnd ſagt/ *Etiam injuſta excommunicatio pertimeſcenda*. *Drouot* gab zur antwort/ mann könte durch das *appelliren* wider ſolche ſtraffen wohl raht finden. Der Biſchoff *proteſtirt* hingegen/ daß wann ihm ſchon das Parlament auferlegen ſolte/ ihn zu *abſolviren*, ſo wolte ers doch nicht thun/ er aber *Drouot* könte dieſem allen wohl zuvor kommen/ wann er ſich ſchrifftlich verobligiren wolle/ auß dem *Collegio* zu weichen/ wann die Königin die Jeſuiter würde in Troyen einführen wollen. Der Schulthes vnd Schöpffen/ alß ſie dieſer practicken vberdrüſſig worden/ laſſen endtlich den *Drouot* die beſtallung auf das öberſte Schulampt/ deren ſie ſich den 12. Iulij mit einander

verglichen / vnderſchrieben / wie auß dieſem *inſtrument* zuſehen.

Jm Jahr 1611. Donnerſtags den 13. *Iulij* vmb vier vhren nach mittag haben wir endsbenante Königkliche *Notarij* zu Troyen vns in den Biſchofflichen Saal daſelbſten verfüget / da obgemelte Herr Schulteß vnd Schöpffen in vnſerm beyſein zugegen geweſen / vnnd hat Herr Schulteß in aller namen *Abraham Drouot* perſönlichen angeredt / vnd von ihm begert / daß er obigen *Contract* mit ihnen gegenwirtigklich vnderſchreiben wolte / vnd iſt ihme *Drouot* ſolcher *Contract* von dem einen gedachter *Notarien* in gegenwart deß andern als bald vorgeleſen worden / demnach ſolcher zu vnderſchidlichen mahlen mit ihme *Drovot* alſo getroffen / wie noch geſterigs tags bemelte *Tartier* vnd *Gombault* Schöpffen im namen vnd von wegen der andern allen zu ihm *Drouot* abgeordnet worden / von ihm zuvernemen / ob er ſeiner gethaner zuſag nachkommen / vnnd mehr beſagten *Contract ratificiren* wolte. Welches bemeldter *Drouot* verwilliget. Nach welchem Herr Schulteß vnnd Schöpffen ſampt ermeldten Räthen deß Schöpffenampts auff ietz beſagten geſtrigen tag vmb ſechs vhren nach mittag ins *Collegium* gangen / mit viel ermeldtem *Drouot* zureden / welcher durch mehr gedachten Herren Schulteß befragt worden / ob er folgenden tags gegen mittag gemeldten *Contract ratificiren* wolte / vnd hat der *Drovot* geantwortet / er wolte nit vnderlaſſen / ſich morgen / wie obgemeldt / in der Schöpffen Rathkammer einzuſtellen / mehrbeſagten *Contract* in gegenwart deß Herren Schulteſſen vnd Schöpffen zu *ratificiren*. Darauf ſich ermelter *Drovot* willig vnnd bereit zu ſein erklärt / gedachten *Contract* zu vnderſchreiben / wolte aber zuvor dem Ehrwürdigen Herren Biſchoff eine ſchrifft wider geben / welche er Biſchoff ihme zu handen geſtelt / vnd daß er faſt wüntſche / daß ſich gedachter Herr Biſchoff mit gemelten Herren Schulteß vnnd Schöpffen vergleichen möchte / damit ihme *Drovot* vom Biſchoffen kein eintrag vnd verhindernuß im *Collegio* widerfahre / dieweil gedachter Biſchoff ihn in bann zuthun gedröwet / welchen bann er nit auffheben wolte / wanns ſchon das Parlament gebieten ſolte: begere demnach / daß ihm eine Copey beſagten *Contracts* gegeben werde / dieſelbe in ſeinem Rath einzuliefern: vnnd das er auſſerhalb deß verbots vnd gedröwten banns vom Biſchoff vrbietig were / gedachten *Contract* zu vnderſchreiben. *Signatum Bourgeois* vnd *Tratel*.

Auß dieſem bericht kan ein vnparteyiſcher Leſer leichtlich ermeſſen / was der Jeſuiten zweck vnd fürhaben ſey / vnd wie ihre heimliche vnd liſtige practicken gantzem Franckreich gefährlich vnd beſorglich ſeyen.

ACTIO

ACTIO MARTILIERI ADVERSVS IESVITAS IN PARLAMENTO PARISIENSI,

ANNO M. DC. XI.

ANno 1610. & 1611. tractata eſt rurſus, & ut multis videbatur, prorſus fini- ta, controverſia, quæ diu agitata fuit in- ter Ieſuitas & Academiam Pariſienſem. Cùm enim Martilierus Academiæ Advo- catus in Parlamento ſtatum controverſiæ inter Ieſuitas & Academiam, An nimi- rum poteſtatem haberent Ieſuitæ artes quaſlibet liberales in Collegio ſuo publi- cè profitendi, dilucidè admodum expli- câſſet, & iniquitate, turpitudine, flagi- tijs erroribuſque tam vitæ & morum, quàm doctrinæ ipſorum commemoratis, Academiæ non ſolùm, ſed & univerſæ Reipublicæ detrimento eos eſſe maximo, certis immotiſque argumentis ita confir- mâſſet, ut Regum eos parricidas eſſe, du- bium amplias nemini videretur; Et verò Advocatus Ieſuitarum tam frigidè ad ar- gumenta iſta die poſtero reſpondiſſet, ut appareret facilè, argutias eorum ad obfu- ſcandum clariſſimum veritatis Solem mo- menti afferre nihil ampliùs poſſe, Servinus ſtatim, Advocatus Regius, facto, à ma- tris Hircani & Ariſtobuli, qui ex Regia Maccabeorum ſtirpe ultimi fuerunt, hiſto- ria dicendi initio, *Eam*, inquit, *Phariſæo- rum & Scribarum, qui vitæ morumque inno- centiâ omnium in ſe oculos converterant, aſtu- tia ei tandem miſeriarum perductam fuiſſe, ut præter nomen & titulum Reginæ, (poteſtate & imperio omni ad Phariſæos delato) nihil am- pliùs retinuerit.* Porrò autem ex antiquo- rum Patrum & Doctorum Eccleſiæ ſcriptis Monaſticam Eremitam & in univerſum o- mnem Eccleſiaſticam vitam, ſolitudini, hu- militati, ſtudijs, caſtitati, dilectioni, ſim- plicitati, paupertati, boniſq; temporalibus & favori Principum contemnendis totam deditam eſſe oportere oſtendens, longè hanc Ieſuiticam ab ea alienam eſſe, utpote quæ bonis aliorum per inſidias & dolo ma- lo occupandis inhiaret, & doctrinam tam in forma, quàm in materia peſſimam pro- fiteretur, argumentis & exemplis pluri- mis tam dilucidè comprobavit, ut ne di- cere quidem contra, qui adfuerant Ieſui- tarum primores, potuerint, ſed & defen- dere ſuam volentes cauſam, omnium ri- ſui expoſuerint.

Actio Petri HARDIVILLERII Pariſinæ Academiæ Rectoris *pro* A- cademia *adverſus* Presbyteros *&* Scholaſticos *Collegij Claromontani* IE- SVITAS habita *in* Senatu Pariſienſi *Anno* 1161. *die* 22. *Decemb.*

ACtionem à Martiliero pro Acade- mia Pariſienſi adverſus Ieſuitas ſu- ſceptam breviter modò enarravimus. Eam, uti commodiùs finiretur, Petrus Hardivi- lerius Academiæ Rector, promovendam talem in modum ſibi ſumpſit: *Ecce*, inquit, *Academiarum omnium Princeps & Regina, Regum Chriſtianiſſimorum clariſſima ſoboles, ad ſacrum dignitatis veſtræ, Iudices, tribunal prodit, non jam ſuâ amplitudine venerabilis, non nativâ pulchritudine ſectabilis, non ve- geto illo ſuccique pleno corpore, non uberibus lacteo quodam εὐψυχίας fonte manantibus, non flammeis illis ac flagrantibus oculis, quibus o- mnium gentium animos, divinis incendebat ardoribus, ſed nuda, mærens, abjecta, in ſitu & ſqualore vitam trahens, miſeriæ & condi- tionis ſuæ pudore ſuffuſa, in vobis ſuæ ſortis & fortunæ præſidium quærens, vos enim ma- dentibus oculis intuetur, quorum ſalutari ma- nu niſi è cœno & ſordibus extrahatur, non eſt quod aliud in tanta rerum acerbitate doloris lenimentum quærat, quàm ut ſaltem noviſſi- mas ejus voces Senatus audiat, & ipſa in ve- ſtro ſinu innocentem, & Gallici candoris per- petuo retinentem animam exhalet. Tametſi autem is Academiæ datus ſit patronus, qui undique oculatus, animos Gallorum facilè per avia, prærupta ſinuſque & anfractus Ieſuiticæ Societatis ducere poſſit, ſe tamen affirmat ſic ad dicendum venire, ut pietatis potiùs quàm de- fenſionis, querelæ quàm eloquentiæ, doloris quàm*

quàm ingenij partes à ſe ſuſceptas quiſque intelligat, quamvis interim non diffiteatur, eò adactum eſſe ſe importunitate adverſariorum, qui toties moniti, ut cœptis deſiſterent objurgati, ut ambitioni ſuæ modum facerent, toties ab aris foci ſque Academiæ depulſi, ſeſe quin in aliena jura & prædia irrumperent, continere nunquam potuerunt. Inter alia autem nefaria ipſorum ſcelera, illud certè indignum maximè & prorſus non ferendum eſſe, quod jam non per ſe & emiſſarios ſuos, ſed per ipſos Parlamenti judices, Academiæ tutores, Academicis periculum inferre conentur, & quos hactenus occultis conſilijs doliſque extinguere non potuerunt, eos judicium ſententijs & judiciorum religione oppreſſuros ſe arbitrentur. Quia autem inter cæteras poſtulationis ſuæ cauſas Academiæ veſtitatem & confuſionem, nimiamque juvenilis ætatis licentiam, veluti quoſdam Academici corporis morbos objecerint, quibus curandis nec iuſſa Regiæ Maieſtatis, nec pondus authoritatis Parlamenti par ſit, ſed ſola eorum ſocietas, cælitus in eum finem ſcilicet dimiſſa, probaturum ſe dicit, tam Reverendorum Patrum obſequioſas ad morbos ejuſmodi tollendos manus haudquaquam requiri. Principio igitur conſtare laboranti Academiæ Medicos eos adhibendos minimè eſſe, quibus cujuſlibet alterius Societatis innatus contemptus ſit, quorum conſilijs & artibus ingens morborum cumulus Galliam occupavit, qui ut importuni hæredipetæ circumſtent, & morte nondum comploratâ, funeris arbitria petant, quin imò qui ut corvi prædæ inhiantes, non niſi injectâ in os offâ recedere ſoleant. Sanctiſſ. iſtos & regularum ſuarum tenaciſſimos patres, Academicis nihil tale cogitantibus vulnus cruentū & lethale ſuperiori tempore inflexiſſe, Eam enim bellorum civilium procellis jactatam, ex communi naufragio vix emerſiſſe, cùm ſagaciſſimi patres animadverterent, cōnvulſos ejus nervos, fractaſque vires non ſine peculiari regiæ munificentiæ affluxu reparari poſſe, Regem igitur eos adiiſſe ſupplice ſque petiiſſe, ut parvulum iſtum gregem ſuum aliquâ dulcedinis guttulâ reſpergeret, eſſe ſibi animum, non tam nomine quàm re, affectu & ſtudio verè Gallicanum, & ad Regiæ Maieſt. obſequium omninò præſentem: unica præ cæteris floribus ſibi lilia cordi eſſe, omnes ſuos conatus cogitationeſque ad commune Reip. bonum directas eſſe. Litteras eſſe ornamentum Reip. præſidium imperii, Solem & oculum regni; non debere igitur ſolam Lutetiam frui literarum beneficio, & iuventutis inſtituendæ bono gaudere, ſed diffundendum illud eſſe per varios ac multiplices regni totius Tractus, Civitates, Provincias, Regem igitur opt. & magnificentiſſ. clementiæ ſuæ mollioribus ulnis eos excepiſſe, ſuo ſinu & pectore foviſſe, & tum Flexiæ per ſe, cum in alijs Regni partibus per ſubditos ſuos ſtipendijs ampliſſimis ditâſſe. Illis autem velut armis inſtructos, & nomine regio veluti numine tactos. Academiam inermem & omni præſidio deſtituta deinde aggreſſos eſſe, ſuumque illud adeò quæſtuoſum GRATIS *perſonando, juventutem ab Academia abduxiſſe, ut mirum non ſit illum jam vitæ literariæ fontem exſiccari præciſis undiquaque venis & ductibus quibus ſanguinem & ſpiritum accipiebat. Falſos tunc quidem expectatione ſuâ Ieſuitas, factum enim eſſe, ut totum laborantis Academiæ corpus, circumfuſis eorum gregibus obſeſſum, vires ſuas, Academicis cor moribundæ parentis doctrinâ puriore reficientibus, collegerit, & corvos hiantes deluſerit. Hoc autem animadvertentes Claromontanos patres, ad alias artes extemplò confugiſſe, & à Rege diploma ſeu reſcriptum obtinuiſſe, quo in ipſo Academiæ Pariſienſi gremio publicè ſcholas aperiendi facultas eis conceſſa fuit, juventutem igitur inſtituere cœpiſſe, non per ſe, ſed alios quoſdam magiſtellos, vel aliunde accitos, vel quaſi fungos noctis unius ſpocio è fœcunditate ſoli Claremontani prorumpentes. Nihil mirum igitur ſi Academia exhauſtis penè viribus non gemere tantùm & lugere ſuam ſortem, ſed contra vim fraudemque exclamare & Deum hominumque fidem implorare cogatur. Ad clamorem autem iſtum, eos ipſos patres, qui ejus vitæ inſidias fecerant, accurrere jam & petere, ut Academicorum ſinu excipiantur, non quidem dominos fundi, ſed ut colonos, imò ut ſervulos humiles in familiam Academicam cooperti volentes, Suaves illas quidem & melle illitas voces eſſe, ſed quaſi quis ſapit, ipſo felle reperiat amariores, Panem eos ſiniſtrâ manu porrigere, lapidem dextra abſcondere. Academicos quidem optare, ut non modò velut ſocios eos admittere, ſed etiam velut fratres complecti, & ut Patres venerari liceret ſed campum iſtum magnos montes habere & fieri id non poſſe, multas Vrbes, quas ad nutum ſuum jam regnant Ieſuitæ; multas provincias, quas poſſideant, multas Academias, quæ in ſuis ſepultæ cineribus jaceant, & ex quarum ruinis rerum ſuarum inſanas ſubſtructiones erexerint, teſtari ſatis & evincere. Eas enim tacitis & occultis motibus Academiam Pariſienſem monere, ut ſuo periculo ſapiat, & inſtantia ſibi pericula non modò cautè prudenterque prævideat, ſed etiam fortiter & glorioſè depellat, oſtendentes, ſocietatem Ieſuiticam ſimilem eſſe vel pennis Aquilarum, quæ ſenſim eas res atterunt, cum quibus incluſæ & reconditæ ſunt; vel fluvijs, qui inſulas complecti, iiſque adblandiri videntur eas tamen comminuunt & perdunt. Non eſſe autem neceſſe, ut in externa aliarum Academiarum diſcrimina inquirant, earumq; voces & monita*

nita deſiderent , jam intus eſſe periculum, æſtuare jam morbum in præcordijs , & ipſos Academiæ hoſtes prætextu pharmacorum, ejus venas meliori ſanguine exhauſtas , venenatis exotericorum dogmatum poculis inficere, atque dum gratis ambroſiam ſuam ſuumque nectar, cœleſtes ſcilicet illas dapes Academicis lauguentibus apponere ſe jactant, Academiam ſuffocare, linguam ei præſcindere, ne loqui , oculos eruere , ne eorum fraudes poſſit intueri, jugulum petere, ipſum caput aggredi, & Sorbonam ipſam tentare atque laceſſere. Specioſum Societatis Ieſu nomen, & boni publici pondus ac momentum in eorum verbis ſonare , ſed per ipſos jam licere ſubditis jugum excutere , licere Senatuſconſultis & Regijs etiam reſcriptis illudere, imperitæ multitudinis oculos eludere, licere veteres Academias pervertere, licere de patribus Miracula comminiſci, licere paſſim Martyres conſcribere, licere Sorbonica decreta non habere ludibrio tantùm , ſed contumelijs proſequi , licere denique omnia peſſundare , ut tandem ſola Ieſuitarum ſecta totum orbem dogmatum ſuorum facibus incendens , omnes etiam vitiorum ſpinas, vepres & noxios deterioris doctrinæ ſuccos exurat. Quod Oſorius quondam dixit, inclinante & in ſenium vergente mundo naſcituram novi cujuſdam & cæteris inuſitati nominis Societatem , quæ tumidis magiſterijs ſilentium impoſitura ſit , & ad cujus , ut ad ſolis exortum , cæteri hominum jure ſociatorum cœtus , quaſi minora , & ſpurio quodam lumine lucentia ſidera mortalium oculis eripiantur ; Id Ieſuitas per Vniverſum penè orbem Chriſtianum jam aſſecutos ſe gloriari, & certè præclariora quæque ac melioris notæ ingenia , ſuis undiquaque ſedibus eos expuliſſe ; paſſim erumpentes naſcentis induſtriæ gemmas velut peſtilenti quodam turbine afflatas aduſſiſſe ; omnem literatis, quâ emergere ac ſe proferre poſſent , viam præcluſiſſe , unam adhuc reſtare Academiam Pariſienſem , ad quam velut ad portum confugerent virtutis & eruditionis ſuæ ſpecimina edituri. Hanc quia ſcopulum eſſe videant Ieſuitæ in quem irruentes frangantur , idcirco ad ejus interitum omnes adhibere machinas ſtatuiſſe, iamque in maximi beneficij loco reponere , ſi ſpecie Societatis cum Academicis ineundæ, & ſalutis eorum conſervandæ nomine, omnes eorum labores, vigilias & conatus, omnibus invidiæ turbinibus exponant, ſi Academiam ad limen Claromontanæ domus, ut vile mendicabulum proſtare, & alumnorum ſuorum præmia ab eorum Gazophylacio turpiter expectare cogant atque ut Societatis iſtius ludus, fabula, ludibrium toto orbe habeatur, faciant. Academicos quidem ſtare in procinctu , non dolis, non ambitu, non verſutijs, ſed ingenio, doctrinâ, induſtriâ, virtute & animi candore cum reverendis iſtis Patribus certaturos, velle, ut proferant ſe Ieſuiticæ Societatis lumina & Gigantes illi , qui volumina voluminibus, ut montes montibus imponendo , cœlum ſapientiæ ſcandere ſe putant , & Deos Academiæ tutelares de ſolio ſuo deturbare , ſed optare tamen , ut Ieſuitæ nudæ cum nudis Academicis decernant , hoc enim ſi fiat, ſperare ſe futurum , ut res tota, omnibus iucundum , utilem Reipublicæ, literis ſalutarem exitum ſortiatur. Cæterum non doctrinæ ſaltem & eruditionis rationem; ſed ipſius etiam Reip. ſalutem, & Gallicani Imperij dignitate, quin imò Regis Chriſtianiſſimi ſecuritatem poſtulare , ut Gallicanæ juventutis informatio ſolius Academiæ fidei & Academicorum ſedulitati permittatur , atque demandetur. Mæcenatem olim Auguſtum monuiſſe , ut iis erudienda juventus traderetur , qui Imperium Romanum impensè adamarent , Gallorum igitur adoleſcentum inſtitutionem non poſſe cuiquam tutius, quam Academicis Pariſienſibus commendari qui eodem quo tota Gallia ſpiritu vivant , & propterea Academiæ vitam ſervari unicè expetant, ut ipſi in ea velut in ſpecula ad Regiæ Maieſtatis decus & ſecuritatem pervigiles excubent, & Reipubl. Gallicanæ amorem tenellis adoleſcentum ingeniis , Chriſtianis pietatem erga Deum, ſubditis fidem erga Reges, civibus commune boni publici deſiderium inſerant. Regem piiſſimum & ſuorum amantiſſimum, priuſquam atroci & cruento vulnere à nefario parricida confeſſus ad cœlum migraret , de Academiæ ſuæ dignitate revocanda ſeriò cogitaſſe, nec ſatis eſſe duxiſſe , ſi fidiſſima Maieſtatis ſuæ filia viveret , niſi etiam ſplendidè & regiè viveret. Hanc igitur tanti Regis filiam ſtare iam in conſpectu iudicum, eoſque per ſacros illius manes orare , ne labores, conatus, gloriam ſuam cum Ieſuitis partiri cogatur. Non ea laborum ſuorum præmia rependi ſibi Academiam poſtulare, quæ ingentes familiarum ampliſſimos reditus adæquent , non quærere eam Baronias, Comitatus, Abbatias , non captare hæreditates , non arcana quadam arte munerum copiam paſſim ex omnium manibus & loculis elicere, ſed tantùm ſuppliciter & demiſſè petere, ne in hoc ſqualore deſeratur, neque in hoc miſeriarum cœno hactenus depreſſa opprimatur. Ieſuitæ quidem cur finibus Academicis ſe contineant , cur tantus eos Gallicanæ iuventutis educandæ pruritus agitet, cur ovis Gallicis tam pertinaciter incubent, cauſam non eſſe aliam, quàm ut Gallorum loco Milvios aut vultures excludant. Hæc enim niſi ipſis mens eſſet, futurum certè, ut Academiam non tam proterve arietarent. At vero Academiæ totius

in iudices æquiſſimos eorumque dignitatem defixum aſpectum eſſe, eoſque eò ſibi æquiores magiſque propitios fore confidere, quò adverſariorum ambitus plus gratiæ & favoris apud pleroſque videatur obtinuiſſe. Non opibus eam contendere, quæ exhauſtæ ſint, non dignitate, quæ jampridem iaceat, non amplitudine, quæ indigniſſimè conteratur, ſed precibus, lachrymis, ſqualore & miſeria, per Deum enim immortalem eam obteſtari, per Henrici Magni, ſuaviſſimi patriæ parentis pios ac propitios manes, per ultimas eius voluntates, per Chriſtianiſſimi Regis, & Reginæ Matris optimæ ac Sereniſſimæ ſecuritatem, per Galliæ totius incolumitatem, per decus & amorem patriæ, per liberos eorum, quorum præſertim res agitur, per eos ipſos & nominis eorum immortalitatem, ut eripiant tandem aliquando literas ex profanis iſtis manibus, eaſque ſuæ parenti & Academiarum Reginæ, vel potius ſuam eis parentem reſtituant, neque diutiùs puriſſimum ac verè Criſtallinum oculi Gallicani humorem, admixtus exotericæ doctrinæ ſordibus turbari permittant, conſiderantes nempe, ſatius eſſe, ut ad Senatus Pariſienſis nomen & recordationem tota deinceps geſtiens proſiliat Academia, eique æternùm victuros gloriæ lauros decerpat, quàm ut novus, & Gallicano præſertim genio inuſitatus Religioſorum hominum cœtus è finibus monaſticæ profeſsionis exiliens, cum omnium penè Ordinum querela, cum totius Galliæ periculo, cum certiſſima Muſarum politiorum ruina, ubique iactet & proclamet, ipſis iudicibus, ſocietatem ſuam in Academicos irrupiſſe, Academiam & literas meliores ipſorum iudicium ſententia concidiſſe, & tertium iſtum Gallicani lilij apicem, iudicum ſpiritu perculſum emarcuiſſe.

Excuſa eſt hæc Actio juxta exemplar Pariſiis apud Ioannem Petit-pas., viâ Iacobæâ ſub ſcuto Venetiarum excuſum. Anno 1612.

ARRESTVM CVRIÆ PARLAMENTI:

PRIMARIA, RERVM CAPITALIVM ET EDICTI Claſſibus convocatis 22. Decemb. 1611.

LATVM

IN CAVSA

SACERDOTVM, ET SCHOLASTICORVM COLLEgii Claromontani qui ſe IESVITAS vocant, Diplomatis Regii 20. Auguſt. 1610. comprobationem poſtulantium, quò omne ſcientiarum artiumque genus, in Collegio Claromontano, juxta edicti Septemb. 1603. & aliarum conſtitutionum normam, publicè docendi, poteſtas concedatur.

ET

RECTORIS, SYNDICORVM AC DECANORVM VNIverſitatis, Intercedentium Editioni Diplomatis, ac libello ſupplici oblato 2. Decemb. 1611. petentium, ut ex lege Edicti Reſtitutionis IESVITARVM, *& Decreti quo illud comprobatum eſt, ab omni Scholaſtico munere arceantur: nullo, ex perſonarum qualitate, præjudicio ſuborituro.*

Cui inſeruntur ex D. Ludovici Servini Advocati fiſci Regii, Actione, excerpta ſumma capita.

EX ACTIS CVRIÆ PARLAMENTI:

Manè.

PRIMARIO PRÆSIDE, ARRESTVM pronunciante.

CONtroverſia, ultrò citróque copiosè diſceptata, hinc, inter Sacerdotes & Scholaſticos Collegii Claromontani, qui ſe Ieſuitas vocant Diplomatis Regii 20. Auguſt. 1610. dati Impetratores, & quod decreto Curiæ comprobari, petunt, quo omne ſcientiarum artiúmque genus, in Collegio Claromontano, juxta Edicti Septemb. 1603. & aliarum conſtitutionum, declarationúmque normam, publicè docendi poteſtas conceditur, quique defenſorum quoque vices agunt: inde, inter Rectorem, Membra & Decanos Vniverſitatis Pariſienſis, intercedentes comprobationi Diplomatis, ac ſupplice libello 2. Decemb. 1611. oblato, poſtulantes, ut juxta legem Edicti, quo reſtituti ſunt Ieſuitæ, prohibitione, ab omni munere & exercitio ſcholaſtico, arceantur: nullo ex perſonarum qualitate præjudicio ſuborituro.

Quúmque jam in quartum uſque diem, majore, Criminali & Edicti Claſſibus convocatis, Montholonius, Diplomatis Impetratorum nomine & Martelerius, interceſſorum partes ſuſtinens, auditi ſint: atque ea cauſa peroratâ ſolemni intentionis clauſula, illi Diploma comprobari petant, & hi verò recuſent, & ſupplice libello intercedant, cùmque Rector quoque, & ex Impetratoribus nonnulli, verba fecerint. Quin etiam cùm Cognitoris Regii nomine SERVINVS egerit, cujus orationis hæc fuêre capita: ſe jam, 17. menſis hujus, cùm iſtius cauſæ, inter Sacerdotes & Scholaſticos Collegii Claromontani petitores, ut reſcriptum Regium, 20. Auguſti, 1610. Senatuſconſulto comprobaretur, & inter Rectorem, Decanum Facultatum, Natio-

num procuratores, & alia Membra Vniverſitatis, reluctantes & ex occaſione Petitores, diſceptandæ nomen recitaretur: altercationibus, antequam Advocati cauſam agerent, occurrente, ea protuliſſe tum quæ hodie quoque referenda videantur. Nempe, pro muneris ratione, ut ſuarum eſt partium, ad gloriam Dei, Eccleſiæ bonum ſpectare, ac Regis rem, vitam, ſalutem, ſecuritatem, & Reipublicæ totius tranquillitatem ſartam tectam tueri, ſe adhortationibus utroſque, Actores & Defenſores, verbis ſancti Pauli commoneſeciſſe, ut pacis, quoad fieri poſſet, & concordiæ mutuæ rationes inirent.

Ac propterea, Actoribus dixit, eos beneficium ab Henrico Magno, glorioſæ memoriæ, impetratum, gratâ mente jugiter recolere debere, qui cùm undiquaque fideliſſimorum & longo rerum uſu prudentiſſimorum Miniſtrorum conſiliis, ab illorum revocatione deterreretur, nihilominus, id beneficii largiri conſtituiſſet, hac ſpe ex promiſſionibus ipſorum concepta, inductus, fore videlicet, ut Indulgentiæ & Clementiæ Principali, officiis & obſequiis, Regiæ Majeſtati præſtitis, gratiam aliquam referrent: eò etiam maximè, quòd nullius rei, præterquàm reditus, gratiam poſtularent, nec alium ſibi finem propoſitum eſſe ſignificarent, nedum, ut ea, quæ hodie efflagitant, expetituri viderentur.

Addiditque, perpenderent ſecum ipſi an æquum eſſet, ſtatim à Magni Regis obitu, illud poſtulare, quod ipſemet, nequaquam iis concedendum eſſe cenſuiſſet, & quod dum in vivis erat, urgere nequaquam eſſent auſi. Hæc ſaltem lex, ſi pertinaciter petitioni inſiſterent, ipſis præſcribebatur, ut ſeſe priſcis Vniverſitatis Pariſienſis Decretis, & Theologicæ Facultati, in hiſce quatuor capitibus, potiſſimum ſubjicerent.

Primò, *quò Regum ſaluti & ſecuritati conſulatur, quos ſæpenumero jam impetitos, iterato parricidio, nefariè è vivis ſublatos, ſceleſtiſſimorum parricidarum manu vidimus, qui falſo & deteſtabili Religionis obtentu, ac impurâ, temerariâque doctrinâ, nuper cuſâ, quam ex libris & ſcholis iſtorum Impetratorum hauſerant, ut ex Reorum confeſſionibus & Curiæ Arreſtis, apparuit acti fuêre: Petitores, tam deteſtandis opinionibus renuncient, nec tantùm ſcriptoribus ſuæ ſocietatis, qui eas tradiderunt, non aſſentiantur, ſed etiam ſcriptis editis, juxta verbum Dei, in Veteri & Novo Teſtamento comprehenſum, illas oppugnent.*

Dicant doceant, ſcribant ubique, nefas eſſe cuiquam, ſive peregrinus, ſive naturalis Regis ſubditus audiat, in Capita vitamque ſacratiſſimæ Majeſtatis Regum & Principum moliri, quantumlibet ſpecioſum authoritatis, vel ſpiritualis, vel temporalis nomen prætendatur, quæcunque prætexatur cauſa, etiam ubi de moribus & Religione agitur; ſanctè polliceantur & ſubſcriptione ſuâ confirment ac recipiant, patefacturos ſe, quotquot intelligent, aut ſentient, tam horrenda conſilia agitare, nec unquam iis ad ſtipulaturos dogmatis quibus maleſana perditorum hominum ingenia, directè vel indirectè, tanquam fulcro, ad machinationes adverſus Vnctorum Dei capita, ſtruendas, niterentur.

Secundò, *Diplomatis Impetratores profiteantur, prædicent, doceant, inter cæteras poteſtates ſummas à Deo conſtitutas, Francorum Regem Chriſtianiſſimum, in Temporalibus ſolo Deo minorem, non aliud in Terris ſupra ſe, præter Dei numen agnoſcere, cujus beneficio, abſoluto in ſubditos dominii jure potiatur: nec ſpiritualibus poteſtatibus, pietatis licèt colore prætento, & promovendæ vel defendendæ Religionis ſpecie, fas eſſe Temporalium Regum ac Principum jura uſurpare, magis, quàm Regibus, authoritatis Regiæ titulo, ſpiritualis authoritatis, apicem invadere, quapropter in ſeſe recipiant, nunquam ſe hoc in argumento diſtinctionibus, nuper à quibuſdam Doctoribus excogitatis, docendo uſuros, quæ his vocabulis expreſſæ fuerunt:* Directè aut indirectè, per ſe aut per accidens.

Agnoſcant ingenuè, Scholaſticis ſubtilitatibus, non res, ſed verba tantùm mutari, quò in Eccleſia, immenſa quædam & nullis cohibita finibus poteſtas, omnibus imperiis & Rebuſpublicis ſecularibus gravis & damnoſa conſtituatur, & ſpiritualis poteſtas in temporale imperium tranſeat, juris & regij Majeſtate, ſacerdotalibus infulis tributa. Contrà inviolabili invictoque, nec problematico, axiomate aſſerant, penes authoritatem & poteſtatem nullius eſſe, Abdicatione, ſuſpenſione, ac Regni privatione, Reges, eorum ditiones occupanti, vel deprædanti expoſitâ multare.

Tertiò, *doceant, profiteantur ſcribantque: Omnes Regis ſubditos, tam Eccleſiaſticos, quàm ſeculares, ad eam, erga Regem, obedientiam teneri, quam Dominus noſter Ieſus Chriſtus, humanam indutus naturam, Imperatoribus & Magiſtratibus, naſcens, morienſque præſtitit, quemadmodum hac lege ſancivit:* Reddite Cæſari, quæ Cæſaris, Deo quæ Dei, *atque eam etiam ob cauſam, Regnum ſuum negavit eſſe mundanum, alioqui ſibi non defuturos ſatellites, qui arma expedirent.*

Atque iſta verba, ut & Pauli Rom 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubjecta eſto, quæ ſunt *non tantùm præcepti alicujus,*

cujus, declarationis, aut exempli ad tempus *obſervandi vim obtinere, quando videlicet Chriſtiani, Temporali poteſtate* (*ut ſcripſit quidam ex ipſorum ſocietate Coryphæus*) *carebant, Infidelibus ſubjecti: ſed eo in univerſum omnes & in æternum, cujuſcunque fuerint ordinis Eccleſiaſtici & Laici, obligationis nexu arctiſſimo adſtringi.*

Ac proinde, ad hujus legis amuſſim, vivendum eſſe, aſſeverent, quam Apoſtoli, & eos imitati verè Chriſtiani, religioſè obſervarunt, qui non modò tum; cùm pauci veritatem Chriſtianam amplecterentur, ſed etiam, cùm in ampliſſimum numerum excreviſſent, Diſcipuli, Cæſaribus & Regibus, vel Hæreticis & Infidelibus, in Temporalibus fideliter paruerunt.

Quapropter Diplomatis Impetratores fide caveant, ſe dictis & doctrinâ profeſſuros: Nullam poteſtatem, qualicunque tandem ſit, nec ipſam etiam Eccleſiam, vel in Concilio congregatam, aut aliâ quapiam ratione, jure ullo præditam eſſe, quo ſubditos, à Fidelitatis juramento abſolvere, & obedientia, ad quam jure divino, naturali, & humano exhibendam, tenentur, vincula, ullo pacto laxare valeat.

Quartò, *quod ad* πολιτείαν *Eccleſiaſticam attinet, ad Regis authoritatem, & Regni leges tuendas, Diplomatis Impetratores, ore & ſcripto, tueantur libertates & jura Eccleſiæ, in cujus ſinu vivunt, Gallicanæ: nec quicquam dicant, ſcribant, proponántve* (*quorundam Decretorum, quæ in Francia nec probata nec admiſſa ſunt, prætexto nomine*) *quod illis adverſetur.*

Ac proinde, deinceps ſeſe ſcripturos recipiant, & curaturos, ut à Generali & Provincialibus adprobentur, quæ ſunt adverſus ſuæ ſocietatis homines conſcripturi, qui libris editis, dogmata contraria, quatuor hiſce capitibus poſuerunt.

In ſumma, Priſcis Univerſitatis Pariſienſis, ac Facultatis Theologicæ Decretis, atque Inſtitutis ſtent per omnia.

Quibus capitibus, donec planè ſatisfecerint, & indubitatis τεκμηρίοις, *ſinceri animi, fidem fecerint, cancellis Edicti Reſtitutionis ſeſe contineant, atque poſtquam ita caverint, libera demum, arbitratui Curiæ, juris reddendi poteſtas eſto, in iis, quæ nunc indulgeri ſibi poſtulant.*

Hæc, is qui verba facit, ſæpenumero teſtatur, ſe Petitorum ſociis ſignificâſſe; hæc eadem complures clariſſimi Viri, dignitate ſenatoria, in hac Curia, illuſtres intellexerunt, cùm in hos ſermones inciderent.

Quin etiam Patri Frontoni, & alteri ſodali, pridie quam cauſa diſceptaretur, iſta proponebat, coram Ampliſſimæ Dignitatis Viro, pietate, doctrina, atque erga Eccleſiam, Regem, Regnumque fide & ſtudiis conſpicuo, in Curia quadam ſuprema, Præſide: qui ſuâ quoque authoritate & ſuffragio eoſdem excitabat, ut candidè & ingenuè, præſcriptis ſanctionibus in Senatu recitatis, ſubſcriberent, & eas ſine ulla eluſionis vel æquivocationis ſtropha, approbarent. Ad quæ cùm Regis Advocatus, ſibi certum quid reſponderi peteret, excepit Fronto, Quantumvis ipſe atque alii ſocii, qui Pariſiis degunt, ita ſentirent [*nam ſibi privatim ab hac ſententia alienum non eſſe animum, utpote qui in Politicis arbitraretur, temporibus & locis, ubi vivitur, ſerviendum eſſe*] non tamen integrum ſibi eſſe, præciſa declaratione uti, niſi antè, hac de re cum ſociis, qui in hac urbe ſunt, conferret: imò exiſtimare ſe, re communicata, conſtitutum, ad haſce propoſitiones, niſi prius Generalis Præpoſiti, cujus ſententia expectanda erat, animo explorato, expeditè & tutò reſponderi non poſſe.

Quæ Rectori, & qui eum comitabantur, cùm fuiſſent ſignificata, reſponderunt, ſibi verba Frontonis probari non poſſe, captioſa & æquivocationibus obnoxia, præſertim cùm diceret, In politicis ſerviendum eſſe temporibus & locis, ubi vivitur. Adde quòd, cùm eſſet in confeſſo, Poſtulantium ſocietatem, in omnibus, & per omnia, à Generali ſuo pendere, qui majore quàm cæteri Generales ſolent, poteſtate in ſibi ſubditos Religioſos potiretur, atque extra Regnum Galliæ commoraretur, nullam rationem, ad fidem ipſis habendam aperiri, tum etiam, quòd Ieſuitæ omnibus aliis ferre leges, à nullo verò accipere conſueverint.

Præterea, Ieſuitas iſtius juſtæ diffidentiæ cauſas cauſas ubiq; ſuis actionibus & inſtitutis dediſſe, ubicunque pedem fixerunt, affectato, tam in Clericos, quàm in Laicos dominio: Quibus accedit, quòd omnib. hic unicus ſcopus, normæ inſtar ob oculos eſt, ut cuncta ad ſocietatis, etiam ex aliorum damno, utilitatem, atque amplificationem dirigantur. Quòd dogmata priſcis legibus Regis, & Regni Conſtitutionibus contraria tuentur: Quòd ſi contingat aliquem ex ſocietate exitiale ſcriptum edere, neque ſocietatis cœtus, nec ex ea quiſpiam, illud palàm improbat, aut ad veritatis defenſionem ſe accingit. Addidit Rector privatim, ſibi complures eſſe rationes exponendas adverſus petitorum poſtulationem, quas Curiæ cognitioni, tam ſuo, quàm Advocati ore ſubjecturus eſſet, quod is qui Regis nomine verba facit, tum ut omnem culpam, coram

Deo & Hominibus, à ſe derivaret, tum ut diſcordiæ fomitem, unde ſcandala & diffidia, in Eccleſia & Republica, eſſent exoritura, extingueret, ex ſui muneris ratione, referendum eſſe duxit: Quo circa obnixè rogat Senatum, ut in meliorem partem, quæ proponuntur, interpretari dignetur, quo pacto omnes æquos rerum æſtimatores à privatis affectibus immunes, quique Religionis cauſam in Factionis malum non vertunt ſano mentis judicio, quæ dicta ſunt, admittere decet: hoc etiam addens, ſi ulteriùs æſtus contentionis feratur, ea quæ deſiderantur, & utrobique reprehendenda ſunt, pro temporis & juris ratione, prout animadverſionis officium requiret, ſignificaturum eſſe.

Enimverò, cùm in tertium uſque diem, controverſia utrinque agitata fuerit, ea jam refert, quæ in inſtrumentis, & copiis cauſæ judicialibus ſacerdotum ac Scholaſticorum Collegii Claromontani, qui ſe Ieſuitas vocant, obſervavit, excerpſit, collegitque, præter ea loca quæ à Montholonio, & à Martillerio ſubnotata ſunt: quæ partim ad ordinis eorum inſtitutum, partim ad vitæ genus & Doctrinæ rationem ſpectant: quæ tria capita ſunt excutienda, ut agnoſcatur, utrum inſtituendæ juventuti apti, & an eorum inſtitutio utilis & ſalutaris futura ſit.

Ac primum, quod ad Inſtitutum ipſorū Clericorum, qui ſe regulares Relioſos appellant, nuncupantq; liquet, eos non tam lege, quàm privilegio gaudere. Hanc ob cauſam Ignatii Loyolæ Fundatoris ſcopum, vitam, & vitæ rationem, à Ribadeneira & Maffæo conſcriptam, expendit, atque conſtitutiones, & earum varias explicationes, Romæ excuſas; bullas, quas à Pontificibus numero 37. impetraverunt; privilegia, & immunitates, quas ſubinde, vivæ vocis, ut loquuntur, oraculo, elicuerunt: Congregationum Ieſuiticarum Canones & Generalium Epiſtolas, ſedulò notavit & conſideravit.

Quod verò ad ipſorum actiones & res geſtas pertinet, retulit, ſe, ex Actis, (ſibi, cùm tulit occaſio, obſervatis,) eorum, quæ ab eo tempore, quo ſunt admiſſi, in Gallia contigerunt, repetere. Quid de ipſis *Euſtatius Bellaus* Epiſcopus Pariſienſis 3. Auguſti, 1554. judicârit: quid declaraverit & decreverit *Theologica Facultas*, in Sorbonæ Collegium eodem anno convocata, quæ poſtea *Poſciaci* geſta, vbi ſuum diſſimulabant inſtitutum: quæ poſt ipſi fecerint: quid ad officia docendi, gratis, oblata, *Academia* exceperit; quid ea de re cenſuerit *Turnebus*. Expendiſſe quoque ſe, Actiones anno 1564. habitas, & præſertim, *Actionem Baptiſtæ Meſnilij* Advocati Fiſci Regii, & quid causâ Conſilio permiſsâ, â Curia decretum fuerit.

Item ea retulit, quæ in Italia, Hiſpania, Germania, Polonia, Moſcovia, Anglia, & Republ. Veneta, ſocietatis causâ, evenerint, ea etiam, quæ ſodales anno 1577. fecerint, & Actiones Poteſtati, quanta in *Directorio Inquiſitionis*, ubi loca notavit, excuſo Romę, 1585. deſcribitur, conſentaneas, indicavit: unde colligitur, eos Inquiſitionis arcanæ officio defungi.

Item diligenter collegit ea, quæ in ſanctiori Regis conſiſtorio, in Curia, ante & poſt actionem, in Caſtellum parricidam, eorum diſcipulum, inſtitutam, accederunt. Ea, quæ ſecretis *Annalibus* annorum 1594. & 95. comprehenduntur, quorum exemplar Neapoli excuſum, anno 1604. ſub manu ſit. Deinde idem Regius Advocatus, eorumdem uſurpationes & molitiones ex *Brevium*, poſtquàm poſtliminii jure donati ſunt, quod notandum, & contra poſitas edicto conditiones, impetratorum, excerptis attendit.

Item, quæ Regi, ab *Harlæo*, Senatus Principe, cujus Exempla, Virtutis erant præcepta, oratione fuerunt expoſita:

Et, quibus illi *Rex* Magnus, Clementiſſimus, Invictiſſimus & Prudentiſſimus reſpondit verbis, quæ certum voluntatis Regiæ propoſitum exprimebant, certâ ſpe obſequiorum, quæ ſpondebant Diplomatis Impetratores, ſubnixum.

Præterea, quæ ab ipſis facta, tanquam fidei, optimo Regi datæ, adverſantia coarguuntur, & quid ad hæc argumenta illi regerant, ſedulò attendit.

Denique, alia commemoravit, quibus apparet, quid ſubinde ad captandam gratiam, & authoritatem comparandam factitârint, quibus artibus domatim vagentur, & ad exploranda arcana, & bona corradenda irrepant, ac negotiis omnibus ſeſe conſcientiarum obtentu intrudant.

Doctrinam denique, quod attinet: quæ in *operibus Bellarmini*, potiſſimùm in Tractatu, *De poteſtate Romani Pontificis in Temporalibus*, notavit, quæ in *Gregorij Valentiniani*, *Vaſquez*, *Turriani*, *Tholoſani*, *Suarez*, *Molinæ*, *Ribadeneiræ*, in libro, cui titulus Princeps Chriſtianus, *Kelleri*, *Andreæ Eudæmono Ioannis*, *Ioſephi Creſvelli Angli*, ſub *Philopatri* nomine, *Leonhardi Leßij*, *S. Heißij*, *Gretſeri*, *Azoris*, *& Marianæ* libris animadvertit. Item, quæ in *Amphitheatro Honoris*, excuſo anno 1606. nomine *Clari Bonarſcij*, cujus proprium nomen *Carobus*

roſus Scribanius, antehac Antverpiani Collegii Rectoris, de quibus is ipſe, qui loquitur, defunctum Regem Henricum Magnum monuerat, ut vitæ proſpiceret, parricidis & ſicariis, à Scriptore illo expoſitę, in locis, quæ Regi ipſi, teſte Illuſtriſſimo quodam Viro, fideliſſimo ipſius Regis, jam à multis annis, Miniſtro, prælegit: teſte quoque ipſo Patre Cottone, qui tum dixit, eum librum, nequaquam à ſuę ſocietatis hominibus emanâſſe, ſed Genevæ, ad conflandum Ieſuitis odium, fictum, ab Hæreticis fuiſſe: qui tamen, poſtea, longè aliter, quid ſentiret, expreſſit, laudato Scribanii opere, & diſtributis multis illius exemplaribus, atque etiam, Claro admodum viro, Religioni Catholicæ, non minùs, quàm Regno Francico addicto, cùm hunc exhibuiſſet librum, eum ſtylo laudato, commendavit, tanquam juventuti, Latinis literis imbuendæ, apprimè utilem, etiamſi verba, quibus ille utitur, ſimillima ſint, imò ipſiſſima illa, quæ noviſſimus parricida, cùm ſuper execrabili parricidio, in cæde Regis patrato, interrogaretur, uſurpare ſolebat. Quæ advocatus, ſine horrore referre nequit, de tam horribili libro loquens, quem Catalogo librorum ſuorum inſcriptum, tanquam ab Authore laudato, profectum, Societas comprobavit. Idem, *Aphoriſmorum Emmanuelis* Sà, & aliorum *Caſuiſtarum* mentionem fecit, qui Ethicam & Politicam Chriſtianam, funditùs evertunt. Item axiomatum *Iohannis de las Salas*, & librorum *Zanchez*, ex quibus excerpta quædam ſparſa ſunt, quæ ſupprimi, non imprimi decuit, ob horrendas, & flagitioſas, turpiſſimáſque diſſertiones, quibus ſcatent. Retulit etiam de Richeomi *Apologia*, & aliis libris, quos *Richeomus* & *Cotto*, aliique ſodales, ad cauſæ ſuæ defenſionem edidêre, Necnon, de libro, cui titulus, *Defenſio Veritatis pro Religione Catholica, in Ieſuitarum cauſa, oppoſitâ Actioni Antonij Arnaldi*, & de variis *Reſponſis* ad libellum, *qui Anticottonus* inſcriptus: *Declaratorijs literis* ejuſdem Cottonis ad Reginam, Rerum in Regno Adminiſtrationi præfectam, ſtatim ab ipſo Regis obitu: de quibus etiam, Montholonius in contradictionibus adverſus Martillerium. Quibus in libris, etſi multa ſpecioſis, pietatem & æquitatem redolentibus verbis, fucata legantur: attamen veritatis & lucis objectu, ruunt eorum dicta, quantumvis coloribus quæſitis adornata: & quę ad excuſationem eorum proferuntur, crimen augent, & ejuſdem culpæ, cum iis, quos tuentur, participes demonſtrant. Scilicet, errorum levi nomine deſignantur, quę de multis novis & exotericis dogmatibus, ab eis in Ethica, Politica, Oeconomica, Eccleſiaſtica & Republica conduntur & propugnantur axiomata, quibus palàm eſt, eos ad excidium poteſtatum, à Deo conſtitutarum, Iuſtitiæ omnis everſionem, ipſius etiam Hierarchiæ ὑπονομευσιν, Eccleſiæ Catholicę & Apoſtolicę Romanę, & ordinum Religioſorum Clericorum Regularium veterum, ruinam, graſſari, adverſus quos Ieſuitę ſubinde, multa tentârunt; atque ad Academiarum imminutionem, ſpectare; quum Doctoræ gradum præter morem, examinis publici lege violata, conferre non dubitent.

Rogavit quoque Curiam Advocatus, ut ex libro inſcripto, *Manuale Sodalitatis*, prælegi locum notatum pateretur, & Rectori, ut prælegeret, traditum, ut liqueat, quâ ratione juventutem ad perjuria, in judiciis & coram Magiſtratu, erudiant.

Denique, lecto à Rectore loco, in Manuali, notato, alia multa capita recitavit, in quæ Cenſura Facultatis Theologicæ, ſtylum ſuum ſtrinxit: & ea, quæ tribus concionibus continebantur, Hiſpanico idiomate, anno 1609. & 1610. in honorem Ignatii Fundatoris conſcriptis, quas in Gallicum ſermonem tranſtulit *Franciſcus Solerius* Ieſuita, qui *librum, quo ea, quæ notata fuerunt, non ſine blaſphemia in Deum, injuria in Theologos, illius Cenſores, aſſerere & tueri non eſt veritus, memoravit & retulit.*

Tandem ad Vniverſitatis cauſam accedens monuit in Doctoribus & Magiſtris nonnullis, quædam deſiderari, qui omittenda committant, & committenda negligant. At, ſi ſupinitate, & legum ac decretorum, in Curia comprobatorum, aſpernatione, peccatum ſit, unde juſta nata ſit querimoniæ cauſa, quod non eſt inficiandum; Curia, ut par eſt, proſpicere dignetur, quod aliorum, quàm Petitorum operâ fieri poſſe claret.

Quibus, illud Baſilii, aliorumque Sanctorum Patrum verbis, Regulas Aſceticas Religioſis Regularibus preſcribentium, objici meritò poteſt, illos rem ſuâ Profeſſione indignam, ſibi inutilem, neque Reipublicæ proficuam poſtulare, nec ullâ ratione, exemplóve laudabili, nec doctrina, quæ in Pariſienſi Schola frequentata eſt, niti, ſive *Theologia*, quæ *Scholaſtica* appellatur, ſive *Poſitiva*, *Moralis* ac *Politica*, potiſſimùm ob quatuor capita propoſita, attendatur, ſive denique humaniorum literarum ratio ſit habenda, quarum ſtudiis paucos

paucos admodum, idoneos Doctores expedire & ſufficere queant.

Quocirca ſolemni clauſulâ, ut Regis ſaluti, ſecuritati, ut Eccleſiæ bono, Regni & totius Reipublicæ tranquillitati, ut honori & perennitati literarum & diſciplinarum, conſulatur. Interceſſioni Pariſienſis Vniverſitatis calculum ſuum Regius Advocatus adjicit. Quod ſi, cauſâ, ad Conſilium, à Curiâ, rejectâ, libros & ſcripta, unde recitata quædam fuerant, (quæque ſibi adeſſe præſto, dictorum locupletiſſimum perhibitura teſtimonium, Advocatus Regius profitetur) Curia examinanda eſſe decernat, poſtulat, ut Diplomatis Impetratores, à quavis functione Scholaſtica, ad juventutis, aliorúmque in hac urbe inſtitutionem, lege arceantur, donec in Curia aliter conſtitutum fuerit, pœnæ, quæ videbitur, irrogatione ſancienda.

Curia, cauſam, de prolati Diplomatis editione, in Conſilium mittendam eſſe pronunciavit.

Litigatorum Cauſidicos, Actiones ſuas intra octiduum emendare, &, ſi quæ videantur ſubſidia cauſæ futura, argumenta & contradictiones addere, judicioque intra præſcriptum tempus condicto, proferre jubet. Decernit, ut Provincialis, & è ſocietate, quotquot eum intra ſepta Curiæ ſecuti ſunt, impræſentiarum, ſuſcriptione, ratam habeant legem, cui ſe Provincialis ſubmiſit, Doctrinæ nimirum Sorbonicæ conſentiendi, in ijs præſertim capitibus, quæ ad S. Regum Majeſtatem eorum ſalutem & authoritatem, ſartam tectam tuendam, ac libertatum Gallicanarum, ab omni ævo, in hoc Regno obſervatarum, conſervationem, faciunt.

Vt ijs omnibus perſpectis, ac Regio Cognitori communicatis, & Arreſto, Curiæ de cauſa Conſilio permittenda, annexis, ex jure decretum fiat. Interea, præter ea, quæ Diplomate Reſtitutionis & Senatuſconſulto, quò illud comprobatum eſt, ferebantur, ad juventutem erudiendam, aut ſuâ aut aliorum operâ, quidquam conari, molirive, quacunque tandem id ratione fiat Petitores prohibentur, & illis omnis prorſus poteſtas, ſcholaſtica munia obeundi, interdicitur; ac denunciatur, nî pareant, futurum, ut ipſo quo fruuntur, poſtliminij beneficio mulctentur: litis impendijs exceptis. Actum in Curia Parlamenti 22. Decemb. 1611.

Signatum:

Du TILLET.

EXERPTVM

Ex Oratione D. IOANNIS DISSIENII Rectoris Vniverſitatis Pariſienſis *ad* Regem.

ETſi verò Ieſuitæ tam gravi Decreto juſſi ſunt abſtinere ab omni docendi genere & ſcholaſtico munere in urbe Pariſienſi, non tamen ceſſârunt & paruerunt irrequieti homines, ſed anno milleſimo ſexcenteſimo decimo octavo, rurſus apud Regem inſtiterunt, & obtinere conati ſunt, ut ipſis publicè docendi poteſtas ibidem concedatur. Rector autem Academiæ gravi Oratione interceſſit corâ Rege, in qua inter alia ſic inquit: *Sereniſſime Rex, hæc cauſa eſt, cur Majeſtati veſtræ Academia Pariſienſis hodie humilime ſupplicat, quòd maximo periculo rurſus expoſita eſt: nempe hoc ipſo tempore, quo Ieſuitæ iterum nervos ſuos omnes intendunt, ut Pariſiis ſtabilire & confirmare ſeſe poſſint. Quum enim jam oppreſſerint corpus integrum ordinis politici & ſecularis in omnibus partibus Majeſtatis veſtræ Regni, excepto Corde ſolo, quod vivit & reſpirat adhuc in Vniverſitate Pariſienſi, illud nunc operam dant, ut ſemel ſtabiliti ſi fuerint, quàm primùm eam poteſtati ſuæ ſubjiciant, quemadmodum in omnibus aliis locis, quæ ſemel occupârunt, fecerunt: Si autem in Regno M. V. Societas non reſtet ulla alia quæ doceat juventutem, quàm Ieſuitica, facilè inde apparet, magnam illam & celebrem Vniverſitatem oppreſſum & ſuffocatum iri. Conſideret obſecramus M. T. quot & quanta officia venerabile corpus illud Eccleſiæ & Statui tuo ſemper præſtiterit; quomodo populos inſtruxerit Paſtoribus, Epiſcopatus Prælatis, ſupremas Curias Conſiliariis & Præſidentibus, Concilium Regium Cancellariis, Cuſtodibus Sigillorum, Magiſtris Supplicationum, Conſiliariis & Secretariis publicis, qui innocentiam Eccleſiæ, puritatem linguarum, integritatem bonarum literarum, & immunitates atque libertates Galliæ, contra omnes eos qui illas opprimere conabantur, propugnârit. Breviter, quàm forte ſemper frenum extiterit, inhibendæ violentiæ, doctrinarum novarum, peregrinarum, & tum Eccleſiæ, tum Reip. præiudicabilium. Ecce igitur perditam nunc eo modo grandem iſtam Vniverſitatem. Quod equidem non ſine notabili detrimento hujus & illius, hoc eſt, Eccleſiæ & Statûs Tui accidere poteſt. Ne permitte igitur, ô Rex Magne, ut pulcher iſte & locuples floſculus Coronæ Galliæ ita Tuo tempore deflore ſcat & cadat. Ne permitte ut dicatur, hanc magnam & celebrem Vniverſitatem, quæ à nongentis annis ſucceſſivè ab omnibus*

omnibus Regibus noſtris anteceſſoribus, tanquam pars ſummè neceſſaria & eſſentialis Eccleſiæ & Status, conſervata fuit, pereat ſub Regno Ludovici XIII.

Hæc Sereniſſime Rex, humillima eſt petitio, quâ Majeſtati V. hodie ſupplicat Univerſitas Pariſienſis, ut cùm Cereum recipiat de manu noſtra Majeſt. V. accipiat ſimul arrabonem fidelitatis, pignus obedientiæ ſuæ, & proteſtationem integerrimam, quòd vel in propriam ſuam ruinam jurare parata ſit potiùs, quàm fallere votum, quod M. T. fecit, ſe erga illam quàm optimè affectam, ſubjectiſſimam & humillimam ancillam fore.

Rex facie plenâ hilaritatis & benevolentiæ reſpondit; *Gratias vobis ago, pro veſtra bona voluntate: Vos itidem de mea certi eſtote, & quòd gratam habeam veſtram ſupplicationem.*

Ex impreſſo Lugduni apud Ioannem Celerier exemplari Gallico in Latinam linguam verſo anno 1618. cum permiſſione.

Quid fit? Rex, ſic merentibus peccatis hominum, paulò poſt, pręter novorum Collegiorum extructionem, in ipſa Pariſienſi urbe Ieſuitis poteſtatem fecit, loco ad omnium propè invidiam expoſito, ut in Collegio ſuo omnes diſciplinas, etiam Philoſophicas & Theologicas, liberè deinceps ac publicè profiteri poſſent.

IESVITIS *in* Regnum Navarrę permiſſus incolatus.

IGnatiani coërceri uno Regno non ferebant: ſed ut Gallico, ſic etiam Navarreo & totâ Aſturiâ Religionis ſuæ ibi inſtaurandæ & propagandæ causâ depoſcebant anno 1608. unâ hac ratione, non eſſe differentiæ cauſas, cur uno Regno potiùs quàm altero, quod uni Domino gentilitium ſit & hæreditarium, foveantur? Obſtabant contra Aſturiorum acerrimæ poſtulationes, qui Ignatianos vehementer oderant ob irrequieta ingenia. Rex autem anno 1599. dum Blœſis ageret articulo 7. Edictalis ſanctionis, pro Regno Navarreo & Aſturia, Magiſtratui & indigenis caventibus de ſua Religione annuerat, ne Ieſuitæ in hos fines accederent, ne quid novi importarent, quo publica quies turbaretur. Nihilominus Epiſcopis gentilitiis contrarium depoſcentibus, mutavit Rex ſententiam ſuam, decrevitque, ut æquè ac cæteri Ordinis liberè & promiſcuè admitterentur; abrogata contraria ſanctione: Quinimò profeſſus eſt, ſibi in animo eſſe illuc tranſmittere Ieſuitas, qui epiſcopis ſocias manus adhibeant, & Romanam Religionem reducem faciant, Pariſienſis autem Curia cæterique Ordines implacabiliter edictum hoc tulerunt. Nam præ cæteris mortalibus Ignatianum hoc genus cane & angue peius oderunt, & longè à finibus ſuis propulsârunt, repertóſque antea ut Sinones & exploratores morte affecerunt; ut refert Botoreus in magno Franciæ conſilio Advocatus lib. 15. Comment. pag. 493.

De IESVITARVM *in* Angliam, Poloniam, Tranſilvaniam, Bavariam, *&c.* adventu.

CAP. II.

IESVITARVM *in* ANGLIAM *adventus.*

ANno Domini 1580. Robertus Parſonius & Edmundus Campianus Ieſuitæ primi Angliam ingreſſi ſunt, & mirificis ac fraudulentis artibus apud clericos & laicos ſeſe inſinuarunt. Nolebant primò ſacramenta adminiſtrare ſine licentia Sacerdotum: pollicebantur Laicis, ſe nihil niſi ſpiritualia tractaturos; paupertatem & humilitatem ſummam ſimulabant, & cauſam Pontificiorum plurimùm ſe promoturos ſanctiſſimè promittebant, quo factum eſt, ut ſumma cum humanitate ab illis exciperentur etiam. Mox autem, cùm pedes ibi paulò arctius fixerunt, inſolentiſſimi, pro more ſuo, & prorſus intolerabiles facti ſunt. Reginæ Eliſabethæ, & Regi Iacobo per ſuos conductitios indeſinenter ſtruxerunt inſidias, eóſque vel de Regno deturbare, vel vitâ privari conati ſunt: nec ceſsârunt ſeditionibus, detractionibus artificioſiſſimè omnes, abſque ullo diſcrimine, ſive Clericos, ſive Laicos, impetere, quos metuebant impedituros, ne pervenirent ad metam ad quam collimabant: ut Lector intelliget infra, ex capite de illorum nefariis facinoribus, &c. in Anglia, & inprimis ex Benedictinorum Anglorum literis ad Clementem 8. Pontificem Rom. miſſis.

Ieſuitæ in Angliam penetrant.

IESVITÆ *in* POLONIAM *veniunt.*

HAud diu etiam ante Stephanum Battorium Ieſuitæ Poloniam ingreſſi ſunt: in nulla autem, vel parva admodum gratia apud proceres Regni initiò fuerunt. Stephano autem Rege creato, cùm familiam Bathoreorum in Tranſſylvania, & fortè etiam in Polonia firmare vellet, putaret

Ieſuitæ in Poloniam & Tranſſylvaniam veniunt.

rer autem, ut nepotibus in Europa illuſtres affinitates conciliaret, Romani Pontificis ſibi authoritate & favore opus eſſe, Ieſuitas, quos Pontifices impensè amare ſciebat, in Polonia amplecti cœpit, & Rigam. 4. Id. Mart. cùm veniſſet anno 1582. Gotthardi Velingi Syndici urbis & Ioannis Taſtii operâ Templum Ieſuitis à Senatu ad Iacobum impetravit, licet intercederet Gotthardus Curlandiæ Dux, & fidem Regis oppidani appellarent, qui nihil in Religionis negotio ſe innovaturum religiosè promiſerat. Verùm ad ſedandam eorum querelam primarium Vrbis Templum viciſſim oppidanis conceſſit. Rex Stephanus quoque fratri ſuo Chriſtophoro auctor fuit, ut idem in Tranſſylvania, quantumvis reclamantibus ſubditis factitaret. Infauſti autem hujus conſilii is tandem eventus fuit, ut Familia illa, quam hac ratione extollere & ornare volebant, quæque tum aliquot generoſiſſimis juvenibus florebat, per eorundem Ieſuitarum infelicem panurgiam, inextricabilibus difficultatibus implicaretur, in quibus funditùs ferè periit.

De Propagatione IESVITARVM *in* Bavaria.

Ieſuitæ in Bavariam veniūt.

VIvebat adhuc Ignatius Loyola, quum ſub Paulo IV. Papa Bavariæ Dux Albertus omninò decreviſſet, ut Societas hæc Collegium Ingolſtadii haberet. Huc illum inter alia excitabat quoq; Regis Romanorum Ferdinandi exemplum, qui ſimile Collegium Viennæ non ita pridem erexerat. Cùm itaq; Ignatius votis Bavari annuiſſet, aliquot Societatis hujus viri ex Italia miſſi, Ingolſtadium pervenerunt, primóq; Societatis hujus in Bavaria initium dederunt anno Chriſti milleſimo quingenteſimo quinquageſimo ſexto. Domicilium illis in veteri, ut vocant, Collegio aſſignatum fuit ad annū uſq; 1576. quando ad ædes ampliores & cōmodiores, quæ novæ adhærent Bibliothecæ gymnaſii, commigrârunt. Voluit enim Princeps, ut & Profeſſorum & Studioſorū hujus Societatis numerus ibi augeretur, qui & pædagogio & Convictorum externorum domicilio gubernando præeſſent, ſuamque darent operam novis parochis inſtituendis; quorum velut ſeminarium idem Princeps erexit, illorumque curæ concredidit. Hinc porrò in proventibus annuis facta eſt acceſſio, ut circa ſexaginta & ſeptuaginta, partim Theologi, partim Philoſophi, & variarum artium ac linguarum Profeſſores, partim Scholaſtici, & adminiſtri ex hac Societate Ingolſtadii beneficio Principis alerentur.

Collegiū Monachij exſtruitur Ieſuitis.

Anno Domini 1559. Albertus Bavariæ Princeps Ieſuitarum Collegio Monachienſi initium dedit. Locus Collegii delectus eſt à principe Monaſterium Auguſtinianorum: qui, cùm pauci adeſſent, facilè paſſuri videbantur, ut pars horti ipſorum in uſum novi hujus Collegii converteretur, & illic ſchola & domus exſtrueretur. Cives autem Monachienſes malè ab initio erga Ieſuitas affecti fuerunt, & probra ingentia illis objecerunt.

Domus Landſpergæ Novitiis Ieſuitarum erigitur.

Cùm etiam Comes Suuickardus de Helffenſtein Præfectum Landſpergæ ageret, à Principe Alberto petiit locum, montem ſcilicet arci Landſpergenſi vicinum, in quo ſibi liceret proprium Ieſuitarum domicilium exſtruere, in gratiam Novitiorum ſive Tyronum, ad hoc vitæ genus adſpirantium, qui tyrocinii ſui tempus ibi abſolverent & probarentur. Sic igitur domus illa ędificata eſt, primum quidem, dicto Comite ſumptus ſuppeditante, & aliis deinde amicis opitulantibus, ut fabrica integra duobus aut tribus annis abſolveretur. In eam domum traducti ſunt Novitii anno 1578. quum antea in Monachienſi Collegio incommodè viverent & verſarentur.

Ex Italia autem, Hiſpania, Gallia, Anglia, Polonia, Germania & aliis Regnis ac Provinciis Chriſtiani orbis, de quibus hactenus diximus, penetrârunt etiam in Turciam, Moscoviam, Perſiam: imò in Indiarum quoque Regna remotiſſima, in quibus olim vix hominis Europæi veſtigium conſpectum fuit, ut mox referemus.

Conſilium *de non recipiendis* IESVITIS *in* Valeſiam Helvetiorum Provinciam.

ANno Chriſti 1610. Ieſuitæ in Vualeſia Helvetiorum nidificare, & ſedes ſuas figere tentarunt. Quidam autem ejus Provincię Primarius & patrię amans receptionem illorum graviſſimis rationibus ſequentibus diſſuaſit, & impedivit.

I. Principiò, cùm in Concilio Generali, quod ſub Innocentio III. Papa Anno 1215. Romæ habitum fuit, expreſsè fuerit decretum, ne ullus præterea novus inſtitueretur ordo, & Ieſuitarum ordo contra Concilii illius Generalis prohibitionem fuerit inſtitutus: Senatus Vualeſiani eſt diſpicere, non ſolùm utrum utiliter, ſed etiam an etiam an ſalvâ conſcientiâ Ordinem hunc novum, contra Concilii Generalis decretum, recipere poſſint, cùm pendēte

contro-

controverſiâ: An Papa ſit ſupra Concilium, nihil ſit innnovandum, & credibilius ſit, Concilium eſſe ſupra Papam, quàm hunc ſupra illud.

II. Cùm ad hujus ſuſtentationem Ordinis maximi requirantur ſumptus: Domuſque ipſorum Palatiis Principum ſint ſimiles: delicatiſſima queque comedant, bibantque: pannis veſtiantur precioſiſſimis: plurima ad ſe rapiant bona, integraque Dominia: ſuppellectili utantur ſumptuoſiſſimâ, maximos auri, argentique corrodant theſauros (ut quandoque Principibus ſint ditiores) nec aliunde hæc omnia, quàm ab iis, inter quos habitant, & commorantur, conquiri poſſint: Vualeſianorum verò is ſit ſtatus & conditio, ut non ſuis tantùm rebus indigeant ipſi: ſed etiam aliorum annonâ carere nullo modo poſſint: illorum prudentiæ deliberandum permittitur, an conſultum fuerit, hujuſmodi ſumptuoſos admittere hoſpites, qui per Pompas & luxum deglutirent ea, quibus ipſa Regio ad ſuam ſuorumque vitam parcè ſuſtentandam indiget, cùm, ſi quæ ſupereſſe poſſent, ſanctiùs in pauperes, alioſque uſus converti deberent.

III. Cùm captatoriæ vivorum, aut defunctorum voluntates jure civili & canonico ſint prohibitæ, huicque Ordini mos ſit, eos, à quibus ampla habet exſpectanda patrimonia, ſibi adjungere, ad opes divitiaſq; ſibi in terris accumulandas: laudatiſſimæ Vualeſianorum provinciæ eſt, accuratè ſecum evolvere, An Harpyas haſce, cum Rei publicæ & privatæ incommodo, admittere, hocque modo legitimos hæredes ſuis privari hæreditatibus, peregrinos verò illis ditari, permittere, eoſque, quibus illæ maturæ debentur, jure ſuo fruſtrari velit. Iniquiſſimum profectò videtur futurum, ut peregrinus Ieſuita civium & legitimorum hæredum adipiſceretur patrimonium, cùm viciſſim cives, vel legitimi, ne obulum quidem à Ieſuitis unquam haberent exſpectandum.

IV. Cùm inſuper Hiſpaniæ Rex, ante omnes alios Reges & Principes Pontificios, ad abſolutam in ſubditos dominationem contendat, & Ieſuitæ eundem pro ſummo Patrono & Benefactore agnoſcant: cui etiam, ob ſumma ab eo accepta beneficia arctiſſimè ſe obſtrictos fatentur, ac propterea commodo quoque ipſius ubique locorum pro virili inſervire ſtudeant: rectiſſimè hic facturi videntur Ordines Vualeſiani, ſi perpendant, an Ieſuitarum principia (qualia ſunt, unus Deus, Vnus Papa, & Vnus Rex, nempe Rex Hiſpaniarum, &c.) legibus ſuæ Reipub. conveniant: An verò ejuſmodi Præsbiteris affectione Hiſpanicis, per inſtitutiones Scholaſticas, prædicationes, confeſſiones auriculares, & alias clandeſtinas artes, Hiſpanicam, vel peregrinam tyrannidem in Vualeſia ſtabilire, utiliter permittendum putent.

V. Cùm præterea Vualeſianorum laudabilis ſtatus ab omni antiquitate liber & Democraticus ſit, & fuerit, Ieſuitæ autem nullam aliam Reipub. formam, quàm tyrannicam unius Dominatoris poteſtatem approbent: Richeomus enim Provincialis Ieſuitarum in Aquitania nomine univerſæ Societatis in expoſtulatione Apologetica cap. 29. circa principium, popularem Democraticum ſtatum furioſum appellat:) fortiſſimo prudentiſſimoque Vualeſiano populo diligenter expendendum relinquitur, an tales in Rempub. Hoſpites admittere ſcientes, volenteſque debeant, qui eum Reipub. ſtatum, quo nunc laudabiliter fruuntur, velut *Furioſum*, improbant, & everſum cupiunt, & Hiſpanicam Tyrannidem in illius vicem introducere ſatagunt.

VI. Adhæc cùm Ieſuitæ non ſolùm Evangelicos, velut hæreticos, ſed & Pontificios moderatos, qui Evangelicis favent, aut cum illis fœdera contrahunt, velut hęreticorum fautores, & auxiliatores, hoſtili & mortali odio perſequantur: Vualeſianorum laudatiſſimo ſtatui expedit, quàm diligentiſſimè expendere, an talium hoſpitum, aut hoſtium admiſſione & inclytam Venetorum Rempub. quæ illos ejecit, & Helvetios Evangelicos, qui illos nunquam receperunt offendere, quàm eorundem amicitiam per illorum repulſionem, conſervare malint.

VII. Præterea cùm ejuſmodi in Vualeſia ſtatus ſit, ut Catholici, Evangelicique in una degant domo, familiaque, & frater, affinis, cognatus, imò pater & filius, diverſæ ſint confeſſionis, & apud Ieſuitas conſtitutiſſimum ſit nullam aliam Religionem pati, quàm Inquiſitionem Hiſpanicam, ſic ut Evangelicos, ubicunque poſſunt, tribulent, perſequantur & expellant: Vualeſiani ſapientiſſimi facilè dijudicare poſſunt, an non ex illorum hominum recepta doctrina (qui ne Regibus quidem Evangelicis eorundemque fautoribus parcunt) Pater in filium & contrà in ſe invicem illis parricidis inſtigantibus, irritabuntur, ex amicis inimici reddentur, & Provincia ſeditionibus ac tumultibus propter Reli-

 gionis

gionis diverſitatem replebitur, miſerrimaque quam Deus avertat, non ſolùm rerum omnium perturbatio, ſed & horrenda ſanguinis effuſio conſequetur.

VIII. Deinde, cùm nihil Reipub. Chriſtianæ & liberæ ſalutarius atque utilius ſit, quàm civium liberos intelligentiâ, ſapientiâ & verâ pietate imbui, ad veram Deo legitimam patriæ, & naturalem Parentibus, omnibuſque debitam obedientiam præſtandam: Ieſuitæ verò teneros liberorum animos, cęcâ obedientiâ imbuant, & intellectu, ratione & judicio privent, eoſdemque à parentibus velut plagiarii abducant, & in legitimos Magiſtratus ad omnia ſuſque deque ferenda, arment: Prudentiſſimis Vualeſianæ Reipub. Adminiſtris diligenter conſiderandum eſt, an iſtius impietatis & inobedientiæ Doctores ſalvâ patriâ poteſtate, ſalvâ legitimâ ſuâ authoritate, & verâ erga Deum pietate, in Vualeſia admittere debeant.

IX. Adhæc, cùm nihil ita ſit ſacrum atque religioſum, quod Ieſuitæ, citra ullam reverentiam in privatum ſuum luxum convertere non ſtudeant, licèt à majoribus in pios uſus deſtinatum ſit: Reverendus Vualeſiæ Epiſcopus, totuſque clerus, etiam maturè ſecum perpendere debent, num ejuſmodi Corycæos, Sacrilegos, Harpijas & Induperatores, ſibi ipſis adjungere utiliter poſſint; cùm certum ſit, vbi hoc avium genus ſemel ibi nidificaverit: ad eorum cantum & fiſtulationem ipſis fore ſaltandum: dum alios Romam excurrere cogent, alios canonicatu & præbendis ſuis privabunt: alios hæreſeos inſimulabunt, Epiſcopus ſummatim & clerici ſibi accidiſſe brevi experientur, id quod proverbium habet: *Turdus ipſe ſibi malum.*

X. Vualeſianis Abbatibus ac Religioſis quoque qui opulenta & pinguia ſua Monaſteria poſſidens, æque maturè conſiderandum videtur, An Dominos Ieſuitas brevi vel ſucceſſores vel bonorum ſuorum participes habere velint: *Quod enim vultur miluo: id Ieſuita eſt Monacho.*

XI. Item, cùm nihil certius ſit, quàm quòd vera omnium Rerumpublicarum tranquillitas à legitima omnium ſubditorum erga Magiſtratum politicum obedientia dependeat, omniſque Reſpub. pœnis & præmiis contineatur: Ieſuitæ autem ejuſmodi Domini ſint, qui nulli Magiſtratui politico, imò nec ipſis Epiſcopis ſubditi eſſe velint: ac ſi fortè ſcelus aliquod flagitiúmve commiſiſſe deprehendantur, nec per Magiſtratus, nec per Epiſcopi propriam poteſtatem ſe puniri debere, aut poſſe dicant: Laudabili Vualeſianorum Provinciæ conſiderandum relinquitur, an hujuſmodi liberos Dominos & Exleges, ſalvâ Repub. ſalvaque authoritate ſibi à Deo conceſſâ apud ſe admittere debeant.

XII. Item, cùm nulla Reſpub. citra cenſum, Decimas, & cætera tributa diu conſiſtere poſſit, & Ieſuitæ ſemet non ſolùm Iuriſdictioni & oneribus omnibus civilibus & publicis eximant, ſed etiam optimos fundos, agros & domos (quorum omnium nomine poſſeſſores civiles cenſum, contributiones, cæteraque omnia onera præſtant:) ſibi comparent, eorumque coemptione & acquiſitione ęrariũ publicum depauperent, atque non ſolùm Rempub. enervent, ſed etiam cæterorum civium bona & patrimonia intolerabilibus oneribus gravent, unde plerumque maximæ Reipub. perturbationes, atque adeò everſiones oriri ſolent: Vualeſianus Senatus diligenter expendat, an ejuſmodi Fucos in Repub. admittere conſultum fuerit: cùm iniquiſſimum ſit, Regionis & bonorum temporalium commodis uti, frui, & ab oneribus temporalibus, publicis & communibus liberum eſſe.

XIII. Item, cùm ab ad ſupra dictas omnes cauſas graviſſimas etiam accedat hæreſeos crimen, & Ieſuitæ ab ipſis etiam Catholicis hæreſeos accuſentur [uti apertè convincitur ex libro illo, qui Catechiſmus, ſive exacta vitæ, doctrinæque Ieſuitarum demonſtratio, inſcribitur;] & nullum crimen ipſa hæreſi Catholicis magis exoſum ſit Senatus, Populuſq; Vualeſianus exactè perpendat, An ex Reipub. & Eccleſiæ uſu fuerit, utriuſque everſores in Repub. tolerare.

Hoc expreſsè reperitur in 3. parte conſtit. Ieſuitarum c.1.

XIV. Cùm denique unumquenque Ieſuitam *Votum cæcæ obedientiæ* facere oporteat, quo iurat & pollicetur, ſe quodcunque ſuùs ipſi ſuperior juſſerit, facturum, quęcunque etiam mandaverit, juſta eſſe cenſurum & contrarium ſuum judicium ſententiamque per cœcam, ut verba conſtitutionis ipſorum ſonant, obedientiam abnegaturum: an ejuſmodi cœcitatis Doctores & Seductores in viſceribus Reipubl. tolerare utile ſit, quivis de populo facilè judicaverit; Cùm recenti experientiâ compertum ſit, quòd ex illius modi cœcæ obedientiæ præceptis maledicta filiorum in parentes, inobedientia, turbulenta civium & ſubditorum in Magiſtratus, Principes & Reges Rebellio; quid? infanda in ſacras Regum & Principum perſonas parricidia, ſuprema.

NB. Ieſuitæ pollicentur, ſe omnia facturos, quæcunque ſuperior ipſorum juſſerit, ſi etiam contra ipſorum eſſent judicium & ſententiam.

ſuprema omnium Regnorum & Rerumpub mala proveniant.

His aliiſque rationibus Vualeſiani adducti ſunt, quòd Ieſuitas Seduni, quæ eſt Metropolis ſuæ Provinciæ, & ſedes cathedralis, hactenus recipere noluerunt,

Cap. III. *De* Ingreſſu IESVITARVM *in* Indiam, eorumque *in* Indiis propagatione, profectu & miraculis.

PEtrus Matzarenius, ut ſupra indicavimus, qui pro Luſitaniæ Rege Ioanne legati munere fungebatur, petiit à Papa Regis ſui nomine, ut ex decem Ignatii Loyolæ ſociis aliquot promulgandi Evangelii causâ in Indiam mitterentur, cujus Provinciæ ab Idolorum cultu ad Romanam fidem traducendę Rex magno deſiderio tenebatur. Miſſi igitur ſunt ex illis duo, nec enim plures conceſſit Loyola, cujus arbitrio totam rem Papa permiſerat, Franciſcus Xavier Navarienſis & Simon Rodericus Luſitanus Vlyſſiponenſis, Anno Domini 1540. Tum Franciſco Xaverio India deſtinata, Simon autem Rodericus in Luſitania retentus fuit, ut, quoniam ad Loyolam alii plures ſe jam adjungere cœperant, inſtituendo in Conimbricenſi Academia ipſorum Collegio præeſſet, quod velut ſeminarium foret eorum, qui deinceps in Indiam ſupplementi causâ mitterentur. Ei Collegio Rex Vectigalium annuorum quod ſatis eſſet ad Socios centum alendos, qui tamen numerus poſtea duplicatus eſt, literiſque erudiendis, attribuit.

Xaverius in Indiam navigat Xaverius autem Anno 1541. cum Indiæ Profecto Martino Alphonſo Soſa Vlyſſipone diſceſſit: itineris comitem ſecum duxit è Societate Italum nomine Paulum. In Indiam pervenerunt Majo menſe Anno 1542. ac Goam tandem appulerunt. Ibi cùm aliquot menſes verſatus eſſet, in eam oram diſceſſit, quæ vulgò Comorini caput, ſeu Promontorium dicitur: ab urbe Goa paſſuum ſexcenta millia. Ea gens quondam à D. Thoma Apoſtolo ad Chriſtum converſa; ſed quæ jam Chriſtiani præter nudum nomen haberet nihil. Inde verò in alia Regna ac Provincias ſe contulit, ut in ejus vita prolixè indicatur.

De Miraculis *à* IESVITIS *in* India editis.

HVnc Xaverium alii quàm plurimi ſequentibus annis ſubſequuti ſunt periculoſis navigationibus, & novas has inſulas ſuis ſuperſtitionibus imbuerunt: ubi etiam multa eos edidiſſe, & adhuc quotidiè edere Miracula ex Iaponicis ac Indicis illorum referunt ac gloriantur literis. Aſtutiores in hoc quoque quàm reliqui Monachi, qui multa Miracula ab ſe ſuiſque edita gloriati ſunt olim inter eos quibus cum habitârunt atque vixerunt, in quibus facilè fraus & impoſtura deprehendi potuit, quum ſcirent illi, aut nihil unquam ſimile quid accidiſſe, aut fraude aliquâ ac dolo ea perpetrata fuiſſe. Ieſuitæ igitur apud nos in Europa commorantes multa ſpargunt de ſuorum Miraculis apud Indos & Antipodas editis, ne falſitas cognoſci poſſit. Quis enim ad hæc cognoſcenda explorandaque eò uſque excurreret aut penetraret?

Bellarminus enim libro 4. de Eccleſ. milit. cap. 14. *Hoc noſtro*, inquit, *ſeculo claruit in India omni genere Miraculorum B. P. Franciſcus Xaverius Societatis Ieſu Presbyter.* Ibidem: *Veritas*, inquit, *Miraculorum Xaverij conſtat ex Indicis literis, quas ijs, qui cum Xaverio verſabantur, huc miſerunt*, etc. Acoſta de Procur. Iud. ſal. lib. 2. c. 10. *In hunc*, inquit *oculos conjiciamus, virum Apoſtolicæ vitæ, cujus tot & tam magna ſigna referuntur per plurimos eoſque idoneos teſtes, ut vix de alio, exceptis Apoſtolis, plura & majora legantur.* Ozorius Ieſuita tom. 4. Concion. Conc. de obitu, *Hic*, inquit, *Xaverius erat novi Mundi Apoſtolus, innumera patravit Miracula, Dæmones ejecit, cæcos illuminavit* &c.

Horatius Turſelinus Ieſuita, qui vitam Xaverii conſcripſit libro 6. cap. 1. refert, eum futura prædixiſſe, intimos ſenſus cordium noviſſe, cœcos, claudos, mutos, ſurdos, leproſos & incurabiles morbos quàm plurimos ſanaſſe, recitatione ſaltem nudâ ſuper eos articulorum Fidei & Evangelii. Lib. 2. c. 7. narrat, eum uno tempore ſeptem mortuos excitâſſe & priſtinę vitæ reſtituiſſe: inter quos fuerit Ethnica puella, quæ cùm primùm ſurrexiſſet, Xaverium agnoverit, patrique ſuo dixerit, Ecce hic eſt ille, qui animam meam ex inferno eripuit & liberavit. Refert præterea rem hactenus inauditam, quòd multas Indiæ gentes etiam per Vicarios ſuos, qui ferè nullam fidei Chriſtianæ cognitionem habuerint, converterit: multoſq; ſanârit attactu ſolum ſui *Pater noſter*, ut vocant. Quòd etiam, dum Meliopori fuerit ex opulento cive loci illius multos Dæmones ejecerit per puerum tantûm, impoſitione ligneæ Crucis & lectione Evangelii, Dęmonibus vehementer indignantibus, quod per puerum,

& quidem Neophytum pellerentur. Idem Turſelinus lib.5. cap.4. & 12. aliquot Miracula commemorat, quę poſt mortem etiam ediderit.

De Aqua benedicta etiam multa Miracula ejus virtute in India patrata magnificè prædicat in Epiſtola Duartes à Sylva, quòd nempe ea ægrotorum corpora, non alio medicamento curentur: eodem quoque Alexipharmaco multos priſtinæ valetudini reſtitutos, & alios morbos complures in India pulſos, & à Dæmonibus liberatos Conſalvus Ferdinandus teſtatur libro 3. Epiſtolarum.

Fabula de Agnis Dei. Aloiſius Froës in Epiſtola de rebus Iaponicis Miraculum, ſeu potiùs fabulam narrat mirabilem de multiplicatione *Agnorum Dei.* Allatam fuiſſe inquit pyxidulam cerearum Agni cœleſtis imaginum, quas Pap. Roman. conſecraverit, eas à quadam anu & alijs expetitas eſſe tantâ aviditate, ut ceram in particulas minutiſſimas ſecare coacti fuerint, quæ tamen una mille quingentis ac triginta ſuffecerint, quas omnes vel argenteâ, vel æneâ, uel ſtannea theca incluſas, cum nomine Ieſu ſpineâ coronâ circumdato, & cum tribus ad imam crucem clavis inciſis religiosè conſervârint.

Miraculis Ieſuiticis in India editis quæ fides habẽda. Iſtis autem Miraculis omnibus fides dubia, vel prorſus nulla haberi debet. Franciſcus enim de Vict. Regius Profeſſor in Salmanticenſi Academia Relect.5. prop. 5. *Non ſatis*, inquit, *mihi liquet, an barbaris Indis fides Chriſtiana ita à nobis propoſita fuerit & annunciata, ut teneamur credere ſub novo peccato. Nam Miracula & ſigna* NVLLA AVDIO, *nec exempla vitæ adeò religioſa, imò contrà multa ſcandala & impietates: unde videtur, quòd Religio Chriſtiana non ſit iis ſatis commodè & piè prædicata, ut illi teneantur acquieſcere.* Acoſta rerum Indicarum teſtis oculatiſsimus & fide digniſſimus, libro de procur. Ind. ſal. 6. cap. 4. *Quæ eſt*, inquit, *prædicatio noſtra? quæ fiducia? ſigna quidem non edimus.* Et cap. 12. *Nos prodigia, quibus Evangelicas voces confirmemus nulla producimus.* Et cap.17. *Neque verò eſt opus. Bonis operibus ita lucere coram hominibus, ut videntes glorificent Patrem, qui eſt in cœlis, eſt omnium ad perſuadendum Miraculum potentiſſimum.*

Mirum etiam eſt, ſi tot tamque ſplendida fuerint Ieſuitarum, imprimis Xaverii Miracula, ut vir tantus teſtimonium nullum fide dignum acceperit, præſertim de Indorum jure ex profeſſo doctè accurateque diſputans. Secundò, non ſolùm Ieſuitis, ſed etiam aliis ſunt ad manum hodiè ipſius etiam Xaverii de rebus Indicis literæ, mirabiliorum quorundam pleniſſimæ, Miraculorum autem Apoſtolicorum inaniſſimæ. Nicolaus Pimenta Provincialis Indiæ Orientalis viſitator epiſt. ad Claud. Aquavivam pag.6. *Infidelis quidam*, ſcribit, *calumniator catechumenum recens converſum irridens, latere in caput adacto humi ſtatim proſternitur, percuſſor nullus offendi potuit: itaque non dubitatum eſt divinam vindictam fuiſſe.* Rurſus pag.119. *Alium maledicum calumniatorem vitæ Patris Heriquez, qui à Xaverio miſſus erat, Deus hoc probro caſtigavit, ut quoties eloqui vellet magnâ linguæ parte ex ore exertâ, ita præpediretur, vt intelligi non poſſet.* Pap. 27. ibidem. *Nave everſâ in flumine turbido, alii noſtrûm; eramus numero* 12; *natandi periti, periculum evasêre: ego in fundum prolabor, neſcio quomodo emergo & capite ſuper undas elato, video me à famulo Paulo ad ripam pertrahi.* Ibidem pag. 77. *Nos febri correptos Deus ſanitati reſtituit, nullo remedio hominis fretos, præter ſtibii potionem, & venæ inciſionem.*

Nullum horum omnium eſt Miraculum Apoſtolicum, quo ejiciebant Dæmones, ſanabant mutos, cœcos, &c.

Inquies, hoc modeſtiæ Ieſuitarum argumentum fuiſſe, non impotentiæ. Sed eſt hæc tergiverſatio, ut ex ipſo Xaverio probari poteſt. Is enim libro 2. de rebus Indicis Epiſt.3. ad Societatem Romæ, *In hac*, inquit, *Inſula rem vidi incredibilem, & ante hoc tempus inauditam. Caprum vidi lacte ſuo parvos alentem hœdos; ubere enim, quod propè genitalia unicum habet, tantum lactis reddebat quotidiè, quantum ſcutella capere poſſit. Ego ipſe rem perſpexi his oculis, neque enim aliter ut crederem, adduci potuiſſem*, &c. Si Xaverius hoc naturę Miraculum tam diligenter inveſtigavit & in noſtrum orbem ſcripſit, certè ſi quæ ipſe Miracula edidiſſet, nequaquam ſilentio pręteriiſſet. Nec eſt hæc modeſtia appellanda in Xaverio & aliis: alioquin Apoſtoli immodeſtiæ accuſandi forent. De iis enim Lucas 14.c. ſcribit: *Tranſeuntes Apoſtoli retulerunt quanta per eos feciſſet Dominus.* Act.15. *Enunciantes quanta per ſe feciſſet Deus.* Ferus in hęc loca: *Apoſtoli*, inquit, *exſponunt Spiritus ſancti virtutem, ut à multis pro collata in Gentes gratia, gratiæ dicerentur Deo, & mutuâ fide, confirmarentur. De his gloriandum, ſi Dei gloria promoveatur, ut proximus adjuvetur. Non enim ſeipſos commendant, ſed Dei opera ut Chriſtus præcepit dæmoniaco, Marc.*5. *David etiam in Pſal.* 104. *dicit, Narrate omnia mirabilia ejus.*

Pręterea, ſi neceſſarium fuit Ieſuitis aliquod in converſione Indorum Miraculum,

tum

tum illud, quod per ſe eſt ad alienigenas nationes maximè neceſſarium, videlicet variarum, & præſertim Indicarum linguarum donum. At hoc pręſidio Ieſuitę omnes deſtituti ſunt. Ergo etc. Conſequentia majoris probatur. Ferus in hæc verba Actor. 2. *Et apparuerunt eis diſpertitæ linguæ*, &c. *Neceſſarium*, inquit, *erat novis illis Eccleſiæ ædificatoribus linguis varijs loqui, ut ab omnibus intelligerentur. Ob eam cauſam reſtituit Apoſtolis Deus omnium linguarum exactam notitiam, quâ opus habuerant ad Evangelij negotium expediendum.*

Impedimenta converſionis INDORVM *ad Religionem Chriſtianam.*

ACoſta Ieſuita de exiguo profectu Indorum in Chriſtiana Religione, & modo converſionis ad fidem, ſic porrò ſcribit libro quarto de Procurand. Ind. ſalut. cap. 3. *Accuſant*, inquit, *noſtri Indorum tarditatem, ad capienda Myſteria fidei, fruſtra in ijs edocendis tempus teri: denique poſt annos jam quadraginta, ab Evangelij ingreſſu, in tam immenſa turba, vix quemquam qui Symboli duo capita intelligat, quid Chriſtus ſit, quid vita æterna, quid Euchariſtia, vel craſſè agnoſcat, reperiri: pecudes potiùs habendos, quàm homines. Verùm, qui iſta jactant, reſpondeant mihi, quâ diligentiâ iſti erudiantur. Recitant illis bis terve in hebdomada Symbolum & preces, idque Hiſpanico idiomate, jubentur denique Hiſpanica hæc diſcere, quorum ne ſyllabam quidem intelligunt, & pronuntiant ridiculè. Vulgaris tamen & tritus doctrinæ tradendæ iſte eſt modus, ubi exquiſitius res agitur: Sacerdos Sermone Indico compoſita quædam in Cathechiſmi formam recitat, cùm tamen ille linguæ Indicæ prorſus eſt infans: quod ſi peritus ſit, quod rarum eſt, tamen Myſteria fidei neque explanat, neque verò ſatis novit: quis verò unquam Cathechiſta rationem auditorum exegit? Denique perinde Indis doctrina traditur, atque cùm à Medicis ſtipis colligendæ causâ, precationes aut verſus aliqui cantillantur, qui illud tantùm ſpectant, ut dicendo ipſi ad finem uſque perveniant carminis: utrum verò auditores vel attendant vel delectentur, pecuniâ jam acceptâ, non admodum curant. Tota igitur cathechizandi ratio umbratilis & ludicræ ſimilis.* Hæc omnia Ieſuita. Hæc legenti, ſubit illud apud A. Gellium (quod in Ieſuitas Catechiſtas & eorum Catechumenos Indos præclarè convenit) *cùm unus loquitur, quod alius non intelligit, ſimile eſſe, ac ſi alter hircum mulgeat, alter cribrum ſupponat.*

Rurſus idem ibidem cap. 4. *Vere quidam*, inquit, *noſtrorum ſcripſit Pater, Non videri ſibi ad Indorum horum animos penetrâſſe Evangelium, ſed ad ſpeciem tantùm receptum. Negari enim non poſſe, quin ſi intimis ſenſibus radices egiſſet, copioſos manifeſtóſque fructus cerneremus. Quid enim potentius verbo Dei? quid ad immutandos homines efficacius? Mihi ſanè monſtri ſimile ſemper eſt viſum*, inquit idem Ieſuita ibidem libro 5. cap. 2. *inter tot millia Indorum Chriſtiano nomine donatorũ, tam eſſe rarum qui Chriſtum agnoſcat, ut quod Epheſii olim de Spiritu S. Paulo reſponderunt, poſſint hi ne Chriſto melius uſurpare. (Neque an ſit Chriſtus audivimus.* Hæc ille. Hoc eſt. Indos convertere, hoc eſt aſinos in mulos: par enim eſt in utriſque bruta ignorantia.

De eodem Andræas Vega opuſc. de Fide & Operibus quæſt. 3. *Quidam*, inquit, *hoc noſtro tempore, habentes zelum Dei, ſed non ſecundùm ſcientiam, Indos ad Baptiſmum venientes, indiſcriminatim admiſerunt nullâ factâ inquiſitione de vita & moribus, imò nullâ, vel penè nullâ, ijs traditâ doctrinâ, de vita & moribus neceſſariò ſervandis: ſed hoc ſolo contenti, quòd propoſitis fidei articulis, credere ſe reſpondeant, velle baptizari. Revocare eos ab hoc errore debuit illud Chriſti, Nolite ſanctum dare canibus.*

Acoſta rurſus libro 1. de procur. Indorum ſalute cap. 2. *Notitia quædam*, inquit, *tenuis Indis offertur, ut vel facilè repudietur, vel ita recipiatur, ut non pernicioſius deſeratur. Quid ita? Simulatoriam ſanctitatis ſpeciem præferunt, non colunt Deum ſeriò, nec credunt ad juſtitiam.* Et lib. 6. c. 3. teſtatur, *ab Hiſpanis & Ieſuitis multos Indos contra ipſorum voluntatem baptizari.*

Idem lib. 4. cap. 4. *Expende*, inquit, *omnia ſubtiliter, invenies tam tenuis & inopis meſſis apud Indos potiſſimam cauſam in eo eſſe, quòd divinis & occultis quidem, ſed juſtis conſilijs, antiquis Gentibus prædicatores fuerint prædicatione ſuâ digni, cùm noſtri tam ſint plerique indigni, ut longè plus evertant & diſſipent, quàm ædificent atque plantent.* Et libro primo cap. 18. *Equidem certus ſum, ſi Evangelij introitus in has regiones is extitiſſet, quem Evangelij conditor maximè docuit, non alios iſtius progreſſus futuros fuiſſe, quàm quos in prima & Apoſtolica Eccleſia legimus, &c.* Et libro 4. cap. 5. *Rectè & prudenter ſcripſit Polus rerum Indicarum prudens indagator, tribus de cauſis tam multo tempore tam modicum promoviſſe Evangelium. Primùm, quòd exempla prava noſtrorum hominum prædicationi Evangelicæ derogârint: deinde, quòd in cognoſcendis exſtirpandiſque erroribus, ſuperſtitioſiſque opinionibus nullam prædicatores operam collocârunt*, &c.

&c. Ibidem cap. 11. *O quot Zach. 11. ita miſerè corruêre ? ut meritò ululare debeat abies, cùm viderit altiſſ. & nobiliſſimos cedros Libani cecidiſſe.* Ibidem cap. 15. *Præclarè ageretur cum rebus Indorum, ſi Sacerdotum ea ſaltem modeſtia eſſet, ut non ſolutioris vitæ licentiam quærerent*, &c. Lib. 1. *Solent plurimùm Indorum converſionem retardare peſſimi exempli mores.* Lib. 3. cap. 8. *Non alia ex cauſa mercatores negotiantur, vel judices præſident, vel Sacerdotes plerunque Evangelizant, quàm ſpe argenti & auri : argentum & aurum ſi ſe ſubducit ex oculis, omnium civilis & ſacerdotalis concurſus brevi evaneſcit*, & *quò charitas non invitavit animarum, auri ſaltem cupiditas ineſcavit : & quemadmodum olim incredulitas Iſraëlis ſalus fuit gentium, ita Chriſtianorum avaritia Indorum vocatio facta eſt.*

Hæc & multa alia acerbè dolenterque Ieſuita Acoſta queritur : ex quibus intelligimus, ficta, vana & frivola eſſe omnia, quæ Ieſuitæ referunt ac gloriantur de plurimorum Regnorum, Provinciarum, & multorum millium Indorum ad fidem Chriſtianam conuerſione.

Aſſumptionem Ieſuitæ concedunt. Pimenta Ieſuita in Epiſt. pag. 14. *Noſtræ*, inquit, *Societatis pater Franciſcus Corſi ſic ſcribit ad ſuos. Totus*, inquit, *ſum in Perſico idiomate addiſcendo.* Idem pag. 80. *Quod autem ad converſionem attinet, vitio meo, utpote idiomatis ignaro, inquit pater Fernandus, parum effectum eſt.* Acoſta libro 1. de procur. Ind. ſalut. cap. 2. *Ferunt*, inquit, *olim ſeptuaginta linguis confuſum fuiſſe genus mortalium : ac Indi ſeptingentis, & eo ampliùs, inter ſe diſcrepant linguis.* Libro 4. cap. 8. *Quæ ex re prædicando verbo Dei impedimenta nobis gravia ſunt.* Ibidem cap. 9. *Neque igitur immeritò noſtræ Societatis fundator Ignatius Indicæ linguæ lectiones publicas præcepit : ſunt enim per quàm neceſſaria illa præſidia, ut facultas pararetur verbi divini in Gentibus annunciandi.* Libro 5. cap. 2. *Quid quòd confeſſiones ſæpè ita faciunt, ut neque Indus intelligat Sacerdotem, neque intelligatur ipſe quid dicat?* Ipſe Xaverius quoque libro 3. Epiſt. 5. *Si*, inquit, *nos linguam calleremus Iaponicam, non dubito, quin plurimi fierent Chriſtiani. Faxit Deus ut eam brevi addiſcamus : tum demùm aliquam Chriſtianæ rei navabimus operam : nam nunc quidem inter eos tamquam mutæ ſtatuæ verſamur : multa enim illi de nobis & dicunt, & agitant, ad quæ nos obmuteſcimus : patrij ipſorum ſermonis ignari in præſentia in linguæ hujus percipiendis elementis repueraſcimus.*

CATALOGVS Provinciarum, *in quibus* IESVITÆ habitant : *item* collegiorum *ac* domorum, ſociorumque, *ſeu* locuſtarum, *quæ in unaquaque provincia ſunt.* CAP. IV.

In Italia Provinciæ quinque ſunt.

1. PROVINCIA ROMANA.

Domus Profeſſa.

Romæ:
- Collegium Romanum.
- Domus Probationis.
- Collegium Pœnitentiariæ.
- Collegium Germanicum.
- Collegium Anglicanum.
- Seminarium Romanum.
- Collegium Maronitarum.

Reſidentia Tuſcana.

Collegium:
- Tiburinum.
- Lauretanum.
- Peruſinum.
- Florentinum.
- Senenſe.
- Maceratenſe.
- Recinetenſe.
- Setinum.
- Anconitanum.
- Montis Sancti.
- Montis Politiani.

Reſidentia Firmana.

Sunt in hac Provincia Socij 750.

2. PROVINCIA SICVLA.

Panormi:
- Domus Profeſſa.
- Collegium Panormitanum.
- Domus Probationis.

Meſſanæ:
- Domus Profeſſa.
- Collegium Meſſanenſe.
- Domus probationis.

Collegium:
- Syracuſanum.
- Catanenſe.
- Montis Regalis.
- Bivonenſe.
- Caltaieronenſe.
- Rheginum.
- Drepanitanum.
- Minæenſe.
- Marſalenenſe.
- Calataneſſettenſe.
- Melitenſe.

Domus Profeſſa Platienſis.
Collegium Netinum.
Collegium Saccenſe.
Reſidentia Chia.

Sunt

Sunt in hac Provincia Socij 530.

3. PROVINCIA NEAPOLITANA.

Neapoli.
- Domus Profeſſa.
- Collegium Neapolitanum.
- Domus Probationis.

Collegium
- Cataccenſe.
- Nolanum.
- Aletinum.
- Barienſe.
- Salernitanum.
- Conſentinum.
- Barolitanum.
- Teatinum.
- Aquilanum.
- Beneventanum.

Domus Probationis Adrienſis.

Collegium
- Bottuinenſe.
- Tropeenſe.
- Maſſenſe.

Sunt in hac Provincia Socij 550.

4. PROVINCIA MEDIOLANENSIS.

Mediol.
- Domus Profeſſa.
- Collegium Breidanum.

Genuæ
- Domus Profeſſa.
- Collegium Genuenſe.
- Domus Probationis.

Collegium
- Taurinenſe.
- Comenſe.
- Vercellenſe.
- Montis regalis.
- Cremonenſe.

Domus Probationis Aronenſis.

Collegium
- Baſtienſe.
- Nicienſe.
- Alexandrinum.

Reſidentia Papienſis.

Sunt in hac Provincia Socij 370.

5. PROVINCIA VENETA.

Domus Profeſſionis Venetijs.

Collegium
- Patavinum.
- Ferrarienſe.
- Bononienſe.
- Brixienſe.
- Forolivienſe.

Collegium
- Mutinenſe.
- Parmenenſe.
- Placentinum.
- Veronenſe.
- Mantuanum.

Domus Probationis Novellariæ.
Domus Probationis Imolæ inchoata.
Reſidentia Cretenſis.

Sunt in hac Provincia Socij 350.

1. In LVSITANIA Provincia una.

Olyſipone.
- Domus Profeſſa.
- Collegium S. Antonij.
- Domus Probationis.

Collegium Conimbricenſe.
Collegium Eborenſe.
Collegium Portuenſe.
Collegium Bracarenſe.
Collegium Brigantinum.
Collegium Pharenſe.
Domus Profeſſa Villavicoſa.
Domus Probationis Portalegrenſis inchoata.

Collegium
- Funchalenſe.
- Angrenſe.
- S. Michaëlis.

Reſiden.
- S. Felicis.
- Canalenſis.

Domus in Regno Angolæ.
Reſidentiæ in Inſulis Heſperidum.

Sunt in hac Provincia Socij 670.

In INDIA Orientali Provinciæ duæ.

1. PROVINCIA GOANA.

Goæ.
- Domus Profeſſa.
- Collegium Goanum.
- Domus Probationis.

Collegium
- Salſetanũ cum XI. Reſidẽtijs.
- Bazainenſe.
- Tanaenſe cum V. Reſidẽtijs.
- Dananenſe.
- Chaulenſe.

Reſidentia Æthiopica.
In Regno Mogoris.

Sunt in hac Provincia 280.

2. PROVINCIA MALABARICA.

Collegium Cochinenſe.
Collegium Vaipicotanum.

Reſidentia
- Palliporti.
- Porcæ.

Collegium Coulanenſe.
Collegium Tutucorinenſe.
Collegium S. Thomæ.
Collegium Columbenſe.
Reſidentia Tidorenſis.
Reſidentia Ambuinenſis.

Sunt in hac Provincia 130.

In IAPONIA Provincia una.

Nágaſachij { Collegium Nangaſachienſe. Domus Probationis. }
Collegium Arimenſe.
Domus Omurenſis.
Reſidentia Facatenſis.
Reſidentia { Cocurenſis. Firoximenſis. Amacuſana. Xiquenſis. Conzurana. }
Domus Meacenſis.
Reſidentia { Ozacenſis. Fuximenſis. }

Sunt in hac Provincia Socij 154.

In REGNO Sinarum.

Collegium Macaenſe.
Reſidentia Xaucenſis.
Reſidentia Nancianenſis.
Reſidentia Xauquinenſis.
Reſidentia Paquinenſis.

Sunt in hoc Regno Socij 60.

In BRASILIA Provincia una.

Pernanbuci { Collegium Pernanbucenſe. Reſidentia S. Andreæ. Reſidentia B. Virginis. }
Bayæ { Collegium Bayenſe. Reſidentia S. Spiritus. Reſidentia S. Ioannis. Reſidentia S. Antonij. Reſidentia S. Sebaſtiani. Reſidentia B. Virginis. Domus Ilhæorum. }
Fluminis Ianuarij. { Col. Flum. Ianuarij. Reſid. S. Barnabæ. Dom. Spiritus Sancti. Reſiden. { S. Ignatij. Conc. B. Virg. } }
Domus Piratiningæ.
Domus Sanctorum.

Sunt in hac Provincia Socij 180.

In Hiſpania Provinciæ quatuor.

1. PROVINCIA TOLETANA.

Toleti. { Domus Profeſſa. Colleg. Toletanum. }
Collegium Madritanum.
Domus Probationis.
Collegium { Complutenſe. Ocanienſe. Placentinum. Conchenſe. Belmontenſe. Murcianum. Caranacenſe. Seguritanum. Huetenſe. Talabricenſe. Oropeſanum. }
Domus Probationis Villaregienſis.
Reſiden. { Navalcarnerenſis. Ieſu Montani. Almagrenſis. }

Sunt in hac Provincia Socij 507.

2. PROVINCIA CASTELLANA.

Valliſoleti { Domus Profeſſa. Collegium Valliſolitanum. Collegium Anglicanum. }
Collegium Salmanticenſe.
Collegium Hibernorum.
Collegium Burgenſe.
Collegium Metinenſe.
Domus probationis Villagarcienſis.
Collegium { Segobienſe. Abulenſe. Palentinum. Compoſtellanum. Pampilonenſe. Legionenſe. Lucronienſe. Overenſe. Numantinum. Santanderenſe. Montis regalis. Montfortenſe. Arevalenſe. Vergarenſe. Tudelanum. Bilbaenſe. Bellimarenſe. }

Reſiden-

Reſidentia Azcoitana.

Sunt in hac Provincia Socij 564.

3. PROVINCIA ARAGONENSIS.

Valentiæ { Domus Profeſſa. Collegium Valentinum.

Collegium { Barcinonenſe. Cæſarauguſtanum. Majoricenſe. Gerundenſe. Gandienſe. Bilbilitanum. Turiaſonenſe. Vrgellenſe. Oſcanum.

Domus probationis Tarraconenſis.
Collegium Ilerdenſe.
Reſidentia Perpinianenſis

Sunt in hac Provincia Socij 360.

4. PROVINCIA BÆTICA.

Hiſpali { Domus Profeſſa. Collegium Hiſpalenſe. Domus Probationis. Collegium Anglicanum.

Collegium { Triguerenſe. Gaditanum. Marcenenſe. Cordubenſe. Granatenſe. Vaëzanum. Malacenſe. Xerenſe. Cazorlanum. Vbedanum. Aſtigitanum. Guadixenſe. Fregenalenſe.

Domus Probationis Mõtellana.
Reſidentia Antiquerana.

Sunt in hac Provincia 520.

In SARDINIA Provincia una.

Saſſari { Domus Profeſſa. Collegium Saſſaritanum.

Calari { Collegium Calaritanum. Domus Probationis.

Collegium Eccleſienſe.
Collegium Alguerenſe.

Sunt in hac Provincia Socij 134.

In INDIA Occidentali Provinciæ quatuor & una Viceprovincia.

PROVINCIA PERVANA.

Limæ { Collegium Limenſe. Domus Probat. Seminarium Limenſe.

Reſidentia S. Iacobi.
Collegium Cuchenſe.
Collegium Potoſinum.
Collegium Platenſe, Chuquiſaquenſe.
Collegium Pacenſe.
Collegium Ariquipenſe.
Collegium Guamanganum.
Reſidentia Iulenſis.

Sunt in hac Provincia Socij 164.

PROVINCIA PARAQVARA.

Collegium Chilenſe.
Reſidentia S. Jacobi del Eſtero.
Reſidentia Cordubenſis.
Reſidentia Aſſumptionis.

Sunt in hac Provincia Socij 84.

Viceprouincia novi REGNI & Quitenſis.

Collegium Quitenſe.
Collegium Carthaginenſe.
Collegium S. Fidei.
Seminarium S. Bartholomæi.
Reſidentia Panamana.
Reſidentia Caxicana.

Sunt in hac Provincia Socij 80.

PROVINCIA MEXICANA.

Mexici { Domus Profeſſa. Collegium Mexicanum.

Collegium Guazacanum.
Collegium Guadalaxarenſe.
Collegium Angelop.
Collegium Valliſoletanum.
Collegium Paſcuarenſe.
Collegium Tepozotlanum.

Reſidentia { Veræ Crucis. Cinaloënſis. Guadianæ.

Sunt in hac Provincia Socij 237.

In INSVLIS PHILIPPINIS Provincia una.

Collegium Manilanum.
Collegium Zebuenſe.

Reſidentia {
Antipolana.
Taytayenſis.
S. Iacobi.
Boolana.
Dulacenſis.
Carigarenſis.
Tinagonenſis.
}

Sunt in hac Provincia Socij 70.

In Gallia Provinciæ quatuor.

PROVINCIA FRANCIÆ.

Pariſijs. {
Domus Profeſſa.
Collegium Claromont.
}
Collegium Muſſipontanum.
Collegium Flexienſe.
Collegium Bituricenſe.
Collegium Virdunenſe.
Collegium Nivernenſe.
Collegium Augenſe.
Rothomagi. {
Collegium Rothomagenſe.
Domus Probationis.
}
Collegium Redonenſe.
Collegium Molinenſe.
Collegium Ambianenſe.
Collegium Rhemenſe.
Domus Probationis Nanciana.
Collegium Cadomenſe.

Sunt in hac Provincia Socij 358.

PROVINCIA AQVITANIÆ.

Burdigalæ {
Collegium Burdigalenſ.
Domus Probationis.
}
Collegium {
Aginnenſe.
Petrocoricenſe.
Lemovincenſe.
Pictavienſe.
Xantonenſe.
}

Sunt in hac Provincia Socij 190.

PROVINCIA LVGDVNENSIS.

Lugduni. {
Collegium Lugdunenſe.
Domus Probationis.
}
Avenione {
Colleg. Avenionenſe.
Domus Probationis.
}
Collegium {
Turnonenſe.
Camberienſe.
Divionenſe.
Dolanum.
Biſuntinum.
Vuiennenſe.
Ebredunenſe.
Carpantoractenſe.
Siſteronenſe.
}

Sunt in hac Provincia Socij 395.

In Germania Provinciæ 3.

PROVINCIA GERMANIÆ SVPERIORIS.

Collegium Ingolſtadienſe.
Collegium Monachienſe.
Collegium Auguſtanum.
Collegium Dilinganum.
Collegium Ratiſponenſe.
Domus Probationis Landſpergenſis.
Collegium Oenipontanum.
Collegium Hallenſe.
Collegium Lucernenſe.
Collegium Friburgenſe.
Collegium Bruntrutanum.
Collegium Conſtantienſe.
Reſidentia Eberſpergenſis.
Reſidentia Biburgenſis.
Domus Oetingana.

PROVINCIA RHENI.

Collegium Colonienſe.
Treviris {
Collegium Trevirenſe.
Domus Probationis.
}
Collegium {
Moguntinum.
Spirenſe.
Herbipolenſe.
Fuldenſe.
Heiligenſtadienſe.
Molshemienſe.
Confluentinum.
Paderbonenſe.
Monaſterienſe.
Hildeſienſe.
Embricenſe.
Aquiſgranenſe.
}
Reſidentia {
Altenenſis.
Erfurdiana.
Bonnenſis.
Hagennoënſis.
Wormatienſis.
}

Sunt in hac Provincia Socij 478.

PROVINCIA AVSTRIÆ.

Collegium Viennenſe.
Reſidentia { S. Bernardi. / Lincienſis.
Collgium Græcenſe.
Reſidentia Milleſtiadenſis.
Collegium { Zagrabienſe. / Pragenſe. / Olomucenſe. / Crumlovienſe. / Commotovienſe. / Novodomenſe / Labacenſe. / Glacenſe. / Clagenfurtenſe.
Reſidentia Eberndorffenſis.
Domus Probationis Brunenſis.
Reſidentia Thurocienſis.

Sunt in hac Provincia Socij 434.

In TRANSILVANIA.

Collegium Claudiopolitanum.
Collegium Albæ Iuliæ.

Sunt in hac Viceprovincia Socij duo.

In BELGIO Provincia una.

Collegium Antuerpienſe.
Collegium Atrebatenſe.
Andomari { Collegium Andomatenſe. / Collegium Anglorum.
Collegium Bergenſe.
Collegium Brugenſe.
Collegium Bruxellenſe.
Collegium Cameracenſe.
Collegium { Cortracenſe. / Duacenſe. / Gandavenſe. / Inſulenſe. / Lovanienſe. / Iprenſe. / Leodienſe. / Luxenburgenſe. / Montenſe. / Tornacenſe.

Sunt in hac Provincia Socij 782.

In Polonia Provinciæ duæ.

PROVINCIA POLONIÆ.

Cracoviæ. { Domus Profeſſa. / Domus Probationis.
Collegium { Poſnanienſe. / Caliſſienſe. / Lublinenſe. / Iaroſſavienſe. / Torunienſe. / Gedanenſe. / Sendomirienſe.

Sunt in hac Provincia Socij 310.

PROVINCIA POLONIÆ.

Domus Profeſſa Warſavienſis.
Vilnæ { Domus Profeſſa. / Collegium Vilnenſe. / Domus Probationis.
Collegium { Braunſbergenſe. / Pultovienſe. / Nieſviſienſe. / Polocenſe. / Rigenſe. / Derpatenſe.

Sunt in hac Provincia Socij 262.

Sunt omnes Provinciæ in univerſa Societate 29. cum duabus Viceprovincijs.

Domus Profeſſę 21.
Collegia 293.
Domus Probationis Separatę 33.
Domus & Reſidentiæ 96.
Socij denique omnes 10581.

Ex hoc Catalogo (anno 1608. à Petro Ribadeneira in lucem edito) Regnorum, Provinciarum & urbium in quibus habitant Ieſuitæ, Collegiorum item ac Domorum, quæ in unaquaque Provincia ſunt, propagationem & incrementu Ieſuitici Ordinis, ſpacio 70. annorum, Lector colligere poteſt.

Et de hac quidem ſua propagatione & incrementis multum gloriari ſolent Ieſuitæ. Inprimis de Aquaviva Generali ſuo referunt, quòd jactarit plures ſe breviorique ſpacio, milites in caſtra cogere poſſe, quàm quilibet Rex Chriſtianus. Et tempore interdicti Veneti, cùm jam undique certum Papæ imminerct periculum, ſpopondiſſe idem Pontifici Paulo Quinto dicitur, *Iactātia Ieſuitarum de incrementis ſui Ordinis.*

quadraginta hominum millia in ſubſidium: eâ lege tamen, ut quicunque in prælio obirent, in Martyrum numerum referrentur.

Non cogitant autem boni iſti Socij quod vulgò dicitur, *Malam herbam citò creſcere.* Et rectè quidam magni nominis Princeps dixiſſe videtur Ieſuitas ſimiles eſſe pediculis iſtis, quos à parte corporis, quàm maximè infeſtare ſolent, inguinales vocamus, quorum vel ex uno, ibi primùm inſidente, brevi innumera propagatur ac ſcaturit multitudo.

Filtzläus

Similia autem vel etiam Majora ſenſit incrementa Franciſcanorum ſeu Minoritarum Secta. Ab anno enim Domini 1211. ad annum uſque 1380. ſpatio nimirum 179. annorum, per orbem Chriſtianum Cœnobia hujus Sodalitatis plus 1500. ſunt inſtituta. Franciſcus Antracinus in ijs Commentarijs, quos ad Sabellicum dedit, teſtatur, difficile ſibi videri locorum numerum poſſe ab ullo inveniri: ſed multò difficiliùs initiatorum, qui tunc temporis fuerint ad ſexaginta millia numero. Sabellicus autem refert Ennead. 9. libro nono & ſexto, ſua ætate Minoritarum nonoginta millia fuiſſe; ſæpè quoque ſe audiviſſe, Magiſtrum univerſi Ordinis, polliceri quandoque auſum Pio Pontifici expeditionem in Turcas paranti ex Minoritarum familia 30000. bellatorum, qui bellica munia gnaviter obire poſſent, nihil ſacrorum cultu interpellato. Sabellici quoque tempore, hoc eſt, circa annos Chriſti 1494. Auguſtinenſium Eremitarum Ordinis Cœnobia quorum quidem ratio iniri potuit, circiter 2000. Virginum autem 300. fuerunt. Carmelitarum Monaſteria 7050. Prædicatorum 4143.

Incrementa Ordinis Franciſcanorū.

Hæc autem multitudo ſcarabæorum, bruchorum, locuſtarum, vermium & muſcarum, prædicta eſt à Spiritu Sancto in Apocal. Ioan. 9.

Et rectè monuit Laurentius Iuſtinianus Venetus Patriarcha, cum ſub Mendicantibus Monachis numerus Cœnobiorum in immenſum creſceret, Rigiditatem vitæ & Monaſticum vigorem diutiùs non poſſe conſiſtere; Raram enim perfectionem, ut refert Bernardus Iuſtinianus in ejus vita. Quid dicturus fuiſſet ſi hodiè viveret?

De COLLEGIIS Ieſuitarum, *eorumque magnificis* Structuris.

QVod autem ad Collegia Ieſuitarum attinet, quorum Catalogum paulò ante adſcripſimus, illa Regum ac Principum Arces ac Palatia æquare videntur Gregorius XIII. Ieſuitarum Annales legens & intelligens opera quæ hinc inde illorum artibus efficiantur, Romæ contra Senatûs decreta Ieſuitis totam attribuit inſulam, in qua domos deſtruxerunt, viduas ac orphanos expulerunt; quod etiam Auguſtæ, Ingolſtadij & multis alijs in locis fecerunt; ibique ampliſſimum, magnificentiſſimumque Collegium exſtruxerunt, ad cujus ædificationem, ut Ieſuitæ Haſenmüllero retulerunt, pag. 25. auri tonnas 25. prædictus Papa donavit. In eo Collegio 500. Ieſuitas ex omnibus totius Mundi partibus collectos ali voluit, qui in Pontificia idolomania inſtructi, tandem adverſus Evangelicos in Germania alijſque Regnis & Provincijs, emitti poſſent.

Cap. V.

Collegium Ieſuitarū Romæ ſūptuoſum.

De magnificentiſſima ſtructura Collegij Ieſuitarum Monachij in Bavaria, quæ Gallicè ſcripſit Philippus Marnixius, ſic quidam in Germanicam linguam tranſtulit: Wer ſolte andere Gebäw zeygen können / die zuvergleichen weren dem überauß prächtigen / welches der gute Catholiſche Fürſt vnnd Hertzog zu Beyeren / inn der Statt München auffgebauwen hat: deſſen Gibel hoch erhaben / vnnd mit vielen ſtattlichen Bildern von Ertz vnd Marmelſtein gezihret iſt / trotz zubieten allen den köſtlichen Palläſten / die inn gantz Europa ſeynd / will geſchweigen / daß es innwendig glitzert vnnd glantzet von lauterem Golde / Silber / Helffenbein / Chryſtall vnd Edelgeſteinen / wie ein Bäpſtliche Crone. Vnnd damit dieſes Werck inn allem vollkommen ſey / vnnd ihm nichts mangele / ſo hat es zu einem ieden Altar ſein Geräth / als Caſulen / ſampt ſeinem ſchönen Meßgewandt / Chorröcken / Alben / Gürtel / Stollen vnd andere rüſtung / &c.

Ieſuitarum Collegium Monach. magnificū.

Poſnaniæ in Polonia, non Collegium pro docentibus & diſcentibus, ſed arcem munitiſſimam ſummis præſidijs Ieſuitæ ædificaverunt. Regis Palatium Poſnanienſe, nulla parte cum hac Ieſuitarum arce & propugnaculo conferendum eſt, ut refert Eques quidam Polonus in Oratione ſua, quam in frequenti procerum

Collegiū Ieſuitarum Poſnania munitiſſimū.

cerum Regni illius conventu habuit. Eodem authore, Iaroslaviæ etiam; & Lublini alijſque in civitatibus Poloniæ ejuſdem munitionis, firmamenti tantorum præſidiorum exſtructæ arces videntur, ut non ſcholaſticos docere, aut mulierculárum peccata cognoſcere, ſed bellum gerere proximâ quaque occaſione velle videantur.

Iudiciū Coſteri & Ribaden. de Collegijs Ieſuitarū. De his Collegijs Coſterus quoque in literis ex Belgio Romam miſſis, & interceptis, ſic ſcribit: *Quotquot nos in Germania Collegia habemus; tot nunc Rex noſter* (Hiſpanus) *inibi Caſtella habet.* Eaque ad promovendam Eccleſiæ Romanæ Monarchiam & magnitudinem tendere, Petrus Ribadeneira Ieſuita Hiſpanus apertiſſimè teſtatur, cum apertis verbis Collegia & Seminaria Ieſuitarum eſſe ait Hæreticorum exitia, & Apoſtolicæ Sedis propugnacula, in Catalogo illuſtriū Scrip. Societatis Ieſu.

Collegia Ieſuitarum sūt Armamentaria. Non injuria quoque Ieſuitarum Collegia Armamentaria, ſeu receptacula & repoſitoria omnis generis armorum & inſtrumentorum bellicorum dixeris. In direptione Pragenſis urbis in Bohemia repertæ ſunt in Ieſuitarum Collegio quingentæ bombardæ, thoraces ſer ei pro centenis aliquot militibus, & haſtæ, aliaque arma quàm plurima tormentarij etiam pulveris magna vis, multaque alia ad irruptionem illam promovendam & Evangelicos opprimendos: Ideoque numerum quoque præſidiariorum ab Evangelicis in Collegium iſtud collocatorum auxerunt, quod vererentur, hæc inſtrumenta omnia bellica ideò ibi recondita fuiſſe; ut Paſſavienſes milites per pontem in Collegium, quod ponti proximum eſt, inermes, velut Miſſę audiendi gratia, excurrerent, ibique occultati, donec tempus commodum offerretur, velut ex equo Troiano ad portam pontis, ipſumque pontem occupandum, ac deinceps Evangelicos opprimendos egrederentur.

Hanc cauſam etiam incommodiſſimis urbium omnium locis, ad milites vel depellendos, vel excipiendos, ſi velint urbem aliquam oppugnare, Collegia ſua ædificant.

Ex his denique Collegijs hodiè vigeſies centies aureorum millia quotannis pro vectigalibus percipere Ieſuitæ dicuntur, licet pro Mendicantibus haberi velint. Verus Ieſus autem, cujus Socij iſti videri volunt locum non habuit in quo caput reponeret, in campis, in montibus & piſcatorum tuguriolis verſari potiùs voluit, quàm in urbibus, aut Propugnaculis & Palatijs Regum ac Principum.

IESVITÆ *quos & quales potiſſimum* Iuvenes *in hæc ſua* Collegia, *ſuamque* Societatem *illiciant.*

Reliquorum Ordines Monachorum puſiones vix dum è cunabulis egreſſos ad ſe admittunt, totoſque 15. aut 20. annos nutriunt, antequam ad praxim admoveri poſſint. Hoc ſolerter animadvertentes Ieſuitæ, ad alliciendos ex locis diverſis quam plurimos; expeditiorem accommodatioremque, ut glorianțur, viam repererunt, quâ intra paucos annos ad faſtigium Sapientiæ juventutem ducere poſſunt. Nam Catalogo certo, cujus ingenij, cujus judicij, cujus prudentiæ & experientiæ, cujus profectûs in literis ſit, cujus complexionis naturalis, ad quæ Societatis miniſteria talentum habeat adoleſcens quiſque inſcribunt: ut nempe tantò faciliùs à parentibus liberos in eo ætatis flexu, qui jam ad adultam vergit; tantoque obſervent accuratius ſingulos, ne in naſſam ſuam ſemel adductos, avolare citra negotium ſinant.

Quibus Artibus *ac* Dolis IESVITÆ *in* Collegijs *ſuis maximas opes acquirant.*

Dictu impoſſibile eſt quibus artibus, dolis, impoſturis ac fraudibus Ieſuitæ in his Collegijs ſuis ingentes divitias, & tantum non Crœſi opes per fas & nefas corraſerint. Ex plurimis pauca ſaltem referam. Non ſolùm ex Magnatum ærarijs, ſed ex ipſis etiam diſcipulorum bonis dici non poteſt quantum diteſcant: ſiquidem in examine ſuo generali cap. 4. Novitios ſuos obligant, ut omnia bona ſua temporalia diſtribuant, ac diſponant de his, quæ ipſis obvenire poſſint, juxta propriam devotionem, neglectis parentibus & conſanguineis: unde miro quodam aſtu, tanquam pauperes, bona illorum facilimè ad ſe rapiunt & pertrahunt.

FINIS LIBRI SECVNDI.

DE VARIIS FACINORIBVS DOLIS AC IMPOSTVRIS ET SANGVINARIIS CONSILIIS IESVITARVM,

LIBER TERTIVS.

CAPVT PRIMVM.

HOc Libro ea referam Ieſuitarum facinora, ex quibus intelliget Lector, ab ultima hominum memoria nullo unquam tempore inter mortales, tot inhumanæ crudelitatis facinora, ut ſunt parricidia, veneficia, periuria. cædes, proditiones, tumultus, bella, &c. intra tam breve tempus audita & numerata eſſe, quod ab exortu & origine ſaltem Ieſuitarum privatim & publicè perpetrata; vel ſaltem attentata fuerunt: & hoc quidem ſub zeli religioſi & Catholici prætextu: iubentibus etiam, vel, quod peius eſt, approbantibus & dilaudantibus ijs, qui omne in his terris Religionis magiſterium ſibi vendicant.

IESVITAS *omnium ferè* TVRBARVM, SEDITIONVM, BELLORVM, *&c. in* Europa Authores *eſſe.*

PRætextus Ieſuiticarum actionum omnium eſt, Eccleſiæ Catholicæ Romanæ reparatio & propugnatio, errantiumque & ſeductorum, ut ipſi quid loquuntur; converſio. Sub hoc pluteo cuniculos ſuos promovent. Scopus autem ad quem collimant & reſpiciunt, eſt Dominatûs & tyrannidis Pontificum Romanorum in his terris reſtitutio, atque idolomaniæ & ſuperſtitionum omnium plantatio in his Provincijs & Regionibus, in quibus jampridem evulſæ & eradicatæ ſunt. Media autem, quibus id quod ſemel malè cœperunt, urgent & evincere conantur, ſunt, periuria publica, ad quæ Reges & Principes inducunt, vis conſcientijs illata fraudulentæ & inſidioſæ pacificationes, Iuris corruptela, Innocentiæ oppreſſio, &c. Hæc, inquam, hodiè ſunt, per quæ Ieſuitæ immanem tyrannidem& crudelitatem Antichriſti Rom. defendere & reſtituere, collapſum Eccleſiæ Papiſticę ſtatum reparare, Concilium Tridentinum exequi, & hæreſes exſtirpare conantur. Ex harum verò rerum tam contentioſâ praxi, qualem hodiè in Europa præcipuè animadvertimus, nigil ſecundum naturę curſum aliud, quam bella & quidem perniciſſima & calamitoſa bella, cædes: parricidia, ſeditiones, tumultus, &c. exoriri poſſunt. Vt non immeritò Ieſuitæ omnium turbarum ac motuum in Europa hodiè præcipui authores vulgò dicantur & habeantur.

Notum eſt omnibus, plerarumq; Europęarum Nationum internâ pacē illis Conſtitutionibus & pactis conſiſtere, quibus ex prę ſentium temporum uſu cautum eſt, *Ne Religionis nomine ulli vis inferatur, quocunque modo.* Iam verò ne illud quidem obſcurum eſt Spiritus hos, ſeu Ieſuitas, omnes

ſuas

rum eſt, Spiritus hos ſeu Ieſuitas, omnes ſuas vires ubique locorum intendere, ut repagulum hoc, quo ſe in ſuo propoſito & conſilijs aſtutiſſimis impediri ſentiunt, diſjectum & diſſipatum removeant. Ideoque Ieſuitæ hujuſmodi Conſtitutiones, in Gallia, Germania, Polonia, Hungaria tot fœderum, pactorum, juramentorumque Sacramentis, ſancitas, publicè deteſtantur, eaſque, tanquam novum Atheiſmi, ſive, ut alicubi loquuntur, Politiciſmi genus, pro ſceleritatis conjurationibus, Scythicâ barbarâque confœderatione, Diabolique Politici blaſphemo invento haberi volunt. Imò contendunt, pacem Religionis inter Ordines Germanici Imperij conventam, uti per vim exortam non eſſe obligatoriam, utpote ad tempus tantum conceſſam, nempe ad publicationem Concilij Tridentini, ideoq; dilationem, moratoriam & tolerantiam fuiſſe. Et Paulus Windeck in deliberat. de hæreſ. extirpandis pagina quadringenteſima decima quarta hæc ſcribit: *Quòd nonnunquam Catholici cum Sectarijs tranſegerunt, eo fine fecerunt, ut interea reliquis negotijs expediti, poſteà unum hoc bellum contra Sectarios adminiſtrarent, omnemque eius molem in ipſos converterent.* Sin verò alicubi eò impudentiæ non audent progredi, illud ſaltem agunt, ut Religionis pacem calumnioſis & malitioſis ſuis interpretationibus & reſtrictionibus ſugillent, inciſiſque nervis ejus ſubditos illius fructu ſpolient. Opinor ne ipſas quidem inferni furias ad turbandum Europæ ſtatum aliquid præſentius, pernicioſius & efficacius excogitare potuiſſe. Imò harum Ranarum coaxatus hic aſſiduus aures Regum ac Principum perpetuò reverberat & obtundit; Subditis bonâ conſcientiâ tantam licentiam non poſſe concedi: Religionis libertatem nihil aliud eſſe quàm manifeſtam Majeſtatis diminutionem cum maximo opprobrio conjunctam. Tu ne, inquiunt, qui vivis & flores, non poſſis vel audeas retractare quæ Anteceſſor, Parens, Avus. &c. vel imprudens maleve perſuaſus, vel etiam vi & armis coactus indulſit? Annon eodem jure Imperator, Rex, Princeps es, quo illi fuerunt? Ferendumne eſt, ut demortui memoria plus apud Subditos valeat, quàm præſentis atque regnantis perſona? Annon vides, Eos, qui pericula tibi objectant; quæ turbatam Religionis pacem ſequantur, tibi non tam conſulere, quàm apertè minitari? Diaboli hæc tentamenta ſunt, per quæ generoſis tuis cogitatis & conatibus remoram ſtudet inijcere. Muliercularum hic, non magnanimorum Principum metus eſt: illi juventutem tuam ſpernunt fronte igitur ſeveriore opus eſt, ut ſentiant te virum eſſe animumque tam excelſis natalibus parem gerere. Poſſem alicui videri ſatis confidenter hæc me ſcribere, non aliter, quàm ſi his Ieſuitarum ad Principes monitis interfuiſſem: ſed ipſimet has conſiliorum ſuorum rationes in publicis ſcriptis ſuis nequaquam diſſimulant, ex quibus hæc ad verbum ferè deſcripſimus.

Scire etiam debet Lector, hæc ipſa inſtigationis calcaria aſſiduè illis Principibus adhiberi, quorum calor juvenilis & incauta imperitia arietum iſtorum ictui expoſita ſunt. Apud ſuperſtitioſos verò & cunctantiores etiam hæc adijciuntur: Eos, qui hanc Religionis libertatem Subditis conceſſerint, aut in talem conceſſionem conſenſerint; in Purgatorio graviſſimas peccati hujus pœnas luere. Item, Non Tartaros, non Turcas veros & nativos Reipublicæ Chriſtianæ hoſtes eſſe; ſed hæreticos, quicunque nimirum contra Eccleſiam Romanam inſurgant: In his ergo opprimendis veram & Catholico Principe dignam laudem quæri. Item, Cavendum eſſe, ſi Princeps bello Turcico implicetur, ne rebelles hæretici criſtas attollant, Magiſtratuique invito probroſam pacem extorqueant. Curandum verò; ut Germani cum hoc barbaro hoſte ad animi uſq; deliquium colluctentur: præfracti illi hæretici ſuo tandem malo diſcant quorſum deveniant, qui à Sedis Apoſtolicæ obedientia. Si qui verò adhuc à turbarum periculo abhorrent, illis negotijs facilitas ob oculos ponitur; Severiore tantùm vultu opus eſſe: unius & alterius clamatoris ſupplicio rem poſſe confici, quorum conſpecto cruore reliquæ turbæ animos factum iri, &c. Intereà Principem animam ſuam ab inferno liberaturum.

Aulas Regum *ac* Principum *occupant & infeſtant* IESVITÆ.

EST etiam hoc inter nefaria facinora & artes Sinonicas Ieſuitarum referẽdum, quòd in Aulas Regum ac Principum, quin etiam in ipſa Gynæcea ſeſe imprudenter intrudunt adeò, ut in hac ſublunari Regione, citius vacuum poſſet dari, quàm paulò celebriorem aulam, quam phalanx Ieſuitica non totam poſſideat, dummodò aditus eò illis vel per anguſtam aliquam rimulam pateat:

& ab illis Aulis, ubi peſtis hæc nondum potuit habere locum vix ullis præſidijs, ullâve arte arceri poſſunt. Quin etiam Relationes & Epiſtolæ Indicæ teſtantur, eos, quàm primùm in aridam aſcendunt, recta in Aulas & ad Reges tendere, ut hos primos in poteſtatem ſuam redigant, & per eoſdem deinceps ſubjectos populos infeſtent. Quod ſi etiam vera ſunt, quæ iſti narrant, in hac ſui officij parte ſingularem quandam fortunæ afflatum experti ſunt, ut ad Reges non ſolùm aditus eis patuerit, ſed etiam ab ijſdem multoties expetiti ſint. Narrationibus tamen iſtis parùm tutò fidem adhibendam prudentes omnes exiſtimant, ut qui nôrint, eas in Hiſpania refingi, & ita edi, ut illas ab hæreticis Europæis, ex Eccleſiæ Romanæ commodo legi volunt. Aliâs conſtat, eos ad Reges illos Indicos percellendos Regis Hiſpaniæ authoritate & terrore ut plurimùm uti.

Vtut autem ſe res habeat, illud tamen certiſſimum eſt eos in iſtis etiam remotiſſimis Orbis locis, ſecundum officij requiſitum, rectà Aulas appetere. Vbi hoc etiam comſpertum eſt, Spiritus iſtos, quàm primùm hunc navigationis ſuæ portum tenent, protinus, omnia Regum, Principumque Solaria, Palatia, Dicaſteria, Gynæcea, penitioreſque Aularum receſſus perrepere, ſcrutari & replere, ut hac vermiculatione omnia conclavia ſcateant.

Non autem hoc tam illis vitio vertitur, quòd Regibus & Principibus operam ſuam in Aulis navant, poſtquam utique tam ſplendidis & opimis illorum beneficijs fruuntur, quamvis hoc etiam citra illas larvas, quibus utuntur, non minus commodè facere poſſent: Sed quòd ibidem ſe ſæpiùs non vocati ingerunt, omnia ad ſe rapiunt, deque rebus ad Rempublicam ſpectantibus non è Reipublicæ uſu & commodo, ſed ad illius arbitrium, à quo in Apocalypſi Ioannis vel per Os Draconis, vel per os Beſtiæ emitti dicuntur. In quo ipſo nullum ſe vel Regis Principiſve, vel ſubditorum periculum impediri patiuntur.

Huic ſpirituali imperio illæ præcipuè Europæ nationes obnoxiæ ſunt hodiè, quę illius olim ſub florente Papatu omnium impatientiſſimæ fuerunt. De Hiſpania omnes fatentur, iſtum robuſtiſſimum pollicem hoc tempore totum ad Ieſuitarum nutum circumagi. Ferunt quidem, Ieſuitas hoc tẽpore pejus habere duriuſq; coerceri, quàm in ulla alia Europæ natione. Id ſi maximè verum ſit, per illud tamen parum illis decedit, cùm reliqui tantò liberiùs dominentur. Hoc autem imperioſa iſta Natio ante annos ducentos, quando in multa Regna adhuc diviſa erat, tam patienter nunquam tuliſſet. Eadem dicitur eſſe Poloniæ ratio in oppoſito Europæ angulo, in qua Ieſuitæ tam licenter dominari dicuntur, ut ipſis etiam Catholiciſſimis jam graves, adeoq; intolerabiles eſſe perhibeantur. Sunt qui teſtantur, ſe legiſſe literas non ita dudum Legati cuiuſdam, qui in Aula illa adhuc verſetur, in quibus de Ieſuitarum inſolentia miratu digna ſcripta fuerint. Inter alia verò & hoc; *Præſentium tumultuũ, quibus Regnum illud perturbari perhibetur, cauſam in ipſos, & in ipſorum artes publicè conferri.* Hoc ipſum verò maſcula hęc natio olim ſuum pudendum dedecus interpretata fuiſſet.

Rationem verò cur tam denſi in Aulis volitent Ieſuitæ tantaq; impudentia ſe ingerant atq; intrudant, Robertus Turnerus Anglus, qui Romæ aliquandiu vixit inter Ieſuitas, poſteà verò Ingolſtadii Eloquentię Profeſſor cõſtitutus fuit, in ſuis Epiſtolis indicat, quæ anno 1584. Ingolſtadii editæ ſunt. Nam Epiſt. 19. quam ad Ioannem Bervitium ſcribit, inter alia hæc habet: QVARE *cùm Magiſtratus eſſe non poſſim, volui, quemadmodum omnibus locis, ſic Auguſtæ in Comitijs maximè eſſe curioſus,* Addit, VOLVI *irrepere, volui irrumpere in intimas Aulas Principum, volui videre omnia, ut ad juſtitiæ normam præclarè exigerem.* Pergit; *Quâ meæ vel curioſitatis diligentiâ, vel diligentiæ curioſitate conquiſivi materiam Satyræ acrem voluptatis mellitam, utriuſque uberem.* Rurſus, *Vix cœperam obire Principum Aulas, cùm videam Hæreticorum illum Mundum adminiſtrari à Stultis. In Catholicis Aulis inveni Vitellios, Furios, Camillos, Senecas, qui fronte, verbo, fide tuerentur locum.* Item: *In alijs extra paucos, viros Principes illos & Deos putato, luſtra, popinas, officinas malarum artium, fœdarum libidinum, fraudum, inſaniarum, &c.* Ex his Turneri verbis liquet, cur Ieſuitæ in Principum Aulas ſeſe intrudant, & quid ibidem agant.

Tam quoque aſtuti, vigilantes, audaces, laborioſi, tantâ denique agendi & nocendi facultate præditi in Aulis ita obverſantur, ut ſoli omnia poſſint, ſoli eas poſſideant & ita obſideant, ut nec veritas verbi Dei, nec vel aurula aliqua quæ ipſis inimica, ſit eò penetrare poſſit.

Student etiam & adulantur eis non ij duntaxat, qui Religionis & doctrinæ nomine eos colunt, ſed illi vel maximè, qui Aularum quadras ſectantur, Romæque

mæque præbendas & dignitates, vel pro ſe, vel pro liberis cognatisve venantur. Hi cum nôrint, unius alicujus Ieſuitæ commendationem plus ſibi pro futuram, quàm potentiſſimi Monarchæ interceſſionem, in omnibus eis aſſentantur, cupiditatibuſque illorum promptiſſimè ſubſerviunt.

Ieſuitæ arcanas Principum mentes explorant.

Nemo præterea Regum & Principum mentes; earumque arcana tam exactè explorare & nôſſe poteſt, quàm hijpſi illorum ut plurimùm Confeſſarij. Quæ confeſſio, illa præſertim, quâ totius vitæ curſus explicatur, omnes regiarum mentium receſſus illis reſerat. Quæ confeſſionis ſpecies Pontificum Roman. conſilijs plus verè confert, quàm Hiſpaniarum Regi tot auri milliones, quos in emiſſarios ſuos profundere dicitur. Vt mirum non ſit, modernum Ducem Venetiarum ſe intra hos quindecim annos ipſis nunquam examinandum exhibuiſſe. Veneti enim tam religioſi nunquam fuerunt, nec erunt, ut Reipublicæ ſuæ arcana Sacrificulorum fidei committant.

Venetorum prudentia.

His de cauſis Aulæ Europeæ à Ieſuitis graviùs hodiè infeſtantur & affliguntur, quàm Pharaonis olim Ranis Ægyptiacis.

IESVITAS Papæ Exploratores *eſſe*.

HOc ipſorummet Ieſuitarum legibus, conſtitutionibus & ſcriptis probari facilè poteſt, cùm illa ſatis multis, ijſque ad hoc probandum indubitatis argumentis abundent. *Noſtræ vocationis eſt*, inquiunt, *vitam agere in quavis Mundi plaga per varia loca diſcurrere, & in quibuſdam continenter reſidere, & literarum ultrò citròque miſſarum inter inferiores & ſuperiores frequenti commercio, crebrò alios de alijs certiores faciatis, de ijs quæ varijs ex locis ad ædificationem, & eorum quæ geruntur cognitionem adferatis.* Hæc ſua eſſe Ieſuitæ non diffitebuntur.

His adde hanc ipſorum Regulam: *Cùm Provinciales ſcribent Generali, curabunt ut Statum Domorum & Collegiorum, ac totius Provinciæ benè explicent, & ſuppleant, ſi quid intellexerint, quod ſuperiores minùs declaraverint. Et in univerſum ita ſcribere debent, ut* GENERALIS *omnium Perſonarum ac Provinciarum Statum quoad ejus fieri poſſit, ante oculos habeat.* Hæc non minus quàm priora Ieſuitæ pro ſuis agnoſcent.

Ieſuitæ cancellariam ſuis diſcipulis replent.

In hunc finem Ieſuitæ Cancellariam Regni Bohemię ſolis ſuis Diſcipulis repleverunt, ut eſt videre in Gravaminibus Ordinum Evangelicorum Bohemiæ Anno milleſimo ſexcenteſimo nono exhibitis.

Sic etiam Ieſuitæ Gallici in Regni & Regiæ Domûs officia nullos, niſi ſuæ diſciplinæ nutritios ſummittere nituntur.

Idem faciunt in Gallia.

Ob hanc cauſam etiam fraudibus ſuis effecerunt, ut ſubinde Regiorum domeſticorum, vel præcipuorum Miniſtrorum 24. liberi in novo Fleſſiaco Collegio Ieſuiticis præceptis imbuantur; & ex illis ſingulis annis ſex Regijs munijs præficiantur, alijs ſex in eorum locum ob eandem cauſam ſummiſſis: & ſic hiſce cuniculis intra paucos annos Ieſuitæ totum illud Regnum ſub Papæ & ſuam tyrannidem adigent, & per ſuos diſcipulos, & pro ſua libidine cuncta adminiſtrabunt.

Neminem igitur in dubium vocaturum exiſtimo, hoc eſſe ſecreta Imperatorum, Regum & Principum explorare, & Curiæ Romanæ nunciare ac prodere: ac ne Ieſuitas quidem, niſi intellectu & judicio privatos, & per cœcam Antichriſti obedientiam penitus excœcatos, & impudentes cavillatores agere velint, hoc negare poſſe arbitror. Nam definitoribus Iuriſperitis & Pontificijs Canoniſtis, de pœnit. Diſt. 6. Can. Sacerdos de pœnit. & remiſſ. C. Omnis Cardinal. in Clem. 1. ¶. Quia de ſtatu Monach. explorator is eſt, qui ſecreta alicujus Principis explorat alteri prodit & revelat, uti qui mittunt literas vel nuncios ad hoſtes. Iuxta Bartolum quoque in l. ult. D. ad legem Iuliam, Majeſt. Proditor etiam is eſt, qui ſcit, & non revelat, qualis Garnetus Ieſuita fuit in Britannia. Vel ergo Pontifici ſuo, vel Regibus Chriſtianis Proditores fiunt: L. Quiſquis Cod. ad legem Iuliam Majeſt. Etiam illi in Proditorum numero habentur, qui ſimulantes & ſecretò Principi damnum afferunt. Proditores & illi dicuntur, L. Omne delictum ¶. exploratores. D. re milit. qui cum aliquo amicitiam ſimulantes, hoſtibus conſilia produnt, quod Græci παραφρυκτωρεῖ proverbialiter dicebant, quodque in omnes eos quadrat, qui hoſtis publici rebus plus ſtudent, quàm Principis ſui commodis; vel amicorum conſilia corrumpunt, quò illis noceant, vel ea ſuadent, per quæ fortunas omnes & opes amicorum funditus evertant. Hanc artem Ieſuitæ optimè callent.

Quòd etiam famæ & honori Regum & Principum Pontificiorum, imò & benefactorum ſuorum ingratiſſimi detrahant, Henrici IV. Galliarum Regis probat exemplum. Is enim, etſi, cùm vix parricidales manus evaſiſſet, jure &

judicio legitimo Regnis ſuis in æternum Ieſuitas proſcripſerat; eos tamen, ut deinceps à veneficijs & ſicis eorum tutus eſſet, incredibili clementiâ in priſtinum ſtatum reſtituit. In cujus beneficij compenſationem, illi præcipuâ honoris dignitate eum exſpoliârunt: ſicut id apud varios Scriptores maximè verò apud Richeomum Ieſuitam evidentiſſimè videre licet. Hunc Auguſtiſſimum Principem, poſtquam lenocinijs veneficiorumque & ſicarum ſuarum terrore in retia venatoris Romani compulerunt, ipſeque eos majoribus beneficijs & prærogativis cumulavit, quam ab ullo Regum in univerſo terrarum orbe hactenus factum eſt, ad perpetuam turpiſſimæ Ieſuiticæ ingratitudinis memoriam, eum antiquiſſimo jure & honore denudârunt, nimirum Eccleſiæ primogeniturâ, quam ipſi raptam vel fraude ſubductam Hiſpaniarum Regi tribuerunt, eum quaſi natu primum, in Expoſtulat. Apologet. ca. 17. & 19. & Filium Eccleſiæ quaſi natu maximum per totum terrarum orbem proclamantes. Hæc in genere de Ieſuitarum facinoribus & ſtudijs.

Res *geſtæ* Ieſuitarum *in* Luſitania, *&c.*

Cap. III. NVnc etiam in ſpecie ex multis pauca referam: ac primò quidem, quid in Hiſpania ac Luſitania patrârint.

Anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo octavo Ieſuitæ Sebaſtiano Luſitaniæ Regi ultimo, funeſtam expeditionem Africanam cum manifeſta vitæ jactura ſuſceptam, ſuaſerunt, claſſicum ſcilicet canendo, ut Regnum Portugaliæ, optimâ annui reditûs recompenſatione, ad Regem Hiſpaniarum devolverent. Chron. Belg. titulo primo, pagina 287.

Nec ſpes fefellit eos. Nam Sebaſtiano Rege cum filio, & tota ferè nobilitate ſua à Mauris in prelio occiſo, ſtatim Philippus Hiſpaniarum Rex Luſitaniæ regnum invadere & occuppare duabus potentiſſimis exercitibus terrâ marique ad id collectis, in animum induxit. Cùm autem minimè ignoraret, quàm ſiniſtri rumores de ſe paſſim non ſolùm in Luſitania, ſed etiam per totam Italiam ſpargerentur, aliquid famæ dandum ratus, familiari ſibi diſſimulatione, quaſi poſt tantos apparatus pœnitentiæ locus eſſet, totum negotium ad conſcientiæ normam examinari voluit, quippe inde à Pontifice Romano ſolicitabatur, ut rem controverſam arbitrio ſuo committeret: inde opinione hominum prægravari ſe ſentiebat, quaſi vi alienum Regnum invaderet, calcatâ juris ratione, cui ſe infirmiores ſubjecerunt, atque adeò oppreſſa Regni, quod ambiebat, libertate, cujus Ordines in ea re jus ſuum eripi ſibi conquerebantur, & alioquin jurisjurandi Religione teneri ſe dicebant, quò minus dictis & imperio ipſis audientes eſſent. Quibus difficultatibus ut citra difficultatem ſe expediret, rem Ieſuitis & Franciſcanis in Complutenſi Academia diſcutiandam tradidit, & quæſivit ab ijs, ſi cùm ſibi de jure ſuo in Regno Portugaliæ ſucceſſione per mortem Henrici delata certò conſtaret, conſcientia obligaretur, alicui ſe tribunali ſubmittere, quod illi Regnum adjudicaret, & in ejus poſſeſſionem ipſum mitteret. Deinde ſi Portugaliæ Regno recuſante eum in Regem admittere, antequam in jure cum alijs competitoribus re diſceptata contrario judicio obtinuerit, propriâ authoritate Regni poſſeſſionem ſumptis contra reſiſtentes armis apprehendere poſſit: hoc poſito quòd, nullo ſcrupulo ſe teneri ſentiat; & quia Gubernatores ac cæteri Luſitaniæ Ordines jurisjurandi Religione prohiberi ſe dicebant, quò minus eum in Regem admitterent, qui non in jure Regni hæres declaratus eſſet, maximè reclamantibus petitoribus, qui ſe juris authoritati offerebant. Quæſivit etiam, an prætenſum jusjurandum excuſationis loco, quo Regem legitimum non reciperent, accipi deberet.

Ad hæc Ieſuitæ acerrimi Hiſpanicæ potentiæ propugnatores & Franciſcani prorſus voto Philippi congruentia reſponderunt, & nullo eum conſcientiæ vinculo obligari affirmârunt, ad ſubijciendum ſe alterius juriſdictioni aut arbitrio, quippe cum propriâ authoritate Regnum ſibi adjudicare & poſſeſſionem ejus adipiſci poſſet. Nullas in eo eſſe Pontificis partes, cùm res nihil admiſtum habeat, cujus reſpectu ſacri fori debeat intercedere authoritas: neque verò quicquam cauſa eſſe, cur ſe Ordinum Luſitaniæ iudicio ſummittat: nam electis ſemel Regibus, ijs & in eos, eorumque ſucceſſores omne jus tranſlatum intelligi, ut penes ipſos omnis ſit juriſdictio, nec ab alijs judicari poſſint. Quando igitur conſtet Philippum verum ac legitimum Regni hæredem eſſe; & hoc verum eſſe, nullius alterius tribunalis, præterquàm proprij, ſui juriſdictionem ſubire debere, delegatis autem illis undecim viris jus nullum eſſe de cauſa tanta cognoſcendi, nam à ſe non habere juriſdictionem, verùm à Rege mandatam, eamque ut ipſo ſuperſtite valuerit, una cum extincto expirâſſe; neque enim jurisdictionem Regum

gum poſt mortem prorogari poſſe. Denique quantum ad tertium caput, ſic ſtatuerunt, nullâ jurisjurandi Religione teneri Luſitanos, quò minus Philippum Regem admitterent, cùm ex ſupra dictis conſtet, neminem eſſe vel dignitate, vel potentiâ in hac cauſa Philippo ſuperiorem, qui de ea poſſet cognoſcere. Atque hanc Ieſuitarum ſive ſententiam, ſive cenſuram approbavit Philippus, & ad arma conclamare juſſit.

Ieſuitæ Inſulæ Tertiæ in Luſitania proditores ſunt. Thuanus lib. 71.p.78. Bello hoc inter Hiſpanos & Luſitanos fervente, Azoræ inſulæ ad Luſitanos pertinentes in fide Ordinum Regni permanſerunt. Ieſuitæ autem in una illarum, quæ Tertia nuncupatur, & ſitu ac fertilitate cæteris longè ſuperior, habitantes, eam Hiſpanis prodere tentârunt: excitato igitur magno tumultu, plebs ultra modum contra eos commota eſt, cùm alij in jure ſiſtendos tanquam patriæ proditores alij ſine mora, tanquam perduelles & Hiſpanis addictos, una cum Collegio incendendos dicerent.

Res *geſtæ* IESVITARVM *in* Gallia.

Cap. III. IOannam Albretanam Navarræ Reginam viduam Evangelicorum reformatorum in Gallia patronam, venenatis chirotecis, quas unguentarius Regis Italus Lutetiæ, *Horrendum facinus Ieſuitarum.* Ieſuitarum inſtinctu ei dederat infectam, & repentino morbo correptam, necârunt anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo, vide hiſtoriam Gallicam, tomo quarto, pagina 19. & Belgicam, tomo primo, pagina 126.

De Liga *ſeu* Conſpiratione *in* Gallia *à* GVISIIS *excitata, & à* IESVITIS *adverſus Henricum III. Regem, regiamque familiam promotâ.*

Guiſij qua ratione ſummã in Gallia poteſtatem nacti ſunt. POſtquam Lotharingica Guiſiorum familia in Gallia ſub Franciſco I. Henrico II. & huiuſce liberis Galliarum Regibus alacriter & admodum ſtrenuè ſe geſſiſſet, & egregiis aliquot facinoribus exhibitis (in quibus utique Metenſis urbis adverſus Imperatorem Carolum V. propugnatio ac conſervatio, tum expugnatum & Anglis ereptum Caletum inprimis eminent) Franciæ ſuam fortitudinem ac fidelitatem probaſſet, eoque magnam apud omneis authoritatem & exiſtimationem adſequuta fuiſſet; non exiguam inde ſpem adipiſcendi tandem ipſius Regni, & Regno tum potientem Waleſiorum familiam exinde deturbandi concepit. Quæ ſpes haud parùm aucta tum fuit, quum Franciſcus II. Mariam Stuardam Scotiæ Reginam matrimonio ſibi iungeret: cuius equidem cognati proximiores & auunculi, Claudius ille Dux Guiſius & Carolus Lotharingiæ Cardinalis, omnibus etiam Regii ſanguinis Principibus antepoſiti, ſupremaque Regni munera adepti, ſummum omninò ac eminentiſſimum apud Regem illum iuniorem, adfinitatis iſtiusce gratiâ, locum obtinuerunt; & univerſum ita Regnum, ſub prætextu nominis regii, pro lubitu, ſine cuiuſquam etiam reniſu, abſolutè tantùm non adminiſtrârunt. Inprimis autem ipſis admodum profuit, quôd præcipua tum Regiæ domus capita, videlicet Rex Navarræus & Condæus Princeps, quorum alioquin ex recepta Maiorum conſuetudine munus hoc fuiſſet, ut proximum apud Regem obtinerent locum, reformatam Religionem amplexi fuiſſent, eamque publicè profiteri cœpiſſent. Vnde Guiſiam quidem iſtos uſquequaque premendi & tantum non opprimendi, tum non Catholicæ ſolum Romanæ Eccleſiæ adſeclas in Gallia, ſed & Regem ipſum adeoque Pontificem unà cum Hiſpaniarum Rege ſibi devincendi: Eoque futuræ poteſtatis ſuæ ſtructuram cum extremo pœnè ſuorum Adverſariorum interitu magis magiſque tum fundandi ſolidè, tum admodum quoque dilatandi ſplendidam arripuerunt occaſionem. Quem etiam in finem ſuam iam antea Genealogiam per Archiadiaconum quêdam Tubenſem (Toub) confici typiſque publicè divulgari curârunt: auctoritate cuius hominum animis paulatim occupatis perſuadere conati ſunt, à familia & ſtirpe Caroli Magni ſe oriundos eſſe, ne iniquum eo forè, ſi Franciæ Regnum, ab Hugone Capeto Maioribus olim ſuis iniuſtâ vi ademptum eiuſque poſteris ita retentum, poſtliminio quaſi iam denuò reciperent. Vt paulò quidem poſt apud advocatum quendam Parlamenti Pariſienſis, David adpellatum, poſtquam is unà cum eiuſdem Civitatis Epiſcopo Romanum confeciſſet iter, eiuſmodi ſunt repertæ literæ, ex quibus abundè patuit, eiuſce gratia quid iam tum Romæ in Conſiſtorio agitatum & tractatum, adeoque concluſum fuiſſet: nimirum ad exſtirpationem Hæreticorum in Gallia neceſſarium omninò eſſe, ut Capeti ſucceſſores tanquam minus idonei removeantur; Poſteri autem Caroli illius Magni Regiæ dignitati reſtituantur: quibus adiuncta fuit etiam delineatio ſeu deſignatio mediorum eatenus accommodè adhibendorum; pro-

ut ea poſtmodùm uſurpata & à Ligiſtis conjuratis in praxin etiam publicam deducta fuiſſe conſtat.

Etſi verò conſultationes & inſtructiones iſtæ Regi non ſolùm innotuerint, ſed & Anno milleſimo quigenteſimo ſeptuageſimo ſexto, publicè typis editæ fuerint; pro figmentis tamen Hugonotarum potiùs, quàm pro narratis veris tum fuerunt habitæ: Navarræus autem & Condæus nec non alij Religionis ejuſdem Socij pro ſeditioſis & adverſarijs tam Regis quàm ipſius quoque Regni, quod adfectent utique, & turbarum ac calamitatum in Gallia ſic omnium auctores exiſtant, judicati ſunt: ut è contra Guiſiani fideliſſimi Regis Miniſtri ac ſervitores, adeoque fulcra quaſi ac propugnacula Religionis ſimul ac Reipublicæ conſtanter habiti fuêre: donec tandem ipſe Rex Henricus III. maximo cum damno, ſed & interitu ſuo toti Mundo patefecit, quodnam utriuſque partis inſtitutum fuerit conſilium; & uter ex illis amicus fuerit aut hoſtis, defenſor aut oppreſſor Regis & iſtius Regni univerſi. Liga verò ſeu Ligiſtarum illa conjuratio tum adverſus Regem præmemoratum cœpit, quum Anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo poſtremam cum Hugonotis ſeu Reformatis pacem inijſſet: ex indeque res quà bellicas quà politicas & ad regimen adprobum ſpectanteîs alias ferè nihil curaret: ſed quieti ſe dederet, helluationi ſaltationibuſque indulgeret, ac ſubditos interim crebris, adeoque continuis exactionibus emungeret. Iſthæc enim ejus ſocordia non alienam præbuit occaſionem apud univerſum populum in contemptum & odium eum adducendi, maximeque concitandi eos, qui ex præpoſtero quodam Catholicæ Religionis zelo metuebant, ne, ſi quando forſan abſque prole Rex Henricus III. decederet, ipſi Navarræus diverſæ Religionis & à Pontifice excommunicatus Rex in iſto cum primis tranquillo rerum ſtatu ſuccederet. Quapropter ut iſti malo præveniretur, de Liga ſeu conſpiratione quadam tractari clandeſtinè cœptum fuit; cujus beneficio Romana quidem conſervari, diverſa autem ab eâ Religio funditus exſtirpari, tum exactiones etiam ac tributa nimia cum gravaminibus alijs uſquequaque tolli vel mitigari ſaltem, & in contemnus divini numinis atque tyrannidis locum pietas ac juſtitia denuò ſubrogari poſſit. Primus qui negocio huic ſe facilem præbuit civis quidam Pariſienſis fuit, nomine Rochus Blondus, inſignis æmulator aut æſtimator tum

Liga in Gallia occaſio ejuſque progreſſus.

Miſſæ tum Guiſiæ quoque familiæ. Is ergo cum choragis, præterea tribus alijs, Ioanne videlicet Prævoſto Paſtore ad Sanctum Severinum, Ioanne Baſchero Paſtore ad Sanctum Benedictum & Matthęo Lanoyo Canonico Soſſontino (Soiſſons) quibus initio ſtatim adeoque ante alios omneîs ſuum propoſuerat conſilium, & de eo quotidiè cum ipſis contulerat ac multa præterea conſultarat, ita prudenter, ita conſideratè ac cautè rem adgreſſi ſunt, atque ſuffragio concreditorum quorundam & adprimè correſpondentium amicorum, tam intra quàm extra Pariſiorum Lutetiam, in univerſo Galliæ Regno ac præcipuis ejus civitatibus ſub jurato capite ſeu Duce Guiſio alijſque Lotharingicæ familiæ Principibus, tantam adſeclarum & adhærentium turbam nacti fuerunt, ut ſceptra tum tenens Rex Henricus III. manifeſtâ vi priùs ad obrutus, & ex arce Regiâ (le Louvre) ipſâque Metropoli Lutetiâ exturbatus fuerit, quàm callidorum iſtorum conſiliorum ac conſpirationis certam aliquam cognitionem habuerit; utut Pariſijs ſemper præſtò fuerit, & de Liga ſeu confœderatione iſta tali muſſitationes nonnullas perceperit. At enim ejus ſocordia, tum verò confœderatorum induſtria, juxta contemptum ac odium illud populare, quod in concionibus ſuis Sacrificuli, cumprimis autem Ieſuitæ adverſus ipſum mirè excitabant, ut paulò poſt indicabitur, ita invaleſcebant, ut ſupradicti Ligę 4. auctores unà cum alijs paulatim ijs accedentibus in propoſito ſuo per quàm exigua obſtacula viciſſim autem undiquaque promotiones & adminicula ſanè quàm efficacia ſenſerint. Ad promotionem autem iſtius validiorem ex ſedecim Tribubus urbis, Pariſiorum certus civium numerus eo deputabatur, quò in unaquaque Tribuum iſtarum quæcunque tandem fierent exactè tum obſervarent, tum conſiderarent ulterius, & probè demùm ordinarent ac diſponerens. Iſtos ergo taleîs Sedecim viros appellârunt, aut reſpectu jam memoratarum ſedecim Tribuum, in quas omnis Pariſiorum civitas eſt diſtributa; aut quod ex ijs omnibus Sedecim conſortè fuerint omnium importuniſſimi, adeò ut præcipua negocia juxta poteſtatem ac directorium ſibimet acceſſiverint. Vtut autem ſit, univerſus equidem populus Pariſienſis in ſua coram Legato Pontificio Cajetano propoſitione Sedecim iſtos, ut prę ſides ac tribunos plebis, nominatim alligavit; utpote, La Bruiere, Cruce, Buſſi le Clerc, Commiſſarium Louſchard, La Morliere, Senault, Commiſſarum Baror, Advo-

Liga ſedecim-viri.

Advocatum Drouard, Aluequin, Emonnot, Iablier, Meſſier, Capitaneum Paſſart, Oudineau, Anroux & Morin: Loco tamen iſtius Anroux aliqui Tellierum & pro Senaultio Amelinum ponunt, quamvis diſcrimen inter eos nec adeò magnum adpareat. Quanta verò fuerit Archiligſtarrum iſtorum auctoritas ſimulatque poteſtas exinde liquet inter alia; quòd ſtatim poſt Regis è Lutetiâ fugam, quæ facta eſt 12. Maij die anni 1588. unà cum capite ſuo Duce Guiſio rem eo deduxerunt; ut Pariſienſi civitati, per vota liberamque plebis electionem, novi darentur Officiarij, & omnes à Regis ſtare partibus habiti dimitterentur. Iſti cum Guiſio ſæpè jam memorato, nec non officiarijs illis novis, quotidiè conſultabant de communi ſtatu, & omnibus S. Ligę neceſſarijs: iſti ſoli Pariſienſem civitatem poſt Guiſiocidium illud famoſum, quod ejuſdem anni die 23. Decemb. Blæſis perpetratum eſt, adverſus Regem obfirmârunt, & in rebellione ſua conſervârunt, tum Aumalium quoque Ducem, in abſentiâ Maynij, Gubernatorem conſtituerunt: iſti conſilium illud magnum ſeu Parlamentum etiam integrum anno 1589. Ianuarij die 16. è conceſſu pleno ſuſtulerunt, & per plateas publicas in arcis propugnaculum captivum abduxerunt: iſti denique non adquieverunt priùs, quàm ad inſtantem improbamq; ſollicitationem ſuam generalis omnium Ligiſtarum Conventus, ſub nomine Comitiorum, inſtitueretur, haberetur, & de novo Regis electione in eo tractaretur. Interea verò de pace aut inducijs cum Rege ullis ne audire quidem ſuſtinuerunt, quin egregiam potiùs de futuro feliciſſimo ſtatu & de auxilio inprimis Hiſpanico, ſpem populo fecerunt: ut & inter alia literas Regi Hiſpaniarum per Ieſuitam quendam P. Matthæum curandas deſtinârunt; quæ tamen propè Lugdunum interceptæ, reſignatæ, atque Regi quàm primùm in originali, ut loquuntur, tranſmiſſæ fuerunt. In iſtis die 2. Novemb. anno 1591. datis hæc inprimis habentur talia: *Catholicæ V. Majeſt. hoc ſanctè poſſumus affirmare, omnium Catholicorum vota eo directa eſſe, ut Cath. V. Majeſtas ſceptrum hujus Regni tenere nobiſque dominari poſſit; quemadmodum ipſi quidem, ut Patri noſtro, nos ex animo ſubjicimus: aut ex natis ut ea ſuis ſaltem aliquem huc deſtinet. Sin autem alium fortè quempiam nobis præſtituere cogitet, de Genero ſibi proſpiciat aliquo, quem nos utique reverentiâ & obedientiâ debitâ adeoque extremâ ſubjectione, ut Regem noſtrum lubentes volentes excipiemus*, &c.

Liga Gallicanæ ſcopus. Conjurationis autem Ligiſtarum ſcopus & propoſitum erat, Regem Henricum de ſolio Regni deturbare, in Clauſtrum vel Cœnobium aliquod detrudere, & Henricum Guiſium illi in Regno ſurrogare. Hinc cùm Henrici III. Regis ſymbolum Pariſijs valuis Regijs inſcriptum eſſet.

Qui dedit ante duas, trinam dabit ille coronam:

Ieſuita Cottonus ijſdem valuis huic ſymbolo ſubſcribi curavit.

Qui dedit ante duas, unam abſtulit, altera nutat,
Tertia conſortis mox facienda manu.

Ligam Gallicanam promovent Ieſuitæ. Promoverunt & confirmârunt hanc Ligam, ſeu potiùs ſeditionem & rebellionem adverſus Henricum III. vehementer admodum Ieſuitę Pariſijs, aliiſq; in urbibus. Quum enim Liga anno 1585. magnas vires acquireret & magis magiſque emergeret, Ieſuitæ poteſtate ſuâ audiendi confeſſiones & abſolvendi quoſcunque ad concitandum cujuſcunque ſtatûs homines adverſus legitimum ſuum Magiſtratum, ita ſunt uſi, ut nullum abſolvere dignarentur, qui ad propoſita eatenus Interrogatoria, ſe fidelem Regis ſubditum ac Miniſtrum obſequentem eſſe, profiteri auſus fuiſſet. Intereà verò numerus eorum, qui confitebantur ipſis adeò creſcebat & adaugebatur, ut anno 1587. in annuis illis Romæ impreſſis Epiſtolis ad Generalem ſuum Claudium Aquavivam de Collegio ſuo Pariſienſi Claromontano ſic ſcripſerint: *Confeſſiones auditæ, & quidem univerſæ vitæ quàm plurimæ. Hac eſt enim ferè communis omnium opinio, cum denique ſatisfieri eorum conſcientiæ, quum apud nos confitentur: ideòque nonnulli triginta milliarium confecerunt viam, ut à nobis audirentur.* Et rurſus anno 1589. *Totius vitæ confeſſiones auditæ ſunt trecentæ.*

Quicunque igitur juramenta Regi præſtita & debita exinde obſequia ſepoſuerant, eoque perfidioſi facti fuerant, & quos à peccatulis, ut loquebantur, iſtis Paſtores ac Sacerdotes alij non ita leviter aut temerè volebant abſolvere; ſi ad Ieſuitas ibant, quibus erant uſquequaque acceptiſſimi, & indulgentiſſimam non tantùm abſolutionem, ſed & ampliſſimam promiſſionem æternæ retributionis inde conſequebantur; modò in rebellione iſta ſua & perfidia fortiter perſiſterent, gnaviterque pergerent. Vnde paſſim in abſolutionibus ſuis hunc modum obſervârunt, ut nimirum ad inſerta Breviarijs ſuis Evangelia jurare tenerentur

rentur omnes, Quòd neque tum temporis regnantem adhuc Regem Henricum III. nec ſi fortè ſic caderet, ſucceſſorem ejus Navarræum pro legitimo vellent agnoſcere Domino. Id quod à multis appendicem eam haud admittentibus, eoque ſine abſolutione dimiſſis, conſtanter confirmatũ poſteà & conteſtatum fuiſſe author Notarum ad veram Orationem ad Regem Chriſtianiſſimum, ne Ieſuitæ reſtituantur in Regno Galliæ pagina 112. & 113. refert. Vix certè quidquam magis admiratione digniùs accidit, quàm quòd Liga ſeu conſpiratio illa ab exiguis ſanè primordijs tam exiguo temporis ſpacio ad tantum faſtigium evecta, tantuſque, non perſonarum ſolùmmodò, ſed Vrbium quoque, & Provinciarum integrarum adverſus regnantem eum, ſed & reſidentem ibidem Regem, numerus concitatus ac conſpiratione facta exarmatus fuit: & quidem in Gallia, cujus Regni incolas naturæ quidam inſtinctus ad Regum ſuorum venerationem, præ alijs Nationibus Europæis impellere creditur. Sed effecerunt hoc Ieſuitæ ut dictum eſt, diſponendo, ſic enim ipſimet loquuntur, illorum animos, quos non tam ſuis illis militaribus concionibus, quàm audiendarum confeſſionum artificio ſic corruperant.

Liga in Gallia i: decremen-ta.

Non tam ſanguineolenta Ieſuitarum conſilia & manus illorum Rex effugere potuit. Nam anno Domini 1589. *Iacob Clementem Senenſem*, Dominicanum Monachum, hominem vili & ſervili ingenio, criminum ignobilium reum, ob furta & peſſimos mores jam ante Cœnobiarcharum judicio damnatum, Ieſuitæ clauſtro avellunt, & varijs Dæmonum præſtigijs illudentes ei, tandem corrumpunt, eique Regis cædem mandant. Cùm autem ab illis cõtenderet ut ſecuritatem præſtarent, & niſi eâ datâ ſe non exiturum, reſponderunt illi, turpe eſſe Monacho rediture vitæ parcere; pergeret igitur audacter, Politicorum omnium præſertim Nobiliorum in carcerem conjectorum condemnationem obſidem illi dantes, ſi patrato facinore attrociùs in eum animadverteretur. His promiſſis perſuadetur & vincitur Monachus. Circumvenitur etiam alio commento hominis egregij fallendi artificis & capitis pollutiſſimi, qui literas mentitas & falſas ad Regem à viro gratiſſimo perferendas Dominicano tradit, cui ut facilior aditus ad Regem eſſent, hæc inſuſurrant Guiſij & Ieſuitæ. *Rex*, inquiunt, & *Reges familiares ſigna & manum ejus requirent: eſt enim Regi chariſſimus, nec metuendæ cuſtodiæ: has tu ferens literas lætè excipieris ab omnibus: pergas itaque, & credas tibi & omnibus qui tyrannos occiderunt, & patriam ſervârunt, certum eſſe in cœlo ad definitum locum, ubi beati ævo ſempiterno fruantur.* Iſtis verbis impulſus ad Regis caſtra proficiſcitur. Eò cùm veniſſet, ductus eſt ad Procuratorem generalem, cui dixit, ſe habere varias literas, inter alias etiam Harlæi Parlamenti præſidis, ad Regem deferendas; aliaque arcana quędam, quæ literis credi non potuerint, & tamen ſcire Regem vel maximè neceſſaria eſſe. Erat autem Harlæus hic Regi & fidelis & amicus, ideoque Lutetiæ captivus. Procurator hæc ad Regem defert. Rex Procuratori mandat, ut eâ nocte Monachum in ſuo hoſpitio excipiat, & humaniter habeat uſque in poſterum diem. Poſtridie Rex Iacobum ad ſe vocat, & in conclave, remotis alijs, ducit. Tum præfert Monachus varias literas, quas Rex cùm avidè legiſſet, interrogat, habeat ne plures? habere ſe plures ait, & fingens ſe eas quærere, cultrum promit, & capulo tenus in vẽtrem Regis adegit, adactũq; in vulnere reliquit. Rex vulnus ſentiens, cultrum confeſtim dilatando vulnus eduxit, & Monachum circa guttur graviſſimè vulneravit, vimq; ſibi inferri clamavit. Accurrunt domeſtici, atq; inter alios Nobilis quidam Baſtidæus, qui & ante 7. menſes cum alijs 44. Guiſium interfeciſſe dicitur. Hic educto gladio Monachum adortus eſt, eiq; lethale vulnus inflixit: accurrit alius, & bipenne aliud ſuperaddidit. Moriens tandem parricida Deo gratias egit, quod tam mite & facile genus mortis ſibi deſtinâſſet: ſe multò atrocius & gravius expectâſſe. Mortuum feneſtrâ eijciunt, & haud multò poſt carnifici quatuor equis dilacerandum, ac igni comburendum tradunt.

Henricus III. Galliæ R. à Monacho confoditur.

Hoc parricidium & nefandum facinus Sixtus V. Papa unicè approbavit, & prolixâ Oratione in Conſiſtorio Cardinalium laudavit. *Quòd Monachus*, inquit inter alia, *Religioni devotus infelicem Galliarum Regem in medio exercitûs interfecit, rarum, inſigne & memorabile eſt facinus.* Et ſubjunxit: *facinus hoc non ſine Dei Opt. Max. particulari providentia & diſpoſitione, Spiritûs Sancti ſuggeſtione deſignatum, facinuſque longè majus quàm illud Sancta Iudith, quæ Holofernem è medio ſuſtulit.* Neque hoc diffitetur Bellarminus: *Quid*, inquit, *in ea* (oratione Sixti) *reperies, niſi laudes & admirationem Sapientiæ & Providentiæ Dei?*

Parricidium in Henrico R. patratũ laudatur à Sixto 5. Papa.

Commendat etiam ac laudat id ipſum parricidium Ioan. Mariana Hiſpanus Ieſuita in lib. de Rege & Regis inſtitutione. Excuſat quidem Marianæ commendationem

à Ioanne Mariana.

nem facinoris hujus Pelleterius ſic inquiēs: *Mirum videri non debere, ſi homo Hiſpanus in media Hiſpania, quo tempore bellum Hiſpani cum Gallis gerebant, de rebus Gallicis paulò acerbius ſcripſerit.* Sed hæc excuſatio indigna eſt homine Chriſtiano, & contraria Ieſuitarum inſtitutis. Nam in Reg. commun. ¶. 30. hæc lex habetur: *Caveant ſibi omnes ab illo affectu, quo aliæ de alijs Nationibus ſiniſtrè ſentire, ac loqui ſolent: quin potius & benè ſentiant, & peculiari affectu diverſas à ſua natione, proſequantur in Domino.*

Ieſuitæ. Pontum Tyardæum Epiſc. Cabill. in ſocietatem contra Henricũ R. cum pertrahere nõ poſſent, odium ei concitant apud populum.

Cùm etiam in ultimis Gallię tumultibus ac bellorum ſæviſſimis motibus, Pontum Tyardæum Epiſcopum Cabillonenſem, eruditionis ac pietatis ſingularis virum, Ieſuitæ in ſuam factionem & conſpirationem contra Regem Henricum III. pertrahere non poſſent, utpote pacis & tranquillitatis Regni cupidiſſimum, populi furioſum odium & invidiam in caput ejus modis omnibus concitare ſtuduerunt. Eſt Collegium Divioni Ieſuitarum, quod Epiſcopi hujus non exiguis beneficiis adauctum fuit: erat enim bonæ partis fundi illius cliētelaris Patronus, remiſſione juris ſui liberalis: quamobrem libello etiam Græcis, Latinis & Gallicis verſibus atq; oratione ſolutâ ſcripto, & ipſi dicato, cum ampliſſimo laudum ejus prædicatione, habuerunt gratiam, & fidem dederunt. Sed quòd in conſpirationem Ieſuitarum & parricidium Regis conſentire nollet, quidam Carolus, inter Ieſuitas Collegii iſtius aſcriptus, linguam ſuam & calamum, ſuperiorum inſtinctu, vehementer contra illum acuit, quámvis ab eo nuſquam, nec re, nec verbis læſus fuerit, aut laceſſitus, unde in ipſum anſam invehendi arripere debuerit. Contra hunc igitur Præſulem, ob dictam cauſam, ſæpiſſimè, non ſolùm in familiaribus colloquiis, ſed etiam publicis in concionibus, atque editis quoq; libellis, debacchatus eſt: ac inter alia jactitavit impudenter publicè & privatim, ſe quadraginta quatuor hæreſes in tribus foliolis Homiliarum ejus in orationem Dominicam exprompſiſſe. Has igitur aliaſque multas criminationes, maledicta & convitia diluere & à ſe depellere coactus eſt Epiſcopus, ut claritudinem nominis, & famæ ſuæ obſcurationem liberaret. Id autem brevi quidem, ſed accurato ſcripto ſic præſtitit, ut primùm ipſum Carolum in ſpecie, deinde totam Ieſuiticam ſectam depingat fideliter, eorumque ſtudia, fraudes, conatus, &c. diligenter detegat, & ad oculum demonſtret.

Tyardæus Epiſcopus ſe contra

Ac primò quidem quod ad Carolum ipſum attinet, dicit, eum pios, tanquam hęreticâ labe aſperſos accuſare, hæreticorũ verò dogmata aut nunquam, aut remiſſiùs languidiúſve confutare: in Cathedra pro lachrymis, riſum effuſum, latiſſimumque elicere à popello, cujus auribus nugas diſſeminet, & ſacræ Scripturæ locos plurimos detorquens incautum vulgus à veritate longè abducere atque infatuare: illuſtriſſimorum Principum claram nobilemq; memoriam, venali loquacitate oblitterare tentare: viros probos traducere: pium Regem Chriſtianiſſimum, piè mortuum, & impiiſſimè trucidatum, inexpiabilem eſſe, atque apud inferos indeprecabilem pœnam ſubire, clamitare. Ex viliſſima verò plebis fæce, vanos balatrones, impuros apoſtatas, rapaces rapinatores, latrones ſceleratos, crudeles homicidas, capitales furciferos, iterum atq; iterum minaci ſacratarum legum ſanctione ſervatos, horrendumque & abominandum Regis Henrici parricidium nefarium collaudare, ut meritos honores improbâ fatuitate propudiis iſtis ſuis effundat & affingat. Ex oratione Dominica pium ſcilicet iſtum Theologum, petitionē hanc: FIAT VOLVNTAS TVA, evellendá eſſe publicè aſſeruiſſe, illúdq; DE REMITTENDO DEBITORIBVS NOSTRIS obliterandum cenſuiſſe. Ad bellum, neces, crudelitatem, rebellionem, cæteraque impietatis ſcelera, populum concitare: atque nihil aliud quàm Arma, Arma, in ſuggeſtu ſuggerere, & ad ravim uſque clamitare. Pios antiſtites, quia ab his criminibus animum, linguam & manus arceant: quia ſine fuco aut fallaciis voce & ſcriptis, Regibus pietatem, populo obedientiam, partium benevolam conciliationem, pacem Reipub. Chriſtianę, pœnitentiam & reſipiſcentiam hęreticis, & iis qui in errore ſunt, ad veram viam reditum, veniam adhuc viventibus & requiem æternam reſolutis corporum vinculis, poſtulent & efflictim precentur: quia illis, qui mutuis inimicitiis, atque vulneribus, ſeſe confodiunt, in amicitiam coeant, & fœdera jungant, ſuadeant, hæreticos vocare: Hæreticos declarare eos, qui cum Ligæ ſanctæ, ut vocant, inimicis & adverſariis, vel inter fœderatos non aſcriptis, pacem, aut concordiam ineundam eſſe dixerint: perinde ac ſi Apoſtolorum Symbolo, aut Nicæno inſuendus eſſet hic nondum auditus Fidei articulus; *Credo ſanctam Ligam ſeu unionem Hiſpanicæ factionis, & conjurationis in Henricum Tertium Francorum & Polonorum Regem, ejuſque conſanguineos atque ſucceſſores, nulluſque Chriſtiani dignus cognomine, cujus fides hoc novo Sacramento non ſit rogata: & parùm pij Apoſtoli, & Orthodoxi Patres, ſanctique Eccleſiæ Doctores anti-*

Ieſuitas defendit ſcripto publico.

qui fuerint, qui in Reges & Imperatores etiam idololatras & hæreticos, penes quos ſuis temporibus rerum erat ſumma, nunquam conjuraverunt, aut conjuratis ſeditiones concitantibus adhæſerunt.

Et paulò poſt paginam quadrageſimam hunc ipſum Ieſuitam in ſuis Demegoriis & declamationibus coràm popello in hunc modum rudere ſolere & claſſicum canere, dicit: *Quotquot eſtis ſceleſtiſſimi ſcelerati, nomina veſtra ſacræ noſtræ Militiæ conſcribite: noſtrarum partium contrarios, pro hæreticis habete, è medio tollite, trucidate: pecua eorum abigite & expilate: ſupellectilem omnem diripite, inque veſtros uſus convertite: hortos defragate: vinetorum topiaria deformate: viridariorum arbores uſque ad radicem reſecate: domos funditus evertite: omnimodâ ſævitiâ deſævite: omnem eorum memoriam delete: ſciantque dum exulant à nobis, iſti ſanctæ noſtræ Ligæ & unionis adverſarij, ſe omnia ſua, non ad reditum, ſed direptioni, atque incendijs reliquiſſe, illiſque aquâ & igne interdictum eſſe; quin diris devoveamus, & noſtro gladio flammeo, atque formidabili, ab ipſo paradyſo expulſos; arceamus, & ejus aditum claudentes, eos ab ingreſſione propulſemus. Non enim Deum ipſum poſſe, & ſi velit miſericordiæ ſuæ fructus illis elargiri, delictorum gratiam facere, fide meâ obſide, vos credere jubeo. State ergo animis Phratores & Sodales, atque ad tantum facinus ſuſceptum, Macti viribus eſte: hoc certè in me recipio, vos ex templo puros, ab omni labe peccati februatos, elutos, emaculatos, noxæ exemptos, omniſque venialis Donativi, etiam ſæcularium veniarum, meritiſſimos participes futuros.* Monſtrum autem prodigiumque eſſe judicandus eſt quicunque credit, Deum homicidiis & rapinis gaudere: & eos qui ferro & flammâ populandi, domos prædia, ſuppellectilia omne genus pecorum, vitas civium, incolarum, colonorum, omnia denique ſacra & profana, ad exitium & vaſtitatem vocant, rore ſuæ miſericordię aſpergere.

Quod autem ad univerſam ſectam Ieſuitarum attinet, *Cauete*, inquit, *Gallo-Franci abi iſtis, qui cum domeſticis veſtris ingenioſè familiaritatem ineunt, ut vobis inſidias tendant; famulitia veſtra lenocinio verborum ſuavitudine fictitiâ pietatis, ineſcata, occultiſſima quæque illis aperiunt & recludunt. In domibus enim veſtris Corycæos habent, à quibus obſtruſa omnia expiſcantur, nihilque arcanum, nihil clauſum, & nihil in familijs veſtris occulum, quod illis non prodatur. Ordinarias & inuſitatas iſtorum per domos viduarum curſitationes, & frequentes ad aurem ſecretiores collocutiones ſuſpectas habete: anſam enim malitioſis præbent, dubias conſcientias & anxias decipiendi: hac ſpecie confeſſionis ſimpliciores, à verſutis expiatorijs auſcultatoribus facilè deluduntur. Iſti verò Sancti, ſcilicet, pneumatici, quibuſdam interrogationum formulis, circa ſcrupuloſas peccatorum differentias, obſcœna & impudica quædam inquirunt, quæ ſinu utriuſque ſexûs interrogati (cujus auribus inauditæ turpidines & laſciviæ inſtillantur) rubore, & interrogantis inhoneſti appetitûs titillatione, vix ullis verbis, ac ne vix quidem, enunciari poſſunt. Nova exempla quorum rumor quidam ſubortus eſt prætereo: vetus autem hiſtoria de Diacono & Matrona nota eſt. Attamen iſtud non poſſum ſilentio præterire, cavendum eſſe ab ijs, quorum animus vultu, & flagitia parietibus teguntur: quamvis hæc obſtructio non ita ſit obducta, ut à vigilantioribus oculis perſpici non poſſit. Quis verò pauxillum inter vos ſagacior qui quæ ſint quorundam iſtius Ordinis ingenia neſciat? Perniciosâ eorum ſuaſione Gallia, tot & tantis quondam fœcunda virtutibus, fit omnis pietatis & politiæ ſterilis: eorum perfidiosâ & impudenti fallaciâ, facillimi & moderati noſtrorum hominum mores, in barbaram crudelitatem; vera Religio in fictitium & perfunctorium Dei cultum, aut in ceremiam impoſturæ fuco illitam; amicitia mutua & concordia fratrum & concivium, in infeliciſſimum odium demutantur: utque plebem ſuam faciant, malorum omnium opinioni, populariter ſubſcribunt: pios verò Catholicos, contumelijs inſectantur, & in eos popelli furorem concitant: ſanguinis Chriſtianorum miſerè fluentes rivos, ſiccis oculis, etiam geſtientes, aſpectant: bellum, eſſe viam Dei, ex Mahumetis doctrina, impiè prædicant, amplas domos, & inſanas ſubſtructiones auro undique ex publicis & privatis theſauris æruſcato atque corraſo, ædificant: & Chameuriarum odio, molles culcitras incubant: nullis auditoribus ſine lucroſiſſimo minervali, claſſium fores patefaciunt: perpetuum verò bonis & facultatibus omnium inhiant, adoptiones Teſtamentarias ab omnibus expetunt & expectant. Etenim.*

Quale ſolet ſylvis brumali frigore, Viſcum
Frōde virere novâ, quod nō ſua ſeminat arbos.

Tale eſt hoc hominum genus. Nam cùm ſuam ſedem non habeant, in aliena vivunt: Viſcus merus ſunt: viſcata ſunt eorum verba, viſcatus oris habitus & vultus: geſtus motuſque corporis viſcatus: viſcata maximè, fictitia ſuperbaque humilitas: viſcatum eſt ambitioſum honorum faſtidium: avaraque divitiarum aſpernatio & averſatio viſcata eſt. Quid plura? toti ſunt viſcidi. Veſtra certè nimis ſtolida erit facilitas, niſi hunc fallacioſum errorem corrigatis. Siccine tam magnum veſtro diſpendio fiet illis compendium? Siccine tam diu vinulis iſtorum ſermonibus vos ludificari patiemini? Ergo ſanctæ Religionis velo,

velo, decipulæ, impietates, & omnis generis ſcelera conteguntur? Ergò nefariæ, infandæ, ab Angelis deſertoribus proditæ, & à Deo interdictæ, vetitæque artes ſacris liturgijs immiſcentur?

Et mox pag. 48. *Apage*, inquit, *iſtos hypocriticos Religionis ſimulatores, & parietes dealbatos. Sunt è ſchola & pulvere rhetorculi declamatores, ſeſe pro ſacris concionatoribus venditantes, qui concionibus ſeditiosè concitatis accommodatiores ſunt quàm tranquillis moderatiſque ſermonibus: quique loco Evangelicæ lectionis, ſigna dabant militibus, & pro divinis hymnis Claſſicum, hormum ſeu Orthium bellicoſum Minervæ νόμον: neque Deo militaris inſaniæ ſedatori, litant: ſed ſanguinei torrentis præcipitatori, ſupplicant: ut fratres parrida nece commorantur, civilibuſque diſſenſionibus totus orbis noſter collidatur. Præcipuè verò, vicales & perſonatas aliquando, atque larvatas luſtrationes, conceptivaſque & ſtativas ſupplicationes, diuturnas, nocturnas, inducunt, decernunt, atque nudipedalia populo denunciant, ut Regni Galliæ Chriſtianiſſimi & nobiliſſimi, antiquiſſimæ leges, Regius Magiſtratus & ſuprema dignitas abrogentur & aboleantur, ut omnis Politia & Oeconomia Religionis Chriſtianæ, à tam multis retro ſæculis, ad Chriſti, Apoſtolorum, & omnium Orthodoxorum Regulam obſervabiles, ab animis ſimplicium convellantur & evellantur; totaque Gallica Reſpubl. per ſummam iuris divini & humani iniuriam, evertatur.*

De Parricidio *in* HENRICVM IV. Regem Galliæ inſtinctu IESVITARVM *tentato, anno Chriſti* 1593.

à PETRO BARRIERIO.

CVm Rex Henricus 16. die Auguſti Melodunum Oppidum cum ſuo comitatu, Fontaine Bleau profecturus, ingrederetur, illo ipſo die Rex ab ignorato quodam Italo nobili Ludovico Blancaleono præmonitus fuit, quòd ſtratiota quidam Lugduno ſequutus eum fuerit interficiendi Regis causâ: ejuſque ſtatura ſimul & proportio, ſed & membrorum omnium, adeóque barbæ, necnon veſtimentorum ratio ita ab eo deſcripta fuit, ut exinde ſtatim cognitus, & mox ſequenti die Meloduni comprehenſus, inque carcerem conjectus fuerit. In vinculis de nomine rogatus, Petrum Barriere ſe vocari dicit, & patriâ Aurelianenſem eſſe. Confeſſionis ejus ſumma hæc rat tandem, nam ab initio variis rimulis elabi conabatur: ſe jam pridem, Rege adhuc aliam Religionem profitente, ſecum cogitâſſe, quomodo ipſum interficere & vitâ privare poſſet. Cùm autem Rex poſtea Catholicam Romanam Religionem amplexus eſſet, apud Clericos nonnullos, nempe Carmelitam, Iacobitam, Capucinum & Ieſuitam in tranſitu Lugduni ſciſcitatum ſe eſſe, An bonâ cum conſcientia Regem interimere poſſet? qui reſpondiſſent, id neutiquam licere. Vbi verò Lutetiam poſtmodum veniſſet, & paſtori ad S. Andreæ Anbrio detexiſſet ſuum propoſitum, ab eo quidem laudatum id fuiſſe; ſed tamen ad ipſum fontem, id eſt, ad Rectorem Collegii Societatis Ieſu cui Varada nomen erat, ſe fuiſſe ab eo ablegatum. Iſtum autem dixiſſe, Propoſitum eſſe ſacroſanctum, monuiſſéque, præſenti ſaltem ut eſſet animo, confiteretur, & aures aliorum admonitionibus dehortationibúſque occluderet, ac linguam contineret: ſi caperetur, aut capite plecteretur, ſe eam ob cauſam Martyrii coronam in cœlo conſecuturum: dictúmque Varadam, cum ſe confitentem audiviſſet, ſe adjurâſſe, ut hoc cœptum perſequeretur, & Galliam à Rege Navarræo, quem Tyrannum appellaviſſet, liberaret. Poſtea in cellam ſe eo introductum fuiſſe, & benedictionem accepiſſe. Poſtero die ſe confeſſum eſſe alteri Ieſuitę, ſed mentionem iſtius ſui propoſiti nullam feciſſe, ſicque corpus Domini in illo Ieſuitarum Collegio percepiſſe. Præterea verò cogitationes ſuas adhuc alii patefeciſſe Ieſuitæ, qui & ipſe tanquam pias & meritorias eas adprobaverit. Poſthæc demùm emiſſe cultrum apud eum in carcere repertum, qui alterâ ſaltem ex parte, propè manubrium, ſicut menſales plerumq; ſolent eſſe, ſatis ſpiſſus fuit, deinceps autem utrinque acutus, & ad extremum rotundiori ad ſicæ formam, mucrone exacuatus, quo Regem interimere cogitaverit.

Huic confeſſioni firmiter inſtitit, in eaque conſtanter uſque ad mortem perſeveravit: imò cùm dextra ejus igne jam abſumpta, tum brachia quoque & crura confracta eſſent, in rota tandem eandem ſummatim repetiit, & denuò confirmavit: quibus hæc inſuper addidit, duos nigros Clericos (Ieſuitas intelligens) eodem propoſito Lugduno profectos eſſe, quibus ille palmam præripere voluerit.

Sumptum eſt de Barrierio ſupplicium 31. Auguſt. Die verò 29. qui erat Dominicus, Pater Comoletus Ieſuita Pariſienſis in Epilogo concionis ſuæ monuerat & adhortatus fuerat Auditores, *ut paulùlum adhuc obdurarent & quietis eſſent animis, ſi quidem brevi Miraculum à Deo magnum ipſos eſſe percepturos atque oculis ſuis viſuros*, Interea verò

ſibi non aliter perſuaderent, quàm quaſi jam tum iſtud ipſum eveniſſet. Quę ſuggeſtio quidem & exhortatio cum præmiſſâ narratione non malè convenit, ſed in eo tamen, quod Deus deſtinaverat, omninò falſa fuit. Mentionem hujus parricidii facit auctor Orationis ingenuæ ac veræ ad Regem Chriſtianiſſimum perſcripta, de eo quod poſtulabatur, vt Ieſuitæ reſtituantur in Regno Galliæ pag. 63. & 64. Itemque Author Notarum in eandem Orationem pag. 132. & 133. Meminit ejuſdem author Catechiſmi Ieſuitici pag. 462. cap. 6. l. 3.

De alio Parricidio *in* Regem Galliç HENRICVM IV. *inſtinctu* IESVITARVM *tentato à* IOHANNE CASTELLO.

Ieſuitæ quâ occaſione ex Gallia anno 1594. ejecti & rurſus anno 1604. recepti fuerint Literæ Henrici 4. R. de ſuo parricidio.

SVb finem anni 1594. parricidium in Regem Franciæ & Navarræ Henricum quartum tentatum fuit à Iohanne quodam Caſtellio, de quo extant adhuc literæ Regis in hanc ſententiam ſcriptæ. *Chariſſimi & dilectiſſimi ex his intelligetis infortunium quod mihi paratum fuerat, & quomodo Dei miſericordia me ab eo mirabiliter liberavit. Alterâ horâ, nec ampliùs effluxerat, poſt reditum meum ex expeditione è Picardia, & adhuc ocreatus eram, ac circumſtabant mihi Sobrini mei, Princeps à Conti, & Comites Sueſſionis & ſancti Pauli, cum triginta aut quadraginta præcipuorum Magnatum & Nobilium hujus aulæ. Cum nobiles à Ragni & Montigni, qui me adhuc non ſalutaverant, exciperem, adoleſcens quidam vocatus Ioannes Caſtel; corpore brevis, ætate annorum octodecim aut novendecim, qui cum turba in aulam irrepſerat à nullo ferè obſervatus, ſubitò irrupit, ut me cultro, quem manu geſtabat, transfigeret, ſed ictus, quia corpus demittebam, ut prædictos Nobiles ſalutandi cauſa inclinatos, ſublevarem, in faciem tantum, ad labij ſuperioris latus dextrum illatus fuit, & cum vulnere dentem unum fregit: Perditus ille ſubitò comprehenſus fuit, & cùm aliquantulum primâ fronte factum abnuiſſet, tandem nullâ vi cogente id faſſus eſt. Nihil tamen adhuc extorquere potuimus, præterquam ipſum*, in Collegio Ieſuitarum *triennio educatum fuiſſe. Quod prius occurrit agendum fuit, ut pro tanto & peculiari in me beneficio, Deo gratias redderemus, qui me ab hoc homicidio tutatus eſſet. Quapropter ſubitò*, Te Deum laudamus, *in omnibus Vrbis Templis cantatum fuit, cives quoque ignes, ſigna lætitiæ in omnibus compitis excitârunt; Vulnus Dei beneficio tam leve eſt, ut propterea in lectum maturius ituri non ſimus, & ſperamus nos oportunitatem non prætermiſſuros, cujus cauſa reditum noſtrum acceleravimus, ut ſcilicet feſtum & ceremonias Ordinis S. Spiritûs celebraremus. Diutiùs autem exſpectare nolui, quin vos de his certiores facerem, ne vos reliquique fideles mei, nuncio aliunde citiùs percepto in ſollicitudinem incideritis, inprimis verò, ut publicè Deo gratias reddere jubeatis, & precibus petatis, ut me ab ejuſmodi parricidijs, ſub ſancta clientela ſemper tueri velit. Ad quæ cùm hoſtes noſtri tam ſæpiùs confugiant, manifeſtè perfidam & ſceleratam ſuam mentem declarant, & ſe à divino favore deſertos animadvertentes, perquàm execranda conſilia amplectuntur, quà à Deo, ut ſperamus, in ipſorum ruinam convertentur*, &c.

Vt literæ hæ Regis meliùs ac pleniùs intelligantur, præſertim quod ad confeſſionem parricidæ de impulſore hujus facinoris attinet, res ita ſe habet. Læſo Rege & parricidâ comprehenſo, primùm negare ſcelus ſummum, ſed dum acriùs urgetur; non ægrè confeſſus eſt. Rex dimitti jubet condonatâ veniâ: ſed ubi intellexit Ieſuitarum alumnum fuiſſe, exclamavit, NVM *oportuit illos ore meo* (hoc innuens) *reos peragi?* Reus igitur à Lugolio rerum capitalium in aulæ comitatu quæſitore rogatus, quo œſtro percitus tantum facinus nedum cogitare, ſed manu exequi tentâſſet? reſpondit, jam dudum hoc ſibi animo conceptum immotúmque ſtetiſſe, dolore infectum, etſi liceret rurſus aggreſſurum, ratus id Religioni conducere, jam pridem mente voluiſſe nefas, ac ſubripuiſſe cultrum ante prandium, quem cùm in muſæo abdidiſſet, cum Patre & familiaribus pranſum eſſe. Rogatus de ſtatu in quorum ſcholis diſciplinas didiciſſet, reſpondet, apud Ignatian. triennio in ſtudiis exacto, ante aliquot dies, à Patre Petro Caſtelæo ad Guererum Ieſuitam deductum, ut ex animo ſcrupulum eximeret, quo propter ſumma flagitia de Dei miſericordia diffidebat, in mentem ſibi veniſſe, aliquo non vulgari facinore teterrimas noxas ſibi expiandas eſſe, non ſemel cogitâſſe de Rege necando, patri detectâ cogitatione, ab eo valdè objurgatum.

Confeſſio Caſtelli de ſuo patrato parricidio.

Habitâ ad hunc modum quæſtione altâ nocte, totâ vrbe undequaque accitis Centurioribus, Ieſuitæ omnes dantur cuſtodiæ, & vix ab illis vulgus temperavit, ſed collocatis præſidiis foris intuſque, in craſtinam lucem à cæde & direptione ſervantur. Poſtridiè Gueretus & Guignardus Ieſuitæ ergaſtulis includuntur, cæteri in D. Ludovici, ſuo muſæo & veteranorum ſeceſſu cuſtodiuntur.

Ieſuitæ capiuntur.

In Palatinum carcerem deductus parricida, repetitâ quæſtione, eadem ipſe ultrò con-

Parricida Caſtellus porrò examinatur.

confeſſus eſt. Rogatus quale ingens hoc facinus, quo noxas ſuas deleri rebatur? Reſpondit, Regis cædem fuiſſe, quem jugulo appetere mens & manus deſtinaverit, ictu inaniter adacto in dentes, quibus retuſus fuiſſet, cùm ea ſibi feralis inſideret cogitatio, cum Antichriſto devotum eſſe inferorum cruciatibus, ex duobus malis levius ſibi eligendum duxiſſe, ut qui mallet damnari *ut quatuor, quàm ut octo.* Rogatus, unde hæc nova dogmata hauſiſſet? Reſpondit, ex placitis Philoſophorum, quæ ſub ferula Guereti plus biennio didiciſſet. Rogatus, num ſæpiùs admiſſus fuiſſet in Ieſuitarum lararium meditationum, in quo ſpectra & larvæ Dæmonum, cruciatus inferorum, variáque portenta, quæ ad perterrendos animos ſceleſtorum picta oſtenduntur, ut terriculamentis horribili formitudine concepta pœnarum, ad frugem probatam viris ſuam ignaviam, ipſa efferra redeant? reſpondit, ad hujuſmodi pictos inferos ſæpè deductum. Rogatus, quo magiſtro vel ſuaſore didiciſſet, Regem occidendum? reſpondit, ſpaſſim apud multos audiviſſe cædem illius permitti, quòd eum Tyrannum nuncuparent. Rogatus, num crebris ſermonibus apud Ieſuitas hoc propoſitum uſurparetur, fas eſſe Regem occidere? reſpondit, audiſſe ſæpiſſimè, licere hoc facinus, quòd extra Eccleſiam eſſet, & anathemate percuſſus, nec ideò regio titulo aut obſequio dignandum, donec à Pontifice Romano cœtui Chriſtianorum atque aris reſtitueretur.

Criminalis ſẽtentia in Caſtellum lata.

In hunc igitur Caſtellium ob tentatum hoc parricidium, & Ieſuitas impulſores, hujuſmodi ſententia criminalis lata eſt: *Cùm in conſeſſu magnæ Cameræ, quæ & Tournelle dicitur, viſus, auditusque ſit proceſſus criminalis, inceptus quidem à rerum capitalium Prætore palatij Regis, & tandem definitus ad petitionem Procuratoris generalis Regij, accuſatoris Ioannis Caſtellij, Pariſienſis ſtudioſi, qui ſtudij ſui curſum in Collegio Claremontio abſolvit, nunc captivi in carceribus Palatij, ob deteſtandum & execrabile parricidium in Regem tentatum: auditis etiam interrogationibus, examinationibus & confeſſionibus dicti Ioannis Caſtellij: Examinato inſuper in eadem Curia eodem Caſtellio ſuper idem parricidium; & audito Ioanne Gueret, presbytero congregationis & Societatis Ieſu, in eodem habitante Collegio, atque olim dicti Ioannis Caſtellij præceptore: auditis denique Petro Caſtellio, & Dionyſiâ Hazardâ patre & matre Ioannis: Curiâ diſcuſſâ Procuratoris generalis concluſione, omnibuſque præcedentibus conſideratis, declaravit, & declarat dictum Ioannem Caſtellium teneri, & convictum eſſe criminis læſæ Majeſtatis, tam divinæ, quàm humanæ, ob ſceleratum & deteſtabile parricidium in Regem tentatum. Pro cujus criminis expiatione & ſupplicio Curia condemnavit & condemnat prædictum Ioannem pœnâ ſubſequente: Initiò ſtabit ante valvas primariæ Eccleſiæ Pariſienſis nudus, ſolâ tectus interulâ, & ceream ardentem duarum librarum manu tenebit, procidenſque in genua confitebitur, & dicet, ſe turpiter & proditoriè inhumanum & abominabile hoc parricidium committere voluiſſe, Regemque cultro in vultu vulneraſſe: dicetque, ſe falſis & damnandis inſtructionibus & perſuaſionibus hùc inductum eſſe, ut crederet ſibi permiſſum, Reges interficere, & Henricum IV. modò regnantem, non eſſe membrum Eccleſiæ, priuſquam à Pontifice maximo approbatus fuerit: Factum hoc in ſe deteſtabitur, Deum, Regem, & juſtitiam orabit, ut ſibi ignoſcant. His factis curru obſcœno vehetur ad locum, cui nomen Greve, ibi forcipibus ignitis, ſeu candentibus ejus brachia & pedes vellicabuntur, & lacerabuntur: dextera verò, in qua cultrum tenebit, quo factum perpetravit, amputabitur. Tandem quatuor equis alligatum corpus in totidem partes diſcerpetur: partes in ignem conjicientur, & in cinerem convertentur: cineres autem in ventum projecti, diſpergentur. Declaravit eadem Curia, & declarat, omnia ejus bona Fiſco Regio eſſe ſubſignanda. Antequam hæc executio fiet dictus Ioannes Caſtellius ordinarijs & extraordinarijs quæſtionibus ſubjicietur, ut ſciatur, qui ejus fuêre complices, & ut interrogetur de alijs quibuſdam hinc dependentibus. Prohibuit & prohibet omnibus hominibus, cujuſcunque ſint qualitatis & conditionis, ſub pœna criminis læſæ Majeſtatis, ne quis publicè, vel privatim dicat, aut ſuſtineat hujuſmodi propoſitum, quaſi id quod Curia judicavit, & judicat, ſit ſcandaloſum, ſeditioſum, Dei verbo contrarium & tanquam hæreticum in ſanctis decretis condemnatum.*

Arrigitè aures Ieſuitæ.

Conſtituit inſuper, ut omnes Sacerdotes Collegij Clermontij, & omnes alij prædictæ Societati addicti tanquam corruptores juventutis, perturbatores publicæ tranquillitatis, inimici Regis & Regni, infra tres dies poſt promulgationem hujus edicti, Lutetiâ, & aliis Vrbibus atque locis, ubi ſua tenent collegia, diſcedant, & infra quindecim ſubſequentes dies toto Regno exeant. Quod niſi fecerint, & poſt præſcriptam tempus uſquam inventi fuerint, tanquam læſæ Maieſtatis rei punientur. Illorum autem mobilia & immobilia bona vertentur in alia pia opera, & diſtributio eorum fiet ſecundum arbitrium & decretum Curiæ. Interdicit etiam omnibus Regis ſubditis, ne filios ſuos etiam extra Regnum in dictæ Societatis Collegia mittant, ut ibidem inſtituantur: ſi quis contravenerit eâdem læſæ Maieſtatis pœnâ tenebitur. Hactenus ſententia Curiæ: poſt quam divulgatam, Ioannes

Ieſuitæ ex Gallia pelluntur.

Caſtellius eâdem die, quæ erat dies Iovis Decemb. 29. Anni 1594. vinctus in publicum producitur, & ſecundum præſcriptum mandati, ſeu ſententiæ, ad mortem rapitur.

Sententia lata in Caſtellium Ieſuitis vehementer diſplicet.

Etſi verò ſic plerique ſententiam in temerarium Ioannis Caſtellii factum non improbarent, Ieſuitis tamen eorumque patronis vehementer diſplicebat. Vnde paulò pòſt publicum ſcriptum Duaci excuſum prodit, quo hujus ſententiæ abſurditatem & injuſtitiam oſtendere conantur. Ait enim author, *ex ipſius ſententiæ contextu facilè poſſe conſiderari, eam conditam & compoſitam ad mentem hæreticorum noſtri ſæculi, nō alio fine, quàm ut Societatem Ieſu reddant ſuſpectam & exoſam, ut quid enim in titulo neceſſarium erat, tam diſertis verbis exprimere; Studioſus, qui litteris operam dedit in Collegio Ieſuitarum? Et in ipſa ſententia; Studioſi, qui ſtudij ſui curſum in Collegio Claremontio, niſi ut hoc modo loquendi Patres Societatis traducantur? quibus ſi eorum Diſcipuli poſtea in crimen aliquod incidant; non major calumnia imponi debebat, quàm Academiæ Pariſienſi, aut alicui ejus membro, aut ipſis Sorboniſtis, quod Calvinus, quod Beza, quod alij plures ibidem ſtuduerunt. Secundò notant, non ſine cauſa exprimi; Olim Præceptoris dicti Ioannis Caſtellij, de quo nihil aliud dicitur. Neque enim fuiſſe Caſtelliū authorem hujus parricidij, neque conſcium ſceleris fuiſſe exprimunt. Ideoque impertinens eſſe, & non aliâ causâ inſertum, niſi ut Ieſuitas in ſuſpicionem trahant, ijſque odium populare concitent. Neque enim carere ſuſpicione putant, quòd in ſententia Caſtellius jubetur dicere, Se falſis & damnandis perſuaſionibus inductum, ut crederet, ſibi permiſſum Reges interficere: & Henricum IV. modò regnantem, non eſſe membrum Eccleſiæ, priuſquam à Pontifice Maximo approbatus fuerit, etc. Iubetur quidem hæc dicere, ſed non additur: quod dixit antea, ut confeſſus eſt. Quis enim dubitet, quin iſtorum Subornatorum & inſtructorum, ſi qui fuiſſent, nomina etiam exprimerentur? Quod cum non fiat, ſuſpicio eſt, id non alio fine factum, quàm ut Ieſuitas calumnientur, quaſi iſti hujuſmodi falſas, execrandaſque inſtructiones ſuggeſſerint. Neque veriſimile eſſe; Caſtellium hoc anno in Artibus & Philoſophia Magiſtrum promotum, tam ſtupido ingenio, inconſideratoque animo fuiſſe, ut ei poſſet perſuaderi; Reges ſimpliciter licere interficere: cùm omnium Catholicorum ſententia ſit planè contraria, qui jubent quàm maximè Reges venerari. Credibile quidem eſſe Caſtellium dicere & defendere voluiſſe, probatos Doctores ſcribere & docere; Licitum eſſe occidere, non omnes Reges, ſed eos tantùm, qui tyranni ſunt, & invaſores; hos licitum eſſe interficere non tantùm authoritate publicâ, ſed etiam cujuſcunque privatâ, præſertim ubi deeſt modus & via ad ſuperiorem poteſtatem recurrendi, exemplo Aiod Iud. 3. Caietan. 22. q. 64. a. 3. ſecundum Thomam 2. Sent. diſt. 44. q. 2. a. 2. & Opuſculo de Regim. Princ. lib. 1. cap. 1. Cajetan. Sylveſt. Fumus in Summis verbo Tyrannus docent & probare nituntur. Quod autem in Concilio Conſtantienſi Seſſ. 15. prohibetur; ne quis privatus Regem occidat, etiam Tyrannum, intelligendum eſſe de Regibus legitimis, non invaſoribus, quod præter ſuperiùs allegatos Theologos, Fernandus Vaſquius I. C. lib. 1. controverſiarum cap. 8. oſtendit. Hanc opinionem Ieſuitis non debere imputari, cùm Doctores citati, qui eam tuentur, multis ante ſeculis vixerint, quàm eorum Societas ſit inſtituta. Quòd autem dicere iuſſus fuit Caſtellius, ſe dixiſſe Henricum IV. non eſſe membrum Eccleſiæ, priuſquam à Pontifice approbatus fuerit, id nemini mirum videri debere, cùm à Sixto V. declaratus ſit relapſus, & incapax omnis ſucceſſionis Regni, præſertim Gallici. Quam Sixti declarationem poſtea confirmavit Gregorius XIV. & Clemens VIII. Nec obſtare, hanc Sixti Bullam poſtea apud Turones tanquam libellum famoſum eſſe condemnatam: cùm ab iiſdem, à quibus hæc ſententia eſt fabricata, ea quoque condemnatio ſit conſarcinata. Neque novam aut inuſitatam eſſe in Gallia Pontificis in Reges poteſtatem, ut qui olim Childerico exauthorato Gallis dederit Regem Pipinum, Caroli M. Patrem. Tandem cùm author huius ſcripti, alia huius ſententiæ verba examinâſſet, & ſuo modo refutâſſet, ait: Plures huiuſmodi perſecutiones Societatem Ieſu paſſam, tandem tamen triumphâſſe. In Hiſpaniæ namque Cæſarauguſtanâ civitate, Patres nuper malevolorum quorundam impulſu eiectos, & in Germania inferiore urbe Antuerpianâ, Bruxellenſi, Tornacenſi & aliis pulſos. Sed cùm urbes illæ damnum eorum abſentia perceptum cognoviſſent, mox illos revocârunt, & cum maximâ gratulatione redeuntes exceperunt. Neque his perſequutionibus Societas hæc imminuta eſt, ſed maxima fecit incrementa*, etc. *Hæc aliaque plura author iſtius libelli, ad quem Lectorem, ſi plura deſiderat, remittimus.*

At, inquit, *Rodolphus Botoreus I. C. & in magno Franciæ Conſilio Advocatus lib.* 1. *Comment. non niſi flammis purgandus liber iſte, aut potiùs quiſque ſcriptor fuit, qui ex ſcelere nobilitavit Eroſtratum, ut olim Rhetores oſtentationis causâ febrim, podagram, calvicium, moriam, laudavêre: vel ut ille qui incendio Epheſini Templi, Annalibus ſe memorandum præbui. Quàm verò multò æquior, & Chriſtianitati ſi fas ſic fari, propior, lucerna iuris Papinianus, qui rogatus ab impuriſſimo Cæſare, ut fraternam cædem, quâ erat vir ſummâ facundiâ, excuſaret, reſpondit, Hæc facinora multò*

facilius

facilius patrari, quàm excuſari, *&c.* Et mox: Ianus Parvus, ſuo ævo Doctor *non incelebris, ut palparet Burgundo, à quo pecuniâ & ſacerdotijs corruptus fuerat non erubuit in ſcholis & concionibus profiteri, Ducem Aurelianum jure cæſum: propter quod impium dogma, in palæſtra Sorbonica, & ab Ordinibus Vniverſitatis, ut hæreticus, & hortator laudatorque ſicariorum, damnatus eſt. Hucuſque Boloreus.*

Apologia pro Ioann. Caſtello. Edidit etiam in lucem Ieſuita Franciſcus Verona Conſtantinus Apologiam pro Iohanne Caſtello Pariſienſi, contra Edictum Parlamenti, & ſupplicium de eo ob parricidium ſumptum. Apologiæ ſumma eſt, *Non obſtante decreto Conſtantienſis Concilii, privatis & publicis perſonis licitum eſſe, Reges & Principes hæreſeos & tyrannidis damnatos occidere. In ſpecie verò probat Iacobi Clementis parricidium in Henricum III. Galliæ & Poloniæ Regem perpetratum, quaſi contra hoſtem publicum & juridicè condemnatum.* Nam parte 2. cap. 2. ſic ſcribit *cùm eo tempore intolerabilis factus ſit Rex, condemnatio Clementis neque de jure, neque de facto comprobari potuit, propter tyrannidem Henrici Regis contra Statum & Eccleſiam; tam quoad homicidium Blæſis perpetratum quàm hoſtili impetu hodierno quo ad oppreſſionem Religionis eſt prolapſus, mactando Sacerdotes, profanando Sacramenta, repudiando cenſuras, & favendo hæreticis. Quibus de cauſis totum ſe privatum reddidit, & ſubjectum utrique juri, tam civili, quàm Canonico. Actio igitur Clementis neutiquam illicita fuit, quippe perpetrata contra hoſtem publicum, & condemnatum juridicè, in quem omnis obligatio reverentiæ atque debiti ſublata fuit.* De Henrico IV. ſic ſcribit: *Qui diligenter perpendit, excommunicatum, hæreticum, relapſum, profanatorem rerum ſacrarum, declaratum hoſtem publicum, oppreſſorem Religionis, ab omni jure perveniendi ad Regnum excludit; ac propterea tyrannum eſſe, non Regem; uſurpatorem, non naturalem Dominum; criminis reum, non legitimum Principem; Is ſanè, niſi inſanus ſit, deſtitutus omni humano ſenſu, & amore in Deum, Eccleſiam & Patriam, aliter ſentire & dicere non poteſt,* quàm facinus Caſtelli eſſe generoſum, cum virtute conjunctum & heroicum, comparandum cum maximis, & ſummâ laude dignis factis, quorum antiqua, ſacra & profana hiſtoriarum monumenta meminerunt: *Vnicum ſupereſt. quod improbare poſſit; nempe, quòd Caſtellus iſtum non penitus è medio ſuſtulit.* *NB.*

Deinde parte 2. c. 3. dicit, *Caſtellum non in animo habuiſſe interficere Regem, ſed tyrannum & hæreticum excommunicatum.* Nam licet ille Regem ſe dicat, Regis typum ſe gerat, & ex Regum Galliæ ſanguine pronatum jactitet, atque etiam Rex à ſuis agnoſci & honorari velit: eum tamen revera ampliùs talem non eſſe, quum non fidei, non virtutum, non meritorum denique Regum Galliæ ſit hæres. Et quandoquidem ob impietatem & hæreſin ſuam ab Eccleſia & Statibus ſit excluſus, Regem omninò eum non poſſe eſſe, niſi de facto: de jure verò nequaquam: Quod ipſum tyrannis vocari ſoleat.

Cap. 4. dicit, *Henricum Borbonium Regem appellari non poſſe, licet ad Catholico Romanam Religionem converſus ſit, nam ipſum hoc fuco in alium finem non uti, quàm ut in ovile irrumpat, ad rabiem ſuam illic exercendi liberiùs.*

Cap. 8. dicit, *Henricum IV. ſi maximè abſolutus eſſet à Papa, non tamen illum Regem fore de jure, ſed tantùm de facto.*

Cap. 9. *Illum Regem non dici etiam poſſe ex jure ſucceſſionis.*

Cap. 11. probare conatur, *Hæreticos & relapſos, è quorum numero etiam ſit Henricus Borbonius, jure divino & humano interfici poſſe.*

Cap. 12. 13. & 14. dicit, *Hæreticos & tyrannos, multoque magis qui hæretici & tyranni ſimul ſint, ut Henricus IV. tolli poſſe etiam ab hominibus privatis, ſi aliter fieri nequeat.*

Cap. 15. recenſet *multas utilitates, quas Regnum Galliæ ex hoc facto Caſtelli accepiſſet, ſi iſtus ſucceſſiſſet.*

Parte 3. quoque c. 1. probare vult. *factum & conatum Caſtelli heroicum eſſe.*

Cap. 8. 9. 10. *ad cœlum uſque extollit Caſtelli conſtantiam inter quæſtiones ac tormenta, & in perferendo ſupplicio: O Conſtantiam,* inquit, *plus quàm puerilem, & perpetuâ omnium ſeculorum futurorum memoriâ dignam. Præ hac nemo ampliùs mirabitur conſtantiam Scævolæ, punientis manum, quæ erraverat.*

Parte 4. c. 1. oſtendere vult, *Decreti Parlamenti contra Caſtellum facti & promulgati vitia & abſurditates.*

Parte quintâ totâ, probare conatur, *multa vitia & abſurditates ineſſe Decreto Parlamenti, contra Ieſuitas & univerſum eorum Ordinem facto.*

Cùm igitur in hac Apologia doceatur, permiſſum eſſe etiam hominibus privatis, hoſtiliter invadere & necare, ceu tyrannos, Reges & Principes; qui ad Pontificum Rom. voluntatem, imò privatorum etiam hominum iudicium atque nutum, ſe totos non conformant, ideoque etiam author hujus Apologiæ parricidia Henricorum tertii & quarti Regum Galliæ, aliorumque publicè defenderet: Ieſuitæ autem vererentur, ne commemorata Apologia cum deteſta- *Apologia Verone ſupprimitur, ſed recuditur.*

teſtabili ſua doctrina, ipſos nimis inviſos & deteſtabiles Regibus & Principibus redderet, quia non aditu tantum ſuo & congreſſu ut in quos machinæ illorum potiſſimum diriguntur, ipſos eſſent præcluſuri, ſed omnibus etiam Regnis ſuis & Rebuſpub. exterminaturi, ſicut etiam ante eos Templarii exterminati ſunt: ideò hanc ſuam Apologiam ſuppreſſerunt & ſepelierunt: non quòd ipſos puderet aut pœniteret, ſceleratiſſima ſua parricidia, adeò impudenter defendiſſe ac propugnâſſe; ſed tantùm, ne horror, quem Reges & Principes juſtiſſimè inde concipere poterant, aditu ad Curias & Conſilia ſua ipſos prohiberet. Quis enim inter homines ratione præditos adeò vilis & abjectus eſt, ut ſpiritus tam fallaces, ac ſceleſtos accedere ad ſe patiatur? Alii verò hanc Apologiam recudi curârunt, ut totus Mundus ſciat & compertas habeat Ieſuitarum fraudes, dolos, impoſturas, technas, conſilia & conatus adverſus Reges & Principes: ac in univerſum omnes illos, qui ſe tyrannidi Pontificis Romani ſubjicere nolunt.

Relata *à* Conſiliariis Curiæ Parlamenti delegatis *ad* informandum *&* *inquirendum ſuper illis, quæ in Collegio Claremontano* IESVITÆ *agebant & docebant: ubi primò de* IOHANNE GVIGNARDO IESVITA.

POſt ſumptum de Iohanne Caſtello ſupplicium, quidam Dominorum à Parlamento deputatorum, cùm ſe in Collegium Claremontanum, ubi Ieſuitæ erant, contuliſſent, & multas chartas ſcriptaque deprehendiſſent, invenerunt inter alia duos libros, ſcriptos manu Iohannis Guignardi Presbyteri de Societate Ieſu, qui etiam in illo Collegio Socius erat. Erant iſti libelli famoſi, quos ille, poſt Edictum Amneſtiæ & abolitionis generalis, per dictum Dominum Regem rebellibus ſuis ſubditis Pariſienſibus, poſtquam Deo placuiſſet eoſdem ſub ſuam poteſtatem reducere, clementiſſimè promulgatum, compoſuerat ac ſervaverat; in quibus libellis ille non ſolùm calumniis contra honorem defuncti Regis Henrici III. & contra ſucceſſorem ejus uſus erat; verùm etiam propoſitiones, plurimis falſiſſimis & ſeditioſiſſimis mediis refertas, conſcripſerat, ad probandum, quòd parricidium in Rege anteceſſore patratum licitum fuiſſet, perſuaſionibus etiam ſeu inductionibus ad Regem ipſius ſucceſſorem trucidandum, in terminis ſequentibus, additis.

Nam primò, inquit: *Si Anno* 1572. *die S. Bartholomæi venam Baſiliſci* (ſic Regem Navarrenum appellat) *præcidiſſemus, è febri in peſtem non incidiſſemus, quod jam comperimus. Sed quicquid delirant Reges plectuntur Achivi; ſanguini parcendo, Galliam in ignem & ſanguinem conjecerunt, & in caput reciderunt mala.*

2. *Quòd crudelis Nero per Clementem occiſus, & Monachus hypocrita per manum veri Monachi è medio ſublatus ſit.*

3. *Evocabimus nos Neronem aut Sardanapalum Gallicum, vulpem Bearnenſem, Leonem Luſitanicum, Lupam Anglicam, Gryphum Sueticum, & porcum Saxonicum?*

4. *Putáſne pulchrum fuiſſe videre tres illos Reges, ſi modò Reges nominandi ſunt, tyrannum defunctum, Bearnenſem, & qui ſe Monarcham prætendebat, Antonium?*

5. *Quòd pulcherrimum Anagramma, quod unquam ſuper nomine defuncti Tyranni repertum fuiſset, hoc eſſet, quo impurus Herodes appellaretur.*

6. *Quòd facinus illud Heroicum per Iacobum Clementem patratum, tanquam donum Spiritûs ſancti, hoc nomine à Ieſuitis appellatum, per defunctum Iacobitarum priorem, Burgoinium, Confeſſorem & Martyrem, propter plurimas rationes tam Lutetiæ, quod ego ipſe, inquit Guignardus, meis auribus tum cùm Iuditham ſuam explicaret, audivi, quàm coram egregio illo Parlamento Turonenſi, jurè laudatum ſit: id quod dictus Burgoinius, quod plus ſit, ſanguine ſuo conteſtatus ſit, & morte propriâ confirmaverit: nec oportere fidem adhibere ijs, quæ ab inimicis dicerentur, quòd nimirum ipſe ultimis ſuis verbis facinus illud tanquam deteſtandum, improbaverit*

7. *Quòd Diadema Gallicum in aliam quam Borbonicam familiam transferri poſſit & debeat.*

8. *Quòd Bearnenſis, licet ad fidem Catholicam reverſus, mitius tamen, quàm meritus ſit, tractaretur, ſi corona Monachalis in Cœnobio quodam benè reformato ipſi daretur, ut ibi de tantis malis Galliæ illatis pœnitentiam ageret, & Deo pro ea gratia, quòd ante mortem ſuam ipſum recognoviſſet, gratus eſſet.*

9. *Si ſine bello deponi non poſſit, bellum ipſi inferendum: ſi bellum inferri non poſſit, cauſa mortua clàm è medio tollatur.*

Ex hiſce propoſitionibus veriſſimè evincitur, Arreſtum Parlamenti contra Iohannem Caſtellum parricidam declaratum, Ieſuitarum quoq; proſcriptionem & è Regno ejectionem, continens, juſtiſſimè factum eſſe, & judicium verè divinum nominari poſſe: quum ex ſcriptis Guignardi Ieſuitæ intelligatur, quàm peſtifera & pernicioſa ſit huius generis hominum doctrina, & ad

Supplicium Caſtelli juſtum fuiſſe.

& ad quem finem tendat.

Parlamentum cùm hæc ſcripta vidiſſet, auctorque eorum Guignardus de iis ipſi oblatis interrogatus, à ſe compoſita & ſuâ manu ſcripta agnoviſſet & confeſſus eſſet, Arreſtum, quod ſequitur, declaravit.

Arreſtum *ex* Regiſtris *P*arlamenti, *& pœna capitalis* IOHANNIS GVIGNARDI IESVITÆ.

Viſo per Curiam magnæ Cameræ & Turriculæ Conſiliariis congregatis proceſſu criminali per aliquem ejus Conſiliarium formato, ad petitionem Procuratoris Generalis Regis contra Iohannem Guignardum presbyterum, Collegii Claromontani in hac urbe Pariſienſi Rectorem, in carceribus cuſtodiarum Pallatii captivum, propterea quòd multi libri ab ipſo compoſiti & ipſius manu ſcripti apud eum inventi fuêre, qui inter cætera crudeliſſimi & immaniſſimi parricidii in Rege anteceſſore commiſſi, approbationem, & ad præſentem etiam Regem occidendum inductiones & perſuaſiones continebant: Interrogatoriis & confeſſionibus dicti Guignardi, libris iſtis, quos compoſuerat & ſuâ manu ſcripſerat, ipſi præſentatis, & ab eo agnitis, Concluſionibus Procuratoris Regis Generalis, dicto Guignardo coram Parlamento ſuper criminibus ipſi objectis, & in iſtis libris contentis, audito & interrogato, & omnibus conſideratis: Decretum eſt, quòd Parlamentum declaravit & declaret, iſtum Guignardum criminis læſæ Majeſtatis reum & convictum, quòd iſtos libros compoſuit & ſuâ manu ſcripſit, qui plurimas falſiſſimas & ſeditioſiſſimas Regulas continent, quibus probare conatur, parricidium in Rege Anteceſſore commiſſum licitum fuiſſe, & etiam præſentem Regem Henricum quartum occidere permiſſum eſſe. Ad cujus ſceleris expiationem damnavit & damnat dictum Guignardum, ut amendam faciat honorabilem, nudus & induſio tantum tectus, laqueo è colle pendente, ante principalem Eccleſiæ Pariſienſis portam, ac ibi in genibus ſubſidens, facemque ceream ardentem duarum librarum in manu tenens, dicat & declaret, quòd ſcelerate, & nefariè, & contra veritatem ſcripſerit, Regem Anteceſſorem per Iacobum Clementem jure occiſum fuiſſe, & Regem nunc regnantem, niſi in bello occumbat, è medio tolli oportere. Horum autem ſe pœnitere, & gratiam à Deo, à Rege & à juſtitia precari. Hiſce peractis, ducatur & rapiatur in forum Grevarium, & ad palum, qui ad hanc rem ibi erigetur, ſuſpendatur & ſtranguletur, & poſtea corpus mortuum per ignem, qui ſub palo excitabitur, in cineres redigatur. Declaravit etiam & declarat, ut omnia ejus bona fiſco Regio addicantur. Pronunciatum dicto Iohanni Guignardo, & executioni mandatum 7. die menſis Ianuarij Anni 1595.

De IOHANNE GVERETO IESVITA.

EOdem die inſtituto & peracto proceſſu contra Iohannem Gueretum parricidæ Præceptorem, & Petrum Gaſtellum Patrem, & matrem, & ſorores, præſertim contra unam ex illis, quæ cùm intellexiſſet, fratrem ſuum eſſe captum, & ipſa in carcerem duceretur, Ieſuitas dicto fratri ſuo conſilium aliquod malum dediſſe exclamaverat: Iſtis, Guereto, Petro Caſtello, vxore, & filiabus ejus, & ipſorum ſervis, & ancillis, ſimiliter & Curali D Petri de Aſſiſiis auditis, Arreſtum ſequens declaratum eſt.

Extractum *ex R*egiſtris Parlamenti PARISIENSIS.

Viſo à Parlamento, magnæ Cameræ, & Turriculæ Conſiliarijs congregatis Proceſſu criminali per præfectum prætorio Regio formato, & poſtea informationibus productis, ad inſtantiam procuratoris Generalis Regis petitoris & accuſatoris contra Iohannem Gueretum Presbyterum, de congregatione & Societate nominis Ieſu ſe denominantem, in Collegio Claremontano habitantem, & antehac Iohannis Caſtelli, non ita pridem per Arreſtum dicti Parlamenti, morte affecti, Præceptorem; Petrum Caſtellum mercatorem pannarium, civem Pariſienſem; Dionyſiam Hazardam ipſius uxorem parentes dicti Iohannis Caſtelli; Iohan. Comitem & Catharinam Caſtellam ejus uxorem; Magdalenam Caſtellam dicti Petri Caſtelli & Dionyſiæ Hazardæ filiam; Antoninum Villerium, Petrum Ruſellium Thurinum, & Ludovicum Camum, ipſorum ſervos & ancillas; Magiſtrum Claudium Allemantum Presbyterum, Clericum in dicta Parochia; & Magiſtrum Lucam Morinum Presbyterum in illa ordinarium, in carcere cuſtodiarum Palatij captivos, interrogationibus, confeſſionibus, & denegationibus dictorum Captivorum dicto Iohanni Caſtello cum patre ſuo Petro Caſtello compoſito, inquiſitione contra Petrum Caſtellum inſtituta, teſtibus in illa auditis cum ipſo compoſitis proceſſu criminali Iohannis Caſtelli, propter execrandum & deteſtandum parricidium in Regem tentatum, & proceſſu verbali executionis Arreſti contra dictum Iohannem Caſtellum 29. Proximi Decembris die declarati, concluſionibus procuratoris Generalis Regis, dictis Guereto, Petro Caſtello & Hazardæ ſuper criminibus ipſis objectis, & in dicto proceſſu contentis coram Parlamento auditis & interrogatis: Alijs interrogationibus & denega-

denegationibus per dictos Gueretum & Petrum Caſtellum in quæſtione per inſtantiam Parlamenti ipſis exhibita factis & omnibus conſideratis: Decretum eſt, quòd dictum Parlamentum ipſis propter crimina in illo progreſſu demonſtrata, relegavit & relegat extra Regnum Franciæ dictos Gueretum, Pet. Caſtellum: Gueretum quidem in perpetuum, & dictum Caſtellum ad tempus & ſpatium novem annorum, & extra urbem & ſuburbia Pariſienſia in perpetuum. Indixit etiam illis, ut hanc ſuam relegationem obſervent, pœnâ ſuſpenſionis & ſtrangulationis, ſine ulla alia judicij forma indicta. Declaravit & declarat, ut omnia & ſingula dicti Gueretibona in fiſcum Regium redigantur: & damnavit ac damnat dictum Petrum Caſtellum, ut Regi pro mulcta bis mille coronatos ſolvat, qui ad panes captivis in cuſtodijs Palatij emendos & comparandos applicentur & impendantur: nec ille è carceribus liberetur, priuſquàm dictam ſummam pleniſſimè ſolverit, nec tempus Relegationis niſi iſtâ ſolutâ incipiat. Statuit dictum Parlamentum, ut domus illa, in qua Petrus Caſtellus habitavit, dejiciatur, deſtruatur & penitus exſcindatur, & locus ille ſeu area locis publicis annumeretur, ne in poſterum quiſquam ibi ædificare poſſit: quo in loco ad perpetuam hujus ſceleratiſſimi & execrandi parricidij in Regem tentati memoriam, alta columna è lapide cæſo ſtructa ponatur & erigatur, affixâ ſimul tabulâ, in qua cauſa dicta demolitionis & erectæ columnæ ſcribantur, quod eâ pecuniâ fiet, quæ ex demolitione domûs proveniet. Et quantum ad dictos Hazardam, Comitem, Catharinam & Magdalenam Caſtellam, Villierium, Roſſelium, Thurinum, Camum, Allemantum, Bernardum & Morinum attinet, ſtatuit Parlamentum, ut carceres ipſis aperiantur. Pronunciatum dictis Hazardæ, Comiti, Catharinæ & Magdalenæ Caſtellis, Villierio, Roſſelio, Thurino, Camo, Allemanto, Bernardo & Morino 7. die Ian. & dictis Guereto & Petro Caſtello 10. *die dicti menſis anno* 1595.

Ex hoc proceſſu videre eſt, quòd Parlamentum in inquiſitione & iudicio omnia ea adhibuerit, quę in bona, integra & ſancta iuſtitia requiri poſſunt, cum omnibus formis in proceſſibus criminalibus conſuetis, ſic ut Arreſta hoc modo decreta opus non habeant ut per quaſcunque rationes alias defendantur. Et tamen Franciſcus Verona Conſtantinus in ſua Apologia pro Ioanne Caſtello parte 5. cap. 8. 9. & 10. vtrumque Gueretum & Guignardum, eorumque ſeditioſa, nefaria & parricidalia facta conatur defendere, & iuſtiſſima Parlamenti decreta, & ſupplicia de iis ſumpta ſummæ iniuſtitiæ accuſat, imò crudelitatem & ſacrilegium appellat, quod in perſonis ipſorum commiſſum ſit.

De aliis IESVITIS.

PLurima præterea in Ieſuitarum Collegio Pariſiis Anagrammata contra Regem inventa ſunt: quæ non abſimilia iis, quæ apud Iohannem Caſtellum reperta, & in ſcriptis Iohannis Guignardi inventa ſunt: ſicut & quædam themata per Grammaticos dictata, quorum Argumentum de morte conſtanter ſufferendâ, & Tyrannis invadendis erat. Præterea cognitum eſt, quòd Magiſtri Collegii Claremontani, Scholaſticis ſuis, ne pro Rege precarentur, urbe Pariſienſi ſub poteſtatem Maieſtatis ſuæ redactâ, præceperint, & eos qui ad Miſſam eius irent, excommunicatos eſſe dixerint.

De ALEXANDRO HAIO IESVITA *ejuſque pœna.*

INquiſitiones inſuper inſtitutæ fuerunt contra Alexandrum Haium Ieſuitam, natione Scotum, qui publicè docuerat, *Oportere diſſimulare, & Regi ad tempus per ſimulationem obedire*, hiſce verbis ſæpiſſimè uſus, *Ieſuita eſt omnis homo*: hoc eſt, temporibus ſe accõmodare novit, und kan den mantel hencken nach dem der wind gehet. Præterea accuſabatur hic Ieſuita, quòd ſæpè dixiſſet, *Se velle, ſi Rex illorum Collegium præteriret, ut ipſe è feneſtra in eum decideret, & collum ejus frangeret.* His de cauſis Quæſtione capitali contra eum inſtituta, & compertum, quòd quædam eius dicteria ante reductionem Pariſienſium edita fuiſſent, mitius aliquantò quàm Guignardus tractatus ſuis, ut ex ſequenti Arreſto apparet quod ſic habet.

Extractum *ex* Regiſtris PARLAMENTI.

VIſo à Parlamento magnæ Curiæ & Turriculæ conſiliarijs congregatis, proceſſu criminali formato & juxta conſuetudinem inſtructo, ad poſtulationem Procuratoris Generalis Regis petitoris, contra Alexandrum Hajum Presbyterum, de congregatione & Societate nominis Ieſu ſe dicentem, in carceribus cuſtodiarum Palatij captivum, inquiſitionibus, interrogationibus & teſtium compoſitionibus, Concluſionibus Procuratoris Regij Generalis, dicto Alexandro Hajo, ſuper criminibus ipſi impoſitis & in dicto proceſſu contentis, coram Parlamento interrogato & audito, & omnibus conſideratis; Decretum eſt, quò dictum Parlamentum, propter crimina in di-

in dicto proceſſu demonſtrata, dictum Hajum è regno Gallico in perpetuum relegavit & relegat, ipſi injungens, ut Relegationem ſuam obſervet, pœnâ ſuſpenſionis & ſtrangulationis ſine ulla alia judicij forma indicta. Pronunciatum dicto Haio ad portulam dictorum carcerum propterea alligato, decimo die Ianuarij Anno 1595.

De Aliis Inquiſitionibus, *&* criminibus IESVITARVM *in* Gallia.

PEr alias quoque inquiſitiones cognitum eſt, quòd quidam Ieſuitæ, cùm ex iis quæreretur, quare in Gallia manerent, cùm ſoli Papæ obedientiam & fidelitatem jurârint; reſponderint, votum ſuum per hanc immorationem in Regno non violari, quoniam Breve à Pontifice accepiſſent, quòd ipſis tempori obſequi permitteret.

Per Inquiſitiones præterea Biturigibus tranſmiſſas,& 7.Ianuarii habitas, compertum eſt, quendam, cui Franciſco Iacobo nomen eſt, Ieſuitarum in dicta urbe ſcholarem jactâſſe, quòd Regem occidere vellet, niſi eum jam mortuum, & ab alio quodam occiſum exiſtimaret.

Ieſuitæ ſũt plagiarij puerorũ. Compertum inſuper fuit, à Ieſuitis multos pueros, qui eos parentibus ſuis rapuerant, ſeductos fuiſſe, ut in longinquas Regiones ſecum abirent.

De IOHANNE BELO IESVITARVM *diſcipulo.*

Ieſuitæ ſunt auctores inobedientiæ liberorum erga parentes. INprimis proceſſus inſtitutus eſt contra quendam Iohannem Belum ſcholarem, qui non ita pridem literis in Collegio Claremontano operam dederat, quòd Franciſcum Veroneum ſcholarem Pictavienſem, literis operam dantem, contra Patris M. Pregentis Veronei in Parlamento Procuratoris voluntatem ſeducere conatus eſſet, ut Ieſuitas, contra inhibitionem per Arreſtum Parlamenti factas, extra Regnum Galliæ ſequeretur.

Præterea idem Belus accuſatus fuit, quòd plurimas lectiones & compoſitiones in Societate Ieſuitarum dictatas,& ab ipſo, cùm in eorum Collegio eſſet,exceptas, reſervâſſet,& apud ſe cuſtodiviſſet, in quibus plurima præcepta damnata de Regibus occidendis, & approbatio ac laudatio execrandi illius parricidii in defunctum Regem deſignati continerentur,ut ex Arreſto ſequenti manifeſtum eſt.

Extractum *ex* Regiſtris PARLAMENTI.

VIſo à Parlamento proceſſu criminali, per quendam eius Conſiliarium, cui hoc negotium commiſſum fuit, facto & formato, ad poſtulationem Procuratoris Generalis Regis petitoris, contra Iohannem Belum Scholarem, qui non ita pridem in hac vrbe in Collegio Claremontano operam dedit literis, in carceribus cuſtodiarum Palatij captivum: Interrogationibus ſuper certis literis, & alijs ſcriptis, quæ à ſe ſcripta agnovit, ipſi factis, Concluſionibus procuratoris Generalis Regis, dicto Iohanne Belo coram Parlamento ſuper criminibus ipſi impoſitis auditis & interrogatis, & omnibus conſideratis. Decretum eſt, quòd parlamentum, propter crimina in dicto proceſſu demonſtrata, dictum Iohannem Belum damnavit & damnat, vt amendam faciat honorabilem in magna eius Camera, Iudicibus pro tribunali ſedentibus, caput & pedes nudus, & induſio tantùm indutus, facem duorum pondo ardentem in manu tenens, & ibi in genibus ſubſidens dicat & declaret, quòd temerariè & malo conſilio Franciſcum Veroneum Scholarem in Academia Pictavienſi literis operam navantem, pellicere & ſeducere voluerit, vt ſupradictos Presbyteros & Scholares Collegii Claromontani & alios illorum Societatis, contra inhibitionem Parlamenti, extra Regni limites ſequeretur. Et præterea, quòd imprudenter ſervârit & cuſtodierit multas lectiones & compoſitiones per quoſdam dictæ Societatis dictatas,& ab ipſo exceptas, & propriâ manu in dicto Collegio Clarem ſcriptas, multas doctrinas damnabiles de Regibus trucidandis, & approbationem & laudationem deteſtandi & nefarii parricidii in Rege Anteceſſore Henrico III. commiſſi, continentes Horum verò ſe pœnitere. & gratiam ac condonationem à Deo, à Rege & à Iuſtitia precari. Hiſce peractis eum in perpetuum è Regno Galliæ relegavit & relegat, ipſi injungens, ut hanc Relegationem obſervet, pœnâ ſuſpenſionis & ſtrangulationis, ſi deprehendatur, ſine ulla alia iudicii forma, indictâ Declaravit & declarat, ut omnia ipſius bona in fiſcum Regium redigantur, ex quibus inprimis centum coronati ad reparationes neceſſarias cuſtodiarum Palatii ſumantur & impendantur. Decretum in Parlamento 21. Martii, & pronunciatum dicto Belo, & executioni mandatum in magna Camera dicti Parlamenti 10. die April. Anno 1595.

De Parricidio *in* HENRICO IV. Galliarum Rege patrato à FRANCISCO RAVAILLACO.

CVm Henricus IV. Galliæ & Navarrę Rex, ingenti exercitu collecto, expeditionem extra Regnum ſuum in Iuliacenſem Ducatum decreviſſet, & verò mortalitatis ſuæ periculorumque multorum recordatus, quid Deus in ſe ſtatuiſſet neſciret, Reginam conjugem ſuam regni gubernatricem inaugurare, Filium verò ſuum natu maximum futurum Regem declarare ſtatuit. Indictis igitur Comitiis, & convocatis ad ſolennitatem iſtam regni proceribus, cùm tempus inaugurationis conſtitutum adeſſet, rex 4. Maij veteris, vel 14. novi Calendarii, die, horam circiter quintam veſpertinam, aſcenſo curru, ut & arcus triumphales, aliaque ad ſolennitatem illam facta præparamenta perluſtraret, & armariam deinde domum pro more ſuo ingrederetur, hinc inde per vicos & plateas urbis Pariſiorum vectus eſt.

Accidit autem, ut cùm ad plateam Ferroneriam quam vocant, rex in curru, Monbanſonio & Epernonio Ducibus aſſidens, columnam adverſam contemplaretur, & impedimentum quoddam ab occurſu alterius cujuſdam currûs, fortè fortuna ei objiceretur, Sicarius quidam ex turba currum ſubitò involârit, & venenato ad eam rem peculiariter parato cultro utrinque acuto, regem, in ſiniſtro pectore, ſub quintam coſtam, ubi cordis domicilium eſt, geminato ictu percuſſerit, tantâ velocitate ut ipſum citiùs latrocinium, quàm latro agnitus fuerit, & tam lethaliter vulnerârit, ut ſermo eum ſtatim & vires defecerint. Duces igitur ei aſſidentes, & comitatus qui erat reliquus tam atroci & ſubdito facinore ſtupefacti, ad arcem ſtatim properare aurigam juſſerunt, ubi rex animam ſtatim exhalavit & mortuus eſt, nihilque præter aſſiduas utriuſque religionis hominum lamentationes & querelas auditum eſt.

Quod ad ſicarium ipſum ſeu auctorem hujus tam atrocis parricidii attinet, Is peracto facinore comprehenſus ſtatim & in carcerem conjectus eſt. reperta ſunt apud ipſum fruſtula quædam panis conſecrati & hoſtiolæ, quas vocant, ſeu panes non fermentati rotundi, quorum in Miſſâ Pontificia, & aliâs in S. Cœna uſus eſt, itemque ſchedulæ quædam variis characteribus & litteris inſignitæ, in quibus ipſe ſpem omnem poſitam habuerat. Interrogatus deinde & quæſtioni ſubjectus, aliud nihil reſpondit, quàm nomen ſibi Franciſco ravillaco eſſe, qui natione Gallus & quidem ex urbe Angouleſmia oriundus, ante annos aliquot nomen ſuum Franciſcanorum mendicantium Ordini dediſſet, & Monachus factus fuiſſet. Cæterum ad facinus hoc perpetrandum, peculiaribus quibuſdam revelationibus & viſionibus incitatum & impulſum, à præterito Paſchatis feſto occaſionem regis interficiendi quinquies, nequicquam captâſſe, Lætari verò, quòd tandem ex voto res ſucceſſerit, nec de corpore ſuo ſollicitum eſſe, licerę proceribus quod velint de eo ſtatuere. Sic igitur, eodem quo anno 1589. primo Auguſti die, regis hujus anteceſſor, mortis genere, Henricus hic ejus nominis quartus à Monacho interemptus, occubuit. Cùm igitur extorqueri ex eo nihil ampliùs poſſet, lata in eum ſententia, die 27. Maii, horam circiter poſtmeridianam tertiam interullâ albâ indutum, & facem ardentem manibus tenentem in templum S. Mariæ curru carnifices, ut Deum ibi, regemque & juſtitiæ adminiſtros ſive judices veniam precaretur, quamvis diabolica ejus lingua ad maledicta magis quàm ad preces prona eſſet, duxerunt. Inde in aream Greve dictam pontemque eam ob cauſam ibi excitatum, cum eo aſcendentes carnifices, manum ejus primo, ſicam tenentem, cubito tenus admoto igne combuſſerunt, & in cinerem redegerunt, deinde forcipibus candentibus in utroque femore, brachio, pectoreque convulſum, fervente oleo & liquefacto plumbo perfuderunt, prętcrea infuſo in ventrem ejus plumbo & oleo eum excruciârunt, matre ejus ad interfeminium uſque denudata, ob oculos ei poſita, & ſtipatoribus uterum eum ſua cauſa maledictum exquiſitiſſimiſque jam cruciatibus deſtinatum eſſe, ſi fortè ad agnitionem & deteſtationem perpetrati à ſe facinoris, commoveretur, nequicquam acclamantibus. Tandem cùm nullum pœnitentiæ ſignum ederet, ſed atroci & minaci vultu, niſi perpetratum facinus eſſet, etiam-num id ſe perpetraturum diceret, totum corpus quatuor equis in fruſtra raptatum & diſcerptum eſt, populo fruſtra illa per plateas raptante, & diris maledictionibuſque infinitis funus tam infandum proſequente, donec igni obiecta fruſtra omnia à carnifice in cinerem redacta ſunt.

Hujus autem infandi facinoris reos fuiſſe Ieſuitas, plurimis indiciis & coniecturis probat ac demonſtrat author refutationis literarum Cottonis Ieſuitæ ad reginam viduam *Parricidium à Franciſco Ravaillaco in R.*

Henrico IV. patrati Ieſuitæ rei fuerunt vel ſaltē conſcij.

viduam, in quibus hanc ſuſpicionem à ſui ordinis Sociis amovere & depellere conatur.

Primò dicit, Hiſpanum quendam, quum primùm Lutetiam Pariſiorum veniſſet, in amicitiam & familiaritatem Cottonis Ieſuitæ ſe inſinuâſſe, cui etiam inſtituta ſua patefecerit. Cottonem Hiſpanum ad Regem duxiſſe, eumque Regiæ Majeſtati vehementer commendâſſe. Poſt horas aliquot Regem à Dn. Forceo Gubernatore in Bearnia literas accepiſſe, ex quibus cognoverit, Hiſpanum quendam, cujus ſtaturam, capillos & reliquum corporis habitum adſcripſerat, Barcellone in Galliam proficiſci ſtatuiſſe, Regemque veneno vel aliis artibus è medio tollere: ex his Regem intellexiſſe, Hiſpanum hunc illum ipſum eſſe, quem Ieſuita Cotton ad ſe deduxerit, Cottonem igitur ad ſe vocâſſe, literas Forcei ei oſtendiſſe, & legendi copiam feciſſe: Ieſuitam reſpondiſſe, vana, falſa & ficta hæc omnia eſſe, Regemque hortatum eſſe ne eis fidem habeat: Regem contra monuiſſe eum, hunc Hiſpanum iterum ſibi ſiſtat; cui reſponderit, ſe deprehenſum illum ad Regem reducturum; paulò pòſt autem reverſum ei ſignificaſſe, ſe Hiſpanum iſtum inveſtigare nuſquam potuiſſe, ut qui jam rurſus urbe exceſſerit, & fuga elapſus ſit. &c. Quis hinc non intelligat, Cottonem jam tum conſcium fuiſſe propoſiti hujus Hiſpani, ab eoque monitum, ut fuga ocyus elabatur, ne uterque in maximum periculum veniat?

Secundò author Anticottoni ſcribit, poſt mortem Henrici III. cùm jam declaratus eſſet Rex Henricus IV. Pariſiis aliud nihil auditum eſſe, quàm Ieſuitarum ſeditioſos clamores, & hujuſmodi conciones, in quibus auditores ſuos ad parricidium Henrici IV. ſubinde hortarentur. Inter cæteros Commoletum Ieſuitam ſæpè inter declamandum in hęc verba erupiſſe: *Alio Ebudo opus habemus, ſive Monachus is ſit, ſive miles: hoc ſolùm neceſſarium, ut Ebudum habeamus.* Hordy quoque Ieſuitam, inſtitoris ſupra pontem Noſtrę Damę habitantis filium, in templo S. Severini publicè pro concione dixiſſe: *Hic quidem mos eſt Regum, ut ingentes theſauros ad ſui amplitudinem & aliorum terrorem colligant, at ruſticulum unum ad Regem ſupprimendum ſufficere.* Huic concioni interfuiſſe dicit Anticotton, & hæc verba audiviſſe Dn. le Grand. & Dn. de la Vau Conſiliarios regios. Gontierum etiam Ieſuitam dixiſſe, *Rectè beneque factum iri, ſi Rex interficeretur.*

Tertiò refert Anticottonus, Bruxellis & Pragæ, ubi Ieſuitæ dominantur, paucos dies ante cædem Regis, rumorem ſparſum fuiſſe de obitu ejus. Argentierum etiam Troię literas accepiſſe Praga à filiorum ſuorum præceptore, in quibus inter alia ſcriptum fuerit, *Ieſuitam quendam ſibi paulò ante parricidium hoc indicâſſe, Regem mortuum eſſe; néc Delphinum, ſed Regem Hiſpaniæ, Galliæ Regem creatum iri.* Dixiſſe etiam prętorem Poictiers, qui Ieſuitarum familiariſſimus fuerit, & quibus filium ſuum erudiendum tradiderit, in ludo pilę, *Rex noſter hodierno die aut mortuus, aut graviter vulneratus eſt.*

Quartò teſtatur, *craſtino die; poſt perpetratum hoc parricidium, cùm aula regia, totaque Lutetia in ſummo mœrore & luctu verſarentur, animadverſum fuiſſe, ſolos Ieſuitas ridente ore & hilari vultu in arce regia, quam Louure vocant, obambulâſſe: omnes etiam Monachorum ordines, uno Ieſuitarum excepto, ad exequias funeris regij cohoneſtandas conveniſſe, ſolos Ieſuitas, licet longè plura & majora beneficia, quàm reliqui Ordines omnes à Rege acceperit; in funeris comitatu non apparuiſſe, quod multis bonis ſuſpicionem non levem movit.* Didicerunt nempe hanc artem boni iſti Socii, ſi Diis placet, à Tiberio & Iulia, qui, quum Germanicum veneno ſuſtuliſſent, publicè in luctu comparere noluerunt, ne populus animadvertat eorum luctum & dolorem tantummodo ſimulatum eſſe. *Tacitus lib 3. Annal.*

Ex his omnibus apparet, atrociſſimi hujus parricidii à Ravilliaco commiſſi, ſuaſores & impulſores vel ſaltem conſcios fuiſse Ieſuitas, nec hoc ſolum Gallia, ſed & Germania alięque Nationes conſtanter crediderunt. Certè conſcios & approbatores ejus fuiſse Ieſuitas, ex modò adductis indiciis, exemplis & conjecturis quivis facilè intelligere poteſt. *Nihil intereſt autem inter ſuaſorem & approbatorem facti*, Cicerone teſte in Antonium. Vel ſit, ſaltem inter alia doctrinam Ieſuitarum parricida iſte ſecutus eſt. Nam Mariana Hiſpanus Ieſuita in lib. de Inſtitut. Regis defendit, *Licere ſubitò Regem ſuum tyrannum occidere.* Docent etiam alii Ieſuitæ, ut infra indicabitur, *Hæreticos & fautores eorum, potiſſimùm verò relapſos, tum divino: tum humano jure morti addictos, ub hominibus privatis, ſiquidem aliter fieri nequeat, occidi poſſe*, ſicut apparet ex c. 8. & ſeqq part. 2. Apologiæ Franciſci de Verona Conſtantini pro Iohanne Caſtello. Et ipſémet Ravilliacus, cùm in tortura interrogaretur, à quibus hoc habeat, confeſsus eſt, ſe audiviſſe ſępius in concionibus Ieſuitarum Licere hoc. Cui etiam cum Ravilliaco aliquid negotii fuit, quique eum probè exploravit, facilè deprehendere potuit, eum in omnibus

religionis capitibus prorſus rudem,in hac verò quæſtione,Num liceat privato homini,eum,quem ipſe pro tyranno habeat,occidere? quàm diligentiſſimè imbutum & inſtitutum fuiſſe, & omnia Ieſuitarum effugia & diſtinctiones plus ſatis cognitas habuiſſe.

CAP. IV. *De* Conjurationibus, Turbis, Seditionibus, Parricidiis *à* IESVITIS *in* Anglia *excitatis aliſque horrendis & inauditis ab* IISDEM ibidem *perpetratis* Facinoribus.

In Actis Garneti pag. 71. EDuuardus Coke Eques Auratus, Attornatus Regius in Anglia in Accuſatione Henrici Garneti Ieſuitarum in Anglia Superioris, publicè coram judicibus teſtatus, à primo Ieſuitarum in Angliam ingreſſu;ad hunc uſque die, nunquam quadriennium integrum effluxiſſe, in quo non conjurationes, turbas,proditiones, parricidia, ſeditiones in perniciem Regni totius machinati ſint & excitarint Ieſuitæ. Imò non ſolùm in Angliæ Regno, ſed etiam in aliis Regionibus commorantes Ieſuitas,vel ipſos varia ac proditoria injiſſe adverſus Regnum illud, ejuſque legitimum Magiſtratum conſilia, vel alios ut id facerent hortatos eſſe,& in propoſito ſanguinolento ac parricidiali vehementer confirmâſſe. Et veritatem illum dixiſſe, ex ſequentibus etiam exemplis manifeſtiſſimum fiet.

Guil. Parrij conatus adverſus Regin. Angliæ. Guilielmus Parrius Iuriſconſultus tenuiori quidem loco ſeu fortunâ natus ſed ingenio tamen exquiſito præditus, eoque non parùm arrogans & elatus, poſtquam in Anglia, quæ ipſi patria fuit, non adeò probè rem curâſſet familiarem,quin omnia potiùs ſua, ſed & conjugis ſuæ bona fœdè dilapidâſſet, ac inſuper etiam nobilem quendam in ipſiúſmet habitaculo perimere conatus fuiſſet, in Galliam anno 1582. ac deinceps in Italiam profectus eſt. Venetiis igitur exiſtens, notitiam ac familiaritatem haud vulgarem cum P. Benedicto Palmio contraxit, cujus etiam ſuaſu & auctoritate Reginam Angliæ, Principem Patriæ ſuæ legitimam, è medio tollere, & huic uti ſuccederet Scotiæ Regina,viam ita ſternere propoſuit: quo in propoſito à Ieſuitis Lugdunenſibus, cùm iſthac tranſiret, validè confirmatus fuit. Pariſiis demùm inter Anglos iſtos è Patria fugitivos nobiles offendit quendam nomine Thomam Merganum, qui pollicebatur ipſi præterea, ſe ſtatim,ubi propoſitum iſtud in Anglia ſuum ille produxiſſet in actum, effecturum eſſe, ut ex Scotia copiæ mitterentur eò non exiguæ, quibus Regnum illud Reginæ Scotiæ adſereretur.Etſi verò Anglicani quidam ſacrificuli,nominatim autem Vuatelius quidam, iſtud propoſitum nequaquam adprobârunt,quin imò publicè tantùm non refutârunt ac damnârunt; confirmavit tamen ipſum in hoc ac corroboravit Pariſiis Ieſuita Pater Hannibal Codretto, cui animi ſui ſenſum ac propoſitum in confeſſione priùs aperuerat, eúmque deinceps ad communionem unà cum aliis, ſecundùm iſtorum morem & conſuetudinem uſurpandam adhortatus fuit, & inſtanter ipſi perſuaſit, iſtum Vuatelium, & quicunque tandem à propoſito tam pio vellent eum avertere, perverſos hæreticos eſſe.Ita demùm in Angliam Parrius ille, & ad ipſam quidem Reginam in Februario anni 1585. ſe contulit, eiq; de variis non minùs calidis quàm callidis, eóque valdè periculoſis tranſfugarum ex Anglia adverſus Regiam ipſius Majeſtatem conſiliis multa memoravit, & quòd ipſemet eorum ſe tantùm non participem reddiderit, oſtendit; quod tamen alium in finem factum haud quaquam fuerit, quàm ut eò certius indicium Majeſtati Regiæ de iis præbere,ſicque ipſam fideliter præmonere poſſet. Quia verò partim erant vera iſta indicia, partim verò ipſi Reginæ non prorſus ignota; factum eſt ut in reliquis ipſis plus quoque fidei tribueret, ſicque in aula ſecum eum detineret, & ad ſecretiorem tractationem ſeu communicationem interdum admitteret. Quò factum porrò, ut in venatione quadam damarum apud Reginam ille ſolus aliquandiu verſaretur in ſylua, cùm à Miniſtris ſuis ſemota longiùs,ſub arbore nonnihil reſpiratura, deſcendiſſet ab equo: ubi bis eum inceſſit libido perimendi ipſam, à quo tamen nefario ſcelere tum fiduciæ erga ſe Regiæ tam inſignis conſideratione retractus fuit. Verùm alio poſt tempore, quum juxta Reginam in horto regiæ arcis Vuidthalia Londini ad Tameſim idem à cœna obambularet, & de navicula ad fugam perpetrato facinore capeſſendam adcommoda ſibi jam proſpexiſſet, atque verſpertinas ſolummodo tenebras aliquantum profundiores expectaturus eſſet, præter expectationem ejus evenit,ut Regina maturiùs ad Palatium & conclave ſuum inde ſe reciperet, eò quòd ſequenti die venam incidendam curatura eſſet; cujus etiam gratiâ Parrium ipſum gratioſè admodum & adridenti ſimilis tum fuit affata,dixítque: *Tantum ſanguinis ſibi non iri demtum aut minutum, quantum multi forſan exoptarent.* Poſtquam igitur & hæc

hæc ipſi fuit elapſa occaſio, putavit tandem alio ſibi ad exſequendum ſuum propoſitum opus eſſe nonnullo: ideóque rem omnem nobili cuidam Edmundo Nevilſio, quem ex multis ultrò citróque habitis & collatis ſermonibus ac circumſtantiis, item aliis ab ea alienum eſſe perſuaſum habebat, aperuit & concredidit; & idem porrò oſtendit, quâ ratione tum cædem illam perpetrare, tum verò naviculæ beneficio fugâ dilabi, & ſic ambo ſemet uſquequaque ſalvare, & ab omni denique periculo liberare poſſent. Is autem etſi variè cogitationibus aliquandiu fluctuârit, & diſtractus hinc inde fuerit, horrendam tamen ac deteſtandam immanitatem animo ſuo neutiquam probare potuit, quin univerſam iſthanc rationem Reginæ tandem exhibere, ſicque de periculo ipſam præmonere conſtituit: quod in Februario demum anno milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto cordatè præſtiti: unde conſequuta fuit amborum captivitas, in qua commemorata jam omnia faſſi ſunt. In prima nec dum violenta cauſæ cognitione Parrius nullius planè conſpirationis adverſus Reginam factæ conſcium ſe volebat agnoſcere, quod ipſi vel maximè poſtea nocuit. Hęc enim intempeſtiva ejus negatio, tum ſpontanea viciſſim confeſſio, Nevilſii conteſtatio, & ipſiuſmet reperta ſcripta & indicia multa effecerunt, ut in publico damnatus judicio, primò quidem ſuſpenſus, deinde verò ſtatim à laqueo præſecatus, & diſſectus, adeóque exenteratus fuerit, quò nimirum inteſtina ejus ipſómet adhuc vivente & vidente concremarentur; quę tandem omnia decollatio inſecuta fuit, & corporis denique diſſecatio & in quatuor partes diſtractio.

Executio pœna Parrii. Executio autem hæc facta eſt ſecundo Maij anno 1584. ad quam ſe tunicâ telari ex holoſerico Damaſceno confecta indutus, & ſegmentato, nec non amylato, exindéque admodum extenſo & erecto focali, pro temporis iſtius veſtiendi ratione, exornatus ita compoſuerat, ac ſi rectâ ad nuptias pergere vellet: ſicut & à carnifice poſtulare non eſt veritus, ut in diffibulatione ſeu reſtrictione veſtium iſtius focalis rationem habere vellet, ne fortè attritum aut conquaſſatum peſſumdaretur.

Claſſis ex Hiſpania in Angliam trajicit. Anno 1588. ingens exercitus ex Hiſpania in Angliam trajicere, regnumque illuc occupare & Hiſpaniarum Regi ſubiicere conatur, quem etiam benedictione ſuâ Papa dignatus eſt, & *Invictæ claſſis* nomine inſignivit, conſtabat enim 158. navibus & commeatu, omnique genere armorum bellicorum inſtructiſſima erat. Regina autem Angliæ auxilio Dei omnipotentis & ſubditorum ſuorum virtute hanc claſſem d.ficit, pugnantibus pro ea igni, mari, ſcopulis, ventis & procellis, & ex 158. nauibus vix 40. in portum pervenerunt. Huius Claſſis prævii & prænuntii Ieſuitę dicuntur fuiſſe in Actis Garnetti pag. 70. qui ante biennium in Angliam traiecerant, ut coniurationes, proditiones & turbas contra Reginam concitarent.

Cùm igitur aperto Marte infeliciter à parte Hiſpaniarum Regis debellatum fuiſſet anno 88. mox alia tentârunt viâ rem aggredi Ieſuitæ. Nam anno 1592. traiecit in Angliam Patricius ſeu Patakius Cullen, inſtigantibus eum *Guilielmo Stanley* Equite aurato, *Hugone Ouuen*, *Iacobo Frauncis*, & *Holte* Ieſuitâ, cuius conſilio in Reginæ cædem armatus, in eum finem peccatorum remiſſionem & Euchariſtiam ab eodem percepit. Perſuaſit etiam illi, parricidium hoc non tam per leges licere, quàm divinum favorem demereri: ſubiecitque Iacobus iſte, vilis lotricis filius, qui à multis iam annis unà cum *Cullen* & aliis Reginæ exitium machinatus fuit, *Reſpublica Anglicana ſic fundata conſtat, & conſtabit, ut niſi tollatur Domicella illa Elizabatha, totius Acherontis furiæ eam convellere & labefactare nequaquam poſſint.* *Ieſuitæ parricidiis rem aggrediuntur*

Proditionem iſtius Cullen comitatus eſt liber, cui nomen Philopater, in huiuſmodi facinorum patrocinium, à Creſvello Ieſuita, qui tum in Hiſpania agebat, conſcriptus. *Creſvelli Philopater.*

Viceſimo anno Reginę Eliſabethę Campianus Ieſuita, magnâ comitante eum catervâ eius farinæ hominum, in Angliam venit eo conſilio, ut rudem plebeculam Papiſtis adiungeret, & Pii V. Papæ Bullæ exſecutionem promoveret, quâ Maieſtas eius ex Eccleſiæ gremio eliminata & Regno exuta fuit, omneſque, qui ei debitam obedientiam præſtarent diris devoti: Vnde in Boreali parte Angliæ rebellio, ingenſque tumultus concitatus eſt. *Câpianus Ieſ in Angliã venit, ibique magnas turbas concitat In Actis Garneti pag. 68.*

De hoc propoſito Thuanus lib. 74. pag. 8. ſic ferè ſcribit. *Angliæ Regina Elizabetha de ſicariis & parricidis admonita homines fidos miſit Durocortorum Remorum, ubi Seminarium Anglorũ erat. Hi exploratores ob Religionem patriâ aut pulſos, aut ſponte exules ſimulantes, arcana ſociorum rimabantur, & Reginam poſtea ſecretorum conſiliorum certiorem faciebant, & nomina conjuratorũ ac ſociorũ edebant. Miſerat & Romã alios, ubi majoris molis conſilia contra ipſã coquebantur. Eorũ delatione captus Everhardus Hanſius Sacerdos Prid. Calend. Sextil. jam capite luerat. Iiſdem indicibus cùm cognitum eſſet, Edmundum* *Thuanus de turbis à Câpiano. Ieſuita in Anglia excitatis.*

mūdū Cāpianū Lōdinensē, Radulfum, Schuervinū & Alexādrū Briantum, qui Ieſuitico Sodalitio nomen dederāt, à Thoma Golduello Aſaphenſi Epiſcopo, qui jā octogenarius Romā ob id in Galliā venerat, perſuaſos diverſis itineribus in Britanniā clam appuliſſe, miſſi qui latentes veſtigarent. Prodēte Georgio Elioto, capitur Campianus; ſocij alio atq; alio loco; eculeoque torti, poſtremò à duodecim viris ad mortem, tanquam perduelles damnati, & Calend. Decemb. anno 1581. *ſummo ſupplicio affecti ſunt. Iis crimini datum fuit, quòd in tranſmarinis Regionibus peſtem & perniciem Reginæ machinati eſſent, de ipſa Regno ſedibuſque exturbanda cogitâſſent, populi & quorundam è nobilitate fidem ſolicitâſſent: ac producti ſunt contra eos teſtes Georgius Eliotus, Crodocus, Sledæus, Mondæus, Hillæus, qui de conjuratione fidem faciebant: nam ſibi compertum dicebant, conjuratis conſtitutum eſſe, ut* 50. *delecti arma veſtibus tegentes impetu facto Reginam, & cum ea Dudlæum Leceſtriæ Comitem, magnum Theſaurarium, & Valſingamum Secretarium interficerent, captatâ occaſione, cùm illa animi gratiâ Regni partem aliquam viſeret: tum facinore perpetrato primarius quidam vir, cujus nomen non edebatur, exclamaret, Vivat Regina Maria. Addebant, conſilia illa Durocortori & Romæ agitata fuiſſe. Damnati ergo ad Patibulum, iis conjurationis & conſiliorum ſocij, ſic eundem vitæ exitum habuerunt.*

In Actis Garneti pag. 72.
Alia cōſpiratio in Reginam Angliæ ſuaſu Ieſuitæ Holte.

Anno 1594. in Angliam appulerunt *Vuilliam* & *Yorke*, in Reginæ cædem accincti: & ad hoc tam deteſtandum facinus in ſe ſuſcipiendum ſuaſu & adhortationibus Ieſuitæ *Holte* & aliorum ejus gregis: & ut id alacriùs perpetrarent, *Vuilliam*, Yorke, aliiq; Ieſuitæ Euchariſtiam ab Holte acceperunt. Huic autem proditioni librum adjunxerunt, à Ieſuita Perſonio, qui Romæ Rectoris munere fungebatur, compoſitum, *de Titulis*, *Dolemani* nomine fucatum ex figmentis, mendaciis & contumeliis totum conſutum & conſarcinatum.

Alia in Angliā conſpiratio.

Anno 1597. Ieſuita Richardus Vualpot, qui ab aliis Vualfode appellatur, ex Hiſpania in Angliam trajecit, ut rem ferro doliſque toties tentatam, alio modo perficeret. Nam Anglum Eduardum Squirre veneno inſtruxit, quod Reginæ Angliæ & Eſſexio Comiti non edendum aut bibendum præberet, ſed quo ſellam tantùm Reginę inungeret, ut ex ejus contactu uterque moreretur. Ab hoc Ieſuita, poſt veniam peccatis conceſſam, Sacramento adactus eſt Squirreus, ut negotium exequatur, idque ſilentio ſupprimat. Memoriale Ligæ Tom. 4. pag. 15. & ſeqq.

Has conjurationes & proditiones omnes authores ipſi ſpontè & liberè confeſſi ſunt, propriâ uniuſcujuſque manu exaratas, quod Attornatus Regius in Anglia tabulis obſignatis in Accuſatione adverſus H. Garnetum Ieſuitam, demonſtrari poſſe affirmat pag. 72.

Ex actis Carneti p. 72. & 73.
Conſpiratio nova contra Angliæ Reginā.

Anno 1601. quum artes proditoriæ in Anglia deficerent, viribus iterum rem aggrediendam ſtatuerunt. Nam menſe Decembri Henricus Garnetus Ieſuitarum in Anglia Superior, Robertus item Teſmondus Ieſuita, Robertus Caresby; vir ingenio ſubacto & verſuto, profundaque perfidiâ, cum Franciſco Treshamo & aliis, Anglorum Romano-Catholicorum nomine & causâ, Thomam Vuinterum in Hiſpaniam ablegârunt, illique Garnetus litteras commendatitias Creſuuello Ieſuitæ, in Hiſpania tum agenti, perferendas dedit. Vuintero Teſmond, aliâs Greneeteay Ieſuita, & unus ex conjuratis, comitem ſeſe adjungit.

Legationis ſumma, Vuintero inprimis demandata, hæc erat, apud Hiſpaniarum Regem Anglorum Romano-Catholicorum nomine inſtaret, ut Rex exercitum in Angliam tranſmitteret, cui Romano-Catholici in Anglia copias ſuas adjungere, fidelemque illi operam navare velint. Præterea cum Hiſpaniarum Rege ageret, ut penſiones annuas nonnullis Romano-Catholicis Anglis, & Majeſtati ejus devotis, aſſignaret. Nécnon eidem Regi ſignificaret, plures in Anglia eſſe Nobiles & viros militares, rerum præſentiùm ſtatûs pertæſos, quorum inopiam ſublevando facilè in ſuas partes pertraheret. Cumque maxima difficultas hucuſq; ex equorū tranſvectione intervenerit, quotieſcunq; de Anglia invadenda deliberatum eſſet, Romano-Catholicorum Anglorum nomine certò Hiſpaniarum Regi promitterent, quòd in omnes occaſiones 1500. vel etiam 2000. equos inſtructos, qui ipſi militarent, educturi ſint.

Hęc mandata cùm à Ieſuitis & aliis conjurationis ſociis Thomas Vuinter accepiſſet, & unâ cum Teſmundo in Hiſpaniam appuliſſet, Creſuuello Ieſuitâ internuncio Petrum Franceſam ſecundum Secretarium convenit, eique rem totam communicavit, ut etiam Duci Lermæo, qui aſſeveravit, hūc nuncium Hiſpaniarum Regi gratiſſimum fore, ſeq; ad hoc negotium promovendum nequaquam defuturum.

De loco in quo Hiſpanorum copiæ exponerentur, ut Angliam invaderent, hunc in modum convenit. Si majores eſſent, inſtructęque Spinolæ triremibus, Cantium & Eſſexiæ, oportuniſſima: Sin autem minores eſſent copiæ & Anglorum ſubſidio confiderent,

derent, Milfordum in Vuallia portum commodiſſimum fore.

Rex Hiſpaniarum, qui Angliæ Reginę jam ante infenſiſſimus erat, legationem hanc clementer audivit, & Angliæ Romanè-Catholicos non minus quàm ſuos Caſtilianos ſibi curæ eſſe reſpondit. Sed ad plenius reſponſum Vuinterus aulam Regiam illâ æſtate comitari jubetur: demumque Comes Mirandæ illi ſignificavit, Regem 1000000. aureos expenſurum, quorum altera pars eodem anno, altera verè ſubſequente perſolveretur; ſimulque poſtulavit, ne Angli Romanè-Catholici fidem fallerent, verè enim proximo ineunte Regium exercitum in Angliam trajecturum: poſtremò Regis nomine Vuinterum rogauit, ut ſe per literas quàm primum certiorem faceret, ſi interjecto tempore Elizabetha Regina moreretur. Thomas Vuinter ſpe plenus & tumidus menſe Novembri in Angliam redijt, remque totam prodicationis ſocijs, Garneto Ieſuitæ, Roberto Catesby & Franciſco Treshamo explicavit.

Papa promovet cōjurationem contra Angliæ Reginã.

Hanc proditionem Pontifex Romanus Sanctiſſimus ſcil. ille, Vicarius item Chriſti & Petri ſucceſſor, vehementer promovere conatus eſt duabus Bullis, ut vocant, quas Garneto miſit, unam ad Clerum, ad populum alteram. Prioris titulus erat, *Dilectis filijs Archipresbytero & reliquo Clero Anglicano*: Poſterioris, *Dilectis filijs, Principibus, & Nobilibus Catholicis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.* Summa hæc erat. *Poſt obitum Elizabethæ ſive naturalem, ſive violentam, quicunque jus Regni ſibi arrogarent, quantumcunque propinquitate ſanguinis niterentur, niſi ejuſmodi eſſent, qui fidem Catholicam non modo tolerarent, ſed omni ope & ſtudio promoverent, & more majorum jurejurando ſe id præſtituros ſuſciperent, ad Angliæ ſceptrum tenendum non reciperentur.* Hæ Bullæ Papales Vuinteri in Hiſpaniam trajectum ſequutæ ſunt, quo tempore, vel paulò poſt traijciendus fuit in Angliam exercitus, qui eam expugnaret. Et omnia hæc tum fieri oportuit, *quandocunque contingeret miſeram illam fœminam* (ſic Filio iſti perditionis Reginam Elizabetham nominare placuit) *ex hac vita excedere.* Bullæ autem hæ cùm ex Catesbeio poſtea intellexiſſet Garnetus Iacobum jam publicè Regem Angliæ declaratum, adeoque Rempulicam conſtabilitam eſſe, illicò ſunt, ut ipſe affirmavit Garnetus, in ignem conjectæ.

Regina cùm intelligeret, & reipsâ experiretur, ſe indefinenter Ieſuitarum & aliorum Clericorum in Regno ſuo operâ, inſtinctu & adhortationibus clandeſtinis ad necem peti, ut ſibi totique Regno conſuleret, omnes Ieſuitas ac Sacerdotes edicto publico intra certum temporis ſpatium exire ſub gravi pœna præcipit. Id de verbo ad verbum ſic habet.

Sereniſſimæ Principis ELIZABETHÆ, Anglię, Francię, Hibernię, Reginæ inviĉtiſſimæ, Fidei Apoſtolicæ, Defenſatricis, EDICTVM.

Contra Ieſuitas & Sacerdotes ſeculares, Anno Domini 1602. *die* 15. *Novembris.*

Ex Anglico Sermone *in* Latinum *converſum.*

CVm benevolentia ea, quâ cujuſvis ordinis ſubditos noſtros complexi ſumus, quamque in intimo pectore penitus infixam eſſe ſenſimus, nos ab extrema earum legum executione, quæ ſancitæ fuerunt Comitiorum Regni noſtri decretis ad Religionem orthodoxam propugnandam, & ſeductores omnes, (præſertim ab exteris ad nos advolantes) & illos, qui ejuſmodi ſubſidium præbent propulſandos, magis aliquandiu abſtraxit, quàm vel ſtatus noſtri ſalus ferre, vel Principum aliorum (à quibus una Religionis profeſſio ſemper culta & obſervata eſt) exempla legitimè approbare poſſint: Idcirco in ſpem maximam devenimus, fore, ut Sacerdotes illi Pontificij, qui externa auctoritate permoti, in hoc Regnum ingreſſi ſunt, quo populum à vera Religionis, adeòq; fidelis erga nos ſubjectionis ſtudio abducerent, vellent tandem (præſertim jam antea experti legum noſtrarum ſeveritatem) vel experientia clementiæ noſtræ adducti, vel judicij ſui normâ edocti, à priſtina ſua improbitate avocari: nec irritare animum noſtrum denuò, & extremum illis ſuppliciũ infligendum incendere, Etenim poſtquam nos tãtæ tamq; miſeræ ſeductionis illorum miſerti tãtâ illos cũ lenitate tractavimus: illi cõtra clementiæ noſtræ penitus obliti, noſtrũ Regniq; noſtri interitum machinati ſunt. Nemo enim non novit, Regem Hiſpaniæ, Regnum Hiberniæ noſtrum nuper per quã malitioſè invaſiſſe, & Don Giovan (qui in illo exercitu ſũmus Dux & Imperator conſtitutus erat) diploma illud à Sede Romana acceptũ audacter animoſéq; promulgâſſe: cujus auctoritate ſcilicet nobis Regno abdicatis atq; detruſis, ejus Dom. Rex renunciatus eſt. Hujus verò ſui tam inauſpicati & infelicis moliminis, Ieſuitas cum Socijs ſuis ſecularib⁹ Sacerdotibus ſuaſores & veluti buccinatores extitiſſe, vel ipſi Hiſpani in maximas tum redacti anguſtias, non modò liberè

Ieſuitæ externâ P. Papæ authoritate obedientiã ſubditorum corrũpunt & regnorum everſiones moliuntur;

Hiſpaniæ R. in Hiberniæ Regnum conatus.

Papa Euangelicorum Regna ſuis donat.

Ieſuitarum in Regnum Angliæ molitiones.

Ieſuitæ alienorum regnorum exploratores.

dixerunt: verùm etiam queribundi multoties dolenter deplorârunt. Regem enim Hiſpaniæ in eam mentem anduxerunt, ut vires noſtras crederet tam anguſtas, tamque prorſus abjectas, partes verò ſuas tantas, tamque undique corroboratas fuiſſe, ut victoriam ipſam ſibi ſpe certiſſimâ polliceretur. Deinde futuræ iſtorum erga non obedientiæ integræ, ſpem omnem nobis penitus eſſe ſublatam, non dubitavimus, quin ferè maximæ parti Europæ, vel ex ipſorum ſcriptis recens editis & divulgatis jam ſatis conſtiterit: nimirum, eos ad hoſtium noſtrorum laudem prædicandam & amplificandam, ſubditos verò noſtros in partes adverſarias pertrahendas, denique ad interitum ſtatûs noſtri perpetuum machinandum, conſenſu maximo, vel intra Regnum noſtrum nequiter & malitioſè conſpirâſſe. Quid enim? Sacerdotes plerique omnes novæ ſubordinationi, à Pontifice ſibi imperatæ, ſeſe penitus addixerunt, ſeque totos conſilijs Ieſuitarum (qui homines Regis Hiſpaniæ partibus ſemper devotiſſimi, à ſubjectione noſtra prorſus abhorruerunt) regendos tradiderunt: Hinc factum eſſe arbitramur, quòd utriuſq; ſectæ homines timore erga matrem germanam, Regnum noſtrum pietate excuſſa atque abjecta, conjunctiſſimis animis nunc (ſi tamen magis potuerint) magis præfracti & pernicioſi, quàm anteà unquã evaſerint. Eò namq; perverſitatis atq; improbitatis proruperunt, ut ſubditis noſtris jam penè perſuaſerint, arma eos contra nos ſuſcipere debere, & copias ſuas cum hoſte quovis conjungere, quem Papa ſub prætextu reſtituendæ Religionis Romanæ, ad Regnum noſtrum ſubjugandum miſerit. Prætereà tam eſt projecta & profligata eorum arrogantia, ut non ſint veriti in omnibus Regni negotijs ſe immiſcere, & verbis ac ſcriptis ſuis, de Regno & Corona noſtra pro animi ſui libidine palam decernere. Et ſi quis fortè ex ijs, ceu moderationis ingenij, conſcientiæ ſuæ ductu permotus Gubernationis noſtræ æquabilitatem cœperit agnoſcere, hic dignus inprimis illis viſus eſt, quem hoſtili odio proſequantur. Quinetiam ne hoc hominum genus improborum temporis diuturnitate poſſit extingui, quoddam quaſi juventutis monopolium exercuerunt, ſummæ indolis juvenes aucupantes & ad exteras ſcholas tranſmittentes, quo nobiliſſimæ familiæ ipſorum inficiantur veneno, & rebellionis fax atque progenies nobis infeſtiſſimè perpetuò alatur. Porrò ex acerrimis diſſidijs, quæ non ita pridem inter Ieſuitas, illiſque adhærentes Sacerdotes ſeculares, cum alijs quoque ſecularibus presbyteris interceſſerunt, rationes offenſionum, quas utriuſque ſectæ homines, contra nos noſtrumque Regnum conceperunt, diverſæ emerſerunt: nimirum, Ieſuitas omnes cum ſocijs ſuis conjuratis presbyteris ſecularibus, eò cogitationes ſuas

Ieſuitæ non ſolum Papæ ſed etiam Regi Hiſpaniarum devotiſſimi ſunt.

Ieſuitæ rebellionum & factionum auctores.

Ieſuitarum curioſitas in Regnorum arcanis explorandis.

Ieſuitæ plagiarij rebellionis doctores.

omnes contuliſſe: ut Principes exteros non modò ad occupandum Regnum noſtrum, verùmetiam ad nos ipſos occidendum excitarent, reliquos verò ſeculares presbyteros à prioribus opinione magnopere diſtractos, non ſolùm in aliorum propoſitum, tanquam maximè execrandum & deteſtandum verbis ac ſcriptis ſuis libellè fuiſſe invectos, verùmetiam non abnuiſſe ſanctè profiteri, ſe ſemper paratiſſimos forè, qui rebellionis hujuſmodi conjurationes ac tumultus omnes, vel primi prodere velint, armiſque propulſare.

Quapropter tametſi pro ea opinione, quàm de his concepimus, in diſcrimine aliquo extingendi ab ijs deſtinatum ex lege ſupplicium, propenſiorem erga hos voluntatem noſtram volumus oſtendere: tamen hi quoque ita ſunt in nos animati, itaque ſe gerunt, ut (quamvis natura noſtra alioquin ad miſericordiæ occaſionem vel tenuiſſimam amplectendam promptiſſima ſemper fuerit) nunc expectatio clementiæ cum regiminis noſtri dignitate, cum utilitate ſubditorum; cum Regni ſecuritate diutiùs conſiſtere non poſſit. Cuivis enim manifeſtum eſt nimis hos Ieſuitarum factionibus, quamvis plurimùm adverſantes, tamen in eadem animi obſtinatione convenire. Namque prætextu conſcientiæ (illudendi genus periculoſiſſimum) ſubditorum animos ad ſe pellicere conati ſunt, & ad Papam hoſtem nobis infeſtiſſimum pertrahere, ut hoc pacto partes adverſariæ augeri & ſtabiliri, noſtræ verò convelli atque labefactari poſſint: id quod cùm Regimini noſtro pernitioſum, tum ex legibus benè conſtitutæ Reipublicæ minimè ferendum eſt: Cùm præſertim hic hoſtis more Principis ſecularis in aperta acie vexillum ſuum jam adverſus nos extulit, atque erexit, aſſiduè nova ſtratagemata & artes bellicas contra nos inſtruens atq; adornans. Prætereà ſatis aſſequi aut mirari non poſſumus (niſi fortè abuſu lenitatis noſtræ hoc contigit) quid tandem eos in eam impulit amentiam ut ſubditis ferè noſtris omnibus, tam bonis qui gravatè id ferant, quàm improbis, qui id ardenter & ſitienter exoptant, jam penè perſuaſerint, eo nos eſſe animo, ut vel uno in Regno Religionis cultum duplicem facilè admittere velimus. Novit autem Deus Opt. Mag qui cordis noſtri receſſus intimos perſcrutatur, & cui ſoli hanc gratiam referimus, nos in iſtam ſententiam nunquam deſcendiſſe, ne per ſomnium quidem, & ex ijs qui nobis adfuerunt, neminem, propoſiti hujuſce vel tenuiſſimam perſuaſionem nobis innuiſſe, qui mos ſi obtineat, pax Eccleſiæ & ſtatus noſtri dignitas labefactetur, neceſſe eſt.

Religionis Rom. tolerantia arcana multorũ malorum in Anglia cauſa.

Deinde intelligimus, (ex quo etiam magis emineat præceps eorum audacia) hanc eorum de Religionis ſuæ tolerantia ſpem, cum intolerabili licentia atque impudentia eſſe conjunctam.

junctam. Nam vel in ſumma luce in publicum prodire cœperunt, incarceratos palam ſalutare, & (non ſine contemptu legum maximo) Religionis ſuæ munia exequi & ritus celebrare. His & alijs modis, nullo modo ferendis, irritare non deſinunt legum vigorem, qui(propter rationes jam expoſitas) aliquandiu quaſi conſopitus jacuit. Cum potiùs, (ſi unquam) nunc maximè præſcribere ſibi modum debuiſſent, ſeduloque præcavere, ne clementiam tam ſingularem, quæ nunquam niſi neceſſariò parere ſeveritati potuit) ſua tam inſigni inſolentia repellerent.

Porrò hoc, quo ad iſtos homines ingratos nimiùm parumque conſideratos connivere quodammodo videbamur, aliud quoque malum invexit: videlicet homines alij rebus novis proni, & opinionibus ſuis addicti nimis, eò prolapſi ſunt temeritatis, ut lenitatem noſtram libellis ſuis publicis vehementius exagitent, nobiſque negligentiæ notam inurant, ac ſi ab ipſis ſolis Religio ſuſtentata & propugnata eſſet. Hi, quòd innocentiam noſtram traducentes, piorum animos offendunt, (qui cum Pontificiæ ſectæ inimiciſſimi, tum iſtorum petulcis ingenijs adverſarij ſunt) certè non debent ferre impunè. Quin etiam ut Regni noſtri, (cujus adminiſtrationis ratio omnis: Eccleſiaſtica & Politica Senatus, quem Parlamentum dicimus: Conſultis decretis communibus ſanciri & confirmari ſolet) ſcandalis, periculis incommodis omnibus neceſſariò occurratur: Miniſtri & Officiarij noſtri omnes, quibus Reipub. cura concredita eſt, admonendi ſunt, quàm nobis vehementer diſplicuerit, quòd tantùm de officij ſui ſeveritate remiſerint, ut in apprehendendis Pontificijs Sacerdotibus, ex legibus ſibi imperatam diligentiam raro admodum præſtiterint. Nos igitur hæc noſtra monita atque imperata publicè promulgari volumus: in quibus rogamus & jubemus Ieſuitas & cum eis conjunctos & conſociatos presbyteros ſeculares omnes jam libertatem nactos ex Dominijs & Territorijs noſtris, quamprimum diſcedere, nec per importunam moram ſuam nos vehementius incendere velint: ut ipſos ex rigore legis ſcelera vindicemus. Sacerdotes quoque alios Ieſuitarum impietatem nonnihil averſantes nunc in libertate conſtitutos ante primum diem Ianuarij proximè ſubſequentis, Regnis noſtris exulare mandamus. Illos tantùm excipimus, qui ante diem indictum, Conſiliariorum noſtrorum cuiquam aut Cambrienſi vel Eboracenſi præſidi, aut Diœceſium Epiſcopis præſentes ſeſe exhibuerint, & agnoſcentes ſuum erga nos obſequium ad noſtram ſe clementiam receperint: de quorũ ſubmiſſione intra dies 20. per præſides, &c. Epiſcopos ubi acceperimus, ita cum illis acturi ſumus, ac pietas & æquitas ipſa poſtulaverit.

Ieſuitæ & Sacerdotes ex Anglia proſcribuntur.

Deinde Ieſuitis & Sacerdotibus Pontificijs alijs omnibus tam ſecularibus quàm regularibus ſive in Regno, ſive extra Regnum agentibus, interdicimus, ne quovis prætextu in Regnum revertantur. Niſi Ieſuitæ, & qui ſe illis addixerunt ſeculares Presbyteri ante dies triginta, reliqui verò ſeculares Sacerdotes à prioribus opinione divulſi, ante primum diem menſis Februarij, poſtquam hoc edictum denunciatum eſt, portum aliquem maritimum petierint, navemque conſcenderint in Regiones exteras trajecturi, tum illos illiſque ſubſidium ullum exhibentes. (ubi deprehenduntur) Miniſtris noſtris pro legum noſtrarum ſummo jure pœnis afficiendos eſſe permittimus: ibique in Magiſtratibus omnibus, quibus Reipublicæ adminiſtratio demandata eſt, ex hoc noſtro mandato ſignificamus. Quo etiam Regnum noſtrum ab hujus peſtis contagione faciliùs liberari poſſit: hoc edicto præſidibus noſtris, Vicepræſidibus, Cõmiſſarijs, Iuſtitiarijs, Prætoribus, Vicecomitibus, Balivis, alijſque cuiuſcunque ordinis Magiſtratibus omnibus ſeverè præcipimus, ut in ſuo quiſque munere exequendo curam omnem & diligentiam adhibeant, locos omnes ſedulò perveſtigent, ac perſcrutentur (qui vel ex opinione ſua, vel per ſignificationem aliorum ſuſpicionum ullam afferant) & Ieſuitas & ſeculares presbyteros omnes apprehendant, & noſtris denique conſiliarijs rationem reddant tandem, quàm probè ſuo munere ſint perfuncti, nec per negligentiam ſuam permittant, ut dum alios legum periculo liberare velint, ipſi involvantur.

Summa Edicti Reginæ Angliæ contra Ieſuitas.

In hoc Edicto Sereniſſima Regina de Ieſuitis teſtatur *primò*, quòd alienâ poteſtate, nempè Papæ & Hiſpaniæ Regis permoti, in Angliam ingreſſi ſint, quò populum à veræ Religionis, adeòq; fidelis erga Reginam ſubjectionis ſtudio abducerent. *Secundò*, cùm Don Giouan Regnum Hiberniæ occupare, ſeſeque Regem ac Dominum illius declarare conatus eſſet, quòd Ieſuitæ hujus facinoris & molitionis ſuaſores & quaſi buccinatores fuerint, vel ipſis Hiſpanis teſtibus, in maximas tum anguſtias redactis, & infortunium ſuum deplorantibus. Regni enim Hiſpaniarum perſuaſiſſe Ieſuitas, Anglicanas vires ita conciſſas, Hiſpanicas contra tantas, tamq; firmatas eſſe, ut de victoria minimè dubitandum ſit. *Tertiò*, Ieſuitas ad hoſtiũ Reginæ laudes prædicandas, ſubditos Angliæ partes adverſarias pertrahendos, & ad interitum Reginæ totiuſq; Regni machinandum, conſenſu maximo, vel intra Regnum malitiosè conſpirâſſe. *Quartò*, Ieſuitas ſubditis Angliȩ jam ferè perſuaſiſſe, ut arma contra Reginam ſuſcipiant, & copias ſuas cũ ijs hoſtibus conjungant, quos

Papa ad Regnum hoc ſubjugandum miſerit. *Quintò*, Ieſuitas in omnibus Regni Anglicani negotijs ſeſe immiſcuiſſe, publicè quoque & privatim de Regno & Corona Anglicana decreviſſe. *Sextò*, Ieſuitas quoddam quaſi juventutis monopolium inſtituiſſe, ſummæ indolis juuenes aucupantes, & ad exteras Scholas tranſmittentes, quò nobiliſſimæ ipſorum familiæ veneno Ieſuitico inficiantur, & rebellionis fax perpetuò alatur. *Septimò*, Ieſuitas omnes, cum aliquibus Secularium presbyterorum, eò cogitationes ſuas omnes contuliſſe, ut principes exteros non modò ad occupandum Regnum Anglicanum, ſed etiam ad Reginam ipſam occidendam excitârint. *Octavò*, Ieſuitas ſubditos à Principum ſuorum amore & obedientia, ad Papam illorum hoſtem infenſiſſimum ſeducere.

Fuit igitur hæc ratio omnium mitiſſima & juſtiſſima prohibendi Ieſuitas finibus & Regno ſuo: cùm nullus unquam Princeps extiterit, qui eos tolerârit, & non ſummo potiùs ſupplicio affecerit eos, qui intra ditionem ſuam legitimos Reges abrogarent, aut ſubditos ab imperio eorum abſtraherent, vel ad arma; parricidia & proditiones excitarent.

Mors Reginæ Angliæ & quæ ejus mortem proximè ſequuta ſint.

Sequente anno milleſimo ſexcenteſimo tertio, April. 4. die Sereniſſima Regina Angliæ Elizabetha moritur. Hîc verbis ſatis exprimi non poteſt, ut illam mendacijs obruerint & convitijs lacerârint Ieſuitæ eorumque aſſeclæ laici, & Eccleſiaſtici inprimis poſt & ante mortem ejus. Appellârunt eam immitem, crudelem, humani ſanguinis avidam, Chriſtiani nominis hoſtem acerrimam & perſecutricem, lupam, denique Anglicanam, & ut talis fuiſſe ab omnibus credatur, quantum ingenij viribus valent, etiamnum hodiè annituntur. Texuerunt Catalogos eorum, qui toto Regni ejus tempore, quod longiſſimum fuit, vel ob proditiones & parricidia, vel ob nefas aliud legibus Regni vetitum, ſupplicio affecti ſunt: deinde iſtud eſſe Anglicanum martyrologium miſeris populis, & rei veritatem ignorantibus perſuadere conantur. Videre eſt in Ieſuitarum nonullorum aliorumque libris de perſecutione Anglicana, Papiſtarum alios ferarum pellibus inſutos à rabidis canibus & moloſſis dilaniari; alios ad equorum præſepia alligatos fœno ibi paſcendos. Cernas, glires, pelvib. incluſos Papiſtarum viſcera exedentes. Omitto alias ſuppliciorum diras & horribiles ſpecies, in cerebris fingentium pingentiumque Ieſuitarum & ſimilium impiè & ſceleſtè natas, neque in Angliæ Regno unquam viſas vel auditas. Si quę autem ſupplicia maximè ſumpta ſunt, pauciora tamen illa ſunt per totum ſpatium Regni Eliſabethæ, quod fuit annorum 5. ſupra 40. quàm per 4. annos Reginæ Mariæ, de quibus inter alios altiſſimum eſt ſilentium. De ſumptis autem ſupplicijs, quam cauſam juſtam habent conquerendi Ieſuitæ & alij? Licuit Romano Pontifici Pio V. Reginam, in quam tamen nihil prorſus juris vel poteſtatis habuit, diris devovere, omnes ſibi morigeros Reges, Principes & populos in ipſius perniciem & univerſi Regni ruinam excitare: Reginę verò & proceribus Regni peſtē hanc & ruinam avertere & vim vi repellere non liceat? Auſi ſunt Ieſuitæ, Cleri & Laici, domeſtici & peregrini ſeditiones in Angliæ Regno periculoſiſſimas concitare, ad parricidia, cædes, omnis generis dolos, fraudes, conſilia ſanguinolenta & nefaria facinora plurimos inſtigare & impellere, inque necem Reginæ & conſiliariorum ejus conſpirare: & Regina Conſiliarijque ejus de ſeditioſis illis, proditoribus, latronibus, ac parricidis non ſupplicia & meritiſſimas pœnas ſumere audeat?

Iacobus Rex Scotiæ ſuccedit Reginæ Angliæ.

Sereniſſimæ Reginæ Eliſabetæ in Regno ſuccedit Sereniſſimus Iacobus VI. Scotiæ Rex. A primo autem ejus in Angliam adventu non tres vel quatuor menſes effluxerunt, in quibus non aliqua contra illum fabricata ſit conſpiratio vel proditio à Papiſtis; quos inter Ieſuitæ primas ſemper tenuerunt. Scribit etiam doctiſſimus Caſaubonus ad Frontonem Ducæum Ieſuitam pagina 52. Watſonum & Clercum, Sacerdotes ſeculares, Regem Iacobum vix Angliam ingreſſum, nondum certè coronatum anno milleſimo ſexcenteſimo tertio machinatione clandeſtina, tollere de vivis aggreſſos eſſe: Et hanc quidem primam conſpirationem in Regis perniciem, poſtquam in Angliam appulit in apertum & hominum cognitionem veniſſe. Captos autem & tortura interrogatos, dixiſſe illos, ſæpèque & conſtanter affirmâſſe, ſe, cùm ſua conſilia Ieſuitis in Anglia tum degentibus communicâſſent, petijſſentque ab ijs, ut tam præclari ſcilicet incepti participes eſſe vellent, hoc reſponſum tuliſſe; *Non poſſe Ieſuitas illis ſeſe adjungere, ut qui ſuam ipſi quoque parilem telam orſi, memorabilem in omne ævum technam pararent, tempore opportuno exitum habituram: pergerent modò illi in hoc ſuo inſtituto, & rem agerent ſtrenuè*: quo reſponſo nihil aliud quam pulveraríam vocant, ſignificârunt, de qua poſteà agetur,

Vide e-tiā Torturam Torti pag. 14.

agetur, eoque haud obſcurè demonſtrârunt, ſe ejus mox poſt ingreſſum Regis Iacobi in Angliam conſcios & coadjutores fuiſſe. Et omninò ita erat. Nam etſi anni demùm 1605. menſe Novemb. patefacta eſt conjuratio iſta, prima tamen ejus initia anno primo Regis Iacobi, & ſecundi principio jacta eſſe, ex Watſoni & Clerci preſbyterorum teſtimonio liquidò conſtat, tum verò multò magis ex ijs quæ infandæ hujus proditionis rei apud Iudices confeſſi ſunt. Hæc Caſaubonus.

Haud diu poſt Criſtophorus Vurigth ab Henrico Garnero, qui etiam per eum ad rem accelerandam ad Creſuuellum Ieſuitam literas dederat, itemq; à Catesbeio & Treshamo ex parte Anglorum Romanè-Catholicorum ſubmiſſus fuit in Hiſpaniam, tum ut Reginæ Elizabethæ mortem nuntiaret, tum ut negotium de Anglia invadenda & penſionibus ſubmittendis urgeret. Vno vel altero menſe poſt adventum Vurigth, in Hiſpaniam, eò etiam venit Guido Fauukius, qui 22. Iunij Bruxellis Brabantiæ miſſus erat à Guilielmo Stanleio, Hugone Ouueno, qui ſe plurimis proditionibus multos jam annos contra Reginam immiſcuerat, & Balduino Ieſuitico in Belgio Legato ordinario, qui etiam Guidoni literas ad Creſuuellum, ut rem ſtudioſè diligenterque curaret, perferendas dedit.

Guuidoni Fauukes impoſitum erat à prædictis, priuſquam Iacobus Rex vel de facie illis notus erat, ut Regi Hiſpaniarum ſignificaret, Regem Angliæ aſperius cum Romane-Catholicis acturum, & eandem viam Reginæ Elizabethæ ingreſſurum: nec non ut obſecraret Regem copias in Angliam ad Milfordum portum ſubmitteret, ubi Angli Romanè-Catholici præſtò illis futuri ſint, eodemq; tempore cohortes, quæ è Belgio Spinolæ triremibus tranſvehendæ eſſent, ubi poſſent commodiſſimè terram conſcenderent. Hæc Chriſtophorus Vurigth & Guido Fauukes Hiſpaniarum Regi ſeorſim expoſuerunt, Rex autem tunc illis reſpondit, ***Se poſthac his ſimilibuſque poſtulatis eorum aures præbere nolle, quòd Legatum in Angliam ad Regem de pace tractanda miſiſſet.***

Hiſpanus denegat Ieſuitis auxiliũ contra Anglũ.

CONSILIVM & FACINVS *inauditum de* Pulvere *fulminali extirpando in* Anglia Rege, Regia Familia, Proceribus *& præcipua* Nobilitate Anglicana.

CVm Hiſpaniarum Rex non ampliùs probaret Conſilium de copijs in Angliam tranſmittendis, propter pacis inter utrumque Regem tractationem, & propterea vi ac armis nihil ultrà poſſent, ad occulta molimina protinus, confugerunt. Nam primò ut Mercurius Gallo-Belgicus refert tom. 5. lib. 1. pagina 104. menſe Maio anni 1603. quinque ex Scotia oriundi in vincula Londini conjecti ſunt, à Ieſuitis, ut ferebatur, ſubornati, ut eo die quo coronationis ſolemnitas perageretur, excitato diverſis in locis ingenti incendio, turbas Londini quàm maximas darent, quibus quod inſidioſè decretum eſſet, in actum eò commodiùs produceretur.

Secundò, conſilia de pulvere fulminali agitârunt. In cujus ſceleratiſſimi & à multis ſeculis inauditi facinoris deſcriptione octo inprimis conſiderabimus ordines: primo perſonas per quas: 2. in quas: 3. quo tempore: 4. quo loco: 5. quibus medijs: 6. quem ad finem inauditum hoc facinus tentatum ſit: 7. occultam ejus moliendi rationem: 8. admirabilem ejuſdem detectionem.

Perſonæ delinquentes, & præcipui hujus facinoris authores, fuerunt Laici nonnulli & Clerici. Laici fuerunt nobili genere orti & eximijs naturæ dotibus ornati: Percius, Gulielmus Stanley, Guido Faunkes, Ioannes Talbot, Thomas Winter, Robertus Keies, & Cateſbeij famulus, & Franciſcus Tresham. Perſicus ex familia Comitis Northumbriæ fuit: Stanley & Talbot ex honoratiſſimis familijs: Thomas Winter Generoſus, Robertus Winter, armiger, Guido Faunken Generoſus, Ioannes & Chriſtophorus Vurigts Generoſi & Regis, ut vocant, Penſionarij.

Perſonæ delinquentes in hoc facinore pulverario Laici.

Ex indubitatæ autem fidei Actis, quę de hac conjuratione ſunt edita, poteſt intelligi, Robertum Cateſbeium, Regis armigerum, & nobilem primarium, hujus dramatis primum auctorem fuiſſe: & ſtatim, ut de Rege armis pellendo, & auxillijs Hiſpanicis ſpes eſſet amiſſa, nullâ interjectâ morâ, à vi aperta ad dolos, & Sinonias artes ſeſe contuliſſe. Cumque

Cateſbeius primarius author facinoris.

dies noctéſque de aliquo immani facinore perpetrando cogitâſſet, tandem machinationem per pulverem tormentarium, ipſiſſimo haud dubiè Satanâ, qui à principio homicida eſt, ſuggerente, idem excogitavit, alijſque deinde, ut ſe dabant opportunitates, horribile ſecretum indicavit, & incepti ſocios ſibi accivit. Et certè admiratione digniſſimum, inter homines aliquem repertum fuiſſe, qui ſcelus adeò inhumanum adeò impium excogitaret; ſemel excogitatum approbaret, & ad facinus patrandum ita animo obſtinato pergeret, ut ne tam longi temporis intervallo quidem, morſus conſcientiæ ullus, aut pœnitentia aliqua mentem ſubiret. Quid dico de pœnitentia? Certum eſt, pleroſque complicum ad ſuſcipiendum ſcelus perſuaſione meriti eſſe impulſos. Itaque Ioannes Grant perduellium unus, quo die ſupplicium de ipſo ad portam Occidentalem, Eccleſiæ Cathedralis Sancti Pauli Londini ſumendum erat, monitus à Miniſtro verbi Dei, rediret nunc ſaltem ad ſe, & veniam delicti, ſeriò pœnitens à Deo peteret; reſpondit, *Satis ſe acceptum habere, in ſuſcepto negotio adeo nihil delicti fuiſſe, ut è contrario conſideret generoſi incepti id eſſe meritum, quod pro ſatisfactione omnium ſuorum in cætera vita peccatorum abundè ſufficeret.* Ex quo intelligitur, quàm ſint parricidæ & ſicarij iſti Regibus & Principibus metuendi. Nam quis ſatis tutus ab ijs eſſe poteſt, qui cædes infandas & deteſtanda parricidia diſſidentium à ſe in Religionis cauſa, viam eſſe in cœlos & ſedes beatorum compendiariam atumant & ſibi perſuaſiſſimum habent?

Clerici in hoc facinore qui.

Quod ad Clericos attinet, teſtatur Eduvardus Coke Eques auratus, & Procurator in Anglia Regius Generalis in Actis Henrici Garneti pag. 20. ſe nullam proditionem meminiſſe in Anglia, cui non Sacerdos Romanè-Catholicus interfuerit: in hac verò, de qua agimus, Ieſuitas plures non ſolùm ſeſe immiſcuiſſe, ſed etiam præfuiſſe dicit. Ex illis tres ſunt Legati ordinarij in Anglia Henricus Garnet aliâs Vualley, Ieſuitarum in illo Regno Superior: in Hiſpania Greſuuellus: in Belgio Balduuinus, ut Romæ Perſonius; præter emiſſarios ſuos, quales fuerunt Gerardus, Oſvvaldus, Teſmond aliâs Greenuuelt, Hamond, Haull, & alij ex Ieſuitica Societate. De quibus in Actione Henrici Garneti juſſu Magnæ Britaniæ Regis in lucem edita ſic ſcribitur pagina 1. & 2. *Henricus Garnet Superior Ieſuiticæ Societatis in Anglia, Oſvvaldus Teſmond & Ioannes Gerard Ieſuitæ, Robertus Vuinter Armiger, Thomas Vuinter, &c. contra Regiam Majeſtatem convenerunt. Et Hnricus Garnet, Oſvvaldus Teſmond, Ioannes Gerard alijque Ieſuitæ malitioſè, perfidè & proditoriè Thomæ Vuintero, Guidoni Faukes, Roberto Keies, &c. confirmârunt & perſuaſerunt, Sereniſſimum Regem Angliæ, Proceres & præſules, univerſamque Regni Angliæ plebem exceptis Papiſtis, eſſe hæreticos, omneſque hæreticos anathematis vinculo eſſe innodatos & excommunicatos, nullumque poſſe regnare: ſed licitum meritoruimque eſſe Regem & ſingulos in Anglia hæreticos è medio tollere, ad promovendam & propagandam fucatam illam & uſurpatam Pontificis Romani authoritatem & juriſdictionem, & ad ſuperſtitioſam illam Romanam Religionem in Anglia reſtaurandam. Cui proditoriæ perſuaſioni Thomas Vuinter, Robertus Catesby, Guido Faukes, Robertus Keyes, &c. perfidè aſſenſum præbuerunt. Et inde Henricus Garnet ille, Oſvvaldus Teſmond, Ioannes Gerard & alij Ieſuitæ, Thomas Vuinter, Robertus Faukes, &c. perfidioſiſſimè conſenſerunt, & conſpirârunt pulvere ſulphureo, ſive fulminali, quaſi uno flatu erumpente Regem, &c. atrociſſimé ex improviſo in altum efflare, membratim diſcerpere & funditus è medio tollere.*

P. 280 Teſmũdus Ieſuita.

In Tortura Torti legitur, Ieſuitam Teſmundum Bateſio cuidam perſuaſiſſe, in hac pulveraria conjuratione & facinore inaudito, nec periculum, nec peccatum ullum ſubeſſe; licitam eſſe & magno bono futuram, animumque ejus ad facinus firmâſſe, & Euchariſtiam inſuper ei dediſſe. Refertur ibidem, Ieſuitam Gerardum uno eodemque tempore quinque ſimul viris, de conſpiratorum numero, juramentum taciturnitatis detuliſſe, quòd per Sacram Trinitatem, perque quod tum ſumpturi erant Sacramentum, nec revelarent rem illam eorum tum fidei commendendam, nec niſi veniâ à reliquis datâ, unquam ab executione deſiſterent: & juramentum poſt, datâ illis Euchariſtiâ obſignâſſe. Ieſuita Oldcornus ſeu Hallus, detectâ demum conjuratione, quaſi bonum factum defendit, nec quia ſucceſſu caruit, ideò non laudandum. De Garnetto ſuo loco dicemus. Hoc loco unicum tantum de illo referam: Cùm primùm nunciaretur ei detectam eſſe conjurationem pulveraríam & facinus inhumaniſſimum, *At, at*; dixiſſe illum aiunt, *actum ergo de tota Societate noſtra.* Quæ verba ſatis magno argumento ſunt, Ieſuitas in hoc facinore vel conſultores vel

Gerardus Ieſuita.

Oldcornus Ieſuita.

Garnettus Ieſuita.

conſen-

conſentientes fuiſſe: ſin minùs, nullam certè trepidandi & timendi cauſam habuiſſent. Neque ipſi proditores vel in judicio criminali, vel in ultimo ſupplicio negârunt, Ieſuitas & conſultores & conſentientes fuiſſe. Greenuuellus etiam, aliâs Teſmundus, à quo rem totam, reique partes ſingulas reſcivit Garnetus, & à quo omnia ſpeciatim audivit Ieſuita fuit.

Act. in pro.p. 102.

Et tamen M. Tortus ſcribit, in hoc conjurationis ſcelere, non ullum Ieſuitam, vel conſultorem, vel conſentientem ullo modo fuiſſe. Tam manifeſtum hoc Torti mendacium eſt ut omnem omninò pudorem & conſcientiam ipſum exuiſſe meritiſſimè videri ac dici queat.

Modus agendi.

Hi Clerici & Laici rem ipſam hoc modo aggrediuntur. Robertus Cateſbeius, primarius in Anglia nobilis, accerſitum ad ſe Thomam Winterum, quum ſciret in Belgium eum iter ſuſcepturum, hortatur, ne curam Religionis Pontificiæ in patria reſtaurandæ abjiciat. Reſpondet ille, paratum & promptum ſeſe quidem eſſe cauſam Pontificiam etiam cum jactura vitæ ſuæ promovere; modum autem & viam quâ id commodè fieret, ignorare. Eam verò ſe ſcire Cateſbeius reſpondit Parlamenti nimirum domo, Rege Reginaque cum liberis ſuis, cunctiſque proceribus, proximis Regni Comitis in ea congregatis, pulveris tormentarij nitrati vi, ex fundamentis erutâ & ſubverſâ. Exhorreſcit primò Winterus ad mentionem hujus tam horrendi facinoris: operam tamen ſuam in exequendo eo ipſi tandem pollicitus eſt, omni etiam vitæ ſuæ periculo neglecto. Convenit igitur inter eos, ut in Belgium profectus Thomas Winterus, aliquem inde ſecum in Angliam adducat, cujus operâ negotium hoc commodè in actum perduceretur. Commorari autem in Belgio quendam Guidonem Fauukes Cateſbeius dicebat, quo magis quidem ad hanc rem perficiendam idoneus, inveniri non poſſit. Winterus in Belgium veniens,

Ovvenus Ieſuita.

cum Ovveno quondam Ieſuita de hoc ſuo propoſito confert, qui confirmatum mirificè in Angliam redire jubet, promittens ſe Guidonem illum, hac de re benè informatum, brevi etiam eodem tranſmiſſurum. Nec mora illa, cùm vix Oſtendam aſſecutus eſſet Vuinterus, ecce Ieſuitæ hortatu eodem pervenit Guido ille, & in Angliam ſine mora cum Vuintero trajicit. Dum abeſſet autem Vuinterus, communicat hoc ſuum conſilium Cateſbeius cum quibuſdam alijs: itaque reverſo jam Wintero, quinque ſequentes, Rob. Cateſbeius, Thomas Percius, Thomas Vuinter, Ioan. Vurigth. & Guido Fauukes ad Sanctum Clementem congregati juramento præſtito invicem ſe obſtringunt, quòd quorum conſcij eſſent nihil effutire vellent, ad Miſſam abeunt & Euchariſtiam accipiunt, miniſtrantibus illam eis Ieſuitis & in propoſito eos confirmantibus.

Cùm etiam animadvertiſſet Cateſbeius famulum ſuum Thomam Bates curioſiùs obſervare, & quaſi in ſuſpicionem vocare quid dominus ejus moliretur, in ædes ſuas apud Puddte-uuharfe eum accerſit, & Thomâ Vuintero adſtante interrogavit, quidnam ille ſuſpicaretur de ſuis & ſociorum conatibus cùm jam pridem accuratè illos obſervârit? Bates reſpondit, ſe ſuſpicari illos aliquid magnum & periculi plenum quicquid illud ſit, machinari. Hinc iterum interrogârunt eum, quodnam eſſe opinaretur? reſpondit, ſe opinari eos aliquid periculoſum de ædibus Parlamentarijs moliri, quia ad domum proximam conducendam ab illis miſſus fuerit. Tunc Bateſium ad jusjurandum adegerunt, ut rem omnem celaret. Cum jurâſſet rem omnem illi communicârunt: ad Euchariſtiæ etiam ſumptionem eum hortati ſunt, propter majorem cautionem & rei occultationem. Hinc Teſmondum Ieſuitam, ut peccata ei confiteretur, acceſſit, & inter confitendum ſignificat, rem admodum periculoſam & maximi momenti, quam Cateſbeius & Vuinterus ſibi communicârint, occultandam eſſe, ſeque vehementer dubitare, an licitum ſit, ideoque Ieſuitam conſuluit & rem omnem ei apparuit, Ieſuita autem, qui ex conjuratis jam ante erat, illi perſuaſit, id licere maximè ejuſque animum ad facinus firmavit, juſſitque, ut quod dominus ejus illi ſignificârit, quàm maximè occultaret. Adjunxit præterea, in occultatione neque periculum, neque peccatum ſubeſſe, eumque abſolvit: & Bates cum domino ſuo Cateſbeio & Vuintero Euchariſtiam ſumpſit. Bockuuodus etiam, fide ad rem occultandam jurejurando præſtitâ, cùm ex Cateſbeio cognoviſſet, machinationem illam ad Regem ac Regnum extinguendum pertinere, attonitus & ſtupore percuſſus, dixit, *ſalvâ conſcientiâ tantum ſanguinis innocentis effundi non poſſe.* Cateſbeius autem reſpondit, ſibi à Ieſuitarum Superiore Henrico Garneto planè perſuaſum eſſe, ſine aliqua conſcientia offenſa id fieri poſſe. Hamondus Ieſuita quoque conjurationis ſocios omnes in ædibus Roberti Vuinteri abſolvit die

Iovis

Hamõdus Ieſuita.

Iovis proximè poſt proditionem detectam, cùm jam parricidæ arma induiſſent,

2. *Perſonæ contra quas machinatio hæc inſtituta.*

Perſonæ contra quas hæc diabolica machinatio ſuſcepta erat, flos totius regni fuerunt. Primaria fuit Rex ipſe Angliæ, adeoque legitimus conjuratorum Magiſtratus, ad quem diadema regium hæreditario jure pertinuit: deinde Regina: tertiò, regia ſoboles maſcula, quæ Anglici Regni unica ſpes, ſolatium, vita & anima eſt: quartò, prudentiſſimi Regis Conſiliarij fideliſſimi proceres, reverendi Præſules, graviſſimi Iudices, præcipui Equeſtris dignitatis, Generoſi Comites, Cives & Parlamenti aſſeſſores: Vt ſi conſilium & machinatio hæc illis ex animi ſententia ſucceſſiſſet, nullus in Anglia futurus fuiſſet Rex, nulla Regina, Princeps nullus, proles maſcula regia nulla, Regni conſiliarij nulli, Proceres nulli, nulli Epiſcopi, nulli Iudices.

3. *Quando conſilium hoc initum.*

Conſilium autem hoc immaniſſimum initum eſt anno primo Iacobi Regis, adeoque illo tempore, quo inſignem clementiam in exordio Regni ſui erga rebelles exercuit, & per integrum annum, quatuorque menſes legibus mulctam inflictam ab illis nullam exigeret. Tantum etiam à ſeveritate Regia majeſtas abfuit, ut præter indultam illam gratiam, omnes dignitate pariter & honore promoverit. Non tamen hoc pacto ad ſanitatem revocati fuerunt, ſed deteriores Ieſuitarum adhortationibus ac ſtimulis evaſerunt.

4. *Locus huic facinori deſtinatus.*

Locus autem huic facinori deſtinatus ſacræ Parlamenti ædes fuerunt, in quibus Senatus ex omnium totius Regni hominum genere congregari debuit. Hunc locum propterea ſe huic facinori deſtinâſſe dixerunt, quòd præteritis temporibus iniquæ leges in eo contra Romane-Catholicos latæ ac promulgatæ fuiſſent. Sed veriſſimam cauſam ex conjurationis fine intelligimus.

5. *Finis tam execrandi facinoris.*

Finis hujus facinoris fuit, ut Rex, omneſque totius Regni proceres, in hoc loco congregati, delerentur, & univerſus totius Regni ſtatus funditus ſubverteretur.

6. *Modus progrediendi in hoc facinore.*

Sextò, progrediendi rationem in hoc ſcelere, & inſtrumenta quod attinet, Parlamenti congregatio ad Februar. 7. diem inſtituta erat: ut igitur tunc diabolica hæc machinatio in effectum perduceretur, Thomas Percius domum Parlamenti ædibus contiguam certo pretio conducit, ut cuniculis ſub fundamento Parlamenti agendis, operam dare commodius poſſent. Sed & domum aliam pro tormentarij pulveris & lignorum, quibus ad hanc rem opus eſſet, comportatione conducunt, unde nocturno tempore transferre illa ad domum Parlamento proximam, commodè poſſent. Domus hæc Lamberti cujuſdam erat apud quam divertere Cateſbeius plerunque ſolebat, qui famulum etiam Lamberti, Robertum Keeſt nomine, ut eò ſecretiora & tutiora eſſent omnia. in ſocietatem ſceleris pertraxit. Sub initium Decembris cùm difficultatem cuniculos ſub muro Parlamenti tres perticas craſſo, agendi ſentirent, ſeque perficiendo operi non ſufficere viderent, duos adhuc alios juramento obſtrictos, Chriſtophorum Vurigth & Robertum Vuinterum ſibi adjungunt. Pergunt ergo jam in ſuffodiendo muro ſtrenuè, Guidone Fauukes in excubiis intereà conſtituto, ut ſi fortè accederent aliqui, certo ſigno ceſſandum à labore eſſe, eos moneret. Accidit autem ut dum in opere eſſent, ſtrepitum quendam quaſi carbonum, in cella ſubterranea proxima audirent. Ablegatus igitur eo Perceius, ut carbones proſtrare intelligit, illis certo precio coëmptis, cellam negotio ſuo admodum oportunam conducit, eamque cadis ſeu vaſculis 36. tormentarij pulveris replet, vectes etiam ferreos, lapides & ligna cadis ſuperimponit, ad majorem perniciem & vaſtitatem. Differtur interea publicis literis Parlamenti congregatio in menſem Octobrem, atque porrò ad 15. Novemb. diem reijcitur. Proficiſcuntur igitur rebus omnibus jam conſtitutis & perfectis domum conjurati: Guido autem Fauukes in Belgium ad tempus concedens, Guilielmo Stanleio, & Oveno Ieſuitæ, quid effecerint exponit: erat enim inter eos ita conventum, ut quem fidum quiſque noſſet, cum hac de re edoceret.

Ad conſilij autem hujus ſeu propoſiti truculentiſſimi occultationem his potiſſimum rationibus uſi ſunt. Primum, Cateſbeius Marchioni Spinolæ ut equitum turmæ in Belgio præeſſet, commendatus eſt, ut hoc prætextu ſine omni ſuſpicione conjuratos equis inſtrueret. Deinde, Iuſjurandum omnes, tam pro taciturnitate, quàm perſeverantia & conſtantia in proditione præſtanda jurârunt. Iuramenti autem formula hæc erat: *Iurabis per ſacram Trinitatem, & per id quod jam ſumpturus es ſacramentum nunquam vel directè vel indirectè, verbis aut circumſtantijs iſtam rem revelare, quæ tuæ jam commendanda fidei, neque ab exequutione hujus deſiſtere, donec reliqui tibi veniam concedant.* Iuramentum hoc

7. *Occultatio facinoris.*

Iuramētum cõjuratorum.

Catesbeio, Percio, Vurigtho & Thomæ Wintero uno eodemque tempore, per Gerardum aliâs Lee & Broke nominatum, Ieſuitam, alioque tempore Bateſio & reliquis per Grenuuellum aliâs Oſvvaldum Teſmond Ieſuitam datum eſt.

8. Denique deteſtandum hoc facinus, ab uno conjurationis ſocio qui invitus & juramentum & ſacramentum accepit, ſubobſcuris literis ad Dominum de Monte-Aquilæ datis, detectum eſt: conjurati pleriq; comprehenſi ſunt & commeritas pœnas luerunt. Hæc cùm ita ſint, non injuria Eduuardus C. ke Eques auratus & Procurator Regius in Anglia hanc conjurationem appellat *Ieſuiticam*, ut ad Ieſuitas ex congruo & condigno ſpectantem: hi enim ut intelligit Lector, architecti ejus fuerunt, ut eſt videre in Actis Garneti pag. 66. In hujuſmodi autem criminibus plus peccat Auctor quam Actor.

Detectio facinoris mirâda.

Iacobi Regis Angliæ de hoc facinore querela

Sed de hoc inaudito & horrendo facinore Rex ipſe Britaniæ majoris ſic ſcripſit, & veritatem ejuſdem contra nefarias quorundam calumnias veritate regiâ his verbis aſſeruit. *Horrenda illa & prodigioſa conjuratio* (inquit Rex) *quæ per tormentarij pulveris impetum deſtinabatur, de cujus flagitij immanitate nulla unquam ætas conticeſcet (quanquam illius mentio tam ſæpè repetita Parſonij animum perfodiat) non in me tantum, meoſque poſteros inita, publicos etiam Regni ordines evertere ac delere inſtituerat: nec alij tanti facinoris auctores, quàm Papiſtæ aliquot, præpoſtero ſuæ Religionis ſubvehendæ zelo ad hanc immanitatem inducti; Ex ijs nonnulli tantâ pertinaciâ obſtinaverant ſcelus, ut nec in ſupremo vitæ articulo deteſtarentur ſuum crimen, ſuppremiſque verbis, & penè ſuperveniente morte præciſis. Reos ſe ullius flagitij confiteri abnuerent, aut petere cogitati facinoris veniam, niſi priùs Romana Eccleſia hoc tantæ conjurationis conſilium ſuâ ſententiâ damnaviſſet. Nec multò poſt innotuit, non paucos ex morum ſubditorum numero, qui Romanam Religionem profitentur, omnis conditionis & ſexûs, alios domi, alios foris, & apud gentes exteras, confusâ & obſcura ſignificatione reſciviſſe, magnum aliquid, quo Romanæ Eccleſiæ utilitas promoveretur, in id coeuntium ordinum tempus comparari: quanquam illis, ne vulgata res ſecretum omne panderet, deſtinatæ rei modus, ac conſiliorum ratio nequaquam proderetur. Sed & certæ precationum formulæ conceptæ, à multis uſurpatæ, quibus proſperos ſucceſſus tanto & tam gravi negotio precabantur. Ipſi quoque conjurationis auctores, atque architecti inconſtantiæ ſuæ pignus & ſilentij auctoramentum ſæpius multorum Sacerdotum Miniſterio Euchariſtiæ Sacramento ſumpto animos ſuos ad flagitium obfirmârunt. Quidam etiam ex Ieſuitarum primarijs contagione tanti ſceleris infecti. Ex his aliquot maturâ ad exteras gentes fugâ vim judiciorum eluſerunt, intercepti aliquot inter quos S. ille Garnetus & Ouldcor. & facinus confitentes capitis ſupplicio affecti ſunt.* Et paulò poſt: *Iam verò ille alter qui Garneto hanc pulveranam conjurationem aperuit Greenuuellus Ieſuita eſt: ſic Ieſuitæ nefariæ proditionis ordinem expoſuit, nec ille, qui tantum ſcelus aperuit, ullum conſcientiæ ſtimulum ſenſit, neque is cui patefactum eſt, ullam confitenti ob cogitatum ſcelus pœnitentiam indixit. Ac ut palam ſit, plures ex Ieſuitis hujus conjurationis conſcios fuiſſe, Ouldcornius alter ille ſulphureus Martyr, cum in irritum ceſſiſſet è latebris ſuis extracta conjuratio, concionem Catholicorum ſuorum habuit, ubi eos conſolatus, ac etiam hortatus eſt, ne animos ſiniſtro & infelici conjurationis è ventris deſponderent, aut de cauſa, quòd parùm proſperè cecidiſſet, deſperarent: ſæpè anteà Sanctus iſtiuſmodi conatibus fortunam defuiſſe, idque ſancti Ludovici Regis exemplo eum ſecundâ in terram ſanctam expeditione ſuſcepta, morbo in itinere periiſſe, maximam exercitûs partem peſte eſſe abſumptam; ſed & parùm feliciter priorem expeditionem ceſſiſſe, in qua à Soldano & Mahumetanis captus eſt. Eos itaque hortabatur, ne ab incepto deſiſterent: ſperarent potiùs ſuis illis conſilijs, quanquam hoc tempore deploratis divinam aliquando opem nequaquam defuturam.* Quod & Attornatus Regius probat, qui in hac conjuratione teſtatur, Ieſuitas, ut diximus, plures non ſolùm ſe immiſcuiſſe, *Pag. 10.* ſed etiam præfuiſſe: ex illis tres eſſe Legatos ordinarios; in Anglia Henricum Garnetum, alias Wallay, Ieſuitarum in eo Regno Superiorem in Hiſpania Creſſvvellum, in Belgio Balduinum & Romæ Perſonium, præter emiſſarios ſuos; cujuſmodi ſunt Gerardus, Oſuualdus; Teſmund aliàs Greennuel, Hamond, Haul, & è ſocietate Ieſuitarum alij, ita ut Ieſuitas hujus nefandi ſceleris Antesignanos & primarios authores non immeritò nominet.

Ieſuitarum precatio hæc eſt: Gentem auferat perfidã credentium de finibus, ut Chriſto laudes debitas perſolvamus alacriter.

Ex his igitur omnibus intelligit univerſus orbis, proditiones, inſidias, parricidia, & veneficia Ieſuitica non à levi ſingulorum Ieſuitarum provenire motu, ſed illos eo, velut ſumma generalia, indubitata, & immutabilia doctrinæ ſuæ principia, & præcepta conſtituta, ſuis monitis, & adhortationibus, omnibus, qui ipſis aures præbent, pernicioſiſſimè infundere, atque ita imprimere, donec

eos deliberato, pervicaci, cœco & obſtinato corde, in illis ad ſupremum vitæ ſpiritum perſequendis obfirmatos eſſe agnoſcāt.

De Conjurationibus ac proditorijs Conſilijs Henrici Garneti IESVITÆ adverſus Regiã Majeſtatem in Anglia.

Garnetus Ieſuita multorum nominum fuit.

HEnricus Garnetus profeſſione Ieſuita aliâs *Vualleius*, aliâs *Darcius*, aliâs *Robertus*, aliâs *Farmerus*, aliâs *Phillippus* nominatus fuit, & hæc nomina omnia ipſemet ſibi affinxit, pro more & conſuetudine Ieſuitarum, qui ſe in omnes figuras transformare, & nomina ſua ſubinde, ad decipiendos ac fallendos homines mutare ſolēt.

Vide Garnet. Act. pag. 87.

Patria fuit Anglus genere clarus, in ſcholis inſtitutus: poſteà ſub Tottelo Typographo, juris Municipalis prælo Correctοr præfuit. Non paucis dotibus ornatus fuit, modò divina acceſſiſſet gratia; quæ cùm abeſſet, tanto nequior, quantò ornatior erat. Profeſſione fuit Ieſuita; & in Anglia Ieſuiticæ Societatis Superior; & quidem optimo jure: Omnes enim quotquot ante eum fuerunt conſpiratione diabolicâ multis, quod aiunt, paraſangis ſuperavit. Ieſuitarum Doctor, id eſt, in quinque D. magiſter excellentiſſimus: videlicet Diſſimulando, Deponendo Reges, Diſponendo Regna, Deterrendo ſubditos ab officio, Deſtruendo denique omnia.

De Garneto Ioan. Gretenſis Ieſuita.

De hoc Garneto referre quidem & ſcribere non pudet Andręam Eudæmon Ioannem Cretenſem in ſua pro illo Apologia, eum nullius ſceleris convictum, odio duntaxat Religionis, aut Ieſuitici nominis, fuiſſe damnatum & ſupplicio affectum: Tortus quoq; ſcribit, Garnetum ipſum conſtanter affirmâſſe, non ſe, non ullum Ieſuitam, vel conſultorem vel conſentientem ullo modo fuiſſe in hoc ſcelere. At verò ex univerſâ narratione, quæ actis publicis continetur, & ex Epiſtolis, quas de ſe & rebus ſuis in arce Londinenſe ſcripſit plurimas, quaſque Elienſis Epiſcopus in Tortura ſua Torti deſcripſit & publicavit, certò certiùs conſtat, Garnetum zeli præpoſteri fervore, & cæco ſtudio Romanæ Religionis promovendæ accenſum, ea geſſiſſe, quæ nemo verè Chriſtianus & pius ab honeſto viro, nedum Theologo expectaverit. Pulverariæ conjurationis fuiſſe eum conſcium, ne illi quidem negant, qui eum pro Martyre haberi volunt. Conſtat autem & ſine ulla hæſitatione affirmari poteſt, Garnetum ſceleris iſtius non tantùm conſcium fuiſſe, verum etiam approbatorem, & genere quodam auctorem. Liquet enim, cùm Cateſbeius, Princeps proditorum, & doli totius primarius architectus; ſocios facinoris quæreret, eum in eas difficultates incidiſſe, quarum gratiâ adito ad Garneti oraculum oportuerit, ut rem eſſe licitam cunctis perſuaderetur. Ipſe quidem Cateſbeius, pro ea conſuetudine & familiaritate, quæ illi cum Garneto intercedebat, non ignorans ad excludendum Regem Iacobum, Brevia duo ipſum Româ accepiſſe, ijs, acquieſcebat, & hoc argumento utebatur, *Quem voluit Papa aditu prohiberi, eum ſine dubio vult admiſſum deturbari.* Sed cùm non dubitaret Cateſbeius, ad Regem deijciendum omnes ſibi licitas eſſe fraudes ac dolos, quia tamen placitæ machinationis ea ratio erat, ut rex cum ſuis tolli aliter non poſſet, niſi ut multæ Papiſtæ ſimul perirent: ſuper hoc dubio Cateſbeius, ut & ſe & alios ſcrupulo moleſto liberaret, non multo pòſt, ſub initium anni 1604. ut Acta teſtantur, Garnetum conſuluit. Ex hoc colloquio & pluribus alijs Cateſbeij cum ipſo, atque etiam ex Grenuuelli ſæpè repetitis ſermonibus, de quiqus & Acta, & plurimæ Garneti Epiſtolæ exſtant, luce clariùs probatur, Garnetum Ieſuitam conjurationis hujus nefariæ non minùs conſcium fuiſſe, quàm alium quemvis complicum. Neque verò ſolùm arcani conſcius Garnetus fuit, ſed etiam pleriſque conjuratorum, ut Vuintero, Rookuudo, & ipſi Faukio incendiario, audendi auctor extitit, cunctantibus & horreſcentibus, priuſquam probari rem tanto viro ex verbis Cateſbeij cognôſſent, ſicut fusè narratur actione in proditores priore. Iccirco ubi tempus excludendi dolum advenit, quum inter conjuratos conveniſſet, ut Conghtonam omnes convenirent de rebus neceſſarijs conſultaturi, inter cæteros etiam Garnetus adfuit, omniaque ibi egit, quæ à conjurationis conſcio, ſuaſore & cupidiſſimo incenſore agi par erat. Omitto alia indicia in actis & Tortura Torti diligenter expoſita, ut ne ipſi quidem hoſtes veritatis profeſſi id negare poſſint.

Garneti confeſſio de ſeipſo.

Vt autem adhuc minus de his dubitari poſſit, apertiſſimam ipſius Garneti confeſſionem, ex literis ejus propria manu ſcriptis Dominicâ Palmarum huc adſcribam: quarum hæc eſt inſcriptio, *Ad dilectiſſimos Patres & Fratres*: His graviter ei ſuccẽſentibus, quòd proditionem ſibi innotuiſſe confeſſus eſſet, ita reſpondet: *Nã quid facerem? Primò accuſabant me reliqui omnes cõjurati: Secundò, Catesbeius uſus ſemper apud eos*

eos fuerat auctoritate meâ, quâ adduxit penè omnes, ut benè ſentirent de negotio, quo factum, ut ad unum omnes me haberent pro reo. Tertiò, duo quidem Corycæi inaudierant me cum Oldcorno colloquentem, atque totâ de re cum eo diſſerentem, quid ad objecta ſingula reſponſurus eſſem. Quartò, litera etiam à me aurantiarum ſucco ſcripta ad D. Annam Vaulx. neſcio quomodo in illorum manus pervenerant, quibus ſententiam meam non obſcurè confeſſus ſum: Ingenuè etiam faſſus eſt, *mortis ſententiam juſtiſſimè in ſe pronunciatam eſſe, quòd quæ ſibi* COMPERTA *fuiſſent, Regiæ Majeſtati non aperuiſſet.* Negat hoc Tortus; fatetur Garnetus: cui credimus?

Actio in ſupplicio pag. 3.

Grenuuellus quoque, cùm detecta eſſet proditio, de Garneti conſilio, in Walliam feſtinavit, ut quod occultè non poterant apertâ ſeditione efficerent: ad eamque rem Henlipæ in ædibus Abingtoni, ſe à Provinciali Garneto miſſum, & hoc in mandatis habere palam conteſtatus eſt.

Act. 129.

Húc referri etiam debet manifeſtum teſtimonium Endæmon, Ioan. Cretenſis qui in Apologia pro Garneto ſcribit, *Garnetum rogâſſe Deum, ut vel peſtem hanc pulverariam averteret, vel ſi ita expediret, felicem funeſto facinori exitum daret: monuiſſeque inſuper omnes, qui ad ſolennes ejus conciones Eccleſiaſticas convenerant, ut obnixè Deum orent pro felici ſucceſſu graviſſimæ cujuſdam rei in cauſa Catholicorum ſub initium Comitiorum.* Non probabat igitur factum Garnetus, hoc eſt, cædem Regis, Regiæ familiæ, & procerum totius Angliæ; ſed tamen amabat eventum, id eſt, gratum ei futurum erat, ſi cæderentur & interirent omnes. Scilicet verè Catholica Religio ſcelere tanto ut promoveatur opus habet. Pudeat Chriſtianos tam manifeſtæ & projectę impietatis: Turcas non Cathollicos decet hæc ſententia. Sanè ipſe Garnetus cùm poſteà a Magiſtratu interrogaretur, quâ fronte auſus eſſet ad precationem adeò deteſtandam ovibus ſui gregis præire, facti pudendi infamiam quoquo modo à ſe amoliri conatus eſt: dixit enim, ſed mentitus eſt, *ſe orationes illas fieri juſſiſſe, non eo animo, ut ex ſententia proditorum, ſed potius, ut contra proditorum mentem res eveniret, neque eo pacto ſaluti Regis ac Regni conſuleretur.* Apologiſta hoc factum negat, & de re incomperta temerè affirmmans, ridiculè ſibi credi poſtulat: in Tortura autem Torti mēdacij & falſitatis cōuincitur.

Ioan. Cretēſis Ieſuitæ teſtimonium de Garneto.

Hoc igitur primum crimen Garneto objectum fuit, quòd malo conſenſerit, ut bonum, quod exiſtimabat, eveniret, atq; adeò totis viribus procurârit malum, quo majus aliud à condito Mundo Sol non vidit. Garnetum igitur, & cæteram Ieſuitarum & conjuratorum in Anglia colluviem, qui cædes tam atroces parabant, juſtiſſima Deo & hominibus pœnas pependiſſe, nemo inficiari poteſt.

Crimen primum Garneto objectū.

Alterum crimen ei objectum hoc fuit, *quòd amicos pariter & inimicos, ſontes & inſontes ſine omni diſcrimine perdere voluit:* quo nihil magis inhumanum aut belluinum eſt: Atqui Garnetus à Cateſbeio conſultus, eſſetne hoc licitum, ſi alteri ſine alteris exſtingui non poſſent? ſemel ita reſpondit in privatis ſuis ædibus: *Licere, ſi tantum ex ea re boni proventurum eſſet, quantum aliquot inſontium necem compenſare poſſet.* Iterum in campis ſuburbanis, quibus à palude nomen eſt, in hanc ſententiam Cateſbeio reſpondit, *Et poſſe & licere, cum ſontibus inſontes exſufflari, magiſq; adeò meriti rem fore, ſi id magno alicui bono Catholicis cederet.* Conſtat de veritate hujus reſponſionis, primò, ex Actione in proditores poſteriores: deinde ex Comitis Northamptoniæ, qui in præſentia Procerum Regni & ipſius Garneti hæc fusè narravit; quæ ſi dubia aut falſa fuit, cur tacuit Garnetus? Servātur autem duæ ipſius propriâ manu ſcriptæ Epiſtolæ, quibus ea res omnis ingenuè exponitur. Earum altera ſcripta eſt Pridie Non. Aprilis; altera 3. Idus menſis ejuſdem. Hoc autem reſponſo ſuo eos animos Catesbeio Garnetus addidit, ut nihil amplius deliberaret unquam, ſed ferretur poſt totus ad facinus. Quòd ſi aliqui poſteà inhorruerunt ad ſcelus tantum, Catesbeio in promptu erat reſponſio: *Conſtare ſibi rem hanc licitam eſſe authoritate optimâ Garneti, cujus ſibi vox eſſet pro oraculo:* nec quiſquam poſteà, niſi illius authoritate adductus, in ſceleris tanti ſocietatem aſcitus eſt.

Crimen alterum Garneto objectū.

Similiter Garnetus Æquivocandi arte Sereniſſimum Regem, Illuſtriſſimos Principes & prudentiſſimos Iudices nefariè decepit in Anglia, ijſque illuſit turpiſſimè. Nam toto judicij ſui tempore ex ejus ore nulla unquam fuit priùs expreſſa veritas, quàm teneri ſe inevitabiliter indubitatæ fidei teſtibus, aut teſtimonijs cognoſceret. Quoniam autem Rex Iacobus pro ſuâ clementia quæſtionem de eo per tormenta haberi vetuerat, ne ſemper lateret veritas, excogitatum eſt à viris prudentibus, ut Garneto & Oldcorno Ieſuitis, qui in eadem Arcis parte vicinis cubiculis ſervabantur, ſermones unà ſerendi poteſtas fieret, quos viri honeſti, ad id miniſterium electi, in proximo latentes, exciperent. Poſt hæc juſſus Garnetus pro tribunali

Garnetus Æquivocandi arte decepit Regem & Ordines Regni.

ſeſe ſiſtere, & an ullum ſibi cum Hallo ſive Oldcorno fuiſſet colloquium interrogatus petitione etiam adjecta, ut ſine æquiuocatione verum diceret, pertinaciſſimè per animæ ſuæ ſalutem jurans, negavit, idque toties cum tantis tamque horrendis execrationibus repetijt, ut audientium animis grave vulnus infligeret. Sunt hæc Comitis Saliſburienſis verba, Garnetum de eo compellantis. Vt autem Halli confeſſione, & teſtimoniis eorum qui ſermones exceperunt, irretitum undique ſe teneri animadverterit; pudore ſuffuſus miſer ſenex, veniam delicti ſui petiit ſic, ut beneficio æquivocationis id ſibi licere diceret. *Nam cùm aliquis*, inquit, *de crimine à Magiſtratu reſpondere, antequam teſtes producti fuerint, non tenetur: quia nemo tenetur ſeipſum prodere.* Atque hæc conſtans illius fuit ſententia, in qua ſemper manſit, omnia pernegans, & facti rationem hanc poſteà afferens.

Garnetus Magiſtratui præſcribit quomodo de ſceleribus interrogari debeat.

Quadam etiam die Magiſtratum accuſare auſus eſt Garnetus, quòd legitimis probationibus inſtructus, non eſſet veritus eum interrogare. Res ſic ſe habet ex ſcriniis publicis. Die 27. Aprilis interrogatus per Presbyteratum ſuum, rectène feciſſet, quando coram Magiſtratu negavit, manibus etiam appoſitis Evangilii codici, ſe neque nuncium miſiſſe, neque ſcripſiſſe ad Teſmundum ſive Greenuuellum Ieſuitam, ex quo unâ fuerant Cougthonæ; cùm ſciret id falſum eſſe; Reſpondit: *Nihil ſe feciſſe non legitimum: ſed Magiſtratus rem illegitimam & malam feciſſe qui de ejuſmodi rebus ſe interrogârint per presbyteratum ſuum, quando ipſi literas à ſe ſcriptas haberent. Neque enim fuiſſe animum ſibi eas denegare, ſi quidem ſciviſſet eas in poteſtatem Magiſtratus deveniſſe. Nunc quia crederet illas literas non eſſe interceptas, rem negâſſe, idque à ſe legitimè fieri potuiſſe.* En rem novam & novam & nova iura. Reus Garnetus Magiſtratibus præſcribit, quo pacto de ſceleribus ſuis interrogari debeat: & ſi non pareatur à Magiſtratu, cum eo graviſſimè expoſtulat. Satis quidem pro imperio.

Die etiam quadam Garnetus convictus, multa apud cognitores ſuæ cauſæ mentitus eſt: reductus autem in Arcem, & poſteà ibidem interrogatus, ecquid pœniteret ipſum infanis artis, & an id ſeriò licitum eſſe crederet? an pro tempore, neceſſitate premente, illa diceret? ipſe manu ſuâ reſponſi loco in charta hæc ſcripſit, ex Anglico fideliter tranſlata: *Hoc ego cognoſco eſſe conſentiens opinioni meæ & omnium Scholaſticorum. Et ratio eorum eſt, quòd ubi dè legitima æquivocatione agitur, ſermo qui per æquivocationem liberatur à mendacio, idem per jusjurandum ſine perjurio poteſt confirmari, & per quem vis alium in eam rem uſitatum modum, quamvis id fuerit per ſumptionem ſacramenti, ſi juſta neceſſitas ita requirat, Heinricus Garnetus.* Iuxta Garnetum igitur ejuſque Socios, æquivocandi diſciplina, non hoc ſolùm permittit hominibus, ut ſimplici affirmatione mentiantur, ſed etiam ut fidei faciendæ gratia nihil eorum prætermittant, quæ inter mortales eò valere cenſentur. Iurabunt igitur poſthac, ſacra Evangelia tangent, & quidvis facient; atque adeò ſi opus ſit, ſumptione corporis Chriſti mendacia ſua firmabunt.

Garnetus homo plurimorũ nominũ fuit.

Garnetus etiam homo plurimorum nominum fuit. Appellatus enim fuit Garnetus, Vualia, Darcia, Robertus Farmerius, Philippus, &c. Et hoc uſitatum eſt apud Ieſuitas hodiè, qui ſe in omnes formas transformare, & nomina ſua ſubinde ad decipiendos ac fallendos homines mutare ſolent. Vnde etiam ſcribit Edmundus Campianus in Epiſtola ad Generalem Societatis Ieſu anno 1583. Treviri excusâ, pagina 23. & 24. *in Anglia ſæpè ſe commutare nomina, & habitu dementiſſimo eſſe.* Vide eundem de perſequutione Anglicana pagina 126. 212. 314. de mentitis nominibus pag. 130. mutatis veſtibus 126.

Nullum autem virum bonum tam multiplici falſorum nominum varietate ſalutatum invenimus ùnquam, vel rariſſimè.

Garneti confeſſio de ſceleribus

Septuagenarius quoque ad Regis mandatum una cum alijs conſpirationis Socijs & conſcijs, tam Ieſuitis, quàm Politicis, captus ad quæſtionem ſive torturam adhibitus, confeſſus eſt integros jam ſeſe viginti duos annos, velut ſupremum Provincialem, Romani Pontificis nomine, Papiſtis, qui Papam eum Angliæ nominaverunt, & tanto honore proſecuti ſunt, ut pedes etiam ejus oſcularentur, præfuiſſe, omniumque, quæ toto illo tempore, contra Reginam Elizabetham, & Regem Iacobum, Regnumque hactenus ſuſceptæ proditiones eſſent, conſcium fuiſſe.

Itaque ipſo ad mortem condemnato, omnibus per Angliam Regi ſubditis, ne Pontificijs & Hiſpanis operam ſuam poſthac offerrent, prohibitum eſt.

Legatus R. Hiſpaniæ Garnetum pecunia redimere vult.

Accidit autem, ut cum ſententia in Garnetum pronunciaretur, Comes ſancti Gregorij magna cum pompa in Angliam adveniret, impetrataque apud Regem dicendi copiâ, *Non potuiſſe*, inquit, *Regem Hiſpaniæ Dominum ſuum intermittere, quin peculia-*

peculiarem ad fratrem ſuum Britaniæ Regem Legatum mitteret, & ei ob ſingularem in tanto periculo liberationem gratularetur, cùm ſalus eius ipſi tantæ curæ ſit, ut pro ea vota quotidiè faciat, &c. Erat hoc quidem Regi gratum, verùm cùm idem Legatus non precibus ſolùm apud Regem pro Garneto inſtaret, ſed & triginta millia coronatorum ſumma eum redempturum eſſe profiteretur, animum Regis mirificè commovit. Itaque licèt Ieſuita ille ſpe veniæ impetrandæ, res alias magni momenti manifeſtaret, tamen tertio die Maij Anno milleſimo ſexcenteſimo quinto ad ſupplicij locum ductus eſt. Cùm ſcalam innixam patibulo aſcenderet, inter alia dixit: *Me cum Dominis à Sanctiori conſilio ſimulatè egiſſe malè me habet. Verùm non putâram eos talia contra me indicia & argumenta habere, donec coram produxiſſent.* Item: *Faxit Deus ne gravius cum Catholicis meo nomine agatur, eeſque adhortor, ne ejuſmodi proditionibus, & rebellionibus contra Regem ſe immiſceant*; Simulque orare cœpit, & cruce ſe ſignans dixit; *In nomine Patris, Filij, & Spiritûs ſancti. Maria mater gratiæ, Maria mater miſericordiæ tu me à malo protege, & hora mortis ſuſcipe*, &c. Tunc ſcalâ ſubmotâ ſuſpendio vitam finivit.

Supplicium de Garneto Ieſuita ſumptum.

Hęc omnia quæ hucuſque de Garneto Ieſuita recenſuimus, ſuperſunt autem alia plurima, etſi veriſſima ſint, extant enim Acta, publicâ anthoritate edita, ex quibus liquidò & ſine ullo dubio conſtat, Garnetum, non ut quidam in vulgus imperitum ſparſerunt, proditionis aliquo ſaltem rumore aſperſum fuiſſe; ſed è contrario, ut etiam in Tortura Torti ſcribitur, veritatis voce, & vi tabularum teſtium, probationum, luce, ſoliditate, pondere convictum, ore proprio & manu propriâ confeſſum ea fuiſſe, & nemo mortalium eſſet, cui vel in animum veniret, inventum iri aliquem, qui hæc facinora defenderet: repertus tamen eſt, ut ſupra diximus, Ieſuita Andræas Eudæmon Ioannes Cretenſis Græcus, qui Apologiam pro Garneto ſcripſit, in qua vel novæ doctrinæ Ieſuiticæ contra Reges & Principes immanitas cautè diſſimulatur, vel confeſſiones Garneti & cæterorum proditorum, impudentiſſimè negantur, vel eorum molitiones ſeditioſæ, conſilia proditoria, aliaque nefaria facinora extenuantur & excuſantur.

Apologiam pro innocentia Garneti edit mēdax Ioan. Cretēſis.

Neque verò ſolùm Garneti facinora & maleficia defendunt, excuſant & extenuant Ieſuitæ, ſed eum inſuper in numerum Deorum ſuorum retulerunt, & tanquam Martyrem colunt. Sitne autem Martyr ipſe an non cenſendus, ipſummet Garnetum arbitrum habemus, quo nemo liti huic terminandæ magis idoneus inveniri poſſit. Paucis diebus ante ſupplicium ejus, venerunt in Arcem & cubiculum ipſius aliquot è præcipuis Theologis, unà cum viro nobili Arcis præfecto inter quos hi quoque erant, D. Iacobus Montacutus, Decanus tum Regij Sacelli, nunc Epiſcopus Bathonienſis & Vuellenſis: D. Neilus Sacellanus tum Regius. Regijque Oratorij Clericus & Vueſtmonaſterienſis Decanus, nunc Epiſcopus Lichfeldenſis; & Dominus Ioannes Oueralus, Decanus ædis Paulinæ Londini. Hi cum Garneto multa cùm eſſent locuti, fortè evenit, ut unus illorum hanc quæſtionem illi proponeret; Si poſt ſupplicium Eccleſia Romana Martyrem ipſum declararet, num factum illud laudaret, & verum Martyrem futurum ſe crederet? tum ille ex alto ſuſpirium trahens, humeroſque adducens, *Martyrem me?* inquit; *ô qualem Martyrem? ſed neque Eccleſia hoc faciet: & ego Deum oro, ne hujus unquam illi in mentem veniat. Etenim ſi pro Religione Catholica mortem obirem, neque aliud, infelix, ſciviſſem, præter illa quæ per viam confeſſionis ſcivi, poteram fortaſſe honore Martyrij non idignus videri, & judicium Eccleſiæ promereri. Nunc peccatum ego agnoſco meum, & ſententiam, quæ adverſus me pronunciata eſt, fateor eſſe juſtiſſimam.* Deinde iterum atque iterum ſuſpiria ingeminans, & pœnitentiæ ſigna exhibens; *Vtinam*, inquit, *quæ facta ſunt, poſſem infecta reddere. Vtinam quivis alius mihi potius accidiſſet caſus: qui ut nomen proditionis infamiâ deturparetur; quod tamen peccatum etſi graviſſimum, per veram pœnitentiam ſpero delendum, & Chriſtum mei miſerturum. Ego certè ſi vel univerſum orbem terrarum in poteſtate mea haberem, univerſum lubens darem, ut a proditionis crimine, quod conſcientiæ meæ impreſſum eſt, quodque in elogio condemnationis meæ extabit, purus mori poſſem.* Hanc hiſtoriam audiviſſe ſe ſcribit Caſaubonus in Epiſt. ad Front. Ducæum pag. 126. à Decano Paulino & duobus Epiſcopis ſupra nominatis, quos interfuiſſe huic Colloquio diximus. Quum igitur meritas ſe dare pœnas non ſemel confeſſus ſit Garnetus: quæ inſania, imò quæ impietas eſt, pronunciari & haberi eum Martyrem à Ieſuitis, qui juſtiſſimâ ſe damnatum ſententia agnovit?

Garnetus in numerū Sanctorū Martyrum refertur.

Cùm verò Rex proditionis & conſpirationis ejuſmodi pericula cavere in poſterum modis omnibus adniteretur, 22. Febr. anno 1604. mandatum edidit, quo Ieſui-

Rex Angliæ proſcribit Ieſuitas.

tas, cum ſacrificulis & Romano-Catholicæ Religionis propagatoribus, proſcriptos ante 19. diem Martij ex univerſo Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Regno diſcedere juſſit, hac conditione & ſeveritate, ut qui poſt diem nominatum comprehenſi in Regno fuerint, ex templo nullo ordine aut morâ judicij pœnas darent. Indictum etiam omnibus indigenis, ne hoſpitio, tecto, menſâ, aut aliâ ope eos foveant ac juvent, ni eandem cum illis pœnam incurrere velint.

Principio autem quantum laboris poſt politicæ quidem gubernationis conſtitutionem, in reformandis ac reparandis ceremonijs Eccleſiaſticis, in Anglia hactenus receptis, ſuſtinuerit, exponit. Quæ dum ita conſtitueret, ut nemini pietatis amanti diſplicere poſſe conſideret, animadvertiſſe ſe interim ait, univerſum illud Religionis negotium non parum deformari poſſe ab illis, qui ejus hoſtes ſint accerrimi, nempe, à Ieſuitis, ſacrificulis, & id genus alijs, tam qui ante ſuum adventum in Regno iſto fuerint, quàm qui poſtmodum acceſſerint; qui quidem omnes jam Religionis ſuæ multò quàm ante liberius in Regno iſto profeſſionem faciant, ſpe partim mutationis alicujus introducendæ, de qua tamen nec ipſe unquam cogitârit, nec ſuſpicandi anſam ulli præbuerit, partim verò abuſu generalis illius omnium delictorum remiſſionis, quæ tempore coronationis ſuæ conſueto more facta ſit, quam quidam Ieſuitarum ſub ſigillo regio ſibi comparârint, ſperantes ſe eâ liberos fore ab omni judiciorum periculo, & propterea eò confidentius celebrandis Miſſis & alijs officijs Eccleſiaſticis peragendis vacantes, cum ſeductione ſubditorum ab obedientia ſibi debita ad Romanæ Eccleſiæ venerationem. Cùm igitur non minima Regij muneris & officij pars ſit, attendere, ne ſubditi in Religione, pietate & obedientia corrumpantur, obligatum ſe vel ſuâ ipſius conſcientiâ teſte affirmat, ad vigilare ſedulò, ne ſui ſuperſtitioſis in Religione opinionibus, quæ non animabus tantùm ipſorum officiant, ſed & inſtrumentum ſint, quo ab obedientia debita avertantur, faſcinati pareant. Cùm autem id aliâ ratione fieri non poſſit, quàm ut corruptionis iſtius miniſtris obviam tempeſtivè eatur, qui quidem ſint Sacerdotes & Clerici omnis generis, qui ab externa & in Angliæ Regno prohibita poteſtate ordinationem ſuam acceperunt. Itaque decernere ſe, ut omnes Sacerdotes, ſive Regulares ſint ſive non, captivi & liberi, ſive remiſſionis beneficium ſub ſigillo regio habeant ſive non, tam qui ante ſuum adventum in Anglia fuerunt, quàm qui poſt modò advenerunt, Regno ſuo exeant, & captivi quidem primo quoque tempore navibus impoſiti dimittantur, cum expreſſo mandato, nunquam ſine permiſſione ſua ad fines iſtos revertendi, ſub pœna editis hoc nomine legibus definita. Reliqui verò Sacerdotes, Ieſuitæ & alij cujuſcunque Ordinis, cui ordinationem & confirmationem ſuam ab aliena poteſtate habent, licet beneficio remiſſionis iſtius (quæ quidem à legibus & judicijs publicis neminem Sacerdotum abſolvit) gaudeant, ante 19. Martij diem ex Regnis ſuis omnibus diſcedant: additâ hac manifeſtâ interminatione, eos, qui poſt dictam diem in quibuſcunque Regni ſui partibus inventi, aut poſtmodò unquam reverſi fuerint, judicio ſtare & pœnam legibus perſolvere debere ſine ullâ ſpe veniæ aut remiſſionis conſequendæ. Mandat igitur omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Iudicibus, & alijs Iuſtitiæ miniſtris, ut termino iſto elapſo, quàm diligentiſſimè in omnes, qui fortè ſuperfuerint, inquirant, & judicio eos ſiſtant.

Ne verò conſtitutio hæc ſpeciem alicujus rigoris habere videatur, adverſus eos, qui per Ieſuitas & Sacerdotes iſtos in Regno ſuo ſeducti, Catholicos ſe nominant, rationes hujus ſuæ proſcriptionis affert; periculum illud inprimis exaggerans, in quo non ipſe tantùm ſed & univerſum ſuum Regnum nuper fuerit, propter conſpirationem, quæ ab iſto quidem hominum genere primùm exorta ſit: itaque ut, ſicut ſupra quoque diximus, ejuſmodi periculum caveri in poſterum eò meliùs & vitari poſſit, aliter quidem ſe facere non potuiſſe aſſerit, quum alia quidem ratione illud avertere nullo modo potuerit; ſiquidem Ieſuitæ & Sacerdotes iſti ejus poteſtati ſe addictos agnoſcant, qui diſpenſare ſeſe poſſe in cauſa arctiſſimi, quod inter Regem & ſubditos exiſtit, fœderis profitetur.

Ieſuitæ ex Anglia navigant.

Sub initium igitur Aprilis ex Anglia navis multis Ieſuitis, Monachis, & aliorum Ordinum Clericis onerata, ad portum Vliſſingenſem in Zelandia appulit, Antuerpiam inde petitura. Impetraverant illi, interceſſione Legati Hiſpanici, à Rege Angliæ, ut ſibi per aliquot adhuc ſeptimanas, poſt tempus præſtitutum ſubſiſtere, & commorari in Regno Angliæ liceret. Intereà verò Legatus Regem mitiorem aliquanto Ieſuitis reddere ſtudens, interrogat, quid cauſæ Rex habuerit, quòd tam aſperam in Catholicos ſententiam tuliſſet. Rex igitur, ut cauſam proſcriptionis iſtius Legatus cognoſceret, literas ei prælegi curavit, quibus de conſpiratione Papiſtarum in Regis & Regni perniciem factâ, prolixè perſcriptum fuerat: imprimis autem, quòd Rege Reginaque cum univerſa familia eorum ſublatis, univerſum Reipubl. ſtatum, mutatis præcipuis officijs,

officijs, pervertere decreviſſent. Auditis hiſce literis Legatus obticuit, nihil amplius in cauſa eorum agere expetens.

Nova in Anglia cōtra Regem cōſpiratio. Sub initium tamen menſis Iunij Anno milleſimo ſexcenteſimo ſexto nova iterum adverſus Regem Angliæ Iacobum detecta eſt conſpiratio, quæ in Flandria quidem initium cœpiſſe ferebatur, Ieſuiticis & Sacrificulis quibuſdam authoribus, quorum ſuaſu & hortatu ſex primarij quidam viri, inito fœdere, & Euchariſtiæ Sacramento accepto, ſilentium & fidem ſibi invicem promiſerunt. Convenit autem inter eos de Rege vel in venatione glande plumbea transfigendo, vel aliâ quacunque ratione è medio tollendo, eumque in finem monilia quædam & clenodia pulcherrima pretioſiſſimaq; veneno ita infecta ſibi comparârant, ut vel ſolo attactu lethalia eſſent, eaque, ſi in venatione res non ſucceſſiſſet, Regi offerre & exhibere animus erat, ut illis acceptis necem evitare non poſſet. Hâc conſpiratione mirabiliter patefactâ, Rex paulò pòſt promulgato denuò edicto publico omnes Ieſuitas, Monachos & Romanæ Religionis Miniſtros, propter conſpirationum turbas continuas & machinationes perpetuas ſub capitali ſupplicij pœna, Regno ſuo ante primam Auguſti diem excædere juſſit: hoc tamen benevolentiæ ipſis exhibitum iri promittens, ut ſi ſeſe in portubus maris aperiant, navibus Anglicis quocunque cuperent deferantur. Edictum autem de verbo ad verbum ſic habet.

EDICTVM

Sereniſſimi Magnę Britanniæ *Regis.* IACOBI I. Fidei *Defenſoris*, *contra* Pontificios ANGLIÆ Recuſantes, *&* IESVITAS, SACRIFICVLOSQVE *ad* diem 2. Iunij M. DC. X. publicè promulgatum.

QVanquam ſumma Regis pij & ſapientis cura circa Religionis verè Catholicæ & Chriſtianæ conſervationem & amplificationem verſari debeat, atque in hunc finem, ſicuti una manu bonum eius ſemen ſpargere, ſic altera malas herbas & Hæreſes, quæ inter Domini ſemina plerunque ſuccreſcunt, quantum fieri poteſt, evellere & extirpare oporteat: nihilominus tamen natura noſtra ad clementiam perpetuò tam proclivus fuit, ac præſertim ab effuſione ſanguinis, in ijs rebus quæ conſcientiam quocunque modo tangere poſſunt (quanquam nihil aliud quam ſimulata & ficta in quibuſdam conſcientia erat) ita ſemper alieni fuimus, ut, non obſtante ea cura & zelo, quibus hujus noſtræ antiquæ & veræ Catholicæ Religionis, quam profitemur, conſervationem & propagationem perpetuò proſequuti fuimus, dicta nobis innata clementia nos ſemper retinuerit, ne Legem illam quæ contra Sacrificulos & Recuſantes lata fuit, quamque peſſimis ſuis facinoribus contra nos diverſis vicibus perpetratis, perverſiſque & ſuperbis actionibus illi jure meruerant? debitæ; executioni mandari fecerimus. Poſteaquam verò peſſimum hoc ipſorum Inſtitutum, principio per immediatam Sacrificulorum proditionem, in ipſo noſtro in hoc Regnum aditu, ac poſteà per horrendos iſtos cuniculos Sulphureos (quæ immaniſſima crudelitas oblivioni nunquam tradenda) manifeſtatum, cui deinde ſupervenit ſimul horribile & deplorandum illud facinus extra hoc Regnum deſignatum (Diabolicum & immaniſſimum nimirum parricidium illud in ultimo Galliarum Rege fratre noſtro chariſſimo perpetratum) animos dilectiſſimorum ſubditorum noſtrorum, quos domus & corpus Parlamenti repræſentant, ita excitavit, ut utraque Domus nos humillimè rogaverint & obteſtatæ ſint, ut in Papicolarum actiones & veſtigia accuratiùs quàm antehac unquam intenti eſſemus, & ut in hunc finem, optimas & ſaluberrimas hujus Regni Leges contra ipſos, & quidem majori ex parte ante noſtrum in hoc Regnum ingreſſum, latas quarumque obſervationem in Inauguratione noſtra juravimus, ſine ulla ulteriori dilatione executioni mandare vellemus: juſtiſſimam certè cauſam habemus, ut juxta humillimas ipſorum petitiones, in poſterum magis, quàm antehac unquam ſolliciti ſimus, dictaſque Leges noſtras executioni diligentius mandari faciamus. In hoc etenim negotio conſcientia noſtra, reſpectu Religionis honor noſter, reſpectu ejus, quòd nihil niſi Legum noſtrarum executio petitur, & ſecuritas noſtra (ac non ſolùm noſtra, verùm etiam totius poſteritatis noſtræ) reſpectu ſanguinolentæ Pontificiorum doctrinæ, qui in Martyrum & Sanctorum referunt numerum eos, qui proprios ſuos Reges, Vnctos Dei, trucidant (ſicuti nunc cum horrore execrandam hanc ipſorum doctrinam toties effectui mandatam, & parricidialem hanc Theoriam & Praxin ita conjunctas videmus, ut facinoroſi & maligni homines nullo medio melius quàm per parricidium Regis cujuſquam, qui aut Hæreticus ipſorum iudicio, aut fautor Hæreticorum habetur, animam ſuam ab æterna damnatione ſe liberare poſſe putent) Hæ, inquam, tres cauſæ, quæ conſcientiam honorem & ſecuritatem noſtram tangunt, atque etiam populum noſtrum permoverunt, providentiam in nobis Regiam & ſollici-

ſollicitam, quâ unuſquiſque Rex pius, iuſtus, & prudens, rebus ita contingentibus & ſeſe habẽtibus, præditus eſſe debet, neceſſariò excitãt.

Ac propterea cùm certiores facti ſimus, quòd hoc præcipuè tempore major, quàm antehac unquam, Recuſantium numerus in hanc noſtram Vrbem Londinenſem venerint, licet per Leges Regni noſtri certis limitibus circumſcripti eſſe, & intra quinque illa milliaria pro habitatione ipſis deſignata, manere debebant: certò nobis conſtitutum eſt revocare, ſicuti priorem omnem in hunc locum redeundi datam licentiam per præſens Edictũm revocamus. Et quanquam hoc tempore, quo Parlamentum haberi, & inauguratio filij noſtri primogeniti inſtitui debet, eos hîc tolerare perimportunum & periculoſum ſit, quam & ob cauſam Parlamentum noſtrum humillimè requiſivit, ut univerſi ad domicilia ſua remitterentur, & urbs hæc ab illis, pro Inauguratione dicti noſtri filij chariſſimi vacuaretur: nihilominus tamen conſuetæ noſtræ tantum bonitatis retinere conſtitutum nobis eſt non reſpiciendo ullas ipſorum vafras machinationes aut pericula, quæ tempore hoc durante inde nobis, in recompenſationem dictæ, noſtræ clementiæ, provenire poſſent; ut, conſideratis negotijs ipſorum gravioribus, privatum ipſorum ſtatum attingentibus, quæ fortaſſe adhuc in proximo termino peragenda haberent, ipſis terminum uſque ad ultimum Iunij prolongare velimus: intra quod tempus ad domos ſuas, & ad ea loca, ad quæ per Leges remiſſi ſunt, redeunto, nec unquam poſthac ad hanc urbem noſtram & Cameram Londinenſem, vel ad Aulam noſtram, nec ad Aulam dilectiſſimæ Reginæ noſtræ conjugis, vel chariſſimi Principis noſtri filij, quocumque loco ſit intra decimum ab hac urbe Londinenſi milliarium, ſine ſingulari veniæ impetratione, remeare præſumunto. cùm Leges noſtras contra tranſgreſſores quàm ſtrictiſſimè executioni mandare, & ſummum illum Authoritatis noſtræ contemptum ſeveriſſimè vindicare decretum ſit Et ſimiliter, juxta dictam humillimam chariſſimorum ſubditorum noſtrorum in Parlamento congregatorum petitionem, omnibus ſuperioribus Magiſtratibus, in omnibus hujus Regni noſtri portibus, ſtrictiſſimè mandandum decrevimus, ut juxta Leges noſtras, ab omnibus Papiſtis inobedientiæ convictis, omnia arma, pulveres tormentarios, & quæ ejuſdem ſunt generis, quæ quiſque ſive impropria habet poteſtate, ſive apud alium depoſuit, recipiant, & provideant, ut benè cuſtodiantur, & ſecundum leges deponantur, tantum ipſis pro neceſſaria domum & ſui defenſione relinquentes. quantum per leges conceſſum eſt. Quæ in re, cùm Magiſtratus noſtri hactenus nimis negligentes fuerint, ſi expreſſum hoc noſtrum mandatum vel neglectum, vel executioni non ſatis diligenter, ut decet, datum, deprehenderimus, per ſeveriſſimas pœnas ipſis notum faciemus, quàm grave delictum ſit, in Regijs noſtris mandatis, præſertim in rebus talis momenti negligentem eſſe.

Et quandoquidem Ieſuitæ & Sacrificuli majori numero nunc, quam antehac unquam, tam per totum noſtrum Regnum, quàm in Vrbe noſtra Londinenſi, circumvagantur, non ſolùm gregatim ad Domum noſtram venientes, maximo cum Authoritatis & Legum noſtrarum contemptu, verùm etiam permixtâ ſibi talium perſonarum particularium catervâ, quæ poſteaquam carceribus detentæ & per Leges noſtras convictæ, & nihilominus tamen (ex bonitate noſtra) è Regno ſub hac conditione, ne unquam redirent, deductæ fuerunt in Regnum redire auſæ ſunt, maximo cum ſummæ erga eos bonitatis & clementiæ noſtræ contemptu, manus noſtras ad juſtiſſimas pœnas provocantes: Nos ad tales abuſus & confuſiones in poſterum præveniendas, omnibus iſtis Legibus frena amplius non inhibere, ſed eaſdem, ut ratas, prout decet executioni contra ejuſmodi tranſgreſſores mandare decrevimus. Et quoniam ſemper proni ſumus ad ſeveritatem aliqua clementiæ noſtræ parte temperandam (non jam reſpicientes, quòd ſtatim in primò, ac poſteà in quarto Regni hujus noſtri anno, per duo diverſa clementiſſima Edicta omnibus Sacrificulis & Ieſuitis certum diem præſtituimus, antequem ex noſtris ditionibus diſcederent. graviſſimis etiam pœnis, ſi in Regnum noſtrum redire auderent, propoſitis) decrevimus, non obſtante præcedentis noſtræ gratiæ contemptu, ad duas illas priores profectiones ipſis indictas, etiam tertiam adijcere; ac propterea per præſens hoc edictum declaramus & promulgamus, quòd omnibus Ieſuitis, Scholaribus, & cæteris cujuſque conditionis Sacrificulis in hoc Regno nunc agentibus, tam ijs, quos carceribus liberare voluerimus, qui nondum in vincula conjecti ſunt, liberè & tutè ex noſtro diſcedere liceat, ſic ut in hunc finem ad quemdam noſtrum portum ante 4. Iulij proximè venturi ſeſe conferant, ac ipſi primâ occaſione in exteras Regiones ſe trajiciant. Admonemus & certos facimus dictos Ieſuitas, Scholares, & cujuſcunque generis Sacrificulos, juxta dictum noſtrum placitum diſcedentes, ut & cæteros omnes, qui antehac per clementiam noſtram eadem cum conditione libertati fuêre reſtituti, quòd, ſi quiſquam ipſorum poſthac in Regnum hoc noſtrum reverti auſus fuerit, ſanguis ipſorum ſuper proprio ipſorum, atque etiam eorum, qui ipſos miſerint, capite eſſe debebat, quandoquidem hoc facientes, non ſolum in

pœnas,

pœnas, quas leges noſtræ ipſis minantur, verùm etiam eas, quas ſummus & ſuperbus clementiæ bonitatiſq; noſtræ erga eos oſtenſæ contemptus ipſis pariet, incurrent. Et in genere (ne quiſquam ignorantiam legum noſtrarum prætendere poſſit:) Vniverſi Ieſuitæ & Sacrificuli, cujuſcunque ſint Ordinis, ipſorumque miſſores hoc Edicto admonentur, ut ſibi caveant, ſupra id quod per clementiam noſtram ipſis indultum eſt, amplius aliquid à nobis petere, quo in Regnum hoc noſtrum redire poſſint, propter pericula notiſſima, quæ ab ipſis jure timentur, & ſollicitudinem, quam pro bonis noſtris ſubditis gerere decrevimus, quò à periculis corporis & animæ, quæ à Ieſuitarum & cæterorum Sacrificulorum doctrina iis imminent, liberentur, cùm horum in hoc Regno actiones & ſtudia ad nullum alium ſcopum tendant, quàm ut animos optimorum ſubditorum noſtrorum à debita & Deo & nobis obedientia avertant.

Et quia denique horror immaniſſimæ Proditionis pulverariæ animas Parlamenti noſtri occupavit, & inſuper, inter cætera, Iuramentum Fidelitatis nobis à ſubitis noſtris præſtandum tantoperè à Papa Aſſeclis ipſius oppugnatum fuit, ut ipſi calamum arripere, & cauſæ noſtræ, quæ Iuramentum illud ſpectat, defenſionem ſuſcipere cogeremur (quod quamvis Papæ odioſiſſimum eſſet, ſummi tamen favoris & clementiæ opus fuit erga tam multos noſtros ſubditos, qui, licet ſuperſtitione Pontificia excæcati, animo tamen erant parato, ad obedientiam nobis præſtandam; in quo etiam inter hujus conditionis Papiſtas, & alterum illud peſtiferum genus, qui ſupradictas damnatas & maledictas doctrinas & artes commiſcent, diſcrimen habitum fuit:) Nos conſiderantes, quòd dictum Iuramentum diſcrimini vero & clementi inter duo iſta Papiſtarum genera faciendo ſerviat, ut jam dictum eſt, non poſſumus quin omnium bonorum noſtrorum ſubditorum ſaluti, & magnorum hominum detectioni peropportunum exiſtimemus, ut in poſterum in generali hujus Iuramenti apud omnes noſtros ſubditos promotione, maior quàm antehàc unquam cura adhibeatur. Ac propterea expreſſum noſtrum Decretum eſt, omnibuſque & ſingulis noſtris Epiſcopis, Iudicibus Civilibus & Criminalibus, atque omnibus aliis noſtris Miniſtris, quos hoc attinet, ſtrictiſſimè mandamus, ut illud ab omnibus illis perſonis, & in omnibus rebus, quibus leges fieri iubent, exigant, ſcientes, Leges ipſos hac autoritate non ornaſſe, ut hoc pro libitu facere, & omittere pro beneplacito liceret; Verùm nos hoc, tamquam neceſſarium ac debitum officium ipſis mandatum & impoſitum, velut perſonis publicis, & à nobis pro maximè fidelibus habitis, pro bono & ſecuritate noſtra ſtatuſque noſtri, ab ipſorum manibus poſtulaturos. Datum in Palatio noſtro VVhitehallij 2. Iunij, Regni noſtri Magnæ Britanniæ, Franciæ & Hyberniæ anno octavo.

Deus cuſtodiat Regem.

Calumnia de proſcriptione Ieſuitarum in Anglia.

Hanc Inquiſitionem & proſcriptionem Anglicanam in Proditores, veneficos, parricidas inſtitutam, Gretſcherus Ieſuita contra Stenium cum Hiſpanica confert, Oceanum ſcilicet cum Limago noſtro, & elephantum cum formica. Σύγκρισιν hanc mirarer, niſi ex ſolo Gretſchero frons Ieſuitarum omnibus nota eſſet. Quis enim non rideat, vel potius exſecretur impudentiam ejus, affirmantis nihil certius expectandum Papiſtis, quàm carcerem, exilium, &, ut alius Ieſuita loquitur, rotas, catastras, catapultas, frixoria, pugillaria, manus ferreas, ollas æneas, & ſimilia tormenta, in illis Provinciis & Civitatibus, quas ſolus Lutherus vel Calvinus occupat. Refutat ſatis Ieſuitas Eccleſiarum ſtatus, qui eſt in Germania, Gallia, Belgio & aliis in Regnis. Vbi enim vel fando auditum eſt, à Lutheranis vel Calviniſtis combuſtos heterodoxos? Vnum vel alterum nominabunt, qui capitis ſupplicio affecti ſunt: ſed cauſam, ſat ſcio, non exprimunt, ut ita eorum ignari, quæ geſta ſunt, Calvinianos eſſe crudeles ſtatuant: multò minus aliquid addent de rogis Hiſpanicis, lanienis Gallicis, ſuppliciis Belgicis, conjurationibus Britannicis, exiliis Carinthicis, turbis Polonicis, tumultibus Suecicis & motibus Vngaricis.

Comprehenſi ſunt etiam Anno 1606. duo alii ex Ieſuitis conjurationis hujus conſcii in Anglia, & ad Regem adducti: Ex eorum uno, Parcio nempe, Societatis in Anglia Provinciali, Rege præſente, quæſitum eſt primò, *Poſſitne Pontifex Romanus excommunicare Iacobum præſentem Angliæ Regem?* qui reſpondit, omnes Catholicos fuiſſe hactenus & eſſe adhuc in illa ſententia, licere ſummo Pontifici, tanquam ſummo Chriſti in terris Vicario, omnes Reges & Principes hæreticos excommunicare. Inſtantibus verò Conſiliariis, non eſſe hoc directum reſponſum ad propoſitam quæſtionem, reſpondendum enim eſſe præcisè ad hoc; *Vtrum Paulus V. Pontifex modò Romæ reſidens, poſſit juſtè excommunicare Iacobum I. magnæ Britanniæ Regna hoc tempore gubernantem?* ille, reſpondiſſe ſe in genere ad propoſitam quæſtionem ex men-

te omnium Catholicorum ait velléque in reſponſione iſta acquieſcere, cùm in individuo reſpondere aut definire velle, quid Paulus V. Pontifex Max. in Iacobum I. poſſit, majoris eſſet authoritatis, maturioris, conſilii & ſuperioris arbitrii, petit igitur, ſibi, quòd falcem in alienam meſſem mittere nolit, ignoſci. Quæſitum deinde ex illo eſt, *An Angli omnes, qui Anglicanam confeſſionem ſequuntur ſint hæretici?* Reſpondit ille, Quicunque ſcientes volentes, ab Eccleſia Catholica Romana divortium faciunt, inque eo perſeverant, ſunt hęretici. Vrgebant „ illi, *reſponſionem magis ad Anglos, eorumque Religionem applicandam eſſe*, at ille in hoc ſuo generali reſponſo ſubſtitit, ne in prima quidem quæſtione læſæ Majeſtatis, in altera verò fractæ ſeu perturbatæ pacis publicæ reus fieret. Quæſitum porrò eſt, *An proditio proxima, ſuâ authoritate, conſilio & præſcitu facta eſſet?* Ille negando reſpondit, & adjunxit ſimul, ſe deteſtari ex animo tam horrendos conatus contra Magiſtratum legitimum conceptos, judicaréque autores non eo tantum, quod aliqui eorum jam ſuſtinuiſſent, ſed graviori etiam ſupplicio, (ſi tamen aliquid gravius excogitari poſſet) dignos eſſe. Poſtremò quæſitum ex eo fuit, *An autor eſſet libelli cujuſdam, contra ſtatum Regis & Regni Anglicani conſcripti?* Reſpondit ille, autorem ſe non eſſe, vidiſſe tamen iſtum libellum, & in multis correxiſſe, cùm quicquid in Provincia illa à Societate conſcriberetur, cenſuræ uti ſuæ ſubjiciatur, neceſſe omnino eſſet. Hoc audito in carcerem uterque mandato Regis tranſlati ſunt.

Anno etiam 1607. Ieſuita quidam in quatuor partes diſſectus eſt, quòd in contumeliam & contemptum mandatorum Regiorum, Sacerdotes aliquos ſui ordinis creare, in locis occultis conciones habere, & populum ita docere, quòd Rex in Eccleſiam jus nullum habeat, Pontifex ejus caput ſit & ſubditi ad ſervandam Regi fidem non teneantur, auſus fuerit.

QVERELA

Anglicani Cleri *ad* CLEMENTEM VIII. Pontificem Romanum *de* multis *ac* variis IESVITARVM ſtudiis, dolis, impoſturis *ac* fraudulentis actionibus *in* Anglia, Belgio, Romę *&* alibi.

IESVITARVM *geſta* ad *Reginam* ELISABETHAM *ſpectantia.*

„ ELiſabethâ in Anglia regnante, non „ modò neglecta fuerunt multa media „ ad Regnum illud convertendum propo- „ ſita, ſed eorum loco propter libellos fa- „ moſos quàm plurimos, rumores annuos, „ menſtruoſque futuræ invaſionis, aliaſque „ molitiones frequentes à Ieſuitis ſolis pro- „ fectas, tam gravis tot annorum perſequu- „ tio excitata eſt, ut magnum Catholici no- „ minis exterminandi periculum ſæpè im- „ mineret. Et quamvis ad minuendam hæ- „ reticorum ſuperbiam debita & propor- „ tionata media aſſumenda eſſe non infi- „ ciemur, multa tamen in materia, ut appel- „ lant, ſtatûs omnibus Catholicis objecta, ſe „ obtulerunt, quæ Sacerdotes cum plebe „ Catholica graviter offenderent. *Ieſuitæ in Anglia multorū malorū cauſa.*

„ 1. Sacerdotes in Angliam miſſi, ſub „ Alani auſpiciis, ex inſtitutione Pontificis „ prohibiti, materiæ ſtatûs ſe immiſcere, „ poſt aliquot annos, Ieſuitas ſub eadem „ conditione, in ſubſidium aſciverunt. Eam „ tamen cōditionem violabant, quàm cum „ Sacerdotibus, & cum Laicis, in quorum „ domibus excipiendi erant, pacti fuerant, „ quàm eorum Generalis in ſcriptis ſub o- „ bedientia illis mandaverat: quam Regu- „ lam ſuæ Religionis fundamentalem fa- „ ciunt, ne ſcilicet querelis Dominorum „ temporalium ſe ingerant, ut ex libro Re- „ gularum impreſſo, patet, quam ubique ab „ illis obſervati Franciſcus Montanus in A- „ pologia Ieſuitarum profitetur.

„ 2. Ieſuitæ libellum ſupplicem ad Eli- „ ſabetham, typis impreſſum, ediderunt. In „ eo illam Reginam omnibus regiis virtuti- „ bus ornatam, & totius illorum juſtæ ſpei, „ poſt Deum, anchoram appellant. In eo „ profitentur, ſe ab Eliſabethæ partibus „ futuros contra Pontificem Romanum, „ etiam pro cauſa Religionis Catholicæ „ Angliam invaſurum, nec aliter ſentire quenquam Catholicum, niſi ignorantem aut ſcrupuloſum. In eo etiam co- „ ram Deo & Angelis proteſtantur, ſe im- „ munes eſſe & fore ab omnibus contra E- „ liſabetham molitionibus, propter quas ta- „ men quàm plurimos ab Eliſabetha mor- „ te affectos noverant: Quæ Ieſuitarum „ purgatio tantum non erat Sacerdotum „ accuſatio. In eo multas alias abſurdiſ- „ ſimas adulationes congerunt. Adulatio- „ nes, reclamante etiam conſcientiâ, effuti- „ tas appellare poſſumus, quòd quam lauda- „ verant vivam, vituperabant ſtatim mor- „ tuam.

„ Robertus Perſonius pro more ſuo, librū „ de Converſionibus tribus Angliæ, ab alio „ quodam, nomine Harbsfildo, inſigniſſimo

„ mo Doctore compoſitum, ſuo nomine „ promulgavit. Duas præfigit Epiſtolas, u„ nam vivâ Eliſabethâ factam, in qua illam „ commendat; aliam mortuâ Eliſabethâ „ factam, in qua illam condemnat: utraque „ jam in eodem volumine juncta circum„ fertur.

„ 3. Librum Titulorum ad Regnum An„ gliæ pro Infanta Hiſpanica compoſitum, „ inſulſitatis, ſeditioniſque pleniſſimum, ad „ augendam contra Sacerdotes ſuſpicio„ nem, ſub nomine Sacerdotis ſecularis „ Dolmanni viri ſingularis meriti, promul„ gârunt.

„ 4. Aſſaſinos ad occidendam Eliſa„ betham ſubornatos, ex Hiſpania ad Sa„ cerdotes aliquot in Anglia, quorum u„ nus erat præfatus Dolmannus, quaſi cæ„ dis complices, miſerunt. Vnde Sa„ cerdotes illi, eorumque amici, non„ nulli magnæ nobilitatis viri, in maxi„ mum periculum conjecti, ſed propter „ perſpectiſſimam eorum innocentiam mi„ rabiliter liberati ſunt.

„ 5. Sacerdotes illos, alioſque, quorum „ integritas, & in patriam debita affectio „ jam clarere cœpit, infamare non ceſſâ„ runt, & magis quàm antea, tanquam ni„ mium à Magiſtratibus favorem ex ne„ ceſſaria innocentiæ defenſione conſe„ quutos. Sciebant ex illo favore Sacer„ dotibus impensè plurima plurimis Ca„ tholicis bona obtingere. Sciebant ex eo „ favore honorem & incrementum Reli„ gionis Catholicæ proveniſſe. Sed Reli„ gionis & rebellionis perſpectâ differentiâ „ cum honore etiam Sacerdotum conjun„ ctâ, magno deſignationibus Ieſuitarum „ non potuit non eſſe præjudicio, qui librũ „ de Reformatione Anglicana, tãquam ex„ tincto Clero, aut mox extinguendo, con„ ſcripſerant, in quo tãquam omniũ Domi„ ni de diſpoſitionibus Epiſcoporũ & Epi„ ſcopatuum, de redditibus omnibus Eccle„ ſiaſticis in maſſam redigendis & diſtri„ buendis, de proceribus in ordinem cogẽ„ dis, de aliis Ordinibus Religioſorum vix, „ aut ne vix quidem admittendis, de Pro„ vincialibus Ieſuiticis loco Abbatum Be„ nedictinorum creandis, de emolumentis „ ad ſummum Pontificem provenientibus, „ ad quinquennium in uſum Ieſuitarum in„ tervertendis, præter multos alios articu„ los determinaverant.

„ Nec horum memoria jam fuiſſet refri„ gerata, ſi ſimul cum Eliſabetha molimina „ Ieſuitarum terminum ſuum habuiſſent. „ Iam verò quia perpetua eorum ſeries, non „ minùs contra Iacobum Angliæ Regem, „ quàm contra Eliſabetham, & fortè magis, „ perſequutionis cauſam valdè promo„ veat, ne omnibus crimine involutis ſedi„ tionis, Religio Catholica exoſa fiat, cum „ multarum animarum detrimento, operæ„ prætium eſt, ut Sacerdotum innocentia, „ moderni Regis Britanniæ juſtæ expecta„ tioni reſpondiſſe appareat, in iis præcipuè „ rebus, quarum veritas apparere debet.

Geſta IESVITARVM *ad* IACOBVM Regem Britanniæ *matremque ſpectantia*.

„ A Multis annis ſic conſtat, ut nullâ „ tergiverſatione celari poſſit, Ieſui„ tas manibus pedibuſque, ut ajunt, labo„ râſſe, ut apud Catholicos Anglos gra„ tiam popularem aucuparentur, Sacer„ dotibus averſione conflatâ, & præci„ puè prætextu ad ſpeciem pulchro, quod „ Sacerdotes Regis Scotiæ, qui eſſet hære„ ticus, faverent titulo; Ieſuitæ verò labo„ rarent ad ſceptrum Angliæ evehere per„ ſonam Catholicam, vel Hiſpanum, vel „ Hiſpanam, vel Parmenſem, vel Sabau„ dum, vel quintam, vel ſextam, vel neſcio „ quotuplam perſonam (pro bono Socie„ tatis omni vento velificare decreverunt) „ ſed ſemper Catholicam. Vnde conſe„ quens erat neceſſariò, vt Rex Scotiæ tan„ quam perſona inidonea, nihil in ſe re„ gium habens (id quod ſedulò factum eſt) „ traduceretur. Nec defuerunt molitiones „ Ieſuitarum variæ, ut Rex Scotiæ Angliæ „ Regno privaretur: in quibus tamen omni„ bus dicunt, non defuiſſe eis ſummi Ponti„ ficis conſenſum.

„ Liber Titulorum ab illis conſcriptus „ eſt pro titulo Infantæ Hiſpanicæ ad Re„ gnum Angliæ contra titulum Regis Sco„ tiæ. Ad illum librum titulorum additio „ poſtea divulgata eſt, in qua omnis melio„ ris notæ Catholici Angli aſſerũtur (ſed fal„ ſiſſimè) Scotico titulo refragati eſſe.

„ Anno 1589. Cùm Rex Hiſpaniæ Phi„ lippus II. in Collegio Anglicano Val„ liſoleti exciperetur, moderantibus eam „ actionem quatuor Ieſuitis, quorum unus „ erat Robertus Perſonius, Oratione publi„ câ unius Angli ex perſona omnium, o„ blati ſunt ei animi, vires, conatus, ſtu„ dia, vitæ, morteſque non eorum ſolùm, „ qui in Collegio erant; ſed & parentum, „ quos habebant, amicorum, neceſſariorum „ & Catholicorum omnium in Anglia, ut „ patet ex libro ad rei memoriam ab illis „ impreſſo anno 1593.

„ In Collegiis Anglicanis Valliſoleti, & Si-

„ viliæ, inducti ſunt Angli Ieſuitarum „ fraudibus & minis, ut titulo Infantę ad „ Regnum Anglicanum ſubſcriberent, & „ in miſſionibus ad Angliam ſubſcriptum „ titulum promoverent: quamvis nonnulli „ ſubſcriptiones has alibi procuratas fuiſſe „ aſſerant.

„ Archiduci Alberto & Infantæ intimârunt, tot pro illis obſides eſſe, quot Angli „ in Seminario S. Audomari nutrirentur.

„ Infantam Hiſpanicam, venientem in „ Belgium, deliberârunt titulo Reginę Angliæ inſignire. Hoc cùm notum eſſet fa„ ctum in Anglia, magna tumultuum Bel„ gicorum occaſio fuit.

„ Quatuor libros contra vel titulum, vel „ perſonam Regis Angliæ ſcripſerunt, aut „ ſaltem imprimi fecerunt. In eorum uno „ Natalitia Regis taxantur, ut Mater infa„ maretur, & Rex non minus quàm Eliſabe„ tha contra Religionem perpetuò irritare„ tur.

„ Cùm Oglebein quidam miſſus fuiſſet, „ in Hiſpaniam, tractaturus de fœdere in„ ter Hiſpanum & Scotum, articulos indi„ gniſſimos, & planè infames contra Regem „ Scotiæ exhiberi procurârunt, ne cum Re„ ge Hiſpaniarum, fœdus iceretur.

„ In prima invaſione Angliæ ab Hiſpanis „ facta anno 1588. notum eſt, quæ eorum „ creaturæ, ab illis ſubornatæ, Regem Hi„ ſpaniæ commoverint.

„ In invaſione anni 1596. præter ſecretio„ ra auxilia ſua, promiſerunt Regi Hiſpa„ niarum, ſe cum claſſe Sacerdotes etiam „ Anglos miſſuros, qui cauſam Hiſpanicam „ apud Anglos promoverent. Multi autem „ ex Sacerdotibus Anglis, quòd hoc recu„ ſarent, multas indignitates à Ieſuitis paſſi „ ſunt.

„ Ad invaſionem anni 1597. varias fraudes „ excogitârunt, ut Regem Hiſpaniæ per„ moverent. Vna erat; Robertus quidam E„ liotus Anglus in Hiſpaniam cum navi „ propria multis remigibus, aliiſque militi„ bus, illi pro tempore ſervientibus, appulit. „ Inductus eſt à Ieſuitis, ut ſe Comitem An„ gliæ eſſe fingeret, ab aliis proceribus miſ„ ſum, ad perſuadendum Regi Hiſpaniæ „ expeditionem Anglicanam: Id quod prę„ ſtitit, paratiſſima Anglorum auxilia pro„ mittens, deductus ad Regem à Tancredo „ quodam Ieſuita Anglo, à quo ſociiſq; aliis „ ad iſtam impoſturam efformatus erat.

„ In Scotia proceres quoſdam, Huntleiũ, „ Arrolium, Anguſium & alios, tanto odio „ Calviniſmi ibi devaſtantes omnia, perci„ tos invenerunt, ut ad Ieſuitarum imperiũ, „ chartas albas ſubſignatas in Hiſpaniam „ mittere non vererentur, ne ex parte Sco„ torum aliquid deeſſet ad Calviniſmum e„ vertendum. Permiſit Deus (ad caſtigandũ „ fortè Ieſuitarum ſuperbiam) chartas al„ bas intercipi: unde Bringthonio latori „ mors conſequuta eſt, proceribus exilium, „ Catholicis periculum, hæreticis inſulta„ tio, Regi Scotiæ ſuſpicio, & arctior cum „ Anglia conjunctio.

„ Proceres exules, quia conſenſum ſuum „ recuſaverant, ut redditus Monaſteriorũ „ in Scotia Ieſuitis permitterent, reſpon„ ſum acceperunt, nihil illis ſubſidii expe„ ctandum eſſe, niſi Infantam contra pro„ prium Regem ad Regnum Angliæ capeſ„ ſendum, adjuvare fidem darent. Inde in „ Scotiam commeare coacti ſunt, & cum „ proprio Rege incolumitatem, ut potue„ runt, paciſci.

„ In invaſionibus Hybernis ab Hiſpano „ factis, ſi Ieſuitę negare vellent, eorum ma„ nus fuiſſe præcipuas in inſtigando Hiſpa„ nos, pręter alia argumenta benè nota Re„ gi Britanniæ, Ludovici Manſonis Ieſuitæ „ in Nunciaturam Apoſtolicam evectio „ teſtabitur.

„ Sacerdotibus ex Anglia Romam miſſis, „ & in Collegio Anglicano incarceratis, ut „ alii à Scoto favendo terrore detineren„ tur, pro crimine objectum eſt piaculari, & „ in quod alia reſolverentur, quòd Scotiſti„ cæ planè eſſent factionis. Sic loqui & ſic „ ſcribere viſum eſt Ieſuitis. Idem poſtea „ Sacerdotibus aliis in Belgium venienti„ bus, nec pro levi peccato, nec cum levi „ periculo objectum eſt.

„ Vt Anglos Catholicos in ſpeciem Hi„ ſpanis, reverà autem ſibiipſis obnoxios te„ nerent, à multis jam annis de tempore in „ tempus invaſionem Hiſpanicam promi„ ſerunt. Nonnullos ſubornârunt, qui de ex„ peditis Claſſibus, militibus, apparatibus, „ mendacia ſplendida ſolenni more diſſe„ minârent. Notæ ſunt literæ, & in mani„ bus Senatûs Anglicani unius Ieſuitæ ad „ alium teruntur, ſuadentis in illis, ut ru„ mores invaſionis futuræ non intermit„ tendo omnem operam navaret. Iſtâ frau„ de detectâ & exploſâ, inſinuârunt ſul„ dolè, Eliſabetham Angliæ ſecretum fœ„ dus cum Infanta iciſſe, eamque in ſe„ ceſſionem Angliæ deſtinâſſe. Addunt & „ id in toto orbe proclamant, eorum operâ „ factum eſſe, ut Hiſpanus cum Angliæ „ Principe nullam confœderationem inire „ velit, niſi cum expreſſo articulo Religio„ nis Catholicæ in Anglia liberæ. Eventu „ ipſo hac technâ etiam diſſipatâ adhuc „ Catholicis perſuadere conantur, multa

millia

„ millia aureorum à Rege Catholico deſignari, quæ illis diſtribuantur; cujus rumoris vanitas, ut & aliorum, lippis ac tonſoribus innoteſcere cœpit.

„ Interea ut à quo, & cujus piſcatores cōſtituti eſſent, clarere inciperet, Ieſuitam aliquem Cardinalem creandum eſſe decernunt. Emendicatis, vel ementitis ſuffragiis aliquorum Sacerdotum (magnam & tantùm non magicá vim tribuunt ſubſcriptionum Cathalogis) adiungunt nomina Scholarium, militum, lotricum, quibus magno quaſi conſenſu gentis Anglicanę Robertus Perſonius Regi Hiſpaniarum commendatur eius auſpitiis promovendus. Non facilè ratio reddi poteſt, cur is reliquis Ieſuitis Britannicis præferretur longè illo hac dignitate dignioribus, qui non infames erant propter mores, qui doctrinâ competenti imbuti, non neceſſe habebant ut docti viderentur, aliorum libros uti proprios edere: qui non formidine & averſione Catholicorum coacti fuerant à Britannia aufugere. Sed cùm famâ, doctrinâ, animoque careret, Spiritu tamen turbulentiſſimo non carebat, propter quem ſciebant, eum Regi Britanniæ, cui ſemper opponebatur, meritò odioſiſſimum eſſe.

„ Propter Cardinalatûs Perſoniani ſollicitudinem Vuorthingthonius præcipuus actor, præſidentiâ Duacenſis Collegii, ſed à triennio in triennium, ut à Ieſuitis pendeat totus, remuneratus eſt. Is, ut fidem Roberto Perſonio præſtitam ex ſolveret, cuius ſollicitudinem & ſtudium in Cardinalatu ambiendo intimè noverat, audiens Eliſabetham Angliæ mortuam eſſe, vel morti vicinam, Anglos convocat, longaque habita contra Regem Scotiæ invectiva, docet, quàm intolerandum eſſet, cū ſuſtinere Regem Angliæ, & , ut ne fieret, orare ſeriò admonebat. Rex Scotię declaratus tamen fuerat Rex Angliæ, & fortè Dn. Vuorthingthonius audierat, ſed non credebat, quia non volebat. Ex Senatoribus Anglicanis ſunt, qui Sacerdotes admonebant, ne à Duaco in Angliam ordinati mitterentur, quòd id Regi futurum eſſet valdè exoſum propter ipſius Vuorthingthonii nomen.

„ Nec humanis tantùm rationibus niti voluerunt Ieſuitæ Hiſpanorum in Anglia victoriam, ſed excogitatis etiam revelationibus. Inter alias magna gravitate aſſeverabant, S. Iacobum navi lapidea in Hiſpaniam victum, illi genti victoriam contra Anglos promiſiſſe. Nec deſunt fide digni homines, qui Ieſuitas faciunt authores Indulgentiarum conceſſarum illis, qui titulum Hiſpanicum ad Regnum Angliæ promoverent.

An Religio Catholica Promota *per* Anglo-IESVITAS *in* Britannia.

„ Scotorum Seminaria per viginti annos, Ieſuitis ſubfuerunt. Laudi illis eſſet, ſi viginti tantùm Sacerdotes idoneos ex illis prodiiſſe oſtenderent. Imò viros aliquot Scotiæ nationis eximios, & optimè de Eccleſia meritos, peſſimè exagitârunt, eorumque conatus quoquo modo impedierunt.

„ Quàm parvos Ieſuitæ in Scotia fructus fecerint, utinam non lamentabilis Regni illius facies toti orbi teſtaretur, quàmvis nova Arithmetica, vix, aut ne vix quidem triginta Catholicos, ad triginta millia in ſuis Relationibus multiplicarint.

„ In Angliæ negotiis, ſi Religionem Ieſuitæ dicant omnium ſuarum actionum Regulam fuiſſe, fateor ignorantiam meam, & probationem deſidero.

„ Num Religio fecit, ut defectus profeſſionis Catholicæ non eſſet impedimentum in ſucceſſione Galliæ Navarræo (ſic ſcribunt in uno ex plurimis ſuis libello famoſo contra Leceſtrium) eſſet verò impedimentum Scoto in ſucceſſione Angliæ?

„ Num Religio fecit, ut præter clancularias omnium officiorum promiſſiones, Eliſabethæ Angliæ, juſtiſſimæ, ſimul & miſericordiſſimæ Principi vitam optarent diuturnam, eò quòd parem (ut in Apologia quadam typis evulgata loquuntur) ſucceſſorem non ſperarent.

„ Num Religio fecit, ut Angliæ titulus ab illis proſtitueretur, non modò Catholicis Principibus in mutuam eorum perniciem ſed etiam quibuſdam non-Catholicis, ut Ferdinando Derbienſi Comiti, & aliis propter juſtas cauſas reticendis?

„ Num Religio fecit, ut Mariam Scotiæ præ omnibus mortalibus tractarent indigniſſimè, cui prę omnibus mortalibus Angli debebant obedire, ut Principi; compaſſionem, vt captivæ; venerationem, ut Martyri.

„ Num Religio fecit, ut pro atheiſtis infamarentur à Ieſuitis, qui Scotico titulo favebant, nec Archiepiſcopo Glaſſonienſi, nec Epiſcopo Dumblamenſi, viris honorandiſſimis, exceptis, nec ipſo Guilelmo Reinoldo, ſingulari hujus ætatis ornamento, qui in libro contra Braſum edito,

„ annoque 1593. impreſſo, & Regi dedica-
„ to, cum legitimum Regni Anglicani hæ-
„ redem appellare non vereretur?

„ Num Religio fecit, ut Vueſtmarlandius
„ Comes, Regulus Pagettus, & alii ex An-
„ glicana nobilitate, pro fide exules propter
„ odium Scotici tituli Ieſuitis inſitum, per-
„ petuis ſeditionibus exagitarentur, Gene-
„ rali Ieſuitarum per eorum literas incaſ-
„ ſum pro remediis interpellato?

„ Num Religio fecit, ut tot ſeditioſorum
„ libellorum, aſſaſſinatuũ artifices à Ieſui-
„ tis ſubornati, laudem mererentur: Catho-
„ lici verò quidẽ, Rabinghtonius, Filneius,
„ Sarisburius & alii, quibus Sol nihil videt
„ illuſtrius, eò quòd de liberanda perſona
„ Reginæ Scotiæ deliberaſſent, vel nebulo-
„ nes quoſdam exploratores ad eam deli-
„ berationem ſubornatos audiviſſent, potius
„ in libello Apologetico Ieſuitarum pro per-
„ duellibus damnarentur; accerſito illis Sa-
„ cerdote quodam nomine Vuallardo, qui
„ ſupra nongentos Catholicæ Religioni
„ reconciliaverat?

„ Num Religio fecit, ut Mariæ Scotię Re-
„ ginæ injuſtiſſima mors patronum inveni-
„ ret Ieſuitam? Præterea lex in præteritis
„ Comitiis Anglorum fertur, ut ſi perſona
„ quępiam in mortem Eliſabethę conſpira-
„ ret, & illa perſona, & omnes ab illa jus Re-
„ gni Anglicani prætẽdentes, ut perduelles
„ ſucceſſione in Regnum privarentur. Hæc
„ lex urgeri non potuit à Chriſtiano quovis
„ ut dum per Matrem impetitur filius, illius
„ martyrium in dubium & in crimen voce-
„ tur, imò & damnetur planè, cui ſimilis fœ-
„ mina, tantæ celſitudinis, ut ait Boſius in
„ libro de ſignis Eccleſiæ, pro nulla unquam
„ ſecta aut profeſſione, à Mundo condito,
„ mortem oppetiit. Vrgetur tamen hæc lex
„ contra Regem Scotiæ à Ieſuita authore
„ libri Titulorum.

„ Num Religio fecit, ut Anglia, dum in
„ ea Cardinalitus pileus Roberto Perſonio,
„ vel ex complicibus alicui ſanguine Mar-
„ tyrum rubricaretur, & Vtopianum, fereq;
„ Anabaptiſticum ad reformandam Eccle-
„ ſiam inſtituatur Conſiſtorium, fiat tragi-
„ cum omnium miſeriarum theatrum?

„ Vnica ſolutio eſt, quam in recenti Ie-
„ ſuitarum Theologia reperimus in Anglia,
„ ſcilicet Catholicum & Hiſpanicum eſſe
„ ſynonyma. Imò eò uſque progreſſi ſunt, ut
„ in reſponſo quodam ad edictum Eliſabe-
„ thæ quoddam aſſerant planè, florentem
„ ſtatum Regis Hiſpanicæ ſic eſſe conjun-
„ ctum cum ſtatu Eccleſiæ, ut illo ſublato,
„ hic ſubſiſtere nequeat. Monarchiæ Hi-
„ ſpanicæ in tota Europa neceſſitatem per-
„ ſuadere conantur Ieſuitæ, ſed cum magno
„ præjudicio, & nota ingratitudinis erga a-
„ lios Monarchas & Principes, quibus mul-
„ tum debent; cum ſuſpicione perfidæ adu-
„ lationis Regi Britannię injectâ, quem jam
„ ad Regna evectum ad aſtra uſque laudi-
„ bus evehunt. Iudiciorum DEI inſcrutabi-
„ lis abyſſus eſt, propterea omnes à Ieſuitis
„ inſtigatos conatus contra Angliam ſub-
„ ſannavit.

„ Seriò autem perpendant Ieſuitæ, an illi
„ novi Apoſtoli, id imitentur quod dicit
„ Paulus 2. Corinth. 1. Gloria noſtra hæc
„ eſt, teſtimonium conſcientiæ noſtræ,
„ quòd in ſimplicitate cordis, & ſynceritate
„ Dei, & non in ſapientia carnali, ſed cum
„ gratiâ Dei converſati ſumus in mundo:
„ cujus indicium & quaſi probatio ſequitur;
„ Fidelis eſt Deus, quia ſermo noſter, qui
„ fuit apud vos, non fuit etiam & non, ſed
„ etiam per ſe ipſum fuit. Huic Apoſtolicæ
„ Regulæ, num Ieſuitæ ſe conformaverint
„ ab initio quaſi renaſcentis Eccleſiæ An-
„ glicanæ videndum eſt: Hiſpanis relictâ
„ diſcuſſione, an illorum ſermo de Monar-
„ chia Hiſpanica fuerit etiam & non.

De IESVITARVM *modo procedendi in rebus* ECCLESIÆ *Anglicanę tractandis.*

PRopter ſeminaria omnibus Catholicis obvia, magno Anglorum in partes tran-
„ marinas confluente numero anno 1580.
„ Collegium Anglorum, quod per 800. an-
„ nos Romæ tenuerunt, in novam faciem
„ mutatum eſt, magnâ Ieſuitarum Callidi-
„ tate, qui diſſidium inter Anglos, & Cam-
„ bobritannos ſerendo, ſeſe inſinuantes, vi-
„ ros graves excludendo, juniores variis
„ prætextibus eludendo, omnia ad ſe revo-
„ care conabantur.

„ In Collegio Anglo-Romano pede fixo
„ anno 1580. in Angliam admiſſi, pro more
„ gentis noſtræ cum omni humanitate ex-
„ cipiebantur, præſertim cùm in aliis Re-
„ gnis, plurimùm cauſam Catholicorum
„ promoturos ſe ſanctiſſimè promiſiſſent.

„ Robertus Perſonius, & Edmundus Cã-
„ pianus primi Angliam ingreſſuri, ſecum
„ Rhemos uſque in Galliis adduxerunt E-
„ piſcopum Aſaphenſem Anglum tanquam
„ Patronum, cui auxiliari debebant, & ſpo-
„ ponderant.

„ In Anglia ſacramenta adminiſtrare no-
„ lebant ſine licentia ſacerdotum, in quo-
„ rum quaſi reſidentia, in privatis Catholi-
„ corum ędibus erant: à Sacerdotibus enim,
„ qui jam onus Dei portaverant, in adjuto-
rium

„ torium non neceſſariò petebantur, & ad
„ meſſem veriùs, quàm ad ſementem ad-
„ mittebantur.

„ In publicis ſcriptis,& colloquiis priva-
„ tis,fidem dabant Catholicis Laicis, ſe ni-
„ hil niſi ſpiritualia tractaturos,ſub ea con-
„ ditione,non alios in eorum domibus ex-
„ cipiendi,& iſtâ conditione violatâ (quod
„ poſtea in Roberto Perſonio contigit) e-
„ jiciendi.

„ Paupertatis & humilitatis profeſſionem
„ faciebant. Propter iſtas virtutum ſpecies,
„ reique novę admirationem,& alias artes,
„ multi in Societatem Ieſuitarũ, omnes in
„ bonam de illis opinionem adducti ſunt.

„ Collegii Romani Anglorũ adminiſtra-
„ tio cum reditibus illis cedebat. Pecunia-
„ rum diſtributio paulatim in Anglia Ieſui-
„ tis commiſſa eſt,præſertim cùm ſacerdo-
„ tes ſeculares tam fuerint rerum tempo-
„ ralium negligentes, ut ordo eorum uni-
„ verſus,nec cenſum,nec domum nec hor-
„ tum uſpiam haberet, id quod ſtrictiſſi-
„ mam nuditatem cujuſcunque ordinis ſu-
„ perat. Pecuniarum collectionem, licet
„ magnum onus,Ieſuitæ tamen ex charita-
„ te ferre didicerant.

„ Interea Ieſuitæ,ut paulatim omnia ſua
„ efficerent, omnes in Collegio Romano,
„ obedientiæ merito prætenſo, juramento
„ ſibi obſtrictos habere procurârunt, ut ad
„ Ieſuitarum libitum fierent Sacerdotes,
„ vel non; & in Angliam proficiſceren-
„ tur,vel non. Hoc ſtratagema glorianter
„ ſibi tribuit Robertus Perſonius, quòd
„ ſciret Ieſuitarum equum Troianum eſ-
„ ſe.

„ Sub ſpecie Regularum in collegio An-
„ glo Romano obſervandarum, omnes o-
„ mnium literæ illis aperiendæ veniebant,
„ comprehenſis etiam in praxi Anglis ex-
„ tra Collegium degentibus,ut ſic nihil ad
„ Angliã ſpectans tractari poſſet Romæ,vel
„ cum ipſo Pontifice niſi per Ieſuitas.

„ Mortuo Cardinale Morono protecto-
„ re Anglorum, cuius prudentia effecit,
„ ne in aqua turbata piſcari poſſent, ſub-
„ rogandum ei curârunt Cardinalem Bon-
„ compagnum, repudiato Farneſio veræ
„ nobilitatis Cardinale, qui propter avitam
„ cum Polo amicitiam, & multa erga An-
„ glos amoris indicia Protectoris munus,
„ quod verè præſtitiſſet, meritò expecta-
„ vit.

„ Et ut ſeipſos ad omnem eventum pro
„ Protectoribus venditarent, jactabant ſe
„ facultatem habere, Anglum, quemcunq;
„ vellent,cõſtituẽdi Cardinalẽ, unde facilè
„ omnes ex ſe dependentes habere poſſent:
„ id quod poſtea attẽtârunt,facto per ipſos,
„ ut dicunt ipſi,Alano Cardinale.

„ Nec ceſſabant interim ſeditionibus,de-
„ tractionibuſq; artificioſiſſimè ſuperſemi-
„ natis,omnes impetere, quos metuebant
„ impedituros, ne pervenirent Ieſuitæ ad
„ metam,ad quam collimabant. In eo nu-
„ mero omnes viros eminentiores cõpre-
„ hendebant, quantumcunq; de cauſa Dei,
„ & illis etiam ipſis optimè meritos.Pro re-
„ liquis exemplo ſit Epiſcopus Caſſanenſis.
„ Is Ieſuitas in Anglorum Collegium Romę
„ introduxit,invito Cardinale Morono, &
„ introductos continuis bonis officiis pro-
„ ſequutus eſt. Notum eſt quid Romæ in
„ eorum gratiam fecerit, cùm eſſet ibi re-
„ ligioſorum Viſitator. Septimanatim ad
„ extremum uſque ſpiritum aliquid Caſæ
„ profeſſæ contulit. Inter iſtum tamen &
„ Alanum diſcordias ſeverunt maximas,
„ quibus paulò ante mortem finem impo-
„ ſuit Alanus, dicens, Non eſſe æquum, ut
„ propter greges vel paſtores, Abraham &
„ Loth diſcordarent. Mortuo verò Alano,
„ oculos in Caſſanenſem conjiciebant An-
„ gli, tanquam notum illis, & illos noſcen-
„ tem,ideoque petebant, ut Alani authori-
„ tas in Caſſanenſi reſideret.

„ Petitioni tanquam juſtiſſimæ Ieſuitæ ſe
„ primò affirmabant concurſuros. Cardina-
„ li tamen Cajetano clancularie perſuade-
„ bant,ut ſe Caſſanenſi,tanquam Protecto-
„ ratûs Anglicani æmulo (quod & fecit) &
„ Anglis petitionem ſuam Pontifici exhi-
„ bentibus,opponeret.Hinc magna Angli-
„ cani fundi calamitas, & perpetua contra
„ Caſſanenſem oppoſitio. Is tamen moritu-
„ rus adverſariis ſuis ignovit,& in ejus rei
„ ſignum juſſit comburi Ieſuitæ cujuſdam
„ literas,in quibus de Caſſanenſi ſcripſerat,
„ Aut Deus,aut dæmon, aut Turca eripiat
„ eum.

„ In Anglia erant adhuc veteris Cle-
„ ri reliquiæ à tempore Mariæ Reginæ ſu-
„ perſtites. Inter hos erant viri omni ex-
„ ceptione majores: ſed quia à Ieſuitis,
„ recenter appulſis, dependere meritò de-
„ dignabantur, cum his idcirco contentio-
„ nes honeſto prætextu exercendæ erant:
„ eorum jurisdictio à Ieſuitis in dubium vo-
„ catur, licet à Pio V.conceſſa, & à Legato
„ ejus Epiſcopo Lincolnien. adhuc vivo
„ confirmata, qui poſtea in carcere pro fide
„ objit.

„ Inter alios aliis intentatos abuſus unius
„ nomine,qui Dolmannus vocabatur, pro-
„ cudũt librum Titulorũ ad Regnũ Angliæ
„ ſupradictũ, magno cum Dolmanni peri-
„ culo.Huic maximè infenſi erant Ieſuitæ,

quòd

„ quòd ei, ut pote perſpectiſſimæ integrita-
„ tis viro, maximæ pecuniarum ſummæ in
„ ſuos uſus diſtribuendæ, committeren-
„ tur.

„ Viâ hoc modo Ieſuitis patefactâ, pro-
„ clamant ſtatim, ſe habere facultatem illis
„ plenariam indulgentiam concedendi, pro
„ prima voce, qui peccata Ieſuitis confite-
„ rentur, & ad iſtam facultatem intiman-
„ dam, ex ſuis devotis, quorum jam nume-
„ rus accreverat, emiſſarios adornant. Inde
„ facillimè aliorum pœnitentes ad ſe alli-
„ ciebant, & fecerunt filios ſibi, quos ipſi
„ non genuerunt. Generales etiam eſſe vo-
„ lunt confeſſiones, ut omnia omnium ne-
„ gotia ipſis pateant. Facultates alias pro-
„ munt, quibus nervis belli contra ſecularē
„ clerum intēti, ut jam patet, pecunia com-
„ paratur: Vnam ut in incertis reſtitutioni-
„ bus aliquid donetur Ieſuitis, & ſatis fiat:
„ aliam diſpenſandi, ne bona hæreticis de-
„ bita, hæreticis reſtituantur, ſed Ieſuitis: a-
„ liam diſpenſandi de rebus ad Eccleſiam
„ pertinentibus: aliam permittendi Patro-
„ nis, ut beneficia divendant Hugonoticis
„ Miniſtris, temporalia beneficia à ſpiritua-
„ libus ſeparando: Hiſpanicis viribus ſe in-
„ terim ſuſtentatos plenis buccis oſtenta-
„ bant.

„ Ex Collegiis trāſmarinis per hoc tēpus
„ fecerant ferè monopolia. His initiis & in-
„ crementis, Ieſuiticam ſe factam Anglia
„ Catholica miratur & ingemiſcit.

„ Neq; tamen aliis artificiis Ieſuiſtæ vel
„ hilum profeciſſent, ſi ad ſedem Apoſtoli-
„ cam pervius acceſſus fuiſſet. Omnes itaq;
„ vię ad illam obſepiendæ erant. Surreptio-
„ nibus omninò aures Pontificis præoccu-
„ pandæ, quem eo potius nomine novam i-
„ ſtam congregationem inſtituiſſe creden-
„ dum eſt.

De Authoritate ſummi Pontificis *à* IESVITIS *ad* ſuas machinationes detortâ.

MVlta perperam facta fuiſſe, Apoſtoli-
cæ ſedis authoritate prætensâ, eoque
„ dignitate imminutâ, dolendum eſt, ne-
„ gandum non eſt. Ne aliquis dubitandi
„ ſcrupulus Anglis ineſſet, quînam ſint, qui
„ malis informationibus de abſentibus uti
„ fuerint auſi, inter plurima argumenta, di-
„ vina providentia, quę illi ſedi aſſiſtit, effe-
„ cit, ut malè informato Pontifici aliqui
„ Anglorum præſentes eſſent.

„ Quinque Sacerdotibus uno tempore in
„ Angliam profecturis, Dn. Barnabeeo, D.
„ Marloo, D. Henſleo, aliiſq; duobus, & ad
„ Sanctiſſimum Dominum noſtrum Cle-
„ mentē VIII. pro benedictione impetrāda
„ adductis, ſua ſanctitas quæſivit Italicè, an
„ omnes illi quinq; curſum ſtudiorum in Se-
„ minario abſolviſſent? Robertus Parſonius
„ Ieſuita præſens reſpondit, abſolviſſe. Sua
„ ſanctitas (mirum dictu) idem petiit Lati-
„ nè. Ille iterum ſine verecundia reſpondit,
„ omnes abſolviſſe, idque Latinè. Ex omni-
„ bus autem quinque illis ne unus quidem
„ curſum ſtudiorum abſolverat. Sed quid
„ faciendū Sacerdotibus illis, qui modeſtię
„ cauſa tacendum putabant, & nihil fortè
„ expectabant magis, quàm ut ab eo Colle-
„ gio dimitterentur, in quo diu detenti &
„ vexati fuerant. Nec expectandum eſt, ut
„ ex illo Collegio Anglo-Romano aliquis
„ audeat, aut valeat ſi auderet, verè Pontifi-
„ cem, aut inſtitutam ab eo congregatio-
„ nem informare; ubi quiſque pejus quàm
„ in carcere, ſecreta cuſtodiæ mancipatur,
„ non collocuturus cum aliquo ſecundo, ni-
„ ſi in præſentia tertii exploratoris.

„ Qui è Collegio dimittuntur pauci ſunt,
„ qui neque adulationibus, neq; minis cre-
„ dunt. De quibus dubitatur, illi uno vel a-
„ lio modo præveniuntur. Inter alios D.
„ Tempertus, D. Benſonus, D. Hillus, Româ
„ honorificè dimiſſi in Belgium venientes,
„ inauditi, & causâ in hunc diem incognitâ,
„ facultatibus à Ieſuitis privantur, ſicut nec
„ redire, nec manere, viatico conſūpto, niſi
„ dimencando, poſſent, nec ad munia ſacer-
„ dotalia, ex quibus etiam vivendum eſſet,
„ in Angliam proficiſci; in quam tamen ve-
„ niencapti, & pro fide incarcerati, omnes
„ tres illuſtres confeſſores evaſerunt.

„ Neminem Romę reſidere, qui Cleri ſe-
„ cularis Anglicani cauſam apud ſedem A-
„ poſtolicam agat, paſſi ſunt Ieſuitæ, cùm
„ tamen hoſpitium Anglis, ab Anglorum
„ Regibus ante 800. annos paratum, deti-
„ neant.

„ Anglorum extra Angliam, quantum in
„ iis erat, ſuſtentationem & æſtimationem
„ ſemper Ieſuitæ impedierunt, bullam quā-
„ dam urgentes, ne quis ad Rectoratū pro-
„ moveretur, veros gradus impediendo pro
„ iis, qui Pontificis dignitatem tuentur, quē
„ ſciunt ab iis impugnari, qui gradus utcun-
„ que ſuſceptos prætendunt; & eò magis,
„ quo gradum altiorem oſtentant. Hoc
„ Pontificem benè informatum quis latu-
„ rum ſuſpicetur? Sed quæ informatio ab
„ hominibus dignitate & ſuſtentatione pri-
„ vatis expectari poteſt?

„ Ex Anglia literę ad Pontificem difficil-
„ limè mittuntur, propter agniti primatûs
„ Pōtificis periculū, præſertim à Sacerdoti-
bus

„ bus in angulis ædium privatarum,vel car-
„ cerum latentibus,afflictis,anguſtiatis,qui-
„ bus etiam nunciorum penuria, & portuũ
„ obſervatio benè nota eſt.Quanta ergo af-
„ flictio eſt, quanta injuria ſedi Apoſtolica
„ inuſta eſt,quòd literæ à Sacerdotibus An-
„ glis propter eorum negotia urgentiſſima
„ ad ſuam ſanctitatem,interceptæ non mo-
„ dò fuerint,ſed & impunè? Quid dico im-
„ punè ? imò, ut ajunt , Pontifice ſciente,
„ volente,decernente, imò & latore litera-
„ rum in Collegio Anglicano,ſicut ipſemet
„ refert,ſed penes eum fides eſſe debet,in-
„ carcerato,quem etiam Ieſuitæ facibus ar-
„ dentibus adductis torquere minitaban-
„ tur,niſi narrationibus quibuſdam,à Ieſui-
„ tis confictis, ſtatim ſubſcriberet. In illis
„ literis ſignificati ſunt abuſus multi,qui A-
„ lano & Caſſanenſe mortuis,in Eccleſiam
„ Anglicanam irripere cœperunt. Inter a-
„ lios recenſebantur inſolentiſſimæ quæ-
„ dam propoſitiones à devotis Ieſuitarum
„ abſurdè probatæ , & poſtea à Ieſuitis ab-
„ ſurdius (quod in factionibus eorum uſi-
„ tatum eſt) defenſitatę. Vna erat, proſti-
„ bula Romæ æquè licita eſſe atque ipſum
„ Pontificem: alia erat, Sixtum 5. fuiſſe lu-
„ pum ; in cuius odium priorem fortè effu-
„ tiverant.

„ Obiectorum in illis literis,aliiſque,cri-
„ minum exemplar Ieſuitæ in Angliam re-
„ mittunt , & memoriale Pontifici exhibi-
„ tum appellârunt. Ieſuitarum in Anglia
„ Provincialis Henricus Garnetus in illis
„ literis ne micam veritatis ineſſe ſolenni-
„ ter in literis ad omnes Sacerdotes An-
„ glicanos,proteſtatus, ut contra illud me-
„ moriale manibus ſubſcriptis ferant,rogat,
„ idq;ex ordine ab ipſo Pontifice,ut ſcribit,
„ præſcripto. Tres formas ſubſcriptionum
„ præfixit : Primam, omnia in memoriali
„ ſcio falſa eſſe : Secundam, omnia in me-
„ moriali puto falſa eſſe:Tertiam,omnia in
„ memoriali ſunt ab illis,non à me ſuę ſan-
„ ctitati exhibita. A Sacerdotibus ſeorſim
„ viventibus , difficillimè convenientibus,
„ perſecutione eorum qui ſunt extra Ec-
„ cleſiam, ſed magis tyrannide eorum, qui
„ ſunt intra Eccleſiam , ut querelæ eorum
„ teſtantur , oppreſſis ; facilè erat, aliquas
„ ſubſcriptiones extorquere , quas tamen
„ multi recuſârunt. Hoc in lucrum Ieſui-
„ tis cedebat , quòd devotos ab adverſa-
„ riis internoſcerent , & ad omnem even-
„ tum ſubſcriptiones extortas , vel ementi-
„ tas haberent paratas,Nec quemquam ve-
„ riſimile erat poſtea Pontificem miſſurum,
„ cùm nihil Romæ intimatum Ieſuitas late-
„ re poſſit.

„ Quid jam mirabimur,Ieſuitas in Anglia
„ Sacerdotibus ad Pontificem miſſis,prædi-
„ xiſſe,exceptionem Romæ illos habituros,
„ longè ab illa diſſimilem , quâ Iſtrianos
„ ſchiſmaticos tractandos cenſuit noſter
„ Apoſtolus Gregorius Papa.

„ Quid jam mirabimur,temporalia ſubſi-
„ dia,gratias ſpirituales,hierarchiam,& illá
„ conſequentia,ſacramenta,ſacramentalia-
„ que,ipſius deniq; appellationis beneficia,
„ Eccleſiæ Anglicanæ denegata ? & Clero
„ olim tam nobili,& jam tam benè de ſede
„ Apoſtolica meritò,infimum quaſi gradum
„ Archipresbyteratûs , infimo homini [ut
„ nihil gravius dicatur] per ſurreptionem
„ collatum,præponi?

„ Ieſuitę in caſtello de Vuisbich,ut Ieſui-
„ tæ cuidam Guilelmo Vueſtono , Prima-
„ tum in Clero Anglicano compararent,
„ novum ordinem melioris (ſi Diis placet)
„ diſciplinæ inceperunt. Ille novus Ordo
„ inter infinitas ſcandaloſiſſimas abſurdi-
„ tates,quia carebat authoritate Pontificis,
„ à Clero rejectus , cauſam & prætextum
„ dedit Ieſuitis, nihilominus ſeparationem
„ à Sacerdotibus (quæ ſub meliori judicio
„ verum ſchiſma putatur) faciendi.Non vi-
„ debatur poſtea expediens,ut Ieſuitæ non
„ larvati primatus ambiretur , clancularius
„ Ieſuiſta promovendus erat , & quidem
„ Georgius Balcuvillius aptiſſimus inventus
„ eſt. Ex eo quales , & ob quæ merita à Ie-
„ ſuitis promoveantur, apparebit.

„ Inter alia multa ſimilia ſui Novitiatûs
„ exercitia , fecerunt , ut ſcriberet ad Car-
„ dinalem Cajetanum literas, jam cum re-
„ futatione impreſſas. Earum ſumma erat,
„ Ieſuitas in Anglia & alibi malè audire ,
„ idque veriſſimum eſt. Quæ ſequuntur, in
„ Lucianicas narrationes reponi deberent,
„ non eſſe videlicet Ieſuitarum demeritum
„ aliquod, quin potius omnibus illos virtu-
„ tibus prælucere:aliquam tamen illis invi-
„ diam , vel æmulationem conflatam eſſe,
„ quòd valdè nobiles eſſent, & divenditis
„ ampliſſimis ſuis patrimoniis, pauperes o-
„ mnes, incarceratos præcipuè , ſuſtenta-
„ rent,cùm tamen per quam exiguum ab il-
„ lis in pios uſus conferretur.

„ Archipresbytero taliter per Cardina-
„ lem Cajetanum , ſed nomine Pontificis,
„ creato , qui expreſſum Pontificis conſen-
„ ſum expectandum cenſuerunt, & bullam
„ authenticam in re tanti momenti plus
„ quàm neceſſariam , ſchiſmatis poſtulan-
„ tur. Ab illis Ieſuitis ſecundam faciunt ſe-
„ parationem,vel potius ſchiſma.

„ Archipresbyter poſt undecim menſes
„ per Bullam Pontificis confirmatus , in

oo cau-

„ cauſa ſua dicit ſe eſſe debere judicem: „ decrevit dilationem obedientiæ illi fienda ante bullam Pontificis fuiſſe ſchiſmaticam. Libellos Ieſuitarum, qui Sacerdotes ſchiſmaticos eſſe affirmabat, & omnibus convitiis próſcindebant, plus quàm „ Pontificia authoritate confirmat: prohibet, ne quis innocentiam ſuam tueatur, „ aut Academiæ Pariſienſis decretum defendat, quo expectantes Bullam Pontificiam immunes è ſchiſmate declarabâtur, „ authoritatem edictorum, ut Principes, vel „ canonum, ut Papa, condendorum uſurpat. „ Edicit, ne Sacerdotes inter ſe de aliqua re, „ eo inconſulto, tractent, ne dent, vel accipiant ſuffragia pro quavis re, ne veniant, „ aut ſcribant ad partes tranſmarinas. Apertè adhuc non auſus eſt dicere, Nulli „ Pontifici, aut Principi, præter Archipresbyterum, ob temperetis. Quid enim ſecutum eſt? Sacerdotes propter iſtas malè „ ſani cerebri inſolentias, appellationem „ ad ſummum Pontificem fecerûnt, Exclamant Ieſuitæ, Sacerdotes per ſubſcriptionem appellationis, Archipresbyteri edictum de non dandis vel accipiendis ſuffragiis, violâſſe, non eſſe dignos, qui ad altare admittantur, non qui domibus excipiantur, imò fame tollendos eſſe, expreſſis „ verbis per totam Angliam inter Catholicos urgebant: hinc tertiam ſeparationem, vel potius ſchiſma à Sacerdotibus „ fecerunt.

„ Quis crederet eos, qui ſpeciali voto „ obedire Pontifici tenentur, tria diffidia „ tam intempeſtiva, tam illicita, tam ſupra fidem ſcandaloſa contra illos facturos, quos omni modo adjuvare tenebantur, ea verò de cauſa ut eumque fucata, „ quòd ad authoritatem ſummi Pontificis „ in omnibus negotiis Eccleſiaſticis, tanquam ad ſacram anchoram recurrendum „ decreverant?

„ Sequitur, ut Ieſuitarum in Anglia & „ Scotia molitionum particulares effectus „ recenſeantur, & quæ pro incommodis „ graviter prementibus expectanda remedia.

De Rege BRITANNIÆ.

„ REx meritò, ut ſibi videtur, contra Catholicos nonnullos irritatus, bonis omnibus officiis promerendus eſt. Libellis, „ rumoribus, molitionibus ſeditioſis ſtatus „ temporalis, nullo modo, quod Ieſuitæ faciunt, contra Religionem irritandus eſt. „ Veritatem partim expreſſam, partim intellectam, Magiſtratus genus quoddam „ artificioſum mendaciis arbitrantur. Illo ſe deludi in rebus temporalibus ægerrimè ferentes, vix alicui Catholico credendum cenſent, cùm fidelitatem erga „ Principem profiteatur, vel juramento etiam confirmet. Pecuniæ clam in magna „ quantitate in alias Regiones à Ieſuitis „ tranſportatæ, fiſco interceptæ ceſſerunt, „ ſemper, niſi juſtiſſima cauſa appareat, ſuſpiciones dant, authores innaturalia eſſe „ Reipub. membra.

De SEMINARIIS.

„ SEminaria Anglicana olim numeroſa „ fuêre & florentia: unicum Rhemenſe „ uno tempore ſupra 400. aluit, uno die 80. „ ad ſacros ordines promovit. Libera erat „ omnium commendatorũ admiſſio, & diſpoſitioni ſynceritatique Anglicanæ congrua educatio, quę quales viros ex Anglia „ Catholica protulerit, Alanus, Sanderus, „ Hardingus, Stapletonus, Martinus & infiniti alii teſtantur. Multi ſub Alano fuere „ Rectores, viriq; maturi ex Academiarum „ ſpaciis, & Iuriſtarum municipalium hoſpitiis prodeuntes, benignè excepti & frequenter exciti. Lectiones frequentes erant & doctæ: omnes Chriſtiano zelo ita „ ad Anglicanam meſſem anhelabant, ut „ difficillimè aliqui ad ſcribendum contra „ hæreticos, vel legendum, vel confitendum detinerentur.

„ Seminaria, ut nunc ſunt ſub Ieſuitis, „ vel eorum devotis, nec numerum habent competentem, nec Doctores, nec „ lectores, nec confeſſarios ex ſeculari „ Clero: viri melioris notæ, præcipuè in „ Academiis enutriti, non admittuntur. „ Qui pueri veniunt, in Seminariis curſum Solis (ut appellant) ſtudiorum abſolventes, non poſſunt evadere viri maturi, & profligandis hæreſibus pares. „ Scripturas non exactè callent: Patres „ non verſant, antiquitatis monimenta non „ terunt: linguarum ſufficientem cognitionem non adipiſcuntur: varia lectio ſcriptoribus & concionatoribus, quorum magna ſimul eſt penuria, & lectoribus neceſſaria, non attingitur: hæreſis ipſa, nova „ quaſi hydra capita indies emittens nõ exploratur: tempus deeſt eis ſtudiis: mutuis „ explorationibus, ſuſurrationibus, factionibus optima ingenia franguntur: nec inter iſtas incommoditates, fortè unus ex „ clero ſeculari aſſignari poterit, qui curſum „ ſtudiorum jam per viginti annorum ſpacium abſolvit.

„ In Collegio Romano decem fuerunt ſub

„ ſub Ieſuitis ſcandaloſiſſimi tumultus. Ex „ eo Collegio literæ ad Pontificem miſſæ „ ſunt à ſtudentibus in hæc verba: Collegium noſtrum caſtrum foris, carcer intus,&c. Ex eo Collegio Sacerdotes Dei „ vincti fuerunt in plateis Romanis. Ex eo „ Collegio non nominanda infamia ſub educatione Ieſuitica, in gentem Anglicanam, in ſacerdotalem ordinem, adeoque „ in ipſum nomen Chriſtianum redundavit. Ex hoc Collegio & aliis ſub Ieſuitis, „ proditiones, delationes, ſycophantię, adulationes in pueris inceptæ, ad omnes Angliæ partes permanârunt. Nemo inſignis „ explorator & perniciòſus, qui non fuerit „ ſub Ieſuitis educatus. Ante venientem & „ prævalentem Ieſuitarum cœtum, non audita fuerunt in Anglia libellorum famoſorum, ſeditionum, diſſidiorum, detractionum nomina: nemo niſi poſt eos ſacerdotium ſuum inficiatus eſt, è carcere contra „ datam fidem aufugit, mendacii publicè „ convictus eſt, aut à religione publicè apoſtatavit.

„ In Seminariis Hiſpanicis, omnes honeſtioris vitæ, & melioris judicii ad ordinem „ ſancti Benedicti ferè tranſierunt, non obſtantibus infinitis calumniis contra illum „ ordinem, & alios omnes in Eccleſia approbatos, præter ſuum, à Ieſuitis inſuſurratis.

„ Duacenſe ſeminarium multis in Anglia „ Scholis Grammaticalibus ſplendore, doctrinâ & actionum morali bonitate cedet. Per factionem admiſſi, blanditiis, favoribus, minis ad Ieſuitiſmum alliciuntur, ſi conſenſerint, extrema indigniſſima „ partialitate foventur, donec tandem inferveſcente juvenili impetu Ieſuitiſmi „ pœniteat. Qui apertè nolunt ad Ieſuitiſmum tranſire, ergaſtula potius, quàm „ Collegia experiuntur.

„ Reſtituantur neceſſe eſt Seminariis, ſi „ inde converſio Britanniæ expectetur, doctrinæ & morum maturitas. Viri apti „ ſcribendo contra hæreticos, & docendo alios, ſi inveniri poſſunt, deſtinentur. Academici, & melioris educationis viri, non modò ſyncera humanitate „ in ſeminariis excipiendi ſunt, ſi veniant, „ ſed ut veniant, ſunt provocandi. Quod „ non niſi per Academicos mutuâ familiaritate notos ſibimet fieri poteſt; ut „ ſub Alano experientia docuit. Ieſuitis „ non amotis è Collegiis, nihil boni ſperandum eſt, &c. *Hæc omnia Monachi & Cleri Anglicani de Ieſuitis.*

In Scotia quid actum *à* IESVITIS.

REx Hiſpaniarum haud diu poſt mortem Mariæ Reginæ Scotiæ Parmenſi Gubernatori in Belgio mandârat, ſuo nomine Regi Scotiæ pecunias & exercitum adverſus Reginam Angliæ promitteret, ut eò facilius matris mortem ulciſci poſſet. Ea de cauſa Parmenſis nobilem Scotum, Robertum de Bruſſe, qui à juventute apud Ieſuitas educatus fuerat, in Scotiam multa cum pecunia ablegavit. Eodem tempore advenit etiam in Scotiam juſſu Sixti V. Pont. Rom. Dublain Epiſcopus, qui Infantam Hiſpanicam Scotiæ Regi in matrimonium offerret, ſed eâ conditione, ſi Romanam Religionem amplecti vellet. In hujus Epiſcopi comitatu fuit etiam Guilelmus Creichton, qui Lugduni aliquandiu Rector in Ieſuitarum Collegio fuerat. Repulſam autem paſſus Epiſcopus conſilio, virtute & fidelitate Iohannis Metelani Magni Cancellarii Scotiæ, qui Regi ſuadebat, ſibi ab hujuſmodi dolis & fallacibus promiſſis caveret, domum reverſus eſt. Manſit autem in Scotia Creichtonus Ieſuita, & Bruſſeo ſeſe junxit, eique perſuadere conatus eſt, ut Cancellarium obtruncaret, quòd molitionibus Ieſuiticis, eorúmque parricidii vel ſolus reſiſteret. Ad quæ Bruſſeus totus exhorruit, ejuſque poſtulatis iniquis & crudelibus prorſus conſentire noluit. Hortatur igitur Ieſuita Bruſſeum, det ergo 1500. coronatos, quos à Parmenſi accepiſſet, tribus nobilibus, qui in necem Cancellarii conjurârint. Sed ne hoc quidem perſuadere ei potuit, inquiens, unum & idem eſſe, ſive quis ſuâ manu interficiat aliquem ſive pecuniâ conducat alium ad cædem faciendam. Cùm ergò nullis rationibus expugnari poſſet, accuſat eum Creichton Ieſuita, apud Fuentem Parmenſis ſucceſſorem, quòd pecunias à Parmenſe acceptas dilapidâſſet, & in alios uſus convertiſſet. Comprehenditur miſer Bruſſeus, in carcerem conjicitur, & menſes quatuordecim in eo detinetur, tandem liberatur, Ieſuita autem impunitus evadit.

Paſquirius in Catechiſmo Ieſuit. lib. 3 c. 5.

De Turbis *in* Patavina Academia, tum *inter* Venetos *&* Paulum V. Pontificem Romanum *à* IESVITIS excitatis.

CVm Ieſuitæ Patavii, & alibi paſſim publicas in ſuis Collegiis Lectiones habere, & hoc modo ſtudioſam juventutem

ad ſe pertrahere conarentur, gravis ea de cauſa inter ipſos & Academiam contentio exorta eſt. Tandem Academia illius loci de novatione iſta apud Magiſtratum Venetum Anno 1591. admodum conqueſta eſt, & per delegatum ſuum Cæſarem Cremoninum hæc talia proponi ipſi curavit: quòd nimirum Ieſuitæ privatâ quadam authoritate, contra Academiæ iſtiúſce leges ac conſuetudinem antiquam & approbatam, peculiare quodpiam Collegium ſeu Anticollegium potius occultò, ſub Pontificiarum quarundam à Superioribus in Republ. Venetâ, tanquam à Magiſtratu ſuo legitimo, nondum approbatarum ſeu confirmatarum Bullarum prætextu, introduxerint: unde contẽtiones inter ſtudioſos per quàm multæ & variæ exſiſterent; eóque non celeberrimæ tantùm Academiæ deſpectus haud ferendus, ſed ipſis etiam Ieſuitarum diſcipulis illis putativis ab ineptis iſtis Præceptoribus majus detrimentum, quàm emolumentum accederet. Rogare itaque ſe, ut Anticollegium iſtud temerariè nec non clandeſtinè contra leges inſtitutum abrogetur. Ad quos Magiſtratus ille ejuſdem Anni 1591. die Decemb. 23. reſcripſit & decrevit ita: *Noſtra hæc eſt ſententia ac voluntas, ut Lectiones, niſi inter ſeſe & apud aſſeclas ſive ſocios ſuos, habeant omninò nullas, utque ſtatutis ac Privilegiis Academiæ Patavinæ neutiquam adverſentur.*

Controverſia *inter* Venetos & Paulum V. Exorta IESVITIS Authoribus.

ANno verò 1605. inter Venetos, & Paulum V. Pontificem Romanum graviſſima, & periculoſiſſima interceſſit Controverſia, ſuper Conſtitutionibus quibuſdam, quarum renovandarum occaſionem Senatui Veneto Ieſuitarum artes & doli teſtamentarii præbuerunt. Cùm enim Eccleſiaſtici, maximè verò Ieſuitę Venetiis hactenus multa ædificia, & bona alia mobilia, & immobilia, tam in urbe, quàm extra eam ſita, ad ſeſe ſub titulo teſtamentorum, aliorumque legatorum, variis technis & molitionibus pertraxiſſent, & verò bonis ſpiritualibus adnumerata, ita jam poſſidere inciperent, ut tributi inde ad Magiſtratum Politicum nihil amplius, vel parum admodum rediret, Magiſtratus Venetus, ne cum Reip. detrimento maximo diteſcerent, lege cavendum & in eos maturè animadvertendum cenſuit.

Hieron. Vendramenus de bonis Eccleſ. Venetiis à Ieſuitis interceptis

Iuvat hoc loco non mea verba adſcribere, ſed Cl. V. Hieronymi Vendrameni Sacerdotis & Theologi Veneti, pro Sereniſſima Venetorum Rep. ad Cardinalium Roman. Collegium. *Triginta decies*, inquit, *centena millia, & amplius Eccleſiaſticorum bona ac facultates, æſtimantur valere ſub Venetæ ditionis Imperio. Et quidem, quocumque te Venetiis, vel alibi in toto Veneto Dominio conferas, ædificia quæcumque prædia, agros, domos & cætera hujuſmodi meliora, pulchriora ac magnificentiora conſpexeris, illa Eccleſiaſticorum eſſe certò ſcias. Quod ſi ex urbe Veneta ſolùm atque agro extra hac Templa, ædificia, bona, facultates Patriarcharum, Epiſcoporum, Abbatum, Archipresbyterorum, Plebanorum, Presbyterorũ, Monaſteriorum, Hoſpitalium, Eccleſiarum & cæterorum hujuſmodi, quæ temporibus, quibus Veneta Reſp. cœpta eſt, vel prorſus nulla extabant, vel certè admodum pauca, illaque omnia ſimul in unum locum conferas: ac ſeorſim quidem Templa, domos, ædificia, & cætera hujuſmodi opera ponas: ſeorſim verò prædia, agros, rura, hortos, & ſimilia; quid obſecro Venetorum Civitas ac dominium erunt cum his collata? Illa certè Vrbs maxima erunt, hac verò vicus & Provincia per quàm anguſta apparebunt: & tamen Eccleſiaſtica illa omnia, vel plura certè Venetæ Reip. ſubditorum erant, ac proinde Veneta: Principes enim in ſubditorum ſuorum bona jus aliquod habent. Neceſſariò igitur Reip. Venetæ Patribus his malis medendum, ac legibus cavendum fuit, ne contra vitæ ſuæ rationem, & Chriſti Servatoris Domini inſtitutum Eccleſiaſtici viri tandem omnia ſecularia occupent, ac poſſideant.* Hucuſque Vendramenus.

Ieſuitæ verò hoc indigniſſimè ferentes, totum hoc negotium Romam ad Papam Paulum V. perſcripſerunt.

Veneti jure ſuo cedere nolunt.

Compellati igitur hoc nomine à Pontifice, Veneti jure ſuo cedere noluerunt, ſed proteſtati ſunt, ſibi in ditione ſua ſupremam juriſdictionem, & ſic etiam legum ferendarum poteſtatem, non autem Pontifici competere, &c. Hoc reſponſo accepto, Pontifex Excommunicationis fulmine eos territat.

Pauli V. injuſtitia.

Vbi notanda ſumma iniquitas & hujus Pontificis: paulò ante illum Clemens 8. lege quoque cavit, ne Deiparæ Lauretanæ Domus, qua Papiſtis nihil toto terrarum orbe ſanctius, valeat deinceps, aut emere, aut acquirere privatorum hominum agros vel bona, propter eaſdem cauſas, quæ Venetos etiam ad idem ſtatuendum impulerunt. Conciliari hæc non poſſunt. Idem omninò ſtatuunt ac decernunt Veneti & Pontific. Rom. Pontificis decreta ſancta & inviolata: Venetorum autem blaſphemiæ & anathemata judicantur.

Veneti Papę.

Dux verò & Senatus contrà Excommunicatio-

Excommunicationem iniquam decernunt.

nicationem illam decreto publico pro iniqua, injuſta & omninò nulla decrevit, quippe quæ tanquam brutum aliquod fulmen, ſine jure & legibus conceptum, aërem tantùm feriat.

Decretũ Venetorum contra Pontificis Excommunicationem.

Quia verò Decretum hoc dignum eſt, ut in rei hujus ſempiternam memoriam ad poſteritatem tranſmittatur, id hoc loco ex Italico idiomate in Latinum fideliter tranſlatum, adſcribam, & de verbo ad verbum ſic habet. LEONARDVS DONATVS, *Dei gratiâ Dux Venetiarum, &c. Reverendiſſimis Patriarchis, Archiepiſcopis, Epiſcopis totius Dominij noſtri Veneti, & Vicarijs, Abbatibus, Prioribus, Rectoribus Eccleſiarum Parochialium, & alijs Prælatis Eccleſiaſticis Salutem. Ad notitiam noſtram pervenit, die* 17. *Aprilis nuper præteriti, de juſſu & ſententia Sanctiſſimi Patris Pauli Papæ V. publicatum & affixum fuiſſe Romæ* BREVE *quoddam fulminatum contra Nos, & Senatum ac Dominium noſtrum, directum ad vos, ejus tenoris & argumenti, quod in eo continetur. Quapropter cum devinctos nos eſſe conſideremus ad conſervandum in quiete & tranquillitate ſtatum noſtrum nobis ad gubernandum à Deo datum, utque vindicemus & defendamus authoritatem Principis, qui in rebus temporalibus alium ſuperiorem, præter Divinam Majeſtatem non agnoſcit: præſentibus hiſce noſtris literis coram Deo & toto Mundo proteſtamur, nos non intermiſiſſe omnibus poſſibilibus uti, quibus ſanctitatem ſuam validiſſimam noſtrarum & indiſſolubilium rationum capacem redderemus: & primum quidem per Oratorem noſtrum apud S. S. reſidentem: poſtea verò per literas noſtras reſponſorias ad Brevia ipſius nobis ſcripta: & tandem per Oratorem expreſſum, in hunc finem & miſſum. Verùm quum animadverterimus SS. aures occluſas, & Breve iſtud publicatum eſſe contra formam omnis rationis, & contra id, quod docet ſacra Scriptura, doctrina Sanctorum Patrum, & ſacri Canones, in præjudicium authoritatis ſecularis conceſſæ nobis à Deo, & libertatis ſtatûs noſtri, cum perturbatione poſſeſſionis quietæ, quam, per gratiam divinam, ſub dominio noſtro fideles noſtri ſubditi poſſident, bonorum, honoris, vitæ ipſorum, nec non cum ſcandalo univerſali & graviſſimo omnium hominum: idcirco nullo modo dubitamus prædictum Breve habere, ac cenſere non tantum pro injuſto ac indebito, ſed etiam pro nullo, & tali, quod ſit pretij planè nullius, & ita invalido, irrito & illegitimè fulminato, ac de facto, nullo juris ordine ſervato, ut indignum atque inconveniens judicaverimus uti contra illud remedijs, quibus Majores noſtri, & alij Principes ſupremi contra Pontifices uſi ſint: qui dum poteſtate ſuâ ipſis à Deo data uti deberent ad ædificationem, terminos tranſgreſſi ſunt: maximè cum certiſſimus, illum à vobis & alijs noſtris ſubditis fidelibus, adeoque mundo toto pro tali cenſeri & reputari: in certiſſimam ſpem venientes, fore, ut quemadmodum hactenus fidelem curam geſſiſtis animarum ſubditorum noſtrorum fidelium, & cultus divini, qui ſtudio veſtro floret in hoc ſtatu noſtro, ſi quiſquam alius, ita in poſterum etiam officium illud paſto. continuetis: ſiquidem certò conſtituimus perſeverare in ſancta fide Catholica & Apoſtolica, inque obſervatione ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, perinde ac Majores noſtri à principio fundationis urbis hujus ad præſens per divinam gratiam perſeverârunt. Volumus autem, ut præſentes hæ literæ, quò ab unoquoque intelligantur, affigantur in locis publicis Civitatis hujus noſtræ & aliarum dominio noſtro ſubditarum: ſperantes, iſtam publicationem, adeò manifeſtam perventuram ad aures omnium, qui prænominati Brevis cognitionem habuêre, & perventuram etiam ad aures Sanctitatis ſuæ; cui, oramus, ut Dominus Deus noſter inſpiret gratiam, quâ cognoſcat Brevis iſtius nullitatem & aliorum factorum contra Nos inſtitutorum; & poſtquam juſtitiam cauſæ noſtræ cognoverit nobis augeat animum ad præſtandam reverentiam erga ſanctam ſedem Apoſtolicam: cuius Nos & anteceſſores noſtri unà cum hac Rempubl. ſemper fuimus & erimus devotiſſimi. Datum in Ducali noſtro Palatio ad 6. diem Maij Indict.* 4. *Anno* 1606.

Iacobus Girardus Secr.

Decreto Reipub. Venetorũ Clerici omnes ſubſcribunt exceptis Ieſuitis.

Hoc decreto publicato, Sereniſſimus Dux & Senatus Clerum etiam ſuum convocant, & jus Reipubl. eidem exponunt, Pontificięque Excommunicationis iniquitatem demonſtrant, eumque pro authoritate hortantur, ut curato ſuo officio Excommunicationem Papalem pro nulla habeat, &c. Clerus antiquus adhæc unanimi conſenſu Reipubl. cauſam contra Pontificem probat, & de fide ſua prolixè pollicetur: Adhæc in lucem libros præclariſſimos ediderunt aliquot Clerici, in quibus partim Ieſuitarum technæ & Sinonicæ artes deteguntur, & graphicè depinguntur, partim verò poteſtas Papæ in temporalibus ſolidè & ſacris literis congruenter impugnatur. Inter hos eumprimis egregiam operam ſtudiumque navavit doctiſſimus ille & omni literaturâ exculciſſimus ac expolitiſſimus PAVLVS VENETVS, quem honoris cauſa nomino, cujus Tractatus de interdicto Papæ, & Conſiderationes ſeu animadverſiones in Cenſuras Papales, & Apologia adverſus Bellarminum Principem obtinent: unà cum Declaratione rationum, quibus permota Sereniſſima Reſpub. Papæ Paulo V.

Paulus Venetus indigniſſimè tractatur.

ſeſe maſculè oppoſuit, ab Antonio Quirino Senatore ibidem in lucem edita.

Sed bonus Paulus peſſimam hoc ipſo à Ieſuitis injit gratiam, qui ſe ulciſci, & injurias ſuas, quas ita vocabant, modis omnibus perſequi ſtatuerunt. Conduxerunt igitur & pecuniâ corruperunt Ridolfum Pomam, & Michaëlem Viti Sacerdotem, cum duobus aliis Anconâ & Florentinâ oriendis, quorum alter Alexander, alter verò Iohannes vocabatur: hi adoriuntur 5. Octob. anno 1607. Fratrem Paulum Venetum, eumque opprimere, Aſſaſſinorum more, in ponte de Santa Forſca tentârunt, quòd eorum conatibus vehementer reſiſteret, & parum abfuit, quin illum ſtiletis ſeu pugionibus ſuis interemiſſent: latrones autem fugâ elapſi ſunt.

Recentiores verò Religioſi, nempe Ieſuitæ, Capucini & Tolendini, quorum Regulæ præſentis temporis conditioni accommodatæ ſunt, Reipubl. cauſam damnant, & contra mandatum Senatûs Eccleſiaſtica ſua officia occluſis ſemper templis peragentes, varia moliri, & plebem ad ſeditionem excitare viſi ſunt. Fecerunt autem hoc Ieſuitæ non aliam ob cauſam, quàm quòd viderent, ſe, ſtante & defenſa Reip. Venetæ libertate, ſtantibuſque legibus, nec ſtare, nec inſtituti ſui finem obtinere poſſe.

Veneti Ieſuitas in æternum ditione ſua proſcribunt. Dux itaque & Senatus Venetus ut malis omnibus maturè obviam irent. Ieſuitas omnes ex urbe & ditione ſua tota dimittendos edicto novo in æternum cenſuerunt, & ſpem omnem ipſis redeundi futuris temporibus præciderunt: parentum quoque omnium omnes omninò liberos, qui in ea ditione fuerunt, è Scholis & amplexibus Ieſuiticis, ne diutius inficiantur, avulſos, domum prudentiſſimè revocârunt.

Ieſuitæ Venetijs diſcedũt. Maij igitur 10. anno 1606. Ieſuitæ cum veſtimentis, lectuliſque & neceſſariâ ſuppellectile, conſcenſis navigiis ex urbe Mediolanum verſus diſceſſerunt. Poſt illorum diſceſſum, in Ieſuitarum Collegium Canonici ad D. Marcum introducti ſunt, Monachis, quos Reformatos vocant, aliorum Collegia occupantibus. Franciſcani verò Monachi, quorum maxima ibi frequentia eſt, nequaquam ſeſe Collegia ſua deſerturos, quòd iuſtam Veneti adverſus Pontificem tuerentùr cauſam, apertè profeſſi ſunt. Atque ita Ieſuitæ Papæ Excommunicationem & tyrannidem ipſi cauſæ æquitati prætulerunt.

Vt autem his quæ hucuſque diximus de turbis à Ieſuitis Venetiis excitatis major fides habeatur, néve Ieſuitæ aliquid in hac tota narratione fictũ à me eſſe calũnientur, adſcribam quędam ex literis ad nos à viro gravi & patriæ amantiſſimo ex Italia ſcriptis, in quibus ſuperiora omnia, ſed breviter confirmantur: Illa autem ſic de verbo ad verbum habent.

Poſtquam publicatum fuit interdictum Pont. Pauli V. contra urbem & ſtatũ Venetũ in hunc finem, ut ſubditi ſi privarentur exercitio Religionis tumultus excitarent, & ob id Senatus ad ipſis gratificandum compelleretur: deliberatum fuit imperandum eſſe omnibus Religioſis, ut in quacunque Eccleſia continuaretur exercitium conſuetum divinum ſine novitate ulla. Promptè obtemperatum fuit ab omnibus; & nominatem Ieſuitæ reſponderunt, quod & ipſi divinum cultum continuarent: verum interim per civitatem ſpargebant, qaod publicè Miſſam dicere abſtineant. Hoc cùm cognoviſſent Magiſtratus, ipſi ad diem 9. Maij, Anno 1606. *accerſiti fuerunt, ut certò ab ipſis cognoſceretur, quidnam tandem animi ipſis eſſet: & admoniti, ut Principis mandatum in miniſterio ſuo exequerentur: ipſi ſe miſſam poſſe dicere negabant promiſſioni quandoquidem hoc ſua non adverſetur. Miſſam enim ſub nomine officiorum divinorum non comprehendi. Hoc cognito deliberatum fuit à Senatu, ut Patriarchalis Vicarius ablegaretur, qui res Eccleſiæ ipſorum conſignaret, & mandatum daret Ieſuitis ſubitò diſcedendi. Scriptum etiam fuit civitatum gubernatoribus, ut omni ex loco diſceſſum illorum procurarent.* *Confirmatio ſuperiorum.*

Ieſuitæ intellecta intimatione tumultuariè ad Eccleſias convocârunt ſuas devotas, & ut poſtea compertum fuit, inde ingens auri & gemmarum pondus deprompſerunt. Sub veſperam Miniſtros publicos ſibi dari petierunt ſecuritatis ſuæ causâ: qui utique ipſis miſſi fuerunt. Diſceſſerunt veſperi ſub horam ſecundam noctis, ſinguli cum imagine Chriſti ad collum, ad oſtendendum, Chriſtum unà ſecum pati: Sua Collegia quaſi nuda reliquerunt, in quibus totam noctem & integrum diem reliquiæ remanebant ignis: præſertim duobus in locis, ubi immenſam copiam ſcriptorum ſuorum combuſſerunt, relictis pluribus inſtrumentis, quibus funditur metallum. Quod cùm per urbem increbuiſſet non ſine ſcandalo. Pater Poſſevinus paucis diebus poſt Ferrariâ ſcripſit, & viſa etiam fuit litera publicè, inſtrumenta non fuiſſe, ut funderent aurum & argentum ſicuti calumnioſè traducerentur, ſed ut concinnarent pileos ſuos ſive baretas.

Verùm Patavij multa exempla remanebant ſcripti, quod octodecim continebant regulas cum hoc titulo: Regulæ quædam ſervandæ, ut cum orthodoxa Eccleſia verè ſentiamus. *In harum* 17. *præcipitur* prædicandam aut inculcandam nimis non eſſe gratiam DEI.

Et

Et in 13. *ordinatur*, debere Eccleſiam Hierarchicam credere nigrum eſſe id, quod oculis videtur album. *Quod ſcriptum ob ingentem numerum exemplorum eius uniformium, quæ illic reperiebantur, perhibetur fuiſſe eo fine compoſitum, ut quotidie diſtribueretur ſcholaſticis, qui Venetias adventarent adque ſocietatem ſe conferrent. Verba formalia capitis illius* 13. *hæc ſunt*: Denique ut ipſi Eccleſiæ Catholicæ omninò unanimes, conforméſque, ſi quid, quod oculis veſtris apparet album, nigrum illa eſſe definierit, debemus itidem, quòd nigrum ſit, pronunciare, &c. *Capitis* 18. *verba formalia ſunt iſta:* Nec itidem prędicandæ aut inculcandæ gratiæ DEI adeò inſiſtendum fuerit, ut ſerpere inde poſſit animis error lethalis negatâ liberi arbitrii noſtri facultate.

Calũniæ Ieſuitarum cõtra Venetos. *Diebus ſequentibus non tantùm Ieſuitæ ex ſtatu Veneto profecti, verùm univerſa ipſorum ſocietas in & extra Italiam diſſeminabant infinitas calumnias contra Rempubl. cùm in privatis colloquijs tum in prædicationibus publicis, & in dominio Reipubl. cum literis ipſis adhærentibus: Convocabant ad confinia ſuos devotos, ingrediebantur dominium habitu & perſonis diſſimulatis: prædicabant varias indulgentias ijs, qui interdictum obſervarent, aut alias ad id obſervandum, & cauſæ Pontificis patrocinandum promoverent: fingebant literas falſas, quas ſub nomine Reip. Genuenſis ſcribebant Venetæ, & quas ſub nomine Civitatis Veronenſis ſcribebant Civitati Brixianæ.*

Quæ cùm intolerabilia viderentur eſſe Venetis, in mandatis datum fuit à Senatu, ut ſeditioſarum actionum ipſorum noviſſimarum, ut & præcedentium aliarum formaretur proceſſus. Et quoad ultimas quidem abundè compertum fuit, ipſos in concionibus ſuis invectos eſſe in Rempubl. appellando illam hæreticam Lutheranam, tyrannicam, & abominandam, & quæ ſunt innumerabilia hujuſmodi epitheta: idque Ferrariæ, Bononiæ, Parmæ, Mantuæ, Palermi & alibi. operâ etiam ipſorum atque inſtinctu omnia iſta mala eveniſſe, quæ evenerunt in Hiſpania Bohemia, Gallia, Polonia & Anglia Legatis Venetis, quod equidem literis Legatorum & Miniſtrorum publicorúmmet, qui illis in Regnis erant, & aliorum ſermone, comprobatum fuit.

Operam etiam dabant apud Principes Italiæ, ut in Provincijs ipſorum Reipubl. militem conſcribendi licentia præcideretur: & cùm hoc non ſuccederet, vicatim euntes deteſtabantur nomen Venetum, anathema minati ijs, qui in militiam ipſorum proficiſcerentur. Seditiones, quas in Dominio excitabant partim literis, partim inſtructionibus & partim tractationibus coràm & oretenus cum ſubditis Venetijs, & in confiniis cum Devotis ſuis, quos illuc acceſſiverant, fuère innumerabiles. Compertum præterea fuit, ipſos turbarum illarum fuiſſe architectos præcipuos, quas tum temporis concitaverunt apud quoſdam, quibus ſpem fecerant, ut in adminiſtratione Reipub. partem aliquam, locumque obtinerent diſtractione excitatâ inter Senatores.

Quin etiam innotuit, quòd cùm Reſp. à morte Henrici III. Chriſtianiſſimum appellâſſet Henricum IV. Regem Galliæ, ipſi Romam ſcriptis literis multis Senatoribus ſcrupulum injecerunt; qui propterea Venetiis diſceſſerunt, quia Ieſuitæ abſolutionem eis negabant, niſi retractarent. Alia incommoda, quæ inde ſequebantur, tranſeo. Pro diverſis occaſionibus monſtrabant ſe fautores magnorum principum, in negotia illorum ſeſe ita intrudentes, Menſtruatim impendebant plures quàm centum coronatos in curandis tantum literis, quod πολυπραγμοσύνην *& correſpondentiam illorum per omnia loca ſatis ſuperque arguit. Detegebantur multæ inſidiæ eorum, quas ſtruebant bonis & facultatibus ſuorum amicorum, & præſertim multarum cum damno inſigni familiarum.*

Quo ad doctrinam ipſorum innotuit in rebus quidem politicis majorem in modum ipſos exaltare Monarchiam, & deprimere Ariſtocratiam, cum hypotheſibus certis, quæ inſtitutis & adminiſtrationi Reip. ſunt contrariæ: unde apparuit Ieſuitas authores & inſtrumenta fuiſſe omnium turbarum, confuſionum, ſeditionum & damnorum noſtris temporibus in omnibus Regnis & Provincijs mundi ſubortorum.

Quæ omnia & ſingula cùm ad d. 14. *Iun. anno* 1606. *eſſent propoſita, deliberatum & decretum fuit, quòd cùm Societas Ieſuitarum Venetijs à primo tempore, quo recepta & benignè habita fuit erga Rempubl. ſeſe exhibuerit ſemper ingratam, inque detrimentum potius ejus quàm emolumentum fuerit propenſa, idemque etiamnum non ſine intolerabili moleſtia & inſolenti dicacitate continet, in æternum illam amplius recipi in quemcunque locum Dominij Veneti non poſſe nec debere.*

Et ſanè evidentiſſimum eſt argumentum enormitatis delicti eorum, quod in tanto numero Senatorum ne unus quidem ipſis patrocinabatur, & in ſcrutinio votorum ſecretorum exploratum fuit, omnia conformia eſſe, ut perpetua ipſorum proſcriptio decerneretur.

Ad d. 18. *ejuſdem menſis deliberatum & concluſum fuit ab eodem Senatu ut publicaretur mandatum, Ne ullus cujuſcunque conditionis & ſexûs ſiue Venetijs ſive alijs in civitatibus Reipublicæ recipere auſit Ieſuitas, aut literas ad eorum Societates perſcribere aut commercium ullum cum eis habere, ſub pœna irremiſſibili proſcriptionis ex omnibus terris & locis Reipubl. & vel ſub graviori pœna, pro tranſgreſſio-*

greſſionis & perſonarum qualitate: ut teneantur etiam omnes, qui liberos ſuos ſub diſciplina illorum habeant, eos ocyus & ſine morare vocare, neque in perpetuum illos ad Collegia eorum remittere, ſub iiſdem pœnis.

Quum ſuſciperetur tractatio pacis inter Pontificem & Remp. Ieſuitæ ſollicitè inſtiterunt Romæ, & in Hiſpania præſertim, ut & ipſi tractationi includerentur, in medium afferentes ſumma ſua in Coronam merita, & quòd excluſio ipſorum tum Papæ, tum Hiſpaniarum Regi dedecus magnum ſit allatura. Non dubitat etiam Confeſſarius Reginæ è Societate unus palàm dicere. Non à Rege tantùm, ſed à tota Curia controverſiam illam componi bona cum conſcientia non poſſe, niſi Ieſuitæ Venetiis reſtituantur in integrum.

Scriptum quoque ſparſerunt Romæ Italicè, & in Hiſpania Hiſpanicè, quod oblatum eſt Pragæ à Patribus Societatis Ieſu Nuncio Pontificis & Legato Hiſpanico reſidentibus apud Imperatorem anno 1607. April. menſe, quando fuit nunciatum controverſiam inter Paulum V. Papam & Sereniſſimam Remp. Venetam compoſitam eſſe, ita tamen, ut Ieſuitæ à Statu Veneto exterminati eſſent: in quo variæ, ſed futiles ac vanæ cauſæ afferuntur quibus probare conantur, non permittendam eſſe Venetis proſcriptionem Ieſuitarum ex ipſorum Statu. Id autem ſic habet.

Scriptū Ieſuitarū Pragæ exhibitū de pace facta inter Papam & Venetos.

Quemadmodum Veneti tempore inobedientiæ & ſchiſmatis declarârunt, ſe commaculatos eſſe hæreſi: ſic quum quærunt hoc tempore, ut Ieſuitæ nunquam revertantur, ſatis eo oſtendūt id, quod Demoſtenes de lupis dicit, eos quum pacem inire vellent cum ovibus petiiſſe, ut exterminarentur canes, veluti eos qui diſtractionis fuerint authores. Quod ſi igitur hoc ipſis concedatur, malum indies ingraveſcet, donec fiat immedicabile, & apertum bellum inde tandem enaſcatur. Hoc modo plus lucrabuntur, quàm eo quod in principio prætendebant, nempe juriſdictionem in bona & perſonas noxias, nunc verò caſtigandi & innocentes poteſtatem conſequentur. Manifeſtiſſimum hoc erit ſignum, Regem & Papam manus dare, nec vires habere ad redigendum ipſos in ordinem, ſicque victos eſſe, tam iniquâ videlicet conditione: unde libertati Eccleſiaſticæ majus detrimentum oborietur, ſicut etiam authoritati Papæ, quàm cum omnibus iſtis legibus quæ cenſurarum extiterunt cauſæ.

Papa ſibimet facit injuriam, permittendo, ut primi, qui ipſi obedierant, ob hanc cauſam confundantur in conſpectu totius Mundi inter Catholicos & hæreticos, & caſtigentur proſcriptione perpetuâ & ſuorum bonorum privatione. Hoc modo confirmabitur id, quod per totum annum publicârunt per Mundum, nempe Interdictum & omnes actiones Papæ contra ſe nullas eſſe, neminemq; eis debere obedire, quandoquidem prætendebant, atque etiam obtinebant eos, qui ipſi obedierant hunc in modum caſtigari.

Ex altera cauſa etiam Papa præjudicat ſuæ authoritati, quandoquidem deinceps non poterit amplius publicare interdictum, quod ſit validum: nam cùm videat eos, qui obediunt pro eo quod debent affici præmiis, adeò graviter puniri, nemo Eccleſiaſticus amplius ipſi obediet, & ipſimet Ieſuitæ, qui hactenus in omnibus rebellionibus, quæ in quacunque parte Mundi contra ſanctitatem ejus & Regem noſtrum fuerant excitatæ, ad ipſis ſerviendum periculo expoſuerunt facultates & vitas ſuas, tempore futuro perdent animam. Quod facturi ſunt & cæteri omnes Religioſi, cùm videant, ſe deſertos eſſe, ſicque malè tractari eos, qui in hujuſmodi occaſionibus adeò benè ſe geſſerunt.

Præterea Sanctitas & Majeſtas ſua dabunt maximum ſcandalum toti Mundo, ſiquidem iſtud exemplum animum addet omnibus hæreticis & politicis in quacunque parte: molientur enim quidvis contra Sanctitatem ejus, quippe certi, ſe illud obtenturos, unde facilè iſto exemplo ſeſe juſtificabunt.

Quod ſi fortè exiſtimetur id precariò poſſe accommodari, ſciendum illud ipſum in medium etiam propoſitum fuiſſe, cùm tractaretur pax cum Anglia: nunc verò apparet quam fuerit id ſine fundamento & ratione: Deinde, ſi conſideretur obſtinacia quam hactenus ſunt profeſſi, excutiendo pœnas Eccleſiaſticas, & minas bellicas, prudenter præſupponi nullo modo poteſt id ipſos facturos precariò, poſtquam periculum evaſerunt: Tertiò, non excuſabuntur propterea incommoda illa ſuperiora: Quartò, etiamſi id facerent poſtea propriâ ſuâ voluntate, ut ſatisfacerent Principi alicui id ab ipſis poſtulanti, dum conſiderari debet, quantâ exiſtimatione id lucrifaceret eiuſmodi Princeps, & quantam inde iacturam faceret & ipſius Sanctitas & Maieſtas Catholica, cùm ne quidem omnibus ſuis viribus & authoritate rem tam juſtam obtinere potuerint.

Et ſi quis obiiceret, neceſſariò admittendam eſſe illam conditionem ut non introducatur in Italiam bellum, quandoquidem ipſi volunt ſine eo ſubiicere ſe Papæ, primùm quidem iſta diſſimulatio & major ſubinde propagatio hæreſeos in ſtatu Veneto maioris & periculoſioris belli cauſa erit: Secundò, eveniet ex iſta hæreticorum & politicorum inventione, ut in conditione illa tanquam ſi eſſent minoris ponderis, exhibituri ſe ſint obſtinatiores, utpote in qua, ſicut apparet ex Superioribus, conſiſtit omnis exiſtimatio ſive iuſtitiæ ſive iniuſtitiæ huiuſce negotii, nec non ipſius Sanctitatis & Maieſtatis Catholicæ: Tertiò, Veneti ampliorem habent occaſionem pertimeſcendi bellum in ſua

in ſua domo modo exiguo quem habent ad ſe defendendum, & exigua ſecuritate erga ſuos Vaſallos in re tam pudenda & injuſta, ut non debeant habere Papam vel Regem Dominum noſtrum, qui inferant ipſis bellum ad redigendum eos in officium, quod ocyus amplectentur, ſi videant ex altera parte conſtantiam & reſolutionem, quæ ipſis conditio negatur tam indigna & intolerabilis.

De Turbis *&* varijs Calamitatibus *in* Bohemię *Regno à* IESVITIS excitatis.

ANno 1609. die Auguſti menſis Status Bohemici libello ſupplici Cæſareæ Majeſtati obiato, graviter conqueruntur de Ieſuitis, quòd quum non ſeſe pertraxiſſent, & nec tributum de illis ſolvant, nec onera ſuſtineant alia, multò minus autem contributionem; quam à ſubditis exigant ullam faciant; neceſſitate igitur cogente, ſeſe à Cæſarea Majeſt. petere, eò adigantur, ut à prædijs iſtis in poſterum abſtineant, & nulla alia abſque conſenſu & peculiari indulto Cæſaris vel coëmant, vel ex teſtamentis, donationibus; vel alia quacunque ratione acquirant & ad ſe transferant. Sed parum impetrârunt.

Cauſa ob quas Ieſuitæ ex Bohemiæ regno æternum eiecti ſunt.

Ob quas cauſas autem Ieſuitæ ex Boëmiæ Regno Anno 1618. die 1. Iun. menſis proſcripti tandem, & in æternum inde ejecti ſint malo Statuum Boëmorum verbis, quàm meis referre. *Prima* eſt, quòd à multo jam tempore fuerint VASTATORES publicę pacis & tranquillitatis hujus Regni. Notum eſſe paſſim omnibus, aiunt, in quantis inclytum Boëmiæ Regnum periculis per retro omnes annos, ex quo Ieſuitica Secta idem Regnum fuit ingreſſa, verſatum perpetuò fuerit, & quàm frequentes mutationum viciſſitudines perturbationeſque ſubierit, eaque omnia Status pariterque ſubditos eorum, & alios Regni incolas magno ſuo incommodo perſentiſcere, eaque de cauſa bona capitaque exponere debuiſſe. Addunt, comperiſſe ſe ipſo facto; ejuſmodi ærumnarum nullos majores authores eſſe, quàm virulentæ Religionis Ieſuiticæ homines: ut proinde quàdiu hæc ſecta in Regno ſit permanſura, nunquam ſupradictis calamitatibus finis imponi; nec pax in Regno diuturna eſſe poſſit: ſed tam ipſa Regia Majeſtas, quàm Status ipſi perpetuò de cervicibus & bonis omnibus ſint periclitaturi. *Secunda* cauſa proſcriptionis Ieſuitarum ex Boëmiæ Regno eſt, quòd ſtudio ſtabiliendæ Romanæ Sedis, omnia Regna, ac Mundi hujus terras jugo ac poteſtati ejus ſubijcere unicè adnitantur. *Tertia*; quòd Magiſtratus politicos alios contra alios concitent; ac tam inter Status mutuò; præſertim Religionis profeſſione diverſos, quàm inter Magiſtratus ac ſubditos, diſſenſiones & diffidia excitent: ipſoſque ſubditos contra Reges, conſilijs, doctrinâ & pollicitationibus, etiam ipſius gloriæ æternæ acquirendæ ac purgatorij ignis evadendi arment. *Quarta*, quòd per confeſſiones arcana omnia reſcire, atque ita conſcientijs hominum dominari, etiam ad illicita compellendo conſueſcant. *Quinta*, quòd exemplum Templariorum ſecuti, inſignia quæque loca, ſuo uſui vendicent. *Sexta*, quòd adminiſtrationi ſeculari in omnibus ſeſe ingerant. *Septima*, quòd omnes, qui Romanæ Eccleſiæ colla ſua ſubijcere & Papæ parere nolunt, Hæreticos proclament: eiſque fidem habendam eſſe nullam palam doceant. *Octava*, quòd ejuſmodi crimina ac technæ Societatis Ieſuiticæ teſtata reddantur etiam ab externis Regnis ac Provincijs: ſpeciatim in Gallia, Anglia, Vngaria, Venetijs, Belgio alijſque Sacri Romani Imperij Provincijs. *Nona*, quòd non obſtantibus Majeſtatis literis, à glorioſæ memoriæ Cæſare Rodolpho pro libero Exercitio Religionis conceſſis; nec non inita & à Sacra Cæſarea Majeſtate ſuper eadem re cum cæteris Catholicis Statibus conventione, partem ſub Vtraque in concionibus & ſcriptis audacter ſcommatis proſcindant ac lacerent, verba earundem literarum partialiter, & contrariè explicent. *Decima*, quòd conceſſione Literarum Majeſtatis Religionis Statum in Boëmia concernentium, interponendam fuiſſe judicent authoritatem Romani Pontificis, qui tamen nec in Status ſub utraque multò minùs in Regem ullum jus habeat. *Vndecima*, quòd Ieſuitarum inſtinctu & conſilio ſub Vtraque ſubditi Regis, aliorumque Dominorum Papiſticorum, carceribus, alijſque modis ad Romanam Religionem capeſſẽdam adacti fuerint, Templaque & cultus divinus Vtraquiſtarum in eorundem Papiſticorum Dominorum quibuſdam locis ſublatus, omniaque officia præcipua, tam Regia, quàm Regni & Civilia perſonis Religionis ſub Vna diſtributa, Vtraquiſtæ è contra, qui ſeſe pro conſcientiæ debito interpoſuerint, officijs ac dignatibus ſuis magno cum probro

dejecti fuerunt. *Duodecima*, quòd adminiſtris paucis Papiſtis quibuſdam, perfidis patriæ filijs, cum penè omnia Ieſuitarum inſtinctu & nutu agerentur, totum Regnum, ac præcipuè pars ſub Vtraque ad extremum propè interitum eſſet adducta, niſi Deus ex mera charitate & miſericordia ſua ſancta, quam erga Verbum ſuum & partem ſub Vtraque gerere dignatur, malum præveniſſet.

Decretũ Statuũ Bohemorum contra Ieſuitas

Hæc eſt ſumma Decreti Statuum Boëmiæ contra Ieſuitas: Ipſum verò Decretum de verbo ad verbum Latinè ſic ferè habet: *Omnibus tribus ſub Vtraque Ordinibus ſatis conſtare, quantis periculis & incommoditatibus Regnum illud à primo Sectæ Ieſuitæ in illud ingreſſu, expoſitum, quidque afflictionis & miſeriarum experti omnes fuerint. Harum incommoditatum cauſam unam & ſolam à Ieſuitis deprehendere, reipſa defenſores cognoviſſe, qui id propoſitum ſibi habeant ut Sedem Romanam firmare, & Regna Mundi totius omnia ſub poteſtatem ſuam redigere poſſint. Nam ne Deum quidem reverentes, quæ ad eam rem facere poſſint, ſedulo facere, Principes adverſus ſeipſos concitare inter Ordines Regionum, diverſam Religionem foventium diſſidia excitare, Magiſtratus adverſus ſubditos, & hos contra Magiſtratus ſuos incitare, Reges ad nutum ſuum componere, ſe nolentes, ſicariorum libidini exponere, ſceleratos quoſque ad parricidia in Regibus perpetranda ſalutis æternæ cõſequendæ, & purgatorij evitãdi promiſſione animare, amicos adverſus invicem committere, in ſecreta omnia per auricularem confeſſionẽ ſuam inquirere, cõſcientijs hominum laqueum immittere, & eas ita conſtringere, ut ſine conſenſu ipſorum, ut bonum quidem quod ſit, facere audeant, quemadmodum etiam theſauros ingentes Templariorum exemplo ſibi comparârint, in politicam gubernationem ſeſe immiſcuerint, & ijs, qui Rom. Religionem non amplectantur fidem ſervandam nullam eſſe docuerint, hæreticos eos proclamantes. Teſtimonia hujus rei ſatis manifeſta & perſpicua, Galliam, Angliam, Hungariam, Tranſylvaniam, Venetias, Belgium, & Regna Regioneſque alias ſuppeditare. In hoc ipſo Bohemiæ Regno, cum poſt perpeſſas, ex ipſorum inſtinctu, afflictiones varias, Regales à Cæſare Rodolpho ſuper exercitio Religionis libero obtinuiſſent literas, & pacta cum illis ſub Vna, de non vituperando, criminando, damnando ſeſe invicem inijſſent, inque tabulas publicas, majoris confirmationis ergò inſerenda omnia iſta curâſſent, veritos non fuiſſe, poſt habitâ pœnarum Majeſtatis literis expreſſarum comminatione, Ordines ſub Vtraq; pro concionibus ſuis calumnijs proſcindere & tanquam hæreticos condemnare, literas Majeſtatis in alienum ſenſum trahere, eaſq; ad Cæſareæ Majeſtatis Cameræq; Regalis, Monaſteriorũ item, & Eccleſiaſticorum, nec non Ordinum ſub Vna ſubditos minimè pertinere dictitare, Regem Bohemiæ non poſſe Majeſtatis iſtas literas confirmare, & Religionis libertatem fidelibus ſuis ſubditis ſine Pontificis Romani conſenſu permittere: cum Papa tamen neq; in Ordines Bohemiæ, nec in Regem Dominum ſuum juris quicquam habeat publicè affirmare, Regis ſubditos ad Eccleſiaſticam maximè juriſdictionem pertinentes, à Religione ſua ſub Vtraq; ad eam ſub Vna vel invitos trahere, templa ipſis præcludere, & aliquibus in locis ſolo æquare, Religionis exercitia prohibere, officia Regis Regniq; primaria non niſi illis, qui ſub Vna ſunt, adminiſtranda permittere, eos verò, qui ſub Vtraq; ſunt, ab officijs publicis nulla cauſa, quin imò conſcientia ipſorum reclamante, cum dedecore & ignominia removere. Hac ratione id tandem effeciſſe, ut paucis quibuſdam ſub Vna perfidis hominibus, patriæ totius adminiſtratio cederet, quorum opera patriæ interitum, fidelibus verò ſub utraque Ordinibus extremam perniciem, & exterminationem accelerarent. Cum igitur malorum omnium in Regno auctores ſint, indignos eſſe, qui in eo diutiꝰ vivant, & tolerentur. Defenſores ergo animadvertentes, mala iſta finem non habitura, nec pacem in regno conſtantem fieri poſſe, ſed & Regem, & ordines omnes cum uxoribus liberiſque, & bonis ſuis omnibus, in ſummo periculo verſari oportere, quandiu Secta iſti pernicioſiſſima locus aliquis in Regno relinquatur, notum omnibus facere, quod deliberato conſilio, & omnium Ordinum impetrato conſenſu, Ieſuitas omnes ex oppidis Pragenſibus, Crumano item, Commurtavio, Neuhuſio, Glatſio, & locis alijs, in quibus Collegia ſua habeant, quin imò ex toto Regno Bohemiæ Regno proſcripſerint, & præſentibus hiſce literis in æternum proſcribant, ita ut omnes Regno quietè excedere, & nullo unquam tempore, ne ſub alterius quidem Ordinis titulo redire in Regnum iſtud debeant, ni incurrere in pœnam, de ipſis & omnibus eos excipientibus foventibuſque ſuis, tanquam Reipubl. turbatoribus, & manifeſtis hoſtibus, accerſere ex Regni conſtitutione velint. Nullum enim planè reditum ipſis in Regnum iſtud, ne ad Romani quidem Pontificis interceſſionem, patere debere, nec ſi illud à quoquam expectatur, intercedere pro illis quenquam ex Ordinibus debere, pœna quietis publicæ turbatoribus debita, in eum, qui id faciat, conſtituta. Notum id literis publicis ad perpetuam memoriam fieri omnibus debere, Alios tamen Ordines ſub una in monaſterijs viventes & alibi, dummodo quietos ſe gerant, hac ſua proſcriptione, quæ Ieſuitas ſolos, utpote ex Regnis quibuſdam etiam alijs jam pridem proſcriptos, concernat, intellectos, minimè velle.*

In hujus Decreti ſententia Status Bohemici poſteà conſtanter perſeverârunt ſemper : nempe, Ne Societas hæc in Regnum poſthac unquam recipiatur : ut ab officijs & muneribus removeantur & excludantur, ac bona illorum in alios uſus convertantur.

Apologia pro Ieſuitis Bohemia Regno ejectis.

Huic verò, quantùmvis juſtiſſimo Decreto ac ſententiæ, hiſque accuſationis graviſſimis capitibus, & cauſis æquiſſimis proſcriptionis Ieſuitarum ex Boëmiæ Regno, quidam Anonymus Ieſuita oppoſuit Apologiam pro Ieſuitis, Viennæ Auſtriæ editam, in qua omnia ſimpliciter negat ac pernegat, quæ ipſis in Decreto impunguntur crimina, meraſque calumnias & criminationes eſſe dicit. 1. Negat enim primum ac tertium Accuſationis caput, Quòd Ieſuitæ ſint perturbatores publicæ tranquillitatis, diſſenſioneſque, turbas & diſſidia paſſim excitent, &c. quòdque ſubditis, vel alijs quibuſvis poteſtatem tribuant Reges & Vnctos Domini invadendi, atque ad id facinus perpetrandum animos eorum pollicitationibus vitæ æternæ acquirendæ, aut evitandi purgatorij accedant. Dicit hanc impiam & blaſphemam doctrinam, nunquam in Scholis Ieſuiticis auditam, nunquam in ſcriptis eorum lectam, nunquam mente conceptam, ſed paribus ſtudijs ac animis à Ieſuitis ubivis locorum damnatam eſſe : Additâ hac e-lumbi exceptione, NISI IMPIE SIMVL AC IMPERITE Reges & Vnctos Domini in Tyrannos transformemus. 2. Negat Anonymus ſecundum ac ſeptimum Accuſationis caput ; Quòd Ieſuitæ omnia Regna mundi, Romanæ Sedi ſubijcere ſatagant, eidemque non obtemperantes Hæreticos pronuncient, &c. Addit, Ieſuitis manifeſtam injuriam fieri, ſi dicatur, eos docere, hæreticis fidem nullam, ac ne juramētum quidem ſervandū eſſe. 3. Negat quartum, undecimū & duodecimū Accuſationis caput; Quòd Ieſuitæ conſcientijs hominum dominari, atque eos ad illicita compellere omnia ſuo arbitratu conſueverint, &c. 4. Negat quintum ac ſextum caput Accuſationis; Quòd Ieſuitæ inſignia quæque bona ad ſe trahere, & ſeculari adminiſtrationi ſeſe ingerere ſoleant. 5. Negat ſeptimum Accuſationis caput, Quòd perverſæ Ieſuitarum technæ conteſtatæ fiant externis etiam exemplis Galliæ, Angliæ, Hungariæ, Venetiarum, Belgij, &c. 6. Negat nonum ac decimum Accuſationis caput, quòd literis Majeſtatis ſuum pondus ac momentum, facto interpretatione, ac iudicio adimere tentaverint, &c.

Hæc omnia Anonymus iſte Ieſuita negare non erubeſcit, quæ tamen lippis, ut aiunt, ac tonſoribus ſunt notiſſima, ut ex toto hoc opere noſtro Lector intelliget: & paulò infrà exempla hujus generis plura referemus, ſub hoc titulo 2. Ieſuitæ multa à ſe & alijs Papiſtis perpetrata, & dicta & ſcripta impudenter negant juxta illud Comici, *Si feciſti Nega.* Hic enim illorum mos eſt, ſi quæ refellere nequeant, ut ea ſimplici negatione ſatis refutata eſſe apud ſuos homines nimiùm credulos arbitrentur.

Sed concludam hunc locum : Aut mentiuntur Status Boëmici, qui talia conqueruntur in ſuo Edicto de Ieſuitis : aut Anonymus noſter, qui ea omnia negat, ſimpliciter. Sed prius eſt falſum : quis enim tantos, tantæque authoritatis, fidei exiſtimationis viros mendacij argueret ? Ergo verum eſt poſterius.

Anno verò 1618. ex Moravia quoque ſequenti Decreto proſcripti & ejecti fuerunt.

DECRET wider die JESVITER in Mähren/ den 6. Tag Maij/ Anno 1619. ergangen.

WIr N. N. N. die Herren/ Ritterſchafft/ vnd Perſonen auß den Landen vnd Inwohnern/ deß Marggrafftthumbs Mähren/ ſo der Evangeliſchen Religion zugethan/ den Leib vnnd Blut vnſers Herꝛen vnnd Heylands Jeſu Chriſti ſub utràque empfangen/ vnnd anjetzo in der Statt Brünn verſamblet ſind/ Thun kundt vnd offenbahr mit dieſem brieff vor jedermänniglichen/ wo derſelb geleſen oder gehört wird/ vnd inſonderheit wo es vonnötē/ welcher maſſen vns von den Herren Ständen deß Königreich Böheim dieſes nit nur allein durch die in truck außgangne Apologiam, ſonder auch vil vnd mancherley ſchrifften vnd beweiß zuerkennen geben worden/ ja allbereit zuvorhin weltkündig iſt/ was für gewaltige practicken durch anſtifftung der Jeſuitiſchen Sect/ wie in bemeltem Königreich Boheim/ alſo auch in andern Ländern vnd Provintzen je vnd allwegen geſtifftet worden: Alſo daß vil Potentaten vmb leib vnd leben gebracht/ auch ſie die Jeſuiter groſſer vnd gewalter kriegsempörungen vnd vnſchuldiges blutvergieſſung in alweg vrſächer geweſen. So werden wir gleichermaſſen berichtet/ daß von jhnen den Jeſuiten zu dieſen jetzigen empörungen/ durch welche das Marggrafftthumm Mähren vnſer liebes Vatterland nit nur allein in gewaltige ſchuldenlaſt geſetzt: ſondern auch ins äuſſerſte verderben gebracht iſt/ vrſach geben worden ſey. Halten demnach dieſelben für ſolche vnd dergleichen practicanten vnd auffrührer/ welche mit böß vnd falſchen rathgebungen nit nachlaſſen wollen/ vnd haben einhelliglich geſchloſſen/ ſie/

mehrgedachte Jeſuiten auß dieſem Marggraffthumm Mähren auff ewig zu proſcribiren vnd zuverweiſen. Derowegen wir euch Rectoren/ Magiſtern/ Schulmeiſtern/ vnd allen Jeſuitē/ die ſich in dieſem Marggraffthum̃ Mähren/ es ſey in Stätten/ Märckten/ dienſten/ oder an welchen örtern es wölle/ auffenthalten/ hievon ernſtlich anbefehlen/ daß ihr denen von vns zu euch abgefertigten Commiſſarien anietzo vnnd alsbald vnverzüglich/ ohn alle außflucht gutwillig die ſchlüſſel von den Kirchen vnd Collegien einantworten/ vnd euch von dannen nach publicirung diſes Patents auß diſem Marggrafftumm Mähren hinweg packen/ vnſer liebes Vatterland fliehen vnd meiden/ keiner vnder euch noch auß ewer Sect vnd rotten zu künfftigen ewigen zeiten ſich nicht mehr/ vnder was prætext vnd geſtalt es immer ſeyn möchte/ in dieſem Marggraffthumb Mähren finden laſſen ſollet.

Wo fern aber einer vnder euch vber dieſer ſamptliche anmeldung ſich ferner in dieſem Land/ wo es immer ſeyn möchte/ würde finden laſſen/ derſelb ſoll ohne alle gnad vnd rechtliche verhör/ von welchen er auß vns den Ständen erdapt würde/ am leben geſtrafft werden. Hierin/ weil vnſer gewiſſer will euch kundt vnd offenbar/ ſo ſtehet euch alſo vnd nicht anderſt zuverhalten/ daß nicht von nöthen künfftig gegen euch einen andern ernſt zugebrauchen.

Deſſen zu beſſerer vrkundt vnd beglaubung/ haben wir anfangs bemeldte Herren Ritterſchafft vnd Abgeſandte auß den Stätten vnſere Pitſchafft an dieſes Patent auffdrucken laſſen. Geben in der Statt Brinn den 6. Maii/ Anno 1619.

Similiter Ieſuitæ ex Hungaria quoque ob eaſdem cauſas ejecti ſunt anno 1619 ab ab Evangelicis Statibus ſeu Ordinibus hoc Decreto.

DECRET wegen der JESVJTEN/ wie dieſelben auß dem Königreich Hungaren ewig verbanniſiert/ vnd außgewieſen/ vom 16. Junii Anno 1619.

DJe Herren Evangeliſchen Ständt deß Königreichs Hungaren tragen in guter gedechtnus/ wie bald von den zeiten an als die Jeſuiten bey Keyſer Ferdinandi zeiten in das Königreich Böheimb eingeführt worden/ dieſelben viel vnd mancherley vnwillen mit ihren practicken geſtifftet/ ia ſie ſeind auch viel mehr dardurch bewegt worden/ daß durch ihren rath vnd verurſachung bey K. Rodolphi hochlöblicher gedechtnus zeiten/ der Türcken krieg caſſirt, Sintemahl der Römiſche Biſchoff/ welches den Herren Ständen deß Königreichs Hungarn wol bewuſt/ Keyſer Rodolphen/ damit der Türcken krieg befriediget/ vnnd ſolche kriegsmacht auff die Kätzer/ welche bey ſolchem Türcken krieg in auffnemen gerithen/ verwandt werden möchte/ ſehr ſtarck vermanet: So dann auch beſchehen/ vnd der Türcken krieg/ welcher 16. iahr continué gewäret/ iedoch nicht mit geringem deſpect vnd verachtung der gantzen Chriſtenheit/ am meiſten aber deß Königreichs Hungarn/ vnnd mit vnaußſprechlichem ſchaden/ in deme viel gewaltige vnnd anſehenliche Geſchlechter ermordet/ auch vmb ihre güter gebracht/ verhöret worden. Dann was durch der Jeſuiter practicken Keyſer Rodolphi kriegsheer/ vber welches Geörg Baſta zum Oberſten General verordnet/ vnnd der Bellioſa ein außländer/ erſtlich wider alle ordnung vnd freyheit deß Königreichs Hungern in der hauptſtatt Caſcha in Obervngern zu einem Hauptman angeſetzt/ welcher die Kirchen vnnd Schulen hinweg genommen/ die Prieſter vnd Schulmeiſter zuſambt den Studenten auß der Statt veriaget/ vor ein blutvergieſſen zwiſchen den Chriſten ſelbſt in dem Königreich Hungern angerichtet/ das iſt nun mehr der gantzen welt kundt vnd offenbar.

Es hat ſich aber bemeldte Jeſuitiſche Sect/ welcher inſonderheit vom Keyſer Mathia groſſer vnd vbermäſſiger fortgang geſtattet/ hieran nicht benügen laſſen/ ſondern ſich in alle Politiſche händel eingetrungen/ vnd von vnſern aller geheimbſten rathſchlägen deß Königreichs Hungarn wiſſenſchafft gehabt/ vnd ſolches alles durch ihre practicken bey der Oberkeit/ in deme ſie aller ſachen ein andere außlegung angedrehet/ zu nicht gemachet. Ja es hat ſich auch dieſe Jeſuitiſche Sect offentlichen in den predigten/ daß die Kätzer auffgerieben vnd ermordet werden müſſen/ hören vnd verlauten laſſen/ vnd andere ſchwere/ zu dieſes Königreichs vntergang/ gereichende bedröuwung zuthun ſich vnterfangen.

Wann dann die H. Stände deß Königreichs Hungern ſolche practikanten vnd hinderliſtige mörder der Könige vnd Potentaten/ zerſtörer deß allgemeinen friedens/ verräther der Provincien vnd Königreichen/ vnd der Chriſtlichen iugendt mit ihrer argen vnd böſen lehre/ verführer nit länger im Königreich dulden noch leiden kondten/ Als ſeind dieſelben der H. Stände deß Königreichs Böheimb/ und auch deß Marggraffthumbs Mähren/ vnſer lieben Herren freünde vnd nachbarn exempel nach/ daß ſie zu ewigen zeiten das Königreich Hungern meiden/ vnd darein nimmehr vnder keiner erdachten geſtalt in ewigkeit widerkommen ſollen/ proſcribirt, vnd verwieſen worden. Wo fern aber einer vnder ihnen den Jeſuiten nach dieſer gethanen verweiſung/ in dem Königreich Hungern innerthalb 4. tagen ertapt vnnd ergriffen wurde/ der ſol ohne alle gnad am leben geſtrafft werden. Vnd ſo iemandt/ ſey gleich wer er wolle/ einen auß der Jeſuitiſchen Sect nach außgang vier tagen/ in dem Königreich Hungern betretten würde/ denſelben kan er als einen auffrührer vnnd verräther

deß

deß Königreichs frey vnnd kühnlich ermörden vnd umbbringẽ/vnd ſoll daran nichts verlierẽ.

PAulò poſt hoc Decretum in Comitijs Vratislaviæ à Proteſtantibus Sileſiæ Ordinibus habitis Decretum inter alia quoque de Ieſuitis Provincia tota profligandis factum eſt, Iohanne Chriſtiano Duce Lignitenſi programma ejuſmodi publicante. *Non dubitare,*inquit, *quin Principes & Ordines utriuſque ſuperioris & inferioris Sileſiæ Auguſtanam Confeſſionem amplectentes omnes, in recenti adhuc memoria habeant, quid ante hæc tempora, maximè verò* 12. *Martij anno* 1596. *ſupplicando à Cæſare petierint,ut nimirum peſtilens illa Ieſuitarum ſecta, ob perniciosa conſilia & machinationes varias ad ſtatum omnem politicum quietum turbandum ab ipſis directas Regionibus iſtis ſuis excluderetur, additâ malorum omnium, quæ à Secta iſta,niſi ei maturè occurreretur, expectanda patriæ & poſteritati eſſent, prolixa demonſtratione. Etſi verò Deo mentem Cæſaris mirabiliter tum gubernante, Regiones iſtæ à Ieſuitarum acceſſu liberatæ & prohibitæ fuerint, ipſam tamen experientiam jam teſtari, & deplorandum potiùs quàm probandum eſſe, quid in vicino & confœderato Bohemiæ Regno ab ipſis factum hactenus fuerit, eundem enim jam effectum fructumque, quem pleraque in orbe Chriſtiano Regna alia, turbas nimirum & confuſiones maximas experiri. Quod igitur à Bohemis & confœderatis Provincijs factum, dum decreverint, ut communi conſenſu ſimul omnes ex Regionibus ſuis proſcriberentur,idem & ſibi faciendum Principes & Ordines Sileſiæ Proteſtantes, juſtiſſimis de cauſis cenſuiſſe, cùm dubitandum non ſit id daturos operam Ieſuitas, ut quemadmodum ad alia antehac Regna ſic ad ſuas quoque Regiones aditum ſibi per inſidias patefaciant, nec defuturos cogitent, qui locum ipſis in ditionibus ſuis permittant. Ne igitur hoc fiat, Ieſuitis quidem ne quis Regionem iſtam ingrediatur ſub capitis pœna, alijs verò ne locum ipſis permittant ſub dignitatis & bonorum omnium amiſſione ſeveriſſimè mandare. Hoc ſuum decretum pacis amantes Catholicos ſtatus ſiniſtrè accepturos non putare, quin potiùs ſtatuere intellecturos eos facilè, medium hoc eſſe ad pacem & concordiam inter eos & Proteſtantes Auguſtanæ Confeſſionis Ordines conſervandam unicum & veriſſimum, ſi ab irrequietis iſtis & maleferiatis hominibus, qui ipſum humanæ Societatis vinculum, quod in data fide, & pactorum obſervantia conſiſtit, pervertere conantur, liberi & immunes eſſe poſſint. Se verò aliter facere non poſſe, quàm ut pro pace, & tranquillitate conſervanda, decretum hoc, expetentibus ita Principibus Statibuſque Proteſtantibus alijs publici juris faciat. Omnes igitur & ſingulos monere, ut decretum hoc ſtrictiſſimè obſervent, nec quicquam vel contra faciant, vel contra fieri quacunque ratione permittant.*

De Proditionibus, Turbis, Seditionibus *in* Polonia *à* IESVITIS excitatis

DE tumultibus in Polonia multi paſſim rumores auditi ſunt. De Rege quidem eorum moderno Sigiſmundo omnes, qui eum propiùs noſſe videntur, teſtantur, nihil illo manſuetius, nihil humanius, mitiuſque fingi poſſe. Harum tamen tam populariam naturæ dotium uſum & fructum Ieſuitarum panurgia ita totum corrupit & intercepit, ut primum avitum ejus & hęreditarium Regnum ab ipſo prorſus abalienaverint: quòd eorum inſtinctu hæreſin, quam vocant, Lutheranam neglectâ jurisjurandi præſtiti Religione prorſus extirpare voluit: Regnum verò Poloniæ, quòd ad eundem liberâ electione delatum fuit, odio mutuaque diffidentiâ & perniciosâ diſſenſione repletum ita turbârunt, ut & Rex & Regnum ex æquo varijs, ac gravibus quidem periculis expoſiti fuerint.

Refert eques Polonus Papiſticæ Religionis in Oratione ſua, quam in frequenti Procerum ejus Regni Conventu habuit, quamque paulò infra integram adſcribemus, Cracoviam urbem celeberrimam, domicilium atque ornamentum totius Regni ita vexatam fuiſſe à Ieſuitis ut plurimi viri boni, quantumvis Catholici, affirmârint, ſe malle in ſylvis inter feras vitam degere, quàm in iſta immanitate verſari. Conſpiratione enim factâ, cujus Ieſuitæ authores atque duces extiterunt, magnâ vi atque impetu in eam domum irruerunt, quæ una in tota urbe monimentum antiquitatis extat, & Evangelicis conceſſa fuit, ex Regis & omnium Procerum permiſſu & approbatione. Apparebant effuſæ aliquot diebus flammæ, quæ per multas urbis partes ſparſæ, toti urbi interitum minabantur. Audiebantur clamores prædas efferentium hominum inter quos etiam verſabantur Ieſuitæ attritis ruſticorum veſtibus induti,ne agnoſci poſſent: totaque urbs in ſummo periculo verſata fuit, à quo ante Ieſuitarum adventum tutiſſima fuit.

Poſnaniæ Poloniam Ieſuitarum diſcipulis tẽplum proteſtantiũ ignis deletur.

Poſnanię, quæ civitas Poloniæ inſignis eſt, inſtinctu Ieſuitarum, Templum Augu-

ſtanam confeſſionem profitentium, igne delere ſæpè antehac conati ſunt, non ſucceſſit tamen ipſis propoſitum, excubitoribus id facinus ſemper impedientibus. Anno autem 1606. Maij die.13. Ieſuitarum diſcipuli, trecenti ferè numero, inſtinctu ſuorum ſuperiorum & præceptorum, initâ cum alijs conſpiratione, ſub veſperam impetum cùm in Templum illud feciſſent, cuſtodes quidem & excubitores in fugam facilè conjecerunt, poſtmodo perfractis vi ſumma foribus ſubſellijsque Templi in unum locum congeſtis, incendium excitârunt, quo totum illud ædificium in cineres brevi tempore verſum eſt, furentibus nimirum tantopere Catholicis illis, ut extinguendo incendio operam dare cives non auderent. Ferventibus hiſce turbis, quidam in Xenodochium irruerunt, ægrotos vi ſumma inde exturbârunt, fornacem, ſcamna, menſas, feneſtras & alia diſſiparunt, & perfregerunt, malè affectorum ſuppellectilem abſtulerunt partim, partim per plateas diſſeminârunt, & ita ſeſe geſſerunt, ut facinus nullum tam abominabile ipſis malus inſpirare potuiſſe genius videretur, quin in actum illud ſtatim producerent perficerentque. Æde igitur hac ſubversâ & vaſtatâ, qui confeſſionem Auguſtanam profitebantur, in aperto poſtmodum & patenti campo convenire, ſacraq; ſua celebrare coacti ſunt, cumq; nec ibi tutos ſeſe ſatis ab injuria fore ex minis atrocioribus colligerent, ſclopis ſemper haſtiſq; & gladijs armati ad exercitia concionum proceſſerunt, rei totius ſerie Warſoviam ad Ordines delatâ. Cæterum Ieſuitæ, ut ſeſe aliquo modò purgârent, miſſis ad Regem legatis, non potuiſſe ſe diſcipulos ſuos in officio continere, qui Religionis Catholicæ zelo accenſi, Templum iſtud dirutum modis omnibus voluiſſent, ſignificârunt petentes ſimul ut pro turbis majoribus vitandis reparatio templi inhiberetur, metuere enim ſeſe, illud quantumvis reparatum flammas evitare vix poſſe. Cum igitur non in hac ſolùm civitate, ſed & alibi paſſim pro libitu omnia Ieſuitas agere, nec eſſe qui in eos animadverterent nobilitas videret ad Comitia Varſoviæ paulò poſt celebranda comparere præcipui quiq; ex Poloniæ Proceribus recuſârunt, Lublini vel alibi de refrenanda hac contumacia deliberaturi.

Ieſuitarum Thorunia in Boruſſia technæ, Thoruniæ, urbis Borruſſiæ ad Viſtulam fluvium ſitæ Templis, ædificijs & emporio clariſſimæ Ordines cum Plebano quodam de poſſeſſione & jure Patronatûs Eccleſiæ ad S. Ioannem multis annis altercati ſunt. Convenit autem tandem inter eos, ut Plebanus quidem ſolus in domo parochiali habitans, Templum retineret, miniſteriumque Eccleſiæ per Miniſtros ſuos more hactenus uſitato conſtitueret, jus verò patronatus penes civitatem & Ordines ejus permaneret, in cujus rei conformationem non ſolum literæ confectæ ſunt, quas Epiſcopus quidem Culminenſis, quemadmodum etiam Culminenſe Capitulum ſubſcriptas ſigillis ſuis obligârunt, ſed & diploma à Rege, Ordines, quo debitum civitati jus patronatus de novo confirmatum eſt, obtinuerunt. Poſtquam igitur jam Plebanus ille poſſeſſionem Eccleſiæ domumque parochialem, certis tam n cum conditionibus, obtinuit, Epiſcopus ſtatim Culminenſis, contra conventionis literas proprio auſu, duos in aulam parochialem Ieſuitas, alterum qui confeſſiones audirent, & alterum qui concionaretur in Templo introducere, Plebano ex domo illa remoto conatus eſt, Ordines verò hoc videntes, ſolenniter contra aliquoties proteſtati, Plebanum, uti memor contractus ab utraque parte initi, Ieſuitas iterum removeret, monuerunt, interceſſione totius Regionis in Comitijs publicis adhibitâ. Cæterum monitionibus & interceſſionibus illis non ſolùm nihil proficere hactenus potuerunt, ſed & præter duos illos Ieſuitas, ſubinde alij advenerunt, qui occupatâ aulâ parochiali, clam Ordinibus Civitatis, privilegium tandem aliquod obtinere conati ſunt, quo Templo illo Ieſuitarum Ordini attributo, Plebanus quidem Vicarium promoveretur, poſſeſſio verò Eccleſiæ una cum domo parochiali & ſchola Ieſuitis relinqueretur clavibus Eccleſiæ ſcholæque in manus eorum traditis & oblatis. Hoc facto Ieſuitæ, aucto indies magis magiſque numero ſuo, viduarum & pupillorum domus emere, ſcholam aperire, & Collegium in civitate conſtituere amplius non dubitârunt, conſtitutâ peculiari juriſdictione, unde creberrimi per plateas & vicos civitatis tumultus, Ieſuitis quidẽ ipſis multa inſidiosè molientibus, diſcipulis verò eorum omnẽ petulantiam exercentibus, civeſq; injuriè & contumeliâ variâ afficientibus, extiterunt. Ordines igitur civitatis ne jure ſuo per conniventiam ſeſe ipſos privarent, conſiliũ tandem ceperunt, quomodo excuſſo hoc jugo, moleſtis illis hoſpitibus cives ſuos liberarent. Miſſis igitur 12. Octob. die ad Plebanum aliquibus, eum de inito ſecum contractu admonentes, promiſerunt, ſe ſecundum contractus illius tenorem in Eccle-

ſia

ſia & aula parrochiali eum quidem reli-ēturos, Scholam etiam, quam tanquam propriam civitatis domum, precibus hactenus obtinuiſſet, impoſterum etiam, donec benè de Republica promeriturus eſſet, ei relicturos, verum uti Ieſuitas, tanquam hujuſmodi hoſpites, qui & civitatem jure patronatus ſpoliare, & Plebanum ipſum poſſeſſioni Templi per inſidias evacuare, molirentur, & in conturbationem ſtatus publici, collegium aliquod inſtituere ſcholamque aperire, propriâ authoritate auſi eſſent, removeret domoque illis parochiali & Eccleſia interdiceret, vehementer poſtulârunt. Cùm verò eo quidem die reſolvere ſe Plebanus non poſſet, ſed ad Epiſcopum negotium hoc relaturum ſe diceret, non expectandum diutiùs rati Ordines ſequenti ſtatim die quoſdam, qui in integrum eum reſtituerent, ablegârunt, quod ipſum quidem fieri facili & lubenti animo paſſus eſt. Cæterum hoc facto expetierunt poſtmodum Ordines, ageret cum Ieſuitis, ut ſponte ſua domo parochiali cederent, & à Templo Scholaque in poſterum abſtinerent, Ordines enim civitatis nolle eos tanquam turbatores publici Eccleſiæ civitatis juris ſtatuſque diutiùs in parochiali aula ferre, urbe tamen ipſis interdictum nolle, donec quietos ſeſe, velut hoſpites deceret, intra ſuos terminos contenturi eſſent. Plebanus igitur mentem hanc & intentionem Ordinum Ieſuitis expoſuit, qui ſcholam quidem claudere & collegio abſtinere ſtatim promiſerunt, dummodò domum parochialem retinere & miniſterium Eccleſiaſticum peragere ſibi promitteretur. Verùm cùm non contenti hac Ieſuitarum reſolutione Ordines urgerent Plebanum, ut tenore contractus obſervato, ad ſtatum priſtinum omnia revocaret, quo & jus patronatus civitati integrum, & decretum Regium ſartum rectumque conſervaretur, coacti ſunt tandem Ieſuitæ, & clavium reſtitutionem Plebano facere, & miniſterio docendi tam in Eccleſia quàm in ſchola ſeſe abdicare, atque ita tandem domo parochiali cedentes diſcipulis ſuis valedixerunt. Accidit autem porrò ut orator quidam Regius ad civitatem in cauſa quadam ablegatus, Culminenſem ſecum Epiſcopum adduceret; qui in aulam parochialem cum ſuis, quod hoſpitium à multis annis in urbem veniens habere ſolitus eſt, divertit. Ieſuitæ igitur hanc ſuis rebus occaſionem commodam fore putantes, ſequenti ſtatim die Confeſſionarijs operam dare & concionem iterum habere die Solis auſi ſunt. Ordines igitur hoc intellecto, ad Epiſcoporum ſtatim aliquos miſerunt, qui eum rogârunt, ne poſt diſceſſum ſuum Ieſuitas eo loco relinqueret, additâ denunciatione, ſi remanentibus ibi Ieſuitis contumeliæ vel detrimenti aliquid à civibus, inferatur, propriæ uti id proterviæ imputarent. At verò Epiſcopus neglectis hiſce omnibus non ſolùm Ieſuitas duos vel tres, poſt diſceſſum ſuum, in domo parochiali reliquit, ſed ſalvum conductum à Rege pro illis impetratum Senatui exhiberi curavit. Cùm autem ſalvum conductum illum ad malam informationem impetratum eſſe, nemo dubitaret, Ordines ſtatim contra proteſtati, ſcriptum publicum ad valvas Templi; ejus quidem ſententiæ, quòd Regem meliùs informare, & de jure ſuo cedere ne latum quidem unguem cogitarent, affigi curârunt, ut ita nihil proficere machinationibus ſuis amplius valentes, domo parochiali cedere iterum neceſſe habuerint.

Conſilium *datum* Proceribus Poloniæ, *de* recuperanda, *&* *in poſterum* ſtabilienda Pace Regni Poloniæ *per* IESVITARVM ejectionem.

QVamvis tumultus in Polonia aliquo modo ſedati à Rege fuiſſent, Ieſuitarum irrequietis ingenijs, artibus ac ſtudijs maxima ex parte excitati, Anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo promiſſione & ſpe Nobilitati de Comitijs inſtituendis factâ, quibus deliberatio malis hiſce tempeſtivè adhibendo ſuſciperetur; Nobilitas tamen cùm inani ac vanâ ſeſe ſpe quaſi lactari, & promiſſa Comitia de die in diem differri videret, magnâ copiâ denuò Anno eodem ad Proſtovicum civitatem, quatuor milliaribus Cracoviâ diſtantem, ubi regia quædam Curia eſt Conventibus Nobilium celebrandis jã olim deſtinata, confluxit, & novo Conſilio inſtituto, quæ malo huic medicina adhibenda potiſſimùm eſſet, deliberare cœpit. Inter varias autem conſultationes ſcriptum quoddam Proceribus ibi congregatis Polonicâ linguâ exhibitum fuit, in quo auctor palàm profitetur inter alia, Ieſuitarum practicas & artes multivarias & cruentas, omnium in Polonia turbarum ac motuum cauſam primariam eſſe. *Si morbum*, inquit, *in præfatione, publicorum Regni noſtri cauſæ interius & foris diligentius perpendantur, primam certè, & omnium maximè principalem Ieſuitarum*

rum exquiſitiſſimas artes, & aſtutiſſimam omniumſibi ſubjectorum ad conatus ſuos promovendos Diſpoſitionem facilè cordatus quiſq; deprehendet: adeò, ut quicquid uſpiam malorum in Republica noſtra præteritis annis acciderit, magna ex parte ſolis illud Ieſuiticis artibus imputandum veniat. Ad hoc autem demonſtrandum, oſtendit primò, quàm inſtitutum Ieſuiticum liberæ Reipublicæ inimicum & adverſum ſit: Deinde quàm periculosè ſecta hæc ſtatum politicum non ſolùm in Polonia, ſed hinc inde per univerſam Europam turbârint & labefactârint. Ex quibus tandem collegit, pacem nec conſtitui nec ſtabiliri poſſe in Polonia, quandiu Ieſuitæ in ea maneant, proindeque eos inde expellendos, nec amplius recipiendos; & quæ in contrariam ſententiam pro Ieſuitis objiciuntur, refutat ſolidè. Quia verò Conſilium hoc ſeu Scriptum ſublatum eſt, ideoque in paucorum manibus verſatur, totum adſcribam in Lectoris gratiam, ut inde Ieſuitarum artes, dolos, impoſturas, fraudes, impudentiam, audaciam, ſtudia denique omnia cognoſcat & intelligat. Verba authoris hæc ſunt.

Executio Concilij Tridentini capitalis ſcaturigo omniũ turbarũ Europæarum

Præſentes Polonici Regni turbæ ex ejuſdem generis morbo promanant, quo hactenus occidentalis Europa periculosè laboravit. Certum eſt, omnes Europæ tumultus & inteſtinas paſſiones abhiſce 40. & ampliùs annis per Executionem Concilij Tridentini excitatos eſſe, & ex eadem ortum traxiſſe. Si fortè bellum Balthicum quod inter Scardiæ Reges ante annos 36. geſtum eſt, & nuperrimum Brunſuvicenſium tumultum excipias.

Hæc inquam eſt illa præſentis ſeculi Pandora, ex cujus fatali pyxide omnes Europæorum inteſtinæ calamitates hactenus mihi ſcaturire videntur, ita tamen ut eas non tam ipſa Concilij executio, quàm executionis modus pariat.

Modus Executionis Tridentinæ.

Hoc fortè ulterius tibi vis declarari? ſic igitur habeto, Executionis modus in duabus præcipuè rebus hactenus fuit repoſitus. I. *Primum ſedulò annixi ſunt, quibus hæc cura incubuit, ut illos Reges & familias, quorum in Europa hoc ſeculo præcipua eſt authoritas, ſecum invicem adunirent, & ſic adunitos ad Concilij Tridentini executionem exſtimularent. Et hinc eſt illa famata Catholicorum unio.*

II. *Deinde ut per certos & qualificatos homines impedimenta, quæ vel in politijs politiarumque formis & legibus, vel populorum moribus negocio huic obſtarent, quaſi è via removerentur.*

Hac ratione prædicta Concilij executio fuit inſtituta, quantum nimirum ad generalem conatum attinet: Opus profectò magnum & arduum, quod melioribus Mundi temporibus peculiari fortunæ afflatu opus habuiſſet, quòdque ipſius Alexandri Magni victoriosum gentium frangere & defatigare potuerit. Nunc autem pro ratione præſentis Europæ ſtatus infinita conatui huic & longè robuſtiſſima impedimenta extra ordinem fuerunt objecta. Quibus tamen non obſtantibus, res ab ijs, quibus hoc per prædicti Concilij concluſionem mandatum erat, fortiter & ingenti nixu tentata fuit: ſed eo hactenus eventu, ut molimina iſta turbas quidem longè maximas & valdè horribiles ubique gentium in vulgus peperrint, ad exitum tamen nuſquam perduci potuerint.

Vnio Regum Catholicorum ejuſdemque fructus.

Regum enim adunitio partim per connubia, partim per confœderationes, pacificationes & ſimilia media tentari cepit & promoveri: In tanta tamen nationum Regnorumque Europæorum diſcrepantia ferè conſecutum eſt, ut pro ea quæ ſperabatur unitione, infinitæ authoribus difficultates, ſubjectis autem populis variæ moleſtiæ emerſerint. Cùm præſertim Reges ipſi, qui ſe interdum ad prædictam Executionem obtulerunt, negocium illud tam ſincerè nunquam tractarent, ut ſub ejuſdem prætextu non ſub privata commoda quæritarent.

Hiſpani ſub prætextu propagandæ Religionis Monarchiã ſuã amplificare conantur.

Sicuti non ita dudum in Gallijs licuit perſpicere, quando Philippus Hiſpanus partium Catholicorum (hunc enim cucullum factio illa induat) patrocinium & defenſionem viſus eſt ſuſcipere: Ibi inquam vel tandem apparuit, eum ſub hoc obtentu Galliæ Regnum affectare. Cum enim animadverteret, pleroſque factionis illius proceres ab Imperio Hiſpanico abhorrere, oblitus perſonæ, quam agendam ſuſceperat, manus auxiliari eos retrahere cepit, ut qui videret, ſe ſpe ſua fruſtratum. Id quod Sixtus V. tempeſtivè odoratus eſt, illudque egerrimè tulit.

Talia autem plura exempla adduci poſſent ex ijs etiam, quæ nos aliquantò propius tangunt. Ex his ergo perſonatis & malè fidis Regnum molitionibus in unionis iſtius agro perpetuarum ſimulatum copioſiſſimam ſegetem adhuc ſuccreſcere videmus, per quas prædictæ executionis negocium, per ſe haud facilè turbatur, & Nationes ijs, de quibus dictum eſt, difficultatibus implicantur.

Idem ferè in reliquorum impedimentorum remotione accidit. Cum enim Tridentina reformationi non ſolum diverſus Religionis ſenſus, per univerſam iam Europam latiſſimè ſparſus, ſed etiam nationum, populorumque privilegia, libertates, leges & mores obſtarent, illa circa tumultum removeri quidem potuerunt.

Quæ

Tridentina reformationis effectui in ipſis Regnis.

Quæ omnia tamen à præfervidis ingenijs, quibus hæc Provincia non citra delectum demandata erat, non ſolùm mota, ſed acriter commota & vehementer perturbata eſſe conſtat. Hinc ergo turbæ, hinc ſimultates, hinc odia, hinc diffidentia cum reliquis fatalibus Furijs, quibus noſtro tempore ſtatus politicus infeſtatur, ceu ex Orco proruperunt. Id quod omnes nationes, quæ hæc peſtis pervaſit, ſonora voce profitentur: hanc & non aliam calamitatum ſuarum cauſſam omnes, qui citra morbi affectionem judicant, ſummo conſenſu allegant.

Videamus nunc ergo num malorum noſtrorum Polonicorum eadem ratio ſit, & num eidem generali cauſſæ adſcribi queant. Id quod multis forte difficulter perſuadebitur Ego tamen illud conſtanter aſſero, & aſſertionis meæ has probationes affero.

Certum eſt, Clerum Poloniæ non minus hactenus laborare, ut Concilij Tridentini decreta intra Regnum executioni mandentur eorundemq; obſervationi omnes ſubijciantur, quam in plerisque hactenus Occidētis partibus laboratum fuit.

Executio Concilij Tridentini, quomodo in Polonia inſtituta Synodus Petricovienſis.

In hunc enim & non alium finem mox poſt ingreſſum moderna Regiæ Majeſtatis in Regnum Synodus illa Petricovienſis celebrata fuit: quam ceu Filiam Poloniæ Medea illa Tridentina peperit. Ex cuius vultu prudentiores jam tum ſecuturã in Regno adminiſtrationis omen capiebant. Cujus etiam Decreta plerisque vel eo ſaltem nomine ſuſpecta fuerunt, quod tanto ſtudio occultata fuerunt & ſuppreſſa.

Sed nec illud cuiquam dubium eſſe poteſt, ab his ipſis primo loco diligenter curatum fuiſſe, ut Reges Poloniæ prædictæ Unioni implicarent, eoſdemque cum Domo præcipuè Auſtriaca quàm arctiſsimè conjungerent. Ex qua nimirum conjunctione maximum ad prædictæ Executionis promotionem emolumentum ſperabatur: Ut quæ ad ſubditos in utroque Regno magis preterrendos & in ordinem redigendos permultum factura videbatur, quantumvis conſilijs illis longè aliud pallium obduceretur.

Suecia amiſſa.

Harum verò rerum praxis poſt infelicem illam expeditionem in ſpeciem quaſi renovata fuit, ubi nonnullorum ſtudia valdè conſpicua extiterunt. Eorum videlicet, quos præter jam dictas cauſas Sueciæ amiſſæ invidia urgebat, qua nempe ordinem ſuum premi ſentiebant. Qui propterea omnem lapidem moverunt ut novis Regem amicitijs accepti infortunij ſenſum nonihil mitigarent.

Auſtriacorum ſtudia Polonis ſuſpecta.

Verum tamen ut inter vicina Regna ferè fieri conſuevit, Auſtriacorum ſtudia noſtratibus ſemper ſuſpecta fuerunt, ideoque pro hac etiam vice ad Agentium illorum conſilia promovenda tantum non contulerunt, quantum ſperatum fuerat. Cum præſertim præter vulgares illa Regum Regnorumque vicinorum ſimultates & diſſenſionis, alia non pauca quotidie intra & extra Regnum inciderent, quæ hujuſmodi conjunctionem Reipublicæ noſtræ minus commodam, ipſis etiam Civibus formidabilem efficerent. Per ejus itaque attentationem nil amplius effectum fuit, quàm ut inveteratæ ſuſpiciones periculoſius recrudeſcerent.

Quod ipſum etſi ijs, qui hæc agitabant, non ignotum eſſet, ſe tamen adeò non paſſi ſunt impediri, publicamque indignationem tam ſecurè contempſerunt, ut tantò potius confidentius in propoſito perrexerint, illudque tandem per fas & nefas ad exitum conati ſint perducere.

Hic ergo molitionum jam antea ſuſpectarum tam importunus fervor eum tandem eventum ſortitus eſt ut offenſa Nobilitate Regnum factionibus mutuaque diffidentia impletum ſit, & Rex ipſemet ſubditis, ſubditi verò Regi ſuſpecti eſſe ceperint. Quam noſti proximam & compendioſiſsimam eſſe ad Reipublicæ diſmembrationem & interitum viam. Et hac ratione prius illud Executionis Tridentinæ turbæque Europæ medium ſatis inter nos, ut opinor, efficaciter operatum eſt.

Tridentini Concilij executio citra libertatis Polonicæ præjudicium perfici nequit.

Ad alterum quod attinet, Popularium nempe obſtaculorum remotionem, tu non negabis, opinor, in hoc Regno majora & robuſtiora eis objecta fuiſſe & adhuc objici, quàm in ulla Europæa Natione. Concilium enim Tridentinum inter nos, ut quidem nunc res ſunt, ad effectum, quem ipſi cupiunt, perduci nullo modo poteſt, niſi aut Hiſpanica Inquiſitio, aut quiddam quod Inquiſitioni illi æquivaleat, in Regnum introducatur. Per quod nempe Polonia ad Hiſpaniſmi aliquam ſimilaritatem redacta, prædictæ Executioni opportuna reddatur: Patria verò noſtra ea corporum animorumque libertate hactenus utitur, qualem fortiſsimæ nationes & generoſiſsimus quiſque ſibi optare poterit. Quis ergo non videt, quàm duro colliſu hæc inter ſe committi oportuerit? Poſtquam inprimis libertas illa, quatenus animum præcipuè & conſcientias concernit, non ita dudum per Confœderationem publicam denuo & quaſi extra ordinem confirmata eſt?

Confœderatio publica Executionis iſtius obex. Hiſpanica inquiſitio quibus artibus introducatur.

Quamvis autem Hiſpanicam Inquiſitionem nemo nobis hactenus apertè & ex profeſſo conatus ſit obtrudere, quòd intelligerent, hoc citra periculum vix poſſe tentari: Via tamen ad huiuſmodi aliquam imperioſam coercitionem variis artibus paulatim & quaſi per cuniculos parata eſt, ſenſimque muniri cepit. Eo nimirum adhibito, artificio, quorum citra omnem mutationis ſenſum Practicantes illi ſe conſecuturos ſperabant. Tam cautè tamen & circumſpectè incedere non potuerunt, quodque agebant tam probè nunquam potuit diſsimulari, ut rerum è diametro pugnantium tamque aſperarum vel

levis agitatio non ingentem flammam vel tandem eliceret. De quo ipſo, proh dolor! oculorum aſpectus hodie teſtatur.

Hæc à me omnia veriſſimè dici ipſemet optime noſti, & fatebuntur hoc illi, qui rerum noſtratium aliquam ſaltem notitiam habent, quique actiones noſtras Comitiales ab aliquot annis vel è longè ſpectarunt. Nec diffitentur hoc ij, qui in partibus adhuc inter nos eatenus hærent: ut & Concilium Tridentinum amplectantur, ejusque ſtudioſæ, per legitima tamen media, executioni faveant.

Adhuc ergo perſpicuum eſt, Reipublicæ noſtræ mala non ſolùm ex ijſdem cauſis, quibus reliquorum Europæorum Regnorum tumultus, ſed etiam ex eodem operationis illorum modo proficiſci.

In his igitur tollendis & amovendis opera noſtra occupari debet, ſiquidem ordine procedere Matrique noſtræ cum aliqua ſpe ſalutis opem ferre voluerimus.

Scio tamen quid tu heic dicere poſſis & haud dubiè dicturus ſis, Me videlicet hæc diſſerendo Morbum ferè incurabilem oſtendere, cum harum rerum ſtudio, Concilij præſertim effectuoſæ Executioni potiſſima pars Regni implicata ſit, ut curatio, ipſo morbo difficilior, & periculoſior futura videatur.

Non eſt de nihilo quod dicis, novique egomet multos prudentes Viros in eo tibi conſentire: Exiſtimo autem omnia opinione tua faciliora fore, ſi primum inter res ipſas earundemque abuſum, deinde inter perſonas, à quibus illæ tractantur, accuratè diſtinguatur.

Auſtriacæ familiæ affinitas Poloniæ per ſe nec inutilis nec inhoneſta.

Ad res quod attinet, nec Auſtriacæ Familiæ, inter Europæas haud dubiè eminentiſſimæ, nec quorumcunque exterorum Regum & Principum noſtris Regibus legitima & ſincera conjunctio per ſe vel Nos vel Rempublicam noſtram in minimo lædit; ſed eidem potius præſidio & ornamento futura eſſet, ſi à Practicantibus illis ad ſiniſtras ſuſpiciones non tam denſæ noſtratibus occaſiones præberentur.

NB. Eadem ferè ratio eſt Concilij Tridentini: Ab hujus enim executione nihil turbarum nobis eſſet metuendum, ſi modò ita inſtitueretur, ut intra legitimum docendi modum conſiſteret, miſſiſque alijs parum convenientibus practicis eventus Deo committeretur. Non igitur res iſtæ per ſe, ſed earum abuſus & perverſus tractationis modus Rempublicam lædunt, & has in præſentia difficultates nobis pariunt.

NB. Hæc itaque in rebus diſſidentia ſi obſervetur, inter ipſas etiam perſonas manifeſtam nobis diſcriminis rationem oſtendet: Vt nempè non omnes eos, qui prædictis rebus manum quocunque modo admovent, pro veris calamitatis noſtræ autoribus habeamus, ut curationis, de qua dicturus ſum, actum ad omnes & ſingulos extendi oporteat: ſed eos tantum qui prædicti abuſus præcipuam culpam ſuſtinent.

Si quæris, quinam illi ſint? Reſpondeo, ſi eorum, quos in hiſce rebus periculoſa experientia longo tempore erudijt, conſentiens teſtimonium admitteretur, Si præterea ipſam rerum evidentem inter nos experientiam in conſilium adhibere volumus, Ieſuitas & Inſtitutum Ieſuiticum pro ijs nobis neceſſario eſſe habendos. Hi, inquam, ſicuti in ſupradictorum conſiliorum executoriali proxi primas ſibi ubique arrogant: Ita alteram ejus & quidem odioſiſſimam & noſtrarum inprimis rerum reſpectu perniciosiſſimam partem extra ordinem ſibi ſuæque actualitati deſumpſerunt. In qua agitanda ita hactenus verſantur, ut quod in hiſce conſilijs peſſimum eſt, præcipuè arripiant, arreptum pejus efficiant, & vim ejus malitioſam per ſubjectum Reipublicæ corpus quo jure quave injuria quaſi tranſadigere & per partes applicare conentur. Vt ſic prorſus entiam ſi uni Ieſuitæ non eſſent, Nos aut turbas hujuſmodi nullas habituros, aut ſi quæ fortè, ut ex conſenſu reliquarum partium Europæarum, obortæ fuiſſent, eas multò faciliùs minorique periculo conſopiri potuiſſe. NB. NB.

Ieſuitarum conatus & fervor omnium intra Regnum exceſſuũ primaria cauſſa.

Hoc verò cùm illud ipſum ſit, de quo inter nos quàm maximè controvertitur, iudicij huius rationes tibi aliquanto accuratiùs erunt demonſtrandæ. Quod ita faciam ut tibi primum ad oculum demõſtrem: Inſtituti Ieſuitici, ſi per ſe conſideretur, eam eſſe rationem, ut liberæ Reip. valdè inimicum & adverſum, Libertati verò Polonicæ imprimis formidandum ſit. 1. Deinde vivis aliquot exemplis oſtendam, quàm periculosè ſecta hæc ſtatum Politicum hinc inde per Europam turbârit. 2. Tertiò obiectiones nonnullas diluam quæ ſententiæ huic à contrarium ſentientibus ferè opponuntur. 3.

Conſilij hujus præcipua demõſtrationis capita.

Quæ tria ſi à me demonſtrata fuerint, quartũ quod principaliter intendo, ſua ſponte ſequetur: Iis nẽpe qui Remp reſtitutam & ſaluam cupiunt, præcipuè operam dandã eſſe, Vt Ieſuitę & Ieſuitiſmus extra Regnum eliminentur, quo ſic remotis hiſce curationis interturbatoribus certa aliqua & firma pacis ſtabiliẽdæ ratio iniri queat. 4.

Inſtituti Ieſuitici politia.

Ad primum quod attinet, in eo tria cõſidero: Ipſam Ordinis politiam: Finem ad quem tendit: Operationes ſive praxin, per quæ hunc finem conatur aſſequi.

Politiam ſi penitius introſpiciemus, fatendum nobis erit, eam in hoc genere acuratè diſpoſitam, firmiſſimam & ad res magnas gerendas aptiſſimam eſſe: Vt parti cui ſe applicaverit, permultum prodeſſe queat. Generalis diſpoſitio purè Monarchica eſt, forma nimirum politiæ, ad movendum & agendum commodiſſima Monarchicæ diſpoſitioni, nervi in hiſce

hiſce rebus conſiſtunt: Capite primùm uno regitur, deinde hoc ipſum caput etiam loco, urbi nimirum Romæ alligatum eſt, ubi perpetuò reſidere cogitur. Quæ res ſectæ huic inter alia hoc præſtat, ut uno certo & uniformi aëre perpetuò regatur, & vegetetur, Romani nempe conſiſtorij afflatu, prout nempe is ab ijs, qui Romæ omnia poſſunt, afficitur. Diſciplinæ denique forma Inſtitutum hoc longè arctiſſima utitur, quia cives ejus ad cæcam obedientiam (ſic ipſimet loqui conſueverunt) aſtringuntur, in tantum, ut minoribus in nulla Majorum vel abſurdiſſima Imperia inquirere liceat: nedum ut aliquis ea detractare auſit. Quæ obedientia in orbem Europæum hactenus optimos & planè deſperatæ audaciæ ſicarios progenuit: ideòque Ordo iſte à nonnullis cum Aſſaſſinorum inſtituto comparatur, quod in Aſia olim à Saracenis contra Chriſtianos fuit introductum.

Diſciplinæ ratio.

Hæc ergo formam illam Monarchicam conſtituunt, conſtitutam firmiſſimè conſtringunt, adeoque faciunt ut actiones ejus efficaciſſimæ ſint, & ceu cuneus quidam penetrent.

Illa verò hanc compactionis ſoliditatem adjuvant, eandemque ſolidiorem efficiunt: Quod
1. *primum communitatis hujus baſis perfixam il-*
Baſis inſtituti Ieſuitici.
lam Generalis ſedem Romanæ ſedi & conſiſtorio,
2. *ut dictum eſt, quaſi affingitur & implantatur.*
Deinde quòd eandem Hiſpanico Imperio ſimiliter inſerunt, dum inter ſeptem Generales, qui ſibi huc uſque, ſi rectè memini, invicem ſucceſſerunt, neminem elegerunt, qui non vel na-
3. *tione, vel ditione Hiſpanus eſſet, quæ res non caret Myſterio. Tertiò quòd ex tot diverſis Clericorum ordinibus ſoli ferè Ieſuitæ ab utriuſque Fori ordinaria juriſdictione exempti ſunt: Vt nullum prorſus in Nationibus niſi ſui corporis Superiorem agnoſcant, qui plærunque Italus aut Hiſpanus eſt. Vt ſic Ordo Ieſuiticus ab*
4. *omni juris, coercitione ſolutus inter nos liberrimè verſetur, ſuiſque molitionibus ſecurè incumbat. Quartò quòd etiam in ſubdelegatis Imperij hactenus diligenter cavent, ne in Nationibus Provinciales unquam ex indigenis eligant, ſed vel Hiſpanis vel Italis dignitates illas conferunt, aut ſaltem ijs qui ex Anglia,*
5. *Gallia, &c. propter facinora aliqua profugerunt, & propter nimium Hiſpaniæ ſtudium ex prædictis Nationibus, proſcripti ſunt. Seniores verò, Rectores & his ſimiles inter nos rariſſimè ex Nobilium Ordine, ſed ex plebe tantum adoptant. Quod cur fiat, conjectura non eſt difficilis: Generoſa nempe nobilitatis pectora erga Patriam ita affecta nôrunt, ut ſuis conſilijs & practicis ea minus commoda & opportuna ſtatuant. Interim his rebus fit, ut cum Ieſuitiſmi venter noſtras ferè ſit quem videlicet noſtris opibus explere & ſuffarcire cogimur, caput tamen Hiſpanico & Italico cerebro repletum habeat, ad cujus nempe ſenſum reliquum corpus movetur.*

Nobilitas Polonica ad cœcam Ieſuitarum obedientiâ parum idoneâ. Polonia Ieſuitiſmum nutrit, Hiſpania & Italia eodem utũtur.

Hæ igitur ad Monarchicum robur iterum per quàm multum faciunt, incurſus Ieſuitici impetum certiſſimè dirigunt, & ſectæ huic ad conſiliorum ſuorum executionem invictam planè & penetrantem conſtantiam præbent.

Porrò huic ipſi Imperij Ieſuitici formæ per ſubordinatarum dignitatum diſtinctos gradus variaſque ſpecies egregiè contra omnes Monarchiæ incommoditates & vitia proſpectum eſt: Vt ſi ex humano ſenſu judicetur, ei neque à tyrannica oppreſſione, nec ſeditioſa diſſolutione ullum periculum ſit extimeſcendum. Quod ipſum etiam prædictæ Sodalitati ad res gerendas miram corporis agilitatem conciliat.

Quarum rerum omnium illuſtre documentum nobis hiſtoria proſtremi motus Galliæ præbet, ubi compertum eſt; In illa deſperata totius Regni perturbatione, ex ſolo Ieſuitarum Ordine Neminem, ac ne unum quidem Ieſuiticum Individuum fuiſſe, qui Reipublicæ partes ſecutus eſſet. NB. *Cùm contra ex omnibus alijs Clericorum ordinibus permulti Regias Reique publicæ partes fideliter tuerentur. Hiſpano autem hi ipſi Ieſuitæ tam pertinaciter adhæſerunt, itaque fervidè ſtuduerunt, ut factioni ejus pro anima aut potius pro corde fuerint, de quo vulgo dicunt, quod in corporis humani ſtructura ſit primum vivens & ultimum moriens. Prædicta ſanè factio priùs opprimi non potuit aut eradicari, quàm Ieſuitæ Regno exigerentur. Quod fidele & perdurans robur Inſtituto huic in tam variegata hominum colluvie nihil aliud præſtat, quàm ea quæ hactenus de Politiæ forma diximus.*

Ieſuitiſmus cor Factionis Hiſpanicæ in Gallia. Ergò illorũ in Regno illo reſtitutio; eſt factionis Romanæ, Hiſpanicæ redintégratio.

Num verò hæc talia ſint, à quibus ſibi Reſpublica Polona metuere debeat, tibi cogitandum relinquo. Ego interim Factionem Ieſuiticam inter nos non aliter æſtimo, quàm agilem quendam & acutum gladium, cujus lamina quidem in vaginam Polonicam recondita ſit, ſed ita ut capulum Romana Aula & Hiſpanus manibus teneant, & ſic eum ad nutum ſuum vibrent. Id quod inſtituti hujus proprius finis aliquanto clariùs docebit. NB.

Hic autem *& ipſe quiddam ſingulare & ab omnibus alijs Monachorum ordinibus diverſum habet. Omnes enim aliorum Religioſorum Ordines in hunc finem ut plurimum inventi & approbati ſunt, & eò tendunt, ut popularis devotio per eos augeatur Religio Romano-Catholica magis ſplendeat & Ordinis ſpiritualium promœria dilatentur, &c.*

Finis Inſtituti Ieſuitici.

Ieſuitæ verò etſi hiſce rebus & ipſi pro virili ſtudeant, ſui tamen principalis finis longè ſublimiorem ſcopum ſibi præfixum habent. Qui nempe eſt, ut Romanæ Eccleſiæ ſive Imperij

Eccleſiaſtici collapſum authoritatem, non ſolùm recuperent, in quo ſtudio reliquos Clericos commilitones habent: ſed ut ſubjectum præcipuè Europæ Orbem ita corrigant & reforment. ut hujuſmodi inſultus quos res Romana hactenus eſt perpeſſa, in longum præcaveant: ſublatis & quaſi obſtructis omnibus occaſionibus, per quas antehac Hæreticis ad eandem oppugnandam aditus præditus fuit.

Molitionum Ieſuiticarum in hiſce Regionibus præcipua impedimenta.

Quas occaſiones norunt non aliundè denſius emerſiſſe, quàm ex ſubditorum in hiſce ſeptentrionalibus Regnis, nimia, ut quidem Romæ ſemper viſa eſt, libertate, illiſque barbaris legibus, quibus hactenus ita firmatur ut Inquiſitionis Hiſpanicæ intentatum jugum conſtanter repellat.

Horum igitur remotio & annihilatio Ieſuitis per quartum illud & ſectæ huic proprium votum extra ordinem injuncta eſt. In hunc finem tot extraordinarijs privilegijs, bullis & Indultis inſtructi & muniti ſunt, ut non ſolùm agendi facultate reliquo clero univerſo præpolleant: ſed jam ipſis Epiſcopis & ſuperiorum Prælatorum ordini graves & formidabiles eſſe incipiant. Nec ego dubito quin gens Ieſuitica aliquando Romanæ Eccleſiæ horrendi ſchiſmatis occaſionem præbitura ſit. Interea in his ipſis rebus ſpecifica differentia conſiſtit Ieſuitiſmi, per quam à reliquo clero diſcernitur, ejuſdemque quaſi tranſcendit.

Ieſuitiſmi ſpecificus caracter.

Cùm verò hoc ipſi conſtanter negare conſueverint, vivo illud exemplo tibi demonſtrandum eſt. Inter Venetos & Pontificem hoc maximè tempore controverſia intercedit ſuper conſtitutionibus quibuſdam, quarum renovandarum occaſionem Magiſtratui Veneto præbuerunt Ieſuitarum artes teſtamentariæ. Pontifex autem eas in fraudem Eccleſiæ factas conqueritur.

Venetorum cũ Pontifice controverſia.

Veneti hoc nomine à Pontifice compellati jure ſuo cedere nolunt, ſed palàm præ ſe ferunt, ſibi in ſua ditione ſupremam juriſdictionem, & ſic etiam legum ferendarum poteſtatem, non autem Pontifici competere, &c. Quo animadverſo Pontifex Excommunicationis fulmine eos territat. Senatus hoc cognito Clerum ſuum convocat, jus Reipublicæ eidem exponit, Pontificiæque Excommunicationis iniquitatem demonſtrat, eos denique pro authoritate hortatur, ut curato officio Excommunicationem pro nulla habeant, &c. Quid fit? Antiquus Clerus unanimi conſenſu Reipublicæ cauſſam contra Pontificem probat & de fide ſua prolixè pollicetur: Recentiores verò Religioſi, quorum nempe Regulæ præſentis temporis conditioni accommodatæ ſunt, Ducibus Ieſuitis Reipublicæ cauſſam damnant, ſtationemque ſuam deſerunt. Quamvis Ieſuitæ Magiſtratus edicto nominatim expulſi, & in æternum relegati perhibeantur.

Hoc autem Ieſuitæ non aliam ob cauſſam fecerunt, quàm quòd viderent, ſe ſtante & defenſa Reipubl. Venetæ libertate, ſtantibuſque legibus nec ſtare nec inſtituti ſui finem obtinere poſſe. Quod ipſum ſanè diſcrimen illud, quod inter Ieſuitas & quoſcunque alios Clericos conſtituimus, ſatis evidenter probat & confirmat. Tu ergo nunc, mi Frater, cogita, quid de Polonia noſtra futurum ſit, inter eos omnia illa removeri debeant, ut profectò illa remota cupiunt, per quæ in finis iſtius adeptione impediuntur? Adhuc de Fine.

Praxis Ieſuitica.

Videamus nunc Media ſive praxin, per quam ad ſcopum illum perrumpere conantur, & hæc ex ijs, quæ jam dicta ſunt, facilè intelligunt. Hoc nimirum conjuncta opera fervidiſſimè agunt, ut primùm Reges Europæos, quotquot poſſunt uni cuidam Fœderi illigent: Cujus Fœderis Principem & Directorem conſtituunt Hiſpaniarum Regem, Aurei iſtius velleris poſſeſſorem & cuſtodem. Ad cujus videlicet nutum reliqui ſe applicare cogantur, ſub hac conditione, ut qui conatibus ejus quacunque ratione intercedit aut quàm minimum adverſatur, de hæreſi ſuſpectus ſit, & prædicti velleris periſcelide indignus cenſeatur. Sed Regnorum ſeptentrionalium ea ferè eſt ratio, ut ad Legum præſcriptum, non autem ad abſolutum Regum arbitrium regantur. Ideoque regiarum Perſonarum confœderatio parum illis prodeſſe poterit, niſi etiam ſubjecta Regibus Regna in eandem Vnionis maſſam concludant. Atqui hoc opus hic labor eſt, Cum heic eis infinitæ, ut jam dictum eſt difficultates objiciantur, quo circa etiam opera illorum heic præcipuè enitet & omnium maximè conſpicua eſt. Sic autem res ſuas hoc loco diſponunt.

Accipiter Ieſuiticus non niſi in Aularum pinnis nidificat.

Primum omnium hoc ſedulò curant. ut in Aulis ſe inſinuent. 1. *Hunc enim nidum hoc genus Accipitrum ſibi ubique præſtruere inque eodem ova ſua deponere ſolet, priuſquam ad venatum evolent. Ieſuita etiam ibi peregrinus ſibi & exul, imò capite diminutus videretur, ubi ab Aula arceretur. Fixo heic pede, ulterius operam dant, ut clavum Reipublicæ in ſuam poteſtatem redigant, id eſt ut vel Re-* 2. *gi Reginæve ex ſuo corpore Confeſſarium, vel ſaltem Hæredi Regio Præceptorem dent. Aut ſi hoc non ſemper ſuccedit illis dominentur, quorum in Republica adminiſtratione præcipuæ partes ſunt & vires. Vtque horum affectus, cupiditates & deſignationes penitiſſimè cognita & perſpecta habeant: quæ videlicet eſca unus quiſque alliciendus & captus ſit. Ad hoc autem felicius perficiendum, Romana Aula, quicquid authoritate, quicquid opibus, quicquid artibus & conſilio valet & poteſt, Genti huic liberaliſſimè, ut jam dictum eſt, indulget.*

get. Adeò ut Ieſuitarum commendationes Romæ ad conſequendas Dignitates & Præbendas plus valeant, quàm potentiſſimorum Regum interceſſiones.

Quæ unica res, ſi cætera abeſſent, ad corrumpendas omnes, OMNES *dico, Europæ aulas abundè ſufficeret ſicut eventus proh dolor teſtatur! Quamvis hoc etiam tibi advertendum eſt, Genio Ieſuitico extra hoc quandam à natura occultam vim ineſſe, quæ Ingenijs aulicis imperat & dominatur.*

Ieſuitarum in Aulis poſtulata. *Vt autem de occultioribus Gentis hujus artibus, quas in prædictis politiarum officinis exercent, nil dicam: Duo ſibi ibidem potiſſimum paciſcuntur, Primum ut ipſorum mellificatio ex hac Reipub. Arce non impediatur, Vtque deinceps adverſarijs ſuis nullum eò refugium pateat, illorumque querelæ, ſi quas eò deferent vel prorſus negligantur, vel quoquomodo eludantur. De his duobus quàmprimum Ieſuitæ cautum eſt, ipſe deinceps ſibi ad reliqua perficienda ſufficit.*

3. *Ieſuitarum venatus.* *Conſtructo & firmato hoc nido, pabulatores ſuos quaqua verſum emittunt, ſuamque venationem hac ferè ratione inſtituunt: Primum operam dant, ut in primarijs Regni aut Provinciæ Vrbibus Seminaria, Collegia, Templa quàm plurima, tanquam inſtantis Meſſis ſuæ horrea, exſtruant. Per hæc autem duo conſequuntur, quæ eis ad finem ſuum, de quo diximus, valdè proficua exiſtunt Regnum primum univerſum his ceu unguibus apprehendunt. & ita* NB. *conſtringunt, ut ad ſuum nutum illud quoties res ita poſtulat, cum ſingulis partibus circumagere queant. Quod ut facilius conſequantur Seminaria, ſua in prædictis urbibus, ita plerunque conſtruunt, ut ſuis ædificijs ipſa urbium mœnia complectantur, eâdemque ſibi noctu diuque pervia faciant. Vt in arcibus, quas Cracoviæ, Vilnæ, Caliſſij, Poſnaniæ, &c. habent, videre licet.*

Polonorum in fovendis Ieſuitis præcipuum peccatū. *Nec ego Gentis noſtræ ſupinam negligentiam & incuriam ſatis heic admirari, aut pro rei indignitate ſufficienter deteſtari poſſum: Quod ad hujuſmodi periculoſa & Reipub præjudiciales ſubſtructiones non ſolùm connivimus: ſed ad eaſdem materiem ceu proprijs manibus congeſſimus. Cùm ſic exiſtimem, ſi Rex aliquis tale quid machinaretur, univerſam Remp. contra eum inſurrecturam. Et his exterorum Venatorum indagatoribus in noſtris nemoribus tantum licet?*

Deinde eadem opera Iuventutem noſtram, ſpem poſteritatis, ad ſuum cerebrum, diſpoſitis, & recoctis animis, regignunt, & ſic inter nos Novi & Ieſuitici Mundi ſementem faciunt. Dum autem intra Regni urbes hoc ij agunt, qui ad hæc donis idoneis ſunt inſtructi, reliqui concionibus popularibus & audiendarum confeſſionum operoſiſſimo ſimul & quæſtuoſiſſimo artificio pro virili ſtudent. Quarum artium effectus iterum duplex eſt: Plebem enim primariam, ut ille loquitur, hac ratione paulatim ſuam faciunt, factionique vires adjiciunt. Proviſoribus deinceps qui Cameræ ſive Ærario præſunt, viam ubique muniunt, ut in omnia publica & privata bona eis pateſiat.

Et heic mihi latiſſima ſermonis valva ſe aperiret, ſi aucupia illorum, quibus illi homines, Mulierculas præſertim, circumveniunt, explicare vellem. *Ieſuitæ ſagaces aucupes.* *Cùm verò inſtituti & occupationum mearum ratio mihi habenda ſit: illud ſaltem præterire nolo, in quo etiam ſectæ hujus à reliquis Religioſorum ordinibus differentia aliqua perſpicitur. Quòd nempe Ieſuitæ vulgaria illa munuſcula, quæ vulgò in Religioſos erogari conſueverunt, non curant, nec ea capiunt: Quòd hoc eis ſordidum & reliquo Ordinis ſplendori minus conveniens videatur. Aquila enim currucam non captat. Et ipſi alias, ut exercitati Practici benè norunt,* *Propter paſſ. rem rete non attrahunt.* Pecuniam in loco negligere maximum interdum lucrum eſſe. *Novique egomet ſimulationem hanc aliquando eò uſque proceſſiſſe, ut oblatum 50. aureorum Vngaricorum precium repudiârint.*

Hominum verò opulentorum teſtamentaria legata, & cum his integra prædia adeò non faſtidiunt, ut eo potius fraudum exquiſitiſſimarum artificio illa aucupentur, ut Polonia, in hac etiam publica morum corruptione, vix quicquam ſimile experta ſit. Hinc ergo iſtis pecuniæ neglectoribus, qui ſuam gratuitam operam nobis tam officioſè deferunt, illi regales internos Proventus, quos cum reliquis ſuis arcanis in Majore Polonia Caliſſij, in Minore Cracoviæ, in Ruſſia Lublini, Vilnæ in Lithuania, Poltovij in Maſovia, & Braunſbergæ in Boruſſia deponere & cuſtodire dicuntur. *Ieſuitarum æraria.* *Hæc inquam imperij Ieſuitici inter nos æraria publica ſunt & Chartophylacia, quæ ſi hoc tempore excuti deberent, Poloniam haud dubiò de ſtatus ſui qualitate rectius inſtructura eſſent, quàm tot hactenus tumultuoſa ſcrutinia præſtare potuerunt. Et hæc de Praxi Ieſuitica.*

Hæc itaque de primo deſignationis meæ capite, depolitia nimirum inſtituti Ieſuitici pro tua inſtructione ſufficiant. Tuum nunc erit cogitare, num is fallatur, qui Ieſuitas Polonis, Reique eorum publicæ vehementer formidandos & ſedulò cavendos cenſet. De narrationis autem meæ veritate novi tibi melius, quàm mihi ipſi conſtare.

Super eſt nunc, ut quæ in genere de gentis natura & moribus propoſita ſunt, per particularia exempla comprobentur, adeoq; demon-

Praxis Ieſuitica Ordini præcipuè Politico fatalis

ſtretur, quàm periculoſa harum rerum praxis Ordini Politico fuerit, quod ſecundum erat propoſitionis meæ caput. Hoc ipſum verò per domeſtica & noſtræ experientiæ documenta ſatis copioſè explicari poſſet & demonſtrari: ſpero tamen in exterorum hiſtoria rem magis conſpicuam fore, quòd illorum caſus extra factionum affectus poſiti, & ſic ad inſtruendum aptiores ſunt. Ideòque exemplis eorum immorabor.

Virtutis Ieſuiticæ illuſtre ſpecimen in Gallijs.

Inter plurima vero documenta, vix quicquam illuſtrius eſt eo, quod hiſtoria ultimi tumultus Galliæ ſuppeditat: Ex quo nempe perſpicitur, quantum Ieſuitiſmi genius contra ſtatum regium ad ejuſque everſionem poſſit. Res ſic habet: Regni Galliæ ea eſt conditio, ut à prudentiæ politicæ ſtudioſis ferè pro optimæ pollitiæ norma allegetur. Et quamvis in eo nobis cum ipſis non per omnia conveniat, certum tamen eſt, eam firmiſſimam eſſe. Siquidem ad abſolutæ Monarchiæ formam, quàm proximè accedit: Contra tyrannidem tamen, & ſeditionem ijs legibus, ea Parlamentorum autoritate, illa demum ſanguinis regij reverentia corroboratum & firmatum eſt, ut his ſolis rebus hactenus invictum perſtiterit.

Et quantum ad ſanguinis regij obſervantiam attinet, Galli vulgò aliquid præ aliquis Nationibus in hoc affectu putantur habere. Illorum ſanè regia familia vetuſtior eſt quam ulla Europæa. NB. *Contra hanc tamen firmiſſimam, ut Henrico III. haud dubiè videbatur, Arcem, Ieſuiticæ impreſſionis cuneus tantum valuit, ut quod in Gallijs hactenus inauditum erat, Rege in ordinem redacto, Familiæ regiæ authoritatem ita penitus proſtraverint, ut & Perſonam regiam neci dediderint, & infenſiſſimæ Gallis nationi ad invadendum Regnum viam longè lateque complanaverint. Et niſi peculiaris & penè miraculoſa Dei providentia conatibus eorum tam evidenter obſtitiſſet, rem eò deducturi videbantur, ut Galli prodita regia familia, quæ inter eos per annos plus quàm 600. tam altas radices egit, ut omnes ferè Principes familias complexa ſit, Gallici nominis perpetuum hoſtem & æmulum ſibi Regem aſciviſſent. Idque ſanè multò majori Miraculo, quàm ſi nobis antehac Demetrium ſuum Moſcoviticum obtruſiſſent.*

Heic autem ut magis perſpicuum fiat, quomodo Inſtituti iſtius genius erga ſtatum Politicum ſit affectus, ex tot illorum molitionibus, quibus Henricum illum ſubverterunt, unum ſaltem, ſed valdè inſigne illorum ſtratagema heic producam, cujus hæc eſt ratio.

Quæſtiones in Gallijs à Ieſuitis motæ duæ ſæ.

Sub initium prædicti tumultus, quæſtio illa in Gallijs agitari cœpit. Num Pont. Rom. Galliæ populum, à fidelitatis juramento, quo Regi ſuo obligatur in caſu hæreſeos abſolvere poſſit? *Ex hac oriebatur altera huic admodum affinis.* 'Num cuilibet privato liceat Tyrannum propria authoritate occidere? *Intelligis, opinor, quantum Regis ſtatuſque Regij & univerſæ Reipubl. in horum problematum deciſione interſit. Et quid putas Apoſtolos dicturos fuiſſe, quando Hieroſolymis primum Concilium ſub præſidio Spiritus Sancti celebrabant, ſi Religioſus aliquis cum hujuſmodi quæſtione coram eis apparuiſſet? Neque tamen in Gallijs controverſia iſta nova erant. Ad priorem enim ventilandam Pontificum olim cum Galliæ Regibus perpetua litigia perennem materiam ſuppeditaverant.*

Poſterior verò ante annos plus minus 200. poſt cædem nempe Ludovici Aureliani in Sorboniſtarum collegio publicè agitata & ſolenniter deciſa erat. *Iohan. Pratus.* *Vtraque ſemper conſtantiſſimè fuit negata, adeò ut poſterioris aſſertio & & aſſertor Iohann. Pratus, ni fallor, in Concilio etiam Conſtantienſi ex æquo damnati fuerint.*

Pro hac autem vice cædem quæſtiones Galliam ad eum modum immutatam invenerunt, ut bona pars Cleri & cum his totus Ieſuitarum ordo utriuſque aſſertionem probauerint, revocata & annihilata Majorum ſuorum perpetua ſententia: non aliter, quàm ſi novus intereà Mundus ſucceſſiſſet.

Hujus verò immutationis Ieſuitas præcipuos authores extitiſſe ipſa Sorbona poſt res ſedatas publicè profeſſa: Et Ieſuitæ idem non obſcurè agnoſcunt, dum inter cauſas, propter quas olim Pontificia excommunicatio contra Galliæ Reges minus efficax fuerit, hanc nominatim exprimunt, Quòd Gallorum animi tum non ſufficienter diſpoſiti fuerint. *Hoc eſt, quòd tam acres ſeditionum concitatores non habebant, quales hodiè Ieſuitici concionatores ſunt & Confeſſarij.*

Ieſuitarum in diſponēdis animis peculiare artificium.

Hæc igitur Ieſuitarum deciſio (non tamen abſque Deo) Henrico necem attulit, & contrà Parricidam abſolvit, eumque Ehudo iſti Iſraelitarum liberatori æquiparavit. Quale nihil in Chriſtiani Orbis parte, inde à Religionis incunabulis auditum, ſcriptumve eſt aut lectum.

Tyrannus quis ſecundū Ieſuitas.

Vbi tu tamen, ut rei indignitatem melius perſpicias, notare debes, Sectam hanc Tyranni, ejus nempe, quem ab uno quoque privato impune occidi poſſe contendunt, definitionem ſibi ſuæque diſcretioni reſervaſſe. Secundum quam is nobis pro hujuſmodi mactationis pecude habendus eſt, qui quacunque ratione in Romani Pontificis indignationem incidit, & ex Ieſuitarum ſenſu excommunicatur.

Ieſuiticæ definitionis Hæretici cus.

Id quod ideò heic addendum fuit, quod in alterius quæſtionis formatione ab ipſis inſidioſè additur, in caſu hæreſeos, *ut hoc nempe fuco perfidiam ſuam in ſupremum Magiſtratum incruſtent.*

cruſtent. Cùm conſtet Hæreticos illos eſſe, non qui pravas in Religione opiniones ſectantur: qui Ieſuitarum artes quocunq; modo impediunt, aut ipſis non per omnia obſequuntur.

Sicut vel ex Venetorum exemplo intelligere poſſumus, quos hæc ſecta per univerſam Italiam pro peſtilentiſſimis Hæreticis proclamare dicitur, ideò ſaltem, quòd latis, ſeu potius renouatis legibus Ieſuitarum cupiditati frenum injecerunt.

Henricus III. hæreſis.

De Henrico verò certum eſt, eum, dum vixit, nullius uſpiam erroris ab ullo Catholicorum inſimulatum eſſe. Conſtat etiam eum in Catholico Romana communione uſque ad extremum perſtitiſſe. Furoris autem, quo eum perſecuti ſunt, hæc vera cauſa fuit: Quòd ſceptrum regi m non ei tradere volebat, quem ſibi hi Socij, tanquam idoneum molitionum ſuarum adminiſtrum, Galliæ Regem deſtinaverant.

Magiſtratuũ pericula.

Tu ergo nunc iterum vide, Annon per hoc Ieſuitarum decretum omnium Europæorum Regum & quoruncunque Magiſtratuum Politicorum mors & vita ab arbitrij Ieſuitici horoſcopo ſuſpendatur? Vt ſic illis dextrè aſcendat, ipſi vivant & valeant, ſin minus, pereant? Qua de re prædicta Venetorum calamitas, Regis Britanniæ perpetua pericula, & illorum omnium metus, qui hunc Ordinem ſibi infeſtum ſentiunt, abundè teſtantur. Venetorum tamen exemplum præcipuè conſpicuum eſt, quod Reſpublica illa, ut dixi, Romano Catholicam Religionem hactenus, tanquam Imperij ſui Palladium, accuratè obſervet & acerrimè tueatur.

Quæ exempla quoties expendo, toties exhorreſco, cùm videam quàm facilè ſub præſenti rerum ſtatu inter nos ſimile quiddam in alterutram partem accidere poſſit, poſtquàm inprimis Gentis Ieſuiticæ ad hujuſmodi aliquem effectum tam pertinaces & fervidi conatus ab aliquot jam annis inter nos deprehenduntur.

Regis vita & quæ ab hac pendet Regni fortuna Ieſuitarũ affectui obnoxia.

Sed heic fortaſsis dicere voles, Inter nos nihil ab hac parte eſſe periculi, quòd Ieſuitis cum Rege noſtro probè conveniat, &c. Mallem te dicere poſſe, Regi noſtro cùm Regni ordinibus & his cum Regia Majeſtate probè convenire. Hoc enim ad Reipubl. ſalutem aliquanto utilius, & ad ſecuritatem noſtram firmius & efficacius eſſet. Nunc autem hoc abs te verè dici agnoſco, neque tamen hoc ipſum ſollicitudinis meæ cauſam tollit, ſe eandem potius auget. Ecquis enim certò dicere poterit, quod hoc Regi noſtro perpetuum futurum ſit, ut Ieſuitis tam propitijs utatur? Quid ſi is aliquando deprehenſis illorum artibus, à quibus eum hactenus plæriq; nequiter circumventum exiſtimant, animum mutet, & potiorem Reip. reſpectum habere incipiat, ecquid tum eum ſperate jubebimus? Annon tempus fuit in Gallijs quo Henricum III. ex Polonia redeuntem Natio hæc eo applauſu excipiebat, ut laudum ejus præconio exſatiari nequirent, dictitantes, Huic uni Individuo omnes Conſtantinos & Carolos Magnos; omnes Ludovicos, &c. incluſos eſſe. Hunc fortiſſimum, feliciſſimum, Chriſtianiſſimum & invictiſſimum Chriſti athletam; Eccleſiæ Catholicæ protectorem, Hæreticorum malleum & pavorem à Deo Gallijs proviſum. *Quid verò hæc omnia eum tandem juverunt? Cùm hic projectæ aſſentationis affectus paulò poſt ita prorſus in contrarium mutatus ſit; ut eum non ſolùm occidi curaverint, ſed occiſi cadaver, quantum in ipſis fuit, ſepultura prohibuerint: Ipſumque Parricidam in Divorum Catalogum retulerint.*

Sed eſto, inter nos tale nihil metuendum ſit in præſentia, quis verò noverit, qualis in poſterum Regum rerumque noſtratium ſtatus ſit futurus? Noſtrane itaque Matri ita conſulemus, ut tam ambiguæ fructificationis ſemen ſcientes intra Reipubl. viſcera retineamus, tanta cura foveamus & ad poſteros propagamus? Quis, inquam, ſanus nobis ſuadebit ut fortunas noſtras tam ambigui eventus aleæ committamus? Vt nempe Reſpublica non diutius ſalva ſit, quàm quouſque Regi Reive publicæ cum Ieſuitis probè convenit? Vt tunc demum nobis ſecuris eſſe liceat, quando nihil inter nos eſt, quod ſectæ huic offenſionis cauſam præbere poſſit?

Ieſuitiſſimi genius ipſis Legibus infeſtus.

Dixi quanta vis ſit aculei Ieſuitici contra Reges ſtatumque regium, quoties hunc molitionibus ſuis obſtare intelligunt. Heic autem te notare velim, ejuſdem peſtis non minorem efficaciam eſſe in oppugnanda Republ. atterendis legibus, quoties nempe ſentiunt, ſe ab ijs inſtituta ſua venatione impediri. Et quod ad Leges attinet, hæ politicæ tineæ illas præcipuè arrodere conſueverunt & exedere, quibus jus ſucceſsionis in Regno continetur, libertaſque & pax publica firmatur.

Lex Salica in Gallijs.

Qualem in Gallijs præcipuè invenerunt legem illam Salicam Matriculam & fundamentum illius Regni: per quam ſtirpis regiæ maſcula proles, excluſis famellis, ad regnum ſola admittitur. Cujus legis vigore ſucceſsio Regni poſt interfectum Henricum III. ad Henricum IV. Regem tum Navarræ devolvebatur. Quod ipſum cùm ſecta Ieſuitica ſuum interitum interpretaretur, tantum efficere potuit, ut Galli hoc Reipubl. ſuæ fundamentum ipſimet ſubruere conarentur, aſſcita contra hanc legem Philippi II. Hiſpaniarum Regis filia, quam ex Henrici II. Galliarum Regis filia ſuſceperat, in Regni ſui hæredem. Operis totius promotoribus & internuntijs Ieſuitis. Quod autem Gallis Lex Salica præſtat, hoc Poloniæ adhuc Regum juramenta conferunt, per quæ hactenus Reipubl. liberè electionis jus conſer-

conſervatur. Quàm periculosè verò hoc etiam libertatis noſtræ fulcimentum ab hiſce tineis arroſum ſit, egomet dicere nolo, nec publicum dedecus ipſemet divulgabo. Ejuſdem virtutis illuſtre ſpecimen coram oculis noſtris in vicina Hungaria, Auſtria, Styria, Carinthia, &c. ediderunt. Eo nimirum ſucceſſu, ut obtritis legibus, quibus prædictarum Nationum & Provinciarum libertas nitebatur, partem earum penitus oppreſſerint, partem ad extremam deſperationem adegerint. Hoc quidem rumor publicus hactenus conſtanter affirmat, in prædictis Provincijs alicubi illuſtribus & antiquiſſimæ nobilitatis familijs publicè diem dictum eſſe, intra quem ſe aut coram Ieſuitarum tribunali ſiſtant, aut relictis patrijs ſedibus alio migrent: quæ res fœtori iſti malè vertat.

Homines nobiles ſedibus pelluntur; quod Ieſuitis geniculari nolint.

Heic ergo jam, mi frater, quæro, ſi fortè res in eum caſum deveniat, ut regiam Majeſtatem Ieſuitæ inter nos vel nunc, vel poſteris temporibus ita colant, ut eandem contra Rempublicam, contra leges, & libertates noſtras incitent: Vt quando hactenus coram moderna Regia Majeſtate, Pacem Religionis, unicum illud furoris Ieſuitici repagulum, ita traducunt ut eam Tartaricam & Mahometicam perfidiam nuncupent, quam Regia Majeſtas citra æternæ ſalutis ſuæ jacturam nec approbare poſſit, nedum ut eandem tueri debeat, &c quàm inquam, tu mihi ſpem facies?

Pacem Religionis Ieſuitæ ut canes lapidem projectū admordent.

Novi tamen quid etiam heic nonnulli excipiant, Non eſſe videlicet tantopere admirandum, ſi Confœderatio illa fortaſſis non omnibus probetur, ſub qua nimirum tot abominandæ ſectæ quot annis inter nos ſupullulent, &c. Age itaque cedamus eis (quod tamen citra Reipublicæ præjudicium fiat) hoc jure, quid verò ad illud mihi reſpondebunt, quod in proximis Comitijs Verſaviæ Dominica Miſericordias Domini anno milleſimo ſexcenteſimo ſexto ex P. Scargæ ore audivimus, quando is converſo ſermone ad Regem ſic eum alloquebatur: Eheu Rex, quorſum jam nobis res tua intempeſtiva conniventia reciderunt? Reges olim Poloniæ de Rebus ad Rempublicam ſpectantibus cum ſolis Senatoribus deliberabant Nunciorum iſtorum terreſtrium, quos vocant, nullæ in hiſce rebus partes erant, ut qui non ita dudum introducti ſint. Nunc verò tua & quorundam Majorum tuorum ſocordia res eò, proh dolor, deducta eſt, ut quam primum feroculus aliquis Domicellus, qui ſe pro Nuncio fortè terreſtri gerit, votum ſuum proponit, omnes ei proponit, omnes ei protinus aſſurgere cogantur, &c. Tuum, tuum erat, ô Rex, hujuſmodi perverſas quæ contra antiquos mores inoleverunt, conſuetudines cohibere,

P. Scargæ cum Rege expoſtulatio.

&c. *Vbi etiam manibus ceu nutu judicavit, quid fieri velit,* Summa nimirum papavera demetienda eſſe.

Hunc igitur Tubicinis iſtius aulici tenorem ſi reliqui tribules ita perſequerentur, ut ad iſtorum conſiliorum executionem operam & vires ſuas Regi aliquando in auxilium offerant, ecquid de nobis deque noſtra illa hactenus illibata libertate futurum cenſes?

Diſputatur hodie inter nos de modo poteſtatis regiæ, itemque de Reip. in Rebus ad Regni ſalutem ſpectantibus authoritate. De hac autem controverſia quid Ieſuitæ ſentiant non eſt obſcurum. Regi nempe regiæque Majeſt. quandiu in conatibus ipſorum promovendis conſtanter pergit, tantum adjectum cupient quantum Henrico III. olim & ejuſdem ſucceſſori Henrico IV. propter oppoſitam rationem detraxerunt. Quomodo vero vice verſa in Remp. animati ſint P. Scarga jam nos docuit, & tu nos adhuc dormire velles?

NB.

Hæc igitur etſi palàm inter nos practicentur ita ut animi affectus citra ruborem ipſimet in publicum prodant, ſunt tamen qui Ieſuitarum inter nos patrocinium ſuſcipiant, & omnia ſedulò conquirant, quibus hæc ſub aliqua probabilitatis ſpecie vel prorſus negari vel ſaltem palliari & excuſari quocunque modo poſſe confidunt.

Ieſuitarum nequitia ſuos ubique applauſores invenit.

His igitur deinceps nonnulla reſpondenda ſunt: nam hoc tertium nobis deſignationis noſtræ caput conſtitutum fuiſſe meminiſti.

Qui itaque Ieſuitas omnium fervidiſſimè propugnant, primo loco Catholicam Religionem allegare conſueverunt, à cujus interitu ſibi metuunt, ſi in Ieſuitas gravius aliquid deberet ſtatui. Eſtque hic defenſionis Ieſuiticæ longè ſplendidiſſimus & maximè plauſibilis prætextus, ad quem amplificandum congeruntur Ordinis iſtius res geſtæ Barbarorum nimirum infidelium ſub utroque Mundi axe, ſicut & Hæreticorum in hiſce partibus plurimorum feliciſſima converſio. Quibus hodie inter nos adduntur divini illi & Miraculoſi gentis illius ſucceſſus in Moſcovia, & anguſta ſpes, quàm ex illo tractatu & nobis & Romanæ Eccleſiæ oſtentant, &c.

Cauſa ob quas Ieſuita à Pontificijs defenduntur.

Indorum & hæreticorum noncon verſio ſed everſio à Ieſuitis quæſita.

Ad hæc igitur quid dicemus? Hæc nempe, Primo heic admirari cogor, quibus rationibus ſibi perſuaderi patiantur, Catholicam Religionem, qualis illa nunc eſt, paulò minus quàm mille annos quingentos per Orbem duraſſe, antequam Ignatius Loyola in terris natus eſt: Ita videlicet ut in noſtra etiam Polonia tot centenos annos egregiè floruerit? Deinde dico, Chriſtum & Apoſtolos inde ab initio non ſolùm Religionis propagationi, ſed etiam æternæ ejus conſervationi per ſufficientia media abundè proſpexiſſe. Vt Eccleſiæ, quàm diu in veritatis tra-

Religionis Romano-Catholica conſervatio & propagatio.

mite

Qui putant Religionẽ curã Ieſuitarũ operam conſiſtere non͂ poſſe, ordinariũ Clerum pudenda ignavia arguũt.

Ieſuitæ Religionis prætextu pro illice utuntur

Iſtorum verò officiorum cum non ſolùm nomina, ſed etiam perſonæ inter nos ſuperſint, quibus illorum cura demandata eſt, quis dubitet, quin hi, dummodo officium faciant, Religionem rectè ſint curaturi, ut maximè Ieſuitæ in Polonia nulli ſunt? Tertiò ulterius ſic dico, Religionis curam & propagationem Ieſuiticæ deſignationis minimam partem eſſe: quam nimirum ipſi amplius non curant, quàm quatenus prætextus illius eis ad principaliorem Inſtituti ſui finem, de quo dictum eſt, viam munit. Id quod vel hinc apparet, quòd inter eos partes docendi in Eccleſia inferioribus ferè committuntur, ut primicerij hujus ordinis & qui ingenio præſtant, illis, quas diximus, ſublimioribus artibus in Aulis liberius vacare queant. Quartò, experientia teſtatur, quod etiam virorum doctiſſimorum, quos vel Ieſuitæ ipſi pro Catholicis coguntur agnoſcere, calculo confirmatur, Ieſuitas Religioni Romano-Catholicæ intra Europam magis obſtitiſſe, quàm ut eandem promoverint. De quo aliquot inter nos præſtantiſſimorum virorum ex ipſo etiam Eccleſiaſtico Ordine, querimonias me non ſemel audire memini.

Hoc ipſum verò cum multis prorſus incredibile videatur, his illud rationibus ulterius declaro: Ad experientiam quod attinet, negari non poteſt, ſolius Ieſuiticæ bilis præfervidæ æſtui imputandum eſſe, quòd Romano Catholica Religio hodie in ampliſſimo Britanniæ majoris Regno tanto ſtudio premitur & opprimitur, ut nunc etiam poſt exactos Ieſuitas, Sacerdotum ſecularium uſu penitus priventur, & ſic Regis clementiſſimi beneficio gaudere nequeant. Eandem calamitatem Catholici ante annos non adeò multos in Scotia Ieſuitarum culpa perpeſſi ſunt. Cum enim illorum nonnulli in Regno illo Conjurationis cujuſdam, quæ contra Regem Scotiæ in Hiſpania à P. Criechtonio Ieſuita inſtituta erat, tabulas hinc inde inter Catholicos clanculum circumferrent, quibus illi ſubſcribere debebant: Re prodita, Ex primaria Scotiæ nobilitate complures, qui hactenus ceu columnæ Religioni Romano-Catholicæ in prædicto Regno fuerãt, extremum vitæ fortunarumque omnium diſcrimen adierunt. Sed & reliqui Catholici omnes cum ipſa Religione, cui Rex antehac non admodum adverſari videbatur, in juſtiſſimum Regis odium incurrerunt: Ea ratione, ut in hunc uſque diem miſeri illi facinoris Ieſuitici pœnas luere cogantur. Et quid aliud Hungaros & Tranſſylvanos non ita dudum ad eum modum exacerbavit, ut unà cum Ieſuitis omnes Catholicos Sacerdotes, quos nancı potuerunt, malè tractatos ex finibus ſuis expulerint, quàm importunus ille Ieſuitarum fervor? Dum hi ſupremi Magiſtratus authoritate & favore freti, prædictarum Provinciarum reliquas libertates tanto impetu invadunt, ut incolæ, qui hactenus omnia pertulerant, has vltimas Ieſuitarum injurias perferre nequiverint, & extrema potius remedia arripuerint: Ad quod eos haud dubiè vicinarum Provinciarum perſpecta calamitas animabat. Nec ego dubito, quin inter nos etiam rebus turbatis Catholici Religioni magnum aliquod infortuniũ conflaturi ſint, ſiquidem diutius inter nos converſari debeant. Cujus rei cùm inter nos tum alibi hæc abundantiſſima cauſa eſt, quòd hic livor ille, quæ nobis tantopere commendatur, docendi facultate non contentus, machinationibus ſuis publicam Magiſtratus authoritatem prætendit. Quæ res vt fortè plebeculam terrıtat, ita cordatiores quoſque vehementer offendit, ſtudia eorum ſuſpecta facit, & quod iniquiſſimum eſt, Magiſtratum, ſicut & ipſum Clerum, publico odio exponit, ejuſdemq; authoritatem ſubditis contemptibilem reddit. Hæc igitur Catholicæ Religionis damna ſi cum profectibus comparentur quos Ieſuitæ intra Europam in ejuſdem propagatione fecerunt, tantum fortaſſis vix ſuperfuturum eſt, vt gloriabundæ illorum jactantiæ reſpondeat.

Calamitatis Catholicorum in Anglia immediati autores Ieſuitæ.

Veruntamen ut hujus etiam infortunij culpam eis condonemus ſi doctrinam Ieſuiticam per ſe & extra hos exceſſus æſtimemus, in eadẽ nihil, quod tanto præconio dignum ſit, deprehendetur. Religio enim vel voce, vel honeſta vitæ conſervatione, vel ſcriptis propagatur & defenditur. Vocis miniſteriũ Conciones & audiendarum confeſſionũ artificium comprehendit. In concionibus Ieſuitæ ut plurimum ſubtiles, diſerti, & in concitandis affectibus acres, vehementes & impetuoſi eſſe conſueverunt: vt imbecilles & incautos animos movere & percellere poſſint. Haſce autem qualeſcunq; dotes, quæ in ſinceræ pietatis ſchola non perinde æſtimandæ ſunt, corrumpit & cordationibus ſuſpectas facit, primùm Elocutionis ſive actionis (hanc quidam hypocriſin vocari dicunt) geſticulatoria levitas, nimiumq; fucandi ſermonis ſtudiũ, & qui ſub hoc prælucet, ardentiſſimæ ambitionis affectus. Quorum utrunq; neſcio quid non Apoſtolicum ſapit. Deinde deformat eas iſtas inexhauſta calumniandi & convitiandi libido, qua plærunq; in adverſarios debacchantur. Idq; tantùm ut plebis animos incendant, & exaſperent: Cum interim adverſarios, quos lucrari debebant, magis indurent. Me quidem hæc ita offendunt, ut viliſſimi pagi parochum interdum concionantem audire malim, quàm qui in vniverſa Polonia inveniri queat, diſertiſſimum Ieſuitam.

Ieſuitæ quales concionatores.

Ad confeſſionarium artificium quod attinet, non inficias eo, hoc venationis Ieſuiticæ præcipuum inſtrumentum & per quàm commodum rete eſſe. Neque tamen hoc ipſum tam cautè hactenus diſponere potuerunt, ut illa omnium arcanorum perſcrutatio, peccatorumque interdum non ſatis pudicum examen, cum ſatis-

Decieũ la confeſſionaria

ſatisfactionis illa inſidioſa, multoties etiam avara impoſitione non plurimos offenderit & à Catholica communione ita repulerit, ut ab eadem propter ipſos præcipuè Ieſuitas penitus abhorreant. Quantum ad vitæ converſationem, eam quidem ita hactenus inſtituerunt, ut nimis conſpicua illa vitiorum ulcera, quibus Clerus hactenus ad eum modum deformatus, Laicisque exoſus redditus fuit, ſtudioſè vitarint. Neque tamen in hoc etiam propoſito tam conſtantes aut circumſpecti fuerunt, ut non in oppoſito arboris ſcientiæ boni & mali fructus ſe in iiſdem proderent. Dum enim ab una parte miraculoſam quandam vitæ continentiam, angelicam caſtitatem, religioſæque pietatis devotum ſtudium oſtentant: ab altera parte profundæ avaritiæ tam dira lues & circumveniendarum nobilium Familiarum viduarumque orphanorum decipiendorum tam calidum artificium deprehenditur, ut hoc ipſum prudentioribus in hominibus tam religioſis ſummæ admirationi fuerint. Vt interim ſuperiorem artium Ieſuitarum chorum heic intactum reliquam, de quibus tam multa jam dicenda fuerunt.

Ieſuitæ & ipſi de arbore ſcientia boni & mali guſtant.

Scriptio Ieſuitica.

Reſtat ſcriptio Ieſuitica, in qua ferè ſummus Inſtituti hujus excellentiæ gradus conſtituitur, nec id prorſus vanum cenſeri debet. Negari enim non poteſt dictionis Ieſuiticæ characterem per ſe terſum & argutum. Orationem etiam, ſi artificium ſpectes, floridam ſimul & nervoſam eſſe. Quæ ſcriptionis virtutes ad illectandam & capiendam juventutem non exiguam vim habent, quæ etiam Ieſuitas harũ præcipuè rerum admiratione ſuſpicere & ſectari ſolet Qui verò ſerio pietatis ſtudio afficiuntur, hæc tantò minus curant, quantò in hiſce rebus nimia Ieſuitarum affectatio evidentior eſt: non aliter quàm ſi omnibus veteribus & recentibus Sophiſtis aut ipſis etiam rabulis palmam vellent præripere. Veritatis autem ſermo ſimplex eſt & eſſe debet: Inprimis verò Chriſtianæ Religionis tractatio hujuſmodi fucatæ & coloratæ orationis lenocinia averſatur & reſpuit, tanquam corruptarum prurientium aurium non ſatis caſtum delinimentum. Prudentiſſimi denique, quique incorruptiſſimè judicant, ſic ſentiunt, Ieſuitas ſuis hactenus argutiis & concitatis ſcriptis eatenus ſaltem profeciſſe, ut Catholicos ſuos inflammatos concitaverint, partem verò adverſariam acuerint & obfirmaverint: Vt ſic bellum illud religioſum, quo ceu Cauſone quodam Europa adhuc amburitur, tanto periculoſius exarſerit. Quemadmodum noſtris ipſimet oculis cernimus.

Ieſuiticæ ſcriptionis effectus.

Quod autem de barbarorum in utraque India converſione pro Ieſuitis adducitur, illud ex iis locis petitum eſt, ex quibus aliquis non ſolùm verum dicere, ſed etiam ſecurè mentiri poſſit. In Polonia præſertim & in illa explorationis difficultate, poſtquam Caſtilienſes & Luſitani nullum extraneũ in illas Regiones admittunt. Ideoq; his nil aliud quàm vulgatum illud reſpondeo: En Rhodus en ſaltus: *De Hæreticorũ in his terris converſione rem non prorſus nego, ut de qua oculorum aſpectus teſtetur. Opus tamen ipſum non tã doctrinæ Ieſuiticæ extraordinariæ virtuti, quàm argumentorum aureorum & argenteorum ponderi adſcribẽdum cenſeo, quibus utuntur, quorumq; perennem copiam eis Pontificis Romani favor Aulæq; Polonicæ jucundus calor ſufficit: Inter quæ tamen heic inter nos quandoque vitrea concurrunt pro quibus alibi in vicinia, ferrea ſubſtituunt. Quod genus converſionis Paulus Apoſtolus haud dubiè everſionem ſeu potius corruptionem dixiſſet.*

Ieſuitarum aurea & argẽtea argumenta.

Ad rerum Moſcoviticarum ſucceſſus quod attinet, illi revera nobis hactenus non citra faſtum oſtentati ſunt: quorum etiam præcox ſpes Gentem Ieſuiticam ad eum modum inflavit, ut omnia ſibi deinceps licere putaret. Qualia verò nunc ex iis locis per repetitos nuncios conſtanter afferantur, te non ignorare credo. Ieſuitas quidem audio narrationi huic acerrimè contradicere, quòd ipſum indicio eſt, rem ipſorum ubi agi, ut quicunq; effectus (utinam bonus) ſecuturus ſit, non aliis eum quàm ipſis imputare poſſimus. Interim tu noſtri, quale meum ab initio, quàm primum conſiliorum iſtorum aliquid in vulgus emanavit, de molitionibus illis judicium fuerit. Ipſi nempe cauſæ in genere melius fundamentum optabam. Deinde rem per ſe periculi plenam eſſe apertè profitebar. Meminiſti etiam me de hiſce conatibus Horatianum illud uſurpare:

Moſcoviæ inconſulta & periculoſa tentatio

——————— & arma
Nondum expiatis uncta cruoribus,
Periculoſæ plenum opus aleæ,
Tractas, & incedis per ignes
Suppoſitos cineri doloſo.

Denique ſic præ me ſemper tuli, ſi Ieſuitæ negotio huic ſe immiſcerent, nullum ejus bonum eventum expectandum, hos enim omnia turbaturos. Et ſi res feliciſſimè cadat, Imperium illud ab ipſis perturbatum & motibus inteſtinis repletum iri, qui nobis tempore fortaſſis non æquiſſimo negocium faceſſere poſſent, quemadmodum in Suecia nobis non ita dudum accidit. Quàm verus autem, & falſus in his omnibus fuerim, ipſum tempus revelabit, & tum nos etiam de Ieſuitarum in convertendis barbaris ſtudio rectius poterimus judicare.

Religionis *Conſervatrici propagationi ſubjungitur* inſtituendę juventutis neſcio quod occultum & exoticum artificium, *Propter quod Reſpubl. (ſi utique Eccleſia jacturam hanc negligere poſſet) Ieſuitarum opera carere nullo modo queat. Et hic Prætextus ſuperioribus æſtimationis pondere non multum cedit, cujus tamen vanitatem viri in omni diſciplinarum genere*

Ieſuitæ juventutis inſtituendæ artificioſiſſimi Magiſtri.

genere exercitatiſſimi, qui Romano-Catholicam Religionem publicè profitentur & defendunt, jamdudum Orbi demonſtrarunt. Rationibus firmiſſimis evidenter oſtendentes: Ieſuitas primum & Ieſuitarum Inſtitutum bonis literis & earum refloreſcenti ſplendori plus offuiſſe quam eaſdem promoverint. Oſtendentes inſuper, Diſciplinam Ieſuiticam meram corruptelam eſſe ingeniorum: quorum videlicet aciem retundat, & pro eo quod illa liberali inſtitutione informare, & excitare debebat, quendam potius eis ſtuporem inducat.

Qua de re aliquot inter nos præſtantiſſimos non ſemel conquerentes audivi, qui hodie in præcipuis Reipubl. muneribus verſantur, cùm dicerent, ſe coactos eſſe Ieſuiticæ inſtitutionis vitia aut peregrinando corrigere, aut eadem poſtquam jam ad Remp. animum applicaverant, ipſo rerum uſu dediſcere. Quorum judicio Experientia adſtipulatur, cum conſtet, inter ipſos Hæreticos, quos hæc gens nempe pro talibus tractari vult & haberi, Viros inveniri in omni diſciplinarum genere exercitatos, qui ad omnia Reipub. munia idonei eſſent, niſi invidia eos premeret: etſi Ieſuitica inſtitutione nullo unquam tempore uſi ſint. Quomodocunque tamen hæc ſe habeant, illud apud me fixum manet: Si, quæ Ieſuitis hac in parte ab aliquibus tribuuntur, omnia veriſſima eſſent, & ipſi in Poloniam noſtram alteras Athenas importaſſent, illud tamen nimis vile pretium eſſe æſtimandum, pro patria libertate, quàm pro hac opera licitantur. Cùm præſertim eruditæ doctrinæ fructus aliunde non minus commodè, quàm à Ieſuitis habere poſſimus.

His tertio loco à nonnullis ſubjungitur, Ieſuitas tamen homines eſſe actuales, quorum in rebus arduis expediendis magna ſit dexteritas, eximia fides, *&c. Multis hoc in ore eſt, qui pro Ieſuitis nituntur, quos equidem admirari ſoleo. Quod nempe actualitatem hanc Ieſuitis ita tribuant, ut propter illam eos laudent, eoſdemque propterea retinendos, & fovendos ſtatuant. Nimis enim mirabile mihi hoc in Religioſorum tam religioſo Ordine epitheton videtur, cùm hoc potius Daui alicuius Terentiani attributum ſit, qui ſua veteratoria calliditate & panurgia omnia turbat & involvit. Ego itaque Poloniæ Milites potius & Aulicos, mihi verò Servitores actuales, Eccleſiæ autem Monachos & Religioſos pios, doctos, & devotos opto. Veruntamen ſi quod res eſt fateri volumus Epitheton hoc Ieſuitis nimis verè competit, de quo totus Orbis, inprimis tamen Europa adeo luculenter teſtatur. Et nos etiam hactenus actualitatem illorum ita ſumus experti, ut ſi inter nos ad hunc modum diu pergere debeant, de illis Comicum illud rectè uſurpaturi ſimus.* Quod ſi annitantur ex unis nuptijs geminas nobis effecturi ſint, *duplicato nimirum, quo in præſentia urgemur, infortunio. Sed quid putabimus Auguſtinum reliquoſque iſtorum temporum Patres de huiuſmodi actualibus Monachis fuiſſe dicturos? Aut quis etiam in ſecularibus negotijs tam demens fuit, ut in ſervo nequam veteratoriam calliditatem laudarit, aut exploratoris exteri ſolertiam ita commendarit, ut eum propterea ſibi fovendum exiſtimaſſet? Te igitur heic etiam ſcire velim, ingenio præſtante & verſatili nihil pernicioſius eſſe, ſi vires ſuas ad res malas applicet. Ideoque hanc ipſam Ieſuitarum actualitatem egomet inter juſtiſſimas metus noſtri cauſas refero, quæ nobis veternum excutere, noſque ad ſeriam rerum noſtratium curam excitare deberet.*

Ieſuitæ actuales

Illud autem quod de expediendi dexteritate adjicitur, teſtimonio deſtituitur. Quid enim egregiè natio hæc inter nos præſtitit, quidve tam dextrè expedivit, aut quod potius bonum non impedivit? Niſi fortè amiſſam Sueciam, afflictam Galliam, tentatam Scotiam, Anglicas conſpirationes & tot nobilium hominum tragicum interitum, Venetianas practicas, Moſcoviticas turbas, perturbatam Vngariam, oppreſſam Styriam, Carinthiam, Carniolam & quæ hactenus in Polonia ediderunt aulica progymnaſmata, pro Ieſuiticæ dexteritatis operibus nobis ſint habenda? Ad res quidem arduas aggrediendas & invadendas ſatis adhuc audax eſt hæc ſecta, audaciæ verò illius eventus is hactenus ubique ſequitur, ut turbæ maximæ ab illis excitentur: tales nimirum, quæ citra infiniti ferè ſanguinis effuſionem adhuc nec ſiſti nec ſedari potuerunt. Quem igitur hæc agendi dexteritas delectat, is videat & provideat, ne quid Reſpublica Ieſuitica detrimenti in Polonia capiat.

Ieſuitarum in rebus turbandis (expediendis dicere volebam) dexteritas.

Nec id quod de illorum eximia fide prædicatur, certioris fidei eſt: Quod tamen illis fortè perſuaderi poterit, qui vel Ieſuitarum arcanas deſignationes prorſus ignorant, vel quibus illi os aliâs ita oblinunt, ut propter certas cauſas ad eorum palatum omnia dicant & faciant. Quod ſi tamen aliquis fidem Ieſuiticam verbis extollere velit, dico eam, quanta quanta eſt, totam exteris, & quidem citra ullum boni Polonici reſpectum, addictam eſſe & arctiſſimè obligatam. Hujuſmodi inquam exteris, qui etſi corpore à nobis abſunt, conſilijs tamen & occultis machinationibus, nimium interdum familiariter inter nos converſantur. Cum his ergò ſi fortè aliqua nobis controverſia incidat, ecquid illis nobis de Ieſuitarum fide polliceri poterunt? Annon verò in Gallijs, Anglia, Scotia, Vngaria, Venetijs ſatis jam conſpicua fidelitatis ſuæ documenta in publicum ediderunt, ſi ad noſtratia utique cæcutimus? Et quid in re manifeſta verbis opus eſt, cum nulla hodie Europæ Chriſtianæ natio ſit, quæ non de Ieſuitarum perfidia aut ſaltem perfidiæ ſuggeſtione & excuſa-

Ieſuitica fides Poloniæ inutilis.

cuſatione conqueratur, ſi unam Hiſpaniam excipias.

His denique à nonnullis additur, Inconveniens eſſe ut Ieſuitas Poloni expellant, cùm Galli, qui propter longè graviores cauſas eos ejecerunt, eoſdem revocaverint, Vbi etiam adhuc citra ullum Reipublicæ incommodum vivam, *&c.*

Gallia Ieſuitas recepit.

Ego verò novi Ieſuitas in Galliam reverſos eſſe, ſed quòd à Gallis revocati fuerint, ne ipſi quidem, quamvis multa dicant, facile dicturi ſunt. Interim verò artes, quibus ſe in Galliis denuò inſinuarunt, tales ſunt, ut propter illas ipſas ejectionem eorum inter nos maturandam exiſtimem. Ex illis enim liquidiſſimè perſpicitur, quantum hic Genius intra Europam in verſando & circumagendo rerum cardine polleat. Sic enim noſſe debes, Ieſuitas in Galliam non propter aliquem eorum uſum, quo Regnum illud carere non poſſet, receptos eſſe: ſed ad vehementiſſimam Romani Pontificis inſtantiam. Quem videlicet Rex in tam infida cum vicino potentiſſimo pace offenſum nolebat, Cui tamen ſerium Catholiciſmi ſtudium vix probaturus erat, quamdiu Ieſuitas Regno arceret. Interea ne illud quidem dubium eſt, eos qui Pontifici in reſtitutione illa promovenda operam ſuam apud Regem præſtiterunt, majora præmia conſecutos eſſe, quàm omnes quicunque hactenus Reipublicæ vel inter nos vel alibi militarunt. Quamvis non deſint, qui exiſtiment, Henricum Quartum hac etiam ratione ſecuritati ſuæ conſulere voluiſſe, quòd aliàs à Ieſuitarum inſidiis nunquam tutus eſſet futurus. Quod autem hactenus pacatè dicuntur vivere, id ſi verum eſt, admirationem meretur: quantumvis cauſas graviſſimas habeat, cur ſe in tam recente anteactorum memoria ad tempus cohibeant, ſub illius præſertim Regis imperio, cujus authoritatem, quam ſibi rebus geſtis comparavit, non im„ meritò verentur & metuunt. Quid autem futurum ſit, ſi præſenti rerum Gallicarum capiti aliquid humani accideret, rerumque adminiſtratio, ut antehac factum meminimus, ad minorennes hæredes devolueretur, facile erit divinare. Cùm verendum ſit, Galliam tum demum commiſſi in recipiendis Ieſuitis erroris effectum ſuo magno malo ſenſuram. Nos verò hactenus cauſa nulla, per Dei gratiam urget, ut Gallorum ſimiles facti, tam ambigui jactus aleam ſubeamus.

Ieſuitæ cur in Gallia pacatè vivant.

Hæc ferè pro Ieſuitis ab iis afferuntur, qui perſuaſi ſunt, nec Rempublicam, nec Eccleſiam gentis iſtius opera commodè carere poſſe. Præter quos etiam alii ſunt, qui etſi Ieſuitarum acta omnium minimè probent, in eoſdem tamen nil gravius ſtatui patiuntur, quòd hoc citra maxima Reipublicæ incommoda ne tentari quidem poſſe exiſtiment. Itáne ergo Polonis res jam eò redierit, ut aut Ieſuitæ & Ieſuitiſmus nobis tolerandi, omneſq; illorum machinationes cum tam præſenti Reipublicæ periculo perpetiendæ ſint, aut extremum rerum diſcrimen adeundum? Vbi ergo tunc manebunt illa Ordinis iſtius elogia, quibus ab initio nobis commendati ſunt? Quòd homines ſint innocentiſſimi, pacifici, quòd ſpiritualibus contemplationibus toti addicti, in quibus Poloni hujuſmodi prorſus Clericos habituri ſint, quales jam dudum deſideraverint? Ab his ergo talibus ecquid nobis timendum erit?

Ieſuitarum religioſæ modeſtiæ parum fidendū.

Ego tamen jam dudum novi, Bilem hanc citra moleſtiam ex Reipublicæ corpore nunquam evacuatum iri, poſtquam jam noſtra incuria ad viſcera tam altè penetravit, ipſaſque præcipuè vitales partes tam arctè obſedit. Exiſtimo tamen periculum aliquanto minus futurum, quàm plerique ſibi imaginentur.

Quæ enim incommoda nobis narrant, quæ Ieſuitarum expulſionem ſecutura ſint? Pontifex, inquiunt, & Hiſpanus graviſſimè offendentur. Magna profectò numina, quorumque ira nobis haud leviter æſtimanda eſt. Quid enim de Polonia futurum exiſtimabis, ſi Saturnum, & Iovem Europæum tam malè diſpoſitos habeat? Ego verò heic ſervi illius Comici expoſtulatione uti poſſem, Poſſúmne ſcire quot mihi heic Domini perferendi ſint? *Ne tamen nimis alicui confidens & ſecurus videar, de utroque aliquid dicendum erit. Ad Pontificis itaque offenſionem quod attinet, de ea quidem nullus dubito, quin nimis certò ſecutura ſit, agnoſco etiam eam nobis formidandam eſſe. Cùm verò à Ieſuitis longè graviora cogamur metuere, exiſtimo hanc indignationem Polonis non nimium eſſe pertimeſcendam. Spero etiam ad eandem avertendam legitima media nobis non eſſe defutura.* Pontifex *enim aut bonus eſt & talis, qui memor ſui officii, Regi Poloniæ æquè ac omnium aliorum Chriſtianorum Regnorum optimum ſtatum promotum & conſervatum cupiat. Cum tali itaque ſperandum eſſet nobis facilè conventurum: ſi nempe miſſis legatis ei ad oculum demonſtraverimus, Rem Polonicam, nec cum Ieſuitis, nec cum Ieſuitarum hactenus uſitatis artibus diutius conſiſtere potuiſſe,* &c. *Nec dubito quin is tempori ceſſurus & indignationem, ſi qua oborta fuerit, Reipublicæ facilè remiſſurus ſit.*

Incommoda quæ Ieſuitarū expulſionem ſecutura ſint.

Pontificis offenſio.

Aut idem malus taliſque eſt, qui ſuæ tantùm libidini, citra ullum Reipublicæ aut æquitatis reſpectum indulgeat, omniaque prius ſurſum deorſum ferri patiatur, quàm ut quod malè ceptum eſt corrigi ſuſtineat: Tum verò iram ejus ne curandam quidem exiſtimo. Neque enim ulla vel divina vel humana Lex Polonos obligat, ut aut ſummum ipſi periculum ſibi ſcientes accerſant, aut Romani P. injuſtæ ſibique præjudiciali voluntati ſe per omnia conforment.

Quæ

Quæ in re ſi meum tibi judicium ſuſpectum eſſet, Majorum exemplis te patiaris erudiri, ut cogites, quid ipſi in ſimili caſu fecerint. Noſtri etenim, quanta animorum contentione Romani Pontifices olim Crucigeros contra Regnum Poloniæ defendendos ſuſceperint, quàm atrocia Regibus noſtris plerunque minitati ſint. Reſque tandem eo proceſſit, ut circa annum 1456. *ſi Æneæ Sylvij Epiſtolis credimus, Romæ Excommunicatio contra Regem, Regnumque Poloniæ decreta fuerit. Neque tamen hiſce minis, quantumvis ipſius etiam Imperatoris Friderici III. indignatio eas acueret, ad eum modum ſe perterreri paſſi ſunt Majores noſtri, ut non potiorem ſalutis Reipublicæ, quàm indignationis Pontificiæ reſpectum habuerint. Ovum autem ovo tam ſimile nunquam eſſe potuerit, quàm benè Ieſuitarum Inſtitutum, mores & actiones cum Crucigerorum ordine, rebuſque geſtis conveniunt. Nam ortus ratio & occaſio ferè eadem utrobique fuit: Vtrumque inſtitutum ad unum eundemque finem per diverſa ſaltem media fuit directum: Forma politica exceptis paucis circumſtantijs eadem fuit: Vterque ordo progreſſus longè celerrimos fecit, dilatæque per eos Chriſtianæ Religionis & imperij laudem tulit: Vterque tandem à ſeipſo ita degeneravit, ut ijs, pro quorum defenſione inſtituti fuerant, graves & moleſti eſſe ceperint. Differentia ſaltem in eo conſiſtebat, quod Crucigeri profeſſi Milites erant, remque apertis armis contra Majores noſtros gererent, quorum legitima remedia Polonis nunquam deerant: Hoc verò malum intra viſcera noſtra hærens ijs artibus nos oppugnat, quarum Polonia antehac prorſus imperita fuit. Quæ res facit ut exiſtimem, eos novæ illius ſectæ inſtitutum omnium rectiſſimè æſtimare, qui* Ieſuitas Crucigerorum ſpurios *dicunt. Cùm itaque Majoribus noſtris olim Pontificis nec indignatio nec authoritas obſtiterit, quò minus Crucigerorum injurias accerrimè vindicarent, Regnumque tuerentur, cur in ſimili caſu hujuſmodi ſpectris nos terreri patiamur?*

Majores olim noſtri Reip. ſaluti nihil antiquius habuerunt.

Ieſuitæ Crucigerorum Spurij.

Sin tamen hæc alicui fortè nimis antiqua viderentur, illi recentius exemplum habent, quod Avorum memoria accidit.

Sigiſmundus I. quem inter optimos ſuos Reges Polonia non immeritò recenſet, quem etiam Romana ſedes adhuc pro genuino obedientiæ filio agnoſcit & prædicat, Albertum Brandeburgicum cum ditione Boruſſiaca in fidem & clientelam ſuam recepit, tum quando propter abdicatum Crucigerorum ordinem & deſertam Religionem Romanam non ſolùm à Pontifice, ſed ad hujus inſtinctum ab Imperio Romano ſub potentiſſimo Imperatore Carolo Quinto Excommunicatus & proſcriptus erat. Aula tamen præcipuè Romana fremebat & indignabatur, quòd tota Boruſſia hac ratione ab Eccleſia abalienaretur. Nec Sigiſmundo parſura fuiſſet, ſi Excommunicationis aliquem potentem executorem potuiſſet habere. Hic enim deſiderabatur: quod tamen is ſuſque deque tulit. Et quid ego de regibus noſtris dico, cùm noſtra hæc ætas ejuſdem magnanimitatis & egregiæ fidei in Rempublicam illuſtre exemplum in ipſo Regni Primate habuerit? Fuit is Iacobus Vehanski, Archiepiſcopus Gneſnenſis, cui cùm Romanus Pontifex Excommunicationis telum intentaret, quòd animadverteret, cum in conſilijs publicis majorem ſalutis Patriæ, quàm ſedis Romanæ reſpectum habere: Is ſe adeò non paſſus eſt à propoſito dimoveri, ut Pontifici potius reſcripſerit, ſe ſi pergeret ei Reipublicæ nomine moleſtiam exhibere, intentatum fulmen in ipſum retorſurum. Quo reſponſo ictus Pontifex Archiepiſcopum miſſum fecit, ut qui noſſet hoc ei in Polonia facilius factu quàm dictu fuiſſe. Cujuſmodi libertatis ſpiritum, ſi ex illius ſucceſſoribus hodie, ſub hac inquam Ieſuitica animorum diſpoſitione aliquis ſibi uſurpare præſumeret, ecquid tu de eo futurum putas? Annon ille quanto ocyus ad Patres ire cogeretur? Hæc igitur maſcula virtutis exempla quoties in Majoribus noſtris conſidero, toties admirari cogor, quæ res hodie noſtratium Prælatorum animos ita immutarit, ut in multò levioribus caſibus tantas ſibi difficultates imaginentur. Dum interdum Pontificis neſcio quæ Regalia allegant, quæ inviolata retineri volunt, ſed & Regem ita loqui docent: Non aliter quàm ſi Polonia jam duos Reges haberet, unum Cracoviæ, alterum Romæ. Dum etiam exterorum offenſiones ſæpius ultra modum exaggerant: Reique publicæ ſe tam difficiles præbent. Quemadmodum jam aliquoties in deliberationibus de Moldavia, VValachia & tandem etiam Tranſſylvania fieri vidimus. Ideoque ſic tandem exiſtimo, eos qui à Pontificis offenſione ſibi tantopere metuunt, ſiquidem Ieſuitæ paulò durius tractari deberent, eo ipſo ſatis demonſtrare, quàm frigidè erga Rempubl. affecti ſint, & ſuſpicionem de ſe non exiguam præbere, quòd privata commoda illis Patriæ ſalute potiora ſint. Quales ſi Majores noſtri fuiſſent, Boruſſia nobis hodie carendum, & in hunc uſque diem cum Crucigeris colluctandum eſſet. Sed & hanc ſcrupuloſam in hoc ordine conſcientiam nulli alij rei hodie, quàm Ieſuiticæ, de qua dictum eſt, diſpoſitioni debemus.

Alberti Brandeburgici exēplū.

Clerus Polonicus à Ieſuitis corruptus.

Vbi tamen mirari cogor, quid hi, qui eis hac in parte eatenus aſtipulantur, ut Pontificem nulla in re offendi patiantur, poſteritati aliquando reſponderi velint, ſi nempe illa ex noſtrorum temporum hiſtoria reſciſcat, Rempub. Venetam propter improbatas quaſdam non maximi momenti conſtitutiones, pro libertatis ſuæ defenſione, Ieſuitas ex dominio ſuo univerſo expuliſſe, & intenta-

tentatam propterea Pontificis excommunicationem, uſque ad aperti belli periculum contempſiſſe: Cum interim Majores ſui in Polonia libertatis alumna tam meticuloſi fuerint?

Quòd ſi etiam in hiſce rebus nos ad eum modum à Pontificis arbitrio patiemur ſuſpendi, Polonorum conditio multò deterior, adde & ſervilior futura erit, quàm ipſorum Moſcorum, qui in conſilijs de Republic. nulla alia quàm ipſius Principis Reique publicæ Regalia *reſpectant aut attendunt.*

Hiſpani offenſio quanti Polonis in hoc caſu æſtimāda

Ad Hiſpanum *quod attinet, ego non video, quæ ei juſta offenſionis cauſa à nobis præbeatur, ſi nos noſtræ Reipublicæ pro rerum noſtrarum exigentia pro virili ſtudeamus conſulere, citra ullum ejus præjudicium? Cur etiam Regem illum potentiſſimum magis offendat, quòd nos Ieſuitas expellimus, quàm nos hactenus offendit, quod ipſe eos, ut ſibi commodos tam indulgenter fovet? Quid ſi verò Rex Hiſpaniæ, Rex Poloniæ audire vellet, (quod equidem quò minus ad libitum conſequatur per Ieſuitas non ſtabit) num ad cavendam ejus indignationem hoc ei concedendum eſſet? Si denique eò nos demiſerimus ut domi nobis nihil agere aut tentare liceat, niſi quod aurei velleri probetur, ecquam Rempub. in Polonia habituri ſumus?*

Verùm heic nonnulli adhuc pergunt excipere, Etiam domi & intra parietes multos offenſum iri. *Cui aliqui adjiciunt, ſi* Ieſuitæ extra Regnum proſcribi debeant, etiam alios & illos præcipuè Evangelicorum Miniſtros una exterminandos, *&c.*

Quibus ferè Ieſuitarū expulſio omnium ingratiſſima ſit.

Ad prius quod attinet de multorum intra domeſticos parietes offenſione, ego primum neſcio, quinam illi multi futuri ſint, quorum offenſionem nobis tam periculoſam imaginari debeamus ſi præſertim reliqui Cleri ſecuritati caveretur? Cum enim heic nil aliud quàm ſalus Reipublicæ ejuſque in longum propagatio quæratur, nemo hinc tumultuandi occaſionem habere potuerit, niſi fortè fortunas ſuas cum Ieſuitis ita conjunxerit, ut cadentibus illis ipſe ſtare nequeat. Et hi verè illi ſunt, qui eis omnium molitionum & conſiliorum, forté etiam contra Regnum, ſunt conſcij: Et quamvis verendum ſit, eorum plures eſſe, quàm expediat, ne horum offenſio perinde nobis æſtimanda eſt. Cum nemo dubitet, quin bonorum, qui Rempubl. ſalvam cupiunt, multò major pars in omnibus Regni partibus futura ſit.

Sed eſto, ut heic fortè aliquid nobis moleſtiæ ſuſtinendum eſſet; num propterea Medicinam reſpuemus? Quæ purgatio ægroto unquam tam feliciter ceſſit, ut non aliquid ex illius operatione terminum ſenſerit? Quòd ſi Ieſuitarum expulſione illos fatales tumultus avertere & præcavere poſſemus, qui hactenus pleraque Europæas Provincias tam duriter afflixerunt, quo de egomet planè ſum perſuaſus; Reſne digna cenſebitur, propter quam etiam incommodi aliquid patiamur? Si publicæ libertati, ſi Regno nihil periculi eſt, ſi privatorum corpora, & fortunæ in tuto ſunt, ecquid tumultuamur? Cur exterorum inſidias & conſpirationes metuimus? Sin verò hæc omnia uobis ita imminent, ut Ieſuitas eorum, ſi non principales autores, periculoſos ſaltem actores, promotores, & internuncios noverimus, ut omnes præſeferunt, ecquid amplius cunctabimur?

In tuniendis Pacis publicæ perturbatoribus non perſona, ſed factum reſpiciendū.

Ad alios verò, Evangelicorum præſertim Miniſtros, quod attinet, ſi in eadem turbatæ pacis & oppugnatæ publicæ libertatis culpa cum Ieſuitis hærent, nil equidem cauſæ dicam, quo minus & illi & quicunque crimini huic quocunque modo affines deprehenduntur, cum eis expellantur. In ſuſpicione enim turbatæ Reipub. neminem quodcunque vitæ genus tueri poteſt, aut eidem patrocinari debet.

Miniſtrorum Evangelicorū intra Regnum cōditio.

Sed nunquid heic res cum re aut cauſa cum cauſa conferri poterit? Quemnam Pontificem aut Hiſpanum Miniſtri illi intra aut extra Regnum habent, cui hunc agrum arent aut ſerant, aut ad quem eis, rebus heic perditis, perfugium pateat? Quales etiam in aula & circa Reipublicæ clavum illorum partes ſunt, aut in æternum eſſe poterunt? Aut quæ prædia hi in detrimentum nobilitatis coëmerunt, quaſve immunitates in fraudem Reip. conſecuti ſunt? Et quæ etiam illorum vires ſunt, propter quas Reipub. formidabiles aut ſaltem ſuſpecti eſſe debeant? Quorum divitiæ ferè omnes in lacera & detrita ut plurimum Reverenda, ut noſtrates loquuntur, & Bibliorum, adde ſi res lauta eſt, Auguſtini codice, nudáq; & numeroſa ſobole conſiſtit? Ipſi deniq; Evangelicorum Miniſtri annon uniuſcujuſque pagani Præfecti ſuperioritatem agnoſcere eidemque ſe ſiſtere coguntur? Collatio itaque hæc prorſus inepta adde & ridicula eſt.

Sunt fortaſſis & alia quæ pro Ieſuitis ab illorum fautoribus nobis objici poſſent, ſed ea vix majoris momenti erunt, quàm quæ hactenus allata ſunt.

Ex his ergo, quæ hactenus demonſtrata ſunt firmiter tandem concludo: Iis qui hoc tempore Rempub. reſtitutam, ſanatam & in poſterum ſalvam cupiunt, ſi ordine procedere, ſi laborum ſuorum fructum aliquem ſibi polliceri volunt, ante omnia operam eſſe dandam, ut Ieſuitæ extra Regnum abigantur: ſed ita ut abactos obdito peſſulo reditu prohibeant.

Expulſionis Ieſuitarū qualis effectus ſperandus.

Expulſa autem & expurgata hac acri & arrodente bile, Morbis noſtratis paroxyſmus in genere & paulatim lenietur, reliquæ partes affectæ, Clerus præcipuè, ſanabiles & tractabiliores reddentur, poteritque quod luxatum eſt, per ocium, citra gravioris alicuius ſymptomatis metum

metum curari & reſtitui.

Quandiu verò hic Incendij febrilis fomes intra Reipublicæ viſcera retinebitur, nulla nobis ſalutis & ſecuritatis ſpes relinquitur. Quodcunque enim machinabimur, quibuſcunque emplaſmatis vulnera ligare & obducere ſtudeamus, opera & oleum nobis peribunt, malumque in hac corporis Polonici Cacochymia ad leviſſimam quamque occaſionem recrudeſcet. Neque enim Ieſuitæ, ut cætera omnia ſanentur, ad Regni Poloniæ legumque Polonicarum ſimilaritatem in æternum reducentur, ut illa ſub hoc, qui adhuc qualitercunque durant, ſtatu probent.

Particularis purgatio quomomo ſecundum nonnullos inſtituendos.

Ideoque ne eos quidem audiendos cenſeo, qui ut res minus odioſa ſit, non univerſalem purgationem cenſent inſtituendam, ſed per partes tantùm bilis iſtius detractionem & imminutionem faciendam putant. Verbi gratia, ſunt qui eos tantùm extra Regnum propellendos exiſtimant, qui vel clandeſtinarum machinationum contra Regnum cooperatores aut ſaltem conſcij fuiſſe deprehenduntur, vel quorum ſeditioſus fervor publicæ paci præcipuè periculoſus cenſetur. Sunt qui hanc Ieſuitiſmi diminutionem a locis incipiendam ſuadent. Vt nempe ex primarijs Regni Vrbibus aut ubicunque ab eis Reipublicæ inſigne aliquod periculum metuendum eſſet, removeantur. Sunt denique qui putent, publicæ ſecuritati ſufficienter proſpectum iri, ſi latis legibus in arctiores carceres redigantur. Hæc igitur conſilia paucis diſcutiamus.

Particularis expurgationis incommoda.

De his primum in genere ſic dico: Cum quacunque Ieſuitarum offenſione, ſive eos in univerſum expellamus, ſive audaciam illorum ad certam quotam reſtringamus, Pontificiæ indignationis invidiam nobis ex æquo metuendam eſſe: quam tamen plærique omnium maximè cavendam cenſent. Hoc ſaltem diſcriminis erit, ut ſi partem aliquam Ieſuitiſmi intra viſcera retinuerimus, tanto plus nobis periculo ab eodem Pontifice futurum ſit. Cùm igitur cum particulari offenſione tantundem difficultatis ſubeundum ſit, quantum cum totali expurgatione, cur non hanc ut utiliſſimam & certiſſimam præferemus? Imò hanc ego tibi ceu Maximam præſcribo: Ieſuitas facilius ex Regno expulſum, quàm intra Regnum in ordinem redactum iri. *N B.*

Dico amplius, eos vehementer errare, qui ſperant, Bilem hanc ita cautè poſſe moveri, ut non protinus exardeſcat & exaſperetur, & ut non omnes vindictæ occaſiones ſtudioſiſſimè conquiſituri ſint, quodcunque fortè ad tempus, propter præſentem neceſſitatem ſimulent. Quæ occaſiones ingenijs iſtis intra & extra Regnum nunquam defuturæ ſunt. Quod ſi ergo, reſumptis aliquando animis & viribus, denuo aliquid & fortè periculoſius quiddam moliantur, quid tum facto opus erit? Num quotannis in Ieſuitarum gratiam Generalem Rokoſch celebrabimus?

Ieſuitarum omnium æqualis culpa.

Deinde in ſpecie ijs qui nocentiſſimum quinque ex Ieſuitis exterminandum cenſent reſpondeo: Nec cauſam nec culpam earum rerum, quarum Ieſuitæ inſimulantur, ita partiri & ſeparari poſſe, ut alter altero mitius aut durius tractandus ſit. Sic enim jam oſtenſum eſt, ſectam hanc tam arctè inter ſe compactam eſſe, ut totum corpus & cum hoc omnia ejus Individua membra, in harum præcipuè rerum praxi, de quibus nobis ſermo eſt, in unum conſpirent, & ad unum ſcopum mente & corpore ferantur.

In una itaque eâdemque culpa omnes æqualiter hærent: differentia ſi qua eſt, in ingenioſarum virium ſaltem in æqualitate conſiſtit, ut quod unus, aut alter fecit, omnes facturi fuerint, ſi vires aut occaſio non defuiſſent. Nec credo te audiviſſe quòd Ieſuita aliquis à tribulibus ſuis, ob quodcunque etiam deteſtandum facinus, publicè damnatus aut etiam reprehenſus ſit. In hoc enim genere non peccant: dummodo facinoris perpetratio in illum finem dirigatur, quem Ieſuitis in ſpecie propoſitum eſſe oſtendimus. Quod autem de nonnullorum ſeditioſo fervore affertur, illud per ſe ſpecioſum eſt, ego tamen ſic exiſtimo, Illos nondum peſſimos aut etiam Reip. periculoſiſſimos eſſe, qui Cracoviæ, Poſnaniæ &c. ædes exurunt, Cœmiteria invadunt, ſepultorum corpora refoſſa immaniter violant. Contra hanc enim rabiem, licet in hunc uſque diem impunita manſerit, vel tandem remedium aliquod invenietur. Sed illas potius vulpeculas nobis obſervandas cenſeo, qui per Sudetas montes Alpiumq; juga hinc inde commeantes, exoticarum artium ſpiritum ferunt & perferunt. Deniq; remedium hoc, ſi tam benè caderet, ut nocentiſſimi qui ſunt, exterminaretur, nos tamen ſaltem ad tempus relevaret, dummodo relevaret: tam diu nimirum donec his alii ſeptuplo pejores ſubmitterentur. Num verò hoc ſatis juſtum operæ pretium cenſeri debebit? Illius inquam operæ, quam Reipub tantis ſumptibus, tanta Nobilitatis defatigatione, nec ſine noſtro periculo præſtare conamur?

Ieſuitarum ſtudia quæ nocentiſſima.

Qui verò eos ex Aula & primariis Regni Vrbibus expellendos ſuadent, illi quidem aliquantò fortius conſulere videntur, ſed non multò plus quàm priores proficiunt. Videntur quidem certæ Reipub. partes nonnihil ſublevari, videntur etiam Ieſuitis præcipuæ nocendi occaſiones eadem ratione præcidi; Egóque jam dudum ita perſuaſus ſum, nullum gravius in Rempub. peccatum à nobis commiſſum eſſe, quàm quod Ieſuitis in hiſce Regni artibus ad expediendas ſuas machinas tantum ſpatii conceſſimus. Id quod fortè tum demum ſenſuri ſumus, ſi aliquid fortaſſis pericula meridie & occidente nobis ingrueret.

Secundi conſilii abſurditates.

Heic tamen admirari cogor, quibus rationibus conſilii huius autores ducantur, quod in Reipublicæ curatione potiorem Vrbium quàm equeſtris

equeſtris Ordinis, ipſiuſque adeò Cleri reſpectum habeant? Eos itaque libenter interrogarem, quid putent ſingularis auxilÿ ad Rempubl. rediturum, ſi primaria Regni civitates exonerentur, & peſtis hæc interim liberè in Nobilitatem graſſetur? ſicque peregriniſſimo huic liceat reliqui Cleri animos continenter ſollicitare & in tranſverſum agere? Ecquam illi tùm rebus noſtris ſpem ſecuritatis faciunt? Hi ergo in eo periculosè falluntur, quòd exiſtimant, malum Ieſuiticum intra Vrbium ædificia, ita contineri, ut ibidem tantum aut ſaltem potiſſimum Reipublicæ noceat: Cùm hæc primum ipſius Aulæ, ut oſtenſum eſt, deinde publica animorum peſtis ſit, à qua Nobilitati & Clero & per hos demum Reip. præcipuè metuendum ſit.

Quin immò, dùm Ieſuitas in univerſum extra Regnum propellendos ſuadeo, in eo Cleri Polonici quàm maximum reſpectum habeo, cujus exceſſus non aliter, quàm bilis hujus ferventis ſubtractione corrigi poſſe exiſtimo. Ex his ergo iterum perſpicitur ne hujus quidem conſilÿ eum inter nos effectum ſperandum eſſe, quo nobis ad res noſtras componendas & firmandas opus eſt.

Propter Clerum præcipuè Ieſuitæ ſunt expellendi.

Reſtant ÿ qui Ieſuitas non ſolùm ex Aula removendas & ex Vrbibus expellendos, ſed etiam latis legibus intra Monachorum clauſtra redigendos & Ordinariorum juriſdictioni, hoc enim à nonnullis additur, ſubÿciendos conſulunt.

Videntur & hi aliquanto longius progredi, quibus ego ad vitandam majorem invidiam omnino parendum ſuaderem, ſi ulla ſaltem conſilio huic ſpes ſubeſſet. Sed hanc ſequentia mihi in univerſum præcidunt, Primum Ieſuitas ita animatos eſſe certò novi, ut omnia potius moturi, omnia turbaturi ſint, quàm ut ſplendoris & exiſtimationis illius, qua ipſorum ordo hactenus ſupra reliquos Religioſorum ordines, ipſúmque Clerum univerſum eminet, vel minimam jacturam ſubeant. Ieſuita autem ſi ex Aula excludatur, ſi in verſando Reip. clavo non omnibus alÿs præpolleat: ſi à publico ita arceatur, ut clauſtro incluſus, alium quàm proprium militiæ ſuæ Ducem ſuperiorem agnoſcere cogatur, ſi denique omnium arcanorum explorandorum occaſio ei adimatur, à ſummo ad infima ſibi redactus videbitur, ut qui jam nil amplius quàm vulgaris Monachus futurus ſit. Quod dedecus Gens iſta non mitiori indignationis affectu averſatur, quàm ſi nobis aliquis Regnique dignitarius ſubdito in abjectiſſimæ plebis cenſum detrudatur. Cœlum itaque potius ruere patientur, quàm vt hanc in ſe ignominiam admittant.

Tertÿ conſilÿ vix ullus effectus ſperandus.

Eſto tamen vt heic eos patientiores offendamus, quàm ego ſperem. Quæro igitur ſecundo loco, quibus vinculis eos conſtricturi ſimus? Certis legibus, inquies, publiciſq; conſtitutionibus. Bene dicis, Egoq; fateor hæc juſta eſſe in Foro politico coercendæ libidinis media, quantùmvis hactenus per illa non pro ſpe profecerimus.

Verùm heic vlterius quærere cogor, Eccui hujuſmodi legum & conſtitutionum, ſi quæ factæ erunt, executionem commendaturi ſimus? Ordinariis locorum, reſpondebis, Ego verò agnoſco ad ipſos munus hoc ex Regni legibus ſpectare; ſed quid ſi ipſi tam odioſam Provinciam recipere nolint, aut excommunicationis Pontificiæ metu non auſint? Veruntamen ſive recipiant ſive repudient, ne ſic quidem Reipub ſecuritati proſpicietur: Primum enim antiqua illa diſciplinæ ſeveritas apud nos hodie multum remiſit, quâ apud Roman. olim parentes de liberis, ſi fortè in Rempubl. peccâſſent, ſupplicia ſumebant. Verendumque propterea erit ne optimo cuique ex hoc ordine, & qui aliàs in Rempub. rectè affectus eſt, illud in hac cuſtodia vel imprudenti accidat, quod Vir ille Dei 3. Reg. 20. in hiſtoria Achabi ſibi eveniſſe fingit, vt dum ipſe alÿs rebus intentus eſt, captivus, cujus cuſtodiam ſuſceperat aufugerit. Deinde experientia teſtatur, Ordinarios locorum hactenus magis Ieſuitis parere & obnoxios eſſe, quàm quòd hi illorũ auctoritatem aut juriſdictionem multũ curent. Quin immò hi pro Epiſcoporum pædagogis ſe gerunt, quos etiam, vt Aulæ Rom. Corycæos, metuere & obſervare coguntur. Qualem ergò coercitionem ab ÿs expectare poterimus?

Ieſuitiſmi incluſi anceps & periculoſa cuſtodia

Ieſuitæ ſuperiorũ Prælatorum pædagogi.

Tertiò ſic dico, quodcunq; de his omnibus fiat, Nos tamen contra gentẽ hanc legib. noſtris nihil profecturos, in quo me experiẽtia ipſa jam erudiit. Quid enim? Confœderatio publica annõ Lex eſt, annon Conſtitutio eſt, annon Polonorũ ius eſt, publicis Regis & Nobilitatis iuramentis ſancitũ & confirmatũ? Sed quid per hanc eandẽ hactenus contra hanc peſtem Politicam proficimus? Annon rabies iſta per hoc efficaciſſimũ (ſic quidem Majoribus noſtris videbatur) remediũ irritata potiùs eſt quàm cohibita? Quàm petulanti lingua ſtiloq; Styrico livor iſte hoc ſalutare inſtitutum inceſſit, deridet & exſibilat? Tam laxũ & molle capiſtrũ Dæmon iſte tam impatienter fert, quâ igitur ratione arctius duriúſve quiddam feret? Cumque hoc iſti conſtitutioni faciant, per quã Ieſutiſmus propriè non læditur, ecquid de illis fiet, quas in ſuam perniciem factas recordabuntur.

Confœderatio quam civiliter hactenus à Ieſuitis tractata

Et quid tandem Ieſuitis nos proſcribere tentabimus, cùm ſuis ipſimet conſtitutionibus, quæ contra hanc, de qua conquerimur, intemperiem ad ſpeciem inter ipſosmet latæ ſunt, non pareant? Annon enim ſuperioris ſeculi 93. Ieſuitarum ſuperiores cùm animaduerterint, Res Gallicas ſuorum potiſſimùm ſcelere jam ferme perditas, coacto Romæ generali totius Ordinis conventu ſtatuto ſanxerunt: Patres ſocietatis Ieſu, cum omnibus qui ordini illi aſcripti ſunt, à cauſis, & negotiis ſecularibus in univer-

Statutũ conventus Ieſuitici.

univerſum abſtinere debere, &c. *Huic igitur decreto ecquomodo hactenus inter nos paruerunt?*

Sic igitur tandem contra hos etiam concludo, conſultius eſſe, ut tam fera Beſtia prorſus abdicetur, quàm ut Caveæ intra domum incluſa, cum perpetuæ ſolicitudinis cruciatu cuſtodiatur.

Morbi cauſſa ita tollenda ut ægroto etiam contra recidivam proſpiciatur.

Dixi autem, Ieſuitas non ſolùm expellendos, ſed etiam contra reditum omnia diligenter præcavenda eſſe. Neque enim expulſi quieſcent, ut non omnem lapidem moveant, quo ipſis redire liceat, ut ſic hanc veſti Ieſuiticæ injectam maculam viciſſim eluant. De quo nos Gallia admonere debet, in cujus Aula Ieſuitarum abſentium practica tantum potuerunt, ut cùm excuſſi Dentis in ore regio lacuna reſarciri nunquam poſſet, Ieſuitæ tamen, reclamantibus Parlamentis & obnitente prudentiſſimo quoque non ſolùm reſtituti ſint: ſed etiam Pyramis illa, perpetrati ſceleris æterna index fuerit demolita.

Bonorũ Ieſuiticorum diſpenſatio.

Hoc autem inter nos hac fortaſſis ratione omnium rectiſſimè præcavebitur: Si primum bona illorum immobilia in alios uſus ad publicam Regni, præcipuè tamen nobilitatis, cui major illorum pars detracta eſt, utilitatem convertantur. Quod ſic commodiſſimè fiet: Si bonis literis conſultum cupimus, quarum videlicet interitum plærique ſibi per Ieſuitarum expulſionem imaginantur, detur opera, ut ex iiſdem Cracovienſi Academiæ de viris bonis, doctis & in omni diſciplinarum genere probè verſatis extra ordinem proſpiciatur: Aut ſi ita placet, præter hanc alia intra Regnum Academia inſtituatur. Deinde alibi in Regno ſcholæ hinc inde aperiantur, in quibus non ſolùm eruditis Præceptoribus honeſta ſtipendia conſtituantur: ſed etiam pauperibus Scholaſticis, iis nempe qui ingeniis valent, ſed propter fortunæ tenuitatem literarum ſtudia commodè proſequi nequeunt, de victu & ſuſtentatione provideatur. Idque tanto majori curâ, quòd ex Nobilitate etiam omnibus temporibus inveniantur, qui hujuſmodi ſtudiorum ſubſidiis opus habent. Et hæc ego diſtrictuum in Regno ceu publica Gymnaſia eſſe vellem: Quorum cura & inſpectio certis ex Nobilitate utriuſque ordinis viris & qualificatis perſonis commendari poſſet. Hoc ſi fieret, Iuventuti noſtræ, quæ in ſpem honorum & ad Reipub. miniſteria educatur, cum pietate & bonis literis Patriæ Legúmque patriarum & reverentia à teneris implantaretur; & Reipubl. de viris idoneis ad eum modum proſpiceretur, ut eidem ab exterorum factionibus & inſidiis minus periculi eſſet. Ieſuitarum etiam expulſorum deſiderium ſi quod erit, intra paucos annos porſus evaneſceret & obliteraretur.

Militũ emeritorum Noſocomia

Tertiò ſi quid ſupereſt, ut omnino ſuperfuturum puto, publica ex eo Noſocomia inſtituantur in eorum uſum, qui in bellis ſe pro Repub. ſtrenuè geſſerunt, & vel vulneribus debilitati ſunt, vel per ætatem militiæ labores non amplius perferre poſſunt, &c. Vt hæc militaris virtutis quaſi Aſyla conſtituantur, ubi benemeritorum & emeritorum illa non turpis ſenectus honeſtè & liberaliter ſuſtentetur. Cujus ſanctiſſimi & utiliſſimi Inſtituti exempla in Vrbibus Belgicis me videre memini, cujus etiam ſpecimen nobis præbuit laudatiſſimæ memoriæ R. Stephanus, quando VVarſaviæ hujuſmodi pro debilitatis militibus Xenodochium inſtituit & dotavit. A cuius tamen præclara & planè regia voluntate & intentione nimis citò receſſum.

Nec ego video, quomodo Ieſuitarum bona vel ſanctius vel utilius collocari queant: Ita nimirum ut quæ ſemel piis uſibus deſtinata ſunt, iiſdem maneant, & ipſius interim Nobilitatis damnum, quod à Ieſuitis Ieſuitarumque artibus ſe accepiſſe queritur, aliquo modo reſarciatur, & ſic Reip. commodis utrobique optimè conſulatur.

Statutũ de Ieſuitis non revocandis.

Facta ad eum modum bonorum Ieſuiticorum diſpenſatione per peculiare ſtatutum ſub infamia aut alia aliqua ſevera pœna interdici poſſet: Ne quis primum de revocandis aut admittendis Ieſuitis ullo tempore publicè aut privatim mentionem facere auſit. Néve deinceps ulla ex Regno juventus, nobilis præſertim, à cujus ſalutari inſtitutione Patriæ ſalus pendet, ad Ieſuitas extra Regnum ſe conferat, iiſdemque ſe diſponendam committat. Ne dum domi in expurgando Ieſuitarum fermento laboramus, illud ab extra nobis nihil tale ſuſpicantibus obrepat.

Typographis frenum injiciẽdum.

Tandem opinor diligenter provideri oportere, ne per Officinas Typographicas talia in publicum ſpargantur, quæ præſenti Reipub. ſtatui & Regni hujus libertati quocunque modo adverſantur. Qualia nimirum illa hactenus fuerunt, quæ Ieſuitæ adhuc ſub moderna Regiæ Majeſtatis Regno, Cracoviæ & alibi contra confœderationem publicam in vulgus ediderunt. Talia inquam quæ per ipſorum jugulum reditura fuiſſent, ſi Legum publicarum is vigor, ea obſervantia in Polonia eſſet, qualis in benè conſtituta Repub. eſſe debet. Vbi tamen vafricies iſta hoc inſuper dolo ut plurimùm uſa eſt, ut hujuſmodi peſtilentia ſcripta ſub alienis, certorum nimirum Prælatorum, nominibus emiſerint, Vt nimirum hac ratione univerſum Clerum in invidiæ publicæ conſortium pertraherent, & diſperſo in plures facinore ejus vindicationem Reipubl. difficiliorem facerent.

Oratio Equitis Poloni *contra* IESVITAS.

„ *HVc etiam referenda eſt* ORATIO *Equi-*
„ *tis Poloni, & quidem Pontificiæ Reli-*
„ *gionis, quam habuit in frequentiſſimo proce-*
„ *rum Poloniæ Conventu, in qua ſimiliter dete-*
„ *guntur & narrantur Ieſuitarum artes, doli,*
„ *fraudes, impoſturæ, & multa nefaria facinora,*
„ *non ſolùm in Polonia, ſed etiam in aliis Regnis*
„ *ac Provinciis ab ipſis patrata. Inter alia ſic in-*
„ *quit*: Ego Rom. Eccleſiæ propemodum a-
„ lumnus, dico hanc unam Monachorum
„ familiam, quæ à Ieſu Salvatore nomen
„ habet, ad perniciem multarùm Rerum-
„ publicarum eſſe inſtitutam. Magna ſpe
„ ingredior in reliquum Orationis meæ
„ curſum, quia jam periculoſiſſimum iſtum
„ ſcopulum vobis tacentibus ſum præter
„ vectus. Quid igitur cauſæ eſt? ut ita ſen-
„ tiam de iſtis hominibus, quorum admira-
„ bilis pietas, ſingularis quędam in omni di-
„ ſciplinarum genere ſcientia, à multis com-
„ mendatur, & qui primo loco, ordine &
„ authoritate digni ſunt habiti? quáſnam
„ rationes adferam iſtius tanti criminis?
„ perarduum mihi erit demonſtrare. Quò
„ me vertam? aut quos teſtes producam?
„ Sunt homines Eccleſiaſtici ordinis hone-
„ ſtiſſimi, atque ornatiſſ. tantâ amicitiâ &
„ tantâ neceſſitudine cum iſto ordine Ie-
„ ſuitico conjuncti, ut etiam ſi boni viri non
„ eſſent, plurimum momenti tamen habere
„ deberet illorum Oratio contra Ieſuitas, i-
„ ta autem boni Catholici ſunt, ut etiamſi
„ inimiciſſimi eſſent Ieſuitis, tamē illis cre-
„ di oporteret. Quid igitur iſti dicunt? Sunt
„ hæc vobis nova & inopinata Senatores
„ Ampliſſimi? num primùm iſta crimina au-
„ res veſtræ accipiunt? Nonne ſoletis inter-
„ eſſe concionibus, in quibus affirmare ſo-
„ lent cōſtanter & graviter, eâ voce & mo-
„ tu corporis, eâ gravitate & conſtantiâ viri
„ doctiſſimi noſtri Theologi, Ieſuitas eam
„ peſtem eſſe, quæ animadverti non poſſit,
„ antequam totum Reipublicæ corpus in-
„ flammet: eorum mores, geſtus, habitum,
„ oculorum conformationem, oris & vul-
„ tus moderationem, ad res à majoribus no-
„ ſtris benè inventas, atque inſtitutas ad il-
„ las, inquam, res omnes, per manus nobis
„ traditas, debilitandas, atque evertendas
„ hunc Monachorum ordinem compara-
„ tum eſſe. Novum iſtud eſt Senatores? non
„ his vocibus, non his exclamationibus re-
„ ſonuit primarium Templum Lublinenſe?
„ nō ſummum etiam templum Cracovien-
„ ſe plenum atque refertum his Ieſuita-
„ rum ornamentis atque teſtimoniis, ad
„ perpetuam & loci, & temporis, & ho-
„ minis memoriam? Non fuit hoc, in-
„ quam, in iſtis Templis decantatum?
„ Teſtes ſunt viri Senatorii: magnâ au-
„ thoritate, conſilio, prudentiâ ornati,
„ & cæteris ornamentis honoris, ingenii,
„ induſtriæ clariſſimi, qui hoc affirmant.
„ Quid dicam de illuſtri Epiſcopo Craco-
„ vienſi? quem honoris & amplitudinis
„ cauſa nomino: cujus ea eſt ætas, pru-
„ dentia, authoritas, eruditio, huma-
„ nitas, judicium, conſtantia, ingenii
„ acumen, ut ad ejus orationem jura-
„ mentum veſtrum adhibere poſſitis. Quid
„ igitur is dicit? affirmavit conſtanter &
„ graviter; voce & vultu ad rei indigni-
„ tatem compoſito, iſtam novam non
„ ante multos annos inventam Monacho-
„ rum familiam, quæ Ieſu Salvatoris no-
„ mine ornata eſt, ad Eccleſiæ Roman.
„ dogmata evertenda comparatam eſſe,
„ & ad excitanda ſeditionum incendia,
„ ad evertendos Reipub. noſtræ bonos &
„ omnium comprobatione inſtitutos mo-
„ res. *Iohannes verò Zomoiſcius Regni Can-* *Nota.*
„ *cellarius, & exercituum ſummus impera-*
„ *tor: cujus prudentiam, rei militaris ſcien-*
„ *tiam, virtutem, authoritatem, felicita-*
„ *tem, fortitudinem omnis ſemper mirabi-*
„ *tur ætas, affirmavit verè & ſapienter,*
„ *ut omnia ſæpè dicere ſolet, iſtis ſacerdoti-*
„ *bus in Templis & ſuggeſtis locum aliquem*
„ *concedendum eſſe: ut verò ex monaſteriis*
„ *& Templis ad Reipubl. negotia gerenda ac-*
„ *cedant, hoc nullo pacto ferri oportere.*
„ Quid ego nunc producam Doctorem Pi-
„ cum, civem Cracovienſem, & virum Se-
„ natorium: quem verè Philoſophum ſub-
„ tiliſſimum, & Medicum exercitatiſſimum
„ poſſumus appellare, in cujus vita extat
„ imago antiquæ virtutis: cujus oratio ex-
„ emplum eſt copioſæ loquentis ſapientię:
„ is certè ita de Ieſuitis judicat, ut ſæpè
„ affirmet, peſſimè cum patria noſtra a-
„ ctum eſſe, quæ iſtos non jam dudum e-
„ jecerit. Quid ego vobis nunc adferam
„ voces ſingulorum hominum? quid pro-
„ ducam in medium querimonias earum
„ viduarum, quæ non prius iſtorum ſalva-
„ torum artes deprehendere potuerunt, an-
„ tequam domos ſuas ſpoliatas animadver-
„ terent, omnibus vaſis argenteis, omnibus
„ ornamentis aures, in quibus aliqua ars,
„ aut pretium ita ſingulare exiſteret, ut poſ-
„ ſet eorum cupiditatem incendere. O tem-
„ pora, ô mores, hæc jam agitantur in foro,
iactantur

„ iactantur in Palatiis, recitantur in omni-
„ bus locis,damnantur in Templis, in con-
„ ſpectu Trinitatis : ante imaginem Chri-
„ ſti,omnium ſanctarum atque ſanctorum,
„ hæc declamantur,ad commovendos ſan-
„ ctos atque ſanctas iſta ſæpè & multùm,
„ vehementer & graviter, copiosè & or-
„ natè ab illis exponuntur, qui Religioni-
„ bus ſanctorum atque ſanctarum præ-
„ ſunt : & à vobis iſta ignorantur? Ve-
„ rùm utiliſſimi ſunt propter Scholas:mul-
„ tos jam ludos literarios aperuerunt: ma-
„ gno motu fit concurſus juventutis, ma-
„ gna nobilium pars, eaque ferè præ-
„ cipua, ab illis erudiri ſuos filios cu-
„ pit, propter magnam doctrinæ, fidei,
„ gravitatis, conſtantiæ exiſtimationem,
„ & propter ſingularem quandam docen-
„ di rationem : Eodem accedit, ut nul-
„ lis præmiis laborum propoſitis, magnos
„ tamen labores ſuſcipiant, & ſuſtineant.
„ Heu me miſerum : cur ego vos, quos
„ ſemper laudavi, cogor reprehendere?
„ Non videtis, non intelligitis Senatores?
„ hæc omnia ad perturbandam quietem
„ pertinere? nonne animadvertitis pluri-
„ mas Scholas ab illis jam diſſipatas eſſe?
„ unam Scholam celeberrimam Craco-
„ vienſem, viris doctiſſimis in omni di-
„ ſciplinarum genere ornatiſſimam, jam
„ ſolitudine fœdam atque ſqualidam, nul-
„ la antiqua ornamenta retinere? Habuit
„ Polonia ante iſtos Ieſuiticos Monachos,
„ habuit viros erudītiſſimos, oratores ve-
„ hementiſſimos,Philoſophos acutiſſimos,
„ Iureconſultos prudentiſſimos, Theo-
„ logos omni dicendi gravitate, copiâ
„ atque ornatu inſtructiſſimos, habuit no-
„ ſtra patria Scholas, ex quibus, tanquam
„ ex equo Trojano, prodierunt plurimi
„ doctiſſimi viri : Vna Academia Craco-
„ vienſis quatuor millia litteratorum ju-
„ venum numerabat. Prodibant ex illa
„ Schola illi viri, quorum ingenium, pru-
„ dentiam, authoritatem iſta adhuc mi-
„ ratur ætas. Iam propè vigeſimus annus
„ eſt, ut Ieſuitas iſtos in Regno noſtro vi-
„ demus, qui ita Scholas ſuas inſtituunt,
„ ut omnem induſtriæ, diligentiæ laudem
„ aliis eripere cupiant: Sæpè admodum lu-
„ dos Comœdiarum, Tragœdiarum, omni
„ ſplendore,copiâ & ornatu inſtructos, ex-
„ hibent: in quibus ludis ſummam laudem
„ & utilitatem poſitam eſſe exiſtimant : &
„ hac propemodum unâ arte multos diſci-
„ pulos ad ſe pertrahunt:tamen neque inter
„ iſtos tam præclaros Magiſtros;neq; inter
„ diſcipulos videmus illos, qui poſſint ali-
„ quo genere eruditionis cum illis antiquis
„ noſtrę Scholæ Magiſtris & Doctoribus
„ contēdere. Habuimus illo ſeculo Lucam
„ concionatorem, cujus ea dicendi vis fuit,
„ ut quamcunq; in partem voluiſſet,animos
„ hominum flectere facilè potuerit. Credo
„ adhuc vos memoriam retinere illius con-
„ cionatoris,quem Leopolitam noſtri Polo-
„ ni appellabāt:erat ille homo eâ morũ ele-
„ gantiâ,& humanitate,ut ſemper auditorũ
„ ſuorum animis atque auribus nouã quan-
„ dam voluptatem adferret,eo ingenii acu-
„ mine,eâ doctrinâ,ut ſemper orationis ſuę
„ ſubtilitate redderet doctiores ſuos audi-
„ tores.Quantæ,& quàm multæ laudes de-
„ bentur Hoſio Cardinali, Cromero Var-
„ mienſi Epiſcopo Orichovio,Fricio?

Comparatio Doctorũ veterũ in Polonia cum Ieſuitis.

„ Hîc me incendit quædam cupiditas, ut
„ de iſtis viris paulò copioſiùs diſſeram.Sed
„ metuo, ne ex cōmemoratione illorũ vir-
„ tutum & eruditionis recrudeſcant veſtra
„ vulnera,quę patria noſtra ex morte iſtorũ
„ hominum accepit. Erant illi viri quædam
„ pulcherrima & clariſſima Eccleſię Roma-
„ næ lumina. Habetis, ut opinor, in animis
„ veſtris præclarum illud Fricii volumen de
„ Republica. Extant multi libri Hoſii Car-
„ dinalis, Cromeri, Orichovii orationes
„ adhuc in multorum manibus verſantur:
„ & nulla unquam futura eſt ætas, ut opi-
„ nor, quæ illorum memoriam obſcuret :
„ Iam ſi Bembi, Sadoleti, Contareni, Re-
„ ginaldi Poli, & reliquorum ſummorum
„ hominum libros enumerare & laudare,
„ ut æquum eſt, poſſem, dies me potius,
„ quàm oratio deficeret.Quid horum ſimi-
„ le habent Ieſuitę? Prodeunt quoque quę-
„ dam illorum lucubrationes. Vtinam il-
„ lum laborem,quem in ſcribēdis illis libris
„ ſuſceperunt, in ſuas Tragœdias, vel Co-
„ mœdias potius contuliſſent: ita enim illa
„ ſunt refutata ab hæreticis, ita profligata,
„ ut luculentam quoque plagam tota Ec-
„ cleſia noſtra Roman. acceperit.Provocâ-
„ runt Lublini ſuperiore anno Antitrini-
„ tarios & Anabaptiſtas ad diſputandum:
„ canebant triumphum ante victoriam : in
„ ea diſputatione nihil præter redundan-
„ tem quandam verborum volubilitatem,
„ & tragicos clamores, quibus in clamo-
„ ribus omnes Ieſuiticæ laudes poſitæ ſunt,
„ præſtiterunt : & tantummodò plebis,
„ & anicularum & colluſorum atque ſuo-
„ tum compranſorum approbationem con-
„ ſequuti ſunt:& cùm rationum vi Antitri-
„ nitarios vincere debuerint, & eam victo-
„ riam,antequam certatum eſſet,literarum
„ monumentis tradiderint, eum exitum il-

„le triumphus ante victoriam habuit, ut „Ariani minis, conviciis, terroribus, cla- „moribus fuerint ejecti: & primarius qui- „dam illorum hominum Niemojevius e- „tiam verbera ſenſerit. Dolebamus, Se- „natores Ampliſſimi, Eccleſiæ Roman. „dignitatem ab iſtis hominibus ita delu- „di, ut multi ex illo loco, Romanæ Ec- „cleſiæ obſervantiſſimi, animo dubio & „fluctuante diſceſſerint. Prodiit libellus „Poſſevini Itali, tanquam fax quædam ad „excitandum incendium: illius authorita- „tem ſi voluiſſetis ſequi, nonne jam dome- „ſtico diſſidio everſam Rempublicam a- „ſpiceremus? Quæ iſta eſt ratio Senatores: „virum eruditiſſimum non ſuæ eruditio- „nis arma & doctrinæ inſtrumenta ad vin- „cendos ſuos adverſarios conferre? ſed ad „barbaricam crudelitatem & feritatem „decurrere. Mederi volunt patriæ noſtræ: „honeſta hæc oratio eſt. Verùm ſi ſcal- „pellum adhibeatur ad ſanam corporis „partem, ſi viri boni, utiles cives patriæ „è Rep. exterminentur: non medicina, ſed „carnificina eſt. Quamobrem Concilium „non convocatur? Cur publica diſputatio „non inſtituitur? Quamobrem iſtæ faculæ „ad vim excitandam adhibentur? Non eſt „magnum negotium homini erudito, vin- „cere eum, qui literarum cognitione non „eſt excultus: præſertim ſi eò quoque acce- „dat bonitas cauſæ. Qui ad gladium, ad i- „gnem, ad aquam, ad cædes, ad vim decur- „rit, fateatur ſe facilius hominem jugulare, „quàm erudire poſſe: animum carnificis, & „barbari atque crudelis prædonis, quàm „Theologi mentem eruditam habere.

De Poſſevini Libro.

„Iuventutem numeroſam habent ſuis in „ſcholis: quibus artibus eam colligant & „retineant, metuo, ne ſerò admodum ani- „madvertamus, & tum demum velimus „huic malo remedium adhibere, cùm jam „non poterimus ſi ad maturitatem perve- „nerit illa improbitas, cujus jam magna ap- „parent & extant veſtigia, Putatiſne Sena- „tores Ampliſſimi, diſciplina Monacho- „rum juventutem Nobilium rectè ad res „benè gerendas erudiri poſſe? Vtinam tan- „dem aliquando perſpicere poſſitis, Polo- „niam de ſtatu optimo ad eas calamitates „devolutam eſſe, moribus Gallicis, Itali- „cis, Hiſpanicis in patriam noſtram rece- „ptis. Si majorum noſtrorum tempora, qui- „bus illæ Regiones non fuerunt cognitæ, „cum hoc ſeculo conferatur, quæ ſum- „mum dolorem atque metum nobis adfe- „rant, plurima occurrunt: quæ ſpe aliquâ „meliorum animum erigant, admodum „pauca & exigua, vel potius nulla ſolatia „veniunt in mentem. Quid igitur agimus „Senatores? Volumúſne ſcholas evertere? „Ego verò hanc amentiam à vobis abeſſe „cupio. Placet enim & utile eſt revocare „veterem diſciplinam, & patrium morem, „præmia Magiſtris & Præceptoribus pro- „poni: eos gratitudinis & utilitatis ſpe, ad „ſcholaſticum laborem ſuſcipiendum ex- „citari. Novam iſtam, noſtris majoribus „incognitam, nobis ac juventuti noſtræ in- „utilem, patriæ pernicioſam docendi ra- „tionem retineri non placet.

Ieſuitæ diſcipulos multos habent in ſuis ſcholis.

„Sed Ieſuitarum operâ, ſtudio & dili- „gentiâ effectum eſt, ut Africa, Aſia, A- „merica, Perſia Romanæ Eccleſiæ inſti- „tuta & placita amplectatur. Quinam „ſunt illi viri? quæ eſt iſta pietas? quæ „vitæ ſanctimonia? ut tantum bonum „orbi Chriſtiano importaverit, Aſpici- „te iſtos patres noſtros Ieſuitas, ut rectè de „illis Apoſtolis fratribus eorum poſſitis ju- „dicare. Non enim, Senatores Apliſſimi, ſi- „mia ſimiam tam benè refert, neque ovum ovo, nec lac lacti tam ſimile eſt, quàm Mo- „nachus Ieſuitæ, Ieſuita Monacho. Quid „igitur iſti habent? vel in pietate, vel in „moribus, vel in eruditione, quo noſtris an- „tecellant?

„Si enim vultum iſtum ad decipiendos „homines accommodatum: ſi os in illis „latebris Ieſuitis compoſitum: ſi oculos „& totius corporis habitum, atque ipſam „orationem ad ſimulandum & diſſimulan- „dum conformatam mutes atque adimas: „nihil habebunt quod præ cæteris Mona- „chis poſſint venditare, quibus ſe illi uſque „adeò anteferunt, ut quilibet Ieſuita cum „Ieſu in cælo eſſe exiſtimet, propterea „quòd ſanctimoniam quandam poſſit ſi- „mulare, & eam, quæ intus incluſa eſt, im- „pietatem benè diſſimulet. Iam ut totius „corporis motum atque veſtitum, ad colli- „gendam hominum gratiam, mirâ quâdam „curâ & ſollicitudine moderantur: ita „quoque in Templis, non veterem illam à „maioribus receptam & approbatam ſim- „plicem, & non multùm exquiſitam in Dei „cultu, atque ſanctorum conſuetudinem „retinent: ſed ſuperbas, ſtultas, atque im- „pudicas mulieres imitantur, quæ ſplendi- „dius veſtiri volunt, quàm honeſtæ ma- „tronæ: Quæ fit ut etiam oculos ſpectato- „rum in ſe convertant, & eorum cupidita- „tem inflamment. Quis autem eſt ab omni „ratione ita alienus, ut non perſpiciat il- „lis illecebris, iſtis ornamentis, iſto ſub- „tili ſanè & ſuavi vocum, & tibiarum con- centu,

Ieſuitarum hypocriſis.

„ centu, barbaram gentem, incultos atque
„ horridos homines poſſe excitari?&ab illis
„ ſordibus & ſqualore, ad iſtum ſplendo-
„ rem, & cultum, omnes humanos ſenſus
„ converti? Hoc certè eſt homini à natura
„ tributum, ut omnia jucunda ſequatur. I-
„ ſtam legem non audivimus,legimus,didi-
„ cimus:ſed ex natura ipſa arripuimus,hau-
„ ſimus, expreſſimus (quemadmodum in-
„ quit ſummus ille orator) ut rem jucun-
„ dam,aliquo ſenſu perceptam,homines eo
„ magis amplectantur,quò magis etiam ſen-
„ ſibus & cupiditatibus obediant. Currunt
„ igitur mulierculæ & juvenes in ædes Ie-
„ ſuiticas,ſanctæ Barbaræ;ſed graves viri &
„ prudentes retinent veterem cultum Ma-
„ riæ, qui ſcilicet novitatis dulcedine non
„ moventur.

„ Gratulor ergo, viri Ampliſſimi, Aſiæ,
„ Africæ, Americæ, Perſiæ iſtam mentem,
„ cùm velint Catholicæ Eccleſiæ nomen
„ ſuum dare, ſed ut verum ſit,quod Ieſuitæ
„ referunt: falſa enim multa ab illis jacta-
„ ri, jam nonnulli affirmant, & res ipſa lo-
„ quitur: Sed quemadmodum dico, ut ve-
„ rum ſit, ne tamen Ieſuitæ ſervitutis iu-
„ gum nobis imponant, magna cautio ad-
„ hibenda eſt. Iiſdem enim artibus & hoc
„ Religionis nomine, illas Provincias Hi-
„ ſpano Regi potentiſſimo ſubiecerunt, à
„ quo illi emiſſi, ut exploratores eò conſi-
„ lia omnia retulerunt, ut primùm dome-
„ ſtica diſſidia excitarent, deinde Hiſpani-
„ cos exercitus in Regna convulſa, & diſſi-
„ diis domeſticis debilitata adducerent:
„ Quod cùm aſſequuti ſunt, omnia cædi-
„ bus & ſanguine ita replent, ut non ſolùm
„ conſilii capiendi, ſed etiam ne reſpiran-
„ di quidem ſpatium relinquant, illis, à
„ quibus amanter & humaniter fuerant ex-
„ cepti. Legimus in ſacris libris, exti-
„ tiſſe quoſdam Gabaonitas aſtutiſſimos ex-
„ ploratores, qui ſimulatâ Legatione, exo-
„ letos ſaccos aſinis impoſuerunt, utreſ-
„ que vinarios obſoletor, laceros & reſar-
„ tos: calceamenta vetera & lacerata pe-
„ dibus induerunt: penulis vetuſtis ſe te-
„ xerunt, omnique, in commeatum pane
„ mucido ſumpto, ad Ioſuam ſe in caſtra
„ contulerunt: eique & Iſraëlitis nuncia-
„ verunt, ſe velle cum eis fœdus percute-
„ re. Ieſuitæ Gabaonitæ ſunt à Rege Hi-
„ ſpaniæ Catholiciſſimo legati, palliq; mo-
„ deſtiæ contecti, calceis hypocriſeos in-
„ duti, ſimulatione paupertatis, modeſtię,
„ pietatis, caſtitatis ornati: ſe à Ieſu miſſos
„ eſſe quaſi ad novam aliquam ſalutem ad-
„ ferendam hominibus affirmant, ſe vigi-
„ liis, laboribus, ſtudiis literarum & pieta-
„ tis,nocturnis atque diurnis precationibus
„ exhauſtos eſſe oſtendunt. Metuendum
„ autem nobis eſſe, ne quid Andria appor-
„ tet mali,jam indicat miſerabilis caſus eo-
„ rum hominum, qui ſunt in Africa, Aſia,
„ Perſia, America. Neque illarum Regio-
„ num terminis hoc malum incluſum eſt:
„ latiùs diducitur, & indies longius progre-
„ ditur iſtud incendium. Nam etiam in
„ Germania inferiori excitati jam ſunt ab
„ iſtis Gabaonitis tanti motus, quibus mul-
„ tæ jam urbes & Provinciæ florentiſſimę,
„ quaſi uno impetu proſtratę jacent. Non
„ poſſum ſine lacrymis Antverpiæ urbis po-
„ tentiſſimæ & ampliſſimæ luctuoſam & fu-
„ neſtam direptionem commemorare,nul-
„ lumque eſſe exiſtimo hominem tam du-
„ rum, quem non moveat tot hominum
„ mors acerbiſſima & crudeliſſima, bono-
„ rum direptio ac venditio. Nolo autem
„ vos ad ſummi iſtius doloris ſocietatem
„ pertrahere. Eodem motu ab iſtis Ieſuiti-
„ cis Gabaonitis excitato, impulſa eſt An-
„ glia & Scotia: quæ Regna cum antea ex-
„ ternorum hoſtium impetum depulerint,
„ nunc domeſticis diſſidiis debilitata, & ad
„ interitum jam inclinata ſunt, Id verò to-
„ tum acceptum referēdum eſt iſtis ſanctiſ-
„ ſimis Patribus Gabaonitis Ieſuiticis. Hos
„ fructus, iſta commoda illi depromunt ex
„ illis ſuis ſacculis obſoletis. Vita Reginæ
„ Angliæ veneno & inſidiis ſępè appetita
„ eſt. Scotię Regina crudeliſſimo & indi-
„ gniſſimo mortis genere ſublata eſt. Nul-
„ lum locum nominare poſſum, Senatores
„ Ampliſſimi, in quo iſti Gabaonitę pedem
„ poſuerint; ut etiam non in eodem triſtiſ-
„ ſima exempla crudelitatis reliquerint. Et
„ accidit jam aliquoties; Deo ita permit-
„ tente; ut iiſdem ruinis, quarum authores
„ extiterint, ipſi fuerint oppreſſi. Nam in
„ Anglia multi iſti Patres Gabaonitici, ita
„ ut ęquum fuit ſupplicio affecti ſunt, quos
„ noſtri Gabaonitę in numerum Marty-
„ rum referunt. O pręclaros Martyres, qui
„ tantorum ſcelerum convicti fuerunt.
„ Multa prętereo, Senatores Ampliſſimi,
„ quæ in Helvetia, quę in Germania ſu-
„ periore ab iſtis Patribus ſunt excitata.
„ Currit enim magnis progreſſibus iſta Ie-
„ ſuitarum peſtis, & omnes urbes, omnes
„ Provincias,omnia Regna obvia evertit &
„ diſſipat.

„ Ad ea mala,quæ *jam* nos tangunt,pro-
„ perat animus. Non ignoratis, quas tur-
„ bas attulerit nobis in Livonia iſta Ga-
„ baonitica & Ieſuitica modeſtia: jam po-
„ tentiſſima urbs Riga, ad portum poſita
„ ardebat eo incendio, quod fuit excita-

„ tum ab iſtis Gabaonitis. Abreptus fuit
„ iiſdem procellis & fluctibus, Stephanus
„ Rex fortiſſimus : qui niſi ad animi ſui
„ magnitudinem, conſilium & modera-
„ tionem adhibuiſſet, jam omnino & cum
„ Riga & cum Rege Suetiæ, aut certè Rege
„ Daniæ bellum nobis fuiſſet ſuſceptum.
„ Vrbem profectò & totam Provinciam
„ multis laboribus, magnis ſumptibus, ma-
„ gno noſtrorum hominum interitu, ad
„ Regni noſtri imperium jam diu aggre-
„ gatam: multò majore cæde, aut majori-
„ bus impenſis atque ſudoribus, nunc re-
„ ſtitueremus. Tota Lithuania & Vilna
„ urbs primaria nonne eodem ſpiritu Ieſui-
„ tico & Gabaonitico eſt agitata? Nonne
„ civium atque multorum Nobilium fuit
„ concurſus ad prælium committendum?
„ unde illæ procellæ perturbationum pro-
„ fectæ ſunt, niſi à Ieſuitis noſtris iſtis Ga-
„ baonitis? poteſtiſne dubitare viri Am-
„ pliſſimi, totam Lithuaniam ad in-
„ teritum ab iſtis Gabaonitis ita impul-
„ ſam fuiſſe, ut jam nunc tantummodo
„ ruinas illius Provinciæ aſpicere potuiſſe-
„ mus, niſi ad hæc mala reſtinguenda Rex
„ ſapientiſſimus authoritatem ſuam contu-
„ liſſet. Coactus eſt ille fortiſſimus Impera-
„ tor obſidionem, & expugnationem urbis
„ Pleſcovianæ intermittere, ut iſtis tumul-
„ tibus à Ieſuitis excitatis occurreret. O mi-
„ ſeram patriam noſtram, o deplorandam
„ conditionem, qui iſtam peſtem, & hæc
„ monſtra in viſceribus noſtris alimus, &
„ quicquid increpuerit, Ieſuitas jam metuo-
„ re cogimur: quos otium & cibus alienus
„ ita feroces reddit, ut etiam authoritas &
„ ſapientia potentiſſimi Regis eos coërcere
„ non potuerit. Vidiſtis, Senatores Ampliſ-
„ ſimi, Cracoviam urbem celeberrimam,
„ domicilium atque ornamentum totius
„ Regni, ſedem Majeſt. Regiæ, omnium
„ ordinum Eccleſiaſt. & ſecularium, ut vo-
„ cant, receptaculum: præcipuum Regni
„ præſidium, Mercatorum & reliquæ plebis
„ Emporium, Matrem artium atque diſci-
„ plinarum, ita vexatam eſſe ab iſtis Gabao-
„ nitis, ut plurimi boni viri, utiles cives pa-
„ triæ noſtræ, homines Catholici affirment,
„ ſe malle in ſylvis, inter feras vitam dege-
„ re, quàm in iſta immanitate verſari. Con-
„ ſpiratione enim factâ, cujus Ieſuitæ au-
„ thores atque duces extiterunt, magna vi
„ atque impetu in eam domum irruunt, quę
„ una in tota urbe monumentum antiqui-
„ tatis extat, Lutheranis conceſſa, Rege at-
„ que Senatoribus approbantibus. Appare-
„ bant effuſæ aliquot diebus flammæ, quæ
„ quæ per multas urbis partes fuſæ, toti urbi
„ minabantur interitum. Audiebantur vo-
„ ces ſceleratorum hominum, prædas effe-
„ rentium: inter quos, ut quidam affirmant,
„ etiam verſabantur iſti Patres, non religio-
„ ſo iſto habitu induti, ſed attritis ruſtico-
„ rum veſtibus cooperti. Commodum illis
„ fuit, & jucundum etiam, ut opinor, iſtam
„ adorandam perſonam Ieſuiticam ad ali-
„ quod tempus deponere. Tota urbs in ſum-
„ mo periculo verſabatur. Neque ego ſum
„ adeò amens, ut negem, iſtam vim ad alios
„ quoq; Magiſtros, & Profeſſores, & totam
„ Scholaſticorum turbam pertinere: qua de
„ re jam primarii Lutherani retulerunt ad
„ Senatores. Verùm ſi rem benè conſidere-
„ tis, & iſtum Gabaoniticum & Ieſuiticum
„ ſpiritum cognoveritis, intelligetis ab hoc
„ Ieſuitico nomine hæc fulmina profecta
„ eſſe. Quis enim adeò rerum ignarus, ut
„ neſciat talia perturbationis conſilia, plena
„ ſceleris, ab his Hiſpanicis Ieſuitis agitari,
„ & nulla unquam ante adventum Ieſuita-
„ rum talia pericula civibus noſtris acci-
„ diſſe? Quid multis opus eſt? Sunt qui af-
„ firment, totum hoc quicquid eſt mali, Ie-
„ ſuitis tribuendum eſſe, quibus hoc pro-
„ poſitum eſt, ut Evangelici cum Rectore
„ atque Profeſſoribus, & totâ univerſitate
„ Academica ſignis collatis congrediantur,
„ & Ieſuitæ habeant ſuaviſſimum ſpectacu-
„ lum, atque in locum illius partis, quæ fue-
„ rit fuſa atque deleta, ſuccedant, & ampliſ-
„ ſima ſpolia, ſuorum conſiliorum præmia
„ auferant.

„ Hîc fortaſſis dicat aliquis Ieſuita: Tu
„ Lutheranæ cauſæ patrocinium ſuſcipis.
„ Ego verò Patres ſancti Ieſuitæ, non meam
„ nunc de Lutherana Religione ſententiam
„ explico, ſed quid metuendum ſit à vobis
„ Reipublicæ noſtræ oſtendo: & ſuperius
„ teſtatus ſum me Catholicum eſſe. Neque
„ verò is Eccleſiam Romanam oppugnat,
„ neque hæreticos defendit, qui liberè, ad
„ Reipublicæ utilitates conſervandas, ea,
„ quæ ſentit, dicit. Quamobrem jam repe-
„ to id, quod ſæpius affirmavi, & magnâ vo-
„ ce proclamo, Tametſi Ieſuitæ profeſſione
„ Catholici ſint, peſtem tamen Reipublicæ
„ noſtræ ab illis metuẽdam eſſe. Erant quo-
„ que majores noſtri Catholici, & tamen ar-
„ ma contra illos Ieſuitas Cruciferos ſum-
„ pſerant, & eos omni ratione perſequen-
„ dos eſſe exiſtimabant, ſummo Pontifice
„ repugnante, & ejus Legatis reſiſtentibus.
„ Archiepiſcopi noſtri & Epiſcopi capitali
„ odio ab illis diſſidebant, & vi atque armis
„ opprimendos eſſe ſtatuebant. Vos ego ap-
pello

„ pello Reverendiſſimi Domini Epiſcopi:
„ non ignoro, quâ obſervantiâ ac pietate
„ ſummum Pontificem colatis: hortor ta-
„ men vos,ut tranquillitatem patriæ noſtræ
„ vobis commendatam eſſe velitis. Exi-
„ guum enim admodum eſt diſcrimen in-
„ ter Cruciferos & Ieſuitas, inter crucem
„ & Ieſum, ſi intra hujus diſputationis no-
„ ſtræ limites oratio contineatur. Crux &
„ & Ieſus eandem propemodum vim habet
„ pietatis, modeſtię, Religionis: Cruciferi
„ crucis imagine erant inſigniti:Ieſuitæ Ie-
„ ſu Salvatoris nomine ſunt ornati. Quid
„ modeſtius? quid magis pium & religio-
„ ſum illis Cruciferis illo ſeculo extitit?qui
„ verecundi admodum, humani, humiles,
„ abjecti, patres Cruciferi apparebant. Iſti
„ quoque Ieſuitæ, omni virtutum genere
„ ſunt larvati:domi enim tantâ ſolicitudine
„ & diligentiâ geſtus ſuos conformant, ut
„ nihil diverſum in illis appareat huic per-
„ ſonæ, quam ſuſtinent: etiam capita ele-
„ ganter & moderatè in unam partem in-
„ clinata habent, ut videantur Ieſu ſimiles
„ eſſe,qui pendebat in Cruce.Cruces etiam
„ pictas & ſculptas habent, etiam in valvis
„ ſuorum collegiorum cruces pingunt. In
„ iſta tam pulchra herba latet antiquus ille
„ ſerpens, inimicus & accuſator fratrum,
„ Diabolus, author diſſidiorum, perturba-
„ tionum, bellorum inteſtinorum, cędis &
„ rapinarum.

„ Dicite mihi S. Patres, pro veſtra pie-
„ tate, candore, modeſtia, humanitate,
„ quamobrem vos apud iſtam hominum
„ multitudinem, cujus benevolentiam ita
„ vobis collegiſtis, ut etiam multæ mulier-
„ culæ, imò verò præclaræ mulieres, orna-
„ menta aurea atque argentea,quæ à mari-
„ tis ſuis amoris cauſa dantur, vobis liben-
„ ter, furto propemodum ablata, tradunt;
„ & libentius jam peccatorum ſuorum cau-
„ ſa ad vos accedant propter veſtram hu-
„ manitatem: dicite, quamobrem Hiſpani-
„ cam Monarchiam in cœlum laudibus ef-
„ fertis? eam commendatis, & exemplum
„ illius Monarchiæ tanquam ad imitandum
„ proponitis? Non ignoratis, ut opinor, in
„ Hiſpania cives non malos propter leviſſi-
„ mam Religionis ſuſpicionem jactari con-
„ tumeliis, notari ignominiâ, exilio puni-
„ ri,morte denique acerbiſſima mulctari.
„ Extant, viri clariſſimi, iſtorum patrum
„ hæc præclara facinora in tabulis depi-
„ cta: fortaſſis propterea, ut illud exem-
„ plum Hiſpanicum vos imitari velitis. Sed
„ non admodum commodè oculos noſtros
„ illâ imagine erudiunt, neque ſatis copio-
„ sè,quid ipſi faciunt,oſtendunt.Non enim
„ his eſt malorum exitus, quem oſtendunt
„ illæ imagines; non his terminis iſtorum
„ ſanctorum patrum Religio continetur.
„ Nam ad turbandos ſepultorum manes
„ progreditur illorum modeſtia & charitas:
„ effodiuntur oſſa, diſiciuntur cineres, &
„ quem terminum, ut vitæ, ita miſeria-
„ rum natura conſtituit: ultra hunc termi-
„ num graſſatur iſta Ieſuitica manſuetudo
„ & charitas. O miſeram & lamentabilem
„ illorum hominum conditionem. O Re-
„ gem crudelem. O Regnum citò peritu-
„ rum. Cogitate etiam atque etiam, Sena-
„ tores Ampliſſimi, num tanto furori locus
„ in patria noſtra concedi debeat,ut fratri-
„ bus noſtris, propter diverſas in Religio-
„ ne ſententias,hoc modo, hac crudelitate
„ & immanitate lucis hujus uſura eripiatur:
„ & alii,quamvis ſint Catholici,tamen pro-
„ pter opes,vel uxoris vel filiarum formam,
„ in numerum hęreticorum referantur,quia
„ iſtorum ſanctorum patrum cupiditatem,
„ maritorum vel parentum vita impedit.
„ Dicite igitur aliquando Patres Sancti, ſi
„ idem in Polonia facere poſſitis, quid ſitis
„ facturi?Etiam illud dicite,Si Hiſpanorum
„ Rex Patronus & propemodum Deus or-
„ dinis veſtri,huc in Poloniam,vel mari vel *Ieſuitarũ Collegia ſua propugnacula.*
„ terrâ exercitus ſuos cupiat adducere,
„ quid, inquam, ſitis facturi patres S. Ieſui-
„ tæ?Video enim vos tantis ſumptibus tam
„ firma palatia,præſidia,& propugnacula e-
„ rigere, quos vos monaſteria appellatis,
„ quæ ſi verè, ut ſunt, nominari debeant,
„ domicilia ſcelerum omnium atque fla-
„ gitiorum receptacula appellari poſſint.
„ Video Poſnaniæ arcem munitiſſimam
„ ſummis præſidiis à vobis ædificatam eſ-
„ ſe:& cum intra urbis mœnia contineatur,
„ aditum ad urbem patefacere poſſet o-
„ mnibus, cum quibus communis eſt vobis
„ cupiditas.Regis palatiũ Poſnanienſe nulla
„ parte cum iſto veſtro propugnaculo eſt
„ conferendum. Ieſus locum,in quo caput
„ reponeret,non habuit:in campis,in mon-
„ tibus verſari potius quàm in urbe maluit.
„ Ieſuitæ in commodiſſimo urbium loco,ad
„ milites vel depellendos,vel excipiendos,
„ ſi velint urbem oppugnare,caſtra ſua ædi-
„ ficant. Video Iaroſlaviæ, etiam Lublini,
„ atque in aliis civitatibus ejuſdem muni-
„ tionis, firmamenti, tantorum præſidio-
„ rum extructas arces, ut non ſcholaſticos
„ docere, aut mulierularum peccata co-
„ gnoſcere,ſed bellum gerere velle videan-
„ tur. Reſpondete igitur patres ſancti at-
„ que modeſti,num etiam illos Hiſpanicos
„ exercitus in iſta palatia veſtra ſitis admiſ-
„ ſuri? illius nimirum Hiſpanorum Regis,
cui

„ cui vos divinos cultus tribuitis: præſertim „ ſi eò accedat Papæ authoritas: ſi quoque „ eodem vires ſuas conferat, tota illa in flagitiis & ſceleribus exercitata juventus, illi „ ſcilicet veſtri greges aleatorum, in quibus „ etiam adulteri, impuri, atque omnes impudici verſantur. Qui cùm ſint abſque re, „ abſque ſede, ſine ſpe, ſine fortunis, per urbes pexo capillo, nitidi imberbes, aut etiam barbati, volitant: qui totam induſtriam ſuam in nocturnis inſidiis expecto, „ quid ſitis reſponſuri. Moneo tamen vos S. „ Patres, ut exiſtimetis iſtos homines non „ adeò ſtupidos eſſe, ut non intelligant, „ quò referantur omnia veſtra conſilia, quæ „ jam ita in lucem producta ſunt, ut omnibus appareant.

„ Cogitate etiam atque etiam, Senatores „ Ampliſſimi, ne cùm inter abjectiſſimos „ homines Ieſuitarum fraudes ſint detectę, „ vobis tantùm conſilium & prudentia defuiſſe videatur, ut non animadvertere poſſitis, quàm horrendum exitium vobis immineat. Quod enim eò turpius eſt, ſi obliviſcamini, quibus fluctibus jactata & quæ „ naufragia fecerit noſtra Reſpub. eo tempore, cùm vi & armis Cruciferorum improbitas multis annis non potuit reprimi: tantâ contentione, tantâ ſanguinis „ profuſione, multis annorum centuriis „ bellum gerebatur, ut ad illius temporis „ memoriam animus exhorreſcat. Fuerunt „ enim omnes campi majorum veſtrorum „ ſanguine cooperti. Quis fuit illo ſeculo „ tanto ingenio, tanto acumine, tantâ prudentiâ præditus, ut perſpicere potuerit, „ talem exitum, & tam triſtem & luctuoſum, ac toti orbi Chriſtiano periculoſum, „ atque multis Europæ partibus pernicioſum eſſe expectandum, atq; metuendum „ ab illis Cruciferis? qui in loco ſancto in „ urbe Hieroſolyma, apud ſepulchrum Domini vivebant? ſcilicet ſtudio commemorandæ mortis Chriſti erant illi loco ita „ affixi, ut totum vitæ ſuæ curriculum in eo „ conſumere ſtatuerent, & talem ordinem „ omnium actionum ſuarum amplecterentur, ut nemo dubitaret, illis hominibus nihil propoſitum fuiſſe, præter ipſam pietatem. Habebant Monaſteria, certis fratrum atque ſororum familiis, ut illi vocabant, diſtincta: eâ diſciplinâ, ejuſmodi moribus informata, ut nihil reperirent homines, quod in illis reprehenderent: quæ autem laudarent, & quæ admiratione digna „ judicarent, ea plurima, vel potius omnia „ extabãt: quo fiebat, ut Principes certatim „ in eos beneficia conferrent. Sed quò tãtæ „ pietatis & Religionis ſimulatio recidit, ſerò admodũ majores veſtri intellexerũt, & „ magno ſuo malo experti sũt, quid momẽti habeat ad decipiendos homines ſimulata pietas. Vos autem, vos Senatores, qui „ in locum Principũ Mazoviæ ſucceſſiſtis, „ citò & nimiùm citò memoriam illorum „ fluctuum depoſuiſtis, quibus Provincia „ hæc fuit jactata, excitatâ illa Cruciferorũ „ tempeſtate: & bis ad eundem ſcopulum „ delati eſtis, quaſi conſultò & meditatè „ naufragium facere velitis.

„ Conferte enim Senatores Ampliſſ. Ieſuitas cum Cruciferis, vos, inquam, primùm in veſtrum patrocinium Ieſuitas recepiſtis. Recordamini Cruciferorũ, quàm „ ex remotis Regionibus ad vos opprimendos præſidia habuerint, & ſimul ad iſtos „ veſtros Patres, iſtos inquam veſtros Gabaonitas, oculos convertite. Cogitate „ etiam atque etiam, ut ab omnibus rebus „ inopes & egeni fuerint, cùm primùm huc „ veniſſent iſti noſtri Gabaonitæ. Iam verò quantas opes poſſideant, quibus artibus collectas, videtis. Si verò rem totam „ benè quemadmodum debetis, examinare „ vultis, cogitate etiam atque etiam, ut non „ admodum longo intervallo à nobis Hiſpanorum Rex ſit remotus: à Dantiſco ſex „ dierum itinere abeſt Antverpia, quæ „ urbs domicilium, & ſedes potentiæ Hiſpanicæ eſſe dicitur. Quid agimus? Senatores Ampliſſimi? quid agimus? Non nos „ commovent, neque commonent aliorum „ Regnorum triſtiſſima exempla, quod tãtò eſt magis admirandum, quia ad veſtrã „ prudentiam & rerum uſum acceſſit etiã „ eruditio. Cur non evolvitis aliorum Regnorum hiſtorias? Cato ille, cui omnium „ conſenſu locus inter ſapientes primus „ conceditur, cum vellet Romanis ea pericula ante oculos ponere, quæ illis imminebant à Carthaginenſibus ficus recentes, quæ mari à vectoribus adferebantur, „ Senatum adferebat cum hac oratione: „ *Quam propè iam noſtri inimici ad patriam noſtram ſui imperij terminos porrexerint, videtis Patres cõſcripti: Iſtarũ enim ficuũ ſuccus ita integer in itinere retinetur, ut nulla in illis videatur eſſe facta mutatio, & quemadmodũ iſtæ uvæ recentes ſunt, dum adferuntur: ita quoque exercitus Carthaginenſium firmi & robuſti, parati & erecti, non itineris moleſtia defeſſi, poſſunt advolare.* Recitavi Catonis verba quibus animos ſuorũ excitare volunt valdè „ accõmodata, ut opinor, noſtro huic tẽpori: Quid enim eſt, Senatores Ampliſſimi, „ quò min⁹ idẽ de nobis aliquis Cato dicere „ poſſit? Adferũtur ad nos poma Hiſpanica, „ illa ſuaviſſima & pulcherrima, majoribus noſtris

Collatio Ieſuitarũ cũ Cruciferis.

Catonis prudens admonitio.

„ noſtris incognita, in quibus colorem, o-
„ dorem, ſaporem, ſuccum, ſi conſide-
„ res, nunc primum de arboribus decer-
„ pta eſſe videntur. Non ignoramus, quan-
„ tum detrimentum morum & virtutis im-
„ portent in patriam noſtram illæ deliciæ
„ Hiſpanicæ & Italicæ, ſunt multi viri pri-
„ marij, qui intelligunt, magis ac magis
„ hoſtibus noſtris in Regnum noſtrum a-
„ ditum patefieri: & tamen non cogita-
„ mus, quibus artibus aliorum Regna ever-
„ ſa ſunt, ijſdem Remp. noſtram adeò de-
„ bilitatam eſſe, ut ruere incipiat. Et
„ in his noſtris motibus & ruinis, vos Se-
„ natores Ampliſſimis quibus cura Reipu-
„ blicæ tradita eſt, vos inquam, in utram-
„ que aurem dormitis. Aſpicitis explora-
„ tores iſtos Gabaonitas, iſtos inquam Ie-
„ ſuitas exploratores Hiſpanicos, qui an-
„ tea fuerant pallidi & ſqualidi, pannis &
„ pulvere obſiti, nunc verò ſunt nitidi &
„ ſplendidi, potentes & gratioſi. Hos non
videtis in Regno noſtro ita verſari, ut pro
„ ſuo arbitrio velint Regem eligere, & il-
„ lius authoritatem totam & Majeſtatem
„ ad libidinem ſuam convertere? Non vi-
„ detis quid moliantur? Properavit alter
„ in Sueciam plenis velis: eoque omnium
„ opinione celeriùs pervenit. Alter 60.
„ milliaria tribus diebus Viennam Ciſijs
„ pervolavit. O celeritatem incredibi-
„ lem. O nuncium volucrem. Quæ cau-
„ ſa eſt tantæ celeritatis? Vobiſne Patres
„ Sancti Regni adminiſtrandi cura ita com-
„ miſſa eſt, ut ſi paululùm remiſeritis, pe-
„ riturum eſſe exiſtimetis? qua ſpe aut re
„ adductus & incitatus eſt unus veſter
„ Monachus primarius, veſtrorum conſi-
„ liorum Moderator, ac Defenſor, ut mu-
„ nus illud pacis conſtituendæ inter Ste-
„ phanum Regem & magnum Ducem
„ Moſcovię ſuſciperet? Quamobrem iſtam
„ pacificationem ſibi non traditam ſumpſit?
„ Tantumne vobis aathoritatis patres S.
„ tribuitis? & tantum prudentiæ in vobis
„ eſſe exiſtimatis, ut credatis, omnes con-
„ ditiones pacis vos animadvertere & con-
„ ſtituere poſſe, commodas patriæ noſtræ:
„ quamvis neſciatis, quibus de cauſis, quàm
„ magnis atque arduis tam longum, tam
„ grave & periculoſum bellum gereretur?
„ Multorum vocibus, & diu uſurpatum
„ eſt proverbium: Quicquid agit Mun-
„ dus, Monachus vult eſſe ſecundus, quod
„ tam pulchrè vobis Ieſuitis, & veſtro huic
„ Principi convenit, quàm etiam vobis
„ conveniret Bernardinorum ille horribilis
„ habitus, à quo vos ita abhorretis, ut
„ etiam mentio illius ſit vobis valdè mole-
„ ſta fortaſſis propterea, ne eam, quam ha-
„ betis gratiam amittatis? ſi hunc nitorem
„ & hanc elegantiam, quæ vobis multo-
„ rum hominum amorem colligit, cucullo
„ contegatis, atque ita obſcuram reddatis.
„ Sed quæ eſt iſta temeritas, inter tan-
„ tos Principes & Monarchas authoritatem
„ ſuam interponere tanquam ſi antea nihil
„ ſapientię in omnib. Senatorib fuiſſet? Iam
„ verò quàm fuerit ſtudioſus pacis & gen-
„ tis noſtræ is veſter Pater; libellus, quem
„ poſtea edidit abundè indicat, plenus con-
„ tumeliarum & maledictorum. Hunc ſi ex-
„ terarum nationum homines legerint, qui-
„ bus nondum mores noſtri ſunt cogniti, e-
„ xiſtimabunt, in Polonia nullam eſſe pie-
„ tatem, nullam rationem, nullam virtutẽ,
„ nullum ordinem. Etiam reliqui Ieſuitæ
„ Monachi hujus ducis exemplum ſequun-
„ tur. Emittunt ſubinde non ſolum illos ſuos
„ juvenes ad omnia ſua facinora exercita-
„ tos, verùm etiam & libellos, quibus ca-
„ lamitoſam famam, tanquam flammam &
„ incendium, in noſtræ Reip. cives viros
„ bonos, volunt excitare. Hæc quamvis ita
„ ſint, tamen illi vivunt delicatè & ſuaviter;
„ non ſolùm nullas pœnas ſuorum facino-
„ rum non metuunt, ſed magos etiam ho-
„ nores ſibi deferri debere exiſtimant. Ma-
„ gnifici appellari cupiunt, atque ad tanti
„ nominis & dignitatis fidem confirmandã
„ omnibus artibus multa prædia colligunt:
„ vel potius ab ijs hominibus, qui fallacem
„ ſpem precio emere non dubitant, oppida
„ & prædia exigunt. Atq; hoc pacto nobi-
„ litatem, quæ eſt ornamẽtum in pace, præ-
„ ſidium & robur in libello, quę ſanguinem
„ ſuum pro patrię ſalute effundit, in majores
„ anguſtias redigunt. Sunt multi Equites,
„ viri fortiſſimi & conſtantiſſimi, ſingulari
„ animi atq; conſilij magnitudine præditi,
„ quorum majores in bello fortiſſimè occu-
„ buerunt, patrimonia ſua patriæ ſalute ef-
„ fuderũt, ipſi quoque magnã vitæ ſuæ par-
„ tẽ in Aula Regũ collocârunt, hi aliquot fa-
„ mulos, quotidiani miniſterij vix alere poſ-
„ ſunt. Iſti verò patres Gabaonitæ hoc aſſe-
„ cuti ſũt, pietate ſimulatã, illo vultu & ha-
„ bitu ad decipiendos homines comparato
„ ut multos non tantummodò Equites, ſed
„ etiam Regni Senatores jam opibus ſupe-
„ rent, eoſq; non tantum cõtemnere, verùm
„ jam ad cædem quoſdam, & animo & o-
„ culis ſuis & libellis deſignare incipiant.
„ O tempora, ô mores, ô magnam ini-
„ quitatem hominum. Legibus cautum eſt,
„ ne homo peregrinus ad aliquam dignita-
„ tem Regni cõjunctã, ne etiã homo plebe-
„ ius aſpirare velit. Vt legis iſtius authoritas

tt „ contem-

„ contempta jaceat, quid multis opus „ eſt demonſtrare? Iſtud enim multorum „ vocibus, imò verò multorum gravi & „ acerbâ oratione reprehenſum eſt? Iſtud „ in omnibus comitijs Regni omnium pro- „ pè Senatorum clamoribus notatum eſt: „ & tamen non animadvertimus, Ieſuitas, „ homines obſcuros, peregrinos, & ple- „ beios, tanta boni Regni invadere? imò „ verò jam non pauci reperiuntur Nobiles „ Regni noſtri, qui ſe cum illis conjungunt, „ & ſua nomina in illum ordinem Mona- „ chorum referunt, ad perpetuam familiæ „ ſuæ ignominiam malunt inter Mona- „ chos, quàm inter Nobiles patritios vi- „ vere. O cæcas hominum mentes, ô pe- „ ctora cæca. Non videmus Senatores? „ Italos atque Hiſpanos eſſe, quos illi „ jam generales Patres appellant: verè au- „ tem duces ſeditionum atque conſpiratio- „ num in patria noſtra nominari poſſunt. „ Iſti duces jam Templa Cracoviæ occu- „ paverunt. Sacerdotes, qui in iſtis Tem- „ plis ſacris præerant, noſtros præceptores, „ homines ætate & morbo confectos, ſe- „ dibus ſuis eijciunt atque exturbant. A- „ pud Polokam villas Parochorum eri- „ piunt, vel potius jam juris quadam ſimu- „ latione erupuerunt. In multis Regio- „ nibus Ruteniæ omnes illas partes opi- „ mas & fertiles, ubertate agrorum, va- „ rietate fructuum magnitudine paſtionis, „ & multitudine omnium rerum, quæ ex- „ portantur, præſtantiſſimas invadunt: ſuo- „ rum agrorum terminos in ſingulos men- „ ſes extendunt: Nobiles, & reliquos ho- „ mines utiles Reip. exterminant, patrijs „ ſedibus nudos prorſus eijciunt multas vi- „ duas, præclaras fœminas eò deducunt, „ ut cogantur ſuis filijs bona erepta, illorum „ finibus adjungere: liberos ſuos ſpem pa- „ rentum memoriam nominis ſubſidium „ generis, hæredes familiæ, deſignatos „ Reip. cives, patrimonio privare. O „ miſeram illorum filiorum conditionem. „ In omnibus convivijs diſputatur quoti- „ die, in comitijs, in omni omnium nobi- „ lium concurſu, vim dulciſſimæ patriæ „ noſtræ fieri. Teſtantur multi pruden- „ tes, & patriæ amantes viri, violari, pa- „ triam, ſi illius bona in eos homines con- „ ferantur, quorum nulla in Remp. merita „ extent: qui tempore pacis & belli in „ Reip. ſalute defendenda & dignitate am- „ plificanda, operam ſuam non collocant: „ qui non uitam ſuam pro patriæ ſalute „ effundunt. Quid verò Ieſuitæ habent, „ quod non ſit perniciofum nobis omni- „ bus? Quid habent præter admirabilem „ pecuniæ magnitudinem, Hiſpanicis arti- „ bus, hoc eſt, fraude collectam? quam „ pecuniam, Senatores, ut videtis, ad agros „ amplificandos, ad Palatia ſua extruenda „ conferunt: reliquam ad nos oppugnan- „ dos & jugulandos conſervant. Habent „ ubique animi relaxandi gratia, rura a- „ mœna & ſuburbana, plura etiam præ- „ dia neque tamen ullum niſi præclarum „ & propinquum, domos refertas vaſis „ Turcicis & Italicis. Quid præterea au- „ ri, quid argenti apud illos eſſe putatis? „ tantum ſcilicet, quantum è multis fami- „ lijs coacervari Religionis ſimulatione po- „ tuit. Familiam verò quantam & quàm va- „ rijs cum artificijs habeant, quid ego di- „ cam? ut enim omittam coquos, piſtores „ & alias artes vulgares; videtis ut quoti- „ diano cantu vocum & nervorum & ti- „ biarum tota vicinitas perſonet illius ur- „ bis, quam ſemel occupaverunt, etiam „ ut homines Sacerdotes deſpiciant, ut ne- „ minem hominem præ ſe eſſe putent, ut „ ſe ſolos ſanctos, ſolos doctos exiſtiment. „ Quid futurum eſſe putatis, Senatores, ſi „ quis apertius hæc reprehendere velit? „ Si quò ſpectent iſti tanti quotidiani ſum- „ ptus & effuſiones, multis rationibus de- „ monſtret? ſi quis etiam poſtulet, ut ea „ bona, quæ turpiter his lenocinijs ſuis „ occupaverunt, honeſtè dimittant? & „ iſtam colligendarum opum rationem, „ quam humana æquitate defendere non „ poſſunt, divinâ Religione tueri deſinant? „ quos tumultus, quas perturbationes fu- „ turas eſſe exiſtimatis? quem putatis ab „ hæreſeos criminum liberum fore? nul- „ lum certè, niſi hunc, qui ad illorum „ nutum & voluntatem ſit accommodatus „ futurus. Stephanus Rex adjuravit, ſe „ omni ratione pacem eſſe conſervaturum, „ inter eos, quorum in Religione ſunt di- „ ſcrepantes ſententiæ. Quamobrem igi- „ tur homines novi & peregrini in Re- „ gnum noſtrum ſunt recepti, qui dum ſe- „ rant ſemina diſcordiarum, bellorum ci- „ vilium, inter nos, & contra nos: ita „ vivunt, ut cuticulam ſuam curent, pecu- „ niam colligant, quicquid eſt precioſi in „ alicujus Equitis domo, illud ad ſe pertra- „ hant in fraude & ex fraude vivant? Cur „ non retinetur authoritas Concilij illius „ ampliſſimi & ſacratiſſimi Lateranenſis, „ quod vetuit, ne in poſterum nova aliqua „ Monachorũ familia à quoquam inſtitua- „ tur? Intellexerunt homines illi ſapientiſſi- „ mi, quòd quanta fiat acceſſio Monacho- „ rum familias tanta etiam detrahatur fa- „ cultatibus Nobilium, Mercatorũ, Agrico-

„ larum,

„ larũm, & viduarum & reliquorum ordinum, Voluerunt igitur illi viri ſancti orbi Chriſtiano conſulere, nec creſcente numero Monachorum, tanquam fundi calamitate, opprimantur boni & prudentes Cives patriæ, & Viduæ. Metuebant, ne eò res decideret, quod jam fieri videmus, ut creſcente malâ hac Ieſuitarum tanquam viperarum progenie, augeantur etiam illa mala, quæ metuenda ſunt ab illis hominibus, qui in ocio & cibo alieno non poſſunt niſi ad pernicem patriæ vivere. Videtis enim Senatores, quid effecerint Cruciferi: videtis etiam quid faciant Ieſuitæ.

Epilogus orationis. „ Sed quorſum hæc omnis ſpectat oratio, Senatores Ampliſſimi? quid enim facturus ſit ſummus Pontifex, nondum ſcimus, quem etiam hoc conſilium cepiſſe ex multis intelleximus, ut iſtos Ieſuitas ex hoc ſplendore, in aridioris & horridioris vitæ circulum reducat, ut omnibus ſit perſpicuum, illos eſſe Monachos. Hoc fortaſſis beatiſſimi patris conſilium, ad Eccleſiæ tranquillitatem habet aliquid momenti: ſed metuo, ne parum admodum aut omnino nihil ad has perturbationes mitigandas, quæ ſunt à Ieſuitis excitatæ, conferat, & ad iſta quoque incommoda atque detrimenta, quę Reipublicæ allata ſunt, compenſanda. Illi enim, ut eſt Monachorum ingenium, pilum, non animum mutabunt. Quamobrem opportet nos ſemper eſſe excitatos, erectos, & propemodum animis ita atmatos, ne blandâ aut ſupplici oratione, aut etiam pietatis ſimulatione fallamur. Satis enim jam, ſatis oppreſſi ſumus multorum Nobilium domus ſunt everſæ, fortunæ vexatæ, diſſipati agricolæ raptatę conjuges, multi Nobiles, incredibili pietate & amore in patriam, magnis in anguſtijs verſantur, & propemodum ad pedes iſtorum Ieſuitarum abjecti ſunt: multi ſubditi Nobilium in Lithuania atque in Mazovia pertulerunt crudelitatem iſtorum Ieſuitarum, pulſi ſunt ſedibus, patrijs focis, diſtracti à ſuis: Videre licet multos oculis lachrymantibus ſqualidos, ſæpè etiam ſordidatos & reos. Videtis quotidiè magnam acceſſionem ad numerum iſtorum Ieſuitarum fieri. Videtis, multos ex Hiſpania atque Italia advolare. Animadvertitis, ut opinor, alijs Sacerdotibus iniquiſſimam vim fieri: viros ſenes Sacerdotes noſtros ab iſtis Ieſuitis miſerè jactatos, & repudiatos, perterritos, & ſedibus ſuis exturbatos eſſe. Hi, quem præter vos appellent, habent neminem. Vobis ſuas fortunas cõmendant. Vobis exiſtimationem committunt ac ſpem vitæ reliquæ. Miſerum eſt exturbari fortunis omnibus, miſerius cum injurijs. Conſtituite etiam vobis ante oculos reliquorum hominum nobilium & agricolarum miſeram ſenectutem, qui ita bonis ſpoliati ſunt, ut cùm videant Ieſuitas in ſuis bonis paternis dominari, ipſi filios atq; filias ſuas juvare non poſſint. Hi vos orant atque obſecrant judices, ut ad illorum dolorem ſublevandum vel recordatione parentum veſtrorum, & liberorum jucunditate commoveamini, & pietati atq; indulgentiæ noſtræ ſerviatis. Omnes Ordines Regni vos orant atq; obſecrant, Senatores ampliſſimi ut patriæ ſalutem ante oculos veſtros conſtituatis. Libertas enim agitur noſtra, quæ eſt cõmendata vobis: vita & fortuna omnium bonorum agitur: quo cupiditatem infinitam cum immani cupiditate intendunt iſti Hiſpani atque Itali Ieſuitæ: quorum potentiam cum immani cupiditate conjunctam, niſi repreſſeritis, videte Senatores Ampliſſimi, ne hoc tempore, quo maximè Reſpubl. ſapientiam, & authoritatem veſtram requirit, patriæ, & vobis atque veſtris omnibus, quibus omnia propemodum debetis, defuiſſe videamini.

De Turbis *in* Moſcovia *à* IESVITIS excitatis *pro* Demetrio.

IN Moſcovia, ampliſſimo illo Septentrionis tractu, ingentes turbas Ieſuitæ excitarunt. Mortuo enim Baſilide, magno Duce Moſcoviæ, & alio in ejus locum electo, Ieſuitæ Demetrium quendam, qui ipſis ſupra modum favebat, ſubornârunt, & varijs artibus, dolis ac fraudibus, tanquam Baſilidis, filium, adeoq; legitimum Regni hæredẽ intrudere conati ſunt. Hic Demetrius apud Regem Poloniæ diligenter inſtando, Ieſuitis eum ſtrenuè adjuvantibus, tandem obtinuit, ut auxiliares ſibi copiæ adverſus Moſcoviæ Ducem decernerentur. Moſcus ſibi non parum ab illis timens, inſigni uſus ſtratagemate, Regni ſui aliquam partẽ Demetrio poſſidendam obtulit: cumq; ille occupatum illam veniſſet, facto per inſidias in eum impetu, ingentem ſtragem edidit, devictoq; Demetrio, cœpit illum. Cuſtodiâ autem liberatus, collecto novo exercitu, copias Magni Ducis fudit, & aliquot arces celeriter occupavit, ac tandem Regno potitus eſt. Poſt aliquod verò tempus à

ſubditis ſuis tali occaſione trucidatus occubuit. Suborta erat in multorum animis ſuſpicio, quòd Ieſuitis, ob navatam ſibi & præſtitam fidelem operam, vehementer faveret, alijs non obſcuris indicijs, eum non Baſilidis filium eſſe, quem ſe ex inſtinctu Ieſuitarum venditaverat, ſed dolis, fraudibus & impoſturis Ieſuitarum, ac vi Demetrij in Regnum intruſum eſſe. Hinc cùm, Ieſuitis eum adhortantibus, Religionem & ceremonias mutare inciperet, & Polonis, quos magnâ copiâ ſecum adduxerat, plus, quàm Moſcovitis exhibere honoris videretur, necuti, conſueto ejus loci more, copulatio matrimonialis, à Patriarcha fieret, permitteret vellet, ſed Ieſuitam ſacra & ſolennitates peragere oporteret, tantam in ſubditorum animis commotionem excitavit, tantumque in ſe odium provocavit, ut congregati magno numero captatâ ocaſione, cùm finitis nuptijs genio Dux indulgeret, multoſque Polonos & Ieſuitas convivio excepiſſet, irruptionem ex improviſo in Palatium ejus fecerint, eumq; cum omnibus Polonis & Ieſuitis trucidârint. Hunc rumorem de occiſo Demetrio, & turbis in Moſcovia excitatis, factio Ieſuitica aliquandiu ſtudioſiſſimè compreſſit, ne veritas deprehenſa Polonis artes eorum magis ſuſpectas redderet: qui aliâs propter factionis Ieſuiticæ in aula potentiam & inſolentiam graviter aliquandiu tumultuati ſunt.

De Hungaricis Motibus.

TEſtatur etiam Conradus Grazerus Francus in ſua Plagæ Regiæ hiſtoria pag. 186. Ieſuitas ſub belli Hungarici ultimi æſtum aliquot nobiliſſimas Provincias, hactenus pacatas, in ipſo Ianizarorum conſpectu, ſuis artibus tentâſſe, turbâſſe, totamque viciniam cum ipſis Chriſtianorum caſtris ambiguo motu & diffidentiâ repleviſſe.

De Turbis *in* Tranſylvania *à* IESVITIS excitatis.

Ieſuitæ ex Tranſylvania eiecti.

TTranſylvani etiam omnium ſuarum miſeriarum & calamitatum, quas hactenus perpeſſi ſunt, cauſam in Ieſuitas, eorundemque audaciſſimas molitiones publicâ voce conferunt & quas adhuc metuunt non aliundè ſibi quàm ex Ieſuitarũ artibus imginantur: ob hanc cauſam etiam publico Ordinum Decreto ex hac Provincia ejecti ſunt Anno milleſimo quingenteſimo nonogeſimo ſub menſis Ianuarij initium.

Non tamen ceſſârunt ſeditioſi homines. Nam poſt ejectionem ſuam, authores fuerunt clandeſtinis ſuis conſilijs, ut Sigiſmundus Bathorius Tranſylvaniæ Princeps, varios motus concitaret, nullos ad perniciem perſequeretur, bello inextricabili ſe implicaret, ac denique miſer & inglorius vivere cogeretur.

Eorum operâ quoque Stephanus Potſcaius, Tranſylvaniæ Princeps, cruentæ ſectæ huic ſe animoſè opponens, tandem veneno propinato è medio ſublatus eſt anno milleſimo ſexcenteſimo ſeptimo.

Ex literis Caroli Zerotini Koſſikio datis 15. Calend. Maij anno 1610. ad Baronem quendã.

Poſt aliquot etiam annos dolis, ac tandem conjuratione ſanguinolentâ aditum ſibi rurſus in hanc Provinciam parare conantur, ut ex literis Caroli Zerotini Baronis intelligitur, quæ ſic habent.

De Tranſylvaniæ novis motibus neſcio quid ad vos relatum ſit: fertur ita rem habere. Erat in aula Principis præcipua nobilitatis vir, Religione Pontifi.ius, gente & nomine Balthaſar Kornis. Is permiſſu Principis, cujus gratiam adulatione & obſequio ſibi conciliaverat, alebat in familia Ieſuitam peculiari privilegio, cùm nemini id prætereà concederetur, ex lege quâ Monachi iſti aditu Provinciæ prohibentur. Erat autem annexa conceſſioni conditio, ut ſacra tantùm curaret, Remp. non attingeret, neminem ex reliqua ſocietate alliceret, juventuti informandæ nullã operam daret, & ſi quæ alia ſunt, quibus genus iſtud hominum maximam orbis partem in venerationem & admirationem ſui pridem pellexit; At vir bonus, qui aëre facilius caruiſſet, quàm ab inſtituto ſodalitij ſui receſſiſſet, vel tantillum, Dominum ſollicitè inſtigare, ut patribus acceſſum in Provinciam aperiret, Principem in partes ſuas pertrahere, cultum Papiſticum reſtitueret, qui diligentem quidem & ſeculam operam reinavabat, ſed cum nihil proficeret, nihilque impetraret, ad quæ alia conſilia, impellente haud dubiè Ieſuitâ converſus eſt. Inde inſidiæ Principi fieri ceptæ in caput ejus conjuratum, alij magnæ authoritatis viri, & inter eos Cancellarius Bendis, qui fugâ poſtea ſalutem ſibi peperit, in conſortium pertracti, ſed ut accidere plerumque ſolet, infeliti eventu; detecta enim conſpiratio eſt. Vbi ad notitiam Principis pervenit ille diſſimulare initiò ubi periculum augeri, conſilia procedere vidit, accitis ijs quorum fidei maximè ſe permittebat, rem aperit, militem clam acciri & in inſidijs collocari extra urbem jubet. Inde venatum profiſcitur, ſtipatus fortiſſimorum virorum non contemnendâ manu, educit

unâ

unà conjuratos, qui ignari quid animi gereret, Principem comitantur, & occaſione arreptâ, quòd ſuperiores ſe viribus eſſe aut pares ſaltem exiſtimarent, aggredi inſtituunt. Nec mora, unus è complicibus educto acinace rectâ illum petit, at is curru, quo inſidias tegendas vehebatur, exiliens, generoſiſſimo equo confeſtim conſcenſo, vim repellit. Accurrunt ſatellites, accurrit ex inſidijs miles, comprehenduntur præcipui ex conjuratis, & necantur. Reverſus in urbem magnam adverſariorum ſtragem edidit, ſic ſecuritati ſuæ in poſterum proſpexit. Sunt qui his molitionibus Cardinalem Forgazium & fratrem Sigiſmundum cum alijs quibuſdam implicare volunt, mihi tamen nil de ijs conſtat, Ieſuitas verò Authores Tragœdiæ hujus fuiſſe minimè ambigo dudum jam per Europam ab his artibus celebres.

De Turbis *in* Styria, Carinthia & Carniola *à* IESVITIS excitatis.

ANno Domini milleſimo ſexceenteſimo quarto Francofurti ad Mœnum à Ioan. Regio in lucem eſt edita hiſtoria ſæviſſimæ & immanis perſecutionis in nominatis Provincijs à Ieſuitis inſtitutæ, cujus hæc ferè ſumma eſt. Vt Ieſuitæ in omnes Terras & Provincias longè latèque fraude doliſque irrepſerunt, ita & in Styriam ſuis ſeſe artibus, exiguo quidem ab initio numero, at mox in immenſum ſic aucto, ut jam vix Styria, Carinthia & Carniola ſimul illos capere poſſit, intruſerunt. Et cum id genus hominum nil niſi crudelitatem ſub hypocriſi ſpiret, ibidem eandem, præſertim Græcij, quæ eſt Styriæ Metropolis, quam alijs in locis antehac & tentârunt & egerunt Tragœdiam, mutatis ſolummodò perſonis, renovârunt. Et ut proprium eorum eſſe ſolet, Caroli Archiducis Auſtriæ ſuperioris animum adverſus ſubditos innocentes & fideles exacerbârunt, atque eò unà cum ijs qui ſtant ab illorum partibus adduxerunt, ut perſecutionem graviſſimam, temporibus ijs, quæ alias ob Turcicam expeditionem, aliaque incommoda periculoſiſſima erant, adverſus Proteſtantes inſtitueret. Cujus ſemel atque iterum præludia quidem incepta & præmiſſa fuerunt, nihil tamen, quod alicujus fuiſſet momenti, effectum eſt, Carolo Archiduce morte ſublato. Nihilominus Ieſuitæ toti in hanc curam unice incubuerunt ut propoſitum ſuum in effectum producerent, & veram Religionem, quæ illis ſudes erat in oculis, ex tota Styria eijcerent.

Tandem igitur, ubi de proceſſu quodam aſtutiſſimè excogitato deliberâſſent, in ſcenam eruperunt, & Tragœdiam, quam diu ſecum privatim meditati erant, inſtituerunt. Menſe enim Septemb. anni 1598. Parochus Græcenſis M. Laurentius Sonnabendl, qui quondam Præceptor juniorum Principum fuit, Filiorum Caroli, ſcriptum aliquod inſtinctu Ieſuitarum Miniſtro Græcenſi miſit, quo authoritate, quâ tunc ſe pollere jactitabat, ei mandat, ut ab omni Religionis Proteſtantium exercitio deſiſtat: ſibi enim hanc curam demandatam eſſe, & ad ſuum munus id ſpectare dicebat.

Sed hoc ſcripto non territi Miniſtri, Sonnabendius illis relictis, Dominos Ordinarios Styriæ (ſic nominantur Quicumviri, penes quos ſumma rerum poteſtas eſt) aggreditur, Miniſtros graviter apud eos accuſat, & ut illi, quem Magiſtratum ſuum legitimum appellarent, concionatoribus ſuis munere publicè fungendi poteſtatem interdicant, petit. Domini Ordinarij memores privilegiorum ſuorum, nitentes promiſſis Caroli Patris moderni Principis, non ignari impudentiſſimorum Ieſuitarum poſtulatorum & technarum, quas antehac ſæpè moliti erant, ſilentio hominem dimittunt. Ille verò filium Ariadnes jam dudum expeditum ſecutus, & Miniſterium Proteſtantium, & Dominos Ordinarios Styriæ Proceres illuſtres apud Ferdinandum jam Styriæ Archiducem accuſat, & ut is pro ea, quâ inſtructus eſſet divinitus authoritate, & amore erga Romanam Eccleſiam præditus, petitioni ſuæ ſatisfaciat, & Concionatores Proteſtantes coherceat, ne illi ab eo neque vocati neque ordinati in urbe, in qua ipſe Princeps reſideat, ipſo invito res ſacras adminiſtrent, ſed inde potius expellat etiam atque etiam contendit.

Princeps à Ieſuitis Præceptoribus jam antea edoctus petitioni Parochi locum dat, & Dominis Ordinarijs Edictum ſeveriſſimum mittit mandatque illis, dent operam, ut Miniſtri Proteſtantes ab officio concionandi deſiſtant, & intra 14. dies finibus totius Styriæ expellantur. Actum 13. Sept. Anno 1598.

Domini Ordinarij perlectis his literis ſcripto prolixo reſpondent, partim ſeſe excuſantes, quòd mandato huic ſine præſcitu reliquorum Dominorum Provincialium morem gerere non poſſint, partim petentes ut ab hoc propoſito hiſce peri-

culoſiſſimis temporibus, quibus Provincia aliâs majoribus conflictaretur incommodis quàm ut inde eluctari poſſit, deſiſtat, Ieſuitas animum ſuum exulcerare non patiatur adverſus ſubditos innocentes, ut contra juramentum, quo ex privilegijs Provinciæ obligatus eſſet, quicquam committat, commemoratione ſimul incommodorum, quæ inde ſecura eſſet, adjectâ. Sed tantum abfuit ut ſcripto illo graviſſimo ab inſtituto ſuo averteretur Ferdinandus, ut indies magis magiſque, Ieſuitis facem ſubminiſtrantibus, ad perſequutionem accenderetur. Ac proinde 23. Septemb. mandatum alterum, non quidem ut antea Dominis Ordinarijs, ſed Eccleſiæ & Scholæ Miniſtris mittit, quo præcipit, ut in hoc ipſo momento, ſub capitis pœna, à docendi & concionandi officio, tam in Schola quàm in Eccleſia deſiſtant, & intra octiduum omnibus ſuis finibus excedant.

Hoc mandatum ubi accepiſſent Miniſtri, Dominos Provinciales adeunt ipſiſq; rem aperiunt. Convocantur & Ordinarij & Provincialium quidam, qui tum Græcij erant, in domum Capitanei Provincialis, quò & Miniſtri accerſuntur. Deliberatio inſtituitur, an illo die (qui erat Veneris & precibus publicis deſtinatus, quo etiam Euchariſtia ijs, qui die præcedente confeſſi erant, diſtribuebatur) concio ſit intermittenda. Miniſtri negant, Capitaneus periculum imminens exponit, & ut exeuntes de hac re deliberarent monet. Revocati, reſpondent, omnino ſibi in ſententia perſiſtendum eſſe videri, velleque quævis pericula ſubire potiùs, qàm docedi Provinciam & concionandi officium deſerere. Diſcedere iterum & expectare reſponſum jubentur. Interim dum libelli ſupplices ad Principem mittuntur, & à Principe reſpondetur, tempus, quod concionibus deſtinatum erat Ieſuitarum concilio cunctando, præterlabitur, & ſic conciones ab illo die intermittere in poſterum coguntur. Ac licet octiduum ipſis præſcripſerit Princeps, tamen expectare illud ut elaberetur, præ ſummo expellendi eos ardore, noluit, ſed vigeſimo octavo Septembris poſtremum illis mandatum mittit, & ut illâ adhuc die urbe exeant, ſub capitis periculo præcipit.

Illuſtres quidem Domini Ordinarij, nec non Provincialium pars maxima nihil non agit ſupplicibus libellis & ſcriptis graviſſimis, quæ vel cautem Marpeſiam emollire potuiſſent, ut manere Miniſtris ſuis liceret. Sed Ieſuitarum inſtigationes plus quàm totius Provinciæ illuſtriſſimæ ſupplicationes humillimæ poterant. Et ut conatus ille ſuccederet, rem ita comparârant. Abijt paulò ante Archidux, pauciſſimis illum comitantibus, in Italiam, ut ferebatur ad Principem Ferrarienſem: eâ verò occaſione Romam quoque profectus eſt ad Pontificem, qui, ut aiebant; mensâ eum dignari noluit, antequam ei Cœnâ Dominicâ ab ipſo miniſtratâ promiſiſſet, ſe Lutheranos ex Provincijs ſuis expulſurum. Redeunte illo, mox advolant Regis Hiſpaniarum, Pontificis & Principum quorundam Italiæ Legati militibus non paucis ſtipati, eo quidem nomine, ut ſororem Archiduci Regi Hiſpaniarum adducerent, ut verò eventus docuit, ut Ieſuitarum voluntati ſatisfieret. Cùm enim illi cum militibus in urbe eſſent congregati perſecutio inſtituitur, & acerrimè urgetur. Archiduciſſa ſe non abituram in Hiſpaniam proteſtatur, antequam Miniſtros in exilium ejectos videret. Proceres terrentur, Ordinarij coguntur, cives minis & vi cohercentur res eò deducitur, ut Miniſtri Eccleſiæ & Scholæ omnes uno eodemque die Græcio ejicerentur, quorum numerus novendecim erat perſonarum: Factum 28. Septemb. Anni 1598. qui profeſtus fuit Michaëlis Archangeli. Atque ita ex urbe illa clariſſima, & paulò poſt ex univerſa Styria Evangelij lux, quæ tanto labore, magno ſtudio, multis laboribus exhauſtis diu propugnata & defenſa erat ab illuſtribus Styriæ Proceribus, tam citò Ieſuitarum rabie expulſa & ejecta eſt. Nocte hunc diem proximè præcedente fulgura & tonitrua tam terribilia exaudita ſunt, tempore non conſueto, ut nemo non portentoſa illa eſſe arbitraretur. Neque defuerunt, qui Miniſtris ſalutem ea attuliſſe & ficas Hiſpanorum ac Italorum à cervicibus eorum avertiſſe perhiberent. Ab hoc etiam tempore pluvia per ſex integras ſeptimanas continuò ferè durabat, ut plurimum damni aquarum eluviones dederint, & annonæ caritas maxima ſecuta ſit. Domini Ordinarij Comitijs habitis graviſſimè de Ieſuitarum technis conqueruntur: in literis etiam ex Comitijs ad Principem miſſis, pacis publicæ hoſtes, tecto tamen nomine, & perturbatores Rerumpublicarum appellantur, eoſque accuſant, quòd ſubinde hortentur Principem, ut privilegia ſuis Provincijs data, conceſſiones item, conventiones, conditiones, pacificationes Religionis & pacta omnia quantumvis ſigillis & juramentis approbata & confirmata, infringat, reſcindat & irrita reddat: Miniſtros quoque

que in integrum reſtitui à Principe ſuppliciter flagitant; ſed fruſtra.

Finitis Comitijs Provincialibus, reliquæ etiam civitates in Styria jubentur, ut Miniſtros ſuos dimittant: cui mandato plurimæ morem gerunt. Incolæ verò Ferrifodinarum id facere recuſant. Milites igitur eò mittuntur, qui civitatem expugnant, cives miſerrimè captivos plenis plauſtris Græcium mittunt ibiq; indigniſſimis modis mulctantur. Vrbe hac expugnatâ & captâ, Arcem Illuſtris ac Generoſi Domini Iohannis Hoffmanni adeunt, & Templum illi vicinum, in quo ſepulchrum hujus familiæ erat, pulvere tormentario ſubjecto evertunt, ut oſſa hinc inde diſpergerentur. Non diu poſt Græcij Templum, in quo Evangelicæ conciones habitæ ſunt, militibus cinctum occupant, altare deſtruunt, corpus Vuilhelmi Zimmermanni Theologi ex ſepulchro effoſſum in Murham fluvium urbem allabentem projiciunt. Civibus graviſſimè interdicunt, etiam ſub capitis periculo, ne extra urbem ſacrâ ſynaxi utantur, infanteſque baptizari & matrimonia confirmari ſinant: imò ne quis Pſalmos Germanicos ſaltem domi ſuę canat. Quidam Magiſter Iuris advocatus, quòd paucula quædam ut politicus, ad populum verba feciſſet, in carcerem conjicitur. Alij levibus de cauſis puniuntur & grandi ære mulctantur, ut non pauci quibus Religio cordi erat, relictis ſuis bonis aliò commigrârint, ut ſuam ex tyrannide Ieſuitarum, qui his omnibus non ſolùm interfuerunt, ſed etiam præfuerunt, conſcientiam & vitam vindicarent.

Quod in Styria, id etiam in Carinthia factum & perpetratum eſt, quod malo, Ieſuitæ, quàm meis verbis referre. Sic igitur Martinus Epiſcopus Secovienſis ad magni nominis virum Auguſtę Vindelicorum ſcripſit. *Illuſtris ac Generoſe Domine N. N. Dn. chariſſime, & obſervande; poſtquam pridie Nativitatis B Mariæ Virginis ad veſtram illuſtrem Dominationem literas dedi, quibus ſignificavi totam Styriam circa Religionem Dei præpotentis beneficio reformatam eſſe; ſequenti die ibidem in Templo Parrochiali Carinthiaco fecimus initium reformationis Commiſſarij mihi adjuncti erant Dn. Ioannes Comes ab Ortemburg, Carinthiæ Supremus Capitaneus: Hartmanus Zingel ejuſdem Provinciæ Vicedominus; D. Angelus Coſteda, Sereniſſ. Conſiliarius; & Iohannes Chriſtoph. à Pranck Guardiæ noſtræ Capitaneus. Eodem igitur planè modo ſicut & Styria, Carinthia à nobis reformata, inprimis hæretica Templa cum cæmeterijs, ſectariorumque Prædicantium ædibus, ubique partim arietibus, partim pulvere tormentariorum ſunt everſa. Prædicantes ubique ex Provincia expulſi, uxores putativæ & concubinæ ab eorum conſortio abactæ, illiſque reditus ſub pœna proſcriptionis in omnibus Provincijs interdictus. Omnes Catholicæ Eccleſiæ, quæ erant in hæreticorum poteſtate ſunt recuperatæ, Catholicis Paſtoribus impoſitis: Omnes Civitates, omnia Oppida, omnes Pagi diligenter reformati: pertinaces hæretici ex omnibus ſuæ Celſit. Provincijs proſcripti. In omnibus ferè, maximè verò principalioribus locis exhortationes à me ad populum in tertiam & quartam veſperæ horam habitæ. Communio ſub utraque ſpecie in omnibus locis & viva voce & per patentes literas (authoritate Apoſtolicâ à Dn. Nuntio Apoſtolico Epiſcopo Adrienſi mihi conceſſâ) à me ſublata. Inſuper literæ patentes Archidiaconis Gmuntenſi, Friſacenſi, Curcenſi, Laventinenſi & Aquitenſi, & nonnullis Prælatis datæ, ſalutaria continentes remedia, quibus reformatio maneat ſtabilita, & ad Eccleſiam reductis omnis occaſio ad vomitum redeundi ſit præciſa. Multa millia librorum publicè in varijs locis combuſta, quàm plurima animarum millia ad ovile Chriſti divinâ gratiâ reducta. Et ſit tota Carinthia ſpatio trium menſium integra reformata; innumerabilibus hominibus de ſuo ad Eccleſiam reditu ſibimet ipſis gratulantibus. Turba ruſticorum & Villacenſes ſunt quidem tumultuati, attamen illorum furor non diu duravit. Civitas quoque Clangenfurt contra nos ſemper fuit in armis, denique nos ab ingreſſu prohibuit donec tantum per* TERRIBILE *mandatum commutata reformationi ſe ſubjecerit. Itaque pridiè S. Martini vexillum* 500. *militum ex Clangenfurt in civitatem Volckmarck eſt translatum, eodemque die omnes ſectarij prædicantes ex eadem civitate diſceſſerunt. Quibus omnibus poſtquam Clangenfurtenſis Civitas ita fuit evacuata, nos in feſto ſancti Martini cum noſtro militum vexillo ingreſſi ſumus, tota in armis contra pactum poſitâ civitate. Sequenti poſtea die, quæ erat Dominica in Templo Parochiali ad populum, qui erat numeroſiſſimus, orationem in quartam uſque horam habui, & poſtmodum hac rebelli civitate; more ſolito; in omnibus per triduum reformata, domum quoque diſceſſimus. Reformationis & Carinthiacæ & Styriacæ Acta forſan aliquando publicis typis committentur. Hæc quoque commiſſio, per quàm feliciter & præter omnem expectationem (Deo ſit laus) ſine omnis ſanguinis effuſione peractâ; ita noſtro Sereniſſimo placuit, ut inde plurimùm ceperit voluptatis. Hæretici multa de rapinis noſtrorum militum, & de tyrannide, quam nos Commiſſarij in populum exercuiſſemus,*

mus,

mus, ſparſerunt, ſed omnia ea quum ſint falſiſſima, & mendacia per ſe evaneſcere ſoleant, nullâ pro innocentiæ noſtræ declaratione Apologiâ opus erit. Hæc libentiùs ad Veſtram Illuſtr. Dominat. ſcripſi, quum exiſtimem, hanc narrationem ſaltem aliquam illius doloris, quem Veſtra Illuſtr. Dominatio ob Caniſam, proh dolor, turpiter amiſſam percipit, mitigationem fore. Raptim Gracij die 12. Novemb.

Ex hac Epiſtola Lector judicet de Reformationibus Ieſuitarum.

Palàm etiam præ ſe tulerunt Ieſuitæ, Nullâ re hactenus intra Europam plus peccatum eſſe, quàm nimiâ Monacharum in perſequendis Hæreticis, exequendiſque Pontificum Romanorum juſſibus lenitate. Hocque inter illos adeò certum eſt, ut ne Dux quidem Albanus, quamvis crudeliſſimè ſævierit, eis per omnia ſatisfecerit, vel ipſo Albano teſte. Et familia Auſtriaca eminentiſſima ad perſecutiones prius permoveri non potuit, quam unus atque alter ejus ſurculus Ieſuitis formandus & diſponendus traditus fuiſſet. Philippum II. quoque Hiſpaniarum Regem à moderatis conſilijs, in quæ ab initio propendebat, ad quæ etiam à Maximiliano Patruele & Affine, miſſo ad id Carolo fratre incitabatur, Ieſuitæ inprimis averterunt, & obtinuerunt ut Inquiſitionem Hiſpanicam in Belgio & Tridentini Concilij exequutionem per vim introducere maluerit, quàm aviti ſui Patrimonij ſucculentiſſimam partem pacatè poſſidere.

De Nefarijs Facinoribus *in* Belgio & Vicinis Regionibus patratis *à* IESVITIS.

NOn prius etiam acquieverunt Ieſuitæ Furiarum inſtar, quàm Auriacus Princeps Wilhelmus tandem miſerabili & dolenda morte, ſclopeto, à Balthaſare Gerhardi Burgundo, proditoriè petitus, interficeretur anno 1584. 10. Iulij Chron. Belg. t. 1. p. 451.

Idem etiam Mauritij Principis Auriaci filij fortiſſimi jugulum inſidiosè per Petrum de Four & ſicarios plures alios petijſſe, & mortem illi præſentiſſimam, inſtinctu prorſus diabolico, intentâſſe anno milleſimo quingenteſimo nonogeſimo quarto & rurſus anno milleſimo quingenteſimo nonogeſimo octavo Chron. Belg. teſtatur t. 1. p. 719. & t. 2. p. 93.

De occupato Iuliaco Artibus *ac* Dolis IESVITARVM *ex* Literis magni cujuſdam & Nobiliſſimi Viri *Anno 1609. AVG.* 10.

LEopoldus Iuliacum ipſum nomine Cæſaris tanquam Imperij ſequeſter occupavit, ſed mira arte & Ieſuitarum Colonienſium ope, apud quos dies aliquot deliberandi cauſa, antequam rem aggrederetur, veſtitu Ieſuitico indutus hæſit. Intercedebat Ieſuitis illis cum Ruſenburgio Iuliaci præfecto magna & notitia & familiaritas, itaque Primarius Pater illius Collegij ſeptem aut octo alijs fratribus, inter quos & Archidux Leopoldus, ſtipatus viſendi præfecti cauſa Iuliacum excurrit: eò ubi advenerat, petit introeundi copiam, quam obtinuit, etiam pro comitibus ſuis, qui ubi perluſtrando in præcipuum arcis conclave à Præfecto deducti eſſent, primarius iſte Ieſuita illum alloquitur & quærit, ſi Imperator illi præciperet, ut caſtrum illud in manus alterius traderet, an etiam pareret? ille teſtabatur, ſe ordinibus Provinciarum de novo obſtrictum, non alijs quàm illis reddere debere, poſſe tamen illud mandatum tale eſſe, quod ipſi parere neceſſum foret; quid, inquit Ieſuita, ſi Imperator alicui ex ſuis agnatis aliquod mandatum dediſſet, ut illud ei redderes, pareréſne, annon? ſi utrumque viderem, reſpondit, deliberarem; at, inquit Ieſuita, quid ſi jam in arce cum tali mandato eſſet anne eum iterum expellere velles? adhæc verba attonitus reſpondit, minimè, immò recognoſcerem in eo Imperatorem & parerem: ſic Ieſuita oſtendit Leopoldum, qui ipſi mandatum Cæſareum exhibuit ſtatim; & paulò poſt juramentum fidelitatis ab ipſo exegit, & à cæteris militibus præſidiarijs recuſantes autem arce exegit. Quid tibi de hoc Ieſuitarum ſtratagemate videtur? niſi aſtutum & vafrum hoc hominum genus in ordinem redigatur, vel extra orbem potius in abyſſum unde illi profiluerunt, repellatur, hi tandem imperium orbis rapere conabuntur.

IESVITÆ

IESVITÆ *ex* omnibus Belgij Provincijs unitis *ſeu* confœderatis *ob* multa nefaria Facinora privatim *&* publicè attentata, excedere jubentur.

IEſuitas anno Chriſti 1612. gravis in Belgio afflixit fortuna. Ibi enim Mandatum ab ordinibus confœderatis publicatum eſt, *quo relatum ad ſe dicunt, multos ſacrificulos Monachos & alios id genus Eccleſiaſticos, maximè verò Ieſuitas in confœderatas Belgij Provincias quotidie confluere, ibique exotericas ſuas doctrinas inter ſubditos deſſeminare contrarias verbo Dei ſuperſtitiones hominibus inſtillare, & id maximè agere, ut tyrannidem & poteſtatem Pont. Romani quam non ſolùm in ſpiritualibus ſuper omnia Concilia, ſed etiam in ſecularibus ſuper omnes Reges, Principes, & Reſpublicas ſtatuunt, affirmantes, eum illis omnibus eorumque Regnis & Provincijs imperare, & ſubditos ab obedientia eorum abſolvere poſſe, quod quidem ad ſeditionem in populo excitandam neceſſariò comparatum ſit, multiſque nefarijs conſultationibus & machinationibus occaſionem præbeat, velut ex Galliæ, Britaniæque Regnis & Ducatu Veneto deſumptæ ejus rei exempla in recenti adhuc memoria verſentur. Quandoquidem igitur unitarum Provinciarum Statibus neceſſarium jam ante viſum fuerit, ejuſmodi Edicta publicare, quibus caveretur, ne ſubditi iſtarum Provinciarum venenatis iſtis, & tam veræ Chriſtianæ fidei, quàm honeſtis politicis conſtitutionibus adverſantibus opinionibus inficerentur, infecti verò & jurejurando Pontificiis iſtis erroribus addicti ad officia & munera publica nulla admitterentur, ad præcavenda omnia perniciosa Reipublicæ conventicula, & tacitas occultaſque contributiones, pecuniarumque exactiones evitandas, neceſſarium verò ſit, unicè id curare, ut pax & concordia inter ſubditos Belgicarum Provinciarum cum vicinis Regionibus conſervetur, nec quid contra libertatem Provinciarum, ſub honeſta conſervationum & commerciorum ſpecie tẽtetur, edicta ſeſe omnia tam in Provincijs iſtis quam vicinis Regionibus condita evolviſſe, & deliberato cum Mauritio Naſſoviæ Comite conſilio, decreviſſe, decernere etiam & imperare, ut omnes ſacrificuli, Monachi Ieſuitæ & alij id genus Eccleſiaſtici, Clerici & Religioni Rom. addicti, cujuſcunque ordinis & dignitatis ſint, quos duorum menſium à publicatione hujus edicti, tempore, ut unitas Belgij Provincias venire contigerit, primo ſtatim adventus ſui loco, & locis porrò ubi pernoctare voluerint omnibus nomina ſua coram Præfecto & Magiſtratu loci iſtius profiteantur, & quæ cauſa ſit adventus ſui, ubi item hoſpitium ſuum habeant, aperiant, utque idem etiam elapſo duorum menſium ſpatio facere teneantur, omnes modò dictæ perſonæ, quæ jam antea ad Provincias iſtas veniunt, nec ſedem tamen ibi certam habeant, Præfectis iſta omnia fideliter conſignantibus & ad ſuperiorem Magiſtratum referentibus ne fortè quid ab hujuſmodi perſonis, quod in Provinciarum perniciem cadat, tentetur, Quod ſi verò quis nomen ſuum non profeſſus deprehendatur, is 50. florenis mulctatus ſolum vertere cogatur, ita ut nunquam ad Provincias iſtas unitas ſub proſcriptionis publicæ pœna redire poſſit. Imperare autem etiam & mandare omnibus & ſingulis, apud quos Ieſuitæ, Monachi & alij Clerici Eccleſiaſticique Rom. Religionis homines diverſuri ſunt, ut diligenter an nominum ſuorum profeſſionem fecerint inquirant, vel ipſimet ante tertiam manſionis eorum noctem, eam apud Præfectos & Magiſtratum ſub pœna 100. florenorum faciant, excuſatione omni, quaſi perſonas iſtas non noverint, poſthabitatâ & neglectâ. exceptis tamen publicis diverſorijs, ubi pote de quorum notitia certi aliquid affirmari non poſſit. Prohibere porrò & interdicere omnibus Provinciarum unitarum incolis, nè publicato hoc mandato in ullum ſeſe Collegium aut Scholam Ieſuitarum conferant, ſub pœna, quòd perpetuò tempore inutiles cenſeri debeant, quid ad officium aliquod & munus publicum in Provincijs admittantur, vel canonicatu & beneficijs ullis fruantur, & inſuper ex ſuis bonis, 100 florenorum multam ſingulis menſibus perſolvere cogantur, quam pœnam ſubire etiam teneantur omnes, qui ante publicationem hujus mandati, in ſcholas & Collegia Ieſuitarum ſe cõtulerint neq; intra duorum menſium ſpacium egreſſi fuerint. Quod ſi verò aliqui bona nulla habeant, à parẽtibus vel tutorib. eorum multa iſta exigatur, niſi fortè præter & cõtra eorum voluntatem in ſcholas & Collegia iſta ſe contulerint, quo caſu Parẽtibus Tutoribuſq; interdictum velint, ne pecuniam ipſis, vel aliud quid ſive directè ſive per indirectum mittant afferrive curent, ſub modò dicta 100 florenorum mulcta ex propriis ſuis bonis præſtanda. Omnem autem alienationem bonorum ſuorum ab illis qui cõtra mandatum hoc in Scholis & Collegiis Ieſuitis manſuri ſunt, ſive per damnationem, ſive per teſtamenta, codicillos aut diſpoſitiones aliis factam, nullam omninò & nullius efficaciæ ſeſe declarare. Mandare etiam ut ad nullum officium vel munus publicum admittantur, ſive indigenæ ſive advenæ, qui poſt duorum menſium à publicatione mandati defluxum gradum aliquem honoris apud eos præſtito de defendendis Rom. ſuperſtitionibus juramento, acceperint, & ut illi, qui poſt factam anno

1576. *pacificationem Gandavi, juramentum illud præſtiterunt, & ad officia aliqua adhibiti ſunt ſe intra duorum menſium poſt publicationē hanc ſpacium à juramento iſto expediant & juramento fidelitatis hiſce Provincijs lociſque ubi habitant ſe adſtringant, niſi jam antea juramento fidelitatis præſtito, ſuperſtitionib. iſtis nuncium remiſerunt, quam renunciationem & juramenti præſtationem ratam habere velint. Imperare porrò omnibus, qui ſub juramento Pontificio gradum aliquem vel adepti ſunt, vel porrò etiam adipiſcentur, & in unitarum Provinciarum loco aliquo, vel jam habitent, vel in poſterum habitaturi ſint, ut primo vel poſt publicationem Edicti hujus, vel poſt adventum ſuum in has Provincias menſe coram loci iſtius Magiſtratu compareant, & juramentum fidelitatis præſtent, ſub pœna, ut Provincijs iſtis excedant, perſolutis poſt primum menſem 50. poſt alterum verò 100. florenis, tertio verò menſe, niſi diſceſſerint, publicè proſcribantur. Mandare præterea omnibus unitarum Provinc. incolis & advenis, ut in nullo Templo vel privato loco alio, ſive in agro, ſive navibus conventum ullum ſive virorum ſive mulierum inſtituant, Miſſas celebrent, ſuperſtitiones Papiſticas docendo, legendo & admonendo exerceant, aut conventicula Rom. Religioni addictarum perſonarum foveant etiamſi nec ſacrificulus, nec Monachus, nec Clericus eis ullus adſit, qui exercitia iſta peragebat, ſub quocunq; etiam prætextu id fiat, ſive id publicè ſive privatim, ſub pœna 200. florenorum, quos perſolvere cogaturis, in cujus vel domo, vel agro, vel navi conventicula iſta habita fuerint: illi verò, qui Miſſas celebrârint, vel exercitia ſuperſtitionis Pontificiæ alia peregerint, extranei ſint perpetuæ proſcriptionis, & arbitrariâ quadam aliâ inſuper pœnâ, ſi indigenæ perpetuæ item relegationis & omnium beneficiorum privationis pœna afficiantur, nec à quoquam hoſpitio excipiantur, mulcta hoſpiti 100. florenorum, pro prima vice, 200. pro ſecunda, & 300. cum perpetua proſcriptione pro tertia vice irrogata, Illi verò qui Miſſæ & aliarum ſuperſtitionum Papiſticarum exercitio fuerint, beneficijs ſuis omnibus priventur, & 25. florenis pro ſingulis vicibus, quotieſcunque id feciſſe vel deprehendantur, vel convincantur, perſolvant, quam mulctam omnes etiam alij, qui in conventiculis iſtis deprehenſi fuerint, unà cum optimi ſui veſtimenti amiſſione præſtare teneantur, habita conſideratione, quod ſi quis doctrinam aliquam, politicæ Provinciarum gubernationi repugnantem & obedientiæ ſubditorum contrariam attulerit, capitis ſupplicio, tanquam pacis & tranquillitatis publicæ turbator afficiendus ſit. Conſtituere porrò, & decernere, ut qui ſub ſpecie quaſi Rom. Religioni addicti eſſent, à ſacrificulo aut Monacho, vel rebaptizari ſe, vel matrimonio novo copulari curaverint; præter arbitrariam Magiſtratus pœnam, 100. florenos perſolvant, omnes verò alij, qui vel baptiſmo vel copulationi iſti maritali adfuerint, 50. florenos numerent, ſacrificulus verò vel Monachus, qui id fecerit, ſimili pœna afficiatur. Qui autem conventicula ejuſmodi inſtituere & introducere in loco aliquo conati fuerint, quadruplo majori quàm qui illis adfuerint. Sed & hoc tandem imperare, ne quis vel in Provincijs habitans, vel in illis commercia ſua agitans, ullam contributionem pecuniarum faciat, quæ ex Provincijs ad loca alia transferantur, & vel ad Templi alicujus extruendi, vel Collegij inſtituendi uſum adhibeatur, nec quicquam expendat aut contribuat ſine expreſſo Magiſtratûs Provinciarum conſenſu, conſtituta in eos, qui vel actiones iſtas facere, vel contributam pecuniam ex Provincijs abducere auſi fuerint, pœnâ capitali & omnium honorum confiſcatione; In eos verò qui contributionem aliquam fecerint, pœnâ Magiſtratus arbitraria, & mulctâ quadrupli ſtatutâ, quarum mulctarum tertia pars Præfecti ſive Magiſtratui, tertia delatoribus cedere, tertia item in uſum Reipubl. converti debeat, nec tamen ſpecialibus interim in hoc negotio pro Provinciis promulgatis edictis quicquam hoc edicto derogetur.*

Mandatum hoc 27. Martii Hagæ Comitis publicatum, cauſam adverſæ parti præbuit, ut nullum unitarum Provinciarum incolam in ſuis Ditionibus Regionibuſque ultra decem vel ad ſummum 14. dies, quicquid etiam negotii expediendum ibi haberet, niſi profeſſionem faciens ad Miſſæ officium veniſſet, tolerare voluerint.

Hoc tamen quantumvis ſeveriſſimo Edicto parum Illuſtriſſimi Ordines obtinuerunt. Nam anno milleſimo ſexcenteſimo decimo ſexto in lucem editus eſt libellus hoc titulo: *Ieſuitica per unitas Belgii Provincias Negotiatio.* In eo continentur ſcripta quædam Ieſuitica, reperta inter chartas cujuſdam Patris & ſacrificuli Ieſuiticæ Societatis. In ſcriptis ac literis iſtis videre licet, quibus artibus, quantoq; ſtudio ſuam, quam vocant, *Negotiationem* in unitis Provincijs Ieſuitæ; exerceant, & Pontificiam Religionem, cum Dominatione Ieſuitica in Eccleſiæ & Reip. Reformatę perniciem propagare conentur. Adſcribam Indicem quorundam ſaltem, quæ in his ſcriptis notatu digna reperiuntur. *Negotiatio Ieſuitarum in Belgio.*

1. *Complures Ieſuitas in Provincias Belgicas fœderatas à Superioribus emitti.*

2. *Non tantùm ut veteres Pontificios confirment, ſed etiam, ut omnibus modis novos lucrifaciant.*

3. *Atque*

3. *Atque adeò ut integras Provincias ad conſenſum in Religione Papiſtica perducant.*

4. *Illud ut effectum dent, non ſolùm plebem eos ſeducere, ſe ſed vel in primis ad operam dare, ut eos, qui authoritate valent & rerum potiuntur, in naſſam ſuam pertrahant, quorum operâ Ieſuiticam negotiationem per totam Provinciam fructuoſiùs exerceant.*

5. *Talibus eos permittere, ut fiant* Secretò *Catholici, quod aiunt, modò ſe totos ad nutum & conſilia Ieſuitarum accommodent.*

6. *Quin etiam cum talibus eos diſpenſare in audiendis Reformatorum concionibus & carnium eſu, ut eò tutius lateant, & res Papiſticas commodius juvent.*

7. *Permittere etiam illis, ut Senatui Reformatorum interſint, in deprehenſionem & diſſipationem conventuum Pontificiorum unà cum cæteris conſentiant, modò genuini ſint Papiſtæ eoq; id faciant fine, ut ſe occultent, & conſilia, quæ adverſus Papiſtas habentur, impediant, eoſdem urgente neceſſitate præmoueant, omniq; occaſione Papiſticam Religionem propagent.*

8. *Omni eos arte & ſtudio Belgicam juventutem tentare.*

9. *Eos invigilare ſuper externis & internis; & verſari in utroque homine & utroque ſeculo.*

10. *Dumq; iſthæc omnia juſſu Superiorum gnaviter exequuntur nolle tamen cenſeri in eorum numero, qui ſe rebus ſtatuum immiſceant.*

11. *Diſtribui fœderatum Belgium in Provincias, & unicuiq; emiſſario Ieſuitico aſſignari certum & fixum locum reſidentiæ, è quo ſe movere ipſi non liceat abſque Superiorum conſenſu.*

12. *Excurſiones etiam ad vicina loca ſingulis imperari.*

13. *Habere eos in Provincijs unitis Superiorem miſſionis, quem vocant, ad quem tenentur occurrere incidentibus difficultatibus.*

14. *Ieſuitas numerum Pontificiorum in ſingulis urbibus, & decreta ab ijs in rem Pontificiam facta referre in libros uſui iſti deſtinatos.*

15. *Pecunias quoque eorum directione colligi, & à Quæſtoribus in uſus communes rei Pontificiæ aſſervari.*

16. *Emiſſos & in Belgio reſidentes Ieſuitas teneri ſæpiſſimè ad Superiores ſcribere de omnibus tam politicis, quàm Eccleſiaſticis, ut omnium locorum conditio illis pleniſſimè innoteſcat.*

17. *In hunc finem certa capita illis præſcripta eſſe, quæ in literis ſcribendis ſequantur.*

18. *Habere eos ſtylum ipſis ſolis (non externis (cognitum, & plerumque de rebus ſuis ſcribrre tanquam de ſeculari Mercatura, ſive negotiatione, item rationibus & computo, debiti ſoluti.*

19. *Cum tabellarijs literas perferendas committunt, non exprimere in inſcriptione nomen Ieſuitæ ad quem pertinent, ſed nomen alicuius Civis aut Mercatoris Pontificij, qui ſciat, ad quem ſint curandæ literæ ex duabus prioribus literis nominis Ieſuitæ inſcriptioni ſubjectis.*

20. *Superiores de ijs, quæ ab emiſſis Ieſuitis perſcribuntur, ſtatuere, & ſi poſtulet neceſſitas, conſulere Provincialem aut Generalem Romæ reſidentem, ut pro re nata Romæ & Bruxellis impetrent aut diſponant, quæ ad commodum Ieſuitæ Negotiationis ſpectare poſſint.*

21. *Non ſufficere, ut ſæpè & diligenter de omnibus ſcribant emiſſarij, ſed requiri inſuper, ut aliquoties (nimirum ſemel in anno) ad Superiores excurrant, & de omnibus quàm accuratiſſimè eos certiores faciant, eaque, quæ literis committi non expedit, coram audiant & videant.*

22. *Præter ordinariè in his partibus reſidentes, etiam emitti extraordinarios, qui Regionem maximè ædes Nobilium & potentiorum perambulent.*

23. *Ieſuitas ut plurimum commoda veteribus ſacrificulis præripere, ijſque expulſis longè & latè dominari propter authoritatem quâ pollent Bruxellis & potiſſimùm Romæ.*

24. *Extat etiam in his ſcriptis Epiſtola Ieſuitæ cujuſdam, in qua ad Illuſtriſſimum quendam ſcribit,* Pontificios pacem cum reformatis facere non poſſe, niſi fiant Pontificij: *Vnde poteſt intelligi, quid Evangelici ſibi de pace Pontificia ſecundùm Ieſuitas ſibi polliceri debeant, ſi Papiſmum amplecti nolint.*

Quid Artibus *ſuis* Nefarijs IESVITÆ Aquiſgrani tentarint *atque etiam* obtinuerint.

ANno 1611. cives Aquiſgranenſes inter alia multa Senatui quærentes gravamina de Ieſuitarum in urbem admiſſione, dixerunt eos contra decretum à Senatu anno milleſimo quadringēteſimo quinquageſimo ſexto factum, quo cautum eſſet, nè privatæ ædes bonis Eccleſiaſticis impoſterum accenſerentur, ædes ſuas inſcijs & invitis tribubus, acquiſiviſſe, inſtitutiſq; periculoſis Sanctæ Mariæ & alijs Societatibus, apud primarios quoſque Senatores & alios, ut & ipſi in Sanctæ Mariæ Societatem admiſſi, certis diebus peccata ſua confeſſuros ſe, & quid vel in Senatu vel alibi geſtum noſſent, manifeſturos obtinuiſſe, Inſuper etiam ut nullæ de rebus arduis conſultationes ipſis inſcijs inſtituantur, nullaque niſi ab ipſis profecta

Ex Mercurio Gallo Belgico anno 1611. Colonia edito.

conſilia approbentur, utque ingens ipſis pecuniæ ſumma ex ærario publico inſcijs civibus quotannis numeretur effeciſſe.

IESVITARVM Conatus & Facinora *in* Valeſia Helvetiorum Provincia

DIximus ſupra, Ieſuitas in Valeſia Helvetiorum non ignobili Provincia, ſedes etiam ſuas figere tentâſſe. Huic autem illorum conatui vehementer reſtitit, ob cauſas ſupra enumeratas, Bartholomæus Alettus, Leucenſis, vir nobilis & magnæ in hac Provincia authoritatis & exiſtimationis. Hunc illi è medio tollere veneno, cùm alijs artibus & medijs non poſſent, conati ſunt. Facinus hoc illorum ipſiuſmet DN. Aletti verbis referam ex literis ejus ad amicum ſuum C. V. ſcriptis. Ea autem ſic habent. Anno 1611. Hat es ſich zu getragen auff S. Joanns tag im Winter/ daß etliche Jeſuiter von Siders zu mir kommen ſind am morgen in mein Hauß/ haben mich ſalutiert, vnd mir etliche ſcripta præſentiert, vnd zu handen geſtellet/ welche ich von ihnen empfangen/ und in den Tiſch gehalten. Hinwider hab ich ihnen auch gewieſen einen Extract, ſo auß Petro Martyre copiert, nemblich de Pœnitentia & vera Confeſſione. Auff ſolches hab ich uns ein gut Morgenbrot zurüſten laſſen/ zu welchem wir mit einanderen geſeſſen/ ein frolichen Trunck gethan/ vnd mit gutem willen wider von einander geſcheyden. Nach folgendes Tags/ war Sambſtag/ bin ich vber die mir/ durch die Jeſuiten gelifferte Scripta, als ich noch nüchter/ geſeſſen/ welche die Jeſuiter deß begangenen Mordts am König entſchuldigen thun. Als ich nun dieſe Scripta nüchter geleſen/ iſt mir ein böſer Staub/ oder Geruch in meine Naſen kommen/ inmaſen ich vermeinet/ es wolte mir meine Augen zum Kopff außſtoſſen/ ia meinen Kopff gar zerbrechen. Vnnd dieweil ich hierumb einen ſtarcken Argwohn wider die Jeſuiten gefaſſet/ hab ich mich ſtarck zu ſternutieren oder neüſſen beweget: Hierauff Carbobenedicten Waſſer getruncken/ vnd folgend Venediſchen Tyriackes genoſſen. Vnd als ich vermeinet alles böſen entlediget ſeyn/ iſt mir doch etwas im Hals vnnd in der Kählen verblieben/ inmaſſen es mir den appetit hinweg genommen/ vnnd mir vorab das Fleiſch eſſen gar erleydet/ mit hin abgetorret/ vnnd zu letzt gar in das Beth geleget/ alſo daß iederman vermeinet/ ich werde den Geiſt auffgeben müſſen: Jedoch iſt es von den Gnaden GOttes beſſer werden/ wiewol ich dritthalb Jahr darā zu thůn gehabt. Volgends hab ich gemelte Scripta einem guten Freunde zu leſen vergönnet/ der meinung/ ſolcher Staub ader Geruch were darauß gar verrochen oder verlohren/ ſo iſt doch gemeldtem Freundt auch widerfahren/ daß er ab dem leſen dieſer Schrifften acht Tag iſt kranck gelegen/ Er hat mir auch ſolches verweißlich vor zweyen Herren fürgeworffen/ als ob ich das ſtudioſè gethan habe/ ꝛc.

EPILOGVS

EPILOGVS LIBRI III.

DE

STVDIIS IESVITARVM

ABSTRVSIORIBVS, DOLIS ETIAM,

Fraudibus, Impoſturis & Conſilijs *eorum* Sanguinarijs, *ex* Recenſione IOHAN. CAMBILTONI, Græcenſis *olim* IESVITÆ

QVod Marcus Cato olim dixit: Mirum ſi Aruſpex Aruſpicem videns non rideat: idem quis non incommodè de Ieſuitis pronunciet, Mirum ſi Ieſuita Ieſuitam intuens, riſum cohibeat.

Loquor autem non de ſimplicibus Ieſuitis, quibus vel ob ingenij debilitatem, vel Religionis opinionem, vel temporis brevitatem abſtruſiores Ieſuitarum technæ ignotæ ſunt. Hi namque tanta diſciplinæ ſeveritate coërcentur, nemo illorum, niſi ſagaciſſimus, ſubodorari poſſit, quid monſtri ſubſit. Sermo mihi eſt de ipſis Ieſuitarchis, Regentibus, Patribus, Provincialibus, Generalibus. Quorum tanta eſt cùm omnium flagitiorum, tum maximè ſcortationum, proditionum, & Magicarum artium communio atque ſocietas: ut omninò mirum videri debeat, ſi quis alicui repentè fiat ob viam, ſtatimque quaſi quoddam exemplar intueatur ſui, non extemplò rideat effuſiſſimè.

Placet ergo hoc loco nonnulla recenſere, quæ maximam partem ipſemet vidi, partim à Ieſuitis audivi, quos nominare poſſum, & certè nominabo, ſi contra hæc vel hiſcere auſint.

Omnia autem nunc breviter & rudi quadam delineatione: at ſuo tempore Deo volente fuſius & prolixius, aſſignatis omnibus circumſtantijs.

Principiò, ſi ingrederis Collegium aliquod Ieſuiticum, præcipuè in urbe aliqua ampla & populoſa conſtructum, At quid dico præcipuè? quum nullum ſit Collegium in hoc loco humili atque obſcuro. Si inquam tale aliquod Collegium ingrederis, jam primum ab initio, intuere diligenter Ianitorem, alterum, Charontem aut potiùs Cerberum. Is eſt plerumque ſenio confectus, aut ſi junior, certè exploratiſſimæ fidei & taciturnitatis. Hic ſi quiſquam alius, omnia myſteria Ieſuiticæ Cabalæ novit, apud hunc repoſita ſunt omnis generis & ſtatus virilia & muliebria veſtimenta. Hiſce varijs modis quam quiſque perſonam agere ſe poſſe confidit, induti Ieſuitæ, mirabiles exercent impoſturas. Nunc enim militari habitu conſpicui per plateas & compita vagantur, & in publicis lupanaribus ſcortantur & belluantur. Talis aliquando deprehenſus eſt Viennæ. *Nunc civicam veſtem induti, ſeque Lutheranos aut Calviniſtas profeſſi, explorant in diverſorijs, in foro, in tribubus, quid vulgò de ſeſe dicatur, quæ conſilia volvantur & ineantur.*

Nunc doctorio habitu clari, & annulis radiantes, & ex profeſſo ſe Pontificios aſſerentes, ubi ſciunt locupletiores è plebe, quibus ſunt filij, eos tanquam aliud quid ſciſcitaturi adeunt, & in eorum familiaritatem ſe inſinuant miris modis. Hortantur ad extremum, ut filios ſuos Ieſuitarum diſciplinæ committant. Nam & ſe aiunt, ipſis Magiſtris uſos, & non pœnitendos feciſſe progreſſus. Nunc nobilem induti, conducto feris veredo, Principum aulas frequentant causâ officij. Nunc exulem præ ſe ferunt, ſibique ſubveniri petunt, præſertim à Theologis Proteſtantibus & Calvinianis, ut explorent, quid contra ſe ſcriptitent. Et tales omninò puto fuiſſe eos, qui vos hactenus, viri Reverendi, tam miſerè deceperunt. Sed quo magis hujuſmodi exploratores in poſterum caveatis, dicam vobis poſtea, quid conſilij modò, modò inquam ceperint Ieſuitæ.

Iam verò quorſum Muliebres illæ veſtes? Audite. Nullus Terentianus Leno tam ſubducta ratione ad conciliandos meretricios amores fuit, quàm ſunt hodiè Ieſuitæ. Ac præſertim is, quem dixi Ianitor. Nam quod alij in penetralibus & adytis Templorum per auricularem confeſſionem, conſequi nequeunt: Hic blanditijs & miris allectamentis facilè impetrat, maximè apud pauperiores viduas & mulierculas, quæ filias eò mittunt, acquirendæ causâ elleemoſynæ. Et adde nomina in ix, ut Lotrix, Netrix. Has ubi in naſſam attraxit impuriſſimus Ianitor, etſi illæ laceris & detritis ſqualent veſtibus, tamen alijs,

quas habet in promptu, ſplendide ipſas exornat, eaſque per varios anfractus & meatus ad Venerabiles Dominos Patres deducit. Iſthæc autem non fiunt interdiu, ſed ſub ſerum crepuſculum. Inde totam noctem helluationibus & tripudijs exigunt: Iunioribus hæc non animadvertentibus. Habent enim ad rem reducta, & concernamenta, aut etiam ſubterranea loca, & laquearia, ut illi, qui olim Romæ Veneri initiabantur. Quorum tam belluina fuit ad carnis laſciviam projectio, ut iram Deorum veritus Senatus, lupanar illud funditus everterit, ſicut Livius teſtatur.

Hæc de Ianitore Ieſuitico. Quibus & hoc addo, ſi qui fortè talem & tantum apparatum veſtimentorum conſpiciunt, miranturque quid ſibi velit, his reſpondetur, iſthæc omnia comparari agendarum comœdiarum gratiâ. Sed hic eſt finis minus principalis.

Iam porrò Templum ubi es ingreſſus, ne dubita, quin ſub ferreo cœlo ambules, Mars tibi imminet cruentus, non Princeps ille pacis. Subter te luridum inferni barathrum & officina carnificum. Referam hîc bona fide quæ ipſe vidi. Pragæ ſupra Templi laquearia, aliquot millia ferrearum ceſtuum & flagellorum invenies: ut Bohemis ferre mos eſt. Ad latera diſpoſita ſunt tormenta bellica, & muſquettæ quàm plurimæ interpoſitis lanceis & bipennibus. In medio ubi coëant arcus laquearium, prægrandium miſſilium lapidum aggeres conſpicies quamplurimos. Similem apparatum deprehendes etiam Cracoviæ. De reliquis Collegijs non dubito. At in quem finem quæritis obſecro? Fateor & mihi rem ab initio mirabilem & prodigioſam viſam. Sed res ſic habet. Sciunt Ieſuitæ, ſe in omnium propè hominum etiam ſaniorum Papiſtarum odio verſari, propter res turbulenter & nefariè à ſe geſtas. Neminem enim curant, ne conſortes quidem Religionis, dummodò Pontifici gratificentur, etiam cum totius orbis confuſione, & Patriæ proditione. Quia ergò in perpetuis animi conſternationibus hærent, maturè cautum ſibi volunt, ejuſmodi apparatu bellico. Metuunt enim ut egomet ab ipſis aliquoties audivi, ne ſibi accidat idem, quod Templarijs, qui licet impenſè Pontificij eſſent, tamen propter nimiam ambitionem & avaritiam intolerabiles effecti, de conſenſu omnium Chriſtianorum Principum, & ipſius quoque Pontificis approbatione, uno propè momento per univerſum mundum, è medio ſublati atque extincti fuerunt. Idem accidit & Pythagoricis Ethnicorum Ieſuitis in Italia. Verùm in Templis potiſſimum repoſita ſua volunt præſidia & arcana, idque propterea: Sive enim exorto tumultu concurſus fiat à Papiſtis, auxiliandi gratiâ, ut ſubitò armari poſſint, ſive diripiendi & prædandi causâ confluant alienæ Religionis aſſeclæ, ut supernè telis & lapidibus obrui queant. An verò non hoc eſt ex Domo orationis facere ſpeluncam latronum? Sed audite, quæ magis miremini & deteſtemini. Nam hæc ſunt aurea & eburnea præ illis quæ ſequuntur. Subter pavimentum Templi, Græcij & alibi, quæ cavernæ & carceres ſubterranei, ad quos ſupernè deſcenditur per cochlœas. Huc conferunt, ut Virgilianus ille Cacus, rapinas & theſauros ſuos, ſtipantque cavernis ingens argentum. Et ſic non modò ſummo cum voluntatis conſenſu, ſed etiam incredibili cum voluptate ſunt pauperes, iſtamque paupertatem admirabili patientia ſufferunt, in voluntarios autem pauperes ut indignos tam beata cruce, diris devoventes. Divitias autem ſuas ita plerunque condunt, ut directè & perpendiculariter ſubjaceant Altari majori & eminentiori. Atque ſic cùm Miſſam cudunt, ſupra Marti & infra Mammonæ ſacra faciunt. In carceribus verò ſubterraneis miram videas Bibliothecam: Funes, Fidiculas, gladios, ſecures, forcipes, cippos, numellas, ſcalas, quibus illigati miſeri, artuatim diſtrahuntur, ſi qui deveniunt in iſtorum Mezentiorum & Phalaridum manus. Non deſunt tragicæ veſtes carnificum, pileus pyramidalis atris plumis ornatus, thorax fimbriatus & diſſectus, caligæ hydropicæ & follicantes, ad talos uſque demiſſæ, ut vel intuenti horrorem incutiant. In quem finem, malum, hæc officina parata eſt, à viris Religioſis, & mitiſſimi Salvatoris noſtri æmulis? Audi. Iſtiuſmodi inſtrumentis intellectum diſcipulorum ſuorum captivum ducunt, ſub obſequium Ieſuiticum. Si quem enim non duraturum captivum ducunt, ſub obſequium Ieſuiticum. Si quem enim non duraturum ſuſpicantur in propoſito, aut erupturum, & arcana Ieſuitica proditurum metuunt: hunc cippo incluſum, diuque fame & inedia maceratum, tandem exquitiſſimis tormentis enecant. Nihil ipſis affingo, ſcribo quod res eſt.

Fuit Græcij ante biennium, Iacobus quidam Cluſſæus, præſtantis ingenij adoleſcens: hunc virgis & loris ob rem leviculam, miſerrimè conciſum, cùm ſe profugiturum, & quæ præterea in ſe flagitioſè commiſiſſent, palàm conqueſturum affirmaret, ejuſmodi carceri mancipàrunt, ex quo poſtea nunquam emerſiſſe viſus. Nulli juniorum dubitabamus, quin diris cruciatibus exſpiraſſet. Hoc inauditæ Tyrannidis exemplum ſuo tempore conſignatis omnibus circumſtantijs, quod ipſe miſer Cluſſæus facturus erat, ego divulgabo. Quin & aliud huic non diſſimile facinus, in Martinum quendam (cujus parentes opinor adhuc vivunt Miltenbergæ aut Milbergæ) ſcelerato latrocinio à Fuldenſib. Ieſuitis Erat nobilis Carviolanus.

tis

tis admiſſum, omnium hominum oculis ſubijciam. Et quot exiſtimatis iſtiusmodi barathro devoratas & abſumtas fœminas? quot interemtos infantulos? quot luculenti & ampli patrimonij ſublatos adoleſcentes? Ego quidem non exiſtimo, ſed hoc ipſum firmiſſimè ſtatuo. Qoties ſub noctem auditi Novitijs nobis ejulatus, vagitus, ſuſpiria & lamenta longè miſerrima? gelidiſſimum exigente metu per corpus ſudorem, & pilis horrore regentibus. Crediderunt ſimpliciores eſſe animas recens defunctorum. Ego credidi recens natorum & occiſorum.

Cæterùm, ne quid Ieſuitis ad extremam Diabolicam malitiam deſit, ſolent illi nonnunquam in ejuſmodi ſubterraneis locis Diabolo jucundum præbere ſpectaculum, dum terrificas induti larvas, Novitijs ad hanc Tragœdiam evocatis, horrendo cum boatu occurrunt, exploraturi eorum conſtantiam & præſentiam animi. Nam qui fracto & dejecto ſunt corde, eos ceu degeneres, ad Magicarum artium penetralia non admittunt, ſed ad inferiorum artium veſtibula abijciunt. Audaciores diligenter notant, & ſerijs ſtudijs reſervant: ſed res ſæpenumero cadit infeliciter, ut anno 1602. menſe Septembri Pragæ contigit, dum quinque Ieſuitis primarijs, ſub Diabolicis larvis juventuti obludentibus, immiſcuit ſe ſextus, & is quidem haud dubiè verus Diabolus, qui unum ex quinque fictis Diabolis medium complexus ſic preſſit, ut triduo poſt moreretur. Factum id lippis & tonſoribus notum eſt Pragæ. Nec tamen tragico illo exitu deterriti, in ſacrilego Magiæ ſtudio obſtinatè pergunt. Inter omnes autem Ieſuitas, Magicarum artium peritia eminet Pere Cotton Gallus quem Rex ipſe tanti facit, ut Regiæ menſæ adhibeat, & familiares cum eo miſceat ſermones. De quo ipſi jactant Ieſuitæ, quòd ſpeculum habeat conſtellatum, quo quicquid Rex ſcire aveat perſpicuè ipſi repræſentet. Nec eſſe quid tam abſtruſum, aut geri & conſultari in reliquorum Monarcharum intimis conclavibus, quod illius conſtellati, vel potius condiabolati ſpeculi beneficio, non in lucem proferre poſſit. Et quidem hujus Ieſuitæ, potentiſſimum quendam Imperij Principem, eumque Evangelicum, in partes ſuas pertrahere, quandoquidem is Magico ſtudio mirificè delectatus fuiſſe dicebatur.

Quos verò inter ſeſe Novitios huic artificio perdiſcendo deputârunt, ijs explicant nongentas illas propoſitiones, quas Mirandulanus ille Comes Romæ affixit. Item, Ioannis Trittemij librum de Secundeis. Item, Cornelij Agrippæ tractatum de occulta Philoſophia. Item, Theophraſtum de Conſtellatione, & ſigillis Planetarum. Item, neſcio cujus Abbatis Steganographiam. Item, artem Pauli ad conciliandas revelationes. Vbi Divum illum Paulum intelligunt, quem dicunt arte quadam Magicâ inſtructum, tantas percepiſſe divinitus revelationes. Eandemque calluiſſe dicunt & Ioannem, imò Chriſtum ipſum omnibus numeris abſolutiſſimum fuiſſe Magum, non dubitant. Vt egomet ab ipſis non ſemel audivi, & nominare poſſum à quibus. Et hactenus de Templo Ieſuitico, quibus addo ſubterraneas illas latebras, & Cyrcea antra ſubeſſe plerumque choro, aut periſtylio, non ubi populus conſiſtit.

Nunc ubi te contuleris ex Templo in Muſeum (de triclinio enim, cubiculis & Area recreatoria: Item de diſciplina Novitiorum, qui jam ſe votis aſtrinxerunt, & de convictu cæterorum diſcipulorum, qui Ieſuitarum curæ ſunt commiſſi; Item de Methodo & ordine ſtudiorum, nihil nunc quidem dicam, ſed in aliud tempus differam, & ſunt pleraque aliunde nota) ubi inquam in Muſæum te contuleris, ad dextrum latus te converte; videbis ibi lectiſſimam & conquiſitiſſimam Bibliothecam omnis generis auctorum, libri omnes in pelles aut membranas niditiſſimas compacti auro & argento radiant. Quorum uſus eſt quotidianus, illi pulpitis diſpoſiti in prælonga tabula & catenulis ſunt alligati. Ad interiorem Bibiothecam ſolis ingredi licet Patribus, & libros inde mutuari quos volunt, Iunioribus proſtant illi quotidiani, nec ſine venia Regentis è reliquis vel aſpicem excerpere licet.

Cæterum in hac Bibliotheca nulli ſunt libri Hæreticorum, ſed probatiſſimorum auctorum & Catholici omnes. Indignos enim judicant, ut inter reliquos locum aliquem obtineant, & fortè metuunt, ne peſtifera contagione cæteros inficiant. Quare ad ſiniſtram tu reſpice, ibi cernes miſeros Hæreticorum libros, in luctu & ſqualore conſtitutos, & quidem atris pellibus, atris membranis ligatos & atro colore deſuper tinctos omnes. Ex his ne Patribus quidem eximere fas eſt, quos deſiderant ſine præſcitu Regentis. Iunioribus autem ne petere quidem licet, niſi carmine prius, aut alio ſcripto, hunc ipſum Auctorem cujus ſcripta cognoſcere cupiunt, omni genere convitiorum proſciderint. Inter haſce Bibliothecas medium occupat Muſæum, multis cellulis, cæruleo velo ab invicem ſeparatis diſtinctum. Dextrum latus obſident Patres ſiniſtrum Iuniores, qui jam ordines aliquot ſuſceperunt. Reliqui Novitij communibus convictoribus ſunt immixti, ut ipſos obſervent, eiſque Ieſuitici ordinis ſuavitatem & excellentiam continuis vicibus deprædicent, maximè locupletioribus & Hæredibus patrimoniorum ſuorum unicis.

De ſtudijs Ieſuitarum hic nihil ſubijciam: Sed

Sed deſcribam breviter examen Provincialis, quod nuſpiam extare arbitror. Vnuſquiſque Provincialis ab ea Provincia, aut Regno potius, quod inſpectioni & curæ ſuæ commiſſum habet, denominatur. Ejus officium eſt, inviſere Collegia, eorumque ſupputare reditus & cenſus, inſuper annotare diligenter, quinam ex Magnatibus liberos in Collegijs erudiri curent, & quot illorum ſint numero? Num quotannis aliqua fiat acceſſio diſcipulorum, & amplificatio fortunarum & opum? Num qui ſint, & quot ex Lutheraniſmo converſi? Si nulli, aut etiam facta aliqua Pontificiæ Religionis imminutio, & jactura bonorum: exprobrat negligentiam & ſcordiam, mandatque ſeveriter, ut acceptum damnum reſarciat. Quòd ſi geſſerunt ſe egregiè, multos converterunt, multum comparſerunt & corraſerunt, omni laude cumulat & cœlo refert. Inſuper ſciſcitatur, quænam ſit vicinorum Hæreticorum de ipſis opinio, quænam conſilia Magnatum? quales habeant conventus, & quot & ubi? quid decernant, quid volutent? Item, an Hæreticorum Principes crebrius ſint domi, an alibi? ad quoſnam proficiſcantur frequentius? Quali quiſque ſit ingenio? quibus rebus ut plurimùm delectetur? An curam aliquam ſuſcipiat Reipublicæ? An amore & ſtudio aliquo teneatur Religionis? An potius vino, veneri & venatui indulgeat? An quos habeat in aula Catholicos? Quinam ſint populares rumores de ſuis Principibus? Num Eccleſiæ adverſariorum ferveant? Num Paſtores Eccleſiarum ſint viri docti & diligentes, an verò ſomnolenti & illiterati? Num Theologica facultas in vicina Academia Hæreticorum floreat? Num crebiores habeant Theologi diſputationes? & contra quos maximè? quos libros & de qua materia in lucem ediderint nuperrimè? Ad hæc & alia ſi reſpondeat Regens & Reliqui Patres appoſitè: mirificè prædicat induſtriam & vigilantiam. Sin minùs, eoſque adeò rerum iſtarum neſcios deprehendit, acerbè vituperat. Quid agitis, inquit, vos ſolemni & deſides? Cur perditum itis Romanam Eccleſiam? Quommodo ſummo Pontifici hanc inertiam veſtram probabitis? Cur non inſinuatis vos agendis rebus? Cur metuis? cur non intrepidè rem aggredimini? Dudum hæc geſta, dudum perfecta opportuit? Videte diligentiam Hæreticorum incredibilem? Et vos ſtertitis? His & ſimilibus verbis ipſos increpat & exacuit? Tandem quærit de diſcipulis, convictoribus, Novitijs & reliquis: Quot eorum ſint numero, quantus cujuſque profectus? ad quod quiſque ſtudium inclinet? num quis inter eos ſpinoſior & ſcrupuloſior? Talem enim à Theologico ſtudio prorſus removendum exiſtimant, niſi ſcholaſticis diſputationibus probe exercitatum, & opinione Religionis imbutum. Quærit præterea, num quem habeant in grege, qui pro amplificanda Romana Eccleſia, laudabili aliquo facinore ſe obſtringere & vitam denique profundere non dubitet, ſi quidem neceſſitas aliquando flagitare videatur.

Ad extremum omnia iſthæc conſignata Generali tranſmittit Romam per quem immediatè ſignificantur Pontifici. Atque ſic per totum Chriſtianum orbem nihil geritur aut conſultatur, quod non per hos Imperij proditores Papæ innoteſcat. Per Provincialem etiam Ieſuitæ ab uno Collegio in aliud transferuntur, idque ferè triennio quolibet.

Addam poſtremo corollarij loco miras Ieſuitarum technas, quas nuper admodum communi conſilio fabricatas, ad ſubvertendum Eccleſiæ & Reipublicæ ſtatum in Imperio Romano in effectum traducere conati ſunt, & conantur etiam num hodie. Etenim hic eorum finis unicus, quo pacto commiſſis inter ſe Imperij Principibus, & ſublatis è præcipuis Eccleſiæ doctoribus, Hiſpanicam Tyrannidem, & Primatum Pontificis in Germaniam ſubinferant. De qua reipſum Provincialem Del Rie verba facientem commemini. Conſilia & machinæ ferè ſunt ejuſmodi, ut ſequitur.

Principio videndum & elaborandum, quomodo Potentiſſimi Imperij Principes à ſe invicem abalienentur. Hic finis eſt. Medium, ut abalienentur eſt ipſa Religionis inter ipſos diverſitas. Cæſar ita declaret, Religionis libertatem locum non habere, niſi prius ablata reſtituantur, poſt Patavienſem tranſactionem. Hoc illi certò renuent & excutient. Mittat ergo Principes, & idem flagitet à civitatibus Imperij: illæ aut obedient aut non obedient: Si prius, ſalva res eſt: ſi poſterius, proſcribat eas & vicinis Principibus, & ſemper uni Calviano, alteri Lutherano diripiendas tradat. Non enim putârunt Pontificij, tam prudentes fore Principes Proteſtantes in cauſa TonnaVVerdenſi, quin ſe vel ad minimum Palatinus aut VVirtenbergicus oppoſiturus eſſet Bavaro. Quo facto proſcripti fuiſſent & ipſi & omnis conſciſſa pacificandi ratio, non modò ex Pontificijs, ſed etiam Calvinianis. Quia verò conſiderantius egerunt, quàm exiſtimatum fuit; Ad has ſe converterunt fraudes Ieſuitæ; Nam proſcriptis una atque altera civitatibus Imperij, nullus ſibi temperaturus eſt Principum, quin malit ſibi potiùs, quàm alteri æmulo ex communi præda conſultum. Hoc in genere. In ſpecie autem adnittendum eſſe, ut commiſſis interſeſe Saxonicis Principibus, potentia eorum frangatur. Id autem fieri poſſe commodiſſimè.

Primò,

Primò, Si primatus Magdeburgicus, qui nunc vacat, Electori Colonienſi Bavaro decernatur adminiſtrandus, id neque Brandeburgicus, neque Saxo facilè conceſſerint.

Secundò, Id ſi non ſuccedat pro votis, aliquid cauſæ obtendendum, quare videatur, aut videri ſaltem debeat ab Electorali dignitate removendus Saxo Si enim Imperij proceres Wenceſlaum à Cæſareo culmine dejecerunt, quia ipſis videbatur ignavior: habere etiam poſſe Cæſarem juſtam cauſam, quare Saxonem iſtum, quotidie ebrium ab electorali dignitate removeat. Tradat igitur & reſtituat hanc dignitatem familiæ Wimarienſi: & quia Principes illi adhuc minorennes, adminiſtrationem Electuræ committat Henrico Brunſvicenſi Principi literato & vigilanti. Hæc res ſine dubio incredibiles excitabit turbas per totam Saxoniam: Ita mutuis ſe conficient & atterent viribus, ut communi mox ſuperventuro hoſti reſiſtere nequeant. Brandenburgicum & Pomeranos quod attinet, dandam operam, ut Affinis Cæſaris Rex Poloniæ cum patruo ſuo Rege Sueciæ Carolo, ſic pacificatur, ut Pruſſiam communi tectioni ſubjiciant, & in capita dividant. Contra quod ſe Brandeburgicus totis viribus opponet. Haſſiæ verò Landgravium adjungendum, ut cum patruo Ludovico dividat æquabiliter Hæreditatem, & Herſfeldenſem adminiſtrationem reſignet Epiſcopo Herbipolenſi. Sin minus, ut proſcribatur, & Ludovico ditiones ejus aſſignentur. Wirtenbergicum porrò ducem & Electorem Palatinum, facilè committi poſſe inter ſeſe, ſi ad reſtitutionem Cœnobiorum aliquot Dux adigatur, & ſi nolit proſcribatur, aſſignatis Electori vicinis aliquot Monaſteriis, & inter ea, comprimis uno, quod pridem deſideràſſe dicitur.

Hæc ſunt funeſta conſilia Ieſuitarum, quæ ex ore ipſorum audivi, ſummo cum ſtupore & admiratione. Suntque quàm plurima alia quæ non omnia mihi occurrunt: & in hunc finem ſpectat pax Belgica & Turcica. Sed DEVM credo ſic rem direxiſſe in Eccleſiæ ſalutem, ut quas illi inimicitias inter Germaniæ proceres ſerere nituntur, eas jam conſpiciant, flagrare inter Cæſarem & fratrem ejus Matthiam, Pontifici addictiſſimos & chariſſimos filios.

Quin & hoc deliberatum & conſultatum eſt à Ieſuitis, ut emiſſis aliquot audaciſſimis ſicariis, præcipuè Evangelicæ & Calvinianæ Eccleſiæ Doctores, veneno tollant, tanta intoxicandi peritiâ inſtructis, ut patinas, ſaliva, malluvia, Lebetes, & quæ reliqua ad uſum quotidianum deſtinata ſunt, ſic inficere valeant, ut licet decies extergantur, tamen atrociſſimi & præſentiſſimi veneni vim retineant. Quapropter pios & ſinceros Eccleſiæ Antiſtites hortor, ut in poſterum ſibi caveri velint, nec cuiquam facilè fidem adjungant, niſi prius probè exploraverint.

Hæc in mentem mihi nunquam venire potuiſſent, nunquam etiam veniſſent, niſi à primariis Ieſuiticæ colluviei ſociis hæc ſingula, & multò alia plura accepiſſem, quæ in Patriæ & Eccleſiæ ſalutem, in apricum producere debui, nunc quidem ſolùm delineando, at ſuo tempore, Deo volente, omnibus coloribus & circumſtantiis, loci, temporis & perſonarum exprimendo.

FINIS LIBRI TERTII.

DE DOCTRINA IESVITARVM.

LIBER QVARTVS.

In hoc Libro eam tantùm DOCTRINAM IESVITARVM referam, quam ipſi & alii Pontificii parricidia Regum ac Principum: item, proditiones, ſeditiones, perjuria, Ligas & conjurationes Subditorum adverſus Reges, alioſque legitimos & à Deo ordinatos Magiſtratus, Amphibologias quoque ſeu Æquivocationes, ac ſimilia multa approbant, & horum ſcelerum patrocinium ſuſcipiunt.

CAPVT PRIMVM.

De Parricidiis *&* Abdicationibus Regum *ac* Principum, *&c.*

I.

PRIMO, *docent, pro invalidis & planè nullis habere Imperatorum, Regum, Principum, aliorumque Ordinum Conſtitutiones, pacta, conventa, capitulationes, fraternitates, conceſſiones, quibus alia Religio, quàm moderna Romano-Catholica indulgetur: Etiamſi juramento confirmata, non autem à Romano Pontifice approbata ſint:*

In Tracta. Tom. XI. part. 2. pag 181. Iacobus Simancha Epiſcopus Pacenſis de Cathol. Inſtitut. cap. 46. Vbi poſtquam num. 26, dixit, *Se Lutheranorum nomine etiam Sacramentarios intelligere*, poſt alia numero 25. docet; *Ad hæreticorum iſtorum (* Lutheranorum *) pœnam & odium etiam pertinere, Quòd fides illis data ſervanda non ſit* (vt in Concilio Conſtantienſi factum) *non obſtante juramento.* Item. *Cum hæreticis nullum commercium, nec pacem ullam eſſe poſſe; ideoque fidem illis datam, etiam juramento firmatam, nullo modo ſervandam eſſe. Sæpè* (addit) *id à nobis dictum; neceſſe eſt tamen inceſſabiliter iterari, & tamdiu non tacere, quamdiu pacis illud nomen obtenditur.*

Cunradus Brunus qui etiam ex Schola Ieſuitica emerſit, de Hæreticis lib. 3. cap. 15. ponit quæſtionem de tali pace Religionis, qualis eſt in Imperio ex conventionibus Anni 1552. & 1555. An rata ſint & valeant pacta, conventiones, leges & reſcripta, quibus hæretici pacem & ſecuritatem impetrant, ut qui eos offenderit, fractæ pacis teneatur? Item, Quibus permittitur, ut Eccleſias, Epiſcopos, Sacerdotes & Clericos habeant, Eccleſias reformare, Eccleſiarum bona poſſidere, adminiſtrare & diſpenſare poſſint, utque Eccleſiaſtica juriſdictio contra ipſos ſuſpendatur? Et reſpondet, *non valere; cum hæreticis Catholico nullam pacem eſſe poſſe. Et eſſe conditionem iniquã & blaſphemam, quâ hæreticis permittitur, vt Dogmata ſua doceant.* Et in fine ejus d. capit. *Hodie nulla pax rata eſſe poteſt, quæ cum hæreticis eâ lege contrahitur, ut offendi non poſſint: Horrendam & abominandam eſſe pacem eâ conditione initam,* *Tracta. Tom. XI. pag: 315.*

initam, ut qui eos offenderint, fractæ pacis condemnentur. Econtra omnia divina & humana jura illos exſtinctos velle.

Petrus Ribadeneira Ieſuita de Principe libro primo poſtquam capite 16. pagina 104. editionis Moguntinæ de Anno 1603. Proteſtantes Principes injurioſé rebelles & ſummè impios appellavit (ut & ſocius illius Iacobus Sylvanus aliàs Iacobus Keller Ieſuita Ratiſbonenſis in nuper edita Philippica eoſdem Principes Perduellium appellatione diffamare non erubuit) ſubjicit capite 17. & 18. *Pacem hanc Religionis, quam Politici noſtri invexerant, quamque Germani Lutheranæ factionis aſſeclæ ſunt amplexati, & in Belgio nonnulli ſibi concedi poſtulant, non indulgendam neque ferendam.* Idem aſſerit etiam Andræas Erſtenberger ſive Franciſcus Buchardus in Anatomia (laudata à Ieſuita Ribadeneira) part.3.cap. 13. pag.306.

Martinus Becanus Ieſuita Moguntinus in diſputa. de Fide hæreticis ſervanda, nuper Anno 1670. Moguntiæ impreſſa cap. 10. pag. 88. & ſeqq. aſſerit, *Libertatem ſive pactionem illam Religionis, quà liberum permittitur, eſſe Catholicum, vel Lutheranum, vel Calviniſtam, omninò eſſe illicitam, & divino præcepto repugnantem, nec aliter quàm aliquo tempore, majoris damni vitandi causâ, tolerari poſſe. Imò hæc libertas potius (* ait pagina 94. *) à Catholicis omnibus modis, quantum commodè fieri poteſt, impediri & profligari debet. Nullus ſit iſtis miniſteriorum locus: Sciant omnes, etiamſi quid ſpeciali reſcripto vel pacto ab hujuſmodi hominum genere impetratum ſit, non valere.*

Sic Iulianus Cardinalis S. Angeli Ladislao Regi Hungariæ & Poloniæ poſt pacis conventionem cum Amurathe initam, & juramento ad hoſtiam ſacramentalem firmatam, perſuaſit fidei datæ violationem: *Inania*, inquit Iulianus, *fidei ac fœderis nomina, & verba quædam inconſulta, per ſpem, metumque mutuo jactata eſſe, quæ fœderis nomen ſanctitatemque non obtineant. Iuramentum interpoſitum, ceremoniam tantùm temerè jactatam fuiſſe. Eorundem Principum aliorum conſenſu bellum intermitti oportuiſſe, quorum ope, auſpicijſque geri ſuſceptum oportuit. Et nedum fœdus cum hujuſmodi hominum genere inire licuiſſe, ſed & initum non tenere in juſſu Pontificis maximi.* Ac poſtquam de poteſtate Pontificis multa præmiſiſſet, tandem ſubjecit; *Pontificis maximi auctoritate ſe id fœdus, qualecunque eſſet, reſcindere & abrogare, Regemque & cæteros, quorum intererat, à juramento & reſponſione quam Turcis fecerant, abſolvere.* Philippus Callimachus Florentinus (qui Romano-Catholicæ Religionis fuit) hiſtoriarum de rebus geſtis Ladiſlai Regis Vngariæ, libro tertio. Et Æneas Sylvius (qui idem poſt Papa Pius II.) Epiſtolâ 81. Et notandum, Quòd licet Ieſuita Petrus Ribadeneira, De Principe libro ſecundo capite vigeſimo decimo, hanc perfidiam improbet, & cauſam maximæ cladis fuiſſe fateatur, illum tamen ſuppreſſiſſe, quòd Cardinalis Iulianus auctor illius perfidiæ & perjurii fuit. Alter verò Ieſuita Martinus Becanus in Diſputatione de Fide Hæreticis ſervanda capite ſeptimo pagina ſexageſima ſexta falsò allegat, *A nonnullis Principibus Chriſtianis Ladiſlaum ad violandam fidem & bellum redintegrandum, ſollicitatum fuiſſe.*

Sic Iohannem Strigonienſem Archiepiſcopum, & Iohannem Epiſcopum Quinque Eccleſ. Erga Matthiam Regem ſuum ingratiſſimos Friderico III. Imperatori, authores conſilii de violanda fide & jurejurando fuiſſe, tradit Ranzanus in Epitome rerum Hung. Ideoque Matthiam inſtructo exercitu Germaniæ fines ingreſſum, quicquid locorum occurrit, diripuiſſe, vaſtâſſe, incendiſſe; Auſtriam denique, Stiriam, Charinthiam occupâſſe.

At non tantùm illis, quos hæreticos fingit Pontifex Roman. fidem ipſemet non ſervat, docetque non ſervandam, ſed & domeſticis fidei ſuæ. Ne longè exempla petantur: Exſtant inter acta & receſſus Imperii duo Maximiliani I. programmata, quibus conqueritur, *Iulium II: Pontificem Roman. cum ipſo Imperatore, nec non Regibus Galliarum & Arragoniæ de conjungendis armis contra Venetos pactum fuiſſe, & ne cuiquam cum Venetis abſq; communi conſenſu pacem inire liceret, donec ſua prorſus recepiſſent. Sed Pontificem fidem violâſſe, cum Venetis ad partem tranſegiſſe. Et hanc violationem inſignem perfidiam & dolum vocat.*

Recte itaque Senator Venetus Dominicus Treviſanus cúm Leo X. à pactione Cameracenſi reſiliret, & Venetis pactionem offerret, in Senatu dixit, ut eſt apud Guicciarcinum lib.8.hiſtor.Ital. pag.264. *Si in hoc Pontifice Sacerdotalis fides non conſtantior, quàm ferè ſemper in alijs fuerat, exiſteret; ſe minimè cernere, quæ cautio haberi poſſet, Pontificem Arimio & Faventiâ adeptis, non etiam Cerviam & Ravennam repetiturum eſſe, ni datæ fidei majorem rationem haberet, quàm Pontificum mos eſſet; Qui ut hunc morem ſuum tueantur, legibus ſanxerunt, Eccleſiam ſuorum Antiſtitum promiſſis & contractibus contravenire poſſe.*

Anno 1527. edita eſt Moguntiæ cum

privilegio Cæſ. pactio Caroli V. Imperatoris cum Clemente VII. contra Franciſcum Regem Galliæ inita, cum Reſponſo ſive Querela ejuſdem Imperatoris; *Quòd Clemens Papa fidem non ſervâſſet, ſed ejus violationem prætextu ad pietatem compoſito tegere conatus fuiſſet.* Ideoque Carolum Imp. dixiſſe, *vocem eſſe Iacobi, manus autem Eſau.* Et addidiſſe; *Toties ſibi violatam fidem ruptaque fœdera.* Item? *Contra jus & æquitatem datam fidem, præſtitumque iuramentum violatum eſſe. Cum hujuſmodi hominibus deinde tutè contrahi non poſſe.*

Hoſius Cardinalis Epiſtola 193. 202. 220. Henricum Poloniæ Regem hortatur, eum nullo modo debere fidem datam Evangelicis Polonis ſervare. Nunquam ait, *patiaris ullâ te ratione ad ea, quæ promiſiſti, ſervanda teneri: quia Iuramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis.* Et hanc admonitionem poſtea ad Regem Poloniæ Stephanum Antonius Poſſevinus Ieſuita repetiit.

Sententia ergo Ieſuitarum aliorumque Papiſtarum hæc eſt, Hujuſmodi pacificationes ex ipſorum parte non eſſe obligatorias, niſi cum authoritate & conſenſu Pontificis Rom. initæ ſint, ſed nullas & irritas eſſe. Sed etſi validæ eſſent, tamen ad Papæ nutum reſcindi ac caſſari, & juramentum interpoſitum, Pontificiis relaxari, imò & poſt perjurium admiſſum abſolutionem facilè impetrari poſſe.

In eandem ſententiam docent porrò ex priore axiomate, *Pacem Religionis inter ordines Germanici Imperij conventam, uti per vim extortam, non eſſe obligatoriam, Imò & ad tempus tantùm conceſſam, dilationem, moratorium & tolerantiam fuiſſe.* Nempe uſque ad Concilii Tridentini publicationem, quæ Anno 1564. ſecuta eſt.

Iohannes Paulus Windeck in deliberat. de hæreſibus exſtirpandis, impreſſa Coloniæ cum gratia & privilegio Cæſ. Majeſtatis A. 3. in reſponſ. ad 4. object. pagin. 324. *Quòd hâc pacis formulâ Cæſar Proteſtantibus cavit, ſummâ neceſſitate adactus fecit: nam irruente tum in Auſtriam Turcâ, neceſſe erat, omnes undecunque vires contrahere.*

Ibidem Windeck, *Conſtat ex eo edicto, Cæſarem pacem Proteſtantibus tantùm ad uſque Concilij tempus, quod diſſidium hoc ſanari poſſet, conceſſiſſe. Idem pagina 326. ubi ſubjicit. Proteſtantibus tantum moratorium, dilationem, & tolerantiam conceſſiſſe uſque ad judicium Concilij Tridentini. Quamobrem mirari animum ſubit vecordiam ſectariorum, qui pro Religione tuenda toties Comitiorum decreta contra nos ſtultiſſimè detonare & deblaterare ſolent.*

Idem Windeck pagina 414. *Quòd nonnunquam Catholici cum ſectariis tranſegerunt, eo fine fecerunt, ut interea reliquis negotiis expediti, poſtea unum hoc bellum contra Sectarios adminiſtrarent, omnemque ejus molem in ipſos converterent.* Idem docet etiam Andreas Erſtenberg aliâs Fr. Burckhardus de Anatomia libro 3. cap. 13. pag. 305. & ſeq. Et. Auffwecker der Geiſtlichen cap. 3. fol. 66. & 70.

Melchior Cleſelius quoque quondam Archiepiſcopus Viennenſis, ejuſdem farinæ cenſuram conſcripſit anno 1606. ad Matthiam tunc Archiducem Auſtriæ directam.

Et poſſevinus aliiſque Ieſuitæ Henrico Gallo & Stephano Bathorio Poloniæ Regibus authores fuerunt, ut de hæreticis (Evangelicis) extirpandis ſeriò cogitarent. Nullo enim modo fidem, Evangelicis Polonis datam, ſervandam eſſe: quia juramentum non debeat eſſe vinculum iniquitatis.

II.

SECVNDO, docent etiam, *hoc tempore adlaborandum Pontificijs ubique, ut omnes hæreticos, inprimis Lutheranos & Calvinianos, illorumque fautores, politicos illos Catholicos, qui potius pacem ſervare, quàm auxilia ad hæreticorum oppreſſionem conferre malunt, igne, ferro, veneno, pulvere tormentario, bellis & aliis machinationibus opprimant. Niſi fortè majus incommodum Pontificij metuant, ſi id jam tentent, tunc enim tempori ſerviendum: alijs contrà ſentientibus, non amplius temporiſandum.*

Paulus Chirlandus de hæret. quæſt. 3. nu. 2. Simancha Inſtit. Catho. cap. 46. num. 45. & ſeq. Actio Henrici Garneti Ieſuitę, per totum.

Ieſuita Creſvvel ſub nomine Andreæ Philopatris contra edictum Reginæ Angliæ ſect. 2. num. 157. Vbi tradit. *Principem, qui à Catholica Religione deflexit, excidere ſtatim omni poteſtate, argumento ejus quod Paulus 1. Cor. 7. dicit; Si infidelis diſcedit, diſcedat; in hujuſmodi enim caſu non ligatur frater aut ſoror.* Idem paulò poſt numero 160. *Omnium Catholicorum ſententiam eſſe, obligatos eſſe ſubditos ad Principes hæreticos depellendos, qui fidei Catholicæ injurioſi ſunt, ſi modo vires ad hoc habeant idoneas.* Et ibidem num. 162. *Subditi hujuſmodi Principes ſuos non tan-*

tantùm legitimè poſſunt deturbare, ſed etiam ab hoc præcepto divino, & conſcientiæ vinculo arctiſsimo, ac extremo animarum ſuarum periculo tenentur. Idem in prædicto Reſp. pag. 109. *Si Imperator vel Rex hæreticum favore proſequatur, ipſo facto Regnum amittet.*

Cardinalis Reginaldus Polus in Orat. ad Carolum V. Imperat. *Relicto bello Turcico, contra hæreticos bellum movendum. His enim compoſitis* (ait) *minori negotio reliqua aggredi ac perficere poteris. A Turca minus periculi imminet.*

Cunradus Brunus de Hæret. libro 3. cap. ult.

Bulla Papalis, quam vocant *Cœnæ Domini*, ſic habet: *Excommunicamus & anathematizamus ex parte Dei & noſtra quoſcunque Lutheranos & ipſorum receptatores aut fautores, & generaliter quoſlibet illorum defenſores.*

Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habitâ, quæ primum in inferiori Germania typis vulgata eſt, *tales Politicos Hæreticis & Turcis deteriores eſſe dicit*, *Quia armis & bellis Catholiciſmum propagare recuſant. Eos etiam ut novos Diagoras & Protagoras ex omnibus civitatibus pelli debere*, *ut veteres illos expulerunt Athenienſes*, *propoſitâ etiam mercede ei, qui illos interficeret.* In edit. Bavarica quę nuper Monachio prodiit, hæc inveniuntur pag. 15. & 24.

Baronius Cardinalis in Epiſtola contra Venetos; *Duplex eſt*, ait, *Beate Pater miniſterium Petri*, *Paſcere & occidere*, *juxta illud*, *Paſce oves meas*, *& juxta illud*, *Occide & manduca. Quando enim Pontifici negotium eſt cum refractarijs & adverſantibus* [*Quales ſunt Veneti*] *tum jubetur Petrus eos mactare & occidere, atque in viſcera ſua recondere.* Idem in ſua Paręneſi ad Venetos pag. 9. *Reſtat pater* [Papa] *ut exeratis in maleficos gladium Petri, quem ad hoc conſtituit ſuper Regna & gentes Chriſtus.*

Roſephus SteVanus Valentinus Doctor Theologus, in libro de oſculatione pedum Romani Pontificis, ad Gregorium XIII. edito Coloniæ, Anno 1580. capite 4. pag. 33. *Oportet*, ait *Paulus* 1. *Corinth.* 15. *Chriſtum regnare, donec ponat inimicos ſub pedibus eius, &c. Cùm hic locus Pauli Eccleſiæ poteſtatem exprimat, meritò reluctantes & contumaces hoſtes pedibus trahet, comminuet, proteret, atque ſua poteſtate ſubditas nationes coercebit, donec veneraturi, pro eius dominatione & dignitate, manus protendant*, *& veſtigiis oſcula iaciant. Quos omnes ſuâ auctoritate confringit & conterit Eccleſia: quia primo prædicatori dictum eſt: Occide & manduca. Tunc mactat Petrus, cùm impiorum reprimit conatus, & colla furore turgentia pedibus contundit & comprimit.*

Sic etiam Cardinalis maximus Polus Ieſuitarum fautor, tubâ ſeditionis claſſicum canens, ad arma Carolum V. vocat, hanc luem ab Eccleſia Chriſti avertat, malumque domeſticum congruâ ſeveritate reſcindat, ne univerſum Chriſtianæ Reipub. corpus ad extremum inficiatur. Gladium enim juſtitiæ divinitus illi, ad Eccleſiæ defenſionem & vindictam malefactorum traditum eſſe. *Accingatur itaque*, ſubjungit, *gladio ſuo ſuper femur, potentiſſimus Imperator, hæreticos & Chriſtiani nominis hoſtes pernicioſiſſimos ſub iugum mittat.* Et utilem hanc fore ſanguinis profuſionem profitetur: *Quid enim*, ait, *peſtiferum membrum in corpore? Quid homo deſperatus in Republica? Quid urſus in vinea? quid lupus in ovili? quid proditor in caſtris? quid ſeditioſus in civitate?* &c. item, *Quid paras? quid cogitas? Annon, unde maius periculum Reipubl. noſtræ imminet, & tibi præſens iam malum, & novus hoſtis multò perículoſior & infeſtior, quàm prior Turca, iam urget: eò potius curſum & arma te convertere oportet? Horum ſemen, ſeu Evangelium Turcico deterius eſt*, *&c.* Ad eundem ferè modum Antonius Poſſevinus ſcribit, in libello cui titulum fecit in Italica lingua Li Soldato Chriſtiano: cùm Papa Pius V. Corolo 9. Gallorum Regi milites mitteret. Sic enim inter cætera: *Niſi*, inquit, *milites omnes Chriſtianos ſeu Proteſtantes occidant, eos patriam, uxores, liberos*, *omnem ſubſtantiam, atque adeò etiam fidem & ſalutem amiſſuros:* & vocat illos: qui verbum Dei tuentur, *ſceleratos miniſtros*, qui nihil aliud quærant, quàm corporis & animæ proditionem.

Haſenmullerus pag. 126. teſtatur, ſe audiviſſe Landſpergæ Georgium Baderum, Ieſuitarum per Bavariam Provincialem, & Iacobum Cruſium, Novitiorum Ieſuiticorum Rectorem, alióſque ſæpe dicentes: *Nulla nobis pax, nulla tuta rerum poſſeſsio erit in Germania: quandiu non curaverimus Auguſtanam Confeſsionem deleri & Proteſtantes eius defenſores trucidari & comburi. Illud enim hominum genus non aliâ ratione, quàm ignis ardore emolliri & diſſolvi poteſt.* Quibus ſubjunxit Pater Petrus Italus rerum Spiritualium Magiſter: *Vtinam*, inquit, *is noſtris etiam eſſet animus & ſpiritus, qualem habuère ii, qui Evangelicos Galliâ expulerunt. Niſi conſimilis in Germanos inſtituatur laniena*, *noſtra Societas inter ipſos tuta eſſe non poterit.* Pater verò Iacobus Lutzius Landſpergæ concionator addebat: *Quid eſt*, *quod noſtri*, *Auguſtæ*, *tantâ ſeveritate*, *iuſſu Pontificis Romani*, *novum Calendarium urgent*; *Si potius curarent*, *milites conſcribi*,

Confeſſioniſtas trucidari, Lutherana prædicabilia Vrbe ejici, Textorum domos & bona confiſcari, tunc & Calendarium tutò recipi, & noſtri ibi quietè vivere poſſent. Pertinaces enim Lutherani, nonniſi morte emendantur. Hæc & ſimilia inter ſe agitabant Ieſuitæ.

Cùm etiam ad Ieſuitas Landſpergenſes per Noribergenſem quendam hypocritam ſcriberetur, Illuſtriſſimam Principem ac Dominam, D. Vrſulam Dorotheam, *&c.* Illuſtriſſ. Principis ac Domini, Domini Ludovici, Ducis Wirtembergici, conjugem pientiſſimam defunctam eſſe: & ſpem etiam eſſe, ipſum quoque Principem ob nimium dolorem & luctum, quem ex conjungis cariſſimæ morte conceperit, mox eam ſubſecuturum, Chriſtophorus Zieglerus Stutgardianus, ingratus erga patriam cuculus, dicebat: *Si hoc fieret, omnia noſtra conſilia & omnes vires conjungere vellemus, ut ditione iſtâ, Dux Ferdinandus Oenipontanus potiretur. Quia autem id ſine gladio & ſanguine fieri non poteſt, ſuaſor eſſem, ut Clerici & Devoti, omnes Monachi & Canonici, & quicunque per vires poſſent, concurrerent. & uno impetu Vuirtebergam invaderent, reſiſtentes contrucidarent, & ſic illorum Templa & Scholas noſtri inhabitarent. Scio*, inquit, *aliâ ratione ipſos vinci, & ad obedientiam redigi non poſſe. Nam* Wirtebergenſes *in ſua Religione ſunt rigidiores & pertinaciores, quàm ut promiſſis, vel minis, vel muneribus, vel ſcriptis, vel conſilijs ad Romanæ Eccleſiæ ſubjectionem & obſequium pertrahi poſſint.* Iacobus Cruſius quoque Rector Landſpergenſis, pro publica concione aliquoties dixit, Haſenmullero teſte. *Non potiſſimùm ob hunc finem in Germaniam miſſi ſumus, ut Doctores, Concionatores & Præceptores in ſcholis & Templis agamus; ſed ut operam demus, ne Lutherani ſeu Evangelici proteſtantes majora incrementa ſumant. Si id noſtrates ab ortu Lutheri feciſſent, jam Eccleſia Rom. in pace viveret. Verùm causâ nondum cecidimus; conjũgamus mutuas operas, vires & arma, tunc facilè poterimus illos exſtirpare. Ad hunc finem niſi omnia noſtra conſilia & actiones direxerimus, periculum eſt, ne nobis idem quod intendimus, faciant, & in foveam, quam paramus hæreticis, ipſi noſtrâ negligentiâ incidamus.*

Franciſcus Veronus Conſtantinus Ieſuita Gallus, in Apologia ſua Gallica, pro Iohanne Caſtello Pariſienſi, Henrici IV. Galliarum & Navarræ Regis parricida, contra Arreſtum Parlamenti Pariſienſis adverſus eundem pronunciatum 29. Decemb. 1594. impreſſa Anno 1595. in quintæ partis cap. 13. cum variis multiſque locis per totam Apologiam, & verbis expreſſimis oſtendere adnixus eſſet, Hæreſin omni infidelitate deteriorem eſſe, tandem ad arma conclamat, ad Regem Henricum, tanquam hæreticum & hæreticorum fautorem, Hiſpano cunctarum gentium pio parente agmen ducente, communibus armis delendum. Verba ejus fideliter ex Gallico Latina facta, ſic habent: *In eam*, inquit, *rem arma ſunt juſta, imò juſtiora, quàm contra omnes alios infideles.* (Loquitur de hæreticorum extirpatione) *ſicuti hæreſis etiam pejor eſt, omni infidelitate ſecundum verbum Dei, qui permittens populo ſuo inire pacem & fœdus cum civitatibus Gentilium, longè ab illo diſſitis, ſed minimè cum propinquioribus: quas Deus citra illius exceptionem funditus extirpatas volebat, docet nos hanc Theologiam; cum infidelis, qui eſt propinquus, nihil aliud ſit, quàm, qui ſub nomine Chriſtiani ſeminat ſuas impietates & blaſphemias, ſicuti facit omnis hæreticus* (nominatim autem Ieſuitæ) *ſed ſi juſtum bellum contra hæreticos, quanto juſtius contra caput hæreticorum?* (de Henrico IV. Galliarum Rege agit) inquit. *juſtum eſt ad extirpandos Reges hæreticos, ex omnibus Regnis Chriſtianis, quãto*, inquit, *juſtius ex regno Chriſtianiſſimo?* Hucuſque Veronus.

Ribadeneira libro 1. cap. 18. *in Principe ſuo ſcribit etiam, Concilij Toletani decretum eſſe, Bellum gerendum adverſus Hæreticos: idque etiam Principibus & Magiſtratibus Catholico Romanis præceptum, illoſque ad hoc jurejurando adſtringendos eſſe*. Et eodem lib. cap. 24. dicit, *Explicari facilè non poſſe, quanto odio Catholici in hæreticos ferri debeant.*

Iohan. Paulus Windeck de exſtirpandis hęreſ. Antidoto 10. pag. 404. & Antidoto 11. p. 480. ſcribit, *Lutheranos bellis perſequendos, & non ſolùm armis terrendos, ſed etiã delendos, excindendos, tollendos, extirpandos: Nec curandum ſi Catholici numero pauciores, cùm multò pluribus hæreticis confligere debeant.* Et exemplis oſtendere conatur, *parvam Papiſtarum manum, contra numeroſiſſimum hæreticorum exercitum ſæpè victricem exſtitiſſe.* Idem Windek ibid. p. 412. & ſeqq. *Ad Sectarios profligandos Catholicorum Princip. Liga & conſociatio requiritur:* & Ieſuita Creſvvel p. 161. dicit, Ligam eſſe neceſſariam, & ex obligatione; Windeck pag. 244. *Fœdus ſive unionem in Gallia initam, & Anno* 1587. *publicatam, quam Sacram Ligam vocant, ſalutare conſilium) II. Dein'* (pergit Windeck) *nec negligenda eſt occaſio, Quando videlicet Proteſtantes pecunijs exhauſti ſunt. Vtque facilius Catholici Sectarios opprimere poſſint, varijs obductis cauſis & artibus alios ab aliis ut divellant, occaſiones captandæ; Idque à Carolo V.*

Imperat.

Imperat. obſervatum magno ſuo emolumento. Sed & externa auxilia Catholici ſibi adjungant ad ſubjugandos Sectarios. Econtra ne hi exterorum ſuppetias ſibi adſciſcant, cavebunt.

Ex eadem hac Ieſuitarum doctrina, & ſpectoris Pontificii ſcrinio manavit proditoria illa & immanis laniena Pariſienſis contra pacificationem fide Regis firmatam in qua ſupra 30000. innocentium hominum omnis ordinis, Sexûs, ætatis, inter paucos dies in domiciliis ſuis, vel ab iiſdē extracti fœdiſſimè trucidati ſunt: Quo ſpectaculo tum tempore Ieſuitæ oculos & animos ſuos recreârunt; Idque Papa Rom. in ſuo palatio, ut & ſuóſmet, & Cardinalium oculos paſceret depingendum curruit. Iacobus Auguſt. Thuanus Præſes Regius Hiſtoriarum ſui temporis in hiſtoria Anni 1572.

Hinc etiam manârunt conſpiratio Guiſianorum & ſociorum anno 1567. in Gallia publicata, & quæ eam ſecuta ſunt bella, & Regum ac Principum parricidia, ac à Ieſuitis tum temporis magno zelo repetitus hæreticus Iohan. Parvi Pariſienſis, damnatus jamdudum in Conſtantienſi concilio, de necandis & loco movendis Regibus & Principibus, quos Theologi, viri ſcilicet eruditi & graves, pro Tyrannis habent; de quibus exſtant 6. Tomi Memor. Ligæ; Ideoque Iohan. Mariana Ieſuita Toletanus De Rege lib. 1. c. 6. id decretum Conſtantienſe non probat; *Quia non inveniat probatum à Martino V. aut Eugenio Pontificibus, & quia tricipiti Pontificum diſſidio concilium illud celebratum ſit.*

Hinc etiam fluxit conſilium illud & conatus invadendi, & ſubjugum Pontificis ac Hiſpani mittendi Regnum Angliæ, ad quem perficiendum claſſis Hiſpanica anno 1588. jam ferè ad littora & portus Anglicanos pervenerat: quo eventu, notum eſt, quodque ex 158. navibus optimè inſtructis vix 40. in Hiſpaniam redierunt. Et fatetur Ieſuita Creſvvel, aliàs Andreas Philopater, in Reſponſo ad edictum Reginæ Angliæ pag. 139. *Dei voluntate adverſum illum belli ſucceſſum eveniſſe: cauſas etiam fuiſſe illius cladis, aëris inclementiam, incogniti maris inexperientiam, fortaſſis etiam, nonnullorum hominum negligentiam vel inſcitiam. Et fortè Deum voluiſſe arborem Angliæ infructuoſam adhuc dimittere ad tertium annum Evangelicum, vt videat, num ad frugem meliorem reduci poſſit, antequam ſuccidatur.*

Et quia ab illo tempore uſque ad ſecundum Regis moderni annum Ieſuitæ in Anglia ſperatos fructus colligere non potuerunt, ſed ejuſdem Dei Opt. Max. voluntate prohibiti ſunt, conſpirârunt tandem tres Ieſuitæ Henricus Garnetus Provincialis Oſvvaldus Teſmond & Ioh. Gerard, cum aliquot Nobilibus ſuæ factionis hominibus ad perdendum & diſplodendum uno momento ipſum Regem & omnes Regni ordines in Comitiis Londinenſibus ſuppoſita & incenſa pulveris tormentarii copia; ut apparet ex Actis publicis Henrici Garneti nuper Londini editis, & ex ipſiúſmet Regis Britāniarum edicto promulgato 15. Ianuar. Anno 1606. in quibus expreſſum, tres iſtos Ieſuitas auctores & inventores illius proditoriç machinationis: Item prçcipuos practicantes ſive machinatores fuiſſe. Præmonuerunt etiā jamdudum Ieſuitç & publicè conteſtati sūt, *ſe ob hujuſmodi detectas punitaſque proditiones à propoſito ſuo non deſituros; velim ſciatis* (aiunt Ieſuita Campianus & ejus ſocii in concertatione Eccleſię Catholicç Anno 1583. Treveris excuſa pag. 22.) *quod ad ſocietatem noſtram attinet, omnes nos, qui per totum orbem longè latéque diffuſi ſumus, quorum eſt continua ſucceſſio & magnus numerus, Sanctum Fœdus iniiſſe, nec quandiu vel unus noſtrum ſupererit, ſtudium & conſilia noſtra de ſalute veſtra (hoc eſt, & Religionis & Regni veſtri everſione) intermiſſuros. Iampridem inita ratio eſt, & inchoatum certamen nulla vis, nullus Anglorum impetus ſuperabit.*

Excipiunt tamen quidam Ieſuitarum, *ſi Pontificii metuerent ne conatus ipſorum irritus futurus eſſet. Hoc enim caſu ad tempus aliquid indulgendum, & commodiorem opportunitatem expectandam.*

Memor. Ligæ Tom. 6. pag. 262. & ſeq. *Ieſuitæ habent breve Apoſtolicum, in quo per diſpenſationem ipſis permittitur, vt Serviant tempori: Item, diſſimulandum, & Regi obediendum ad tempus per diſſimulationem.*

Petrus Ribadeneira de Principe libro 1. cap. 26. pag. 178, *Chriſtiana prudentia docet, diſſimulatione vtendum, ſi magna pericula timentur.*

Martinus Becanus Ieſuita Magunt. de fide hæret. ſervan. cap. 10. pag. 89. *Si Lutherana Religio commodè impediri & profligari non poteſt, niſi cum majori damno Reipub. tunc aliquo tempore tolerari poteſt.* Et pag. 102. *Magiſtratus Catholicus omnibus, omnibus modis impedire debet libertatem Religionis Lutheranæ; Si tamen id facere non poteſt ſine graviori incommodo boni publici, poteſt eam tolerare ad evitandum majus malum.*

Iohannes Paulus Windeck in delib. de hæreſ. extirpan. pag. 333. *Nihil in Religionis negotiis oportet connivere aut indulgere, niſi vbi libertas publicâ authoritate, & validis viribus nititur.*

Andreas

Andreas Philopater, aliàs Creſvvel Ieſuita Ad edict. Reginæ Angliæ pag. 151. *Si vires Catholici ad hoc habeat idoneas* inquit.

Sic Henricus Garnetus Ieſuita Provincialis Angliæ ſcripto teſtatus, & coram tribunali confeſſus eſt; *Pium V. & Gregorium XIV. monitos, Quòd ipſorum Bullæ contra Reginam Eliſabetham magnas calamitates Pontificÿs conflarent, eoſdem hâc indultâ veniâ demulſerunt*; *Licere omnibus Catholicis externam obedientiam præ ſe ferre ad vexationem redimendam, his tamen cautelis & cancellis circumſcriptam, Primò, Rebus ſic ſtantibus. Secundò, Donec publica Bullæ executio fieri poteſt.* In actis Garneti. pag. 68.

Nonnulli verò Ieſuitarum docent, *Nimis tributum tempori; Nunc itaque omnes Lutheranos & Calvinianos paſſim exterminandos, opprimendos, funditus & radicitus delendos, ne ullum ejuſmodi ſemen renaſcatur.*

Creſvvel Ieſuita in eod. lib. de quo ſupra, pagin. 8. *Satis jam ceſſatum eſt ab innocentum defenſione, ad placandum hoſtem, ſi fieri potuiſſet; Satis datum tempori, ſatis, ſatis tributum ſpei. Quid ni obſiſtamus tam ſceleratæ tyrannidi?*

Petrus Ribadeneira De Principe, lib. 1. c. 15. pagin. 90. & ſeqq. ubi politicam prudentiam illam Reginæ Scotiæ & Regum Galliæ ac Conſiliariorum graviter accuſat; *Qui putârunt, ſerviendum tempori, utiliuſque eſſe conniventiâ quadam & lenitate ſervare, quàm ſeverâ animadverſione totum Regnum evertere.* Et pag. 94. addit; *Nullum Regem, nullum Principem eſſe, cui hæc politiæ ratio potior viſa eſt, qui non ſtultitiæ & temeritatis graviſſimas pœnas dederit.*

Sic Ieſuita Ratisbonenſis in publica concione, nuper primâ Dominicâ poſt Adventum in præſentia Commiſſarii Cæſareæ Majeſtatis habita, claſſicum hoc modo cecinit; *Nunc tempus eſſe, hæreticorum iſtorum,* quos prius expreſſerat, *oppreſſionem & deletionem maturare: Catholicis nec nervum pecuniam nec militem, nec conſilia deeſſe.*

Sic & in commonefactione ab Epiſcopis quibuſdam Anno 1603. Ratisbonæ exhibita Matthiæ Archiduci Auſtriæ; *Non amplius temporiſandum, ſed vitam, ſanguinem & omnes fortunas ad hoc exponendas, ut cogantur Imperÿ Ordines in ipſorum territorÿs ſita monaſteria Abbatibus & Monachis reſtituere. Et in hunc finem Catholicorum majorem conjunctionem omninò neceſſariam eſſe; extrema omnia tentanda, animos non deſpondẽdos. Cùm & parva Catholicorum manus* (ait Windeck in delib. de hęre. extirp. Antidoto II. pag. 410.) *ſæpè ingentes hæreticorum copias trucidaverint & internecione deleverint.*

Ex eodem ſcrinio pectoris nuper ſub dato 22. Octobris Anni 1607. prodiit Epiſtola ſive exhortatio Epiſcopalis ad aliquot Pontificiæ Religionis Prælatos, quæ ſic habet; *Maximoperè dolendum eſt, quòd inter politicos noſtros reperiantur, qui Cæſareæ Majeſtati, Electoribus & Principibus perſuadere conantur, Ob horum temporum difficultatem aliquid connivendum & temporiſandum eſſe. Id enim dum à politicis iſtis fit, Proteſtantes commoda ſua in Rom. Religionis detrimentum promovent.*

Hæc quæ hucuſque ſub numero primo & ſecundo capitis hujus diximus, quęque in ſequentibus etiam referemus, confirmat apertis verbis Thuanus libro 47. pagin. 877. & ſeq. inquens, *Ratas novorum Theologorum, qui ſe Ieſuitas appellent, eſſe ſententias, pacem cum ſectarÿs (Evangelicis) nec fieri debere, nec coire poſſe: fide eis datâ neminem obligari: rem piam ac ſalutarem eſſe, in impuros homines manus violentas injicere: Chriſtianos omnes adverſus peſtem eam armari debere: ac præter Decretum Synodi Conſtantienſis, de fide hæreticis non ſervanda, depromere eos exempla ex ſacris literis deprompta, de iis, qui à Levitis & Moſis mandatu occiſi ſint: de iis præterea, qui vitulum aureum adorârint; ac denique de Iehu, qui re aliâ ſimulatâ ſacerdotes Baali incluſos interfecerit.*

Idem lib. 65. pag. 152. *Cùm,* inquit, *res in Senatu Sebaſtiani Regis Luſitaniæ de bello in Africa contra Mauros gerendo agitaretur, ii qui Ieſuitarum partes fovebant, ut Regem à periculoſo conſilio dimoverent, ſic cenſebant, Principi Chriſtiani nominis propagandi deſiderio flagranti potius adverſus ſectarios (Evangelicos) quàm eos, qui Chriſti nomen omninò neſciant, bellum ſuſcipiendum eſſe: quippe cùm plus periculi ab illis (Evangelicis) quàm ab his impendeat, & quò facilius ſectarium malum inter Chriſtianos ſerpit, eò majoribus odiis verè Chriſtianos ſectario veneno infectos deteſtari, vitare, atque ad internecionem perſequi, quàm infideles Mahometanos, debere.*

Rurſus idem lib. 67. p. 190. ſcribit, *Ieſuitarum ſententiam eſſe, bella, quæ communi conſenſu Chriſtianorum contra Mahometanos gerantur, utilius ad Dei gloriam contrà ſectarios [Evangelicos] qui inter nos ſint, omiſſis Turcis „verti debere.* Vbi rectè addit Thuanus: *Hoc „quàm piè, & juxta manſuetudinem Chriſtia„nam dicatur, ipſi, qui conſcientias aliorum moderantur, conſcientiam ſuam rogent.* Arrigite aures Ieſuitæ.

III.

TERTIO docent etiam, *Quando ſubditi Romano-Catholici Imperatorem, Regem,*

Regem, ſive Principem ſuum pro Tyranno habendum in Concilijs vel conventibus ſuis ſtatuerunt, tum illum abdicare, & ſeipſos omni obligationis nexu ſolvere poſſe. Si verò Comitia habere prohibeantur, tum cuivis ſubdito, modò Ieſuitarum, aut aliorum huiuſmodi Theologorum uſus ſit conſilio, permiſſum: imò laude dignum & meritorum futurum, huiuſmodi Regem vel Principem occidere. Proindeque rectè feciſſe Monachum Iacobum Clementem, quòd Henricum III. Regem Galliæ cultro venenato interfecit; Rectè etiam facturum, qui & illius ſucceſſorem Henricum IV. interimat.

Iohan. Mariana Ieſuita Toletan. De Rege lib. 1. c. 6. in Mogunt. edit. p. 57. *A populis ſive ſubditis volentibus, Regem Principatu ſpoliari poſſe. Et ab omni memoria in magna laude fuiſſe, quicunque Tyrannos opprimere aggreſſi ſunt.* Et oſtendit rationem abdicandi ejuſmodi Principem: *Expedita & maximè tuta via eſt,* inquit, *ſi publici Conventus facultas detur, ut communi conſenſu ſtatuatur, quid fixum ratumque eſſe debeat; Et ſi monitis Princeps non obediat, conſilia explicanda, arma expediunda, pecunias in belli ſumptus ſubditis imperandas, Principem etiam privata auctoritate ferro perimendum.* Et p. 60. *Si publici Conventus facultas ſublata erit, tum etiam qui votis publicis favens Regem ſive Principem perimere tentârit, haud quaquam iniquè eum feciſſe exiſtimabo. Ac niſi publica vox populi adſit, quæ Regem pro tyranno habeat; adhibendos eſſe in conſilium viros eruditos & graves;* Subjicit Mariana; *Præclarè, præclarè cum rebus humanis ageretur, ſi multi homines forti pectore invenirentur, pro libertate patriæ vitæ contemptores & ſalutis: & dolet, quòd pleroſque incolumitatis cupiditas retineat, magnis ſæpè conatibus adverſa.*

Tales etiam libri à Ieſuita Guignardo ſcripti Lutetiæ in Collegio Ieſuitarum poſt tentatum à Caſtellio parricidium Henrici IV. Regis Galliæ inventi ſunt; ut ex actis Parlamenti Pariſienſis refertur in Memor. Ligæ Tom. 6 pag. 256. & ſeq.

Ieſuita Creſvvel, aliàs Philopater, adverſus edicta Reginę pag. 145. *Poteſtatem regiam eſſe juris civilis, Ergò in arbitrio populi eſſe; Rex quis ſit, an non.*

Defenſio Ieſuitarum in Tom. 6. Memor. Ligæ pag. 281. ubi (ut & à Mariana De Rege pag. 59.) allegatur ad hoc exemplum Aiod. Iudic. 3. Adducuntur etiam Pontificii Doctores, Caiet. Dom. Soto. Thom. Aquinas, Sylveſter Fumus.

Cardinalis Pelviæ conſilium interceptum à Vivonæo Marchione Piſano Regis Gall. Legato in Hiſpania; *Movendos Guiſianarum partium Sacerdotes, ut dum peccata confitentes, & ad ſe accedentes conſultores audirent, monerent illos, favendum Lotharingis & Guiſianis à Carolo Magno oriundis, à quibus ſperandum Romanæ Religionis labeſcentis reſtaurationem: Henricum Tertium Regno deijciendum,* In Vindic. ſec. lib. pag. 13.

Totus Ieſuitarum liber De abdicatione Henrici III. Regis Galliæ editus, durante adhuc Ieſuitarum rebellione anno 1591. Lugduni apud Iohannem Pillehot, S. Ligæ ſeu Vnionis Gallicanæ Bibliopolam, ex præcepto Superiorum & cum inſignibus Ieſuitarum, hoc ipſum quoque docet. Accuſatur in eo Henricus III. quòd ſit impius & impurus Tyrannus, & præclarè actum iri, ſi is, cum ſui ſimilibus Regibus & Principibus, & interficeretur ab uno vel pluribus vaſallis aut ſubditis; non expectatâ ſpeciali aliquâ excommunicatione vel mandato, & qui tale facinus patrent, eo ipſo magnam gloriam & vitam ęternam conſequuturos, atque etiam Reipubl. commodum & utilitatem promoturos eſſe. *Non deſimus etiam,* inquit, *auxilia & media quærere, quibus Rex Iſte, cum omnibus ei adhærentibus, opprimi & interfici poſſit.* Cúmque editio libri ad finem ferè perducta & ſimul Rex à Iacobo Clemente interfectus, Henricus Quartus autem in ejus locum Rex creatus eſſet, in præfatione & fine libelli additum fuit, ut, nullâ parricidii Henrici III. ratione habitâ, hujuſmodi libelli, & doctrina hæc in vulgus ſpargantur, quò ſciatur, jurè & meritò Henricum III. abdicatum & interfectum eſſe; indéque intelligatur, ejus ſucceſſorem quoque Henricum IV. eodem modo juſtè abdicari, & opprimi poſſe: utque ei adhærentes, exemplo Henrici III. moniti, ſapere diſcant, ne in exitium precipitentur, quod poſt necem Henrici IV. ipſis paratum ſit: tempus enim jam adeſſe, quo Regnum Galliæ de gente in Gentem (à Gallis ad Hiſpanos) transferendum ſit.)

Idem etiam docet liber ſub nomine François de Verone Conſtantini in lucem editus, hoc titulo, *Apologie pour Iean Chaſtell. Pariſien. & pour les peres de la Societé de Ieſus*: id eſt, *Apologia pro Iohanne Caſtellio & Ieſuitis.* Hunc libellum Ieſuitæ poſt ejectionem ſuam ex Gallia ſcripſerunt & ediderunt in Belgio: in eo à principio ad finem uſque diſcipuli ſui Iohannis Caſtellii propoſitum,

poſitum, quo Henricum IV. perimere conatus eſt, tamquam heroicum & juſtum, laudant & approbant, ut etiam Henrici III. parricidium, & Caſtellium merito in numerum Martyrum relatum fuiſſe affirmant.

Ejuſdem argumenti eſt quoque Ieſuitæ Reinaldi liber, de Iuſta Reipub. Chriſtianæ in Reges impios & hæreticos authoritate, juſtiſſimáque Catholicorum confœderatione, ad repellendum Henricum Navarræum à Regno; editus ſub Guilelmi Roſſæi nomine.

Poſt tentatum etiam à Caſtellio Henrici IV. parricidium, decrevit Parlamentum Pariſienſe, ut omnia in Collegio Ieſuitarum diligenter inveſtigarentur: & cognoverunt inquiſitores, Caſtellii præceptorem Ioannem Gueret Ieſuitam, hoc ipſum diſcipulos ſuos publicè ac privatim docuiſſe, ob eámque cauſam perpetuo exilio mulctatus eſt. Eadémque pœnâ tum etiam affectus eſt alius Ieſuita Alexander Hajus ob ſimilem culpam. Reperti quoque ſunt libri Ieſuitæ Guignardi, in quibus parricidium Henrici III. valdè commendat, hortaturque ſubditos, ne Henricum IV. ferant, ſed eodem modo eum interficiant. Docet ibidem, in laniena Pariſina anno 1572. peccatum eſſe à regiis, quódnon unà cum reliquis etiam Henricum Navarræum jugulârint.

IV.

QVARTO docent, *Si ſubditi Lutheranum ſive Calvinianum habeant Regem aut Principem, qui ipſos in hæreſin inducere conetur (ut ſit in Anglia) tum illos ſubditos ab omni homagio & obligatione ſolutos eſſe: ipſiſque liberum ac permiſſum huiuſmodi Regem vel Principem abdicare, exterminare & opprimere*: licet nihil tale in prima Chriſti Eccleſia factum ſit.

Sic in actis Henrici Garneti Ieſuitę pag. 68. Anno 26. Regni Eliſabethę venit in Angliam Parri à Cardinali de Como perſuaſus, Reginam, ut ex Eccleſia ejectam, occidere, & hoc jure optimo licere dicebat.

Sic dictus Henric. Garnet, Oſvvaldus Teſmond, Iohan. Gerard Ieſuitæ, cum aliis complicibus nuper Anno 1605. in Anglia Regem & ordines Regni in Comitiis pulvere tomentario diſplodere & perdere cōſpirârunt: ut ex actis Henrici Garneti Londini à Regio Typographo editis apparet, ubi etiam pag. 66. dicitur, *Hanc proditionem Ieſuiticam propriè appellari, uti ad Ieſuitas ex congruo & condigno ſpectantem*: Hi enim architecti & machinatores exſtiterunt; Et in hujuſmodi criminibus plus peccare auctorem, quàm actorem. Idque confirmatur edicto Regis Britanniæ publicato 15. Ian. Anno 3. Regis moderni.

Bellarminus de Rom. Pontifice lib. 5. c. 7. pag. 1073. & Paulus Windeck in Deliber. de Hæreſ. extirp. Antidoto 10. pag. 407. alias rationes habet, *Tunc*, ait, *multi fideles cum gentibus converſabantur, quibus Eccleſia manſuetudinem commendari expediebat; Ideoque Chriſtiani ſuis infeſtiſſimis hoſtibus parcebant. Altera hujus manſuetudinis cauſa, Quòd metuebant Chriſtiani Epiſcopi, ne morte hæreticorum patientia Catholicorum obſcuraretur.*

Conradus Brunus de Hæreticis libro 3. cap. ult. num. 13. pag. 309. *Non obſtat quòd Chriſtus non coëgit diſcipulos recedentes, ut redirent*: nam tunc Eccleſia in novello germine pullulante, neque Chriſtus, neque Apoſtoli omni poteſtate uti volebant; Quia nondum completa fuerat prophetia; Et adorabunt eum omnes Reges terræ; omnes gentes Pſalm. 71. *Iam impleta eſt illa prophetia: meritò igitur Eccleſia jam pleniſſima utitur poteſtate, ut etiam hæreticos redire nolentes & invitos cogat.* Iuxta illud Luc. 14. *Compelle intrare.*

Alanus in Apologia Stanleianæ proditionis, quam etiam publicavit, hoc defendit, *Quandoquidem Eliſabetha Angliæ Regina & hæretica excommunicata eſſet, quòd non modò liceret jam ejus ſubditis, verùm etiam conſcientiæ nexu tenerentur, nudare eam omni quo poſſent præſidio, & ſive exercitus, ſive arces & propugnacula ejus obtinerent, Regi Hiſpano tradere, ut Regina nihil amplius haberet proprium aut ſuum.*

Gretſcherus contra Stenium ſic argumentatur: *Omnis ille, qui loquitur quæ Deus non præcedit, jure interficitur. Omnis hæreticus loquitur quæ Deus non præcepit. Ergo.* Vides quid maneat orthodoxos non loquentes quæ Papa, Papiſtarum Deus, non præcepit. Vide Stenium in Apologia cōtra Gretſcherum Triumphatum pag. 291. 292. Vel ſi verum Deum intelligat, tum Ieſuitę cum ſuis erunt hæretici & interficiendi, quia loquuntur ac docent, quæ Deus nuquam pręcepit.

Franciſcus Suarez in Defenſione fidei Catholicæ adverſus Anglicanæ ſectę errores, lib. 6. c. 4. num. 5. pag. 814. & ſeq. quæſtione factâ (Liceátne in defenſionem propriæ vitę Principem occidere) ſic ait, *Si defenſio ſit propriæ vitæ, quam Rex violenter auferre aggre-*

greditur, tum quidem ordinariè licebit ſubdito ſeipſum defendere, etiamſi inde mors Principis ſequatur, quia jus tuendæ vitæ eſt maximum, & tunc Princeps non eſt in neceßitate, quæ obliget ſubditum ad vitam pro illo perdendam, ſed ipſe voluntariè & iniquè in illo diſcrimine ſe conſtituit. Deinde pagina centeſima quinta numero ſeptimo oſtendit, *Tyrannum in titulo, id eſt, eum, qui vi & injuſtè Regnum occupavit, poſſe à privato licitè occidi.* Tum pag. 817. numero decimo citat authores, qui aliter ſenſerunt, & maximè D. Auguſtinum, qui abſolutè dicit *ſine publica adminiſtratione non licere aliquem occidere:* & num. ſeq. adhunc modum reſpondet. *Ad Auguſtinum* (inquit) *reſpondeo, Illum privatum hominem, qui hujuſmodi Tyrannum occidit, non id facere ſine publica adminiſtratione, quia vel id facit authoritate Reipub. facilè conſentientis, vel facit authoritate Dei, qui per naturalē legem dedit unicuique poteſtatem defendendi ſe, & Remp. ſuam à vi, quam ſimilis Tyrannus facit.*

Eodem cap. pagina 818. numero decimo tertio, ſic concludit, *non per modum vindictæ aut punitionis, ſed licere privatæ perſonæ hunc Tyrannum occidere,* & addit, *In hoc verò eſt magna differentia inter hunc & Regem pravum: Nam Rex licet tyrannice gubernet, quandiu non movet actuale bellum injuſtum contra Rempub. ſibi ſubditam, non infert illi actualem vim: & ideò reſpectu illius non habet locum defenſio, neq; ullus ſubditus poteſt hoc titulo illum aggredi aut bellum contra ipſum movere. At verò proprius Tyrannus quamdiu Regnum injuſtè detinet, & per vim dominatur, ſemper actu infert vim Reipub. & ita ipſa ſemper gerit cum illo actuale ſeu virtuale bellum, non vindicativum, ut ſic dicam, ſed defenſivum. Et quandiu contrarium non declarat, ſemper cenſetur velle defendi à quolibet ſuorum civium, imò etiam à quolibet extraneo: Ideoque ſi aliter defendi non poteſt, niſi interficiē do Tyrannum, cuilibet de populo licet ullum interficere. Vnde etiam in rigore verum eſt id non fieri tunc authoritate privatâ, ſed publicâ, vel potius Regni volentis à quolibet Cive tanquam à membro & organo ſuo defendi, vel Dei authoris naturæ dantis cuicunque homini poteſtatem defendendi innocentem. Vnde etiam in hoc non eſt diſcrimen inter utrumque Tyrannum. Neuter enim poteſt occidi authoritate privatâ, ſed neceſſaria ſemper eſt poteſtas publica. Differentia verò eſt, quod hæc poteſtas cenſetur commiſſa cuilibet particulari perſonæ contra proprium Tyrannum, non verò contra proprium Dominum propter diſcrimen declaratum.*

Inde Suarez numero decimo quarto, infert, *Regem, poſtquam legitimè depoſitus eſt, pro vero & proprio Tyranno haberi; & conſequenter non poſſe in illo ſubſiſtere aſſertionem, quæ de legitimo Rege loquitur. Imò* (inquit) *ſi Rex talis poſt depoſitionem legitimam in ſua pertinacia perſeverans Regnum per vim retineat, incipit eſſe Tyrannus in titulo: quia non eſt legitimus Rex, nec juſto titulo Regnum poßidet. Declaratur hoc amplius in Rege hæretico. Nam ſtatim per hæreſim ipſo facto privatur aliquo modò Dominio, & proprietate ſui Regni, quia vel confiſcatum manet, vel ad legitimum ſucceſſorem Catholicum ipſo jure tranſit: & nihilominus non poteſt ſtatim Regno privari, ſed juſtè illud poßidet & adminiſtrat donec per ſententiam ſaltem declaratoriam criminis condemnetur: iuxta c. cum ſec. leges de Hær. in 6. At verò poſt ſententiam latam omninò privatur Regno, ita ut non poßit juſto titulo illud poßidere. Ergo ex tunc poterit tanquam omninò Tyrannus tractari, & conſequenter à quocunque privato poterit occidi.*

A quo autem poſſit fieri talis ſententia, tractat num. 15. pag. 819. & ait, *Poteſtatem hanc deponendi Regem eſſe poſſe vel in ipſa Rep. vel in S. Pontifice diverſo tamen modo. Nam in Repub.* (inquit) *ſolùm per modum defenſionis neceſſariæ ad conſervationem ſuam. Ideoque ſi Rex legitimus tyrannicè gubernet, & Regno nullum aliud ſubſit remedium ad ſe defendendum niſi Regem expellere ac deponere, tum ex vi juris naturalis poterit Reſpublica tota publico & communi conſilio Civitatum & Procerum, Regem deponere, tum ex vi juris naturalis, quo licet vim vi repellere, tum quia ſemper hic caſus ad propriam Reip. conſervationem neceſſarius intelligitur exceptus in primo illo fœdere, quo Reſpub. poteſtatem ſuam in Regem trāſtulit, &c. At verò* (inquit n. 16.) *in S. Pontifice, eſt hæc poteſtas tanquam in ſuperiori habente juriſdictionem ad corripiendum Reges etiam ſupremos tanquam ſibi ſubditos. Vnde ſi crimina ſint in materia ſpirituali, ut eſt crimen hæreſis, poteſt directè illa punire in Rege; etiam uſque ad depoſitionem à Regno, ſi pertinacia Regis & providentia communis boni Eccleſiæ ita poſtulent. Si verò vitia ſint in materia temporali, quatenus peccata ſunt, etiam poteſt illa corripere per directam poteſtatem; quatenus verò temporaliter nociva Reipublicæ Chriſtianæ, indirectè ſaltem poterit ea punire, quatenus tyrannicum regimen temporalis Principis ſemper etiam eſt ſaluti animarum pernicioſum.*

Poſthæc, pag. 820. nu. 17. & 18. ſic ait Suarez: *Vnde in hiſtorijs legimus ferè ſemper Regna in hujuſmodi caſibus Pontifices conſuluiſſe, vèl etiam ab eo petiviſſe, ut Regem ineptum vel Tyrannum deponeret, ut de Childerico Rege Galliæ tempore Zachariæ Papæ C. alius 15. q. 6.*

Et aliquantò poſt: *Secundò pendet Regnum Chriſtianum à Pontifice in hoc, ut poßit Pontifex non ſolùm conſulere, aut conſentire ut Regnum Regem ſibi pernicioſum deponat, ſed etiam*

præcipere & cogere, ut id faciat, quando ſaluti ſpirituali Regni, & præſertim ad vitandas hæreſes vel ſchiſmata, neceſſarium eſſe judicaverit: quia tunc maximè habet locum uſus poteſtatis indirectæ circa temporalia propter ſpiritualem finem: & quia poteſt per ſe immediatè Regem deponere in tali caſu: Ergo poteſt cogere Regnum ut id exequatur ſi neceſſarium ſit: Aliàs eſſet ejus poteſtas non ſolùm inefficax, ſed etiam inſufficiens,&c.

Hoc ergo ſuppoſito fundamento dicendum eſt [inquit Suarez] *poſt ſententiam condemnatoriam Regis de Regni privatione latam per legitimam poteſtatem, vel (quod perinde eſt) poſt ſententiam declaratoriam criminis habentis talem pœnam ipſo jure impoſitam, poſſe quidem eum, qui ſententiam tulit, vel cui ipſe commiſerit, Regem privare Regno, etiam illum interficiendo, ſi aliter non potuerit, vel ſi juſta ſententia ad hanc etiam pœnam extendatur, &c.* Deinde paulò poſt addit: *Ita ergo quando Reſpub. juſtè poteſt Regem deponere, rectè faciunt Miniſtri ejus Regem cogendo vel interficiendo, ſi ſit neceſſe, quia jam non poteſtate privatâ, ſed publicâ operantur.* Sicque rectè dixit Soto lib.5. de inſtit.q.1.art.3. *Licet Rex in ſolo Regimine Tyrannus non poſſit à quolibet interfici, lata verò ſententia quiſq;* (inquit) *poteſt inſtitui exequutionis Miniſter. Eodemq; modo, ſi Papa Regem deponat, ab illis tantùm poterit expelli vel interfici, quibus ipſe id commiſerit. Quod ſi nulli executionem imperet, pertinebit ad legitimum in Regno ſucceſſorem: vel ſi nullus invectus fuerit, ad Regnum ipſum ſpectabit.* Quod quidem apertius etiam declarat in pag.ſeq.nu.19.ubi ita concludit: *Ideò ut dicebam* (inquit) *ſolus legitimus ſucceſſor ejus ſi Catholicus ſit, habet tunc illam facultatem, vel ſi ipſe negligat, vel nullus ſit, communitas Regni in illo jure ſuccedet, dummodo ſit Catholica. Ipſa verò petente auxilium ab aliis Principibus illam præſtare poterunt, ut per ſe conſtat. Si autem Pontifex (quòd ſæpius fèciſſe exemplis oſtenſum eſt in lib. 3.) aliis Regibus poteſtatem tribuat invadendi tale Regnum, tum juſtè fieri poteſt, quia neque deeſt juſta cauſa, nec poteſtas.*

Ex eod.lib.6.pag.834.num.22. *Si Rex* (inquit) *per juſtam Papæ ſententiam ipſo facto ſit depoſitus, eo ipſo, qui antea erant illi ſubditi, deſinunt eſſe ſubditi. Nam Rex ipſe jam non eſſet Rex, nec ſuperior, ideoq; neque jam poſſent propriè dici proditiones, ſi quæ conjurationes contra ipsū fierent, neque Cives tenerentur ſaltem titulo fidelitatis aut ſubjectionis illas revelare.* Et num. ſeq. addit: *Si poſt Regem depoſitum aliqui per privatas inſidias, non acceptâ à legitimo judice poteſtate, illi mortem machinarentur, qui extra confeſſionem illarum eſſet conſcius, obligari poſſet ex charitate eas detegere, ut malum proximi impediret, concurrentibus circumſtantiis, quæ ad talem obligationem neceſſariæ eſſe ſolent. Quando verò contra perſonam talis Regis juxta tenorem juſtæ ſententiæ procederetur, non excedendo limites poteſtatis à legitimo judice conceſſæ, tunc ceſſaret omnis obligatio detegendi ſecretum quia jam illæ non eſſent inſidiæ iniquæ, ſed eſſet juſtum bellum.*

Eodem lib.6.c.844.n.8 *Propoſitio hæc* (inquit) *Papa poteſtatem haberet, ad deponendos Reges hæreticos & pertinaces, ſuóve Regno in rebus ad ſalutem animæ pertinentibus pernicioſos, inter Dogmata fidei tenenda & credenda eſt. Nam continetur in verbis Chriſti, Petro ſingulariter & peculiari ratione dictis: Quodcunq; ligaveris, & quodcunque ſolveris, & paſce oves meas: Prout Catholica Eccleſia, quæ eſt colūna & firmamentū veritatis, illa intellexit, & apertiſſimè declaravit Bonifacius* 8. *in Extravagante Vnam ſanctam de majoritate & obedientia, concludens eſſe veritatem hāc de neceſſitate ſalutis.*

V.

QVINTO docent, *Veneno Imperatores, Reges, Principes à ſubditis vel Miniſtris ſuis necari poſſe, ſi modò Theologi, Ieſuitæ, viri eruditi & graves illos pro Tyrannis & excommunicatis habeant; Ita tamen, ut is, qui perimendus eſt, nihil adiuvet, nec ſibi ipſi mortem conſciſcat.*

Iohan. Mariana Ieſuita Toletanus de Rege lib.1.c.7.p.65.& ſeq. cujus cap. titulus eſt, *An liceat Regem veneno occidere?* & poſtea, *An facultas ſit, ſicut armis ſic & veneno, herbiſque lethalibus Tyrannum occidere?* inquit, *Quid intereſt: ferro, an veneno perimas? veneno quod ſit, minori periculo, & majori ſpe impunitatis ſit. Hoc tamen temperamento, me auctore, veneno uti licebit; Si non ipſe, qui perimitur, venenum haurire cogitur, quo concepto pereat, ſed exterius ab alio adhibeatur, nihil adjuvante eo, qui perimendus eſt: nimirum cùm veneni tanta vis eſt, ut ſellâ eo, aut veſte delibutâ, vim interficiendi habeat.* Et in fine ejuſdem c.p.68. concludit: *In ejus vitam graſſari quacunque arte conceſſum, ne cogatur tantùm ſciens aut imprudens ſibi mortem conſciſcere.*

Et ex hac Marianę doctrina fluxit, Quòd Ieſuita Richardus Walpot ſocius Marianæ ante annos 12. Anglum Eduardum Squirre Veneno inſtruxit, quod Reginæ Angliæ & Eſſexio non edendum aut bibendum præberet, ſed quo ſellam tantum ita inungeret, ut ex ejus contactu utérque moreretur. Memorial. Ligæ Tom. 4. pagina 15. & ſequent. Memorial. Ligę Tom. 6. pagina 251. 252. 256. 261. & Tom. 1. pagina 13. & 16.

Cate-

Catechiſ. Ieſuit. pag. 222. Mariana de Rege pagina 54. *Caſo Rege ingens ſibi nomen fecit.* Et pagina 57. *Ab omni memoria conſideramus, in magna laude fuiſſe, quicunque Tyrannos opprimere aggreſſi ſunt.* Et pagina 74. *Si hujuſmodi poſt deſignatum facinus evaſerint, inſtar heroum in omni vita ſuſcipiuntur: Sin ſecus accidat, Grata ſuperis, grata hominibus hoſtia cadunt, nobili conatu ad omnem poſteritatis memoriam illuſtrati.* Et ſic in ejuſdem libri limine præferatur Magiſter Provincialis Petrus de Onna: *Si ad hanc præſcriptam formam actiones & conſilia referantur, ne magnum atque incredibile operæpretium exiſtet.* In lib. etiam 4. de juſta Henrici III. Regis Galliæ abdicatione, & in Guil. Roſſæi de juſta Reip. Chriſtianæ in Reges impios & hæreticos authoritate, *&c.* probare conantur, *Omnes hæreticos & politicos ſeu pacis amantes Papiſtas quoque occidendos, atque ipſum inprimis Henricum IV. Regem Galliæ*: Et in hunc finem in præfatione prioris libri dictus Rex vocatur *Impius, Hæreticus, Relapſus, Tyrannus, Sacrilegus, Impurus, Inceſtuoſus, Homicida, Excommunicatus.* Et Ludovicus Aurell. vocat eum *culinarem canem, Pogonatum, Iulianum, Bipedum nequiſſimum, Apoſtatam, Fœtidum, Satanæ ſtercus.* Sequitur in dicto libro de juſta Henr. IV. abdic. *Admonere itaque non ceſſemus, omnes omnium vires in execrandum iſtud caput ejuſque aſſertores colligantur, utque omni ratione fiat, ut anathemata iſta è medio abigantur.*

VI.

SEXTO docent *Hæreticos Magiſtratus, hoc eſt, Evangelicos, pro excommunicatis habendos, ſi non de facto, tamen de jure, ideoque proſcribendos, abdicandos, & è medio tollendos eſſe.*

Symmancha de Excommunicatione titul. 27. ſect. 1. pag. 116. b. *Hæretici*, inquit, *omnes, ipſo iure ſunt excommunicati, & à communione fidelium diris proſcriptionibus ſeparati, & quotannis in Cœna Domini excommunicantur à Papa.* Fac autem Regem vel alium Principem non eſſe hæreticum profeſſum, ſed animi ſenſa ſibijpſi occultare, quo loco ille tunc habendus? Symmancha ibidem reſpondet: *Quæri autem ſolet, an hæreticus occultus excommunicatus ſit ipſo iure, & in alias etiam pœnas incidat contra hæreticos ſtatutas? Cui quæſtioni ſimpliciter iuriſperiti reſpondent, quòd etſi hæreſis occulta ſit, nihilominus hæreticus occultus incidit in illas pœnas.* Sive igitur ille ſit manifeſtus ſive occultus hæreticus, nil planè intereſt, in utrumque enim cenſuris & diris effulminant. Sed ſi Princeps ita excommunicationis vinculo innodatus & abdicatus ad ſinum Eccleſiæ redeat, iterúmne Regnum recuperabit? *Reſpondet rurſus: Si Reges aut alii Principes facti ſunt hæretici, protinus ſubiecti & vaſalli ab eorum dominio liberantur, nec ius hoc recuperabunt, quamvis poſtea reconcilientur Eccleſiæ.* Mater tamen Eccleſię nunquam claudit gremium redeunti. Hoc verum agnoſcunt, adhibitâ tamen diſtinctione, *quoad animam, verùm quoad Regnum hoc non recuperabit*, quia conjunctis ſententiis hoc omnes tenent, *modò non ſit ad damnum Eccleſiæ.* Concedatur autem ejuſmodi abdicatum Principem relinquere filium legitimum & certum hæredem, qui paterni criminis labe non ſit inquinatus, illéne in Regia dignitate ſuccedet? neutiquam: peſſundetur, Hæreſis enim eſt lepra & morbus hæreditarius, & ex leproſis parentibus leproſi generantur filii: ita aſſerit Symmancha, *propter hæreſim Regis, non ſolùm Rex Regno privatur, ſed & eius filii à regni ſucceſſione pelluntur.*

Creſvvellus in Philopatre, ſeu Reſponſione ad edictum Elizabethæ Reginæ, Sect. 2. n. 162. pag. 153. *Certè*, ait, *non tantùm licet, ſed ſummâ etiam iuris divini neceſſitate ac præcepto, imò etiam conſcientiæ arctiſſimo vinculo, & extremo etiam animarum ſuarum periculo ac diſcrimine Chriſtianis omnibus hoc ſolum incumbit, ob hæreſis manifeſtum crimen Principes deturbare, vel obſiſtere ne admittantur, ſi præſtare poſſunt.*

Franciſcus Verona Conſtantinus in ſua Apologia pro Iohanne Caſtello part. 2. c. 2. pluribus docet, *Quòd non obſtante decreto Concilii Conſtantienſis privatis & ſingulis licitum ſit, Reges & Principes hæreſeos & tyrannidis damnatos occidere.*

Treſhamus in libro de officio Principis Chriſtiani cap. 5. *Si Princeps*, inquit, *hæreticus ſit, & obſtinatè & pertinaciter intolerabilis, ſummi Paſtoris divinâ poteſtate deponatur, & aliud caput conſtituatur, cui ſubditi ſe iungant, & legitimo ordine & authoritate tyrannidem amoveant.*

Henricus Garnetus etiam, Oſvvaldus Teſmond & Iohann. Gerard alijque Ieſuitæ Thomæ Wintero, Guidoni Faukes, Thomæ Bateſio, nec non Rob. Cateſbeyo, Thomæ Percio, Iohan. & Chriſtophoro Vuright, aliiſque perſuaſerunt, Angliæ Regem, omneſque Regni illius Proceres & præſules: eſſe hæreticos excommunicatos; ideóque licitum meritoriúmque eſſe, eos ſimul omnes è medio quacunque ratione tollere, ut teſtantur. Acta Henrici Garneti & aliorum.

Sic etiam Vrbanus II. Papa decrevit, eos

non habendos pro homicidis, quos adverſus excommunicatos zelo Catholicæ Matris Eccleſiæ ardentes, aliquos eorum trucidâſſe contigerit. C. excommunicatorum. 23. q. 5.

VII.

SEPTIMO docent, *Principes Chriſtianos à Romana Religione deficientes, abdicandos.*

Creſvvellus Ieſuita in ſuo libro cui Philopater titulum fecit pag.109.ſcribit; *Quemcunque Principem Chriſtianum, ſi à Religione Catholica manifeſtè deflexerit; & alios avocare voluerit, excidere ſtatim omni poteſtate ac dignitate, ex ipſa vi juris tum humani, tum divini, hocque ante dictam ſententiam ſupremi Paſtoris ac judicis contra ipſum prolatam, & ſubditos quoſcunque liberos eſſe ab omni juramenti obligatione, quod de obedientia tanquam Principi legitimo præſtitiſſent: poſſeque & debere ſi vires habeant, iſtiuſmodi hominem, tanquam apoſtatam, hæreticum & Chriſti Domini deſertorem, & Reipublicæ ſuæ inimicum hoſtemque ex hominum Chriſtianorum dominatu eÿcere: Atque hanc eſſe certam, definitam & indubitatam virorum doctiſſimorum ſententiam.*

Rurſus: *Regnandi*, inquit, *jus amittit, qui religionem Romanam deſerit*,

Mariana lib.1.de Rege cap.6.docet, *Cum talibus, qui ſacra Patria* (Romanam Religionem) *abjiciunt, tanquam cùm canibus rabidis agendum.* Et pag.58. Mogunt. edit. *Laudandum eum dicit, qui vitæ ſuæ periculo publicam utilitatem redimat: & hujuſmodi Regem omniũ telis exagitandum, quaſi crudele monſtrum terræ incubans.*

VIII.

OCTAVO docent, *Principes Chriſtianos, hæreticis faventes deponendos.*

Treshamus in libro de officio Principis Chriſtiani, manifeſtè definit & concludit; *Si quis Rex hæreticum favore proſequatur, ipſo facto Regnum amittit.* Et cap. 3. *Princeps indulgendo hæreticis, non ſolùm* DEVM *offendit, ſed perdit Regnum & gentem.* Tales Stapletonus in Oratione contra Politicos Duaci habita B. 10. *hæreticis & Turcis deteriores dicit.*

Ieſuitæ in libro quarto cap. 3. de juſta Henrici Tertii abdicat. citant & probant Concilii Lateranenſis Conſtitut. 3. quæ ſic habet: *Qui Principes terram ſuam non ab hæreſi purgaverint, ab eorum fidelitate ſoluti Vaſalli denuncientur, & cætera aliis poſſidenda dentur.*

IX.

NONO docent, *Vt hæreticus* (Evangelicus ſeu Orthodoxus) *ſit infamis ipſo jure, nec ad publica officia, ſeu Conſilia, nec ad eligendos aliquos, neque ad teſtimonium admittatur: utque nullus ei ſuper quocunque negotio, ſed ipſe aliÿs reſpondere cogatur: &, ſi judex exſtiterit, ſententia eius nullam obtineat firmitatem.* Sic Simmancha de Hęret. q.46.num. 58.Imprimis Cunradus Brunus de Hęret.lib.5. cap.7. & ſeqq. Vide etiam c. excommunicamus de Hęret.

X.

DECIMO docent Ieſuitæ, *Hæreticis* (*Evangelicis*) *fidem prorſus nullam habendam eſſe.*

Simancha Inſtit. cath.tit. 46. Art. 52. *Ad pœnam quoque*, inquit, *pertinet & hæreticorum odium, quòd fides illis data ſervanda non ſit.* Rationem hanc addit: *Si enim Tyrannis, Piratis & cæteris Prædonibus, fides ſervanda non eſt, qui corpus occidunt; longè minus hæreticis pertinacibus, qui occidunt animas*, Et mox: *Cum hæreticis nullum commercium, nulla pax Catholicis eſſe debet. Quamobrem fides illis data, etiam juramento firmata, contra publicum bonum, contra ſalutem animarum, contra jura divina & humana*, NVLLO MODO SERVANDA EST.

Approbatio Doctrinæ IESVITARVM *de* interficiendis Regibus.

APprobavit etiam præter ſuperiores hanc doctrinam Ieſuitarum de interficiendis Regibus, *&c.* Cenſura libelli Marianæ de Rege & Regis inſtitutione, regiâ authoritate à Fr. Petro de Onna Magiſtro Provinciali facta, quæ ſic de verbo ad verbum habet: *Diſertum planè & eruditum virum Iohannem Marianam eſſe* (ut alia deſint) *tres libri ſatis indicant, quos de Rege & Regis inſtitutione confecit elegantes & graves. Eos regiâ authoritate diligenter & attentè perlegi, iterum & tertiò facturus, ſi per tempus & otium licuiſſet. Ita ſemel lecti placuerunt. In ſimili argumento auctores non pauci Regni & Reip. ſtatum componunt. Noſter Regem à primis annis ſuſceptum, iis præceptis inſtruit, quæ eo loco digna ſunt.*

Quippe in Deum conjectis oculis, ut ſapiens architectus, ad eam Regulam inſtitutæ fabricæ fundamentis molem univerſam imponit. Æquum proinde judico, ut hoc opus typis mandatum, ut luce & hominum manibus verſetur, eorum præſertim, qui ad Reip. gubernacula ſedent. Qui ſi ad præſcriptam in eo formam actiones & conſilia retulerint, næ magnum atque incredibile operæ pretium exiſtet. Datum in noſtro S. Mariæ de mercede redemptionis captivorum Cœnobio, Madriti die 30. *Menſis Decemb. Anno* 1598.

Facultas autem imprimendi hos libros hæc eſt: *Stephanus Hoieda Viſitator Societatis Ieſu in Provincia Toletana, poteſtate ſpeciali factâ à N. Patre Generali Claudio Aquavivâ, do facultatem ut imprimantur libri tres de Rege & Regis inſtitutione, quos ſcripſit & compoſuit P. Iohannes Mariana ejuſdem Societatis quippe approbatos prius à viris gravibus & doctis, ex eodem noſtro Ordine. In cujus rei fidem has literas dedi meo nomine ſubſcriptas, & mei officij ſigillo munitas Madriti in Collegio noſtro, quarto Non. Decemb. Anno* 1599.

Allatus eſt quoque ad Regem Angliæ liber, ut Caſaubonus in Epiſtola ad Frontonem Ducæum Ieſuitam pag. 26. refert, ſcriptus, ut videtur in Italia, atque etiam ibidem excuſus: cujus libelli duæ partes ſunt. Prior Epiſtolam continet P. Cottonis Ieſuitę declaratoriam ad Reginam *Galliæ* in ſermonem Anglicum verſam: Poſterior diſſertationem adverſus eos, qui poſt Henrici Magni cædem, doctrinam Ieſuiticam accuſârunt tanquam cędis illius pręcipuam cauſam. In hac parte, ubi primò doctrinam de occidendis Principibus Ieſuitis non probari teſtatus eſt: mox ad Marianæ ſeriam defenſionem Anonymus ille ſcriptor ſe accingit: pręfatus id à ſe propterea fieri, quòd Pater Cotton in Epiſtola ſua Marianam reliquerit indefenſum, velle ſe quod Epiſtolæ illi deſit, ſupplere. Affirmat igitur, Marianam totâ illâ diſputatione non de Regibus loqui, ſed de τyrannis: guod apertiſſimum mendacium eſt. τyrannus enim in Scholę Sorbonę & aliis antiquę ſimplicitatis legitimo Principi opponitur, & eum ſignificat, qui Imperium non ſuum, per vim aut malas artes invadit: Mariana autem de Henrico III. Rege legitimo, non de aliquo invaſore loquitur, Ieſuitis autem Tyrannus appellatur, omnis legitimus Rex, qui à Pontifice eſt excommunicatus. Tum addit libellus, tractati à Mariana quæſtionem à plurimis agitatam: quos omnes cùm moderatione ſuperaverit Mariana, ſatis ex eo poſſe intelligi, illos, qui Marianæ librum ejuſmodi doctrinæ prætextu Lutetiæ condemnârunt, non Marianam, ſed Ieſuitas, imò non Ieſuitas, ſed ipſum IESV Chriſti ſanctiſſimum nomen odiſſe. Verba auctoris ſunt hæc: *Illi ſunt inimici ſancti nominis* IESV, *qui condemnârunt Marianam propter talem doctrinam.* En Lector unius Ieſuitæ, aut è magnis Ieſuitarum patronis unius; ſed non ſolius, judicium, de prudentiſſimis Parlamenti Pariſienſis Senatoribus, qui illam inſtitutionem Marianæ flammis meritiſſimè addixerunt. Hinc igitur apparet, paucos eſſe hodie, qui Marianæ illam diriſſimam diatribam deteſtentur. Et quare, obſecro, parricidarum Magiſtrum execrarentur, quibus parricidi placent, parricidæ laudantur, & beatitudine Martyrum digni cenſentur? planè ejuſdem hominis eſt, Marianæ probare judicium, & proditores ac parricidas conſecratione ſeu Canonizatione dignos judicare.

Approbavit eandem doctrinam de interficiendis Regibus Iohann. Alvarus Provincialis Conimbricæ in Hiſpania, commendatione libri Franc. Suarez, cui titulus eſt, *Defenſio fidei Catholicæ & Apoſtolicæ adverſus Anglicanæ ſectæ errores, &c.* Sic enim illa habet: *Ego Iohann. Alvarus, Societatis Ieſu in Luſitania Provincia Viſitator ſimul ac Provincialis, è facultate ad id mihi facta à Reverendo admodum P. noſtro Generali Claudio Aquaviva, facultatem concedo, ut hoc opus de ſchiſmate Anglicano à Patre Franciſc. Suarez Societatis noſtræ, Sacraque Theologiæ Doctore & in Conimbricenſi Academia primario Profeſſore compoſitum, & ejuſdem Societatis gravium doctorumque hominum judicio approbatum, typis mandetur. In quorum fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, ſigilloque noſtro munitas dedimus Conimbricæ* 5. *April. anno* 1612.

Damnatur IESVITARVM Doctrina *de* interficiendis Regibus.

DEbebant verò Ieſuitæ meminiſſe decreti Vrbani Papæ, quod extat c. 24. q. 3. quo ſancitur *Quòd talia docentes, conſulentes aut defendentes, longè damnabiliores ſint dicentibus aut facientibus.* Et quod Seneca ad Alexandrum dixit, *Quid intereſt, leoni Lyſimacæum objicias, an ipſe dentibus laceres? Tuum illud os eſt, tua illa feritas: O quàm cuperes tibi potius ungues eſſe; tibi rictum edendorum hominum capacem.*

Damnârunt etiam hanc Ieſuitarum doctrinam aliquot Toletana Concilia, nempe, quartum, quintum, ſextum & decimum. In his Cōciliis extat Canon, in quo Hiſpani ipſi

ni ipſi ſententiam contra Ieſuitas pronunciârunt. Canon enim ille ſic habet: *Quicunque noſtrûm, aut populorum totius Hiſpaniæ conjuratione, aut machinatione violaverit juramentum datum conſervando Regi: aut etiam Regem interfecerit, aut Regno ſuo privârit, aut præſumptione tyrannicâ uſurpaverit poteſtatem regiam, is excommunicator. in conſpectu Angelorum ac hominum, & pellatur ex Eccleſia, & ſocietate Chriſtianorum, cum omnibus ſuis aſſeclis, cum ratione quandoquidem conjunctum eſt, eandem pœnam ſequi illos, qui ejuſdem criminis rei.* Verba hæc altâ voce & ter repetita fuerunt in Concilio coram toto cœtu, & petitum, ut quilibet ea approbaret. Tunc igitur à toto Clero & populo reſponſum fuit: *Quicunque adverſatus fuerit ſanctæ veſtræ conſtitutioni, is excommunicator excommunicatione omnium maximâ & periculoſiſſimâ, Anathema eſto maranatha & exterminator ſine remiſſione in perpetuum, uſque ad adventum Domini, & partem poſſideat cum Iuda Scariothe, ipſe & ſocij ejus, Amen. Habent hic Ieſuitæ quod diligenter perpendant.*

Damnavit hanc doctrinam quoq; Concilium Meldenſe anno 840. celebratum cap. 14.

Damnavit etiam hanc doctrinam tanquam impiam, hæreticam & omnibus modis pernicioſam ante annos ducentos Conſtantienſe Concilium Seſſione 15. cujus verba in ſequenti Sorbonæ Cenſura referemus. Iohannes Mariana quidem capite ſexto libro primo in fine dicit; *Hoc decretum Romano Pontifici Martino V. probatum non invenio: non Eugenio aut ſucceſſoribus.* Rurſus: *Concilium iſtud non ſine Eccleſiæ motu, tricipiti Pontificum diſſidio, celebratum fuiſſe ſcimus.* Sed nec improbatum à Pontificibus iſtis decretum hoc fuiſſe Mariana inveniet. Approbârunt etiam hoc Concilium reliqui Pontificii Scriptores & multi quoque ex Ieſuitis.

Iohannes Gerſon quoque, qui huic Concilio interfuit, *hanc doctrinam violationem omnium legum, divinæ, naturalis & humanæ vocat.* Idem ait: *Doctrina hæc patenter hæreticalis, imò & ſacrilega eſt, quæ etiam ſecularibus illiteratis, nedum Chriſtianis, ſed & Iudæis & Paganis & Barbaris debet eſſe notiſſima.* Item: *Quòd nec Rex poſſet, ſine juris ordine non vocatum, & non convictum interficere: quantò minùs alius.* Item: *Quales oro denſiores, fugibiliores horribilioréſque tenebræ, quàm errorum & hæreſium circa prima præceptorum moralia principia, ut ſunt: non pejerabis, non occides, non inſidiaberis? ut eſt videre in operibus Gerſonis Tom. 1. in Orationibus & Propoſitionibus coram concilio & commiſſarijs Anno* 1415. & 1416. *habitis.*

Damnavit eandem doctrinam Facultas Theologica Pariſienſis in Cenſura contra impios & execrabiles Regum ac Principum parricidas, poſt cædem Henrici IV. Galliarum Regis à Franciſco Ravaillac patratam, edita. Ea ſic de verbo ad verbum ſe habet.

ANNO DOMINI 1610. *cùm ſacræ Theologiæ facultas, ob feſta Pentecoſtes & Comitia privata inter viros ſelectos Ordinis Theologici in præſenti negotio agitata, ſuos ſtatos & ordinarios Conventus primâ aut ſecundâ die Iunij habere non potuiſſet, illos in diem quartum Iunij tranſtulit, atque omnes Magiſtros Theologiæ, in vim obedientiæ, quam emiſſo ſacramento facultati ſpoponderunt, in Collegium Sorbonicum convocavit, ubi poſt Miſſam de Sancto Spiritu more ſolito celebratam deliberârunt ſuper exequutione Senatus Conſulti, cujus ſumma hæc eſt.*

Curia Parlamenti, decurijs majore, rerum capitalium, atque Edicti unà congregatis, procedendo ad judicium & litem capitalem ac extraordinariam, Cognitoris generalis Regis poſtulatione inſtructam, adverſus nefandiſſimum, crudeliſſimum & execratiſſimum parricidium, in ſacratam perſonam Henrici IV. Regis patratum, audito Cognitore generali regio, decrevit atque decernit, ut diligentiâ & procuratione Decani & Syndici Facultatis Theologiæ, eadem Facultas quàm primùm convocetur ad deliberandum ſuper confirmatione decreti prædictæ Facultatis, quod die 13. *Decembr. Anno* 1413. *à centum quadraginta & uno Theologis ejuſdem Facultatis conſtitutum, dehinc verò Concilij Conſtantienſis auctoritate roboratum fuit: quo decreto definitur,* NEMINI *licitum eſſe quacunque occaſione, causâ aut prætextu quæſito, ſacroſanctis Regum & aliorum Principum ſupremorum perſonis vim inferre: Deinde, ut Decretum, quod in ejuſdem Facultatis Comitijs ſtatuetur, omnium Doctorum, qui Comitijs & deliberationi interfuerint, nec non etiam omnium Baccalaureorum, qui curſum Theologicum decurrunt ſyngraphis muniatur; quò tum demum, audito ſuper ea re Cognitore generali regio, Curia decernat quod juſtum & rationi conforme erit. Datum in Parlamento* 27. *Maij, Anno Dom.* 1610. *Signatum Voyſin.*

Itaque eadem ſacra Facultas, ut mandato ampliſſimi Ordinis, tam juſta & neceſſaria præcipientis, obtemperaret, primùm privata, deinde publica habuit Comitia. Conſiderans autem ſibi ex officio incumbere, ut ſuam Cenſuram & Iudicium doctrinale, cunctis illud poſcentibus declaret, atque Pariſienſem Academiam à primis ſuis incunabulis, parentem & alumnam optimæ ac ſaluberrimæ doctri-

doctrinæ perpetuò extitiſſe, bonum & tranquillitatem Reipub. ab ordine, ordinem porrò & pacem, ſecundùm Deum Opt. Max. à Regum & Principum ſalute pendere; ac ſolius eſſe Principis & poteſtatis politicæ gladio uti, Rom. 13. inſuper paucis ab hinc annis, nonnulla peregrina, ſeditioſa atque impia dogmata invaluiſſe quibus plerique privati homines dementati, ſacroſanctos Reges & Principes, execrandâ appellatione TYRANNI contaminare; hocque nefario prætextu, necnon Religionis, pietatis, aut boni publici juvandi vel promovendi ſpecie, in ſacroſancta Regum & Principum capita conſpirare, ſuaſque manus parricidas ſacro illorum ſanguine cruentare; ac continuò potentiſſimam feneſtram aperire non horrent, ad perfidiam, ad fraudes, inſidias, proditiones, populorum internecIones, Vrbium Provinciarum ac Regnorum florentiſſimorum excidia, & ad alia innumerabilia nequitiæ genera, quæ civilia aut externa bella concomitari ſolent. Demùm tam peſtifera & diabolica Dogmata hodie in cauſa eſſe, ut qui deceſſionem ab Eccleſia Catholicâ & Romana fecerunt, in ſuo errore obdureſcant, viroſque religioſos, Doctores & Prælatos Catholicos, quanquam inſontes, quaſi talia docerent vel auctorarent, fugiant ac deteſtentur.

Eadem inquam Facultas hæc & ſimilia conſiderare perpendens, magnâ animorum conſenſione & alacritate, iſta peregrina & ſeditioſa Dogmata, velut impia, hæretica, ſocietati civili, paci & tranquillitati publicæ, ac Religioni Catholicæ penitus contraria execratur, atque condemnat, in cujus rei fidem & teſtimonium decretum antiquum ſibi de integro renovandum eſſe duxit, quod ducentis ab hinc annis à centum quadraginta antiquam ſibi renovandum eſſe duxit, quod ducentis ab hinc annis, à centum quadraginta & uno Theologis ſancitum fuit, in condemnatione hujus execrabilis Propoſitionis: Quilibet Tyrannus poteſt & debet licitè & meritoriè occidi à quocunque ſuo vaſallo aut ſubdito, & per quemcunque modum, maximè per inſidias & per adulationes, non obſtante quocunque juramento aut confœderatione factâ apud eum, non expectando ſententiam aut mandatum Iudicis cujuſcunque. Sequitur verò Cenſura Facultatis.

Hæc aſſertio generaliter poſita, & ſecundum acceptionem hujus vocabuli TYRANNVS, eſt error in noſtra fide, & doctrina bonorum morum eſt contra præceptum Dei NON OCCIDES, Gloſſa propria auctoritate: & contra hoc quod dicit Dominus noſter, OMNES QVI GLADIVM ACCEPERINT, Gloſſa propriâ auctoritate: GLADIO PERIBVNT.

Item, hæc aſſertio vergit in ſubverſionem totius Reipublicæ & uniuſcujuſque Regis aut Principis. Item, dat viam & licentiam ad plura alia mala, & ad fraudes, & ad violationes fidei, & iuramenti & prodiiiones, & generaliter ad omnem inobedientiam ſubjecti ad Dominũ ſuum, & ad omnem infidelitatem & diffidentiam unius ad alterum, & conſequenter ad æternam damnationem. Itẽ qui affirmat obſtinatè talem errorem, & alios qui inde ſequuntur, eſt hæreticus, & tanquam hæreticus debet puniri, etiam poſt ſuam mortem Notetur in decretis 23. q. 5. & c. Actũ An. 1413. die Mercurij 13. Decemb. Quę Cenſura facultatis Pariſienſis in Synodo Conſtantienſi Seſſ. 15. An. 1415. prid. Non. Iulij his conceptis verbis comprobata fuit. Præcipuâ ſollicitudine volens hæc ſacroſancta Synodus ad extirpationem errorum & hæreſium in diverſis Mundi partibus invaleſcentium providere ſicut tenetur & adhoc collecta eſt, nuper accepit, quòd nonnullæ aſſertiones erroneæ in fide, & bonis moribus, ac multipliciter ſcandaloſæ, totiuſque Reip. ſtatum & ordinem ſubvertere molientes, dogmatizatæ ſunt, inter quas hæc aſſertio delata eſt: QVILIBET Tyrannus poteſt & debet licitè & meritoriè occidi per quemcunq; vaſallum ſuum vel ſubditum, etiam per clanculares inſidias, & ſubtiles blanditias, vel adulationes, non obſtante quorumcunq; præſtito juramento ſeu confœderatione factis cum eo, non expectatâ ſententiâ Iudicis cujuſcunq; ADVERSVS hunc errorem ſatagens hæc Sancta Synodus inſurgere, & ipſum funditus tollere, præhabitâ deliberatione maturâ, declarat, decernit atque diffinit hujuſmodi doctrinam erroneam eſſe in fide, & in moribus, ipſamque tanquam hæreticam, ſcandaloſam, & ad fraudes, deceptiones, & mendacia, proditiones, perjuria, vias dantem, reprobat & condemnat. Declarat inſuper, decernit & diffinit, quòd pertinaciter doctrinam hanc perniciosiſſimam aſſerentes ſunt hæretici, & tanquam tales, juxta canonicas ſanctiones puniendi.

Sacra igitur Facultas ſancit, ſtrictè accuratéque exploratis omnium & ſingulorum Doctorum ſuffragijs, primò antiquam illam Cenſuram Facultatis, Synodi Conſtantienſis ſanctione firmatam, non modò: iterari, verùm etiam omnium hominum animis inculcari debere. Secundò cenſet. ſeditioſum, impium & hæreticum eſſe, quocunque quæſito colore, à quocunque ſubdito, vaſallo, aut extraneo, ſacris Regum & Principum perſonis vim inferre. Tertiò ſtatuit, ut omnes Doctores & Baccalaurei Theologiæ, quo die inſtatuta & articulos Facultatis jurare conſueverunt, in hoc ſimiliter decretum jurent, ac ſyngraphæ ſuæ appoſitione obteſtentur, ſe illius veritatem docendo & concionando diligenter explicaturos. Quartò, ut hæc Acta, tum Latinè, tum Gallicè typis mandentur ac vulgentur.

De mandato Domini Decani & Sacratiſſ. Facultatis Theologicæ.

De la Court cum ſyngrapha.

Cenſurâ & ſententiâ hac Facultatis Theologicæ Pariſienſis Parlamenti ibidem exhibitâ, eam 8. Iun. approbavit & confirmavit. Decrevit inſuper *primò*, ut hæc Cenſura inter Acta publica Parlamenti referatur & ſcribatur. *Secundò* ad inſtantiam Procuratoris regij præcipit, ut in Conventu Facultatis hujus quotannis 4. Iunij, & proximâ inde Dominica in omnibus parochialibus Templis atque etiam ſuburbijs Lutetiæ populo publicè prælegatur. *Tertiò*, ut Iohannis Marianæ liber, in quo hæc doctrina de parricidijs Regum ac Principum manifeſtè approbatur & defenditur, in area ante ſummum ac primarium Templum Lutetiæ in ignem conijciatur & comburatur, in æternam rei memoriam, quòd doctrina hæc in eo contenta, ſit hæretica, impia, pernicioſa & erronea. *Quartò*, prohibuit, ne quis, cujuſcunque ſit ſtatûs, conditionis vel ordinis, hanc doctrinam vel vivâ voce, vel editis libris ſpargat atque defendat.

Rectè autem ille & prudenter, quiſquis ſit, Gallos ſic monuit:

Galli, ſi ſapitis, quid librum traditis igni?
Authores veſtris pellite limitibus.
In cineres abijt liber unus, mille relicti,
Horum turba loquax, mutus at ille furit.
Hortos qui cupiunt penitus purgare veneno,
Radices properant vellere, non folia.

Improbavit eadem Ludovicus Richeomus Ieſuita in Expoſtulat. Apologiæ pro Societ. Ieſu Latinâ cap. 21. pag. 178. &c. 28. pag. 218. *Doctrina*, inquit, *iſta de Tyranno occidendo, eſt exitialis, & ab univerſa Eccleſia improbata, & in Conſtantienſi Concilio damnata.* Item: *Illa doctrina eſt Anabaptiſtarum, & in Oecumenico Conſtantienſi Concilio damnata.* Item; *Alterum*, inquit, *illud eſſe Tyrannorum genus, qui more ac legibus ad Regni adminiſtrationem acciti, more tyrannico tamen imperant, quos attingere ac lædere nemo privatus debet, aut ſubditus: hinc eſt quod David Saulo Regi nunquam eſt auſus manum inferre.* Simul tamen concedit Richeomus, illud genus Tyrannorum, qui ditiones non ſuas vi occupant, privatis occidere fas eſſe. Condemnavit denuò Parlamentum Pariſienſe hanc Ieſuitarum doctrinam Decreto ſuo, quo igni adjudicavit Franciſci Suarez librum, in quo doctrina hæc confirmatur. Decretum ſic de verbo ad verbum habet.

Decretum Parlamenti Pariſienſis latum 26. & executioni mandatum 27. Iun. 1614.

Contra librum, excuſum Coloniæ, Anno eodem cum hoc titulo

FRANCISCI SVAREZ, Granatenſis, è Societate Ieſu, Doctoris Theologi, Defenſio fidei Catholicę & Apoſtolicę adverſus Anglicanæ ſectæ errores, &c.

Qui continet maximas & Propoſitiones contrarias poteſtati ſupremæ Regum, ordinatæ & ſtabilitæ à Deo, ad ſecuritatem perſonarum, quieti & tranquillitati ſtatui ipſorum.

Extractum è Regiſtris Parlamenti.

VIſo à Curia, magnis Cameris, Turnelli & Edicti congregatis libro impreſſo Coloniæ anno præſente cum hoc titulo* Franciſci Suarez, Granatenſis, è Societate Ieſu Doctoris Theologi, defenſio Fidei Catholicæ & Apoſtolicæ, adverſus Anglicanæ ſectæ errores, &c. *continente libro tertio, c. 23. p. 376. 79. 80. 82. c. 29. p. 410. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 18. 19. 20. c. 6. p. 834. c. 8. p. 844. & alibi multas propoſitiones contrarias poteſtati ſupremæ Regum, ordinatorum & Stabilitorum à Deo, ad quietem & tranquillitatem ſtatuum ipſorum, &c. quòd licitum ſit ſubditis ipſorum & peregrinis perſonas ipſorum invadere: factâ concluſione per Procuratorem generalem & omnibus conſideratis Curia prædicta declaravit, & declarat, propoſitiones & maximas, in dicto libro contentas, ſcandaloſas & ſeditioſas eſſe, tendereq; ad ſubverſionem ſtatuum, & ad permovendos ſubditos Regum & Principum ſupremorum, & aliorum ut violentas manus ſacratiſſimis ipſorum perſonis inferant: ſententias item; quæ mentionem faciunt Regum Ludovici & Philip. Pulchri, falſas & calumnioſas eſſe. Quapropter decrevit & decernit, ut prædictus liber Suarezi in Curia Palatij, per miniſtrum ſupremæ juſtitiæ comburatur. Similiter interdicit bibliopolis & Typographis, imprimere, vendere, aut mutuo ſumere, & quibuſcunque conditionis & qualitatis, habere, ſcribere, & tenere, ſive docere in ſcholis, aut alibi, ut etiam diſputare, prædictas maximas & propoſitiones. Præterea decernit, juxta decretum diei* 8. *Iun.* 1610. *ut Decretum facultatis Theologiæ diei* 4. *Iun.*

Iun. ejuſdem anni, ſuper renovatione cenſuræ doctrinalis ejuſdem Facultatis anno 1408. *confirmatæ per concilium Conſtantienſe, unà cum præſenti Decreto, & illorum* 1578. *&* 95. *recitentur ſingulis annis* 4. *Iun. tam in prædicta facultate, quàm in Collegijs Sacerdotum: & Scholaſticorum Collegij Claromontani, & quatuor Mendicantium; & ut ad inſtantiam Procuratoris Generalis Regis inſtituatur informatio transgreſſionum nominati Edicti, & prohibitio de ejuſmodi libris ſcribendis & ſervandis.*

Actum *in* Parlamento die 26. Iun. 1614. ſubſcripſit.

Voyſin.

PRæterea *decretum eſt, ut Patres, Ignatius Armandus, Rector in hac civitate, Cotton, Fronton, Sirmundus, proximâ die in Curiam vocentur, eiſque demonſtretur, quòd contra Declarationem & decretum ipſorum Generalis, anni* 1610. *liber iſte Suarezi & impreſſus, & in hanc civitatem illatus ſit, contra authoritatem Regis, ejuſq; ſecuritatem perſonæ & ſtatus: quibus etiam injungetur, ut Generali ſuo ſignificent, eum prædictum decretum & renovare & publicare debere: cujus quidem rei actum inſtituent intra ſpatium ſemeſtre, & providebunt, ut ejuſmodi libri in poſterum nec mittantur in lucem à Societate ſua continentes propoſitiones tam damnabiles & pernicioſas. Injungetur quin etiam eis, ut exhortentur populum in concionibus ſuis, ad doctrinam ſupra commemoratis propoſitionibus contrariam. Alioquin Curia procedet contra tranſgreſſores, ut reos læſæ Majeſtatis & perturbatores quietis publicæ.*

Decretum prædictum, & quod inſuper concluſum fuit, publicata ſunt præſentibus Patribus Ignacio Armando, Carolo de Lurre, qui loco Cottonis abſentis comparuerat, Frontone Ducæo, & Iacobo Sirmundo. Et decretum executioni mandatum eſt ante gradus majores Palatij, 27. *Iun.* 1614.

Libro Suarezij Ieſuitæ à Parlamento Pariſienſi ſic condemnato & per carnificem publicè cremato, ſequente anno tertij quoque in Gallia Status de doctrina hæc declaratio in hanc ſententiam publicata eſt: *Exorta*, inquiunt, *ſuperioribus annis, & ſeditioſis libris propagata doctrina impia, quæ ſupremi Magiſtratus poteſtati inſidiatur, cum de indubitato Regis jure ſatis omnibus conſtet, rogatum eum ſubmiſſe velit, ut quemadmodum pro eo qui ſupremam poteſtatem ab ipſo Deo immediatè acceperit, ab omnibus agnoſcatur & habeatur, ſic non permittat, ut ulla aliqua poteſtas, (ſive Eccleſiaſtica ſive politica tantum ſibi juris ſumat, ut pretendere aliquid in Regiam ſuam Majeſtatem, & ſubditos ab obedientia ipſi debita, ob quamcunque cauſam abſolvere poſſit. Hanc enim memorabilem & verbo divino congruentem, conſervandæque ſaluti publicæ maximè convenientem Regulam, ab omnibus, cujuſcunque ſtatûs & conditionis, ſuaditis pro ſancta & inviolabili lege habendam, & officiarijs Miniſtriſque omnibus & ſingulis antequam vel beneficiorum participes fiant, vel ad officia ſua admittantur, jurejurando acceptandam & ſubſcriptione ſigilloque proprio confirmandam eſſe: Contrariam verò, eam potiſſimùm, quæ licere Reges vel interficere, vel exauctorare, & obedientiæ ipſorum ſe ſubtrahere ſtatuit, impiam & veritati utilitatique publicæ contrariam: omnes, quibus id perſcriptum reperiatur, libros tanquam ſeditioſos, execrandos & damnandos, & auctores quoſcunque talia ſcribentes & in publicum edentes, exteros quidem pro juratis Regiæ Majeſtatis hoſtibus, indigenas verò & cujuſcunque ſtatûs & conditionis ſint, pro ſeditioſis, rebellibus, legum violatoribus, & criminis læſæ Majeſtatis reis habendos eſſe. Imperandum igitur omnibus parentibus, ut liberis; præceptoribus, ut diſcipulis; profeſſoribus ut ſtudioſis; & concionatoribus, ut auditoribus ſuis Regulam hanc diligenter inculcent. Quod ſi edito ab exteris Eccleſiæ Miniſtris & D.d libello, aliquid vel directè vel obliquè adverſus Regulam hanc prolatum fuerit, neceſſitatem Eccleſiaſticis ejuſdem ordinis, illud, ſine omni perſonarum reſpectu, refutandi, ni crimen læſæ Majeſtatis incurrere velint, imponendam eſſe.*

Ieſuitæ quoque, ut à ſe averterent odia Regum ac Principum, nec non etiam omnium hominum, quæ in ipſos & Ordinem univerſum concitabantur ex Marianæ aliorumque libris, in quibus parricidia Regum defenduntur, in Conventu provinciali, quem Pariſijs habuerunt, cùm relatum eſſet de dicto Marianæ libro, hoc ei, quem Procuratorem ad propoſitum Generalem Societatis Provinciæ nomine deſtinârunt, Ageret cum Generali, ut compeſceret eos qui libros hos edunt, è quibus Regis, totiuſque Regni Gallici offenſio & odia jurè timerentur, neve eos, qui jam emiſſi eſſent, recudi pateretur.

Damnavit denique hos Aſſaſinos & parricidas, eorumque doctrinam nobiliſſimus & ampliſſimus vir Iacobus Auguſtus Thuanus Conſiliarius Regius, & Curiæ ſupremæ Pariſienſis Præſes hac elegantiſſimâ Elegiâ in parricidas.

Rurſus ab immiti Furiæ bacchantur Averno,
Vipereaſque rotat torva Megara comas:
Rurſus Trinacrijs puer ablactatus in antris
Sacrilegâ ſtringit tela cruenta manu
Notus & Eoo tantum Aſſaſſinus in axe;
Prô pudor, in noſtro viſitur orbe frequens.
Scilicet has arteis nuper Gens gnara nocendi,
Exitio invexit, Gallia, nata tuo,
Heſperiæ fuſcis gens emiſſaria ab oris,
Fucum affectatâ quæ gravitate tegit,
Nata Magiſtratum convellere, nata Miniſtris
Subtrahere obſequium præſulibuſque ſuum:
Geryonæ quæ dum placeat faveatque trifauci,
Terrarum reliquos non facit aſſis heros.
Et cælo facinus dignum putat, omnia ſævi
In Regis longas tradere ſceptra manus.
Quæ diſciplinam morum, quæ Gallica venit,
Exuto, legum ſolvere jura metu,
Et vileis regnantum ânimas, ipſoſque necandos
Horrendâ Reges proditione docet,
Servandamque fidem negat, argutiſque cavillis
Detorquet magni juſſa ſevera Dei.
Sunt tamen, & cur ſunt? qui nunc quoque crimine in iſto
Obtendant cauſam Religionis agi.
Accuſentque bonos ultrò, excuſantque nocenteis
Et patrocinio conſilioque juvent.
Hoſne ſuperſtitio male ſanos excitet æſtus,
Quique atrâ vexat pectora bile furor,
An pietas ſimulata, meâ nil quærere refert,
Damnandum in magnis cùm ſit utrumque viris:
Quos magicis aureis claudentis cantibus anguis
Eſſe inſtar cautos pagina ſacra jubet,
Candoremque ſimul mitis ſervare columbæ,
Fallereque & falli grande putare nefas.
Nos patimur ſegnes, lentique ſedemus ad iram,
Et pietas ipſâ Religione perit
Si modò Relligio eſt, alere intra viſcera tetram,
Quæ iam ſe corpus fundit in omne, luem:
Si modò Relligio eſt patrijs, ſine murmure, ſulcis
Accipere hoſtili ſemina iacta manu.
Semina corrupti ſucci, lentique veneni,
Noxia doctrinæ ſemina peſtiferæ
Concipit inde malum quippe inconſulta iuventus,
Mox concepto alios inficit ipſa malo:
Iamque ferè totus ſacer ordo, & Gallica pubes,
Plebſque avido virus combibit ore nocens.
Iam turgent venæ, cor palpitat, ilia tendunt,
Nullaque pars toto corpore ſana manet.
Atque utinam nunquam tibi crux dux Loyola ſectæ,
Iciſſet lævâ miſſa ſagitta manu.
Gallia Cantabrico cùm quondam & Iberia bello
Pro patrijs facerent prælia aperta focis.
Quam bello plus pace noces, & ad otia verſus
Crudelis animum vertis ad inſidias.
Gallia & in media conſcripto milite regnas,
Diraque fraterno nomine bella geris.
Nempe tua à bello cunctorum fonte malorum
Secta ſata eſt: bellum hinc nunc & adulta ſerit.
Aſpice Carrafam, placidæ qui tempora vitæ
Impendit ſtudijs, ſecta profana, tuis:
Mox ſeptem impoſitas inſedit collibus arces,
Cornua terrificis intonuêre minis.
Tympanaque Italiam confeſtim àudita per omnem,
Vrbis & ad portas Hannibal alter adeſt.
Noſque leves adeò, nos, credula pectora, Galli
Ad bellum infauſtâ ſollicitamur ave.
Protinus induciæ violantur patre Quiritum
Auctore, & Martis nuncius urbe venit.
Pignora iam belli rutilant, micat igneas enſis:
Livia adhuc ſtridens à Phlegethontis aqua.
Hæc infelicis Gallis primordia belli,
Quod nos exitio noſtraque pœnè dedit.
Hûc ergò animos, terræ qui ſceptra tenetis:
Nunc velo moto cernere vera licet.
Cauſa heic veſtra agitur, nam credite, veſtra potentis
In vita HENRICI vertitur ecce ſalus.
Ille quidem petitur, ſed per latus illius omnes,
Credite, vos Reges, mens niſi læva, peti.
Nullus iam miſeris toto patet orbe receptus,
Præſentem oſtentant obvia cuncta necem.
Nil ſecurum uſquam eſt, ſtimulis furialibus actus
Percuſſor, quoquô vertitis ora, latet.
Nam quibus excubijs Majeſtas Regia poſt hac,
Aut quo ſtipatu vivere tuta queat:
Si pueri diſcunt his vitam odiſſe Magiſtris,
Extrema & mortis temnere ſupplicia?
Si tormenta pati poſſunt, nilque inde fateri,
Hacque polum ſperant ſcandere poſſe viâ?
In vitam alterius nil non permittitur illi,
Cui propria eſt odio negligiturve ſalus?
Mentibus hinc teneris gliſcit præpoſterus ardor,
Et cæcos iuuenes in ſcelus omne rapit.
Heu ſapimus ſerò, ſapimus tamen atq; potenti
Eſſe Deo curæ Gallica ſceptra patet:
Qui nos admonitos, tactâ tam leniter aure,
De propria memores eſſe ſalute iubet.
Vos Veneti vidit prudentia cana Senatus,
Vidit, & eſt noſtris reddita cauta malis.
Dum timidæ ſecreta his credere mentis ephebos
Vulpibus, atque animi pondere vota vetat:
Dumq; ſub his operam ſtudiis navare Magiſtris,
Et ferulæ prohibet ſuppoſuiſſe manum.
Vos quoque, quos cæli Rector diademate cinxit,
Hoc ſapere exemplo diſcite, noxa prope eſt:
Nec temerè errones in Regna admittere veſtra,
Hoſtis ſi quis erit, præbeat hoſpitium.
Sentiet is præſto damnum, recteque momenti
Flebit, at heu ſerò, non habuiſſe fidem.

Mitior

Mitior infameis exercuit ita volucres,
Quas Phinei menſis incubuiſſe ferunt.
Nempe per hos factum, divinæ ut vocis apud nos
Eſſet ubique fames, eſſet ubique ſitis.
Quis Deus alipedes Arctoo ex axe gemellos
Miſit, & ætheria monſtra fugavit ope?
Fercula nunc nullo fœtentia ſumere tactu,
Nunc licet è puro fonte levare ſitim.
Reddita libertas nunc priſtina, reddita Regno
Majeſtas: ſacris nunc quoque conſtat honos,
Dicere nunc verum licet, atque audire viciſſim,
Inque Dei Templo nunc bona verba ſonant:
Nullaque mendaci ponet jam præmia linguæ,
Venaleisve animas ſtator Iberus emet.
Turba inimica vale, non exarſiſſe furore
Cantauros tanto fabula priſca refert,
Marte Pelethonijs auſos confligere iniquo
Convivæ raptâ conjuge Pirithoi:
Quos prius Alcides caſum indignatus amici
Lerneæ fixos grandine ſtravit humi.
Quid loquor? Alcidæ eſt inflicta injuria noſtro,
Nec tamen Alcidæ eſt ultio facta manu:
Nempe quod hic Grajo generoſior Hercule Gallus,
Turba Ixionio pejor ut iſta grege eſt:
Quæ gremio ſponſam conata revellere noſtro
Sacra inter menſæ bella cruenta movet,
Monſtrorumq; dolo domitorem aggreſſa nefando
Nunc paſſim noſtro crimine monſtra facit.
Non mihi vaticino pectus quod turgeat œſtro
Glorior, aut intus numen habere puto:
Sed ſi præſagæ non me prudentia mentis
Decipit, hæc alios deinde pericla manent.
Tuq; adeò noſtris nimis heu conterminus oris,
Grande domi fratrum qui miſer agmen alis:
Si ſapis à magno tibi miſſa hæc Rege putato
Præſidia, haud arces vi ſubitura tuas:
Sed quæ compedibus mentes animoſq; tuorum,
Et duris ſtringant nexibus ingenia.
Mutatoque procul coget abire ſolo.
Cùm volet ille per hos te finibꝰ exiget hoſteis,
Et niſi ſponte feras, nigrum damnabit ad Orcum:
Namque etiam in Stygios ius habet ille lacus.
Tu quoque Vindelicos, qui, Gallica nomina, Bojos,
Qui trans Danubium Norica Regna tenes.
Quodque iuves Patres, veſtem queis Fibula nectit,
Effundis totas luxurioſus opes:
Sumptibus immodicis accepta ut damna dolebit,
In gentem ingratam qui periere, nepos:
Bello internecino cum dulcia pacis avitæ
Otia mutabit ſeditioſa cohors,
Et tua Regna dabit placito rapienda Tyranno,
Quippe ſibi id proprio iure licere putat.
Quin procul ad fuſcos gens dira remittitur Indos!
Illic mira canunt edere facta Patre.
Illic Relligio per ſola ſilentia creſcit,
Nec res verbo agitur, iuſſit ut ille, Dei.
Conſita ſed granis in ſacra roſaria ramos
Fundit, & in ramis multa ſigilla gerit.
His, quibus inter nos perit artibus, incipit illic
Relligio in cunis mox peritura ſuis:
Et nova cuncta placent, quoniam novus orbis & ille eſt,
Ex priſca ſupereſt & pietate nihil.
At procul Harpyiæ hinc, procul hinc Ixione nati
Semiferi, gravidæ nubis inane genus
Eſte novi procul hinc, hominum deliria cultus,
Et quæ ſponte ſibi numina quiſque facit.
Gallia (nam decorat Gallos hac laude vetuſtas)
Non alit in gremio talia monſtra ſuo.
Nos iuvat antiquo vitam producere ritu,
Nos juvat in priſca ſimplicitate mori.

Claudius igitur de Aquaviva Præpoſitus Generalis Ieſuitarum, cùm hæc Procurator ad eum retuliſſet, ſimulque intellexiſſet, Marianæ librum in Gallia damnatum hanc doctrinam haud obſcurè etiam improbavit, ſerióne an dolo, & ut fucum faceret Regibus, alij judicent: Reſpondit enim. Primum collaudare ſe ſtudiumque Provinciæ; deinde ægerrimè tuliſſe, quòd libri ij ante emiſſi eſſent, quàm ejus rei quicquam ad ſe deferretur. Cæterum, & ubi primum rem accepiſſet, mandaſſe uti corrigentur, & ſedulò daturum operam, ne quid ejuſmodi in poſterum accideret. Neque eo contentus, decretum etiam addidit vehemens & grave, ne quis poſthac ex Ieſuitis aut publicè quicquam ſcriberet, & doceret: aut privatim conſilium cuiquam daret, quod in Regnum & Principum cædem, perniciemq; ulla ratione vergeret. Verba ejus hæc ſunt:

QVANDOQVIDEM *Societatis ſcriptoribus, ac Theologis, qui docent, cæteriſque omnibus operarijs haud ſatis eſt id ſolum providere, quod in aliorum ſcriptorum libris reperitur, ſed illud etiam apprimè conſiderandum, ſintne opiniones validis nixæ fundamentis. tutæ probatæ, ſcandalis, aut alijs incommodis minimè obnoxiæ: Ideò ſanè iuſtiſſimas ob cauſas, quæ ad hoc conſilij nos impellunt, præſenti decreto præcipimus in virtute ſanctæ obedientiæ, ſub pæna excommunicationis, & inhabilitatis ad quævis officia, ſuſpenſionis à Divinis & aliis arbitrio noſtro reſervatis, ne quis deinceps noſtræ Societatis Religioſus publicè, aut privatim prælegendo ſeu conſulendo, multò etiam minus libros conſcribendo affirmare præſumat, licitum eſſe cuicunq; perſonæ, quocunq; prætextu tyrannidis, Reges aut Principes occidere, ſeu mortem eis machinari. Ne videlicet iſto prætextu ad perniciem Principum aperiatur via atque*

ad turbandam pacem, eorumque ſecuritatem in dubium vocandam, quos potius ex divino mandato revereri, ac obſervare oporteat, tanquam perſonas ſacras à Domino Deo pro felici populorum gubernatione in eo gradu conſtitutas. Provinciales autem, qui aliquid horum reſciverint, nec emendaverint, aut non prævenirent hujuſmodi incommoda efficiendo, ut hoc decretum ſanctè obſervetur, volumus eos non modo prædictas pœnas incurrere, ſed etiam officio privari. Vt ſic omnes intelligant, quis ſit ea de re Societatis ſenſus, neque privati unius error ſuſpectam reddat ſocietatem univerſam, quum apud æquos rerum æſtimatores certum ſit, partis unius, aut membri culpam toti corpori reliquo attribui jure non debere. Volumus præterea, ut Provinciales de hoc accepto decreto certiores nos faciant, idemq; per ſuam quiſque Provinciam curent promulgandum, & in ſingulis domibus & Collegijs referendum in libros ordinationum ad perpetuam ejus memoriam.

Eſt & hoc ſuperioribus addendum, quòd tyrannis & excommunicatio non tollit jura politica & ciuilis ſocietatis, quemadmodum nec ipſa infidelitas vel apoſtaſia aperta à Deo tollit ea. Nam infidelis & apoſtata Imperator, qualis Iulianus olim, manet Imperator, & Magiſtratus, & pro tali à Chriſtianis agnitus eſt. Ergo falſa eſt Ieſuitarum & Scholaſticorum ſententia, qui volunt, non eſſe parendum Principibus Tyrannis & excommunicatis: & contra ſentire videtur Thomas Aquinas in 2. ſecundæ quæſt. 10. Sigebertus etiam Monachus ſcribit in Odone pagina 101. hanc doctrinam & novam & hæreticam eſſe, quæ jubet, ne hypocritis Principibus, id eſt excommunicatis pareamus, quam Hildebrandus, qui & Gregorius VII. Papa primus promulgaſſe videtur, quum veteres Chriſtiani Iuliano Apoſtatæ paruerint: Ambroſius Theodoſio à ſe excommunicato: Apoſtoli etiam infidelibus & perſequutoribus Eccleſiæ Principibus, qualis Nero, Domitianus, &c. paruerunt.

Anno etiam 1611. edita eſt in lucem cum Ieſuita Sicario Apodixis, quâ multis graviſſimis argumentis ac rationibus probatur, Non licitum eſſe Subdito maledicere Regi vel Principi ſuo: multoque minus perſonam ejus adoriri, obtruncare & interficere. Ex multis pauca referam.

Quod ad Maledicentiam attinet ea in Sancta Scriptura expreſsè prohibetur. In Exodo dicitur, *Deos ne exſecrator: & Principi in populo tuo ne maledicito.* Hoc mandatum formidabilius reddiderunt horrendæ pœnæ, quas Deus ipſe ſumſit de ijs, qui illud non obſervârunt. Exemplum habemus in Aarone & Maria, quum contra Moſem murmurâſſent ob Æthiopiſſam fœminam. Hoc ſimplici murmure iritatus Deus ab ijs abijt, & Maria leproſa facta eſt, Ex his colligitur, Si lege Dei puniuntur, qui Principi ſuo maledicunt, quid ijs fiet, qui Reges ſuos & Principes adoriuntur ac interficiunt? David etſi Saul eſſet Tyrannus, injuſtèque illum perſequeretur, & magnum Sacerdotum numerum crudeliſſimè interficeret; perſonam tamen ejus adoriri noluit, quantumvis commoditate optimâ ad id inſtructus eſſet: imò ſervum, qui mortem ejus acceleraverat, licet ab hero ſollicitatus, è medio tollendum curavit. Excommunicantur etiam tales & Satanæ traduntur Concilijs aliquot, ut paulò ante indicavimus.

Exod. 22. Num. 12.

Myſterium IESVITARVM *quo* initiare ſolent eum, quem *ad* Principis alicujus Parricidium induxerunt: *ubi & de* Meditationum eorum Camera & Origine Doctrinæ IESVITARVM *de* Parricidijs.

IEſuitæ cubilia habent myſtica & exorcizata in quæ ij, quos ad facinus patrandum deſtinaverunt, benedicendi, ſanctificandi, & in beatorum ac cœlitum civitatem adſcribendi introducuntur. Exſtat Proceſſus integer Delphis apud Ioannem Andreæ bibliopolam excuſus, quem quia non ingratum Lectori futurum confido, totum hoc loco adponendum cenſui. Habet autem in hunc modum. *Myſterium Diabolicum.*

Is cui cædem Domini, aut Principis ſui ſuſcipiendam Ieſuitæ perſuaſerunt, infelix homo in meditatorium ſeu oratorium ſecretò introduci ſolet. Ibi culter linteolo involutus & eburnâ circumque circa characteribus variegatâ ciſtulâ, cum agno Dei incluſus profertur. Quem, dum è vagina educitur, aquæ benedictæ guttis ſtillatim irrorant, & globulos corallinos conſecratos manubrio appendunt, indulgentiâ factâ, ut quot ictibus necandum Principem petiturus eſſet, totidem animas ex purgatorio educeret. Tum cultrum parricidæ in manum præbent, hiſce verbis commendantes: Electe fili Dei, accipe gladium Iephte, gladium Samſonis, gladium Davidis, quo Goliatho caput præcidit,

cidit, gladium Gedeonis, gladium Iudithæ, gladium Maccabæorum, gladium Papæ Iulij ſecundi, quo ſe à Principum manibus, plurimó civitatum ſanguine fuſo, liberavit. Vade & eſto prudenter animoſus. Deus brachium tuum confortet. Quo facto omnes in genua procidunt, & primarius ex eis talem recitat exorciſmum. Adeſte Cherubim, adeſte Seraphim, vos Throni, vos poteſtates, adeſte vos ſancti angeli; & replete beatum hoc vas perpetuâ gloriâ, & quotidie illi offerte coronam Beatę Marię Virginis Sanctorum Patriarcharum & Martyrum. Non amplius noſtri eſt, ſed veſtri conſortij participes. Et tu Deus, qui terribilis & vincibilis es, quive ei in meditatorio, ac oratorio ſuo, ut Tyrannum, ac Hæreticum exſtinguere, & coronam ejus in Catholicum Regem conferre vellet, revelâſti; corrobora quæſumus hujus, quem ad id opus conſecravimus, membra adauge ejus vires, ut voluntatem ſuam perficere poſſit: da ei loricam divini potentem, quâ comprehendentium manus effugiat: da eis alas, quibus ſancta ejus membra Barbarorum proditorum conatus vitabunda evadant: effunde in ejus animam lætificantes tuos radios, quibus corpus, omni metu depoſito, in medijs periculis & cruciatibus gaudio & exſultatione perfuſum animetur. Hoc peracto exorciſmo ducitur parricida ante altare, in cujus pinace depicta eſt hiſtoria Iacobi Clementis, Monachi Dominicani, cum imaginibus Angelorum eum protegentium ad cœlumque ducentium. Hanc ei Ieſuitæ oſtendunt, & ſimul præſentant cœleſtem coronam dicentes, Domine, reſpice hîc brachium tuum & exſecutorem juſtitiæ tuæ. Omnes ſancti aſſurgant, & huic locum ſedant. Quibus omnibus cōpletis, quatuor tantum Ieſuitæ deputati ſunt, qui ſoli cum parricidia colloquantur. Hi inter ſermones ſępè dicere ſolent, divinam quandam in eo claritatē apparere, cujus radijs permoveantur ad manus ejus & pedes oſculandos: nec amplius ſibi eum hominem videri, ſed jam in divis repoſitum. Seſe etiam aſſimulant, quaſi tantam ei gloriam & beatitudinem, ad quam jam nunc provectus, ſit invideant, ingemendo dicentes Quòd utinam Deus me tuo loco elegiſſet, & hac ratione confirmâſſet, ut liberatus à pœnis purgatorij, rectâ viâ in paradiſum perduceret.

Quod ſi vero is, quem idoneum eſſe rentur parricidio perpetrando, tergiverſetur & perſuaſionibus recalcitret, tum aut terriculamentis nocturnis, monſtrorumque occurſaculis ad votum, quod ejuſmodi concipiendum adigunt; aut per ſubornatas Divæ Mariæ Virginis, vel aliorum cœlitum, nec non ipſius aliquando Ignatij ac ſociorum ejus perſonas ἀπὸ μηχανῆς apparentes ad facinus animant, & inducunt. Ita ſcelerati iſti & parricidiales Magiſtri, nunc formidine pœnæ, nunc adumbratæ virtutis amore incautos adoleſcentes miſeris, & ô vindicandis exemplis circumſcribunt, & in animæ pariter corporiſque diſcrimina præcipitant.

Genus hominum in Oriente fuiſſe memorant, quos plerique Hiſtoricorum Aſſaſſinos, Pius Papa & Nicolaus Gillius Arſacidas, Nicetas Chaſios nominârunt. Hi Mahumetanæ diſciplinæ addicti novam ſibi ſectam inſtituerunt, cujus Præfecto Generali ſedem Muletæ, qui locus ſanctus habebatur ordinavêre. Auctor ſectæ ac Princeps ALAODIM quidam fuiſſe perhibetur, miles veteranus, vulgò Senex de Montanis, à ſuis Pater & Propheta dictus. Iſte ſub ſe & Rectores alios habuit, qui Palatia munita, ſplendida, & admodum quàm elegantia amœna hortorum colebant. Ratio & diſciplinæ inſtitutum in tuenda abſoluta Prophetæ ac Principis ſui authoritate ſuper univerſas gentes vertebatur. In eam rem ipſa Palatia ſive Collegia inſtituta, ut ſtudioſam juventutem ad Mahumeti legem, Alcorarano comprehenſam, conformarent, & delectu ingeniorum habito, juvenes audaciores ac ferociori animo præditos obſervarent, ſecernerent, ſegregarentque. *Aſſaſſini qui.*

Dogmata nefariæ hujus diſciplinæ hæc cumprimis referuntur. *Dogmata Aſſaſ.*

1. Mahumetum eſſe Dei Prophetam, reparatorem generis humani, bonorum ac malorum retributorem.

2. Ejus vicariam Prophetam, ac Principem Muletanum eſſe in terris conſtitutum ſuper omnes gentes, unicum divini & humani juris à Mahumeto traditi interpretem.

3. Ius faſque eſſe Principes ejus dicto non audientes occidere, vi, fraude, dolo, pro re nata & oblata occaſione.

4. Nec diſcipulos ejus Principi alteri cuiquam obſtrictos ac obnoxios eſſe, licet fidem ſimulatam ſacramento jurârint.

5. Animam eſſe immortalem, eique poſt hanc vitam imminere præmia aut pœnas pro dictorum factorumque commeritis.

6. Paradiſum eſſe, hortum lacte & melle affluentem, & omni delitiarum ac volu-

voluptatum genere abundantem, in quo beatorum animæ præmia, quæ ad totius corporis voluptatem faciunt, pro virtute recipiant.

7. Primam ac ſummam virtutem Deoque omnium gratiſſimam eſſe obedientiam, eamve in eo conſiſtere, ut Præpoſitos ſuos vereantur, ac obſervent, & in juſſis eorum exſequendis promptos ſeſe, paratos & alacres præſtent, hoc eſt, ut Paulus ait, ut animi ſui (ſcilicet Prophetæ) deteſtabile exequantur propoſitum.

8. Qui pro legis Mahumetanæ æmulatione, aut bello occumbat, aut in cæde hoſtis comprehenſus interficiatur, animam ſuam rectâ & cum ipſo extremo oris halitu ad gaudia illa Paradiſiaca tranſmittere. Qui verò domi deſides & lecto immorientes pereant, ſummis prius cruciatibus, per multa annorum curricula purgari, quàm ad Paradiſum queant penetrare; ubi tamen nec ſolidis gaudijs & minus perfectis, quàm illi audaces bellatores, perfruituri ſint.

9. Qui autem Principem aliquem Legis adverſarium interemerit, proximum à Mahumeto locum in Paradiſo cum Sanctis Prophetis adepturum eſſe.

10 Denique eſſe in poteſtate Prophetæ, quem uti dictum, Patrem ſive ſenem indigetabant, ſibi à Mahumeto data atq; conceſſâ, Paradiſi gaudia diſtribuere, eorumque guſtum aliquem, etiam in hoc corpore conſtitutis modo incomprehenſibili exhibere.

Adhæc peſtifera, & horrenda Dogmata in Scholis ac Collegijs ſuis adoleſcentum animis ad audaciam ituris viam faciebant, ut eo obſequentiores ſibi redderent, & ad omne vitæ periculum intrepidos, quorum primarium Muletæ ſeminarium fuit. Heic delecti juvenes ad eam quam dixi inſtitutionem docti & educti, potu ſoporifero hauſto, in viridarium Palatio ſeu Collegio contiguum portabantur, ubi ſomno experrecti illarum voluptatum experimentum caperent. Rivuli varij, aquâ, melle, vino & lacte fluentes variæ Muſicæ artis inſtrumenta, melodiæ, choreæ, tripudia, palæſtræ, veſtes pretioſæ, & mirus apparatus omnium delectabilium rerum, quibus pro voto fruebantur juvenes intra viridarium poſiti, qui aliud nihil faciebant, quàm quod vitam beatam vivebant, triſtitiæ nullum dantes locum. Præſtò erant, & puellæ formoſæ variarum libidinum ſpinthrices & pueri calamiſtrati ad nutum miniſtrantes.

Tanto guſtu voluptatis imbibito, iterum in ſoporem dati ad Collegium & habitacula ſua reducebantur. Tunc illi redeuntes (verba ſunt Pauli Veneti) & reminiſcentes, quibus & quantis ad modicum tempus potiti fuiſſent gaudijs, ſupra modum dolebant, & triſtes efficiebantur, quod delitijs illis perpetuò frui non conceſſum ſit, mortem libenter ſubituri, modò hac vitâ tam modicè deguſtatâ, ſemper vivant. Tunc Tyrannus ille; qui Dei Prophetam ſe eſſe mentiebatur, aiebat illis, ſi parati eſtis, ut pro mea obedientia mortem intrepidè, ubi illata fuerit, ſubeatis, participes vos pronuntio futuros illorum gaudiorum, quæ ad horam vidiſtis. At miſeri illi mortem lucrum putantes, nihil tam difficile aiunt, injungendum, quod pro illa beata vita conſequenda non libenter ſubeant. Abutitur igitur Tyrannus ille his præfractis hominibus ad innumera homicidia, quippe qui corporalem vitam proſtituentes, contemnebant etiam mortem ipſam, &c. Hæc Paulus: Cui Nicetas Choniates conſonans; *Et ad eos miſſi, inſit, quos eorum Principes occiſos volunt, ut hoſpites & amici adeunt, & aut ſe habere quod eis dicant, aut Legatos venire ſimulantes, ſæpè Dominorum ſuorum adverſarios pugionibus occidunt, nulla difficultatis & explorati ſupplicij ratione habitâ, etiamſi alterum non occiderint.* Et pergit Paulus; *Vt omnibus hominibus eſſent formidini, & nemo inſaniæ illorum reſiſtere auderet: Sicque fiebat, ut multæ Regiones: & potentes viri Tyranno illi tributarij fierent: donec tandem à Tartaris PſeudoPropheta ille oppreſſus & cum omnibus Aſſaſſinis ſuis extinctus fuit circa Annum C. N. M. CCLXII.*

Ad eundem prorſus modum Ieſuitæ juventutem in Scholis & Collegijs ſuis informant, & erudiunt: propoſitaque præſtantiſſimi gaudij cœleſtis mercede, & divinæ venerationis honore, ad quodvis parricidiale facinus perpetrandum inflammant & propellunt.

De Æquivocationibus IESVITARVM.

XI.

Vndecimo docent IESVITÆ, *Amphibologijs ſeu Æquivocationibus, hoc eſt, mentiendi & pejerandi arte, hæreticos & quoſvis alios decipere, fallere & eludere permiſſum eſſe.*

DOcent etiam Ieſuitæ, ſibi alijſque Papiſtis, præſertim Clericis & Ec- Cap. II.

cleſiaſticis

eleſiaſticis librum permiſſumq; eſſe, quando ab hæreticis Magiſtratibus examinatur, æquivocationum deceptionibus, itemque mentitis nominibus, & veſtibus uti, & veritatem ſupprimere, nimirum, ut commodius ſe inſinuare, & conatus ſuos promovere poſſint. Hoc eſt, licere ſibi & alijs Pontificijs, non tantum ſimpliciter manifeſtam veritatem celare, aut denegare, ſed piè & religiosè aſſerere, per quem ſalutem æternam proteſtari, imò liquido jurare, in illa quæ certiſſimè cognoſcunt falſiſſima eſſe; retinendo tantùm proprium quendam & reconditum animo ſenſum, quo à Patribus ſuis perſuaſi ſunt, ſe tutò & juſtè quæſtionem quamvis eludere poſſe. Eſt hæc communis Ieſuitarum omnium ſententia, ſed tamen cum exceptione quorundam. His artibus inſtituuntur à Ieſuitis ij, quos ad Regum & Principum exitium incitant, ne facinoris conſcios & participes prodant: utrem ipſam apertè negent, conditionem aliquam mente retineant. Atque hæc demùm cauſa eſt, cur parricidæ tam conſtanti animo à Iudicibus interrogati, quibus ſocijs auctoribus ſcelus tantum aggreſſi ſint, negant & pejerant, quòd Ieſuitarum artibus inducti ſibi perſuadent, dum conditionem aliquam mente tegant, nullam in perjurio noxam eſſe.

Sic Toletus Ieſuita & Cardinalis de Inſtruct. Sacerd. lib. 4. cap. vigeſimo primo. *Si quis* inquit, *à ſuperiore interrogetur juratus, tum ſi iuſtè interrogetur iuratus, tenetur reſpondere abſque æquivocatione. Si verò iniuſtè, tum poteſt uti æquivocatione, & reſpondere non ſecundùm iudicis mentem, ſed ſecundùm propriam, Et ſi crimen omninò occultum eſt, de quo quis interrogatur, tum æquivocatione uti poterit, reſpondeo; Neſcio intelligendo tamen intra ſe, Vt dicam tibi: vel reſpondendo, Non feci, intelligendo intra ſe, Nunc non feci, vel aliquid ſimile. Et ſic interrogatum, An ex tali civitate veniat (de qua nempe communis fama eſt, quòd peſte infecta ſit) utut ſub iuramento interrogatus ſit, poſſe tamen reſpondere, Quòd non; licèt inde veniat: quia nempe tacitum intellectum in ſua mente habet, quòd civitas illa non ſit infecta: aut quòd non ſit infectus, licet civitas infecta ſit. Quia nempe non facit contra præcipuam intentionem cuſtodum.*

Similia docet Gregorius de Valentia Tom. 3. Diſput. 5 q. 13. De reo pun. 2. pag. 1350. & ſeqq. *Quandocunque* (ait) *iniqua interrogatio ſit, etiamſi iuramentum acceſſerit, nullum tamen committetur periurium quamvis iuramento affirmet alium aliquem ſenſum verum alienum ab interrogatione: talis non mentitur; nec vanè uſurpat nomen Dei, ſiquidem ad ſe, vel ſua tuendum, id facit.*

Andræas quoque Eudæmon Ioannes in Anticotoni confutatione docet, cùm iudex ritè, ac ſervato juris ordine reum interroget, teneri quemcunque ſine tergiverſatione ulla ad mentem judicis etiam cum capitis ſui periculo reſpondere; quòd ſi verò Magiſtratus præter jus & fas, ſine ullis indicijs ad quæſtionem aliquem rapiat, tum tergiverſationi locum eſſe. Verba ejus hæc ſunt: *Cùm quis nullis iuſtis indicijs in ius vocatur, quia nemo tenetur ſeipſum Magiſtratui prodere, idque lex ipſa naturæ ſatis docet: apertè & liberè ſine omni tergiverſatione negare poteſt, id cuius gratia acceſſitur: quia ſemper clauſula illa intelligitur, ita ut tenear dicere.*

Martinus Navarrus Azpilcueta in d. c. humanæ aures. 22. q 5. pag 348. poſt Angelum de Peruſio & Ioan. ab Aragnia refert & probat, *Æquivocationem S Franciſci, qui interrogatus à lictoribus, homicidam* (Ieſuita Sylvanes in Philippica ſua pagina quinta pro homicida furem ſupponit) *perſequentibus, An illhac*, ubi Franciſcus erat, *talis homicida transyſſet? immiſſis manibus intra manicas, reſpondet, Hac non transyſſe*; ſubintelligendo tacitè contra communem intelligentiam: *Non transyſſe per illas manicas.* Et addit Azpilcueta: *Hanc doctrinam de Æquivocationibus fundari in illo inſigni facto magni illius Patriarchæ Franciſci.* Cui ſimilis eſt illa, quam habet Gloſſa in c. Ne quis. c. 2 q. 2. ſi quis videlicet interrogetur, an hic vel ille hî ſit, & reſpondeat non, ſubintelligendo, ut hîc comedat; quam *ſolennem & receptam* Azpilcueta dicit, *& uti iuſtam reſponſionem* laudat.

Ibidem Navarrus ex Thoma, *quòd reus interrogatus de crimine à iudice non procedente iuridice non teneatur fateri veritatem, ſed poſſit uti Æquivocatione, ſubintelligendo aliquid aliud quam verba ſonant. Imo & qui reſpondet iudici, ſive ſuperiori, vel ſine ſub iuramento, poteſt uti Amphibologia, ſive illa contingat ex diverſa verbi ſignificatione, ſive ex diverſa intentione interrogantis & reſpondentis, & licet falſum ſit, ſecundum mentem interrogantis.*

Idem Navarrus pag. 351. *etiam Magiſtratui, vel judici injuſtè interroganti vel adjuranti non tenetur quis ſecundum ſuam intentionem reſpondere.* Sic & teſtem inſtruit Navarrus, *ut dicat, Se nihil ſcire, ſubintelligendo intra ſe, Nihil, quod dicere teneatur.* Ibidem etiam inſtruit litigantes, qui jubentur jurare de calumnia, veritate, &c. *Vt ſi non ordinatè,*

vel juſtè, à Iudice jubeantur, poſſint negare affirmare, ſecundum propriam mentem, non curando de illa quam judex habet. Et poſt alia pag. 352. n.16. docent etiam, *Licitè poſſe aliquem occultare, Quod ſit Catholicus.* Rurſus cap. humanæ aures 22. q. 5. inquit: *N. N. clàm ſine teſtibus abſentibus, cuidam fœminæ dixit, Accipio te in uxorem meam: ſed ſine animo eam ducendi. Poſtea judici eum adjuranti, & interroganti, an ea verba dixiſſet? Reſpondit ſe illa non dixiſſe; ſubintelligendo, in mente ſua, quòd illa non dixerit animo illam ducendi.* Et addit Azplicueta, *hoc non eſſe mendacium, ſed æquivocationem prudentem & honeſtam.*

Toletus ut ſupra, ſcribit, *Quærenti judici, feciſtine illud? reſpondeat; intelligendo intra ſe, ut dicam tibi, vel hoc tempore, vel quid ſimile: Et ſi vir uxorem petat, an ſit adultera? illa poteſt dicere, non ſum, quamvis verum fuerit, intelligendo, ut tibi revelem. Sic qui cogitur jurare alteram in ſponſam accepturum, intelligendo, ſi poſtea placuerit: & à latronibus comprehenſus juraverit, ſe poſtea daturum centum aureos, ut liberetur, & æquivoce jurans, intra ſe dicens, ſi poſteà liberetur tunc non tenetur ſolvere: ſic à cuſtode iniurioſè detentus, ut dimittatur, iurans ſe redditurum poſteà, poteſt uti æquivocatione, & non tenetur reddere.*

O mendaciorũ Doctores.

Interrogatus alius, & jurejurando obſtrictus ut verum dicat, talemne viderit hodie? hac æquivocationis arte illud planè denegat, prudens licet, ſcienſq; illum viderit Ille verò hunc ſenſum ſibi reſervavit, Non vidi illum, ſcilicet, ut Magiſtratui hoc dicerem, vel non viſione beatificâ, vel non Venetijs, &c. illum vidi.

Franciſco Treſhamo in arce Londinenſi morti proximo ut uxor ipſum in ſolatium inviſeret permiſſum eſt. Illa verò haud ignara maritum ſuum conjurationis Hiſpanicæ directè & verè Garnetum inſimulâſſe, ſed verita ne maritus ſine morſu conſcientiæ aliquid de Garneto detexiſſet. cùm jam extremos ſpiritus exhalaret, eò adegit, ut cùm ipſe ſcribere non poſſet, famulum ſcribere juſſerit, quæ ipſe dictaret. In quo ſcripto ſeipſum jurejurando obſtrinxit, atque in animæ ſuæ ſalutem teſtatus eſt, ſedecim annis totis jam tranſactis Garnetum ne vidiſſe quidem, eamque ob cauſam, priorem ſuam confeſſionem irritam haberi obteſtatur, Petit denique ut præſens iſta retractio pro vera habeatur. Cùm tamen Garnetus ipſe confeſſus ſit, ſe Hiſpanicæ conjurationis conſcium fuiſſe, ſeque cum Treſhamo ſæpiſſimè proximis annis loquutum de his rebus eſſe.

Interrogatus tandem pro tribunali Garnetus, quid de hac Treſhammi retractatione ſentiret, Hoc unicum reſpondit, *Ipſum æquivocare voluiſſe credo.*

Garnetus etiam de toto hoc argumento & naturâ æquivocationis quid ſentiret explicare juſſus, hoc 20. die Martij anni 1606. reſponſum dedit. *De æquivocatione ita cenſeo. In rebus moralibus & communi uſu vitæ, quando veritas inter amicos requiritur, uti æquivocatione haud licet: id enim ſocietati hominum magno malo cederet. Quare huic remedio in iſtis nullus locus. Quoties verò de neceſſaria defenſione agitur, deque injuria aliqua evitanda, aut damno, aut de conſequendo aliquo bono non parvi momenti ſine ullo cujuſquam periculo, tum licita eſt æquivocatio.*

Idem Garnetus quoque has Ieſuitarum fraudulentas æquivocationes, quum Londini pro tribunali ſtaret, hoc mendacio defendere & excuſare conatus eſt: *Ieſuitarum Ordo*, inquit, *mendacium quodcunque improbat, præſertim verò in cauſis fidei & Religionis, cùm ſit illud genus mendacij omnium pernicioſiſſimum, & à D. Auguſtino in Priſcillianiſtis condemnatum. Imò verò quæcunque in cauſa mentiri, & malum & peccatum eſt, utcunque inter octo gradus, quos Auguſtinus facit, ille revera gradus infimus habeatur, ita mentiri, ut uni in commodum cedat, quod ſine cuiuſvis ſit incommodo. Illa igitur, quam nos defendimus Æquivocatio, legitimum quarundam propoſitionum uſum defendit, mendacijs neutiquam patrocinatur. Fieri enim poteſt, ut quis ab homine, penes quem nulla ſit inquirendi authoritas, interrogetur, aut de re aliqua examinetur, cuius cognitio ad interrogantem minimè pertineat; verbi cauſa, Quid aliquis cogitet? Quo tempore igitur oportet veritatem dicere, æquivocare non licet, quod ſi ſecus ſit, licet, &c.* Attornatus autem Generalis Angliæ ad hoc ſic reſpondit: *Verum quidem eſt, ſpecie tenus mendacium & periurium condemnare videntur, quod ſi ſecus fecerint, ipſorum ſcelera eſſent in medio poſita, omnibuſque exoſi eſſent. Verùm quæ condemnant mendacia periuriaque aperta ſunt & hiantia: mendacia autem ſecreta, periuria clancularia, falſa teſtimonia, quæ maximè deteſtanda, quæque neque defenſionem, neque exemplum habent, approbare videntur. Quod ſi in alijs ut plurimùm non probent, at in ſemetipſis & ſui ſimilibus, atque coniurationum ſocijs, probant & defendunt; præſertim cùm ad conatus ſuos perficiendos illis uſui & adminiculo eſſe poſſit.*

In Actis Garneti pag.96.

Ibid. pag. 107.

Hæc quoque Garneti proteſtatio eſt contraria ſuo ipſius facto. Cùm enim à Magiſtratu interrogatus maximè, pernegâſſet, ſe

ſe

ſe conſcium machinationis cum pulvere tormentario fuiſſe, ac pro ejus felici ſucceſſu preces habuiſſe; mendacij deinde convictus reſpondit pag. 101. *Se quidem de proſpero magnæ illius actionis eventu preces obtuliſſe; illud tamen eo animo ſenſuque feciſſe, quòd ſeveriores quaſdam leges tum ſubveritus fuiſſet.* Rurſus interrogatus à judice; *An Ieſuitam Hallum, aliâs Oldcornum non conveniſſet,* monituſque, ut ſine æquivocatione in veritate reſponderet; pertinaciter & animæ ſalutem teſtatus reſpondit, *Se cum illo non fuiſſe:* idque horrendis execrationibus repetijt. Poſtea verò quum Hallus contrarium faſſus fuerat, in mendacio aperto deprehenſus Garnetus, erubuit, & miſericordiam imploravit, agnovitque ſe deleqniſſe, *Niſi ipſum Æquivocatio tueretur.* Hinc intelligit Lector mentitum fuiſſe Garnetum Æquivocationum Ieſuiticarum defenſione. Nam & interrogatus à delatis Regijs, penes quos fuit interrogandi authoritas & poteſtas: & à judice ipſo monitus fuit ut ſine æquivocatione & dolo aliquo reſponderet: & cognitio rei, de qua examinatus fuit, ad interrogantes maximè pertinuit, & tamen æquivocavit, id eſt, mentitus eſt.

Ibid. p. 107.

Eâdem fraude illuſit Garnetus Ieſuita Illuſtriſſimo Comiti Saliſburgienſi, petenti, ut ſine æquivocatione proferret, quid de excommunicatione Regis ſentiret, dicens, Regem Iacobum nondum excommunicatum eſſe. Nam Iacobum Stuardum excommunicatum animo ſentiebat Vide ejus acta pag. 107.

Eadem fraude utuntur Ieſuitæ, cùm ipſi, vel eorum diſcipuli Reges & Principes Evangelicos, imò & Pontificios eorum fautores, & ſedi Roman. minus obedientes, occidunt. Negant enim ſe Reges aut Principes occidiſſe. Quare? quia non ut Reges & Principes, ſed ut hæreticos, hæreticorumq; fautores & excommunicatos, atque Tyrannos eos occidunt: *Non enim in eodem ſubjecto eſſe poſſe,* ait, *Regnum, hæreſin & Tyrannidē.*

Hac arte Richeomus in ſua Expoſtulatione Apologetica pro Ieſuitarum Societate Henrico IV. Regi Galliæ illuſit, dum æquivocando impudenter affirmavit: *Se nunquam audiviſſe, poſtremo defunctum Henricum Regem, à quoquam ſuorum hominum Tyrannum eſſe nominatum. Non enim poſtremò defunctum Henricum Regem, ſed benè poſtremò occiſum Henricum Valeſium Henricum Tyrannum & quidem ſæpiſſimè audivit nominari;* quum hoc & pro concine ubique inter Ligiſtas, & quàm plurimis libellis editis factitatum ſit.

Simili æquivocandi arte utitur Tortuoſus Bellarminus, *dum negat Sixtum Quintum Papam imperâſſe eundem Henricum Regem interficere,* ut eſt videre in Reſponſione ad Apologiam pro juramento fidelitatis pag. 85. Non enim Papæ imperant occidere Reges, ſed Tyrannos tantum, id eſt, eos, qui dicto ſuo minus ſunt audientes. Hoc enim decretum Paparum axioma indubitatum eſſe, ille ipſe Tortuoſus multis locis tradit. Conſtitutum etiam apud eoſdem eſt, Omnes Reges ac Principes Evangelicos, imò & quoſdam Pontificios, minus dicto Paparum parentes, nec Reges & Principes, ſed Tyrannos eſſe.

Docent præterea Ieſuitæ, *Quoſvis non teneri privatis quoque Catholicis ad mentem reſpondere, ſed æquivocare & interrogantes decipere poſſe.* Navarrus ubi ſupra pag. 351. *Per hanc doctrinam,* inquit, *æquivocationis innumera mendacia & peccata evitari poſſunt, ſi ſemper reſpondeatur cum aliqua ſub intellectione: ut ſi interrogemur: quò vadimus? quantam pecuniam habemus? mutuavimus? quid ſcripſimus? quid nobis ille vel ille dixit? &c. omnibus illis abſque peccato reſpondere non poſſe, ſubintelligenda aliqua. Vt ſi quis petente pecuniam, librum,* &c. *reſpondeat, Non habeo; licet habeat, ſubintelligendo, Ita non habeo, ut tenear præſtare, vel, ut tenear tibi dicere, dare, manifeſtare, &c.*

Ieſuita Iacobus Sylvanus, aliâs Keller, in Philippica contra Anonymum Prædicantem, pag. 5. ait: *Æquivocatione uti licet, quando qui interrogat, non eſt ſuperior, aut judex. Anne,* ait, *ego obligatus ſum cuique ex rure vel plauſtro roganti reſpondere ad mentem? quis me omnium debitorem fecit?*

Quod verò ad Æquivocationis hujus originem & antiquitatem attinet, videtur illa primò referri poſſe ad Priſcillianiſtas hæreticos, qui docuerunt, *mendacia & perjuria Religionis ſuæ celandæ gratia fieri bonâ conſcientiâ poſſe, quod etiam Audiani ſenſerunt:* Vnde illud eſt eorū, *Iura, pejura, ſecretum prodere noli.* Vide Hieron. in Epiſt. ad Cteſiphont. de Pelag. Auguſt. in Enchirid. & lib. de mendacio, Bernard. ſerm. 65. in Cantic. Sixtum Senenſem lib. 3. Bibliothecæ.

Æquivocationis Ieſuiticæ origo & antiquitas.

Æquivocatio etiam talis Ieſuitica ab Ario hæretico uſurpata fuit. Is enim cùm à Niceno Cōc. damnatus eſſet, & à Conſtantino Imp. in exiliū ejectus, ad humillimā ejus petitionē, fide prius datâ ſe Niceno Cōcilio, ſubſcripturū, ab eodē Imperat. revocatus fuit. Ille verò domū reverſus, ſuā ipſius opinionem ac ſententiam in charta clam conſignavit, eamq; in ſinu geſtavit. Cùm in conſpectu Imperatoris Nicenam fidē ſibi

propoſitam videret, interrogatus, utrum Concilij Niceni decretis verè conſentiat, & in futurum conſtanter adhærere velit? Ille, manu ad ſinum admotâ, ubi charta occultabatur, ſine mora, alacri promptoque animo coram Imperatore ſubſcripſit, cùm tamen ea quæ in Concilio de Fide deciſa erant, aſtutè & æquivocè eluderet. Cogitavit enim apud ſe tacitè & æquivocè, ſe ſcripturum iſti fidei, quam in ſinu geſtavit, non ei quæ ſibi ab Imperatore propoſita fuit.

Noſtrâ autem memoriâ Æquivocandi hanc ſcientiam ab inferis reſuſcitatam, multos Ieſuitarũ magnâ curâ & explicuiſſe & aſſeruiſſe ex ijs teſtimonijs,quæ paulò ante ex illorum ſcriptis adduximus, conſtat, ut non immeritò authores & inventores ejus eſſe vulgò dicantur. Præcipuè autem eam excoluerunt Angliæ Regni Ieſuitæ. Extant enim Ieſuitæ Perſonij Angli, qui Romæ vixit ibique mortuus eſt, diſputationes ejus argumenti prolixæ in quibus Æquivocandi, ſeu mentiendi & pejerandi artem acriter defendere conatur: ſunt autem à Thoma Mortono ſolidiſſimè confutatæ. Liber quoque paulò ante mortem Eliſabethæ Reginæ editus eſt hoc titulo, *Æquivocationis tractatus* à Garneto Ieſuitarum in Anglia Provinciali & Blackvvello Angliæ Archipresbytero nõ ſolùm viſus, ſed etiam approbatus. In principio autem Garnetus ſuâ ipſius manu verbum hoc tituli *Æquivocationis*, delevit, & ſic mutavit, *Tractatus contra æquivocationes & falſas diſſimulationes*, cùm *rem ipſam pro virili tueatur.* In fine etiam Blackvvellus librum hunc approbavit & commendavit his verbis: *Tractatus iſte verè doctus & verè pius & Catholicus eſt: certè Sacrarum Scripturarum, Patrum, Doctorum, Scholaſticorum, Canoniſtarum, & optimarum rationum præſidijs pleniſſimè firmat æquitatem Æquivocationis; ideoque digniſſimus qui typis propagetur ad conſolationem afflictorum Catholicorum, & omnium piorum inſtructionem.* Et tamen Apologiſta quidam in ſecunda Apologia ſua negat, ullum unquam ejuſmodi Tractatum in rerum natura fuiſſe, & qui ejus meminerunt impoſtores vocat. Sunt autem in Anglia plurimi, qui partim viderunt legeruntque eum librum, partim etiam hodiè eum ſervant: Si etiam Andreæ Eudæmoniohannis Apologiam c. 2. inſpexerit, levitatem & imprudentiam ſuam agnoſcere cogetur Apologiſta iſte.

In hoc Tractatu citatur ab authore Æquivocationis exemplum Coventrienſe: ſermonibus multorum in Anglia jactatum, & ſic narratur ac defenditur: *Graſſante in Anglia peſtilentia, præſertim Londini, quidam inde Conventriam venit. Ad portam urbis occurrunt deſtinati à Magiſtratu, qui delato jurejurando eum interrogant, veniat nec ne Londino? Ille negat ſtrenuè, & dictis jurejurando fidem facit. Hic auctor libelli negat eum peccaſſe. Cauſam hanc affert: Principali*, inquit, *& finali propoſitæ quæſtioni ſcopo; ſcilicet, an ſic venerit ut civitati peſtem adferret, reſponſum dedit, licet immediatus quæſtionis ſenſus fuerit, ſcire utrum Londino profectus ſit nec ne. De hoc bonâ conſcientia jurare ut poſſet, perſuaſio præſtitit, aut ſcientia certa; quam jurans habuit, vel peſtem jam non eſſe Londini, vel aërem non eſſe ibi infectum, neque præter euntes inficere: vel ſe equo vehentem citato curſu abſque noxa tranſiſſe.* Hæc eſt deciſio illius Tractatûs auctoris: & ut illuſtret novam hanc doctrinam, admirabilem profert Theoriam, de differentia propoſitionis verbalis, & reſervationis ſive retentionis mentalis: item de propoſitione ſcripta vel mixta, quæ partim vocis prolatione partim ſilentio conſtat: quando animi ſenſum partim verbis exprimimus, partim ſilentio premimus & in mente reſervamus.

Extat in eodem Tractatu aliud exemplum: *Quidam poſt contracta ſponſalia per verba de præſenti mox ad alias nuptias convolans, fidem ſuam alteri ſponſæ ſimiliter per verba de præſenti obligat. Vocatur in jus, per jurejurando verum dicere jubetur: deinde interrogatus, annon priori ſponſæ per verba de tempore præſenti ſeſe obſtrinxerit? negat ille & pernegat.* Auctor dicti Tractatûs negat in hoc peccatum eſſe: *Nam judicis*, inquit, *quæſtio eò tendebat, ut juſtumne eſſet prius matrimonium cognoſceret: quum igitur reos id matrimonium pro irrito & illegitimo haberet, nullo conſcientiæ periculo, jurare poteſt non feciſſe quod fecerat, cum hac utique retentione mentali, Eo animo ut id eſſet legitimum matrimonium.*

Magni ſcilicet pretij hæc Æquivocationis doctrina eſt,quæ tam facilè omnia peccata & ſcelera excuſare poteſt.Illud quoq; fateantur omnes neceſſe eſt, per hanc novam doctrinam, ad omnia quamvis execranda piacula, latam patefieri, non dico feneſtram, ſed januam & portam: ut meritò facturi ſint homines facinoroſi, & ad omnem impietatem projecti, ſi patronos & aſſertores Æquivocationis pro benè de ſe meritis habeant.

Eſt & ſcitum ejuſdem diſciplinæ; ab au-

auctore dicti Tractatus defenſu, *Licere criminis alicujus reo pejerare, & omnibus modis factum negare; ſi ab eo interrogetur, qui auctoritatem legitimam non habet; etiam apud legitimum judicem licere: non tamen indefinitè, ſed cum ex hac exceptione, Tantiſper dum probationes deficiunt.*

Hæc omnia cùm ita ſint: *Tamen æquivocationes has utilem artem & bonam prudentiam eſſe dicunt.* Ideoque Navarrus ſibijpſi gratulatur, & jactat, ſe maximo cumprimis Principi uſum illius Apophthegmatis, *qui neſcit diſſimulare neſcit regnare*, commendâſſe, & iſtam doctrinam Principi illi profuiſſe. Idem Navarrus ind. c. humanæ c. 34. hanc ſimulandi & diſſimulandi artem ex Thoma *prudentiam ac virtutem* appellavit, *& qui eâ utantur laudandos eſſe.* Hanc Navarri doctrinam Gregorius 13. *tanquam ſanctam, veram & inconcuſſam approbavit & commendavit.* Et Gregorius de Valentia Ieſuita Tom. 3. diſput. 5. q. 13. *eam prudentem defenſionem vocavit.*

Convellitur autem hæc mentiendi doctrina Ieſuitarum, aperto Scripturæ teſtimonio. Nam Hebræ. cap. 6. dicitur, *Omnis controverſiæ finis jusjurandum eſt ad confirmationem adhibitum.* Hoc autem verum non eſt, ſi Ieſuitarum doctrina vera eſt: nam illorum juramento controverſiæ non finiuntur, nec res dubiæ deciduntur, ſed perplexæ magis redduntur. Et Epheſ. 4. c. *Depoſito mendacio loquimini veritatem quiſque proximo ſuo.* Et Eſa. 28. *Poſuimus fallaciam ſpem noſtram, & in mendacio abſcondimus nos, &c.*

Longe etiam aliter de hoc mentiendi genere docuerunt Patres. Iſidorus in Synonimis cap. 10. *Omne*, inquit, *genus mendacij ſummopere fuge: ne caſu, nec ſtudio loquaris falſum; nec ut præſtes, mentiri ſtudeas: nec quâlibet fallaciâ vitam alicujus defendas. Cave mendacium in omnibus.* Refertur etiam cap. Omne. cauſa 22. q. 2. Et Auguſt. in lib. de Mendacio cap. 6. *Si quis*, inquit, *ad te confugiat qui mendacio tuo poſſet à morte liberari, non es mentiturus. Os enim quod mentitur, occidit animam.* Et mox: *Cùm ergò mentiendo vita æterna amittitur, nunquam pro cujuſquam vita temporali mentiendum eſt.* 22. q. 2. c. omne. Cumque Origenes ex ſententia Platonis permitteret ſapienti bonoque viro mendacium, modò ſalutare is eſſet, quorum gratia fieret; Et Hieronym. non careret omninò ſuſpicione Origenici Dogmatis, (Nam hujus ſententiam in commentarijs in Epiſt. ad Galat. ſcripſerat, utroſque, Petrum & Paulum, pro tempore ſimulatione uſos: Petrum, quum ſe ſubduceret à menſa, ſupervenientibus Iudæis; Paulum, quum illum in os acriter objurgaret, ut per eam alios deterreret;) Auguſt. in Epiſt. ad Hieron. quæ exſtat inter Epiſt. Hieronymi tom 3. p. 150. b. ipſum hac de re diligenter admonet, negatque hoc licere. Rurſus Iſidorus lib. 2. ſentent. cap. 31. Quacunque inquit, arte verborum quiſque juret, Deus tamen qui conſcientiæ teſtis eſt ita hoc accipit, ſicut ille, cui juratur, intelligit. Dupliciter autem reus fit; quia & Dei nomen aſſumit, & proximum dolo capit. 22. q. 5. c. Quacunque. Ibid. c. Qui pejerare. additur, Deus duplicitatis aſpernator, ſimpliciter intentionem utriuſq;, interrogantis & reſpondentis conſiderat; verborum artem aſpernatur & odit.

Et quæ non tantùm certa verborum Ieſuiticorum fides, ſed quid certus adeò poterit eſſe ſenſus, ſi verba extrinſecus prolata, liceat ad hunc modum intentione non expreſſâ, aut æquivocationibus eludere, etiam in ſanctiſſima juramenti Religione. Hoc eſt nimirum quod aiebat iſte, *Linguam iuratam, mentem iniuratam habeo.*

Ideò ne Ieſuitæ quidem omnes & Pontificij hanc doctrinam probant. Nam Ioan. Maldonatus Ieſuita Comment. in 24. cap. Luc. v. 36. *Quiſquis*, inquit, *fingendo alium fallere conatur, etiamſi præterea aliquid ſignificare velit*, (id eſt, æquivocatione uti) *haud dubiè mentitur, alioqui nullum eſſe mendacium, quod non defendi poſſit.*

Sic etiam Sacerdotes Vuisbyeenſes in Epiſtola quam ad Generoſum Papiſtam nuper ſcripſerunt, *Ars eſt*, inquiunt, *noſtrorum Ieſuitarum ut in iuramentis ſuis Magiſtratibus quæritur, Eſne Sacerdos? tum Sacerdoti*, inquiunt, *licebit reſpondere, Non ſum, ſed additâ hac intentione, intus in animo conceptâ, non ore prolatâ, talis nimirum, qualem me eſſe cupitis, aut narrem vobis, aut aliquid ſimile.*

Ethnici quoque damnârunt doctrinam hanc. Cicero enim lib. 3. Offic. *Quod* inquit, *affirmatè, quaſi Deo teſte, promiſeris. id tenendum eſt. Et qui hoc ſibi ſumunt, Nullam eſſe fidem, quæ infideli data ſit; videant, ne quæratur latebra periurio.*

Homerus etiam, quem omnium ætatum ſapientes demirati ſunt, ſub Achillis perſona graviſſimè deteſtatur eum, qui aliud in mente celat, aliud linguâ loquitur, inquiens:

Haud minùs ille mihi exoſus quàm ianua Ditis,
Mens aliud cui tecta tegit quàm lingua loquatur.

Turcæ quoque hodiè improbarent, ſat ſcio, ſi quis inter ipſos, talia mendacia, & mentiendi, Magiſtratusque decipiendi artes populo diſcendas proponeret, ut Ieſuitæ faciunt.

Conantur quidem Ieſuitę hoc ſuum mẽdacij genus, & mentiendi artes defendere *primò* exemplis Patriarcharum *Vſi ſunt*, inquiunt, *Abrahamus & Iſaacus æquivocatione, quum negârunt Saram & Rebeccam ſuas uxores eſſe.* Gen. 12.20. & 26. Iacobus etiam Patri Iacobo dixit, aut ſimulavit Eſauum ſe eſſe.

Reſpondet autem eis Auguſtin. contra Creſc. c. 9. & 15. *Hæc*, inquit, *quando in Scripturis legimus, non ideò quia facta credimus, etiam facienda credamus: ne violemus præcepta dum paſſim ſectamur exempla. Et conſtat, quòd non omnia quæ à ſanctis viris legimus facta, transferre debeamus in mores.* Et cap. 21. *Teſtimonia illa, quibus ſanctos libros mendacijs ſuos Patronos adhibere moliuntur, partim non eſſe mendacia, partim etiam, quæ ſunt, non imitanda eſſe, docet.*

Secundò, blaſphemè dicunt, ipſum quoque Chriſtum æquivocationibus uſum eſſe, quum dixit Marci 13. *De die illo & hora nemo ſcit, ne Angeli quidem qui in cælo ſunt: nec ipſe Filius, ſed ſolus Pater. His verbis*, aiunt, *ſimulavit ſe neſcire ſecundum humanam naturam noviſſimum diem; cùm tamen ſciverit illum.* Et Bellarminus lib. 4. de Chriſto, c. 1. Suarez tom. 1. in Thom. quæſt. 10. artic. 11. diſput. 1. Gregor. de Valent. tom. 4. diſp 1. q. 15. part. 1. & Armandus Ieſuita in Epiſt. ad Chamierum, dicunt, *Errare omnes ferè hujus temporis hæreticos, & proteſtantes præcipuos, ſicut olim Agnitas hæreticos, quia dicant, Chriſti animam humanam aliquid ignorâſſe.* Maldonatus autem in Matth. 24. c. ex Damaſceno ſcribit, *Agnoitas ſimpliciter Chriſto ignorantiam tribuiſſe.* Et Alphonſ. de Caſtro adverſus hæreſ. tit. Deus. indicat, *Agnoitas ignorantiam ſimpliciter impegiſſe Deo ex his verbis, de die illo nemo ſcit.* Idem Maldonatus ſcribit contra Bellarminum & ſocios, *Athanaſium, Ambroſium, Gregorium. Nazianz. Theodoretum, Cyrillum, &c. apertè docuiſſe, Chriſtum quatenus hominem, diem judicij ignorâſſe.*

Cap. III.

Miſcellanea *de* IESVITIS *eorumque* Doctrina.

De juſtificatione hominis coram Deo.

VT Ieſuitę quum alijs Doctoribus Pontificijs, tum etiam in multis Socijs ſuis contradicant aliquot ſaltem demonſtrabo exemplis. Mendacia enim certius dignoſci non poſſunt, niſi quando ſibimetipſis contraria ſunt: A Deo enim ita ordinatum eſt, ut impij ſemper ſeipſos confundant, & mendacia non conſonent, ſed contra ſemetipſa ſemper teſtentur.

Bellarmin. de Notis Eccleſiæ lib. 4. c. 9. ¶. Nunc; ſcribit; *Docuerunt Eunomiani, nemini peccata nocere, modò fidem habeat. Idem Proteſtantes.*

Bellarminum autem Ieſuitam haud obſcurè mendacij inſimulat Toletus Ieſuita Com. in Ioan. 13. *Affirmavit*, inquit, *Eunomius, fidem ſufficere ad ſalutem, quamvis mala opera adeſſent. Proteſtantes dicunt quidem ad ſalutem ſufficere, negant tamen fidem illam ſine operibus eſſe poſſe.* Agnoſcit igitur Toletus, Eunomianos fidem mortuam, Proteſtantes vivam profiteri.

Rurſus Bellarminus lib. 1. de Iuſtif. cap. 12. *Nos*, inquit, SOLA *fide juſtificari coram Deo, eſt opinio paradoxa.* Et Maldonatus Comment. in Matth. 19. *Hoc*, inquit, *omnium hæreſium ſeminarium eſt:* Et Feuardent. Comment. in Iac. *Iuſtitia fictitia & imaginaria eſt.* *De particulari SOLA.*

Contradicunt autem alijs Pontificijs doctiſſimis. Colonienſes Canonici quin etiam authores eſſe libelli oblati à Cæſare Collocutoribus Proteſtantibus in Comitijs Ratisbon. dicunt: *Tantum per imputationem juſtitiæ Chriſti quatenus fides noſtra apprehendit miſericordiam atq; juſtitiam Chriſti, propter meritum Chriſti nos juſtificari coram Deo.* Præterea Caſſandrum, Stapulenſem, Peraldum, Ferum & alios, qui hujus ſententiæ fuerunt. Stapletonus etiam lib. 7. de juſtificat. cap. 9. Catholici, ait aliqui (quos Vega libro 15. de Iuſtificat. capite 20. pag. 712. viros doctos & pios vocat) tenebant, nullum alium eſſe juſtitiæ conſervandæ modum, quàm ſi juſtitia Chriſti nobis imputetur.

Bellarminus lib. 4. de Notis Eccleſ. capite 9. *Calvini doctrinam, fidem veram, ſemel habitam, amitti non poſſe, inter Ioviniani hæreſes numerat.* Campianus contra rat. 10. *Niſi*, inquit, *Divi è cælo deturbentur, cadere ego nunquam potero.* Catharinus quoque ipſo Bellarmino teſte lib. 3. de Iuſtificat. cap. 9. docuit ex his verbis, Accepiſtis Spiritum adoptionis, *Fideles in perſuaſione de ſua ſalute non poſſe falli.* Contradicit etiam Auguſtinus de Corrept. & Grat. capite ſeptimo, *Horum fides*, inquit, *quæ per dilectionem operatur, aut omninò non deficit, aut reparatur priuſquam hæc vita finiatur.* *2. Vera fides an poſſit amitti.*

Azoria Ieſuita inſtitut. libro 9. capite 7. *Appellat*, inquit, *Calvinus imagines Sancto-* *3. Imagines rectè Idola vocari.*

Sanctorum, idola, & ſimulachra, quaſi à ſacris auctoribus promiſcuè uſurpentur; falſum.

Valentianus autem lib. 3. de Idol. capit. 8. ¶. Quod autem, hoc ipſum facit, quod damnat in Calvino Azorius. *Idolum*, inquit, *Græcè imaginem, ſive ſimulachrum ſignificat.* Hæc nomina uſque adeò confundit Valentianus, ut non vereatur ſimulachrorum cultum in hunc modum ex Scripturis defendere. *Innuit*, inquit *Beatus Petrus aliquem eſſe ſimulachrorum & Idolorum cultum licitum.* Ibidem, Cardinalis etiam Plæotus lib. 1. de ſacris & prophanis Imag. cap. 3. *Idolum, imaginem & ſimulachrum pro eodem accipi teſtatur. S. Hieronymus*, inquit, *ſcribit, ubi in ſacris literis Idola poſitum eſt, Aquilam figuras vel imagines interpretatum eſſe. Et apud Ciceronem legimus, Imagines quæ Idola nominantur.* Et Plato, *Idola vocamus Imagines, quæ & in aquis, & in ſpeculis ſunt, & quæ picta ſunt, & quæ typis ſeu figuris expreſſa, atque alia hujuſmdi Ita ſimulachri nomen quòd Latinè dicitur, pro eo acceperunt quod eſt idolum apud Græcos, cùm in Latina interpretatione* ubi dicitur in Pſalmo: *Simulachra gentium, argentum & aurum, Græcè dicuntur τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν.* Addit ibidem: *Imaginis nomen, ſi vocis proprietatem inſpiciamus, impiæ & diabolicæ formæ convenit.*

4. *An Deus corporea forma exprimi debeat.* Bellarminus de Eccleſia triumph. cap. 8. ¶ Ergo inquit, *Calvinus ait nefas eſſe Deo inviſibili & incorporeo, imaginem corpoream & viſibilem collocare: nos Catholici contra.* Mox autem, quaſi verborum ſuorum oblitus, dicit: *Opinio illa Calvini non licere pingere imaginem Dei in forma hominis, eſt etiam* ALIQVOT *Catholicorum, ut Abulenſis Durandi, Pereſij, qui dicunt, hæc non rectè fieri.*

5. *Imaginibus divinum honorem tribui.* Bellarminus in Præfat. libri de Beat. Sanct. *Quis*, inquit, *Catholicorum unquam divinum honorem imaginibus detulit?* At hoc fieri in Papatu teſtatur Polyd. Vergil. de Invent. rer. capit. 37. Georgius Caſſander in Conſult. art. 21. & Ioannes Gerſon quæſtione de neglig. Prælat. capit. 7. Sed quia hos faſtidiunt, audiatur Bellarminus ſibijpſi contradicens. Nam lib. 2. de Eccleſ. triumph. capit 21. in princip. Sit, inquit, *propoſitio: Imagines Chriſti & Sanctorum venerandæ ſunt, non ſolùm per accidens, vel impropriè verùm etiam propriè: ita ut terminetur adoratio in imagine, non ſolùm ut vicem gerit exemplaris.* Vaſquez autem libro ſecundo de Adorat. diſput. 8. capit. 3. & 8. *Stultum hoc eſt*, inquit, *& ſuperſtitioſum: idque accuratè probat*, Docet ibidem, *Veteres Scholaſticos abſolutè dixiſſe, Imagines Chriſti eſſe colendas adoratione latriæ. Eandemque opinionem fuiſſe Thomæ.* Azorius etiam Inſtitut. lib. 9. cap. 6. ¶. Tota hær. *Conſtans*, inquit, *eſt Theologorum ſententia, imaginem eodem honore & cultu coli, quo colitur id cuius eſt imago* Et Bellarm. lib. 2. de Imaginib. c. 22. ait: *Quantum ad modum loquendi præſertim in concione, ad populum, non eſt dicendum, imagines ullas adorari debere latriâ, ſed è contrario non debere ſic adorari.*

Bellarminus lib. 2. de Monachis cap. 15. *Promiſſionem*, inquit, *in Baptiſmo non eſſe votum propriè ac verè dictum eſt communis Theologorum ſententia & quidem veriſſima.* Azotius autem lib. 11. cap. 14 ¶. Tertiò quæritur, *Baptiſma*, inquit *eſſe votum propriè ac verè dictum, veteres Theologi cum Magiſtro ſentire videntur.* 6. *Promiſſio in Baptiſmo ſitne votum propriè.*

Rurſus Bellarm. ibid. cap. 16. *Dico*, inquit, *votum de præcepta, non eſſe propriè votum, niſi quatenus res illa præcipitur ut non præcepta.* Contradicit autem Azorius Inſtitut. lib. 11. cap. 14. ¶. Sextò quæritur. *Qui vovet*, inquit, *rem indifferentem, ejus votum, ex communi omnium ſententia eſt inane.* Idem ibid. *Nihil impedit*, inquit, *quò minus quis ſe denuò voti Religione obſtringat, ad quod alioqui faciendum lege, & præcepto compellitur. Deus enim nos ſibi ſuis legibus devinxit, & nos ipſos ei pariter voti nexu, vinculoque obligamus, &c.*

Bellarminus lib. 5 de Chriſto cap. 9. in princip. & ¶. Hæc. *Conveniunt*, inquit, *inter ſe Theologi omnes, & uno conſenſu docent, Chriſtum, præter ea bona, quæ ſuis laboribus peperit nobis, meruiſſe etiam ſibi corporis gloriam, & nominis exaltationem, & omnia quæ accepit poſt paſſionem* 7. *An Chriſtus ſibi ipſi meruerit.*

Contra Vega in Opuſc. de Meritis quæſt. 6. *Chriſtus*, inquit, *totam ſuam gratiam, totamque gloriam eſſentialem* SINE *meritis habuit, in primo ſuo humanitatis inſtanti.* Et Scotus diſt. 18. *Nec, niſi indirectè meruit gloriam corporis.*

Bellarminus citato loco ſententiam ſuam defendere conatur ex Scriptura ſacra. *Hebr.* 4. inquit, *ſic legitur: Videmus Ieſum* PROPTER *paſſionem mortis gloriâ coronatum Philip. 2. Humiliauit ſeipſum, factus obediens uſque ad crucem*, PROPTER *quod exaltavit eum Deus, & dedit ei nomen, ſupra omne nomen, &c.* Addit, *Reſpondet Calvinus, has voces*, QVAPROPTER *&* PROPTER, *non cauſam exaltationis ſignificari, ſed conſequentiam.* Suarez autem dicit Tom. 1. in Thom. diſput. 41. ſect. *à Calvino hoc dici Hæreticè.* Et Ieſuitæ Anglo-Rhem. in Phil. 2. cap. *Scripturas impudenter detorquet.*

Contrà

Contrà verò Ribera Ieſuita Com. in Heb. 1. capit. ad verba verſ. 9. Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem, propterea unxit te Deus, &c. Sanctus, inquit, Thomas affirmat, cùm dicitur, PROPTEREA, non meritum indicari, ſed finem; ut ſit ſenſus, Ad hoc te unxit Deus; ut haberes hæc omnia, quod ſatis probabiliter dicitur. Suarez quo ſupra diſput.10. ſect. 4.¶. ſed contra. Per unctionem, inquit, intelligunt multi Patres ipſam incarnationem, & unionem ad verbum, Auguſtinus, Anshelmus, Beda & Cyrillus Alexandrinus: atque ita particula PROPTER, non de cauſa meritoria, ſed de finali intelligenda eſt. Et diſput. 18. ſect. 2.¶. Dico primò Athanaſius, inquit illum locum exponit de gratia animæ habituali. Et diſput. 40. ſect. 2.¶. Nihilominus. Communis, ait, eſt Theologorum ſententia Chriſtum non meruiſſe gratiam animæ habitualem, ſed eam ab inſtantia incarnationis ſuæ habuiſſe. Ergo contra Bellarminum ipſis Ieſuitis teſtibus, vox PROPTEREA, non cauſam meritoriam, ſed conſequentiam finalem ſignificat.

Greg. de Valentia Analyſ. lib. 8. cap.2.
8. *An Papa poſſit hæreticus eſſe & errare.* *Papa*, inquit, *ut Papa, id eſt, quoad publicam perſonam, hæreticus eſſe nequit.* Bellarminus etiam lib. 4. de Pontifice Roman. cap. 6. *Probabile*, inquit, eſt, *pieque credi poteſt, ſummum Pontificem, ut Pontificem, ſolùm errare non poſſe, ſed etiam ut particularem perſonam hæreticum eſſe non poſſe, falſum aliquid contra fidem pertinaciter credendo. Papam etiam non poſſe ullo modo eſſe hæreticum, nec hæreſin publicè docere, etiamſi ſolus rem aliquam definiat*, Piggius acerrimè defendit lib. 4. Eccleſiaſt. Hierarch. capite 8.

Catharinus autem Comment. in Galat. 2. cap. *Falſum*, inquit, *hoc eſt, etiamſi novitij Scriptores auſi ſunt oppoſitum defendere. Præterea, Legimus multos Pontifices apoſtataſſe à fide: Honorium in Concilijs duobus vel tribus Papam damnatum; Cæleſtinum quoque & alios.* Verba ſunt Lyra in Matth. 16. Cani in Loc. Theolog. lib. 6. cap. 8. Alphonſi de Caſtro lib.1. hæreſ. cap. 2. pag. 7. *Pontificem etiam ut Pontificem, poſſe eſſe hæreticum, ſi abſque generali Concilio definiat*, tuetur Nilus in lib. adverſus primatum Papæ; Gerſon & Almain in libris de poteſt. Eccleſiæ, & Adrianus VI. Papa in quæſt. de Confirmatione: qui omnes non in Pontifice, ſed in Eccleſia ſive in Concilio generali tantùm, conſtituunt infallibilitatem judicij de rebus fidei. Et Bellarm. lib. 4. de Pontifice Rom. cap. 2. inquit, *Papam, ut Papam hæreticum eſſe poſſe Doctores Pariſienſes tenuerunt.* Vide Vuitakerum de Pontifice Romano pag. 737. Hanovien. editionis, item pag. 769.

Bellarminus lib. 2. de Pontifice Romano cap. 26. *Pontifex*, inquit, *Romanus non poteſt ab ullo Principe Chriſtiano, ſive ſeculari ſive Eccleſiaſtico judicari in terris, neque ab omnibus ſimul in Conſilio congregatis.* 9. *Papa an poſſit ab aliquo judicari*

Iohannes Ferus autem in Act. 11. cap. Cur cum incircumciſis comediſti, &c. *Petrus*, inquit, *reſpondebat, & omnia narrabat. Poteſt igitur Eccleſia à Miniſtris non modò exigere rationem, ſed etiam deponere & repudiare poteſt. Impij autem noſtri Pontifices, quaſi Domini ſint, non Miniſtri, ab Eccleſia quidem argui & in ordinem cogi nolunt.* Sic refert Bellarminus lib.4. de Rom. Pontifice cap. 9. celebratum fuiſſe Concilium Sinueſſanum anno Domini 295. in cauſa Pontificis Marcelli, ad eum deponendum, ſi hæreticus inveniretur: & Eccleſiam Rom. ex ſuſpicione hæreſeos Liberio Papæ anno Chriſti 351. Pontificatum abrogâſſe: Conſtantinopolitanam quoque Synodum 6. 7. depoſuiſſe Iulium.

Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontifice cap. 9. *Non pugnat*, inquit, *cum verbo Dei, ut unus homo ſit Princeps Eccleſiaſticus & politicus ſimul, & ut poſſit unus homo regere Epiſcopatum & Principatum.* Et mox: *Et ſi abſolutè fortè præſtaret, Pontifices tractare ſolùm ſpiritualia, Reges temporalia, tamen propter malitiam temporis experientia clamat utiliter temporales aliquos Principatus Pontifici donatos eſſe.* 10. *Vnus homo an poſſit eſſe Eccleſiaſticus & politicus ſimul.*

Contra verò Epiſc. Eſpenſæus in 1.Tim. lib. 2. cap. 9, *Nos*, inquit, *proh dolor, ex pacificis in litigioſos degeneramus, eaque eſt hodierna Eccleſiæ praxis, ut quæri ſeriò ſoleat, Theologúſne, an Canoniſta ſit ad Epiſcopum aptior? &c. Dicunt quidam, priſcis quidem Epiſcopis Theologiam magis conveniſſe, cujus gladio Catholicis contra hæreticos procedere opus ſit. Hodiè verò contrà, juriſperitiam magis congruere, quia plures accidunt quæſtiones ad jus, quam ad fidem ſpectantes. Sed longè aberrant; quia Epiſcopi non minus hodiè quam antea prædicare tenentur, quibus non minus nūc, quam tunc in conſecratione prædicandi officium imponitur; prædicationis autem materia eſt divina Scriptura, hanc igitur docere magis tenetur quam Canones, quos non immediatè Dominus, ſed ſancti Dei homines ediderunt.* Et c.10. *Multa quidem tempus ſecum affert & immutat utinam in melius.* Et. c 11. *Quàm non expediret homines Epiſcopos Cancellariatu fungi?* Franciſc. de Vict. Relect. 1. quæſt. 1. *Regimine*, inquit, *animarum eſt ars artium, ergo non poteſt unus*

&

& idem utrumque munus implere, adminiſtrandi ſecularem & Eccleſiaſt. poteſtatem. Salmeron Ieſuita tract.18. in parabolam hominis divitis Luc.18. num.1. *Tempore*, inquit, *Auguſtini*, ut ipſe docet lib. de opere Monach. cap. 29. Tom.3. *Epiſcopi litibus Chriſtianorum vacare ſolebant, non ita tamen litibus vacabant diſcernendis, ut interim à prædicatione & Epiſcopi munere vacarent: Quod nunc Epiſcopi cauſis incumbunt civilibus, conſuetudine Eccleſiæ introductum eſt*, &c.

11. *Papam non eſſe Monarcham.*

Papam eſſe Monarcham ſeu Dominum totius orbis Chriſtiani negat Bellarminus libro quinto de Pontif. Roman. cap. 3. & dicit, *Si res ita ſe haberet, deberet id conſtare ex Scripturis, aut ſaltem ex traditione Apoſtolica.*

Contrarium autem affirmat, Ieſuita Alvarez, Hoſtienſis, Sylveſter & alii multi, ut Bellarminus fatetur ibid. c. 1.

12. *Impij an ſint vera membra Eccleſiæ.*

Malos & impios non eſſe quidem membra vera, nec ſimpliciter corporis Eccleſiæ, ſed tamen ſecundum quid & æquivocè; Iohannes de Turrecremata Cardinalis libro quinto cap. 57. probat ex Alexandro de Ales, Hugone & Thoma: idem etiam docent Petrus à Soto, Melchior Canus, & alii. Ac licèt dicant, malos non eſſe membra vera, dicunt nihilominus verè eſſe in Eccleſia, ſive in corpore Eccleſiæ, & eſſe ſimpliciter fideles, ſeu Chriſtianos. *Neque enim*, inquiunt, *ſola membra ſunt in corpore, ſed etiam humores, dentes, pili, & alia quæ non ſunt membra: neque fideles aut Chriſtiani dicuntur tales à charitate, ſed à fide, ſive à fidei profeſſione.* Sic etiam docet Coſterus Ieſuita Apolog. part.3. c.12. ¶. Et Hugo. *Vt flegma*, inquit, *pitaita, ſanies, ſaliva, ſanguis abundans viventis hominis neque membra ſunt, neque partes, & tamen non ſunt extra corpus: Ita impij ad ſuperfluos humores referuntur, qui ſuo tempore, ubi maturi fuerint, cum ſtercoribus egeruntur.*

Contrà verò Bellarminus libro tertio de militante Eccleſia cap. 9. ¶. ad ultimum, *Si ita eſt*, inquit, *ſequitur, Pontificem malum non eſſe caput Eccleſiæ: & alios Epiſcopos, ſi mali ſint, non eſſe capita ſuarum Eccleſiarum. Caput enim non eſt humor, aut pilus, ſed membrum, & quidem præcipuum: At hoc eſt contra Concilium Conſtantienſe, in quo Seſſ.15. damnatur error 22. Iohan. Huſſ. quo aſſerebat, Paſtorem malum eſſe æquivocè Paſtorem; & error 30. quo aſſeritur, Prælatum malum non eſſe Prælatum.* Bellarminus igitur, ne cogatur fateri, Eccleſiam Romanam non habere caput, ſi malum Pontificem habet, ibidem docet, *malos non eſſe membra* VIVA *corporis Eccleſiæ.* Sed non elabitur; nam hoc modo Eccleſia Rom. ſi habet malum Pontificem, ut perpetuò habet, caput non vivum habet.

Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Epheſ.5. *Si* inquiunt, *Proteſtantes ullum in ſe Theologiæ ſenſum haberent, nunquam dicerent Eccleſiam poſſe à fide deficere, id eſt, à Chriſto ſponſo divortium pati.* Bellarm. verò lib. 3. de Milit. Eccleſ. c.3. *Notandum eſt*, inquit, *multos ex noſtris tempus terere, dum probant abſolutè Eccleſiam non poſſe à fide deficere: nam Proteſtantes id concedunt, ſed dicunt id intelligi de Eccleſia inviſibili.* Ita Bellarm. Stapletonus igitur & Valentianus Ieſuita operam multam ludunt, qui hoc etiam prolixè ſatis ſtrenuéq; probare conantur. 13. *An Eccleſia à fide deficere poſſit.*

Bellarm. lib.3. c.24. de Pontif. Roman. ſic ſcribit: *Si Pontifices non concionantur, tamen multos alios Paſtorales actus exercent, ligant, ſolvunt, controverſias judicant, Epiſcopos creant, & quod per ſe concionando non faciunt, faciunt per alios.* 14. *Pontifices ipſi oves ſuas paſcere debent.*

Contrà Maldonatus Summula q.10. art. 3. 5. 6. *Notârunt*, inquit, *Hieron in c. 4. ad Epheſ. & Aug. epiſt. 57. propterea Paulum non diſtinxiſſe Paſtores & Doct. quia omnis Paſtor debet docere: & nomen Paſtoris ſignificat actionem perſonale, ſicut nomen Medici. Itaque ſicut nemo poteſt per alium curare, ita nemo poteſt ſuas oves per alium paſcere. Nec quicquam valet reſponſio communis: Satis eſſe per Vicarium laborare, quia ſecundùm eandem Regulam ſatis eſſet manducare per Vicarium; quia ſcriptum eſt, Qui non laborat, non manducet. De divino jure multa ſunt teſtimonia in ſacris literis, ut n.12. Excubate in cuſtodia Tabernaculi. Nemo autem poteſt excubare, niſi præſens. Chriſtus etiam deſcribit nobis Paſtorem notis ſuis inter alias, ut oves ſuas cognoſcat, & illæ audiant vocem illius. At nec ille eas cognoſcere, niſi præſens, nec illæ, niſi præſentem, audire poſſunt.* Valentianus Ieſuita quoque Tom. 4 diſput.19. q. punct.3. *Chriſtus*, inquit, *Dominus Matth. 28. Apoſtolis & eorum ſucceſſoribus Epiſcopis mandat, Ite, & docete.* Paulus 1. Cor. 1. *Miſit me Dominus Evangelizare, non baptizare, id eſt, præcipuè me miſit ad prædicandum, non autem ad adminiſtranda Sacramenta.*

Bellarminus lib.4. cap.8. de Notis Eccleſiæ inquit, *Succeſſione in Rom. Eccleſia ab Apoſtolis deducta uſque ad nos, veteres tanquam argumento evidentiſſimo uſi ſunt ad veram Eccleſiam.* 15. *An ſucceſſio ſit nota verè Eccleſiæ.*

Stapletonus autem libro 13. de doct. princip. cap. 6. *Perſonalem* inquit, *ſucceſſionem nihil moramur, modò doctrinam noſtram conſentientem Scripturis oſtendere poſſimus.* Bellarminus quoque lib. de Eccleſ. milit. c. 8. *Succeſſio vera non eſt, quam hæreſis interrumpit.*

16. *An Papa habeat ſummā poteſtatem in temporalibus.* Bellarminus lib. 5. cap. 1. & 6. de Pontifice Rom. dicit, *Papam non habere ſummam aliquam poteſtatem temporalem jure divino, nec poſſe ullo modo imperare* (temporaliter) *Principibus ſecularibus nedum eos Regno & Principatu privare, etiamſi illi privari alioqui mereantur, ſed tamen habere eum hanc poteſtatem indirectè in ordine ad bonum ſpirituale. Et hoc modo poteſt Reges deponere, Regna transferre, & uni auferre, alteri conferre, tanquam ſummus Pontifex ſpiritualis.* Et hæc eſt hodiè Ieſuitarum omnium noviſſima & peſtilentiſſima ſententia.

Toloſanus autem lib. 26. de Repub. c. 7. ¶. 10. *A Chriſto*, inquit, *paſſo per intervallum ducentorum annorum, nuſquam legitur Chriſtianos contra Imperatores, jam ſævientes in eos, & plurimos necantes, & contra Rempub. eſſe quidquam molitos.* Bellarminus lib. 5. de Rom. Pontif. c. 7. ¶. Quod ſit: *hoc factum* dicit, *quia defuerint vires temporales Chriſtianis.* Reſpondet verò Toloſanus, *etiam cùm Chriſtiani pares viribus & numero fuerint, ſeſe tamen eis non oppoſuiſſe: imò duxiſſe in hoc Religionem ſuam anteferri aliis omnibus, ſeque ab eo Chriſtianos appellari, cujus ſit hoc piiſſimum Dogma, ut Magiſtratibus pareat. Eſpenſæus Epiſcopui Comm in Titum 3. digreſſ. 10. Apoſtolus, inquit, docet, credentes omnes Mundi Poteſtatibus debere eſſe ſubjectos Sed turbulenti quidam motâ inter Regnum & Sacerdotium controverſiâ, mirum eſt quot, quantaſque turbas dederint. Tot, ante hanc Camerinam annorum centuriis Chryſoſtomus nihil tale unquam futurum ſuſpicans, ex Apoſtolo (omnis anima poteſtatibus ſubjecta ſit) Omnis, inquit, ſive Apoſtolus ſive Propheta, ſive Evangeliſta, ſive Epiſcopus ſubjectus ſit.* Sequuntur Chryſoſtomum Theodoretus Oecumenius, & Græci omnes. Idem Gregorius M. ingenuè agnoſcebat, Nam Epiſt. 42. inquit, *Imperatoribus conceſſum eſſe Sacerdotibus dominari.* Et Bernardus ad Archiepiſc. Senonenſem idem colligit: *Si omnis anima*, inquit, *tum veſtra, quis vos excipit ex univerſitate? ſi quis tentat excipere, tentat decipere.* Pontifices quoque ipſi in ſuis *Grat. diſt. 65. c. 23.* decretis fatentur, ſe Imperatoribus ſubiectos eſſe. Rurſus idem Eſpenſæus Com. in Timoth. libro 2. digreſſ. & pagina 275. *Gregorius* 7. inquit, *Pontifex, cui nomen erat Hildebrandus, exemplo ſuo* NOVO, *& omni bibliothecæ veteris invento novello ſchiſmate Regnum & ſacerdotium ſcindens, primus Sacerdotalem lancem contra Imperii Diadema elevans, ſe, ſuoque exemplo Pontifices alios contra Principes & excommunicatos, gladio accinxit, belloque, qua hæreditario, inſurrexit, ut juxta prophetiam Mich. 2. Dentibus mordentes pacem prædicarent. Vtinam Petrum in feriendo imitati. Petrum in recondendo gladio imitarentur.*

Otto Friſingenſis quoque in ſuo Chron. lib. 6. c. 35. *Lego*, inquit, *ac relego Regum & Imperatorum res geſtas, & nuſquam invenio quenquam eorum, ante hunc Henricum Imperatorem, quem Hildebrandus depoſuit, à ſummo Pontifice Regno privatum.*

Bellarminus ſcribit lib. 1. de Eccleſia triumphante, *Invocationem Sanctorum defunctorum univerſa antiquitas docuit.* Et lib. 1. de Beat. Sanct. cap. 20. §. Argumentum ſextum. *Dicunt Proteſtantes*, inquit, *nullum extare in Scripturis exemplum, nullum præceptum, nullam promiſſionem de Invocatione Sanctorum. Nos verò exemplis probavimus Invocationem Sanctorum ex utroque Teſtamento.* 17. *An ſancti mortui invocandi*

Contra verò Bellarm. ibid. c. 6. ſcribit, *Sanctos veteris Teſtamenti invocare populus non ſolebat, Et Eckius in Enchirid. ſub finem loci de venerat.* Sanct. *Nec hoc licuit*, inquit, *in primordio Eccleſiæ in Novo Teſtam. ne Gentiles recens converſi, ſe iterum ad idololatriam induci paterentur.* Salmeron etiam in 1. Timoth. 2. diſput. 8. §. ult. docet, *Non eſſe expreſſum in Novo Teſtamento de Invocatione Sanctorum: quia durum eſſet id Iudæis præcipere: Gentibus verò periculoſum.*

Bellarminus lib. 2. de Purgatorio, *Orationem*, inquit, *pro defunctis omnis antiquitas probavit:* Ibidem cap. 15. *Suffragia vivorum proſunt defunctis, qui ſunt in Purgatorio.* 18. *An pro iis qui ſunt in purgatorio ſit orandū.*

Georgius Caſſander verò in Conſult. artic. de Miſſa, *Vſque ad hodiernum diem*, inquit, *nuſquam in Eccleſia ſtatutum fuit, quomodo noſtræ preces defunctorum animis prodeſſe poſſint: ſed fuiſſe merum teſtimonium charitatis noſtræ erga defunctos, & articuli immortalitatis animæ, & corporum reſurrectionis futuræ. Hujus etiam luculentum teſtimonium eſſe poteſt illud Auguſtini Confeſſ. lib. 9. c. 13. orantis pro matre ſua defuncta: Credo*, inquit, *quòd jam feceris quæ rogo, ſed voluntaria oris mei approba Domine.*

Lyrenenſis inquit, *Catholicus eſt, qui veræ fidei non præponit cuiuſquam authoritatem.* 19. *Quis ſit catholicus.* Contrà Bellarm. lib. 3. de Eccleſ. Milit. c. 2. §. Noſtra. *Catholicus eſt*, ait, *qui eſt una paſtori Papæ ſubditus.*

Bellarminus libro tertio de Rom. Pontifice dicit: Roma non erit Sedes Antichriſti.

Ribera Ieſuita verò Comment. in Apocal. 14. inquit, *Roma dicitur Babylon, quia ad finem ſeculi futura eſt officina omnis idololatriæ.* Adhuc clarius Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apocal. 175. *Roma* inquit, *erit ſedes Antichriſti.* Et Vega Ieſuita in Apocalyp. 18. Com. 1. §. 4. *Illud etiam nobis dicen-*

dicendum videtur ex Aretha, Primaſio, Ansberto, Hannono, Ambroſio, & alijs hoc loco Idololatriam vrbis Romanæ ſignificari, defecturamque eſſe Romam à fide: atque adeò futuram eſſe habitationem dæmoniorum, & omnis ſpiritus immundi, ob flagitia, & idololatriam, quæ tunc
NB. *temporis in Romana civitate, Romanoque imperio latè graſſabitur.*

20. Bellarminus lib.4. de Chriſto cap.7. dicit: *Eſt ſententia Calvini, Chriſtum pertuliſſe pœnas animarum damnatarum*, &c. Idem de Calvino ſcribit Georg. de Valent. Tom. 4. in Thom. diſp. quæſt. 4. punct. 3. ¶ Quintò certum.

An Chriſtus pertulerit pœnas damnatarum animarum.

Contra Colleg. Anglo-Rhem. Annot. in Matth. 17. 47. *Calvinus dicit, Chriſtum has tam diras pœnas tantùm in cruce pertuliſſe*: Non igitur in inferno, ut Bellarminus ait & Valentianus.

Deinde quod affingunt Bellarminus, Valentianus & alii Ieſuitæ Calvino, in eoque damnant, illorum ipſorum Magiſtri docent: *Nam, vt Bellarminus* refert libro quarto de Chriſto cap. 19. ¶ Dubium. *Aquinas dicit, Chriſtum voluiſſe in inferno eſſe, ut pœnas noſtras in ſe ſuſciperet.* Et Medina dicit, ut teſtatur Suarez in Thom. par. 3. q. 52. art. 8. diſp. 43. ¶ 1. aliquos catholicorum ſenſiſſe, *Chriſtum paſſum eſſe aliquas extrinſecus pœnas damnatorum in inferno, non tamen eo modo, quo damnati.*

21. Bellarminus lib. 4. de Chriſto cap. 15. in princ. §. In hoc dicit, *Opinio catholica hæc eſt, Chriſtum verè, ſecundum eſſentiam in inferno fuiſſe.*

An Chriſtus verè in inferno fuerit.

Durandus contrà in 3. d. 22. q. 3. docet, *Chriſti animam deſcendiſſe ad inferos, non ſecundum eſſentiam, ſed per efficaciam*: & exiſtimavit, *non credendum eſſe neceſſariò, Chriſti animam reipsâ ſecundum eſſentiam deſcendiſſe ad inferos.* Hanc ſententiam Bellarminus in Durando tanquam erroneam, in Calvino autem ut hæreticam damnat. Fevardentius etiam in Theomach. lib. 7. c. 1. ſcribit: *Non deſcendit Chriſti anima ad inferos damnatorum ſed ad locum, qui eſt ſinus Abrahæ, vel communiter limbus patrum dicitur.*

22. Bellarminus lib. 4. de Chriſto c. 16. dicit, *Chriſtus deſcendit ad inferos, vt inde animas defunctorum Patriarcharum ſub veteri Teſtamento fidelium, ex limbo, ſeu carcere inferni educeret, ubi ante ejus adventum continebantur.*

An Chriſtus ad inferos deſcenderit ut animas ex limbo liberaret.

Gregorius Valentianus autem Tomo 4. in Thom. diſput. 1. q. 19. punct. 4. §. Secundò ſequitur. & diſp. 6. q. 11. punct. 1. §. At ratio. *Omnes Chriſtus* SIMILITER *redemit, ſive ante Chriſti adventum, ſive poſt vixerunt, quique aliquando futuri erant: quamobrem Apoc. 13. dicitur Agnus occiſus ab origine mundi.*

Bellarminus dicit lib. 1. de Sanct. beat. c. 4. *Calviniſtæ nolunt S. Martyres è mundo proficiſcentes: rectà ad Deum ire, ſed ad infernum, aut alium locum extra cœlum.* 23.

Animas morientium rectà in cœlum recipi.

Contra Valentianus libro de purgat. c. 8. & Ieſuitæ AngloRhemen. in Apocal. annot. c. 14. 15. *Objiciunt nobis*, inquiunt, *proteſtantes loca Scripturarum & Patrum, in quibus duplex ſtatus eorum qui moriuntur, ſignificatur. Impiorum in ſupplicium æternum, Iuſtorum in vitam æternam; & deinde hujuſmodi Scripturarum teſtimonia proferunt & urgent, quibus determinatè ſignificari videtur, eos, qui ex vita diſcedunt, in ſtatu gratiæ ſtatim recipi ad beatitudinem Deniq; objiciunt ex Auguſtino, nullum locum medium eſſe poſt hanc vitam, præter Regnum cœlorum, & infernum damnatorum.*

Bellarminus libro tertio de pœnit. cap. 1. ſcribit, *Audianos hæreticos docuiſſe, Confeſſionem auricularem non eſſe neceſſariam; idem etiam Lutheranos docere*, Et mox *Quam probabimus de jure divino eſſe antiquiſſimam, & à Chriſto ſalubriter inſtitutam.* 24.

De confeſſione auriculari.

Maldonatus autem de Sum. q. 18. art. 4. ſcribit, *Sunt etiam inter Catholicos, qui putant, nullum eſſe præceptum divinum de Confeſſione, vt omnes decretorum interpretes, & inter Scholaſticos Scotus.* Eraſmus in Epiſt. de amabili Eccleſiæ Concord. *Nondum*, inquit, perſuaſum eſt hominibus horum temporum ſacramentalem Confeſſionem fuiſſe à Chriſto ipſo inſtitutam. Gloſſator apud Gratian. de pœnitent. diſt. 5. c. In pœnitentia. *Melius*, inquit, *dicitur ab Eccleſiæ traditione, quàm novi Teſtamenti authoritate inſtitutam fuiſſe, quæ non eſt apud Græcos neceſſaria, ad quos non manavit.* Gratianus ipſe ibidem *plures*, inquit, *Religioſi etiam Confeſſionem ſecretam non neceſſariam eſſe cenſuerunt, Ambroſius, Auguſtinus, Chryſoſtomus, Theophylactus & alij patres*, B. Rhenanus in Argumento ad Tertulliani lib. 1. de pœnit. *Publicâ*, inquit, *exomologeſi uſi ſunt antiqui multis ſeculis priuſquam iſta ſecreta naſceretur, de qua Tertullianus nihil habet, quæ penitus id temporis ignorabatur.* Eandem, ut Valentianus refert lib. 2. de Miſſa cap. 4. Panormitanus & Gerſon *non neceſſariam eſſe contenderunt.* Maldonatus etiam Ieſuita in Summula quæſt. 20. art. 1. *Confeſſio*, inquit, *longo tempore in Eccleſia priſca eſt olim facta publica.*

Bellarminus in præfat. ad lib. de Eccleſ. triumph. & lib. 1. cap. 16. §. quintò, ibidem ſic ſcribit: *Papiſtæ*, inquit Lutherus, *B. Mariam Deum conſtituunt, omnipotentiam ei tribuunt, omnes ſe ad eam conferunt, & plus gratiæ ab ea expectant quàm à Chriſto Ieſu.* Horrenda eſt hæc ejus impoſtura. Quis Catholicorum unquam uni 25.

De cultu & veneratione B. Mariæ.

Deo B. Mariam æquavit?

Negat his verbis Ieſuita hanc idololatriam à Papiſtis admitti, quod tamen multi eorum ultrò fatentur, multi etiam ſcriptis ſuis Bellarminum mendacii convincunt, Eſpenſæus Epiſcopus Pontificius Comm.in 2.Tim.3.c. *Multi ſunt*, inquit, *qui non minus fidunt ac tribuunt Divis, quàm Deo: quia hunc quàm illos minus placabilem putant & exorabilem.* Caſſander in Conſult. art. 21. *Eò ventum eſt*, inquit, *ut Chriſtus etiam iam in cælo regnans Matri ſubjiciatur.* Quinimò multi Pontificiorum & Ieſuitarum in ſcriptis à ſe editis B. Mariam Salvatori Ieſu Chriſto nomine, authoritate, gratiâ, dignitateque non adæquant modò, ſed interdum etiam anteponunt.

Vega Ieſuita Comment.in Apoc.12.ſect. 1.num.9.de nomine ejus ſic ſcribit: *Tetagrammaton* (quod eſt Deo proprium apud Hebræos, ut Sixtus Senen. in Bibliotheca refert) *eſt nomen ſacerrimæ virginis: nec hoc ſolùm, ſed etiam ſuo modo ineffabile, non ſolùm hominibus, verùm & ipſis angelis.* Et Sect.2.nu. 6.Item Sect.20. *Nec prætermittendum, eſt,* inquit, *illud doctiſſimi* Idiothę encomium: *Dedit tibi Maria tota Trinitas nomen, quod, poſt nomen filij tui, eſt ſupra omne nomen: ut in nomine tuo flectatur omne genu, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, nomen tantæ virtutis, ut ad ejus invocationem cælum rideat, infernus conturbetur, eſt illa ſpiraculum hominis, quia ſublato eius patrocinio, peccator vivere diutius non poteſt.*

In Theſauro præconiorum Mariæ c.52. Quod ad gratiam & authoritatem B. Mariæ attinet Caſſander in Conſult.art.21. ſic ſcribit: *Non defuerunt viri celebres, qui dixerunt, Deum Regni ſui (quod ex juſtitia & miſericordia conſtat) dimidium hoc eſt, miſericordiam, in Mariam tranſtuliſſe.* Holcotus Theol. Com.in lib.Sap.lect.36.edit.vet. *Si quis,* inquit, *à filio, qui ad dexteram patris ſedet terreatur, quia iudex eſt, matrem adeat, quia medicina eſt.* Et juxta quoſdam rituales libros ſic canitur: *Iube filio felix puerpera Iure matris impera Redemptori.*

Vega in Apocal. 12. ſect.2. num.3.de authoritate B.Mariæ ſic ſcribit: DOMINA *dicta eſt, cujus typus eam ob cauſam fuit Sarah: quæ cùm antea diceretur Sarai, id eſt, Domina & Princeps mea, poſtea, Deo jubente, dicta eſt Sarah, quod nomen ſonat Principem ſive Dominam abſolutè: eſt enim virgo Domina per excellentiam, & Princeps omnium creaturarum, ut egregiè expendit Arnoldus Carm. ſic ſcribens: Maria linguâ Syriaca Domina dicitur, Chriſtus Dominus; & licèt ipſa ſe profiteatur Chriſti ancillam, hoc ſervitutis genus omni Regno ſublimius eſſe intelligit: Cõſtituta quippe eſt ſuper omnem creaturam, & quicunque Ieſu curvat genu, Matri quoque pronus ſupplicat: & filij gloriam cum Matre non tam* COMMVNEM *judico quàm* EANDEM. Oſorius Homil. tom.4. Conc.de Devotione Marię inquit: Sine Maria decrevit Deus nihil dare, Caput eſt Chriſtus, Maria collum: quia omnis influxus à capite per collum derivatur. Turſellinus Ieſuita in Præfat.hiſtor. Lauretanæ ſcribit: *Vt omnes intelligant, ſe, quicquid ab æterno illo auguſto bonorum omnium fonte in terras profluat, ſumere per Mariam.*

De Merito B. Mariæ Delrius Ieſuita Comment. in Cant. cap. 1. ſect. 2. ſic ſcribit: *Obedientia Mariæ ſimilis facta eſt obedientiæ Chriſti, magna ergo in hoc laus Mariæ, magna ejus gloria, quòd imitatio ejus gloriæ* EXÆQVATVR *obedientiæ Chriſti, quam imitatur illa.* 26. *De merito B. Mariæ.*

De majeſtate ejus Turſellinus in Epiſt. dedic. hiſt. Lauretanæ hęc ſcribit: *Matrem ſuam præpotens ille Deus divinæ majeſtatis poteſtatiſque* SOCIAM, *quatenus licuit, aſcivit.* 27. *De Majeſtate B. Mariæ.* Item: *Huic olim cæleſtium mortaliumque principatum detulit: ad hujus arbitrium, quoad hominum tutela poſtulat, terras, mare, cælum, naturamque totam moderatur: hac annuente, & per hanc divinos theſauros mortalibus, & cæleſtia dona largitur.* Oſorius Ieſuita tom. 3. Conc. in aſſumpt. S. Bartholom. ¶. quid ergo. *Dubitant,* inquit, *aliqui, an Maria adeò bona mater Chriſti dici debeat, ac bonus eſt æternus pater.* Item: *Certè diverſa eſt admodum generatio quia diverſa natura, hac in re excedit æternus Pater matrem Mariam. At verò ſi duntaxat filium ab vtroque genitum attendamus, in nihilo Pater excedit matrem, idem enim filius eſt ab utroque genitus, & hac ratione Mater adeò bona Maria eſt, ac æternus pater.* Idem tom.5. Dominic. 4. Epiph. ¶. Voluit autem: ſic ſcribit: *Cui igitur B. Mariam comparabimus? Non Evæ,* quia &c. *non Saræ,* quia &c. *nec Racheli, nec Heſteræ, nec Lunæ, nec Soli: cui igitur?* PLANE DEO, *bona omnia continenti.*

Bellarminus libro 6. de libero arbitrio cap. 12. repræhendit Calvinum, quòd dicit, *Chryſoſtomum in hac quæſtione repudiandum eſſe.* 28. *De libero Arbitrio.* Et lib. 5. cap. 26. itemque Caniſius in Præfat. ad librum Vegę, exagitant illud, quòd Calvinus dixit, *Viſus eſt mihi Chryſoſtomus nimius in liberi arbitrij viribus prædicandis*: ſimiliter Campianus Petrum Martyrem, qui dixit, *Chryſoſtomum liberi arbitrij immodicum aſſertorem fuiſſe.* Caniſius dicit, *Calvinus hic ſuam inſcitiam prodit*: & Campianus, *Iſtis hæreticis nihil non immodicum videtur.*

Contrà verò Sixtus Senenſis in Biblioth. lib.

lib.5. in præfat. *Chryſoſtomus*, inquit, *impetu dicendi cum Manichæis, qui Fati neceſſitatem defendebant, Naturæ vires* PLVS ÆQVO *attollit.* Maldonatus Com. in Iohan. cap. 6. ſcribit, *Etiam Theophylactus, Euthimius, Arnobius ita loquuntur, ac ſi homo, antequam per gratiam ad gratiam trahatur, poſſit gratiam mereri.* Et Tolletus Com. in Ioan.6.c.*Chryſoſtomi*, inquit, *doctrina hæc eſt; hominem per liberum arbitrium ſeipſum dignum facere gratiâ eadem eſt doctrina Cyrilli: nec iſtorum tantùm, ſed aliorum Doctorum, maximè Græcorum.* Maldonatus autem dicto loco inquit: *Hæc doctrina eorum nimis affinis eſt Pelagianorum errori: caveat Lector, ſi Chryſoſtomum in hunc locum legat, ne in Pelagianorum hæreſin incidat.* Et Toletus Ieſuita Com.in Ioan.6.*Auguſtinus*, inquit, *multò aliter quàm iſti. Docet enim à Deo nobis dari non modò gratiam, ut credere poſſimus, verùm etiam ut velimus: In hoc igitur prædicti Doctores non probantur.* Idem Comm. in Rom.9. Annot.19. *Eorum inquam doctrinam in hac parte non probo.* Et Pererius Ieſuita in Rom.9.num.33.*Profectò*, inquit, *illa doctrina contraria videtur ijs, quæ in hoc loco diſputat Apoſtolus. Sententia Auguſtini eſt doctrinæ Pauli convenientior.*

29. *Vt Chriſtus ſubiectus ſit Patri.* Bellarminus ſcribit: *Docet Calvinus filium ſubjectum Patri ratione divinitatis, & quia veteres omnes contrarium docent, ipſe ait omnes erráſſe.*

Toletus autem & Maldonatus inquiunt: *Quidam cenſent, Patrem majorem eſſe filio ratione divinitatis, non quoad ſubſtantiam naturæ, ſed reſpectu originis, quia filius à Patre; quam expoſitionem Doctores illuſtres ſequuntur, inter quos Athanaſius*, &c. vbi alios Vndecim refert nominatim.

30. *De ſinu Abrahæ* Bellarminus libro 4. de Chriſto cap. 11. in princip. Luc. 16. inquit, *Dives in inferno cùm eſſet, vidit à longè animam Lazari in ſinu Abrahæ, & audivit inter loca ipſorum magnum χάσμα ſeu hiatum eſſe interiectum. Animæ piorum in hoc ſinu Abrahæ fuerunt.* Stapletonus in prompt.in feria 5. hebdom. 2. & Coſterus in Enchirid. cap. 12. *Probo*, inquit, *contra impium Calvinum. Sinum Abrahæ non in cælo, ſed in loco ſubterraneo & inferis eſſe.*

Contrà verò Maldonat. Comment. in Luc. 16. cap. *Hæc*, inquit, *pars de Epulone non hiſtoria, ſed parabola videtur: quia qui in inferno ſunt, nondum corporibus puniuntur; at hîc fit digiti Epulonis & linguæ mentio. Vbi ſinus Abrahæ eſſet Auguſtin. prudenter dubitat: & ex hoc quòd dicitur magnum χάσμα, valdè ſuſpicor, per Sinum Abrahæ ſummum cælum deſignari.*

31. *De me-* Bellarm.lib.3. de Pontifice Roman. c.23. ¶. *Alterum eſt*, ſcribit, *Opera, quatenus ex fide, & adjutorio divino proficiſcuntur, divina eſſe opera, & ſuo modo mereri, hoc eſt, impetrare peccatorum remiſſionem.* Ibidem. ¶. Poſtremum. ſcribit, *Operibus, quæ à juſtificato jam homine fiunt, meritum à Papiſtis tribui.* *rito operum.*

Vega autem in Opuſc. de Meritis q. 4. pag.782. ſic ſcribit. Thomas Waldenſis hęc ſcribit. Ille eſt ſenior Theologus, *fidelior Catholicus, & ſacris Scripturis magis conſentiens, qui merita ſimpliciter abnegat, & cum modificatione Apoſtoli & Scripturarum agnoſcit quòd ſimpliter nemo meretur Regnum cælorum; ſed ex gratia Dei, & voluntate largitoris. Loquitur Waldenſis*, inquit Vega, *de operibus juſtificatorum.*

Bellarminus libro 1. cap. 8. de Clericis docet, *Cælibatum perpetuum, ex inſtitutione Apoſtolorum, omnibus Clericis & verbi Miniſtris neceſſariò ſervandum eſſe: functionem enim illorum cum uſu conjugij planè pugnare ſive ante, ſive poſt ordinationem id contrahant.* 32. *De Cælibatu Clericorum.*

Idem ibid.c.23.docet, *Digamos qui ſucceſſivè duas vel plures uxores habuerint eâdem Apoſtolicâ conſtitutione ab Eccleſiaſticis officijs arcendos eſſe.*

Coſterus in Enchirid.c.de Cœlibatu propoſ.9.dicit, *Sacerdos, ſi fornicetur, aut domi concubinam foveat, tametſi gravi ſacrilegio ſeſe obſtringat, gravius tamen peccat, ſi contrahat matrimonium.*

Bellarm.lib.1.de Clericis c.19.hęc habet: *Votum Cœlibatûs annexum eſt Ordinibus jure antiquiſſimo, ita ut nec Vxores ducere nec ductis uti liceat*: Et hoc quidem *Iure divino*, ut Ioannes Major refert diſtinct. 24. Caſſander in Conſult. art. 23. ſic ſcribit: *Theologus quidam* (intelligit Turrianũ Ieſuitam lib.2. de dogmaticis characteribus, ut eſt in margine apud Taſſandrum) *cœlibatum ſacris ordinibus οὐσιωδῶς, hoc eſt, ſubſtantialiter & lege divinâ adjunctum eſſe contendit, nec eſſe in poteſtate Eccleſiæ, ut conjugij uſum magis, quàm latrocinij, Sacerdotibus permittat.* Eadem eſt ſententia Medinę. Clichtonæus etiam lib. de Continentia c.4.docet, *de jure divino eſſe, ut qui eſt ſacris ordinibus initiatus, non poſſit uxorem ducere, neque in hoc ullam diſpenſationem cadere poſſe.* NB.

Aquinas autem 2.2. q. 88. art. 1. *Vſus*, inquit, *conjugalis interdicitur Sacerdotibus tantùm jure humano, ac proinde diſpenſabile eſt.* Idem docet Caietanus in Opuſc. tract. 27. tom.1.& Socus lib.7.de Iuſtit.q.6 art.2. Bellarm. etiam docet & probat lib. 1. de Cleric. c.18. *non jure diuino, ſed humano duntaxat prohibitum eſſe coniugium Sacerdotibus, & proinde in hoc diſpenſari poſſe.* Concilium etiam

Tridentinum *legem Eccleſiaſticam hanc prohibitionem vocat.*

Bellarminus ut ſupra c. 19. probat. *Cœlibatum jure humano quidem, ſed tamen Apoſtolico ſacris ordinibus annexum eſſe.* Et Valentianus Ieſuita lib. de Cœlib. c. 3. dicit, *Lege planè Apoſtolicâ hoc factum.*

Coſterus autem in Enchir. tract. de Cœlibatu, *Antiquiſſimis,* inquit, *Eccleſiæ temporibus viventibus adhuc Apoſtolis, & poſt Apoſtolos aliquot adhuc annos, admiſſi adhuc fuerunt ad ſacros ordines viri conjugati, non quidem promiſcuè, ſed electi, qui unicam tantum duxiſſent uxorem, eamque virginem.* Epiſcopus Eſpenſeus Comment. in Tit. cap. 1. Multis, inquit, *annorum centurijs poſt Apoſtolos Eccleſia Primitiva, defectu cœlibum, Sacerdotes habuit maritos.*

Addit autem Valentianus quo ſuprà, *Maritos illos Sacerdotes non uſos eſſe copulâ matrimonij poſt ordinationem.*

Et Coſterus quo ſupra, Nunquam, ait, licuit Sacerdoti jam ſacris Ordinibus initiato uxorem ducere, neque ullus eſt antiquorum Patrum qui aliter ſcripſiſſe vel ſenſiſſe legitur. Bellarminus quoque ut ſupra, Nullum, inquit, probati viri exemplum proferre poſſunt.

Licuiſſe autem maritis uti uxoribus ſuis, quas ante ordinationem duxiſſent: Licuiſſe item Sacerdotibus etiam poſt ordinationem uxores ducere, probatur Pontificiorum teſtimoniis. Georgius Caſſander quo ſupra, *De maritis,* inquit, *ad Eccleſiæ miniſterium eligendis non tantopere quidam reluctantur, cùm ea res exemplum habeat priſcæ Eccleſiæ, & ab Orientalibus omnibus Eccleſiis hucuſque ſervetur: cùm res in pleriſque ita comparatæ ſint, ut conjugum piarum conſortio, non modò ad functiones Eccleſiaſticas non impediantur, ſed etiam ad earum procurationem adjuventur ab ijs, quemadmodum de patre ſuo Gregorio, & matre Nomina Gregorius Nazianzenus teſtatur. De Hilario Epiſcopo ſic cecinit Mantuanus,*

Non nocuit tibi progenies, non obſtitit uxor
Legitimo conjuncta thoro, &c. *Idem de Nazianzeno:*
Præſule patre ſatus; nam tunc id jura ſinebant
Paſtorale pedum geſſit poſt funera patris.
Paulò poſt:
Non horruit illâ
Tempeſtate Deus thalamos, cunabula, tedas.
Concludit:
Tutius eſſe volunt, qua lex divina ſinebat,
Iſſe viâ, veterumque ſequi veſtigia patrum.

Æneas Sylvius de Geſtis Concilij Baſil. Fuerunt, inquit, *ex noſtris Pontificibus aliqui in matrimonio. Gratianus diſt. 26. Can. Sors. Copula,* inquit, *Sacerdotalis nec legali, nec Evangelicâ, nec Apoſtolicâ authoritate prohibetur. Idem diſt. 28. c. de Syracus. loquens de Pelagij Pontificis decreto, Ecce,* inquit, *hac authoritate electus in Epiſcopum non prohibetur habere Vxorem & filios. Diſt. 56. can. Cenoman. Sacerdotibus,* inquit, *ante prohibitionem ubique licita erant, & in Orientali Eccleſia uſque hodie licere probatur. Leo Papa Epiſtola* 87. *Is,* inquit, *Epiſcopus ordinetur, quem unius uxoris virum eſſe conſtiterit.* Paulò pòſt: *Vt virginem uxorem accipiat, & alterius thorum neſciat conjugis, quæ futura eſt uxor Pontificis. Cajetanus libro* 1. *Opuſc. tract.* 17. *teſte Valentiano tom.* 4. *diſp.* 9. *q.* 5. *Licuit,* inquit, *in Eccleſia orientali matrimonium poſt ordinationem contrahere. Caſſander art.* 23. *Matrimonij,* inquit, *contractio poſt ordinationem ſolo ſtatuto prohibita fuit, & exempla priſca extant, quæ teſtantur hujuſmodi ſtatuta non tam anxiè obſervata fuiſſe, quin ob Eccleſiæ neceſſitatem aliquando relaxata fuerint. Epiphanius ait etiam, ſuâ ætate (anno* 390.*) quibuſdam in locis præsbyteros matrimonio uti, & liberos gignere, quamvis id fiat contra Canones Eccleſiaſticos. Balſamon etiam in Can. Apoſt. 5. teſtatur, Ante ſextam Synodum quæ fuit in Trullo, licuiſſe Epiſcopis habere uxores, etiam poſt Epiſcopalem dignitatem, quemadmodum qui poſt matrimonium ordinentur Sacerdotes.*

Georgius de Valentia de numero Sacram. cap. 7. pag. 543. probare vult Matrimonium eſſe Sacramentum propriè dictum ex. c. 5. Epheſ. *Matrimonium,* inquit, *eſſe ſignum rei ſacræ, & proinde Myſterium quoddam & Sacramentum, probamus ex cap. 5. Epiſtolæ ad Epheſ. Sacramentum hoc magnum eſt: ego dico de Chriſto & Eccleſia.* 33. *Matrimonii an Sacramentum.*

Contrà verò Pererius Ieſuita Comment. in Gen. 2. c. evincit, Myſterium hoc & ſacramentum non debere propriè ad novam legem reſtringi, quia allegoria Apoſtolica maximè de matrimonio Adami & Evæ, non etiam de aliorum conjugijs inſtituatur: inquit enim, *Quemadmodum, ut Scholaſtici definiunt, ex Adami dormientis latere formata eſt Eva: ita ex latere Chriſti morientis profluxit ſanguis & aqua, unde condita eſt Eccleſia. Ideò voluit Deus mulierem ex viro etiam propter figuram. Etenim conjugio Adami & Evæ continebat Sacramentum illud magnum, de quo Paulus dicit Epheſ. 5. Ego dico de Chriſto & Eccleſia.*

Concilium Tridentinum Seſſ. 14. de Vnctione extrema ſic decrevit: *Si quis dixerit, Extremam unctionem non eſſe propriè Sacramentum, tum à Chriſto inſtitutum, & à Iacobo promulgatum, anathema ſit.* Suarez Ieſuita tom. 4. diſp. 39. ſect. 1. num. 2. & ſect. 2. num. 2. 34. *De Vnctione extrema.*

Dicen-

Dicendum eſt, inquit, *Extremam unctionem eſſe Sacramentum à Chriſto inſtitutum immediatè unumque ex ſeptem novæ legis, Aſſertio eſt de fide.*

Idem tamen ibidem, *Inter Catholicos*, inquit, *nonnulli negârunt Chriſtum Dominum inſtituiſſe hoc Sacramentum: ex quo conſequabatur, non eſſe verum Sacramentum.*

Maldonatus Ieſuita Comment. in Marcum, *Lutherus*, inquit, *& Calvinus docent in loco Marci 6. (ungebant multos oleo & ſanabantur) non agi de Sacramento extremæ unctionis, quo nunc Eccleſia utitur, neque ut jam oleum ad ſanandos animos adhibitum fuiſſe. Vbi ergo eſt ſi ſic non eſt?*

Bellarminus autem lib. I. de Vnctione extrema cap.3. & Suarez tom.4. diſp.39. ſect. 1. num.4. ita ferè: *Illud oleum apud Mar.6. non erat hoc Sacramentum extremæ unctionis: quia Apoſtoli utebantur illâ unctione* SOLVM, *aut præcipuè ad curationem morbi corporalis. Et Cajetanus in Comment. Iacob.5. c. Ex hoc loco, nec ex verbis, nec ex affectibus colligitur extrema unctio, ſed unctio illa miraculoſa, quam Chriſtus inſtituerat ſanandis ægrotis in initio Evangelij. Nam textus promittit allevationem infirmi & de remiſſione peccatorum non niſi conditionaliter loquitur. At unctio extrema, non niſi in extremo mortis articulo, adhibetur, & directè tendit ad remiſſionem peccatorum. Illa multos presbyteros vexabat, quòd ea ab extrema unctione aliena. Sequitur enim in textu (confitemini invicem) at quod in extrema unctione fit, non fit invicem, ſed tantum à Sacerdotibus.* Et Maldonatus quo ſupra, *Idem*, inquit, *quod Calvinus, nonnulli (mitto vetuſtiores, quos prohibet reverentia nominare) nuper Catholici docuerunt.*

35. *De poteſtate Rom. Pontificis.* Bellarm. de Pontifice Rom. *Pontifex*, inquit, *Rom. in omnes Paſtores poteſtatem ſupremam habet.*

Cuſanus autem Cardinalis lib.2. de Concord. Eccleſ. c.13. & 14. *Quia*, inquit, *ab illa poteſtate ligandi & ſolvendi, quæ eſt immediatè à Chriſto, eſt divinæ juriſdictionis poteſtas, patet omnes Epiſcopos, & fortè etiam omnes prebyteros, æqualis poteſtatis quoad juriſdictionem eſſe.* Et Marſilius tom.2. cap.16. *Vſque ad tempora Conſtantini nemo Epiſcoporum in alios juriſdictionem exercuit.*

Bellarminus libro 2. de Rom Pontifice, & lib. de Notis Eccleſiæ cap. 10. *Ad poteſtatem Papæ*: inquit, *omnes veteres Patres confugiebant.*

Cuſanus autem quo ſupra c.17. *Ex Epiſtola Auguſtini*, inquit, *ad Gloriam, & ex antiquorum Pontificum Confeſſionibus contrarium oſtenditur.* Et Marſilius quo ſupra c.16. *Non aliter*, inquit, *Romanam ſedem in dubijs conſuluerunt, quàm ſicut Epiſcopus Aurelienſis olim, Vniverſitatem Pariſienſem, cui tamen non erat aliquâ juriſdictione ſubjecta.* Æneas Sylvius de Concilio Baſil. *Ante Concilium*, inquit, *Nicænum non magnus ad Eccleſiam Rom reſpectus habebatur.* In tomis Concil. quoque legitur, *Ius appellationis Concilij Africani Patres Rom. Pontifici denegâſſe.*

Bellarminus lib.1. c. 13. de Conciliis, *Eſt*, inquit, *proprium Pontificis munus Concilium generale convocare; & hoc eſt Chriſti nomine congregari.* Canus in Locis Theol. *Sine Pontificis Romani conſenſu, Concilium non eſt, ſed conciliabulum.* 36. *Concilium generale quis cõvocare debeat.*

Cuſanus autem lib.2. de Concord. Eccleſ. c.25. *Ex illo tempore*, inquit, *quo Imperatores Chriſtiani eſſe cœperunt, ex illorum nutu pendere viſa ſunt negotia Eccleſiæ, atque adeò maxima Concilia ex eorum ſententia convocabantur, ut ex Euſebio, Socrate, Soxomeno, Nicephoro patet.* Rurſus: *Octo prima Concilia generalia ab Imperatoribus erant collecta, & Pontifex Rom. ad inſtar aliorum Patriarcharum divales ſacras juſſiones pro veniendo aut mittendo ad Concilia, recepit.* Canus in Locis Theol. lib.5. c.3. *Concilium*, inquit, *Conſtantienſe & Milevitanum à nullo Rom. Pontifice congregata erant, & tamen illud Martinus & Cæleſtinus, hoc Innocentius approbant.* Franciſcus de Vict. Relect.4. Prop.23. *Poſſe quoque*, inquit, *congregari Concilium contra voluntatem Papæ expreſſe tenet Cardinalis Turrecremata, & Sylveſter, & eſt vera ſententia.*

Bellarminus lib.1. c.4. dicit, *Concilium legitimum non eſt, in quo non præſidet Pontifex, aut alius ejus nomine.* 37. *De præſide Cõciliorũ.*

Capite autem 5. Bellarminus, *In ſecundo*, inquit, *Concilio generali non omninò interfuit Pontifex, nec per ſe, nec per alium.* Et Cardin. Turrecremata lib.3. de Eccleſ. cap.11. *In octo*, inquit, *Concilijs prioribus Papa nullus præfuit.* Et Bellarm. lib.5. de Concil. c.19. *In nullis*, ait, *Concilijs Orientalibus interfuit Papa.* Et lib. 2. de Rom. Pontif. c. 17. *In Chalcedonenſi ne per legatos quidem.*

Bellarminus & Stapletonus de Concil. dicunt, In Concilijs ſoli Epiſcopi vocem deciſivam habent. 38. *An ſoli Epiſcopi vocẽ deciſivã in Concilijs habeãt.*

Card. Arelat. verò, ut refert Æneas Sylvius de geſtis Concilij Baſil. *Quid prohibet*, inquit, *exemplum Apoſtolicum imitari? In Concilio Nicæno I. Athanaſius, vel ſolus argumentationes Arianorum diſturbabat, & in Conſtantienſi Concilio vidi presbyteros ad deciſionem rerum admitti arduarum: idem obſervari in Piſano & Lateranẽſi nemini dubium eſt.* Et Card. Turrecrem. *In præteritis*, ait, *temporibus aliter factitatum vidimus.* 39. *An Papa ſit ſupra Concilium.*

Bellarm. lib.2. de Concil. cap. 17. Pontifex,

ſex, inquit, *Eſt abſolutè ſuprà Concilium.* Et Valentianus Analyſ.8.cap.7. *Qui* inquit, *contrarium ſentiunt, pugnant revera cum primatu Pontificis.* Et Index Expurg.pag.165. *Hoc,* ait, *minimè tolerandum cenſuimus.*

Cardinalis Cuſanus verò de Concord. Cath.lib.2.c.17.18. & 28. *Papam,* inquit, *non eſſe ſupra Eccleſiam ex Auguſtino, Cypriano & Gregorio Papa, etiam ex Ambroſio & Confeſſione Pontificum conſtat.* Et Bellarm. lib. 2. de Concil. c.14. *Papam,* inquit, *eſſe infra Concilium, Cardinalis Cameracenſis, Almain, Gerſon, Nicol. Campanus, Panormitanus Cardinalis, Florentinus & Patres Concilij Baſil. cenſuerunt; Et,* inquit, *Æneas Sylvius de Geſt. Concilij Baſil. qui Papæ authoritatem authoritati Concilij anteponeret, hæreticum eſſe ſtatuerunt.* Item, *Tempore antiquorum Conciliorum Pontifices Conciliorum acta, tanquam divina oracula obſervabant & Papa Damaſus negabat ſui muneris eſſe in cauſis à Concilio definitis manum ſuam apponere.* Franciſcus de Vict. Relect. 4. *Si benè,* inquit, *revolvantur hiſtoriæ tempora antiquorum Conciliorum, reperiemus Pontifices ſimiles fuiſſe Conciliorum Patribus, nec præſumpſiſſe decreta Conciliorum tam facilè diſpenſare, ſed tanquam divina oracula obſervare. Iam verò nec mala noſtra, nec remedia ferre poſſumus.*

40. *De Rom. Pontificum decretis.*

Omnium Pontificum decreta, etiam in omnibus dogmatibus, inter ſe conveniunt, licèt edita ſint à diverſis hominibus, diverſis temporibus: quod eſt apertum ſignum: unius & ejuſdem Spiritus ſancti, hanc Eccleſiam gubernantis: Bellarminus lib.4. de Eccleſ. Milit. cap.10. ¶. Iam ex hoc.

Contra Eraſmus Annot. in 1. Cor. 7. *Vt taceam Formoſum,* inquit, *nonne Papa Ioannes 22. & Nicolaus decretis toti inter ſe pugnant, idque in his quæ videntur ad fidei negotium pertinere? Innocentius 3. & Cæleſtinus prorſus pugnantia de Matrimonio definiverunt: quorum hic Decret.4.Tit.de Divortijs alteri parti jus facit iterandi matrimonium, ſi pars altera fuerit in hæreſin prolapſa: Innocentius autem negat, non diſſimulans quendam prædeceſſorem ſuum aliter ſtatuiſſe, indicans Cœleſtinum, ut gloſſema aperit. Pelagius Papa conſtituerat, ut Subdiaconi ab uxoribus ſuis abſtinerent, quas ante ordinationem legitimè duxerant, ut eſt videre diſt.51.c. Ante triennium. Id verò decretum, tanquam iniquum, & Evangelio repugnans, Gregorius I. abrogavit.*

41. *De apocryphis libris.*

Bellarminus lib.1. de Verbo Dei cap. 10. *Omnes,* inquit, *proteſtantes ſex illos libros, quos Apocryphos vocant, ut Thobiæ, Iudith, Sapientiæ, Eccleſiaſtici & Machabæorum negant pro Scripturis Canonicis habendos eſſe.*

Bellarminus tamen eodem loco & Pererius lib.16.Comm. in Danielem, pag.741. *Catholici,* inquiunt, *multi libros hos apocryphos eſſe cenſuerunt.*

42. *De Vulgata verſione Bibliorum.*

Bellarminus lib.2. de Verbo Dei cap. 10. *Proteſtantes,* inquit, *negant vulgatam Latinam tranſlationem habendam eſſe pro authentica.* Ibid.c. 2. *Igitur omnes omnia ad textum Græcum & Hebræum examinari volunt.* Ibid c.10. multis contendit, *vulgatam Latinam verſionem in omnibus lectionibus & diſputationibus pro authentica habendam eſſe: ita ut nemini liceat ab ea, quamvis ſanctiſſimæ cauſæ prætextu, provocare.*

Maldonatus autem Ieſuita Comment. in Matth. *Exiſtimo,* inquit, *Latinam noſtram vulgatam eſſe in hoc loco ex Græcis corrigendam.* Cajetanus, *Eſt,* inquit, *vulgata multis vitijs conſpurcata.* Franciſcus Lucę in Annot. ad Biblia, *Ridiculum eſt,* ait, *hoc quorundam reſponſum, vulgatam Latinam authenticam eſſe, nec eſſe ex Hebræis & Græcis corrigendam.*

43. *De ſufficientia S. Scripturæ.*

Bellarminus libro quarto cap. 3. *Docent,* inquit, *proteſtantes, omnes omnia ad ſalutem neceſſaria in Scripturis expreſſè contineri.* Coſterus in Enchirid. pag.45. *affirmat, ſacras literas non omnia continere Religionis Myſteria explicitè,* &c. Et pag.48. *In membranis,* inquit, *tam veteris quàm Novi Teſtamenti multa deſiderantur.*

Idem tamen Coſterus ibid. c.1. *Non,* inquit, *inficiamur præcipua illa fidei dogmata ad ſalutem omnibus neceſſaria perſpicuè ſatis comprehendi in Scripturis.* Ederus in Oecon.bibl. lib.1. pag. 44. *Quæcunque non ſunt neceſſaria, ea conſultò ſunt omiſſa: quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, ea proculdubio præſcripta ſunt omnia.* Stapletonus præfat.in Evang. *Scriptura ſufficit ad vitam, quæ unica vitæ æternæ Regula eſt: cætera, quibus non adlucet verbum Dei, tam non ſunt neceſſaria, quàm ſuperflua.* Rurſus ibidem. *Vtinam credendi forma à primæva peteretur Eccleſia, quæ tot Martyres Chriſto conſecravit, quæ nullam Regulam præter Evangelium novit, nullum ſcopum præter Chriſtum, nullum cultum, præterquam Trino Deo impendit.* Alphonſus lib. de Hæreſ. tit. Scriptura: *Scriptura,* inquit, *eſt myſtica turris David, ex qua omnis armatura fortium & catholicorum virorum pendet: ideò hæretici conantur ſacræ Scripturæ detrahere.*

44. *De verſione & lectione Scripturæ in vulgari lingua.*

Iacobus Cretſerus contra Sim. Stenium, *Non injuriâ,* inquit, *prohibetur & arcetur populus à lectione Scripturæ: quid enim rudi vulgo cum Scriptura?* Et Hoſius de Verbo Dei, *Laicis,* inquit, *lectionem Scripturarum permittere, eſt Sanctum dare canibus, & margaritas ante porcos projicere.*

Eſpen-

Eſpenſeus Epiſcopus autem Comm. in Tit. cap. 2. & 2. Timoth. cap. 5. *Aliqui*, inquit, *exiſtimant Scripturas difficiliores eſſe, quàm ut debeant Laicorum manibus conteri: ſed aliter viſum eſt Patribus veteris & Novi Teſtamenti.*

45. *De purgatorio.* Bellarminus lib. 1. de Purgatorio. c. 6. inquit, *eſſe*, *Patres Græci & Latini aſſeruerunt.* Lindanus Panoph. libro 4. pag. 314. *Purgatorium*, inquit, *eſſe*, *veteres Patres uno ore ſtatuunt.*

Roffenſis Epiſcopus autem artic. 18 contra Lutherum. *Legat*, inquit, *qui velit Græcorum Patrum Commentarios*, *& nullam, quantum opinor*, *aut rariſſimam Purgatorij mentionem inveniet* : *ſed neque Latini ſimul omnes huius rei veritatem conceperunt: neque tam neceſſaria fuit primativæ Eccleſiæ purgatorij fides, atque nunc eſt; ex qua pendet omnis Indulgentiarum exiſtimatio: his enim, ſi nullum fuerit Purgatorium, nihil indigebimus. Contemplantes igitur aliquandiu Purgatorium incognitum fuiſſe, deinde quibuſdam pedetentim, partim ex revelationibus, partim ex Scripturis creditum fuiſſe, & tam ſerò cognitum & receptum Eccleſiæ univerſæ, &c.*

46. *De Imaginibus.* Coſterus in Enchirid. de Imag. ¶. Quod ad. inquit : *Quod ad veterem Eccleſiam pertinet*, *certum eſt imagines Chriſti & Sanctorum non ſine cultu & veneratione in uſu fuiſſe.*

Caſſander verò in Conſult. art. 21. de Imaginibus, *Certum eſt*, inquit, *initio prædicati Evangelij*, *& aliquantò tempore poſt*; *Imaginum uſum non fuiſſe*, *ut ex Clemente Alexandrino & Arnobio patet.* Eraſmus in Catech. libro 2. *Vſque ad tempora Hieronymi*, inquit, *probatæ Religionis viri fuerunt*, *qui nullam faciebant imaginem*, *ne ipſius quidem Chriſti.* Rurſus Caſſander quo ſupra : *Quæ fuerit*, inquit, *Romanæ Eccleſiæ tempore Gregorij mens, ex eius ſcriptis colligitur, haberi nimirum picturas, non ut colerentur, ſed ut par eas imperiti rerum geſtarum admonerentur.* Agrippa de Vanit. Scient. cap. 57. *Iudæi*, inquit, *qui erant Dei pupulus*, *nihil magis horrebant*, *inquit*, *Ioſephus, quàm ſimulachra. Ipſi Ethnici cùm ad Chriſti Religionem converſi erant*, *in Eccleſiam noſtram ſimulachra, & multas ſteriles ceremonias introducebant*, *quarum omninò nihil eſt apud primos illos, & verè Chriſtianos.* Et Polydorus Virgil. lib 6. Invent. c. 13. *Omnes*, inquit, *veteres Patres*, *teſte Hieronymo*, *ſimulachrorum cultum damnabant.*

47. *De aqua luſtrali.* Bellarminus lib. 4. de Verbo Dei c. 3. *Aqua*, inquit, *luſtralis, quâ populo benedicimus*, *meritò dicitur Apoſtolica traditio.*

Franciſcus de Vict. autem Relect. 11. q. 1. inquit, *Eſt tantum ex jure poſitivo.* Et Platina in Vita Alexand. *Alexander* 1. inquit, *inſtituit, ut aquam quam Sanctam appellamus interpoſitis ſacris orationibus, ſale admixto, in Templis atque cubiculis ad fugandos dæmones retinerent.*

Anglo Rhemenſe Collegium Ieſuit. in 1. Cor. 14. pagina 462. inquit. *Populus Chriſtianus antiquæ ſuæ conſuetudini parere debet*, *& Latinis precibus uti*, *potius quàm vulgatis.* Ambroſ. Compſa, ut refert Sixtus Senenſis, *Doctrina*, inquit, *Lutheri*, *quæ linguam cognitam in precibus exigit*, *diaboli calliditatem ſapit.* 48. *De precibus in Lingua ignota.*

Bellarminus verò lib. 2. de Verbo Dei c. 16. *Tempore*, inquit, *Apoſtolorum omnes Chriſtiani ſimul pſallebant in divinis officijs*, *& preces intelligebant.* Lyranus in 1. Cor. 14. *Omnia*, inquit, *in Eccleſia primitiva linguâ vulgari fiebant.* Bellarminus, quo ſupra ¶. Idem etiam. *Longo*, inquit, *tempore poſt in Occidente & in Oriente*, *ut ex Chryſoſtomo & Cypriano conſtat*, *populus in divinis reſpondebat*, *Amen* Et Eraſmus 1. Cor. 14. *Hac in re*, ait, *mirum eſt quomodo mutata eſt, Eccleſiæ conſuetudo. Ergo*, inquit Defenſor libelli contra Calvinum, *optandum eſſet, ut juxta Apoſtolorum mandatum & priſcum Eccleſiæ morem in lingua vulgari preces peragerentur.* Et Vitalianus Papa circa annos Domini 666. primus juxta Platinam, *omnia Latino ſermone in Eccleſia fieri mandavit.*

Suarez Ieſuita in Thomam part. 3. q. 27. art. 1. & 2. *Eſt hoc*, inquit, *privilegium B. Virginis ſpeciale, in prima ſua conceptione immunem à peccato fuiſſe. Antiqui Patres pauca de hoc privilegio loquuti ſunt*, *tum quia ſpiritus ſanctus Eccleſiam paulatim inſtruit*, *tum etiam quia illi in alijs gravioribus myſterijs explicandis diſtinebantur. Poſtquam verò ante 500. annos veritas hæc cœpit clarius doceri, ita incendit fidelium animos, crevitque paulatim eius fides, ut jam ferè omnium conſenſu recepta ſit*, *& præſertim ab hinc ducentis annis Eccleſiaſtici Doctores omnes, & univerſæ Academiæ huic ſententiæ ſubſcripſerint.* &c. 49. *De Conceptione B. Mariæ.*

Melchior Danus autem in Loc. Theol. lib. 7. cap. 1. *B Virginem*, inquit *fuiſſe à peccatis liberam*, *è ſacris literis*, *juxta germanum literæ ſenſum, nuſquam habetur: quin imò lex generalis in ijs traditur*, *qui ex Adæ carnali propagatione creatos*, *ſine ulla exceptione complectitur. Nec verò dici poteſt Apoſtolorum tempore in Eccleſiam deſcendiſſe*, *nam conſtat priſcos Scriptores non id à majoribus ſuis accepiſſe. Imò ſancti omnes qui in hujus rei memoriam inciderunt*, *uno ore aſſeverârunt B. Virginem in peccato Originali conceptam fuiſſe.*

Collegium Ieſuiticum Anglo-Rhem. Annot. in Act. I. 24. *B. Maria*, inquit, *corpus* 50. *De aſſumptione*

corporis Mariæ in cœlū. *aſſumptum fuiſſe in cœlum ex antiqua hiſtoria veriſſimùm eſſe conſtat*:

Sixtus Senen. autem in Biblioth. libro 2. Tit. Mariæ tranſitio. *Nihil*, ait, *hujuſmodi (inquit Auguſtinus) invenitur apud Latinos Patres. Eſt hoc apocryphum dogma, inquit Hieronymus, & iſtam hiſtoriam Beda refellit, ut Evangeliſtæ contradicentem.*

51. *De Rom. Eccleſia an ſit mater reliquarum omniū.* Bellarm. lib. 1. de Pontifice Rom. cap. 23. dicit, *Niſi Petrus alios Apoſtolos vel per ſe, vel per alios Epiſcopos ordinâſſet, nulla ratio eſt, cur Romam Eccleſiarum omnium Matrem eſſe dicamus.*

Franciſcus autem de Vict. Relect. 2. q. 2. *Vtrum*, inquit, *Petrus eos ordinâſſet, eſt incertum.* Greg. de Valent. Ieſuita lib. 7. Analyſ. cap. 2. pagina 52. *Sententia*, inquit, *quæ negat Petrum alios ordinâſſe, magis eſt communis.* Idem lib. 2. de Euchariſt. pag. 2. *Apoſtoli*, inquit, *à Chriſto Ieſu in tempore Cœnæ Sacerdotalem poteſtatem acceperunt.* (Ex his talis Syllogiſmus formari poteſt: Si Petrus non alios Apoſtolos & Epiſcopos ordinavit, tum Romana Eccleſia reliquarum dici non debet Mater. Major hæc eſt Bellarm. Sequitur Minor Franciſci de Vict. & Valentiani: Secundum communem ſententiam Petrus non ordinavit Apoſtolos & Epiſcopos. Ergo Roman. Eccleſia Matris prærogativam non habet.)

52. *De certitudine Salutis.* Bellarminus lib. 4. de Eccleſia milit. cap. 2. *Sectarij*, inquit, *noſtri temporis docent homines juſtificari ſolâ fide ſpeciali, quâ quiſque certò credit, ſe propter Chriſtum coram Deo eſſe juſtum : quod cum quolibet paradoxo comparari poteſt.* Et lib. 3. de Iuſtific. cap. 1. & 2. *Nos* inquit, *tantum certitudinem conjecturalem defendimus.*

Bellarm. verò ibidem c. 2. *Aliqui*, ait, *Catholici docent quidem eam certitudinem, quæ nullam habeat de ſua ſalute formidinem.* Pererius Ieſ. Com. ad Rom. 8. n. 27. *Certitudinem*, inquit, *Catholici eam docent, cui ſubeſſe falſum non poſſit.* Vega lib. 3. de Incertitudine Orat. c. 36. *Quidam*, inquit, *Catholicus tanto affectu fidem conjecturalem oppugnabat, ut eam Lutheranâ opinione deteſtabiliorem diceret, quia*, inquit, *cùm Lutherani multùm fidei tribuant, hæc opinio derogat.* Ibidem cap. 36. *Guillandus certitudinem Gratiæ defendit prorſus ut Lutherani.* Ibid. c. 7. *Talem certitudinem conſequentem fidem, multi Catholici ante decretum Concilij Trident. probabilem eſſe cenſebant, & eam compluribus argumentis ſuadere conabantur.* Pererius Ieſuita Comm. ad Rom. c. 8. num. 27. *Catharinus*, inquit, *inter Theologos hujus temporis minimè incelebris, docuit, certitudinem fidei, quâ certò ſtatuunt ſibi peccata eſſe remiſſa* : refert etiam Vega lib. 9. de Iuſtific. c. 46. Idem Catharinus, teſte Bellarmino lib. 3. de Iuſtific. *Vniverſi*, inquit, *patres hanc certitudinem conteſtantur.*

Gregorius de Valentia Ieſuita in lib. de Prædeſt. c. 8. ¶. Et præterea. *Reprobationis*, inquit, *certitudinem Vuiclefus & Calvinus explicare non poſſunt, qui ſine præſcientia peccatorum Deum reprobare hominem aſſerunt.* 53. *De Reprobatione.*

Pererius autem Ieſuita Comm. ad Roman. 9. cap. numero trigeſimo primo. *Deum*, inquit, *aliquos reprobate, & excludere à vita æterna, non quidem propter eorum præviſa opera, ſed quia ipſe non vult dare illis vitam æternam, eſt Auguſtini ſententia. Eſt etiam hæc ſententia Thomæ, quam alij quoque complures Theologi conſequuntur.* *Lib. 1. ad Simplician. q. 2.* Ibidem Pererius numero ſexageſimo. *Si*, inquit, *Deus hominem in puris naturalibus, ſine peccato conſideratum, reprobaret, nolens ei dare vitam æternam, non faceret illi injuriam.*

Gentiles, inquit Maldonatus Ieſuita. Comm. in Matth. 11. 21. *Poterant ſervatâ lege naturæ, omnium Confeſſione ſalvi eſſe, Lex autem naturæ ſatis illis erat ab ipſa natura prædicata.* 54. *De Salute gentium.*

Acoſta autem Ieſuita libro quinto de procuranda Indorum ſalute capite tertia, *Vix*, inquit, *ſatis mirari poſſum, quid Præceptoribus quibuſdam Scholaſticis noſtri ſeculi in mentem venerit, ut nunc quoque temporis, poſt tamdiu revelatum Chriſtum, ſine Chriſti notitia ſalutem cuiquam æternam contingere poſſe confirment : indigna Theologo ſententia, quæ (ut liberè dicam) nihil in ſacris literis, nihil in ſanctis Patribus firmitudinis habet, tantùm humanâ quadam ſuſpicione introducta, propter infinitam eorum multitudinem, qui in hoc noſtro orbe tam longâ ætate Evangelij luce caruêre, quibus aditus in cœlum omnis præcludi videtur, ſi ad ſalutem fuerit Chriſti notitia neceſſaria. Rigidum eſt, inquiunt, & à Dei, qui omnes vult ſalvos fieri, charitate alienum, ut ea exigat, quæ nec ipſe dat, nec homines per ſe præſtare poſſunt. Vnde concludunt, ſine fide per naturalem tantum cognitionem ipſos ſalutem conſequi poſſe. Quorum ſententia, tametſi ipſi Catholici ſint, eſt apertè hæretica, ut nihil magis repugnet fidei; quaſi verò fides ab Apoſtolis neceſſaria definiatur ad percipienda ea quæ à creatura cognoſci poſſunt, & non potius ad ea quæ in cor hominis non aſcenderunt, nobis verò revelavit Deus per ſpiritum; revocat nos illud, quòd ad Patrem nemo venit niſi per Chriſtum; nulla alia via quâ eatur, nullum aliud oſtium quo intretur ad vitam.*

ad vitam. Ac re quidem vera, ſi poteſt ſine Chriſti notitia ſalus eſſe, aut juſtitia, ergo gratis Chriſtus prædicatur, fruſtra Apoſtoli mittuntur in orbem: tam expreſſè docet hoc Apoſtolus ad Rom. 10. *Finis legis eſt Chriſtus ad ſalutem omni credenti. Non hic agitur utrum durum & ſeverum ſic hoc, an benignum & liberale, ſed utrum verũ necne. Auguſtinus docet, nemini ex ijs, qui ex Gentibus ante tempus*
Lib. 8. de Ci- vit. c. 47. *Evangelij ſervati ſunt, Chriſti ſalutem contigiſſe, abſque revelatione unius Mediatoris Dei & hominum Ieſu Chriſti.* Toletus Ieſuita quoque Comment. ad Rom. *Hoc*, inquit, *non eſt catholicum aſſertum.*

55. *De Ordinatione.* Tolletus Ieſuita lib. 1. Inſtruct. Sacerd. cap. 55. *Si*, inquit, *conferretur Ordo etiam ante uſum rationis, Ordo teneret, & character imprimeretur: etiam presbyteratum poſſe conferri infantibus nondum rationis uſum habentibus eſt communis doctrina Theologorum & Canoniſtarum. Si ad annum diſcretionis, nimirum ſeptennium, puer ſuſcepit ordines, & tunc erat voti capax, nec contradixit voto continentiæ, ordo tenet.* Franciſcus à V ct. Relect. 2. *Nullus*, inquit, *alius de numero Chriſtianorum, præter fœminas, divino jure excluditur à poteſtate Eccleſiaſtica, ſive Ordinis, ſive Iuriſdictionis, non puer non amens, quia poteſt pervenire ad eum ſtatum, ut commodè exerceat: nec video, cur non puer poßit in Epiſcopum conſecrari.*

Epiſcopus Eſpenſæus autem Comment. in 1. Tim. 4. digreſſ. libro ſecundo cap 12. *In Concilijs*, inquit, *cautum eſt, ne quis ad Miniſterium neophylus ordinetur.* Et Salmeron Ieſuita Tract. 201. in Parab. *A promovendis*, inquit, *pueris maximè abſtinere debent Eccleſiarum Rectores: nam pueri neſciunt regere ſeipſos, nedum alios: nec ſatis eſt dicere, quòd eſt nobilis & illuſtris familiæ, quia propter Eccleſiam eſt Miniſter, non propter Miniſtrum Eccleſia.*

Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Lucam 12. *Idiota*, inquit, *Catholicus cùm pro*
56. *De Ignorantiâ in fide.* *tribunali ſeculari ſteterit, de cauſa fidei examinandus, etſi tantùm reſponderit ſe eſſe virum Catholicum, & Eccleſiam, quam profitetur, poſſe fidei rationem reddere, ne quicquam prætereà aliud reſponderit, ſatis viri Catholici muneri faciet.*

Eſpenſæus autem Comment. in 2. Tim. 3. *An ſufficit*, inquit, *decantata hodiè per Catholicos Carbonarij fides? Interrogatus quid crederet, reſpondit, ſe credere quod Eccleſia credit.*

57. *De precibus in peregrina lingua.* Bellarminus lib. de Verbo Dei cap. 16. *Precibus*, inquit, *ignotis Eccleſia uti jure poteſt. Ad ædificationem* inquit Collegium Anglo-Rhem. Annot. in 1. Cor 14. pagina 461. *non minus, ad devotionem ſæpè magis valent quàm cognitæ.* Coſterus inquit *Conſolationem plurimum adjuvant.*

Aquinas autem Com. in 1. Cor. 14 *Quantum*, inquit, *ad fructum devotionis privatur is, qui non in ſpeciali intelligit quæ orat*, Et Caietan. Com. in 1. Cor cap. 14. *Melius eſt*, ait, *orare in mente diſtinctè intelligente ea quæ orat, quàm confuſè.* Lyran. in eum locum *Quid proficit*, inquit, *populus non intelligens ea quæ orat?*

Toletus Ieſuita lib. 4. Inſtruct. c. 24. *Homo tenetur ſub mortali peccato ad ſanctificandum feſtum: ſed non tenetur ad benè ſanctificandũ.* Et c. 25. *Licet iter facere audito ſacro prius, & venari; licet ſtudere ſuper lites propter pecuniam: licet carnes vendere, animalia occidere ad victum, propter pecuniam: licet in ſolennitatibus cõſtruere loca pro ſpectaculis, quando non poſſunt fieri niſi in feſto: deniq; Pontificis aut Epiſcopi licentiâ licet in feſto operari.* 58. *De ſanctificatione diei feſti.*

Catechiſmus autem Trident. Conc. *Hoc præcepto*, inquit, *prohibemur, ut quæcunque divinum cultum impedire poſſunt, omninò vitemus: facilè enim perſpici poteſt, omne ſervilis operis genus prohiberi.*

Coſterus in Apolog. par. 3 c. 9. *Hæc eſt*, inquit, *perpetua nota Eccleſiæ, nullum ſeculum, nulla ætas hominum Miraculis caruit* Bellarm. lib. 4. de Eccleſia mil. c. 14. ¶. Vndecimo ſeculo. *Nunc*, inquit, *noſtram Eccleſiam demonſtrabimus eſſe Dei veram Eccleſiam ex Miraculis, quæ ſingulis ætatibus plurima & teſtatiſſima fuerunt, uſque ad hoc noſtrum ſeculum in quo, &c.* 59. *De Miraculis.*

Eſpenſæus Epiſcopus autem Com. in 2. Tim. 3. ex Aug. de civit. Dei lib. 22. cap. 8. *Vbi*, inquit, *nullus eſt infidelis, faciendorum Miraculorum nulla eſt neceſſitas.* Et Stella Com. in Luc. c. 11 *Crede*, inquit. *Evangelio, quod fuit Miraculis confirmatum. Sed dices, nonne rationi conſentaneum eſt, ut nunc quoque fides confirmetur Miraculis non: nam nunc quoq; damnum potius afferrent, quam commodum, etiam ſi in principio naſcentis Eccleſiæ fuerint neceſſaria Puer enim cum ambulare nequit, adjuvatur vehiculo, quod homini adulto eſt impedimento.* Et Gregorius Magnus homil. 29. in Evang. *Nunquid*, inquit, *fratres mei, quia iſta ſigna non facitis, non creditis? ſed hæc neceſſaria in exordio Eccleſiæ fuerunt, ut multitudo ad fidem creſceret: quia & nos, cùm arbuſta plantamus, tamdiu eis aquam infundimus, quouſque ea in terra coaluiſſe videamus; & ſi ſemel radicem fixerint, irrigatio ceſſabit.* Acoſta de procuranda Indorum ſalute libro ſecundo, capite nono. *In hoc*, inquit, *ſignorum argumento explicando Chryſoſtomus mirificè verſatur. Si enim Miracula in initio Evangelicæ prædicationis patrata creduntur, certum eſt*, inquit,

doctrinam, cui confirmandæ adhibebantur, divinitus eſſe profectam. Sin autem veritati hiſtoriæ jam minus Gentilis credat, at longè omnibus ſignis majus eſt, homines illos paucos, ignobiles, illiteratos, omnibus mortalibus exoſos; toti orbi perſuaſiſſe: Non ergo fides jam ſatis firmata, Miraculis novis indiget confirmari, quin potius utilius eſſe aſſerit, ſignis nunc carere, quoniam majoris meritis ſit ſine illis credere. Epiſcopus Roffenſis de Captivit. Babylon. cap. 10. part. 4. *Promiſit*, inquit, *Chriſtus, ut diſcipuli dæmonia eijcerent, quam promiſſionem nullum his diebus effectum ſortiri dilucidè cernimus. Nemo enim eſt qui nunc corporaliter dæmonia eijcit, aut morbos ſanat, & tamen minimè ambigimus, quin plurimi ſint, qui fidem eandem, & æquè magnam cum priſcis fidelibus habeant; nec tamen inanis illa promiſſio fuit, quam noluit efficaciam habere perpetuam, ſed pro tempore naſcentis, & adoleſcentis Eccleſiæ.* Auguſtinus de Civit. Dei libro 22. cap. 8. *Miracula*, inquit, *neceſſaria erant ut crederet Mundus: ſed nunc qui quærit Miraculum, poſtquam Mundus credidit, maximum eſt ipſum prodigium.*

De ijſdē Bellarminus lib. 4. de Eccleſia milit. cap. 14. *Verum*, inquit, *Miraculum ſufficiens eſt teſtimonium veræ Eccleſiæ, ex quo fundamento probamus eam eſſe apud nos.*

Maldonatus autem Comment. in Mat. cap. 7. *Chryſoſtomus*, inquit, *Hieronymus, Euthemius, Theophylactus, probant exemplis, etiam per alios, quàm Catholicos, vera Miracula fieri. Et hoc ipſo loco Matthæi ſeptimo. Multi dicent in illo die, in nomine tuo* ejecimus, &c. Facilè colligitur, falſos illos Prophetas, de quibus Chriſtus loquitur vera Miracula feciſſe, verè prophetâſſe, verè Dæmonia ejeciſſe: nec enim reſpondet Chriſtus mentiri eos, ſed, ſe eos, quamvis iſta fecerint, non nôſſe: nec magnum eſt, Si moneret nos, ne falſa Miracula facientibus non crederemus; ſed magnum & admirabile eſt omnino, quòd monet ne falſis Prophetis credamus, vera etiam Miracula facientibus. Nullum ergo, dicet aliquis, ad probandam veram doctrinam argumentum hinc ſumi poteſt? Non ſequitur omninò, Nullum; ſed non neceſſarium ſumi poteſt. Scimus enim Chriſtum ad confirmandam doctrinam ſuam, poteſtatem faciendi Miracula Apoſtolis ſuis tradidiſſe; ſcimus vi Miraculorum totum penè orbem ad fidem fuiſſe pertractum; quod qui negant, ut diſputat Auguſtinus, majus ipſi Miraculum, Miracula tollendo faciunt. Incredibilius enim tot Philoſophos, tot ſapientes viros, tam paucis Apoſtolis, tam imperitis, tamque incredibilia humanæ ratione prædicantibus, ſine ullis Miraculis crediddiſſe, quam illa ipſa Miracula, quæ ab illis facta narrantur. *Probabile igitur fidei argumentum eſt, quod ex Miraculis ſumitur, quia per fidem ſæpè ſine fide verò rarò fieri ſolent. Nec neceſſariò demonſtrant Eccleſiam, niſi ubi poteſtas Miracula faciendi ordinaria contingit.* Bellarminus aſſerit, verum Miraculum eſſe ſufficiens teſtimonium Eccleſiæ: Maldonatus Ieſuita ex ſcripturis & Patribus contrarium demonſtrat. Hierónymus in Comment. ad Galat. lib. 3. *Obſervandum eſt*, inquit, *quòd operari virtutes dicuntur ij qui non tenent Evangelij veritatem.* Hoc dico adverſum hæreticos, qui probationem eſſe fidei ſuæ in eo ſignum aliquod feceriut, arbitrantur. Auguſtinus contra Epiſt. Fund. cap. 4. *Quod ſi talia in Catholica Eccleſia fiunt, non ideò ipſa manifeſtatur Catholica, quia hæc in ea fiant, ſed ideò approbanda ſunt, quia in Catholica fiant.* Chryſoſtomus homil 49. in Matth. *Miraculorum*, inquit, *operatio magis apud eos invenitur qui ſunt falſi Chriſtiani.* Tertul. præſcript. cap. 44. *Quaſi hoc non ſit ſcriptum, venturos eſſe qui maximas virtutes edent ad corrumpendam veritatem.* Auguſtinus lib. quo ſupra cap. 16. *Dominus*, inquit, *adverſus hos Mirabilarios cautos nos fecit, dicendo, Cavete.* Et Theodoret. in Deut. 13. *Inſtruimur non credere, quando, qui talia edit, contraria pietati docet.*

Collegium Anglo-Rhem. in Annot. ad Apocal. 17. 9. *Proteſtantes*, inquit, *extremâ malitiâ excæcati adverſus Rom. Eccleſiam uſque adeo inſaniunt, ut ſeptem montes literaliter interpretentur, ut inde ſimplicibus perſuadeant, Romam eſſe ſedem Antichriſti, cùm tamẽ Angelus ſeipſum exponat verſ. 7. ſeptem montes idem eſſe quod ſeptem capita & ſeptem Reges.* Bellarminus etiam lib. 3. de Rom. Pontif. cap. 13. ¶. Nunc. *Reſpondeo*, inquit, *cum alijs, per Meretricem, quæ ſedet ſuper ſeptem montes non intelligi Romam ſed univerſam diaboli civitatem, quæ vocatur ſæpè Babylon, & opponitur civitati Dei quæ dicitur Hieruſalem. Per ſeptem montes intelligi univerſitatem ſuperborum, & præcipuè Regum terræ.* 58. De Roma Antichriſti ſede.

Ribera autem in Apocal. 14. num. 30. *Babylonem*, inquit, *eſſe Romam, ex textu confirmatur, quia nulli alij convenire poteſt, quod dicitur ſeptem montes ſunt: Conſtat autem Romam ſuper ſeptem montes fundatam eſſe, de quibus Vergil. Æneid.* 6. Vega quoque cap. 13. ſect. 2. *Apoſtolus*, inquit, *eam (Romam) ſignificat, ut manifeſtum eſt ex cap. 17. & 18.*

Bellar-

Babylon urbs Roma. 50. Bellarminus lib. 3. de Pontifice Romano cap. 13. ¶. Denique. *Loquitur*, inquit, *Ioannes de Roma, quæ ebria erat ſanguine Martyrum, quod certè non habebat locum, niſi in ea Roma, quæ, regnantibus Nerone & Domitiano, Martyres, trucidabat.* Collegium Anglo-Rhem. Annot. in Apocal. 17. 5. *Patres*, inquit, *per Babylonem Romam partim terrenam interpretantur, ſed ut erat cùm jam ſcripſerat Ioannes, & cùm Pagani Chriſtianos perſequebantur: tantùm igitur de Rom. dictum eſt, ut erat ſedes Imperij, quod nunc ad Cathedram Petri accommodare ſumma eſt impudentia.*

Ribera autem Ieſuita in Apocal. cap. 14. Num. 13. ſcribit: *Cecidit Babylon, id eſt, præteritum pro futuro: & ἡ μεγάλη, urbs illa magna egregiè in Romam convenit.* Et n. 40. 54. 55. 56. *Roma*, inquit, *in fine ſeculi futura eſt Babylon.* Ibidem: *Divinare me dicet quiſpiam: ſed hunc ego oro ut præjudicium deponat, rem totam maturo iudicio examinet, nec plus mihi credat, quàm ratio aut veritas permiſerit. Erat mater abominationum, cùm ſæviente Nerone, uno die Petrum & Paulum occiderat.* Et cap. decimo ſeptimo. *Oſtendam tibi damnationem meretricis magnæ: Hæc*, inquit, *qui legit, de illis dicta putet, qui Ioannis tempore vixerunt: & eſt quidem verum hoc, ſed de illis quoque dicuntur, qui extremo Mundi tempore vivent: ubi dicitur, Cum meretrice fornicabuntur.* Et Vega Ieſuita cap. 17. Comment. 2. ſect. 2. & 3. & cap. 18. Comment. 1. ſect. 4. *Ioannes*, inquit, *non loquitur de impiorum multitudine ſub typo mulieris & Babylonis, quia ea peculiaribus ſuis ſignis diſtinguit, ut cap. 17. & 18. manifeſtum eſt. Appellatur enim Babylon magna illa civitas, & mentio fit ſeptem montium: deinde everſio ejus prædicitur. Mercatores, qui in impiorum multitudine comprehenduntur, lugebunt propter tormenta ejus; quod neceſſe eſt ad extrema tempora ante Mundi finem referre. Quare expoſitionem communem deſerere cogimur, & aliam cogitare textui magis congruentem; nimirum urbem Rom. intelligi, non ſolùm eam, quæ erat tempore Iohannis, ſed quæ futura eſt tempore Antichriſti; ut ex ſequenti capite conſtat.* Rurſus ad hæc verba, exite ex illa; *Cùm*, inquit, *præceptum eſt fidelibus, ut ex illa exeant, ne ſimul in ejus calamitate involvantur, profectò oſtenditur, non de Roma illa antiqua, cùm nulli adhuc fideles erant, ſed de illa, quæ florebit in extremo Mundi tempore.*

Roma Antichriſti ſedes. 60. Coſterus in Apolog. part. 3. cap. 2. pag. 39. *Erras*, inquit, *hæretice: Antichriſtus neque de Eccleſia futurus eſt, neque in Eccleſia, neque in Templis noſtris, ut Patres docent, ſed ex tribu Dan. oriundus ſedebit Hieroſolymis.* Bellarminus lib. 3 de Pontif. Rom. cap. 13. ¶. At nihilominus. *Antichriſti*, inquit, *ſedem fore Hieruſalem, non Romam, veriſſima eſt ſententia.*

Collegium Anglo-Rhem. autem in Apocal. 17. *Roma*, inquit *antè finem Mundi futura eſt ſedes Antichriſti.* Ribera in Apocal. 14. *Officina*, inquit, *eſt omnis idololatriæ.* Vega in Apocal. 18. Comment. 1. ¶. 4. *Habitatio*, inquit, *erit dæmoniorum, & à fide Chriſti defectura.*

Ad dictum Auguſtini: Ego Evangelico non crederem, niſi, &c. lib. contra Epiſtolam fundi, cap. 5. Stapletonus lib. 2. de auctorit. Script. cap. *Reſpondet*, inquit. *Proteſtantes, hoc Auguſtinum dixiſſe, cùm adhuc erat Manichæus, nimirum eum Eccleſiæ authoritate tunc fuiſſe commotum, ut Evangelio crederet, ut eſſet Catholicus.* At tam abeſſe *eidem Auguſtino jam facto Catholico, ut Scripturis non crederet, ut potius Eccleſiam deſereret, quàm Evangelio non crederet: ergò majoris apud Auguſtinum momenti fuiſſe Scripturarum quàm Eccleſiæ authoritatem.* Falſum autem omninò: nam ſenſus eſt, *Quod ad me attinet, niſi me jam Catholicæ Eccleſiæ authoritas commoveret, nec nunc quidem Evangelio crederem. Itaque frigida eſt omninò iſthæc Proteſtantium ſolutio, qui hunc ſenſum ponunt de præterito, Ego nunc non eſſem Chriſtianus, niſi me commoviſſent ſuis perſuaſionibus Chriſtiani, quia de præſenti omninò agit Auguſtinus.* Hoc etiam reſpondent Ieſuitæ Poſnanienſes, Coſterus, Turrianus, Valentianus, Gretſerus & alij. 61. *Dedicto Auguſt. Ego non crederē Evangelio &c. contradictoria ſententia.*

Melchior Canus autem in Loc. Theol. lib. 2. cap. 8. *Auguſtino*, inquit, *negotium erat cum Manichæis, qui abſque controverſia ſuo cuidam Evangelio credi volebant. Rogat Auguſtinus, ecquid facturi ſint, ſi in hominem incidant, qui ne quidem Evangelio credat, quo genere perſuaſionis ſint eum in ſuam ſententiam adducturi? Certè ſe affirmat, non aliter potuiſſe (præterito tempore) adduci quàm Eccleſiæ authoritate victum. Non itaque docet, in Eccleſiæ authoritate fundatam eſſe Evangelij fidem. Agit enim Auguſtinus, quomodò infideles ad credendum adducantur.* Et Driedo de varijs dogmat. lib. 4 cap. 4. *Loquitur*, inquit, *Auguſtinus de Eccleſia illa, quæ fuit ab initio fidei Chriſtianæ:* (Ergo non de ſola Romana, ſed etiam de primitiva. Gerſon de vita animæ, *Auguſtinus*, inquit, *Eccleſiam ibi ſumit pro Eccleſia primitiva fidelium, qui Chriſtum viderunt, & audierunt, & ejus teſtes extiterunt.*

Multi IESVITARVM ſibiipſis in Scriptis ſuis ſæpè contradicunt.

De ſacra Scriptura.

COſterus in Enchiridio pag. 45. docet, *Non omnia, quæ ad fidem pertinent, explicitè ſacris literis expreſſa eſſe, quæ non ob id datæ ſint, ut formulam exactam fidei præſcribant.* pag. 49. autem contradicit, *Præcipua illa fidei capita, quæ omnibus Chriſtianis cognitu neceſſaria ſint, perſpicuè ſolis Apoſtolicis literis comprehenſa eſſe.*

Item pag. 44. vocavit Sacram Scripturam *membranam* & *chartaceam, ac literam mortuam:* Pag. 47. ſic autem extollit, ut nullum iota, apicem nullum in illis agnoſcat, cui non inſit ſuum pondus & efficacitas: unde tanquam divina eloquia mentem hominis, admirabili dulcedine & ſuavitate afficiant.

De Iuſtificatione hominis peccatoris coram Deo.

Bellarminus in libris de Iuſtificatione affirmat, *quòd propter incertitudinem propriæ Iuſtitiæ, & periculum inanis gloriæ, tutiſſimum ſit fiduciam totam in ſola Dei miſericordia & benignitate reponere.* Hæc autem ejus aſſertio è regione contraria eſt toti tractationi, & quinque illorum de Iuſtificatione librorum inſtituto: in quibus tamen libris recitata verba reperiantur.

Coſterus in Enchiridio pag. 260. ſic ſcribit: *Nulla omninò creaturæ opera, nullæ pœnitentiæ, nulla Martyria, nullæ pœnæ, nulla virtus poteſt mereri cuiquam peccatori, remiſſionem peccatorum ſuorum. Peccatum enim, quod ex infinita Majeſtate Dei offenſi infinitam malitiam contraxit, non niſi per infinitum meritum póteſt deleri, quod infinitum meritum in ſolis Chriſti operibus & perpeſſionibus ob infinitam divinæ perſonæ dignitatem cernitur; non autem in ulla actione aut merito creaturæ.* Quod hîc ſoli Chriſto tribuit Ieſuita, omnibus creaturis excluſis, nobis quoque noſtriſq; operibus eorumque merito paulò antè tribuerat. Sic enim pag. 259. *Vtitur quoque Deus inſtrumentis, quæ ad efficientem cauſam aliquo modo revocantur, ſicut etiam merita,* QVIBVS *ut aliquid concedatur vel fiat promeremur.* In his manifeſtiſſima contradictio eſt: nulla merita, excepto Chriſti merito, juſtificant: Et, quædam merita, quibus aliquid promeremur, juſtificant.

De Sanctorum Beatitudine ante noviſſimū diem.

Bellarminus lib. 1. de Sanctorum beat. c. 2. & 20. ſic ſcribit. *Hunc errorem Calvinus pertinaciter defendit, negans animas Sanctorum rectâ ad Deum ire, ſed ad inferos, vel alium locum extra cœlum.*

Contrà verò Bellarminus lib. 4. de Chriſto cap. 18. ¶. Tertiò Calvinus, inquit: *Locat Calvinus Sanctorum animas in cœlo ante Chriſti adventum.* Si ante Chriſti adventum, etiam ante Chriſti reſurrectionem. Si in cœlo, ergo non extra cœlum. Si locat Sanctorum animas in cœlo, ergo non ſpe, ſed reipsâ.

Bellarminus in toto libro primo de Pont. Rom. pro Petri primatu acriter pugnat eumque omnibus defendere modis conatur.

Capite 9. autem col. 638. apertiſſimè dicit, *Summam poteſtatem omnibus Apoſtolis libertatemque datam eſſe.* Hoc verò cum unius Principatu pugnat. Si enim omnes Apoſtoli ſumma poteſtate erant Præpoſiti, nihil Petrus ſupra reliquos Apoſtolos habere potuit, niſi ſummo ſuperius forſan aliquid fuerit: Et ſummum non eſt, ſupra quod poſitum quicquam erit. Et in ſumma æqualitate primatus nullus cogitari poteſt. Reſpondet eodem loco Bellarminus, *Summam hanc poteſtatem datam eſſe Petro & ordinario Paſtori alijs verò Apoſtolis ut delegatis:* Atq; hac novâ diſtinctione fretus, & ſummos omnes Apoſtolos fuiſſe, & Petrum tamen aliquid ſuperius reliquis habuiſſe affirmat: ſed & hoc apertè pugnat cum eo, quod omnibus datam eſſe ſummam poteſtatem dixit: eſtque in hoc reſponſo manifeſta contradictio. Nam inter Apoſtolos ſumma poteſtas fuit, non igitur Petri delegati reliqui fuerunt: quia poteſtas non poteſt eſſe tanta per omnia, quanta ejus eſt qui delegavit. Bellarm. autem fecit poteſtatem omnibus parem, id eſt, ſummam: at delegata poteſtas ſumma nunquam eſt.

An Papa errare poſsit.

Bellarminus lib. 4. de Pontifice Romano capit. 2. in explicando ſtatu quæſtionis hujus, duo eſſe dicit, in quibus non hæretici modò, ſed Catholici omnes conveniant, *Primùm, poſſe Pontificem, etiam ut Pontificem, & cum ſuo cœtu conſiliariorum, vel cum Generali concilio errare in controverſijs fidei particularibus, quæ ex informatione teſtimonijſque hominum præcipuè pendent. Secundum, Papam poſſe, ut privatum Doctorem, errare, etiam in quæſtionibus juris univerſalibus, tam fidei, quàm morum.* Hoc verò Bellarminus eodem libro capite 6. tollit, propoſitione 4. quæ ſic habet: *Probabile eſt, pieque credi poteſt, ſummum Pontificem, non ſolùm ut Pontificem errare non poſſe, falſum aliquid contra fidem pertinaciter credendo.*

Quid ſentiendum de Bellarmini diſputationibus.

Talis eſt Bellarminus in alijs quoque doctrinæ capitibus. Nam de Amiſſione gratiæ & ſtatu peccati libro ſecundo, cap. 13. dicit

dicit: *Deus non inclinat hominem ad malum, neque phyſicè, neque moraliter.* Mox autem ſui oblitus contrarium affirmat ibidem paulò poſt inquiens: *Deus inclinat quidem ad malum, non phyſicè, ſed tamen moraliter.*

In lib. 1. de Clericis c. 14. inquit, *Epiſcopos Apoſtolis ſuccedere, Presbyteros autem 70. diſcipulis.* Contrarium autem affirmat lib. 4. de Pontif. Rom. c. 25. dicens, *Epiſcopi non propriè ſuccedunt Apoſtolis.*

Lib. 1. de Pontif. c. 12. inquit, *Iudas non credidit*, Contradicit autem de Iuſtific. lib. 3. cap. 14. inquiens: *Iudas juſtus fuit, & certè bonus.*

Alio in loco dicit: *Obſervatio Legis ſubſtantiam operis requirit, ut ſic præceptum obſervetur, ut peccatum non committatur, & non fiat homo reus ob præceptum non impletum*; de Gratia & libero arbitrio lib. 5. cap. 5. Contrà verò ibid. cap. 9. *Sciendum eſt*, ait, *non eſſe omninò idem, facere bonum morale, & obſervare præceptum ſecundùm ſubſtantiam operis: poteſt enim ſervari præceptum ſecundùm ſubſtantiam operis, etiam cum peccato.*

De Pontifice Romano libro 4. capit. 3. dicit, *Petrus non amiſit eam fidem, quâ corde creditur ad juſtitiam*: De Iuſtificatione autem libro 3. cap. 14. ait, *Petri peccatum fuit lethale.*

De Roman. Pontifice libro 3. capit. 14. *Antichriſtus*, inquit, *Magus futurus eſt, & more aliorum Magorum occultè Diabolum ipſum adoraturus.* At contrà ex ſententia Hippolyti & Cyrilli, & cap. 12. ejuſdem libri, *Abhorrebit*, inquit, *ab idololatria, execrabitur & oppugnabit idola, denique Templum denuò ædificabit.*

Rurſus Bellarminus de Miſſa libro primo, capit. 27. *Verbis conſecrationis vera & ſolemnis oblatio celebratur.* Contrà de Miſſa libro 2. cap. 11. *Sacrificij oblatio magis in re, quàm in verbis conſiſtit, & illa actio, quâ corpus Domini ſuper altare ponitur, vera & realis oblatio eſt.*

In libro de Chriſti anima 4. cap. 5. ait, *Mundi finis non poteſt ſciri.* Contra de Roman. Pontif. lib. 3. c. 17. *Poſt Antichriſti mortem non futuri ſunt niſi 45. dies uſque ad finem mundi.*

Libro 3. de Pontifice Romano cap. 13. *Decem Reges comburent purpuream meretricem.* Contrà ibidem, Antichriſtus Romam odio habebit, & pugnabit contra eam, & comburet.

De Pontifice Romano libro ſecundo capit. 31. *Duobus modis intelligi poteſt nomen univerſalis Epiſcopi: uno modo, ut ille qui dicitur univerſalis, intelligatur eſſe ſolus Epiſcopus omnium urbium Chriſtianarum, ita ut cæteri non ſint Epiſcopi, ſed Vicarij tantùm illius, qui dicitur Vniverſalis Epiſcopus: quo ſenſu Papa* NON *eſt Vniverſalis Epiſcopus.* Contrà de Pontif. Roman. lib. 4. cap. 24. *Omnis ordinaria juriſdictio Epiſcoporum deſcendit immediatè à Papa, & eſt in eo, & ab eo in alios derivatur.*

Et quod peculiariter ad Bellarminum, ejuſque conſuetudinem attinet, hoc in lectione ſcriptorum ejus, cum multis aliis obſervavi, eum, quotieſcunque graviori aliquâ objectione premitur, quæ ipſum vellicet & pungat, nihil morari, nec meminiſſe, utrum argumenti ſolutio, doctrinę ſuę alibi traditæ ſit contraria, dummodò ei pro tempore inſerviat, & effugio eſſe poſſit, quò pręſentem procellam declinet. *Rurſus de Bellarmino*

De Calumniis IESVITARVM, *ſeu* Inſontium Malitioſa *ac* Mendaci Infamatione.

IN bello civili ultimo Regni Galliæ, Ieſuitæ ſparſerunt rumorem, Huguenottos, quos ſic in Gallia vocant, in necem Caroli IX. Regis, duorum ejus fratrum ac Reginæ matris conſpirâſſe, & hanc veriſſimam lanienę Pariſienſis anno 1572. occaſionem & cauſam fuiſſe: maluiſſe enim eos pręvenire quàm pręveniri. Sic enim Creſuuellus in ſuo Philopatre contra Edictum Eliſabethæ Reginę, pag. 119. *Regina*, inquit, *Angliæ conſcia fuit illius conjurationis, quæ anno 72. in nuptijs Regis Navarrei executioni mandari debebat: de qua ſcribit Genebrardus his verbis: Regis Navarræ nuptias excepit dies Bartholomæanus, ob quandam in Catholicos Principes conjurationem.*

Franciſcus Coſterus Ieſuita, de eodem in Sica Tragica capit. 7. pagina 60. ſic ſcribit: *Anno 72. Catholici multos in Gallia Calviniſtas, juſſu Regis, quos ille cognoverat de ſua cæterorumque Catholicorum cæde cogitâſſe, idque certo die, quam præfinierat, necârunt.* Idem Coſterus in Sica cap. 11. pag. 107. *Conſcivit Rex*, inquit, *Anno 1572. conſcelerato conſilio concluſum fuiſſe ab Huguenotis, ut condicto die, tempore quarundam nuptiarum, ſe cum tota progenie, omnibus Catholicis, internecione conſatali delerent. Huic Calvinianorum horrendo ſceleri, & Regis Chriſtianiſſimi, patriæque parricidio, obviam itum eſt: & qui ferrum alteri acuerant, ſuis illud jugulis excepêre. Hæc ſunt teſtatiſſima, & in luce omnium gentium.*

Cauſa autem lanienæ hujus omnibus tam nota eſt, ut omnes Pontificios talia de fidelibus Gallis, pręter ſolos Ieſuitas, ſcribere, ha-

re, hactenus puduerit. Ribadeneira certè, etſi lib.1.de Principe cap.27. multa mendaciter ſcripſerit de inſidiis ab Huguenotis vitæ Catholicorum ſtructis, huius tamen conjurationis ne uno quidem verbo meminit. Et Iacobus Aug. Thuanus in ſua Hiſtoria, Tomo 2. part.2.pagina 842.præſertim pag. 846. aliam, & quidem veram hujus inauditæ laniènæ cauſam commemorat, videlicet, *Vt ſub ſpecie arctioris amicitiæ, & quidem nuptiarum Huguenoti Lutetiam, tanquam aves in caſſes pellicerentur & ſimul omnes opprimerentur.*

Cùm etiam Ieſuitæ intelligerent, ſe ſub Regina Elizabetha, ſuamque doctrinam de Regicidiis, omnibus bonis in Anglia exoſos eſſe, Apologiam ediderunt, in qua inter alia probare conantur, Regicidium & Regnicidium non à ſua doctrina placitiſque promanare, ſed figmentum & technam ſolummodò eſſe politiæ noſtræ; ut ſic Papiſmus contemptui & deſpicatui foret. Hoc etiam teſtantur Acta Henrici Garneti & Sociorum ejus pag.64.

Supra etiam indicavimus quibus quantiſque mendaciis & calumniis Sereniſſimam Angliæ Reginam obruerint & lacerârint Ieſuitæ.

Fulminalis quoque pulveris molitiones contra Regem Angliæ & regiam ſtirpem, Regnique totius proceres, Ieſuitæ Colonienſes à Calvinianis, nec ab ullo Catholico excogitata eſſe, impudentiſſimè calumniati ſunt.

Anno 1597. rumorem ſparſerunt Ieſuitæ, qui ferè per totam Europam pervaſit, de Clariſſimi viri Theodori Bezæ, Paſtoris Genevenſis Eccleſiæ, morte, & conſtanter affirmârunt, quòd paulò ante mortem omnem doctrinam ſuam recantârit, & confeſſus ſit, ſe Romanæ Eccleſiæ doctrinam pro vera agnoſcere, atque in ea mori velle. Auctor hujus commenti ferebatur Clemens Puteanus, Ieſuita Pariſienſis. Mendacium autem illud impudentiſſimum Paſtores Genevenſes refutârunt, editis nomine ſuo publicis duobus ſcriptis, altero Latinè (cui Beza Redivivus nomen fecerunt) altero Gallicè. Beza quoque ipſe Epiſtolâ ad Guilielmum Stuckium Theologum Tigurinum vanitatem illam redarguit.

Anno Domini 1605. editæ ſunt Theſes à Ieſuitis Monaſterienſibus hoc titulo: *Credo Calvini ſequarum*, plenæ prodigioſarum Calumniarum ac mendaciorum de Calvinianis. Theſi octavâ hoc Corollarium planè blaſphemum & abominandum afferunt: Articulum primum Calviniani ſymboli hunc eſſe: *Credo in diabolum, Carnificem, Orcipotentem, Corruptorem cœli & terræ.* Ibidem aſſerunt, *Calvinianos ſimpliciter & generatim docere, Non patientiâ & permiſſione, ſed potentiâ & operatione Dei, peccata fieri.*

Theſi 9. dicunt, *Calvinianos prohibere caput aperire; aut genua flectere ad mentionem nominis Ieſu, adeoque honorem etiam politicum ei derogare.*

Theſi 14. dicunt, *Calvinigenas in Anglia*, &c. *negare Chriſtum verum eſſe Deum: ſed tantùm nudum hominem & Philoſophum, datum humano generi, ut ſit rectum vivendi exemplum.*

Theſi 15. aſſerunt, *Calvinianos docere, Chriſtum natum ex Maria non Virgine.*

Theſi 17. aiunt, *Turcas de tertio articulo Fidei Chriſtianæ, multò ſaniùs ſentire quàm Calviniſtas.*

Ieſuitæ Colonienſes in Cenſura ſua pagina 176. audacter affirmant, privatum ac publicè coram populo, *Evangelicos Doctores ſuâ doctrinâ frena ad omnem impietatem laxare, & facultatem flagitioſis hominibus facere, quævis etiam ſcelera (quo plures in ſuam ſententiam pertrahant) committendi.* Ad hanc calumniam dico, quod Cicero pro Cluentio dixit, *Magnum & impudens eſt hoc mendacium.* Quàm ſeriò enim in noſtris Eccleſiis urgeantur ad verè bona opera, quotidianæ conciones coram toto Mundo teſtantur.

Thomas Bozius Eugubinus lib. 12. de ſignis Eccleſ. c. 12. per ſummam calumniam Evangelicis Doctoribus bonarum artium ignorantiam objicere audet: alii dicunt, non eſſe inter Prædicantes, qui ſolidâ imbuti ſint artium & ſcientiarum doctrinâ, ut eos apud Principes, nobiles in contemptum adducant: E contra ſolis Ieſuitis attribuunt literarum cognitionem, linguarum multiplicium ſtudia humaniorum diſciplinarum profeſſionem, & Scholarum frequentiam.

Imò criminati ſunt & calumniis obruerunt ſuæ quoque Religionis ſocios & Doctores, utpote quorum doctrina venalis eſſet, quorum Scholę nulli ſine mercede paterent, & interdum doctrinâ peregrinâ perſonarent. Mirum quantum hęc criminatio & calumnia valuerit, quantáſque Papæ & Ieſuitis utilitates attulerit.

Et ut ſummatim dicam, Ieſuitæ in ſuis ſcriptis & concionibus nihil ferè aliud agunt, quàm ut omnis generis calumniis & craſſiſſimis mendaciis Evangelicos prægravent, eóſque hæreſeos, ſeditionis, rebellionis, conſpirationis, & aliorum nefariorum ſcelerum inſimulent, ſicque

illos,

illos, ut Phariſæi Chriſtum, in odium magnatum adducant.

IESVITÆ multa *in* Evangelicis reprehenduns, quę ipſimet faciunt *&* *in* Principibus Catholicis laudant.

CReſuuelius in ſuo Philopatre contra Edictum Eliſabethæ Reginæ Angliæ pagina 74. ſcribit, *Iniquiſſimam eſſe Regulam, quæ in Anglia vivendi locum Ieſuitis neget: cùm tamen ipſis ſub Turcis, ſub Mauris, ſub Perſis, ſub Æthiopibus vivendi locus permittatur.* Et in Apologia Alani contra duo Edicta Elizabethæ Reginæ pagina 21. & 22. *In Regnis* inquiunt, *& Provinciis Turco Perſæque ſubjectis, Catholici liberè ſuâ Religione uti permittuntur. Sed & in Germania, Helvetia, Suecia, Polonia, Boëmia nullus Catholicorum compellitur ad alterius Religionis profeſſionem, at ſolis Catholicis in Anglia negatur Religionis libertas.* Dicas autem Alane, quæ libertas Evangelicis in Stiria, Carinthia, Carniola, aliiſque Provinciis & urbibus concedatur, in quibus Ieſuitæ dominantur. Nulla prorſus, ſed in exilium crudeliſſimè pelluntur. Et hoc *æterno encomio dignum eſſe dicit*, Iacobus Sylvanus in ſua Philippica. Item, *Seceſſiſtiſ à nobis in fide: & cur non etiam à nobis abiretis in terras Æthiopum Sole calentes?* Ribadeneira quoque de Rege lib. 1. cap. 18. pag. 117. *Principibus*,ait, *& Magiſtratibus ſub gravi pœna præceptum eſſe in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio III. Vt finibus ſuis hæreticos exturbarent: idque jurejurando facturos ſe promitterent.* Sic etiam olim in Hiſpania lege cautum fuiſſe, Symmancha dicit de Catholic. Inſtitut. cap. 46. num. 55.

IESVITÆ Temporibus ſeſe accommodant. Hencken den Mantel nach dem Wind.

POſſumus hoc loco commodiſſimè uti verbis Coſteri Ieſuitæ ex Sica Tragica capite ultimo, pagina centeſima decima, & dicere; *Ita nôrunt Ieſuitæ vela obliqua in ventos, & undecunque ſe proſper aliquis flatus oſtenderit, captare vel Euros, vel Zephyros. Nam facilè pinabantur hæc verba jam in Gallia non placere.* Et Ribadeneira de Principe lib. 1. c. 26. pag. 178. *Chriſtiana*,ait,*prudentia docet Diſſimulatione utendum, quando magna pericula timentur:* Qui tamen antea pag. 90. politicam illam prudentiam Reginæ Scotiæ & Regum Galliæ accuſavit; quod putârunt, *ſerviendum tempori, utiliuſque eſſe conniventiâ quadam & lenitate ſervare, quàm ſeverâ animadverſione totum Regnum evertere.* Et pag 94. addit: *Nullum Regem, nullum Principem eſſe cui hæc politiæ ratio potior viſa, qui non ſtultitiæ & temeritatis graviſſimas pœnas dederit:*

In actis Henrici Garneti & Sociorum pagina 68. hæc leguntur. *Cùm viderent Pontificii, hanc calamitatem (nempe pœnalia Reginæ Edicta) ſibi à Bulla Pii V. conflatam, hac indulta veniâ demulſerunt eos Pius V. & Gregorius XIII. licere omnibus Catholicis,* EXTERNAM *erga Reginam obedientiam præ ſe ferre, ad redimendam vexationem: his tamen* CAVTELIS *& Cancellis circumſcriptam; 1. Rebus ſic ſtantibus; 2. donec pub ice Bullæ executio fieri poſſet. Omnia hæc ſcripto teſtatus eſt Ieſuita Garnetus, & nunc etiam pro tribunali confeſſus eſt.*

In extract. Parlamenti Pariſienſis Tomo ſexto Memorial. Ligæ hæc verba exſtant: Les Ieſuites avoyent un bref de ſa ſaincteté, qui les diſpenſoit, d'obeir au temps. Id eſt, Ieſuitæ habebant Papales literas & diſpenſationes, quòd ſeſe tempori adcommodare poſſent. Rurſus in eodem Extractu pagina 262. Alexander Hajus Ieſuite avoit enſeigné publiquement, qu'il falloit diſſimuler & obeir au Roy pour un temps par feintiſe diſant fort ſouuent ces mots Ieſuita eſt omnis homo.

Alexander Hajus Ieſuita publicè, & ſæpè docuit; *ad tempus externè aliud ſimulandum, quàm intus in corde ſentias: & ſic ad tempus ſimulandum, ac ſi Regi obedire velis.* Sæpè etiam dicere ſolebat; *Ieſuita eſt omnis homo.* Ieſuitam inſtar Protei ſe in omnes figuras transformare poſſe.

Similiter Ieſuitæ in Anglia docent, *ſubdolè agere & loqui licere. In Anglia non vox, non Religio, non internus de Deo, rebuſque divinis ſenſus Catholicis liber & integer relinquitur* (ut ſcribitur in Epiſtola Ieſuitica in lib. de Concertat. Eccleſiæ) *loquendum tibi eſt cum aliis, affirmandum juramento, quod cæteri affirmant, etiamſi animo longè aliter opineris, etiamſi in conſcientia planè contrarium ſenſeris.*

Ante annos non ita multos Ieſuitæ Duacenſes in Belgio ſtatuerunt, *Pium, imò meritorium eſſe, hæreticis ſeſe in ſpeciem adjungere, hæreſes profiteri, ſacris eorum omnibus communicare, atque adeò nihil non agere, dummodo id ſtudio promovendæ rei Catholicæ fiat*, ut teſtatur Daniel Plancius Belga in diſp. cum Ieſuita Antverpienſi *De fide hæreticis non ſervanda, pag.* 23.

IESVITÆ multa à ſe & alijs Pontificiis facta, dicta & ſcripta impudenter negant.

RIcheomus Ieſuita in ſua Expoſtulatione Apologetica pro Societate Ieſu anno 1603. edita, *Nunquam*, ait, *ego audivi, poſtremò defunctum Henricum à quoquam noſtrorum hominum Tyrannum eſſe nominatum, & tamen cum illis familiarius aliquantò ſum, quàm iſte (* adverſarius*) verſatus.* Negat hoc quoque Iacobus Sylvanus, aliàs Keller, in ſua Philippica contra Admonitionem ad omnes Reges ac Principes de nefariis & exitialibus Papę & Ieſuitarum conatibus & practicis.

Negat idem Sylvanus ibidem, Ieſuitas docere, *Eodem modo reliquos etiam Principes & Reges, ſi à Theologis, viris eruditis & gravibus pro Tyrannis habeantur, interfici poſſe: ideoque rectè feciſſe Iacobum Clementem Monachum, quòd Henricum III. Regem Galliæ interfecerit: Rectè etiam facturum, qui illius ſucceſſorem Henricum IV. oppreſſerit.*

Negat idem, Ieſuitas docere, *Tyrannos (excommunicatos & Evangelicos) veneno à ſubditis vel miniſtris necari poſſe.*

Iohannes Mariana autem in lib. 1. de Regis inſtitut. c. 6. hanc quæſtionem tractans, *An Tyrannum opprimere fas ſit?* affirmantem ſententiam probat, *& inter alia meminit Henrici III. Regis, ut Tyranni, & meritò propterea occiſi.* Quod utique inconveniens fuiſſet, ſi eum non pro Tyranno habuiſſet. Ibidem etiam cauſas indicat, cur illum pro Tyranno habuerint: videlicet, propter impios illius auſus.

Addidit ibidem Mariana, Iacobum Clementem præmediatè & de conſilio Theologorum hoc facinus perpetrâſſe, qui eum docuerint, in eoque confirmârint, talem Regem, veluti Tyrannum, juſtè occidi poſſe. *Cognitio*, inquit, *à Theologis, quos erat ſciſcitatus, Tyrannum jure interfici poſſe*, &c.

Sed & Petrus Ribadeneira de Principe libro primo, capit. 15. quæſt. 91. ſcribit, *Quòd Henricus Tertius ex pernitioſo humanæ prudentiæ conſilio, & nefaria Politicorum calliditate, Henricum Guiſiæ Ducem, & Ludovicum Cardinalem ejus fratrem, fortiſſimos Principes, in Blæſenſibus Comitijs crudeliter ſuſtulerit: ſed necdum decurſo anno, æquiſſimus ſceleris vindex, Deus, à cædis authore meritiſſimas pœnas exegerit.* Hæc certè eſt luculenta & viva Tyranni deſcriptio.

In libris etiam Pariſiis in Ieſuitarum Collegio repertis, & à Ioanne Guignardo Ieſuita ſcriptis, inter multa alia quoque docet, *Permiſſum eſſe Reges ac Principes occidere.* Diſertis etiam verbis Henricum III. TYRANNVM nominat.

In libro quoque toto de Henrici III. abdicatione: *Rex ille dicitur fuiſſe crudeliſſimus Tyrannus*, *inprimis libro ſecundo.* per aliquot capita nominatur *perjurus*, *parricida*, *aſſaſſinus*, *homicida & quidem Eccleſiaſticarum perſonarum: hæreticus & hæreticorum amicus & fautor, Schiſmaticus, Simoniacus, ſacrilegus, nigromanticus*, &c. *Proindeque permiſſum fuiſſe ſubditus ejus, atque alijs ipſum occidere.* Gratulantur etiam ſibi Ieſuitę tam in procemio, quàm lib. 4 c. 23. de nece & interitu ejus. *Ecce*, inquiunt, *dum ſcribimus, dum varijs diſtracti in concione in concilio & militiæ negotijs, opus, ut licet, maturamus: dum captâ Pontiſarâ, occupatoque Clodealdi ponte ſtaret ad ponte omnibus ſuis copijs auctus Hannibal, & poſitis ſecundo ab urbe miliari caſtris, Vrbem ac Regnum terroribus replexiſſet, atque conſpectâ urbe, cædes, incendia ac ſanguinem ſpirans, in eam jamiã, ut ſibi videbatur, devoraturus* TYRANNVS *infremeret; mirabilis & ſimul terribilis die primâ Auguſti nuncius venit, Henricum in medio exercitu gregarij cujuſdam & contempti fraterculi manu eſſe interfectum, uti Eglonem Moabitam ab Aiod. Et conſilium ille pridie, quàm in caſtra abierat, nonnullis revelaverat: idque incredibili bonorum omnium gaudio & exultatione factum eſt.*

Et ſubjiciunt: *Nihil jam ut ſit, quod Iuditha Holofernem, & Davidis Goliathum obtruncantis, & Samſonis in maxilla aſini mille viros interficientis, hiſtorias admiremur. Dextera Domini fecit virtutem: Dextera Domini exaltavit nos*, &c. *A Domino factum eſt illud, & eſt mirabile in oculis noſtris. Diſcite ergo, qui alterius Henrici anathematis reliquias ſectamini, diſcite, quid ſit illud: Maledictus qui confidit in homine. Vt quid enim anathema alterum ſectantes, hoc terribili edocti exemplo, in voluntarium excidium ruitis? Et relapſum hæreticum, tot ſceleribus ac crudelitatibus inſignem ſuſtinetis? Et ſtrictum in vos gladium, qui terribiliter caput veſtrum demeſſuit, non timetis?*

Sic & in Præfatione ejuſdem libri: *Non enim*, aiunt, *id agimus tandem, ut Henricum Tertium abdicemus; quod factum nuper & probatum divinitus, etiam gratulamur. Sed omninò, ut impios &* TYRANNOS *à nobis excludamus; ut Gallorum, imò omnium animos ad peſtem hanc excutiendam excitemus: Vt in prototypo nequitiæ Henrico, quid in Principe execrari, quid fugere oporteat, doceamus. Prorſus, ut, cùm hac communis alterius Henrici,*

pariter impij, hæretici, relapſi, TYRANNI, *ſacrilegi impuri, inceſtuoſi homicidæ atque excommunicati, & , ut nunc audimus, etiam hypocritæ, cauſa ſit: propterea fiat, ut, cùm de priore juſtè abdicato dixerimus, de hoc quoque excludendo ac perdendo dixiſſe videri cupiamus. Nam hic operis hujus fructus erit: qui utinam non tantus eſſet, atque in eo ſtatu res foret, ut, extincto etiam poſteriore Henrico, hoc confectum negotium laudare tantùm, non etiam futurum ſuadere oporteret. Sed quia id nobis ab omnipotente* DEO *poſtulandum eſt; ut, qui nobis priora ocia fecit, miſeratus aliquando ab altero quoque, nec minus impuro, eripiat. Interim dum gratiam hanc expectamus, admonere certè non ceſſemus; ut, quia* DEVS *facientes juvat, omnes omnium vires in execrandum iſtud caput, ejuſque aſſertores colligantur. Denique omni ratione fiat, ut anathemata iſta è medio noſtri, imò Eccleſiæ univerſæ abigantur. Quod ſi, miſerante* DEO, *factum aliquando erit tum nos præclarum, non operis hujus tantùm, ſed vitæ etiam ac mortis fructum videbimur conſecuti.* Item, *Vt, quod factum à nobis eſt in eijiciendo Henrico, id, ſi quid tale occurrerit, Optimi quique æmulentur, utque Henricones illi, qui id factum, improbare non deſinunt, imò ultionem mutire non verentur, confuſi & elingues reddantur, ſi quid frontis habent, tacere compellantur: utque etiam alter Henricus tollatur, & ſic Eccleſiæ hoſtes penitus conterantur, Regnum à gente in gentem* (è Gallia in Hiſpaniam) *transferatur, & utilis Rector in tempore ſuſcitetur.*

Becanus Ieſuita Moguntienſis contra Chriſtianum Batavum negat cum ſodalitio ſuo, *Romano-Catholicos docere, & in tribus Concilijs, Lateranenſi ſub Iulio II. & Leone X. celebrato, Tridentino item & Conſtantienſi decretum eſſe, Hæreticis fidem non eſſe ſervandam.*

Iacobus Simmancha autem Epiſcopus Pacenſis in Inſtitutione ſua Cathol. tit. 46. artic. 52. hæc ſcribit: *Ad hæreticorum pœnam & odium pertinet,* QVOD FIDES ILLIS DATA SERVANDA NON *ſit, in Concilio Conſtantienſi factum, non obſtante juramento.* Et mox rationem addit: *Si enim,* inquit, *tyrannis, piratis, & cæteris prædonibus fides ſervanda non ſit, qui corpus occidunt, longè minus hæreticis pertinacibus qui occidunt animas.* Rurſus: *Cum hæreticis,* ait, *nullum commercium, nulla Pax Catholicis eſſe debet. Quamobrem fides illis data, etiam juramento firmata, contra publicum bonum, contra ſalutem animarum, contra jura divina & humana, nullo modo ſervanda eſt.* Allegat etiam ibidem hujus ſententiæ ſuæ adſtipulatores, Marium Salmonium, leg. 2. ¶. de exact. de origine juris, Menochium & alios, ne ſolus ſic ſentire videatur. Citat etiam Thomam ſecunda ſecundæ quæſt. 70. art. 1. ubi vult, *Hæreticum indocilem prodendum eſſe judicibus, non obſtante fide & juramento.*

Simmanchæ aſſentit etiam Creſuuel Ieſuita in ſuo Philopatre pagina centeſima nona. *Quemcunque,* inquit, *Principem Chriſtianum, ſi à Religione Catholica manifeſtò deflexerit & alios avocare voluerit, excidere ſtatim omni poteſtate ac dignitate, ex ipſa vi juris tum humani tum divini, hocque ante dictam ſententiam ſupremi Paſtoris ac judicis contra ipſum prolatam, & ſubditos quoſcunque liberos eſſe ab omni juramenti obligatione, quod de obedientia, tamquam Principi legitimo præſtitiſſent, poſſeque & debere, ſi vires habeant, iſtiuſmodi hominem, tamquam Apoſtatam, ac Chriſti Domini deſertorem, & Reipublicæ ſuæ inimicum & hoſtem, ex hominum Chriſtianorum Dominatu eijcere, ne alios inficiat, vel ſuo exemplo & imperio à fide avertat. Atque hæc certa, definita, & indubitata virorum doctiſsimorum* (*Ieſuitarum*) *eſt ſententia.* Et tamen adhuc negare audent, ſe & alios Pontificios docere, Fidem hæreticis ſervandam non eſſe.

Hoc etiam generale Papiſtarum Dogma eſſe, Tortuoſus Bellarminus in Reſponſione ad Apologiam pro juramento fidelitatis his verbis teſtatur: *Iam ſuprà* inquit, *docuimus, ſupremum univerſæ Eccleſiæ Rectorem id juris habere, ut ſi Princeps ab Eccleſiæ unitate per hæreſin vel ſchiſma deficiat, poſſit eum excommunicare, vel excommunicatum declarare,* ET SVBDITOS EIVS à FIDE ET OBEDIENTIA LIBERARE. *Neque hanc eſſe novam doctrinam, ſed in Concilio* LATERANENSI *omnium maximo & celeberrimo approbatam, atque uſu Chriſtiani populi per multa ſecula receptam. Qui enim non timent occidere, numquid timebunt jurejurando Religionem violare?* Et adhuc audent negare ſe hoc docere.

Hoſius quoque Cardinalis Epiſtola centeſima nonageſima tertia, & ducenteſima ſecunda, & ducenteſima vigeſima. *Henricum Poloniæ Regem monet, eum nullo modo debere fidem datam Evangelicis Polonis ſervare. Nunquam,* ait, *patiaris ullâ te ratione ad ea quæ promiſiſti, præſtanda teneri: Quia juramentum non debet eſſe vinculum iniquitatis. Idem repetijt Stephano Regi Antonius Poſſevinus Ieſuita.*

Molanus item libro tertio, c. 27. object. 1. & 6. expreſsè docet, *Regulam Pontificijs generalem eſſe, Fidem hæreticis vel non dandam vel non eſſe ſervandam, ſi illis data ſit ſuper libero Religionis ſuæ exercitio: & in ſpecie de Fæderatis Belgis, quos dum Hiſpaniæ Regi vim intuliſſe tradit, Merentur,* inquit, *ut eis promiſſum*

non ſervetur. Et cap.7.lib.4.addit: *Nam quotquot contra Catholicam Majeſtatem Philippi arma in Belgio ſumunt, quia potius rebelles, quàm hoſtes dicendi ſunt, uſitatè prædones dicuntur: atque ſi illis aliquid promiſſum ſit, claram & indubitatam eſſe reſolutionem, ijs nihil deberi.*

3. Bellarminus libro quarto de Pontifice Romano cap. 10. ſcribit, Calvinum impudenter mentiri, quòd ſcribat libro quarto Inſtit. cap.12.¶.24. *Siricium in Epiſtola ad Hiſpanos conjugium Sacerdotum vocâſſe immunditiem & pollutionem.* Legatur autem Epiſtola illa. Prohibet in ea presbyteris matrimonium, quia Dominus præcepit. Sancti eſtote, quia & ego ſanctus ſum. Si rectè diſputet Siricius, certè etiam conjugium verum & legitimum impurum eſt, & non presbyteris tantùm, ſed omnibus etiam hominibus illicitum: hoc enim Deus non à ſolis Levitis, ſed à cuncto populo exigit, ut ſancti ſint, quemadmodum & ipſe ſanctus eſt. Siricius igitur exiſtimavit, Conjugium in ſe immundum eſſe.

4. Eodem loco negat Bellarminus Liberium Papam fuiſſe Arianum & Arij doctrinæ ſubſcripſiſſe: affirmat autem Athanaſius in Epiſtola ad ſolit. vit. agentes. Negat etiam Felicem Arianum fuiſſe: affirmat Hieronymus in Catal. in Acacio, ubi ait, *Acacij opera* Felicem Arianum Romæ Epiſcopum conſtitutum eſſe. Negat Cœleſtinum Papam Neſtorianum fuiſſe: affirmat Laurent. Valla in libro de Donat. Conſtantini. Negat Vigilium fuiſſe Monophyſitam, & Epiſtolam Liberati, in qua hoc diſertè affirmatur, ab hæreticis vel corruptam, vel totam confictam & ſcriptam fuiſſe: ſed non probat. Negat capite undecimo Honorium Papam hæreticum fuiſſe; At ſunt duæ Epiſtolæ Honorij in Synodo 6. Actio. 12. & 13. in quibus doctrinam Sergij Principis Monothelitarum approbavit. In eadem Synodo Actio. decima tertia Honorius nominatim damnatur, & ejus Epiſtolæ comburendæ judicantur, & hæc damnatio repetitur in omnibus actionibus ſequentibus plus quàm vigeſies. In Synodo ſeptima etiam damnatur Honorius tanquam Monothelita. In Synodo 8. generali Actio. ſeptima aſſeritur, Honorium fuiſſe à Synodo 8. generali Actio. 7. aſſeritur, Honorium fuiſſe à Synodo 6. poſt mortem damnatum. Agatho Papa in Epiſtola ad Conſtantinum Imperatorem, quæ habetur Act. 4. Synodi 6. anathema dicit Honorio tanquam Monothelitæ: idem etiam facit Leo 2. in Epiſtola ad eundem Imperatorem, quæ habetur in Synodo 6. in fine. His accedunt authores plurimi tam Græci quàm Latini. Nilus Archiepiſcopus Theſſalonicenſis in libro de primatu Papæ, Tharaſius Epiſcopus Conſtantinop. in Epiſtola ad Patriarchas quę extat in Synodo 7. Actione tertia, Theodorus Epiſcopus Hieroſol. in Epiſtola Synodica, quæ ibidem habetur: Epiphanius Diaconus Catholicus in diſputatione cum Gregorio hæretico, quæ extat in Synodo 7. Actione ſexta. Item, Pſellus in carmine de ſeptem Synodis, Beda de ſex ętatibus in vita Conſtantini quarti. Imper. & Liber Pontificalis in Vita Leonis 2. His addendi ſunt Melchior Canus libro ſexto Comment. c. ult. Sanderus libro ſeptimo de viſib. Monarch. Alphonſus de Caſtro libro quarto de hæret. pun. Torrenſis de 6.7. & 8. Synod. Hardingus contra Iuellum, Genebrardus in Chron. in Honorio I. qui omnes hæreticum eum fuiſſe teſtantur: ſolus Bellarminus cum paucis negat. Et quámvis fateatur lib.4. de Pontifice, c.14. Ioannem 22. Papam revera ſenſiſſe, animas non viſuras Deum, niſi poſt reſurrectionem demùm, hoc tamen peccatum quantum poteſt extenuat & excuſat: ut impudentiſſimum Coſterum Ieſuitam eſſe oporteat, qui in ſuo Enchirid. apertè aſſerit, *in tanto Pontificum numero, qui Beato Petro ſucceſſerunt, ne unum quidem inventum eſſe, qui (hæreſin) docuerit, aut in errorem lapſus ſit.*

Amphitheatrum Honoris Anno 1606. excuſum, Clari Bonarſcii nomine, cujus proprium nomen Carolus Scribanius erat, antehac Antverpiani Collegii Rectoris, Cotton Ieſuita dixit, nequaquam à ſuæ Societatis hominibus emanâſſe, ſed Genevæ, ad conflandum Ieſuitis odium, fictum ab hæreticis fuiſſe: qui tamen poſtea, longè aliter, quid ſentiret expreſſit, laudato Scribanii opere, & diſtributis multis exemplaribus.

Negare quoque audent Ieſuitæ tam imprudenter, quàm confidenter, corraſis & coactis ad hoc undique argumentis, Hiſtoriam de Ioh. Papiſſa Rom. ejuſque puerperio; de cujus tamen veritate à pleriſque per 800. jam ferè annos, in ipſomet Pontificio Regno, nunquam dubitatum aut diſputatum eſt. Nunc demum in dubium vocatur à Pontificum adulatoribus, inprimis Bellarmino & Baronio, hanc hiſtoriam fabulam eſſe contendunt: eóque pleroſque, integros, graveſque ſcriptores, in quorum conſentientium monumentis expreſſa & conteſtata legitur, vanitatis & mendacij non minus arroganter, quam inverecundè, arguunt: idque non adſerendæ veritatis cauſa, quam, ubicunque eis adverſatur, adulteran 6. *De puerperio Ioanna S.*

terant & ſupprimunt ; ſed ut probroſam hanc puerperii Papalis labem diluant, hoc cum primis tempore plurimùm jactatam in deſpectum & ignominiam Hierarchiæ Romanæ, cujus fundamentum in perpetua inde uſque à Petro ſucceſſione (ſi modò Petrus unquam Romæ fuit) ſitum prædicant: quam catenam ab hac muliere interruptam dolenter ferunt, & omnibus modis ſepultam eſſe cupiunt. Ranolphus autem Flaviacenſis Monachus Benedictinus, hanc hiſtoriam Pontificalis puerperii primus commemoravit: & ab aliis propter deformitatem facti omiſſam apertè faſſus eſt. Vixit juxta Trithemium anno 930. ut Papale hoc puerperium ab iis accipere potuerit, qui illud viderunt. Hunc ſequutus eſt Marianus Scotus. Anno Domini, inquit 854. anno Lotharij 14. ſucceſſit Leoni Iohanna mulier. Natus fuit Anno 1028. ut hanc hiſtoriam vel ex ſeniorum relatione, vel ex ſuperiorum ſcriptorum relictis monumentis cognitam habuerit. Tertius eſt teſtis veritatis hujus hiſtoriæ Sigebertus Gallus Gemblacenſis Abbas, *Fama eſt*, inquit, *Iohannem fœminam fuiſſe & uni ſoli familiari cognitam, qui hunc eam complexus eſt: Gravida facta peperit Papa exiſtens. Quare eam inter Pontifices non numerant quidam, Grave de eo extat judicium apud Trithemium in libro de Script. Eccleſ.*

Superſunt alia quoque de eod. facto ac ſcelere teſtimonia. 1. Primum eſt Martini Polonij. Is inquit, *Ioan. 8. fœmina fuit, & in Papatu à familiari ſuo imprægnatur. Verum tempus partûs ignorans, quum de S. Petro in Lateranum tenderet, anguſtiata partu inter Coloſſæum & S. Clement. Eccleſiam peperit, & poſtea mortua ibidem, ut dicitur, ſepulta fuit. Et propterea, quòd Dominus Papa ſemper eandem viam obliquat, creditur omninò à quibuſdam quòd ob deteſtationem facti hoc fiat. Nec ideò in Catalogo ſanctorum Pontificum ponitur, tam propter muliebrem ſexum, quàm propter deformitatem facti.*

2. Alterum teſtimonium eſt Franciſci Petrarchæ, qui Martini Poloni coætaneus fuit. Is eadem quæ Martinus commemorat in ſuo Chronico Italicè conſcripto, & Florentiæ excuſo anno 1478. *Iohannes*, inquit, *Anglicus non ponitur in Catalogo Paparum, quia fœmina fuit.*

3. Tertium eſt Iohannis Bocatii, qui intimus Petrarchæ fuit. Is libro de claris mulieribus capite 99. graphicè probroſum illud Pontificis puerperium deſcribit, ita ut etiam effigiem parientis, & obſtetricantes Cardinales & Epiſcopos exhibeat.

His teſtibus accedunt alij pietate, doctrinâ & fide digniſſimi. 1. Otto Epiſcopus Friſingenſis, qui ante annos 400. claruit: 2. Annales Auguſtani antiqui: 3. Vuilhelmus Occamus c. 124. operis 90. dierum: 4. Raphael Volateranus in Comm. ſuis Iulio II. dicatis: 5. Platina, qui fuit Sixto IV. à Secretis: 6. Sabellicus Ennead 9. lib. 1. Iacobus Philippus Bergomenſis: 7. Trithemius in Chronicis: 8. Iohannes Stella: 9. Nauclerus: 10. Albertus Krantzius: 11. Faſciculus temporum, Cœlius Rhodiginus, ac plures alii. Horum tantorum virorum teſtimonio & affirmationi plus credendum eſt, quàm Ieſuitarum negationi, qui id ſolùm dicunt, quod Pontificis ſui majeſtatem & authoritatem ſtabiliat, contrarium ſimpliciter vel negant, vel ſaltem eludunt.

Refutârunt etiam ſolidiſſimè Ieſuitarum mendacia & exceptiones, quibus hanc hiſtoriam ſuſpectam & falſam eſſe probare volunt, & veritatem ejus aſſeruerunt, Vuitakerus in ſuo libro de Pontifice Roman. pag. 719. & 720. Deinde Franciſcus Iunius in Animadverſionibus ad Controverſiam 3. generalem Bellarmini de Pontifice Rom. lib. 3. c. 24. pag. 439. & ſeqq. Inprimis autem Conradus Deckherus Præceptor in Sapientia Heydelbergen. in libro de Papa Rom. & Papiſſa Romana.

Negant inſuper Ieſuitæ Conjurationi pulverariæ in Anglia, quâ majus aut horribilius ſcelus poſt homines natos nunquam ſuſceptum fuit, quenquam Ieſuitarum immixtum, vel ejus conſcium & participem fuiſſe. Facit hoc Andreas Eudæmono Iohannes Cretenſis in ſua Apologia pro Henrico Garneto: & addit, *eum nullius ſceleris convictum, odio duntaxat Religionis, aut Ieſuitici nominis damnatum fuiſſe.* 5.

At verò conjurationis iſtius negotio, minimùm 4. Ieſuitas interveniſſe ſupra indicavimus. Illorum 4. nomina hæc ſunt: Henricus Garnettus in Angliæ Regno ab annis 19. Provincialis: Hallus qui & Oldcornus: Oſvvaldus Teſmondus ſive Grenvvellius: & Iohannes Gerardus. Ac cæteri quidem, ut ſupra quoque pluribus indicavimus, pro ſua quiſque virili, ſingula, quæ res aut tempus poſtulare viderentur, exſequentes, negotium per patres curârunt: Henricus Garnettus autem, ut qui inter Pontificios Anglos dignitate, authoritate, & longo tractandarum rerum uſu ſupra alios emineret, de univerſo negotio cum unico ferè Catisbei ſolitus fuit communicare, cæterorum omnium conſcientiam ſollicitè refugiens, ut ex Epiſtolis ipſius, propriâ manu ſcriptis, & à multis lectis apparet. Ad hunc in rebus dubiis, ceu ad oraculum Ca-

tisbeius doli totius architectus, ventitans, aut Grenvvellium ſuo nomine miſſitans, oracula petebat. Ex Colloquiis etiam, & pluribus aliis Catisbeij cum illo, quàm ex Grenvelli ſæpè repetitis ſermonibus, de quibus & plurimæ Garnetti Epiſtolæ teſtantur, luce clarius probari poteſt, hunc Ieſuitam conjurationis nefariæ non minus conſcium fuiſſe, quàm alium quemvis complicum. Neque verò arcani ſolùm conſcius Garnettus fuit, ſed pleriſque conjuratorum, & Vuintero, Rookuodo, & ipſi Fauxio incendiario, quâ fuit authoritate, audendi auctor extitit, cunctantibus & horreſcentibus priuſquam probari rem tanto viro ex verbis Catisbeii cognoſſent. Sed de his ſatis ſupra, quò Lectorem remittimus.

Cauſę Primarię Parricidiorum aliorum nefariorum facinorum, *&c.* IESVITARVM.

CAuſa parricidiorum, proditionum, aliorumque nefandiſſimorum facinorum Ieſuitarum non poſtrema eſt *Cæca illorum quam ſic ipſimet vocant, obedientia*, quam Superioribus vovent, de qua ſic ſcribitur in Conſtitutionibus eorum part.3.¶.1. *Vt ſancta obedientia tum in exſecutione, tum in voluntate, tum in intellectu ſit nobis ſemper ex omni parte perfecta: cum magna celeritate, ſpirituali gaudio & perſeverantia, quidquid nobis injunctum fuerit, obeundo,* OMNIA *juſta eſſe nobis perſuadendo, omnem ſententiam ac judicium noſtrum cœcâ quâdam obedientiâ abnegando. Et id quidem in omnibus quæ à ſuperiore diſponuntur, ubi definiri non poſſit, aliquod peccati genus intercedere. Et ſibi quiſque perſuadeat, quòd qui ſub obedientia vivunt, ſe ferri & regi à divina providentia per Superiores ſuos, vivere debent perinde ac ſi cadaver eſſent, quod quoquo verſus ſe ferri, & quacunque ratione tractari ſe ſinit: vel ſimiliter atque ſenis baculus, qui ubicunque & quacunque in re velit eo uti, qui eum in manu tenet, ei inſervit.* Hæc ibi.

Vbi animadvertendum, etiamſi juxta literam ab obedientia iſta cœca id, quod abſque peccato fieri non poſſit, aliquatenus excipi videatur, Ieſuitis tamen in mandata Superiorum inquirendi eaque penitus ſcrutandi poteſtatem ademptam, ſicque teneri eos pro juſtis ac legitimis agnoſcere omnia ſibi injuncta; Omnia videlicet juſta eſſe ſibi perſuadendo, non ſecus ac ſi Chriſtus ipſe præcepiſſet, à quibus etiam tractari ſe permittere debeant, ac ſi cadaver aliquod aut baculus ſenis eſſent; ita ut nulla vel temporis, vel rationis, vel ſenſus etiam communis aut externi ratio habeatur; nimirum, ut obedientia ſit in cœcitate ſua omnimodè perfecta; ſecundùm voluntatem Ignatii, de quo Maffæus in ejus vita lib.3. c.7. teſtatur; *Quum in Societate noſtra virtutem hanc cæteris virtutibus anteferret, tum nihil huic laudi tam contrarium dicebat eſſe, quàm in Superiorum juſſis & conſilio examinando, moram, vel potius arrogantiam, negabatque obedientis nomine dignum haberi oportere, qui legitimo Superiori non cum voluntate judicium quoque ſubmitteret. Et mox: Ad ſapientem hanc ſanctamque ſtultitiam cæcæ obedientiæ, ſuos, ut eſſent ad ſubdita & ſeria promptiores, interdum etiam fictis in rebus erudiebat.* Hinc ergo fit, ut nihil tam nefarium, ſeditioſum, inhoneſtum & horrendum inferioribus injungant Superiores, quod illi detrectare audeant.

Altera cauſa eſt, quòd ſe Regibus, Principibus aliiſque Magiſtratibus politicis nullo prorſus fidelitatis ſacramento, ſed ſoli Papæ, ſupremo ſuo Induperatori obſtrictos eſſe putant Ieſuitæ, & propterea ſe in illos nullum læſæ Majeſtatis crimen committere poſſe, etiamſi pro nutu ac libitu Papæ in illos inſurgant. Cùm autem origo, patria, incolatus, & ipſe delicti locus, Ieſuitas legibus Regni & Reipub. in quibus ſunt, adſtringat: hoc ipſo, quòd Regibus & Principibus fidelitatem jurare recuſant, fidem quidem, ſi fides dicenda eſt, Antichriſto integram ſervant, ſed cœcâ ſuâ perfidiâ duplex rebellionis crimen incurrunt, omittendo id, ad quod origo & patria eos adſtringit, & recuſando id quod omnis Magiſtratus jure ab ipſis poteſt ac debet poſtulare. Non enim ob hoc minus Regibus & Magiſtratibus politicis obedientia civili parere debent, quòd ſingulari voto Papæ obſtricti ſunt, ſed eo ipſo magis ſe Principibus ſuis perfidos & rebelles oſtendunt: Nam illis non propter metum tantùm, ſed etiam propter conſciẽtiam parendum eſt: Nec contraria ſunt Deo obedire & Magiſtratui; ſed ſunt ſubordinata: neq; Deo plenè obtemperat, qui Maſtratui debitam obedientiam negat. Cùm itaque non ipſis tantùm armis rebellio committatur, ſed & perverſâ animi deſtinatione, qualicunque voluntatis ſignificatione patefactâ, malo conſilio atque inobedientia: uſurpata hæc ipſorum exemtio & immunitas rebellio eſt, nec magis eâ à crimine læſæ Majeſtatis Ieſuitas liberari debere, ratio & diſciplina publica dictat, etiamſi univerſalis eſſet, quàm libertates legitimæ eximunt civitates eas, quæ vel ex privilegio, vel ex longa patientia exemtionem ab Imperatoribus recognoſcunt, quâ nihilominus legitimi Regis mandatis rebellando læſæ Majeſta- 2.

Majeſtatis crimen incurrere Iuriſperiti tradunt. Quis enim unquam audivit libertatis & exemtionis jure contineri impunitatem commiſſorum criminum? cùm libertas ſit facultas agendi quod velis, niſi IVRE aut VI prohibearis? An non intolerandam inſaniam ipſi Ieſuitæ, ſi modò ipſis aliquid mentis & juris reliquum eſt, judicarent, ſi quis ita argumentaretur: Verbi divini authoritas eſt ſuper omnem humanam authoritatem: Ergo ejuſdem Miniſtri ſuper omnes Reges & Principes eſſe debent: Et Regibus ac Principibus nullum in eos jus eſt. Sed hinc Principes Chriſtiani facilè intelligunt, Antichriſtum Rom. non alio conſilio Ieſuitas tam liberalibus exemptionis privilegiis munire voluiſſe, quàm ut impunè per eos, velut excœcatos, omnia in alienis imperiis agere, turbare, rapere, Reges, Principes & Ordines ad nutum ſuum occidere poſſit.

Tertia cauſa eſt, quòd ſentiunt, Reges & Principes, qui vel à Papa, vel à viris eruditis & gravibus, Ieſuitis ſcilicet, vel communi populi opinione hæretici habentur, eo ipſo neque Imperii, neque Regni, neque Principatûs, neque alicujus civilis dignitatis capaces, ſed diros Tyrannos, & regio nomine indignos eſſe; atque ideò ſubditis omni obedientiæ vinculo ſolutis, ipſos interficere atque è medio tollere: imò parricidia talium meritoria eſſe.

Hic verò aliquis mihi objicere poſſet: Quicquid eſt in Ieſuitis mali, vel nefariorum facinorum & ſcelerum, ſtudioſè conquiſiviſti, diſſimulatis interim virtutibus, & ingenii dotibus, quibus iſti homines excellunt. Non nego, non inficior. Sed, ut venena non dantur, niſi melle circumlita; ſic & vitia non decipere poſſunt, niſi ſub ſpecie & pallio virtutum. Proinde nihil aliud eſt eruditio & doctrina Ieſuitarum, quàm mel, ſub cujus dulcedine peſtilentiſſimum virus occultant. Eſt enim hæc non ſcripta, ſed nata lex, quam non audivimus, legimus, didicimus, ſed ex natura arripuimus, hauſimus, expreſſimus, ut eos favore complectamur, qui modeſtiâ, humanitate, pietate & literis aliis præſtant. Hoc, inquam, omnibus hominibus, qui non planè monſtroſi & barbari ſunt, à natura tributum eſt: nec ignorat id Satanas: mittit igitur iſtos Angelos ſuos in omnes orbis partes, pallio humanitatis & modeſtiæ contectos: calceis hypocriſeos indutos: ſimulatione caſtitatis & pietatis circumveſtitos: inprimis verò pileo doctrinæ & eruditionis mirificè exornatos. Sed nos fugere debemus peſtem hanc: ſub illa enim tam pulchrâ & eleganti veſte venenum latet, quavis peſte peſtilentius.

Deinde hoc quoque fuco ſeſe defendere conantur, parricidia, cædes, proditiones, veneficia & ſimilia nefanda facinora, à paucis ſui Ordinis patrata, non toti Ordini imputanda eſſe.

Reſpondeo, Ieſuiticarum Conſtitutionum apertiſſimis teſtimoniis, & communibus ſcriptis eorum oſtendi & probari poteſt, hæc non unius alicujus Ieſuitæ opinionem aut facinus eſſe, ſed communi ipſorum conſilio & perpetuo propoſito, velut principia quædam & præcipua ad inſtitutum Monarchiæ Pontificis Roman. promovendum præcepta adinventa, præmiaque ad animos hominum in ejus modi ſcelera excitanda & exſequenda inſtigandos per Ieſuitas conſtituta eſſe. Deinde, Ieſuitas omnes ac ſingulos factis ſuis atrociſſimis, ubi & quocunque tempore id Papæ acceptum fore viri graves & eruditi exiſtimant, illéque id vel ſolo nutu indicet, cœcâ obedientiâ quàm promptiſſimè comprobare paratos fuiſſe, & etiam num eſſe. Notum enim eſt, ſingulis Ieſuitis motu animi proprio aliquid tentare ſub pœna inobedientiæ prohibitum eſſe. Sic enim habet Conſtitutio eorum part. 9. c. 2. ¶. 1. *Vnusquiſque plenam in his ac liberam ſui diſpoſitionem Superiori, qui eum Chriſti loco dirigit, relinquat.* Sed clarius hoc docetur Conſtitutione 3. cap. 31. lib. 3. de Vita Ignatij Loyolæ, cujus hæc ſunt verba: *Et ne quis utatur zelo, ſed non ſecundum ſcientiam, proprij cujuſque gradus iudicium: & munerum ſortitio & diſtributio tota ſit in poteſtate Generalis aut prælati, qui quocunque tempore eligetur per nos, aut per ipſos, quos cum hac poteſtate ſubſtituimus.*

Deinde, cùm inter Papam, velut caput univerſale, Generalem Ordinis, & ipſos Ieſuitas æquè arcta ſit conjunctio, qualis inter caput & cetera membra eſt, abſurdiſſimum foret, adſcribere aliquid dexteræ, quòd à mente & intellectu primum ſuum motum habere negare vellemus. Hoc etiam expreſſè Regulâ Vnionis & Conformationis mutuæ probant, quum nulli eorum vel ſcripto, vel verbo, vel facto, quid in publicum proferre liceat, quod non antè legitimè approbatum fuerit. An ergo Regum parricidia, Regnorum everſiones, & ſi quid gravius & magis heroicum, ut ipſi appellant, reperiri poſſit, unius præpoſtero intempeſtivoque judicio permiſeritis? Minimè. Sic enim Conſtitutio eorum habet part. 3. cap. 1. ¶. 11. *Idem ſapiamus, idem quoad ejus fieri poteſt, dicamus omnes, juxta Apoſtolum. Doctrinæ igitur differentes non admittantur, nec verbo in concionibus vel lectionibus publicis, nec ſcriptis libris,* qui

qui quidem edi non potuerunt in lucem ſine approbatione & conſenſu Præpoſiti Generalis, imò & judiciorum de rebus agendis diverſitas, quæ mater ſolet eſſe diſcordiæ, & inimica unionis voluntatum, quantum fieri poteſt, evitari debet. Vnio verò & conformitas mutua diligentiſſimè curanda eſt, nec quæ ei adverſantur, permittenda, &c Hinc vident Reges & Principes, veneficia, parricidia & incendia Ieſuitarum non à propriis ſingulorum motibus, ut delicta maleficorum, procedere, ſicuti iſti hoc fraudium & ſcelerum ſuorum imperitis perſuadere conantur: ſed ab unanimi totius progeniei ſuæ decreto: & ab ipſius Superioris voluntate ac judicio, cui motus animi proprios & cogitationes aperire debent, ſic ut unius criminis omnes rei ſint: Pontifex autem, velut caput omnium, præcipuè. Sicuti etiam Bullam de Cœna Domini & Pontificum Brevia pro baſi ſuarum actionum omnium ſumunt cooperantes in Spiritu. Niſi fortè Regnum & Principum parricidia, Regnorumque & Rerumpub. everſiones, more ſuo, inter peccatula referre velint, quæ cujuſque arbitrio ac voluntati relicta ſint. Hoc etiam factis ſuis & ſcriptis probant luculenter, ut ſuo loco pluribus indicatur. Neque furor hic tantùm Ieſuitas Gallos invaſit, ſed omnes eos quoque qui proditionum & rebellionum monita ex Ieſuitica diſciplina hauſerunt, ſive Ieſuitæ, Clerici, vel Laici ſint.

Campianus Ieſuita in ſua Epiſtola ad Conſiliarios Reginæ Angliæ, Treviris Anno 1583. excuſa pag. 22. rotundè fatetur, *Ieſuitas* OMNES *in univerſo terrarum orbe fœdus, ad Leges hæreticos quóvis modo tollendos jam pridem iniiſſe. Quod,* inquit, *ad Societatem noſtram attinet, velim ſcias,* OMNES *nos, qui ſumus de Societate, Ieſu per totum terrarum orbem longè latéque diffuſi, ſanctum fœdus iniiſſe, veſtras machinas facilè ſuperaturos, neque unquam deſperaturos, quamdiu vel unus quiſpiam è nobis ſupererit.* Et Philopater Creſvvel monet, *ita informandos quoſcunque Catholicos, ut oblatâ cadis occaſione, nullo impedimento ſe dimoveri patiantur.*

De Tyrannide IESVITARVM *erga* eos qui *à* Societate eorum deficiunt.

APoſtatas factos & Ordinem Ieſuitarum deſerentes, in quocunque habitu contigerit inveniri, ſolent excommunicare, capere, retrahere, incarcerare, & ſi opus ſit, auxilio brachii invocato, liberè & licitè invadere, captivos ducere, & pro arbitrio tractare. Talem tyrannidem & inſidias Viennę exercuerunt Ieſuitę in Kratzerum, qui ex Societate eorum egreſſus eſt, ſed miranda ope iterum ſalvus ſanguinarias illorum manus effugit. Cùm etiam Haſenmullerus Ordinem eorum diſſeruiſſet, omnibus modis inſidias illi ſtruxerunt, ſed Dei auxilio inſequentium manus quoque effugit. Et ſi qui fugam vel meditari ſaltem deprehenduntur, vel incarcerantur, vel igni, vel aquâ, vel fune, vel veneno tolluntur.

IESVITOGRAPHIA, *in* qua Rhythmis omnia *ferè*, quæ *hucuſque de* IESVITIS diximus, comprehenduntur.

OPulentas Civitates,
Vbi ſunt commoditates,
Semper quęrunt iſti patres.
Claras ædes, bonum vinum,
Bonum panem, bonum linum,
Et pallium tempeſtivum.
Indiæ Galli, Capones,
Turdi, lepores, pavones,
Sunt horum patrum bucones.
Pingui carne vitulina,
Non bovina, ſed ovina,
Horum plena eſt coquina.
Ambiunt ubique primum,
Non admittunt peregrinum,
Nec ſurgunt ad matutinum.
Vivunt unâ Ioviales
Dies agunt feriales.
Quot optarunt eſſe tales?
In ſingulos ſpeculantur,
Et ubique perſcrutantur,
Quid vel agant vel loquantur.
Confeſſores curioſi,
Prædicatores verboſi,
Et doctores faſtuoſi.
Sollititi de gloria.
Semper, & de pecunia,
Et augenda familia.
Sui ſummi laudatores,
Aliorum deſpectores,
Et omnium ſunt Cenſores.
Ex cohorte juventutis
Illos agunt blandimentis,
In hos ſæviunt tormentis.
Qui nobiles, qui formoſi,
Divites, ingenioſi,
Sunt Ieſuitis pretioſi.
Iſtos ſibi prædeſtinant
In illos flagris ferinam
Exercent carnificinam.
Si ſucceſſio ſperatur,
Hæc ſocietas lætatur,

Et qui

Et qui linquit, prædicatur,
Si cui caligant oculi
Circumſtant ripam lectuli
Ieſuitæ, dæmon, angeli.
Hi, vel ille morituri
Animam ſunt habituri,
Illi bonis potituri.
Ad illos inſtitutio
Spectat vel ſubſtitutio,
Vel delegata portio.
Nam ſemper ob cauſam piam,
Ad augendam familiam
Detrahunt Falcidiam.
O vulpinam ſanctitatem?
Prædicando charitatem
Subducunt hæreditatem.
Sunt audaces ad petendum,
Prompti ſunt ad capiendum,
Habiles ad ſuccedendum.
Norunt blanda cantilena
Cum doctrina Chriſtiana,
Allicere aliena.
Heus tu bone confitere,
Sed ô noſtri miſerere,
Si ſalutem vis habere.
Nil habemus ut videtis,
Date nobis quæ habetis,
Centuplum accipietis.
Si quem contigit donâſſe.
Redi ſæpe, ſemper tace,
Abſolvo te, vade in pace.
Hi periti mendicantes,
Sunt quaſi nil habentes,
Et omnia poſſidentes.
Eminent inter Clericos,
Imperant inter Laicos,
Excellunt inter aulicos.
Heu quot ex iſtis patribus
Spretis ſpiritualibus,
Incumbunt ſæcularibus?
Martem norunt animare,
Et tumultus ſuſcitare,
Inter Reges, & ſedare.
In occulto multa tractant:
Quæ vel ipſum Papam celant
Quid non iſtæ vulpes tentant
Multa merè ridicula,
Nobis velut Oracula
Sua jactant Miracula.
Verſipelles, glorioſi
Vltores, ſeditioſi
Sunt iſti religioſi.
Si illos petunt potentes,
Et opibus affluentes,
Pedes habent diligentes.
Si quid quærant carcerati,
Et omnibus ſpoliati,
Dicunt, ſumus occupati.
Non hæc IESVS vos docuit,
Cujus nomen ſi placuit,
Cur & vitam non induit?
Inter greges afflictorum
Primus egit ille Chorum,
Turbam vitans ſuperborum.
At Ieſuitæ non hos greges;
Sed ſolos ſectantur Reges,
Ipſis & facturi leges.
IESVS peram & ſacculum
Duxit eſſe ridiculum
Velle ferre Apoſtolum.
At hi quamvis in Mammonam
De cathedra multa tonant,
Semper ipſis æra ſonant.
Domus, agros, uniones,
Aureorum milliones
Habent iſti ſancti patres,
Abbatias, Prioratus
Habent, & Epiſcopatus
Tantùm ſupereſt Papatus.
Cum hoc faſtu dignitatis
Iunge votum paupertatis,
Et decus humilitatis.
Habent opes Venetorum,
Habent faſtum Hiſpanorum,
Imperium Romanorum.
Tanquam ſancti adorantur,
Tanquam Reges dominantur,
Tanquam fures deprædantur.
Gubernant ſpirituale,
Gubernant & temporale
Gubernant omnia malè
Hos igitur Ieſuitas,
Nebulones, Hypocritas
Fuge, ſi cœlica quæras.
Vita namque Chriſtiana
Abhorret ab hac doctrina
Tanquam ficta & inſana.
Ergo
Vos qui cum Ieſu itis
Non ite cum Ieſuitis.

In Officinam IESVITICAM.

Euge præco quin exclamas;
Quiſquis mores novos amas,
Quique in aula vis amari,
Et à vulgo collaudari:
Si Magiſtros quæris doctos;
En præſtantes probè coctos;
Ex Ignatii culina,
In hac noſtra Officina.
Quæris merum Oſtentatorem:
Et nugarum venditorem;
Vin' tu doctum ſycophantam,
Et peritum Halophantam;
Vin' tu ſuavem palpatorem,
Aulicumque aſſentatorem?
En tibi hunc noſtrum Cottonem:

Aget vel ſi vis Lenonem.
Vis virum tibi glorioſum?
Nimiſque ſuperciliosſum,
Sat eſt ſi habes Bellarminum,
Niſi mavis Poſſevinum,
Idem Del'rio hoc præſtabit,
Et Gretzerus pulcrè dabit,
Nec quiſquam noſtrum his ſudabit.
Vin' tu doctus prædicari,
Et Centones concinnare
Et alienis nam latenter,
Vt de cuncti admirentur?
Tunc imitare Maldonatum,
Vel quemvis illâ ſtirpe natum.
Carpe viros, carpe mores,
Quorum tu decerpis flores.
Vin' virum loquentiſſimum,
Mendacem mendaciſſimum,
Os maledicentiſſimum,
Et detractorem peſſimum,
Qui ampullata verba fundat
Et ſcelerum theatrum condat,
Omnes bonos denigrando
Omnes peſſimos laudando:
Cloacam convitiorum,
Baratrum mendaciorum:
En furioſus & inſanus,
Solus dabit hæc Scribanus.
Si nova quæris ex Inferno,
Non opus eſt nunc averno,
Nam quivis Dæmoniacus
Cottoni eſt vatidicus.
Tu qui adis officinam
Audi noſtram diſciplinam:
Si piget multum laborare
Cùm velis laute victitare,
Confer te ad noſtras caulas;
Faxo ſpernas Regnum aulas.
Nos nihil vile obſonamus:
Auſterum vinum non potamus,
Non libet nobis mendicare,
Nudiſque plantis oberrare,
Nec nos duriter cubamus,
Plumam mollem nos amamus:
Odimus mendicitatem,
Dum crepamus paupertatem.
Pauperes quidem nos amamus,
Sed perrarò hos viſitamus:
Divitum lectis aſſidemus,
Vbi eſt, unde quid ſperemus:
Dum narrant quantum peccaverint,
Nos quærimus quid legaverint:
Scribe fili nos hæredes,
Lega fundum, dona ædes,
Nos pro te ſupplicabimus
Et requiem cantabimus.
Semper cura eſt de culina,
Hæc eſt noſtrâ diſciplina,
Quid tu qui hic ſubſtitiſti,
An quod quæris inveniſti?
Dic in aurem, ſi profari
Times, noli me celare;
Doceri vis æquivocare,
Abſque culpa pejerare,
Vis mentiendo non mentiri,
Et in arte hac erudiri:
Lege noſtros Aphoriſmos,
Et contortos ſyllogiſmos.
Novi: quæris percuſſorem,
Vel murorum ſuffoſſorem,
Qui nôrit ſicam intentare,
Vel venenum temperare:
Intra noſtrum penetrale,
Quamvis nil hic proſtet tale,
Producet tamen noſter penus,
Omne ſicariorum genus.
Non nos ipſi hoc præſtamus,
Aſſaſinos ſubornamus,
Magnis promiſſis oneratos,
Atque ad quidvis animatos.
Præcipui noſtri Rectores
Hujus ſunt artis Profeſſores.
Hi ſubmittunt proditores,
Hi ſubornant percuſſores,
Excitant ſeditiones,
Nutriunt rebelliones
Modò jubeat Romanus
Vel ſic poſtulet Hiſpanus;
Servit his, cor, ſermo, manus.
Omnis jam terra noſtris ſcatet
Qua fidelis Orbis patet,
Vbique aut jam ſuccrevimus,
Aut jam ſementem ſevimus.
Hiſpania nobis genetrix,
Italia nobis obſtetrix
Gallia nobis mammam dedit,
Atque hucuſque victum præbet.
Hinc Germania latè patens,
Et Polonia fructu ſcatens,
Noſter fundus, noſter penus,
Hic augeſcit noſtrum genus.
Hic altè præco gloriatur.
Hos qui profectus admiratur,
Is certè vetus dictum neſcit,
Quòd mala herba citò creſcit.
Sed jam accurrunt mercatores,
Nondum ſpernuntur mali mores.
Sceleri dum cedunt honores,
Nunquam deerunt hic emtores.

ALIVD.

Veni Rythme mi dilecte,
Surge verſus nunc neglecte,
Quondam lepos antiquorum,
Pange labes ſeductorum.
Fratres carpe Ieſuitas,

Et per-

Et perverſos hypocritas,
Qui paſtore gloriantur,
Cujus gregem populantur.
Sancto gaudentes nomine,
Sed cujus carent omine,
Non ſunt Chriſti ſatellites,
Sed Antichriſti velites:
Ævi noſtri Leguiei,
Renaſcentes Pharizæi,
Quæ perverſa ſunt probantes;
Et quæ recta ſugillantes.
Chriſti legem ore ſonant,
Ieſu fidem verbis tonant,
Sed dictis facta diſſonant,
Nec ſunt quod eſſe ſimulant.
Ieſus dabat cunctis pacem,
Sed hi ſubdunt bellis facem,
Hi principum ſicarii,
Orbiſque incendiarii.
Ieſus regna ſtabilivit,
Legi Regis obedivit,
Cæſari tributum pendit,
Dum quid juris ſit oſtendit.
Hi regnorum proditores,
Atque legum fraudatores,
Reges volunt jugulare,
Et ſic plebem ſubjugare.
Senſit magnus Rex Francorum
Ictum ſepto labiorum:
Præſens læthum vix evaſit,
Quod hic ſacer ordo ſuaſit.
Rex Anglorum eſt documento,
Cum Magnatum Parlamento.
Vnóque ictu deſtinati
Neci, Rex, Regina, Nati.
Horum grex hoc adornârat,
Et Garnetus comprobârat,
Cum Gerardo, cum Greenvvello,
Et cum perfido Creſvvello,
Omnes falſi proditores,
Miſerorum ſeductores
Qui quod piis præparârunt
In ſe & ſuos derivârunt
Dum Romano famulantur,
Et Hiſpanis adulantur.
Nil niſi lites quærunt
Et è bellis bella ſerunt.
Teſtis bellum Hungarorum,
Teſtis lites Polonorum
Et Ruſſorum dira peſtis
Largus noſtris dictis teſtis.
Nam cur aulas frequentatis,
Aures principum captatis,
Niſi ut dolos necteretis,
Et ſecreta proderetis?
Ieſus docet ignorantes,
Et attollit laborantes;
Ignorantes iſti incantant,
Laborantéſque ſupplantant.
Ignoranti nugas vendunt,
Imprudenti rete tendunt,
Tam nummorum appetentes,
Quàm ſalutis negligentes.
Hinc moribundos faſcinant
Et cor ægrorum lancinant,
Non ut ferant levamentum;
Sed ut auferant argentum.
Sic profeſſi paupertatem,
Et crepantes egeſtatem,
Arcas ſuas implevêre
Opibus, quas corraſêre.
Ieſus non vult ſuperbire
Suos nec faſtu prurire,
Sed ſuadens humilitatem
Omnes docet lenitatem
Quid iſtis arrogantius?
Quid iſtis petulantius?
Dum detrectant alienis;
Sua laudant buccis plenis.
Bonoſque calumniantur,
Dum de bonis mutuantur,
Néve advertant hi qui legunt;
Probris ſua furta tegunt.
Gratis legunt, gratis docent,
Aurum legunt, viro nocent:
Cùm promittant cuncta gratis
Nulla merces ipſis ſatis.
Vt à luce lucus dictus,
Et ut homo eſt, homo pictus:
Sic à Ieſu, Ieſuita,
Quem, ſi ſapis, ſemper vita.

Supplicationes THEOPHILI EVGENII *ad* PAVLVM V. Pontificem Rom. itemque *ad* Imperatorem Aug. Reges Franciæ & Hiſpaniæ, omneſque Principes Chriſtianos *pro* Reformatione, *ſeu* redintegratione & reſtauratione *ad* primum inſtitutum Ordinis IESVITARVM.

HÆc omnia quæ ab initio hujus Tractatûs Ieſuitici hucuſque commemoravimus, cùm ita ſe habeant, ut habent certiſſimè, non immeritò Theophilus Eugenius quidam in ſua PROTOCATASTASI vehementer queritur, hanc præſentem Societatem, ut hodiè ſe habet, à prima ſua inſtitutione in pejus ſubinde ruiſſe, & in aliam prorſus declinâſſe: utque reformetur & in priſtinum ſtatum reducatur ſupplicitur petit. *Reſpublica*, inquit, *Romana à Conſulibus ad Decemviros, rurſus à Decemviris ad Conſules rediit, ab uno Dynaſta Athenienſes excuſſerunt jugum, ut ſibi ſui rurſus*

rurſus præeſſent. Hunc recurſum præſens Societas Ieſuitarum exquirit, quouſque (inclamant Patres) exulem patiemur ſacram Themidem? quouſque à nobis peregrinabitur prima Societas? verine ſumus an afflicti Ieſuitæ? ſi veri, cur primis diſsimiles ſumus? una erat prima Societas, unis votis, una ſolennitate, una profeſſione, nunc duplex: illi profitentur ſe profeſſos, & eminent, iſti diffitentur, & ſubjacent: illi ſolennes ſunt religioſi, iſti ſimplices. Duces ſunt illi, & regunt; Coadjutores ſunt iſti, & ſerviunt: illi coluntur ut domini, iſti deſpiciuntur ut ſubditi; habentur illi in Collegijs ut Senatores, iſti ut plebæi, illis obligatur, ac debet ſeipſam, Societas; iſti ſeipſos obligant Societati, nec tamen illis obligatur Societas, nihil promittit: ſuaviter illi monentur ut ſocij, ſi quid peccent, ſeverè dimittuntur iſti, ut aſcripti clientes, ſi quid aberrent: ſplendidè illi in congregationibus vivunt, & lautis excipiuntur menſis, parcè iſti, in collegijs, & communibus paſcuntur cibis: commoda ferunt illi viatica, dum peregrè mittuntur, equis & rhedis feruntur, iſti ſubſidiaria pecuniola, & ære leves, ire jubentur, ſarcinulis onuſti, & pedites itinera carpunt: ſi quid facile ac molle eſt, hoc illis molitur, ac mollitur, iſtis ſi quid durum ac difficile, cudendum ac tundendum imponitur. Vbi prima Societas? in qua eodem omnes Religionis gradu ac voto, Profeſſi, mirifica ac ſingulari charitate intenti, tunc ſe beatos putabant, cum ſuis fratribus pauperiores, ac dejectiores eſſent, cum durioribus clavis in cruce confixi, cum ſitim, frigus, inediam, nuditatem, ad fratres redimendos perferrent? Abijſtis in cœlum Ignatij, Xaverij, qui veſtris corporibus infenſi, aſpera quæque patiebamini ut fratribus veſtris, commodo eſſetis. Alijs præcipiebatis temporata, ac non difficilia, vobis importuna, ac vix ferenda tenebatis, nuſquam hilares, nuſquam contenti, niſi in laboribus ſupra modum, ſemper orantes, ſemper attenti, ne veſtri fratres ſupra modum urgerentur. Quis nunc in Societate tutus? ſi ſuperiorem adverſum habuerit? quis tranquillè degere poteſt, ſi tempeſtates excitet Rector? quis rectâ ire ſi cornu ferit, non habet collegam ſuperior, abrogata eſt Collateralis poteſtas, qui ſævientem poterat coërcere, ſuffragiis vis omnis adempta, omnis poteſtas, in Dynaſtia ſuperiorum includitur, nihil conſultores ratum faciunt, verbo ac mente ſuperioris ſtant & cadunt omnia. Si vafer ſit ſuperior, quem non deludet? ſi præceps, quem non offendet? ſi tectus, cui non cavendum? ſi levis, quem non avertet? nullus excandeſcat, nemini convitium facio, juſtis ac bonis ſua ſit laus, virtutem amplector & ſuſpicio, vitiis ſecurim injicio. Quis ſuperiores aliquos neſciat, hac ſumma poteſtate abuti poſſe? cur tot querelæ emergerent? cur tot ſupplices libelli? cur tam crebræ vituperationes? cur tam multi iſtorum hominum frementibus iris è Societate abacti? quos tamen omnes Ordines amant, & optimi quique in cœlum laudibus vehunt? cur tot accuſationes? Si non jam aliquid rei tenerentur, ſi modeſtiæ fines nulli tranſiliiſſent? Quid audentes facit? impunitas. Quid præpotentes? Dictatura. quid ſecuros? cæterorum infirmitas. quid fortes? imperium, quid inclementes? pertinacia; quid imperterritos? enervata ſuffragia. Nihil in prima Societate ſimile viſum eſt, cum ſuffragijs cohiberentur ſuperiores, nihil incompoſitum, aut iniquum Patres animadverterint. Si quid immineret periculi conſpirantibus animis è veſtigio propellebant: ſi quem vexatum conſpiceret, non ſinebant extrema pati, ereptum moleſtiis paci reſtituebant ſuæ, & Religioni ſervabant, æqua iuſtitiæ lance ponderabant omnia, nulli, ſi non propria ſtultitia procrearet, malum accerſebatur. Hæc inter privatos parietes.

Quid ſi externa referam? ſi auſim compellare Xaverium ut ſanctitate ſua pudorem injiciat? nihil de paupertate, nihil de laboribus, nihil de manſuetudine, nihil de religioſo in ſocios amore, nihil de viſceribus charitatis, quæ omnia in illo commendatiſſima erant. Sed audiant, quis erga Epiſcopos fuerit, nonne ut Subditus obſequebatur? nonne prehenſabat genua, nonne ſingulari cum modeſtia facultatem poſcebat prædicandi verbum Dei? nonne ſocijs hoc præſcribebat? ut Epiſcoporum dicto audientes eſſent, ut nihil niſi probantibus ac benedicentibus illis aggrederentur, cum omni hominum genere ſimplices ac ſincerè viverent? ſummos & imos, æquè tenues, divites, nobiles ac ignobiles, pari charitatis lege, ad viam ſalutis, ad Regnum Dei adhortarentur? Nunc verò quis Epiſcopis honor redditur à Ieſuitis? urgent ſummum Pontificem, ut ab eorum ditione vindicentur, jura nova extorquent, quibus, ajunt, ſe ſine Epiſcoporum approbatione ac benedictione conſcendere pulpita, conciones habere, ſuſcipere pœnitentes ad abſolutionem peccatorum, ampla cum legatione ac poteſtate ſolvenda ab Epiſcopis crimina diſſolvunt, Pontificium exercent pœnitentiæ tribunal. Clemens VIII. providentiſſimus Pontifex, hoc ſatis intellexit, cùm ſocietati prohibuit in Italia, ut ne ulli ex ſociis confeſſiones exciperent, ſine ſuorum Epiſcoporum facultate, nulli de caſibus ab Epiſcopo reſervatis abſolverent, nulli per Epiſcopum excommunicatos Eccleſiæ communioni redderent, Privilegia vel revocavit, vel diminuit. Quomodo ſubſunt Epiſcopis? quos ut patres ac judices ſuos recuſant? quibus occludunt januas, ſi mores explorare, ſi domeſticæ diſciplinæ ordinem introſpicere, ſi monere velint, ſi emendare, ſi ad ſuam ædem pro majori cultu divini numinis advocent, ſi uti illis ad divina miniſteria cogitent; Novit illuſtris admodũ ac reverendus Epiſcopus Carcēſtoratenſis, Caponius, Florentinus quoties appellaverit

laverit ſuos Ieſuitas, ut cùm novos Sacerdotes conſecraret, aut ſolemnioribus feſtis ſacrum faceret, ſibi præſentes habitu clericali aſſiſterent, quoties id ſe non poſſe objecerint, petenti nuncium remiſerint.

Sicut prima Societas unam charitatem, unam profeſſionem, unam vitæ ſanctitatem, ita unam Eccleſiæ ſanctæ conſuetudinem, unam Epiſcoporum obſervantiam, unam cum omnibus Religioſis unitatem ac conjunctionem, jus unum Religionis amplectebatur. Quis non clamet Ieſuitis? Induimini Chriſtum, ſicut induerunt patres veſtri, vivite recti ac boni, eũdem ſumite ſpiritum. Concionamini, gratiſſimum eſt, quis non vos amet? conſolamini pœnitentes, quis non laudet? adoleſcentes inſtituitis, ſanctè & egregiè factum: hæreticos confunditis? pergite, vincetis, Deus pugnabit prælia veſtra. Sed quis domeſticæ veſtræ ambitionis conſilia probet: quam ut fulciretis Coadjutorium Sacerdotum gradum, præter Ignatij mentem compoſuiſtis, quos veſtræ Societatis levis armaturæ milites, & quaſi velites, facilè ſacramento exolvendos de induſtria facitis, ut per illorum tenuitatem, abjectionem, conditionem denique inſtabilem profeſſionem erigatis? Cur veſtram Societatem comminuitis? cur tot indoctis vel imperitis obſcuram redditis? cur Eccleſia Dei hujuſmodi Religioſos paratis, quos veſtræ profeſſionis indignos judicatis? Cur non omnes Sacerdotes, ut poteſtis, ut commodiſſimum ac facillimum vobis eſt, ad unam profeſſionem, ijſdem armis, eadem virtute, eadem Scientiæ viâ inſtituitis? adornatis? cur Pij V. de hac re decretum extinxiſtis? cur primorum patrum veſtrorum exemplum contemnitis? qui ut omnium animos Religioni connecterent, eadem ſtudia, eadem amoris ac profeſſionis vincula, proponebant, qui nullum ferre poterant, quem non idoneum ac factum ad hanc unam votorum ſolennitatem comprobaſſent. Hinc ardor omnium communis, unum opus, una contentio, ut Chriſto frugem aliquam facerent, ut Eccleſiæ non infructuosè operarentur. Nemo ſe ipſum, nemo profeſſionem illam veſtram diſſimulatione, contentione, & mirificis illis artibus venabatur. Non hoc erat adhuc territamentum, quo integræ virtutis, & eruditionis Religioſi, non juſtè à Superioribus dejiciuntur, ſi quid miſerabile perſuaſerit invidia, vel impos mentis alicujus exarſerit impotentia. Quid tam inviſum in prima Societate, quàm ſupremus iſte paucorum dominatus? qui ad dignitates provecti, cùm ex voluntatis ſuæ ductu omnia meditentur, & faciant, eos tantùm promovent, qui ad ipſorum mores ſeſe totos componunt, qui ne tranſverſum quidem unguem à nutu diſcedere, qui placere, qui capiti pulvinum ſubjicere, qui cubicula quaſi beatas ſedes inviſere, qui omnia clientium officia noverint exhibere? quid minus religioſum? quàm velle coli? quid tam factum ad faſtum, quàm encomia, acraomata, libenter audire, ſui obſervantes extollere, honores honoribus remunerari? odia malefactis explere? ultione delectari? Quid aliud videre licet in aula Principum? quas alias artes didicerunt ij, de quibus Chriſtus ait, Qui in domibus Regum ſunt? Reſumite ſuffragia, unus regat Senatus religioſus, non unus, ſed unitas Patrum, non una, ſed unaminis voluntas? plus vident oculi, quàm oculus, plures manus fortiores: Spiritualis iſta tam abſoluta poteſtas in ſola ſede Apoſtolica & Eccleſia à Deo conſtituta eſt. Nihil moveret Rector, nihil tentaret ab æquitate diſſentaneum, nihil quod grave eſſet, ſocijs imponeret, ſi ſociorum expectarentur ſuffragia. Si ſuperiorum electio ab his votis penderet, frigerent aulicæ iſtæ aſſectationes, contemnerentur inania illa obſequia, aſtus omnis, & induſtria vilibus tantùm animis inſiſterent. Multi ex fortunatis illis ſuperioribus, quos potentiorum favor unus erexit, quos artes ſuæ, ad celſos gradus extulerunt, jacerent in pulvere, imis ſubſellijs ſubſiderent, vix aditum ad infima munia reperirent. Suas illi decoquerent iras, non impellerent tam crebris moleſtijs obſiſtentes adverſus cupiditates ſuas, Religioſos, continerent ſe, ne Patrum ſuffragiis fracti, pœnas in propria capita contorquerent. Quod bonum orbi? nonne illucebit pulcherrimus ille dies? quo renaſcentem primam Societatem intueri licebit? quo Patres antiquiores ſibi reddi præteritos annos gratulabuntur? Decernat Pontifex, procurent Epiſcopi, ſuis in Regnis imperent Reges, Reſpublicæ ſtatuant, inſeratur Societati primus Societatis ſpiritus firmitas Religioſis reddatur, ſolenni profeſſione: modeſtia, ſuffragiorum authoritate; juſtitia, plurium & optimatũ gubernatione: Charitas, una votorum, ſtudioſorum ac conſiliorum communicatione. Non eſt antiquanda Societas, ſed renovanda, non fulmine percutienda, ſed ſua luce illuſtranda: quis obductam caligine hanc lucem velit? quis obtectum & oppreſſum ampliſſimum ordinem? Nullus condemnet Theophilum, ſi hoc peroptet, vel D. Bernardum inſectetur, qui ſuæ familiæ Religioſos & externos Epiſtolis & adhortationibus ſeverâ reprehenſione plenis commonefacit. D. Bernardum dilaceret ille, qui ſummo Pontifici Eugenio non parcit, qui vitia aperit, ut avellantur, pericula deſignat, ut evitentur, nec tamen exiſtimavit, ſe ulla infamia vel ſuos Religioſos, vel curiam Rom. aſpergere: D. Gregorium Nazianzenum diſcerpat ille, qui Epiſcopos ferme religioſos omnes, & ex cœnobiis ad Epiſcopatus abſtractos juſtiſſimis aculeis pungit, ut ſentiant: armatâ oratione huc illuc verſat, ut ad ſe redeant, ut perverſis moribus renuncient. Ne dentem infigas, quiſquis eris in Palamedem Vlyſſes? Certè ſi verus Ieſuita, ſi Loyolæus, vera, ſana, atque utilia proponenti nunquam ſuccenſebis, nec alios, quàm diſſimiles

les Beatis Ignatio & Xaverio vita ac moribus homines verberari cenſebis.

Preſentis Ordinis IESVITARVM Gradus & Iura, & ejuſdem ad primum Inſtitutum Reformatio ac Reductio petitur.

NOn omnes eodem jure potiuntur, qui in hac Societate ſunt, non eodem titulo Religioſi. Alij Scholaſtici, alij Sacerdotes Coadjutores ſpirituales nuncupati, alij Coadjutores Laici, alij Profeſſi ſunt. Hæc eſt Scholaſticorum ſors. Poſt duos novitiatus annos, tribus Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ votis obſtringuntur, quæ ſimplicia ſecundum Societatis conſtitutiones emittuntur: hæc vota devinctos tenent, quamdiu Societati placet. Scholaſticos ſuos Societas, ſi velit, dimittet, & non ob grandès cauſas? quartum inſuper addit votum ſcholaſticus, nempe ſe ingreſſurum in Societatem, eſto enim, per biennium in novitiatu fuerit, nondum tamen de Societate eſt, in quam ſe pollicetur ingreſſurum, quamvis parentibus valedixerit, Clericali Ieſuitarum habitu veſtitus inter ipſos degat, doceat, concionetur, nondum tamen ingreſſus eſt Societatem, cui ſe mancipavit, & in quam admiſſum ſe iri ſperat. Nihil enim illi aliud præter ſpem, fiducia, ac ſecuritas nulla ſi recuſet Societas. Ad nutum Scholaſtici obedire debent, non utuntur quidem bonis ſuis, ſuáque re paterna, domini tamen ſunt patrimonij ſui, & jus in illud integrum retinent, (adhuc enim periculoſum curſum ſtudiorum tenent) in quo ſi quid adverſum incidat, repelli poſſunt à Societate, & ad ſuos dimitti. Probantur in hoc gradu diutiſſimè: & ad arbitrium ſuperioris vel eriguntur, vel jacent, non eſt Sacerdotium hujus exercitationis meta, ſed probationis indicium: quidquid laboret, valeátve Scholaſticus, nullum ſuffragij jus habet, niſi Rector conſtitutus, ſive literas humaniores ſive Philoſophiam, ſive Theologiam docuerit, egens & nulla impenſi laboris habita ratione emandari poteſt. De illo gradu tenetur ad alium progredi, ſi eum Generalis admittere velit. Toto quo ſunt Scholaſtici tempore, non debent ſe Societatis Patres, ſed Societatis devotos, atque obligatos profiteri, viceſimum triceſimumve numerent licet à prima admiſſione vertentem annum, adhuc quaſi in prætexta ſunt, & facta per Superiores dimiſſione, ſeculares eſſe poſſunt. Ne miremur deinceps, tam multorum è Societate exitum: hac enim lege admittuntur, ut à Societate dimitti poſſint, & ad ſecularem vitam reduci ſive inviti, ſive volentes: nec cura eſt Societati, quid inde conqueſtionis ſucclament familiæ nec intereſt, quòd inde in multos gravis offenſio incurrat. Sic enim præeſt Societas ſuis, ſicut clientibus domini, quos, cum videtur, à ſe repellunt: ita ſuos tum Scholaſticos, tum Coadjutores Societas rejicit. Vbi ſatis emeriti ſunt, & laboribus fracti Scholaſtici, vel fiunt Coadjutores ſpirituales, vel Profeſſi.

Ecce tibi, Coadjutoris ſpiritualis jura: Coadjutor ſpiritualis declaratur non aptus, & inhabilis ad Generalis & Provincialis dignitatem, nulli congregationi, niſi alio titulo intereſſe poteſt. Tria vovet, Paupertatis, Caſtitatis, & Obedientiæ vota ſimplicia, quibus Societati ſe totum tradit, non tamen paciſcitur cum illo Societas quidquam, ſed jus integrum ſibi reſervat, ſicut in Scholaſticorum votis, ut ſi ipſa velit, abſolvere poſſit à votis, & ad ſecularem ſtatum remittere: ne obulum quidem pro remuneratione operæ impenſæ, aut pro alimentis, dimiſſis Sacerdotibus tenetur ſubminiſtrare: ſtatutum eſt enim Sacerdotes hujuſmodi inſtitutos eſſe ad titulum paupertatis, non profeſſæ quidem, neque ſtabilis, ſed quam ſcilicet ſervare cogentur, & ſervant, ſi dimiſſis nihil patrimonij vel ſubſidij aliunde ſuppetat: ſi divites fundos habeant & æs aliquod, à paupertate exempti ſunt. Nova & inſolita, in Sacerdotum ordinatione non ab Epiſcopis, non à Conſilijs, aut Pontificibus receptus Paupertatis titulus. Sic figitur Coadjutor ſpiritualis: cui dulce ſit oportet, aliorum ſervire voluntati: & omnia perferre: ne ſi jus ſuum proſequatur, vel extra Societatem abire compellatur, vel ſe in difficile, ac faſtidijs implicatiſſimum vitæ genus demergat. Hic Sacerdos Societatis Coadjutor non eſt Religionis ſocius, niſi aſcititius, (ſi à Iulio ſummo Pontifice exſcripta diſcrimina retinenda ſunt.)

Vltimò, Profeſſi creantur, qui ſolemnia non ſimplicia (debet hoc animadverſum eſſe maximũ diſcrimen legenti.) Paupertatis, Caſtitatis, & obedientiæ vota emittunt: tum quartum addunt obedientiæ præſtandæ ſummo Pontifici, ad miſſiones. Hi Profeſſi Societati ſeſe obligant, & quia ſolennibus votis, & non ſimplicibus ſeſe obligant, hæc viciſſim vota recipit Societas, & contractu mutuo ſeſe Profeſſis ſuis obſtringit. Non poſſunt illi ad ſecularem vitam remitti, firmo & conſtanti ſunt in ſtatu, nec niſi ex privilegio Gregorij XIII. in alium ordinem religioſum à Generali ſumma cum difficultate, aut certè volentes expelli poſſunt. Societatem illi adminiſtrant: ſoli Generalis, ac Provincialis munus obeunt. Ius habent ſuffragij ferendi tum in Generali, tum in Provinciali congregatione. Sunt & alij Profeſſi, quos trium votorum appellant, ſecuri quidem ſui ſtatûs, & à dimiſſione exempti, ſed ſuffragiorum inanes, & à primis dignitatibus excluſi.

Hæc convictus ratio. Scholaſticis, & Sacerdotibus. Coadjutoribus protrita, ac vilia quæque ſervantur: Profeſſis præſtantiora ac ſelectiora: Profeſſis redduntur obſequia, alijs mandantur impe-

imperia: Profeſſis, qui ex inſtituto pauperiores, & dejectores eſſe deberent, lucidiora & ſublimiora conceduntur: alijs, quibus obligatio minor, nec tam multa vota, graviora onera, moleſtiores curæ imperantur.

*Non ſic factum in prima Societate, quam reſtituendam aſſero, in qua, ut Ribadeneira refert in vita Ignatij lib.*2.*cap.*13. *& profeſſio una ſancita eſt, & ſuffragiorum vigebat authoritas, & duobus tantùm gradibus, Scholaſticorum ac Profeſſorum tota Societas comprehendebatur. Scholaſtici, ut tyrones, toto ſtudiorum tempore probari debebant: Societatis tantum alumni, & candidati habebantur. Profeſſi & probati, pari lege, & eadem conditione cum cæteris Ordini ſuo vacabant, ac divino cultui in perpetuum inſerviebant. Nulla Coadjutorum Sacerdotum inſtabili ſorte præſcriptio, & nullus de illorum aſcriptitia, & rejectitia conditione ſermo: Quæ Epiſcopis gravis, familiis dura ac non ferenda, ipſi Societati, quæ tam multis imperitis, & rudibus ſua profeſſione indignis impletur, nec utilis, nec neceſſaria eſt. Inſeram hic authenticum primæ Societatis Ieſu inſtitutum, ipſo decem Primorum Patrum ſtylo expreſſum, & Paulo III. ſummo Pontifici anno* 1540.*propoſitum.*

PAVLI III. Prima Primi Inſtituti Societatis IESV Approbatio *cum* Reſtrictione Numeri *ad* Perſonas 60. *Duntaxat*, *Anno* 1540.

PAulus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Regimini Militantis Eccleſiæ, meritis licet imparibus, diſponente Domino præſidentes, & animarum ſalutem prout ex debito paſtoralis officij tenemur, & ſolicitis ſtudiis exquirentes fideles quoſlibet, qui vota ſua in id exponunt, Apoſtolici favoris gratia confovemus, aliaſque deſuper diſponimus, prout temporum, & locorum qualitate penſata, id in Domino conſpicimus ſalubriter expedire. Nuper ſiquidem accepimus, quòd dilecti filij, Ignatius de Loyola, & Petrus Faber, ac Iacobus Laynez, nec non Claudius Iajus, & Paſchaſius Broet, ac Franciſcus Xavier, nec non Alphonſus Salmeron, & Simon Rodericus, ac Iohannes Coduri, & Nicolaus de Bobadilla, Presbyteri Pompilonem Gebennen. Seguntin. Toletan. Viſen. Ebredunen. & Palentin. civitatum, & diœc. reſpectivè, in artibus Magiſtri, in Univerſitate Pariſienſi graduati, & in Theologis ſtudijs per plures annos exercitati, Spiritu ſancto, ut piè creditur, afflati, jam dudum è diverſis Mundi Regionibus diſcedentes, in unum convenerunt, & ſocij effecti, abdicatis hujus ſeculi illecebris, eorum vitam perpetuo Domini noſtri Ieſu Chriſti, atque noſtro & aliorum ſucceſſorum noſtrorum Romanorum Pontificum ſervitio dedicarunt, & jam quàm pluribus annis laudabiliter in vinea Domini ſe exercuerunt: Verbum Dei prævia ſufficienti licentia publicè prædicando, fideles privatim ad benè beatéque vivendum exhortando, & ad pias meditationes excitando, hoſpitalibus inſerviendo, pueros, & perſonas rudes ea, quæ ad Chriſtianam hominum inſtitutionem ſunt neceſſaria, & docendo, & demum omnia charitatis officia, & quæ ad animarum conſolationem faciunt ubique terrarum ubi peregrinati ſunt, multa cum laude obeundo. Cumque ad hanc almam urbem ſe contulerint, & in charitatis vinculo perſiſtentes ad perficiendam & conſervandam eorum Societatis in Chriſto unionem, quandam vivendi formulam, juxta ea, quæ ad propoſitum ſibi finem conducere uſu didicerunt, Evangelicis conſiliis, & canonicis Patrum ſanctionibus conformem ediderint factum eſt, ut ipſorum ſociorum vita inſtitutum ſub dicta formula comprehenſum, non ſolùm à multis probis, & Deum zelantibus laudetur, verùm etiam à quibuſdam ita approbetur, ut illud etiam ſequi velint. Formulæ autem prædictæ tenor ſequitur, & eſt talis.

Quicunque in Societate noſtra quam Ieſu nomine inſigniri cupimus, vult ſub crucis vexillo Deo militare, & ſoli Domino, atque Romano Pontifici eius in terris Vicario ſervire, poſt ſolemne perpetuæ caſtitatis votum, proponat ſibi in animo, ſe partem eſſe Societatis, ad hoc potiſſimum inſtitutæ, ut ad profectum animarum in vita, & doctrina Chriſtiana, ad fidei propagationem per publicas prædicationes, vel verbi Dei miniſterium, ſpiritualia exercitia, & charitatis opera, & nominatim per puerorum ac rudium in Chriſtianiſmo inſtitutionem, ac Chriſti fidelium, in confeſſionibus audiendis, ſpiritualem conſolationem præcipuè intendat: curetque primò Deum, deinde hujus ſui inſtituti rationem, quæ via quædam eſt ad illum, ſemper ante oculos habere, & finem hunc ſibi à Deo propoſitum totis viribus aſſequi, unuſquiſque tamen ſecundùm gratiam ſibi à ſpiritu ſancto ſubminiſtratam, & vocationis ſuæ proprium gradum ne quis fortè zelo utatur, ſed non ſecundùm ſcientiam. Cujus proprij cujuſque gradus judicium, & officiorum diſcretio ac diſtributio tota ſit in manu Præpoſiti ſeu Prælati, per nos eligendi, ut congruus ordo ſervetur, in omni benè conſtituta communitate neceſſarius. Qui quidem Præpoſitus de conſilio conſociorum, Conſtitutiones ad conſtructionem hujus propoſiti nobis finis conducentes in conſilio condendi auctoritatem habeat, majori ſuffragiorum parte ſemper ſtatuendi jus habente. Concilium verò intelligatur eſſe in rebus quidem gravioribus, ac perpetuis, major pars totius Societatis, quæ à Præpoſito commodè convocari poterit: in levioribus tamen, & temporaneis, omnes

omnes illi, quos in loco, ubi Præpoſitus noſter reſidebit, præſentes eſſe contigerit. Iubendi autem jus totum penes Præpoſitum erit. Sciant omnes ſocij, & non ſolùm in primis profeſſionis ſuæ foribus, ſed quo ad vixerint, quotidiè animo volvant, Societatem hanc univerſam, & ſingulos ſub ſanctiſſimi Domini noſtri Papæ, & aliorum Romanorum ſucceſſorum ejus fideli obebientia DEO *militare. Et quamvis Evangelio doceamur, & fide orthodoxa cognoſcamus, ac firmiter profiteamur, omnes Chriſti fideles Romano Pontifici, tanquam capiti ac* IESV CHRISTI *Vicario ſubeſſe: ad majorem tamen noſtræ Societatis humilitatem re perfectam uniuſcujuſque mortificationem, & voluntatum noſtrarum abnegationem ſummopere conducere judicavimus ſingulos nos, ultra illud commune vinculum, ſpeciali voto aſtringi, ita, ut quicquid modernus: & alij Romani Pontifices, pro tempore exiſtentes juſſerint, ad profectum animarum, & fidei propagationem pertinens, & ad quaſcunque Provincias nos mittere voluerit. ſine ulla tergiverſatione, aut excuſatione illico, quantum in nobis fuerit, exequi teneamur ſive miſerit nos ad Turcas, ſive ad quoſcunque alios infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, exiſtentes: ſive ad quoſcunque hæreticos, ſeu ſchiſmaticos, ſeu etiam ad quoſvis fideles. Quamobrem qui ad nos acceſſuri ſunt, & antequam huic oneri humeros ſupponant, diu multumque meditentur, ac tantum pecuniæ ſpiritualis in bonis habeant, ut turrim hanc juxta conſilium Dominicum poſſint conſummare: hoc eſt, an Spiritus ſanctus, qui illos impellit, tantum illis gratiæ polliceatur, ut hujus vocationis pondus, illo adjuvante, ſe laturos ſperent: & poſtquam Domino inſpirante, huic Ieſu Chriſti militiæ nomen dederint, die noctuque ſuccincti lumbos, & ad tam grandis debiti ſolutionem prompti eſſe debebunt. Ne qua autem poſſint eſſe inter nos miſſionum, ac Provinciarum hujuſcemodi, aut ambitio vel detractatio; profiteantur ſinguli, ſe nunquam directè aut, indirectè de hujuſmodi miſſionibus quidquam cum Romano Pontifice curaturos; ſed omnem hanc curam Deo, & ipſi Pontifici tanquam ejus Vicario, & Societatis Præpoſito dimiſſuros. Qui quidem Præpoſitus, ſicut cæteri, etiam proficeatur, ſe nihil de ſemetipſius miſſione in alterutram partem, niſi de Societatis conſilio, cum dicto Pontifice eſſe curaturum. Voveant ſinguli, ſe in omnibus, quæ ad Regulæ hujus noſtræ obſervationem faciunt, obedientes fore Societatis Præpoſito. Ille autem jubeat ea, quæ ad conſtructionem propoſiti ſibi à Societate finis cognoverit eſſe opportuna. In prælatione autem ſua, benignitatis, ac manſuetudinis, charitatiſque Chriſti, Petri Paulique formulæ ſemper ſit memor: & tam ipſe, quàm Conſilium ad normam hanc aſſiduè ſpectent; & nominatim commendatam habeant inſtitutionem puerorum, ac rudium in Chriſtiana doctrina decem præceptorum, atque aliorum ſimilium rudimentorum, quæcunque ſecundùm circumſtantias perſonarum, locorum, ac temporum, illis congrua videbuntur. Eſt enim maximè neceſſarium, circa providentiam hujus rei diligenter Præpoſitum, & Conſilium invigilare; cùm & in proximis ædificium fidei ſine fundamento non poſſit conſurgere, & in noſtris periculum ſit, ne, ut quiſque erit doctior, ita Provinciam hanc, tanquam primo aſpectu minus ſpecioſam, forſitan detrectare conetur: cùm tamen revera nulla ſit fructuoſior, vel proximis ad ædificationem, vel noſtris ad charitatis, & humilitatis ſimul officia exercenda. Subditi verò tum propter ingentes Ordinis utilites, tum propter nunquam ſatis laudatum humilitatis aſſiduum exercitium, Præpoſito in omnibus ad inſtitutũ Societatis pertinentibus parere ſemper teneantur, & in illo Chriſtum, veluti præſentem agnoſcant, &, quantum decet, venerentur. Cum autem experti fuerimus, jucundiorem, puriorem, & ad proximi ædificationem aptiorem eſſe vitam ab omni avaritiæ contagione quàm remotiſſimam, & Evangelicæ paupertati quàm ſimillimam; cumque ſciamus, Dominum noſtrum Ieſum ſervis ſuis Regnum Dei ſolùm inquirentibus neceſſaria ad victum, & veſtitum eſſe ſubminiſtraturum; voveant ſinguli, univerſi perpetuam paupertatem, declarantes, quòd non ſolùm privatim, ſed neque etiam communiter poſſint pro Societatis ſuſtentatione, aut uſu, ad bona aliqua ſtabilia, aut ad proventus, ſeu introitus aliquos, jus aliquod civile acquirere: ſed ſint contenti, uſum tantùm rerum ſibi donatarum ad neceſſaria ſibi comparanda recipere. Poſſint tamen habere in Vniverſitatibus Collegium, ſeu Collegia habentia redditus, cenſus ſeu poſſeſſiones, uſibus, & neceſſarijs ſtudentium applicandas: retenta penes Præpoſitum, & Societatem omnimoda gubernatione, ſeu ſuperintendentia ſuper dicta Collegia, & prædictos ſtudentes, quoad gubernatoris, ſeu gubernatorum, ac ſtudentium electionem, ac eorundem admiſſionem, emiſſionem, receptionem, excluſionem, ſtatutorum ordinationem, circa ſtudentium inſtructionem, eruditionem, ædificationem, ac correctionem: victus, veſtituſque eis miniſtrandi modum, atque aliam omnimodam gubernationem, regimen, ac curam; ſic tamen, ut neque ſtudentes dictis bonis abuti, neque Societas in proprios uſus convertere poſſit, ſed ſtudentium neceſſitatem ſubvenire. Qui quidem poſt cognitum in ſpiritu & literis eorum profectum, & poſt ſufficientem probationem, in Societatem noſtram admitti poſſint, ſocij omnes quicunque in ſacris fuerint, quamvis beneficia Eccleſiaſtica, aut eorum redditus non habeant, teneantur tamen ſinguli privatim, ac particulariter, & non communiter, ad dicendum officium ſecundum Eccleſiæ ritum. Hæc ſunt, quæ ſub*

ſub præfati Domini noſtri Pauli, & ſedis Apoſtolicæ beneplacito, de noſtra profeſſione, typo quodam explicare potuimus. Quod nunc fecimus, ut ſummatim ſcriptione hac informaremus tum illos, qui nos de noſtro vitæ inſtituto interrogant, tum etiam poſteros noſtros, ſi quos, Deo volente, imitatores unquam habebimus hujus viæ, quàm cum multas magnaſque habere annexas difficultates fuerimus experti, opportunum judicavimus etiam ſtatuere: ne quis in hac Societate recipiatur, niſi diu ac diligentiſſimè fuerit probatus? cumque prudens in Chriſto, & vel doctrina ſeu vitæ Chriſtianæ puritate apparuerit conſpicuus; tum demum admittatur ad Ieſu Chriſti militiam, qui tenuibus cœptis noſtris favere dignetur ad gloriam Dei Patris, cui ſoli ſit ſemper decus, & honor in ſecula, Amen.

Cùm autem nil in præmiſſis reperiatur, quod pium non ſit, aut ſanctum; Nos, ut ijdem Socij, qui nobis ſuper hoc humillimè ſupplicari fecerunt, in eorum pio videndi propoſito, eò promptiores exiſtant, quo ſe majori ſedis Apoſtolicæ gratia complecti cognoriant, & præmiſſa per nos approbari viderint, præmiſſa omnia, & ſingula tamquam ad ſpiritualem profectum eorundem Sociorum, & reliqui Chriſtiani gregis opportuna, Apoſtolica authoritate, tenore præſentium ex certa ſcientia approbamus, confirmamus, & benedicimus: ac perpetuæ firmitatis munimine roboramus, ipſoſque ſocios ſub noſtra, & hujus ſanctæ ſedis Apoſtolicæ protectione ſuſcipimus: Eis nihilominus concedentes: quod particulares inter eos Conſtitutiones, quas ad Societatis hujuſmodi finem, & Ieſu Chriſti Domini noſtri gloriam, ac proximi utilitatem conformes eſſe judicaverint, condere liberè, & licitè valeant. Non obſtantibus Generalis Concilij, & felicis recordationis Gregorij Papæ X. prædeceſſoris noſtri, ac quibuſvis alijs conſtitutionibus, & ordinationibus Apoſtolicis, cæteriſque contrarijs quibuſcunque. Volumus autem, quod in Societate hujuſmodi, neque ad numerum ſexaginta perſonarum, Normulam vivendi ejuſmodi profiteri cupientium, & non ultra admitti, & Societati præfatæ aggregari duntaxat valeant. NVLLI *ergo omninò hominum liceat, hanc paginam noſtræ approbationis, confirmationis, benedictionis, roborationis, ſuſceptionis, conceſſionis & voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei,* &c. *Datum Rom. apud S. Marc. Anno* 1540. 5. *Cal. Octob. Pontificatus noſtri anno* 6.

Blo.

In his principijs (inquit Theophilus Eugenius) animadvertere licet, quàm ſinceri fuerint decem primi illi Patres, qui ſuis profeſſis, Chriſtum unum & paupertatem ejus, ut certum vitæ religioſæ ſignum tradiderunt. Hic gubernationem antiquam & optimam commendari vides, quâ de majoris partis ſententia definiri ac fulciri omnia debebant. Ius Religionis unum, ſolemni profeſſione ſacrum, probationem Scholaſticorum egregiam: qui diu in Collegijs pietate & literis exercebantur, donec eum doctrina, ac præſertim auſteræ & pauperis vitæ ſpiritum concepiſſent, ut ſolo Chriſto contenti, ſine pecunijs, ſine viatico, quacunque itinera, etiam ad infenſas Chriſto, infeſtaſque Provincias capeſſerent; nullos redditus, nullum æs annuum poſſiderent, ut ſic expediti, atque omni mundi ſarcinâ ſpoliati, quò mundo abjectiores, ita Chriſto chariores viverent. Nihil in hoc inſtituto, de ampliſſimis fundis, quibus nunc commodiſſimè & lautiſſimè profeſſi in Collegijs utuntur & ſummo jure potiuntur. Nihil de excelſo illo principatu Monarchiæ, tum Generalis, tum aliorum ſuperiorum Societatis: nullum, de rudibus doctrinâ Chriſtianâ imbuendis mandatum, quod in ſpeciem tantum ac raptim profeſſi faciunt, quibus præſenti corruptelâ, hoc præſertim infixum, ut de ſublimi loco dicere, & in nobiliori circulo verſari poſſint. Abſens primorum Patrum Societatis Ieſu paupertas reponenda eſt, & deſpicientia rerum hujus ſæculi, non ultra deſpicienda, ſed recipienda: ſimplex, & novis artibus minimè verſatilis vita repetenda.

Sanctiſſimo Domino Noſtro Divo PAVLO QVINTO, Summo Eccleſię DEI PONTIFICI.

Theophilus Eugenius pro redintegratione Ordinis IESVITARVM.

BEnè, *unus ex Chriſtianiſſimis Galliæ Regibus, de ſancti Ludovici ſemine & genere, ſacrorum te ſummum Antiſtitem, & univerſum Eccleſiæ patrem appellavit. Non minus piè ac verè ſereniſſima illa Angliæ Regina, Te Petri Collegam, Legatum Dei, Iudicem orbis Chriſtiani ſalutavit. Excelſa tamen iſta, & ſuper omnes elata dignitas, omnibus Te, ſervis Chriſti, jure paternæ ſollicitudinis, & Apoſtolicæ adminiſtrationis, obligatum facit. Non adimit curas, ſed adjicit Petri principatus. Quidam ex vatibus,*

ait, ſapiens ſapientiam profitetur ac proloquitur: vertam ego in præſtantius elogium, ſummus Pontifex de ſummæ poteſtatis ſolio, veritatis oracula reddit, nulli juſtam opem flagitanti denegat. Multorum ego nomine, tenuitatis licet meæ conſcius, ad hanc ſedem Themidis, & juſtitiæ, ad hanc aram fiduciæ, ad hoc commune ſolatium bonorum omnium confugio. Non eſt noſtra cauſa leve argumentum. Aggrediar illud, & proponam tibi, Maxime Pontifex, cùm Religioſi ac viri graves quàm plurimi pervelint expoſitum, & declaratum eſſe.

Societatem Ieſu, ordinem ab anteceſſoribus tuis approbatum, & auctum, periclitari dicimus, ſi non adſis, non hoc ab externo conflictu, ſed ab inteſtinis malis creatur periculum. Periculoſa ſunt illa vulnera, quæ ſub oſſibus luridam cogunt ſaniem, nec ulla ſe aperiente cicatrice ſub oculum veniunt: perniciosiùs & intimiùs ulcerant, quò interior plaga.

Antiquum eſt Pontificibus Romanis, favore Societati, Pius Quartus majori præ cæteris amore proſequendos ajebat, Societatis Ieſu Religioſos, ob præſtantiores ab ipſis Eccleſiæ Dei fructus allatos. Paulus Tertius, pium & ſanctum inſtitutum vocavit, non patietur ſanctitas veſtra deficere, & collabi fultam & ſublatam à Pontificibus Societatem.

Non eſt deliberatius ullum conſilium, quam primæ Societatis conſtitutio: hoc eſt, quod redintegrari cupiunt omnes Societatis Patres, qui primis primorum Patrum ſuorum veſtigijs inſiſtunt. Convenerant Romam Patres ſocij Beati Patris Ignatij Anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo octavo Deum appellant per tres menſes effuſa in preces mente, tum hæc decernunt. Societatem ſub uno Generali perpetuo conſtituendam, emittendum votum expreſſum obedientiæ ſummo Pontifici; ut ſacræ fidei cauſa, parati ſint Socij, ad nutum ſummi Pontificij, quæſvis obire Regiones, nullum abnuere pro animarum ſalute, laborem, Ijs, qui profitentur, imbuendos eſſe Catecheſi Chriſtiana pueros, unam quatuor votorum profeſſionem, poteſtatem omnem in majori ſuffragiorum numero ſtabiliendam. Qui probarentur ad Societatem, Xenodochijs, pijs itineribus, & ſecretis meditationibus exercendos. Tum exſcripta eſt hæc mula, & ſummo Pontifici Paulo III. oblata. Probat inſtitutum, non plures tamen ad illud admittendos edicit, quàm ſexaginta. Nondum Sacerdotum Coadjutorum eſt ulla mentio: tum permittente Paulo creſcit Societas, admittuntur permulti ad Profeſſionem unam: nihil ſanctius, nihil religioſius, mens omnibus una. Paulò poſt occurrit, Sacerdotes aliquos Coadjutores Profeſſis jungendos eſſe, qui abſolvi poſſent à votis, & à Societate repelli: difficile eſt hoc impetrare: non audit libenter Paulus III. tamen quinque annis circiter ab inſtitutione Societatis, anno videlicet milleſimo quingenteſimo quadrageſimo ſexto, concedit, ut viginti duntaxat Sacerdotes Coadjutores aſcribantur. Animadvertebat optimus Pontifex, Religioſorum Ordinum æſtimator, & judex æquiſſimus, diſſectum iri Societatis ſpiritum, ſi votorum illa varietas paſſim liceret, latere ſub illa novitate aliquid, quod poſtmodum experientia detexit: Stetit primùm Societas ſine ulla Coadjutorum acceſſione, & ſuis incrementis latè provecta eſt, vigebat ſine ullo decreto, quod, ut ipſorum lingua utar, eſſentiale poſtea viſum eſt: Integra erat, nec tamen illa Coadjutorum aſcititia ſupplementa noverat. Appendix iſte Coadjutorum ad Societatem alligatus, Iulio III. annuente perſiſtit anno milleſimo quingenteſimo quinquaſimo, tum ſub Pio V. anno milleſimo quingenteſimo ſeptuageſimo, & Gregorio XIII. milleſimo quingenteſimo octuageſimo quarto, conſtitutiones augetur, & illud præſertim de Coadjutoribus nova editione, & novo jure conceſſum eſt. Et nova placent, & quæ ad dignitatem tuendam ſunt accommodata: gratiſſimum eſt Profeſſis, ſuper Coadjutores eminere, & ne moleſtum ſit illis ſubeſſe, dulci deliniunt hanc conditionis adjectionem convictu ac familiaritate.

Profeſſis Profeſſi ſuccedunt, Coadjutores Coadjutoribus, ſed ubique datur progenies vitioſior, iſti de iniqua ſua ſorte queruntur, illi de ſua retinenda, plus æquo ſunt ſolliciti. Profeſſi Coadjutores ſuos Sacerdotes ut clientes habere volunt. Coadjutores verò Profeſſos, ut fratres. Sed cum apud Profeſſos omnis ſit poteſtas, ijdem evincunt facilè, & ſub jugum Coadjutores mittunt, relegant ad viliſſima quæque, à gubernatione amovent, in modum Plebejorum & rejectorum hominum tractant, dimiſſionem comminantur, omni ſuffragiorum jure interdicunt. Coadjutores vociferantur, non debere fratres dominari in Clero, vim iſtam eſſe, quæ diuturna eſſe non poteſt, primæ Societatis conſuetudinem repetendam, una profeſſione, æquali omnes firmitate in uno ordine fulciendos, adoleſcentibus evellendum ambitionis aculeum, non decere ex Apoſtoli verbis dominationem in Clero, proſcribi oportere aliquorum decemviratus, qui ſtrenuos, quos ſuis vitiis obſtare viderint, ad expulſionem dejiciunt: Vt paria ſunt Religionis onera, etſi diſpares, pro

diverſis

diverſis meritis, ſint honores, vitæ tamen religioſæ ſtatum, eadem Profeſſione ac ſolennitate votorum firmandum eſſe. Quid vetat Beatiſſime Pontifex jure Societatis antiquo, Societatis Sacerdotes ad unam profeſſionem admitti? Quæ Societas, in qua diſſociantur vota? diſcrepant ſtatus? diverſa eſt Religio? Quomodo unus ordo, una Religio, in qua alij perpetuo ac ſolenni voto conſtant, alij nonniſi ad voluntatem præfixo, & ad arbitrium aliorum perſiſtunt? Quomodo non duplex Religionis ordo, ubi duplex votorum conditio? Religioſi ſunt Coadjutores, ſed dimittendi ad ſæculum, ſi Societati videbitur. Religioſi ſunt profeſſi, ſed à Religione nunquam abſolvendi: Secura in Profeſſis vita, in Coadjutoribus anceps, & plena periculis; Hinc ingemuit & indoluit aliquando Clemens VIII. Pontifex maximus, cum audivit, eos, qui ad Profeſſionem Societatis provecti eſſent, non aliter efferri, quàm ſi è Coadjutorum ſervitute erepti eſſent. Si una Religio, cur non una firmitas? ſi una omnium pietas, cur non una Religionis in omnes charitas? cur alios ut filios adoptat, alios ut mancipes, & aſſeclas ſtatuat?

Conſules ordini, Beatiſſime Pontifex, ſi jubeas, reſtaurato primo Societatis jure Sacerdotes omnes Societatis, ad profeſſionem quatuor votorum admitti, nullum in Coadjutorem ſpiritualem cooptari, ut ad unam pietatem, & conſentiens virtutis ſtudium animos omnium una profeſſio accendat. Superſtes florebit ſimplicitas, frigeſcet ambitio, tranquillè tractabunt litterarum ſtudia Scholaſtici Societatis, cùm tranquillum ſibi ſperabunt ætatis curſum, non minùs virtuti, quàm doctrinæ ſe debent, valedicent verſutijs, & ſuperiorum benevolentiam ſinceritate non proſequutione ſibi conciliabunt, non aſſueſcent prehenſationibus, & blanditijs, quæ omnem prorſus Religionis ſpiritum extinguunt; non adulationi ſervient, non illi obſervantiæ dabunt operam, quâ Profeſſionem potius, quàm pietatem colunt. Satis acres ſunt ad litterarum ſtudia ſtimuli, ſubeunda doctorum hominum judicia, excellentibus tantùm ingenijs patens palæſtra honoris litterarij, laureæ, exedræ, & alia eruditionis ornamenta, Minervæ tholo ſuſpenſa, ſuum ad gloriam ignem ſatis ſuſcitabunt. Virtutem vero advocabit, & Religionem aſpirabit Profeſſio. Liberè & verè dicam, non ut Societati labem aſpergam, aut ullius nomen proſciſſum velim, ſed ut conſulas Ordini Max. Pontifex, quem ſi non conſentanei mores exceperint, in ſuum ſponte exibit exitium.

Duo ſunt, quæ vi apertâ in hunc Ordinem ſeſe ingerunt, Ambitionis ardor, faſtus, & aſtus, religioſæ ſimplicitatis fatum: quæ non ſine acerbo luctu ſentiunt inviti antiquiores & ſinceriores Patres. Profeſſorum poteſtas, immunitas, dignitas, ambitioni fomitem ſuggerit: Coadjutorum Patrum tenuitas, repulſa, abjectio, Profeſſorum faſtui obſtetricantur, aſtum in nefaſtam ſimplicitatis lumini, lucem educunt. Profeſſi Patres regunt ad arbitrium, hinc oboriuntur offuciæ: cæteros attollunt, vel deprimunt, ut collibitum fuerit: audax penes illos fandi ſuclamandique libertas, ſuppetit illis accurata rerum omnium proviſio, eunt & redeunt itinera, equo, pecuniâ, & multo apparatu communiti. Sed quid peccant, per medias telas ſoluti erumpunt, opipara illis in congregationibus, magno ſumptu, menſa paratur: egeant omnes, vexentur imperijs, verſentur in omne latus, convicijs exagitentur, pœnis comminuantur: ſuum ſi Regnum teneat Profeſſus, non eſt qui judicium ferat, felici loco ſtant omnia. Hæc videre poſſunt optimi religioſi, nec tamen pro religioſæ vitæ incolumitate vindicare poſſunt.

Tune Beatiſſime Ignatie ſperâſti hujus notæ Profeſſos? extincti ſunt excellentes illi omnis virtutis genere Profeſſi, nunc ad ambitionem pietas converſa: debent in domibus Profeſſis arctiſſimam degere paupertatem, ac victum emendicare, contra, delibant optima quæque in Collegijs, uſu poſſident exquiſita, veſtiuntur commodiùs, habitant laxiùs, utuntur fratribus ut pediſſequis, ſilent rariùs, liberiùs loquuntur. Quàm conferti ad veſtram Sanctitatem accurrunt, ut ſine viatico, ſola Chriſti ope fulti, vel ad infideles, vel ad hæreticos mittantur? Scholaſticos plures ſolent ad Indias dimittere, ſuo non obligatos voto, ipſi ſponſionis rei, & quarto conſtricti voto, ſoſpites ſe ſervant in paratioribus locis, & cum duriora & aſperiora inferioribus prædicent, meliora & molliora ſibi deligunt. Hæc cum prima B. Ignatij profeſſione longè diſconvenit vita, jam tamen Profeſſis uſitata, & Scholaſticis in ſpem propoſita.

Ecce Ambitionis artes: Profeſſi ſunt in apice ſplendidioris, & facilioris vitæ. Hic Scholaſticorum ſcopus, ne hoc excidant honore, magiſtris aſſentantur, ſuis ſuperioribus blandiuntur, dant auribus quod placet, dicunt referuntque quod arrideat, modeſtiores ex ſuis ſocijs, abſimiles ſibi, ab aſtuta illa conſuetudine averſos, ad Coadjutores amandant. Vbi religioſus convictus, quæ Chriſtianæ vitæ perfectio? Artifices ſæcularis prudentiæ nec diſſimulationis expertes evadunt religioſi alumni. Profeſſionem ſpirant, & ſperant, ut ſuos ſuperent fratres: vident patricios ad dignitates Profeſſioni ſibi

viam feciſſe: hæc attingenda eſt meta. Cum involarunt in arcem, præſunt Coadjutoribus Sacerdotibus eoſque deſpiciunt, hujuſmodi profeſſi Rectores plectunt inclementer, pertinaci probro fodiunt, nullas conſtantiæ dant inducias, quibus gradibus aſcendit ambitio, iiſdem religioſa ſimplicitas demittitur, nihil prodeſt ad firmum & clarum Societatis ſtatum obtinendum, pudentis ac ſinceri animi moderatio: advocanda eſt induſtria, occultis nitendum eſt machinis, verſuta ſolùm emergunt ingenia: quia vaferrimus eſt hic digito ſignatur, conjiciuntur in illum ora & oculi, committuntur illi Collegia, ſi quæ ſunt res cum illuſtribus viris, ipſius conſilio componuntur, laudatur quidem ſed abſens, & exul à Societate candida ſimplicitas, ne manum quidem ad illum verterint, qui neſciat ſimulare expreſſum: per hanc morum corruptelam quis illuceat virtutis dies? ubi vinculum? quod conjunctos religioſa neceſſitudine animos, devinciat? cùm nullus adſit expreſſus dictis & factis candor? Nihil in hominum cœtu mutua illa, quæ inter Societates intercedit, confidentia dulcius, nihil beatius, nullum gratius ſolatium ore fideli, & conſentienti pectore: ſi cura, & ſollicitudo ambitionis ſe interſerit, aceſcunt hæc omnia, ſapit fucus: eſt qui pigmentis bona decoloret ſua, & malit imagine ſinceritatis illudere quàm vera virtute ambire. Deſertur religioſus habitus, ſerpit ſecularis animus, immittit ſe blandus, & cum externa diſciplina conſueſcit, in aula, in cameris, in ſcholis, in porticu, in impluvio, in Æde, in ſuggeſtu, nuſquam non adeſt prudentiæ perverſæ genius, ineptæ gloriolæ præſtigij, piæ ſimplicitatis egentes, & ad aſtutiam verbi faciles irretit. Hinc illæ totius orbis querelæ, aſtutos eſſe Ieſuitas, non eſſe rudes verſutiæ ſecularis. Hinc exigua dictis fides, ſuſpiciones artificiorum ſatis firmæ, alienatio optimatum à Societate: ſubdifidunt de fidelitate reſpublicæ, Senatus regij de factione nimia conqueruntur, multa graviter incuſant, ſcripta cautius interpretantur, & notant. Socios calliditatis potius tentandæ, quàm eruditionis aut ſalutis accipiendæ ſtudio explorant.

Perperam illa præclara munia, ſi evellitur ex animis hominum, ſanctitatis opinio, ſi minus ſimplex, & à ſæculo parum remota Societas habeatur.

Nollem propterea Selectis viris, qui in Societate ſunt, injuriam fieri, admiratus ſum ſapientiam & prudentiam Claudij Aquavivæ Generalis, Mutij Vitelleſchi aſſiſtentis comitatem, Fabij de Fabiis pietatem, Iuſtiniani Genuenſis doctrinam & integritatem, ut ne quàm plurimos alios citem; quorum nomina in diverſis Provinciis illuſtria ſunt, & ob clariſſimas virtutes celebrata: ſed ea veſtræ Sanctitati redhibeo reconcinnanda, quæ multorum vel vitio, vel incuria peſſundata ſunt, & afflicta. Religioſæ modeſtiæ placida demiſſio dimiſſa eſt? revocetur. Squallet ignara fraudis ſimplicitas? ſuo nitori reſtituatur. Inſidiantur angues gemini, ambitio & verſutio? ſuffocentur.

Poſtulant præterea ſinceri Patres Societatis, ut innovetur ſtatutum decem Patrum, quo res omnes ex majori ſuffragiorum pondere, ac numero, & non ex unius definitione, concludi debebant. Quæ ad inſtitutionem animæ ſpectant, ad morum examen, ad fidei ſtabilitatem, ſolus Pontifex Roman. etiam de ſede motu proprio conſtituit, & dicta Roman. Pontificis Spiritus ſancti afflatu inſpirata, ſecurè pronunciantur. Illi non caligo poteſt, non nubes eripere lucem, immotum eſt divinæ pollicitationis decretum, hæreſis ineluctabile fatum, Petri fidem deficere nunquam. Non habes Collegam Beatiſs. Pater, & in Eccleſia Dei præſente ſemper & cuſtodiente divino ſpiritu, à recta ſapientia dimoveri non potes. Hanc poſſides poteſtatem, figendi refigendique motu proprio quod ſuggeſſerit in Eccleſia Deus. Non eſt in Religioſorum ſuperioribus ſimilis authoritas: præcipere debent ſtatuta fas non ſit illis ſuorum rejectis ſuffragijs, pro arbitrio quæ viſa fuerint, imperare Stent pluribus & melioribus ſententijs, ne Rectores ac ſuperiores Societatis in ſuo ordine parem cum veſtra ſanctitate ſibi poteſtatem vindicent: non eſt illis major promiſſa cœlitùs gratia, quàm Eccleſiæ Epiſcopis, nihil tamen Epiſcopi, ac Diæceta in Synodis ſine ſuorum ſuffragijs decernunt: cur ſe ſubducent à communi jure, qui ad errorem proclives, ut cæteri, in eandem jacti ſunt humanæ infirmitatis aleam? cur in ſuis Collegijs affectent eam authoritatem, quam Romæ & in univerſa Eccleſia ſummus Pontifex detinet? Vidi deceptos hoc errore Rectores aliquot, qui etſi Clemens Octavus ſanxerit, ne quis Societatis, Sedem Apoſtolicam petens, per ſuperiores à cœpto deturbaretur, tamen ſuos Romam petentes, ut ſummo Pontifici multa detegerent, injuſto anathemate afflixerunt, (non enim ligare poterant) & impatientes appellationis ad ſanctam ſedem diris devoverunt.

Hoc mihi ſemper ſuſpectum fuit, atque eſſe debuit, Religioſos, qui ſe gloriantur ſummo Pontifici ſervire, & vivere, Pontificis tamen judicio nolle ſe ſiſtere, ne de ſuis negotijs ac rebus certior fiat ſummus Pontifex pertimeſcere. Technas mo[illegible] omnes, ne conſcius ſit gubernationis ducere crimini, ſi quis Pontifici caſtiganda proponat, proſcindere

ver-

verbis, aſpergere dedecore, quem viderint apud Pontificem eſſe, & ſanctæ ſedis Apoſtolicæ, & Eccleſiæ, ut par eſt, magis, quàm ſuæ dominationis, amantem. Ne nimij ſint Societatis Superiores, ne plus æquo potentes, ex primæ Societatis decreto, ſervandis ſuffragijs alligentur, nihil innovent, aut mandent, refragante Sacerdotum Collegio: nullus excepto Generali propoſito, ultra triennium ſuperior perſiſtat. Non præſit ullus, quem vel congregatio, vel Collegiorum Profeſſi non elegerint, nullus ad congregationem Generalem vel Provincialem proficiſcatur, quem non ſtatuerint Collegiorum Sacerdotes. Nec veſtræ Sanctitati ſatis unquam cautum ſit: inquirat de illis, audiat, probet, quid rerum agunt, num ut ſuperiorum jus augeant, de veſtra poteſtate aliquid detrahant: num putent, veſtræ Sanctitatis eſſe, Religioſorum querelas reſcire, leges ac diſciplinam omnem ponderare: Subodoratus enim ſum neſcio quid, ſecularem nimirum appellabant Pontificem aliqui: Ignaros vitæ religioſæ Cardinales: eoſdem eſſe ſæculares, ac de obedientia religioſa, de mente, de conſuetudine, de adminiſtratione ſententiam ferre non poſſe. Obſtupui, nec niſi offenſis auribus receſſi, multa volutans animo, & hoc præſertim, præſentes veſtræ Sanctitatis oculos, quaſi de ſpecula proſpicere debere, quo tam multæ immunitates, tam magnæ facultates hujuſmodi Religioſos efferre poſſint.

Supereſt, at inane otium, quod in aucta multis hominibus Societate, pernitioſum eſt, utili ac religioſo otio hauriatur. Superfluis excurſionibus erecti, ac læti vagantur ex illis plurimi: volitant per urbes, & ne ſellis ſuis immorentur, occupationes externas quærunt, alienis diſtinentur negotiis; ſolemni tandem choro poterunt contineri. Si decantent officium, Beatiſſimè Pater, ſi concentum ament cœleſtem, ſi rebus divinis adſint, ſi hoc genere religioſæ ſervitutis non eximantur, ſi die ac nocte bonas horas pſalmodiæ impendant, otium futile, ſerijs impedimentis trudent, non ſalutationibus crebris, non protractis ſermonibus ſeſe effundent, non de Principibus, non de Prælatis curioſius inquirent. Rixæ, dicteria, admurmurationes, riſus, de cœtu Societatis disjicientur, contentiones, quæ religioſos animos dedecent, cavillationes, (quod decurtatæ ſimplicitatis ludibrium?) & aliæ noxæ amovebuntur. Si divino huic officio aſſueſcent adoleſcentes Societatis ſæcularia faſtidient colloquia, non tenebuntur illa urbanitate ſæculari, ad quam ſe inſtituere ſolent: ſynceriores & puriores gemitus Chriſto ſuo dabunt, non ſe vertent in illam verborum diſſimulationem, ac varietatem, ſenes felicem obitum meditabuntur, habebunt in quo deſertam ſenectutem conſolentur, tædium cubiculi jucundiſſima divini cantus viciſſitudine traducent in tranquilliſſimum otium: pax vigebit ſumma in Collegijs, non obſervabunt ſeculares, Societatis Religioſos, tam familiares & vagos: & ideò diligent magis. Sed iſtis omnibus reclamabunt aliqui. Qui? Maximè Pontifex? Quinam obſiſtent? qui profeſſionem illam unam condemnabunt: qui debilitare ſuffragiorum vim? qui pſalmodiæ obſtrepere poterunt? illi, quos profeſſio, at non religioſa perfectio delectat, qui ſoli decernere, qui ſtudent vivere liberi ab omni religioſa obſervantia. Quinam inſurgent? illi, qui decem primorum Patrum inſtitutionem ſepultam eſſe cupiunt, qui nolunt in primam pietatem recurrere, quos pudet & tædet multos habere pares, multos profeſſionis ſuæ Socios, qui ſe examinari, facta ſua in judicium vocari, qui ſe ad obedientiæ ordinem redigi pertimeſcunt. Romæ numerantur fermè quingenti: ſi liberè loqui poſſent, nec impedirent pauci philautiæ & honoris ſui tenaces, primos decem primorum Patrum mores repoſcerent, Profeſſionem unicam, jus commune ſuffragiorum repeterent, & ſolemnem celebrarent chorum in locum illius, quam retinent moleſtiſſimæ, optimis quibuſque pomeridianæ & pomeridianæ & veſpertinæ recreationis: quàm parum abeſt, quin jam congregationis ſtatuto ſuſtulerint.

Hanc repetunt primæ Societatis redintegrationem ſelectiſſimi è Societate Religioſi. Veſtræ Sanctitati gratias agent immortales, ſi ambitionem, ac verſutias excedere jubeat, auream ſibi gratulabuntur veſtro Pontificatu rediſſe pietatem, ſuo æquitatem ſeſſuram loco, reperta primæ Societatis fundamenta, ſtatum erectum. Potuit à Profeſſis indifferentium Ordo, à Beato Ignatio inſtitutus, abrogari, expunctus eſt collateralis à Collegijs, quem B. Ignatius ad temperandam Rectorum poteſtatem, Rectoribus oppoſuerat, Collateralis Patris iſtius conſortium Rectores, ut poteſtati ſuæ adverſum extinxerunt: cur non ab iis pari ratione Coadjutorum inutilis gradus auferetur? Cur non à veſtra Sanctitate (cum ſoli cænodoxiæ, & propriæ amantes dignitatis hoc facere recuſent.) Sacerdotum Coadjutorum gradus obliterabitur? Plures & meliores erunt in Societate viri, ſi omnes profeſſione digni eſſe debebunt: Confeſſarios & Coadiutores Societas habebit præſtantiores. Quid mirum ſi examinari volunt Epiſcopi Ieſuitas, ne indigni confeſſiones audiant? nimirum Coadjutores Sacerdotes ad id muneris dantur, quibus interdictum eſt ſtudere, qui repulſi ſunt à ſcientiis, vel quòd genere viles eſſent (quod heu inter Religioſos diſcrimen?)

vel quod ad menſæ miniſterium magis apti. Quis non juſtè dicat, conqueri Epiſcopos, dum Sacerdotes eos ſibi conſecrandos vident, quos nec patrimonij, nec beneficij, nec Profeſſionis titulus, de certis alimentis ſecuros facit? quos hodie Religioſos, cras ſeculares eſſe poſſe nôrunt, ſi Superiores velint? quos mediocriter literis tinctos, Philoſophiæ ac Theologiæ rudes, ad gubernandas tamen conſcientias deſtinari ſciunt? Quod ſi ſint Coadjutores aliqui Sacerdotes, qui virtute, ſcientiâ, eloquentiâ non ſolùm adæquent Profeſſos, ſed ſuperent, (non incredibile certè facinus, ſed exemplis clarum) quis non videt, diverſam illam diſtributionem, ex aliquorum ſenſu, ac voluntate, ut ambitioni ſuæ velificentur, obfirmatis animis retineri, Quis non hanc manifeſtæ diſſenſionis, ac diviſionis ſementem, ac ſegetem putet? Qui Sacerdotio dignus eſſe poteſt, Profeſſione ſui ordinis (quæ eſt Religionis & ſanctitatis ſolenne pignus) indignus eſſe non debet. Vrgent Epiſcopi, ne Sacerdotes vitæ ac firmitatis ſuæ incertos, ne parum ad Societatis munera dignos inſtituant. Patres Societatis eximij, quorum hæc dictata ſcripſi, pro Chriſti amore, pro Societatis nomine, & redintegratione vehementer expoſtulant. Reges & Principes peroptant, ne dimiſſos & afflictos tam ſæpè Religioſos in ſuis Provinciis habeant: indigenæ, ac cives percupiunt, ne de Societatis Religioſis ſubdiffidant, ne cogantur percontari, ſitne Coadjutor, an Profeſſus ille Sacerdos: videlicet doctus, an indoctus, ſervus an liber, aliquis aut nihil, ſtabilis Religioſus, an ad Superioris duntaxat nutum. Religioſæ annuunt omnes familiæ, quæ ſanctorum Patrum inſtitutis, & religioſæ antiquitati Societatem adaptatam gratulabuntur.

IMPERATORI AVGVSTO,

FRANCIÆ REGI CHRISTIANISSIMO; HISPANIÆ Regi CATHOLICO; omnibuſque Principibus CHRISTIANIS.

PRO REFORMATIONE ORDINIS IESVITARVM, Theophilus Eugenius.

CÆſar, Reges Auguſti, manu, conſilio, armis invicti, favete, & eſtote boni. Non ullus coram Agamemnone Achivorum Principe, niſi ſit prorſus amens: nemo vana & inepta dixerit, ſed apud vos delectui & rerum & verborum excogitatus ſit oportet. Quis acceſſum ſperet, qui non ſit mente digna? quem non abſoluta prudentia efformarit: nec levia, nec nimia referam, ſed quæ ab ornatiſſimis & ſapientiſſimis de Societatis IESV *ordine ampliſſimo didici, & quæ de conſcia rerum experientia accepi. Xaverius Navarreus Societatis* IESV *vir religioſiſſimus, ultra Calpen, & non jam amplius ultimam Thulem, præter Herculis columnas, fidem apud ignotas & exteras Regiones propagavit. Vnus ex illorum decem primorum Patrum Societatis* IESV, *Collegio, ſanctiones cum Beato Patre Ignatio Loyola, & alijs decem, ad religioſum victum exactas & breves dederat, quas approbaverat ſanctus Pontifex, laudabant Epiſcopi, convenientes & accommodatas ſanctorum Patrum inſtitutis aſſerebant. Poſtea adjunxit Beatus Ignatius aliqua, quæ poſteri in detrimentum Ordinis trahunt. Privilegia & nova jura à ſancta ſede obtinuerunt, quibus non ſine totius orbis querimonijs, præter ſummi Pontificis mentem utuntur, ut volunt. Ne averſi mores à Beato Ignatio, ne aliena ab illuſtri Xaverio vita, ne in Societatem ſe nova Societas injiciat, ad initia redeundum, hauriendi ſunt fontes. Veſtri quotquot ſunt in orbe ſubditi Chriſtiani, ac præſertim Patres Societatis, cum ij, qui adhuc in Societate vivunt, tum ij, quos atrox ſuperiorum quorundam animus è Societate migrare compulit, veſtris omnes advolvuntur genibus, ut verè Chriſtiano & juſto edicto tot ſelectos Religioſos ab importuna vexatione liberos faciatis, arreptam illam ſuperiorum, atque inuſitatam poteſtatem temperetis ac lenibus veſtris Imperijs moderemini. Quid tam inſolens? quid tam durum ac dirum, quàm tot inſignes Religioſos, quibus hîc ardor erat, ut in votis perſiſterent, è Societate evulſos? eoſque etſi non alienum à Chriſto, alium tamen ab inſtituto propoſito ducere ſpiritum? quid tam ferreum?*

reum? quid tam inhumanum? quàm à Sacerdotum Religioſorum cœtu abactos optimos viros, inhoſpitis & immitibus linguis proſcindi? filios de matris uberibus violentâ dejectione ad ſolum allidi? Quid ita à Societate abhorret, cujus omnes ſocij dicuntur, quàm iſta, non ex primorum Patrum Societatis inſtituto, non ex Beati Patris Ignatij ſtudio, inducta conditionis dißimilitudo? vitæ diſparitas, religioſæ vocationis incertitudo, morum diſcrepantia: diſciplinæ diſcrimen, onerum & laborum ſors diſiunctiſsima? ſi qui recurrere audent ad ſanctum Pontificem, & quæ animadvertunt proponere decreverint, inconſtantiæ, & levitatis notâ inuruntur, in deſertionis & Apoſtaſiæ crimen ac ſuſpicionem pertrahuntur, tam aßiduis & acerbis moleſtijs premuntur, ut etiam opprimantur. Vnde hæc malorum Ilias? qua parte certè fatalis illa Monarchia tranſcendit muros, qua certè dejecta ſtrues, qua plena Profeßis poteſtas, ac libertas patet. Rogitabunt quis ſim, ut ille Homericus, patria mihi omne ſolum, in quo Iuſtitia & pietas ſedent: Ego Theophilus veſter, qui quod olim Athenienſes magno Pompeio, ita hac ſchedula, quid petant, quid obteſtentur à vobis optimi Religioſi, manifeſtum facio. Non ſum is, qui quæram, quid Tyridatem terreat, paci ſtudeo, & muſis meis, nec tamen quaſi qui ad Lucrinum conchas, ita tempus eludo, Catholicis Regibus, patriæ & amicis meis ſervio, & fidem ſervo, patriæ obſequor, cujus querelas expono, amicis adſum, quibus hanc operam præſto. Rem juſtam expoſcimus. Ordinem Ieſuitarum reſtitui in primogenium vigorem; quid æquius? jus abrogari, quo abutuntur in ſuam perniciem Religioſi, quid juſtius? Religioſos cum Religioſis convenire, quid congruentius? communi lege obſtringi, quid cautius? charitatis neceßitudinem ſervare, quid manſuetius? Deo & Religionis cultui vacare, quid ſalubrius? Quinque primis annis, cum ſub decem primorum Patrum legibus viguit Societas, unica Patrum tenebatur Profeßio, omnes eodem Religionis jure potiebantur, iiſdem quoque votis ſolemnibus ſeſe Deo conſecrabant, non erat novus Coadjutorum Sacerdotum gradus, qui cum ſolennibus votis aſtricti non ſint, è Societate cum videbitur dimitti poſſunt, quidquid in ea temporis, etiam ſi triginta annis perſtiterint. Non erat hæc Religioſorum Sacerdotum formá, quorum ſtatus ex mero ſuperiorum arbitrio pendet, non illa Malea, non Syrtis periculoſus ſcopulus, non hoc votorum diſcrimen: ex quo magna eſt in Societate perturbatio, quæ in prima ejuſdem inſtitutione inaudita erat, cum ſecundum jura ſolita Religionum, una duntaxat Profeßio colebatur. Præfigatur iterum juſtitiæ & pacis Regula, unius Profeßionis vinculo, nemo queretur de perpetua vitæ ſuæ inconſtantia, nemo viciſsitudinem rerum pertimeſcet. Sperabunt Scholaſtici poſt aliquos annos Profeßione ſtatuta, certum à Religione amoris fideique pignus, non alienas veſtigabunt artes, unicam virtutem colent, ut Religioſa profeſſione & ſolennitate non ſint indigni. Qui dimittentur, maturè exhibunt, nulla ſolenni obligatione conſtricti, & eo probationis tempore, quo quidem ſecundum Beati Patris Ignatij inſtitutum, etſi devincti ſimplicibus votis, non debent tamen aliud teſtari, quàm ſe Candidatos eſſe Societatis, & in eam ingredi velle. Deſinent tum à nobilibus, tum plebeis familijs frequentes querelæ, quæ hoc obtrudunt Societati, liberis & adoleſcentibus ſuis uti quamdiu placet, & tum, ubi avertit ſententiam Superior aliquis infeſtus, torqueri ſuos miris modis, conſultò duris Imperijs onerari, & nulla habita ratione contemptæ pridem priſtinæ fortunæ, rejectæ rei familiaris & deſertæ domus, de Societate hoſtiii animo deturbari. Qui erunt adhuc Scholaſtici, vel perficient ſe, & proficient, vel ſi deficere malint, & à poſſeßione abhorreant, non inviti, & ſine parentum offenſione ad ſua revertentur antequam ad Sacerdotium pervenerint: ſtabilienda eſt altera, quæ erat in prima gubernatione ex primorum Patrum ſtatuto moderatio, videlicet ut ſuffragijs jus ſuum reddatur. Rector, Provincialis, Generalis in ſuos ſubditos omnem poteſtatem exercent, ſuis ſententijs, quæ occurrunt, omnia definiunt, aliquorum audiunt ſenſa & monita, ſed tamen ipſi ſoli quaſi Dynaſtæ & Monarchæ, authoritate ſummâ, & arbitrio ſuo conſtituunt. Cur antiquiores in Collegijs de ſententia rogabuntur? Cur ad ſuffragia ferenda vocabuntur, ſi unico Rectoris ſuffragio, velint, nolint, ſtare oporteat? Si quod velit Rector, id aperiet ac ſignificabit, quod reticere voluerit, occultum ſilentio teget, nec mandabit effectui, niſi quod ipſi apud ſe defixerit? Si quem ex ſuis ille pollens Rector odio ac malevolentia inſectetur, quis temperet hominem? ſi fallere velit, & prævaricari, quis deteget dolos? ſi res Collegij dißipet, quis convincet criminis? ſi plura in ſuos uſus ſibi arroget, quis commonefaciat liberè? ſi à lege aberret, quis exolutum omni lege reprehendet? ſi quid in Eccleſiam, ſi quid in Principem auſit, quis velit hunc hominem judicare, quem intelligit ſi infeſtum habeat, gravia & acerba quæque ſibi perferenda? Quàm multi ex Societate Davidicum illud non ſine

lachrymis repetunt, impoſuiſti homines ſuper capita noſtra. Qui ſunt iſti homines? infirmi ut homines proprijs dediti commodis; non ut illi Stoici ad laborum perpeſſionem fortes ac duri, ſed inclinantes quò præponderant? ſenſus, & ad facilioris vitæ uſum ac fruitionem non indociles: qui homines? deteriores an meliores Paulo Apoſtolo? Credo non meliores; qui colluctantem adverſus carnem ſpiritum experiuntur, qui timere debent, ne fiant reprobi. Cur ijs omnis in Religioſos poteſtas? cur res collegii omnes, ſacras ac profanas ex propria ſententia ſtatuent? Patrum ſequentur vel reſpuent pro ut viderint, definitiones? Quis dicet incolumem diu Societatem, ſi tantùm Rectores exſpatiari, ſi nullis finibus imperia ſua coërcere, ſi nullis metis obedientiæ jura velint terminare? Propterea S. Pontificem urgere ſolent, ut huiuſmodi principatum authoritate Apoſtolica communiat, ne ſi conſenſus Principum, ac populorum expectetur, tanta, tamque abſoluta dominatio exſcindatur. Sed neque hoc tantum extorquent, verùm ſi quos excelſi animi id ægrè ferre ſenſerint, auſterè habent, conſiliis ſuis abigunt, immoderatæ ſeueritatis tormento exagitant, quaſi noxia capita, huc illucque diſijciunt, Romana profectione interdicunt, non expedire, aiunt, nec tutum eſſe ſancto Pontifici ad hæc detegenda ſe ſiſtere. Reſcire potuiſtis Auguſtiſſimi Principes, quis fuerit animus illorum Rectorum, qui Religioſum optimum de palatio Regis Hiſpaniæ, ipſo Rege neſciente, abripere moliebantur: Hinc illæ ad Clementem octavum querelæ, qui Patrem Claudium Aquavivam Generalem in Hiſpaniam ire juſſit, ne Regibus auferretur Cliens, ne ulla integerrimo Patri fieret injuria. Si notæ, ſi calculi patrum vim haberent, ſi vigerent ſuffragia, non efferrentur ad hos animos, non hoc tentarent, non hos fluctus immiti ſuo tridente commoverent, non tot Religioſos ad ſcopulos impellerent, è quibus non niſi facto naufragio confractas tabulas, ac vix hærentes educere poſſunt.

Queruntur denique viri Nobiliſſimi, Religioſos, quibus nulla ſæcularis cura incumbere deberet, ſollicitos tamen eſſe de gubernatione Principum, de ſtatu: falcem immittere in alienam ſegetem, humana tractare, cùm divina deberent; certius ea cognoſcere, quæ in ædibus Regijs dicta vel facta ſunt, quàm quæ in ſuis Collegijs ſub umbra litteraria: paratiores viderint audiant Romanúſne ſuperbas invidæ Carthaginis everterit arces, quàm quid ad promovendam fidem Epiſcopi, ſui vel alij Religioſi excogitent, aut aggrediantur: non convenire Patres Societatis ad publica pietatis munia, ad indictas ſupplicationes non adeſſe, quamvis nec Cœnobitæ ſint, nec Monachi, nec ſolitudinis cultores: imò ne Religioſi quidem profeſſi; niſi admodum pauci: percurrere tamen vicos, obire civitates, obambulare in compitis, ſpectatores eſſe religioſæ Pompæ, cujus actores eſſe reſpuunt in communi ſanctitatis theatro, cujus cultum, ut ſuis moribus abſimilem, exercere incommodum ſibi eſſe exiſtimant. Quòd tam præſens conſilium ad inanes illas curas exinaniendas? quæ tam utilis & religioſa cura? illa nimirum, quam Baſilius, Ambroſius, Gregorius Magnus, & multis retro ſeculis Patres veris religioſis antiquam & ſolennem eſſe voluerunt: decantandæ deſtinatis horis ſanctæ Pſalmodiæ conſuetudo, continua indivina Hierurgia, & miniſterijs ſacris occupatio. Si choro detinerentur Ieſuitæ, puderet otiari, cùm id muneris præſtandum eſſet; nec tam multi patres à litterarum ſtudijs, & ab omni Collegiorum cura rejecti familiares congreſſus quærerent, quibus extrudant tempus, & cubiculi mora ſe redimant: haberent, unde divini ſpiritus ſolatium perſentirent, publicum illud Dei cum hominibus colloquium, ut fatigationis & laboris omnis levamen, fælices experirentur, & tam ſecura ac pura cum Deo converſatione recreati, nihil de ſæcularium ſocietate, convictu, de aucupandis ſermonibus cogitarent. Hæc tria ſunt, Principes, quæ pro Societatis reſtauratione neceſſaria ſuaſerunt mihi ipſi religioſi patres Societatis, ut proponerem, ne quis quaſi ex pſeudothyro egreſſam orationem meam contumelioſè objiciat: Nullus eſt, ſi ſanæ mentis, qui pulcherrimum iſtum & utiliſſimum ordinem deturbari velit, ſed imprudens & indignus ſit ille arbiter, qui neget ad primam frugem revocari debere, pacis ac virtutis leges ijs repetendas abnuat; qui primæ ſuæ Regulæ uſu ac fructu ſpoliati, non ſine ingenti mœſtitia teſtantur, penè ſe alios à primis ſuis Patribus ac degeneres exiſſe. Vna & æquali omnium profeſſione) Auguſtiſſimi) ut jura communia ſanciunt, & primi Societatis patres voluerunt, pacem, æqualitatem, ſinceritatem ordini reſtituite, ſuffragiorum vi ac poteſtate dignitatem, libertatem, ac res Societatis ſervate. Decantatione pſalmodiæ, Religionem, pietatem ac ſanctitatem Societatis tueamini.

CASPARI

CASPARI HAYVODI

ANGLICI IESVITÆ SVPPLICATIO PRO EIVSdem Ordinis Reformatione.

CAſpar quoque Hayvodus Anglus, & Ieſuitarum Anglorum tum in Anglia, tum extra ob animi dotes,& natalium honeſtatem celebratiſſimus ante aliquot annos Neapoli dicitur mortem obiiſſe. Is poſtquam in Societate Ieſu annos triginta unum egiſſet, & ejuſdem Societatis per annos viginti tres profeſſus eſſet, & per tantum temporis ſuorum Ieſuitarum mores, & procedendi modum, ut ipſe ait, in omnibus ferè Chriſtiani Orbis Regionibus expertus eſſet, jam ſenex, totius Provinciæ Neapolitanæ profeſſus (uno excepto) omnium antiquiſſimus eſſet, zelo ductus Societatis ſuæ ad patrem Claudium Aquavivam Propoſitum generalem ſcripſit petens, ut ipſum juberet Romam venire: Habere enim ſe multa, quæ illi coràm ediceret in bonum Societatis; cujus infirmitatibus mederi cupiebat, antequam aliquis Societatis vel adverſarius, vel Apoſtata ejus defectus publicaret.

Ne verò pater Generalis rem levem,aut negligendam hanc illius petitionem exiſtimaret, argumenta eorum, quæ complura coràm dicenda habuit,ad hæc quæ ſequuntur;capita revocavit,& Romam ad Patrem Generalem miſit anno 1590.

1. Dicta, & facta publicè circa primatum ſummi Pontif. fidem ſedis Apoſtolicæ, & poteſtatem illius.

2. De modo procedendi ſuperiorum in Societate in graviſſimis Chriſti cauſis, in quibus mori tenebantur potius quàm ſic prodere veritatem.

3. Concernit admiranda in adminiſtrando Sacramento Pœnitentiæ, & varias ſuperiorum ordinationes in eadem materia.

4. De periculoſis Dogmatibus & doctrinis inauditis,quas (licet multa ejuſmodi intelligat) tamen nunquam tales audivit Reverentia veſtra.

5. Aperientur multa, eaque periculoſiora,& contradictoria noſtrorum in dictis & factis circa negotia maxima Chriſti & Eccleſiæ.

6. Continet ſtupenda de Societate in dictis factis tum Superiorum, tum aliorum, ad exaltationem Societatis noſtræ.

7. Concernit varia negotia circa juſtitiam & injuſtitiam.

8. Quod multis in locis de ſpolijs Amalech, & Iericho fortè noſtris adhæſerunt (neſciente veſtra Paternitate) ut metuendum ſit, ne tangatur anathemate.

9. De mala fide Superiorum Societatis, tum in mandandis ſuis ſubditis, tum in relationibus ad Provinciales,& Provincialium ad Patrem Generalem, & litteris intercipiendis.

10. Concernit quaſdam evaſiones, quibus ſe defendunt in tenebris, ne in lucem veniant, & illis remedium afferatur.

11. De falſitatibus, Signis & Miraculis, narrationibus & mirandis, quibus non ſolùm apud noſtros, ſed etiam apud exteros Societatis dignitatem extollunt, de quibus neceſſe eſt, ut veritas manifeſtetur, aliter metuendum eſt, ne veniat exitium Societatis.

Hiſce & hujuſmodi litteris ad Patrem Generalem ſemel atque iterum ſcriptis P. Caſpar nihil reſponſi ab illo habere potuit, niſi molles & frigidas quaſdam excuſationes, ſcilicet, ob adventantes ad Congregationem Generalem inſtantem Procuratores tantas eſſe anguſtias domûs & camerarum parvitatem, ut locus non eſſet P. Caſparo recipiendo.

Ea tempeſtate D. Ludovicus Adoenus Anglus piæ memoriæ Epiſcopus Caſanenſis in Curia Roman. ſanctiſſ. D. Noſtri aſſiſtens Regularium omnium viſitationi & & reformationi præfuit, cui P. Caſpar notus à multis annis, & carus fuit, quapropter P. Caſpar cernens ſe zelumque ſuum à P. Generali ſuo contemptum eſſe, ad Epiſcopum Caſanenſem tamquam Regularium Reformatorem, & Pontificis Regularium cauſis aſſiſtentem ſcripſit, & exemplar ſuarum litterarum ad Patrem Generalem unà cum Patris Generalis ad illum reſponſo miſit,petens, ut Pontifici rem totam inſinuaret,&,ſi videretur,ſe Romam vocari cura-

curaret ad reddendam ſummo Pontifici de his omnibus rationem, ſed in hac re & ſecreto, & feſtinatione opus eſſe, periculum enim eſſe maximum, ne Patres ſui Ieſuitæ, qui tantum pollent, & omnia ſcrutantur in Curia Romana, re compertâ ſummi Pontificis juſſum anticipent, & ſe longiùs aliquo ablegent, ut in conſpectum Pontificis unquam venire illi impoſſibile ſit.

Interea temporis P. Caſpar nactus hominem C. P. Ioſephum à Coſta Hiſpanum Ieſuitam, qui plurimùm pollebat apud Nuncium in Vrbe Catholicum, ad Pontificem ſcripſit litteras, quæ ſummam rerum continebant, quas D. Nuncius in Vrbe Catholicus ſummo Pontifici porrexit, is autem fuit Dux de Seſſa.

Pontifex & verbis Epiſcopi Caſanenſis monitus, & ipſius P. Caſpari litteris excitatus, rem putat non eſſe negligendam. Antequam tamen P. Caſparum Romam venire juberet, mandat Nuncio ſuo Neapoli agenti, ut P. Caſparum Hoyvodum Ieſuitam ad ſe accerſitum audiret. Nuncius hominem accerſit, mandata ſummi Pontifici exponit, his de rebus differentem & pluries, & ſingulis vicibus per aliquot horas audit. Quid Ieſuitæ? illicò ſuſpicantur, illicò rem ſubolent. Quid multa? effectum eſt Neapoli, ut D. Nuncius Apoſtolicus perterritus P. Caſparum deſereret, Romæ verò ut Pontifex perſuaſus, hunc P. Caſparum inſanire, & abillo Romam vocando deſiſteret.

Pater Caſparus cernens, ſe quidem à Domino Nuncio Apoſtolico & derelictum, & ſanctiſſimum hac falſa ſuggeſtione deluſum, ſcripſit ad Epiſcopum Caſanenſem, ſe quidem æquiſſimo animo ferre, quod zelus ſuus pro Domo Dei non ſucceſſerit, ſufficere enim ſibi, quod functus ſit, quod potuit, officio viri benè cupientis Societati ſuæ & Eccleſiæ Catholicæ, reliquum quod eſt, ſe Deo committere, demirari tamen ſe tam ineptam ſtropham, quâ Patres ſui per ſanctiſſimum Dominum deluſerant: nam inquit, ſi me ſtultum ſanctiſſimum Dominum noſtrum alloqui ſiviſſent, Pontifex ſapientiſſimus me deſipientem eſſe in primo congreſſu ſtatim deprehendiſſet & rejeciſſet cum magno Patrum noſtrorum honore, & conſcientiæ teſtimonio, conſtituiſſet enim illos ſic inſontes eſſe, ut neminem invenirent reprehenſorem niſi unvm inſanum. Hæc P. Caſpar in literis ſuis ad Epiſcopum Caſanenſem.

FINIS.

coll cyl.